[illegible] de Friburgo [illegible] Argent et Elsa eius uxor legitima Cives Argent confessi sunt et [illegible] Nicolai dicti Schröter de Friburgo [illegible]

[illegible] redditus annuos undecim florenorum aureorum bonorum et legalium iusti et sufficientis ponderis habentium pro ducentis florenis et [illegible]

[illegible] quos ipse magister Cunradus habuit annuatim super opido Friburg in Brisgowe Constantien dyoc [illegible] universitate hominibus bonis almeindis [illegible]

Cunradi [illegible] sigillato [illegible] redditus undecim florenorum redditus quinque florenorum cum septuaginta quinque florenis per ipsum magistrum Cunradum a [illegible] Nicolao

[illegible] magistrum Cunradum consules et universitate dicti opidi Friburg prescriptos redditus undecim librarum ad se et ad dictum opidum et universitate [illegible]

[illegible] per dictum magistrum Cunradum a dicto opido Friburg in Civitate Argent [illegible] Et ne ipse Nicolaus Schröter vel illi qui [illegible]

[illegible] redditus decem florenorum [illegible] non diu redemptos [illegible] magister Cunradus et Elsa eius uxor legitima prescripti pro se eorumque heredibus universis [illegible]

florenorum bonorum et legalium iusti et sufficientis ponderis habentium revendibiles pro centum et quinquaginta florenis demonstraverunt assignaverunt et [illegible]

[illegible] sex florenorum aureorum bonorum et legalium quos Conradus dictus Rohart de Friburgo [illegible] prefate [illegible] a magistro Cunrado et consulibus

quingentis et quadraginta florenis [illegible] revendiderunt [illegible] in Iusticio [illegible] et sigillis ipsius opidi Friburg

[illegible] sigillato [illegible] etiam redditus decem florenorum adhuc non redemptos [illegible] coniuges magister Cunradus et Elsa [illegible] pro se et eorum heredibus

Nicolao Schröter et illi [illegible] Nicolai voluntate penes se detemuit de redditibus triginta sex florenorum [illegible] etiam redditus

[illegible] obligatos prefato Nicolao Schröter et illi qui [illegible] de sua voluntate penes se tenuit pro [illegible] redditibus decem flor[illegible]

[illegible] faciendis ut [illegible] negligentes [illegible]

[illegible] et redditus triginta [illegible] florenorum prescriptis et omnia alia [illegible]

[illegible] tenuit et coadiutores [illegible] coniuges illas et illarum coniuges [illegible] pro se et eorum heredibus [illegible]

[illegible] debitores prescriptorum reddituum decem florenorum super redditibus [illegible] florenorum [illegible] solvendorum et [illegible]

[illegible] per fidem [illegible] nobis eorum [illegible] prestita erga [illegible] Nicolaum et illum qui [illegible] de sua

[illegible] pro se et eorum heredibus universis [illegible] Nicolaum [illegible] et recipiente [illegible] possessionem [illegible]

Nicolao [illegible] de sua voluntate penes se habuit [illegible] heredibus [illegible] redditus decem florenorum pro centum [illegible]

[illegible] Ita tamen [illegible] empti [illegible] prefato Nicolao vel illi qui [illegible]

[illegible] redditus [illegible] redditum decem florenorum [illegible] voluntate penes se detemuit

[illegible] de sua [illegible] coniuges [illegible] eosdem redditus

[illegible] dicti Adriani [illegible]

[illegible] iuris [illegible] canonici et civilis [illegible]

[illegible] appensum [illegible]

Lectura super libros Ethicorum Magistri Buridani

Buridanus

Registrum questionum Ethicorum magistri Byridani

Questiones secundi libri ethicorum

Questiones Tertii libri ethicorum

Questiones quarti libri ethycorum

Questiones quinti libri ethycorum

Questiones sexti libri ethycor̄

Questiones noni libri ethycorum

Questiones decimi libri ethycorum

Bonitatis et nobilitatis phye moralis excellencia extollit Aristo^les^ 2° Ethy.

Bonitatis et nobilitatis phye moralis
excellencia extollit aristo^les^ 2° ethycorum
cu dc ea ee no gteplacois gra / no n. igt
Vt sciamus qd e vtus scrutam^r^ sz vt boni effi
ciam^r^ / qz nllm vtiqz eet pficium ei^s^ / hc aut
no pnt simp^r^ intelligi / qm si ab opacoib^s^
pscinderem^s^ ad hnc eet tal speculaco mlto
nobilior et mag mt^em^ pficiens ciuis / qz
speclaco de mineralib^s^ ul plantis et alib^s^ qz
et speclaco geometre vl arisme^ce^ / na si sciam^s^
altiq alta meliore dicim^s^ ex eo q meliorum
e qdem et mirabiliorum ut in phyo de aia
dc aristo^les^ et p^s^ dm et intelli^as^ nichil in
mundo meli^s^ aia ronali reputa^r^ / sine ex
cellenci^s^ ac mirabili^s^ / cui^s^ aie mre vtutes
et vlr hitus et disposicoes et opacoes i mo
rali scia pertrat^r^ / ntte e ut ipa scia ppo
na^r^ alijs in nobilite speclacoib^s^ / oz i^r^ ut p
alle^ta^ va aro^lis^ / pp^t^ hean^t^ respm vz
q^r^ sic ... e nobilis et excelles sitnit^u^
speclaco / ad h^c^ mlto melior et nobilior eit
sm vtute opaco / qz em hoi meli^s^ ee pt q
q ad felicite ppa pduca / Hc at felicitas e
sm vtute opaco p° et 2° ethycorum / hin^s^ i^a^
scie magnu vtiqz e^c^ pficiu in speclaco
logi^do^ simp^r^ / sz nllm et valde modicu pr
ad finale ... beati^nes^ qz adipiscam op
ando / Alie scie rerum extiorum nas ht at me
metis infiora scruta^r^ / Hc e ista phya de
q seneca loq^r^ epla ad lucillu dices / phya
om fort et fabicat vita disponit acciones
regit agenda et obmittenda demat / Ppt
q aliq pte ei^s^ aggredi volui dispu^do^ q^es^
qones cir ea et de ei^s^ vitate pnt mei i
genij pmittit debilitas declando / In h°
aut opusclo ppt mea in expiencia et inep
titudine mei iudicij / setencijs et auctoritib^s^
antiquorum phyorum mag q nouis ronib^s^ et
qtitiqz in apparentib^s^ ad hebo / plies n me
inveni deceptu ronib^s^ nouit emergetib^s^
antiquorum aut sentecijs nuq / spalit i mora
lib^s^ / pp h° m h° ope aliq q corriga eorum
q alias credidi ee va rones in hac scia

ex actib^s^ humanis sunt / quorum noticia no het^r^
sine experiencia mlta / pp q dc aro^les^ oz attende
expertorum ul seniorum et prudetu demostrab^s^
ul auctori et opinoib^s^ no mi^s^ dinostrande
pp hre n. expiencias visas visa videt^r^ pnci^a^.
Ipa aut moalis phya duas ht ptes hanc
qinde pnci^le^ / illa vo amminiculata sn m
scrale sic n in specla^mis^ hc qdem scia nas
rerum doc^z^ s. phya mach^ca^ meth^ca^ / ista vo mo
du docedi sbmist^r^ s. loyca / sic in moralib^s^
oz hant qinde doce morale vita hac aut
illi modu docedi sbmistre / Prima i^r^ et pn
cipal ps que s. doc^z^ bn viue ad salute edit^r^
in libs ethycorum yconomicorum et pollicitorum / Sz
vo que modu ht docedi ... edit^r^ i libs
reth^ce^ et poete / vn scia duorum dtorum librorum
q vet ppe dicenda e no loy simp^r^ n^c^ moral
phya simp^r^ / sz loyca moalis / Sz frati ab
dubitabit ppt q phya moalis spale heat
loyca et alie scie no / Dicendu q eorum cca que
rocina^r^ intelcas in aliq st deqbus diuse
passiones appe^ns^ no i nate st alienare indi
ciu et de hijs cosidant spe^lle^ scie / at et artes
pnt distingwnt^r^ apdecia sic i 6° lib° ple
ni^s^ apparebit / Alie vo st deqb^s^ diuse passi^es^
appe^ns^ in nate st diuisi^re^ iudiciu / deqb^s^ dc
aro^les^ in 2° reth^ce^ / no n. ea videt^r^ amatib^s^ et odie
neqz irati et masuete hntib^s^ / Et de hijs gsi
derat et tetat moalis phya sn ipa pde
cia / Vn 6° hui^s^ dc aro^les^ q op^s^ petiti. i. mo
ral in telus e vitas / gforse hnis appetitu
reto / Ppt q 2^a^ loy. sn dup^r^ dya^ca^ indige^s^
vna qinde cm q simp^r^ doc^z^ mo^m^ iuueiendi
dubia vitate / et ista vo^m^ loyin simp^r^ ul
dya^ca^ simplr et a^a^ gtetim q mod^m^ doc^z^ q sit
et dubia vitas in venia^r^ et appe^ns^ sic efficia^r^
ul dispona^r^ ut dc^r^ no impediat mt^em^
cu gte^c^ gclusu / et hc vo^r^ dya^ca^ moalis q sb
e dya^ce^ simp^r^ sic ei sbaltnata / na dya^ca^ sim
plr respicit i tellem simp^r^ / rethoica vo sue
dya^ca^ moalis respic mt^em^ sbtitacone s. 2^m^
q ethi^ks^ e p appe^ti^ / Cu i^r^ no n cca moralia
sic in nat^s^ appe^ns^ alienare iudiciu ronis / oz
q in alijs artib^s^ et scijs suffi^at^ nb loy simp^r^ /
sz i moralib^s^ indigeam^s^ loyca spali / Hui^s^
aut moalis loyce due st ptes s. rethoica et
poeta / q sic diff ut / q rethoica clara sniaz
desidat et ... vtit^r^ in sua ppa sig^de^ recep
poeta sniaz declat obscurare mitti^r^ pvorum
tusup^s^ ul metfica^s^ ul aq^o^ thi mo / Pbs aut pn
phye moral diuidit mts ptes / Prima
in scit hoiez sm se doc^z^ n. nos quo viuam^s^
hoeste qtucqz statu ul gdu heam^s^ i^n^ vita
domestica ul ciuili / pp q ista pma et vtutes
vltima morum pnci^lia^ determat / et illas vtutes
sm qs ... opteat hoiez viue distigint
explicat et pertrat et ista ps ... in none
libs ethycorum / Sca ps in scit hoiez m qtu
ipe e ps alqua domestice cinitatis / nam
pp^to^ ex lib° ethycorum q hoies viuat sm vtu
tes et tendat ad huana felici^te^ adipiscedam

9put pnt & statu eorum pmittit / tn modus viue
di multas exigit spales dras quo ad diusas
ptes eius / aliq namq oz opare ptm q no decet
prez familias / aliqua decet pntes qu decet
filios / & aliqua viruq no mlre & e 9 / Simlr fm
diusitate moru aliqua docet illa domu q
no illa & h 1a 2a ps doz distincte qualiter agamus
& quo viuamus fm exigentia nre domus ul
officij in ea 9missa & c dicitur in lib yconco
rum / Qz ps instruit hoiez in quantum ipe e ps ciui
tatis seu pollice 9munitatis / sic n diusi do
mibus diuise deben opationes / ac & diusis ptibus
eiusdem domus ita diusis politijs et diusis eius
de policie ptibus opandu & aliter viuendu / que
oia ps 3a pscta & ita manifestum e de yconica
q ita pspp ethyca & sb altnat ei / pollitica
aut respic yconica & ethyca & sb altnat
ethyce / sic 1a hnt ordinez ob quem incipiemus
a lib o ethycorum & i gnali p o quem ipsa gone

Utrum de virtutibus sit scia

Et arguit q no q si virtus scia oz q h o sit p hua
nos actus q ex eis cat res aut cata sciri
nata e p suas causas & pmo hui dicuntur rones
n de hijs s actibus & de hijs sz h cc no pt q
actus huani sit les no st p o q actus & gnaces
st et siglia phe in meth ce de sigm b At n e scia
Scia actus huani st 9tingi les & sci de ngtijs
e & q ex actibus huanis nllm pt sin vle
pnci i ordine ad virtute q ide actus in isto &
h & nt eit virtuosus i alio vo ul alibi vl alias
eit viciosus / It scie no e q puenit ex
su eazo actuali ortazo na h no e scia
de virtute p actus ut az 6o meth ce virtus n e hin
cc n ad ea 9rrete st scie velle pseuare
in diffi b h at no pse sz actum no oriunt q
sepe q scie decimat valde 9pnat ul opus no
9sentit / It scia hois e eoz q sp ul ut in
plibus / h no e scia de talibus & fortuit 2o phyo
zz virtus at ut i paucioribus e q hoies ut in
plibus st mali 3o copice ethicorum / It adea de qbus
e scia scie mltu pdest & mltu valet / sz i 2o
hui d Aristoteles ad virtu es 9de scie pax at n
pdest / Oppositu p o hui d Ar les sm se as e
opato fm virtute rcaz de virtute tractandu & az
p excellentissios doctoes q omes de virtutibus
fecerunt tractatus / Possunt poi due 9clu sees pa
e q large sumedo sciam de virtutibus pt ee scia
q virtus e diffe e n virtus fm Ar le q hnte p
ficit & opus eius bonu reddit vl virtus e hitus
elctiuus in me te 9ons quo ad nos Diffi o
aut facit scie re s in 9plexis notitiaz & e me
in demostratoe qn res sit 9plexa / It virtus
ht cas de tiatas s rone distinguete int bo
nu & malu / eligete bonu & refutate malu
& asuetaz in bonis opibus fm pdictam electoz
volutatis & in di m rois / & ht virtus h ppas
& detie is passoes / sic ee cta diffi ha moda
ta passionum zz sit appeb impressu / 2a 9o e
q h scia de virtutibus hoi e mltu nctia no
q inde simpr / q sine pt ho ee & viue sz i or
dine ad fine sibi debitu adipiscedu / qua

9gto fine huanu s ipius felicitas e hoi mltu
nctia / ut d Ar les 9gto eius magnum ht inc
nietu quo go sagittator rcte sagittar ad
signu si no videt signu ita & quo fine igno
rat in ipm potit actus dige / sz ad noticia
felicitatis nctia e noti virtutis / cu felicitas sit
opato fm virtute pfctam / Sm eustracium pmo hui
q virtus ad dispo felicitas assupta e fiet virtus
dispo felicitas maior dicete de virtute / It
illius est scia hoi nctia q e dictum & pfcm
eius ta in se q in ordine ad altm / no n e po le
hoiez ee pfcm si no ht rctitudinez in se p sub
iecto virium in florum ad ipaz rone & ad altm
pmissa & ciuile cu alijs 9municatoez virtutes
at st hui ut in fine ptebit / Qz 9 ipa 9clu
sione obicit q tm de motibus aium oia pn
cipalia huanaru & aliorum aium opatom redu
cit in 9gcom & appetitu & organa corpea
si n io pt discne q bonu & q malu & ipa
p ad optia depta & volu as pt elige bonu
& refutae malu & h in exetucone corpa
libus / si pt q vlt indigemus alio ad bn op
andu / Virtus aut moral nm eorum e ipter
q vt homo ntens virtute indige / Qz Unde
q in hoie pt rone appetitus sitiuus sepe for
tit inclinas ad 9riu eius q ta ro dictat
vt pz in fine pmi hui / q e mltu diffi le
2m dictame rois opari & omo tediosu
& displi nos / n p 9suetudinez acqsitus sint hitus
virtuosus moderas appe titu sitiu & inclinas
ipm ad pcepta rois / Unde 10o ethycorum
d q castrate & pseuerat viue no e delecta le
mltis / h aut no erut tctia 9sueta sta
9suetudo namq e alta na / Qz ciendu tn q
si scia capia pp e pt distinguit 9t p decia
& a os hitus intellectuales vi in 6o hui an
de virtutibus / sic scia ul p decia vl alt hitus itel
lectual / Qz At videdu e ad rones pnci les
ad p am ddm e q de actibus huanis e bn
scia quis n singlarit existat & fiat vlr
tn pnt ab intellectu 9phendi sic & a a / silr
sz actus huani sint 9tigetes in ordie ad
hoiez abso te suptu st tn de tiati ad suas
cas sp n ul ut in plibus actus virtuosi a vir
tute pcedunt & vitiosi a vitio / q s sz d n o ac
tu supto sz eius sbam absolute possz vlr diti
q sit virtuosus a vitiosus pt tn h o vlr diti de
actu rcti rone 9sonat & de tiato debitis
circustancijs cu 9stancio natis / Ad alia dico
q no e scia de h q e hoies ee bonos sz de
h o q e hoiem asuefacte se in bonis opibus
bonu fi & virtuosu & ipm pt virtutis acqsito
bn pmpte & delctabilr opari h e n e in pau
coribus sz sep & ita de mltis alijs / Ad alia
videbit loco suo / et sic & aliq alia st dda
de scia & eius dra ad a os hitus morales hec
spectabit ad 6m hui & c

Utrum moralis scia que se-

de virtutibus intromittit sit scia spe lia ul pc
tica / & sit spe lia vi q diffinitoe demost at
pced & p ppoes vles / diffi o aut & demost
co ve faciut scie / at 9nus e finis scie spe lie

De 3a d q eaz virtus eius et actum virtuosum
e nali ordiat et si auferat ordo h e nali
et pura disspo a qua abiat p acqsito virtus

ut pz 2o methy^ce et sic vlt scie vel mot ad op^9
Vn 3o de an^a d^r aristoteles q^d pti^9 deti^a vl ro
morz no q^r vlis. Scie vo ex eo p^ctice d^ri
q^r p^tant ad op^9 1^e. ¶ 2o morales scie s^t d^e ipis
v^tutib^9 no e p^ctica p^ba^o q^r vl h^o eet ex eo
q^r v^tus ex actib^9 h^uanis g^nat vl q^r ipa
e p^n^m actuu h^uanoz. S^z no p^p p^m q^r 1^a eet
p^ctica scia de oib^9 intectib^9 et icoib^9 rois
~~[struck]~~ vdep^as q^r e f^m q^r 1^a ptinz
ad meth^ca n^c p^p 2^m q^r 1^a in^e et q^ius deq
b^9 in scia nali detiat s^t p^n^a opacon^m hois
sic v^tus et ita se^r q^r scia nalis e^et p^ctica
¶ 3° sciaz p^cticaz p^n^ma e architectonica q
no e p^ctica qua spe^lacz sciaz p^r aristoteles p^n
cipiore p^ctica pheio 6o meth^ce s^z mora
lis scia .s. ciuilis e p^n^ia architectonica 2^m aristoteles
p^mo h^u^9 q^r p^bat q^r ipa e ordinatr^x oium
aliaz q^s n. debitu e disciplinaz i ciuita
tib^9 et q^les v^nuq^z adisce et v^sq^z q p^ordi
nant vn d^r aristoteles h^c vtiq^z eit h^umani bo
ni q^r p^p ipm volu^9 et a^a p^p ipm ¶ Dr^m pz
p aristoteles 6o meth^ce spe^lales scias distigues
ponit eas mte p^n^cipales physica metha^ca
et mathe^ca quoz het n^e ¶ 3° fimis ei^9
no e cognitio s^z act^9 pz p^o h^u^9 et 2o h^u^9 d^r
sciam hanc no ee qteplacois g^ra no em
vt sciam^9 q^d est v^tus scrutam^r s^z ut boni ef
ficiam^r. Ethis aut e p^ctica, na theorice finis
e v^itas p^cti^e vo opus 2o meth^ce ¶ 3° vn
scia p^ctica et spe^lia distiguat^r. Dr^m p^o
vnde sm debeat distictio int^r spe^lacz sciaz
et p^ctica et v^tem in h^o lib^o large h^c nomne
p^gis vel p^ctici. 3o videbit^r q^r ipa e p^ctica
4o q^r no e methanica n^c sinilis s^z liba ¶ Qn
tu ad p^m dup^x ponit^r d^ra int^r spe^lia et p^ctica
.s. vna ex fine quo 2o meth^ce d^r theorice fi
nis est veitas p^ctice vo opus et 3o de an^a
d^r q^r int^r p^r^9 d^rt a spe^lio fine. Et qmo^r
id d^r q^r finis spet^m est scie tm specvlatiue op
a^m op^9 e p^ctice ¶ 2^a d^ra ponit^r ex obiecto q^r
spe^lia e de hijs q nob^t ptet^r nraz op
acom p^ctica aut e de opabilib^9 a nob me^te
qgtoe ipoz vnde 6o d^r meth^ce q^r p^ctica
ois e actiua no factiua factiua aut est ei^9 in
agente e p^n^m in ... aut po^o q^n dei
acta a' est ei^9 in agente et p^hesis ¶ Ez du
bi^r aci istoz d^z p^ncip^lr p^ctica denoiari an
ab obiecto vl a fine ¶ Alliq aut de h^o opinat^r
q^r a fine q^r finis e ca caus et nctita et detiat
agens ad agendu et fozs detiacoe sinaz accip^t
ab agente matia et ab agente detiat f^m ex
igencia forme et ita pz q^r p^ra et oiginal deti
atio et distictio e a fine qui e ca caus s^m f^m
exigencia finis nature est certa modari ut d^r lineo
2o physicoz ¶ 3° nalis spe^lie qsidat d^e morte
et vita de sopno et vigilia iuuentute et sen^c
tute anatonomia et g^nacoe et ptib^9 alim
q^r qstat a sic medic^9 at de hijs p^ctice
qsiderat q^r qsidacoz sua ordinat ad op^9
g exfine et no ex obiecto p^n^r spe^tm et p^ctica
distiguitur ¶ 3° sm distictio sciaz ex obiec
tis vi^r ee spe^ca distictio s^z spe^tm et p^cticu
videt^r no ee spe^ce d^re s^z qtigecia
sciaz in ee qstituta scia n. f^m se hetur

p^sici^lez vlez roz s^z q^r actio^r rei q^r sit opa^a ¶ 3° aristoteles
3o d^r in ellam spe^lm differre a p^ctico fine et ita vi^r ee
de scijs ¶ Credo q^r mag p^n^r et originalr sit
h^c distictio pobita q^r in p^rate nra no e sciaz
vna facere spe^lia a p^ctica nos possum^9 eade
sciaz ordinare ad op^9 a no ordinare s^z scie in
scie vn g^ra ista sciaz ethy^corum p^p q^r 2o h^u^9 aristoteles
rephedit eos q statu h^u^9 scie ponut in scie
dites q^r multi quide no opat^r s^z ad rone fugi
etes estimat phylosophari et se fore studiosos
et sile ab facit laborantib^9 q medicos audiut
q de studiose faciut a n^e vl hoz q precepta s^t
q^d admodu i^r neq^r illi bn hebut corp^9 ista cu
rati aiaz ita phylosofantes ¶ 3° spe^lia scia ab
ipo scie no distiguri n^r sit ab scitu agetor et
ita sciaz spe^lia p^fine distiguri e p^se ipaz disti
gui a p^ctica. S^z mo sic vm for^r et c^o tn h^c
no e vm oigenalr s^z obietis p^ueit earum dis
tictio sic ex eo effectis p^ducti s^t alij f^m spem
q^r ab alijs agentib^9 p^ducti ¶ 3° sciaz
ordinari ad op^9 vl nq ordinari ad op^9 no e ca ei^9
q^r e scile ee a nob opa^le vl no opa^le s^z ecu^o ex
eo q^r scile e a nob opa^le nos sciaz ei^9 ordia^9
ad op^9 et ex eo q^r ~~no~~ obiectu e no a nob opa^le nos
scam^9 i scie i^r pz q^r distictio h^u^9 finiu p^ueit
origia^r ex distictoe obietoz ¶ Est tn scid^m q^r
distictio sciaz no e ab obiecto simp^r et ab so^te sup
tis f^m detiatas roes formales sic qsidandi et
io origia^r scie distiguitur ab eis a q^b^9 sint
roniu formaliu qsidandi distictio h^c e ex p^mis
p^n^cipijs sic i medi^te p^n^ij. H^c aut p^n^a p^a pnt ee
finis oim i scia qsidatoz sic e spalr in oib^9
scijs p^cticis et me^ca et forte i p^ctica io no re
puto i q^n^s sciaz a q^s distiguri p^o et origia^r ex
finib^9 qsidatoz s^z i no s^t fines de q^b^9 loq^r
in fine spe^lie scie et p^ctice op^9 h^ij. n. s^t fines
sciaz no sciatoz. ¶ Etia a qua e spe^lia q obiectu
sim no qsidat in h^itudie ad fine sic meth^ca
p^p q^r no pt vlr dici spe^lab sciaz distigui
a p^cticis p^p fine qsidatoz i eis ¶ Ad rones al
tius opiois ad p^a d^r^m q^r si fines spe^lie scie
et p^ctice q s^t scie et opari distiguit a q^s scias
tn sic dcm fuit illi fines vtiq^z s^t distincti
p^p obiectoz pore distictio n^c ipsi fines s^t ee
caus oim s^z potius fines rez qsidataz.
¶ Ad alia d^r^m q^r si de aialib^9 et ptib^9 et posses
sio^b^9 eoz sit scia spe^lia et p^ctica h^c e tn f^m
alia qsidandi roem e n. de hijs scia spe^lia
in ordie ad n^az et ad ea q pt nraz opacom
in s^e eius. Est aut scia p^ctica i ordie q^r ad ea
q ipa possit opari q^r p^ctica sit me
dici tenet^r spe^lia h^re eo q^r ars in ope suo
d^z i q^m pt ymitari n^az ¶ Ad aliud d^r^m q^r i
scijs spe^lm et p^cticu distiguntur ymo g^nre
s^z no g^nali^mo et s^z scia p^cedat actuale opus
nob tn p^cedit^r h^c q^r e sbm ei^9 ee a nob opa^le
¶ Ad ultima d^r^m q^r ide e f^m sb^az i ellam^9

p pctica z spe^lis no hui^di sibi no ptit n pn de
noiacoe extrinseca ab hitu p an hente ul ab
opatoe ad se applicat / dico 1° q intellcs potz
dici pt pctica hitualr z hc pm hitu vz pctiam
sn ipm ordiet ad opus sn no . 2° q pctica
actualr in qntu hitu pctm gsidat ad opus si et
no ordinat ipm ad opus tc dr actualr no
pctica h specus lz sit hitualr pctica z q gte
di pt q distinctio actualr pctici i tellcs ab ac
tualr specus pueit ex dius finibus sicd aples
Bz hitus pctica ul specus pueit ex distinctoe
hitum z pons obitor distinguit pm pdca
Ghec nisi dico q scia moral dz dici pctica
qr de opabus anios z q dz atqri pp opus z val
de i qms eet hoi adisce i fine cuius ope no
possz ho fine sn bom pptu attige z hc eet q
huius scie natz q huis ca no opare pm ea
honestu naqz de q 3 i^a scia sua vi sua
nos elz z sua dignite nos allicz vt tulius dt
in sua retho^a io no alr hc scia dz dici pratica G3^o
dico q hc scia moalis no e mecha^ca necqz
pinlis sz liba qr ista scia est de vtutibus z o
patoibus honest q volus pp se z alio omo
utili ctiuscepto ut pz p^o huius tlcs at no st
opatoes mecha^ce G ut scia ista no e me
cha^ca n^c pinl q pordiat ho debitu e disposi
naz i tuit z qlcs vnuqqz adisce z vs
qz q^o z itm sb q videmus pciosissimas v
tutu ut puta militare ycotica rethorica scia
at moalis e huius de ipa huius G ut i^a scia
no dz dici pinl sz libra q mag e hens in
pciosissimis z excellentibus this at hc e scia
q tctat de vtutibus z honest opibus vn dr
pollic^te morale vtute existimadu opare
qd pcipe omis ez no eodemo sz q^o vnicuiqz
ad sim opus pp q pncipe qde oz hre pfectam
morale vtute Bz ut dc albtus q. hac q^d
qda obiciut qr mecha^ca scia dr mq i^d q e
alicuius desinit opi gstituto sz sic i scia mo
rali iq i^e dr optis qr i^d q de ista noiut vest
ad opus G ut mecha^ca scia dr hc ee vr q eius
opus tuisit i exteriore matia z no manz i
agete sic pz d arte domifficat^via z fabrili sz
sic e debeat scia na opa vtutu i aliud tuise
ut vn dr i^o huius / iusti qde indigz ad q ius
te opet z cu qbus / silr at opatus z fortis at
z alior vnusqsqz G ut aples 6° meth^ce so
la metha^ca ul spe^lia phyaz pbat ee libale
qr libior e ut dc q sui est z no alteri ca e pc
tica at pp opus est G ad p^m 3 indz albtus q
metha^ca z alijs pctitis gne est q o artis
ad opus resse ex gm at no ar pptu qt eet
falla^a gnes z giugato i vtil in 2^a sit^a exdu
abus aff G ad alia q queit vn simna dra
sciarum moalin ad meth^cas pt dici q si vt
usqz ope tuiseut in exteriore m^a tu hc e
dint qr ex ope meth^co n^a pfco in opate
r duda n forte q nitites corpis acqrit
Opus at vtutis pn^r e pp actu opatis pfcoz
Opam n. pm vtute pn^r ut boi fia / vl

d^r q meth^ce artes st ad corpis sustetacoz
Morales at ad aie de coracoz / vl d^r q meth^ce
gmit reglant in sius opatoibus ab illis pp
qs opa fiut no n. donifficat^r elig q domu
faciat sz i^d pp q^o faciut ea z ita meth^ce no
agut pp e ex olctoe sz exerte moales at
oclaue suor actoniu z donifame G at hac
draz vnsus e aples dice 6° meth^ce v d^r scia
ra n i facit^e pn^m a i tellcus q ars a p^o q
de activar vo q in agnite phcs qde agibile
z egibile vr at itede mechanicas pfanas
a pactias moales G ad alia pt dici q ppe
libu n e simp^r solus deus in gne at librum ali
or sinile at q eius pn^le z alti de pinaps
z itm i illis q nobilioibus siunt z activa
libror z suu pm q i fine do vnu i alto lot
nobilius z vilius z ita destedendo de nobili^mo
ad vilissim oia media ad ad qde supta sut
dici sinilia z liba ad aliq z ad aliud qde a
supta / moral at scia respctu dine sucte
sz sine do regnate e ipa tn respctu mech^as
liba simp^r dici mere G aut vnde adrones
pncip^les ad p^m dd^m q finis spe^lie e scie
no vlt ordinadu ad opus pctice at finis
no e scie tm sz ordinatu ad opus sz exph^o c
do ee notu no omez pctica oz ee nimis
nobl spe^lia gtnqz quo si alq pctica de
nobilior sbita z de nobilioibus sb passioibus
z pm pn^a nobiliora gsidat q alq spe^lia
qs dubitabt ipaz nobiliore ee bm^m ind pona
opus sed vr ee dubm z pp gsidatom opus
bom in se tc in mltu nobi^or effici pp q ab
sindu e sic alq dicit mathe^ca ee nobiliore
morali scia z forte z necqz nale sz sola di
uina G ad hac at q ad ingit s. q vlr scie
nl iubz opari dd^m q et si no iubeat z no
discnit q eligibilius at quo opus sed valeat
qd eligibilibus iudicat z ita ad aptat volu
ad eligndm z vires corpales ad exseqndu
z ita totu ordinet ad opus pp q totu e pc
ticu G ad a^m e dd^m q pctica no e dr oibus
sz de opabus me^te scia in a ul cgtoe de ipa
hita G silr pt dici q loyca z gmatica dici
possent spe^le in tuisece s. pm fine ppui di
ci at pnt pctice pm fine pnci^le ipar qr
mag ad spe^lias scias q pctitas ordinat
pnt dici q potius spe^le q pctice sz no spe^le
simp^r ymo spe^le i pinitalr G alia pt di
dici q ad pxoen no spctat scia prim in
tellcm gra sciedi cuius di sut entia loyca
intecones z relacoes roib z huius G ad
alia pt dici q moalis pncipa^ma e z ar
chetectonica no respctu scie angls spe^le
qma dina scia pnci^o e ut pz in pheio me
tha^ce sz respctu oiu pctitarum G pties at
q i hac qoe n^c e gplete dctm qr gpleta
pfctaco ptinz ad 6^m libm 3° qrit

Queritur qd sit subm in hac scia

Morali vi(detur) q(uod) d(eu)s q(uia) d(icit) ar(istote)les q(uod) in scia morali
i(n)q(ui)rit(ur) bonu(m) optimu(m) q(uo)d e(st) finis p(ro)p(ter) q(uem) bo(n)a
volu(m)us et a(lia) p(ro)p(ter) i(psum) et q(ui) (com)plectit(ur) fines alia(rum)
sciarum h(oc) a(utem) e(st) d(eu)s o(mn)ia n(am)q(ue) finalr ordinan(tur)
ip(su)m i(d est) i(n) eu(m) ¶ (Contra) Cont(ra) d(icit) ar(istote)les p(rim)o hui(us) q(uod) bonu(m) in
hac scia q(ue)situ(m) e(st) ab ho(min)e op(er)atu(m) et (con)cessu(m) et h(oc)
no(n) e(st) de(us) ¶ (Ta)l(ite)r a(utem) q(uod) ho(mo) q(uia) de hijs q(ue) s(un)t a(d)
d(ic)t(um) e(st) t(ot)a scia s(cilicet) de v(ir)tutib(us) mo(r)alib(us) et (intellec)-
tib(us) i(n)tell(e)ctua(li)b(us) et h(uma)nis actib(us) subiectu(m)
a(utem) p(ri)m(u)m debent cui(us) a(c)t(io)n(e)s (con)sidera(n)t(ur) in scia
et ho(mo) op(er)at(iu)s e(st) an(im)a scia a(utem) m(ora)l(is) cu(m) sit p(ra)ctica
d(ebe)t ee de op(er)atis a nob(is) ¶ D(icit) alb(er)tus q(uod) s(u)b(iec)tu(m)
h(uius) e(st) bonu(m) ho(min)is s(ed) q(uod) ho(mo) q(uia) de ip(s)o et de p(ar)tib(us) ei(us)
t(ra)ctat p(er) tota(m) ista(m) scia(m) et h(oc) s(ecundu)m ip(s)i(us) ~~diuisio(n)ez~~ [nos]
h(aec) scia diuidit(ur) n(am) ho(mo) si(m)p(licite)r accepto bo(n)o queda(m)
(con)ueniu(n)t de q(ui)b(us) e(st) ethica ip(s)o a(utem) (con)siderato ut e(st) p(ar)s
domestice (com)m(u)n(ita)t(is) s(un)t (con)ue(nien)t(ia) bo(n)a de q(ui)b(us) e(st) yconomi-
ca et it(eru)m s(ecundu)m q(uod) e(st) p(ar)s ci(uil)it(atis) s(un)t a(li)a bo(n)a de q(ui)-
b(us) t(ra)ctat pollitica ¶ (Ta)ne(n)t a(utem) op(ini)o(n)e(m) q(ua)m (d)a(m)
in frig(ue)re volentes d(icu)ntur i(n) o(mn)i scia debe(re) sup-
po(ni) de s(u)b(iec)to q(uod) e(st) s(u)b(iectum) a(utem) no(n) e(st) de h(uma)no bono
in hac scia cu(m) d(ic)at ar(istote)les q(uod) te(m)ptand(u)m (f)i-
g(ur)al(ite)r accip(er)e i(d) q(uo)d q(uo)d e(st) et cu(ius) d(i)sc(i)plina(rum) est v(ir)-
tutu(m) ¶ (Re)nde q(uod) nos i(n)q(ui)rit(ur) q(uod) e(st) h(uma)nu(m)
bo(nu)m in (com)m(u)n(i) s(ed) i(n)q(ui)rit(ur) in sp(eci)ali q(ue) in(ter) diu(er)sas
sp(eci)es h(uma)nor(um) bonor(um) sit su(m)mu(m) bonu(m) et q(ue)-
rit(ur) q(ui)d rei et sup(p)o(nitur) q(uod) no(m)i(n)is ¶ (I)ta scia ~~ar(istote)les~~ a(utem) s(i)c
de s(u)b(iec)to p(re)supponit(ur) q(uid) e(st) bo(nu)m a(utem) ho(min)is de q(uo) e(st)
ista scia no(n) p(re)supp(onitu)r ee no(n) n(isi) suppo(nitur) ha(be)re
bonu(m) s(ed) hac scia(m) acq(ui)ri(mus) ut bo(n)i fia(mus) ut
d(icitu)r 2o h(uius) ¶ (Re)nde q(uod) in p(ra)cticis sit s(u)b(iec)tu(m) sup-
po(n)e(re) ee in p(otes)tate n(ost)ra ut domu(m) i(n) p(otes)tate do-
mificato(ris) ¶ Alij et q(uod) ip(su)m sit arguu(n)t h(oc)
s(u)b(iec)tu(m) (com)m(u)ne o(mn)ib(us) artificijs mecha(nicis) p(ri)mi
n(am)q(ue) sotulares cultelli no(n) m(anen)t ~~p(ro)p(ter)~~ [in] et in
a(n)i(m)atis s(ed) sol(u)m ho(m)ib(us) et s(un)t bo(n)a ho(m)i(n)i p(ro)p(ter) q(uod) ho(mo) no(n) e(st)
i(n) p(ro)p(ri)u(m) morali s(u)b(iec)tu(m) ¶ (I)t n(ichi)l mag(is) bonu(m)
v(idetu)r ee ho(m)i s(ed) q(uod) ho(mo) q(uia) su(m)m(u)m p(ro)p(ri)u(m) ee s(u)b(iect)ale Bo-
ni n(on) ~~ce(rtitu)d(in)e~~ [equaliter] d(icitu)r enti 2(us) ar(istote)le p(rim)o hui(us) //
¶ Sil(ite)r s(u)b(iect)a for[..] ho(min)is cu(m) sit ei(us) p(ro)p(ri)a p(er)fecto
bonu(m) d(icitu)r ee ip(s)i(us) ho(min)is s(ecundu)m q(uod) ho(mo) de hijs h(ec)
scia no(n) (con)sid(er)at s(ed) mag(is) scia na(tura)lis ¶ D(icit) tuli(us)
ut recitat alb(er)t(us) ~~magn(us)~~ q(uod) o(mn)ia amab(i)l(i)a mora-
lia honestu(m) e(st) q(uod) diff(ini)ns d(icitu)r honestu(m) ee q(uod) sua vi
nos trahat et sua dig(n)ita(te) nos allicit et
ita vult q(uod) honestu(m) sit (com)m(u)ne s(u)b(iec)tu(m) scie mora-
lis ¶ Cont(ra) q(uia) albert(us) sit obic(itur) attri(buit) ei(us) d(e) q(uo)
t(ra)ctat(ur) i(n) aliq(ua) scia no(n) d(ebe)t po(n)i subiectu(m) i(n) i(s)ta s(ed) pas-
sio honestu(m) aut(em) e(st) v(ir)tut(is) ac(cide)ns et no(n) [no(n)] e(st) ip(s)a v(ir)-
tus ¶ Est e(n)i(m) honestu(m) q(uod) ab ho(m)i(n)e d(icitu)r p(ri)mu(m)
v(ir)tut(is) i(d est) cu(m) d(e) v(ir)tute t(ra)ctat ista scia t(amen) ex p(ro)p(ri)-
mo accid(en)s honestu(m) ee s(i)c (er)go q(uod) honestu(m) i(n)
ea no(n) sit s(u)b(iectu)m ¶ Iuuates a(utem) tuliu(m) r(espon)det
q(uod) no(n) cap(it) tuli(us) honestu(m) p(ro)p(ri)o ho(n)o(r)e q(ue) e(st) ex-
hibito reue(ren)cie i(n) testimo(niu)m v(ir)tut(is) s(ed) p(ro) eo bo-
no cui(us) ho(no)ri debe(tu)r ho(no)r et ita alb(er)ti obi(ec)to
no(n) (con)clud(i)t ¶ Alij aut(em) mag(is) de artic(u)lan-
tes s(u)b(iectu)m i(d) d(i)cu(n)t q(uod) op(er)ato h(uma)na no(n) q(ue)-
cu(m)q(ue) s(ed) ista in q(ua) felicitas h(uma)na (con)sist(it)
e(st) s(u)b(iectu)m hui(us) ~~hui(us)~~ scie q(uod) p(ro)bant p(rim)o q(uia) ei(us)

(con)g(re)g(a)to finalr i(n)ten(d)itur i(n) ~~actu~~ [hac scia] (E)st e(n)i(m) h(ec) op(er)ato
vlti(m)a et opti(m)a h(uma)ne vite finis h(uius) a(utem) sit
d(icit) ar(istote)les q(uod) p(ri)m(u)s p(ro)p(ter) se ip(su)m et a(lia) p(ro)p(ter) ip(su)m ¶ (S)e(cund)o
id e(st) s(u)b(iectu)m i(n) a(li)q(ua) scia q(uod) p(rim)o t(ame)n (con)g(nit)u(m) occurit
i(n) ea et q(ui)a cui(us) ce(r)ta (com)ponat(ur) sit a(utem) e(st) d(ic)ta
op(er)at(i)o(n)e p(ro)b(ati)o q(uia) q(ui)s ad p(ri)m(u)m d(icitu)r p(ro)b(a)t(ur) p(rim)o actu(m) (i)nt(en)dat
ee fig(ur)al(ite)r q(uod) q(ui)d e(st) et q(ui)s ad 2(u)m mai(or) e(st) q(uod) ei(us)
g(ra)ta de v(ir)tutib(us) agi(tur) i(n) hac scia ut d(icit) ar(istote)les // D(icitu)r
n(on) si a(utem) felicitas op(er)ato q(ua)da(m) e(st) s(ecundu)m v(ir)tute(m) p(er)-
fecta(m) de v(ir)tute i(n) s(pe)c(ia)li t(ra)ctand(u)m ¶ (C)o(ntr)a h(anc) op(ini)o(ne)m vi(detur) in
r(ati)o(na)lis q(uia) s(u)b(iectu)m scie d(ebe)t s(u)b(ie)cti passio(n)ib(us) p(ri)ma(rio)
(con)sid(er)at(ur) in scia op(er)ato a(utem) ho(min)is i(n) q(ua) felicitas
(con)sistit no(n) s(u)b(iec)t(u)m v(ir)tutib(us) mora(li)b(us) n(ec) i(n)tellectua(li)b(us)
n(ec) ear(um) passi(oni)b(us) s(ed) ad h(oc) finalr (con)seq(uitu)r n(ec) (et)iam
i(n) scia s(u)b(iectu)m ee fine(m) vltimu(m) ad q(uem) o(mn)ia cet(er)a
ordina(n)t(ur) s(ed) p(ri)n(cipi)u(m) i(n)tend(un)t sic n(on) d(eu)s i(n) meth(aphysi)ca
e(ss)et s(u)b(iectu)m et de s(ecund)o acti(n)at(i)o(n)ib(us) et plurib(us) i(n)
arte do(m)ificati(ua) finis n(on) i(n) p(ra)ctic(is) no(n) e(st) s(u)b(iectu)m
s(ed) p(ri)n(cipiu)m r(ati)o(n)e felicitas p(ri)n(cipaliter) i(n)tend(itu)r no(n) p(ri)mo s(u)b(iectu)m
s(ed) p(ri)mo p(ri)mu(m) p(ri)n(cipiu)m ¶ (E)t in q(uo) loq(ue)ndo p(ro)p(ri)e
de s(u)b(iect)o q(uod) neq(ue) bonu(m) h(uma)nu(m) neq(ue) bo(nu)m honest-
tu(m) n(ec) felicitas n(ec) de(us) neq(ue) q(ue)cu(n)q(ue) ho(min)is op(er)a(tion)es
debeat po(n)i s(u)b(iectu)m ph(ilosoph)ie mo(r)alis ¶ 2a (con)clu(sio) vi(detur)
m(ihi) q(uod) ho(mo) i(n) ordi(n)e ad ea q(ue) sibi (con)ue(niu)nt s(ed) q(uod) e(st)
lib(er) ut s(ecundu)m h(oc) v(idelicet) q(uod) ho(mo) s(ecundu)m q(uod) e(st) felicita(bilis) i(d est) in
q(uantu)m ad ea q(ue) (con)ue(niu)nt s(ecundu)m ad d(i)uc(en)d(u)m felice(m) vita(m)
e(st) s(u)b(iectu)m p(ro)p(ri)u(m) i(n) hac scia ¶ P(ri)mu(m) p(ate)t q(uia) s(u)b(iectu)m
no(n) (con)sid(er)at(ur) s(ed) q(uod) attri(bu)i(tu)r alt(er)i s(ecundu)m ip(su)m mo(d)u(m)
s(ed) ut (com)m(un)es pa(ssion)es attribuu(n)t s(u)b(iect)o et(iam) n(on) de s(u)b(iect)o
(con)sid(er)are p(ri)mo passio(n)es × S(ed) de p(re)d(ic)tis
(con)seq(ui)t(ur) in ph(ilosoph)ia mo(r)ali no(n) n(isi) ut ho(m)i attribui(tu)r
sit s(u)b(iectu)m n(am) s(ecundu)m e(x)ercitiu(m) ethice (con)sid(er)ato e(st) ut
ho(mo) fiat bon(us) et op(er)i(bu)s (h)i(s) seq(ue)b(atur) ea q(ue) e(st) d(ic)ta s(un)t i(n)
mo(r)ali negocio × P(ro)uide(n)t vi(r)es et p(ro)p(ri)a r(ati)o(n)e
h(abe)ns i(ra)sc(ibil)e et (con)cupiscetie domina(n)s et mo(de)ra(n)s [in(ordinatis)]
n(on) motib(us) eor(um) i(m)pones ut d(ici)t(ur) q(uod) op(er)a pa-
t(ri)s sit r(ati)o(ne)m redde(re) r(ati)o(n)e(m) // Yco(n)o(m)ice a(utem) et
polli(ti)ce (con)sid(er)ato e(st) ut adipisca(tu)r vn(us)q(ui)sq(ue) ci(uis)
i(n) ip(s)is mlti(plici)a ea q(ui)b(us) i(n)dig(e)t s(ecundu)m analogia(m) ut
o(mn)ib(us) o(mn)ia s(e) q(uod) b(e)n(e) disponat(ur) ut n(ec) eor(um) q(ui)b(us)
i(n)diget illi q(u)i i(n) domo vel ciui(tat)e s(un)t (d)efficie(n)s
possit (con)stitue(re) co(n)s(tit)uta(s) ¶ 2a (con)clu(sio) p(ro)b(a)t(ur) i(d) q(uod) e(st) de
s(u)b(iect)o ph(ilosoph)ie mo(r)alis de q(u)o p(ri)nci(pa)les p(ro)p(ter) passio(n)es
in ea (con)sid(er)ant(ur) ~~m(a)n(ifest)e~~ h(oc) a(utem) e(st) de ho(m)i(n)e n(on)
h(abe)re p(ro)p(ri)a op(er)a p(ro)p(ter) de ho(m)i(n)e p(rim)o ethy(corum) ¶ It(e)m s(i)
~~sit~~ v(ir)tuosu(m) vel vitiosu(m) p(ri)mu(m) a(ut) studiosu(m) p(er)
asuefact(ione)m et ip(su)m e(st) in natu(ra) de v(ir)tute p(ro)(ut) de
ho(m)i(n)e 2o ethy(corum) ¶ Sil(ite)r i(n) p(rim)o polli(ti)ce p(ro)b(a)t(ur) ha(be)re
ciuile a(nimal) et i(n) yco(nomi)ca ip(su)m ee a(nimal) (con)iugale
Et vl(tim)o a(rguitur) q(uod) totu(m) mo(r)ale negotiu(m) resolui(tu)r
ad ho(m)i(n)e(m) ta(m)q(uam) ad s(u)b(iectu)m p(ri)mu(m) × P(ro)batu(m) i(d) e(st)
q(uod) ho(mo) e(st) s(u)b(iectu)m in ph(ilosoph)ia mo(r)ali ¶ (E)tia(m) q(uod) h(oc) no(n)
sit s(u)b(iect)o (con)sid(er)at(i)o(n)e (con)sid(er)andi s(u)b(iect)a q(uo)d p(o)t(es)t (con)sid(er)a-
ri s(ed) de (var)ietate s(u)b(iecti) r(ati)o(n)e p(re)d(ic)ta × P(ro)ba(tu)r p(re)d(ic)ta(m)
ph(ilosoph)ie mo(r)alis ad alias scias scia n(am)q(ue)
na(tura)lis de ho(m)i(n)e et alijs entib(us) na(tura)lib(us) et co(n)-
p(ar)atio(n)ib(us) (con)sid(er)at s(ecundu)m q(uod) s(un)t an(im)a ¶ (M)etha(physica)

Marginal notes (left margin): ydeo (?) scia(m) mo(r)ale p(ri)m(u)m — mo(r)t — dot — (com)mu(n)it(at)i — ciuil(itati) sibi — suff(icien)s — b(est)ijs — ab ho(n)ore — ho(n)o(r)e

Marginal notes (right margin): (con)sid(er)at(ur) — (com)p(ar)o p(ro)p(ri)a — i(d est) g(rati)a — i(n) scia — Sil(ite)r i(n) sua p(ro)p(ri)e s(un)t bonu(m) q(uod) p(ri)mu(m) ut s(u)b(iectu)m d(icitu)r s(u)b(iect)u(m) 2o d(e) ho(m)i(n)e 2o eth(ycorum) — a(utem) vi(detu)r — 2a na(tura)

at de hoie & de alijs entib9 s^m qr entia sc & in p^s entis pncia^a 1^r duci pnt deciat ¶ Pot tire no scie omb osidant qzo ul cta q sint opacoes huane s q ad intellam pctitu re ducit io ad dtaz spe^{ua} tu h sit pctita oz diti q ho sit sbm in ea sb ordie ad opa q s debet s^m eig pctitu i ellam ¶ Et itm qr pcticaz q sc me^{ce} alie sc moales it qb e dta sit i pnti qoe dm sint q me tha^{ci} no sc ppe dm neq electiui suaz op aco^m ppt q sinles dm moales at nlli dm n q sc suoz actuu dm & electiui ppt q has moales scias dm sint no ee sin les h libas io adde oz q ho h eet sbm sb ordie ad opa s debita no qaiq mo h s^m q e lib & s qe felicitat forte poss sustim & a p^o pn^o dz sin ro sit oignali rone for lis osidandi & hm duo mo dici videt ee ppriqm satis ¶ Dz tn ad mt^m ut d eustri & ita locuti sc antiq moales tuli9 albt9 & de sbo phye moalis large accipiedo pco cta q vsat osida^o moalis ¶ No & q exhijs osidari pt q sit in ethyca ppi sbm & q & i ycoica & polli^{ca} e naq sbm ethyce ho^m ad q ouenit sibi debert ut ho e i or dine ad feli^{te} Ycoice vo sbm e ho i q^m ad ea q spalr ouen^{nt} put e ps doestice ouen ent in ordie ad felici^{te} & eq^o pportona de sbo polli^{ce} ¶ Hijs visis vi ee satis mai9 quo pus sce roes & narrate opiones p cedant ∼ c̄ e^o

Utrum bonum est qd omnia

appetit q no ognosc^t no appe^t na. 12^e me thi^{ce} d^r appe^m at q vi q no oia ognoscant ¶ 2° appe^{te} e roe carecia ut pz p^o phycoz h q sc nllo bono carecia ut deg ¶ It volu tas no appetit ntio qr no eet liba h oti get ¶ Igr alti pt no appete sua corrupo q e s^m q om^{or} p^o phycoz d vniuqq di ligit se pmane 1^r no omna & mali hoies mala ex elccone opan^r elcco at iclud^t ap pe^{tu} eig q eligi^r g^o ¶ It appe^m oriij i oria formt^r g^o no formt ambo in bonu cu no sit oriu bono uti 2° dicte ¶ Itm qda e lctiue pvat se oi bono picta q despacces se ipos intsi^{nt} 1^r n^m bonu tales appetut ¶ Opp^m d^c ap^{les} & ar roe qr bonu d^r eqlr enti p^o hui9 ome at ens appetit se ipm qr diligit se pmane om^{or} p^o phycoz, pe bo^m psiti & i sua pfcoe saluari si sit pfcm 1^r & ¶ Dico q oia bo^m appetut/qd albt9 sit declat, pmu ens q e ipe de9 & p^m bo^m & op ti9 ipe at de9 sit intt^r se ipm ita diligit se ipz ita q e ide i eo i ellcm & itlliges & amas & amatu ut dz vidi in 12° meth^{ce} ipe at appe^t bo^m ceta at oia causa ab ipo p^o bono at sep geit aliq^{les} sit ipi causse io oz ceta oia alq bo ee pp q d^c ap^{les}

pmo hui9 q bo^m d^r eqlr enti agens q^m dat de form dat de osequtib9 form s^m om^{te} g^o meth^{ce} phycoz q 1^r pmu bonu i flint de bon^{te} viuiuq entiu tm i flint de ose qtib9 form sn ecntia bo^{ti} h at sc ta p^a e a sila^o q ad p^m bonu ad hac aut a sila cone & quietcia sc 2° appe^{tus} inclinaco ad pmu bonu sic videmo cor nalia nalit iclinati ad sua loca ppa pp silitu & quietez ista at iclinaco frustr eet n sc mot9 ac tual i id ad q e iclina^o ¶ 3° dat s motu actuale tendedi i bo^m io 1^r e q oia entia mot9 hnt & opacoes actas ul passiuas tedetes i bo^m suu ul saltr hnt iclina coes ul pos ad hui9 mot9 ul opa^{oes} & sc ipe met iclinacoes a p^o a mot9 hui9 ul op acoes ul alq dispocoes ad hui9 mot9 ul opacoes oia 1^r ordia^{ta} & tedetia hnt ad bo^m ¶ Dubita^r at vtru sit ide bo^m q oia appetut ul aliud & a^d ¶ Ad q rndz eustrti9 q e ide oie bo^m q oia appetut & pp q oia sc similia ppinq illi bono pp id sip^r sca sc & io i me^{ce} fruit & h^o e de9 glos9 qui q no pnt id sc ofestim & i me^{te} vniuqqz coz ppu s ipi & oti^m aliq bo^m pp me^m re fer^r ad id pmu oie bonu ¶ Rndu q no oia entia appetut p^m bonu ut ipi9 ee sbali & forli adipiscat^r h 2^m silitudine ita .s. q appetut qda s ppa & quietete pfcoz acqre a hita osuae in q^m ipa est q pticipata silitudo pmi boni ¶ Hijs visis rnde^r ad roes in o^m ad p^a dd^m q ista auctoritas appeti timis qr m^r intelligeda e in hntib9 coz deqb9 illic logba^r h de hijs q no ognoscut ppe ut agg scete di gan^r pp q d^c om^{or} 12^e meth^{ce} q na agit pfce & ordiate q^{ius} no ognoscat taq remeorata ex sib9 causis q sc intellige ¶ Ad 2^m dd^m q dupx e appetit9 vni9 i pfcoz ad pfcora ad q sc in po acqreda & i^e e roe carn^e & debe passine deq^o lo^r ap^{les} p mo phycoz ali9 e pfcor ad pfcone hita osuada a & ab no hntib9 pfcone largi enda & sit app^t de9 & quiq pfca & i^{te} ap peti9 mag debe actis ¶ Ad a^m d^r q lz volu^{tas} no pp sit i actu voledi tn pp ht in clinacoez pfcaz naz ad actu voledi spa lr r^o pmi boi sic ignis pp ht inclinacoez ad vred^m lz no pp sit i actu vredi ¶ Dz aliqs obiciat si volutas an tps volendi inclinare ad actu voledi et cu ista iclinai ad ad sic appete ipm volutas an actu voledi appetet h appe^m in volu^{te} no vi a^d ee q velle i velle anq velle q e in po^{le} ¶ Dd^m q dpx e appetit9 s nalis spitiu9 & intellual ¶ Nalis e inclinaco cuiuq poe nalis sn actie sn pa^{ue} ad actu s ppu & quietete q qde inclinacoz ht ex na sua absq ocone & intellus nalit iclinat ad intlli^{re} & anq itelligat & volutas ad velle anq velit ¶ Appe^{tus} spitiu9 est

inclinacio ad re ... ... in dicto ... bonitatis vel malicie. Et ita non credo omnem volitum appetitum esse velle. Velle enim est liberi appetitus cum precedentibus naturalibus utrumque autem tale appetitum sit idem realiter. quod ipsa voluntas accepta pro volita vel non est discutiendum ad partes. Ad secundam autem est quod in malo duo considerentur scilicet ipsa malicia et eius subiectum et autem eius subiectum essentialiter aliquid bonum licet effectivum sit malum denominative per malicia sibi inherente malicia autem vel est privacio sola dispositionis debite et convenientis et tunc non est quod nos possit non appetit aliquid quod ipsa non est aliqua entitas vel ipsa malicia est disposicio posita in debita et disconveniens illi subiecto sicut corpori humano esset mala caliditas et frigiditas excessiva inducens infirmitatem et huiusmodi disposicio licet sit mala illi subiecto in quo est tamen secundum eius essentiam absolute est ad bonum et ut sic appetit sibi ipsi conservari. Ita quod ad bonum. Ad 3 cum dicitur quod mali excellentie male operantes ... est quod ipsi non appetunt ipsam maliciam secundum subiectum eius autem aliquid malicie convenit quod per se non est malum sed aliquid bonum ratione potencie propter quod appetunt totum illud. Ad 4 dicitur quod appetitus contrarii sunt ad contraria sed non contra ista esse contraria per bonitate et malicia sed per alias determinatorum generum contrarietates ut ignis appetit sursum et terra deorsum utrumque utrorumque est bonum et tamen sunt contraria per locum. Ad 5 dicitur quod homo in amore perfectus appetit ea liberari et ita appetit bonum. non videns quo ab huius amore liberetur nisi per ipsius in temptacione eligit interficere se ipsum appetit aut potius supremum bonum gracia cuius per temptacionem idem quod omnino semper est malum sibi videtur esse bonum et appetit id non subiectione mali sed per quod est sub appetibus bonum. Sequitur

Utrum omnes actus humani ordinentur ad unum ultimum finem. quod non quia appetitus diviciarum et per omnes operaciones propter divicias in infinitum sunt potius pollicite. 2 si finis ultimus esset homini inherens esset actus et actus non potest esse finis hominis cum finis debeat esse nobilior et nobilior potior quia tamen causa non est aliquid extrinsecum quia non operatus a nobis quia illius vocem propter nos et fini eorum fines ut dicitur 2 phisicorum non est optimum quod hic non videtur esse nisi deus quod non est ipsius finis sed deus non querimus et non adipiscimur ipsum essencialiter sed ad aliquid a nobis ipsum adipiscimur quod est sicut quedam participata similitudo ipsius secundum eius ... et tunc erit idem ipsius finis deus quod querit ut prius. Et de fine separato et non operato a nobis non intendit in hac sciencia dicente philosopho in prologo huius quod bonum querit operatum ab homine et non possessum. Et ultimus finis est optimus cum omne quod ab eo ordinatur ab ergo bonum non potest esse bonum omnis humani actus. Et ultimus finis hominis est operacio quo ipsius secundum virtute perfectam et dicitur primo huius ipse autem cum sit ultimus finis non amplius ordinatur in fine ergo non omnes operaciones in eundem finem ordinantur. Et si ordinantur in eundem finem ultimum probatio quod hic non est in eodem quod voluntas est libera ... potest tendere in unum finem et non in

alium et motus contrarii non tendunt ad unum finem puta generacionis et corrupcionis sed operaciones humane plures sunt contrarie ut diligere odire iuste agere et iniuste et per huius philosophus dicit quod in homine est racio que recte et ad optima deprecatur et in ipso est aliquid quod preter racionem innatum quod ad lisat et obviat racioni. Et non est idem bonum appetibus et convenientibus aliqua tamen operaciones hominis tendunt in illud aliqua autem in 1 ergo non in idem. Oppositum arguitur quod omnes humanes actus in fine tendunt dicit philosophus quod bonum quod omnia appetunt videtur quod in ultimum dicit philosophus aliter procederetur in infinitum quod est inconveniens quia autem eundem patet quia finis est unus tamen pollicitus sit una sciencia ille tamen complectitur omnes alios ut dicit philosophus. Pono duas conclusiones prima quod omnes operaciones humane in aliquem finem tendunt 2 quod in aliquem ultimum. 3 presertim autem in eundem vel diversos. Prima conclusio patet ex precedenti quoniam ubi visum est omnia bonum quedam appetere bonum autem appetere racione finis habet. 2 conclusio patet quia aliter hoc esset propter idem et idem propter aliud et sic in infinitum quod est impossibile quod dicitur 2 methaphisice quod impossibile est procedere in infinitum in causis finalibus sicut in hoc phisico idem probatum est et hoc quod esset desiderium humanum vanum et inane. Et si aliquis diceret quod hoc non esset in generis de multis hominum desideriis improbabilibus licet hoc esset in generis desiderio ordinato secundum racionem natam voluntas non aliud est in potencia sicut 3 huius dicitur. Et hoc dicunt multi quod quo in telliguntur de operacionibus melioratibus quod de hiis loquebatur philosophus. Et tunc restat dubium si querit de omnibus operacionibus tam malis quam bonis quod esset credo quod omnes ad aliquem ultimum finem tendat quoniam si ipse sit operaciones naturales sine mente cognitione et fine ultimum habent quod deus et natura nihil faciunt frustra. Si vero sint operaciones secundum racionem ad hoc patet ultimum finem quod non sunt frustra cum originaliter dirigantur adeo vel anima nam multum esset generis deum habere sollicitudinem debitis et deplatis et in animatis propter quod fine sibi debitum procedunt licet non cognoscat et ipsam dimisisse hominem qui est nobilissimum universum sua sollicitudine. An autem sint operaciones animales sine mente sola contra spiritualia aut operaciones secundum racionem distorta pro fine cum iste non tendat nisi ad aliquid comprehensum et non potest esse comprehensum in finitum sed quod tendat in aliquod ultimum. Et si dicatur quod non est in generis tendere in aliquod comprehensum et in mente in infinitum aliquid non comprehensum sed quod tendencia in idem comprehensum est virtualiter naturale quod ultimum finem sed itum. De 3 autem conclusione quod de conclusiones bene scilicet prima quod non est idem ultimus finis secundum speciem naturale quod operaciones corrumpens bonum quod secundum naturam est finis hominis et operaciones inducens id et salvans non habet eundem finem secundum speciem nec sed opposita sed sic est de operibus virtuosis et viciosis in 2. Secunda conclusio quod non est secundum contrarietatem non habent eundem finem quod si unum istorum habet per se optimum finem secundum naturam quod licet aliorum habebit per se optimum finem secundum naturam sic grave deorsum ita leve sursum sed operaciones virtuose habent finem optimum secundum naturam viciose autem non optimum sed pessimum. 3 quod non secundum speciem operacionis cum non omni homini est eadem species operacionis dicto ultimo fine ut infra videbitur huius non omnes operaciones humane secundum species huius operaciones habent eundem finem secundum speciem operacionis.

Te qp idē ē finis oīz hūanaꝝ opacōm ꝓ ſiplice
ꝯportaꝝ q̄ lꝫ n̄ hꝫ id ꝓultīo fine q opari
vi opi ſit iᵉ deſꝑate ſe ipm̄ īterfecit vi
n ſ q oē vē ſibi poſſi optim ſit ab anxie
libari ī q̄ ponit ē ꝛ io gra hui⁹ ſe ipm̄ in
terfecit ¶ Forte poſſꝫ dici aᵒᵒ mō rona q ſit
ē ī meiori mūdo ita ī minori oīa ī tāi
mūdo tēdūt ī ūm fine vltīm q eſt deꝰ vn
nō ē ad ita manm ſi hēat aliq̄ enti ꝑfectie
qn ad hēat bonit ſit dm̄ finit ī aᵃ qoecūq
bonū eqlr dr enti ꝑ aliq bonit aliq hꝫ ut
ſit tēdit ī p̄mū bonū g° ita dꝫ ymaāri ī būi
mūdo q omēs hoīes opatores ī vnū fina
le bonū tēdē debēt ꝑm id q ī ſe hūt boīte
v n ē ita p̄ua hoīs opato qui hēat aliq
bonitat q n ſe ī ꝑficit deſꝑans ſalte a
calamīte ꝛ anguſtia libat mg̃ erat ponit⁹
ꝫ ī tidat ī penis ¶ Et itm̄ ad hui⁹ poīs ma
iore explanam oꝫ vidē q ſint nō oīa ī aīi
mūdo ī meīte neqꝫ formlr frnūt iᵒ fine ꝛ
ꝓpiō ad q vltiate tēdūt · ꝫ q q lꝫ ad
adipiſci ſibi boī ꝓpij ꝛ q bom ī q bom ē q
ꝑticipata ſimīlᵈᵒ boī p̄mi ip refert ad p̄m
ꝛ finale bom ut dr eiuſd̄ ita oꝫ ymaāri q hō
nō ꝑ qlꝫ ſua opeꝫ adipiſci formlr finale
bonū hūam q ē hūana felitas ꝫ ꝑ qlꝫ opacō
ſua tēdit ad aliq ꝑciale bom q quadā ad
ipaꝫ felit ſilit meteꝝ ī ipaꝫ felit refert
n n ē ita p̄ua opato q nō ſit vtile ꝫ ad
pulchꝝ ꝫ ad delcale ul ſimpr ul ꝑ q adipiſ
cēdū hꝫ at ia hꝫ ſilitū quadā ad ipaꝫ fe
liteꝫ q ē optim pulchrim delcabiliſſim ꝛ ꝑſe
ſuffim ¶ Sciedū q iᵉ opatores q tn aliq ad
ipam felit ſilitū plus hꝫ de diſſilacōe
admixta vitoſā ſt et ꝑnit⁹ abhorrēde
¶ Sciedūm ꝛ nō oēs iſtos hoīes ēē fruſtratos
a ſuo fine q ipm̄ formlr nō adipiſcūt ſit
n ēēntia n̄alr aſt fruſt ſi nō ī meīte frūnt
ipō deo ſꝑe qm ad mltos q ad aliq̄ opatōꝫ
ꝑueniat ſibi ꝓꝑ ordinata debite ꝛ fine
difformīte ad ipaꝫ felitꝫ ſic ſūt meditaꝫ q
ꝯtinat alijs ī finita n̄cīa quib⁹ habit q
alij p̄nt ia tendē ad maiora ꝛ ꝓpīqora fini
aᵉ cūno fine vltim formr adipiſci q̄ꝫ at act⁹
ſt hūano fini difformes ꝛ ei⁹ adeptōꝫ īpe
dietes illi nō ſolū fruſtꝫ ſt ꝫ magim īferūt
alijs detrimētū ¶ Ad pᵐ roꝫ dd̄m q ī ca
ſꝑe n̄ ꝓhibet appetitū fī adinfinim n̄ q ai
oꝫ q̄titate hita ſociare ut q aīs vellet ſꝑe
ī finito viue ꝛ abuſtūq ꝫ poſſiōib⁹ ꝛ honor
b⁹ ad huc vlt hre talia ēm q ſt eiuſdē ſꝑei
ſt actū ordiata ꝛ nō ē ī gen⁹ ī cauſ actū
ta ordiat ꝓcedē in ī finitū ſit pꝫ 2ᵒ metheſice
ꝑ q̄ntate ꝫ de finib⁹ ꝑ ſe oꝫ ēē vltim ¶ Ad
aꝫ dd̄m ꝑm aliq̄s q finis ꝓꝑius ꝛ vlti⁹ hoīs
ē hūana felicitas q ē opato ꝑm hōis no
biliꝫ potēm ꝛ r nobilim obi ꝛ qm dr ītā opa
cū ſit actus nō ē nobior hōi neqꝫ ꝑor hōie
dici pt q et ſi nō ſit hōie nobilior ē tn̄ nobi
lioris ei⁹ opatōib⁹ ꝛ ſi nō ſit ꝑ ſe nobilior
hōie tn ipa eſt nobilior eo ꝑ q eſt ſimīlᵈᵒ

ꝑuiꝫ
qda libri boni ꝛ ſm q relutet ī pᵒ bono
Vel dr q finis ꝓꝑius hoīs ſ ipa felitas ē fi
nis q deꝰ at gra cui⁹ ꝛ nō oꝫ fine q̄ ēē
ſimpr nobiliore eis oīb⁹ q̄b⁹ ē finis hūa
n⁹ ꝓꝑius ꝛ vlti⁹ nō ē omō ipa felicitas ꝫ
hō felix ita q ipa felicitas ē finis q ꝛ ipe
hō finis ḡ cui⁹ ipa felite ē formlr hō felix
ꝛ ob hᵉ felitas ꝯſidat ut ipa formlr ſit hō fe
lix ē n hō felix melior ꝛ nobior hōie ſet
ipa nō felite ꝛ oīb⁹ q p̄nt hōi ꝯuenire
¶ Ad aꝫ dcm q n ſt hūani act⁹ ita mali qn
ad aliq aliq tēdat ¶ Ad aꝫ q ſi aliq ſit hō
nis vlti⁹ finis ꝫ ipa nō hꝫ fine aliū a
ſe ꝓꝑi hōr ꝫ tn ipa ē ꝑ ſe ipam ꝛ aᵃ ꝑ
iſta nō redit q oīa ſt ꝑ idē ſi at hō felix
ponat finis vltimat⁹ pꝫ q ro nō ꝓcedit
¶ Ad aꝫ de libtate volūtat dīcit infinis
forte n q ad libtate volut nō ſꝑtat q
poſſꝫ ferri in aliq obm n̄ roē actu⁹ bonit
ꝫ ꝯon b⁹ ꝫ appin b⁹ ꝫ ſimpr ꝫ ꝑ q̄ oē ꝫ tale
ut ſit refert in p̄m bom ¶ Ad aꝫ ddm̄ q ſi
ſꝑius ꝛ io fiūt ingria hoc tn̄ nō ē ī q
iſta ſt ꝯria ꝑm boite ꝛ malicia ymo ī q
ꝯuenit in boite ſ q hᵉ ē bom roīs ꝛ id ē bom
ꝓꝑim ſalte appnt ꝛ ita vltim ꝫ iſtoꝝ ꝑticipat
felict ſilitū aliquale ꝑ q refert ad ipaꝫ
¶ Ad ultiaꝫ ddm̄ q appet gēit ꝯont ſilitū
ꝑ q reſtur ad ꝯōns q̄ 6ᵒ ꝛ c

Utrum ꝓꝑria intentō pollitice

ſit de ſūmo hoīs bono q nō q ſūmū
hoīs bom ē ipa felitas deq nō tītat ī pollitica
ꝫ ī ethyca libᵒ pᵒ ꝛ 10ᵐᵒ ¶ Itm̄ q̄nto ſcia
ē p̄nor ꝛ mag architectonica tāto finis ei⁹
ē melior ꝛ deſidabior pᵒ hui⁹ methā at
p̄nor ē et nobior ut pꝫ ꝓhēio methīce ꝛ 6ᵒ hui⁹
ymo ipa ē om̄ ꝑncipalīma ſimpr cū ipa ſit
ſapia g° ad eā ſꝑtat finis hūan⁹ ſimpr
opti⁹ ¶ Itm̄ ſūmū hoīs bonū ꝯſiſte ꝛ
vidē in ſꝑeclaōe nobim obi ut infra vide
bit hec at ad hāc ſciaꝫ nō ſꝑtat cū ſit
ꝑctica ¶ Et pollitica nō ē ſcia ꝯmiſſima ꝫ ſꝑa
lis r methīce ꝛ ethice iᵉ dꝫ hre ſieꝫ ſꝑale
ſūm at bom hoīs nō ē finis ſꝑalis ꝫ ꝯm̄s
oēs alios ꝯplectes ut dr pᵒ hui⁹ ¶ Dm
ē aplet pᵒ oꝫ ſcie q̄o diſtiguūt abinvice
ethyce ycōca ꝛ pollica ꝛ q ſit vnīq oꝫ haꝝ
in teto · Iᵒ videdū ē ꝓꝑiū ¶ Dm ad pᵐ dīcit
eiuſd q ethyce ſcdm q vnū hō inchoato
ut ē bon⁹ ꝛ opti⁹ fiat ycōce at de⁹ ꝛ ī hu
tates ſbī pollice vō cūitas ſbm ꝛ q ī ipa
ꝯmicat hūte ¶ Ex q̄b⁹ vbis aliq dicūt ethi
cā ēē de vno hōie ꝫ q ſit vita ſolitꝫ y
cōca vō de ipō ſm q ē ps domeſtice ꝯitat
ꝛ pollitica ſm q ē ps ciuilis ꝫ h dr ethy
ca nō ē vm ꝯſidat n deiuītib⁹ ꝛ aīcītias
q ī digent ꝯitate teſte aple vᵒ ethycoꝝ
iuſt⁹ q̄dē indigꝫ ad q̄s iuſte opet ꝛ cū q̄b⁹
ſi at ꝛ tpat⁹ ꝛ fort ꝛ alioꝝ vnūqſꝫ ad
dit ꝛ qlꝫ ſapiēs ſm ſe ipm̄ ens poſſet ſꝑe
culari tn meli⁹ ē cooptorū hre dr ꝛ ī 8ᵘᵒ
q plures ſil ꝯuenietes ſt ꝛ intellige ꝛ a
ge potētores vita ī ſolitaria nō ē ꝛ ſic ē

sz vt alcor vita vita

no e moalis sz nl alcor erretta pnci quia sint huane vtutes et vite bestialis gdico ne assumnes vn arlebs po polli.ce ho natr ciuile ale et q inciuil est pp naz a pp fortu a pmib e a melior q ho. ut rde d ho no potes a gntate a nllo i digens pp q pse sufficiens e nlla ps ciuitat et qre a bestia a des dicamus rt ut diximus supra i diuisioe moi phye et in 2a qoe q ethyca gsidat de hoie vnoqz sz qe felici sn meliora qtuqz i drnt obtineat i gntate domestica ul ciuili. yconomica at gsidat decohitatib i domo q ad opa diuisa q sibi debet p diuisos gdus et stat qs hnt i gstitutoe domus alia naqz debet prisfamilias et alia mlieri et aa libeor et aa fmib ad hoc q domus suffi ne atqz fructuosa possit ipor saluti cohitacoem et sic yconomica se ht ad domu et ptes dom ita politica ad ciuitates et ptes ciuitatis. Sz diuz a s p pdca no de paucioribus gsiat ethica ul politica q gsidat de vno qz hoie ut tu ditis gr q d euscii ipam intede de vni hois melioratoe gr et monostica vocamonos q e vnu. Dicimus e q qtuqz i diuiz et in distinctoem sz in gr in dioz hnt ut sit vnu dnr ut pz 4 meth.ce et qtuqz distinctoez hnt ut sit mlta dnr p om nuc at ethyca no distiguit int diuisos gdus homi gstituentiu domu ul ciuitates sz in drnt et gnt gsidat de vno qz p q feli et melioral yconica at et politica distiguit int diuisos gdus hitaciu mdo ul ciuitate sz declantes q opa diuisa diuisis q at gdib cohitam ad salute om et honesta sit vita re pfcaz suffia pcrad et ita pz q ethyca e de vno hoie no vno solo sz vno gnt et in drnt ad omes acceptos. yconomica at et politica sunt de plib q de hoib distictis sm gdus et stat diuisos ad ordiata cohitacoez et cohitacom vita decete et sufficiete reqsitos. Et ex hijs ia pate pt q ethyca pore et vtilior q yconomica et politica et q dicens se sbaltnans pp q oz ipam descbe et i qre huanum bom q sit q et q se spes vtutu et q et qlia debeat age vnqsqz in drnt qtuqz statu gnis ad id sum bom adipiscedu ul fortr ul 2m gdu pmqm sz q e pole vnicuiqz sz yconomica et politica ht pposti hntes i tedunt qno p diuisos s hom ul hitam gdus et ordinatoes hinqdi sum bom vtutes et eap opacoes possit vniusqz pcrari saluti et distbui sm q spectat ad vniqnqz statu h viso sit 3o qoes. Pma q q ad politicaz spectat gsidaco sumi boni ipius hois. 2a q q ho et spectat ad ethyca. 3a q dehinc bene gsiat alcius et diui mus politica q ethyca. Pn pba gillez gom oz suppte q ipius e aq sum bom q arles sit pbat si e ab finis om opu et opacom humanap q pp ipaz qtinus et aa pp id ipe e hois finale bonu et optim quis ths eet om alior vltimats finis sic

at finis q hz rez melior r ordinator ad fine ita finis vltius oz q alior om sit optis sz om opacom huanap e ths vnus finis sic i aa qoe pbatu e g. 2o hens e suppre q 19 sumi 9ceto magnt ad huana vita i emetu q sit ps p arles ho si deat ducere bom vita oz q vsus id finale bom omes dirigat actus suos sz eius mutacoes oia sc bo et sa pua na sit d gmor 2o meth.ce at e bonu n pp causas finales mo sic sagittator signo perpius no pt ad ipm n talr dige sagitta sic ho finale bonu id ignorans no ht vnu vsu ipm dige valeat actus suos r ad vita gtinuo eius magm ht i ementu. Et ex hoc statim vltius se q a tanhens e detali bone scari. Ums supps p2 pa gom pnalu pdcap sit pnctime et maxie archi tectoice scie e gsidare sumu et finale bom humanu sz scia ciuilis e hius r aor no q fines pncipalior et mag architectonicap artiu pp sc melioes et desidabilioes finibus artiu q sbeis sc taqm gplectetes hius fines in sior sic declat arles in ha g oz pncipalisma sciaz pma et maxie archi tectonica gsidare fine optim et vltim omes alios gplectes hoc pbat arles in hra pmo sic ipa scia d pncima et maior archi tectonica q pordinat ct omes disciplinas qs debitu sit in ciuitate et qles vnuqqz adisce et vsqz q scia at ciuile hius e. 2o sc scia ipa e pnma et maior archita sbatq pcessis sie gontut vtutes sz ciuili gont pncime vtutes pu militaris yconica et rechorica. Hor at roem declacoem reqras in expoe textus et scias q ipe roes no pbat n q scia ciuilis e pncima int omes artes de huanis opibus pcticas gsidantes ciuiles em scia no at gsidat de huano fine scia na sz causas huani boni spectat gsidans at q dilissim om encium gteplacoz ascedens no e politica sba sz q pp q d 6o hius q pdens pcipt sapiens sz no illi. 3a gom pbat sc arles id e vnicuiqz hoi bonu et ciuitati et toti genti s ee vtutib et pdens pfcin ut d eusticis ciuiles n pp hoies sc et no hoies pp ciuiles io no e ciuium bonu q no sit hoi i hitam bom. Sz ethyca gsidat bom vniusqz hois politica vo ciuitatis g ide bom gsiat politica et ethyca sic ia pbatu e politica politica gsidare sumu bonu. 3a gom pbat arles sic si e amabile vni tm gpare pcurare bonu et pcatu pfcius e et melius et diuinius pcurare hoc et salute ciuitate a et toti geti et ciuib ptibus hoc n mag assilabor deo sumo q vlis bonor om distbutor sz ethyca vni hoi sz no soli sz ad q ht in drnt acceptu sic dctm e int huanu bom pcurare et pcuratu bonu salutare politica at toti ciuitati. 4a est tn diliget attedm q bom huanu q ad eius gditate ethyca pfcius gsidat q politica q ht ma sitie hc at soli suppone sic pdcm fuit sz gnitu ad ipius pcuracoez et pcatis salutacoez politica diuinius ipm spectatur sic ut pbatu

e ꝛ ꝑ hoc pꝫ solu ad pᵐ pncipalem rom ¶ ad 2ᵐ
ddᵐ q ad methaᶜᵃ ꝑtat de om entiu vltio
ꝛ vilissio fine ꝯside ꝛ de speculatione causa ꝑ
maxime humani finis de quo fine humano politica
solum pratice ꝯsiderat ideo ꝯtē q de fine nobi
liori ꝯsiderat methaᶜᵃ q politica ul si de eode
tn meᶜᵃ mo altori io ꝯtē ee nobilima ¶ ad
a 3ᵐ e ddᵐ q politica bn precipit ꝛ ordinat de
speculatiuis sciencis qs .s. debitu e i ciuibus ꝛ tales q
les vnuquemque addisce ꝛ usqꝫ qᵒ bn ꝛ ꝯmrat
humanu bonu i actu speculadi ꝯsiste ul n̄
speculari de eꝫ nᶜ i tmitt seq ꝯᵒᵉˢ q primisse
ꝛ ex q̄bꝫ pncipiis de dicam ꝛ ita de actu spe
culacois i qᵒ ꝯsistit humanu bonu ꝑtat ad hāc
arte pt sᵐ speᵗⁱᵉ at neqꝫ ¶ ad a 4ᵐ ddᵐ
q scia ciuilis int pticas e nobima ꝛ maxe
archiᶜᵃ excepte for. ethyca ꝛ ytoᶜᵃ ꝫ ad
hᶜ ab ethyca no drt in fine pncipalis ꝯsidato
ꝫ drt i finito mo ꝯsidandi quide sit dem
finit ꝛᶜ pꝫ qro ꝛ c qrit aᵒ ꝛ c

Utrum scia moralis sit util

iuuenibus ꝛ passionum secutoribus q sicut iuuen
dus q cu no du sint erronibus seducti vr
q facile possint huius scie sustine effem ¶ 1ᵒ
iuuenes pficiunt in speculatiuis sic i mathematicis ut dᶜ 6ᵒ
huius pfice dꝫ in partibus .s. in moalibus ꝛ ꝑ ꝯna
q speculatiue scie sᵗ ꝯdᵒ supiorꝫ q pratice mo q
pt in maius vr posse i minus ꝛ moalis e dem
ꝯis spibus iuuenes sepe sunt q no du roez he
ant efficate ¶ it 2ᵒ huius dᶜ q no paꝝ drt
sit ul sit .i. bn vl male ex iuuene ꝯsestim
asweti asweficio ve iuuenem p ꝯng ꝑ ꝯgtu
ee asweficiendi .i. moᵐ q ꝯgnosci ꝑ hāc sciaꝫ
ꝑ q 8ᵒ polliticore de ap̄les legislatores maxe
negotiandu ee circa iuuene disciplina ¶ ꝛ de
inde aᵗ idez de passionum secutoe na hᶜ scia
ul nllius e vtilitatis q e ab fin du ul e vtil
iuuenibus q negat aᵖles ul etate amplio
re hntibus ꝛ hᶜ aᵈ vtuosos aᵈ vitosos .s. passi
onibus sbis ꝫ no vtuosos q tales ea huius scie
effem hnt i relinqᵘ vtilis ee paᵇʸ sbis
¶ it 3ᵒ huius dᶜ q leges malos pincedo ph̄i
bent ex eo q e decius q dagens pinuctois
ondē malo ꝯpitum vite sue q fit ꝑ hāc
sciaꝫ ¶ 2ᵐ dᶜ aᵖles ddᵐ q ista scia e vtil
onibus itᵉʳᵉ potetibus n̄ forte simp̄ deputatis
ꝛ in sua malitia penitus obstinatis hijs .n.
no e vtil scia ꝫ dapnosa magnum infens
ciuili multi ᵐᵐ detrimentu quoꝫ semissia e
i iustitia hns arma ut dᶜ pᵒ polliticore ¶ pbo
1ᵉ q ceteris sit psitia pᵒ de pinis quoꝫ ꝯsue
tudo audiendo aᵈ q depincia firmat i
i mete auditois ꝛ q audi no ꝯsueuerit
minus no sᵉ ꝛ mag ex̄neca videt ut dᶜ 2ᵒ
meᵗᵉ ut ꝯmᵒʳ in plogo suo 3ᵒ phoꝝ dᶜ q
cu sint asueti apincia e de pinces flos
e ꝯsueᵈᵒ ca aduentᵉ intate ꝑ q multu p
dest pinis sese pnᵃ hꝫ scie ꝛ ꝛ qoes eas
apone ꝛ ipos fᵐ q eoꝝ patit debitas in
vtuosis opibus emitere ¶ No tn dᶜ q tales

hñant ñes scᵉˢ ad hāc sciaꝫ scieᶜᵉ audiedā
¶ Dem pᵒ q valeat ꝛ iuuenibus qm scia moa
lis e aᵖᵈ eaꝫ sit mediana ad corpus parte
at medicine p̄suari pnt abestme q ad ea
apni sᵉ q̄nꝫ ꝛ disponi ita at ꝛ ꝑ hāc sciaꝫ
q̄ ꝑmi sᵉ ad vitia pr̄esumi pnt ne hntibus i
ducat vitiosos ¶ dicendum tn q nᶜ i iᵗᵃ scia ꝯsi
ad ipos sᵗ bonos q sit declari pt p in
uatia hnt roez natura at ad nutritu ꝛ
augmetu maioᶜ conate ꝑ q scibus vtint so
lu ea q hᶜ admite nititᵃᵗᵉ q adm ꝛ bru
ta ꝛ ita nitio sequitᵘʳ passiᶜᵉˢ ꝛ q dā i eis assu
munt asuetiones aᵈ q recti no pnt n̄ q̄nꝫ vio
lenᵃ no pauca ꝑ q cu admonitiue trāssent
no possꝫ hᶜ doctrina sumu i eis hre defim a
cu hᶜ amonicōibus nᶜ no mltoᵘˢ aintijs op
brijs ꝯtumelijs aᵈ vbeibus cogen na sit
dᶜ aᵖles huius scie finis no e ꝯgto ꝫ vtuosi
illititos passionum i pctis modantes ¶ Juue
nes at sic dām e ex asuefcione pinli nᶜ no
ex̄na fortit ad huc nutritu ꝛ augmetu
conate sit ad coitu ꝑante secutoes passiᵐ
ꝑ q no coacti no vellet audie hāc sciaꝫ
ad oᵐ sue ꝯsuetudis ꝛ q̄paᵒ nalis dispois ꝛ
ꝑpe delectacois ex ortate nᶜ huius scie pnᵗ i sca
assentiret nᶜ aᵈ q exea no pduceret ad effꝫ
ꝛ ita ipi no eent ꝑpij nᶜ ydonei huius scie
auditores ipis tn p nim coacto ul migrorum sui
orum regie no potetibus ꝑpijs vacare desidijs
q tn roe facilius e q sn roe coactobus aᵈ moa
libus obedie ꝛ ꝑ ꝯsuetu sic sint de pinis
¶ Et ad hᶜ e sciendu q ꝑ i experientia actuu
humane vite no sᵗ eindeᵗᵘ iuuenibus huius scie
pnᵃ ꝫ forte sdm credita ꝛ accepta auᵗᵉ doc
torum q pnᵃ sumuntᵘʳ via ꝑpᵉ experientie ꝛ meo
rie hᶜ at scia de actibus est humanis ꝛ sino sᵗ
eis eiden pnᵃ ꝯstat q nᶜ ꝯᵒᵉˢ ꝑ q pꝫ q
tales no sᵗ huius scie ꝑpij auditores ¶ Ex qs
at pdca recoligat potit denniebus eᵒʳ hre
ꝯᵒᵉˢ vna q iuuēs ꝑ de actibus humanis no ee
expertos no sᵗ huius scie ꝑpij auditoes ad hm
dm de hijs deq̄bus i iᵗᵃ scia ꝯsiat noticiꝫ einde
te ¶ 2ᵃ ꝯᵒ q ipi bn sᵗ ydonei auditoes ꝛ
vtiles ad hndm de hijs aᵈ q cduhᶜᵉ ta ex
doctorum auᵗᶜᵉ q ex audiri ꝯsuetine ¶ 3ᵒ ꝯᵒ
q iuuēs huius scie no sᵗ ꝑpe auditoes qm ad
actus vtuosas q sᵗ huius scie fis exti dns n̄
aᵈ q pnm aᵈ aᵈ ipos regenu ꝛ eo respece
coactue ꝑ nimis ee passionum in pctis excessi
uos ꝛ ꝑ hre ꝯdamo ꝯrriu hntu ex assuefctoe
pinli ¶ 4ᵃ ꝯᵒ q ipi ex ponte sb debito regie
sᵗ vtiles auditoes ut ad uirtutes disponantᵘʳ
ꝛ a uitijs ppnerᵉ ¶ Dem onde q hᶜ scia
nalꝫ etate psius na tlim aᵈ q sᵗ de puati
iudicij ꝛ depᵃᵛᵉ volu ꝑ ee nimis i vitijs
asuetos/ alij sᵗ ꝯrie volu hntes firmᵗᵉʳ
agendi bn ꝛ i vtuosis actibus asueti ¶ alij
sᵗ medij roꝫ roez hntes iudiciu ꝛ bona
volu ꝫ tn supata eᵗⁿ aᵈ trepidate ꝯpetu
alii

passio fidu ẽ ɔtin. ɀ plus i ɔtines. ßa sit dc
ɔiustis inspat roni ɀ rescinde se ipm ab no
li ɀ appe wlt ɀ resiliare no pt hoꝝ at tn
alioꝝ vont ab ad innoles smoes q no
st i bois moib ꝑsti eꝝ pnt no st vtiles
auditoes ad actꝰ q st hiꝰ scie finis exten
dus ß sit pnt vtiles ee q tal eade ɔgscet
q vita sua p alios ɀ magnos mos reputa
tinpis ɀ feda vitupal ɀ pbrosa q ɔgnosces
de ntn mins gaudeb mea ɀ mi9 efficiet
ad ea ɀ hebit ɔda i petu addictoꝝ n fint pe
mitoꝝ malitijs suis obstinatꝰ ɀ ita paulati
addens sic dc cuscti forte vtiqꝫ ad meli9 tn
spone. ¶ 2 at st pualtes auditoes hiꝰ scie tles
ei9 hiꝰ scie pna acceptabit sine formidie
taq multo hntes expietia de ipis ɀ ita ɔ
in secut fini pbebit astesu ɀ bo volutate
q meli9 e eligetes ɀ ope seqtes potetes hiꝰ
scie fine pfissie adipisci ¶ Vltimi at si no
pnt stati i petus ɔmite passioꝝ phat tn
sciaꝫ rois digete iuditiu ɀ volutate bona
ɀ meli9 puocate ɀ qi cogete nte refnabit
passiom motꝰ illicitos ɀ tade se ɔutetes ad
opa vtutis ad huanu fine ptinget ¶ Ph
pnt solu roes apno ɔois aducta ¶ Ad p
ddm q et hiuues no sint in tn erroibꝰ se
ducti sic senes pnt tn fortor e i eis passio
i potꝰ q iuditiu rois ɀ hiꝰ atin9 ab modico
pp q alio cu hac scia idiget auxilio sic don
fint ¶ Ad aꝫ ddm q i iuueibꝰ no ßß spe
clari q ɔriu ß solu simplice puoꝫ q n
spectaon resistit sic neqꝫ tenebe luci ß vtꝰ
in iuueibꝰ petanda ɔriu hc in ipis necꝫ ɀ ɔ
suet. expetate pnli acqsita nos st ɀ sm ea
opatibꝰ fortime resistere io mag pt specta
tis exce q opꝰ vtuts ɀ in spems spalr i me
thes ɀ loycabꝰ qs mag pnt iuues pnitꝰ ɔp
hende pna no ita depedꝫ ex expietia ntn sit
in hac scia que de actibꝰ huanis ɀ exhijs sic
d pͦ hꝰ ¶ Ad aꝫ ddm q iuueꝫ i vtuosꝫ opaon
bꝰ ɔsesti asuefti no e pnr phac doctna ß p
pntu a alioꝝ violetia cogete ¶ Ad alias di
as satꝫ rnsu est i qoe se qri. 8o

Vtrum felicitas ɔsistat in bo
nis exterioribꝰ ¶ Ar q i diuitijs q feliꝫas e status
oim bonoꝝ aggre pfctus boetiꝰ 3o de ɔsola.e
ß hc ɔpetit diuitijs q dc apes qo hiꝰ q pm
missina e in vetu ut sit fideiussor peo
qcuiqꝫ ho volint ¶ Itm felicitas cu sit su
mu bonu e sume appetibis ß diuicie sume ap
petitr q i infinitu ut pꝫ po poli ¶ Itm forti
ide vi ee felici a ppe 2o phoꝝ fortna at bo
noꝝ exterioru maxia dna e ¶ It vi in honoi
bꝰ ɔsiste q felitas vtuts pmi e po hꝰ ɀ eo hiꝰ
d q pmm vtuts e hor i hor e ipa felias ¶ It
feli. e maxie appetibis hor at maxie desid
at spalr in excellentissimis ɀ i vtute
emiitissis q tles pus se morte exponent

Vlt 2 ɔsiliatur excellent suma est bonitate qr fe
licitas optim i honore honoroꝫ et dr po polꝰ bona
at exterora ut optia st neqꝫ bona pse ipa ci ipis
ɔ male vti et q pessi eis sepe hunt plꝰ
boni bona at exteriora cu mag labore acquirit ci mai
dolore relinquit. tla aut no est summ bonum i q̃ felꝫ

q patent sui honois detrimetu. ¶ Oppm dr leges
¶ pmo ddm e gnar q in bois extioribꝰ no ɔ
sistit felicitas ¶ 2o in spali hc declabit de di
uitijs ɀ honoibꝰ ¶ pm pr pmo exfelit ipi hoi
approcie q felias dꝫ ee ppm bonu ipi felici
ɀ i ipo exns alr no eet forr felix ß bona ex
teriora no st hiꝰ di ¶ Seneca epla ad lucillu. iuuita
oia bo metu st ɀ epla tu .ne in q dr peier
eo fortua preexit ut no tm illi inuicte ¶ It
ar ex ipꝰ feliit ɀ extioꝝ bonoꝝ atqsite
diuisa q qnqꝫ p violuas atqrit bona extiora
qnqꝫ pfraudes ɀ malicias ocultas alu ɀ
a sol pentibꝰ a pdecessoibꝰ ptam filijs
ɀ successoibꝰ ide bonu ß alu malu opantibꝰ
ho at felici ɔsimt ¶ It exfelit pse suffia
q pm bona felicita satiat appetitu hntu
cu felitas vltꝰ finis vlt q ul qrit ɀ q fe
licias suffitietissim ut infra dice ß bo ext
iora no st hiꝰ ipoꝝ n appetꝰ ut dr po polic
i infinim n sron vtute mq ta meli9 bonu ɔsistr
q i diuitijs tu reges sit meli9 rto ¶ It ex
felit stabilie q felias diffile auffer po hiꝰ
bona at extiora labilia st vn senica epla clarꝰ
ad lucillu oia ista n. mq diu in casu excret
similia st ptina corpꝰ ɀ honoes i becella
illud a at mortlia ɀ possessioes mtte ¶ Deim
spalr pr q in diuitijs no ɔsistit felicitas q
maxie ɔtin eas atqre pfraudes ɀ violias
ɀ q no pp se qrit ß vtiles ad aliud ɀ q sepe
nocitu hntibꝰ infeꝝ nacꝫ multi prire pp di
uicias po hiꝰ ɀ A o dr polic ome q vtile e
eoꝝ excessu a note nciu a n ee pfitum hn
tibꝰ ¶ Deim spalr de honoibꝰ hc eꝫ q felias
q e summ bonu felio no debꝫ ee i ptate al
tius na stati alco volete ɔtinget ipm no
ee felice honor at no e i ptate eiꝰ q hono
rat q e actꝰ lib honantis ¶ It hor e exhi
bico reuerencie i testimo vtuts ul excellene
p q hor descbit ɔmt maiꝰ aut reputa id
altm q qrim9 in eiꝰ testioniu no n. qrit
no gra altiꝰ ß obicit q testimo no qrit
ad de sua bonitate ul excellencia q sue bonitatis
ul excellene q ia ht ß q eunde ipaꝝ s ut
fiat alijs euidetibꝰ ɀ ut i e inde laude ab
alijs r in bonite excellecia ɀ extinseca no q
escebat appetꝰ ß ulte petebat h aijs ee notu
ɀ in laui cu ista feliias sit vltim qsitu ɀ p
se suffim ɀ p ɔns omeꝫ deat qettre appetitu
vr q no in bonite intinseca sit felicitas ß
mag i notu iꝰ bonitatis apud alios a in hc q ab
alijs laudet ɀ ita reddit q felias ɔsistat
i a qo bonoꝝ extioꝝ ⁊ ¶ Forte ddm sic het
po elencoꝝ q qbꝰda mag pcosu e indi
ee sapietes q ee ɀ no vidi ɀ tles st so
physte ita ɀ qbusda mag amale ɀ vi
deri ee bonos q ee ɀ no vidi ɀ tles sut
sophyste i moibꝰ ɀ ypocrite ¶ Et ito ßr q
sophysta bonꝰ hoiez quelt ut ab alijs vi
deat bonꝰ ɀ laudat ß simpr bonꝰ ul ulte q
rit finar ß tam honoes sibi exhibitos grat

acceptat eo quod se ipsum cognoscit esse honore dignum et despicit non impendentes sibi honorem tamquam superbos et ignaros non attribuentes ipsi quod dignus est quod sibi impendere tenentur. ¶ Vel forte dicendum quod sic deus cum sit sufficientissimus se ipsum diligit prima intentione et eius dilectio in se ipso perfectissime quietatur et cum secundario intentione transit super creaturas ut his sua bonitate largiatur ut dicitur quarto celi quod bonum sui ipsius diffusivum etc. Sic vir bonus se ipsum bonum et felicem diligit et in se ipso sua dilectionem prima intentione quietat propter ipsum deum etc. Sed tamen secunda intentione transit in alios et desiderat sua bonitate sufficienter aliis impendere ut ea advertentes et ea prout debita reverentia attendentes ea percipient et efficiantur meliores et in bonitate eorum proficient. Sed experientia usus primum bonum tedentia bonitate et acquirit et acquirenda conservat et videtur quod exhortatione quod deo impendimus non propter hoc melius acrescit sed nobis ita si maiores honores impendunt felici non melius acrescit sed honorantibus ipsum. ¶ Ad rationes ad primam dicendum quod si minus et ... [illegible] quod volumus exterius non sequitur quod est utile ad ... et quod non valet nisi propter alia et non propter se tamquam non est felicitas. ¶ Ad tertiam dicendum quod primo homines quod volumus de exterioribus bonis sed demittendo memoria sequitur. ¶ Ad aliam potest dici quod sic divitias appetere in infinitum hoc est propter corruptionem appetitus magis quam desinit cupiscentie inordinate quae non moderatur ratione ut patet primo politicorum et si appetitus in infinitum hoc est quod non satiat appetitum propter suum imperfectum si non esset summum bonum ipse satiaret appetitum. ¶ Ad aliam dicendum quod fortuna non est felicitas sed appetere quod ministrat ei desinit ministrat non quod natura vite quam natio porrigit ad felicitatem acquirendam. ¶ Ad aliam dicendum quod si quis diligit plus honorem quam virtute hoc est quod plus diligit videri esse bonus quam esse et non videri et est sophisticum in moribus sicut sicut felix sed quod propter ipsa bona operationum esse se ipsam se procul expositam ipsi sunt boni simpliciter et felices sequitur quaestio nona etc.

Utrum felicitas consistat

in voluptatibus sive in aliquo bono corporis quod voluptatibus quod bonum propter se quaeritur et non propter aliud est ipsa felicitas. Et non est ultimus finis ipsius hominis sed felicitas sed voluptas propter se ipsam quaeritur unde x⁰ huius dicitur nullum interrogare cuius gratia delectatur ut primum se ipsam sponte eligibile delectatio. ¶ Primo rethorice dicitur quod delectationem non omnia perseverent et quam omnibus appetunt. ¶ Item quod summe est appetibile hoc est felicitas sed voluptas est huius propter hoc non appetunt enim sapientes et insipientes et reverentes et omnes maxime abhorrent tristitiam tamquam quod ad ea contraria alique se ipsos interfecerunt et in infinitum ... propter tristitiam credunt sapientes esse summum bonum etc. Cum igitur nobis maxime abhorremus tristitiam voluptati sive delectationi oppositam sequitur quod

summe voluptas est appetibilis. ¶ Item felicitas est quod delectabilium primo ethicorum dicitur ad esse et delectabilis quod id quod est essentialiter delectatio. ¶ Item dicitur quod in bono aliquo corporis quod quanto aliquid est perfectius tanto magis indiget de perfectione propter hoc enim perfectio mundi quae est forma superalijs maior est quam perfectio subiectis actu subsistentibus quae est aliquid actualis sed corpus est imperfectius anima et maioribus indiget perfectionibus quam anima felicitas autem debet esse summa perfectio et ipsa est aliqua perfectio corporalis. ¶ Item sanitas quae est dispositio corporis conservat essentia hominis usque et omnis infirmitas contraria hoc omnia tollit et infirmitas est homini pessima et sanitas homini optima optimum autem est felicitas. ¶ Item bonum vite quo remoto removentur omne bonum quod est melius et appetibilius quam bonum quodam partiale quo remoto remanet adhuc alia bona sed sanitate remota removentur alia bona scilicet operationes debite vita corporis et anime operative aut intellectualis aut virtutis moralis remota adhuc remanet potentia debite corporis operationis ideo sanitas videtur esse melior. ¶ Item ultimum terribilium est mors ergo huius summe appetibilium vita morti opposita contraria per locum a contrariis sanitas autem magis est vite salvativa quam contraria ad omnes actus virtutis operationis ideo magis est appetibilis et magis pertinet ad ipsam felicitatem. ¶ Oppositum patet primo huius et x⁰ et ... politicorum dicitur si quidem est anima pecior et possessio et corpore vite et dispositionem optima habere proportionalem. ¶ Notandum secundum Eustratium quod sicut in anima sunt principales virtutes morales scilicet temperantia prudentia fortitudo et iustitia sic ex parte corporis sunt quattuor his proportionales proportionale prudentie est in corpore sensuum ... proportionale autem temperantie est pulchritudo quod sic temperantia est quaedam ... et moderata passionum per quas anime decor et claritas ita sit pulchritudo in commensuratione debita membrorum et omnium corporalium dispositionum consistit proportionale autem fortitudini est in corpore robur sicut quod sic fortitudo animam facit constantem contra difficilia periculorum sic robur facit corpus constans ad sustinenda bona laborum proportionale autem iustitie est sanitas quod in sicut conservat equalitatem et medium inter dare et recipere ita sanitas requirit equalitatem et proportionem ... humorum. ¶ Item notandum quod sic bona corporis sunt vel habitus corporis quos principales sunt quattuor predicta vel operationes vel delectationes consequentes voluptates de quibus questio est sunt delectationibus corporibus quod propria nomine voluptas est delectatio sensibilis quam communiter ... conveniens ad ipsum specialiter in sensu tactus et gustus. ¶ Tunc ergo dico primo generaliter quod in nullo bonorum corporis consistit humana felicitas propter quattuor quorum primum est quod felicitas non est communis bonis et malis. Secundum quod felicitas non prestat occasionem ad peccandum. Tertium est quod felicitas non est ordinabilis ad maius bonum cum ipsa supponit esse maximum bonum hominis autem corporis communiter opposite conditiones. ¶ Primo quidem quaelibet corporis operatio vel potentia magis inveniuntur brutis vel venit. Primo et perfectius quam in homine quod Seneca epistola vicesima

cias ad lucilliu dictu valz et leo formosus e et pano velox et equore hnt sz qnto clariore canes acuto ez aqle ginore cames dultiore nobiliore qz luu. Scdo et 3o pulchirros hoies et robustissimos oting ee pessios qbus sepe pstat et pulchitudo et fortitudo occasione pcadi. 4o bona corpis ad bonu ai ordinat qr sit corpus ad aiaz ita bonu corpis ad bonu aie sz corpus nalr ordina ad aiaz tanq ad fine qr a o pollicite p decius meliors q e. Et spalis dico q hitus corles no st i qbus felias osistit qr ulcius ordina ad opus. Et ad hoc spalis ssimu uiuacitas ad actu ordina et sit oco inc nobilior e ssitia ita i ellcus uiuacitas nobior e ssitum uiuacitate pulchitudo naq sepe th ad luxu robur at e mag dispo ad sbctoez q ad dignite dnacois un p polli dc aples. Ut qda vcor dinencia facte q libox et puox hc qde forcia ad nccm vsu hc qda ita et i utilia ad eles opacoes sz utilia ad ciuile vita ut l d aia nobiles carne apti mete et sanu oting ee fatuu et fortuitu et inpru et saitas e dispoco corpis et mebrox sm q pnt corpus et mebra i opa sibi debita io ordina ad opus et aln viri opti i fmat. Et sit et pz q incorpalibus opacoibus no e felias qr nobilior opatis nobiliores st opacoes io opacoes ane st nobiliores. Et sit n in volup qr freqntates volupes ut dc aples st omo bestiales vita petidu eligetes na n elenat vita sua frdicioem vite bestialis et voluptes i cibo et i potu maioez pstat occasione delinqndi ul et corus ip corpar corpedi et st sic q ip se ipaz qnz desidau tn na. Ad a ipaz ordinaint ut ip oseqr cibus ul potus ad vite salute corus ip ssep osuacoz. De volup at seneca opans ea ad uitute li o suo de vita bta dc volupas ad vita ispissa vec felias qde no sine volupe ymo ad ipaz volupes fuit uitus at vita mala pro admittit volupe laticate sepe iugies a tenebe coaptate ct balnea ac sudatoro molle eneruiz mero atq ungeta madate palida ac fuscata i medicamit polluta volupas et cu maiore delectat at extigin n multu loci hz ita q cito implet et tedio e et pt pmu i petu nimeet absit at felicitati q e summu bonu etia a uiere. Ad i oes ap dcm e q si aln voluptas ip se qrit tn in natura e et aln ip ip ad nllu qrip ad qri q repugnat felicitas. Ad a z ddm q voluptas appeti e qr e vite nria sz no dz intese appeti qr ipo srati est et i itu tpis vite. Et sit pt dici q ispicia volupti oppo sroez ista sm q no e max abhorreda ymo plus vitia aiam detirpancia unde seneca epla inimiticias ad lucillum vir bonus

honestu putauit se feux facit et si laborosu e et si dapnosu et si picosu ab honesto ua mo recrebitur ad tpia uu mutabit. Et dicedus tn q defco tpia max abhorret qui e pus spalit ab illis q no st in vtutibus fmati qbus valde qnat sm q aln ss no pt in ellcu de sine et q omo et mdm rois admittit et utit totus appes ad fugiedu i dc est tpe sz an et pus tu pfce bonus hret uiditiu rois libiu plus eliget tpia ista pati q age vitiose. Ad a z ddm q lz volupas sit ecencialr delco tn no se q sit delcaco et n felias oz ee ipaz delcacoez sz delcabile d noiatie qnis n multi delcacoz ip se desidant et re delcale ip delcatioez tn na alr ordia n fce n delcacoez ip re d lta. appete et psequie et io res delcabile e sip melior et appeti lior ipa d lcacoe ip q delcta no e ipa felias. Ad a z 3o dco qm idiget for ui maiori pfce q for qr indigz ipa for met et ita maiori q aia qr indiget ipa aia pficiete ipaz sz si nos diuidamus oponi tn exim et for i duas ptes i forma et i dispodebitas oportas roe forme et i ma et i dispo oporto roe me ex alia pte et dispoes forles erit melioes et nobilioes q dispoes miles et ita e de aia et de corpe. Ad a ddm e q si sanitas e bona et appetibilis qr osuat vita et vsu rois et ipa e bo ip a d et i d a e melius sanitas a tu sit hitus qda ordina ad a s ad corpus io ipa no e finale bonu neq optimu. Ad a ddm qr ita pbatur si no valet q oia ordiata adfinem cent nobiliora et appe magis q no ipis remotis remouet finis et no ecouo et ita et in ceet nobior for qr ea remota remoue for et no e o. Ideo ddm q si sanm remota a posteriora bn remouen hc e oppa e ncii ad ia posteriora bo oseqda sit ordiatu in fine e ncz ad fine oseqda tle at no e melius neq appetibilius fine. Ad a pt dici q appetitus ssualis ulti tribili e mors sz no appe rois ymo sm rcaz roez plus e abhorredu vitijs aiam detpare q bn mori et aiaz a corpe separi no oonte maculata vitijs spar cu tpus vite sit bn et mors sit de ncte nae sit dc oponi i phedo pfcoz et finis q 10.

Utrum felicitas in virtute

osistat ul in opacoe vtutis. Ar q no in opace sz mag in vtute qr opaco e labosa io n oti in no pt labosu n no e delcabilu et ita no e in eo felias. 2o digens vi ee dicto melius et nobilius vtus at digit et deficit opacoez i. Et fe lias cu sit q pfcissim n alio pficit sz opaco alio pficit pficit n opacoez delcacois ut hetur 10. Et sepe in die otingit ho opari et itm ee sn opacoe et ita si felias osistet in opacoe otinget sepe ho eude ee felice et miseru q est absurdu. Et bonu diutnius e melius et eligi

3° thopicorum vn feli^ta^s diffi^cter aufert p^o h^o opera
at sitissime tunsit et virtus tunsit i^a ¶ ppr^m
vult aristoteles sic seneca scripsisse vi^r qui in virtute consistat
sistat felicitas ymo quod nulla sit per seipsum bonum
nisi virtus d^r n. in li^o suo de vita beata cum tu
tum interrogas quid sit id propter quod virtute peraqueris
n. aliquod sit summum interrogas quid petam ex virtute
ipsam nil non habet melius ipsa et in pluribus capitulis
suarum epistolarum ad lucilium et aliis pluribus videtur innisse
finisse demonstrasse quod non sit bonum nisi honestum et
quod id non crescere possit nec diminui et ipsum dicit esse virtutem
tutem et eadem sentenciam sequens et confirmans videtur tullius in
suo libro de paradoxis unde eos si placeat
¶ At in virtute felicitas magis quam in opere consis
tit sic persuaderi videtur esse in ipso magis felicitas consistere
videtur quod est bonum non alio sed se ipso quam in ipso quod non
se ipso sed alio bonum efficitur bonum at virtus non se ipso
bonum est virtute quin ea operatio propter ipsius operationes
fieri considerata potest esse aliquando bona aliquando mala ut
ire ad ecclesiam in homine devoto et ypocrita et ypo
crita quotiens at a virtute processit bonum sit a malicia ma
le et hoc aristoteles expressit 2° ethicorum dicens virtus
omnis cuius utique fuerit virtus et id bene habens perficit
et opus eius bene reddit ¶ puta oculi virtus et oculum
studiosum facit et opus eius oculi n. virtute bene vi
demus et concludit aristoteles sic itaque se habet et omnis vir
tus et utique habitus ex quo bonus homo fit et quo bonum
opus suum reddit ¶ 2ª dicta boetii prima quia ad hoc quod virtus
per se ipsam sit bona et eligibilis quia et si malum inde sequ
tur virtus tamen perficit intus et hominem reddit bonum
unde p^o ethicorum dicit aristoteles honorem vero et voluptatem
et intellectum et omnem virtutem eligimus quoniam propter ipsa
nullo quidem advenientem eligibilis vero quodque ipsorum
¶ Seneca et tullius at omnes morales philosophi ho
nestum clamant summum et per seipsam bona virtute
tum honestum unde aristoteles p^o rethorice honestum
quidem est quod propter se eligibile existens laudabile est aut quod
quod bonum existens laudabile est quod bonum est reddit si at
hoc est honestum ipsa bonum existens laudabile est et delectabile
quod bonum et per seipsam eligitur ¶ 2° eam quo videtur posse probari
sit felicitate humana dicitur id quod est homini
optimum hoc cum sit constare id magis est felicitas hominis
quam magis homo simpliciter bonum et optimum id n. est op
timum homini quod ipse optimus efficitur hoc virtute magis dicitur
homo bonum simpliciter quam operatione boetii prima quia ex
pimentali inductione non dicimus n. hunc militem
esse fortem si fortissime bellans in bello victori
am obtinuit licet tamen dicimus bonum bellicum si hanc
victoriam inde detentum duxit in redarguendo sed te sonum cum
positum putamus hoc fecisse ¶ 1ª dicta boetii prima ex
eo quod habitus bonus puta virtus non potest esse nisi bonum
operatio autem bona potest esse in homine malo sed in ho
sit peccator et habituatus in malicia tamen ex arbitrio vo
luntate bene agere nam sic dicit 3° ethicorum propter summum
dominum opacionum sed non propter morum habentem ¶ 3° dicta
boetii prima auctoritate aristoteles 4° huius videtur quod nocument
ta inferentes vel ex passione aliqua peccantes sunt et
iniusti facerent sed tamen neque iniusti dicuntur propter hoc
neque mali quia non propter maliciam nocumentum in
ferunt sed 1ª patet quod homo non ex operatione ex passione non ex
iniustificatione dicitur iniustus et malus sed ex habitus
malicie 1ª per locum a contrario non ex opere bono non
ex iniusta operatione dicitur homo iniustus et bonus sed ex
habitu virtutis ideo et 2° huius dicebat aristoteles quod
hominis virtus est habitus ex quo bonus homo fit et quo
bonum opus suum reddit ¶ has autem duas ro
nes ad quas procedat notat seneca epistola in lucilium
cilias dicens quod in homine quo ad eius bonitatem
vel adire ptinere quod iret quod vincit aliquam multos
salute quam preciosa incubat stomacho quod placida
cida laborat sed quod bonus sit ¶ idem at quod
ipse sit bonus dicit bonus n. est si non explicata et ita
est ad naturam sue voluntatis accommodata et addit
hoc autem ratio vobis virtus hoc est honestum et unicum
hominis bonum nam tibi sola ratio perficiat hominem sola ratio
perficit bene facit ¶ quod forte propter hoc dicta possunt
as errare dicens dominum vos negastis opera virtutum
tutum ratio respondit ad hoc seneca dicens dixi et ipsa
bona esse quoniam ***** quoniam sunt et opera eius
omnia sed ratio unicum bonum est quod nullum sine ipsa est ut
et declarare initium epistola scribunde et hoc liquet
at nichil esse bonum nisi honestum et omnia incommoda suo
nomine bona vocabit quando modo virtus honestaverit dicit
n. quod ad opera nichil est melius in comminio iacere quam
in eculeo unde dicit hic inter vincere sed magis miseros
iacere in comminio malum est torqueri in equule
tu bonum est sic tempore hoc honestum sit bonum 1ª at
mala non efficit mala sed virtus hoc virtus appinit
omnia eidem mensure at prius sed ¶ aristoteles at
videtur habere opinionem contraria p^o et decimo huius non n.
in virtute sed in operatione dicit felicitatem consistere ad quod proba
dum multas adducit rationes ¶ prima est primi huius
et ethicorum videtur at contingere dormire habentem virtutem
et operari per vitam et cum hiis mala pati et infor
tunatum esse plurimum ita at mihi nunc te nullo v
tique felicitatibus nichil posui custodiat ¶ 2ª ratio sumi
tur ex ethicorum perfectus dicitur quod per se ipsum et propter se
querite eo quod propter alterum et numquam propter aliud eligi
tur hiis quidem per seipsa et propter alia eliguntur et simpliciter utique
perfectum quod per seipsum eligibile propter et numquam propter aliud
talem ita felicitas maxime esse videtur honore vero et volup
tatem et intellectum et omnem virtutem eligimus quidem propter ipsa
et felicitatis gratia propter hoc suppicantes felicitate fore
g^r in n° 1° etc est felicitas ¶ 3ª ratio quod videtur eadem 2ª
est ethicorum felicitas est humane finis ultimus hoc at
non est virtus sed operatio operatio namque finis est virtus et
unde p^o huius virtute laudamus propter opera et actum
¶ 4ª ratio est melius est et excellentius operari per vir
tute quam habere virtute tunsit excellencius est uti
divitiis quam eas possidere tunc propter in olimpia
dibus non optimi et fortissimi coronantur et ago
nizantes felicitas at optimus status et excel
lentissimus atque bonum et unde boetius 3° de consolatione
dicit quod felicitas sit bonum est status omnium bonorum
aggregatione perfectus igitur felicitas non in virtutis habitu
sed in eius operatione ponenda est ¶ sunt et alie

sensisse

epla elegit et

opus virtute qui eadem opus fit videtur sit bonum et eligit et quod videtur non habet quod posset adhuc quod opus non est se ipso bonum sed virtute

virtutem virtus est honesta

vel bellicum

liberate

auctoritate

iniustificatione

in precium

quod

bonum

videtur

perfecta

dicit

bona

ad virtutem perfecta

tortura

felicitas fore

coronantur

ut dicit aristoteles

diones aris et cmtr. confessio ponit summi rones tles
na felit e q delectabilium primo huius delectacio
aut non hitum sed delectacio nimio connexa e de
lectacoes n in sepa ab opibus vel huius ¶ Et post huius
felicitas e q pse suffim post huius tali cum hito
nihil vlt debes elige sed vtute hita ois ho elige
bonus ad hoc elegit scienda opari et in ipa vtute
non consistit felicitas ¶ Alii consentientes oppinioni sene
ce possunt duas rones obiciare pbabilit dicen
tes quo ad 2am roem absurdum e dice q ho fe
lix fiat inp vel felicitatem amittat si nimie na
li dormiret ymo laudabile e dormire quo oz
et q ondet oz sup excede aut in vigilijs esset
malum et vituperabile vel e laudabile pp q felici
tas amitte ¶ Et isti non credent q ho felix
possit ex ope vtuosissimo pimi felix et in fe
lix si ipo vincere potest e tm felice in excel
lentiori actu fortis in bello tales sustinent le
siones ut in ptoto vitam amitte vsus rons
et nichil amplius opare per vtute putat isti
felice hitum ee Item qm hoiem pfectum reddat
et bonum tam in vigilia q in sopno tam in ope
q contemplacione sint nitite non sibi imputabili ab ope
in petens deterierit et isti non ee fortissimi in for
tissimo feliciore de hoc at post inquire ¶ Ad
2am et ad 3am roem rndeo p ea q cmtor dicit in 12o
celi comento 2o et 21mo vbi dupliciter distingue
dos fine s dem scdm pmam intecco et fine dez
p scdam intecco vt si tu dicat aristoteles in 2o celi
q oe hns opus e gra opis hoc at in finita co
paris ad dm et ad corpora celestia sit fim ad
facies et opus ad opans deus gra et corpora celes
tia sunt gra illorum inferiorum et hec inferiora sunt fines
ipsorum et hoc non e de intencione prima quoniam pp q
aliquid in veit prime intecco e nobilius isto ut
dicit cmtor ymo hec e 2a intecco s q pfectum bonum
in natum alijs largiri et diffundere sua bonita
te io opus sn opam aliquid intendit non q de
tegat aliqui ipo melius non et q bonum aliquid sui
acrescat non q nitite pide operandi aliqui sed
ea pona nata n factorum ab ipo faciente sede
nitite dicit cmtor ¶ Diffio dnnt 1a 1a q opus
vtutis finis e ipius vtutis non q de intecco
pcius 2o opus n vtutis de nitite e autinte pa
consciencie non sint impeditum et obim sint puus
sit calefacere e de nitite ab igne pp q neq
qua concludi pt opus ee melius et nobilius v
tute sed contra et q hoc sit intecco senece manifestum
e ex libro de vita beata vbi dicit q sit prius allega
tum e in interrogans q sit 1o pp q vtute pera
tur pp pa intecco cuius roem assignat di
tes q n aliquid sup summum et addit itero
gans q peta ex vtute ipa n nichil ht me
lius ipa ¶ Ad eade 1a simam eps ponit na
aristoteles 2o ethicorum dicentis finis at opa
conis ois e q scdm hitum et forti a forti do
bonum talis at finis q dicat hita vtutis e

finis et bonum opis vtuosi s pa intecco sed 2a in
teccoe sit econ ¶ Ad eam roem dicet p seneca q
neq melius neq excellencius e opari p vtute q hre vtutem
tm q non opus vtutis n ht n ex vtute bonitatem
pp q seneca sepe clamat vnum solum ee bo
num hois et hoc ee vtute illud tam bonum sit
eandem in ope q sn ope sed non maius ¶ Pot
et alr solue roz illa si neq credas q me
lius sit et eligibilius opari p vtute q hre vtutem
p dices hoc non ee q melior sit opacio vtute
sed q felicitas sit dicit aristoteles post huius q e summum
bonum comitata cum inio bonorum reddit eligibilior vtute
ut dicit q isti ponunt summum bonum eligibilior cum a
bono s cum ope q sn ipo ¶ Sic dicis dices tu eli
gibilius ee opari scdm vtute q hre vtute ¶ Et
tm disputationis contingit alr obiciam dce iom
si n ad sapiam et ad eius opacoez ppa d sce deus
inquius vel in alto coro felicitas humana ponda
e non credat q pp melius e et eligibilius specta
ri scdm sapiam q hre sapiam sn specta n na
cum nali nitite oz ordiare non e melius n eli
gibilius spectari q ordiare sed econ idem at inquo felicitas
hois poneda e pp vr hoi ee eligibilius hoc at non
vr ee n vtute ¶ Concedendum est q simplr eligibilius e
spectari q dormire licet dormire sit eligibilius
p q spectacio n nitite e finis dormicionis non econ
non n spectare ut dormiamus sed dorme eligimus
ut specte ¶ Ad 4am roem forte dicet q
sic aristoteles non ponit in delectacoe felicitatem consiste
sed in ope delectabili ita seneca nec in delectacoe
nec in ope delectabili ponet eam sed inito q sua boni
tas e tm bonitatis operum et eius delectacionis et hoc e hitus vtu
tis nec alr dret delectacoez ad felicitatem ptine
vtutis n e q opus reddit bonum in delectacoe
¶ Ad vltimum roem dicet p prius dicta q hito fine
vltimo et optimo et pse suffm nihil vlt e eligibile
pa intecco sed 2a bonum sit deus pse suffmus ex
nus elige aie mundum et alijs sua bonitate
largitus vel dicit q vult bonum pse suffm nihil eligi
n q ab ipo sed nitite nali q padm aristoteles et q
cedet delectaoz ee eligibile q consequitur opacoez in q
ponit felicitatem vtute hita n nite e opari v
tuose continue et consciencie sint operum ¶ Hec
at oppinio dni senece sic narrauimus et declarauimus declar
non q ex toto sibi consencia q m vr ee pba
bilis hoc n quo pp pdictorum mirifica doctorum excel
lentissimorum vr m valde difficile in tm q ego
fateor me non posse satis facere in ipi tm oz
ad dice sed tm hic nihil dicta va bene dicens de q
in pria sci fruim sed de ista sola huius vite
deq phy humana iure locuti sunt ¶ Et gratia m
distinguendum ee de felicitate ¶ vno capitur pstatu
eligibilissimo q ho possit hre et ita diffinit boecius
3o de consolacione beatitudo dicit q ipa e status oium bo
norum aggregacione pfectus et vr m q h felicitas non e
aliq vnum pse scdm simpliciter formam vna sed e
aliqui vnum integrum et integritate ordinis sit mdm
ut excitum divinus ee vnum hoc n felicitas oma sibi conti
net q vere bonus hre et qua non hre v g

vtus omes moales et intellectual et opaciones co
peditas p istas vtutes et carnis sanitates et
vite ncia et multa aª de qbus dicet p9 Pe hac
n felicite videt debe intelligi vba aplis phi
ma vz no omo felix e q sse tnssive ul
irrsibilis ul solius et sn ple et pª hui9 Et sic i aª
2ª hui9 vocatu at et in fortunis magnis
icidete felice dicetes ee sic bon9 ul no
lentes ul aldnt Pe hac at felicite qo mota no
mt qr scitu ee mam q n i vtute tm 9
sistit summa felicitas n in ope tm s3 in illis
sil cu alijs adiunta suffictr reqsitis Et alio
felicitas cap p isto vnico et simplici bono q
int cetra q pnt hoi queire e optim no qre
si felicitas si i vtute ul i ope vtutis 9sistat
n ad e quere n vtr sit melior opatore l
ei9 decl e pns diffi Disting at se opa
vtutu q n se ab ipa vtute sic csa in quo
vtn9 exisit elicita et ei i manetia v g ro
nali iudicare elige et oio velle ul appete
alia vo se impata ul i mebra corpea ul vi
vires exteriores tnseuntia sic date paupibus
bellare 9t i inimicos vincitq q sunt e red
de ul et loq puate sic adeltacoibus ab
stine nemi iniuriaz infere Et Ortu g
ad istos actus tnseuntes vr ee mam q no se
meliores actibus i manentibus neqz ipis vtutibus
actus n manentes se taq actus impates et
digetes actus at tnseuntes se sic impati
et dicti diriges at nobilius e dicto et imp
ans impato actus et i manetes et ipe vtutes
pficiut eciaz intius actus ue tnseuntes decorat
tiant solu extius ho at melius ee vr quo
aia intius pficit q cum eo q extius decorat
Et Oritu et ad actus i manetes vr ee
dicendum p aplm q actus vtutis salte mr cetos
pncipaliores et optius e melior et nobilior ipa vtute
q psuadem pt p9 exopte sbi vtutes n et opa v
tutu no solu vnu ab aia et eie potetis boi
tate et nobilitate recipe s3 et ab obis sp q aplus
6o hui9 sapiez expte obox extollit vlt ce
tos hitus i tellcuales dicens erunt vtiqz sa
pia in tellc et scia et qadm cap hus scia ho
rabilium et additi i gens n sic9 sciaz polli
ul p decia studiosus existimat ee si no optim
cox q se i mudo ho e in phemio de aia bo
nox honoabilium notiam opaces mag at altez
alta Exhijs g vr 9cludi q i ox bonox g maz
tuqz pfint mti q i e melius et nobilius q mg
et psius attigt obm actus at mag i imm9
attingt obm q vtus i tm9 i tuem ipm
deu actuali 9tepla q hituali sapia i
Et 2o p3 ea qo sit ca ceteris pribus mr ee melius
ca opa attinag e pse ca vtutis q vtus
opacois pbao no pt n vtus gnari n ex
ris et bois opibus sic pxea vr opatoes at
bone et rte pnt si sn vtute adde n libertas
ma e ut in pozes videbimus q et pam s3 hui
exontes possim9 in op9 bonu s3 ho e diffi

et raro valde p3 ho n d 3o hui9 q a pmo o
pacom usqz ad fine dni sum9 libi n ar
bito et absqz vtute possum9 elice bona o
paco no e i vtus bone opacois ca ncia
s3 sic 9fert q i ncia e poe ne male agat
et 9fmata ho ei9 ut p3 pmpte et delecta
bilr bona eligat opacoq tn elice pt
sine vtute Et sic ex dcis pt ro si ca no n
hijs q in ptate nra se laudi forimg at
vitupandi i hijs bois et malis q mag
se in ptate nra q vtutes opacom n dni
sum9 a pncipio no sum9 exox dni n sum9
dni opacom ut appet 3o hui9 g mg laudandi
et vitupandi sum9 opacoibus q hitibus
no id bonu vr ee melius quo mag
sum9 laudandi et id malu peius q mag
vitupadi bona i opao e melior vtute
Et Ad alie at roes adduci pnt p om roez qd
ad 9riu adducebat sic vr ex solucoe earu e
qbus et pfate roibus appet vtute g opatis
ee eligibiles p at i ecine sic voluit aplus et no
2ª i tm s3 alij crediderunt et ca ego nide ppare
poptebares inspectos ho 9cede s q opao
sit eligibilior vtute per ij n id q plus vellet
ul hitu hre et n nuq actu 9gsce rnde
nit aliqui se de hitu no curare Ad roes
i altius opionis rndedi ad pnam ao e 9cedenda
s3 bonor intimit actu d q opao ea pm sbaz
pt ee aliqn bona et aliqn mala dicendum q s3 ho9
cede ee vm de aliqbus opatoibus s q in diusos
fines ordinari pnt ho tn no e vm de opacoe
finalissima que e ipi9 dei pfca 9teplato ho
n pt e bona et no pt ee mala Et De opaco
at vtutu moaliu pt dici q opao mr sup
ta pt aliqn ee bona aliqn mala aliqn vtutes et
aliqn malitie s3 opao formr supta s ecusta
ciornata s3 dicame rte rois nuq pt ee
mala et d3 i tellcai q ipa sit vtute melior
et ei9 finis Ad ho n fmalr vtus pdest nobis
ut omes nre opacoes 9sonet rte roi ho
at bn 9ce q omes opaces vtutu veientes se
bona et amalicia male possum9 n ex libero
arbito et cu hitu malo bn age sic dcm
fuit Et Ou at d q vtus op9 ei9 bn red
dit dicendum e ut dcm fuit q no e vm pncipaliter
salte i potencia libe opante deq nr d3 ee
smo s3 vtus sit som redd op9 bn 9deciat
et 9fmat pom q exse sn vtute et sn mali
cia poterat age et bn et male q p3 agat bn
et nuq male no i dici9 q opus sit bonum
pncipaliter ipa vtute s3 ul se ipa ul ipa aia
et ei9 po liba ul ex eo q 9sonat rte roi
et rte rei ul dine sapie ul dine volutati
q n se rte boi opus mag vr infra pm et
d q vtus eligis e p se ipaz ho 9ce no
tn som p se s3 et p opus ut dcm e ca
quidem ope ipsa videtur ee bona

Vn dr 2o hui9 ex bn n edifficante bom erat edifficares ex male at mali sic vtiqz et i vtu tib9 queret ¶ Ad 2m rnem ar e qcededa et bor negada qm at dr q ho docz exptal i dicto ddm q lz exteriores opaces hom nob appeat tn maiores deqbus h lo q reddit hoi et boni et mali nob oculte st si qs n oat dm nesciri9 vtru ficte ul de uote ymo si q sepe vide9 male age dato q aln optiaz ageret opacoez et optie tn putare9 eu finge et no age bn io g ex vna opace et optia no indicare9 ee hoiez boni qmus ea sit simpr melior q ipe ee hit9 sn opace hit9 at nob st eindectes salte a signo 2m mltotus age bonas opaces exteriores q nob eindetes st e sig9 boni hitus io simpr ho ee bo9 exh tu s pp einde ¶ Lz qm dr q vt9 no pt ee n in bono hoie qcedo et tu dr opao bona pt ee i malo ddm q aq e opato hois pfectissia q e finis om aliaz et ista qtiz vtutes et tota boitate hois pona9 r q ista sit pfca dei qtepla o dre q ipa no e n in hoie bono nlls n pfce pt intellige n bon9 salte sit bon9 q si tn finisz valde mal9 tn exhat opace met venia peccaz sic finit de bta m magdna no finit sit bo q tez di graz sit met exhitu sz ex opace mag n vi q hret hitu piu q boni tn hit9 no n exfpt et mltipli fqne ut p9 dice et ex ipa publica fiunt i tunte pctoz stae tn st bone opaces spales q no st vltimat9 finis ipi9 hois sit st opaces vtutu moa sspalium et n ths qtinz hois tom boite pp q qcedi pt de ill q ho mal9 aln ope bn io tal opato no reddit ho bo9 simpr ea tn melior q eet pus effi et adhc q fiat simpr bo9 disso sc et n ex vna v tute spali q e exse ul ep ho bon9 simpr n forte q ad vna vtute secit oms sic in 6o vide ¶ De aut te arg 4o cetivtoz ad q infens noti tu expassioe no e mal9 hituar sz tn e mal9 for et mag admete apl ut puto ddm e q ho no simpr dr ma lus ex eo q ps sfi e i ordiata sz si ps supior sit in fecta puta ro et volu as si at opem mali aliq expassioe sine electoe hoc arguit q ps in fior i ordia ta e sz no arguit q ps supior sit pemit9 in fecta lz n bn se heat cu tenea pfce in fioez rege q no reg io th ptto no dr ho et simpr et pfce i iust9 siue mal9 si at sit dc apl ho opet ex electoe ti dr simpr in iust9 et mal9 q q supior pars i fecta e electo a 1a opato e no hitu ymo et sn hitu electo ee pt sic r bn wlt apl q opacoe no qde pp ul appeti9 spu sz vois et volut dr ho simpr mal9 et i iust9 et ita

pcms e iust9 et bon9 ¶ Adrces pnci les adroez 3ez ddm q opato inq qsistit feli as no e exse laboriosa ymo sume delca sz tn ea labor accidit expte corpis et viriu sbaz i tlleui i ei9 opace e feli as desinetiu ymo et ta ta e in ope vtut dr lea q ipa omez extig nit ul saltem puta les reddit espi az et bre labor ¶ Ad aiz dem pnt q no 3tus pnci sz ipa ma ul ei9 po libe digit opato et detiat ¶ Ad aiz ddm q pus data distincto q feli as po attepta s pstatu om bonoz agg pfco no pfiti exti s q no sit ps ei9 ai ipa sil exhijs bonis q studios9 ho sibi e liget sn intioribus siue exterioribus inte gre ¶ Feli as at 2o attepta q e optimi bonoz simptu huanoz nllo alio meli ori ipa pfiti pt mlef tn alijs mispiali pfitit qbus sit p9ea dice dc aps ea fdige ¶ Ad ai ddm q misia felicit opponi ul qrie ul pnate si qrie tt ee mispii no e ide q feliti te care sz e ee i malicijs et mal opib9 irretitu ¶ Qn at misia capiat pnate tt ppe simedo eit care a felicit sbo apto nato quo et v e aptu natu frui ipa feliti te et dormes ul a nitte i pedit9 ab ope no e misp sit dorens ul in teneb is exns no e cec9 qdo tn q ho felici ma in hac vita pnt defeli te locuti sui no st qtine i actu q in hitu frui ipa feli te sz spt q tn et frua ea q et sit huana debilitas ne pmittit g st frui ea s q si oz ea aln ab opa ce ces sare ul alias opaces exce tu oms alias opaces ad ipa feliti az et eo qeti nat ut p9ea possit pus a p9ea delcabili9 et fuentiu9 opari sic n ois e9 qes ul opao felit lucidissima boitate refulgz ¶ Dictaz at fruicois in cruptoz et huane felicit diminuitez adi na s feli te et h vonit aps les 10o me te dices Fri 2 sic bn ht vtiis ut nos qmz dicans deo sep iuiale si at mag ad huc mia lz at sic ¶ Ad aiz ddm q in hijs bois q st eide sfi ci si et cetra st paria diutin9 e meli9 ni no no oz no i est sit in ppetuo at qn at dr q feli ci as differ le aust et e pmaneti ma ddm e q ipa e pmaneti ma no int alia qcuqz sz int nobi les hois opaces ul et ipa sic est pfectissia q pp in om opacoe ul qete boitas eius refulgz pdco mo et pz st q no

Utrum si amicus et veritas

dissenciat vis sit amico pferenda q no aut te tulij libo suo de amicia dices ego vos tm q hortari possu ita ut amicia omnib9 reb9 hua nis an ponatis n e en nc apti i ta qnens adres ppas ul diusas et qo hui9 amicoz zide velle et nolle ¶ Sz 8o h9 dr amc est alt ipe karitas at est ordiata sc q tu dees pl9 te ipm q a qcuqz in ho mudo dilige

indicant

et diligit

opibus

in

suffic

possit

mirabile

permanentissima

Q. 11

amicu tuu sz id e aliis pferendu q e maius a
niadu r e ¶ Et dr 8o sn amico .n. n9 utiqz
eliget viue hns reliq bona oia tlr aut
e aliis pferendu ¶ Et id e faciendu p q om
tas pollitica mag salua r pferendo amiti
cia ntrq eq r a ar appet q salus ciuitatis
q in ciuitate polltica qsistit cetis oibus
huanis pferenda e dicere aris p° huius sin .i.
e vni z ciuit maius z pfectius q ciuitas m
z sustinere z saluare amabile quide z vni soli
melius uo z diuis genti z ciuitatibus pp q z viri
seruissi morti se pp virtute fortitudinis exponunt
p salute bor z declat q q e int ciues de
pollitica pp q in 8uo huius distinguit ar ss amici
tie q ss polit corp r amicitie e desrto co
mentois tunc vn tulius lo suo de amicitia qsta
ins amicitie cocordie q fit ex dissentoribus
atqz discordijs pcipi pt q ei debes tam
stabil q ea firma ciuitas q no odijs z de
sidijs funditus possit euti z 4o h vi at
z ciuit qtim amicitia z legs latores ec ipaz
studet q ec instiz z mo qstat q v nitas
dissentit amico tlis at corp amicitia z a
micitia requirit amicorum ide velle z nolle r
¶ Et in iustia e virtus excellentior q veritas
cu ipa sit virtutum pclarissima ut dr 4o huius
id arguit pferendu vitati q pferendu e in
iustie sz amicitia pferenda in iustie e n. ar pba
na melius e q e mag pse sppnis melius z e
q mi9 indigz alto ut dr p° rethorice sz
amicitia e mag pse suffices z mi9 i diget
in iustia iusti at egentes i diget amicitia z sic
io dc ar legislatores mag et ea studet
q ec in sciaz ¶ Opp dc ar p° huius videbit
at utiqz melius ee forsita z opte p salute
vitatis familiaria destruere z sic dit ambobus
n. existentibus amicis scm e phonorare vitate
¶ Dicendu q cp° e amicitia sit delectab utiqz 8. h.
q pp utile pp delectabile z pp honestu due at
prime aln pnt ee p ue z int puos io no e
mir si vitas eibus amicis z amicitijs pferat
¶ 3a at amicitia q sola e amicitia simplr no pt ee
mala nc int malos ut i. 8uo z 9o dice est
n. virtus qde nl cu virtute ppnt dr i 8uo z de
ea amicitia qrit nc ¶ Dicendu at q vitas s
q de ea loqmr e qformitas ntre locutois
et z mi primois adre z hc vitas e pfectio a
bonu mm intelle ut in 2o huius dice pp q
i intelle m deficit pp ad qplementu sue pfectio
nis q diu fint fls oppiones in fortes z
cu no e pp ho ymagines q ome pbas sit
pctm nob i putable no .n. e culpa nra sz
nre ne debilis si ignacia fint in ment
¶ Pstat at q ples vitatis amatores z p
posse scrutatores i ciut sepe fls oppioes
sz i vincibili pp debilitate sui in intelle sz ct
medates z i culpa eemus si fm aq pfre
sustinemus scietes ¶ 3o scd q cu amicitia
sit virtus ul no sn virtute z z sit mutua
ut i 8uo videbr z in 9o man e q i ueni

amicorum stac pt cu vito sn pcco sibi i putati
¶ Ex qbus pdcis az q nlls amicorum nelz sus
tine ul pfre aliq fm strict ymo vellet
docei ome vni z os suas r linqne oppio
nes fls qtices s vitas appz ¶ Ex hijs vis
sdm q si vitas z amicus dissonet vitas pp
pferenda e amico ita q s. mag declanda
z sustineda e vitas q amici fa oppio q pp
q bom mag pp e faciedu q malu sz p°m
e bonu z 2m malu r z a ar no e de se b
pr q bonu e sustine id q e bom mi i intelle
z repmi id q e malu sir eo malu e de
stere id q e bom mi i intelle z qstere malu
eius sz mi in intelle bom e vitas z malu fls
ut dr in 6o huius r ¶ Et oe bonu e amico p
curandu sic sibi tu amicus sit alt ipe ut dr
8uo huius sz bonu e amico fla oppioe i forto
q s manifeste vitas z i fine eius oppio sc
z no alr potit .n. in intelle fim pro bono suo
r hc e facius ¶ Simlr id no e faciedu q g
uat z peiorat amicu sz sustine fam oppioez
amici guat eu q sit mag i fls eius firmat
e z ita mag i pedit a bono suo .. Et fa
ciedu e q plac amico sz amico ut dcm e pla
cz doci omez vitate z a se abstinedi
oez fls g° hoc e faciedu ¶ Ad roes ad
pmia sdm q intelle tulius erat q amicitia
ani ponic oibus rebus huanis no simplr q
no an poneda e opacoi illi in q qsistit
felicitas sz q at ponict oibus rebus huanis
q possit sibi ob ee vitas et z a bona
virtutu no obstat amicitia po amicu amamus
vam amicitia pp virtute z opa virtutu pp
q vnu q qz tale z id mag ¶ Ad a qcedo
q tu debes amare te z amicu tuu valde
z io des c z s pstare maxia bona q sc
bona virtutis qcedo r q amicus pferendus
e omi eo q posset vo bono eius ob ee illa
at no eet bona amicitia q mitret amicu
i malo ¶ Ad a sdm q bonus ho mag eli
get pnam oibus amicis q bono virtutis no
n. credit ho bonus amicitia et amicitia s ee op
tius bonu x 4 st g antec ar intelligeda
sit q nus qtiuqz alia bo no hns eliget
viue sine amicis q amicis ¶ Ad a
qcedo e a z bor necdria z qcedm q desrto
amicitie z quieto ciuitatis tunc qcedm
z q dcnt amico i velle a nolle est corp
pe amicitia sz cm dr q si amicus z vitas dis
sentiut pfre vitate z dissentie amico
sdm q hc bn e dissentie oppioez amici
sz no volu cu ipe velit doci oez via
vitatis sic dcm e ¶ Sz pone casu q
amico tuo ppe placeat oppioes p repba
conibus earu offendar z qstatics ta sdm e
q m ho ille e vitiosus nc eet illi qsen
tiedu sz reuocadu eet eu ab herre q a
si no poss amicitia e dissolueda 2m tulius

in libro de amicitia dicit quod hec prima lex in amicitia sanciatur ut neque rogemus res turpes neque faciamus rogati turpis enim excusatio est cum in ceteris peccatum tum etiam si quis contra rem publicam se amici causa fecisse fateatur et seneca 2° de beneficiis de illo qui est a quo detentus vilissimo dicit si potero vobo si minus non adiuvabo solus non committam ut ille qui mihi dicere possit ille me amando occidit ¶ Ad ultimum dicendum quod aristoteles in dicta auctoritate non preferebat amicitiam illam legali et communi iustitie quia iusticia legalis dicitur esse virtute et veritate perclarissima perfecta virtute et sic omnem virtutem sed unius eius speciei putat in sua poterit esse sed ad dicendum quod aristoteles loquebatur de civili amicitia que consistit in sola concordia civium non tamen in sciencia preferebat iusticie simpliciter sed in casu scilicet quantum ad magis posse cives conservare non quantum ad ipsos esse meliores questio 12°

Utrum felicitas consistit in bono aliquo separato

Arguitur quod sic quia consistit in ultimo fine quia id est summum hominis bonum et ad quod homo et omnes operationes eius ordinari debent sed ultimus finis hominis est bonum separatum scilicet deus quia propter ipsum omnia sunt ¶ Item primo methaphisice concedit aristoteles utroque modo natura habet summum bonum et optimum aliquod separatum et ordinem et intendit quod utrumque est bonum ipsius totius universi sed et bonum separatum et ordo et non ipsum propter ordinem quod simpliciter est in homine et sic est in aliquo mundo et in brevi 8° phisicorum ¶ Item bonum cuiuslibet magis consistit in fine gratia cuius quam in fine quo quia finis quo est propter finem gratia cuius et in eo bonitate sed ex eius bonitate finis gratia cuius quia non est bonum nisi propter causas finales commentator 2° methaphisice ¶ Dicendum primum quod aliud secundum aristotelem est cuius operatio nobilissima et operatio non est nisi finis quo vel ex fine gratia cuius esse aliquod separatum et ita in isto separato magis consistit humanum bonum ¶ Item auctor commentator 2° methaphisice dicit quod intellectus inferiorum in extrinseco consistit scilicet intellectus superiori et idem videtur pari ratione in homine esse ¶ Item primo politice plante sunt gratia animalium et alia hominis gratia sit dicit primo politice propter decius est gratia melioris homines vero sunt gratia dei et intelligentiarum sed unumquodque bonum et optimum stat in eius fine gratia cuius est ¶ In oppositum dicit aristoteles contra platonis ¶ Credendum est primo quod per bonum separatum non intelligimus hic aliquod extrinsecum bonum extrinsecum homini sicut est pecunia et honores quia non de his questio fuit prius sed intelligimus bonum per se subsistens separatum ab omni bono mixto quod est per se bonum et causa omnibus existendi bona ¶ Credendum 2° quod tale bonum potest tripliciter ymaginari ¶ Primo quod sit commune 2m predicationem quidditative ad omnia bona particularia ita quod sit quidditas omnium bonorum particularium et sic videbatur aliquando sonare dicta platonis ¶ 2° quod si non sit quidditas bonorum particularium sed cuius de dicta ratione cum omnibus differens solum quia existit sine materia et aliqua existit in materia ad quod omnes artes quemcumque bonum intendentes aspicientes

parum meliores adipisci bonum intentum et sic etiam modus videbatur aliquando sapere verba platonis ¶ 3° quod illud bonum separatum sit finale bonum omnium aliorum gratia cuius cetera sunt et operantur quod est celi et totius nature primus princeps quod non est quidditative predicatum de aliis nec eiusdem rationis sed altius et maiori distans aliquo dignioribus rationibus aliorum bonorum sed tamen includens in se esse simpliciter unines omnia cetera bona virtualiter et excellenter et hoc est deus gloriosus ¶ 3° quod felicitas in bono separato potest intelligi tripliciter vel formaliter aut subiective vel obiective ¶ Dico primo quod formaliter non consistit in bono separato quia felicitas formaliter est qua homo felix ut sic ut parietes dicitur albus per albedinem ab ea separatam et sic de felicitate loquimur sed per ea possumus non privatas operationes acquirere et possidere hoc autem non est bonum separatum et hanc rationem intendebat aristoteles dum dicit non utique erit operatum possessum homini nunc autem tale aliquid querimus ¶ 2° dico quod subiective non consistit in bono separato sed in homine aliter homo non esset ipsa felicitate felix formaliter ¶ 3° dico quod consistit in bono separato quoad deum ipso obiective quod sit declaratur primo quia felicitas humana est operatio hominis secundum virtutem perfectissima omnibus aut virtutibus cordialibus virtutes autem sunt excellentiores perfectiores animi mores sunt virtutes morales virtutes intellectuales inter quas sublimior est sapientia sicut dicitur 6° huius et ita felicitas est operatio secundum sapientiam sicut et in 8° videtur consistat autem quod sapientia est operibus eius subiective consistit tamen primitas causas primum principaliter et ita id gratia cuius omnia sunt quod est bonum universaliter totius et optimum omni in natura ut dicitur in philosophie methaphisice hoc autem est ipse deus et idem satis declaratur 6° huius 10mo ¶ Item si felicitas maxime consistit in speculatione consistit talibus autem obiectum nobilissimum extra in philosophia de anima scientiam esse dennio bonorum honorabilium magis aut alteram Oppositum autem est nobilissimum obiectum est ipse deus ¶ Item deus est ultimus et gloriosissimus finis quia aut huius fine habet se bonum non primum quia in sinum finem reducitur et omnia si deceant se habere bonum debent reduci in ipsum a quo omnia bonitatem sic ad entitatem sed homo proprietatem felicitatis est innatus se habere bene in quo ad eius felicitatem natura est ipsum in deum reduci ¶ Item quod hec conclusio reducitur quia aristoteles in litteram vero replicat dicentes quod omnes artes bonum quoddam appetentes et quo indiget delinquunt cognitionem talis boni separati tamquam aliquid inutile quod enim iuvabit textor vel faber sciens talem bonum ad suam artem vel qualiter erit quod magis medicus obligatur aut magis curabit nec medicus meditando tale bonum intendit sed sanitatem non ydeale sed nec separata sed hominis in dividuum vel eius primo videtur quod homines in omnibus suis debitis operibus debeant aliquid aspicere in quod finale bonum hominis quod est felicitas sua consistit sicut sagittator sagittat ad signum tamen visus ipsum deat omnes diriget suos actus ut dicebatur in philosophia et ita non videtur quod in tali bono separato tamquam in corporali obiecto consistat felicitas ¶ Ad hoc solvitur faciliter per ea que dicta sunt in philosophia et ita non videtur quod in tali bono separato tamquam

incorporali obo consistit humana felicitas / una tamen
entia sunt ordinata eo quod bonum intendunt et ap
petunt sed non omnia ipsum forte aut intellectualiter adipiscuntur
sed solum ea que sunt aliorum supra et [illegible] summo bono propinquiora
quod certa propter quod in quantum ipsum est quod participatur similitudo
primi boni ipsa referuntur ad ipsum primum et commune
bonum / sic sit oportet operationes humanas esse or
dinatas et unam esse summam que vocetur felicitas
humana summe quia homo est innatus id obiectum nobilissimum
intueri et contemplari ¶ Ethice autem sunt operationes
inferiores quibus sufficientibus est ad aliquod bonum participare
aspicere quod est hominibus proficuum vel necessarium preter
possunt tamen ad istas attingere supremas et nobilissimas
operationes / sic enim omnes actus humani in finem ultimum
reducuntur / et hac via non intendit aristoteles in proposito
sed istis quod [illegible] boni ab homine operati et possibili preter bonum
separatum / et quod sit eius forte exemplar ad quod
omnes artes aspicere deberent / sed conscientia finales
propinquas et participare operationes sed sufficit operationes inferiores
aspicere ad bonum quod nobis operabile consens
ad superiorem operationem et deinceps donec homo per
venerit ad operationem tam supremam per quam bonum sep
aratum tam excellentissimum valeat intueri et contempla
ri / et hac tertia ratio probat sufficienter omnes rationes in
principio questionis adductas et sic patet quod sunt questio 13o.

Utrum perfectius sive eligi bilius sit eligibile per se tantum eo quod est eligibile per se et per alterum

Arguitur quod non / quod magis est quod est et inde et am
plius / sed eligibile per se et per alterum est bonum per se et
amplius / ergo melius ¶ 2o felicitas que est summum bo
norum humanorum connumerata cum minimo bono
redditur eligibilior / et per consequens melior / ergo a simili
maioria [illegible] eligeret / hoc est eligibile per se redditur
ad hoc aliorum addita summa ratione eligeret scilicet
quod sit eligibile per aliud ¶ 3o summum bonum quod
est deus eligibile non solum per se sed per aliud / probatio quod
quod est gratia alterius est eligibile per aliud / modo deus est
gratia alterius per aristotelem primo celi dicentem / quod omne hominis
opus est gratia operis / et ideo dicit deum habere operationem
et commentator declarans quomodo hoc sit dicit quod id quod invenit
per se prima intentione ut deus nature est ut innatae
per aliud 2a intentione nisi illi non esset natura innata ad
largiendum ¶ Oppositum dicit aristoteles et post albertum / quod
finis 2m propriam rationem finis est melior eis que
sunt per ipsum / per quod ultimus finis est optimus et eligibilissimus
et tamen ad quod ultimus finis / omne tamen aliud quod est eligibile
per aliud sed sit eligibile per se finem sed per quod est et non
est ultimus finis / quod autem per se est eligibile et nunquam
per aliud est ultimus finis / ideo hoc est melius et simpliciter
optimum ¶ Respondendum quod non loquimur hic de eligibili
proprie sicut de eo determinatur in 3o huius / quod electio
proprie non est finis / sed accipimus eligibile large pro
appetibili ¶ Respondendum et quod aliquid appetitur alium sive
eligitur dupliciter scilicet primo intentione et 2a ut dicitur finit
tio que est et hoc est 2a quod est finis 2m quod 2o celi scilicet per
primam intentionem et 2am finis autem per primam intentione
est nobilior eis que sunt per ipsum et eius bonitate

quam dum esse bono et sit dicit aristoteles 10 politicorum quod deus est
melior / et ita deus est omnium vel aliorum ultimus
finis et felicitas humana et felicitas omnium bonorum
humanorum finis ¶ finis autem 2a intentione est res infe
rioris ordinis operata vel regulata ab agente
nobiliori vel opus eius / natura enim boni perfecti et optimi est
largiri aliis bonitatem et ita dicitur deus et in
telligentias agere per 1a inferiora / talis autem finis
non est tam propria eius quod est vel agit per ipsum ad agendum
substituatur / et talem non id quod est per talem finem habet
bonitatem ex isto fine sed eius / deus enim non agit per
nos ut in bonitatibus aliquid sibi acquirat sed ut nobis
et hoc intendit commentator primo celi ubi dicit sic / proportio corporum
que sunt hic ad corpora celestia est sicut proportio famulorum ad
familias / faciet sic et in prima physica declarabitur philosophus
scilicet corpora celestia et intelligentie non sunt per ea que sunt
hic prima intentione et quod sunt duo fines dicit philosophus prima
intentionem et aliquis 2am / ut pluries esse motus celes
tes per ordinem in genere non est prima intentione sed
2a / corpora enim celestia nobiliora sunt hiis et per quod adin
uenire prima intentione et declaratum est in scientia di
nalibus 1a scilicet corpora celestia cum intelligentiis non in
veniuntur per se prima intentione et natura est ut inveniat
per aliud 2a intentione nisi illi non esset natura innata ad
largiendum ¶ hec autem sunt vera commentator 2o celi commento
10o et commento 21o / ex quibus concludi potest quod optimum vel
simpliciter vel in aliquo genere / non quod sit non oportet esse per se
tantum quin sit per aliud 2a intentione / unde ad dei simi
litudinem dicitur homo felicissimus qui inter ceteros est
intentione prima per se tantum debet esse per alios in
tentione 2a scilicet debet aliis servire et alios dirigere
ad salutem ¶ 3o sciendum quod aliquid alium contingit per
alium eligi vel appeti prima intentione dupliciter uno modo
per appetitum naturalem sive ratione regulatum / alio modo
appetitum innaturalem et distortum / dico ergo 2m appetitum
innaturalem et vitiosum de privatum contingit prima intentione
id quod est simpliciter melius appetere per peius ut generat a
varus quod principaliter intentionem ponit in pecunia et
ingrata non desiderat committere principalibus honorem habere
et sapientiam vel prudentiam et obedit deo et le
gibus / sed per pecuniam quam principaliter desiderat / De hiis
ergo quod tamen appetitu prima intentione appetit non oportet quod
sint meliora simpliciter hiis que propter illud appetuntur sed
tamen melior sunt ad finem operationis appetentis ¶ Ex hiis
ergo patet quod prima vera aristoteles perfectius autem dicitur quod per se ipsum
est prosequibile eo quod per alterum / quod et nunquam per alterum
est eligibile simpliciter intelligitur sunt de appetitu vel eligibile per se
vel per alterum prima intentione non 2a / et simpliciter rationem ap
petitu et non vitiosum / melius autem intelligendo dicitur 2a
primo quod eligibile per se est melius eo quod per alterum tantum / quod
ex eo ad dicitur eligibile per se quod forte habet rationem aliquam boni
omnino alio ex eo potest pervenire contrarium scripto scilicet quod de
se perficit nos aut decorat vel generat appetitum
non 2m corpus ut pulchritudo sanitas delectatio vel
2m animam ut sapientia vel prudentia et virtutes mora
les / vel exterius ut honores amici bona plures et pro
tum et gemmas / sed ex eo ad dicitur eligibile per alterum
tantum quod de se non habet rationem boni sed in eius relatione
ad alterum sicut potio vel medicina amara non
melius est simpliciter quod de se habet rationem boni quam quod non
10 ¶ Et sciendum quod requiritur de bono nobis non
hic loquimur

p vnicuq3 na3 & sic ee ens for. lr hret d' se
a'q rom boi. q bonu d' eencialit enti p°
hui9 ¶ Jt scedu q p°le e altu a'q peligit
pp se immo. in se boitate hre & cu ad eli
pp altm tm p°le est i° tate ee boitat & ex
celle. qd eligi le pp se plus elige q i° q pp
altm eet eligi le v° g i fmo mag eligi est
tib9 amaro in fens sanitati q tib9 volupti
os9 ei no ofens ul eligit e labor q pulchri
tudo corpis a' voluptas & ita pz q qo p dca
ul e intelli da v° eq3 illoz moz accepta p se sn
rone ei9 ad a'd & eet g° vo p abusiua [illegible]
[illegible] q sic eli le pp se eet eligi le & bonu [illegible]
aut neq3 elegi le & bo m ul int da e sic e si i° bo m
q pp se eligi & i° q pp altm eli sint eq lis boi
tat a' gria ¶ 2°. d°o q bo m etiam pp se & no
q pp a'd e meli9 & eligibili9 bono q pp se & pp
ad eligi li9 ro q i pp se e eli le & mag pp
a'd sn h° sit simp r sn a'q gne [illegible] e pp a'd
eli le q ius & pp se eli le no e vltiat9 finis
io [illegible] meli9 ipo tn pp p mtm deti9 sit
g melior & no eq9 ut dcm fuit q° [illegible] 3°
dico q i° q e eli le pp se & pp a'd no dim a
sua boi te ex eo q e eli le pp aliud q bonu ad
dit bo & meli9 & eli li9 sic pz de feli te [illegible]
ta cu mo bonoz sr ples rones boi. [illegible]
[illegible] no dim nt ei9 boitate & reddit ipm
meli9 & eligi li9 ymo q plus e tale bo m mag
de si le pp a'd q pp se cu i° pp q diffi sit eo me
li9 & dign9 v° g q ius scia moralis sit bo
& eli t & pp se & pp op9 tn mlto e eli or pp op9
q pp se pp q d' 2° hui9 q no ut sciam9 q e
vtus scitam sz ut boi fiam9 q n m vtiq3 i
patiu eet pficiu h° e dcm q i scia de
cui9 [illegible] pn lis pp op9 q pp se ¶ Ex dcis at
pnt diligetes solue oes rones se q° 1e°

Utrum felicitas sit q per se

sufficiens ¶ ar q no q p se sufficiens id q solitarium fa
te & eli le vita & nllo indigete sz hita feli te
indige9 ad vita ut cibo & potu g cui9 ¶ It
p se sufficiens qetat & saciat appetitu tale at no e
feli tas q ipa ouiata cu mo boz reddit
eligi or ut d' aris pp q ipa hita ad huc ap
pe m tam no saciat9 tedit i alia g° ¶ 3°
feli tas no osistit in bois exterioib9 ut dcm
fuit & cu indigz eis sic d' p° hui9 & 10°
tale at q indigz alijs q no vi p se suffi ns
io & ¶ Jt d' aris p se suffi ns dici9 no ipi soli
uiueti vita solitaria sz & pentib9 & filijs
& vol b9 & vir tuis & ciuib9 n a cu sp° e ad h°
oia suffi ns cu tn in 10° denotat aris in spe
feli ti ei9 osiste g° ¶ In pp m p t aris p mo
hui9 & boeci9 3° d' osolacoe d' ipaz ee statu
om bonoz aggre pfcm tale n e p se suffi ns
¶ Ad p° hui9 plres attbuit feli ti q pe tes q
sat vni osequ ead m s q ipa sit q opti q
ipa e vlti9 finis q ipa sit pp semetipaz

eli t q ipa no e eli t pp ali q aliud q oia sr ipi9
g eli t q ipa e bonu pfcm q ipa e bo m pulchri
mu q delca m q p se suffi ns h° oia se in oferu
i deq° lz i9 ad osediose dicet ¶ Rodu q g
sic dcm fuit in 10° qoe q feli tas pt sumi dup
v° o pstatu eli mo q ho poss3 hre s integro ex
hijs oib9 q v b9 vellz hre q no hre ¶ 2°
p v° simp ci vltio q sit opti9 om humanoz
bonoz h° e om bonoz q sb humana poss°e
ul sb humano vsu cadut h° at no opz p r e
q ex onois i poe sb ppoe q e q n d' p n9 e
p n m omo d' at & noint aris p° hui9 q om
opaoz s humanoz summi bonu s no qde a
ptib9 ofess & mlti excellentes dicut ¶ Feli tas
g° p° oo simp r e summu bo m s p aggre om bo
noz humana at feli tas 2° oo accep e summu
simp r bo m om bonoz simp r m humanoz & e
scias q feli tas p° oo sup melior e & nobi or fe
li te 2° oo supta & exposuit aris p° h9 loq9 n de
pdca simp ci feli te q d' q ipa co nuata nlli
alti bono sit eli mo cu ip st onuata cu mo
boz e t ad h° eligi or ita sic d' p° rethorice p
pla bona sr vno ul pauco b9 eli lia si i° v m ul
i a pla sint ill ptib9 onuabi ma ¶ Ad 2° h° ar
q se q homu feli ti potit pp ples & ples in
i fin m eent eli les q e f m ut pz p° polli oe
¶ [illegible] q bonu g meli & eli le sic solu eli le & e
bonu quo pdest ul quo no abe e adi° bo m
meli9 [illegible] at si aber meliori no eet
ampli9 eli le neq3 bonu sz fugi le & nociuu
potiu° g° vsq3 ad aq ti m p sit ad vita felice
inducenda q abe ent in sup humdacia pp q
nuq sit erit eli les sic g° pz d' p° politico
feli t sup9 ¶ 2a ppetas eet q ipa e vlti9
finis q no e nondu simp r sic n deg solus
e vlti9 fis lz in gne huaoz bonoz tamq9 ro
e q pp finis r° v eoz q st ad fine hnt roz
melioz & eli r eo q a a st pp fine eli lia &
pp q vni q3 tale & i° mag g° oz ee fine
opti alioz feli tas at o me bonu a'q & fis
& pq ns vlti9 finis & loq3 h pp de vltio fi
ne q d' p a itecto ¶ Aliq tn i9 ppetate st
int nt q feli tas eet finis hois & hois feli t
q forte no e vm quo sba vi ee simp r me
lior & no or q sua acci a ut d' omor 2° de ata feli t
& pq ns erit finis ei9 2a intecto cu a a qoe
dcm fuit q deci9 pp e g meli r ¶ It sic
dcm fuit cu alia qoe opa° no e finis for e
opant r n fis quo et sna in tn° sue opacois
feli tas at e opo aie humane q ho e ho g° fe
li tas no e finis hois p a intecto vm e tn q
e finis q ipi9 sic q de9 e finis g ciu9 ho
e ad q fine ho pipam feli te attinet como
q° pt ¶ Rondu g° q in ordiat meli9 se
ht ro finis r alioz q feli tas e om bono
ru humanoz ide hoi tantoz l tn eet fi
nis feli t feli te n pp nos diligi9 ut ipa
pficiam & itm hois finis & eet ho felix
ad h° n ho nat9 e ut fiat ho felix ho na
sz felix e melior hoie tm & feli te tm &

ꝑ tom ꝑfinis e qꝫ ei9 pte ¶ 3a ꝓꝑetas est
ꝙ ipa eet ꝑ se ipaꝫ eli. ei9 ro ꝙ ipa ꝑ se
ipa e ꝑfco nol ¶ 4a ꝓꝑetas ꝙ ipa no eet
ꝑ aliud eli / ꝙ m telligi debꝫ de m tercie
pa. ite huana bo / sic .n. ipa e vltis finis
q no e amplius ꝑ alt9 ¶ 5a ꝙ oia aa ꝑe ei9
ꝑ eli .i. oia aa bona ꝓ huana / ei9 ro e
ꝙ sic ꝑfco vniusi i ordie entu adm ꝙ
ad op m ꝑmu ꝑn m ꝯsistit ita ꝑfco hois
i debita ordiacoe om bonoꝝ suoꝝ debi
ta at ordiao in ho attedit / ꝙ oia ad fine
vltim ordient ꝙ ꝑ ei9 ipi9 eligat ¶ 6
ꝙ e ipa ꝙ ꝑfin / ei9 ro e ꝙ ꝑfm ꝑfe d ꝙ a
nullo hꝫ excellenca n ex ipm aꝙ attipit
vt d 4o met ¶ 7 ꝙstat at ꝙ feli. no simp
ꝫ in gne bonoꝝ hunoꝝ an ꝫ excellencia
i boite cu sit ꝙ opti m / ul ꝙ ecu e ꝙ ipa no
ꝯtingat ho e ma m ꝑse de felite ꝑoo sup ta
hꝫ ꝙ ho pꝫ de felite 2oo dca / ꝙ ipa ꝯtinet
vtuat ome huanu bom tu aa oia sint ipi9
ꝑ bo ꝙ eligilia i tm ꝙ oe bom e ei ꝯsonu
ꝙ ome malu disso ¶ 8a ꝓꝑetas e ꝙ ipa
e ꝙ delcabiliu / ꝙ mag videbi i 10o ꝙ a
hui9 v mag ꝙ delcaoe ꝑttab ro tu assig
nab ad ho ꝙ tis de delco se opaꝫ ꝑotiue ꝯg
mue cca obm s ꝯueies / ꝙ opa ꝑo e optie
disposita ꝙ ꝑfissia ꝙ obm ꝯueiec tm / tata
delcao et ꝑfissia ꝙ maxi id. ut i 10o videb
ꝙ maxia ꝙ ꝑfca delcao ꝯse ipm felice
ꝫ dicitas ho e ꝯ iudici ꝑhioꝝ / quo ꝑtes
sentit delcacoes corpales tanqꝫ maio
res ¶ solo no e eis ꝯcredu ¶ po ꝙ no no
uit mellis dulcenes q no mel gustauit
¶ 2o ꝙ tales hnt appetitu in ꝑfectu ꝑ infpa
cia ul in ꝯtingetias / sanis at e ꝯcedu de sa
poe oboꝝ / sic e de in h vir studios / ꝙ
studiosi et singla iudicat rete ꝑo hui9
¶ 9a ꝓꝑetas erat / ꝙ felitas e ꝙ pulchri
mu / ei9 ro e quo sicut pulchritudo ꝑꝑe e
dispositio ptis ei9 toti9 in ordie ad alias
ptes ul ꝙ ad totu ee ꝙ ad ꝯpa toti9 / po .n. mo
pulchritudo e om mebroꝝ ul ꝑciu mebroꝝ
ꝯsistetiu debita dispo 2m ꝙtitate ꝙ qlite
ꝙ ꝑ ipoꝝ adm ꝙ ad tot m ꝯmsua pnt ꝯti
git ad debitas opacoes toti9 ꝙ ei9 ꝑciu
ꝯcedas ¶ 2o at mo pulch do e debita dis
po pt ei9 ꝑ ꝙtitate ꝙ ꝑ qlitate ꝑut
ꝯuenit ad ei9 opaco ꝑꝑa ꝙ ad ei9 toti9 ꝯce
das ho at to m ꝯpali quo plemiore ꝑfc
ta amittit mo ꝯsio ꝙ sic d ad figura
ꝙ ꝯsse in ꝙnt vitate ¶ po ꝑ mo pulch mis
felite attida ꝑ plchria / quo i statu hois
ehi mg ꝯnte e ꝙ in se ꝙ adm fe hre ¶ 2o aut
plchtudis pulchria e felitas dca 2o / ipa
n sit acceꝑ ꝑs e q toti9 status hois ꝑs
q ꝑ se ipa ꝑfissia ꝙ optia ꝙ finis om
alioꝝ sic dcm fuit ꝑ ꝙ oia aa debite
dispoes st ꝙ ꝑ ꝯns pulchria ul ꝑpria fuit
ꝑ ꝙ ꝯsona st ei ul dissona sicut ꝑ vm
ꝙ hꝫ tale ꝙ ipm sequi mag ipaꝫ ee pulch

rima alioꝝ ¶ 10a vltia ꝓꝑetas e ꝙ ipa est
ꝙ ꝑse suffis / ꝙ de de felite ꝑa ꝑoo dca / pꝫ ex
tis / feli.as at 2oo pt dici ꝑse suffi ma no forte
ꝙ ad ehi mu statu no idiges aliq / ꝙ vlr ꝙ
etꝫ ꝙ satiet appetitu ꝫ ꝙ alto forte ꝙ moꝝ
ꝑuis e ꝙ ipa felitas dicta ꝯ oia aa bona hna
e om alioꝝ suffis e .n. oib9 alijs meor ꝑꝑ
ꝙ appor / si tu ipa ꝑse sup ꝯpat ad ipaꝫ met
accepta cu ali9 bois / ꝙ ipa no eet suffi ma
ipa naqꝫ sic d ꝙ cu alijs bois sup e
suffior ꝙ eligior ꝙ ipa tm ¶ 2 9 mo9 e ꝙ ip
felitas ꝙ ad id. ꝑ ꝙ ipa ꝑima i tetoe ꝙ ꝑse
suffis / ipa .n. cu sit vltis fis no e ꝑa in
tetoe n ꝑ se ꝑ ꝙ dco it appetes vlt ea / ꝫ
q ad id ipa e 2a in tetoe ipa no e ꝑse suff
ꝙ 2a i tetoe feli.as e oib9 in dige / ꝑꝑeri
re pntib9 ꝙ libis ꝙ toti plebi bnifacte ꝙ
vlr oib9 mois possib9 / sua boitate largi
/ ad ꝙ satiedu indigꝫ aitib ꝙ ditijs ꝙ plib9
alijs / sic r pnt in telligi pla vba aps. na
ꝙ no omo felix e q ꝯse ꝑpissim9 e / id no
e ꝑfca ei9 felitas quo ad id. ꝑ ꝙ ipi ꝙ 2a in
tetoe ¶ 3 9 mo9 e ꝙ ipa e ꝑse suffi ma ad red
dedu ho bom ꝙ opti m ꝫ no ꝙ ad ipi9 bon
actuale sui ꝯtiu decoramentu ¶ 4 9 mo9 ꝙ
forte i fideliu phycoꝝ in tele trascedit
e tis / felitas dei ꝑfi ma ꝯteplao q tatam
mirat in do boitate ꝙ excellencia ꝙ tata
in ipi9 adeptoe alta ꝯndit / ꝙ ho ul omo
reputat alia ꝙ cuq bo ymo n ꝑꝑu corp9
ꝫ po de volunte dissolui desidat / ut ipi
desumo i ꝑiura poꝫ ꝯugi ꝑglaꝫ / h at fe
licitas no satiat appetitu ꝙ ad ea q i hac
vita pnt hoi ꝯuenire ¶ Roes at q i pnio
ꝙois st ad ducte nl ꝯ dca ꝯcludut / ꝙ pꝫ
ꝙo se q decimo quito

Utrum multoru delectaci

onu ¶ inde ꝙ dca deo aps. s. vtꝝ mltoꝝ de
lectacoes sint ad iuice ꝯria ¶ at ee no ꝙ ois
delcao ꝑ ꝙ delcao e aliq bom / bom at bono
no e ꝯriu ꝫ malu ut d i pntis ¶ It ꝫ
vnu vni tm ꝯriu de 10o metha. / delco at
e ꝯria tri a ho / g no e delcale delca
coi ꝯriu ¶ Oppm d dre aps. dices / mltis
q de r delcalia adu sari adm ꝙ no nale
st ¶ Rndu ꝙ delcao repit ꝑꝑe in ꝯgnos
cetib9 so m ꝙ ad dlcas 2o reqrit .s. ꝯue
niet ad epcia ꝙ ꝯuent appehensio ¶ 2o non
du ꝙ appe9 ꝑꝑi9 alu e rca roe vt ut aln
at no ꝙ si no ꝙ ul e sue ꝑꝑe ne dimiss9
ꝙ ꝙ e sil appetu brutoꝝ aln / aut e ꝑ vitioꝝ
asuetoꝫ d ꝑuat9 appꝯrta roe reglat9
nuqꝫ obuiat rte roi / appe9 vo roe de fe
datus ꝑ ut sic obuiat rte roi / appe9
at ꝑꝑri9 e simpr mediu ad veꝫ relitt9
¶ 4 st r scied9 ꝙ na ꝑ ordiat ꝙ ordiat su
as opacoes adm ꝙ ꝑ ꝯns ad fine ꝑ ꝙ

appe^tus recte regulatus dici[tur] me[diu]m naturalis simp[liciter]
et p[er]fecte appetitus aut spu[m] [illegible] p[ote]st dici natural[is]
sed diminute et q[uod]a[m]mo[do] i[n] p[o]t[enti]a appetitus no[n] vitiosus omno d[icitu]r
no[n] naturalis simpl[iciter] sed q[ui] naturalis et cu[m] aut[em] dixisset q[uod] multis
delectabilia ad usu[m] sunt q[uo]d no[n] naturalia s[un]t p[ate]t q[uod] loq[ue]bat[ur]
de habentibus viciatu[m] appetitu[m] multi e[nim] s[un]t tales et aut[em]
d[icitu]r amantibus aut[em] bonu[m] et cu[m] delectabili[bus] et ita de-
bet de habentibus appetitu[m] recta ratione regulatu[m] et s[ecundu]m
q[uod] q[ui]libet appe[titu]s unusquisq[ue] h[om]o e[st] s[ecundu]m h[abe]ns se sua natura
et p[ro]p[ri]is e[st] s[ibi] delectabilia io d[icitu]r aut[em] vir[tuo]sus ee de-
lectabile ad q[uo]d d[icitu]r amicitia ut amati eq[uu]m spectati
cum amati spectaculum ¶ S[ed] nondu[m] q[uod] v[ir]tus
i[n] medio co[n]sistit duo[rum] maliciarum malicie aut[em] se h[abe]nt
ad in[vice]m co[n]t[ra]rie ut p[ate]t ex dictis io viciu[m] v[ir]tuti co[n]t[ra]-
ria sit co[m]muni in vi[ci]o aut[em] vicio s[ecundu]m co[m]mu[n]i co[n]t[ra]-
rio ¶ Dico g[ener]o p[rim]o q[uod] delectabilia vicio[rum] s[un]t co[n]t[ra]ria
si vicia ip[s]o[rum] s[un]t unius v[ir]tutis co[n]t[ra]ria co[n]t[ra]ria sic
e[st] cu[m] avaro cui delectabile e[st] superflua retine[re] a[n]nu[n]-
la[r]e et de p[ro]digo cui delectabile e[st] i[m]moderata co[n]-
sumptio et p[otes]t i[n]duci de aliis vicio[rum] et i[d] p[ate]t q[uo]d
tales delectaciones s[un]t co[n]t[ra]rie originalit[er] q[uo]d a[li]q[ui]b[us] cor[rum]-
pi gaudes s[un]t vicia q[ue] s[un]t co[n]t[ra]ria no[n] sit malu[m] bo-
no sed sit et malo co[n]t[ra]ria ¶ 2o d[ic]o q[uod] habentibus
appetitu[m] s[ecundu]m simp[lici]t[er] delictu[m] no[n] s[un]t delectabilia co[n]t[ra]ria
n[on] forte p[ro]p[ter] appetitu[m] ad dispo[sitio]nes co[n]t[ra]rias eide[m]
n[on] p[er]ue ide[m] e[st] delectabile aliis aut[em] p[er]iis alia s[un]t
delectabilia ut gustu[m] sap[o]r h[abe]ns et visu[m] co-
lor sed talia no[n] s[un]t co[n]t[ra]ria n[on] co[n]t[ra]rio[rum] ea e[st] sc[ient]ia
ea e[st] p[otenti]a [con]g[re]ga[t]a et ide[m] genus ut p[ate]t 10 meta[physice]
S[ed] p[otest] e[ss]e t[ame]n q[uod] divis[e] p[ro]p[ter] eo[rum] dispo[sitio]nes co[n]t[ra]rias
s[u]nt delectabilia co[n]t[ra]ria ut in colerico flegmatico
ut sano et i[n]firmo vel co[n]t[ra]riis i[n]firmi[tati]bus labo[rantibus] vel
calefactis vel frigefactis in estate frigus delectabile
et i[n] hyeme calor et [con]t[ra]riis p[ro]p[ri]etatibus ¶ 3o d[ic]o q[uod] habe[n]-
tibus appetitu[m] recta ratione regulatu[m] et ex instaciis co[n]-
dicionibus eide[m] co[n]dicionibus delectabilia no[n] s[un]t co[n]t[ra]ria q[uia] ta-
lia ut sic no[n] s[un]t delectabilia n[isi] operata v[ir]tuose vel
ordinata ad opera v[ir]tuosa talia aut[em] no[n] s[un]t co[n]t[ra]ria
n[on] forte v[er]um aut[em] co[n]cupiscentiae exterio[rum] co[n]t[ra]rie sed
b[e]n[e] p[otes]t e[ss]e co[n]cupiscentiis co[n]dicionibus co[n]t[ra]riis q[uod] no[n] in
bonitate et malicia sed i[n] aliis s[un]t eide[m] delectabilia co[n]t[ra]ria
v[erbi] g[ratia] in digenti delectabile p[o]t[enti]am acq[ui]re[re] aut[em] ac-
q[ui]sita co[n]s[er]vare p[ro]p[ter] n[ecessit]atis hundantibus aut[em] divi-
ciis e[st] delectabile p[ro]p[ter]ea in dignibus dispe[n]s[ar]e iusto
et delectar[e] i[n] laudando bonos et vituperando
malos ¶ 4o d[ic]o q[uod] delectabile p[ro]p[ri]i p[ro] delicto a
vicio i[n]fra co[n]t[ra]riu[m] e[st] sepe ei q[uod] e[st] delectabile s[ecundu]m
recta[m] ro[ne]m n[on] sit d[icitu]r p[rim]o h[uius] ro recta ad opera s[un]t
dep[ra]vat[a] sed v[ir]t[us] in ho[min]ibus a[li]q[ua] p[otes]t ro i[n] natu[ra]
q[uo]d ad usa[n]t[iam] et obviat rationi si sensualitas ¶ 5o
aut[em] viso de delectabilibus dicit[ur] p[ro]p[ri]e de delectacionibus
¶ Nondu[m] et q[uod] delectabilia q[ui] s[ecundu]m naturas p[ro]p[ri]as dicta
s[un]t co[n]t[ra]ria et delectaciones no[n] co[n]t[ra]rie s[ecundu]m r[ati]o[n]es
ip[s]o[rum] ad invicem sui origines et appe[titu]s co[n]t[ra]rio[rum] sed
sic s[un]t v[ir]t[u]s s[ecundu]m p[ro]porto[ne]m sic se h[abe]t superflua re-
tine[re] [con]su[m]pto ad p[ro]digu[m] ita se h[abe]t i[m]moderata

ip[s]i[u]s retento ad avaru[m] ¶ Ordines ad p[ri]ma dico
q[uod] bono bo[nu]m no[n] e[st] co[n]t[ra]riu[m] s[ecundu]m r[ati]o[ne]m vel p[ro]porto[n]e[m] ip[s]o[rum]
ad ea q[ui]b[us] s[un]t bona sed p[ro]p[or]tio[n]e ea s[un]t s[ecundu]m naturas d[iversa]s [cor]p[or]is
p[ro]p[ri]as p[o]t[er]it ee co[n]t[ra]ria ut sursu[m] q[uod] e[st] bonu[m] igni
co[n]t[ra]riat[u]r deorsu[m] q[uod] e[st] s[ibi] malu[m] et ita d[icen]d[u]m est
de delectacionibus et delectabilibus ¶ Ad a[lia]m d[icen]d[u]m q[uod]
delectacio forte co[n]t[ra]ria e[st] tristicie et no[n] delectacioni sed a-
q[ue] delectacio alicui delectacioni co[n]t[ra]ria p[o]t[es]t obtine[re]
vel o[ri]ginar[e] sic d[i]c[tu]m fuit et d[icen]d[u]m q[uod] delectabilia
p[ro]p[ter] ea[n]de[m] p[otent]ia[m] et eode[m] mo[do] disposita no[n] s[un]t co[n]t[ra]-
ria sed p[otenti]is delectabile et c[on]t[ra]riale sed delectabilia s[ecundu]m di-
versas p[otenti]as ut s[ecundu]m ro[ne]m et s[ecundu]m sensu[m] et delectabilia s[ecundu]m ea[n]-
de[m] p[otentia]m co[n]t[ra]rie dispo[s]itas s[un]t b[e]n[e] co[n]t[ra]ria et p[ate]t s[e]c[un]d[u]m q[uestione]m 16

Utrum ad felicitatem requiratur

v[ir]tutis usus et delectacio et bono[rum] exterio[rum] habunda[n]-
cia et bona corporis dispo[siti]o ¶ Et q[uod] no[n] requiratur
v[ir]tutis usus q[ui]a sepe in die op[or]tet feli[cem] ee mi[n]i[mum]
¶ Item no[n] requirit[ur] delectacio q[ui]a i[d] no[n] requirit[ur] ad fe-
licitatem q[uod] abiicientes mi[n]us peccamus et mag[is] pos-
sumus acq[ui]re[re] v[ir]tutes delectacio aut[em] e[st] h[uius]mo[d]i ut d[icitu]r in
fine h[uius] ¶ 2o delectacio no[n] stat cu[m] tribulacione
et co[n]turbacione et tribulacione dicente ap[osto]lo p[rim]o h[uius] q[uo]d mala
gra[v]ia aut[em] magis tribulant bonu[m] et co[n]turbant
cu[m] t[ame]n n[on] bono[rum] sit mi[ser] ¶ Item q[uod] no[n] re-
q[ui]rat[ur] bono[rum] exterio[rum] habundancia q[uia] n[ichi]l ad fe-
licitatem requisita d[icitu]r magis p[ro]stare occasio[nem] q[uia]
multi p[ro]p[ter] divicias p[er]ire p[rim]o h[uius] et 2o met[eororum] poli[tice]
d[icitu]r omne q[uod] utile e[st] eo[rum] excessu[m] a[ut] nocere ne-
cesse a[ut] n[ichi]l ee p[ro]ficiu[m] habentibus g[ener]o amici dat
occasio[nem] i[n]iusticie na[m] amor et odiu[m] p[er]vertunt iu-
diciu[m] un[de] ap[osto]l[u]s p[rim]o rethor[ice] deq[ui]sitores no[n] i[n]imicos
videntes ee no[n] intitum vim facientes suffi-
cientes et co[n]m[entato]r d[icit] ibide[m] q[uod] maxima ca[usa] divi-
sionis e[st] amor et odiu[m] ¶ Et nobilitas parentu[m]
p[ro]b[at]z occasio[nem] delinq[ue]ndi v[erbi] g[ratia] sanitas p[er]fecta ut
d[icit] eusebius q[uod] s[an]ci viri cor[pora] sua afflictionibus
cruciat ne possint co[n]t[ra] ro[n]is iudiciu[m] rebellare
Et s[icu]t seneca ad luciliu[m] ep[isto]la tu me m[a]g[is]
d[icitu]r d[omin]i custodia e[st] cor[por]is ne no[n] male peccat
¶ Et fortitudo dicente ap[osto]lo q[uod] multi p[er]ire p[ro]p[ter] for-
titudi[n]e[m] Et pulchritudo p[ro]b[at]z occasio[nem] vacandi
i[n]fecti et i[n] pudico amori ut sepe dociunt
co[n]p[er]imus et g[ener]o albertus et ar[istoteles] q[uod] plato t[em]p[or]is suo
fuit s[cilicet] q[uod] latissima facie h[abe]nt p[ro]p[ter] q[uo]d et plo-
tinus e[st] s[ecundu]m tulius p[ro]p[ter] torturam et p[ro]p[ter] faciei ana-
tomie figura[m] assere[re] p[re]cedebat p[ro]p[ter] q[uod] et ipio
dictu[m] e[st] q[uod] t[ame]n v[ir]tuosi reputati s[un]t et felices
¶ Opp[ositu]m d[icit] ap[osto]l[u]s d[e]c[imo] n[ichomachie] q[uod] ad v[ir]tutis usu[m] no[n] p[er]-
differe i[n] p[rim]o vel usu[m] opp[er]ari exorsu[m] et i[n] habitu
vel o[pe]r[a]c[io]ne d[icitu]r n[ichomachie] q[uod] no[n] op[timi] et for[tissi]mi coronantur sed
agonizantes ¶ Et ad delectacio[nem] d[icitu]r no[n] so[lu]m ad
felicitatem requiri delectacio[nem] sed q[uod] h[abe]t volupt[atem] i[n] se
ip[s]a et q[uod] e[st] delectabilissima de aliis a[utem] dixit
q[uod] v[er]o q[uod] felicitas corpori exterio[rum] bono[rum] i[n]digeat
et in p[otenti]a vel no[n] faciendo opera bo[na] i[m]potentem
e[ss]e co[n]tente multa q[ui]de[m] opera s[un]t p[er] organa
na p[er] amicos p[er] divicias p[er] p[o]tenc[iam] p[olitica]m q[ui]de[m]

Marginalia (left column): sibi d[iffi]c[i]l[is]; s[e]c[un]d[u]m; medio; ob[iecti]o[n]e s[un]t ei[us] co[n]t[ra]rie orig[ina]l[ite]r; e[st] p[re]cau[n]t; i[n]f[ec]to

Marginalia (right column): s[ed] cu[m] feli[citate] stat t[ribulaci]o et tribula[cio]; hundan[cia] [autem] bono[rum] exterio[rum] p[re]st[at] eius mat[eria] occasio[nem]; i[n]iusticie; p[ro]b[at]z occasio[nem] sobrie p[ro]p[ter] q[uo]d securitas occasio[n]e avaricie et sic[ut] a[ut] q[uod] no[n] req[ui]rat[ur] bona corp[or]is dispo[siti]o; luxurios[us]; vo[lun]t[ate]; sat; aco

at denudati omitat btitu. no omo felix
q̄ ipse tpissime sit ples. tū qdis solo p̄ satie
ex qōib9 ptedetib9 pt appre v̄ qreba²e dep
se suffi.cia felici et in q̄ ipa feli.as 9sistit nc
ei9 sola videbat. p q̄ modū ea oia deq̄ nc
9sitū ē ipi 9stant felici. dm ē pus si fe
li.as sint pstatū om̄ bo ꝛ aggtōe pfco q̄
h.o oia ad ipm reqrūt sic ps ip integntes
drnt tn q̄ tōlitas ꝛ vnitas pau adm̄
ordiatoꝝ ad v.m aq pn̄ ꝗ tn9 oia ea ce sit
ē de vnite 9ccito ē ꝗ in tli felicite pmo
dnt in extrm ꝛ ei ppinq̄ ē se hnt sic mili
tes adduce ꝛ eq̄ reoci9 sic adducto se
hnt pni ꝛ eq̄ alia organa reqsita
ad 9cecitu 9plemtu p 9seqtib9 potit ap
pe si v̄o suat felitas p 1o simp.ci bono hūa
no q̄ ē om̄ alioꝝ opti ad q̄ oia ea ordinat dur
dicit ꝛ reduci v̄ ꝗ pona9 q̄ ista sit digte
pla9 et si q̄ ra 4.q adhac feli. vtutes vs9
h.o ē opa9 p vtute 9dm c. de vutib9 quo
ac s̄t moles ac i tellualés s̄t intellualés
s̄t sapia scia itelc pden ꝛ ars ꝛ dicit et q̄ op9
no.lui ꝛ file ad ipaz sapiaz pstat ad feli te
taq̄ ei9 ppa ꝛ forlis eentia quo felitas
m ope sapie 9sistit sic videbi 1 10. op9
at scie desinit opi sapie q̄ sapia ē cta
ttas alti.mas s vlr et ip dm hdi at taꝝ pap
ascede 9gtotꝝ ascede no possu9 ip ipas
ee assu reomas n pogtoꝝ suoꝝ effm
notoꝝ et q̄s scia vsat. sic op9 intellc. opi
scie ꝛ sapie desinit quo 9gto pn.ox adno
ticia q.a hnda ordinari vt ul ꝛ op9 in
tllc.ns ad op9 sapie pstat in th.ce tu sapia
sit i tllcu9 ꝛ scia. dm dep den ꝛ op9 ei9 se
cut ꝛ pdcas vtutes intlltuales ea ꝛ o
pates ꝛ ad eas ordiant pn.do ꝛ ordi.do sapie
ꝗ et ea q̄ eaꝝ acqsico ꝛ opis eaꝝ 9ctitu
libꝝ reqrit. dco ꝛ q̄ 1 me.te secut q̄ pden
pcedit vtutes moles taq̄ r.o eaꝝ archi
tectonica discus ordians ꝛ pcipi.ns sic quo
s vnaq̄q vtute opēn sic pcea declabi
sic pdecia secut vtutes moles q̄ in se ur
vtuose redit ppm abitro b9 pas ppedi b9 ym
ab acqsitoe sapie ꝛ ei9 opis ccōtlis vn a
phytoꝝ d q̄ inqetari ꝛ residi sic eia sa
pies ꝛ pdens ip q̄ n. i fates pnt adisce ne
q̄ in dicere s̄r seionb9 mlta n. ptba. et
ipos fra ꝛ pansa ptbato alu aia alu ab
alijs h.o ē autitib9 moalib9 ꝛ maꝛ atasi.c
sic d.c 9mor sic r vtutes moales s̄t felici
ncte taq̄ ma.te phbetes ꝛ taq̄ dispncates
ad sapie tn̄qllu ꝛ delca. vsu tn h.c ē q̄
maiore decorat eaz feli. ꝛ ipaz feli.te
ꝛ 2.m at q̄ vs9 vtutū moda ē ad a.os s̄t maꝛ
desinūt vtutes ad 2ria felit in tn. q̄ ē
i largi.do ꝛ in dist bu.do alijs sua boitate ꝛ
9sulēdo moñedo pndo ꝛ ncia ad vitam

bona ꝛ decete largi.do ꝛ ppłm regedo. s. fa
ciedo bonos ꝛ corri.do malos ꝛ tyrranoꝝ
i petui resistedo ꝛ pax int cives ꝛ 9cordia
pcurado ꝛ alr qlrtuq̄ s̄ q̄ ipi feli.ce ē pole
ꝛ 2.m q̄ exigit 9gtū alioꝝ in h.o ꝛ 9sistit
maior felit decoramtū cxt.a9 in octib9 ꝛ
n.c no ꝛ vtutes. sic ꝛ ista sit ordinat adipa
feli.tez no solu ipi felici s; alijs acqreda
sit pse mas ē post sic moles vtutes secu
bo corpis q̄ s̄t 9in.tes dispos ad bona vita aie q̄ quo
bene cor.e dispoitis si bn cor.e vta bn dis
po.e9 ē ad aie vtutes ꝛ opaccōs. In aie se
cu cor. sic mphisonoi dcm ē ꝛ no ē dubiu
q̄ sanitas saltē ctis qde pcet lib vs9 rone
ē dispo nccia ad acqsicōez sapie ꝛ ei9 op
acois 9cti.m in q̄ felias 9sistit for.dt ꝛ plch.do
felice 9dicor ꝛ ei reddit alijs ꝗ ciore
ꝛ ob h.o ꝛ mltu valz ad ip9 felit intn9
p̄ria q.tu ho gra hnt ho et meli9 ꝛ ami
ca.lis alij s obediet ꝛ mag sui9 doctu p
ceptis ꝛ ad mor.ib9 acqescit ꝛ in alijs sue
boitatis largi.co ꝛ pacore heb effcm ꝛ ad
hac debita cors dispoz suada ul amis
sa recupada s q̄ po.le ē ordi medi.na ꝛ q̄
mlte artes s bimscites medi.ne. dm
secut exteriora bo cxꝛ aqua s̄t adiuta suā
du nct s̄t cib9 pot9 ꝛ vesti9 ꝛ p mus h.c s̄t
organa felit. assitum ncca tu ide sit bn
vive ei q̄ ē ee felice ꝛ no vivete impo.le
sit vive bn. sic pdca hri no pnt tn eli
vacacōe q̄ ad sapin acqreda regri sn di
cijs aliqlib9 s; na pauc 9ceta sit 10 etics
dre s̄t organa feli. adipiscedā nccia ip
q̄ dcm ē in digeti melius ē ditari q̄ plzari
hndates at diuicie ꝛ ples fecōda ꝛ bo
pncu ingenitas hoies ꝛ copia aicoꝝ ipaz feli.ta
decorat extig. ꝛ tn h.c organa ad 9sumdu
pfce oia ea q̄ ptinet ad felice intn.ce sa
ria mlta naq s̄t d.e ap. s̄t opa p organa
ꝛ pacos pdiuitias ꝛ pciule pom ista tn
no s̄t d. nc. feli. quo ad ei9 in tn9 ceñ.s
ꝛ pma.s in tn9 pc vnqlq fat vide pt
ad h.o at vide9 hoies ul ad vita ul ad deco
re vite ul ad dbite pplm regedu ul ad
ea q̄ hijs nccia ꝛ vtilia s̄t ꝛ pcandu mltis
idige q̄ na nob no minst s; q̄ in duste sb
mittit ro s q̄ ppia ppinq̄ ꝛ remotis or
dinat adipaz feli.tez ul ad aq̄ feli.ti desp
uiecia. dm ē q̄ ista tade oms artes ma
meche.ce pdcaꝝ opacoe ꝛ ftine feli.te sb sunt
vn vi q̄ ic cota reotissie se heant ad ipa
feli.tez quo s̄t ad ipos artifi.ces s felices
for. s; ut alijs minst vlr q̄ nccia s̄t ul q̄
encia ut ipos sitete. Nōndu tn q̄
n.c tles dicit missi n sunt vitijs nutriti
ꝛ i malis opib9 asueti s; s̄t fa.nt debite ea
ad q̄ deputati s̄t s suas artes ddi s̄t feli
ces no for.li nec simp.r s; s analogiam

q̄dā ē p̄m attributoēȝ ad iue felites sit tibi
ditiꝰ sāni ⁊ oīa sana ꝑ anologia ad sanita
te aīalis/ sȝ de delcta͞oe ꝗȝ mag͞ı ı̄ seqntibꝰ
de ea d͞rtle ſp̄p̄t ad p̄ns q̄ d͞c ap͞l ī lra ſ.
q̄ feli͞tas no indigȝ delcta͞coe tanq̄ extiori
adiuncto/ sȝ ipa ē ꝑ se ipa dl͞ca͞ma/ vt at se
neca p̄dtis no assentie/ na feli͞te n͞c bōis
extioribꝰ ornati ꝯcedit n͞c bōis cor͞lis vn
ad lucilliū epl͞a clamāmi d͞c ornāe ī viso
ē q̄ d͞c ḡtcor ē plchuaᵒ veiens in cor͞e vtꝯ
n nllo honesta mīto ı̄ digȝ ipa/ ꝯo͞m at su
mes ı̄ clarano dices/ q̄ nā subeiꝰ dissor
cor͞e aīm collocauit ꝑfti͞m no͞nis h͞c nob ipȝ
onde posse ı̄ ge͞m fortissi͞m at btissi͞m sȝ, hin
li cute late n͞c d͞r forte corpis defedate
aīm sȝ plch͞me no corpꝰ ornatꝰ/ ymo ⁊ vi͞r
velle seneca/ q̄ expe͞or sit ad feli͞te aduersa fortuā q̄ ꝓspa/ ꝑꝰ no ēē vi͞r q̄ᵒ ul feli͞tas in
v͞tute ꝯsistit/ ul salte v͞tꝰ se ad felici͞tē
ꝓxio h̄nt/ ꝑꝑ q̄ mag feli͞ti ꝯpedie vi͞r q̄
v͞tus mag͞ı ūita͞r mag͞ı expit͞r mag͞ı ro
bora͞r/ sȝ v͞tus mag͞ı in adu͞si͞bꝰ q̄ ī ꝓſꝑi͞bꝰ ꝓſꝑis
incita͞r/ expit͞r/ ⁊ roborat͞r/ ꝯ͞o ⁊ a͞or p̄ȝ ꝑ
seneca/ q̄ mltū ꝯ sic vires nuq̄ dare
c͞ta sui fidūcia p̄nt n̄ dū mlte diffi͞tes
hinc ⁊ illic apuerit alii vo͞rt ꝑꝑus attes
sit s͞c ꝺ͞yꝰ ı͞c anīꝰ ⁊ ⁊ alienū no venturꝯ
arbi͞tꝯ ꝓba͞or ⁊ sb͞dit/ ad delcta͞coem p̄dtaꝯ
no p̄t ad lcta mag͞ı sp̄t adtam auffre
q̄ nūq̄ sigillatꝯ ē ı͞c q̄ sangne suū vid͞t anꝰ
detes sb pugno ꝯpuerit ı͞c q̄ sbplatatꝯ
ad v͞sariū totū tulit cor͞e n͞c ꝓiecit aīm
ꝓiectꝯ/ q̄ toties cecid͞t ꝯtinuo r͞surexit.
cū mag͞ı spe descedit ad pugna mltū ē
addi͞t ꝑ v͞tus lacessita/ vn ı̄ epl͞a sbm
v͞tute oᵗ intesᵒ ita ⁊ excelsa ꝯcitat
q̄tꝰ infestat/ eade ⁊ snīaȝ vi͞r seneca pl
cl͞ıᵉ declare libᵒ suo d͞r dīna p͞uidētia v͞.
diffuse tractat illa q̄oȝ. s. q̄ oīa dīna p͞ui
dētia reg͞a͞t. at cū tot mala v͞ris bōis accidut
p͞nt ⁊ si mg͞ı m͞d to͞m libꝛ ⁊ vltiꝰ lo q̄s
ı̄de depinden͞t dīna ⁊ solitu͞me dīna dites
ıp̄m nūq̄ d͞s ꝯsulit q̄ ēē honestissimos
cup͞t ꝯtices ill͞ı ı̄ p̄bȝ ad cose fortie͞r ꝗȝ fa
ciedi sȝ ad v͞sitabꝰ insidiam͞r ꝓſpabꝰ at
molles vetiꝯ mal suam͞r ad ꝗq̄ re
ad q̄ opꝰ ē aq̄ ı̄n desi͞te/ hos itaq̄ deꝰ q̄s
p͞t ı̄ duc͞t regenosc͞t. exerȝ eos q̄ꝰ in dulge
vi͞r sꝗ͞ıꝰ p͞re molles vetis malis suat
⁊ ex hijs ꝑ͞r sit ıd͞t expedi͞m ad feli͞te q̄. duam͞r
videat͞r ⁊ ex͞ci͞m ad opa v͞tutū ex seq̄ da
q̄ ı͞a q̄ᵒ molles malis ventis obs͞nam͞r ⁊
ꝑ͞o ⁊ vi͞r q̄ exp͞mᵒ ad eade ꝗȝ deoꝰ argue
s͞c tū feli͞tas ꝯno in veiat͞r sn v͞tutibꝰ mola
libꝰ vi͞r q̄ s͞t expediat ⁊ eiꝰ oppo͞m ı̄ pediat
ad felite͞m acq̄reda sn q̄ᵒ v͞tutes moles
acq̄ri no p̄nt ⁊ eꝯᵒ q̄ tinpe eit n̄ faciet

sȝ sn ad v͞sitatibꝰ acq̄ri no p̄nt
⁊ si pettina aufet ꝓbo d͞at q̄ oīa ē veiant
admiutū tt ul ꝗue ul oibile ē occret no ꝯᵒ
actu atꝯ for͞me excedit ı͞c ē forti͞nez acq̄res si no
g͞nat͞r v͞tꝯ n̄ exemplꝰ opa͞bꝰ si at forti͞ne no
h̄uerꝯ nlla v͞tute alia h͞re potis quo ꝯuex
ē s͞t sit d͞r in 6ᵒ. ⁊ s͞t ad h͞c vi͞r q̄ feli͞tas ma
gꝯ decore͞r extiꝰ ē ad u͞sa for͞ma q̄ ꝓſꝑa
tli rōe/ sp̄p̄͞io q̄ v͞tutū opa s͞t meliora
p͞mitꝰ ⁊ excellētora ⁊ mag͞ı ad feli͞tē ꝑ
ti͞ua q̄ q̄ sȝ diuitie ⁊ honores q̄ ꝑꝑ vir boꝰ
cetis ē ꝑt/ ea p͞ft/ vn seneca ad lucilliū
epl͞a dimitatnd͞ı d͞c v͞. bonꝰ q̄ honestū se
fuꝯ putauit faciet ⁊ si piculosū eit ⁊ si
pettina se labosiosū e͞t faciet ⁊ ꝑꝑ dāpnosū
e͞t faciet/ ⁊ si piclosū/ ⁊ si pettinez abne
gare/ delcttabr ad t͞pia nlla mutabit͞r
ex q̄ sp̄p̄͞re mai͞me ē q̄ ꝑ extiorꝯ auis v͞tꝯo
sorꝯ operꝯ feli͞tas mag͞ı decora͞r extiꝰ p͞t
effluēcia diuitiarꝯ ⁊ hōꝯ/ extiꝰ attendēt
fint opa v͞tutū in adu͞sitatibꝰ q̄ in ꝓſꝑabꝰ q̄
seneca declat in suo libᵒ d͞r dīna p͞uidētia
d͞c/ gubna͞tēȝ in t͞pate in acie milite ı̄ tel
ligeas in possibile q̄ ad u͞sus ignomi͞a ⁊
infamia adiuigȝ pla͞re ꝯstācie h͞eas int
platis senect/ ꝑꝑ͞r q̄ ⁊ bn declat a͞p p͞o
hīnꝰ q̄ in limpyadibꝰ no op͞ıa͞m ⁊ forti͞m
corōban͞r sȝ ⁊ agonizates vn ꝯcludi vi͞r vn
ēē q̄ in ꝑallegato h͞o seneca d͞r n͞l inq̄
m videt͞r infelitiꝰ eo cui n͞l uq̄ ꝓuenit
adu͞si no uomt. n illēc se exp̄iri sȝ at opio se
nete vi͞r satꝯ k͞a͞re fideiꝯsonae quo in h͞c dei
ꝯfessores ⁊ martires quo ad ꝓnitū sp͞ectat
h͞eat ꝯnaȝ viui h͞uisse q̄ h͞ in via vita fe
lice duxerunt ꝑꝑ q̄ in p͞na btitu͞dı ꝯmeruerunt ꝓuene
runt/ sȝ in h͞c vi͞r eorꝯ dra q̄ ista felite vi
ta ꝓferunt ꝯsona q̄de mꝑſꝑis ⁊ mar
tires in adu͞sis/ si ḡo ꝗ͞r ꝑꝑ eorꝯ feli͞te vita in
via ul in semia bti͞tꝰ mpria offat eis re
u͞entia/ eorꝯ vita felicore assimas vi͞r q̄bꝰ
ꝓfert ampliore reu͞entia/ h͞o at eī mar
tibꝰ q̄ᵒ ꝯ q̄ᵒ assere possū q̄ sit h͞ ı͞o. d͞corꝯ
excellen͞or n͞c no ⁊ ꝑdecessorꝯ ⁊ successorꝯ
suorꝯ ꝯtrensia ꝑ ꝑe͞ctꝰ diffi͞tes me ⁊ a͞orꝯ
eo me sup excedat/ on͞c ꝑꝑ q̄ ꝯ͞ra valde suꝑfici
ꝑcusi͞o dica͞r ı͞r dū ꝯcessū fuit q̄ indi ꝑfca
ꝯꝯtēe ⁊ eiꝰ vl͞ı delcta͞oe ꝯsistat v͞a feli͞tas
tū dū͞m relinq͞r an p̄nci͞r ꝯsistat in dei ꝯꝯ
cōe ul in eiꝰ delcta͞coe h͞ ē an ꝯsistit ı̄ actu
in tl͞lctūs an ı̄ actu volūtatꝯ deꝯ ꝑs͞etabi͞r
in 10ᵒ/ q̄uiꝗȝ at mō dica͞r ꝗȝ q̄ ista dei ꝯꝯ
eo q̄ ad felite͞e reqrit͞r sit talis q̄ ea nos
fuuisse indicemꝰ ⁊ absq̄ oīm fortitū
die tata ēē dei boītate ꝑ͞r excellētia q̄
nlla sit ei ꝯpabilis ı̄ q̄ᵒcuiq̄ tan/ ymo
q̄ oīe deo places ꝑſendū sit diuitijs
⁊ honoibꝰ ⁊ alijs q̄bꝰcuiq̄ ı̄ m͞rm vsū ve
m͞bꝰ/ ymo nob ipis ⁊ ꝑꝗnis q̄ meliꝰ est

crudelissima morte pati quam aliquid committere deo odiosum. Et est et quod gratia dei dilectio quod ad felicitatem requiritur sit tantum quod ob eius summa bonitate nos absque consilio. Quinque prius electorum perfectorum omne deo placens diuitiis honoribus et aliis singulis ymmo nobis ipsis preter actum volitatis ad predictum actum in intellectu necessario esse ut puto vel saltem cum eo stare non potest voluntatis actus contrarios si non voluntas ad alia potest in utroque contrariorum libere hoc est ex eo quod unum aliquid non sunt quinque fortune perfecte de hoc autem magis dicetur infra impossibile est autem impedito actu intellectus voluntatis sit corrupte et peccare

Ex istis igitur quamuis ista concessa sunt tamen ad hunc restat dubium magister in sequentibus tractandum. Pro loquendo secundum philosophos predictis actus intellectus requirat necessario habitum intellectualem per doctrina philosophiam acquisita quod sapientiam vocemus ut videtur in diuinorum attributorum multitudine sic diuinata nobis diuine bonitatis diuinitas et excellentia virorum absque talis habitu possit elici talis actus intellectus vel per fide vel alias sicut proportio tamen magis est quod sapientia philosophica necessario requiritur ad felicitatem et per consequens omnia que ad felicitatem requiruntur ad quod requirenda requiruntur ab contrariis et equales dicitur non nisi alia non esset possibile vacare studio longo tempore et per ficere quod tamen requiritur ad talem sapientiam acquirenda vero est tamen quod ea acquisita possumus impeditum ipsius actum transire sine diuitiis et cetera passi et in carceribus ligati et detenti et martiriis usque ad mortem afflicti quod diu nobis manere possit usque in omnibus. Sed an potius actus elici potest absque tali habitu philosophico tamen necessario talis sapientia physica requiritur sed tamen esset ad eam potius quod valde esset difficile quod predictum iudicium in intellectus esset firmum in primis tamen de ratione diuine bonitatis in mensa super excellentia informationis sit autem et de supradicto actu voluntatis dubium est an sint virtutibus moralibus elici potest an non. Sed autem dicitur quod non tamen ad hanc felicitatem erunt necessarie virtutes morales et per consequens omnia que ad ipsas requiruntur. Sed diuo dicitur quod sic tamen non erunt ad eam necessarie sed per utiles valde quoniam si quis habet appetitum ad diuitias inordinate et ad honores aut ad delectationes inclinatum valde sibi difficile esset spiritum ab ordinatione presenti contra omne honestum afficiendi voluntate perfecte diuitiis et honoribus autem et vite

Ipsius sed in nostro predicto concedemus quod hoc possumus in actu beatificum transire sine physica sapientia et sine virtutibus moralibus tamen oportet exponere hoc quod autem dicitur secundum quod felicitas est operatio secundum virtutem et non dicit quod ipsa est operatio secundum virtutem vel talis qualis esset si esset secundum virtutem sed secundum oppositum diuisarum in fine de virtutibus quo ad felicitatem requiratur de bono autem corporis et exteriorum humanorum sicut de calumpniationibus iniuriis oppressionibus dici potest quod hec omnia faciunt ad exteriorem decorationem felicitatis magis circa ea exercentur opera virtutis

in alium in quibus verius nunc felicitas ornatus consistit id enim est verius exterior felicitatis ornatus in quo fulget exterius bonitas et excellentia felicitatis hoc autem est in virtuosis operationibus et non in tactorum carnalium copia nec etiam primatum humanorum sed nunc solum magis virtutes et talia opera operantur autem et cetera ad iusticias sit non virtute mala fortuna vinci sit ordinare bona. Sed nunc autem fortuna sit electiorum ipsi felicitati puto quod bonum sit et dicit aristoteles quod et seneca consentire quamuis non felicitas sit in ad versitatibus sit in prosperis decore sit claritas ondat et tamen concedit seneca quod non erunt aduersitates eligibiles in epistola nona quinquagesima discipulis suis monstrasset quod omne bonum sit optabile et arguisset quod non quod fortiter torqueri pati est pati est et gratari torqueri sed quod bonum tamen sint opera virtutis nunc tamen videtur quod non vellet magis esse sanus

Ad hoc ipse respondet dicens distingue lucille illa ista et intelliges in his esse optandum tormenta abesse a me volui sed si sustinenda fuerit ut me in his fortiter honeste animose geram optabo sine tandem nos ut exercitare cupiam sed si exercitandum fuerit ut vel in tempore vel effeminate faciam optabo ita non incommoda optabilia sunt sed virtutes. Et in epistola claudi dicit et habet in fine plurimum interesse inter gaudium et dolorem si queratur electio alterum petam alterum vitabo idem secundum naturam est et hoc contra naturam et in libro suo de vita beata dicit non contempnunt se sapiens si fuerit minime statura esse se tamen procerum vellet mala velli non collabitur bona optabit totum fortune diuersitatem sed exillo scio si dabitur electio melior sumam. Ad rationes quod principales respondendum primo ad ipsas que quidem ex dictis senece assumpte sunt dicitur hoc quod seneca reprobat illum sectum qui vi per hoc veniens virtus. Ad dictum quod virtus duplicem habet operationem unam interiorem quam et finis virtutum et prima operatio una cum virtute est que perficit animam et reddit hominem bonum. Secunda habet exteriorem operationem secundam quod virtus sua largitur bonitatem aliis vult igitur seneca quod virtus se secundum ipsum vel quo ad eius operationem intrinsecam non reddit meliorem vel gratiosiorem per quecumque bona corporis aut exteriora non negat tamen quin ipsa sit melior aliis ad quod ipse tangit et de primo dicit apostolus. Pono quod rex augustus et unus pauper habent virtute sint ac liberalitate secundum quod ipsi habuerint per bona bonitatis et prestantiam fortitudinis et liberalitatis quanto opinat vult igitur seneca quod istae virtutes cordiales et earum operationes non reddat regem in se meliorem quam pauperem. Contra ad secundam in quo dicitur quod in exercitio ad felicitatem per quod virtus magis incitatur magis expetitur magis roboratur et potest dici quod per ipsarum virtutum et felicitatem ad aptos nullo indiget nulla exterioris in roboramento. Na et si materia

quod ad operum exteriorum negat esse seneca quod virtus per exteriora ut omnis bona sit melior ipso virtuoso sed non negat quin ipsa sit melior

no occurrat nob exterior ca q excedat sint
exteriora opa vtutis tn oim d e ymo qtitiq
ure frigitas ne interioris occurrit externis o
patres vtutis. Inp̄a di pus exposita hic
platoe inq nos voluptate pfecta de deo pla
tes hoc e ome q consonat roi q sic d e i nob
tamq diuinus spus in nris pferimus vmus di
uitijs honoribus atque ymo nob ipis hec
r qq si fint pfce ferm oes vtutes uita
atq roborat ymo ptes atq interiores
posset i nob oms generare vtutes ut puta
et si defitiente obo ul alias impedi no pos
sunt exterius operari sz hoc eet valde diffile d q
pta mag defitit videbit p q ocede du
ul ualle ad qq vtutis exterius exercitiu
sz tn dici pt q sit in adusitatibus expiri
pt fortitudo ita in pspitatibus expiri pt tpantia
magnitas liberalitas. Jt ctu vi m q diues
cui fortuna e latissima valde bn pt expi
ri fortitudinis actu si wlt v g vadas ad pa
latiu regis i veies ibi mltos oppssos p
tyrannos pncipes et platos des r gsiliu
eis et fauoez et expensis ppijs auxiliu gserat
q ipe satis cito odiu istor pncipu ul
platorum ymo pictm amissionis oim bono
rum suorum exterior ymo et mortis q morte
si vilis bonu vtutis eh lustinie ipm maxi
fortitudinis actu expiri vi r q exterior atq si
gloria vtutes expere mag sit in libata pta
te fortuna q i fortuna. Vn e ocedo vo
ce ista de meis pus allegata n in quid
in vi in felicitate n magis aduenit ad
vsi ocedo qda no tn p ista causa q
sub morit dices no expiri si em de bo
nis suis in digentibus voluisst sb veisse
si in iustos oppssos voluisst iuuasse in
ppijs laboribus et expensis et q potentes dnos
et q ppos amicos quo vidiss no ppita
sibi arisisse fortuna sz sepe rancores et i
inimicitias at ipsia minas ondisse q
mitates sibi quas corporis pictm quz scda
lu quz diuiciarum minima magnibus se potuisst
expiri. Ad rões pncipales ddm q de pa vi
sum fuit i 10 ad a d dm q delectat in mo
dare spuales tibicine de sz no ille que
sequit opa vtutu moraliu ul intellectua
liu q sut mlto maiores ul pinores et tales
hr anexas sibi felicitas. Ad a d dm q felix
p in ope vtutis delectat sz bn est demfor
tinis amicorum ul vitinorum h n stat sil ul et
forte gaudz p ptes supiores et esta s p
Ad a s sil ddm q bonus ho vti debet bonis ea
corpis q exterioribus io nullam dant ei occa
sione mali sz sibi desiunt organice ad o
patres vtutis sz hoc sz omia eet mala ma
le vtentibus et eis daret occasio atq pta
te peius fatiendi q semissima e in istis hmo

armas et p polli 22 felices bn vtetes
diuicijs et fortuna n felices primaz quit ad
excessu sz an q excedat disfinit eas li
bale p q oz. Ad ptm at plonis et tulij pz
ex dictis sup q sit ddm et pz qo et scat q 1a.

Utrum felicitas hoibus ad
veiat p fortuna ul 2m caz diuina ul hua
na. Q p fortuna ar p ad veit ex p p
et frequet sz notu e sz hmo st a fortuna et a
fortuna hndi ee scimus vt d 2o phisicorum.
Qp hmo dc arp maxim at et optim an idi
e felicitas ocede fortue valde pnicosu vti
q erit. Q ca diuina ar q deus forz dat
oia gencia ad form gm 8o phorum sz deus
dat aiaz huaz cu no sit educta de po mat
ie sz cata sz felicitas se ea sic eius ppa pfco r et
ft felicitas diuinu bonu q e po hmo diu at
diti no vi n q adeo e. Q p ar q ca m
pmutabil no vi effca ee n ppetuus ut pz
3o phorum deus at omo i mutabil e et felicitas
no e ppetua r. Q ca huana ar q fit
e 3o felicitas opa o p vtute p hmo vtutes at
hoibus p huam cam s p assuefcoez ul ex
citatoez ul disciplina sic pt videb r et
Qp at q at ho no eet felix facet se felice
et ita impfcm facet se pfcm q vi i ohens
q oz oe ages ee actu tale qle passu in po
et atq e pfectior po q meth sz i 8 et r eius
de eet ages et paties et ita i actu et i po
q repunat m ohens q oa q felicitas me hoi
sm vtute et pfectissima i p igut vi dice arp le
hmo et no q q agat ea p vtute mis noble
cu age sit nobilius q passu r et Q ddm po
p arple q felicitas atbue fortue cu valde
pnicosu ad q pridm pnt ab arple in textu
eius summi rones. Q po q felicitas maxim e et optim
huanorum bonorum tale at atbue fortue e val
de pnicosu pba o q si maxim et optim huanorum
bonorum eet a for tc opti viri et p detissimi for
tunatus totum sepissie videt et for ita e
bunt sz omn mala sit bonu melius r e dice
ipaz felicitate aia ul ado ul auiute pueni
re ul ab aq tam talu q deliate p ad bo
ad bo et optim p p q e pole q a forma.
Sc q ex diffine felicitas appnit felicitas ee op
atco hois p vtute pfcaz tale at no euenit
a for. 3o q si e eet felicitas a for sere q ppna
neret omb as et oib in dispta poli q e
valde absurdu et pnicosu oia sit p dcm
qde e in pheio opti homi huanorum bonorum
q e ipa felicitas ee fine polli i deo et ad ea
optent oia polli pl m fatit studiu fa
tiedo ciues bonos at optiorum opatoes
et p oms felicitas d eis at q a for st no oz
qtuq sapiete ul p dete ordinat studi

necz artifice q̄cunqȝ q̄ for e ex rōem p̄o
phycor̄ ¶ itm mag̃ ꝑalr declat q̄ om̄
cayꝰ tumltu gn̄a sic dc̄ arꝭ p̄o reth̄ca ꝓ
ꝑ delibatīu dissepti̅u ⁊ exclamatiu̅ q̄alr
vocat ꝯsiliatiu̅ iudiciale d̄mratiu̅ mo ꝯ
ꝓtat si h̄uanū bo.ꝰ ad q̄ om̄s hoīes opa
cōes ordinari debet sit a for̄ pbit ꝯsi
liatiu̅ s̄n delibatiu̅ q̄ de hijs q̄ a for̄ si
ꝯtingt ul oz p̄oꝛe ꝯsiliari ꝟ de hijs solu q̄cunqȝ
nata ꝓ reduci ad nos ⁊ cū̄ pnci.ꝰ ꝯnacōis
i nob p̄o reth̄ce ⁊ ide d̄ 2o ethicor̄ ¶ h̄o ꝯpriet
deceptiuꝰ sine iudiciale quo h̄o genꝰ ptat
e cā pita ꝑ pmitōez a' remiāco n.ꝰ n.
pmit ul remitt indicia.r de hijs q̄ eue.nt
a for̄ ꝟ so.m de hijs q̄ ꝓ in ptate ura 3o
eth.or ¶ 3o piz exclamatiu̅ s̄n demratiu̅
quo h̄o genꝰ e de pntibꝰ ad laude ul vitupium
pame de hijs q̄ bn ul male fuit laus
at no e debōis forme dicete seneca q̄
n. pulcriꝰ q̄ in hoie aliena laudat̄ .s.
bona forma ea. n. ad aliu̅ tiu̅ste pnt
hns femi̅ formosa domu̅ pulch̄m mu
liere lasciua ⁊ optie figurata ul. n. hos
tiu̅ e ⁊ boecꝰ dc̄ si diues lauda fortunā
si nobil lauda pntes si sapiēs lauda
te ip̄m ¶ ꝓtz 1a q̄nitu sit abs d̄u feli
citate atb̄ue fortue cu̅ h̄o q̄ fortua
e ictissia q̄ no ꝯmt feli.ti sic d̄ p̄o
ph̄ıꝰ ¶ 2o d̄d̄m q̄ feli.tas ꝯueit in hoibꝰ
ab h̄uana ca ut pz ex eiꝰ diffi.oe e. n. hoīs
opa.o s̄ vtute ipiꝰ ꝑfectissima ꝑ q̄ no e
dubiu̅ si vtutes hoīs a ca h̄uana ꝓ q̄ qua
feli.tas sit a ca h̄uana vtut at ta mor̄
q̄ in tlltuales ab h̄uana ca ꝓueniūt q̄
ꝑ h̄uanas opacōes acq̄rūt ⁊ q̄ ꝑdisci
⁊ studiu̅ h̄o at ꝑ asuefcōez exicicia ꝯt
h̄uana feli.tas cu̅ sit finis ipiꝰ hoīs dz
oibus hoibꝰ ee ꝯmis sit q̄ sit i eo ꝟ pta
te si feli.tez ul simp.r ul fame ꝑ ꝯueit
ꝑ g̃d̄u ⁊ statu̅ q̄ ꝟ in poli.ta ꝯmitate
alr n. n̄a facet hoīez frustra q̄ e de ꝑse
q̄ facet cu̅ no ꝑse attingiblez sui finis
mo deꝰ ⁊ n̄a n.l faciūt frustra p̄o celi ꝟ
feli.tas no sic ee ꝯmis n̄ eet a ca h̄uana
r ¶ ꝯt feli.tas a ch̄i ca dz ꝯnī q̄ ꝓ co
ueniant ꝯditōes nobiles q̄ sibi ꝯmt att
buūt h̄o at e.t si sit a ca h̄uana .s. si sit
a ca ronali ꝑ potn.as eiꝰ ⁊ vtutes ꝑfec
sias sic. n. e.t finis ⁊ pmiu̅ h̄o e finale
pmiu̅ vtut ⁊ optiꝰ ⁊ q̄ diuinu̅ ⁊ btm di
ui̅u n. dici pt p q̄ h̄o maxie asilat̄ ipi
deo h̄o at erit ꝑ ipaz feli.tez sit poīta sic
no ronal ꝑsuas ꝓpas pōs vtutes i na
ta e diu̅ ꝯteplari h̄o at ꝯtepla.o ꝟ sit
ab hoie d̄ mto q̄ diuinu̅ ⁊ btm ꝑ q̄ e
optie ee diu̅ solent atbui felicitati ⁊
¶ at istas ro̅es tangit arꝭ in lr̄a ꝟ ordie

regnoscedo ¶ 3o d̄d̄m q̄ feli.tas e a ca diua
q̄ si aq̄ dc̄oꝛ e donu̅ hoibus ronale ⁊ est
feli.tez di donu̅ ee ut d̄c arꝭ cu̅ ꝯo e q̄
cu̅ deꝰ sit optiꝰ effus dz ꝑ prco.i ee ro
nalibꝰ e optiꝰ in hoie q̄ e ipa feli.tas ee
ado q̄ ad q̄cunqȝ ronale a' eet ab hoibꝰ
u.t cu̅ adeo datu̅ eet hoibꝰ cu̅ deꝰ sit ca pma
ex q̄ depēdet celu̅ ⁊ tō n̄a 12o meth.ce ca at
pma plus i fluit i causatu̅ q̄ ꝓ aria
sic in lib.o de causꝭ septi̅ ꝑ q̄ ⁊ d̄ i lib.o
decelo q̄ a deo ꝯmitatu̅ e alijs ee ⁊ viue
hijs q̄de clariꝰ hijs vō obscuriꝰ ¶ ꝯt g.o
sciedu̅ q̄ h̄uana feli.tas ꝑ arꝭ le ab hoie
e sine ca h̄uana taq̄ a ca ꝓpa ⁊ deriata
ꝟ a deo taq̄ a ca vli ⁊ ꝑmaria sic ⁊ oīa
alia bo.a i hijs inferioribꝰ in veta no cu̅ h̄o
q̄ ꝓ adeo sic a ca p̄a ⁊ vli.te reqrit cōm
aliq̄ pti.res ul ꝓpaz dictiꝰ cu̅ q̄ dda ꝑfecta
cōi ⁊ i mediatori mo feli.tas a deo e q̄ a.a
bo.a q̄ in hijs inferioribꝰ i veiut ing.me ꝓpu
⁊ pnci.le obiu̅ feli.s cuiꝰ cu̅ ꝯtepla.o q̄ e
ipa feli.tas h̄uana no acq̄rit̄ nob sine mul
to labore mo ⁊ ꝓrcepti studio solici ꝑseua
cia i v.te salte vt in pl̄ibꝰ vn vsificator
dat deꝰ oīe bo.m ꝟ no ꝑcornua thauru̅
¶ Ad.m at sint aq̄ nob vtutes diuitꝰ i fu
se dicu̅t theologi no e pnt ꝑfectacōis
ꝯa sic d̄c albtus p̄o de grāte q̄ ad uos
de di miacul cu̅ deua loq̄mr̄ nob at sic
arꝭ in h̄o lib.o ꝑ phce solu loq̄mr̄ de feli.te
ꝑ q̄ e nob acq̄sibilis in hac vita ꝑ n̄e
⁊ ꝯditōe h̄uane ⁊ ꝯnez ¶ Ad rōem
arguete de for̄ d̄d̄m q̄ ex ꝑ ⁊ freq̄nt
eueni.t q̄ ad tps ul q.o ad supp.ta ul si in or
dine ad cam aq̄ ꝓueniūt eue.nt ꝑ ul ut
in pl̄ibꝰ no ꝓ a for̄ ul eclipꝭ solis ⁊ lune
⁊ hoīez ꝑ reg̃ a' papa ꝯz ꝯtīgeue.nt in
ordie ad caz aq̄ ꝓue.nt ꝯi cu̅ h̄o l no i te
ta ab agetibꝰ tūa a for.na ul a' diciꝰ ꝓ
ut inuentoez thezauri ex fossioe tre ad
sciandu balda feli.tas at ꝯtedit̄ abisto
q̄eam acq̄rit ⁊ ꝑ ul in pl̄ibꝰ ꝓueit ad
ciataz cam aq̄ nata e ꝓuenire .s. ab opa
cōibꝰ vtutis ⁊ ꝑfectacōis studio freq̄ntate
¶ Ad rōes arguētes q̄ a d.o d̄d̄m e ad p.tz
q̄ dās form dat ꝯna ad forma .s. ꝯnatio
⁊ inseꝑabilit̄ ꝯseq̄t̄ ad form sic n.r ro
hoīs ⁊ fri sinsu i ignis i ꝑcdi.te remoto
de alijs at no e nccm feli.tas at no sit
ꝯse h̄uaz ¶ Ad a.m pt dici q̄ feli.tas diui.na
q̄ d̄ no. q̄ deꝰ sic ꝓpa ca ꝟ q̄ ꝑ eam effi.t
h̄o deo silis ul q̄ ht diu̅ ꝓ obō pnci.li ⁊
ꝯp.o ¶ Ad rōez q̄ argui.t q̄ no a ca h̄uana
d̄d̄m forte q̄ ꝑ sem p.a ꝑfcōe remota
ꝓhibete pt se face in 2a ꝑfcōe ut ꝯue
q̄ monet se deors h̄o ꝑ.m actu ht .s. arez
feli.tas at ꝑ n̄a atiꝰ e i v ul d̄d̄m q̄ h̄o

pse no suff. ad faciedu se felice sz requirit
q obim et de9 ages q"quo sit no e pnt spe
culatois quevit. 18°

Utrum posset dici ve felix

hac vita q no q felicitas e stat9 om bo(n)o(rum)
agregatoe pfcus s bon(orum) ap' d' 2°. h9 q
ipa e bo simp' et pfcm et opti(mu)m et pse suff.
ad delcabiliu et stabili(u)m q d' n9 utiqz
bonoz fiet miss sz in hac vita n'e tale
bonu pb° p° q) addem boetij q talis stat9
immetute no pt hre pp no ee inuene p
fcm s omis scias et vtutes et q d' ap'. n(on)
dic dici felice n in vita pfca sz n i se
nectute q ia bo corpis diminuit sz itm
siq's in hac vita tlez qce hre statu cui defic
fitit stabilitas quo pfortuna pt amit
te bona et exteriora et pegrinato ul lesi
one pt amitte bo corpis et ame
s. ane s. pfirma a mania a' hin9 et ita n(on)
ee stabile bonu in hac vita q It neqz sip
pfcm pse suff. q toli adepto n'l am
plius desidare sz desid'u hois in hac
vita satiari pt ho at nalr desidat p
manecia boni q hz sz oia bona i vita ia
st tusitoria sit et ipa vita ad h° bonu de
labiliu et opti(mu)m vo qpati mala q tba
ces tbulacces et tsticias sz h' oia qclud't
n9 at exo pdca positi e in hac vita pp in
fortuna po'la fruenre sit pz in lra t 2f
q Ptea bonis hundate et misabilr fine
te n9 utiqz felicitabit ut d' in lra sz q
cuiqz bois hundate qtingit misabilit
fine sit visu d pamo q longo tpe pfe
be fecundi diuitijs et honoib9 hundas
vtutib9 insignis pere qet9 pece sub
iacuit et misabilit finit q Dpp at
auct' ap' dicit9 ut r phbz dice fe
lice s(ecundu)m vtute pfcam et opante et exterio
rib9 bonis sufficiet' ditatu no qtinge
ti tpe sz vita pfca q. d. n'l d' et existet
at utiqz q qsitu e felix et e p vita talis
q Rndeu q atheologi dupx distiguut
felicitas s. mitoria et pmitoria dicit at qm
pmitoria q oia includit bona de qbus
ho dign9 e et omne qplet desid'm et gau
diu felicitas at mitoria mala culpalia
excludit at felix no eet ve bon9 sz n
excludit mala penalia q It sz h' felicitas
includ' pq ho dign9 e no tn includit
ea quib9 dign9 e q It n' talis ee qplet
desid'u et gaudiu de ista no dicit e de
ea pauperes bti mites q luget et q Dicit
q q felicitas mitoria het' i hac vita et q de
hac locut9 e ap' p° hin9 10 d' q in

fortuna mag' tbulat bti ista n' i serut
et in pedunt amlt opacoib9 et in hijs reful
get bonu et q D' et q opatores s(ecundu)m vtutes
sit de ee felices et vn9 utiqz btoz fiet miss
n' n. alu opab' odibilia et n vir e sapie
te ee existimat9 fortunas decet fre et ex qn
tib9 pp optie opari et hac bpatoz descb'
ap'. q e opa° s vtute pfectissiez in vita
pfca q d' sol9 et qti' qteplaco s q po'le
in hac vita d' q felicitas e q opt(imu)m delcabil(ium)
pulchri(ssimu)m s. q ad videdu sit in hois felice
et hac felice d' ap'. n'l laten9 fortune ee
sbitua sz poti9 ea s sbitate fortunas ferendo
fortunas optie et ubiqz et omo pdent q 2° vo
d' q felicitas pria no ht in hac vita q qm
in hac vita n9 e exo oia mala penalia
ut illi q maxie videnr hut oia bo qbus
digni st sz alu vita finiunt i tormitis plus
cupietes mori bn q vive male etc. De hac
at felice ap' vi' locut9 e ut dicit sz tn aliq
de h° dubitat dicit n. q da phm negasse
p9 morte felicitatem n s q felicitas q qs ht i
vita sua remanz i memorijs hom post
morte ipi9 q Alij at dicit pm monet'
ex eo q d' ap' 3° de aia no remiscim post
morte q possim9 intellce ccorlis sn quo
aia n'l intellig' q It vr ap' in p° hin9
in nue q mortui no hut ee reale s solu
i meorijs sit in iustia et mala q resitat' i
tedijs q It q d' ad eos n'l redudare
de opib9 vivetiu fragile q et pim q no
vr vm s hrent ee reale pt meoria vi
uoz q Alij at hijs qtru reddiunt ap' po
suisse felices hois post morte et h° dicit ex
vbs suis ee mia(m) q 2° de aia d' in t(er)m
separi ab alijs at pons sit pptua i cor
ruptil et absurdu ee et in t(er)m p9 morte
credidisse ap' pptuo ociosu q It q p°
hin9 asit hijs q fecerunt bonas opaces
aiaoz sit at et in fortuna q at ost sin
hrent p9 morte felicitatem ul misia vr q
n'l d' pdca no sit ost re q no felicitas fec
ul felice faciat et ita or suppone mor
tuos ee i statu felicitatis et misie q It in lib°
de pomo sii d' morte ap' s q i de discipulis
i morte pbasse felices ad q pbandu roes
i dez apposuit s(ecundu)m phya ducit ho ad gd9
alti(ssi)mos et d'moz cu in ope ipi9 phye ex
istat huana felicitas ut h'r in 10° hin9 illos
at grad9 alti(ssi)mos obtinz phs a in hac
vita a' p9 morte s p9 morte het' ppoi
si in hac vita h° vr ingiens q videm9
cu q's phyaz mlto laboe et qtinuo sint
adept9 morietr ul effiunt senex et i pedie'
a spectatoris exercico corpis fragilitate q It
mlti vr in ghens ipos qn huana felicitas

adepti sunt im(m)o h(abe)re de suo labo(r)e (et) p(re)miu(m)
ist(u)d q(uo)d sunt ab h(uma)na(m) felicitate remoti s(ed) (con)stat
q(uod) de bonis voluptatib(us) (et) honorib(us) h(uius) mu(n)
di mag(is) gaudet (et) p(re)miat(ur) divites q(ua)m no(n) s(un)t
ph(ilosoph)i q(uia) p(ro)pt(er) no(n) ph(ilosoph)us ut in d(i)c(t)o libello d(icit) ar(istoteles)
mortificat om(n)ia h(uius)m(od)i desideria s(cilicet) in comest(ibil)e
potu (et) coitu (et) alijs delectacionib(us) carnalib(us)
(et) mu(n)danis q(uia) si ph(ilosoph)us n(u)ll(am) de suo labore
remu(n)eracio(n)e(m) (con)sequatur p(os)t morte(m) valde e(ss)et
in (con)veniens po(n)ere felicitate(m) in op(er)e ph(ilosoph)ye (et) no(n) di
vicijs q(ue) e (con)tra q(ua)m d(e)t(er)minata s(un)t p(ri)us h(uius)
lo(co) ¶ It(em) hor(um) ut maxi(mum) p(re)miu(m) q(uod) possit i(n) hac
vita n(on) viro v(ir)tuoso reddi p(ro) suis op(er)ib(us) v(ir)
tuosis ad h(oc) m(od)o tu(m)c ut ar(istoteles) d(icit) e(st) h(uius) q(uia) p(re)mi(um)
v(ir)tutis e(st) hor hor no(n) e(st) p(re)miu(m) v(ir)tuoso dicente
ar(istote)le q(uia) v(ir)tuti p(er)fecte no(n) fiet dign(us) hor (et) hor
no(n) e(st) (con)dignu(m) v(ir)tuti p(re)mi(um) (con)dig(num) p(re)miu(m) q(uod) e(st)
in (con)veniens n(on) h(abe)o erit in hac vita ¶ Hec a(utem)
vita si teneat(ur) facile e(st) solu(er)e ro(n)es (con)trias
dice(nt)es q(uod) p(os)t morte(m) remanent q(uia) v(ir)tutes
morales q(ue) vna e(st) v(ir)tus remeorat(iva) su(n)t
remanent(iva) corruptu(m) ¶ Ad(?) a(utem) d(icit) ar(istoteles) a(n)i(m)a(m) n(on)
in(tel)l(ecti)va(m) su(n)t in(tel)l(ect)us passiuo (con)cedi p(otes)t p(ri)mo(rum) remis
cu(m) t(ame)n a(utem) intelligat no(n) o(mn)ino (ex)p(e)d(i)t(ur) i(n) p(ro)p(ri)e
d(icit)ur q(uod) n(on) ar(istoteles) aff(ir)mat mortuos n(on) e(ss)e h(abe)re reale ut
ip(s)is so(lu)m in e(ss)et fragile q(uo)d a(d) bo(nu)m a(ut) malu(m)
s(ed) solu(m) aff(ir)mat v(i)uo(rum) p(ar)ru(m) eis (con)fer(r)e sic
m(od)o p(ar)u(m) q(uod) no(n) p(otes)t de no(n) felici face(re) feli
ce(m) n(e)c eu(m) felice(m) face(re) i(n)felice(m) ¶ It(em) a(utem) (et) alij
q(ui)b(us) ut(?) (con)tra ar(istoteles) possint e(ss)e b(ea)titu(dine)s a(b)stine(n)
p(ro)pt(er) q(uia) in hac vita neq(ue) a(u)c(tor) negavit expresse
n(on) de ea p(ro)st(e)a(?) dicunt p(re)mia(n)c ad ip(su)m cu(m)
solu(m) t(ra)ctavit in isto m(od)o de q(ui)b(us) r(ati)o(nem) p(otes)t i(n) (con)stitui
vitas p(ro)ces(sus) h(uma)nitas in ventas absq(ue) di
na revelac(i)o(n)e q(uod) no(n) ut e(ss)e po(ssi)b(i)le de et(er)na fe
lic(itat)e ut dicit lib(er) de po(m)o (et) morte ad
finisse (con)sceptu(m) n(on) ficte ¶ Quotiens fuit red
d(i)du(m) ad m(ateri)a(m) int(er)re(m)p(t)a(m) q(uod) e(st) in h(oc) toto lib(ro)
n(on) p(re)ph(i)l(os)o(phi)ce tractat h(oc) so(lu)m in hac quo(d) in
(con)tra ¶ Utru(m) debeat dici felix du(m) vivit vel
(ex)p(ec)ta(n)du(m) sit fine(m) sic(ut) voluit solo(n) d(icit) q(uod)
no(n) du(m) vivit q(uia) felicitas no(n) a(t)tribui(tur) ho(min)i n(on) s(ecundu)m
vita(m) bona(m) (et) p(er)fecta(m) talis a(utem) vita aff(ir)mari
no(n) p(otes)t de a(li)q(u)o usq(ue) ad fine(m) q(uia) p(ri)us de(tur)
e(st) ide(m) e(ss)e ei b(e)n(e) viu(er)e q(uod) e(ss)e felice(m) (et) addi
p(er)fect(i)o q(uia) in diffi(niti)o(n)e felicitatis assump(ta) fuit vita
p(er)fecta (et) q(uia) felicitas (et) felix in (con)veniencia e(st) dice(re)
mutabile ita q(uod) felice(m) (con)tigit rursu(m) fi(eri) mi
ser(um) m(u)ltotiens (et) q(uia) mi(ser)abilit(er) finie(n)te(m) n(on)
itaq(ue) felicitabi(tur) ut d(icit) ar(istoteles) li(bro) p(r)i(mo) p(ate)t q(uia) q(ui)c(um)q(ue)
p(ri)m(a) fortu(n)a ult(im)is dieb(us) fi(ni)s e(st) p(r)i(n)c(ipi)i vite
s(cilicet) p(er) pau(per)tate(m) p(er) infirmitate(m) p(er) violencia(m) (et) in
certo(rum) (et) ita mo(r)i si a(utem) dicat ar(istoteles) clem(en)
vita e(ss)e bona (et) mirro(?) h(oc) e(st) e(st) exclusu(m) p(ro)p(ter)
supp(osito)r(um) h(oc) e(st) exclusu(m) n(u)ll(am) e(ss)e p(os)t morte(m)
repugnac(i)o(n)e ¶ Op(po)s(itu)m q(uia) dic(itu)r p(ost) e(ss)et morte(m)

felix q(ui) d(icitu)r vivit (et) i(n) morte s(ed) no(n) in morte
q(uia) felicitas (con)sistit in b(e)n(e) viu(er)e in b(e)n(e) op(er)ari i(n) mor
te a(utem) tollit(ur) i(ste) (et) ¶ Sciendu(m) solu(m) ut (ex)p(e)d(i)t(ur) ar(istoteles)
vid(etu)r a(per)te dixisse q(uod) s(ed) felicitas h(uma)na deca(t)
ho(min)i p(ro) vita sua t(ame)n (con)veniens p(otes)t h(om)o du(m) vivit
felix e(ss)e q(uia) nesci(tur) ut(ru)m finiat b(e)n(e) q(uia) ad felicitate(m)
requirit(ur) t(ame)n felicitas sit bonu(m) p(er)fectu(m) s(ed) p(ost)m(od)u(m) i(n) mor
te de(m)u(m) ho(min)e(m) felice(m) ubi mala (et) infortuna
no(n) sic q(uia) et dicam(us) ip(su)m e(ss)e felice(m) s(ed) q(uia)
tu(n)c fuerit aferunt possim(us) ip(su)m fuisse felice(m)
p(ri)ma ¶ Contra ro(n)e(m) obvia(m) q(uia) i(n)(con)veniens e(st) ho(min)e(m)
vere depicto n(on) a(utem) fuisse v(er)a depi(n)ti n(on)
n(on) v(er)u(m) e(st) me scripsisse n(on) ex eo q(uia) a(utem) e(ss)et
v(er)u(m) e(st) me scripsisse si hu(n)c fuisse felice(m)
n(on) e(st) (con)(ces)so si hu(n)c fuisse q(uod) i(n) fine vi
te hu(n)c fuisse felice(m) si hu(n)c fuisse felice(m)
n(e)c(ess)e e(st) ut t(ame)n v(er)u(m) e(ss)et ip(su)m e(ss)e felice(m) q(uan)do
erat n(on) q(uan)do du(m) vivebat ¶ Solucio h(uius) (con)ceden
s (secundu)m v(er)a ar(istoteles) posse e(ss)e q(uod) h(om)o (con)tingit
d(icer)e e(ss)e felice(m) du(m) vivit e(ss)e (et) i(m)p(ossi)b(i)le q(uia) (con)i(un)ct(i)o(rum)
a(utem) duo(rum) (con)tine(n)t vel q(uia) felicitas casu porto
(et) (con)cesso q(uod) (con)sistit in bo(n)is fortune s(e)c(un)d(u)m
sit s(unt) divine ho(min)is voluptates vel q(uod) (con)sistat
in bo(n)is no(n) fortune s(e)c(un)d(u)m cu(m) (pro)p(ri)e s(unt) op(er)ac(i)o(n)es
p(er) v(ir)tute(m) si dicim(us) p(ri)(m)o s(cilicet) q(uod) fortu(n)a sit d(omi)na
felicitatis i(m)p(ro)p(ri)e n(on) e(st) in(con)veniens felice(m) e(ss)e
variabile(m) (et) instabile(m) sic(ut) e(st) in ip(s)a for
tu(n)a ita q(uod) eunde(m) sic(ut) d(icit) ar(istoteles) felice(m) (et)
rursu(m) miser(um) m(u)ltotiens dicim(us) tam(en) l(ate)nt(?)a
q(uod)da(m) felice(m) nuccitates(?) (et) debilit(er) fortu(n)
h(oc) a(utem) posito no(n) op(or)tebit infelici(ter) do ho(min)e(m) (ex)sp(ec)
tare fine(m) s(ed) totiesc(um)q(ue) sibi p(ro)sp(er)a erit for
tu(n)a dicem(us) eu(m) felice(m) (et) rursu(m) miseru(m) si
fortu(n)a mutet(ur) ¶ Si a(utem) dicam(us) op(er)ac(i)o(n)es p(er)
v(ir)tute(m) e(ss)e d(omi)nas felicitatis tu(n)c felicitas erit s(ecundu)m firma stabi(lis) i(m)
mutabil(is) q(uonia)m tales s(unt) op(er)ac(i)o(n)es p(er) v(ir)tute(m) p(er)ve(ni)u(n)t
p(ro)sp(er)itates (et) adv(er)sitates i(n) v(ir)tuoso q(uan)tu(m)cu(m)q(ue) f(ue)r(i)nt incli
nac(i)o(n)e(m) sui i(n) m(od)u(m) vite (et) mag(is) a(utem) p(ro)sp(er)itates
beatore(m) faciunt vita(m) q(uia) in eis uti v(ir)tuos(us)
ad op(er)a bo(na) m(u)lta a(utem) ad(v)(er)sitates (et) mag(is) b(ea)t(u)m
sive v(ir)tuosu(m) tribulat (con)tri(s)t(at) (et) m(u)ltis op(er)ac(i)onib(us)
i(m)pedi(men)to (con)trahant no(n) ita t(ame)n q(uia) r(ati)o(n)e succubat
s(ed) ita i(n) t(a)l(ibu)s a(li)q(u)is e(st) si(c) felicitas m(ani)fesdo no(n) ita t(ame)n
q(uia) r(ati)o(n)e succubat s(ed) ita q(uod) f(er)endo pacie(n)t(er) (et) o(mn)io
p(ru)dent(er) felicitas stabit stabilis (et) firma neq(ue) n(on)
sic(ut) d(icit) ar(istoteles) a(utem) op(er)abit(ur) odibilia (et) mala n(on)
n(on) v(er)e bo(nu)m si v(ir)tuosu(m) (et) sapiente(m) existimam(us)
fortunas decet ferre (et) (con)ting(enti)b(us) op(ti)m(a) s(em)p(er)
op(er)a (con)quadm(?) i(n) r(ati)o(n)e ¶ Ex(?) h(is) i(n) p(ate)t q(uia) fine(m)
potis(?) h(om)o p(er) v(ir)tute(m) p(er)fecta(m) (et) firmata(m) felix e(ss)e
du(m) vivit (et) no(n) op(or)tebit (ex)sp(ec)tare fine(m)
h(oc) i(n) clara solu(ti)o h(uius) (con)tra ¶ S(ed) dubitac(i)o
occurrit alia q(uia) soluta e(st) h(oc) q(uo)d (con)dicio(n)al(ite)r
(et) disiu(n)cte q(uia) e(ss)et casu porto s(cilicet) q(uod) n(on) sit p(os)t
morte(m) felicitas n(on) p(ri)ma(m) ut(ru)m d(ice)ret h(uma)na
felicitas po(n)i i(n) bo(n)is fortune s(e)c(un)d(u)m a(ut) i(n) op(er)ib(us) v(ir)tut(is)

et videtur multis quod oportet felicitatem ponere in voluptatibus. Virtutes non, quia cum labore acquiruntur et cum labore opera earum exercentur, immo non in hiis optimum in situ nec delectabilium. Unde ratione primi subsequentis, ideo primo facto non existente non inveniret huiusmodi virtutes conditiones felicitatis, sed inveniret vitae voluptuosae et usque in fine vivetes sani et incolumes honoribus et divitiis habundantes quod delectabilissimam gerunt vitam.

Sed haec opinio videtur irrationalis, cum delectatio naturaliter consequitur operationem, ut dicit philosophus, quod delectari animam est et non plantarum et animalium. Et sic delectatio ex adeptione generatur. Certum est quod circa operationem nobiliorem et perfectiorem et operi nobiliori in adeptione convenientiori et meliori maior et perfectior est delectatio. Sed non est dubium quod cognitio et perfectio secundum rationem est melior et nobilior et homini convenientior, quare operationes secundum quas est felicitas et delectabilium ipsa magis erit in opere secundum rationem quam in voluptatibus corporalibus et hominis magis delectabilis, ut valet. Et ad quod possunt obicere, quare plures homines videmus sequi voluptates corporales delectationes quam spirituales et sanctas, tamquam indicet istas esse nobiliores.

Ad hoc nota, respondet Eustratius primo huius: dicentes quod non gustans mel non potest percipere mellis dulcedinem, multi non opera voluptuosa gustantes et ad opera sapientiae percipiunt ipsam quidem ad ipsum solum prosequentes vitam pecudum eligentes et omnino bestiales effecti, sicut dicit primo huius. Sed virtuosi et sapientes qui virtutum et eam quam voluptuosorum dulcedinem et eam quae sapientiae et virtutis operatorum gustaverunt, et per hoc diversos quod possunt bene vere indicare, expellunt a se voluptates omnino et odiunt eas maiori odio, sicut dicit Themistius in suo prohemio secundo physicorum et in prologo. Et ad id quod alia opinio arguebat dicentes quod virtutes et sciencie cum labore acquiruntur, tamen in opere sciarum et virtutum est tanta et ita delectatio et perfectio quod operationis est ipsius laboris premium nobile satis et condignum. Unde talis fortius quam divites et voluptuosi si se exercitant optimam et delectabilissimam ducere vitam hoc est quod dulcedinem superiorem non senserunt.

Ad rationes similiter est dicendum quod exclusa felicitate purgatoria post mortem ad hoc felicitas quae est optima et delectabilissima vita consistit finaliter in opere virtutis, sicut dictum est, et sapientes et virtuosi sic fieri possunt, non tamen faciliter possunt ad opera virtutis valentiam quod propter ipse eius vitium ut ideo patet quod virtuosus nunquam subitur male vite simpliciter, sed propter generat vitam esse tantum bona et delectabile sicut dicit philosophus ut nunquam utique beatus fiet miser.

Et ad eos loquentes de felicitate seu de vita bona, non solliciti sunt de exteriora et de corporalia et animales perfectiones et possunt felicitatem per duorum vel duum dictorum morum et non possumus homines simpliciter beatificare dum vivunt, quod conditionaliter dicentes beatos viventium quibus consistunt et consistent usque ad finem bonorum ad perpetuam sequentem requisita tota vita usque dicit Salomonis quaestio 19.

Utrum virtutes sint permanentiores disciplinis

Quod non, quia sicut distinctio habitum dependet ex obiectis et quod virtutum exercitium ex quibus deducuntur, ita ex hiis videtur permanentia dependere. Habitus autem speculationis et demonstrationis procedunt ex principiis necessariis et sunt circa materiam impossibilem aliter se habere. Virtutes autem procedunt ex contingentibus et circa actibus. Sed erronea valde, nam bona et iusta de quibus in tantum cum erunt, et circa quae sunt virtutes tanta habent differentiam et errorem et fuit in prohemio dictum est primi ethicorum.

Et sit exceptis sibi cum attribuit esse sit in esse videtur quod in actibus debeat esse permanentius cuius subiectum est permanentius et invariabilius, et quod subiectum virtutis quod est appetitus sensitivus, ut quidam dicunt, et sic sit.

Contra dicit quod virtutes continue vivunt ipsos beatos esse et hoc esse tantum quia non est sine oblivione circa ipsas. Videtur ita esse dictum quod omnino habitum honorabilium et in quibus consistit felicitas sunt permanentiorum propter maiorem et maiorem continue vivunt in ipsis felicitates sunt beatos et ab hoc non possunt sine oblivione circa ipsas et propter hoc et quod hoc est sua virtuosus attrahit et sua dignitate nos allicit ut dicit Tullius ideo honorabilium maxime nos trahit ad ipsum et maxime nos allicit et ab hoc propter maiorem perseverantiam in ipsa, sed habitus intellectuales nobiliores sunt virtutibus moralibus ut patet sexto huius libri.

Et respondet quod ad experimento quod virtuosos videmus divitias et senectute posse actus virtutum moralium exercere quam actus speculativos, similiter videmus virtuosos statim sunt studio, immo propter multa oblivione contingere. Videmus quod si quis hoc iam de debeat legere lectionem quam legit anno preterito quod eum oportet iterato studere.

Albertus respondet quod habitus videtur dupliciter convenire permanentia, uno modo per se: potest descendit ex suis essentialibus principiis et distantiis sunt permanentes circa materiam variam et contingentiis principiis. Alio modo per quod sunt in subiecto et virtutes sunt permanentiores cuius rationem assignat quod honestum bonum est ex sua propria et naturali bonitate nos trahit et sua dignitate nos allicit, ideo quod optimum et honestissimum nos maxime trahat et alliciat in sui recordationem contemplationem affectionem et operationem oblivio mentem venire non possit. Talem autem optimum et honestum nos trahens et alliciens in virtutibus invenitur et non in disciplinis.

Sed responsio ista aliquibus videtur pati calumpniam, ut dicunt, quia actus speculationis videtur esse melior quam virtutis moralis quod si sit verum vel non videbimus in decimo si autem hoc conceditur, videtur quod magis deberent sua vi et sua dignitate nos trahere et allicere ad ipsum.

Alter Eustratius respondet dicens quod propterea virtutes sunt permanentiores quia per oblivionem deleri non potest cum ex hiis quae in vita occurrunt habeat ipsarum continuum exercitium. Habitus autem speculatorum per oblivionem et actus in tempore possunt habitus firmatur in potentiis per continuatorum exercitium actuum, ut sicut dicit beatus Thomas non vacamus nobis ita continuum exercitium

no dratz laudis glorificationis commendationis et beatificationis in ista q°

speculationis scientiarum sit operatio secundum virtutem continue non ubi
accidit eam in quibus nos agere circa virtutem sit vi
sus ciborum consortia mulierum collocutiones hominum
ad invicem et huiusmodi in quibus versatur continue huma
na vita et hoc est ut dicit philosophus quia vix potest fieri circa vir
tutes oblivio. Ut autem quesiti veritas evidentius
appareat et obiectio solvatur dici potest quod firmius habitus
attendi potest vel ex obiecto vel ex frequenti ipsius actus
exercitio. Si ex obiecto tunc scientie sunt permanentiores quam ad
easdem operationes esse virtuosas sunt virtutes sunt
valde permutabiles quoniam bonum et iniustum circa que
sunt virtutes tantam habent differentiam et errorem ut
operatio et quod hic et nunc et ad istum est virtuosa sit ad
alium vel alibi vel in alio tempore vitiosa et de
aliis in variabilibus circumstantiis. Si autem ve
litis attendere permanentiam ex subiecto sic secundum quosdam
tertio de anima duplex est intellectus scilicet intellectus intelligendo
speculando unum per quod sunt entia ad quod sunt
una hominem et virtus potentiale et fantasma vel specie
in intellectu ex fantasmate dependente modo
primum obiectum intellectus potentialis sit invaria
bilius ab aliis tamen secundum subiectum fantasia sive
anima vel intellectus ut dicitur tertio de anima variabilius
est multo quam alterius ut dicit consuetudo loga
que est altera natura ideo sunt virtutes permanentiores
disciplinis. Sed vero permanentia firmatus ex frequenti
actus exercitium et huiusmodi frequentie duplex potest esse
ratio una nobilitas actus in se et honorabilitas et ipsa
nos ad ipsam sua vi et sua dignitate nos
trahens et alliciens et ipsa ideo alterius efficacia
in actu speculationis facit est obiecta nobilissima sic
aliqui dicunt quod circa actum virtutis. Sed tamen propter
continuam probabilem in viata multitudine differentias in
eorum deductionibus in mensa prefundiorum et propter
de ipsis non expientia habere non tam magis quam
nobiliorem in tamen ex frequentibus occurrere non est nos
solum sic actu speculationis frequentare non tamen cognes pu
tatis cum in inficiat oblivio. Alia vero
frequentationis est ea nob occurrere esse tamen quod sing
contingi agere et hec ratio maxime habet in actibus
virtutum nobilissimum efficacia sic ergo dicendum sunt
quod sit sunt virtutes permanentiores disciplinis
Ad primum rationem dicendum quod procedit bene quod ad
maiorem permanentiam disciplinarum quo ad easdem
conditiones propter esse virtuosas quia virtutum quam ad easdem
operationes propter esse virtuosas. Ad aliam dicendum
quod licet non ex parte subiecti quod est in virtuibus accidit va
riabilitas sicut tamen accidit et propter alius subiecti
variabiliorem scilicet fantasmatum vel speciei
in intellectu ut a fantasia dependentium. Ad aliam dicendum
quod licet actus speculationis speculata tamen digna sua dig
nitate et vi nos trahat et alliciat quam actus
virtutis ut quidam dicunt tamen in actibus virtutis frequentiae
esse permanentie fortiores. Ad hoc autem quod felicitas
in opere speculationis consistit omnem felicitatem magis in
veniri continue dicunt quidam quod fortior non in disposi
tione licet eius perfecta dilectione consistat felicitas quia si sit

verum licet videri solum. Ut dicendum est quod variabilis enim spe
cies naturalia et ista in superiora ascendimus tandem ad spe
ciem divinam et in intellectu et tamen connotatio multarum
diversarum cognitionum specialium et de intellectus et de deo
acquirit nobis una finalis dei notitia conti
nens in virtute et dignitate deitate notitias omnium cognitionum
praecedentium. Dicendum vero non fortior et in tali notitia consistit
humana felicitas, nec magis felix ista obliviscitur
sed continue sicut quod ponere deum ipsum sicut ista notitia in
tuetur et contemplatur licet in omnibus aliis quam prius
ad hanc notitiam perfectam duxerunt felicitati
intercedat oblivio multa et sic est quaestio 20.

Utrum felicitas sit de numero

laudabilium vel honorabilium. Quod de numero laudabilium
quia propter hoc unumquodque est laudabile id magis secundum virtutem lau
datur propter opus ut dicit philosophus sed opus virtutis est laudabile.
Confirmatur quia dicit philosophus laudes autem sunt operum sive
et corporalium et animalium sed felicitas operatio est secundum virtutem
ut dictum est in primo. Item si felicitas non laudetur hoc
esset propter suam excellentiam et optimitatem ut vi
detur velle philosophus sed propter hoc non debet laude carere
cum deum laudemus qui simpliciter est optimus. Item
si simpliciter ad simpliciter et magis ad magis et maxime
ad maxime tertio topicorum sed virtus laudatur
ex eo quod bona ergo maius bonum sicut est felicitas
maiori laudatur. Oppositum dicit philosophus quod optimorum
non est laus et quod nullus felicitatem laudat sed divinius
beatificat. Et primo respondetur differentia laus
quia est sermo elucidans magnitudinem virtutis
felicitas autem non est virtus ergo non laudatur.
Notandum quod laus notificatio bona glorificatio et
commendatio quoniam se habent ad invicem sicut communius
et specialius. Si tamen laus communiter accipiatur
extendit se ad boni cuiuslibet confessionem. Et
virtute non laudamus sed ipse non in opere commen
damus. Sed primo respondetur dicitur quod laus est sermo eluci
dans magnitudinem virtutis. Commendatio autem omnium propter
quod laudamus autem eos qui non egerunt. Glorificatio
vero restringit commendationem ad boni operis fre
quentia. Ideo gloria describitur quod est frequens
fama cum laude. Sed beatificatio restringitur ad ex
cellentiam et omnimoda boni operis perfectionem. Ideo
dicit Boetius beatitudo est status omnium bonorum aggre
gatione perfectus. Et quod pro eodem accipit uti solet
nomine beatitudinis ipsius felicitatis nomine et idem supponamus
significari per hec nomina beatificatio felicitatio hoc respondemus
tendo nomine laudis communiter non est dubium quod feli
citas est de numero laudabilium. Ymo laudatur
omnium humanorum bonorum. Sed tamen dicendum sit quod laus communiter
laudatur est confessio boni ex eo quod est bonum sic
et magis bonum laudabile. Sic et concedens opera
magis laudari quam virtutes cum virtutes propter
opera laudantur. Sic et deus est super laudandus
excellenter. Sic et precedebat rationes ad primo contra
adducte. Secundo notandum quod si aliquod nomen si

laus sit quod est confessio
videre quod optimorum non est laus
honor est non debetur alicui nisi bono excellenti
commendatio vero restringitur ad boni operis confessionem
quod commendatio eos qui egerunt
beatificatio vero non indiget quod ad bonum sed ad aliud excellens
[illegible]
[illegible]
[illegible]

sit gne 2^bus gneb^z qo vna sibi ppu hunt
a^a gneb carneit / sol^z sepe nome gne in
noiate gnei apparet / sic d^c ars p^o topicorum
de ppo q e nom gne diffinit^or et ppe pas
sioi d^c q apparet ppe passioi ppe ut eo
eo q diffinito noe ppo diffinito vot^e ut
ti^us / r^e cu / hum diffi^o ca bonorum opm q eorum
q ad bona opa ordiant^r et gfessio bonorum
opm n^o h^e ppu q gmi^o no io sepe nome
laudis reseingi sol^z et pparet cofessioi bo
norum eorum q ad bo opa ordinat^r et q v
tutes maxi^e se hu^us dicit io dcm e p^o re^ce
pcto laus nomine r^e elucies magnit^s
vtutis et p^o dcm e q laudes sunt relae s
ad opus bonum et vtutes laudam^s pp opa et
actus et q q e ad aliud ordiatu no e optim
io gcludit ars q laus pcto nomine no
e optiorum / Ex q^o gcludit felicitas cu sit optim
huanorum bonorum no e laudat^r int huana
bona s^z tanq^a diuinis et q^o meli^s glori
ficat^r sine btificat^r ¶ S^o nondu q laude
i finis bois attribui^s no. n. so^m laudam^s
hoiez bonu s^z et equum et vinu et lapide
s^m hor e exhibito reuentie lapidibus
n^e equs n^e asinis s^z et i hoibus absurdu
n^e e exhibe reuecia lapidibus n^e eqs n^e
asinis / s^z et neq^z hoibus n^e excellentibus g^o
s^z omne bonu possit g^e dici laudab^le tu si
laudab^le volu^s restringe ut g^o honorab^le dis
tinguat^r d^z q h^e distinctio fiat p maiora
bonorum distinctio a minoribus / h^e at distinctio
e q minora bona s^e q dicu^r bona / pp q^d
meli^s ad quod ordiant^r bona at maio
ra s^e q pp se bo s^e et sic p hac distinctio
et reqsicoz laudabilia s^e n^e q ad meli^s or
dinat^r / cuius dicit no e felicitas int huana bo
s^z honorabilia s^e q se bona s^e cuius dici e fe^as
et ita d^c ars q p^mum et cam bonorum et ho
norabile q d^z et diuinu poni^s ¶ Ad huc
idem p^z ex eo q laus et vitupam se gria
vitupamie at ppe e d^e malo ut malo ret
hamus g^o laus ppe d^z ee de bono ut ad me
li^s excitam / io sic p^us s^e q laus no e
optiorum / g^o viso p^z satis q^oo tres apm^o gois
aducte hunt ind^e reliquis ¶ Ultimus nondu
q sic in pdca noia int se gmt in p^mo bon
et cui^s gfessiones ita ad talia s^e noia q in
code cu pdcis gne^or magnifi^o et regraci^o dig
ni^e / e at magnifi^o gfessio bom magni p q
e magnu et^c p^z q h^o n^o gens attribuit fe
licitati cu ipa sit magis huanorum bonorum
regracia^o at e gfessio bom p q ab aliq^o da
tu e / nome forte no solet felicitati attribui et hoc
q no dat^r felicit s^z ipe ea sibi p opa ppa
acqrit n^e q bn gueit deo de felicitate regra
ciari p q ipa e hoibus dei donu / dignifi^o

at dup^r sint / Vlt^oo ut e gfessio bom alicuius
p q ipm e p^mio dignu / ut cu d^c dici^s gneb
pami digna e i ppo no attribuit^r felicit i^t
huana bona cu ipa no sit p^mio digna
s^z aliorum bonorum p^mium gdignu / ¶ Vlt^oo cu
p q e gfessio bom p q e aliorum p^mium gdig^m
et p^t ipi felicitati potissime gueire q^r vltio

Utrum ps anime sensitiua

adusat^r roni / q no q q e exaudib^le et bn
obedib^le no adusat^r roni ps at sensitiua e
hu^ius i^o ¶ S^o ita q bn idem opat^r n^e q
i pedit^r q reglata supioribus caus^s i q^bus
no cadit error ut p^z 12 me^e s^z no eet
rcum opus n^e rcum bonu si ps sensitiua adusa
re^r roni pbat^o q potentia potencia no eet bo
n^e ita vbi subditi adusaret^r pricipi s^z io
deb^z pricipare p^ti sensitiue ut d^z p^o polli^ce
¶ S^o ordiata ad fine no adusant^r fini
sensitiua aordiant^r ad pte ronale q pp de
tius e g^a melioris p^o polli^ce ¶ Ut sic e
i minori mudo ita e in a^ri. 8^uo physicorum
yn maiori at mudo inferiora no adusat^r
supioribus s^z tm vtus inferiorum s. ex supioribus
gubnat^r p^o methorum i^r simili i minori mu
do in hoie ps inferior s. sensitiua no adusat^r
supiori s. ronali ¶ Op^m d^c ars vi at
deipis ad q^dem p^t roem i natu q ad
usat^r roi et obuiat roi ¶ Ista q^o i^t du
ta e ut ordiem^s q^o ptes aie se heant
ad ivice / Dut at sic p^z e 2° de aia s. vege^ta
sensitiua appetitiua p loci motiua i ellia et
itm appe^ua d^r in sensuale et intellualem
ps at intellectiua vo^t ronal pricipalr
tanq^a in se ipam hns rcez forte gcupiscibi^le
vo et omo appetib^le no d^r ronale pricipalr
ita q in se heat ro no n. gnoscit n^e ro
nat^r s^z ptinue sit q e i r natu inditu
roibus exaudib^le et roez obedib^les sic d^c ars
ita tn q ardore cogat^r s^z libe e exaudib^le
et obedib^le roi / vn p^o polli^ce d^c ars aia
pricipat^r corpi pricip^ti disposito s^z regali
Sic at subditus lib^r no pp obedit dno
suo n^e exaudit ei^s pcepta s^z ei aliu ad
usat^r ita vi^r ee de appetitu r^o intellc ita et
sic e i maiori mudo q licz h^e inferiora
sint i nata obedire corporibus celestibus
q^a tn pp in dispoz m^e q^o q^a ritec^e agē
cu ptclaru no obediunt neq^z celi i flu
ecia suscipiunt / ita i minori mudo s. i hoie
dem^s ymari d^e appetitu et intellau ¶ Dot at
ipa mag appetat pro no duas q^oes de q pp
atoe in ellius sine roibus ad appetitu sensitiui
¶ P^a q^o e q sepe appetit^s adusat^r roi ¶ 2^a
q^o q ipe i nat^s e obedire roi ¶ P^a q^o p^z
p^o expte gtinetiu et gtinetes n. h^t roem
rcaz q in honestu e h^o facere et q ipm e

fugiendu(m) s(ed) addit appet(itu)s fortit(er) inclinat(us)
monet ad faciendu(m) i(d) p(atet) q(uod) appet(itu)s in eo ad
usur(am) et obstinat rone roi Non enim sentis p(ro)p(ter) hui(us)
d(icitu)r q(uod) i(n) continens se ipm rescinde ab irronabi
li appetitu vult s(ed) separi no p(otes)t Ex q(u)o et man(ifestu)m
e(st) q(uod) appet(itu)s sp(irit)u(a)l(i)s no so(lu)m obstinat rone(m) s(ed) et
volu(n)t(a)ti voluntas n(am) trahes ipm ad i(d) q(uo)d in iu
dicatu e(st) rone ee faciendu(m) facit q(uod) ipse q(uod) e(st)
melius in viti(i)s mo(vea)t ad faciendu(m) i(d) q(uo)d vult
appet(itu)s sp(irit)ual(is) Sic i(d) p(atet) exp(er)te continentiu(m) no(n) em
dicit(ur) ipe co(n)ti(nen)s s(ed) simp(licite)r temp(er)at(us) et fort(is) n(on) h(abe)t
concupiscentias p(ra)vas q(uas) tu rone retent(us) no(n)
se(quitu)r eas Sic a(li)q(ui)s volunt ide(m) p(ro)bare exp(er)te vi
cior(um) na(m) tu(n)c p(er) ro(nem) ad optia depte(n)d(it) n(on) ei(us) oc
casio q(uod) ad mala q(ua)s t(ra)h(itu)r n(on) i(n) eo eet appe
tit(us) i(n)clinas ipm ad oppo(situ)m rois S(ed) forte
no(n) e(st) vi(d)e(tu)r rone(m) s(ed) ad optia depcari i(n) mal
opib(us) na(m) p(ra)va (con)suetudo et i(n) viciis (con)tinua(ti)o
in t(ame)n obfuscat rone(m) q(uod) omo p(er)uertit iudi
ciu(m) rois et io q(uod) a(li)q(ui)s d(icitu)r ro(n)e(m) s(ed) ad optia
depcari intell(igitur) eet i(n) continentib(us) de q(ui)b(us)
loq(ui)ba(mur) et m(u)lto mag(is) ad op(tim)a d(e)p(re)c(a)r(i) in his
q(ui) s(un)t v(ir)tutib(us) (con)firmati no(n) dubiu(m) Ex quo p(atet) ex
p(er)te (con)tine(n)tie v(e)l ro(nem) vincit appetitu(m) sp(irit)u(a)le(m)
S(ed) forte dices q(uod) h(oc) no(n) arguit q(uod) appet(itu)s
sp(irit)u(a)lis obediat roi sic sig(nu)m i(n) bello d(e) vict(us)
duc(itu)r violent(er) ad carcere(m) i(ps)o p(ro)p(ter) (im)posse re
calcitrate no(n) dices q(uod) ipse obediat duce
ti S(ed) forte r(espo)ndet q(uod) in t(ali)b(us) et voluntas t(ame)n
no(n) s(un)t pote(ntie) organice no(n) h(abe)nt p(ar)te(m) me
di(an)t(e) corp(or)e n(on) potentiis organicis mediatib(us)
et s(ed) obedientib(us) s(ed) potentiis sp(irit)ualib(us) s(ed) i(n) cent
i(n)nata moue(n)t i(n)mediate vide(tu)r q(uod) no(n) p(osse)nt vinci
ab appetitu sp(irit)uali cu(m) sint pote(ntie) sup(er)iores et
potentiores q(uod) t(ame)n e(st) f(als)u(m) sic p(atet) de i(n)continentib(us)
S(ed) in stabis q(uod) s(i) appet(itu)s sp(irit)ual(is) incli
nabit ad (con)t(ra)ria q(uod) vis i(n) pote(ntia)le p(ro)ba(ti)o (con)se(quen)s q(uod) (con)ti
nens du(m) monet(ur) ad fugiendu(m) voluptuosu(m)
inclina(tu)r s(ed) appetitu sp(irit)uali in ipm p(ro)p(ter) q(uod) no(n) fu
git n(on) t(ame)n q(ua)da(m) t(ristiti)a et t(ame)n ide(m) appet(itu)s i(n)clina(tu)r
ad fugiendu(m) moueat ad fugiendu(m) D(icendu)m q(uod)
eunde(m) appetitu(m) inclinari sil(icet) ad o(pposi)ta i(n)mediate et p(ro)p(ter)
se et sil inclinare et ad alt(eru)m op(posi)t(u)m g(rati)a alt(eri)us
alteius ad q(uod) i(n)clina(tu)r v(erbi) g(rati)a canis vide(n)s
cibu(m) inclina(tu)r ad ipm p(ro)p(ter) se t(ame)n p(ro)p(ter) timore(m)
d(omi)ni i(n)clina(tu)r ad fugiendu(m) et i(d) q(uo)d p(ro)icit merces
i(n) mari i(n)clina(tu)r p(ro)p(ter) se ad saluandu(m) merces s(ed)
ca(usa) salutis i(n)clina(tu)r ad p(er)dendu(m) eas et t(ame)n
m(u)lta displicentia p(er)dit eas ista no(n) e(st) i(n)conv(eni)
ens q(uod) appet(itu)s sp(irit)ualis i(n)tendat ad fuga(m)
q(uod) et i(n)mediate p(re)ceptu(m) Ad h(oc) eade(m) q(uod)
mag(is) p(atet) in sobrio et forti et castus p(er)fecto q(uod) ei(us) i(n)cli
vide(tu)r appetitu(s) sp(irit)ualis ita p(er)fecte roni obediente
q(uod) s(un)t t(ristiti)a et t(ame)n mag(is) delectate recede(n)t volup(tat)es
et ag(ere) dic(itu)r diffi(ci)lia et h(oc) e(st) q(uod) d(icit) a(rist)o(teles) q(uod) appet(itu)s in
t(ali)b(us) s(imi)l(e)m ee q(uod) sobrii et fortes o(mn)i(a) n(am) (con)sentit

roni S(ed) cu(m) d(ictu)m sit de i(n)t(ellect)u et vo(lunta)te et r(ati)o(n)e appet(itu)s
sp(irit)ualis videndu(m) e(st) quo intell(ectus) se h(abe)t ad vo
volu(n)t(ate)m q(ui)a aut har(um) dua(rum) pote(ntiarum) sit p(ri)nci(pali)or
s(ed) nobilior e(st) dubiu(m) q(uod) p(rim)a dicet(ur) s(ed) t(ame)n
q(ua)m ad p(ri)mus p(re)stat vide(tu)r q(uod) vo(lunt)as p(otes)t al(iq)n
ad usa(m) roi voluntas n(am) se h(abe)t ad appet(itu)m
sp(irit)ualem sic d(omi)n(u)s ad s(er)uitu(m) lib(eru)m D(omi)n(u)s aut(em) e(st)
diligere s(er)uitu(m) et (com)pati sibi ideo sepe
cu(m) appet(itu)s sp(irit)ualis tedit in volup(tat)es voluntas
(con)sentit h(abe)re l(ice)t ro(ni) dic(er)et i(n)t(eri)o(r) op(er)i(bu)s Ex his
p(otes)t app(are)re q(uod) t(ame)n voluntas q(uod) appet(itu)s sp(irit)ualis
p(otes)t dici i(r)ronalis q(uod) no(n) h(abe)t in se ro(ne)m for(ma)l(ite)r
p(otes)t t(ame)n dici v(ir)tu(a)l(ite)r q(uod) ronale s(ed) q(uod) v(ir)tu(a)l(ite)r e(st)
natu(m) exaudire q(uod) r(ati)o dictat h(oc) no(m)i(n)e
a(rist)o(teles) t(ame)n d(icit) concupisc(ibi)le et v(e)l appe(tibi)le p(ar)ticipat
a(li)q(u)o s(ed) s(ecundu)m q(uod) exaudi(bi)le e(st) ei et obedi(bi)le Et
p(otes)t dici de pote(ntia) vege(tativ)a q(uod) ipa co(n)d(icio)n(e) i(r)ronalis
ipa n(am) no(n) cognoscit io n(ec) ro(ne)r s(ed) p(otentia) ip(s)a
no(n) e(st) i(n)nata dici rone n(ec) roi obedire na(m)
accepto cibo a bo(n)e potu volim(us) vel n(on) ip(s)a
opabi(tu)r Et et in sopno ligate s(un)t pote(ntie)
sp(irit)uales et io p(otes)t o(mn)is q(uo)d ad ei(us) op(er)a no(n) minus n(ec)
sei(us) opa(tu)r po(tentia) vege(tativa) in vigilia s(ed) mag(is) et
meli(us) Vo(lun)tas e(st) t(ame)n q(uod) ro(ni) d(ominiu)m h(abe)t et vo
luntas sup(er) vege(tativa)m q(uo)d ad i(m)perandu(m) sibi
obi(tu)m c(ontr)a q(uod) opa(tu)r s(ed) tibu(m) et potu(m) et in hoc
(con)tingit nos rate age(re) p(ro)ue et p(otentia)m vege(tativa)m
et in hoc gn(er)are et ei (con)fre(nare) De po(tentia) aut(em) s(ed)
s(ed) locu(m) motiua e(st) d(icendu)m q(uod) ipa exp(er)te a(n)i(m)e
no(n) e(st) n(on) po(tentia) (co)g(nosci)tiua s(ed) s(ensiti)v(us) et i(n)t(ellectiv)us et po(tentia)
erit appetitiua v(e)l sp(irit)ual(is) v(e)l intellectual(is) sic
p(atet) de h(oc) de motib(us) a(n)i(m)al(iu)m s(ed) exp(er)te cor(po)r(is)
requir(un)t(ur) organa q(ui)b(us) t(ame)n moue(n)t(ur) corp(us)
sic s(un)t sp(irit)us nerui musculi metiet(ur) et
memb(ro)r(um) diu(er)sa De his aut(em) q(uod) s(un)t exp(er)te
a(n)i(m)e ia(m) d(ictu)m e(st) S(ed) de organicis corporib(us)
d(icendu)m e(st) q(uod) a(n)i(m)a p(er) eas p(otes)tas p(otes)t p(ri)n(cipa)l(ite)r cor
p(or)i q(uo)d ad hui(us) organa p(ri)ncipatu(m) dis
ponto sic d(icitu)r p(ri)mo pol(iticorum) a(n)i(m)a n(am) corp(us) a(n)i(m)e obe
dire et ipm duci s(ed) exigentia pote(ntiarum) a(n)i(m)e si
no(n) sint in pedientia S(ed) dices nonne
hui(us)mo(d)i organa debent dici ro(n)al(i)a sic et
appet(itu)s sp(irit)ualis cu(m) obediat roi dico q(uod) no(n)
n(on) valde inp(ro)p(ri)e et s(ed) r(ati)o(n)e(m) h(abe)t i(d) q(uo)d ex
hoc so(lu)m q(uod) s(un)t in s(er)uitu(m) q(ui)b(us) ro(ni) et voluntas
vt(itu)r ad exeq(ue)ndu(m) op(er)a voliti (con)seq(ue)ndu(m) sic
nos q(uo)d posse(mu)s secu(n)d(u)m cultellu(m) et lapi
des et lig(na) ad m(u)lta n(ec) hui(us)mo(d)i organa
p(ro)p(ri)e obediunt roi a(n)i(m)e n(ec) q(uod) obedire p(ro)p(ri)e
no(n) e(st) n(on) ei(us) q(uod) in op(er)ib(us) lib(er)e p(otes)t h(abe)t aut(em) orga
na no(n) p(osse)nt in op(er)ib(us) ei(us) q(uod) volu(n)t(as) v(e)l ap
pe(ti)t(us) et loq(ue)ndo de motib(us) volu(n)ta(r)iis m(u)lti n(am)
s(un)t alii quo(rum) vege(tativ)a e(st) d(omi)na sic e(st) mot(us)
cordis et mot(us) alime(n)ti ad memb(ra) et hui(us)
q(uan)tu(m) ad hos mot(us) n(ec) ro(ni) n(ec) voluntas
p(re)cipit corp(or)i neq(ue) dirigit ipm appetitus

Marginalia: aut / corporib(us) / i(n)contine(n)tib(us) et / co(n)tine(n)s / q(uod) no(n) fugit n(on) t(ame)n q(ua)da(m) t(ristiti)a / e(st) i(n) p(ro)p(ri)o s(ed) no(n) i(n) p(ro)p(ri)o / i(n) voluptuosu(m) p(ro)p(ter) se et t(ame)n / p(rim)a / natu(r)a / optare / aliq(ua)li / vocina / loq(ue)nd(o) / mot(us)

aut et voluntatis rationis dicitur obedire rationi quia obe-
diunt cum in oppositum libere possint. ¶ Ad rationes dicendum ad
primam quod subditus liber qui natus est obedire domino non
semper obedit sed aliquando adversatur et ita est in proposito.
¶ Ad secundam dicendum quod natura non bene operaretur si ita face-
ret pro parte inferiore rebellante rationi quod non esset
innata sibi obedientia sed si non facit eam actu
obedientem non propter hoc natura male operatur quia natura non
deficit in necessariis nec abundat in superfluis non igitur debuit actu
dare obedientiam parti inferiori cum ipsa fecit in-
natam obedientiam sufficienter et dimittendi ad actualem
obedientiam partem inferiorem contra quod propter vite naturalem
aut usum rationis natura fecisset appetitum sensitivum
insimul obedientem tenendo ad apprehensionem sen-
sitive rationis et per consequens quod potest in actu ab eo quod ratio
dictat. ¶ Ad tertiam dicendum quod ordinata ad finem
disposita et directa debito modo non adversa-
ri a quo tamen secundum sensum regie ut relinquere quod non
prodesset ad finem ad quod multi proficiunt quando de-
bite reguntur sicut equi in bello et canes in domo
et modo ita est de appetitu sensitivo. ¶ Ad ultimam dicen-
dum quod in maiori mundo aliqua inferiora supra
materie indispositionem superioribus aliquando adversantur.

Queritur secundum
librum ethicorum.
Queritur utrum
virtutes mo-
rales sint
in appetitu sensitivo subiective vel in voluntate. Quod in voluntate
quia in quinto huius dicitur deinceps quod est habitus quo nos
iusta operamur et iusta volumus et pari ratione
temperantia quod temperata et temperata volumus et sic de aliis virtuti-
bus sed non voluntates volumus. ¶ Secundo huius primo
dicitur quod homines proprii non est attendendum sed nutritiva
et augmentativa vita hoc quod communis videtur et plantis
nec sensitiva quod videtur et hominis communis equis et bovi et omni
animali igitur virtutes morales et opera eius propria sunt
homini per quod homo sunt quod non sunt in parte sensitiva. ¶ Item idem
cum separantur vegetativa et sensitiva ab parte appetitiva
rationis secundum quod dimisit quod homo quidem ut bene per-
suasibilis rationi hoc et hominis et intelligens et per consequens
quod in habet rationem non potest intelligi per hominis ratio-
nem et intellectum neque per bene persuasibilem voluntas
cum in alternata prius erat pars vegetativa et sensitiva
in quibus communicamus cum aliis et plantis et non potest
dici quod per partem sensitivam intendat apprehensivam et
non appetitivam quia non minus in appetitiva convenimus
brutis quam in apprehensiva sed ultimus constat in se
primo huius apostolus eadem ponens divisionem virtutum
virtutis dicit quod virtutes dedicatas per divisionem huius
dicitur quedam intellectuales huius quedam morales.
¶ Oppositum quod primo huius tamen dicat apostolus virtute dividi
in intellectuale et morale secundum divisionem rationis huius in
habente rationem principaliter et in se ipso et in habente ratio-
nem per participationem quemadmodum ad audiendum a predictis
prius concupiscibile et universaliter appetitivum participat
aliqualiter secundum quod exaudibile est ei et obedibile sicut patris
et amicorum dicimus habere rationem et ita videtur quod virtus mo-
ralis ad concupiscibilem spectat appetitum quod est pars
sensitive et irascibilem quod in nullo videbatur de
concupiscibili dicitur et in appetitivis. ¶ In ista
questione doctores diversificantur valde ad invicem
intendunt enim probare plures quod virtutes mora-
les sint in appetitu sensitivo. Alii autem quod in vo-
luntate. ¶ Primo dicitur et videatur rationes quibus ar-
guitur videtur quod sint in appetitu sensitivo quia pars que potest esse
quod potest inclinata adversari indiget ad hoc quod prompte
et delectabiliter obediat rationi sicut in alia questione
dicebatur et tamen in virtuosis natura est quod prompte
et delectabiliter obedit rationi quoniam in secundo huius videtur dicitur
signum autem oportet facere habitum super veniente vo-
luptate vel tristitia operibus et primo huius dicitur quod appetitiva
tamen continentis obedit rationi appetitus sensitivus autem
sobrius quod sobrius et fortis omnia consonant
rationi igitur appetitus sensitivus indiget habitu inclinante
ipsum ad obediendum rationi sed non aliud esse videtur
quod virtus moralis. ¶ Secundo autem sit supposito quod
appetitus sensitivus obediat rationi non sit omnino servilis
et coactus sed quemadmodum liberi propter quod potest in oppositum eius
quod ratio dictat sicut dictum fuit in alia questione secundum quod dicit
apostolus primo politice quod anima corpori dominatur principatu
tamen disposita in te tamen appetitu politico regali
et quod intelligat aliud de appetitu sensitivo sed pa-
ti tamen concludit dicens propter hoc quod oportet corpori
regi ab anima et possibile ab intellectu et parti rationem
habenti passivis autem possibile quod apostolus dicit appetitu sensitivo et
addo hinc suppono sicut nunc ratio intellectu nunc voluntas
principatum appetitu sensitivo principatu omnino dispotico sed
politico et regali quod dicitur potest appetitus sensitivus in
contrarium appetitui voluntatis in continenti in quo sicut de-
cursus instat rationi voluntati et resistendo se
ipsum abstrahi appetitu vult separari sed non
potest appetitus sensitivus instante ad contrarium et per hoc
dicit apostolus primo huius quod ad contraria enim motus continen-
tium. ¶ Tertio supposito quod appetitus sensitivus sepe inclinatus
est ad voluptuosa et alia inhonesta prosequenda
quedam que ratio fugienda dicit sicut quod refert
extra sequi iudicium rationis natura sicut in continentibus non potest
quod vult scilicet se ipsum abstrahi appetitu restringere
et ab hoc continentibus distat ab isto quod est virtute simi-
liter quod secundum perfectam virtutem sequitur iudicium rationis et fu-
giat delectationes et inhonestas tamen de ipsa fu-
gam extra secundum appetitum sensitivum virtuosus autem non est
sed quod omnia consonant rationi sicut dicit apostolus. Ista autem habitui
inclinationis appetitus sensitivi non est sicut dicitur secundo huius quod
delectatio in principio nobis omnibus connutritur est quod
sic infectam apostolus difficile credendi habet passio hec
panea vite. Expellere et causa sunt adiuvande sed
non sunt vires. ¶ Tertio suppositio quod virtuosus habet appetitum sensitivum

obedientie rationi sine difficultate et tristitia, ymmo potius delecta-
tur, dicit apostolus quod omnia consonat rationi et in hoc differt a virtuo-
sus abstinentie. ¶ Sed tunc dubitatur sicut potest non essentia omnino
inclinata ad oppositum rationis et quod tractare de se
quando iudicium rationis indiget consuetudine et habitu contrario
dicta inclinatione inclinante ipsum ad iudicium rationis
secundo antequam possit delectari et prompte sequi iu-
dicium rationis ut de se notum est, sed appetitus sensitivus
est talis potentia et tamen non oportet ipsum in virtuoso prompte
et delectabiliter obedire rationi, igitur indiget habitu ipsum
ad hoc inclinante quod non videtur esse verum quod virtus mora-
lis [...] rationes determinant in solutione [...] quod in appetitu
sensitivo. Sed aliquem habitum generare inclinantem ipsum versus
iudicium rationis vel versus ipsam voluntatem [...]
te iudicio rationis ad id quod homo efficitur virtuosus
qui quidem habitus virtutis sit ipsa virtus moralis [...] sit
in appetitu sensitivo. ¶ Aliqui arguunt sic in eodem est [...]
[...] et [...] habitus autem est medietas pas-
sionum ut in 2o huius dicitur et passiones sunt in appetitu sensitivo
igitur etc. ¶ Sed fateor potest dici quod virtus non est medie-
tas passionum sed est medium contrarietatis, sic dicit apostolus
vel si fortitudo virtus est medietas hoc non est pas-
sionum sed contrariarum malitiarum. ¶ Alii arguunt
sic dicit apostolus 2o huius quod habitus sunt secundum quos ad pas-
siones habemus bene vel male, sicut quidem vehementer
et remisse male, si autem medios bene; appetitus
sensitivus est qui patitur vehementer aut remisse aut me-
dio, igitur habitus sunt in ipso. ¶ Sed alii
respondent quod voluntas [...] ad se appetitum sensitivum mo-
derare per virtutem in ea existentem [...] sensitivum. Alii
arguunt quod virtutes morales sunt in voluntate sic
argumentum fiunt [...] in appetitu sensitivo. Supponendo [...]
vel non sufficit intellectum sed potius dicunt ei sic
[...] dicit vel [...] ei hoc non est per modum contra-
[...] sed libere [...] potest volun-
[...] et esse liberam ab appetitu sensitivo. ¶ At sic
supponere quod voluntas sepe inclinatur [...] appetitum
sensitivum [...] voluntas [...] de primo
ut [...] appetitus sensitivus [...] et non [...]
iudicium recte rationis [...] in vi-
tiis obstinatus [...] sed [...] vo-
luntas sic [...] ad bonum sed appetitus sensitivus [...]
clinatus [...] obstinato [...] voluntas et appetitus
sensitivus [...] ad [...] contra [...]
in hoc [...] voluntas [...] appe-
titui sensitivo libere sicut [...] sic
dicitur primo politicorum expediens [...] domino et servo
[...] voluntas est innata
habere quandam complacentiam appetitus sensitivi et compati
sibi [...] appetitus sensitivus [...] inclinatus
ad [...] voluptuosa [...] iudicium rationis
nobilitas [...] ad id [...] iudicio recte
rationis. ¶ 3o suppositio quod virtuosus habet voluntatem
cum promptitudine et sine difficultate consentaneam
recte rationi et nullus hoc negat et ex his suppositionibus

[...] appetitus sensitivus [...] sibi debitum [...] perfectissimum [...] inclinat ad obediendum [...] voluntati et iudicio recte rationis et ita habitus ad hoc inclinans ipsum est virtus [...]

omnibus determinari potest [...] voluntate indigeret habitu
quodam inclinante eam ad iudicium recte rationis ad hoc
quod prompte et delectabiliter et absque omni repugnantia
consentiat recte rationi et [...] sic forte ha-
bet de appetitu sensitivo et ille habitus vel ad esse videtur
virtus moralis igitur etc. ¶ Sed potest quod est innata
sibi versus appetitum sensitivum [...] versus rationem indiget habitu
[...] inclinante ad quod delectabiliter et prompte [...]
versus eam et ad quod nunquam seducatur ab appetitu sensitivo
sed voluntas est huiusmodi igitur etc. Et ille rationes sic dixi
de appetitu sensitivo cum aliis rationibus que prius videbantur
determinant insolubiles apud me quod in voluntate oportet
aliquem habitum generari inclinantem ipsam versus
iudicium rationis ad quod homo efficiatur virtuosus et habe-
mus duas conclusiones determinatas. ¶ 2o possumus di-
cere quod utrumque predictorum habituum potest dici virtus
hic quidem virtus habitus sensitivi, hic quidem virtus vo-
luntatis, quod patet quia virtus potentie [...] utilitate
potest [...] est dicta [...] opus perfectissimum in quo
potest [...] autem quod voluntas in opus sibi
debitum optimum et perfectissimum potest per inclinationem recte ad
iudicium recte rationis igitur habitus sic eam inclinans est
virtus eius. ¶ Sed patet hoc primo arguendi
et apostolus 2o huius omnis enim virtus cuius utique fuerit virtus
et bene habens perficit et opus eius bonum reddit
et exemplificat de virtute oculi et equi; si ita
sit in omnibus, ita erit et de voluntate et appetitu sensitivo;
virtus ita [...] habitus [...] sit bona vo-
luntas et bonus appetitus sensitivus et ad opus
suum bonum reddunt modo tales sunt [...] habitus
igitur etc. ¶ 3o potest dici quod utrumque horum virtutum potest
dici virtus moralis in quantum utraque [...]
[...] ex assuefactione operandi opera virtu-
osa. ¶ 4o dicimus quod virtus moralis dici debet
virtus hominis [...] quod homo magis quam virtus appetitus
sensitivi quod patet sicut virtus hominis [...] attendi [...]
[...] que est homini propria non [...] que sibi
communis est et aliis, sed voluntas est propria et appetitus
sensitivus non igitur etc. Et ad hanc intentionem apostolus vo-
luit in primo huius opus proprium hominis in ordine ad
quod virtus eius intenditur separari [...] nutritiva
et augmentativa sensitiva. ¶ Sed dicitur quod licet
appetitus [...] adeo sit propria homini et bru-
tis tamen proprius est homini per quod est obedibilis rationi
et imperio voluntatis et ita conveniet sibi virtus
predicta [...] quod eius virtus dici debet virtus hominis
per quod est homo. ¶ Ad hoc potest dici forte quod non est
[...] appetitus sensitivus ut est obedibilis rationi et im-
perio voluntatis esse proprium hominis; equus enim domatur
vel canis vel talis per assuefactionem appetitus enim obe-
diat homini et ita forte apostolus 2o huius
equum facit studiosum et bonum currere et [...]
ad ferendum assessorem et ad expectandum bel-
latores, ut sic [...] quod appetitus ne obediens
rationi voluntatis sic homini [...] quod ut sic non conveniet

no in ordie ad volu^tez io addit vtus vo
lu^tas po & pnci^r dice vtus hois s q ho no
at vtus appetis n mosequeti & in ordie
ad ad ¶ It vtus vnigcuiq attedit s
vltiaz & pfissimaz opus in q ipm pt sit
p9 dem e sz opti^m opus & pfissimu i q
ho pt pcede sm pom ano qosnpma &
no s aq in fiorez ei9 pozp i^r vtus hois
in q ho attendit s eius pom supma
& no infiore sz no e dubiu volutate
ee supiore appe^tu sn^uo i^r ¶ Sz forte di
cet q in thc s ptes sit supior volu^te
se iuxo pmissa rcem q vtus volu^ts no
erit vtus hois s q ho ho at b9 sit ul no
videbit infra hoc at solu q vt9 volu^ts
sit vt9 pnci^or vtute ipius appe^ti sn^ui
¶ It opib9 vtuos s volutate appe^tu sn^uo
opatis ad ipm sit dns ad sbditu sz dns
pmo & pnci^r & pfte in digz vtute at no
sz solu qrio r^o pticipatoz dm & z dimi
nute q pz aut^te ao po polli^te dicetis q
pncipe qde pfte oz hre morale vtute
aliozp vtutu vnuqq qau i mittit
ipi9 & an pozp dixit si n pncipas no so
bus & vtus q^o pnq^t bn si vo sbditu
quo sbitit bn & vi bn q to^m q se i^r vtus
po & pnci^r ptinet ad volutate no ad ap
petitu sn^m ¶ It sic pt argui po i q st pn
cipales vtutes e pn^m no solu fctois sz
attois siue actu appetitu at sn^uis ulla
actu e pncipalis ho at pbat sic aps arguit
de sn^us 6° h9 d^c n sn9 at n^c vni9 pnci
pn actu q pbat dices q bestie quide
sn^un hent actu no qmerat no sit bestie
sit hnt sn^m ita appe^tu sn^un ¶ It vt9 hois e
s q ho d^r bon9 simp^r 2° huis sz ho e s bona
volu^tez no s bonu appe^tu q pbat exop
te q absolute & simp^ci quis d^r bon9 p
bona volutate lz heat appe^tu sn^un the
te ad malu ¶ Sz forte putadu e q ista
ro r^oe pcedat no n puto q qtinetis
appetitu deat simp^r d^ci malu sz bonus
qm mag inclinat vsus rces q vsus
snalia at i^e ee i q^nes & sequi snales
delcaciones tn opiandu sit q appetus
sn^uis i mete moiz cor9 & no volu^tas u
ipa mete sic diceba^r in a^a qoe io vi
q lz appe^tu sn^uis icline ad snalia in
ipo qtinete tn mag ad ho icline vs9
rcez io dz dici bo abso^te snidetu apphi
ri si deat d noiaco sz tn ipe no pfte
bon9 qm p ei9 minu rctu ad snalia aute
auti e tpa q i obediedo volu^ti & no
e i q^ns eu de appe^tu sil inclinari ad ot^tz

sit in alia qoe dcm finit ¶ Credu e tn cu
s volu^tas sit po supior & homi ppa q s ca
ho pmo & pnci^r ho d^r bon9 & no sm ap
petitu sn^m io sc q ista qsistit vtus tq mols
medalis s q e ho ¶ It aq arguunt sic
n^a po e vtus moalis hois sm q ho in
q supveit delcaco opib9 vtuos dicete
aps 2° huis signu at oz facere hitu sup
veiete volu^tez ul tpcia opib9 q qnidez
reddit acorlib9 volu^b9 & ho ipe gaudz
tpatu q at tpa^r in tpatu sz in volu^te
supueit delcaco hoi no i appe^tu sn^uo qm
in pole e q po delce^r in abstitia obi pp9
& b nali delca^t ymo potius tpat vn
aplus q sat debuit reputari tpatu du
qrreba^r d stimulo carnis i^r ¶ Sz pn
ta q ista ro e aqlr corrigeda puto n
q i vtuoso appe^tu sn^uis pe9 pfcam in
clinacoz vsus volutate & iudiciu rois
delca^r simp^r in seqdo iudi^m rois & h9 di delca
tpcia ipa qtingunt q i natye hre ap
pe^tu q ex recessu abobo ad q nimi9 iclina^r
sz tn q q de ho dica^r io suffitit qmittit
ppoi^m
¶ vn sil plua media faci
endo faciat tlem rcem vtus qde n in
tn oz facit rcez 6° huis ¶ It i fine huis
6° d^r q no so^m pcez rcez s q cu rca
roe hitus vtuts e ¶ It 2° huis d^r q
vt9 e hitus cletes & q supueit dlca^o
opi vtuose sz h oma sola volutati q
imt i^a q no appetitui s n^o ul salute s p^o
& pnci^r & no appe^tu sn^uo p ho q re^r ab ipa
vo^te & i ordie ad ipaz volutate i^r ¶ Et
ex hijs vn9 pt qbez vide si in tedit qht
pcedat rces in pn^o qois adiucte & e
finis qom ethycozp sm hb icip i^r 29

Vlt^a querit^r

¶ Vtz vtutes insint nob a na & ar q sic
q 6° huis d^r oib9 n vi singlos moz
exonte na aliqlr & n iusti tpati & for
tes & ipa hem9 qfestim a nati^te ¶ 2°
q sunt nob exna^b9 ctis sunt i nob a na
sic e de vitutib9 q puenit a potetijs
qs a na hem9 s exonte & volu^te & appe^tu
& actib9 ipazp pozp q & se nales tn pp9
actu pote^s nalis sic nalis i^r ¶ 3° q
na in tip^t ipa dz qple alr eet agens vi
le dicete qmte 2° phyozp q ages i^d e
valde vile q icipit age i^d q nuqq qple
bit sz vtutes icipiut neq a nob a na
tn na ddc nob pnci^a vtutu alr n no
eet i ptate nra fi vtuosos i^r ¶ 4°
i^d e a na p q hnt e maxie p naz vt9
at e h9 i^o phycozp vnuqq at te maxie

pfcm cu attingit ipa virtute et tc e maxie
snam ¶ Ipi sue virtus ois gnaco ee viole
ta ar 2m nam q gnaco virtutu no e violeta
i2 ¶ Et cu na det alijs entibs pq pnt
attinge suos fines atr frust opare e
no dz ee mins sollicita de hoie q dalijs
sz mag et ho no pt gseq fine suu q e ipa
felicitas sine virtutibs/ vi q na debz hoi dare
virtutes ¶ Oppm vo dr aps moalis vo ex
mos gsq et nme e q neqz vna moalium virtu
tu nob insit a na q pbat nm n na gsistetiu
atr asuesti puta lap na dorsu no asues
tit sursu fi sz aq asuescut ad opp virtutes
i2 ¶ et addit qnuqz na nob advenit pos
eor pus fmus pteius at opactes virtu
tes at accepimus opatores i2 virtutes
no venit nob a na ¶ Dem ar q venit
nob p doctrina q 2o hmus dr no n ut sciam
qd sit virtus sctam sz ut boi efficiant i2
hc scia moalis a suo fine frustret si vir
tutes p qs boi efficim no acqrent nob
p ea ¶ Oppm 2o hmus sz multi qde no opa
adroz au fugietes existimat philom
et studiosi et sile q facietes laborates
q medicos audiut qde studiose faciut
au nichil hoz q pcepta sc q admom i2 neqz
illi bn hebut corp ita ctnati neqz isti
aiaz philosotes ¶ Dem ar q p gsuetum
nob advent p exple ditete moalis vo
ex moe sit bn et nm habuit pim declinas
a moe tepar at et q sit in tuis legis
latores n et cives et asuefacietes faciut
bonos ad ho ex asuetce i mal opibs
efficim mali/ i2 p asuetcone i bois et vir
tuos opibs efficim boi et virtuosi // Oppm
q si iusti efficim p asuetcoz hoc e p asue
tco in iustis opibs no p asuetco vo in
iustis/ sz ho e in pole q opa iusta p sup
ponut iusti et 2m q dubitar iusta sit
atm spc azm i2 et sic ar d iusticia
ita ar de alijs virtutibs ¶ Tres solet poi
gees in ista qoe/ pa q virtutes sint i nob
a na inchoatie ¶ 2a q p doctrina exitane
sit pnocatne ¶ 3a q p asuetum pfcine
et dr q pta 9 z et 3a in te debat ai cu
dc sz i nate qde nob suscipe eas pfcio
at p asuetcoz ¶ Ab 3 at 9 diusi diuse
intellexerut multi n sp eunitadu tactio
ne s for fiet exurich fui posuerut aliq
ipius forme sbalis p existe i matia/ q
nocabat in thoatco for et id dicebat ee
actu prium q adiuuas agens extrinu
ad oplemtu for pducto/ et dixerut
q si no eet ita gnaco for eet violeta
sz 3o hmus dr violetu e cuius extinsecu pu
ns fente vim passo ditut i2 sz dem mom

in ipa volutate ee virtute/ pniaz pfiti
at gsuetum ¶ Sz ista opio repbari debz in
meditatio breuit discedo tuscedo de
ipa/ vim in q id q de for p existit sit eius
de rois cu eo q ipa acqri no eet ea
rois alit ho deat mag uttio p existe
q id ul alit gnans at corpes possit
attinge ad ho et no ad id ¶ Itia ul id p
suppositu manebit cu eo q acqrit ul
xceius advetu corpe si manebit tc
ois for e gdualis et gtinta ex ptibs eius
de rois sic forme q sustinet mag et
mins q no gce et si corrupat tc no erit
actum pium oplemti for forte q ul
agit in sin corpcoz n patins et gstat
q id p exons no mag pdept i gnatce
p simpx pnaco for ul po m n tc eet
aq de sba for que pduit i2 ¶ Et at id
de for q p existet ee alcius rois abeo
q acqrare tc ee for gtinta ex ptibs
diusaz ronu q no solz gcedi/ nc eet
adm pse q vtcq ps eet actu inse quo
q p existebat no eet pina po q sic no
differt a sa m et ex ptibs i actu no sit
vm pse ¶ Et tres sic opiantes i cidut
in id q edut euade id n for q acqrit
p usu abeo q p existet for eoulo sui
sic ditut de eo for et ita no eet mins
tata h q i ¶ Alij at dixerut moti
sp easde rees nois pcedentibs q for s
eius q ditate ul eentia tota p existit
i m au sui pductoz ab agete/ sz no s
im mom ul no s ide ee sm q acqrit p
existit qm ad po esse et acqri qm ad ee ac
tuale/ atr n ditut no eet vm q het
eade for q nut dnrar i actu eet p9
in po tu aliq no dicer id n manete vna sba
e oua et ditut q ho intelligat gm gnio
phoz gmto penultio/ dns e i2 ho ad
vnu q pus e i po et p9 tussire de po
ad actu/ et sic ultio gmto/ d q multi de
cipiut q ponut ide qn e in po et qn e
i actu tc diusi in eius e vm gide q su
it i po e i actu ¶ Et i2o meth e gmeto
po gnibs i2 eia e no e dice q po eiaz
in m sz q ex h et q eia in po ad ee
eiaz in actu ¶ Sz hmus opiois sic et
ptea scntaco ptiet ad me tm q sp
ptedendo supficiar ad pus dito me no
bn vide q ia opio sit va tu q nlla eet
utilitas i gnatce for pone mi tu
ipa no ponar pticir n ex eo q in tusitu
tce optz id mane sbm sl vecz tio tu
sicois ipa at eencia ul qtitas for
eet id sbm ide gmutare d no ee adee
ul dee in po ad ee i actu tn q eencia

ut suppo tc ad pns id sc 4 nalr 4 gutis
Sit q ide e eencia i actu 4 ee i actu 4 eencia
in po 4 ee i po 4 no q duo dirsa ee sint ei9
de eencie n forte eet actia 4 actina q si di
cet tc gna no attigz n sbam tn q ma
nete qtc sit een rei meet ipi9 n ide 4
diffio eade quo ocesso no eet eide gna 4 cop
pco simpr s gm ps phorp 4 de gna tn q
qtiq ens no eet i opp eendi eet ho q
de ho deciate 4 h qde asin9 4 h lap tn
q oz 1a dirsa ee ul istos diusos mos dig
ui rar ab eencia for exq coppit 4 de
nouo pducit een for p ma 4 tc s q
psindit a for oz scie vtp sint acti ul sba
4 si sbe vtp sint mie ul for ul opo 4 q
bz mo in hen acti osiden du q oia ac
q vidit coge q for maneat pnt appli
ca ad cognidm q illi mor maneat sicb
ad ho mtede velit Io vi ee ddm de v
tutib9 i nob sit alijs foris nalib9 psia
etib9 sua ma i m sua q tlez heat ana
inchoaco sdm q sim ppn exceptn ul p
fcile 4 pceas 4 p qnis hns inclinacos nalr
ad eas sustinedas sit m icha ad form
4 psfcile ad psfco recipiedn p exisstit in
na p nob ho n susceptin e po ene appella
sn intellectualis sn spual sit i aa qoe dice
ba het ac poe in sc nob a na dicete ap
2o hui9 q potetes sum9 nalr 4 hac smaz
expsse sonat vn a q d i natn q de
sustinie eas 1a i inchoa q vtutes hnt
ana qaiq sint 1a 1a e i ee q hnt i sins
pncipijs p expositib9 ana qtiq sint 1a pna
su actia su passiua ho ac n ade q ee
ipor pn ox 2a q sati p q q ond 4
deciant bona exoitu 4 mala exoitijs
nob pueierta 4 q pvtutes ad mtaz p
fccoz supma appnqmq 4 qtitn ea pincia
obligas exsstitat 4 puotat ad acqsico
vtutis sz doctna moalis e hi9 i 2 3a
q p q ul vtutes i sc nob pfce pnaz ul p
doctna ul p asuefco no pnaz q s naz
nob i nata i dnt sn9 ad vtutes 4 vitia
ho 4 pz p rces ap i lra q n nalr con
alr asuescit 4 q qtiq qde nob ana ad
veit pos hor pns fim9 sz n i sc nob
pfce qm otingit roin demoalib9 hntes
n p vtutes sz aln p optatas malias op
ari 4 tlem vtute n hnt n acqrut sz
p dcm ap p9 alegm dicete sz mlti qde
no opat i 2 1 vtutes nob insc pe
suefco Sit roib9 ap ho pz q i ar
tacta sunt e tn i telligedn q vtutes
nalr insi nob pfce pnt i telligi vo
pnt nale d 9 violetn 4 ita e ddm q i
sc nob nalr Alo pnt nale sigt ide
q hens 4 i nale oppo ide q dishens

q admo destius 4 inopposiitates diti9 in
nales 4 ita pt diti q vtutes sc nob nales
4 vitia ei9 oppa in nales 2o pnt nale d
9 volutaim s q i q sit pmaz el tiaz opa
4 libez 4 ita dcm e no in si nob nalr v
tutes Cuc rndedn e ad rces in oppom Ad
pa q argu q i sc nob a na ddm e q ista
tpatia ul fortido q nob a natitate i e no e
vtus moalis n pnia n s q ho dica simp
bon9 sz e hilitas q 4 inclinaco ad fam
tlem vtute sustidas sit in 6o vi Ade 2a ra
cie bn appet q p vtutes insi nob nalr
pnt nale d 9t volutaim Ad a3 ddm q
pactaes nales oplen i nob vtutes s q
nalis acto dstigint 9 violeta no s q de
stigint 9t volutaria 4 ho suffi 4a rop
bat q vtutes sc nob nales i hentes 4
vitia i nalia i dishencia 5a ro pbat
q i sint nob nalit pnt nale di 9t violn
tn 4 ho ide pbat 6a ro Rces at argu
etes ad vtriq pte de doctna pcedut
vijs suis Ad rcez q argint q no 4 asue
fcte ddm q insti i nob fit ex insto opib9
sz otigit opa dupr dci insta vo q iuste
opat 4 forte supplet insti ut exeis no
bis insti i sit Alio q silia sc iusta opib9
q insti opa nob insti 4 denoiat insta
a insti rce silitu Vl pt dici q op9 pt
si iuste dur vo q abitu insti pced Alio
q pcedit i mete ab ipa volu pso i pen
syo libet seqdo iudim rois ul forte me
dis alijs psuasoib9 et amoicoib9 pso i
mo bn age pced insti 4 alijs mois no
oz Dut ad rces opio pns i pbatas rn
dei pt po qn d q eet caco si vtus fiet
coulo sin ddm q no sz caco eet si no edu
cet de po sbi si n ages pns nalr atti
git ad eencia for q pducit q ad sbm
i q ea pducit tc eet creato si vo p9 na
lit attigat ad sbm p ei9 form de ei9 po
educat tc no eet caco qn 4 d q violn
tn e ei9 pn e extin ddm q i acqsi
vtutn passin ofert vn q nalit inclia
ad vtute passine lap at violnt i clinat
sursn q no ht ad ho inclinaco nalit sz po
ci9 nalr resistit 4 a opio adinoit
s q alr no eet vm dice q h ea for q
i nuc e i actu eat pns i po no vz qm for
no ex eo d ee i po i matia q i eo heat
a q ee destictn ab ipa m sz p sola inte
naz q pt sustine form ista Alic at
om bn d q ad i q an eat i po bn tns
ft ad actu 4 sit i actu h e n matia
ipa q p9 expns i po ad form sit i actu p
ea tn d q ages explt i q e ana i po ad
ee anaz i actu i cedit q matia pns i po
ta i i po ul in poa anata 4 pt anaz i actu

post h3

magnifice dicitur homo q ut lap ... mod

pona i sita

i choao

clogaui

adoctra

et tlez insticia pcede pnt et exercis sit i nob

libtat

insinuaci

Perfecta autem de hoc perscrutatio in metaphysica quaerenda. Capitulum 2

Utrum aliquid naturaliter existens

aliter assuescat. Quod sic, quia quod nobis a principio convenit est nobis naturale, sed delectationes corporales sunt huiusmodi, ut dicitur [illegible] huius, igitur illae sunt nobis naturales, et tamen homo potest ad oppositum assuefieri per temperantiam. Item 2o, cum passiones non insint nobis a parte neque per fortunam neque per nostram electionem, videtur quod nobis insint per naturam, et tamen in eis aliter assuescit. Item, intellectus naturaliter inclinatur ad veritatem primorum per se notorum, et tamen per consuetudinem impeditur ab ea, ut dicit commentator 2o physicorum. Item, commentator dicit ibidem quod aliqui in tantum assueti sunt comedere venenum quod ipsum tamen quod erat eis cibus, et tamen venenum est contrarium naturae. Item, 6o huius dicitur quod quaedam sunt virtutes morales naturales, quod ad mentem dicit Aristoteles opinantes dicunt esse scilicet [illegible] et providentia sit in morali, dicentes hoc quidem moralis habitus autem primitus omnibus nam videtur singulorum morum existere natura aequaliter, nam iusti et temperati et alii huiusmodi confestim a nativitate et postea ut homo aliter assuescit. Item 2o huius ad volens [illegible] quod vitiose tenditur ad unum extremum potest ad medium per assuefactionem redire, dicit in contrarium autem nos ipsos attrahere oportet multum abducentes, a peccato in medium veniemus, quod declarans exemplo dicit quod tortuosa lignorum dirigentes faciunt sibi lignum tortuosum per multiplicationem ad contrarium aliter assuescit et tamen tortuositas naturaliter sibi inerat.

Item oppositum dicit Aristoteles 2o: nihil naturaliter existens aliter assuescit, quod exemplo de lapide et igne declarat, postea subiungit: neque quod aliquid eorum quae innata sunt aliter utique assuescit. Item, sciendum quod naturaliter aliquid dicitur quandoque contra causale, aliquando contra violentum, aliquando contra artificiale, aliquando contra [illegible], aliquando contra consuetudinem, aliquando contra voluntarium. Item dico primo quod naturale prius accipitur [illegible] moris [illegible] aliter potest assuescere, quod patet quia virtutis ipsius quinque moris sunt homini naturales et tamen homo aliter assuescit, quod autem de 6o sit dictum consequenter apparebit. Item pro tamen sciendum quod potentia sit utrumque potest se habere ad actum cuius ipsa est principium dicitur, vel quod sit ad unum actum determinata quod non indigeat recipere ab alio impressionem aliquam ad exsequendum ipsum actum, sed impedimento non exsequente ipsa est sufficiens exsequi ipsum sicut est de gravitate ad locum deorsum. Item ad 2o quod sit indeterminata ad diversos actus ita quod ad determinate prosequendum aliquem actum indigeat aliquam prius recipere impressionem determinantem ipsum ad unum actum sicut se habet potentia motiva ad amatum non determinata ad movendum donec impressionem recipiat ab adamato, sicut declarat commentator 4o physicorum commento 10o, et possunt esse de hac differentia dari exempla in moralibus, potentia namque appetitiva est indeterminata ad virtutem vel adinvicem dicitur, et ad agendum virtuose vel perverse, non determinatur indiget operibus deceribus ad virtutem vel ad [illegible] indiget et de virtute morali ipsa sibi determinante ipsam agere studiose vel vitiose ad agere perverse, sed virtus est sic determinata ad agere bene,

quod prius obviante non existente impedimento. Item, [illegible] aliquis breviter dico primo quod potentia determinata per se ad actum numquam aliter assuescit, quod non potest aliter assuefieri per ablationem priorum determinationis et impressionis, determinationis opponitur determinatur [illegible] ad oppositum actum, sed potentia de se natura ad aliquem actum non potest illa determinatione amittere et oppositum acquirere, quia non esset per se determinata sed indeterminata. Item 2o, potentia indeterminata est duplex, alia namque est quae per unum solum motum vel una actione sola potest sufficienter determinari ad actum, utpote sicut motiva ut moveatur ad amatum vel per plures motus vel per plures actiones subordinatas et diversarum rationum. Alia est quae ad suam determinationem indiget multis operationibus eiusdem rationis, prima autem ipsarum potentiarum non est assuefactibilis sed 2a huiusmodi ratio est quia assuefactio proprie est ex multis operationibus consimilibus generatur inclinatio et determinatio ipsam ad similes operationes, hoc autem ultima potentia invenitur inter multas alias potentias in operatione ad multos actus ipsarum sed non ad omnes, sed non invenitur inter potentias corporales omnes actus ad quos invenitur esse potentia corporalis consequitur potest perfecto per una sola actione nisi sint remota potentia quae [illegible] indiget pluribus [illegible] diversarum rationum et tunc forte huius est quod potentia corporalis [illegible] sunt magis per naturam quia potentia autem non solet sola actione magis per naturam impressione activa et recidere. Item, qui hunc modum dici potest loquendo de naturali prout distinguitur contra artificiale quod nullum naturaliter existens aliter assuescit, vel primo potentia determinata aliter potest dici quod id dicitur naturale cuius principium est ad quod ipsa per se est determinata, id autem dicitur per non naturale sed tamquam accidentale et contingens ad quod ipsa non est per se determinata naturale enim sic se invenitur capi prout distinguitur contra accidentale quod non per se inest. Item dicitur naturaliter in esse non autem sic accidit. Sic primo sumendo naturale nullum naturaliter existens aliter assuescit et ista est facilior huius quaestionis solutio et quam minore videtur pati calumpniam. Item 2o illa ratione dici potest ad rationes. Ad primam, quod delectationes in cibis et in potibus sunt appetitui naturales sicut quod appetitus est determinatus ad delectandum in cibo bono et potu bono et non potest in contrarium assuefieri, sed ad hoc impediri possunt per egritudinem et ipsius appetitus corruptionem, sed non est determinatus ad huiusmodi delectationes prosequendas excessive aut diminute aut mediocriter, ideo potest ad horum quodlibet assuefieri. Ad 2am potest dici quod homo non potest assuefieri quin patiatur per multas passiones, sed assuescit quod aliter passionibus perficitur vel ducatur potentia excessive vel defectuose vel mediocriter quia ad hoc ipse est indeterminatus per se. Item ad 3am potest dici quod intellectus ita determinatus est ad veritatem primorum principiorum, scilicet omnino primorum et per se notorum capiendum quod non potest assuefieri ad negandum, sed de aliquibus principiis non omnino primis et per se notis capiendum nos bene potest assuefieri ad negandum quia non est determinatus omnino ad veritatem ipsorum per se. Item ad aliam potest dici quod natura non

e omno declata ad unu tm io pt asuesi
ad a' et alia ad malu ul salte ad minus bo'
et malo ad minus tn ¶ Ad alia dum e q' i'
ututes moales ul moalib' siles sint q'
iclinaces ad actus aliqs tn no s' omno p se
declate ad i'os io otigit alr asuesi ¶ Ad
a'm pt dici q' lz lignu cunt tortuosu et no
ad i'm tortuositate no e p se declatu sz
attinata' io pt elsi ad ?ru io rusticat pt
pvna sola loga et otinez plicao' io no
e i' p asuescoz ¶ Sciedu e et q' roes oms
salte ples n' az ocludit de nali put de
tigwi o' ale mo s'n dco si q's diliget at
tendat et c' qri' 3o

Trum virtutes generentur

in nob ex opa'b' ar' q' no q' sit effus lz
a sinb cens centia ita ut hre et abeis
fini et boi et ita ca dz ee melior et f
mior effu sz opa'es pcedetes utu' no
s' f'mioes utute q' scati tnsent n' me
liores cu p no dica' ho bo' sim' i' ex eis
no gnat utus et no e dm q' n' opa'b'
seqntib' utute ia gnata et c' ¶ i'm pp'm d'
a'p q' declans psile i artiu gna'oe d' q' n'
oz discetes fact h'o facietes disci' pn' edifi
ti' edifi'tes sic et cytarisates cytariste sic
at et iusta q'de opantes iusti efficiut tpa
ta at tpati fortia vo fortes et c' Jt pt dici
q' oiusta opari iust' fit tpata vo tpat' vn
peculates ee moes et no opat silan' eg'
tatib' q' bn audiut me'cu et no fa'nt eis p
cepta vn sic illi no acqrit sanitate ita
ita n' i'ti utu' ¶ i'o dm q' ut' gna' ex ac
tib' ¶ 2o videdu q'o sua' h' ppo ex ¶ p'm
pz suffi' proes a'p p'silez utute ad artes
p q' ia dcm sunt et c' Jt ex oppoit' cais op
poiti h'tus siut mali at ex opib' mal
effitiut' i' ex bois effi'tur boi et utuosi et
h' o'e ocessa sit p' no ¶ Jt d' 2o ppoito
videdu p' q' sciedu q' h' ppo ex pt d' d'
h'tu' mlis cae sic dici' cultellu fi ex
fro ul h'tu' o'ti sic dici' az fi ex nig'
ul ex h'tu'ne ee effi' sic fi' dici' pugna
ex vino ul cultellu ex fabro et c' Alu dici'
h'tu' actois ip'i' agitis seu mot' abeo
veient' ad re fcaz fi ex h'i' motu fn ac
toe derelicta sic dici' cali'tes ul rarites
ex calefitoe fi' a'm possu' ad i'm 2m q' al'
fi' dici' ul ex agete ul monete ¶ Dico
i' p'o q' ututes no fiut ex opa'b' put ex
d' h'tus ee malis q' m manz in fco ee
nctia na et si aln dimidi' m' i' pma
nete et tnseu' tn mu' d' tnsies n' gn
actu' in distincte api'oe o'ca ul a for q'
ria for fiende tc n tnsit tce h' for ul

puatois ipa tn cencia m'e ul dtigwi'
abeis sz manz sz opa'es no oz mane v
tute fca i' d' ¶ Jt m no mag se ht adi'
tiui' e m ut po ad actu sz opa'o no mag
se ht ad ro po' q' utus ymo potis eg'
¶ Dico 2o q' ut' no sit ex opa'b' put ex d' h'
tu'ne o'ti ti q' opa'o oppo' utuit scat n' tu
utute ymo qnto mag ut' acqrit tato
mag opa'o pfcor effi' ¶ Dico 3o q' utus
no sit ex opa'b' put d' h'tu' ce efficiet'
q' ome effi'ns no agit p'pe effm n' al'q actoe
fudata i motu ul tnsmucoe sz opaces
no pducut utu' a'a actoe ul a'o motu
me'o sz s'eut ut' ipa met acco q' utus co
se' ¶ Jt effcus no e pn'm effi's n' forte
finale sz utus e pn'm opatois et si ipi'
ex q' fit tn osilis et no e pn'm finale sz
potis e' i' d' ¶ Jt a' q' sit q' s' i eo sbo
vnu no pt ee actm alti' sz ipa opa'o sal
te p'maria e s' electo et ipa utus i eode sbo
s' s' appe' i' d' ¶ ppoes tn 19 roib no ap'ind
oms ocedut io de h'ys p'ea videbi' al'q
put reqrit pns m' ¶ Dico 4o q' utus fit ex
opa'b' put ly ex d' h'tu' actois ul mot'
p' q' mot' utus acqrit et cu fiat ex opa
coib' et no i al'q tn moz pdco no az mo
dus alr n' i' q' utus fiat ex eis et c' No tn
q' q' utus sit ipi' opis ti' m tn' sz ex tri
sec' sit al'quo' for sbalis e ti' oltacois
vn sic for sbalis e palta' ut popa' q' ages
agens n' m r' for sbalis sz e acco ul
mot' q' ages ipaz pducit ita e et d' opa'b'
r' utitis ¶ Sz tc o'e dui' q' sit ages
opatois et ipa e volu' ¶ Ad q' al'q dicut
q' ipa nc po e i'a opaco' acta lo'o de
intiori opacoe q' e velle appete q' this
opa'o d' acco i manes q' no e q' passio
i manent s' ois acco dret i manes sz
q' manz i agete tn i' maneat i po appe
titiua se' q' h'i' po e' ei' actm pn'm
¶ Jt vo'as no solu recip' actu sz elicit elic
cet e age et c' Jt vo'as semzipaz declat ad
actu sui alr no eet plus liba q' q'
cuq a'a po pas'ua sz d' tce s' pn' pasiue
no e declate sz declari ab acco i' d'
¶ Jt tn utus sit vlti' po' et disponat pom
ad actu oz i eode gne se hre ad actu
pom et utute sz utus actie se ht ad actu
sui qm sit ars se ht ad opus utuosu
Ars at e pn'm actm sui opis i' d' ¶ Q'
al'q ofirmat dicetes opus nalr ht ee
ab agete q' ee in se et pt nalr ee i se q'
recipi in sbo sz op' utut' n' ht q' sit bo
nu ex eo q' m sbo recipit sz potis eg'
s' ex ope sbm reddit bonu i' op' ht q' sit
bonu ex se ul ex eo q' e ab agete sz ex ipa
utute ht q' sit bonu q' 2o h'i' d' h'ntez

(utus)

pficit et op9 ei9 bn reddit / ymo op9 vtutis e ab ipa vtute acte ¶ Alij aut reputat via ista inpossibile / qm i pole e ide r eiusde actm et pam / actm n agit qr i actu passm pati p q in po et ide r eiusde no e i actu et in po / et 10 a° et 8° phor p q ide no mo a se ipo ¶ Et in p° de gnacoe aps volens pbare q sile no pati a sili i tendes duce ad maiis et manifestius i gens dr q sile no pati a sili / q sc q ide pate a se ipo / et 8° phor ducit ad ho i gens q ide calidu e et no calidu / moues n moi p q i actu et mole mo p q caret actu ipo ad q mone i mo q plus e isti reputat i pole q ages et passu sint i disticta sbo / cu actus et po q dr carecia actus no pnt sil exipe et q alr na eet via ad gclude du sepaoz et i mobilitate pi motors 10 q° mete et q diffi po actia et po pa / q po actia e pm trasmutois in a° i q ins aliud / patiedi aut po e q i ipo paciete pncipm mutois pate ab alio in qm ad / et 8° phor pbat ars et gm q gria et leuia no mouet se q no sc disma i moues et motu / dr n gm sit / ome q mo ex se a e disticta p diffi i motore et motu / a p ptes qtitatiuas / et cu corpa simplia n° diuidat istor mor / sc q no moueat ex se / omo / et dre q rce for mouent et ipe m° mouent / ho remoin dices si i dixit q sc corpa simplia conta ex m et for / ipo vtriq e destictu a reliq dicet9 ad ho q pa m no e exns i actu et id q mo ex se dz diuidi i motore et motu i actu / quo i mpo e no moin nc moue / si i lap moueret ex se gtiget q eet mones et motu co p form q e i pole ¶ Jn ho aut istor gclusia et i eor roibus no paruce latet difficultates lhites alibi locu / pfu i egetes pscrutacoe q negociu pns admittat / lz n ide et 2m ide / gcedr no posse ide age et recipe tn no vr i pole q agens et passu sint ide sbiectie / na 2° de aia dr aps / aiaz e ee pm corpis p tplex gen9 ce .s. forlis finalis et efficiens / aia naq moin corp9 lohr / cor9 et 2m qz ei9 pte mutt / et aia i mutte se ht actie / et gm° 8° phor gmto vite 8° dr / ulla n dubitabit q al mo ab aia et q aia e motor et corp9 motu / et gm° dc / aia e q e motor in aialibus destiguit a corpe q e motu / lz no distiguat p ee / sili d gruibus et leuibus dr gm° e° phor / q for e motor et m motu / et 3° celi dr q for grauis moin ipm p q e for et mo p q e m i q dr ad q gui / moin / sc q e i po deorsu ¶ Jt d motu ferri ad magnete et nutrimenti ad mbra / dr gm° a° phor gmto 10 q nutrimetu no mouet admitendu n cu finit

i aq dispoe deuicto et sr feru no mo ad magnete n cu finit i aq qlitate / 10 tc magnes frica cu maleo amittit vtute / na feru tc no attrit de lapide aliq qlitate p q i nata e moin p se ad lapide / et ide dr q lap mo ex se ad infius et ignis ad supius / ut pficiat / ut lignoins p° posterior dr q scia pm e efficiens sit suu oigo scie gclusionum scia n pmor vi i aia gnare in gne sciaz gclusio nc vi in gclude de ncitate q illi ad ho gcludedu ad ducunt / gruis n ide p sbm et diffi no possit ee p se actm et passm r eiusde / nc i actu q sit i natu e age et in po q sit i natu pati / tn ide p sbm diuisu / tn p diffi / nm e i gens ee actm et passm r° eiusde p m ei9 diuisas ptes ¶ Qn aut dr q agens agit p q i actu / et passu patit p q i po ad actu illu / et p gns q caret 1° actu et i eo sbo no pnt ee actus et ei9 carecia ¶ Dm q ages lz agat p q i actu / tn no oz q sit i eode actu forlr / tn 1° actu q pducit i passu / in tlia n q pducit mo9 celi no ht in se mo9 forlr / neq gnans alim ex putrefactoe e alim for ages i agit p q i actu ¶ Sz ho pt ee tpr / 1° q sit i actu tali qle pducit / sic e ho gnat ho / et ignis igne ¶ Et a° q sit i actu excelleciori et supiors ordis q sit actus pducti i ipo passu / ut d in tlia mote celu et de celo gnante aialia et aa mlta i ipsor inferioribus / ¶ 3° q sit i actu pnalit a qm recepta ab aq duor nt pdcor agecui / q e taq vtus ipor / sic pma pqlitates ab hoie i fuses gnale e hois et corpa celestia no i mete gnat aialia ex putrefcoe nata q no sc pxia sz qlitates q i fluxe a celo i het inferiora sc hiis / aln aiaz pnq gnan ¶ Dm e d q passm dz care 1° actu q ages e in natu pduce i ipm / p pole e q sit a° actu i for tn 10 i pole e ages ee sil sbitie cu passo lodo de agete q e tale in actu forli qle effectu i natu e pduce / tc n silis eet 1° et ei9 carentia / sz de alijs agetibus ho no pt gcludi / ho no n e i pole q al est aiatu actu p aiaz et i po ad albedine / et q graue sit actu graue et careat motu deorsu / et q feru sit i actu pnalit recepta a magnete et careat motu ei9 ad magnetez ¶ Et qm vlt sbingi i nz hem9 via ad gclude sepaoz et i mobilitez pmi motors ¶ Rpt diti q ymago pei9 i finitate sic ars declat i fine 8 phor / et palia via q 1° pont i eo 4° / quo cu pse sit pus eo q e p actus 10 i p° motore n dz gcludi dispo q no sit nlla mo9 / ad hoc q moueat / sz mouei no e dispo nlla motors ad ho q moueat / tc n n mones

possz mom n monet q e q arist. dedicatu ee p'm q si oz oe mones mom a hoc
eet ea ipse motus q monet z tc dotes ad
distet z calefa'ns calefaceret z eet cali
du z no cadu uc i fi arist. a hoc eet a
se motus z tc i s s finite oz ee statu ul
reflecti q itm pbat arist. z pz q eo dus
no colligit' pcessus arist. ¶ Dicit at de
dice po actie z passine no vz q sufficit
alieritas s'm diffi q at de gnia
no monet ex se ds dm e q m no e pse
mota sic q sit motu suffi'ns absq alio
motu quo no hret pom resistedi z no
eet i motu suffi'ns sit declat gm or eo pho
ep pp phor pp ho g q tec scpto motoe
q e for in ipo gue no remanz n m io no
indigz me' resistete z motu gue t no
mo' ex se pse sit q indigeat a' motu
extrinco z q z i digeat in pn' sin motus
motoe extrinco s. dante p' form gni z re
monete phibes sic dz vidi d'o phor
Mone tu ex se pse sic q ht i tius z pn'm
actm i me'to z pnc'm passiuu sin motus i
me'tu ¶ Quis at de hijs sustineat pn q
po appetitua sit actia sin pm acts intior
na lz no sit i po'le ide sbo diuiso tn dice
p eius vna pte age z 2m alia pati tn m
q visus e arist. z gm or ccede q ide sbo z
diffi'o age ide z patet pse ul monet
z mone' ¶ Costat at q appe'ns e pse pa'ns
z recep'us sin actus. s. sin appete io z ['Sn']
arist. 3o de aia mo'ns qda dup'x aliud qde
i mo'le ad qde q mo' e at i mo'le actuale
bonu mones at z e q mo' appetitiu mo
n. q appetit p q appetit appe'te at actus
motus q de e q at mo al e q'o at mo'
organi appe'ta ia ho corpeu e z. ¶ 2o ethi
cor dr' legs de po'ns appe'nes dr pos ee p qs
passi'les ee dnr ¶ Itm eet appetitus sin
ipius motus ad actu cams pmu tc no indige
dicat obo' lz pp eet i actu appetedi posito
n. agete z passo z appiquat adm z no
vi ro qm deat ipor as actus ¶ Lz vnde
q obm reqri' ad declaradu ages vle
lz ho vi' facto na frust' sit p plura q si pt
p pauciora lz posito q obm heat ma' vi
i actiez i i'm appetitiu z q appetitus heat
vi paniez pt bn salua actio ipor i oci
ose ponet appe'tus hre. in actiuz r'o eius
actois z io vi' m q appe'le e actiu ius
actus i appe'uez pom sit. n. ssi'le se ht ad
s'm intele at moiz s'm ad actu ssdi z
intelldi i z ¶ Dom e tn q appe'le ex
no monet ~~no moiz~~ appe'tus n ut e ex at
tu aphesiui z ita actus aphendi vi ee
i mediacius ages q obm ex q pp ho 6o
ethicor dr q p'den e hitus cu roe actiuus
sit ars z hitus cu roe fcius ¶ Et multi

posuerunt in ss'n intellcu z i appe'tu ss'ez ad
obo recepz ~~ea~~ ab actu ssdi in tellidi appe
tedi q si eet vm eet dubio glr. ss. 1a se hret
ad actu appe'di s. vtru actiue ul passiue de eo
vi' m q actie ipa n. ssoes z sili. ¶ Ibi q
e pn'le actm sili'do at actiua mag vi' se
hre actie ad id q osequt euenit ab actie q
passiue a Et z sic grauitas pducta ab a
gete se ht ad motu ipius gruis z qlr pduc
ta a magnete ad mo'm ei ad magnete ita
pt ymagi'ri lz q s ipa se hret ad actu
ssdi intellidi z appe'di ad q lz n. pductu ab
agete i passo oseq' q lz si no fint i pedi
tu. s. actus s'm ad actu p'm lz grauitas i gui
z dicta grietas i ferro se ht ad motus ipo
rp sit sut sup'm z ad ho pns aut'es ad ino
inius r' ¶ Vtru at volutas se heat actiue
ad a'qs suor actum z i manetiu no ad
pns dm e deq' p'ea loqui'. Si at qrat
a'qs quo vtus moalis se heat ad eius opa
s. q p ipaz vtute opant' vtru actiue ul pa'ue
¶ puto dm ee q eodemo sit po e vtus vtus
n. cuiusq lz po' cu atteda' p vlti'm ulos po
pt vi' ad ide genus ee reduci cu po'a cuius
e vtus z ho vi' dre arist. 2o huius dns q hi
tus st p qs ad pas'es hes bn z male pu
tamus ad irasci bn at z male hre ad ac
tu no vi' muctie genus po'e pp q dr' q o me'e
q oia pos quia dnr a' i som actiue si a
no si a' in bn n' rees qt ho adiete ratio
ocludut. n. n. dicius appete z i qe ee opa
tes in mat'es no cor dicius q m ea ac
to pn'o maneat sbitie lz forte q sbm sim
denoia' pmo'm agete lz sit ve passiu vide
n. e pati lz sig'de z pmo'm acti sit. n. sigt
forte q no solu appete z ogste p' ab ac
tio suo. s. ab obo lz z qda impeat ad ipm
tedecia sit ad eu'm ul q fint anticor
z wlga'ri opio q visus z ognico fiet ex
mittedo ul forte dnr opa'ces in manetes
i agete q i eode sbo manet cu sse obi
q adeas actie se hnt p q pdcm fint ul
forte rce in t'vs agete ul ss'us agetib z ap
petitus agete p q q da ponut s'm agete
z appe'tiz agete sic intellcm agete ul
forte q actie signt' q actie se hnt
ad mas opaces extiores z dnr tc
actes i manetes ut desigui' it eas
z alias opaces quas pog'i z appetitu
opam' exti q q'o sit alu alibi mag de
lz vidi ¶ Ad a's ro delibtate volutat'
p'ea osidabi z possius dre q si dicius ap
pe'ti ul volu'tez vl in t'm ul s'm elige fu
os actus ho e pp osiles cas qs dcm fint
q vide appete velle z in t'ie s'ut pmo'm
acti ¶ Ad a'z dcm e q vtus se ht ad actu
sic po z possius sili'z de arte z vtute ad
pns ocede si ocomius arte ad int're z vtute

successiue

eius

appetitiua se ages
appz ut declaratur

ad actum se se
hre vi' appe'le
appe'nus siti
intellectus ad actum

distia

actiue

d' vtu

ad appetere ꝛ ē si ꝯtroqȝ opaꝯ ad opꝰ extins
na ad opa exteriora vtutū ꝯcedēꝯ actie
se hre ꝛ appetitū ꝛ vtute ꝛ io dr 3o de aīa sit
pdcm ē q̄ appetitū ē mo̅ns motū ꝛ q̄ al
ab eo mo̅r q̄ at moīꝫ organo appetitiua h̄
corpū ē ꝛc ¶ Sꝫ at alij addiderūt dice
tes opꝰ pus ēē ab agēte q̄ ēē in se ꝛ ēē
in se pus q̄ recipi in sbo no vi in vm
actūt n. ēē ē in ēē ꝛ sīr nl ad īre pnto
ēē q̄ acci̅s alq̄ depēdēs ab agēte sit i se
ē ī agēte ꝛ in sbo ℞ ista dicūt rōe x alī
ās n. pbatū ē q̄ depēdet effcmꝫ exsins
tms ul mltiplicat in re sup cēncias ipoꝝ
effcuū ꝛ vltra dīc q̄ for pus nlr sit i se
q̄ in sbo ēēt scḋm ymaḡ ista q̄ ipa de foꝛo
adueniret sbo ꝛ no q̄ ipa abintrīo dedu
cēt de pō sbi ꝛ ēēt ā ēā q̄ viā phs no
ꝯcedet ¶ Sꝫ mialr ē dicē q̄ res ħt ēē ab
agēte q̄ ēē in se q̄ si ēēt ab agēte disti
gwe aq̄o in re ab ēē p se ħo no ē ñ q̄
ēē ab agēte inptat relcoꝫ q̄da ꝯrei
ad sim agēs mo ia rlo no ē por nalr ipa
reiēentia fūdāte ipaꝫ nc ē ī ꝯgens opus
vtutꝰ boītꝫ scia hre aīutute paiie ꝛ actie
rōe actie vtus n. īclīat pōm ad bn pa
tiēdū na at rōis ī ēa boīꝫ opꝰ agit ī bn
pō disposita ꝛ ē opꝰ melꝰ ipa vtute q̄ no
sūt corpa ab ea ℞ acta ā ra rōis ¶ Dīc
rndēdū ē ad rōes pnpales in pn̄o qōis
ꝛ ē ꝯcedēdū q̄ opacōes no sūt pnle actm
vtutis ℞ sunt sit motꝰ siue actō q̄ pnle agēs
agit ipaꝫ ꝛ tāle no aꝫ q̄ sit melꝰ q̄ sīnꝰ
q̄ res acta ¶ Ad q̄pa aē at opatō ꝯtinuū qūo ad
vtute q̄ ad boītꝫ dcm sūt ī io qoe pmi
libri ꝛ dcm ē ad qōeꝫ que̅ ē

Utrum virtus gnie ex opib?

[interlinear: ꝯtinēcia]

scḋm rcaꝫ rōm ar q̄ no q̄ rca rō agibiliū
pdēcia ē 6o hiꝰ pdēcia at no ē sn vtutibꝰ
ut ī dē pꝫ ī opacōes 2ꝰ rcaꝫ rōm ꝯmēsurate
supplet vtutes ꝛ ita vtutes no sūt ex
ēis ¶ 2o 6o hiꝰ no ē elcō rca sn pdēn
ꝛ sn vtute ℞ opacōes p rcaꝫ opacōes regla
te no sūt sine pdēcia neqꝫ sine vtute io
p vtute ꝛ ita vtus no fit ex ēis ¶ 3o vi
cōsus cū no ħeat rcaꝫ rōm no pt p rcaꝫ
opari ꝛ ita no pt vicōsꝰ sī vtuosꝰ q̄ no
ē bonū ꝯcedē ¶ Oppm dc aps 2o hiꝰ nāte
ē scruteri ea q̄ ēī opacōes q̄lr opadū ē
eas 2m rcaꝫ rōeꝫ q̄dē ī rōeꝫ opari ꝯme
ꝛ suppō ¶ Sꝫ pāꝫ pꝰ dc sup hīmdacia de
ficiēcia insup̄ sic ꝯrrūpit ēoꝫ pūt fortitudinē sīr
at ꝛ potus ꝛ tibi amplꝰ ꝛ mīꝰ effci co
rrpūt sanitate q̄ at ꝯmēsurata sūt ꝛ faciet
ꝛ augēt ꝛ saluat ℞ ꝛ tpācia ēno vtiqꝫ p
nēe ex sīlibꝰ opabꝰ ħitus sūt ꝛ ī diffōe
vtutꝰ dc q̄ ē ħitus ī eleccōē ī mēte ꝯ
nē deciāta rōe rca ꝛ ut vtiqꝫ sapiens de
clabit ī vtꝰ dꝫ sī ex opatōbꝰ rca rōe de

terat ¶ Primo vidēdū ē q̄ vtꝰ de ꝯmēsuratꝰ
opabꝰ gnar ¶ 2o q̄ no vtuosꝰ pt sī vtuosus
¶ 3o vir q̄lr possibile sit vtuosꝰ ꝯmū pbat alq̄
sit ex sīlibꝰ opabꝰ sīles ħitus sūt ut dc
aps vtꝰ at ē ħitꝰ bonꝰ ī sit ex bonis op
atōbꝰ no sūt at bone opacōes n ut sūt re
glata ꝛ mēsurate rca rōe ī ꝛ ¶ Sꝫ cū vtus
fiat ex opabꝰ ul ħo ē ꝯmēsuratꝰ ul no ꝯ
mēsuratis ℞ no ꝯno ꝯmēsuratꝰ q̄ tales sūt
male ꝛ defcuose p̄p q̄ erit gnātiue mali
ħitus ꝛ defcuosi no ī vtutꝰ ¶ Sꝫ iste rōes
talis pōtꝫ videt pati alqꝰ no n. ē vm q̄
ie opacōes sole sūt bone q̄ rca rōe regla
te dc n. mltꝫ ēē iusta opaōs ul bona ꝛ
ipaꝫ ēē bn ꝛ iuste opata ut pꝫ 2o hiꝰ no
n. bn ꝛ iuste opar n ex ltēe 2m rcam iudi
rōis ℞ boā ꝛ ē ꝛ iusta sit tāis q̄le opē
ea iustꝰ ā bonꝰ ¶ Dicm ī vir alqbꝰ quo
rō dēat intelligi q̄ ex sīlibꝰ opabꝰ sīles
ħitus sūt ad q̄ ut m vi declandū expe
dit dicē q̄ opacōes vtutū moāliū pūt
assignai q̄druplites p̄o q̄ in manētes
ipi votī alie vo ī manētes appetitu sēnsitiuo
¶ 3o ī extib mbrꝰ yris corlibꝰ q̄ organi
te vtim ad opa extius ꝯcedā ¶ 4o vo
sūt ex nos trāseūtes ꝛ vo q̄ ī ope libtatꝰ
pꝰ q̄ rō pdēcis iudiūnt dadū ēē tāleꝫ do
nū volutas ħo pmo eligit facē io impat
inferiores pōs ad ħo faciēdū 2o appetitus
sēnsitiuꝰ ꝯsētiēs ī pio votꝰ appetit idē facē
io moīꝫ cor mbra ad hoc faciēdū ꝛ 3o
ia corlia mbra motū illū ab appetitu re
cipiūt ꝛ 4o vo pōle ē ī tāli ꝯsecutīe ut
mēbris motꝰ motꝰ ī exteriores res re
cipiat ¶ Sꝫ ꝯsidū q̄ single hāꝫ opaōnū
ex ħo dūr bone q̄ sūt ꝯmēsurate ad rcaꝫ rōeꝫ
ħo ē q̄ sūt tāles q̄les rca rō deciānt ul
deciet easdē ꝛ debē q̄m at ipe acti ꝯm
surate desiūt tm ī alie in trāit ¶ Sꝫ
ē sciēdū q̄ ie opacōes no nītio sequit se m
ī boītē ī maā ℞ ēq pūt ēē bone ꝛ ꝯm
surate alijs ex cōtibꝰ mal ꝛ ī ꝯmēsuratis
¶ Vbi q̄ q̄ electō ī votē sit pptie ꝯsonās
rōi tū forte appetitꝰ sēnsitiuꝰ adōm passionatꝰ
ꝛ si extoto rebellare no possit tn ī ēsīa
mlta obediet votī p̄p q̄ no ē opaō pfce
rōi ꝯsōa ¶ Sꝫ itm dato q̄ votās ꝛ appetitꝰ
sēnsitiuꝰ pptie ꝛ pntissie ꝯsonet rōi tn forte
mēbra p̄p ī ꝯsuetūe no erūt ad exse
quēdū agilia p̄p q̄ sepe no possumꝰ tāle fa
cē exō q̄le vellēꝰ ꝛ no erit opꝰ exō bonū
ꝛ opꝰ ī manēs votī ē boīꝫ ꝛ ē pōle ē q̄ opa
pāō ī votē erit valde mala ꝛ opꝰ exō ē
valde bonū vbi q̄ si rō rca dictāꝫ amore
dī ꝛ no pp ypocrisim succurrēdo hinc pau
pi pōle ē q̄ vnꝰ dmes no pp deo ℞ pp yp
pocrisim succurit ei ꝛ cū ab ī opia releua
labit ꝯstat ī q̄ electō erit puā opus
tn exō erit valde boīꝫ q̄ ēīt tāle q̄le fuisꝫ

ꝛ in pōtēia vegetatiua ꝛ in sensitiua pōtēijs motiuis
sme quiqꝫ ma opatis om mēbroꝝ ¶ Sꝫ reuētam
ad ꝯpositū ꝛ dicamꝰ q̄ si cede opacōes no sūt pse
gnātie dūsoꝝ ħitū ꝛ opacōes mēbroꝝ aīant
ħitus ī mēbris oportebit pōte de pse q̄d aē opa
cōes aīant ħitū in appetitu sēnsitiuo ꝛ alie ī volutē ħee
aūt no videt ēē opacōes illaꝝ potēciaꝝ ¶ 2o dico
q̄ ħitꝰ volutꝰ gnat ex opacōibꝰ volutatꝰ ꝯmēsuratꝰ
ħe ē ꝯsōis rce rōi p q̄ ul exꝯmēsuratꝰ ul ex ī ꝯm
suratꝰ no ꝯtigmēsuratꝰ q̄ ille sūt gnāte mali ꝛ ꝯ
¶ 3o dc q̄ opacōes exteriores ꝯmēsurate gnis sūt
absqꝫ ꝯmēsuratꝰ electōibꝰ pūt p actus mltū pfice
ad gnāoēs vtutꝰ ī ipa volutate phut mōm q̄ quis
ħoī opacōes ī mēe fiat ꝛ coacte ul forte admā
ī fine cū mēbra p eaꝝ exercitiū agilitat ut q̄
prius erat eis diffile ꝛ laboriosū fiat facile ꝛ sn

labore exqua ꝯtigit ut appetitꝰ sēnsitiuꝰ prius p̄p difficultē ab
horrēs hūioi opacōes no amplꝰ eas abhorreat
ꝛ p ꝯns nc inclīet ul no forti impetu inclīnet vo
luntate ad oppoītm eaꝝ ī mo volutas no tēta ul no
fortit tēta p appetitū sēnsitiuū ad oppoītm rōis facilꝰ
eligit q̄ rō dictāt exq q̄ electōe si frequēs gnātur
pse vtus volutꝰ ¶ Hoc ꝛ declar sic q̄nto volutas
p appetitū sēnsitiuū magꝰ tēptar ꝯ rōeꝫ tāto difficiliꝰ ei
eligē p rōeꝫ ꝛ p ꝯns tāto diffilꝰ ē in ea gnāre vtē
℞ appetitꝰ sēnsitiuꝰ dupliciter rōe in natꝰ ē tēē volutē ꝯ rōeꝫ
vꝫ p̄p ēsīaꝫ ꝛ labore sūꝰ in exteriori opacōe q̄ rō rca
dictat ēē faciēda ꝛ 2o p̄p delcaōs sūꝰ in oppō opac
ħāt n. dūtēꝫ nōt aps 2o hiꝰ cū dc p̄p voluptātē
q̄dē n. mala opam p̄p aūt ēsīaꝫ a bonis recedimꝰ
sī vna istaꝝ cāꝝ remota ul remissa facilꝰ ē volūtē
accipē ē vtē pma aūt ea remouē sn alienatur

ab optia electoe ꝑ qꝛ i° ang 2° hin9 loqs
de exoriori ope ul de ope mbroꝝ p° dicaꝫ il°
op9 bonu ⁊ bn opatu ⁊ op9 malu ⁊ ma
le opatu ꝑ istn opꝰ bo9 si sit tale qle ra
io dictaꝫ i9 fie debe aquiq3 electoe ꝫ qꝛ
opatu d' in hitu^ne ad opate io no d' op9
bn opatu ñ tu opatꝫ bn sehint i opado
opans at sitelig ora pt dicameꝫ rte
rois q p° moiꝫ appetu ⁊ eo me^te mebra
corlia ⁊ res exa io no erit ol op9 bn
opatu ñ fiunt electe bona opatu ¶ Hꝫ at
i smaꝫ i te debat ang 2° h9 q at 2° v
tute fiut neqꝫ si h9 qlit heant iuste
ul tpate opata se ꝫ ⁊ si opas qlr hns
ope^r res qde i iuste ⁊ tpate dim qn se
tales qles vtiqꝫ iustus ⁊ tpatꝫ opab^r iusꝫ
at ⁊ tpatꝫ cu no q h opa^r ꝫ ⁊ q sit opate
s· qm ad meliore electo ut iusti ⁊ tpati op
ant ¶ Ex qb9 ⁊ vbis aꝫ qꝛ no ex boi^te opis
exrioris ho d' bon9 ꝫ ex boi^te electois
ipi9 vo^ts ¶ Dico i° p°mo qꝛ hitus i ipa volu^te
tute gnan^r p se ex opa^b ipi9 vo^ts h° e ex
electoib9 ¶ qꝛ sit pbo mlqꝫ io ronabli^e e qꝛ
hitus gnic^r ex ffrijs i9 po^e gnia^b9 qꝛ ex
aliels v g^a mang9 no agilitar ex opab9
pedu nec eꝫ ꝫ pedes ad tiedu fiut agi
les ex freqt^e tre gnit ad freqt^e ca
tadu ex freqt^e cantare lingw ad loqndu
ex freqt^e loq ut^e ad rotinadu ex sepe ro
tinatia ita i^r ⁊ volutas ad eligedu ex sepe
elige ¶ Sz itin qfmo sit h^r opatoes no
videt ee p^a gna^ve diusoꝝ hitum ꝫ sic
dcm fuit in fine p^mi libri oꝫ i vo^te gna
ri hitꝫ i vnu ⁊ i appe^tu sensi^vo aliu q mb^r
agilia redut^r ad opa^s exriore ¶ Nec
niens si po^e mo^ue mbroꝝ acqrit sibi
hitu p asuefco quo ⁊ po^a vege^ua ho sibi
acqrit vn d^r qm^or in pheio 3° phoꝝ
qꝛ quida in cetu asueti fuerit comede
venenu mixtu qꝛ eat cib9 sr ⁊ io in
ttia^ua ⁊ in specta^mis assint vn qm^or
v pius d^r qꝛ qs fiut asuetꝫ ede simoes
flos apuntia e i^a qsue^do ca ad ve^di vi
tate h° ⁊ pꝫ 2° meth^ce ¶ vi^r i° qꝛ ois are
po^a sit asuefti ꝑ qꝛ no e mradm qꝛ aq
valde mira^r met qꝛ i vo^te ⁊ i appe^tu sensi^uo
diuse ponat^r vtutes moales i° ex asue
fcoe acqsite ymo ad edm e qꝛ po^e seq q° Ꝺ

b

Utrum opatones pcedentes
vtute s· ex qb9 gna^r ⁊ opatoes seqtes q
s· alit^e pcen^t sit eiusde spei ¶ arguit^r q qꝛ no
qꝛ vtuose opari ⁊ no vtuose opari no se
eiusde spe^e salte de gne moꝝ ꝫ an vtute
no opam^r vtuose ⁊ p9 vtuose quo ꝫ op9
iustu sn iusti^a ꝫ pt tn iuste no pt neqꝫ v
tuose ut pꝫ 2° hin9 lib' ¶ Jt bonu ⁊ no bo9
no se ea s· ꝫ op9 seqs vtute e bonu pce^us
mo3

ex bca opacois exriores exercio aquiqꝫ electe pcessit
⁊ pꝫ qꝛ ois opa° disso^a rte roi su exrior su intior
valde obstat vtuti ois aut qso ut qso e ul p se
pdest ul patus pdesse pt ¶ Adrees i° ad p^ma
dde e qꝛ pruden no e forlr rca ro· i· rca racina°
sic nꝫ vtꝫ moral e rca elco i mo pden e hitꝫ
recians int^vm ad rocinadu pmpte ⁊ fmit de
agibl9 agi^lib9 ꝫ no dico qꝛ tal hitꝫ sit nctri9
ad rte rocinadu sit ⁊ no qcedo qꝛ vtꝫ moalis sit
ncia i volu^te ad rte eligedu ymo qplibtate
arbitij no possi9 ⁊ si p^me hituati firmig ⁊ ve
indicte ⁊ rte elige ꝫ h° sit valde diffi^le
¶ Ad i^m aut qꝛ d^r ang 6° hin9 qꝛ no est electo rca sn p de ⁊ sn v^te
dd^e e qꝛ auctori^as no debꝫ int^ei dimpli^r ꝫ de diffi^li att·n· no eem9
ꝑ dm maioꝝ opacoꝫ pl9 qꝛ maioꝝ hitu^m eius oppo^m hn vi^r i 3° hin9
ad a^s dde e qꝛ vicosꝫ ꝫ p hitu i elicet^e ad rocina° ⁊ eleoꝫ mali
cu i i cta° no ncitat eu ad h° qꝛ tollat arbitij libtate ⁊ e ꝑ rit q° Œ

at no cu dicat^r 2° hin9 qꝛ vtus hnte pficit
⁊ op9 ei9 bonu reddit ¶ Jt sic effus ee simi
lꝫ ex sinis caus ita ht sua dictaꝫ ad ex dria ca
ru ꝫ opatoes pcedetes ⁊ seqtes no pcedut
ex ade ca sm ss^s qsentes ex vtute pcedut
⁊ pcedetes no i° ⁊ ¶ I° 2° exigetia finis ne
cesse e modari spalr in moalib9 ut qꝛ no
sit ad bonu fine bn si no pt ꝫ fines dctaꝫ
opaco^m se detigwut^r iustꝫ·n· ꝑ opa te ins
ta opa^r no iustꝫ at no ꝫ ul ꝑ mudana
gloaꝫ ul aliqd ali mo i° ⁊ ¶ Aliq at arguut
d^m qꝛ sic no e me^m int vtute ⁊ vitiu ita neqꝫ
a' op9 vicosu ⁊ vtuosu ⁊ h° ee sbm ⁊ obm
ee q tha nata se si ꝫ opa ex qb9 vtꝫ gna^r
no se vicosa no·n· ex eis gnare^r vtꝫ i se vtuosa
vtuose opata ¶ ita qꝛ vi^r qꝛ in se sint qsequb9
opib9 i eode spe moꝝ ¶ Jt op9 tale qle
iustꝫ opat^r e eiusde spei cu iusto qꝛ iustꝫ
opa^r ꝫ op9 ex q° iustia gna^r e tale p ang
dicete exiuste opari iustꝫ sit ⁊ ex tpata
tpatꝫ res at iuste ⁊ tpate dim qn se tales
qles vtiqꝫ iustꝫ ⁊ tpatꝫ opab^r ¶ Pro d^e
ang qꝛ no solu gnacoes ⁊ augm^tes coꝛp^es
ex eisde ⁊ ab eisde fiunt ꝫ ⁊ opatoes in
eisde erut ¶ Jt atꝫ distigwi^r pobat ⁊ ꝫ
oba se ea ¶ Jt re opatoes no videt^r diffre
i no mo agedi s· qꝛ vtuosꝫ agit firmi^r vtuo
se ⁊ pmpte ⁊ delcta^r alit at no ꝫ agat
ide mo e sius sort no eet spe diusꝫ at su
plois ꝑ tales dras i° ⁊ ¶ Jt vtus age
tis ⁊ patiet no diusificat spe ꝫ tali^ter eꝫ
so^m disso^t ipm ad vltimu mg pt io neqꝫ
ab hoc effus s^e diusificat^r ¶ Ista qo sol
me^r facilr p ea q dcta fiunt i pcedeti qone
vbi dcm fuit qꝛ vtus i vo^te gna^r p^e ex
electoib9 ipi9 volu^ts qfomis rte roi ⁊ qstat
qꝛ tales electoes elicut^r ꝫ gna^ua vtute cu i°
electoes volu^ts sint bone ⁊ male in gne moꝝ
ex eo qꝛ se qso^e ul disso^e roi eꝫ qꝛ hin9 electoes
pcedetes vtute ex qb9 gnat^r p se vtus ⁊
electoes seqtes vtute se eiusde rois i gne
moꝝ ⁊ at se i^a p^a q° ¶ ꝫ ⁊ qꝛ dcm ang fuit
qꝛ opatoes exriores qmsate ad qda sunt
electe pnt patus pdesse vtuti ⁊ ad gna^s
vtut^s in ipa volu^te io de hijs e videdu
vtꝫ s· ante^tes ⁊ qntes eiusde spei ⁊ ma^m
e qꝛ sic in gne nre ꝫ nos qri9 de gne moꝝ
¶ Jo sciedu qꝛ i° opatoes cu in se sint qme
sate rte roi ⁊ ꝫ no ab electoe qmsata p
cedut ⁊ ipe hnt ex eo boitate morale qꝛ
q cosonat rte roi ma^m e qꝛ ille opatoes
in se se bone q^m ad m seqtes io qcede e qꝛ
sint eiusde spei in gne moꝝ ⁊ i^a sit 2^a q°
¶ Ad m^e tn qꝛ i^e opatoes no qsidant in se ꝫ
in regne ad opa^s s· ad ei9 electo tc dicede
erut bone si a bona electoe pcessent ⁊
male si a mala ꝑ qꝛ po^le e aliqꝛ opari ex

Marginalia: pcessit · differt · opib9 · eoꝫ · ⁊ inclinant eꝫ qꝛ ad vnu / inclinant q ad aliu · asuescit · qnaliter · ꝫ ꝑ eodem d° · vtuosa si se ꝫ no sit ex pcessit · adiaꝫ · qꝛ admod ee · ordie

operis valde bonum in se ex quo tamen opere non meretur sed demeretur propter pravitatem electionis ¶ Dicendum ad primum quod licet opera de exterioribus non in se sed in relatione ad operantem dicto modo quod si ipse ab electione recta processerint et tamen antecedens virtute et sequens erunt eiusdem rationis et si non non quoniam sequentes ab electione recta procedunt hoc sit 3a conclusio ¶ Ad secundum dicendum est quod licet adversarius procedat ad partem quando dicitur virtuose operari et non virtuose operari non sunt eiusdem speciei in genere morum verum est quantum ad electiones ipsius voluntatis et forte voluntatis sine virtute addita potest ex libertate sua eque bene eligere sicut cum virtute sed hoc sit difficile et rarissime eveniat et tamen diceretur quod talis electio esset eiusdem rationis quantum ad bonitatem morum cum illa electione que esset cum virtute addita ¶ Dicendum ad 3m quod si virtuose operari tamen solummodo intelligatur operari sine virtute addita voluntati maior quam tamen accipiebatur non esset necessaria sed tamen per virtuose operari tamen intelligatur operari quod est eque consonum rationi ac si esset sine virtute tamen antecedens conceditur sed tamen dicitur eius quod quia absque virtute acquisita contingit ex libertate voluntatis operari virtuose quoniam autem dicitur quod opus non sit iustum sine iustitia dicendo loquendo de iustitia que est virtus acquisita proprie non debet intelligi solummodo in potentia sed sic difficultatem ¶ Ad 4m dicendum quod virtus non reddit primum opus bonum sed dispositionem per se dictat voluntatem ad bene eligere faciliter et prompte quod tamen sine virtute voluntas potest ex sua libertate ¶ Ad aliud dicendum est iam quod virtus est necessaria boni operis sic quod non possit esse bonum absque virtute ¶ Ad aliud dicendum quod procedit per aliud contra semper potentia ¶ Ad ultimum autem rationes ad oppositum procedant facile est videri considerandi et cetera patet quod sic alia questio 6a et cetera

Utrum absque operationibus exterioribus

possit in nobis virtus generari ¶ Arguitur quod non quia aristoteles assimilat generationes artis ad generationes virtutis in 2o et non est dubium quod non fit in nobis sine exterioribus operibus numquam enim fiet bonus cytharista qui numquam cytharizaret aut bonus faber qui numquam fabricaret ¶ Non dicit aristoteles virtutes accepimus operantes prius quemadmodum in aliis artibus que non oportet discentes hoc facientes discimus puta edifficantes edifficatores fiunt et cytharizantes cytharisate fiunt Sic autem et iusta quidem operantes iusti efficimur temperata vero temperati fortia vero fortes ¶ Item 6o huius dicitur quod prudentia non potest in nobis fieri sine multa experientia experientia autem non est sine exterioribus operibus multis igitur sine hiis operibus non generatur prudentia quod et ex hoc patet quod prudentia que est ad animam sicut medicina ad corpus non autem nullus cum magis exteriorum operum exercitio fieri potest bonus medicus igitur neque prudens nec per consequens absque hiis operibus virtus aliqua generari potest cum necessitatem habeat ad prudentiam connexionem ut dicitur 6o huius ¶ Hoc est vel aristoteles exprimit in 1o 2o dicens bene igitur dubitaverunt quomodo dicimus iuste operari iustos fieri et temperata temperatos et cetera non operari autem hoc nullus utique neque futurus erit fieri bonus sed multi hec non operantur

Studio autem fugientes existimant philosophari et forte studiosi et simile ad facientes laborantibus quia medicos quidem audiunt studiose faciunt autem nichil eorum que precepta sunt quemadmodum igitur neque illi ita habebunt corpus ita curati neque isti animam ita philosophantes ¶ Oppositum quia dictum fuit prius quod virtus non generatur principaliter ex operationibus exterioribus sed ex interioribus voluntatis et si fiunt ab exteriori operatione impedita tamen potest operari velle igitur sine exterioribus operationibus poterit generari virtus si tales electiones frequentet ¶ Item dicit eustratius 3o huius quod nulli volenti et ut operanti est in potestate possessio virtutis si quis autem fuerit ab exteriore operatione impeditus nichilominus habeat voluntatem rectam ipse operatur ut oportet tamen nullus obstat in potestate igitur talis si velit poterit sibi generare virtutem ¶ Item 3o huius declarat aristoteles quod virtutes et malitie sunt voluntarie et in nostra potestate quod non esset si non possent sine operibus exterioribus generari quoniam ab eis potest maxime voluntas seiunctus impediri ¶ Item nonne operationes que sunt fortune quod dicitur patet huius quod et virtuosi iam effecti et felices per infortunia magna interdum amittunt operationes ¶ Et igitur sine talibus operibus non potest habitus virtutis ipsa sub esset fortune quod nullus dicit ¶ Ad primum dicendum quod non existente impedimento exteriori non est possibile virtutem in nobis sine exterioribus operibus acquiri quoniam sine rectis interioribus electionibus numquam potest generari virtus hoc conclusione ut dictum fuit prius sed electio voluntatis numquam est recta sed defectuosa si non moveat ad opus exterius operandum quandocumque oportet et sicut oportet secundum quod autem oportet opus exterius bonum si nullum fuerit rationale impedimentum scilicet aut communi necessitate scilicet quod oportet comedere et dormire aut ex defectu instrumenti aut ex aliqua alia obviatione igitur sic a moto omni exteriori impedimento vel quando non erunt recte electiones nisi quod exhibuit interiores operationes ¶ Sed posito quod fuerit impedimentum verbi gratia pauper homo solitarius detentus in carceribus non habet unde actus liberalitatis exerceat aut ad quos exerceat similiter forte cum non occurrit terribile pro vita non habet circa quod exerceat actum fortitudinis forte enim quod nullus fuerit talis qui voluntatem haberet agendi bene sicut dictum fuit in primo libro sed quidquid sit de hoc cum ponimus quod circa multa acquirimus virtutes aliquis habeat voluntatem bonam et efficacem agendi bene quandocumque potest et impeditus non possit puto quod in tali casu dicendum est sicut prudentia nam virtutes morales sine prudentia esse non possunt ut patet in 6o huius prudentia autem perfecte generari non potest in nobis sine multis operationibus exterioribus quoniam per prudentiam perfectam debemus indicare prompte circa quecumque agibilia possibilia nobis occurrere sit bonum aut malum melius aut peius tanta autem accidere possunt diversitates circumstantiarum in exterioribus operationibus exercendis quod nullus potest firmiter et prompte iudicare propter sine experientia maxima quam habere non potest sine multo opere exteriorum exercitio iam quamquam qui multis experti sunt generantur in dandis consiliis indigemus igitur sine operibus exterioribus virtus perfecta generari non potest et voco

h opaciones ex no so extedo por ne boni op
ex sz et fugiedo et absti do pua ne ab ope ma
lo ex ¶ Sz d 3o q absq exterioribus opa bus pt
vtus gnari i pfca q e habitus laudab red
des hoiez simpr bonu ita ex solibus opacionibus
gnat ex frequet habitus iclinas ad siles o
paciones ho at qtuq i peditus ab exterioribus
opacionibus pt mag effcu valde bn age si
possz et sciet et potes magno effcu ul vel
le scie et adisce bn age si possz ex hus at bois
volicionibus frequetat fiat habitus i clinas et
firmas ipaz votez ad hoc volidum ex his at
habitus e simpr laudab et bous qm ex opa bus
bois et lauda bus gnatus e x ro n volicones
erat opaciones melioes qm 1e exte posset
¶ Et si qras qre no e the habitus pfcus vtus
¶ Dm q h no e q possz frangi p passiones
appe ssm qm puto votez ab eo ee dnatz
virtutum infioru et omu actium supioru ipo
q nulla vis infior pt ea inclinare n ipa
se ipaz inchet libe ul libe i clinari pmitat
ymo q ipa pt appetitus ssm the ad exose
qdu ms ... sm q qtuq impetu passionis
si i dco appetu firmata sit no inchat sz the
habitus si defitit et multa the si defitit a
pfca vtute q cu liceicit ex opari et occ
rat ctustane vale repugnates p ea a
qs appeat q opus si vo deat et palias a
1e no potit pmpte dectare ad indicadu
q sit optimus ip in expiecia n e p9 vo tas
erit dectata ad eligedu pmpte pte me
liore ¶ Ultius et pt dici q q sz the habitus
possit i nob gnari sine exterioribus opa bus
tn sn illis no possus bn expiri an i no
bis sint gnati q sepe putas hre volutez
agedi bn q pfca no e sz debilis et pig
cia ip q dectiare ad passiones ad venti
et ho bn dc seneca i libro suo de dma
pvidetia nl mi michi vr infelitius eo cui
nl vnq adue e adusi no licuit illi se ex
piri gubnatore in tepestate i acie mi
lite i ethi as Dn pt scie qntu ad vsus
ptate cui ei sit sn divitijs afluis Dn
pt scie qui ad usus ignominia et i fa
mia odiu q sepulte qsta heres si int
plausu senest ¶ Ad rones ad pm Dm
q sic ut ie possz qui ad aliqs gnaciones
attri sine exterioribus opa bus sz no q ad
ptires qes divisi les 2m ptires ctustacias
st habitus i vote sn opa bus exterioribus att
situs e so ad volidum bn age sz no ad
clidus bn 2m qbiaciones ptires ctustacias
sic dcm fuit ¶ Ad 2m e et q et si sn ex
terioribus opa bus pt ee pfcissie gnari tn pbaz
no pt ex si boni opus ip no fore me
bra ad hc agilia msi p asuefcionu

et ita si vtus possz in vo e pfca fi sn extio
ribus tn no pueret ex ea eq pfcm opus q
sit si eenus in opacionibus asueti ¶ Ad a m Dm
q ipa bn pcedit p 2a qe et ul plus ¶ Ad a at au
plus qce e q ex phylo ri tm rce gna vtus
moalis sz indigz opa bus vo te et et ad eius p
fco ut dm e opa bus exterioribus ¶ Ad rones
in opm ad p z Dm q no pole bn elige et
pmpte sn defcu quo ad ptim ctustaciaz
qbiaciones sn expiecia pmltu excitu et
qsita ut dcm fuit ¶ Ad a m Dm q e pz a
q e et eo omes scptes Dn putadu e q p
mala vtute fortunaz impedi possus ap
fcissia vtutes gna e sz ab eo qe si simp
bous vtus at cu sint pfce gnate no pt
pfortunaz auffri. qrit a o

Utrum ex vnica opacione possit

gnari vtus Ar q sic q ul gna ex p a ul
no si sic se q ex nulla p tiori gna q q e
gnatu no amplius gna et p9 ipaz ipa
gna ex sola p a et si dicas q no gne ex p a
tc gna ex 2a ul no si se se q no gnab
ex 3a silr et ut pius arguebat ex p a r ex
2a si no dicas q no ex p a nc ex 2a gna tc
sili do qra de 3a et deinceps et qcluda q
nuq gna ul ex alq vna sola gnat ¶ Ut
qmor wlt a o phorum q vtutes qsistat in
i divisibile ele at gna oz no ht nisi i nstatanca
cia i si vtus gna ex plibus gna bus ozoes
istas opaciones vtutes h at e in pole cu
1e opa es no st sil adm ymo vna defitit
anq a a i cipit ¶ Ut dc ars a o phorum q
vtus pfco e vniq z n tc e maxie pfcm
cu attigit ppu vtut ex q p z q vtus in maxio
qplemto qsistit ip q n z opa oz ad eencia
vtutes n attigit ad maxm qplemtu qtingt
sz ponto q dece opaciones ad gna oz vtutis
regrui sola vlia attiget ad maxim qple
metu i ex ipa sola gnare vtus ¶ Ut 2o
phorum dc q eae opantes et singlorum sil se
et no se et horum se eae i si vtus gnare ex
plibus opa bus oz ipaz ee sil cu oibus ul opa bus
q e in pole cu i ples opaciones sil ee no pnt
i et ¶ Ut sic in t ad vtute intelli ta
appe tus ad vtute moale sz vtus intellectualis
puta scia ex vnica opacione pn ex vna de
mra e gna i et ¶ Ut pius oz ho ee suffi t
dispositu ad accipiedu vtute qm ipe vtute
et tc agat vnica opa oz in vata fate ad gna oz
vtutis a i 1a opa opab ad ad opa vtutes
a ul Dn ul tc pi rce at opare neqz 3a neqz
e a q e in qens Dn at ope a a hoc e in
dequo do ad intducto vtutes a h e intducedo vtute
no p oo q ponitu erat q i erat suffitiet dis
posita i 2o mo et tc het q ex i a sola opacione
gnat vtus ¶ Ut vtus vnica fortor e ipa
dispsa Dn q vtus possit ex multis opacionibus
ut het i h d eus

dusp generari vr et q potest generari ex vna lo
ga et intensa ¶ Oppositum dicit Aristoteles 2o huius quod v
tutes in sunt nobis per assuefactionem assuetudo autem re
quirit pluralitatem et frequentatem operationum adducit
et Aristoteles simile de generatione artium et virtutum dicens
edificantes edificatores fiunt et cytharizantes
cythariste sic autem et iuste quidem operantes iu
sti efficimur temperata autem temperati fortia autem fortes
Constat autem quod habitus arte edificandi vel cythe
rizandi non sufficit vna operatio nec ad acquirendum
iustitiam vel temperantiam / probatur hoc et dicit Aristoteles in 3o quod non
sint operationes voluntarie sicut et virtutes operationum
quidem a principio vsque ad finem domini sumus a principio
habitum sed ad finem autem non / vnde dicit Aristoteles quod non ve
lit in iniustus esse homines regesceret et erit iustus
hoc autem non videtur esse nisi quia non sufficit vna operatio
ad fieri iustum . hinc et videtur concordare quod dicit
primo huius quod vna hyrundo non facit ver vbi neque
vna dies ita vtique nec beatum et felicem vna
dies nec paucum tempus ¶ Sed sunt prudentia non sunt
virtutes ut dicitur 6o huius quod prudentia multa ex
periencia requirit / probatur quod iuvenes non videntur fieri pru
dentes et ideo dicitur experiencia autem non habet sine
multitudine operationum etc ¶ Dicendum videtur esse multum de v
tutibus moralibus / vtrum sint formae intensibiles vel
remissibiles de quo consequenter dicetur / si autem dicatur
quod non sed quod esse earum in indivisibili consistat tunc
videtur esse dicendum quod homo esse vel propinque disposicione ad
receptionem virtutis vel in remota / et si sint in
propinqua hoc iterum potest intelligi dupliciter vno modo quod sint
propinquissima et tunc quod ex vna sola operatione quamuis
parua pertinente tamen ad acquisitionem virtutis ipsa virtus
generatur sic enim arguebat ratio in contrarium / Sed
in ethis dicendum est sane quod non inducto forme
indivisibilis non est dare instans in quo solum sit
in disposicione propinquissima simpliciter nisi forte in generatione
in qua inducetur quia omnis ista formarum sequi
tur motio ad motum continuum sicut apparere debet 6o
physicorum / per quod motum continuum probatur continuo magis ac
magis disponitur ad ipsa formam donec ipsa
inducetur / talis autem motus est divisibilis in infinitum
et non est dare instans proximum illi instanti in quo
forma inducetur hoc autem quod specialiter est dimit
tatur / in eligimus generaliter per disposicionem propinquissimam quod non
est dare propinquiorem absque illo actuali motu
per quem virtus inducitur / Si autem solum non sint
sit in disposicione propinquissima sed sint in remota et
ad virtutem inducendam non sufficeret quamuis
modica operatio sed forte sufficeret vna longa
et intensa operatio / talis plus posset forte quam
due parue etc procedebat ratio in contrarium
Si autem solum sint in disposicione multum remota ad
virtutem sicut esset iuvenes passionum secutores
vel etiam in malicis habituati tunc non sufficeret
ad generationem virtutis operatio vna / sed requirerentur
plures operationes et tanto plures quanto disposicio esset
remotior a virtute vel magis contraria virtute
ad repellendum illis virtutibus non sufficeret vnius
operationis longa operatio quia probatur nec in naturalibus in comedendo

bibendo et dormiendo necesse est quod licet virtutis
operationem esse bene sufficeret ius operationis in cesiones
primo quod valde difficile est ei quia valde remotus
a virtute eligere bene efficaciter / probatur habitum priore
ad oppositum inclinante et si hoc est possibile tunc actus intensius
non dum expelleret pluribus vel operationibus ex quibus
generare virtus / vel licet in hoc casu esset possibile virtu
tem ex vna operatione generari vel hoc est difficilimum
vel forte in visum etc procedunt operationes adducte
plus ad partem nostram ¶ Concedendum est et quod licet plures
operationes requirantur ad generationem virtutis tamen non
omnes attingunt ad eius inductionem sed vltima
sola / sed precedentes precedere ad requisitam disposicionem
requisitam ad generationem virtutis / etc videtur procede
re rationes prime adducte in propositum ¶ Si vero con
cedimus quod forma sit intensibilis et remissibilis quamuis sit in
forma non haberet ratio virtutis nisi sub esse in tersimo
illius ut pre tunc posset concedi quod per plures operationes ac
generabitur virtutis per eius gradus ius forme
quia cum sint completa per plurimorum graduum agre
gationem dicetur virtus et non sit nobis tamen quo fore
in tendunt et remittunt quod hoc ad presens pertinet
considerationem / Sed dicamus solum quod de generatione virtutum
potest proportionari intellectu sicut de generatione luminis in aere
vnam candela ad luminis facit in aere et alia etiam
aliquod mi lumine efficitur magis in aere et de 3a
candela et de 4a / ita et vna operatio generat v
tutis et 2a et 3a etc ista forma quia cum perfecta sint
dicitur virtus intenditur et sic vnum magnum corpus
luminosum facit magis lumen in aere quam decem
parua ita vna magna et excellens operatio plus
generat de virtute quam decem remisse ¶ Vtrum
autem vna maxima operatio posset tantam generare v
tutem vel non / dicendum est sic potius quod vel hoc est impossibile
propter causas prius assignatas vel hoc est difficilimum et
in visum . hec autem opinio minus magis videbitur in aliqua que
videtur in probatione precedente / quando vel per primam operationem
ad relinquitur in appetitu vel non / si vel tunc non sequitur
melius quam cum et ita per rationem dicere debet 2a operatione
et debet de 3a et de quarta et ita virtus numquam completur
tis operationibus generabitur ¶ Dicatur per aliam 2a relinquit aliquid
in appetitu aliud idem de natura sine de specie virtutis
et ita habet proportionem aliud illud et ad aliud quod non videtur esse
possibile quod non est de quo prius vel de quo post prius
id esset non poneretur de prima post qualitas et tunc est ha
bitus vel disposicio si disposicio habitus tunc oportet concede
quod sit habitus moralis et non potest dici quod sit vi
ciosus quoniam operatio facta ad generationem virtutis non
generat habitum viciosum licet videtur quod sit habitus
virtuosus et habemus intentum / Si autem id relictum
in appetitu per ipsam operationem non sit habitus sed disposicio
ad hoc videbitur concedi proportionem / quoniam in prima specie q
litatis non invenitur species differre habitus et
disposicio et sequitur attendit / penes facile et difficile
mobile / vnde quamvis eiusdem species est scientia quod licet sed per vnam
demonstrationem de triangulo quod habet tres et ipsa que alter
habet per multitudinem considerationem et licet de materia
et tamen sicut videtur differre sicut habitus et dis
posicio / quia sicut facit vt proprium suum obliviscitur et autem ne
quaquam / erit iterum eadem differentes vel consimiles quos

cet ad aliq' fet vt' d forte dicet' q ista disp̄o e vt' — ·2·

octinit in gduali et suctessiua gnaōe vtutis alius p' dispōis q ex plibz opab; d relinq' i appetitu ita n. videt' q ista dispo e vty differet p pfcm et impfcm ul s' simp' et excedens sic calidissim intensissia alo exq hre in tem fit intensissia aldo no e qd q aldo ex oibz gdibz alius ad pfco alli ... et si ob opaōes ad gnaōez vtutis spcialis pcedat ee eiusd spei in sile e q sic gnaōe for spei sic e de p' candela. et 2a. et 3a. et ea i gno luis ut dem finit ... q vr si ex aliqua pte ad gnaz vtutis q ita et exqlz 1a ul exqlz ul exilla si n no gcet q exilla vr gcedm posse q exqlibz ¶ az go ex dcis q' rois in pn° qois hit in aducte pcedat excepta x 4a rce inq gponebar sile d d gnaōe vtutis i ellcual et vtutis moalis d q mag vr pus videb' p9 ¶ Sz cu dcm e pnuc q no e omo sile qm mt i pemo no ht pōm aie sibi rebellate s puitate in dim rois ... q p vnica d'inaco potit hre fmā ad hesiōez votas at et in cos pctio sese hūc spm sine appetu spm rebellate et ho militate et omo p vtete in dim rois et ellco vo'l ... q ad hoc in ititudie fmādo requir' freqs vsus / queri' 8no et c

Utrum virtus possit generari augmentari et minui

q no / q vtus e vltio potee ..., sz ... in idivili osistit et ... no auget' nc diminuit' ¶ Itē aug° et dimno e qda motus ad hitus at moalis no e motus ut p' 7o phoz ¶ Itē gmor 7o phoz dc vtute in idivili osiste et sir recessu a vutute et obho in eis no ee motu in dimle at nc auge' nc minuit' ¶ Itē vtus e qlitas augmo et dimno e i qtitate ¶ Itē q pt dimi et pt corrupi et pt si miss q e ... a' p° hinis dicete no vtiqz btoz fit miss ¶ Itē ul corrupet' ad corrupto sbi q e f'm ... cu finis ... q dim ho manz q tn e sbm vtutis ul corrupet' a suo gno q e f'm ... ... sibi applicati ul gngi sit calidm gnge' ... si deat ipz corpe ho at no e pole alie at ... vicosa ... gnge' aie vtuose plois et qo attiget ... error in e plois no corrupit ... in e ... neqz vitiu vtute cu vtutes sint pmanetes dispōes ¶ Opp dc a' q at gnsata sc et faciut et auget et saluat dc et corrupit n. tpacia for et sup hundatia et defcu aute at saluato dc et sz no som gnaōes et augmōes et corrupcōes exeisde et et finis lre ¶ Respondeo dicendu q de aug° no loq hic q sit i sola qtte repit et vtrsqz qlitas sz loquit' h' de augmo large pnt se extendit ad in tesō et reissō cuiqz forme i tesi et rmi si at lo° vi q ois

for gnalis et corrupti cuius ee no osistit in idivili sit augl et dim si at ei ee i indivili osistat tc no e' augl nc diml ¶ Vide° e p° an vty in idivili osistat et 2° an augeat' et diminuat' qm ad pm vr dcdm q vty dupl' at tendit' 2m excellecie vos onspissie et pfcissie et attendit' s excellee eim et ita vty i idivili osistit qm vniqsqz dictis e i dilis na vltim ul e de ipa re et intra ipm tota res gtiet v g dico q tis d' res dissimle sic e i dim q nc adde gtinet ei nc auffre ipa manete diffiōe et tio si n. ad addet' ul eet gone no illi rei et ad auffe' tc residuu no gtiet tom rei q di et ita i neut mo remanz diffio rei neqz eius ¶ Et e sat mau q no som vtus sz et for qcuqz menl et gdual 2m q e line motus ut calitas e in dim q ad excellcie eim calidissim nc intedit' rem' sz cadm gno manet calidissim ¶ Vn no in tco calidissimu sit ee in dile exmls gdbus calif ymo ex oibz possibz in eo sbo sic sbsiste sz q nc adde nc auffre et ipo mete de cli at vtute no oz in lta loq q nuq ul raro i veit sic e sanitas put d' a' mena porto qlitatu huoz q no e pole inueire ee nuq ul raro i vei ita neqz vtus put e me 2m tcu pratias oim quietissim osis qua gntor ee no pt ¶ Alio° aci vty i moalibz p oi hitu lauli moali q q studiose fnit et delcar opa et i° no osistit vtus in idivili latitus ... n. nus eet vtuosis sic n. sanitas se ht ad corpus ita vty moalis ad aiaz corg at sanu d' sb omi dispoe sb q corpus et 2m se toti et 2m oms suas ptes e i natu omez opa sibi debita pmpte et delcar exce ... porto at huoz q ho sic no e mal ymo cottidie diuisificat ipo corpe impedito et s' debitis opacoibz 1a sir erit de vtute moali ... q dc a' 2° ho ¶ Amicus pars alb q l. amec vissio cusqdie no vitupat' nc a rois int vtute et viciu et i° no sit viciosus q eet vitupadus sc q 1e sit vf vtuosis et ita pz q vtus ht latitus quita at sit hs la tis dc a' q no ee facile fnice deficie et e exm q no som bn sagittat q signu attigit sz et q ... ¶ hoc viso dco q vtus augeri pt q gnali e et no osistit i indivili ... at vr posse augi ... Itē sagittatas in corpe auge' et minue' no a. oz si corpus sit in dispoe 2m q pt pmpte et delcar in suas opacoes q ... ho sit ... dispoe ¶ Itē cu ia dicitur a' q fcm ee bom sagittarium ad hunc pole e ... pfreqs exercitiu fi meliore et ita vr de boie mor q bos fcus p vtute pt fi melior p vtutis augmtm

¶ Jt malicia augeri pt q in venit mali et peio
res et id sit ee gced^m deuitute q e ipi ma
lic^e gria ¶ It gstat p assuefco pt q^s oms
cupiscencias scrupulositas vitae et pons me^m
vtus i vere et i veto fruus i moari ho at e
vtuosiore fi et augi et vtute tu vtus sit
medietas duaru maliciaru ex eo q est
gnecta ex medii i passionibz et opacoibz
ut d^r i 2° huius ¶ Jt ho vi^r satis appe posse
ex dictis in pteti qone ¶ It pono gnes q
vtus no gsistit in indi^{li} et q pt hre diminute
alii pstis ¶ Cofirma^r at 2° poli^{ce} p^rmus
qde n omo no ht gsiliatm sed ht
qde s psm si^r i^r et ntm gre et moales
vtutes existimadu oztz qda pti^{re} oms
s no eo^e pti^{re} s qm vnicuiqz ide sin ipi^9 op^9
sp q qde pntise oz hre psteez moale vt^{ez}
¶ Jt paru pt dici q p^rmus vtute i digz pua
et tata ut neqz sp in tpatia neqz sp tim
ditate deficiat ab opa^{ba} ¶ Ad rces ad p^m
ddm q forte ap^s loq^{ba}^r p^o celi de vte p^o
dca q gcessi^9 in indi^{li} gsiste ul meli^9 ad
mteto ap^s ddm q vtus vni^9 a^d gdetia^r
et msat et detiate ggnosci^r qta sit 2^m
excelle^e tm^i i. s maio^m et q pt Na si tu
vides ho leuare marca a^d duas marcas
tu sp ho nescis qnta sit ei^9 vtus sz si tu vi
des eu leuare dece marcas et tu pcipies
q vlt^a no pt tu scis qnta e vtus ei^9 qm
e leuadi dece marcas ho i^r at no tollit qn
vtus sit augi^l et dimin^l q pole e eude nc
posse leuare duas tm p^{ea} tres marcas p^9
ea pe^{or} cscete sua vtute ¶ Ad 2^m ddm q
in n^o phoru d^r ad vtute moale no ee mo
tu pe no ex eo q no poss^t intedi et remitti ul
sz ex eo q e ad ad ul ex eo q e psco talis
q acqrit no pse i me^{te} sz pmo^m seqle ad
a^{ez} multoz sic dici^9 q rlato no e motus
qmis i tedi et remitti poss^t sic e n si pt
gtinue mag ul mi^9 sile et ho vi^r rsonare va
ap^s dices sic qde i^r cu qde alta^r et accep
to vtutis et malicie ¶ Ad auc^{te} gm^{tr} dut qda
gm^{or} loq^{ba} d^e u^{te} p^rsse dca sz ho no vi
vm q gm^{or} volebat illic onde gnalr
q hitus moalis no e mot^9 io debebat gint
loq d vtute moali et recessu ab ea ¶ Alij
dicut q i vtute moali duo debe^9 atte
de s. ipaz vt^{ez} sbam et ipi^9 fma appe^{titus}
ad hesione dicut e q ipa i indi^{li} gsistat
q ad ipi^9 sba^z sz no q^m ad fma appe^{titus}
ad hesione ipa n pmlto^{cias} actu^9 mag i
appe^u fmatur sic de hitu i tellcuali d^r vide^9
q p vna d mra^{ez} hec gsciez gc^{lo}^s sz no bn vi^r
fmat i mete n pmlti^{ces} gsi^{ez} ee h^9 gc^z
et d^r mra^{ez} ¶ Ista tu so^o no sufficit qm vtus
sbitia^r e med^s duaru mali^{cias} et ho medi
etas no e pnctual sz hns latitu^{9} sic de^z
sicit vn pactu^9 mltiplices no solu fmior
e hitus sz unus et p^rncipus attigi^r io p ei^9

sbam no vi^r in i di^{li} gsiste ¶ Alij vo dicut
q de v^{te} moali dem^9 ymai sic de line sz
n limine i tendi possit et remitti sic cor^e lino
so iuncto in dyaphanelu^m i me^e fit ita p
fte et i tese sic pz si absco cor^e linoso
candela n iuncta i domo gnat stati lum
si porta^{le} sz no i tedit^r sp mag^z candele
si at 2^a iuncta^r tu ipa sibi gnat ad lu^m
ex q^o giuncto cu p^o lum reddi^r intensi^9 ita
dicut q qlz actus a^d q gnat de sba vtut^s
sem i dunsit^c q i stat sz ex plinbz succe^{ne}
gnatis et gnictis vtus redda^r i tensior ad
clea at fors no e motus q motus dz ee
gtinu^9 2^m tpis mq sit gtinu^{ez} „ Albe^9
at d^r n^o phoru q vtus et viciu sic i i di^{li}
gsistut q in pole e eude sic ee pti i vico
et pti i vtute ¶ Alij dicut q dca ap^l et
gm^{ti} i isto n^o st i tellia^{ta} so^m p sili^{ez} tu n.
dicut q vtus e ad ad et q gsistit i i di^{li} in
tedut q ipa i sua acqsicoe silis e ei
q e ad ad ul q gsist^e i indi^{li} et e silis q ipa
acqrit no pse sz pmo^m seqle ad a^d ci^9
alti^9 acqsitoz sic e de om eo q i di^{li}
gsistit et de oi relacoe et ho suff^t ad pbad^m
q no sit mot^9 pse ad moale vtute et ho
forte noit ap^s cu d^r sic qde i^r cu qda
altat^r et ¶ Alia vo pcedit de argu^{ce} et
dim^{ce} p^rpe dcus q st i pcito qti^{ez} „ Ad ul
tima pt dici q vtus bn corpi pt et qn d^r
vn^9 vtiqz bcare^9 vcoru fiet mi^9 pt dici q sepe
p^rces que vt in plibz st ve simmut^r sim^r
tag vtr ve^e et e h^9 n^9 vtiqz bcoru sit mi^9
qm vtus no n cu maxia diffi^{te} corpit^r et
raro et qn d^r q corpet^r ad corpco sin
sbi ul a suo grio ¶ Ddm q no oz alq n
corpit^r a^{oo} ut adremo^{ez} sol tu i^r actus
vtuosi gnent vtute et augeat et saluat
ut d^r 2° hui^9 vi^r q p^rorz rco possit
vtus dimi^{nue} et corpi ¶ It gtigit ad co
rupi a grio sui gnat^{ivo} ut si frigidu coa
gula^o ctis a talido corppe^r ita i^r si vtus
ex opibz gm suetis gnat^r ronale e q ex
opa^{bz} dctortis corpat^r hinc at ap^l sic
seneca vi^r ee gri^9 i eplis plibz ad lu
cillu vidz epla sbm de et epla i inici
cias v asseit n^c minui posse vt^{ez} n^c au
gi ymo n^c hoest^e p^rcuiqz i tatu q oia
bo debet ee paria et tuli^9 i hoc i seq^a
seneca i lib^o de padoxis ¶ Rces at ipoz
q neqz vtus augi poss^t neqz minu st hee
p^o q no augi q q no i maxio gsistit
augi no pt vtus at i maxio gsist^e vtus
n e q deciat po^{ez} i q pt i^r et ¶ Jta et
pbat q vni^9 no pt ee alio^e fortor q fe
licitas summu bonu e summu at sup se
gdu no ht i^r et ¶ Isti i^r easde rces ad
duc de feli^{te} et vtute q reputat ide fe
li^{ez} et v^{tez} ¶ Jt an^{ut} sic vtus psm bo^m
e vm de isto d^r n^o phoru q vnicuiqz n
te maxe psm e cu attigit p^rpe v^{ti} actede

fui^9 ... acci^t

q^a ... ua

adiunta ... fuatt ... rati

scha^e

d^o

at pfco ul pt ul pfcm no eet cu no attes
sit r̃ & ¶ Sz stati vr q tres rões arguat
de vtute p°° accepta de q h° ɔcessu sint
io tres rões p̃ pnob ¶ Ar at vtꝯ minui
no possit arguit sic/qm ul minuer adiisi
tatibꝯ ad venetibꝯ/ul ppribꝯ & delectaibꝯ
sup afluetibꝯ/no at ppeibꝯ qm hijs vte
bn vtuosꝯ/io dr arist. pmo hujꝯ aia beato
rẽ vita faciut & hanc tõ decorã vata p̃ nc
adiisitabꝯ qm ipe vtute icitat & rigidat
sit declabr in ia qre pmi hujꝯ ¶ It vtꝯ
deciat ad bn opadu p in ɔtuꝯ oblata
ma/na sic arist. vtuosꝯ sine felix nc abn
opabr odibilia neqꝫ mala & n. vẽ vẽ bõm
& sapiete oms existimas fortuas decet
fri & ex exntibꝯ p optia opari qadmodm
ex duc & dixte bonu pnte exitu vti
maxie bellitose & cori°p in tisop exodtijs
torpijs optim calciamtu facit & Bone at
opatões no dimnut vtute/sꝫ mag p auget
& saluat ut pꝫ 2° hujꝯ/r no e pole vtute di
mim ¶ Vn & arist. p° hujꝯ tae dr ee vinsꝯ q
e cta vtute no fi oblinione p max° &
maxie ɔtinue viuc i ipis beatos ¶ Has
at 2as rões et q volut infrige parbitiꝯ
libtate dicetes/q tu p dm simꝯ maxo
opacom pole e bem ɔt pui hitꝯ iclinato
pue elige q si freqte gna... pmis
& desce vtꝯ dr in 2° hujꝯ q ex eisde & p
eade sit ois vtus & corrupit ¶ Sz ista op
atõez no cedo ee vam de vtute pfcissia
s. p°° accepta na io p ad optia depta
sippa vtute pfca sit & na pa... obli
gata/qm arist. vtute oia ɔsonat roi sic
dr p° hujꝯ fnuit at exonte tli iudico rois
& no tpidendo omio libtas volut ad
h° no e ut ipa possit i opp... fri cõ tue
iudim sic vr in 3° libo ¶ It puto q vtus pfca
imim no possit/n forte rois vsꝯ pinfim
itate logo ipe sint impeditꝯ/quo ctu for
te no eet in pole pa... sꝯ pꝯ domatas
i valeste/& p rois debilites tue ad se
iudim ipiꝯ rois & electo volut sꝫ p exonte
rois vsu pleo at libo/puta q vtus pfca
p fiet i nob fimiop ad hencie ul saltẽ
no minuet & q tue vtus sit seneta bn
dꝯ ... attigit i silis sin aducit & tigit
... tetat i a male ɔspicit mal facit
Sz de vtute 2° accepta forte q dco reo...
no ɔcludut/pole n. e tu ipa no sit i sumo
gdu q ipa pa° tati impetꝯ i fine q me
te i tcimet de h° n. vr dre arist. in 3° hujꝯ
q i aqbꝯ laus no sit venia a qn p h°
opat ... h° & pꝫ ... hujꝯ v wlt arist
q ɔtiꝯ sit hitus laudabls & studiosꝯ/ex
quo pꝫ q ita pt dici vtus accepta 2°
p dcop mop & cu arist. ipsu ɔtites noth
oms pa... tu vincit ras quibꝯ hoies ut
in plibꝯ inclinat ¶ Vn dr no n. siqs
a fortibꝯ & sup excellẽbꝯ dltabꝯ vinci

ul expijs ad male/sꝫ ydona sc. q recedes ɔsi
ita e/ez q aqs casu mt tlib vtuosi icli
nat q si sepe fiet vtet in asuesco p q
vtus minuetr ul forte corrupet & gnabr
malia ¶ Hoc mihi pt corre° q sim i vtute
statꝯ mediꝯ int excellẽtes p pspitates
ad vsites & secucior q aqs statꝯ exmop
/sz de pfcis viris h° ɔcludi no possit/p q
salomo rex oravit diuitias & paupertates no
dederis m sꝫ tm victui meo tbue necia/q
at vtus neqꝫ pot intedi neqꝫ mim volut
illi pbare sic/vtꝯ in ... ɔsistit/rtitudo
at in idili ɔsistit/ite võ ... viꝯ/vm em
neqꝫ mag neqꝫ minꝯ suscipit ois. n. ppo
stati e va ul fa vtus at int in võ ɔsis
tit ut ez in 6° hujꝯ/g° vtutes in idili
ɔsistut neqꝫ mag suscipietes neqꝫ minꝯ/
¶ Sz oz vtutes appetm ɔsonas ee vtutibꝯ i tlle
ctan/oz rõez dre & appetu pseq ut dr in 6°
hujꝯ sic g° i e i diuiles ita & iste ¶ Licz at
ad ɔfirmadu ista smaz dci phy q plimos
appetut smoes tu oẽs eop diffites videtr
adiit narratas rões reduti/q q de ites
nc ɔcluder videtr n de vtute accepta p°°
hec n. in pfcissia ... & euidetia vitate ɔsist
sc at ito nc e minus neqꝫ vo viꝯ ¶ Sz de
vtute 2°° s. large sumpta no oz intli iti
tudie ul in tli vite ɔsistat/sꝫ n. i sspi.
ul pauce tortuosites ita sepe ditiꝯ & sa
gittam laudaꝯ no solu si sigm pfoamit
sꝫ & si multu ab eo distat/p q dr arist. q q
pap a bn. i. a vissio mo° trãsgredit no vi
tupat ditiꝯ g° q no ome id rem vitij p
titat q exit a pfcima rtitudie sꝫ q exit ir
ratonat ul si aqlr roz vitij ptitat ...
it apfcima rtitune/sꝫ no dr malu simp
smce sꝫ bonu Sic q abaldissi° pap re
cidit no dr absolu° smoqꝫ nigru sꝫ albu
De võ at no eet simpr ɔcededu q võ
võ eet aq vnus na 2° methice vr velle
arist. q pncia sc viora pncipiat q sc ca
eis ut sint va/sꝫ & qnus vm p se no re
cipiat mag neqꝫ minꝯ tu in eis de arti°°
recipit mag & minꝯ v g° si sc in bsa tua
dece denarij & ego dica q sint i qnqꝫ ul
plues & tu dicas q sint dece/& no ples
vtqꝫ eop dr vm sꝫ tu de artius sit g°
q vnus alto prudecor et & psua pru
decia mag de artie potiet võ a pole e
eet dare huic paupi vnu denariu & ad
huc melius ee p dare duos & optimu p ee dare
tres & Dico g° q iste hitus e bonꝯ & lau
dal. 2m q ve iudicamꝯ q e bom & q e ma
lu & 2m q q e bonu psequm & recedimꝯ
a malo is at hitus e optiꝯ p q iudicamꝯ
q e bonu & q melꝯ & q optimu & p q
no solu q e bonu ul melius sꝫ p q e
optimu psequmr & puto q solus homo
sint talis ¶ Vnde ipe met seneta libro

de vita bea ofites se no ee ymo neqz forte sapiete sine vtuosu ita pus dca sua vtute sapia de no so(m) su sap(n)s ymo n(c) eo exigo itaqz ame no ut optim(us) su sz ut malus hoc in satis e (et) pz qo qn(a) q(o).

Utrum omnis virtus moralis

sit cu delectacoes (et) tristicias. ¶ Arr(ur) q no q(ui)a inpa e ci operacoes delectacoes at (et) tristic(e) no s(unt) delectacoes operac(io)s sz passi(one)s. ¶ It mlti(plices) emuat aris passi(one)s in 2(o) a delectacoe (et) tristicia (et) oz omn pa(rum) vtutes a(li)q(ua)s ee medi(etat)es q(ua)s pt q s(unt) cu delectacoes (et) tristic(ia)s oz alias ee vtutes cu alias passi(one)s. ¶ It mai(us) e q libtas (et) magn(ificenti)a s(unt) circa pecunias q s(unt) vtile bonu (et) magnimitas e cu honores q s(unt) bonu honestu mo aris (et) multipli(cite)r distinguit(ur) bo(num) vtile (et) bonu honestu ut bonu delectabile ... ¶ It e distincio vtutu ... onst(ru)ctiv(e) ... obitorum se si omnes v(tu)tes eent cu delectacoes (et) tristicias q ip(s)e no cent abm d(i)c(t)e ... q e in gene(re). ¶ Op(positu)m d(icit) ph(ilosoph)us hoc q... q aliq(ui)d dicit aris duplicte vi pone ... vna e q oms vtus moalis e cu delectacoes (et) tristic(ia)s. ¶ Sz h(o)c e nam q(uantu)m ad e(u)m qui oz actu oginatu ... s(unt) actus vtuosi delectac(i)o (et) tristicia se heant mo p(re)d(ic)to p(er) modu sequelae ad actus. h(o)c no(tan)t aris. Dns signitat oz fac(er)e ... sup utilitate voluptate (et) tristicia opibus q(ue) inde recedit atorpat(us) voluptat(us) (et) h(o)c ip(s)e gaudz ... q at trista ... (et) q sufficiet pitia (et) gaudz fort(is) q at trista timidus. ¶ Sz q fortassis h(o)c so(lu)m hoc no e suff(icie)ns ... vtus alr cu delectacoes (et) tristicias qm p(ri)mo(dum) sequele ad actu ip(s)i(us) ut apparebit oz ad plenore ... (et) p(ri)ncipaliore q delectac(i)o ... in appetitu ... obi apphensi sub r(aci)one cgent(is) ul corpus ab sen ... apphensi sub r(aci)one dischent(is) (et) tristicia e(st). ¶ Tu(n)c s(ecundu)m albertu delectacio e ofusio appetit(us) p(er) p(rese)ncia ei(us) q reputat(ur) c(on)gen(s) ul p(er) absencia cti(us) reputat(ur) dischens (et) tristicia e cont(r)a appetit(us) p(er) c(ontra)rias causas. ¶ Et q duplex e appetit(us) s(cilicet) s(ensi)t(iv)us (et) i(nte)llectivus io duplex e (et) delectacio at tristicia q(ue)d(am) s(ensi)t(iv)alis q in appetitu s(ensi)tivo cat ab obo s(ensi)bili mete c(on)g(r)ue s(ensi)tiva (et) in i(nte)llectualis q cat in volutate mete c(on)g(r)ue in i(nte)llectiva. ¶ Postea sciendu q ps s(ensi)tiva i nata e ... ad u(er)sari ro(ne)m sic in p(ri)mo libro dcm fuit q e q s(ensi)t(iv)us no pt suffic(ienter) c(on)fre ... obm sibi p(rese)ntatu (et) eo q cocoitatur id ul sentit ... (et) ... sicut ... sibi ... (et) appetitu acceptat (et) in eo delectat ... in honestu ul ... noceat in futurum ... ql at oia c(on)sid(er)ans fugit id ... mala ... ul ... ad ... vnde 3(o) de aia d(icit) in ... futurm ... c(on)cupiscencia at ... p(ro)p(ter) ... sit adroi ...

sit innata obedire rom (et) ... ad seq(ue)ndu ip(s)i(us) iudi(ciu)m sic d(icitu)r in p(ri)o ... q appetitus s(ensi)t(iv)us q in natu(s) e seq(ui) delectabile (et) fuge(re) tristia ... s(cilicet) in vicio(s)u ita p(er) p(ra)ua c(on)suetudine habitu(s) e ... delectabile (et) fugiedo tristia ... i(n)diciu(m) q ... ob(oedire) iudicio rois ... indicio ... ymo q ... e obnubilat (et) p(er)vtit ... in tm q ... iudi(ciu)m ... ad iudi(ciu)m s(ensi)t(iv)us ... potest ... vitiosus appetit(us) s(ensi)t(iv)us ita ... q no sistit in ... iudicio sz iudi(ciu)m rois expectat (et) i seq(ui)t illu dimittes s(ensi)t(iv)u(m). ¶ Ex hijs c(on)cludi pt q vtus moalis ... habet effectum sup affectum s(ensi)t(iv)um vnu(m) s(cilicet) q refrenat ipm ne nimis ... seq(ui) iudiciu rois. 2(m) vo q declinat ipm ad obediendu iudicio rois c(ontra)rius s(ensi)t(iv)us repugnat. 3(m) at q ... tpat (et) ordinat delectacoes (et) tristicias s(ensi)t(iv)ales ut ... impetus trahe no possit appetitu pt ul ... iudi(ciu)m rois. Actiu e ... sistit appetitu in iudicio s(ensi)t(iv)us (et) ad ipm ... iudi(ciu)m rois (et) tm plz delectac(i)onib(us) s(ensi)t(iv)alib(us) (et) tristitijs impetu ... de opposito ... ¶ Ex hijs ... e ... p(ro)c(e)d(ere) predicte q vtus ois sit e cca delectacoes (et) tristicias p(er) mo(dum) sequele q vtuos(us) in omn ... vtuose delectat(ur) q ... iudiciu apphedit ipm opus vtuosu sub r(aci)one (et) boni simpl(icite)r in omn ... ab op(er)e vtut(is) (et) de omn op(er)e vicioso tristat(ur) q ... apphedit ipm sub r(aci)one ... (et) mali simpl(icite)r. ¶ 2(a) ... pt ee q p(re)d(ic)to mo vtus e mag(is) circa delectacoes q(ua)m circa tristicias q(ua)m vtus ... ad act(us) ... ip(s)a e vtus ... ad ... actu ... (et) ... ad act(us) ... q vtuo(su)s ... in ... actib(us) delectat(ur) q ... opat(ur) bn ... q e ... male (et) ... delectat(ur) i bono sic dcm e. ¶ 3(a) ... e q vtus moalis e cca delectac(i)o(n)es (et) tristic(ia)s s(ensi)t(iv)ales no so(lu)m p(er) modu sequele sz potius p(er) modu obi ... vtut(is) q p(re)ueit actu vtut(is) (et) q vtus modat (et) rep(ri)mit sic videm(us) q lig(num) q edifi(c)a(tor) dolat (et) ... q e obm artis (et) edificatrie ... sz delectac(i)o(n)es (et) trist(ici)e s(ensi)t(iv)ales p(re)ue(niu)nt act(us) vtut(is) q s(unt) ab obo s(ensi)t(iv)o ... ul in appetitu s(ensi)t(iv)o ... (et) rep(ri)mit eas (et) modat ne i(m)petus ... modet appetitu pt iudi(ciu)m rois sic dcm fuit io. ¶ 4(a) e sciedu q duplex e vtut(is) obm s(cilicet) exterius (et) i(nte)rius. Exterius e res ... circa q ... opant(ur) ... tibi potius (et) ptine ... i(nte)ri(us) e delectacoes (et) tristicie ... res ... vi(de)t(ur) ... de p(rese)nti ... in textu (et) ... p(ro)bat ... sic ... in ducedo ... dicit q p(er) voluptates male opant(ur) ... tristic(ia)s at ab ois recedi(mu)s seq(ui)m(ur) ... volup(tate)s (et) fugi(mu)s o(mn)e triste ... iudiciu rois ... vtute ee delectacoes (et) tristicias ad moradu(m) eas. ¶ 2(a).

Si aut ... ab ... vtut(is) ul ... mal(is) ... delectat(ur) mag(is) q(ua)m ...

Alia e q ipa magis e cca delectacoes q cca tristicias ... aliq(ui)d ... moral(is) s(cilicet) obiectu ... ipa opat(ur) ... sequele actum opat(ur) ... vtutes ... morales sunt cca delectacoes et tristicias

...

[Above the first line, interlinear: obiective; passiones]

ro quod omnis virtus est circa actus et delectationes, verbi gratia iustitia est circa actus quos exercemus ad illos; temperantia est circa delectationes que inferunt nobis voluptuosa; fortitudo vero est circa passiones quas inferunt pericula et gravia. Omnes autem huiusmodi actus et passiones aut sunt delectationes et tristicie aut habent sibi annexas delectationes et tristicias quas moderari oportet per virtutem. ¶ Et tertia ratio est quia pene que aliquibus malefactoribus infliguntur medicine sunt malitiarum propter quod oportet quod sint eis contrarie, cum medicinaliter per contrarium fiat, quod autem contrariatur malitie convenit virtuti. Et sic pene et virtutes conveniunt secundum potentiam sunt circa delectationes et tristicias sensuales, scilicet pene inferentes tristicias et delectationes removentes. Sicut enim secundum tha-ideas fit sanatio per contraria per frigidum et super infrigidatum per caliditatem et sanitas ad calidum medio-criter et temperate se habet, ita excessivi voluptatum sectatores vel tristiciarum fugitores per contrarium voluptatum et illarum tristiciarum sanantur per virtutem et virtus circa eas se habet mediocriter et temperate. ¶ Quarta ratio est quia ex eisdem operationibus generantur habitus boni et mali et eodem operationes sunt generatos habitus. Sunt secundum in prosequendo delectationes moderate vel fugiendo moderate, scilicet quando oportet et quando oportet, fiunt boni et virtutes, et mali generantur operantes circa delectationes et tristicias, ita potest et in dicti aliis rationibus sed diminuto propter brevitatem. Quarta conclusio potest poni quod virtutes aliqua magis sunt circa delectationes sensuales in prosequendo quam circa tristicias et econverso. Quando virtus magis proprie respicit suum obiectum per presentiam quam eius absentiam obiecta autem extiora et proprie temperantie cuiusmodi sunt cibi et potus et alia voluptuosa innata sunt per suam presentiam delectationem inferre et per suam absentiam tristiciam, quorum moderatio est temperantia, ideo temperantia magis est circa delectationes. Econverso autem de fortitudine quia terribilia propria obiecta per suam presentiam innata sunt inferre timorem et tristiciam quam moderat fortitudo. Similiter in operibus quibus exercet iustitia est annexus ad laborem causans tristiciam quam iustitia moderat et corrigit et ita fortitudo et iustitia magis sunt circa tristicias quam circa delectationes in prosequendo. ¶ Ad rationes. Ad primam patet, potest exordiens quod licet iustitia sit principaliter circa delectationes ut quedam divitum corporum que ad alios sunt operationum moderativa et regulativa, ipsa tamen cum hoc moderat et corrigit tristicias innatas provenire ex labore huiusmodi operationes annexe, virtus tamen iustitie sit principaliter circa passiones vel circa operationes prout dicetur loco suo. ¶ Ad aliam dicendum est quod omnes operationes vel sunt delectationes et tristicie vel eis annectuntur delectationes et tristicie. Unde dicit Aristoteles secundo huius: omni autem passioni et actioni sequitur delectatio et tristicia. Licet et propter multos enarrandum passionum modos utrumque sed sunt delectatio et tristicia modo non est possibile bene se habere circa passiones huiusmodi. Ideo pro morali virtute demonstratur de virtutibus et tristicie semper. Et per idem modo rudendum est ad alia rationem. ¶ ¶ Ad voluntatem dicendum est quod huiusmodi delectationes et tristicie non sunt

[Right margin of first column, annotations: circa passiones (?); scilicet; virtutes … ; et sic …]

obiecta principaliter dictarum virtutum sed habent se sicut concomitantia vel consequentia, quod est [illegible] 10° et dicendum.

Utrum virtutes morales sint in passibiles hoc est utrum excludant passiones

Arguitur quod sic, quia non quod passiones sunt virtuti contrarie propter hoc oportet quod propriam virtute reprimatur in homine. ¶ Unde contrarium non stat perfecte donec alterum contrarium est totaliter abiectum. ¶ Et quando virtus magis superat passiones tanto est perfectior et perfectissima esset si totaliter excluderet. ¶ Oppositum arguitur per Aristotelem qui stoycos de hoc reprehendit. Virtus enim non excludit passiones simpliciter sed excludit pati ut non oportet, quando non oportet et quecumque alia apposita. ¶ Dicendum quod virtus moralis non excludit omnes passiones quod patet primo quia non excludit eius proprium actum neque eius sequelas proprias sed in virtuosa sunt ad actum virtutis delectatio ut in anima. Que ideo dicit Aristoteles secundo huius: signum autem oportet facere habitum fruentem voluptatibus vel tristiciis operibus. Et ideo dicit primo huius: Quod felicitum est per vitam delectabile, quia non est bonus qui non gaudet bonis operibus, neque utique iustum aliquis dicet non gaudentem iuste operari. ¶ Secundo patet ex eo quod sit. Virtus non excludit obiectum et quod ipsa operatur sed ipsa operatur circa passiones sensuales sicut in precedenti questione visum fuit. ¶ Et virtus non excludit illud quod recta ratio dictat sed ipsa dictat contrariendum esse circa [delectati, interlinear] gaudendi et congaudendum esse de bono ipsius. ¶ Et anima fruens est appetitus sensitivus [marginal: passi…] virtus autem non tollit naturam, unde non est quin non delectet in cibo et potu quando sitit et esurit propter in cibo et potu esse bonum et conveniens modo presentia obiecti percepti sensibiliter convenientis causat delectationem. ¶ Sed dubitatur utrum virtus excludat omnes malas passiones. De quo sane dicendum est quod cum sit quoddam malum pene et aliud culpe virtus in virtuoso non excludit malum pene quia virtuosus potest per fortunam capi a tyrannis et predonibus et incarcerari et tormentari et ita penali passione patitur et secundum sensum et voluntatem et displicentiam multam et de malitia illorum et de eius in iusta passione et de hoc quod impeditur a multis operationibus virtuosis. Unde dicit primo huius quod in fortuna bonum tribulat et conturbat tristicias enim infert et impedit a multis operationibus. De malo autem culpe sciendum est quod dicitur quod virtus moralis ab appetitu sensitivo non excludit omnem passionem culpabilem et omnem etiam excludit ab ipsa voluntate. ¶ Primum probatur quod non appetitus est immunis a [omni] passione mali quod delectatur ab operatione mala sed quantum virtuosus delectatur secundum sensum in operatione mala, ut in operatione ad ulterius non [illegible] omnes passiones simpliciter excludat sed quod excludat omnes [mala, interlinear] passiones omnes nec oppositiones contrarie rationes concludunt. Quando possibile virtuosus delectatur secundum sensum in operatione mala putata adulterii vel bene comestionis in ieiunio forte potest concedi sic tamen opinio implicat quod sit virtuosus

[Lower margin, annotations:]

[illegible] comestione in die ieiunii. ¶ Et confirmatur quod sensus indicat de obiecto ut nunc solum potest autem est quod aliquid est delectabile et bonum ut nunc quod est malum simpliciter [illegible] obiectum propter sensibilem convenientiam infert delectationem naturaliter et virtus non tollit naturam [illegible] appetitus sensitivus quod virtuosus possit secundum sensum acceptare obiectum simpliciter malum et [illegible] pati passione mala simpliciter. ¶ Et [illegible] fuit optimus virtus … [illegible]

[illegible] operatur … [illegible] voluntatis … continere … rebellare … [illegible] … passibiles

[Marginal annotations in left margin: ista passio … ; [illegible]]

et quod talia operetur vel forte dicendum quod si ad talia opera virtuosus vellet applicare nullam haberet in eis delectationem sed potius tristitiam et abhominationem. Unde quidam dicit quod si in veneris vetulis applicaretur mulieri et supervenirent gentes statim recederet et oriretur tristitia omnino propter pudorem et timorem. Videmus et quod si quis estimaret vinum optimum mixtum esse et quod in immundum vel venenum contracta haberet in abhominationem quod ex solo tactu ipsius ad linguam vomeret, ymo propter ymaginationem cibus bonus videretur amarus et inficeret gustum tristitia. Si igitur timor vel pudor tollit delectationem tactus venerea et ymaginatio delectationem circa dulcia, non est minus si ratio et voluntas cum virtute morali habuerint ad se contrarium et appetitus sensitivus tollunt delectationes circa voluptuosa inhonesta. Ad aliam cum dicitur quod sensus iudicant de obiecto, non solum potest dici quod verum est sed sensitivus appetitus in virtuoso propter similitudinem conformitatem iudicium rationis delectatur. Hoc est ita moderate quod propter hoc nunquam inclinaret ad opus preter iudicium rationis et hoc non est male pati. Ad ultimam dicendum quod delectationes sunt proprie principiatorum et oblatorum quae in natura sunt moderate circa appetitus sensitivi quod contra rectam rationis iudicium non consentiunt. Virtute morali sunt amorum [illegible] temperantes sunt virtuosi continentibus sed nunquam sentiunt in ordinatum motum in appetitu. Virtuosorum propter ipsum esse ratione detentum in continente aut faciunt impetum contra eius voluntatis electionem, iterum et contra eius rectum iudicium rationis et incontinente sit ita quod appetitus hinc in tristitia et contritione et in continente superat rectus intellectus rationis et in contrario rectus rationis. Ad primam rationem principalem dicendum quod passiones moderate obstant virtuti quodammodo, sed ipse moderate secundum iudicium recte rationis non obstant, ymo tunc earum est virtus optimorum operatio sicut dicitur secundo huius. Ad aliam dicendum quod virtus superare debet passiones contrarium ad eas posse reddere temperatas sed non quod ad eas posse omnino corrumpere sicut est rex bonus dominus non intendendo subditos sed in posse tenere eos sub regula rationis et cetera. Expliciunt undecimo.

Utrum sit bona divisio [illegible]

entium bonum conferens et delectabile et fugiendum in malum nocivum et turpe. Arguitur quod non quia membra coincidunt idem, nam potest esse et bonum et utile et delectabile; propterea opera virtutum quae sunt optima sunt delectabilia. Item membrorum dividentium debet esse toto diviso, sed esse in plus eo sed bonum est aequale eligibili vel in plus probatio quod cum electio sit actus ipsius voluntatis, oportet quod eligibile sit secundum eius obiectum sed obiectum contrarie voluntatis est ultimus appetitus et ipsum bonum, ideo eligibile non potest esse in plus quam ipsum bonum, ymo et videtur quod bonum sit in plus quia ultimus finis est bonus et optimus et tamen finis ultimus non est eligibilis cum electio non sit ipsius finis sed eorum quae ad finem ut dicitur tertio huius. Item divisio non est bona ubi membra dividentia sub altero continentur, sed membra coincidunt sed

conferens id est utile et delectabile continentur sub voluntate propter bonum, dividi solum in bonum honestum utile et delectabile. Item Phylosophus vult ad duas tribus nam contrariis quae circa electiones et fugas; in suis bono conferente et delectabili et suis contrariis malo nocivo et turpi. Notandum quod hic eligibile non accipitur pro eo quod est solum eorum quae ad finem sed large participatur sicut nam est et finis et eorum quae ad finem sicut nam large solet uti secundum Phylosophus hic nomine eligibile, unde quidam dicit aliquis primo huius: finis utique perfectum est quod est per se eligibile semper et nunquam propter aliud. Hic autem nomine bonum videtur hic sumpto proprie pro honesto cum nam large sumitur videtur extendere se ad conferens et ad delectabile et videtur ad omne appetibile, unde bonum communiter sumptum et eligibile communiter sumptum convertuntur. Est igitur divisio huius ipsius eligibilis in bonum conferens et delectabile, ac si diceremus bonum communiter sumptum in utile, delectabile et honestum. Sed videtur quod Tullius et Seneca non concordent in ista famosa divisione. In hoc verbo utile lapsa consuetudo deflexit, dicit ille secundum quod eo deducta est ut honestate abiunctae sectiones constituit esse honestum ad quod utile non esset quod vel utile quod non honestum, quia nulla pernicies maior hominum vitae potuit afferri. Similiter autem Seneca videtur esse quod nullum bonum sit nisi honestum neque malum nisi turpe. Unde epistola septima ad Lucillium summum bonum est quod honestum est et quod magis admireris solum bonum, et subdit: omnia denique quae ceteris videntur mala et mansuescunt et in bonum abeunt si supra te eminueris. Hoc igitur, licet significat nullum esse bonum nisi honestum et omnia incommoda suo more bona vocabuntur quia modo virtus honestaverit. Hoc autem Tullii est Senece. Premissiorum doctorum vissa est summa et videtur quod honestum quod in honestum quod utile et quod turpe. Concedendum est primo quod sicut sanum dicitur principaliter et formaliter in animali, aut dicitur consignificative sanitate animalis et in cibo quia est effectivus sive conservativus sanitatis, ita honestum dicitur principaliter et per attributionem principaliter quidem honestum et formaliter est per titulum quod suas virtutes trahit et sua dignitate nos alliciat. Hoc autem propriissime est ipsa felicitas quam homines naturaliter desiderant et ad quam vel ad aliquid appetere similis eius omnes boni et mali dirigunt suas operationes sicut dicitur primo libro. Hic autem felicitas non in bonis corporalibus non in bonis exterioribus sed in bonis omnino consistit perficientibus eam intrinsece et reddentibus eam vere bonam et licet felicitas sit sola primum et principaliter honestum, tamen virtutes et morales et earum operationes interiores honestae dicuntur quia per se ipsas tamen propter earum habitudinem ad ipsam felicitatem quae est primum honestum tamen quia perficiunt in eis etiam et eam reddunt simpliciter bonam sed forte non optimam tamen quia propter se ipsas eligibiles sunt quamvis et propter aliud eligantur ut dictum est in primo libro. Tamen quod honestum idem dici videtur quod per se ipsum est bonum et in malum verti non potest. Tales autem sunt morales virtutes et earum operationes. Hoc autem satis exprimit

ar pmo rethorice dices honestu qde e
qcuq ppr se eligi^le eons lau^le e at qcuq
bonu lauda^le eons q bo^m & no sit vis
ad pns de haru hoesti desptoe delca
delcacione sb'dit at ar^l ad pposita ¶ Di at ho
e hoestu nrie e vtute ee honesta bonu
n eons lauda^le e & addit ptes at vtu
t^s iusti^a forti^do tpan^a & hoesta stabu
tate dir qcuq ad dictas vtutes &
eax opaces hnt hitu^d no q de dyne
sz quer sic st oms extiores opaces ul
extius opata q p vtute pcent & sic st
sig vtutu cuq st hores no q ppr ip^as
sz q ppr vtutes & vtutu opa exhibet & sic
st ea qbuscuq vtutes vtut i suis opa
coib^o ut st divicie diti sanitas & forti^do
et vtr omia corpis & extiora bona
Di^r at & ois malitia etia qm vtus opa
dr hoesta in ordie ad vtute s^c n paup
tates egtudies in inie passe & oia inqbo
fortia nob advsari vr sit mal^m sz vtute
sit dem senece allega^m oia deniq q
tetis videt mala & masuescut in bonu
abibut si ista no armreis ¶ Turpia at
st ecentia^r qcuq etia depnat mtio cuq
st vitia & eo^r opa mtiora e Turpia at
st 2^m attbui^s qcuq hitu^d hnt ad ista
vitia & ad eo^r opa cuq st oia extius
opata p vitia & oia signa vico^r & ea
qbuscuq vitia vtut in suis opacoib^o ut
vtr ois malicia etia q opat sic n sic
oia sint honesta ul studiosa ita oia e
pia vicosa Vn sic seneca d^r q oia ico
moda suo inie hoesta bo vocabat q mo
vtu honestauit ita dicas q oia como
da i ma vitij vocabut mala q tanecia
vitij mo deprauit ¶ Est vtile at si ppa
vtile io d^r ee me^m q valz nob ad a
dipiscedu fine mm vtile n etm e & ti
etn & ad vtile d^r ome ppt q finis vltia
ppo noie vtil no d^r in q^m hin^o sz forte
posz dici vtilis m q^m vz ad alia 2^a m
tetoe sic dem fuit i p^o lib^o ¶ Notimi
at d^r q obe adeptoi illius finis ¶ Cri
edu at q vtutes pnt ee fines i hua
na vita vtutes qde n st vi fines q
ve boni st & optimi in huana vita
fimis n ro e q sit bonu & opti^m
& i^ti fines st vtutes & opa vtutu qbo ho
d^r simr bon^o & opti^o ¶ Alij st fines ficti
s. statuti nob p corrupta ro & pusa e
lecto q fine s^r statuut vicosi alios &
alios p suo^r exigecia vico^r i^e fines
vi & opti dir fces sim^r fines at ma
li no dir fines sip^r sz s q qpadm la
tine dicio bonu aut pfcm no simp^r
sz s q puta bonu & pfcm latine ita vtile
d^r simp^r q e ad bonu fine & q e ad malu
fine d^r vtile no sim^r sz s q puta ad tale
fine qpadm dici^o latrni vtile ee nocte obscura
ad furadu & tu potes clare vide q tle v
tile s^m q e simp^r valde nocuu h^c at m
noce dico p q^m plus mali acqrit q boni sz p
boni q phot vel acq'rit opa pbiosa &
etiaz de tprat opte 2^m q ho vitupa^r & d^r
sim^r mal^o ho at q at extri^ce so^m q vi cotre
copi bo at mala te n^o pcio cpanda st
alijs qbuscuq ¶ Tholijs i^e pz q nichil sz sim
vtil reem sz poti^o nocuu n q ordia^r m
vtutes & opa vtutu cu i^e tle oe hoestu
dica^r p pdta ma^m e q vtile hoestu e &
& ome tale nocuu sit & tulli^o dicebat n^c
& ppr vtile bonitate cu ipm sit hoestu &
cmci pt q at q sit hoestu a^o qm bo^m sit
seneca ascbit ¶ De delcacoib^o at & delcan
tib^o lo^r sat ar decio hin^o delca^lia n &
delcacoes studioso^r st delcacoes simp^r
& st boe simp^r sz i^c & hoeste st & exose hnt
ad honestu pnti^le & forle vz n^c ad vtutes
& opa vtutu ul sic seqle ul sic m ul a q^oo
tli delca^lia at ppa a delcacoes ppe puo^r
no st delca^lia simp^r n^c delca^lia s q sz ma
le dispontes sic io dulcia st q dulcia
st laboratib^o & i^e delcacoes boi ro^r q ma
le simp^r sint q mouet ad opm vico^r
at exitiu & ad vicoso^r augmtu at i^e
q ome delca^le e honestu io n^c ppr d^r lca^le
a ppr delcacois boi^tes cmci pt q bo^m sit
ad q honestu sic at dem e q ome delca
bile ul vtile e honestu ita eq^o vose q
ome honestu & vtile e delca^le vtile n
e q e gra alti^o n^c pons vtil sz hono
rabil tn ipa pvtil e valde 2 mtetoe
sic i p^o lib^o dem fuit & no e du^m q vtuo
s^o q tta singla iudicat rte i oi hoesta
re delca^r ppr q & ome honestu & vtile
eit delca^le ¶ Sz du^m occrit ut vi^r tu
dixisti q vir^o bois hoeste & pons boe
fint egtu^des p paupertates & i mie & hi^i
¶ q v bo^o q fit scit s'ee bonu h^o appet
sz vir bon^o no appet egtu^des paup^tes
ymo sic d^r ar pmo hin^o cuiq bem e
bulat & gtbant i^e v bo^o no iudicat tlia
sibi ee bona n^c i^e ista st sit bo q studios^o
iudicat et singla rte p^o hin^o ¶ Jt q
e bonu bois bdm e simp^r bonu & pons
simp^r appe^le n^o at mete san^o appetit
egtu^des & m mas i^e r ¶ Ad h^o g^o dici
pt at duo^r mo^r v^oo q egtu^des sic co
pant ad san^tes n^c st bois bone n^c vti
les n^c delca^les qm & si ad aliqs alias honestas
opaces expediat tn sanitas plures et delectabiliores
delcacoes expediet ppr q egtudo mi^o bona
e sanitate & min^o bonu in opacoe ading^r
bonu in opa^le s^r sp ht ro mali i^e st ra fit
toes arguebant absit q egtari velle
vbi posse ee san^o absit q ege velle
vbi possem hre vite netia ¶ Sz si

[Marginal notes:]
d^r n tulli^o d^r assidua s
pd^r tra q nocuu
Arl^s at in p^o pdictoz
vti... ...ualit
pu^t
valde e et delca^le
ut dr e omne honestu e gra
alti^o qui omne honestu ut e felicita^s
ut felicita^s felicitas at sz p^a
ten^do no sit g^a alte^s
du^m

egritudo ɔsidat p̄stitit ut ē in vtutē s. pnt
ēta ea ɔtingt age vtuose sic ipa ē bō bois
vtilis atq delcabil ¶ 1o pt dici q egritate
s ei9 simplicit rō nō ē bonū sz egrotate
bn ē bonū egrōte et nō ē bō s ei9 absoluta
rōez sz ista ē bō s q ho bn se ht ad ea ꝛ
ad istas solucōes vi seneca tene epla
ut ai9 ad lucillū vbi dicz dn9 remo
ue vi dns ɔine aiomē bonū apple sit
si bom ē magt fortit torqri ꝛ magt aio
vi ꝛ patiēt egrotare sz ut ista optabia sint
nl et video exist noto dignū ad ho rn
deo dc detingwe in lucille id intelliges
ee in hijs ad optadū tormta ab ee ame
velim sz si sustinēda fuint ut me ab illis
fort hoeste aiose q gera optabo nō ea
dimens ut egritate opti sz si egrotadū sint
ut nl intēde paty nl effecti facia op
tabo nō n pati tormta optable ē sz pati fort
id opto q ē vtus ¶ ad ho ɔsone hijs q dca
st pt citius addi modo diuidedi s q egr
tate nō cupia si sanus ee possū sz plus egr
tate cupia q ullez hre magna vtute
exceda ¶ hijs vis ddm ē q vi q dio
boni i hoestū vtile ꝛ delcabile nō ē dio i
mebra reali deficta tn ipa ē dio qnb
boi iei9 diusas rōes ¶ ad ei9 delcaco
eor ppōes accipio qn pse notas ¶ pa ē q boi
rō sim sz nō apori tn appriori exeo q
ē ee apple ¶ 2a ē q aliq nō vi ee apple
simplicit si sit apple qn pins sz si sit apple
appe rō ¶ 3a ē q appetus rōis dr exeo
q ē ɔsonus rōe rōni ¶ 4a ē q rō rca nl m
dicat ee apple q nō sit bon ꝛ ɔens ipi ap
petetui dico i q i rōis appe pt ipm obm
exeā q rca rō ho dcat ut 2c ipm obm ht
rō hoesti ul exeo q indicat ee ɔsonu ꝛ
ɔens appeteti ꝛ nisit ipm ē delcable vtq
et ipoz moz duoz apper pt in obm sui
dupr 1o s se ipm absq ei9 ordiacoe mal
teri apple ꝛ ita id apple sz solū rō hoesti
ꝛ delcabil 2o q ē in alem ordiable 2c
id tn rōe delcab ul hoesti assūit sibi vtil
rō h i ē honestoz delcabliu ꝛ vtiliu vlis
distictio ¶ sciēdū tn q wlg9 plus atte
dit ad ea q sz sentia q adea q sz rōis n
tn om9 expōs rōis doctoz bonoz de
tictō intellig hoestū n vocat vtutes
ꝛ opa vtutū ꝛ honores in q9 impedut
honorat insigni vtutis delcale et noie pro
vocat id solū q ē appetui sensuo sibi delco ps se
sic sz cibi delicati atq venerei ocia ludi ꝛ
¶ vtile vō vocat pecunias ꝛ at exteriora bō
q nō p se ipa delcant sensu sz q valet ad
ea adipiscēda q p se delcant ꝛ ita ē de
tictō q tuli9 ꝛ seneca nō i meito ɔp
hedut q putate q aliq sit eligible simpr
ꝛ bonū eo q simpr delcat ē pnci9 oin vicioz
rōes et hic in adute solute sz ¶ qui 12o

Utrum difficilius sit voluptati

pugnare q ire ¶ arr q nō q ɔ passioez for
cioz impetus ē difficili9 pugnare sz ira ē
fortioz impetus ut om9 ɔcedut ¶ it qui
pugnat ɔcupiscēe pugnat sensm tm q at
pugnat ire pugnat ꝛ sensm ꝛ rōi qm ao hs
dc ars q ira qde ɔse rō aliqlr ɔcupisce
cia at nō difficili9 at sē sensm ꝛ rōni pug
nare qm sensui tm io ꝛ ¶ it ao hui9 dr
facili9 n ē ɔsuetu9 trāsmutare nā in q mt
alia declinatura nalioez ee ɔcupiscēcijs
illis nō nccijs ɔ q9 pugnadū ē go ¶ it q
pugnat ire duab9 passioib9 pugnat ex
ebus q pp ira hz ɔtristz sibi pp pmsesio
ne ꝛ delcacō expsse victōis anexas ut
pz 2o rethorice q at pugnat volupti pugt
vni tm s desidio delcabli ꝛ difficilius ē
plib9 pugnare q vni ¶ 4pm dc ars
¶ sciēdū ē q in pposito pugnare passioi
nl ad ē qua extigwē ul modare pas
sione ut nō trahat appetitum ɔt rōm iudiciū rōis
ul pugnare passioi nl ad ē q refrenare ap
petitū ne passiois impetu irronabilr i wrat
ꝛ hoc fit exasuefacōe ɔria hui9 impetus
s pvtute morale ¶ 1o sciēdū q plurie sz
ee difficilius pugnadi passioib9 una ē
exeo q passiois impetus ē vehemcior ꝛ pug
nare ē difficilimū q pp sapiēs elulluco
apd ira ipa ē impetuosissima ꝛ inde qntu
ad ho seneca libo suo de ira ¶ alia ca
ē q passio ē mag sensui ul appetitui sensuo
ɔnalis ꝛ ɔens ꝛc difficili9 ē pugnare
volupti qm voluptas q ē sensual delcacō
cat exceēntia ꝛ ppore sensui ad sensm ira at
ɔtristz ht angoam q cadit exceēntia
ꝛ improporcōe sensui ad sensm ul appetitui sensitiui
¶ alia ca ē q exercitiū opis ad q passio
iclinat efficit passiois impetu fortiore
ꝛ ita difficili9 ē pugnare volupti q sit
dr in 3o hui9 ɔcupie opaco augz conatū
pp q dr in fine secudi q i plebes senes
patiebat ad helena ho oz pati q nos
ad delcacōez ꝛ in oib9 istoz dre vote ex
citio at opis ad q ira inclinat s vindic
te nō crescit ira sz diminuit vn dr 2o hui9
pugnare n impetu ɔcitat ire ¶ alia ca ē
q difficili9 ē pugnare passioi in q mag sn
tiami pt exercitiū freqns ꝛ alongiori tpe
ee ea ꝛc volupti difficili9 ē pugnare q
ɔpiud nob ɔnutrit sic dc ars ꝛ volup
tuosa nob ɔtinue assūit nō sic at de ira
¶ alia ca ē q difficili9 ē pugnare illi q
clam ꝛ ocullte aggedit qm illi q notorie
vn seneca epla ho cū ad lucillū dc ūāu
ē salutis notitia pti sz ira manifeste ag
gredit ɔcupia at insidiatā fuata ē ītem

sapientis ut dicitur nono ppter quod ista dicta difficilius
pugnare voluptati quam ire. Ad rationes prin-
cipales patet ex dictis quod primum ad primam dicendum sit.
Ad 2am concedendum est quod ex hoc in pectus ire est for-
tior quam ipsius habet aliquando admirantes sibi ratione cum ira-
tus rediret conceptum volens se ea inimicare et
contristare fieret sibi cito nomine eius parum cum
perficiendo ratione precessit et ea concupita aut non
incipit ardere nec reddit adiro sed tamen ratione
non est possibile pugnare ratione passionibus. Ad aliam
est quod ratione naturaliter difficilius est pugnare ire ei qui
sunt naturaliter ad iram dispositus sicut vult velle aut
in aliquo tamen aliis de causis potius difficilius
est voluptati pugnare. Ad aliam dicendum est quod aliqua for-
tior est duobus coniuncta non sunt eiusdem rationis aliquo
similia sicut unus equus quam duo canes vel dicendum
quod hoc arguit impetum ire esse maiorem quam passionis
sequitur. Queritur 13o et c

Utrum circa difficilius fiant

per ars et virtus. Arguitur quod non quia natura est circa difficile
lapis non facit motum deorsum quod naturam sed ars i-
mitatur naturam 2o phisicorum et virtus inchoat primo
natura ut dicit tullius 1a. Item omne laboriosum
et difficile est triste 3o huius virtutis aut operatio non
est tristis sed delectabilis et gaudiosa dicitur 2o huius
quod recedit a corporalibus voluptatibus et quod ipse gau-
det temperatus est et 2o non est bonus qui non gaudet bonis operibus
et idem non indiget voluptati vita eorum scilicet que 2m
virtute minuit et auget quoniam adiuncto aliquo
sed habet voluptatem in ipsa. Item auctoritate senece 2o
libro de ira dicente non ut quibusdam dicendum est ar-
duum in virtute et asperum iter est facile ad bene vivere
via multo difficilius est facere que faciunt viciosi
quod declarat dicens quod est animi quieti ociosius quam
est ira laboriosius quod est clementia remissius quam
credulitate negociosius vacat pudicitia libi-
do occupatissima denique virtutum et tutela facili-
or est vitia magis colunt. Oppositum dicit aristotiles et
arguitur ratione quia virtus et ars in medio consistunt medium
autem invenire et attingere est difficile hoc totum patet
2o huius ut videbitur post. Concedendum quod in o-
perationibus humanis de quibus ad presens intendimus
difficultas et provenit aliquando ex parte materie circa
quam operamur ut forte operamur quod operationi nostre re-
sistit aut ad omnem inclinatur ut gratia nobis est difficile
lapidem durum et magnum pondus elevare aliquando
autem provenit ex parte nostri et hoc dupliciter quantum ad
mentem et appetitum corporum operamur difficultas
potest esse uno modo ex parte appetitus scilicet ex eo quod non habet ad
ipsam operationem inclinationem sicut difficile est
temperato a voluptate recedere vel et non dum habitua-
to perpetratio. Alio modo ex parte intellectus scilicet propter non habere
scientiam de modo faciendi vel propter difficultatem
acquirendi scientiam ipsam. 3o ex parte membrorum
corporalium quod scilicet ex huius operationis exercitio las-
santur quod non sunt in huius operatione assueti. Dico
1o quod omnis operationes participantes per se ad artem
vel virtutem moralem de quibus intendimus sunt nobis
difficiles vel si non habemus artem vel virtutem.

2o dicendum est quod efficiuntur naturaliter faciliora parte et
virtute habent ambo possunt inducere nec est artis nec
virtutis est portare fabam ad terras cacumine sed ad
terras cacumine levare lapidem mille talentorum
artis est aut fortissime virtutis et constat quod parvis
in genere homo possit levare lapidem ... ad hunc fortiter facili-
mo terra magna ex uno latere pedete vide
solum hominem relevare totam sicut panni texere
est difficile non habenti artem quia non habet modum et eius
membra cito lassarentur hoc aut non est textori
difficile quia et scit modum et membra habet ad hoc
aptata et assuefacta. Similiter actus temperate diffi-
cile est intemperato propter inclinationem ad actum oppositum et quod
difficile est invenire medium non assuetos a me-
dio autem demerce non est difficile virtus aut est medium
[illegible] sed temperato difficile est actus temperatus quia facile
ad illum habet inclinationem propriam virtutem et non ad actum
oppositum et est assuefacto facile est sibi medium invenire.
Ad rationes dicendum quod bene probant operationes artis et vir-
tutis esse faciles propter artis habitum et virtutis que tamen
ad se prius erant difficiles. Ideo describitur ars ab
aliquibus quod est faciens facile quod erat in se difficile
et hoc convenit virtutibus moralibus. De auctoritate aut
senece et eius ratione dicendum quod cum virtutes acquisitive facilius
saltem in pluribus vivunt oportet male agere quam bene
sed tamen concedendum est quod virtuosa sunt faciliora opera
bona quam mala in malo et primo quia virtuosa omnes
vires anime concordantes sunt in malo aut sepe
ratione semper discordat generans remorsum con-
sciencie et quod omnia bona opera consonant opera aut viciorum
eorum sepe dissonant cum 1o huius dicitur vero
de omnia consonant existentia falsa aut cito dissonant
vero et falsa sepe adinvicem dissonant et repugnant
propter quod optime dicit seneca difficillima sit esse
et tediosam vitam tediosi. Sequitur queritur 14o

Utrum virtus sit habitus

Arguitur quod non quia potentia non est habitus secundum aristotilem contra eos qui
dicunt se in vite detingwit sed virtus est potentia tamen quia
virtus est ultimum potentie et ultimum potentie reducitur ad ...
cius est ultimum tamen quia virtuti convenit potentie descriptio est
... principium operationis ... ut fortitudo aggrediendi terri-
bilia tamen quia describens aristotiles primo rethorice dicit bonorum
virtus est potentia acquisitiva et conservativa et potentia benefi-
civa multorum 1a et cetera. Item passio non est habitus
virtus est passio cum sit medium passionum et medium
est de genere extremorum. Item habitus est de genere qualitatis
in prima specie virtus aut est ad aliquid ... extitorum.
Oppositum dicit aristotiles. Ad cuius declarationem sciendum quod 3a
sunt in anima secundum eius partem appetitivam que sunt humanorum
actuum principia videlicet passiones potentie et habitus
virtus aut moralis est principium quoddam humanorum
actuum secundum partem appetitivam ut omnes concedunt
1o oportet quod sit aliquod istorum trium scilicet propter quod oportet
videre dictorum cum descriptiones dicit 1o aristotiles quod
passiones sunt concupiscentia ira timor et cetera. Sed clarius
tius describens passiones dicit quod passio est motus
appetitus sensitivi in fantasia boni et mali. Ad-
cius de septenis in ... dicit aliquid quod motus
habet capere per inclinationem qua appetitus inchoat

abomi psequdu z malu fugiedu/ ħ q aliq
obicietes dicut q si ita eet se q vtutes
z vicia eent passiones qm inclinat appetitu
ad psecucoem vl fuga boni vl mali ut i
tpancia ad fuga ¶ Sz ista obico deficit q
intenco istorum erat q passio e inclinaco ac
tualis qua appetitus actu tedit i boni psecu
co z mali fuga/ vtutes aut z vicia no sut
tales actuales inclinacoes sz habituales
vl mag pprie loquedo no sut inclinacoes sz
potius principia inclinacionis qualis inclinaco na
scitur aut 2m vtute patim s. mediocrit
z 2m vicia male s. vehement z remisse
¶ Sciendu e tn q si inclinaco debeat vere
fieri de oi passione oz q no solu capiat pre
dicta ad bonu psequendum vl malu fugiedu
sz z p quiete in bono adepto/ sic si dicemus
q grave no solu ht ad locu deorsu inclina
co qn e sursu sz z qn e deorsu ht inclina
co ad insistendu/ voluptas naqz vl delectaco
e passio q p qua no inclinat appetitus i aliu
sz ipa sistit eu firmat in ope i° vl obo
vl a° quaqz a° q ipa delecta° vl voluptas
2se io io hmi° d° q coaugz em opaco
i° delectat ¶ Sed aut in dicta descripcoe q pa°
e motus appetitus q male dcm ee vi° tn no
solu ipius appetitus sz z ipius spus sunt passiones sp
n e vtus passiua apsi ¶ Ad h° in dei
q cu g vtutu de passionibus h° agat nolunt
eus tn passione in oi cmitate descbe sz in
restringit ad istas passiones q p eas exces
su vl me° inclinat ad opus vtuosu vl viciosu
alle aut no sut passiones p se q si aliquis exces
sive pati asole z destiue ab aust visi li a°
z gustus excessiue vl defectuose asapere no
p h° opat ho male n se in moderata passio
appetitus v° g vtuosus videz bn z clare a° z gus
tat voluptuosu/ n° p h° excessiue se ipm
vitosus a° ex solo vbo audito de voluptuo
so p nimia appetitus passione voluptuose z
excessiue se ipm ¶ Vel dcm q cu vtus i ap
petitiua pte ponat io nllm pt attide dubi
u an vtus sit passio n ice passioni appetitus
p q in i° velles audie onde vtute no
ee passionez sufficiat solu loq de passionibus
appetitus vl sic dicit alij qmis sentcie sit
pati no tn dicitur passiones aie p p apphe
sione sp° sz solu p appetitiz q actus pote app
hensiue e res p q res e apphesa i apphete
pmo° apphedet° z° res apphesa q a° tra
ht apphedete/ actus aut pote appetitiue e p q
appetitus inclina° ad appe° z q² ice patiet
e q trahit ab agete z no e° io e q appetitus
potenciaz apphesiuaz no dicitur pprie passiones sz solu
actus potentiaz appetitiuaz ¶ Sz pt ea qres qre
idca descripcoe appetitus sensitiui cu z sit dicte
passiones appetitus intellectiui s. voluntatis no
dicitur pprie passiones tn q no fiunt p transmutacoes
organi corporis q requirit ad passiones pprie
dcte io tn z q p moderato volu° ho no

agit tanq patiens sz potius se ipm agit z tanq
dns sui actus exonis ¶ Deinde qritur qr dixit
i fantasia i aut 2phesioe boni vl mali
cu n° sit aut spualis appetitus inclinaco q appetit
boni apphesioni vl mali/ pt dici q ista clausula
no fuit adposita ad 2phedendu sz ad expli
candu° obiectum passionis eo q actus pote 2gnitiue
ht oba obiectum n pprie appetitus z sine qbus passionis
e bonu vl malu apphesu ¶ Alr pt dici
q ista q q passio inclina° vltr ad opaco pp
io visus aliq aliq 2gnoscat inclina° ad vide
z appetitus sui 2gacoe pcedere z ad appete z h°
inclinaco no e pa° sz ipa vlte pote opat
passio aut e inclinaco appetitiue pote q requirit
pmia boni vl mali ad dicta pme inclinacois
¶ Et sciendu q siqs vellz descbe passionez cmiz
p q se extendet ad passionez vo° tn no solu
sit moralis vtus i appetitiuo spuali sz z i volup°
sic pmus dcm fuit tc oz tolle hac dco spuali
¶ Visa descripcoe passionis videndu e de desc
ipcoe pote° de q d° aut passio° dicitur q pote°
p qs sut passibiles hec i ipaz passionu dicitur
z pz bn q h° no descbitur pote i tota sua q
nte sz p q ptinz ad ipas vtutes morales
z has passiones p dcas eta qs sut morales
vtutes z malicie haz aut potez dicte pas
siones sut actus pprij io ptas bn descbit pote
q pote° debz destingwi z notificari p actus
ut pz 2° de aia z 9° meth° ¶ Deinde vide
du e de descripcoe habitu d° qbus z d° aut habitus
ee p q ad passiones hemus bn vl male pu
ta ad irasci siqde vehemet vl remisse male
hemus si aut mediocrit bn sic aut z ad a° z pz
z q hic habitus no diffinit i to sui totalitate
sz solu habitus moralis q sut eta passiones p9
dispositas ¶ Sz 9 hac descripcoem obicit qm sz
dca sic se h° posse pati ad bn vl male pos
se pati i° habitus in posse pati ad bn vl ma
li sz posse pati bn vl male e posse pati i°
habitus e po z ita si habitus e vtus habitus vtus erit
po q negat aut ¶ Ad dcm q cu po° sit opposi
tou ut pz 9° meth° Opciatur p pa
p p dctaz descripco q po° e p qm possum
pati z h° in drnt bn vl male sz habitus e
q p q po° ipa declat a° ad bn a° ad male p
sui habitu bo° declar po° ad patiendu bn z no
male z de malo habitu e° ¶ Ex his visis dcm
e q vtus e habitus qm ipa e passio po° vl
habitus sz no e po° neqz passio i° e habitus
maior pus accepta fuit b° p° p aut
pmo q vtus no sit po° z° rombus p° e q
p passiones no dicitur studiosi a° pui pui n
inltm passione q tn no du studiosi dicitur
a° pui sz p vtutes studiosi dicitur z 2m ma
licias pui i° vtutes z malic no sut pass°
¶ Contra ista roez aut q p i° hoies pui dicitur
q e ta pui° iporz na q° me° omo ve
ipm p q coties z ta existat sz ta puitates
homis sut passiones eheretes inditm pt indi
ionis i° z ¶ Ad dcm q p passiones dicitur obitie

& studiosi & pium .s. in h[abi]ndo nos bn ul ma
le in eis s[ed] intellectu ronis pdcte erat q[uod] s[e]c[un]d[u]m pas
siones vel dnr decitate boni ul mali q[ua]m tn bom
q[ua]m mali passionat[ur] h[ab]it aliter & aliter s[ed] s[e]c[un]d[u]m virtutes
denominare dnr boni & pincia pini. ¶ Ad 10 ar[gumentu]m
q[uod] s[e]c[un]d[u]m passiones no laudam[ur] neq[ue] vitupat[ur] no
n[on] o[mn]is q[ui] timet ul irascit[ur] vitupat[ur] s[ed] q[ui] q[ua]lit[er]
& ul min[us] s[ed] s[e]c[un]d[u]m v[ir]tutes laudam[ur] s[ed] malitias
vitupam[ur] r[es]p[ondeo] ¶ Contra q[uia] s[ecundu]m verecundia lau
dam[ur] iuvenes & tn s[ecundu]m verecundia vitupa[mur] & tn
verecundia e passio q[uod] ¶ d[ici]m[us] e q[uod] laus p[ro]p[ri]e no
n[on] de bono, nec ad vitupi[u]m de malo ad d[icitu]r bonu ul
malu for[malite]r & ad bonu ul malu dispositione q[uia] s[ecundu]m
dispositione ad bonu ul malu. mo r[es]p[ondeo] s[ecundu]m verecu
dia ul alias passiones no sum[us] boni ul mali
for[malite]r saltem de bono mor[um] s[ed] bn p[ro]p[ter]eas dispo
ni[tu]r ad bonitate ul ma[litia]m. io c[on]cedim[us] q[uod] iuvenes
laudat[ur] s[ecundu]m verecundia no tamq[uam] boni simp[licite]r s[ed] ta[m]
q[uam] dispositi ad bonu s[ecundu]m at v[ir]tute laudam[ur]
tamq[uam] boni & vitupam[ur] s[ecundu]m vicia tamq[uam] mali
¶ Q[uart]o q[uod] passionam alr no s[ecundu]m collectionem
s[ed] respective v[ir]tutes at no s[un]t s[ecundu]m collectione
¶ Contra q[uia] v[ir]tutes no admitt[unt]ur si voluntas
cessat ab actu suo ut i sopno s[ed] collectio e actus
voluntatis r[es]p[ondeo] v[ir]tus pt ee sine actuali electione
p[rese]nte s[ed] no e absq[ue] electione p[re]mia & q[uia] g[ene]ra[tur]
ex electionib[us] electis sine ex electionib[us] p[re]c[edenti]b[us]
¶ S[ex]tia pt dici q[uod] s[ed] v[ir]tus no sit electio for[malite]r
e tn electio v[ir]tuti[s] q[uia] e h[ab]itus electiuus. ¶ Q[uo]d io
e s[ed] q[uod] s[ecundu]m pa[ssi]ones movem[ur] a[li]q[ua]lr a[li]q[uando] in sanguine
a[li]q[uando] in sp[iritib]us a[li]q[uando] s[ecundu]m a[li]q[ua] organa corpora p[ro]p[ter] h[oc]
n[on] d[icitu]r existimus q[uod] pa[ssi]o e mot[us] app[etitus] p[ote]n[ti]e
s[ed] v[ir]tutes at movi no d[ici]m[u]r s[ed] dispo[ni] q[ua]lit[er]
¶ Dem p[ro]p[ter] q[uod] v[ir]t[us] no sit p[otenti]a tu q[uia] s[ecundu]m p[otentia]s de
ciatie neq[ue] boni dicit[ur] neq[ue] mali neq[ue] lau
dam[ur] neq[ue] vitupam[ur] tn q[uia] potentes sumus
n[atur]alr v[ir]tuosi a[lite]r no ¶ Ad r[ati]o[n]es ad p[rim]a d[icendu]m
q[uod] v[ir]t[us] no e p[otenti]a ad p[ri]m[u]m d[icendu]m q[uod] vltimu no
o[portet] ee ide cu ipso cui[us] e vlti[mu]m s[ed] a[lia]d. ¶ S[ex]tia
d[icendu]m q[uod] v[ir]tus no e vlti[mu]m for[malite]r s[ed] dici[tu]r vlti[mu]m
denoiatie ab opatione q[ue] s[ecundu]m ea pote[n]cia dicit[ur]
ad cui[us] c[on]sumata opa[tionem] i p[er]fectione .i. ad p[er]fectissim[um]
¶ Sic ad de s[ecundu]m d[icendu]m q[uod] p[otenti]o p[ro]p[ri]e e actu p[ri]m[u]m
ul passi[onu]m opationis v[ir]tus at no p[ro]p[ri]e lo[quendo] e p[ri]m[u]m
s[ed] e denoiatio q[uod] pri[ncipiu]m acti ul passiui ad q[ua]lit[er]
agendu ul patiendu vn no e p[ro]p[ri]e pri[ncipiu]m opa
tionis s[ed] q[ua]lita[s] eius ¶ Ad auct[oritate]m ar[istotelis] d[icendu]m e
q[uod] [illegible] si ibi large sint p[otenti]om extendendo
nome ei[us] ad p[otenti]o[nem] denoiatio ¶ Ad a[rgumentum] d[icendu]m e
q[uod] v[ir]t[us] no e for[malite]r me[diu]m passionu s[ed] c[ontra]rietas
malitias s[ed] c[ontra]rie possit c[on]cedi me[diu]m pas
sio[nu]m ¶ Ad a[rgumentum] d[icitu]r q[uod] v[ir]tus q[uan]tu ad ei[us] s[ubstanti]a[m]
e q[ua]litas & no ad ad q[uod] at sit ab a[li]q[uo] visu
fuit a[li]q[ua]lr p[ri]us in q[uesti]one de augmentatione v[ir]tutis

Utrum virtus consistat i me[dio]

Ar[guitu]r q[uod] no q[uia] bonu extreme oppoi[tu]r malo q[uia]
c[ontra]rie ¶ Sic magnitudo i[n]cl[in]at ad magnos
honores & magnificencia ad magna sumpt[us] & no ad
mediocres ¶ Sic me[diu]m attinge e v[iti]o & ita
v[ir]tus c[on]sistat in dim[inu]ti[o]ne Bonu no eet alio
v[iti]osior q[uia] e f[ine]m ¶ Sic p[ri]o celi v[ir]tus atti[ng]et
s[ecundu]m vltimu in q[uo] po[ssi]t s[ed] vltimu at no e me
diu ¶ Ite sic de v[ir]tute intellectuali ita de mo
rali s[ed] in[tel]l[ectu]alis no c[on]sistit i medio q[uia] e
c[ir]c[a] vn[u]m no vn[u]m & f[ina]l[e]m dicit c[ontra]ria p[ro]p[ter]
q[uod] d[i]c[ti]o[n]is in q[uibus] no e da[r]e mediu ¶ Sic 10 hui[us]
de l[iber]a[litate] c[on]sistit i mi[ni]mi[s] n[on] ei[us] ee c[om]plet[ur]
in t[em]p[or]e sit n[on] unde s[ed] & in i[n]dim[inu]ti[bi]li no e me[diu]m s[ed]
v[ir]tus e c[ontr]a delectationes r[es]p[ondeo] ¶ Sic v[ir]ginitas
no eet v[ir]tus s[ed] viciu ¶ Sic d[icit] ar[istoteles] q[uod] s[un]t pas
siones & opationes sit male s[ecundu]m se q[uia] i eis no
c[on]tingit dirig[er]e s[ed] p[ec]c[a]re q[uia] nu[n]q[uam] nos hemo
ad eas intense ul remisse ul mediocr[ite]r r[es]p[ondeo]
c[ontr]a huius opationes ul passiones v[ir]t[us] no c[on]
sistit i medio s[ed] in totali & in omi mo[r]a
& fuga ipor[um] ¶ S[ex]tia q[uia] hui[us] opationes & pas
siones medi[um] no suffic[i]t ut d[icit] ar[istoteles] ¶ Op[positu]m p[er]
d[icit] ar[istoteles] & ar[guitu]r q[uia] sit in s[ecundu]m me[diu]m i medio c[on]sistit
q[uia] c[ontr]a vn[u]m & vn[u]m me[diu]m e int[er] duo f[alsa] [inter]me
tur n[on] s[ecundu]m s[upe]rhundancia d[icendu]m re no ee i q[uod]
ipa e me[diu]m at e dre re ee q[uod] e & no ee q[uod]
no e ¶ Sic sit i arte ita in v[ir]tute mora
li op[us] at i arte d[icitu]r bn si ad me[diu]m sit red
ductu i[ta] ipa q[uod] n[on] appone c[on]tingat ut auf
ferre r[es]p[ondeo] sil[ite]r in moralib[us] op[us] d[icitu]r bn si ad
me[diu]m rediga[tu]r op[us] at bn d[icitu]r s[ecundu]m v[ir]tute i[gitur]
v[ir]t[us] i me[dio] c[on]sistit ¶ R[espo]ndeo d[ice]ndu q[uod] me[diu]m h[ic]
accipi[tu]r q[uod] int[er] defectu & excellen[tiam] ita q[uod]
n[on] deficiat n[on] excedat ¶ P[ri]o nondu q[uod]
v[ir]t[us] pt int[elligi] ee medietas dup[lice]r ¶ Uno m[odo]
h[ab]itos ext[re]mos a[lio] mo[do] pa[ssi]o[n]es extremas ¶ S[ecund]o
sciendu q[uod] v[ir]tus ut d[icit] ar[istoteles] pt sum[i] dup[lice]r
vno s[ecundu]m sua s[u]b[stanti]am ¶ A[li]o s[ecundu]m r[ati]o[n]em bonitatis sibi
attributa ¶ Ex[empli] g[ratia] q[uod] illa distinctio vlt[im]a
sit n[ot]a q[uia] bo[nu]m e gen[us] v[ir]tutis & gen[us] e de
s[u]b[stanti]a ei[us] & ei[us] e gen[us] io cape v[ir]tute quo
ad bonitate sibi attributa s[ed] cape ea p[er] ei[us]
s[u]b[stanti]am ¶ Et itm bonu d[icitu]r eq[ua]l[ite]r enti p[ri]o hui[us]
r[es]p[ondeo] sit ens dum deq[ue] n[on] addit sup s[u]b[stanti]a[m]
cui[us] s[ed] ita & neq[ue] bonu ¶ Dici pt q[uod] bonu
trascendes d[icitu]r de v[ir]tute q[uia] s[ecundu]m s[u]b[stanti]am vn[i]ca
q[uia] sit e ens q[uod] sit vnu q[uod] dici[tu]r ens &
bonu s[ecundu]m depedet[ur] a p[ri]o bono & p[ri]o ente
q[uia] e de[us] sine s[ecundu]m q[uod] e vestigiu q[uo]dda s[ecundu]m q[uod] p[ar]
ti[cipa]t silr[ite]r p[ri]m[u]m boni & p[ri]mi entis h[oc] n[on] depe
dencia rei ex p[ar]te ea ul m[u]ltiplicat in re
depedente sit d[icitu]r lincon[iensis] in 2[o] p[os]t[er]ior[um]
& tale bonu no h[ab]et malu sibi opp[ositu]m q[uod] eet
no ens s[ed] bonu & malu mor[um] p[er]tinet de
h[ab]itib[us] moralib[us] denoiative vn opa[tio] s[ecundu]m s[u]b[stanti]a[m]
ea ul c[ontr]arias tol[li]t pt dici q[uod] neq[ue] bonu neq[ue]
malu ¶ Tn sciendu q[uod] bonitas attribui[tu]r h[ab]itui
morali r[ati]one c[on]formitatis ipi[us] & sue opationis
ad i[n]p[er]a[n]te r[ati]o[ne] & malitia r[ati]o[n]e difformitatis r[es]p[ondeo]
bonitatis tamq[uam] extre[m]o attribui[tu]r v[ir]tuti mora
li q[ui]a r[ati]o e ex ee[n]cia v[ir]tutis cu v[ir]t[us] sit i
appetitu ¶ D[icitu]r r[es]p[ondeo] q[uod] e[ius] or[do] s[u]nt p[ro]ponede c[on]cl[usion]es s[ecundu]m ar[istotelem]
¶ P[ri]ma e q[uod] v[ir]tus q[uantu]m ad r[ati]o[ne]m bonitatis sibi att[ri]
buta no c[on]sistit i me[dio] s[ed] in extremo q[uia] 2[a]m

ro boni et mali optimum non apponetur ma-
lo secundum medium sed secundum extremum sed virtus est extremum moda-
lium optimus et cetera. Tertia questio est quod virtus non est medium
passionum vel operationum secundum eius substantiam quia medium sic
acceptum est de genere extremorum virtus autem non est
de genere passionum vel operationum sicut patet in antecedente.
Quarta questio quod virtus est medium passionis vel opera-
tionum obtinere sicut in textu quia ipsa est circa medias
passiones vel operationes quia virtutes sunt circa pas-
siones et operationes in quibus hemus nos bene hec
autem sunt medie et nunquam extreme quia non irasci plus
vel minus debito dat male quando autem nec plus
nec minus debito sed quem oportet et quando et ubi et … quibus
et cuius. Talis bene dat et bene irascitur. Item
virtus est circa difficile sicut dicitur finit … primus medium
autem signum attingere est difficile facile autem undique a medio
deviare igitur virtus circa medium passionum vel operationum
… ipsa est medii conservatrix in veris in passioni-
bus et operationibus sunt de natura appetitus et ad me-
dias passiones et operationes. Quinta questio quod virtus accep-
ta secundum eius substantiam est medium duarum maliciarum quia
sicut operationes ad operationes ita habitus ad habitus
sed operationes virtutum sunt medie inter operationes
maliciarum accepte secundum suas substantias ut dictum est.
Item virtus est sicut rectitudo appetitus cum sit directiva
appetitus in suis operationibus secundum dictamen rationis recte
vicia autem sunt tanquam tortuositates et obliquitates ipsius
sed rectitudo est media inter oppositas curvitates igitur et cetera.
Item medium est quod utrinque extremum recedit pariter sed virtus
quo ad eius substantiam non quo ad rationem boni et mali virtutum
extremorum pariter ut dicit aristoteles secundo huius fortis non ad
timendum quod audax ad audacem quod timidus
propter quod pretendunt medium extremi alter ad alterum
et vocat fortem timidus quod audacem audax
autem timidum quod etiam declarat aristoteles in de aliis virtutibus.
Item idem quod transitus de uno contrario in aliud est medium
sed aristoteles dans modum attingendi virtutem dicit quod de
isto vicio ad quod magis nati sumus inclinemus
nos ad contrarium quod tortuosa lignorum dirigentes
faciunt igitur et cetera. Ad rationes dictum est ad primum quod ipsa
bene … … Ad alia rationes aristoteles quarto huius
dicens est autem magis minus magnanime quod decens est extremus
eo autem quod oportet medius non non appetit honores mag-
nos nec eos preserit plus quam oporteat vel minus sed
quo oportet et quando et ubi et cetera de magnifico opus non
magnanimi et magnifici secundum substantiam suam est ex-
tremum in magnitudine sed secundum magnitudine ratio est medium.
Ad aliam dictum fuit quod dicitur de augmento et dimi-
nutione graduali. Ad aliam concedendum est quod virtus extremum
ultimum est in bono et perfectione talis autem ultimum in mora-
libus est medium sicut apparet. Ad aliam dicendum est quod
virtus in actuali consistit in medio quia unum est medium
duarum extremorum contrariorum sicut dicitur quod unum est al-
terum contradictionis extremum quod forma contradictionis sed dicendum quod
extrema contradictionis non sunt extrema positiva sed extrema
secundum affirmationem et negationem eiusdem de eodem modo constat quod
de medio potest negari extremum et econtra ratio alter per
contradictionis fundari potest super unum medium positivum
altera fundata super extremum sicut patet de equali
et non equali equale enim est medium non equale autem dicitur de
maiori et minori quod sunt extrema. Ad aliam dicendum quod si
delectatio in indivisibili consistat hoc est sicut de visione vel linea
ut dicimus secundum quod … passi et agentis ipsa
sit tota simul quam tamen secundum aliam et aliam dispositionem
agentis et passi possit esse delectatio magis vel minus
intensa vel remissa non negat aristoteles sicut de linea
videmus et visione. Ad aliam dicendum quod potest dici sicut
de magnificentia vel proportionalitate sic statim dicetur de ad-
ultio … abstinere de omni actu venereo secundum tempus
debitum modum et debitas circumstantias est virtus
aliter autem non esset virtus ut dicitur in 3o libro. Ad aliam
dicendum quod circa tales passiones et operationes non est virtus
… sed solum circa fugam magis medium attenditur secundum circumstantias
… fuge … sicut oportet et aliter non
Si quis enim ad ultimum … ad commissa et lon-
gissima loca vel absconderet se in furno non esset
in hoc virtuosus sed viciosus. Aliter autem ego puta-
rem quod virtus vere et substantialiter non esset medium viciorum ex-
tremorum … extremorum sicut diceremus hoc
esse medium equi et asini quod nec est neque equus neque a-
sinus quod ad hunc puto esse probabile hoc autem non esse proprie
medium sic enim quelibet esset medium aliorum quod ergo virtus non
sit proprie et vere medium viciorum extremorum sic posse probari
supposito primo quod vera differentia virtutis et vicii est quod virtus non
inclinat secundum impetum passionis sed inclinat secundum iudicium
rationis verbi gratia virtus fortitudinis non inclinat ad semper agredien-
dum vel semper fugiendum sed aliquando ad expectandum prout
recta ratio dictat hoc autem id esse faciendum sed vicium
non inclinat ad iudicium rationis sed ad impetum passi-
onis verbi gratia vicium audacie semper inclinat ad aggressum
ad quod trahit passio audacie timiditas autem
semper inclinat ad fugam ad quod trahit passio timo-
ris. Ad hoc sic si virtus esset vere medium viciorum
aut hoc arguitur propter vim appetitus ad quam virtutes
et vicia inclinant aut propter operationem ad quas con-
sequentes virtutes et vicia inclinant aut propter ratio-
nis et passionum secundum quorum iudicia vel impetus in-
clinatur appetitus. Modo est non ponenda tales media
sunt ratione appetentie et non … per … quibus posset
ipsa argui ratio sed ex appetitu hoc autem non potest cum
ipse sit idem inclinabilis per vicia et virtutes nec id
potest argui ex operationibus quoniam non est necesse operationem virtutis
esse mediam inter operationes viciorum sed hoc accidit
aliquando nam virtus fortitudinis si hic ratio dictaverit for-
tius inclinat ad aggrediendum et ad expectandum
moriendum quam vicium audacie liberalitas autem
aliquando inclinat ad plus dandum quam prodigalitas
inclinaret licet et aliquando sit econverso unde quarto huius dicit
aristoteles quod prodigi quandoque quos oportet indigere hos divi-
tes faciunt et moderatos quod dicitur siniores vel utique
darent adulatoribus autem et aliam aliqua volun-
tate tribuunt multa. Accidit ergo quod operatio vir-
tuosa sit maior aut minor operatione viciosa secundum quod
accidit rationem plus dictare vel minus quam trahat im-
petus passionis sibi delectate. Item illud non potest
argui ex iudicio rationis et impedientibus passionum
quoniam iudicium rationis non est medium duarum passionum
cum medium debeat esse de genere extremorum et natum
sit circa idem subiectum et tamen iudicium rationis aliquando sit
adequale aliquando ad plus quam passio sibi delicta
trahet igitur et cetera. Item si virtus esset vere medium duarum
maliciarum rationale esset quod declinans ad virtutem

dat plus vel

placet

pene ultimum

ad fugiendum

sed aliquando ad aggrediendum aliquando ad fugiendum

secundum mores

eet mediu int' deviancia ad malicias q
e f'm quo due passiones extreme q sibi de
q't absq' roe devient ad malicias extremas
v g' tior ad timiditate & audacia passio ad
audacia malicia devias ad v'tes no e pa
media s; ro io & ¶ It 9rietas e media
vicior & v'tuti & argui d; p 9rietate me
diatoz suor pp'or & p'mor effectuu s; p'mus
effctus audac' e trahe ad aggressu s; p'mus
effcte timidit' e the ad fuga & i'ta tuto bn se
9rij s; pp'e effctus fortit' e the quq' ro dic
tat & e tuto no e pc' mediu istor ymo attidit
q quq sit ad aggressu & q'nq ad fuga & e
sile si p'ug sit i via cor dno suo potet n' cs
h're inclinaciones vna cendi ad dextra & al'
cendi ad sinistra & ita sc' 9rie inclinaciones
zas at quq' dns precipit & no alibi i'a at
inclinacio no e ve ad mediu alior s; attidit
q sit ad h' extmu ul i'd ul mediu ad me
¶ It h'itum i clinanciu p passiones extremas
9rias ad operaciones extremas h'itus ve medi
eet inclinat' p passione ve mediu ad operacio
media s; ctis h'itus no eet v'tus pbac' q
v'tus p n'ras passioes deviate inclinat s; pp' im
mediu rois ¶ q cles h'itus i clinaret sepe
ad malu & q'ds rcaz ro v g' audacia ma
licia i clinat p audaciam p passione ad aggres
su & timiditas p timore ad fuga i' h'it' ve
medi' i clinare p passione media int' au
dacia & tiore ad mediu int' fuga & aggressu
v g' ponam' q ad expectaco mo 9stat q
expectaco ita pt ee q'n & ubi no oz sic fu
ga ul aggressus ¶ forte tu pn's s; i h' q viciu
no i clinat 2m indm rois s; solu 2m impe
tu passiois si h' eet vm seqret' q p'in' &
mte alienati & ebr' quq' nc h'nt libru
vsu rois ee ut vitiosi q e f'm ad viciu i'
i h' attendit p q i clinat p indm rois no q
de rte rois s; deputatate & 9sone i petu
passiois ¶ forte & q alie rtes arguebat
at si dicet' q v'tus i medio rei 9sistat
q no e vm sic vi' i ca' q'e & itm forte
q n' pi'as posico rtes i' dissolui q'n electes
q sc' p'e & p'ncipales v'tuti & vicior operaciones p'nt
f'm v'tute & viciu ee eardem operacio' extrior
tu diversos fines v g' illiberalis eligit dare
ut mag recipiat liberalis at eligit dare
pp bonitate ipi' operacois p se ipaz iste igit'
electes no diut n' in finibus 9stat tn q
ille fines n' se h'nt ad m 9rie n' medie
io n' h'itus ¶ ppt' q aliq dicet q v'tus i sua
sba n' pcipiat de sba vicior n' 9posita ex
eis sic tepidu ex calido & frigido s; h' q
dc ar'l v'tute ee mediu vicior p eius sbam &
v'tus s; vicior pti' io e i cla cla' extri'ca
denoiacoe ab extrio'bus operacoibus sic q ut i plu
bus op' vnius vitij ut excedit q oz h no sp' &
op' alterius d'fic ut i plib' ab eo q oz sic l'
hom sua sbam for'r s; sbitie & p' ita v'tus
p eius sbaz dicitur mediu vicior no tn for'r
s; denoiatie mo pdco ¶ Rogo sbales ut ad
i'a intentoz dilligencia apponat ¶ q'o 16º

Utrum virtus consistat in me[dio]

p re ul i medio q' ad nos ¶ arr' q no i me[dio]
q ad nos q me' q' ad nos e intm f'm q &
mem q' ad re e mem simplr' si v'tus i' e s'
v'tus i me' q' ad nos 9sistit ipa no e v'tus sim
plr s; p q q e i 9ueniens ¶ It mediu q' ad
nos e valde diversifile & p bonu & f'm tmpa loca
& p hom stat' 9dicone pp' oz & v'tute mora
le ee valde diversificale q e f'm q p' hini'
dicebat q v'tutes morales ee p'mates dis
tinctas & in 2º hin' d'r q v'tuose opari e si f
me & i mobilit' h'eat & opet' ¶ 9 cofmat'
expositib' opa'b' sites h'itus fiut ut dc ar'
operaciones at mediu detenetes ad nos st
valde difformes s; mo magne & i tese mo
ve pue & reisse & ita oz v'tute morale ee
difforme & no simplice ¶ It sic e de iustic'a
ita vi' ee de alijs v'tutibus s; iusticia tenz me
rei sic q'nt 9tinet & ar'l hoc valde velle
vi' i h' dc' n' p' hin' mediu p re ee mem
p arismetica pporcone in h' at dc iustu ee
eqle f'm arismeti'ca & addit n' n' desit si
studiosius p'mu puaint ul p'mus studiosu
neq' si mechat' e studios' ul p'mus s; ad vocan
vocati ad dicta i sup' solu lex ¶ Pp'm dc
ar'l q'nt e sine excepte i vestigans d' sep
co v'tut' dc oms scies sr h'undacia & defen
fug' mediu at querit in h' desid'at mem
at no rei s; quo ad nos exq' pt 9clu' cu
v'tus moralis sit om arte certior & melior
medij vtiq' e' 9ittatus mo vi' q dio me' d'illo
debeat 9clude quo locut' fuit de p'miss
s; q' de at inf'ri p exige' p'missar & it
i fendo gnal'r sn om excepte diffi'
v'tut' dc e i' v'tus h'it' electiu' i me'
exone quo ad nos ¶ Sz vide q e mediu
rei & q mem ad nos volt at ar'l du' dicaz
int' mem rei & ad nos p' q mem rei sin
p eq' desta' ab extmis pona' duo & dece
& sex s; mem ad nos n' exced' n' deffict
hoc e dcm q nob n' e ply debito n' min'
debito ¶ 2a dca e q mem rei e ide apud
oms ua ap' oms sex eq' distat a duob'
& a dece s; mem ap' nos no e ide ap'
oms q gigati 9medere auca eet mediu
neq' n' min' neq' pars gnano at eet
nimis ¶ It no q ex dcis dicis alia
pt h'ri dca q mediu rei reqint distacia
ab extmis s; mem ad nos no reqint ut
extma sic tiata cu no sicat' ex q' etc
& deviata dista' ab eis s; suff' ad nos
ee mcta & deviata dispee ¶ e n' mediu
nob q e nob 9 9mensuratu sive debite p
porconatu p exigentia om circustaciar
nre disposicois q at ab aliq 9mensurata &
debita pporte deficit ul excedit quan
tuq' deficiat ul excedat dici in i finitu

cle ome ex̄omi ht ra¶ Mem̄ rei extēdit
p exigētia ex̄morꝫ ⁊ mēsatur p ex̄oma a
one meṁ duorꝫ ⁊ 10.o ⁊ ad e meṁ duorꝫ ⁊
mille ꝫ ſm exigētias medij ad nos attēdūt
ex̄oma ⁊ p recessu ab eo mēsatur ¶ D̄r i g
itur q̄ aliq̄ v̄tutes moales ⁊ ples attēdūr
p meṁ ad nos ⁊ nō p meṁ rei ¶ 2a d̄r q̄
nō oīs ia excepō 10.a ꝓ iustitia q̄ dicit̄ i meo
rei ↄsistē q̄ si sit v̄m in q.o videbitur adp̄ns
tn̄ vr̄ q̄ ipsa iustitia nō oꝫ excipe q̄m iustitia
distributiua videꝫ regē in exercitu nō eq̄lit distri
buē eq̄lr honores militibꝫ ⁊ pedestribꝫ ut in
pūa n̄c continua sit/ nꝫ tn̄ ⁊ eq̄lit punīet
eū q̄ regē pcussit ⁊ eū q̄ garcō n̄c ꝓ eq̄li
pecūa eq̄le bladū emittit n̄c ubiq̄ sit/ ꝫ
mag ul minꝰ p meritꝫ i dignitatꝫ ul habūda
ciā ꝫ hō usq̄ ad q.m librū d̄mittatur ⁊ possuꝫ
r d̄re sit sic ⁊ ans loquitur q̄ v̄tꝫ moalis
ↄsistit i meo quo ad nos ⁊ nō i meo rei n forte
te attēdit meṁ rei cōtrādē cū meo q.o ad nos
q̄ rei p.o q̄ sit de sanitate corpis ita suo mō de sanitate
aīe sanitas at corpis nō ↄsistit i meo rei ꝫ i
ꝓportōe meā qualitatū tangibiliū p eq̄ distantiaꝫ ab
ex̄omis p̄n caliditō frigimō hūmo siccimo
sic n. oīa aīalia sana ⁊ mēbra sana ecēnt
eiusdē ↄplexiōis q̄ e ꝓꝫ ↄplexio n. q̄ e sanitas in
equino ecet equo in hoīe ⁊ q̄ ↄplexio ecet sanitas
in cerebro ecet eq̄ do i corde r ita c̄ de sanitate
aīe sanitas at aīe sūt v̄tutes quo p eas aīa bn
se ht sic p sanitatē corꝰ ¶ Sic artes ↄsūt meṁ
ad nos v̄ gn̄ medicꝰ nō eadē dietā dat de
bili ⁊ forti r sit ⁊ v̄tutes ¶ Sic cū v̄tꝫ i meo
ↄsistat r i meo rei ꝫ i meo ad nos nō rei
q̄ hō e idē apud oīs opꝰ at bonitꝰ nō e idē
apud oīs nā si debil aggredit̄ id q̄ robustꝰ
aggredit̄ ipe trāscēdet metas fortitu
dis ⁊ si robustꝰ nō aggrederet̄ id q̄ debil ⁊ id
q̄ debil aggredit̄ q̄ ipe ecet timidꝰ ¶ Sic
minꝰ vituparat̄ ⁊ p excessꝰ de comedēdo ⁊
bibēdo q̄ gigās comedit ⁊ bibit rex vitup
aret̄ si tn̄ de distribuē garcōi q̄titatē i q̄titatē
sua q̄n tū distribuet militi nobili ⁊ honesto
ꝫ ad hō garcō maiorē patiat̄ laborē ¶ Sic
meṁ rei attipit̄ p eq̄ distantiā ab ex̄omis ꝓp q̄
oꝫ ex̄oma ee certa meṁ at certa q̄ v̄tꝰ nō
aīe respicit ex̄oma certa sint̄ n. miles p
v̄tute fortitudis aggredit̄ milite q̄ nō solū
aggredi duos r tres ⁊ excessꝰ ꝫ ⁊ cētū r
mille q̄n̄ sunt tytulꝰ ⁊ ita de alijs v̄tutibꝰ
⁊ ꝓp hāc ex̄morꝫ incertitūdē d̄r ans auctoritate
pitagore bonū e finiti malū r infiniti
¶ Ad rōes d̄d̄m r bona et malū moris nō attēdūr
pōnes sbam opis ꝫ mag ex pte opantꝰ cū
opꝰ idē ſm sbaꝫ possit ee q̄nq̄ p v̄tute q̄nq̄
p vitiū io meṁ ad nos i moalibꝰ ē meṁ
simpr ⁊ mediū rei nō n pattꝰ ¶ Ad aliā
d̄d̄m q̄ meṁ ad nos i opatōibꝰ ul passionibꝰ
e valde diuisibile p passionē ul opatōn̄ sbaꝫ
ꝫ nō e diuisibile ad p hitꝰ ad rōē rōem
ymo ꝓp ↄformitē q̄liaq̄ n. opatō ul pas
sio media q̄ ad nos sit i tēsa ul remissa tn̄

ꝓp ipiꝰ adr̄tatꝫ rō e cā hitudo. s. ↄformitas
sic e cā hitudo. s. dupla duorꝫ ad unū ⁊
duo ad decē ꝫ duo ad decē sūt multa pla
q̄ duo ad unū mō v̄tꝫ nō respicit passiōes
⁊ opatōes p se ꝫ p earꝫ hitꝰ ad rōnā rō
¶ Ad ↄfirmā oꝫ d̄d̄m e q̄ ex sitibꝰ opatōibꝰ cū
passionibꝰ siles hitꝰ fiūt ꝫ passiōes ⁊ opa
tōes pnt ↄsiderari dupliciter v̄o q̄ sūt i delicte ab
sq̄ rōe digerete eas ⁊ sic c̄hūt hitū ad simi
tudiꝰ sue sbē ⁊ aliter sīr p q̄ sūt formate ⁊ di
recte p rtātꝫ rōm ⁊c nō oꝫ q̄ gnent hitum
siles sue sbē ꝫ ↄformē rōe rōis indicatō
cles opatōes ul passiōes sbē rōe rōi ↄ
formate pcā nō c̄hūt appetitū ad sua sbaꝫ
ꝫ v̄sꝰ rō eis d̄nante ¶ Ad aliā de iustitia
dicet̄ in q.o libro q̄rit̄ 10.o ⁊c̄.

Trium vitia extrema plus

opponat̄ adīm q̄ ipi v̄tuti l̄ q̄ nō q̄ r io
meo genē nāq̄ dīā nō hnt vīa adīm ꝫ ma
g̃ distat ꝫ vitia ex̄oma sūt i eō genē v̄tꝫ at
io.o hō ꝓꝫ inp̄nti ꝫ d̄r nēe e at oīa c̄ria
ul in eodē genē ul in c̄rijs genibꝰ ee ul ipa
ee gnā albū n. ⁊ nigrū in eodē genē sūt color
n. genꝰ ipoꝫ e iustitia n. ⁊ iniustitia in c̄rijs
genibꝰ hn̄ n. v̄tus hīnꝰ at iniustitia genꝰ e boṁ
v̄o at malū nō sūt in genē ꝫ sūt aliorꝫ gnā
ex̄otia ¶ Sic q̄ qo suppōt ↄponat̄ ar̄ ↄ
q̄ si v̄tus vitio oppoīt r hō e ↄ dictōe ul
puatiōe ul c̄rie ul relatiōe ꝫ nō ↄdictorie n̄c
puatiue cū ambo sint positiua n̄c r latiōe v̄tꝫ n.
nō e vitij v̄tꝫ n̄c eꝰ n̄c c̄rie q̄ c̄ria maxīe
distat io meth̄ce ⁊ ita plus distaret ⁊
p ↄ̄ns plus opponēt̄ q̄ vitia adīm q̄ e ↄ
ans ⁊ ⁊ q̄ cū unū sit alti c̄riū si cū hoc
ecet c̄riū v̄tuti idē ecet plibꝰ c̄riū q̄ e ↄ
ans io meth̄ce ¶ Sic si v̄tꝫ c̄riat̄ vitio ul
hō e sit ex̄omū ex̄omo ul sit meṁ meo nō
p.o q̄ tc̄ c̄riat̄ uni vitio tm̄ unꝰ eīn hi
tudis sūt som ex̄oma duo ⁊ 2.o q̄ tc̄ vim
meṁ distet eq̄lr ab ex̄omis oꝫ q̄ v̄tꝫ eq̄lr
opponet̄ v̄tq̄ ex̄omo q̄ e ↄ ans ¶ Opp̄ṁ d̄r ar
ans de oppositōe v̄tutū ⁊ vitiorꝫ ꝓt ee
q.o qo ⁊ argumta sta tangit ¶ Ↄ̄ma e
q̄ v̄tus i meo exn̄s oppo. ex̄omis vitijs
⁊ vitia ex̄oma sibi m ¶ 2a e q̄ vitia plus
oppoīt sīr m q̄ v̄tuti ¶ 3a q̄ unū vitiorꝫ plꝰ
oppo. q̄m aliū ¶ Ad euidētiā at p̄e ↄ̄ois
ut appareat q.o hō oīa sīm oppoīt expedit re
meorari q̄ p̄us dixiꝰ q̄ v̄tꝫ r ⁊ vitia
sīr pnt q̄m ad sbaꝫ ipoꝫ ul q̄m adrō bonitꝰ
ul malitie sibi attributa ⁊ hūꝰ at ro bonitꝰ
attribuit̄ hitui 2m eiꝰ ↄfortatē adrtatꝫ rō
⁊ io malitie p diffortatē de mō r oppoītōis
v̄tutꝰ ⁊ vitiorꝫ q̄m ad p̄ꝫ q̄ōꝫ ans pnt
sint q̄m adrō boitꝰ ul malitie pōīr tēs ↄ̄oes
¶ Pa e q̄ v̄tus vitijs oppo. ex̄ome q̄ oppo. eis
sic boni malo ul sic ↄforme difformi
q̄ videt̄ iut sic ex̄ome se hre ¶ 2a ↄ.o q̄
duo vitia ex̄oma nō oppoīt adīm p gnā
le rō bonitꝰ ul malitie quo q̄ sbē eodē

extremo vnius oppositis opponitur ita ut sit non opponitur
adinvicem modo duo vicia secundum unum extremo in veniunt
scilicet secundum unum vel difformi hoc est patet quod vnius habitu-
dinis in potencia est plura esse extrema quam duo cum in virtus
vnum teneat extremorum omnia ambo vicia sub alio
respectu extremo. Tercia quod vicia vicia considerata per
speciales suarum maliciarum rationes opponuntur adinvicem
extreme quam difformitas que est generalis ratio malicia-
rum extreme per excessum et defectum hoc autem sunt speciales
rationes maliciarum duorum extremorum viciorum etc.
Sed circa partem 1am articuli contra cum dubitatur utrum oppositio virtutis
ad vicium sit ratione boni et mali sit oppositio con-
traria vel privativa. Videtur non quia ex quo non possit esse
opposito contraria quia rationes bonitatis et malitie sint
per conformitatem et difformitatem conformitas autem est equali-
tas et difformitas inequalitas equale autem et inequale
non opponuntur contrarie sed privative. Item tum malicie
cum non habeant omnia quod attendatur secundum recessum a
medio sive a bono virtutis cuius autem ratio secundum recessum
ab aliquo attenditur hoc habet privationis rationem etc. Item
1o dicunt isti quod malicia est privatio sed requirat
subiectum positivum privata secundum habitus vel operationis.
Alii autem hoc concedunt formidant quod in privatione
opposita non est medium inter virtutem et vicium est medium
quo metaphysice non omnis homo est bonus aut malus aut iustus
aut iniustus. Contra hoc solvunt inde quod habitus et pri-
vatio non dividunt unum et tamen secundum sed in subiecto proprio
homo autem absolute non est subiectum proprie iusticie et iniusticie
bonitatis et malicie sed homo civilis et potens vir-
tute et sic patet quod hic auctoritas magis est ad contrarium quam
ad propositum. Ideo potest rationaliter procedens opinio sustineri.
Si autem virtus et vicium sumantur quantum ad suas habitudines
sic dicendum quod vicia opponuntur adinvicem extreme virtus autem
eis sit media extremis vicia autem secundum plus
et minus debito et virtus neque secundum plus neque minus.
Sed ad hoc dicimus virtus talis oppositio viciorum sit con-
traria vel privativa. Autem quod non privativa quod virtus
per suam habitus est quod positivum quod non contraria quod non
est ibi accipere maximam distanciam et contrarietas
attenditur secundum maximam distanciam contrarie. Item minus
est secundum defectum aliorum ratio sibi videtur opponi privative
sive vicia opponuntur secundum magis aut minus vel habun-
dancia defectus videtur quod privative opponuntur. Item potest
dici quod contrarietas proprie dicta requirit maximam dis-
tanciam et ideo sic non contrariatur sed contrarietas minus
proprie dicta ponit tamen quam privationem oppositio distinguuntur
de duabus formis eiusdem generis circa subiectum idem sed
non maxime distent et talis contrarietas conceditur potest inter
extrema vicia. Item vel dicatur quod duo vicia extrema
ut prodigalitas et liberalitas ideo distant adinvicem per
magis et minus vel secundum in tensum et remissum nisi forte
obiecte sunt per denominationem extrinsecam ab operationi-
bus quia prodigalitas inclinet ad dandum excessive
illiberalitas autem ad defectum sed tamen liberalitas per suam
habitus potest esse et est quietem inter quod prodigalitas
et fortior inclinans appetitum et forte quod si esset dare
maximam distanciam intensissimam liberalitatem et intensissimam
prodigalitatem tamen quia sit de hoc dicendum cum de obiectis
et operationibus oporteat nos venire in habitum noti-
ciam omnia concedendum ut videtur quod vicia extrema per eorum substantias
accepta plus distant quam virtus et vicium cum operationibus virtutis
sit medium inter opera viciorum equale inter magis et minus.
Sed de virtute quo viciis opponatur secundum eius substantiam
acceptam dicendum quod ipsa per quod participat utrorumque extre-
morum quod sit dicitur articulo fortis quinde est ad timidum
audax ad audacem timidus utrorumque extremorum con-
opponitur sed non per perfectam contrarietatem. Item Deinde patet
conclusio articuli circa dicta sunt. Item quantum ad 2am conclusionem articuli dicitur
quod virtus quo ad rationem bonitatis et malicie plus opponitur
viciis quam vicia adinvicem quod oppositio virtutis et vicii
adinvicem est secundum opposita genera viciorum autem secundum oppositas
eiusdem generis differentias ut visum est quod autem genere distant
magis distant quam quod specie. Quantum autem ad eorum substantias
vicia magis opponuntur sibi invicem quam virtuti cum virtus
in medio existat et extrema plus distant adinvicem quam
a medio. Quantum vero ad 3am conclusionem dici potest quod unum extremorum
viciorum magis opponitur virtuti quam alterum cuius duas
rationes assignat articulus alia cuius vita ex parte rei
quod si duorum viciorum unum est virtutis similius omnia alium
esse virtuti magis contrarium modo sic est quod unum est sibi
similius quod patet si primitus actum virtutis inspiciamus sicut enim
iste actus sive in aggressu ut in fortitudine vel in dando
ut in liberalitate vel alter in aliquo operando vicium quod erit in
excessu illius operationis est virtuti similius quam id
quod erit in fuga illius actionis ad vicium convenit
virtuti in substantia actionis sed non differt in modo ex-
cessive non agere est agere idem ideo prodigalitas simili-
or est liberalitati quam avaricia et audacia fortitudini
quam timiditas. Sicut autem principalis actus virtutis sicut in ab-
stinendo ut in temperancia et sicut vicium quod est in abstine-
ncia excessivum est similius illi virtuti per rationem ideo temperan-
cie magis assimilatur insensibilitas et magis contrariatur. Item
Alia ratio est ex parte nostra quo in vicium magis est
virtuti contrarium quod est magis natum sumere augmentum
sic enim magis recedit a medio virtutis sed id est magis
natum sumere augmentum ad quod magis ex passione
inclinamur quia in fortitudine valde nos inclinat
ad fugam terribilium et delectatio in temperancia ad per-
secutionem voluptuosorum et amor pecunie ad eius
retentionem in liberalitate ideo etc. Item Quo sit in dedu-
ctione principiales autem satis ut 4 in decima quinta
quo. Item Obiciendum est tamen quod de oppositione virtutis ad extre-
ma vicia tenendum secundum exigenciam eius quod tenetur
de dubitatione mota in quinta decima questione. Questio 18a

Utrum doctrina articulis adinveniendum

medium virtutis sint bona et vera. Arguitur quod non quod primum
est quod recedendum est ab extremo virtuti magis contrario
hoc autem documentum praestat per peticionem principii quod nisi scie-
runt quod viciorum magis contrariatur virtuti in virtute ipsam
cognoverint non potest sciri quod extremorum a medio magis
distat si medium ignorantur propter quod documentum id ad
inveniendum medium supponit medium esse inventum. Item 2m
est quod attendamus nos ad contrarium eius ad quod ex
complexione propria facile mobiles sumus hoc autem
documentum est fallax probatur sic contingit aliquos esse na-
tos inclinatos ad vicia ita contingit aliquos
esse bene natos et pronos esse inclinatos ad virtu-
tes et ad bonum ut patet 3o huius et post in 6o de
articulo. Omnibus enim videtur singulos morum existere natura
aliqualiter et enim iusti et temperati et fortes et talia ha-
bemus confestim a nativitate. Si igitur bene inclinatus ab eo
recesserit ad quod est natus et facile mobilis

ipe recedet a virtute que est primum. Et ideo documentum
vel aliter oppositum primo cum non avaricia sit magis
contraria liberalitati quam prodigalitas, secundo quod quis ex continentie
fine inclinatus ad prodigalitatem si a vicio magis
contrario recedat tamen attrahit ad se ad quod magis
inclinatur. Ad tertium dicendum documentum est quod si secundum primam
intentionem documentum est quod primum. Tertium documentum est
fugere delectabilia quod quod videtur erroneum quia sic oportet
fugere felicitatem cum sit delectabilia primo huius et oportet
fugere virtutes et in secundo se ipsas delectabiles
primo ethicorum. Tertium documentum est declinare quandoque
quidem ad superhabundantiam quandoque ad defectum quod videtur primum
quia utrumque est superhabundantia quam defectus est vicium
et non est bonum ad vicium declinare. Hoc secundum documentum
videtur preterea. Item cum ex possibilibus operationibus similes
habitus fiunt et declinare habitum in sit parvitate
in contraria vel quod sic non potest fieri generari habitus
quo inclinat ad virtutem. Ad primum dicendum est quod
ista doctrina bene intellecta est bona et sana quia prima
est doctrina bona et sana adinveniendum medium virtutis
quod docet evitare omne quod deviat a medio virtutis
in sed huius probatum est quod deviatus a medio virtuo
se vel deviat in ducendo ad malum vel prohibendo
bonum si in ducendo ad malum et hoc est primo impul
sionis sic prava hominis complexio compellit appetitum
ad prosequendum id ad quod homo inclinatur et quantum ad hoc potest
secundum documentum et hoc est primo tertius quod delectabi
le trahit ad se appetitum et Ad hoc datur tertium do
cumentum si non hoc sit prohibendo bonum et hoc erit
taliter sic unum contrarium corrumpit reliquum et quantum ad hoc
datur primum documentum de recessu ab extremo ma
gis virtuti contrario et ipsius et corruptivo et hoc est occa
sionatur cuiusdam est ignorantia defectionis boni
a malo et quantum ad hoc datur tertium documentum non declinan
do aliquando ad quodlibet extremorum potest quodlibet esse notum
et ipsum medium sic scitur quod utrumque extremorum parti
cipet. Item defectus attingendi medium potest provenire
ex natura virtutis et vicioris et quantum ad hoc est primum documentum
vel propter appetitus naturam et quantum ad hoc est secundum documentum vel
propter naturam passionis et est tertium documentum vel ex parte rationis
sic est tertium documentum. Ad primam rationem dicendum est
quod non vocat recte est quod non cognoscat in generali
que extrema vicia et virtutem medium et sed non precise
tamen secundum aliquam latitudinem et in hoc potest videre quod extremorum
magis opponitur virtuti. Tertio documentum est ut quod voluit per
se et specialiter noticia medium invenire recedat
penitus ab isto extremo. Item potest dici quod cum aliquando
nota sunt medium et extrema recedendum est ab
extremo contrario non adinveniendum medium quo ad
illa noticiam sed quo ad ipsum appetitum scilicet adfir
mandum in illo medio appetitum. Ad tertium potest dici quod iuvenes
per se ipsos ut communiter non fiunt virtuosi sed indiget
castigatione et instructione ut diximus in primo libro in
structor vero novit medium et videt quod in discipulo magis
contrarium ideo documentum quod retrahat disciplinam ab extremo
illo magis contrario. Ad aliud potest dici quod nulli sunt
ita bene nati quin appetitus sensitivus si esset sibi dimissus
duceret aliquando ad malum sed tamen aliqui minus sunt inclina
ti ad malum quam alii et illos vocamus bene natos
Vel potest dici quod instructor iuvenum debet videre ad quod
sunt nati et si bene nati sunt non vero utatur illo documento
si autem male utatur eo. Ad aliud dicendum quod hoc est documentum
non adversatur primo quoniam dictum fuit quod unum extremorum
magis est magis contrarium virtuti et ex parte rei
et ex parte nostri quoniam avaricia esset magis li
beralitati contraria quam prodigalitas tamen in isto qui esset
natus ad prodigalitatem esset econverso. Vel dicendum
quod ille bonum habet in disposita in se tempore. Ad aliud
dicendum quod documentum tertium erat intelligendum de sensualibus
delectabilibus. Ad aliud dicendum quod quantum ad unum medium attin
git est valde difficile ideo declinare parum a medio
non est primum vituperabile sed potius laudabile sicut non
solum sagittator laudatur quod signum tangit sed et
quod prope ideo dicitur capitulo secundo huius quod nos quandoque quandoque de
ficientes laudamus mansuetos dicimus quandoque autem sup
habundantes viriles vocamus qui non parum a bono
transgreditur non vituperatur neque ad magis neque ad
minus. Ad quintum dicendum quod non vult quod declinamus ad
extrema usque ad vituperium et malum sed infra me
tas virtutis quod bene prodest non ut in declinatione
sistamus sed ut ad extremum medium a de extrema in minus
deveniamus secundum apostolum documentum omnia probate quod bo
num est tenete. Vel dicendum quod expositor sepe declinare
ad extrema vitia non agendum secundum ea sed considerando
malitias eorum et detestando ut ea melius
evitare valeamus videamus et hoc eadem solutio videlicet ad ultimam
Vel dicendum quod ad eadem declinare expedit ut
medium cognoscamus sed ipso cognito debemus abs
que declinatione firmiter adherere et dicendum est quod non
est declinandum ultra metas virtutis non recto re
gente iudicio rationis et tales operationes sunt generative
et firmative virtutis et cetera est finis secundi libri et cetera

Circa tertium librum queritur et cetera

Queritur primo utrum possibile sit quod voluntas ceteris omnibus
eodem se habentibus declinetur aliquando ad unum oppositorum aliquando
ad aliud et quod sic quia aliter ipsa non esset libera nisi quod adveni
entibus oppositorum necessitata non ipsa scilicet in quolibet
instanti esset ad alterum oppositorum necessitata quia res
omnes in eo instanti se habent eodem modo aliter non et aliter se
habere est in a° et in a° o non contradictoria concedatur simul esse
vera sed tamen ponimus quod rebus omnibus aliis eodem se
habentibus ipsa non potest aliquid determinari sed solum ad alterum
oppositorum necessitatur. Ad oppositum arguitur quia in isto quod sic
res se habent voluntas est omnino indifferens ad utrum
que oppositorum vel magis determinata est ad unum quam ad aliud
si non concedetur simpliciter determinari si primo tunc videtur quod
rebus sic stantibus ipsa numquam determinaret quia quare
ad hoc ea parte ad id et non ad utrumque oppositorum
quod est impossibile non concedatur aliquid sit unum et adveni
entis et habere intentum. Ad quoddam dicendum arguitur sit
sciens conformatur auctoritati capituli secundo physicorum quando consti
tuit quod terra ponitur in vacuo non movetur
quia non est ratio quare magis ad unam partem quod est impossibile
et ad nullam. Tertio econverso arguit commentator in secundo physicorum
capitulo de casu et fortuna dicens quod contingit equaliter
possibile et in veritate ex eo aliquam duarum actionum
non ex alia tamen cum contingit cum eo quo venit actio
est dignior ut sit reliqua si autem voluntas fuit
ad unam partem magis determinata vel inclinata et ad
alterum minus verbi gratia sit magis determinata ad a et
minus ceteris rebus sic se habentibus numquam determinabitur
ad b quo minus se habet ad b quia si esset in diversis non

eqḡ ad q. et ad b. et tn̄ si eet ī diuis no
deciaret ut dcm̄ ē / s' multo miꝰ potit nūc
deciari ad b. ¶ Isto q̄ez sit forti ut videat
pncipꝰ s. diffi.t solet n. sit forti utz volu
tas ntio deciat ad actū sui ab obō ul
ab aq̄o alio / ad q̄ multi videt / si ultimꝰ fi
nis sub rōe sue utis boi & absq̄ omīs mali
opatōe pntatꝰ fuit volutati q̄ ipa volutas
ntio p̄ sua nāz inclinet in ipm̄ & vel ipz
4. Tn̄ in respcū alioꝝ no ē ita ptato q̄ pole
ē r° eiꝰ de fimis volūtati duo ul plura ee
mea p q sit ie pt attigi in pposita. v. g. q̄ de
pysiesi villa possū ire ad auione p lido
nu ul p cam̄ / tūc q̄ utroq̄ pntat volutati
sbrōe boni & volutas q̄ tbꝰ boni sbrōe
boi pntat / acceptate pt & no pt illa duo sit
acceptate p̄ in pole / io libe pt se deciare
ad q̄lz istoꝝ absq̄ alio q̄cūq̄ deciante ipa
¶ Vl & pt diti ad neutz illoꝝ se deciare s3
ī suspeso manē donec fuit pro inq̄situ q
fuit expedietor ul melior / & ita q̄ meꝰ
ordiatū ad fine volitū pt sanguon hre la
boem & tristicia / & pro porit vot' pncati &
sbrōe boi. s. q̄ valz ad fine volitū / ul sbrōe
mali. s. tristis / & volutas ē ī nata velle
oē bonū & nolle omē malū / & in pole ē id. ele
meꝰ sit velle & nolle / io volutas ad neutz
deciat ntio / s3 pt ad eoꝝ q̄lz deciari. s. ul
ad toꝰ velle rōe boi / ul ad totū velle sbrōe
mali / & ita pt q̄ rebꝰ sic … bꝰ & ego velle
ee apud auinioz & scio me posse venire ad
auione p lidonū & p tpio labōem vie vo
lutas absq̄ a° q̄cūq̄ deciante ipaz pt ea
q̄ nc dca sc / pt libe utraq̄ via refutare p
labōez 4. yo & colr discede ab eo q° pꝰ nole
bat / ul pt libe q̄lz via acceptare. s. hac ul
illa / ul pt hac oēz deciato ī suspeso tene do
nec rō discussit q melior sit ul peior q.
¶ Ista at porco vr p° patē p expiecia / stati
n. dicet ab ī volūte mea / me ul no & p hac
via ul p ista / io dicebat iuis or / sic nolo sic
iubeo sit pro rōe volutas ¶ Itē si no eet ita
volutas no eet libā / s3 p ad unū actū sui
ntitata / q̄ si in sua de ciacōe respcū ordia
toꝝ ad fine ipa ntitat / ostat q̄ multo mag
in r° fimis ¶ Itē no eemꝰ dn̄i nroꝝ actuū
plꝰ q̄ q̄ez actiuū ul passiuū nāle / matia n.
pt in utriusq̄ oriorꝝ trāsire p h° q̄ res alie ali
t se hnt. s. p diusa agecia sibi applicata
aut p diusas ipiꝰ dispoicōes / p pꝰ ī ductas
p diusa agūt / ita volutas poss3 ī ota s3 no / fres
alias alr se hre ¶ Itē si rebꝰ statibꝰ ut nc
volutas mea ē deciata ad velle lege ita
q̄ no possit no velle lege / rebꝰ sic statibꝰ
se q̄ q̄ ex tu laura no° sū mito dignꝰ & ita dre
q̄ p uideo alios actꝰ in co spos ho eet culpabil
qr q̄ sic statibꝰ rebꝰ oz illū sic age & no ē
in suo dnīo no age ¶ Sz ad ista rō rndet q̄
s3 rebꝰ sic statibꝰ ut nc / tu sis deciatꝰ ad uel
le lege & no posses no velle lege / tn̄ tu po
tes libe a° q̄o reꝝ statū mutare / q̄ muto tu
potis no velle lege ¶ Ꝯo q̄ capio rē ista
cuiꝰ possū pa statū mutare ut dicit at 1° rebꝰ

ut nc statibꝰ volutas mea ē deciata ad
velle mutare ul ad utruq̄ pt. s. velle & nolle
absq̄ a° deciante / si pt libe in utroq̄ tn̄ / ab
eo p̄ portū cum .n. m dei° actū ut eet d' velle
lege & nolle lege / si at sit deciata ad h° a'
id sc q̄ ipe no ē dn̄s ipiꝰ & p q̄ns eoꝝ q̄
ntio seqūt / io rūdet idē ut pus / ad q̄ a' quī
rūdent q̄ lz omō sic statibꝰ ut nc rebꝰ ego
sū deciatꝰ ad velle lege ita q̄ no posse vel
nolle ¶ … ī pncipat q̄ sui ca q̄ ita res se hrent
¶ Ꝯ q̄ capio .s. a q̄ rē cuiꝰ fui ca q̄ ita se
hret & tc peto q̄ incepi ee ca eiꝰ utroq̄ re
bꝰ se hntibꝰ ut tc erat ego mēte decior
ad velle id & sc q̄ ad huc no fui dn̄s
ipiꝰ actꝰ & p q̄ns illoꝝ alioꝝ & si potam
nolle & hēo portū ¶ Idē .n. debz ocedi
de alijs actibꝰ ir ul oz q̄ expiecia reꝝ mūti
finiꝰ ad volūdū q̄cūq̄ voliniꝰ & ntitabūt
ad volēdū q̄cūq̄ voliniꝰ q̄ ocede … q̄ns
ul oz ocede q̄ oibꝰ alijs eo° se habētibꝰ
volutas pt se deciare ad utroq̄ actū op
positoꝝ / ymo q̄ plꝰ ē si no eet ita vidēt seq
q̄ oia de ntitate euenret / q̄ n' a' videt poma
q̄ cetis oibꝰ eo° … tibꝰ possit ī actꝰ oppoi
tos trāsire q̄ volutas / io contra p expiecia
oibꝰ po' ntitatem ad trāsmutadū ī istos
actus ad q̄s trāsiet q̄ no vr bonū ocede
s3 & oppoi sētētijs a p°. in p yer. ab & in 6°
me. ¶ Hinc at oppoi ocordat parisien arti
clos q̄ volutate existe sbr eti dispoe in q̄
nata ē moueri & mouēte sic disposito q̄ natū
ē moue in pole ē volutatez no velle / error
¶ Itē aliꝰ articulꝰ dē q̄ appetitꝰ cessatibꝰ
ī pedimētis ntio moue ab appetibili / error ē de
ī tlcnio ¶ Ꝯ hac tn̄ opio fortit arguit q̄ q̄
gete sufficient approximato passo sufficient
disposito & ī ia dispoe sufficiente in q̄ altm ē
natū age & altm pati oz q̄ fiat actio / q̄
h° ē in natū age & id pz / s3 si rebꝰ statibꝰ
ut nc stat ego sinllo deciate possū bn
lege / io ntio pom velle lege ¶ Dr q̄
a° ē va de agete nali & no volutario
… q̄ motor celi ē volutariꝰ & tn̄ p̄ osilez
rō arguit a p°. 8uo phoꝝ q̄ ie ntio mo
uet celū etno motu / & possunt rōes eiꝰ
ad intēcō ista applicari / q̄ si oibꝰ statibꝰ
ut nc no pueit actꝰ volēdi ab ipa volūte
oz a' ee cām q̄ctif o'e illi actui q̄ oz rōi
cū ad neutū iꝰ actꝰ & oz volutate mutari
pus exq° res alie porūt eo° se hre & manē
sū muto ē recitabo rō q̄ rebꝰ statibꝰ ut
nc volutas mutat ī mutacōe brūa ul
no / si no tc ē a q̄ ca quiet oppoite ī mu
co q̄ optebit remoui palia muco & ī
in finitū q̄ ē in … ¶ Itē sic dr a p°. inte
ē in hijs q̄ sc ad ad' accide ut si cū no ē
duplū muri accidit no ē duplū si no v
truq̄ altm volutate at no velle & ipaz
velle ē ipaz alr & alit se hre ad obm io
oz altm mutari ¶ Si ocedas volutatez mu
tari cūq̄ de no velle trāseat ad velle
& ista muco dicitas ee deciaco ipiꝰ volutas

¶ Loc quod recitabo non deviari et non deviari sic arguebat de velle et non de velle ¶ Item sed quod idem realiter eiusdem esset agens et passum et movens et motum contra philosophum primo et ad contra quod sicut deviari sed nunc declarabatur in 2o libro in ista quaestione utrum contra et non ex operationibus contra primo quod concedit quod actus volendi recipitur in ipsa voluntate et ita voluntas se habet ad illum passive. Sed et habet etiam se ad illum active quod deviare ad actum ad quem passive pro non sive passive est indifferens ad agere et patitur ad unum active ipsa autem voluntas primitus indifferens est ad oppositos actus licet si ad alterum se ipsam deviat oportebit quod sit passiva in quantum est passiva et in quantum recipit et in quantum est indifferens quod sit activa in quantum ipsa indifferens deviat ¶ Et item 2m ista posito omnia alia a voluntate non sufficiunt ad producendum actum volendi ad hoc sufficit approximata illi voluntati sicut posita ista posito licet et illi actus volendi nunquam producitur vel producetur sine sufficienti actione quod videtur impossibile quo posito inesse sequitur impossibile. Sed posito quod omnibus eisdem stantibus possit voluntas in oppositos actus ut in velle et nolle dicta quod rebus sic stantibus pro una die voluntas est in primo ut in quolibet instanti eius diei deviet se ad quemlibet actum istorum actuum sed impossibile est pari ratione ut in eodem instanti nollet sed hijs sic positis inesse vellet similiter et nollet quod est impossibile ¶ Item apostolus et commentator in fine primi celi et mundi et in nono methaphisice capitulo 19 sed contra hinc ut dicitur expresse aliter velle quod nunquam est complexe et non complexe et nunquam est generale quod non generabitur ad quod probandum adducunt elementum non quod aliter non esset impossibile contradictoria similiter vi firmi quod possibili posito inesse quod sequitur non est impossibile quod licet est possibile generari pone quod generabitur et tunc arguere sic id possibile generari non generabitur sic concedit adversarius sed id possibile generari generabitur pro posito possibile inesse sequitur quod hoc quod generabitur non generabitur quod est de eodem similiter vi firmi contradictoria ¶ Hec licet apostolus et commentator non fiat ad propositum sic si voluntas sicut velle et nolle idem ceteris eodem stantibus et sicut se deviare ad non velle ponamus quod se deviet taliter ad non velle tunc nunquam volet quod potest velle et ita actus volendi cum sit generabilis non generabitur quod predicta non reprobat ¶ Item licet has rationes multi coacti fuerint dicere quod omnia futura de necessitate evenirent sic quod omnes effectus novus ex aliarum rerum providentia non causatur ut quod evenit evenit et quod non non et quod contingentia sit solum attendenda ex hoc quod passiva proxima sunt in potentia ut diversis temporibus diversos effectus recipiat per alternationes naturas a contrariis vel et ex eo quod agens aliquid agentia possibilia sunt agere cum alijs agentibus et non agere sine illis vel et agere in tali materia per approximata et non agere in 2a non approximata quae eadem approximantes et non approximantes sunt diversis temporibus eveniunt 2m propter expositiones rerum exigentia ¶ Et forte quod hec opinio videtur sententia commentatoris 2o physicorum dicentis quod cum dicimus quod ipse deus est in prima materia est equalis potentie aliter non esset intelligendum quod duo contraria inveniuntur in ea in temporibus equalibus oportet ut potentia esse et non esse equaliter sed hoc in hyeme et hoc in estate et taliter alternatio agentium ...

contingentia equaliter in temporibus equalibus est necessaria et in eo contento sua dicta contra videtur intelligere de actione et passione tamen anime quod et non anime sic posita principaliter ¶ Hoc autem videtur sententia apostoli 8o physicorum dicentis de potentiis quod sunt contrariorum hoc autem non permittitur passiva sed sic se habentia et propria alterius quod approximata ad motum alterum autem motor et tamen sint et tamen sit hoc quidem motum hoc autem mobile si licet non potest movebatur nunquam quod non se habebat sicut passiva hoc quidem movens alterum autem movens sed oportebit mutari alterum illorum ¶ Et omnino videtur apostolus et commentator 8o physicorum declarare ad ostendendum quod secundum voluntas sicut quodcumque agens movens non potest movere nisi alio motum precedente per quem motum a quo movens in mutetur aliter mobile aliter utrumque aliter aliquod requisitum ad id motum congeritur propter quod videtur esse dementie ipsorum si omnibus existentibus ut nunc voluntas non modo advelle quod nunquam sit ipsis existentibus ipsa poterit in mutari ad id velle et ipsi sic oppositi nunc dicunt solvendas dicunt esse rationes ad omnia ¶ Ad primam dicunt tales quod experientia videtur talis quod in varietates voluntatis ab omnibus sinibus quibus incitatur ad velle et nolle non sunt nobis manifeste sed si esset nobis manifeste experiremur quod ipsa voluntas in omni actu suo deviatur ab alio ¶ Ad aliam dicunt quod libertas non attenditur penes posse in actus oppositos quod sic deus propter apostolum non esset liber sed penes hoc quod est posse operari secundum sui voluntas autem secundum sui vult scilicet ex eo scilicet quod obiectum est sibi bonum et conveniens ¶ Ad aliam de divino dicunt providentia ¶ Ad aliam dicunt quod actiones bone et male non sunt laudabiles et vituperabiles ratione ut de ratione propter voluntatis posse ceteris eodem stantibus se ad utrumque oppositorum deviare sed se ipsis sunt laudabiles et vituperabiles unde et actiones dei et intelligentiarum que sunt summe necessarie propter apostolum sunt meliores et laudabiliores omni nostra actione ¶ Sed opinio hec est contrarius valde et periculosa et in fide et in moribus nec esset videtur dementie physicus cum dicat quod operatorum a primo usque ad finem dominum sumus principium autem principij et cum dixerat in quibus enim in nobis operari et non operari et et dicit postea quod quemadmodum neque dimittenti lapidem adhuc ipsum posse resumere sed tamen in ipso mittere et proicere principium enim in ipso sic tamen et in iusto et incontinente ex principio quod de incipit tales non sunt etc. enim apostolus quod ebrius duplices contraria meretur imputationes principium enim in ipso domino enim est eius quod non inebriari volt vero manifeste quod tunc quando potuerunt domini erant non solum eius quod est potentie sed et eius quod est non potentie et non inebriari ¶ Et ideo simpliciter et firmiter volo credere fide una cum aliqua experientia et dictis sanctorum et philosophorum hinc credulitati consentientibus firmiter adherentibus quod voluntas talis omnibus eodem se habentibus sicut in actibus oppositis sic prius dicebatur et non debet a via communi recedere propter rationes per insolubiles quia aliter in hijs que fide tangere pertinent ad mores quod enim credit omnia scire scire et in nullis decipi suarum opinionum fatuus est de festuca namque tibi formaliter principium tanta forbuit certum contraries de quibus contrarie sapientissimi opinabantur propter quod in quolibet earum deceptus erat alter ipsorum vel ambo ideo non mirorsi in hac

altissia in no possu prices & solces satisfa
ce in ipi expedit tn ut osidez qlr posset res
ad o^m equat[ur] cintati qi h^o fit iamitor dia
aliorum u^t hic fuit occasio osiderdi admiracionem
edu vi^t dico dur^e desinit no e i vtile
Ad p^m i^r ro alti^s opinionis q maior e illi
de agete volutario h n e dra agent vo
lutarij q ages voluntariu pt se libe adu
trumqz o^m orum detiare cetis oib^s at h^ntib^s
eo i^a n cencial p^etas agetis voluntarij
sic posse ride hois p^p q aliq male argue
bat volu^ntates hat vitate in ade p in
ducto a^l^qib^s agetib^s & dicetes q so^o no e
dens q q inducto dat istatia in pposito so
lu na si h^o eet vm posst pbari q ho no eet risi
ul pducto i oib^s alijs alib^s Ad me i^r
q i ducto i aliqub^s no oclidit i alijs n ipa
appeant eidem rone n tu illis i q^b^s i ductu
e salte i ordie ad ptu r^o cui^s sta e i ducto
s3 qm d q pp illez ro arguebat ap^l 8^uo phorum
motu ee etim s3 sciet motoez ee ages vo
luntarium Ad 2° dicit q lz ista ro n^c h^t necz illic
vim oclidat tn meliorem eet illic appen^c qm
h^ qm pz q volutas n^ra muta^c e pt n i se
nouu actu voledi recipe desicitu a se q
de p^o motore q e ipe de^s dici no pt Ad 3^m
i^r d^r simo volutas no wlt oz aliqz ee taz
qet^s sn pua^cois opposite volicois pt dici q
no e necm cu ista puacio no sit aliq res tn
q loco no volicois pt capi act^s voledi
positiu^s otri^s volicoi & q vi^r q si puacio no
exigit pom cause tn vt oorige cause recoo
ne ppt^s io pt alit^o rindei q volutas e ca
ipi^s qet^s & ipi^s volicois & qn d^r i^r oz ipa
caz remoui q hoc velit dico q h^o e vm
v^ odtoiorum eent otrio diuisi ce s3 v^ i de e ca
libe pt i vtroqz otriorum i^r no e vm sic at
e devo^te n^ra s3 ap^l no otedet devo^te p^i
motorum eo q eet i mubil e Ad a^m otedo
q oz ad mutari & no otedo q volutas n^ra
muta^r q wlt & an no volebat nego i^r
q volutas nec^io mute^r q eo solo q wlt
& an no volebat ut q no ymagin or q
i hat volu^t^s mutaco oz aliq re noua otre
q ipa volico ee q an no eet Ad a^m forte
te dice^r p^s q s3 volutas eade exns agat
in se tn no omo s^m ide agit & pati^r pp q^o h^o
h^o no e i po^le de h^o at mag videbi^r i fra q
vtroqz s velle & nolle e po^le ipi volutati
s3 tn i po^lia s^t pt i^r volutas i q^l^z seorsu
ab alto exipe q^l^z hora ul & q^l^z in stati
s3 no pt exie i vtroqz sil vm i^a ppo volu
tas pt sil velle & nolle e duplex na si
sil deciet ipa duo v^ba velle & nolle pp^o
e f^a s3 si deciet h^o vm pt ppo e va sil n
e i po & ut velit & vt nolit Ad alia p^i
de ddm e q cu d^r aliq^o oriali & copp^li pom
fuit q nuq orial^e ul q nuq copple^e i^a ppo
state ppo d^r q i^p orial^e ul q ipm copple^r
e in po^l qno s3 ipa no sit s3 se i po^l tn ipa
e illi alti ni po^l otedo tn si matia eet
ppetua sit po^l p^o celi si oent pma^r necio

oclude[n]t qn tu eent exc[e]ssu omni n[ec]e ut
oe copple^e mle copple^r & oe oriale^e mle orial^r
loqndo de eo q e oriale & copple^e sbitine
in ellido no de sbo ppinq^o s3 de reoto Itr
hoc eet ditto mo necm de eo q e oriabile
& copple^e detiare lo^do sppez s3 no p i diui
dui h^o n no oclidut roes ap^l p^mo celi
q n^l plus q quo sit lotius h no e dissendi
utrum at nale coppl^e pt ppetuari v^te ages
libi n^c i^e roes ap^l dit^n n^c odicit Ad a^m
roez in p^no oois ddm e q volutas sit in
drns ymo & si obm q^i^s e expte sua sit
i natu forti^s inchari ad vna pte q ad
a^m pt se detiare ad pte o^m qn at d^r q ap^l
& omi^o^r si^r arguebat ddm q arguebat in
agetib^s n^lib^s & no in voluntarijs Qu^o 2°

Utrum voluntas sit activa

illorum actuu oppositorum in q^o utrumqz ipa li
be pt tetis eo^o sa h^ntib^s uno detiata
i a^m qoe ar q no q illi act^s s^t voledi
& noledi ad q^s vo^tas se h^t passive s3 ide
no e ei^s de act^s actiui & pa^n^s i^r & ar vi^r
cocessa omit^r bor^ p^r q^b^s dā rōnib^s tact^s
in 3^a qoe p^a libri actiui n agit i q^m i actu
& passiu^m patit^r i q^m i po & ide no e r^o ei^s
de i actu & i po Itm passiu^m mo^r ab actio &
ide no mo^r a se ipo ut pz a^o & 8^uo phorum &
vide ide roes q ide ponit Itm ad ide pnt
aduci roes adducte i ea qoe v^s^s fine s q
s3 no sit i pole ide sbo diuisu tn diffi^ce p^m
vna ei^s pte age & 2^m a^m pati tn nuq
visu e ap^le otede q ide sbo & diffi^ce & s^m
ide agat ide & patet^r p se ul moueat &
moue^r & io d^r .9° meth^ce q i q^m sil natu e
ut pati^r vnu a se ipo Itm si volutas pos
set se moue ad actu voledi & noledi ipa ad
volu^n^dm no in diget obo sbo q e f^m Itm ac
t^s vo^di ul no^di e actie ab obo io d^r 3° de
a^ia q volutas dup^x e a^d q de e i mo^le a^d
at q mo^r e at i mo^le q actuale bo^m mones
q de & q mo^r appetitu mouet n q appetit
p q appetit & & ide het^r i h^o de motib^s a^lu^i
i^r nlla vi^r necitas ponē q volutas sit i^o^r
actiui n pa^na Itm si ea po me possz act^s
si n ee actia & passiua no in digem^s i tellu
agete pt in ilm pa^g^lez possu n dice q
act^s i elligedi sufficiet elicit^r ab in t^o vna
cu obo Itm mouens e nobili^s moto &
ages passo ide at no e nobili^s se Itm
actiui & passiu^m s^t p^e dre disine po^e io no
pnt sil in ee eide r^o eide Itm qmē al
legat^r exo 2° phorum q in eressi^n^s no co
i ridit Ad p^m ar q si vo^tas no eet actia
i^o^r actuu s vo^di & nolendi tc ipi act^s no
eent mag actes i manetes q secte
& v^re q no manet n i sine passiue
& no i sine actie sit necz secte & vire
Itm qme ore^r q in tellus & volutas eli
giut act^s suos elige at e age Itm for^e
e age vo^tas at e for q ul po for i^o^r
Credo q vo^tas sit actia i p^o^r actuu q^o^r

ad volu^n^dm

mouens at

possibilis

nos pmo dm sit sivus q cetis eo. sehn
tib9 nos libe possu9 in vtruq oto9 qm n
n vi aie po q sit mag liba z mag dna
suoz actuu libertate z dmo oppoitis s.
qnib9 possu9 in ota mo pdto q volutas
s libertas z dniu mag videt attbueda
ageti q pati ¶ Ad 1m rcem rndet aliq
q libtas vol no attedi i agedo volicoez
q no agit ea n i recido s. i patiedo abobo
q nato patit ab eo s attedit i posse mo
ue alias pos subtrahedu ul psetadu h obm
a 1d aliq se ipi9 acty voledi a noledi po ul
sbtrae ¶ Sz ista no vi bona rnsio p q
acty voledi ul noledi viden acty ee pnci
paliores z nobiliores acty ipi9 vol q acty
modi aas pos eo q illi pt sit impentes hij
at sit impati volutas at moiz pos alias q
wlt eas moue z no wlt pp q vi q actus
vodi z nodi debet ee mag libe q actus
modi aas pos z pp h z pita mag pt for
z pus z pnci ex dissor ce actuu vodi z nodi
q ex dissor ce modi aas pos ad op9 ¶ Unde
seneca lib suo epla ad seuu oia scelera z
an effcm opis qnlupe satf e pfea pt ¶ De
ca at rnsio gnu pot q pot acty voledi z
nodi nacios q e depse z libos so9 pati
z gsecutie z pot libertate z dniu p sr acty
modi aas pos ¶ It dca rnsio mag deffit
q p ea se q os acty mi aliqt nacij ita q
i nllis possu9 in acty otu alijs eo se
hntib9 q e g dca mpcedeti qoe pbas gn
cie q si votas no wlt moue aqm pom
se nacm q ipa no monet ea z si ipa wlt
ea moue se nato q moiz ea si possit z
si no possit se nato q no moiz ea i si
pnte obo velle z nolle se nacia z ista ro
mag declabit exemplido pa pntas obi
ipi voti no est in dmo vol q pcet oem
actu vol si i ad hui9 pntas se nato vel nol
le tr z ip velle no erit in dmo vol ita
s q tr posst z velle z no velle ¶ Sz tu di
ces votas pt libe moue in tllcm ad sbt
hedu obm g q volutas no pt sic moue
m tllcm n velit ip sic moue z si ipa wlt sic
moue tn se nato ipa sic moue ea s no e
in dmo vol q ipa velit a no velit mo
ue sic m tem qm p ad usam si obm illi9 vo
lucois ul vol e pns voti sbtre volutas
ipa nato nolz z si no e sit pns ipa no pt
nolle i nc e in dmo vol sic moue in tem
ul no moue ¶ It pt sic argui q 2m da
ta rnsioez expnciali exon rep se nato
z enitabir oia q eueniut qm si obm e pns
nc ipa nato wlt z si no e pns nc ipa no
pt velle si at ipa wlt tr qro de sbtrae
ul ei9 retetoe qm h q e m tem sbtrahe
obm ul e pntatu voti sbtre voli ul no
si no i no pt velle nc sbthe z p9 ns no
pt moue nc ad sbthedu si at sit pnti
tatu sbtre noli se p ad usaiu q i nato
wlt moue in tem ad subtrahedu a i
pt cu sit moue a no si no pt se nato
q no mouebit z si pt z cu hoc wlt se

nato q mouebit z ita pt argui de retetoe
obi z de oi alio actu nro ¶ It eo argue
g qcuq q deret q obm ut m tllcm at acty
m tedi s. ss. obi exns m itu a in vol ul i tllc
infor ty in tllcm a se in tlli di monet nato
volez ad vodu io tles opioes dimittat. It
ad pnci le ar sic mala acto mag i putada
ee vi agedi q patieti s mala acto no
mputat obo s nob ex eo q dm eam9 ipi9
z oppoite actoes i istay acto9 nos acti
su9 s pom s qm potam9 libe sic z alr op
ari hc at po vi ee votas i z ¶ Ad h rn
det aliq q votas no ex eo e dna sui acty
q sit actia ipi9 s q m ei9 ptate e i mini
abobo sibi pntato a no i mutari z ob h
mala acto sibi i putat z no obo q obm i
ncitate nali si i vote no steterit i mutat
¶ Sz h rnsio no vi vale p q si obm nali
ncitate i mutat z in dmo vol e i mutari
z no i mutari tr se q votas pt resiste accoi
sui i petui obi z q ipa se ipa pt se detiate
ad h q mutet ul n i mutet s resiste et
detiare videt ad actiua pom ptine pp q
volunt aug z gmetor e phoy q si vacuu eet
gue mouet m istati s. q m a cu sit pure
po paua no poss resiste for moueti i z
2o dca rnsio vi defice q cu ages sit nobi
lius passo z age nobilis q pati z tu libers
sit nobilis no libo si volutas eet paua tm
ipius acty vodi z obm actiu se q obm ma
g libe aget q votas patet ¶ Et itm cu
passu sit de se in drijs vi mag ptine
ad actiu detiare illa in driaz q ad pas
siuu votas at detiat illa driaz i z. It
ad pnci lez gz ar sic no mins vi volutas
actia acty voledi q in tllc acty in tlli di
na roes difficiores q videt argue q volutas
no possit ee actiua volicois pnt sit applicati
ad m tllcm ad i tllcois i vi ee dom vt biq
s in tllc z acty in tllcois no solu paius
q pz q no e vsible q obm in spu possit age
m itu goicoe z disioez eoy q nuq a psu
it in spu goicto ul diuisio v g tioy vlm
ul z gceptuu dei z in tlligeciay z ming e
visile q possit age totu vnu disc su in tllcu lz
de pmiss ad g ct in spu lia pntca eca deu
z in tlligeas h i oia fac m te ¶ Ad hoc aliq
argunt sic ca de m te q de vole ul z deffis
effcus no e nobilior suo pnci li effite s acty
vodi z in tedi est nobilior obo i no e abeis
ut pnci li actia ¶ Alr dicet q acty cre
di e nobilior obo ex pn caloe ul lune i
no e actie abeo salte pnr ¶ Et scias pp ro
ista ponit mltis agitez z volare agite
sic aliq pont in tllcm agete z pt io formali
sic q ages salte pnci le dz ee nobilis pas
so obm at no e nobilis passo a spu a i tllcu
a ipa vole i z ¶ Sz forte rnderi posset q
effcus pt ee nobilior in agete pmiquo
na sic dc gmetor io 12o meth e gnto 19o ca
lor sol z stellay receptus in aq tra gnat
aialia nata exputfcoe z tn i c calor cu sit

acty qda no e nobilis iso mali gnato & ipa
sba aie sufficit 1a q agens pncipalr sit vtus
agetis nobilioris sit q agat i vtute agetis
nobilioris pp ho n dc gmentator i de q calores
gnati ex caloribus stellarum gnantes qbz spez
spez alam hnt mensas pporties ex qntitate mo
tuu stellarum & dispone earum adm i pprqntate
& remotie & qa ista mensa pueit ab arte dina
in elltuali. Vn dc gmentator p ho e in elli dm q
na facit aliq pfte & ordiate qmis no in
telligat qsi eet rememorata ex vtutibus agen
tibus nobilioribus ea q dicitur in elli. Qrto e 1a
diffile ymaginari q res mles ex aiaz exorientes no
vtute ppa sz vtute in elli. aprum qro iste sit effectus
& vtutes q pnt i sesu age qqs phuiz ei ella
na qrto in elltua. 2c forte i tc agens que
aps posuit sbaz sepata actu existente & expellu
elltualem mt mo poli ponedus eet no ps aie
nre ul po ani obm agit & in pm & z in i tm
agete 2c & az quo bn posuit aps in tm
agete & no pm agete q deus in elle e & no
sp. Et hc opio vr in ee pbat n obsteet ei pv
sien articls v dc q in elltus agens sit q sba
sepata supior ad in tm pole p sbaz & pom &
opaco sit sepatus a corpe n sit forma corpis
huam error. Et forte q articls pt exponi q
ponitus sunt qdicentes dm agete in elltum ee
huane spei appatu & nz ee form sbale huā
no corpi in hnte n corpale copple & educ
tu de po me. Si at in ellc agens qtio de
aia posuit aps sit ps ul po aie nre & obl
ponat in aia q obm e sit ignobilius no est
suffins ad agedu in tm pole ipaz i elltum
tn puto q sit ponedi eent ppis & volutas agen
tes p dcl ho erit alibi psctadu. Sitn i aia
nra ponet volutas agens distincta a nota
paua vider gcedm nro pns dca q libtas &
dnm nrarum opaco attribueda eent nob no
rne vol paie sz rne vol actie & si vo pas
siua sit rat ea q volutas actiua tn liber
tas & dnm attbueda eent nob p vole
no rne qua eet passiua sz rne q eet actia
ad ipa ab ipis ut aliqui dicut. tn puto q
in elltus sit actus gpois & dinis & disctus
& inditij maxie et in spilia & q volutas
sit actia 1o & actum clip e libe dna dino
q ipa pt in vtrumq otorum mo suprdco. Hic
oriut dubitaces pma vtru volutas in
om actu ipius patiat ab obo ul in no actu
ipius patiat ab obo ul sic i alq & no sit i alq.
2a dno erit vtru volutas actia actus
voli & volutas receptiua eiusde sit una & ea
po aie rat ul diusa. 3a dno e q no vr
q sit in hens dote q votas & in elltus se
heant actie ad suos pmos actus qm si ac
tie se hnt ad alios quos tn recipint sic &
pmos q pphibebit dice q se heant actie
ad pmos ho tn repugnat dicts p'us & iste
tres dnes st diffiles & poss ee qo deqh pse
Ad pma videt alq q volutas i no actu
suo pati ab obo volibili n appetu ab appe
tibili n cano in ellc abm elli alq pp9 appli

Et si supponat mo pore mod ponedi i elltu agentem
q obiectu vtra ... dei ... absq alio
actu poss age i intra i elltu et i nra volutate tn
puto q hoc no eet ... ad omes actus ipius i elle
et ipius volu ... q i elltus et volu ... actum ...
... acti ... i elltus et volutas ab obiectis
posset absq alio actio ... suos actus ...
... obiectorum ut aliqui ponut ul ... app...
... ipsorum et ... affectos ab

& ymo q in elltus & tolis ca actia sue in
elltcois & pp9 spuacois & volutas & volitois
q intedut argue po q sit ages e nobilius
effcu suo & ipo passo obm at no e nobilius ipo
ppus ul in tc nc i ipo sentie ul intellige i2 &. Et 2o
Et appetus nlis e tolis ca actia sui actus i
mag appetus alis ul appetus rois cu sit excel
lentior q n pstat ad pfcoez & nobilitatem si gce
quente po e i fiori no dz negari deca supi
ori deca ronali. Et q in tc sit ca tolis
apphesiois simplicis ar ph q pt intellige
ho abstte a singlaribus ad hoc at no pt age
obm ex quo ex no st n hoies singlares hoies
at sing res no agit ad intem aliq abstte
ab eis. Et mtc agit duos i tectoes ad hoc
at no agit obm ex neq pma intectoe q it h
due i tectoes distigwat p i tectoes obiorum ex
ul pmarum intecoum alie due q e pm e 2m
ee i tectoes eiusde rois fudat sup res ul sup
pmas i tectoes pntorum. Et in elltus i tellig
relacoes rois i at relacoes no pnt age eles
intellectoes cu i in tectoes sint absotie & a co
enti & ita & ar de in elltcoe no ens ul p
uacois. Et q in elltus sit tolis ca attiua
gpois & diuis ar ph q in tc9 diuidit
ide a se & gpoit cu suo oppoito hc no facit
obm. Et gfirmat q obm si heat pom
actiez no ht pom ronale sz pci nle io no
poss age actus oppoitos sz q ide in elltus
pt i actus otos cu sit ide de eo affirmac & ne
gac io &c. Et qn plua agetia dsarum ro
nu gcurrit ad vnu effcum oz ista ee sbordia
ta s vnu ee pus & pncipalius alto & ip id age
i altum ita q pmu ages mediate actoe eius
i pm agat in effcm posteum. Si at adm
elltcoez occurrat actie obm & in elltus no pt
dici q obm sit ages pncipalius i intellus erit
pus & pncipalius ages & optebit dice q i elles
i telligedo agat i id i elli & ita pp9 in spile
& volutas i volute q no az ee vm. Dicit
g isti q obm no reqritur ad volitone ul in
elltoz ut actm sz som ut tiatm sz ista opio
ee vr gtria aps p n q in ad spm & spile dc
2o de aia q pp9 in ipo moui aliq & pati ac
cidit dc & q actia opacois ipius pp9 ex st
visile & audile & gmentator i de dc q sentie fit
p passioez spuum a spilibus no p acto spum i spilia
Et ide aps & gmentator videt ro dare ad pbadu
q obm agat ad spacom q si n ad aget
a de a tc pp9 poss sentie sn obo qus e fm
i2 &c. gna patz q sic dc aps si gbir si posi
bile eet gbustibile ipm gburerz se & no i digeret
ad hoc exteriori igne q e fm q pontis suf
fictetibus actio & passivo & sufficiet approxima
tis po actio ul passio absq alio extrinseco
mo cu obm no patiat ad spacom si & no
aget ad ea pp9 eet spacom suffitne actiu &
passiui pp q sentie pt fi exse sine obo extrinseco
q at aps & gmentator dicut de spo & spili ide in
telligut de intellctu i telligibili & appe & appetibili
ut pz 3o de aia. Sz hac pdctaz roez aps
q puto ee demrativa illi nolut i fuge
dicut n q toli actio suff approximata toli

passo no oz q ipm possit agere ¶ 5° q ut dicit
actio po^r in agente subiective et agens e in pigat
tm et patim et tn no pt agere eam in se sine pas
so extrinseco ¶ 6° q fundamentum ut dicit e alri to
le actionem relationis fundate in ipso et tn no pt agere
in se sil cor^no ¶ 7° q motor no possit movere lo
caliter suum mobile sn loco ¶ 8° dicit aliq q sn
presentia obi pt species sentire ut in sopno et q sn pn
tia appeti pt appetere ut ho sn presentia
cibi pt cibum appetere ¶ Ipse tn in ista vult videre
perfice q supponit forma qputo no n puto q actio
q e res desticta ab agente recipiatur subiective
in agente s in passo nec puto q rlo put e res
desticta a fundato recipiatur in fundato ex subiective
sz in ma ¶ De motu aut locali dici pt q sep
ad actio pt agens et passum reqritur ad s q fit
in passo ab agente ut in q^o ca q passum fit ab
agente sic r in altera reqri qlitas q sit al
cabil ab altate ita in motu locali reqritur
locus in q fit mobile amovens locus n sic di
cunt multi e id totum q ipi mobili acqritur
amovente no sic aut erat de obo . Alij et di
cunt q motus local possit fi sn loco q ad id
q mobili acqritur in tusice amotione sz no
quo ad id q sibi acqritur extrinsece eo q h^o e ipe
locus . Dicunt n q si deus totum mundum voluet
sil motu diurno q ultra spa no mius mo
ueret q nunc et tn nec ee loci mutatio vn q nus
ex celum no sit locus tn pysicen articulo dicere ee
errore dice q deus no possit movere celum mo
tu recto hec r in ista difficultates hnt sz no hnt
certitudinem ¶ De sopnis aut dicendum q species sensibiles
fe pnis in fantasia ab obo et inde resonante
monet actiue 2m spem ad actum vm pz q r
supplet vices oborum ¶ De appe^u et dicendum e q
lz appetus nlis sn ognitione fiat tn appetus animalis
ul ronal de qbus hic loquimur nunquam fiunt sine
ognitione nec ognito sn obo pnte a rea^r a pssez
in fatasia ut in meoria resnatia ¶ Vr r m
absurdum dice q obm nullo reqratur ad spa
co et tn q nl opetur in spem n sp in ipm obm
n no exeo reqritur ut fiet in tellco ul spa
co i ut intelligat ul sentiat possum n rosa m
tellige nec rosa exnte ymo et et sentire pssez
in fantasia ul in meoria resnatia ¶ Et q
obm ul spes obi agat ad spacio in tellco a
volico exoho argum vr q spaes diusitate obo
rum fiunt diuse diusitas aut in effcu vr ex
diusite agentis a' ex diusite menevre sit dicit
comm^or 2° meth^ce ¶ Alij tn in stat q ipa ro p
bo q ca idem obm in t^ds pt face actus cotrios
s affire et negare ¶ Ad ho dicendum e q ho e bn po
tentie agentis libi si n nolo affirmo et si nolo
nego sz sn libo agente id no e vm mo spus
no se sz libe ad spacio nec et intus ad intellco
cn et pt omez actum vodi io in spacia no vale
bat in ppoito ¶ Quo soluede sut roes aplt ad
pma dicendum q no oz ome actiuum ee melius oi
passiuo sz oz ome actiuum ee nobilius eo passiuo
in q agit duabus tn oditoibus obseruatis vtiqz
q id sit pncile actum et q id patitur no heat
nobiore opatico q ipaz qm recipit ad huius
actione ¶ Pp defectum r pme oditois dicit aliq
q obm no e nobilius in tellcu a' spu lz agat
in ipm q dicit q ad intellco agit sil obm
et in t^ds agens et ad spacio obm et spus agens sz obm
no e agens pncile ¶ Alij aut dicunt q obm pp de
fectum 2e oditois no e nobilius q dicit q obm
agit in spem ul in eam pcem sua tm et no ipsa
spacio ul in tellco sz q spus agens et in t^ds agens
agit eam in spus ul in t^o pacio disposito pcem
recepta ab obo mo intellcus e nobi^or opaco
in t^ds q recepto ul qm acto spei in tellcus lis
¶ Alij et dicunt ut dixi prius q s obm si agat
in spem a' in intellcm ipaz spacoez ul in tellco
h^c tn no e vitute ppa sz vitute causarum supiorum io
no e nobilius pp defectum p^e oditois ¶ Alij et
dicunt sic poreo q obm agit in intellcm spez
sua tm intellc aut suis in actum pcem obi
agit in se intellcm sic no ditius q hmo actum
pmum pt exse sn exteriori actiuo in actum
2m ut graue cum hueritur grauitatem agnatam mouz
se deorsum et ipsi dicunt q in t^ds p eius natz sup^es
de pol et s qcepit io recipiendi q q recipit
et d agens 2m q actus pcem in tellcu no g
spes agat pncipaliter sz intellc e pncipale agens
et spes obi e de sco ncia ipius ad agedum
pp q ad huc no eet obm ee nobilius pz r
q nec pma ro istorum pcedit nec 2a ¶ Ad 3m
dicendum q no e sile de appe^u nali et ali q appe
titus nalis nec e distictum rea^r ab ipa po^a
nli actiua ul pau^a nec actus appetendi ut disting
uitur appetitus e ad ab actum agendi ul pa
tiendi sic aut no e de appe^u alius ul pt dici q sic
appetus m mo et digitur ab obo ognito aiob
ita appetitus nalis mo et digitur ab obo og
nito a priorbus causis h^o e ab obo pqnato
reluceat in intellctibus causarum supiorum s in intelli agit
pp q dicit comm^or in 2° meth^ce q na pfecte opatur
et ordinate q nus no intelligat qa eet remeo
rata a obitutibus agentibus nobilibus ea q sunt
intelligen^e pz r q ia ro capnebat fm ¶ De 4a
ro pscitandum et alibi io breuiter e h' dicendum q
cum intelligimus ho vr no sit intelligimus abstrac
te q intelligimus alia re ab hoibus singulari
bus sz sic q nm ho sig^rez intelligimus distincte
ab alijs sz omnes indistincte et intellctuz aut intellcoz
pt agere qlibz ho singularis mediantibus vtutibus
spuis vna cum actiue intellcus omnes n hoies
sing^res cum suis ppietatibus exnes sunt omino siles
et eade rone io q q e silitudo vnius istorum s
cum suis ppietatibus exnes e silitudo omn aliorum in dist
v g q e sile huic albedini e sile albedi
nibus ipsi silibus si r ie ho mente spus agit sua
silitud sz in voluta silitudinibus accidentium exneorum
in intellcu cum intellc abstrahit a silitudine subiective sili
tudines accidentium et exneorum ia silitudo ita e silitudo
omn hominum in distincte sic ipsius casabar io no so
lum iste sz omnes in distincte intelligitur q in
tellige re fit pluribus in intellcu eius silitudo ¶ Ad
4m dicendum e q obm no agit in mente omnez in
tellcm nec suffic sz intellc coagit ymo pncipa
lius agit q obm nec e ymaginandum q ome q
intelligitur agat ad suum intellcm sic tactum
stati sunt q omnes hoies sil pnt in distincte
intelligi sz vnus solus egit ad ipsa intellcoez
sz sic dz intelligi q obm ex p^o agit in spem
spacio sui ut salte spez sua p q ul cum q ut

mo^te q sp̄s agit in sp̄ecō ipa āt sp̄ecō ul' spēs
exons in sp̄o agit in i tellm sic̄ ipa i tlleco
ul' saltē ad sez in tlli^les p q ul' cu q ul' me^te
qua i tllc agit i tlleco × ymtllc āt m tlli
gen^bs sig̃bs i forty pt ia p hingi sig^res m tllc
toes ul' cius mediatibs gpone ul' dimid
z p'ea dispre z p'ea age i tlleco m ltop
sub sp̄o no cadedu sic n· pt i tllc age i tllc
toes dī z m tlligeciap z p^c m^e z i tecomu
z relacō z omn tlim z solu ptedut omb
septes rees iop saltē pt vltiaz ¶ Ad ul-
tiaz r^e dom̄ ē q m tllc agit in tlleco p sp̄ez
m tlligibile sic corona celestia agit i illa
i fiora p motu mot' n· celi no ita agit
q celu n^l agat ymo celu agit p suū motu
taq p dispō sibi ncitaz ad agedu ita i spes
m tlli^t no agit i tlleco ita q m tllc n^l a-
gat ymo m tllc agit in tlleco p spēm i tlli^les
recepta ab obō taq p dispō sibi ncitaz ad
agedu sic r^e celu no agit i motu suū n^c
eq ita n^c oz q in tlleō agat i spēm i tlligi^les
n^c ista spes m illu n ipaz in tlleco q sic a-
git sic celu e motu eius agit i ista in fiora
¶ pt r^e dici ad dubi^es p̄nci^le q volūtas sit
i omn actu vo^di pati^r ab obō q oz obm ee
ɔiunctū eius āt ɔiunctō agit ad actū vo^di
a^q^oo ul' i me^te ul' in me^to agaba^r ab aq^o ex-
tiori obō mō n^c p̄ns expoito ¶ Ad 2^m du-
bi^es p̄nci^les vi^r ee dom de volu^te actia z pa^ua
volitōis sic dice^r de m^e actiuo z pa^uo in
tllcōis z ut expīma q opin or ¶ Rōndu
ut puto q in tllc z volūtas no sr ɔuise
res abm necz ab ipa sb'a aīe s3 aīa ipa
i ordie ad actū i tlli^di d^r m tllc z i ordie
ad actū vo^di d^r volūtas cōmo ɔ mag de
clab^r h^o in 6° libro possz r^e dici q ipa aīa
ē actia z receptiua oīs i tlleōis z omīs
volicōis s3 forte q h^o no ē tolr' p ide ymo
sic sb'a gnis p se ipaz ē i pō ad mom de
orsu z pt age illu motu p q i forta acta
fu g̃uitatis z volūtas p q i forta actu
volu^tis ita aīa p^m se ipam pt i tlleco z
volicō recipe s3 age ea no pt n q a^s
pori actu i forta ita q rō recipiedi sit
tō ex aīe pte rō vō aīe sit ex pte agedi
actualit^e illa s· q actū p̄mi^s i aīa ē an alti
actin m hens in tlleōis ul' volicōis actie
no pa^ue s· q sit dispō aīe ncīa ad agedu
no ad patiedu mag· n· sic puto d3 pōi
dispō ad agedu q ad patiedu q ages
agit p q ē i actū patiēs āt patit^r 2^m q i
pō ¶ Vi^r r^e m q aīa i forta spē m tlli^li
ab obō pt i se fōre actu in tlli^di z i forta
sing^ribs in tlleabs pt i se fōre actū gpone
di z p'ea actū i dicadi saltē q^o ad p̄ncipia
p se nō z p'ea actu discredi z ɔseqū
z ita q^m ad actu voledi dica q ipa aīa in
forta a^q mo actu p̄ori puta ul' iudicō de
bon^te a^l mali^a rei nobis ul' quada displi
cētia a^l ɔplacētia sic dice^r p'ea pt se mo
ue ad actu vo^di sic i ea res d^r vo^tas pa^ua

p^m q pt actu vo^di recipe z d^r vo^tas actia
p q pt illu p'duce h^o āt ē p^m q i forta
actu p̄ori p'dcō ¶ Ad 1^m vi^r michi q alui op-
teat p̄oi in tllcm agete a^l alia volu^es age-
te n forte dm 2^m q mō p̄ns dcō pt dici
in t^es a^l volūtas g^o ages ad omez nraz m
tllcō a^l volicō plitas n· no ē ponēda sn
ncīte cogete ul' āt cogē ñr ad ponēdu
plus q dan ē q̄m lz pls no gcedat q ide
z 2^m ide sit tolr' eiusd actiui z pa^iui tn no
vi^r in hens q ide no tolr' s3 pciar sic eiusd
actiui z pa^iui mō ia dcō ¶ Ad h^o multi ali
opiati s^t s· q sic vnū corp^s ɔpoitū ē ex duo
bs p̄nci^ps vno potēci^li s· m^a z a^o actuali s· for
z q s' ɔpetit pati p m^az z age p form ita
aīa in tlliua ɔpoita ē ecenciar ex duobs p̄n
ci^ps z ex q̄bs fit vnū p se ex eo q s^t sic actus
z potēcia p̄nci^m r^e potē^le vont in tllcm pōle
a^l z volu^es pōle z p̄n^m actuale vont in
tllcm agetez ul' z vo^tes agete z dicut eciaz
m se age omez actu in tlli^di z noledi s3
age p p̄n^m actuale z ea recipe p p̄n^m pō-
le ¶ Alij z multi dicut q no ē in hens ide
z 2^m ide omo ra^e ee eiusde actiui z pa^iui
s3 p a^es z a^es raz dicut n· q ul' ē in hens
vnū et idē eēre a^lqua dispōe p actu for-
le cuius tn ipm ē susceptiu z ē eade gti-
nē p actu v^tuale sic nos dicis calcē fōr
ee frigida z v^te actia calida dicut r^e q·
aīa in tllctiua ē a z m dim^l exons z 2^m ide
oīo ra^r ē receptia i tlleōis i q^m ē capax
ipius z caret ea for^r z ē elicitia ipius i q^m
gtinet ea v^tuat^r ¶ Lz h^c opio vi^r ee gtra
phos sic n· pt dici q celu mouz se n^c eet
via ad pbādu q opteat celu pone i tllige
cias mouētes z z ia dnsp rō si no p̄ueniat
opacō m^ri in e^es ul' faciat ad actō ul' pas
sione z si p̄ueniat puto q e^c dcā valis //
¶ Ad h^o tn alibi scrutādu est^c vz ad ptols
x z x^m de calce gigible q calx gigibl' ree
diuisorp p̄n^es ē in po^a actia z i po^a ad calcē
s· ree m^e z for^e ¶ Et sine h^c opio sn p'ce
des teneat^r tn oz redie ad ea q p̄ns dicebat
in sb'a n· aīe mē no ē suffi^ns actin z suffi
cies pa^iui in tlleōs z volicōis cu ad p̄mos
acty reqra^r obm^t ad p'ciores acty reqrit^r
acty p̄mi ña ob'a ncīa reqsita z acty p̄mi
ncīo ad p'ciores reqsiti hnt se ad acty 1os
q̄bs s^t ncīo ul' actie ul' pa^ue a^l p̄n^r a^l de-
poine sp̄ q puto q p̄^a opio sit teneda //
¶ Ad 3^m dubi^es p̄nci^le pt dici q aīa cu sit
nuda p̄ue an eius p̄mu actu z pa^ua ipius
no ē pō^le q ipa sit act^ua eiusd n ide z p ide
tolr' eet actiui z pa^iui q no puto z ~~m q~~
obm ē ius p̄^i acty actiui z suffi^ns z vi^r sic n·
color impite vno ling^e ē actiui suff^ns gsue
spēi i me^o ita vi^r q spēs i me^o pt suffi^r age spēz i sp̄u
s3 forte no ista sp̄ecō s3 i^e sp̄s p q sp̄e sp̄li
i forty z ita no vi^r reotu ut fantasma
possz age spēz sua in i tllcm lz forte no
istā in tlleco ¶ Dn h^o q a^lq dicut m^e et q
sp̄n^le z sp̄s ages distincty a sp̄o pa^uo agit sic
actu q· s· p̄mo recipit^r in sp̄o pa^uo no vi^r
rōnale quo lz dispō acti ad agedu no

Marginalia: left margin — "at / r^e appetitu / ab actu" ; "actu^o" ; "voli^t". Right margin — "dcm q" ; "pt sps" ; "calefacere" ; "sit actia at" ; "q ee" ; "spez i spu". Top of left column: "spes".

in h'ens sibi no agat m i^m actiu neta sic an dan fuit de celo et motu ei^9 tu duo agē-
cia sepata et diuisa p'ionu no videt^r p'se re-
q'ri ad a^q in actio n' sint s'bordinata ita
q' p'mu agat in s'm mo no oz expeo s'ile
agēt i s'm agēte neq' et eq' 1^2 4^d [] et sic
de s'i^li ad s'm ita dica^r de in tlh^li ad i tlle
[]q' et de vo^te q' ad h^o respat s'dm for^e vi^r
i a^a qōe [] ad rōes p'ncil^es d'dm e s'm p' dta
et p'a^m et 2^m ide ta^r s' p'tiar et h^o no e in
possibile se^r [] querit^r tercio et c —

Utrum actu volendi vel nolendi

ipa volūtate p'cedat ab alio actus a^r a^a q'eq' disp'o me^ce
q actus vo^di fiat i ipa volu^te [] ar^r q' sic q'r
vo^tas cu sep'ip'z deciet vi^r actiua ee sue deciā-
tōis volitōis aut actiua no e q' cu ad ipaz
se heat passiue sicut h^o ei^9 eet actiua ipa no
i diget obo ad volitu^m 1^2 no e ide volito
et ipa vo^t deciā^o n^c 1^a deciā^o e 1^a vo^tas q'r
vo^te q'nte s'p no tu s'p e 1^a deciāto 1^2 oz ipa
deciāto ee dispoz media i^r volitō et volu^tas
[] sz posito q' obm vnu sint vo^ti p'ntata sub
dup^ci rōe .s. boni ul mali q' adult'iu s'bre
i ordiati et subrie delcta^l volutas ut an dem
sint pt no solu totu obm velle a^r 1^d to^m nol-
le s' dispte don^c 1° q sit eligi^b et pt ipa
ut in t^o de h^o in q'rat p'eto 1^2 vtr^o vo^tas cu
ita sint in suspeso sit ad passa ab obo ul
q'l'tuq' i mūta sit a^r no si sic 1^2 dispoz a^r
q' recip^t an p^s volitō a^r nolitōz illi^9
obi si no quo 1^2 pt impare in illam dem
q'sitōe cta 1^d obm cu no possz h^o an ei^9 obi
p'ntia et quo e potes se deciare ad 1^d obm
voledu a^r no^du du an obi p'ntia no posset
n^9 vtiq' dret ut vi^r [] sz cu volutas sit
i po^a passiua ad recipi^du actu vo^di et obm no
sit suff^ns actiui ipi^9 ad deciā^o vo^t q'crat
opp^m oz q' vo^tas sit ipi^9 actus a quo actua
si 1^2 h^o no sit p' disp'o media alia a vo^te
tc 1^a vo^tas q'ons ea et 2^m ide et ei^9 de ac-
tiua et passiua q' q'ns vi^r totam phiaz desp'ere
[] s'pm ar^r q' eu ut ad ab ipa vo^te sit ma-
g' libey q'm ipa vo^tas loq'o delibtate q'
dicim^r posse i vtruq' actum oppoitoy vi^r
q' ipa sit liba de se 1^2 obo p'nte n^o indig'
alio ad vo^dm q' si alio indiget ipa no eet cu
q' e velle a^r nolle dna p' se neq' liba s'
p'i^d q'^o 1^a ad hoc indiget [] sz 1^d me^m ul
eet ad vo^dm et no^dm ul a^d et a^d si dica^r q'
e ide vo^di et no^di tc e ita i d'ns sic et ipa
vo^tas s'p q' n^l facit ad deciāto actus si
dica^r q' ad a^d et ad a^d tc oz q' vo^tas ad vtr^m
q' eoy sit in d'ns sic q' et ad actu vo^di
et no^di et tc q're^r quo deciarz se ad altm
istoy sic de actib^9 voledi et no^di q'reba^r
2^c [] s'pm me^a frust' pom cu ipis pot ut^a tess
diffi^tas [] no q' q^c h in t^o e q^o adordina-
ta i fine de q'n^b^9 i p'ma q'e dicebat^r q'
volutas libe pt velle a^r nolle et diffie
de vltio .n. fine 1^d ad p'ns intedi^9 [] Ron-
du e et q' tres rōes q ut ad ducte fuer-
3as tangunt difficultates in hac q^e satis

magnas sonā e an deciā^o ipi^9 vo^t ad vo^du
ul no^dm sit ab actu distict^9 ab actu vo^di a^r
no^di [] 2^a an adhuc cu h'ingi vo^t deciā^o z
ab alio actus p'cedat cat^9 ab ipa vo^te ab obo
p'ntato ul arce s'i^d obm p'ntate s'p q'
actu ipa sit potes se deciare ad vo^du ul no^du
cu an obi p'ntia no possz a^r p' q'ue actu ipa sit
potes i p'are in illam in i q'sitōe cta 1^d obm
cu an no possz [] 3^a diffi^tas vtr^o volutas sit
so^m passiua ipi^9 actus vo^di a^r no^di a^r cu h actiua
et quo [] de 3^a diffi^te dcm e a^q impte^ri qōe
[] sz de p^a videt^r opioes ee q'rie q'da .n. dicunt
q' obm vo^t e actm actus vo^di ul no^di i ipaz
volu^tas de re ut acti e sua i duce silit^r in
passiuu 1° oz q' passiuu ad ista silit^r p'existat in
po^a et recipiedo ca ab agēte sit i actu et ita vtr-
de re agēt s'e actuale passiu [] sz e dra int
passiu n'ale et voluntariu quo passiu n'le ntti
tat^r ab agēte ita q' n'tio actua^r agēte
p'nte si no sint i p'etu expectat sz passiu volu-
tariu no ntitat^r ab agēte ita q' ab agēte
p'ete^e recip^t actu ei^9 s' p' expigi^r q' 1^d passiu se
p'deciet libe ad patiedu ab h^o obo ul ab
illo ul ab eo obo s'm vna rō ul alia alit^r
.n. libtas no salua^r [] isti i^r ponut ipaz
deciāto actu ee q'ate dz queda aliu a vo^te
ab actu vo^di a^r no^di sibi p'missu q^c ad 3^m
diffi^tas isti videt^r pone q' vo^tas sit actiua ei^9
deciātōis et no obm et q' obm eq^o sit actm
actus vo^di et no^di et no ipa volutas ul agē
vi^r n' ad sui deciāto ut ad h^o obo ul illo pa-
tiat^r h^c .n. deciāto no e actiua actus vo^di s'
so^m dispo^na passi ut patia^r ab obo et ab eo ac-
tu voledi recipiat [] sz q' ista rō a^q obici-
tur p'mo q' tc pt ipaz deciāto n'ae eet
vo^tas pati ab 1° obo q' no vi^r vu q' tc no eet
dna sui actus a p'ncipio usq' ad fine cui^9 o^m dc
aug^t 3° h'ing^9 [] ad h^o r'ndet ipi p'^o q' vo^tas
ab h'ing^9 sua deciātōe pt libe desiste omi
hora apud q' desistēcia cessaret et pati ab
obo [] sz ista r'nsio no vi^r valere q' si volu-
tas pt se deciare ad h^o et ad 1^d et vi^r q'ma-
q' se deciet ad h^o q' ad 1^d n' q' vult h^o mag'
q' 1^d et 1o p'mi actus et sibi oppoitos vo^tas libe
pt videnc^r ee actus vo^di et no^di [] alr^r et obi-
cit^r q' dctaz opioez sic q' cu a^a sit vo^t deciā^o
ad vo^du et a^a ad no^dm oz q' an deciāto ipa
volutas sit in d'ns ad vtruq' deciāto s'
q' e ad p'les actus in d'ns no t'nsit i a^a q'
istoy absq' p^a deciātōe 1^2 oz q' deciāto p'-
cedat a^a deciāto et c in i sinu^m [] sz r'nde^r
q' no e ita q' volutas exeo q' e agēs li-
bey se ipa absq' omi p'mio me^o pt in vtruq'
deciāto t'nsire q' tale agēs se ipo pt 1o^cos
actus [] sz tc q'ri^r q're 1^2 oz an actu vo^di et
no^di ee deciāto p'ma dicta .n. sit tu q'
volutas q' liba pt seipa absq' p'mi^o me^o
t'nsire i actu voledi a^r no^di [] s' d^r q' no e
sile q' vo^tas po^t actiua ipi^9 deciātōis et no
po^t actiua actus vo^di et no^di ad rō aut ac-
ti et no pa^m ut pa^m e s'pitat deciāto vo^tas

i cu sit in drns ad vodi et nodi et solu pane
se hns ir no pt deciare a'm h a' ma id tusie
sn deciatce pma sz in hac deciaco ul in
illa deciate pt tusie sn mee qe e actia
ioz ¶ Sz ad hut id no suffitit qm obm no
mnis vr actin ioz acco q volicois a' no
licois qe sit voluntas no pt velle a' nolle
sine obi pntia ita neqz pt deciare obm
at ad istas deciacces no reqrit pane q
reqrit actie tu i frust sit p plia q pt si
p pancora vr q ie deciacces pine st obi
ciede et ita dcm sit de p.a diffite ¶ ad 2a
at diffite dicit aq ponetes in i t sees i
telligiles distictas ab actu i teldi q sit oz
i tellen tles in telligilm sees ee pmas at
tui i telldi ita e exam vote stati n abobo
voti pntato sees in ipa i pmit nitio pma
actin vodi a' nodi sz dnt q nli neite i tes
sse i telli i forty tusit i actu i telldi votas
at cu sint i forta hinj seeby no nitio tu
sit i actu i telldi sz libe pt i ip tusie ul dif
fre et ps libe impac in ein ut amp d isto
obo i qrat a' agsie omo desistat q an
sexp receptoz no potat ¶ Sz si posini p
ut i 6o libo vr q in tes et voluntas no sint
abm et ab aia diuse res no vr q adicli
naco voti ul salte ad eius qplacetia i obo
ad expte obi reqre sees a' repmtao qm
sees obi et iudim de bonte ul malia rei voli
bilis i intellcu qonb no n eet qne dice sit
aia i forta sse in telli pt tusie i actu i tel
sit pus dcm fuit q ita ipa i forta iudio
de bonte ul malia rei volit pt tusie i obi
qplacetia qnda ul displicetia q ia vr ee
q de acty vot ¶ Ip q alij dicut pbabilr sit
in vr q sic actia gmin ul leuiu pmo gnat
i suis pams caliter ul frigiter medibs qbs
pnt qseqr tusie i gmter ul leuiter q q de
gmitas et leuitas st ia i chiacces actuales
ad motu et ad qs si no sint i pediti stati
nitio qseqr moty sursu ul deorsu pr q
motu gue ul leue figr nalr i loco pp
et qescit ita iudim ul aia i forta iuditio
de bonte ul malia obi pmo gnat i ipa bonte
qplacetia qnda i obo ul displicetia qnda
mediatibs qbs ipa votas acceptac pt ul re
futac obm q q de accepo ul refutaco st ia
actuales volutes inclinacoes ad qs motys qsqr
si no sint i pedimetu postqz motu voluntas
figr et qescit i bono adepto q q de qes a'
fixio dr delcao et si sint i pedimetu apsecu
coe boni ul fuga mali fiet i ipa vote epia
i dret si obm fuit voti pntatu sbrce boi
stati nitio cabit i ipa vote dicty acty co
placec et si fuit s pntatu sbrce mali stati
nitio cabr acty displicetie et si cause sbrce
veiusqz cabr i ea sil acty veiusqz s. acty et
qplacen i obo isto et displicen v g si mes
idicat q delcari sit bom et q tpe aq age
sit malu et cu ho indicauit i adulcio mil
ta ee delcoez et mlta tpitis stati nitio
i ipa vote si stet tle iuditiu qseqt et qplacen
q i adultio roe delcacois et displicia roe tpis

n ie repugnat sit de illo q tpe tpats picit
mces i mea isie n mlta ht tpis sine displi
centis in hoi picecce pp pdicone dimitimo su
as et tn ia pito s platz ut ise salue qplatea
cm et displicetia et ide opus no opon si fuit
2m diusas rces mope isto qpoles ¶ Sz q ac
ceptao et refutao st in pety ad actu psequdu
ul fugiedu et ipsi motus s. psecuco et fuga
pp eoz qrietes st in poles in eo io et no pnt
i vote sil hinj acceptao et refutao ee sz votas
sz libe pt acceptac opus id sine refutacoe
ul refutac sn acceptacoe ul et n acceptac
n refutac sz diffre ¶ Et vr in q q qlz
expiri pt i se ipo mltos naqz video cu in
aquo tpi ope sibi io aq bois appint dice
tes vtina ho eet tate bois qnte e tpimis
ho at no dicut ii pp qplacetia in appenti
delcacoe et displicen i tpime ¶ Et ho et vr
psuadcu possz roe q satis vr iniabile si
obm pntatu volutu nqz peitys recepit in
pssioez abote neqz votas ab obo ymo n qu
qz alio q votas possz i se ipaz age cu an
no possz suppono n expdcis pus q votas sit
actia ius acty sui tius ipa pma dna e pta
q im actu agat i se ipaz sz i no mem
de ho q actm approiatu pano pt i accez sua
tusie et id pamu q cu an no possz tn nuc
mr si actim approiatu pano no potes age
i passu possz i ipm age pp aans tcij pm
cia q q da 3m ul i pmit i actin ul i pmit
i pano n vlla recipt abeis i pssioez et cu
obm voti pntatu eet tle 3m si nl i pmer
i illa vote cu votas pomr sui acty actia et
pana ¶ Ista tn ro sz no heat appntia for
te solin possit facir cu posmus q i tes et votas
no distigwut ab aia n abm rar sz q ipa
aia dr intys i ordie ad actu qgnoscedi et
dr votas i ordie ad actu appetedi dicetr i
q obm pntatu aie i pmit i ea silis sua
ul mete qua aia qgnoscit ipm hac at i
pssioe mete pt aia q e ide q votas i actu
vodi ul nodi acceptadi ul refutadi cu an
no possz ¶ Alia i ro vr in pbabilior q clis
e si obo sbrce boni apheso voluntas sua
libtate possz i eo nllaz qplacetia hre se
q ista libtas no eet nob i auxiliu sz po
tius i magnu detimetu qnis e fm fs gnts
omo qcedi dz tu libtas sit nobilis qdico
et nalr ymo diuinitus indita voti qna ad
cius eindecia sciedu q libtas 2m q vo
lutas pt no acceptac q s pntatu e sb
rce boni ul refutac q pntatu e e sub
rce mali valde pdest nob ad vite dirco
ne pptato q i mltis i qbs pe facie st aque
rces bois appent latet sepe valde mlte
malie ul anexe ul qseqtes pp qs accep
tac id q appebat bonu eet nob ingens
et dapnosu etc et id q pma facie vi ma
lu ee ht aln bonitate latete pp q refu
tasse id eet malu ¶ In tu ista potestas
no acci ul refutadi no pdest finalr ut
in hinj no accepcoe ul no refutacoe sistamus

h. n. eet i pedituu ad opus nob debitu affre sz
ista ptas fmar nob pdest ut an obi re
futato ul accepto i gratam de omi bonitate
ul malia q ide obm ose ul ei anecti ut
tade q e melis simpr acceptas et qe sir
peris refutes. Hec at vtilitas affert co
si votas in apparenti malo nes hret displiz
ad q. n. ipa inperz de amplior i qsitte cta
ete obm / mal e q totus nr auffre i petus
ad qsiderandu de acceptads a refutadis q
eet nob dapnosu valde. ¶ Et qfirmar q li
btas no e data nob ut noce possit homi
salte bn ordiato sz ut noce si qtinget
ho illu nes hre qplacentias i bois ul malis
s' apparentibus q illa nes hret occasiones amp
ingredi de ill an eet bona ul mala simpr
et accepda ul refutada ppr q sepe acceptatore
duox accepte et refutte dpoxs refutace
pnitere. ¶ Et bonu vniuscuiusz qsistit i ho q
id respa in pmu et finale bonu q e ipse deus
q cuius oia se et opantur sz sit ut i po libo di
cebatur oia possit illo finali et summo bo
frui formas ppr q vnuqsz ens spale hz id pp
u s bonu q i mete fruit et p q reducitur in
pmu bonu inqm id e q pticipa sili do ipius
volutas s tn no ppr possit fre i mete in id
pmu bonu e i nata resti in id mete obo
q aq geit silis pmu boni. volutas p ho
resti pt i pmu bonu q fert i id rce ebis siti
tudis ppr q vr q libtas eet mala qdico
si pius volutas poss omo no fri i obm
appns bonu. ¶ Sz tu dices dne volutas
refert in pmu bonu pho q ipa fert i obm sipr
bonu no ppr ho q fert in obm appes bonu ad
q ddm q votes no e discne si obm appns
bonu sit bonu simpr a no si r possit aln
p qua libtate no fri omo i appens bonu
et no qons se q peade libtate potit omo
no fri i bonu appns et no qons q vr in
qmes. ¶ Accedm e tn q bonitas i obo
no deciat vote ad ipius obi accepsz ponit
ad hndu i obo toto pm id totu qplacez
qm si votas ntcitari poss ad ptadu q omo
nega nre e. ¶ Sz q pdca et occurrut du
bitatoes po vr seq ex dtis q votas et hois
opti hret nttio qplaciz in oi ope v delcao
ul vtilitas aq apparet sz no acceptaret
id opus ho at dice absindu e sz n. vtilitas
i hoitido ul delcaco i adultio possit appe
re tn vir bonus nes omo qplacetia sz po
tius ab honnatoz in talibus hebit. ¶ Et vo
lutas salte ad hmoi qplacez ul displi
cetia no et dna sui actus et no et liba sipr.
¶ Et pole e erroneu ee inditu mtas et qe
malu appe bonu s et votas et ntcitata ad
ptadu s. ad qplacedu i re mala qe iqns
¶ Et hc opio vr sustine articlos parisius
qdepnatos quos pmus e s. q vote qonte i ch
dispe i q nata e moui et monete sic dispoi
to q ntcitata e mouie dice q i pole e votes
no velle error. ¶ Alius articlus e dre q i ap
petitus cessatibus i pedituu nttio mo ab appetitu

error e de iu eclcivo. ¶ Ad pmu dubium ddm
e pea q p deciata fuerut i vna qoe 2 lib
v visu fuit q nl e vtile ul delcale simpr
q no sit honestu et bonu simpr studiose
at q eta singla indicat rce nl appet de
lcale a vtile n qe simpr et 2m rei nttz virtute
delcale et vtile ppr q nuq vio pfco appz
delcao ul vtilitas i hoitido ul adultio sz
sz ho possit appe qtineti no du s i vite f
mato. ¶ Ad aliud dubium pt dici q hoi co
placetia ul displia e pmus actus vol put
volutas ab int distigwit na i tre qo
ne dimide rocinai et meditac se actus
ptinetes ad aiaz 2m q ipa d in ees sz co
placu ul displicetia in obo qgnito refuta
to et accepto et iuu gaudiu ul tristia se actus
ptinetes ad aiaz put d appet. ¶ Et ui i dez
fuit pus q volutas no e actia sui pmi
actus sz pana tm q libtas no qit pano i q
panu sz potius actio i qa actui no vr i qns
qcede q volutas no sit liba sine dna ius
pmi actus ita s. q ceteris eos se hntibus illa
possit i illu sz i ipius om sz ista libe dna e
acceptois ul refutacois mtis et hc suffice
vr vtiqz q votas sit ipse actui dna i qbus
qsistit meitu ul petm mo vr q i qplacez
ul displia pdicts nc meam nc petus sz i obi
totius accepte ul refutatoe v g ad ulciu
no e pmu exeo q spun delcale sz q i hoes
tu si i qplacetia heamus ppr delcatoez
ppus appnte tm et displicetia ppr i honesta
te et no accepteus totm rce delcatois appnts
sz refuteus totm rce i honestats ho no erit
petm sz mtus no obedie sz resiste tepta
cor q no e petm. ¶ Ad aliud du. ddm q si
n. indim i ees fuit erroneu ppr ctusitatie
aiari q i vr cies ignoiatia no et petm seq
indim rois sz si fuit in mra ptate ele in
diciu corrige p diligete rocinatiue qsi
coz petm et no ex sola qplacetia sz sit ita
indicatu e spta vltiori i qsitte accepteus
¶ Ad artilos acceptatos audiui sel abono
doctore famoso valde q no repiz i qns ex
e parisiens dyocesi opinari q parisiens epi
deciatio. ¶ Sz in vr ee ddm qm ad pmu
q actus simpr qplace ul displice no e
actus voi ul noi ppe sz velle a nolle e ac
ceptare a refutare na si petat qtinete
vio ins qsce eclem mliere no rndebit
volo sz dicit velle si no eet i honestu ul
petm signis se ppr appnte delcaz hre qpda
i actui illo qplacez nollet tn ipm. ¶ Ad 2m
articlm pt dici q votas no nttio mo appe
tii q ad actu noi ul voi. ¶ Ex his at q
nt dca se i pcedeti qoe satis az s q sit ddm
ad raes pncles in pno qois ad ductas pte affirmativa
¶ Sz ad pmz ro i om ddm e q sz votas sit dispo
pus mta ad vois tn libtas i voe e no rce dis
pois ius sz rce votis. ¶ Ad aliud qte q i votas n re
qri dispo p d'etas votes ad nttio vodm a
nodm sz bn requi dispo pa sn q votas age
no poss actu voi a noi se faciet e° et c

Utrum potentis prone duobus

bonis maiori bono et breui in corporalibus voti dimis-
so maiori bono possit velle minus bonum. Et arguitur quod sic
quia aliter voluntas non esset libera neque domina sui actus
a principio usque ad finem contra eius oppositum dicit Aristoteles. Et si
illud maius bonum esset sibi presentatum absque minori
bono ad hoc ipsa posset non velle posset non differre
ad investigandum postquam si esset cum illo bono aliquo quod ma-
lates aliter non esset libera nec domina sui actus sed esset
in necessitata ad volendum illud non minus potest illud non
velle si sit presentatum cum minori bono sed eo quod ipsa
non vult magis bonum quod prohibetur super velle minus bonum vi-
detur. Et si voluntas potest potest in malum presentatum sub
ratione mali multo magis potest in minus bonum sed ista potest
malum probatio quia eadem est potentia oppositorum ut visus al-
bi et nigri bonum autem et malum sunt opposita igitur si voluntas
est boni ita potest esse mali. Et consequenter quia potentie ra-
tionales se habent ad opposita .9. metaphysice voluntas
autem est in ratione ratio de aia. Et hoc probatur particula
prosien in quo dicitur quod duobus bonis propositis ipsi voti
quod fortius est fortius mouetur error non intelligitur quod
est corpore boni mouetur secundo ut quod voluntas potest fortius
moueri a breui bono quod est corpore sua et acceptare
illud dimisso maiori bono hoc idem videtur velle apostolus
3o huius dicens videtur autem non idem eligere et opinari
sed opinari quidem melius propter malum autem eligere quod
non oportet. Et primum dicit apostolus eligimus autem quod scimus
maxime bona esse. Et dicit apostolus consiliatum
in indicates desiderari secundum consilium. Et aliter non
esset verum quod dicit apostolus ignorat quidem quod omnis malus
que oportet operari et a quibus fugiendum posset non esse malus
in eligendo minus bonum et dimittendo maius bonum
et tamen non ignorat illud esse maius bonum et admi-
randa autem dicunt duobus bonis in compossibilibus presen-
tatis per intellectum ipsi voti et stante iudicio rationis
in illo et imperium quod unum est alio maius bonum
tamen voluntas et potest potest acceptare minus bonum
et dimittere maius bonum. Et voco iudicium in illo quo
indicatur unum esse simpliciter maius bonum alio. Et
voco iudicium imperatiuum quod indicatur secundum omnes circumstantes
comparates unum potest esse maius bonum alio. Ad hanc
autem conclusionem probandam arguitur sic. Sed concedit quod volun-
tas ad volendum necessitare assumere perfecto bono
apprehenso quod est ultimus finis in quo nulla apparere ratio
malicie vel defectus tamen ab aliis bonis defectiuis
scilicet ordinatis in finem cuius ratio sunt bona in comparatione de quibus quod
forbatur ipsa non necessitatur ad volendum aliter non non
esset magis domina sui actus quam appetitus sensitiuus aliquis
at ratio et hoc dominium fuit et prius. Sed voluntas respectu
bonorum ipsorum non necessitatem ad volendum potest libere quod
sed velle et quod sed dimittere secundo et. Et arguitur etiam duo
bona cadit electa. eligibile autem in quo eligibile
concludit ratio necessitatis ita quod est contra rationem eius quod vo-
luntas necessario forte in illo. Et ista opinionem ar-
guitur ad quam satis debilis sit primo voluntas non potest
frui non in contrarium ut satis patet 3o huius sed intellectus dum
cognoscit illud esse maius bonum non cognoscit minus
bonum tamen intellectus non potest simul plura intelligere ut dicitur
in topicis et 2o metaphysice ergo non potest frui voluntas

in minus bonum. Sed statim potest eius negari quod intellectus
non possit simul plura intelligere de quo nunc ad praesens.
Et arguitur sic si voluntas posset velle minus
bonum sequitur quod posset velle et non velle simul illud minus
bonum et dico hoc probatur sic consequentia cum hoc voluntas quod est
velle et non velle et non cum hoc voluntas posse non hoc
est contra primum principium videlicet quod impossibile est idem simul in esse et
non in esse eidem genera quia tunc potest quod presento potest
velle illud minus bonum et tamen certum est quod ex presento potest
potest illud non velle scilicet quod non est dubium quod potest velle
magis bonum ergo potest illud velle et non nolle presento
et per consequens simul. Sed prima ratio est sophistica nam si inul-
tas potest hoc duplex considerari vero quod congregat ista opposita
simul in eo tempore itaque sit possibile quod possibile sit ut ambo
opposita simul coniuncti coexistant in esse et hoc est impossibile.
Alio modo quod simultas non congregat in eo opposita sed solum di-
cat idem pro termino temporis pro quo possibile est utrumque contradictorum
non tamen coniuncti sed in diuersis existere in esse ita quod possibile sit
possibile est quod sed opposita in diuersis non tamen cum alio sed in
alio presento existere in esse et hoc est bene possibile. Et aliqui
arguunt sic sicut voluntas non potest velle aliquid nisi
sit apprehensum ita non potest prosequi nisi quod iudicatum fuit
esse prosequendum vel fugiendum quia non solum voluntas vel ap-
petitus sed et intellectus mouens ad persecutionem vel fugam 3o
de anima modo intellectus numquam indicaret idem esse ad pro-
sequendum quod sciret esse minus bonum et hoc dimittendo magis
bonum ratio est. Ad hoc videtur quod intellectus potuit indi-
care de se quod est prosequendum virtute cuius voluntas
non solum in finibus illius persecutione inchoari potest
sed et in omne medium quod indicatum fuit valere ad
finem modo ambo illa bona in comparatione potest indicare
valere ad finem sed hoc magis et illud minus ratio videtur quod vo-
luntas in hoc quod tendit in quod sed illorum mediorum non
indigeat iudicio primo. Et nunc forte est bene de-
terminatum quod voluntas non possit tendere in bonum ap-
prehensum prosequendum donec intellectus indicauerit illud prose-
quendum. Vel aliter non diceret quod sufficit intellectum indicare quod
hoc sit bonum et possibile prosequi sicut non voluntas in illud quod
fuit sub ratione boni apprehensum frui potest et si sit impossibile
ita forte frui potest in persecutionem ipsius statim quod fuit
apprehensum sub ratione boni ~~apprehensum frui potest~~ prosequi-
bilis non non minus videtur impossibile quod voluntas vna pre-
missarum silogismi practici supplet quam concupiscentia
et tamen concupiscentia unam non supplet aliam ut patet per apostolum
in libro de causa motus animalium vbi dicit potabile concupiscentia
dicit illud autem potabile sensus dicit aut intellectus aut fantasia statim
bibit et cetera. Sed forte et sed haec rationes contra dictam opinionem
non demonstrent tamen nec ista opinio potest esse vera potest non
sic arguitur quia contra est impossibile esse voluntatem frui in malum
sibi presentatum sub ratione mali quia omnis eius est bonum
vel apparens bonum ratio dicitur 2o rethorice nemo non volun-
tarius et cognoscens praua eligit. Sed tamen positio
minus bonum presentatum voti sub ratione mali probatio quia presentatum
presentatum voluntati sub ratione quod est minus bonum et in comparatione maiori
bono modo minus bonum habet oppositum magis bono
habet rationem mali ut minus 3o apostolum magis autem bonum
habet rationem magis et cetera ut patet 4o phisicorum. Et si
voluntas possit velle minus bonum hoc conueniret
sibi eo sua libertate quia si non esset libera tunc for-
tius obiectum deuinceret debilius obiectum vel saltem non

dimitte de vici ab obo debilior sz cosina li-
btate no pt hre q possit velle mins bonu
pbatio q lia libtas oppositois q ht vo-tas no e
sibi data sine adeo sine ania pp malu sim
sz pp sim bonu cu ista sit conditio ptines ad
nobilitatem z excellentia ut oms concedunt z tn
deus z na nllas faciunt i entibus dispones pse
no ordiatas ad bonum ipsorum sz qucuq dispo p q
appetitum possz ferri i malu sbrone mali ul i
minus bonu sbrone boni i boni z i opo cu ali
bono dimittendo mag bonu eet dispo pei
or z mag ad malu tendens q illa dispo p q ap
petitum eet ad bonu ul ad mag bonum detiatus
z ncitatus s no vr q libtas det voti pos
se vodi malu a mins bonum in casu posito
Et ut ista ro euidencius appeat possimus vide
bintr q appetitum sps supat i tm appetitum nales
z 2m melius q i nratu ut gnre pp tendit in
sim pprn z nale bonu no obstate q illi ppo
z nli bono sint anexa mala aor s corrupti-
ua ipius ut lignu si eet sinsibile tendet pp deorsu
dato q caderet i igne a quo statim combureret ap
petitum at sensitivus i obiectum tendens ut si siciens appe
tat aq no ita tendit i ipaz qn pp sensibile ma
lu e mte mem ut illi obo s aq admixtu
retrocedat ab aq psecucione z alia forte via
quer p q sine sensibili nocumento possit sine
adipisci i q tendit voluntas Sic appetitum
libtatis s voluntas i tm supat appetitum sensi
i melius q appetitum sensibilis s delictus ncio tendit
i ce id q e s pntatu sbrone boni n sit actua
le i peditiuz z sensibile malu pp ab illius appetitus
boni psecucione retrocedat pp q al io appetitus dic
tu mlta i crit ineta pp mala no actu p
cepta conexa illi appenti bono ul i futurum
ad id ces appetitum at lib s voluntas consistia libtate
oppositois ht q no ncio ferat i bonu apphesu
sz actu no appet anexu ul cons malu sz
pt diffrre ut antea fiat i quesito sz apphenso
bono sit anexa ul cons malia z qnta p
q dilacio z pena i quesito pt ho q cons
cientie pntate Ad ho go e hoi data li
btas z no ad ho q possit i malu sbrone
mali a i mins bonu sbrone minoris boni z g o
dicit Aplus z bn q ois malus ignorat s q
nunq voluntas tendet i malu si eet sbrone mali
apphensu ul indicatu z ho cu iudicio vli q
ptiri Alij dicunt oppositum conia s q i casu dic
to voluntas ncio fertur i maius bonu z pbat
q agente sufficiente approximato passo sufficienter dis
posito i illa dispone i q altem natum e agere z
altem pati oz q fiat accio z si dicetur q e vm
de agente nli put distinguitur contra voluntariu
no oz q dicit q g(ener)ato phorum wlt q si motor
primus z primum mobile sint eterna cu pp sumpt
i optia dispone ho ad monere z id ad moueri oz
q motus sep sint z tn constat q ille mouens
e voluntarius agens mo ita e q i casu posito
agens z passiu z oia alia requisita ad voli
cio a boni sunt omo sufficit se ipsa cu oes

concedat q ct z p ct voluntas possit velle maius
bonu vr q ipa ncio wlt id mag bonu
Sz ista posicio cu sua rone si eent ve tollet
libtate z dnm voluntatis z oia posset contingencie
euenire sic az i qone huius 2 lib Io meaz
oppionez tenendo ponantur 3es cones pa q voluntas
stante casu posito no pt ct z ptc q ct voluntas
bn pt velle mius bonum p ca o tn tpe i q ct no
amplius stabit id iudicium z e i ptate voluntatis
impare i tellan ut desistat considerare a
boni z ct potit acceptare mius bonu Sa co
q in casu posito voluntas no ncio fertur i pse
cucio a boni sz pt diffrre actu volendi ut
antea fiat i quesito a z de hijs oibus q co
comitari pnt id maius bonu na si id eet abs
q minori bono pntatu voti ipa possz 2 dca
pus diffrre actu vodi g o mlto mag ho pt
qn pntatur cu aliquo i conoli bono z ho co vr
ncia ad saluandu libtate voluntatis z dnm
3a co q casu posito si voluntas debeat elige ipa
ncio eliget mag bonum q a maius a mins
sz no pt mius p ct g o oz q maius Ad rones
i oppositum pz q ro pe opionis bn concludit 2m cones
meaz z nl plus Ad rones pncipales Ad pam
pz q eo o ptctur z sir a a n q qre si voluntas
pt no velle maius bonu q plhbz ista
velle mins bonum Ad q dnm e q plhbito
e q ct pntatur mali mo q sz voluntas no
ncio ferat i bonu sibi pntatu sz pt diffrre
roe sue libtatis tn no pt i malu sbrone mali
Ad am dnm q ea e pos contina oppositorum
sz no appetitiua n vnius 2m acceptiones z alius sm
refutacione sit n bn concedatur q voluntas e z bni
z mali Vl dnm q po e oppositorum sb obo
sno contrariorum visus albi z nigri contrariorum sb co
lore ro voluntas e bn oppositorum contrariorum sb
bono v g tu n voluntas alu modi alu
qescendi alu calefaciendi Ad articulum p
ysien dnm q voluntas no ncio mouetur fortius a
maiori bono q pt anente moueri quo ad
actu volitois sz no q o ad conplacencias sic dcz
fuit Ad auctez arz dnm q alij opinantur
melius i vli qm qn ad finem ptinere descen
dendo opio n pp pnes delectale ul eptale
mutatur ita q sm ptinez oppioz errans z ita
ct eligius q no oz z de hac opiois mutacione
pp pntete teptacoz ul delectacoz lo ap
ccio de cpant conpando ql ad hoc cpacia
ad fortitudinez Sine at auctes pe ad om adut
te sc p3a cone 3a at auctas e pp a Qui co

Utrum voluntas possit velle

contra ul pt iudiciu rois Ar q sic q alr no
eet ve liba Confirmatur q appetitum sensibilis pt ad
uersari roi g voluntas mag cu sit mag
liba z vr q ho concessus primo huius vltia z
pnltia qone Sho ide videtur arguere p ysien
artili q vnus e si ro ita q voluntas ita er
ror Alius e q conr allegatur contre a i
p q gent

ubi in actu et bri ptri i actu q votas no possit i om error ¶ Alibus e exonte vote i ultia dispoe q no possit velle om error ¶ Jt. alr no eem dm moro actuu a pri usq ad fine eius om dc apls gna pz q indicio q ho eet p seqndu no possim nt fuge ul indico q hoc eet figiedu no possim tc pseq mo nos ee dnos actuu moro sigt nos libe posse i utr actuu otoro ¶ Jt se q votas i vodo no posset pcate gns e fm q si inditiu eet rtm velle no poss ee oblig et votas no pcaret si at inditiu eet obm velle no poss ee rtm g nctio eet velle oblig sz pctm n e i eo ad q nctitatur g et ¶ Jt votas ceris eo se hntibus pt i utriq oppitoro sit dcm fint sz q altu ooro ee q ul pt indim rois cu no sit pole sil opiari codtoria ¶ Dpm d apls zi hi ignorat qde ois malus q optz opari et q ho fugiedu q no eet vm n eet vm rte conte indico votas poss ee oblig ¶ Ad ide dc apls q listiq vnusqsq eu tlis fmis eis ee vr ¶ Jt amo ethicoro dc aps q cu sylogsm pctiti sit eplex pmisse h vo ulis at vo ptis q ex istis fca fint vna rotinato ncte e opari oferi explicat dices puta si ome dulce gustari oz h at dulce ut viuu a aq singlarm nctio potete et no phibitu ¶ Jt om eis q rte deciatu ul no e voti pntatu ul e ei pntatu sbrte mali sz votas velle no pt nc q s pntatu no e nc malu sbrte mali g et ¶ Jt si votas possit i om eius q rte seteciatu seqt q pdentia possit i nob gnari sn vtute et eius cius om declat suo hnius q s pz q exoq ro poss ee ita vote exonte oblig ponto q ho freqnt fiet hitus rtus gnare in i tellcu asuefcone et ei eet pden hitus pmus gnaret in vote et eqo posset fieri si no rt ro eet ita vote exonte oblig

¶ Nondu e q appetitus sensitius appetitus in intelle et voti vocat appetitus ogscitiui no q ogscat sz eis q sequitr io appetitus sz q actus iporo oseqt nctio ogtco pma oboro suoro appetitus n sensitius et appetitus i tellciuus i ho distigwir q appetitu nale q si appetitus nalis fit i obm absq ipius obi pma ogtte ¶ Nuri i ponut q appetitus sensitius a voti fri pmt i ppa ogtu negant ppa ro 1oro 2m q distigwir ab appetitu nali ut sigs dixit q eia ional eu actu intelligedi a voti i chiaret in huius actus in edi et voledi eo q viu q q i clinat i ppu actu dicius nos q ho e vm si tlis i clinato e 2m appetitu nale eia naq i ttes actus ogtos i clinat no 2m q dr votas sz s q e for q nalis ¶ Ez q i nole ar q videres fine alque et desidantes et nm mediu adil lu fine actipiedu pcipietes ydoneu tu mem ydoneu volum pp q ad im iueiedu co silam g q volu igriotu ¶ Br et i ppems q media volims ppte a cu magno studio quius ad qo ppoita deciandu lite n mea tia ognoscimus ¶ Jt si volutas moitz in itellcm

ad osidandu aq obm qro an id obm e notu a ignotu si notu tc i tellcus ia osidat id ad osidandu si at sit ignotu tc cu votas no moueat aq n mete actu vodi sc q wlt igno tu ¶ Dom q si votas moitz i tellcm ad osida du ut i ueiat mem vales ad tigndu fine valitu ho no pt ee n pm ez fint s pntatu sbrte boi ho q e osiliari ad tle mem inveiedu sit g ho i tellcus indicat ee bonu ita ho wlt volutas ¶ Unde sit in tribus no ogscit detiate ho mem q pt mom i ueiet ita nc votas detiate fit in id mem sz fit i osidato ad i ueiendu mem et ho ognoscit in itellcus et indicat ee bonu tu fit i tribus ho detiate mem i uenit et inditauit ee bom tc votas potit detiate velle id et no an ¶ Dir. ddo d meo i ueiedo ad qo ppoita in pmems sit n in tribus indicat bonu ee ad hoc i verre mem no ognosces detiate aq ho mem ul id mem ita votas i nm mete detiate fit sz i medij i ueto gnit ¶ Br et dico q votas i qm moitz in tm ad osidandu aq obm n i tribus pinditauit q osidare id obm e bonu nc e in qns q in tllc actu ognoscat aq obm sb aq rte et indicet de eo sub alia et q tc indicat bonu ee osidare ultius ctra id ¶ At scias q votas no solu p supponit ad actu vodi q obm sit ognitu qtuq mo sz et q sit indicatu ee bonu vz honestu delectabile ul utile cu n bonu no n sbrte boi sit pntetur et sic dixi de bono et rte boni quo ad actu vodi ita dz i telligi de malo et rte mali qo ad actu nodi ¶ Pono g 3es oes q no n modicata i diget coeplari delcacte ¶ Prima e q votas pt id no velle q pmtm indicat ee bonu alr n no eet dna sui actus dcm n fint pus q volutas differe pt actu vodi ut ancea fiet i qsito si bono appeti fint aq mali qns ul anexa pt et id no velle pp anexa ... ul laboz et eo ddm e q votas no pt velle id i qo nta az i tem io boni q tle nco eet pntatu voti sbrte volibilis et eo ddm q votas no pt nolle sz possit no velle id i qo nlla az no malie q tle nco pntatu e voti sbrte ... ul refuta ¶ 2a oe q votas pt velle id q aqoo indicatu e ee malu et nolle id q aqoo indicatu e ee bonu q sic si adultiu appuerit i honestu et delectabile votas no obstate i honesto pt velle adultiu rte delcatois et pt nolle rte i honestatis et ita e de isto q cte tempe pitit mces i mari et ho e dcm pus sic pz q votas pt velle q pte indicij sz no totu neq pt totu ¶ Adrtes ad pma q volutas no dr libera q possit velle malu sbrte mali at nolle bonu sbrte boi sic n libtas pse disponet ad pccadu et eet vnl odito et mala sz dr libera lo q do delibtate optois q ista pt i otia q ista pt no velle q pma facie az malu et q id pt velle a nolle i q sil appent rtes boi et mali ¶ Ad osma... de appetitus sensitiuo pt ad vsari roi ddm e q no e sile ad vsandu roi de appetitu sensitiuo et i ttetiuo appetitus

intellcu9 no pt n i9 gi ee indicabit pnt dez
finit i 2a gee ß appe ssiu9 pt i i9 q solo ss
iudicatu e mo iuditu ss9 pt ad vsari in
dico roie ut q sol ssu iudica pedal rone
nb agr ceca pp q dcm e 3o de aia meeb n.
pp frum recthe iubet gaupia at pp i9 ia pp
q e ddm q voas pt ad iisai roi moib dab
i pa qee e i 3a ¶ Ad atti. ob pt rnderi pp
qozul e p3 siqb gsidat e eo pcede vi
dmr eeb alle rceb ¶ Ad rceb i om ddm q ma
lus ignorat q si iudicati aq aqm ee ro
boi e aq ro mali uti adulcio delcacoez
e tpitiu3 voe pcado wlt ad ulciu ro dlca
cois tpi ne no obstace h e q ro no decint
ß ignorat reliq gpatces delcacois ad e
pi ul cu flo iudico ro delcacois psecuco
pposiuit fuge tpi b si n iudicaß gpa ue tpi
tu3 ad vltij mag fugiedu q ei9 delca3
ee psegda no potinß tt ad vltiu volinsse
sic p3 eo a a q ¶ De aucte allegata eo ae
ethicoz q psto sillo mo nate opai qe e eo
pte in t e appe9 ssi m ita q eopte in t e
nt deficit reqsitu ad op9 ß no e nate eo
pte vo pt n voab diffre attu vo di e ita
phibe tusitu in op9 pp ho forte no dixit ap
simp q mai e opari ß addit poteti e no
phibitu ¶ Ad a3 dcm fuit q ide pt vo
pntai sbipa rce boi e alia rce mali e ita
ad vltiu sbrce delcacoib e j tpi ¶ Ad a3
ddm q ro no e rca simp e ptitipab ad
pdecia n hoesm ee psat delca le ymo no
e rca si aq i hoestu iudicet delca le ut
vtile sic visu i vindecta qee 2. lib ro 2m
pdca volutas ß posst no velle honestu
tu i hoestu velle no pt rca eonte rce ¶ qo 6

Utrum voluntas moveat alias

potentias anime ¶ Vr q no q hoc eet pattu vodi ut
vr q e in pole q attu vo di e in manens
mo pattu i manete nl in pmm e eo r e
¶ Ite si voab monet alia actu ho eet eliqedo
attu ei9 ß ho no pt ee ei9 obm ¶ Itm no
mo q po sit i nata moui n ab obo suo
¶ Ite voab mo ab in e i monebe i t 3 ¶ Ottm
q n voab monet aab poe qe no psegre ea
q ipa voab wlt q e pm ¶ Aliq vocab q voab
moiz aab poe no pmo attu ß so pmo
finib tu i ipta sit supior po alie poe q vo
moiz se attie ad i q volutas wlt ¶ ß ho
no vr suffice pmo q mlti negat q voab
sit supior in t ¶ Ite q q mo ad aq q ppa
i cliaco q hret si eet sibi delictu mo ab
aquo alio attio ß appe sibi delicty e i clia
tuib adpsequedu delcale ssiu e fugiedu
tpe ad ei9 om monet ipsu volutas i hoie
vtuoso ¶ Ite appe ssiu9 no pt se suspede
attu pnte obo ß p voe pt r ad h agit voab
¶ Cocesso at q volutas moiz attie rectas
poe aq ponit q monet eab q patinb sp
fectado eib oba i eo q wlt ea ome n volitu
i q e volitu effiti pnb cuiß po cui9 pe e
obm ¶ ß q q cu pntaz i tllcm obm
ut i eet gg tu e eet ia pnb intellcu ul
no eet gg tu e nec3 volitu quo i pntarz
i9 voab ¶ Ite tu i tlle sit po eq ppnq ul ppnq
or ssi m e appe ssiu9 sic voab vr q obm ita
deb3 si pnb ssiui e appe ssiu exeo q eet
in tllcm sit exeo q eet volitu e i tllcs abs
q vo te monet appe tu ssi m sic voab q no gce
dit ¶ Pt diti q voab monet i t sic dcm
fuit aia q i tlltuib moiz se ipm a i 3 vo
lutate tu n voab in tllcm sint ide rac ipi
aie e mt se mo q dicet in 6o libo pt diti q
aia gons sbiori attu moiz se e pt moue
se ad attu vltiore mo sit iudi m debortate
n volibit e atty pmi9 volitoi ita e volito
e atty pmi9 exsetucois voliti ita sic aia
i forta iudico pt se moue ad volico ita i
forta volitce pt se moue ad exsetuco v g
aia voles gsidare tt aq gne ul i verre
me ad attigedu fine moueb se ad co
sidandu ul i gredu i aget i se attu gsidan
di ul in gredi e h e voe monie i tllcm
¶ Ita e puto q no e i gens dice q exopte
aie uti 6o hui9 dicet poa ssiua e in tlltcua
sint ide rac ipi aie e mt se ß aia p gpt
at gsscedi vtie organo corpeo diti i tlli3
e ita e dicet de voe e appe ssiu9 ¶ poss g
diti q aia voles aq obm tu i exsetucce vo
liti i digint organo vti corpeo ipa moiz
se ad vtedu eo ta gg e q in tllcce e h e
moue ssi m e appe ssitm pt n aia voles
aq obm moue se ad repntadu organa ss9
ul cogitce ss q e i orgeo meora ue ul yma
giatie respnaint ¶ Ad rceb ad p3 dico q
voab pattu vo di pt age e i eo poab e i cor
p9 e me te corpe i reb eo no sit q agat at
tu vo di eo se e aliu attu sit i tlligetia pat
vo di agit motu i corp9 celeste ß i volito
sit i manes tu attio q agit eo pattu vo di
aie e i manes ¶ Ad a3 ddm q no oz q
ß poim q ß ei9 attu elice ß aia sit dcm
e exone sb attu pori elicit i se attu gnte
si i atty por e atty gnb ptineat ad eade po
tt ditiq q i po elicit i se i attu gnte ß
si por atty ptineat ad vna poim e atty g
ub ad a3 tt pt di q vna po elicit attu al
tiub ¶ Ad a3 ddm q voab mo ab t e v
atty i tlle e pmi9 attu vo ti e v e eq sit eo ¶ q a

Utrum omnes anime operationes vo[luntarie]

lete sint i volu ne ¶ q no q vgo si magna
pati violec in ei9 defloratce vitupat
de i volutarijs at no laudam nc vitupam
i e ¶ Ite ho exone i psudo puteo ethit supn
p violn. q i pole e gne manes gne tra
hi sursu n voe ho tu e volu ru ¶ Opp m e
ap vr at i volu ru e q violeta pp ignora
tia fcta ¶ Pmo videdu e q violety 2o q vo
lu ru 3o ppri m violntu ut dc ap e cui9 pn
ci m e extra tale exone i q ide gfert opab
ul paties e d pt violntu e cui9 exon
pn m e n gfente vim passo cu g d e eo pn m e
eo i tedit de pn o attio pn pnt m pa m nu
q e eo e cu d ullaz vim gfente passo i eed

ut quidam dicunt excludere vim passivam quia lapis movetur
sursum et tamen habet ad istum motum vim passivam super potentiam
passivam aliter nunquam passive moveretur sursum nec in potentia
movendi moveri. Sed forte quis quod aqua ab igne dicitur naturaliter
calefieri, ipsa tamen ad hoc non cogitur, nam per formam
aqua non cogitur ad calefactionem magis nec resistit
cum tamen calefacta sit per naturalis non cogitur per materiam
quia ipsa est prima passiva ergo videtur ad violentiam non sufficere
quod passum non cogatur. Et propter hoc aliqui ponunt quasdam
formas naturaliter inchoationes quas aqua non erat prius
et quo ad hoc apostolus dicit prius esse principaliter respondere naturaliter
aqua ... naturales aqua autem formas completas
et dicunt quod plurimus inchoationes magis naturaliter cedit
in huiusmodi formas completas. Sed forte dubitatur utrum
utrum in coactio motus vel ipsius sursum sit et
aliorum accidentium et si dicatur quod non hoc videtur ...
cum ibi sursum et aliter naturaliter accipi possit et tamen in eius
acquisitione fiat transitus de potentia in actum de prius in
hoc et de incompleto ad completum nec et ad prius co-
cedimus huiusmodi in coactiones nec capitulo in probatione spectat ad
nos in hoc loco. Nec forte dicendum est quod ad violentum
non sufficit carentia actus in passo, immo requiritur re-
sistentia quia motus celi esset violentus motus non re-
sistit motori et commentator ... phisicorum aliter celum
movetur in resistenti sed requiritur tendentia in contrarium mo-
tum vel contrariam operationem. Dicitur ergo quod quia grave habet tendentiam
ad hoc actionem ad deorsum quia motus sursum eius
est violentus aqua ergo frigida habet propriam formam
pati tamen tendentia activa non habet ad contrariam operationem
non calefieri naturaliter. Sed ad hoc dicitur primo quod
in dimissione violenti non potest apostolus. Item debet habere
inclinationem sed solum dicit quod natura confortat vim. Sed hic dubitatur
utrum aqua calefacta habeat aliquam inclinationem ac-
tivam ad frigefactionem multi non opinantur quod sit quia
videmus ad hoc in estate aere existente calido et non
... et actualiter ... aqua calefacta vel ferrum aut plumbum
calefacta redibunt ad frigiditatem aere ... frigefacit
probat quod aer vel ... corpus in ... sed non aer quia
non frigefaceret ultra gradum suae frigiditatis ... cum
non sit frigidior dictum est. Sed non dicunt quod op-
eratio sit propria passi ... eius naturam et passum
habet ad inclinationem naturalem propter quod ista operatio dicitur naturalis
et quia omnis forma substantialis est naturaliter propria materie in
in ad omnem formam substantialem naturaliter inclinatur et mo-
... ad omnes aliquas dispositiones que ad huiusmodi
formas substantiales disponunt ideo ... aqua calefacta est
naturalis ex parte materie sed non ex parte forme sed motus
lapidis sursum nec est naturalis ex parte forme quoniam quod
ad ... inclinatur nec ex parte materie quia motus localis
per eius ... ad ... substantialis forme acquisitio
dispositio ... corpora celestia videmus secundum locum
moveri que ponunt generalia et incorruptibilia. Secundum commentatorem
... phisicorum dicit quod omnis transmutatio aufert aliquam trans-
mutati nec transmutatio in loco transmutato ad locum
neque quod substantia mutatur quam est de per se. De secundo sciendum
quod involuntarium dicitur duplex: uno modo privative actus volun-
tatis ut quod voluntas non tendit in ipsum. Alio modo per ... actus
contrarii ut quia voluntas refutat et aspernatur. Et quia
sciendum quod duplex est actus voluntatis unus imperatus ma-
nens scilicet velle et nolle et solum nomen actus voluntatis
elicitus alter pro ... manens in ea scilicet quod ... potentia
... ut membra corporalia imperio voluntatis moventur et mo-

ventur et voluntatis actus imperatus. Hoc viso dicendum est quod
... non habet in actibus locum voluntatis elicitis
quia in eis non est dare voluntarium nec est dare violen-
tum nec involuntarium quia non in volitione potest dici in-
voluntarium non sit oppositio in obiectis omnis nam actus voluntatis est
aliqualiter volitio vel refutatio sine nolitio aliquis
est nolitio carentie eius. Et item et alias non dicitur actus
voluntarius propterea quia vel a voluntate elicitus vel ab ea
imperatus non potest et illo actu eadem violentia quia
voluntatis sit utrum abstracta nunquam agens potest in eadem agere
nec vel eius obiectum vel ipsa mens vel forte utrum abstracta
superior obiectum autem violentat quia aliquis libere movetur ab eo
aliquis naturaliter ipsa seipsam non violentat quia violen-
tans debet esse extra. Sed neque virtus superior vio-
lentat eam quia si aliquid potest agere in voluntate non concedi-
tur ab apostolo nec vel per modum obiecti per ... per
representati quod quidem obiectum ut dictum est non violentat
primum motum propter deus et intelligentie in eorum naturam a-
gunt conservando eam et dirigendo in suum finem vel in suas
debitas operationes. Hoc autem non est voluntarie sed naturam
conservare et curare. Ergo immo solum habet locum in actibus
imperatis de quibus dicendum est quod operatio aliquando dicitur violenta
passio ut si grave moveatur sursum. Aliquando autem dicitur
violenta agenti ad hoc constituto scilicet quando operatio est
contraria ei ad quam agens inclinat passum. Verbi gratia si ego
nitor trahere navem ad unam partem et tamen contra trahens
eam ad aliam dico quod tamen fortior contra violentat
meam. Ergo operationes imperate non sunt in ipsa voluntate con-
trat quam spectat ad ... quia ... posset dici vio-
lente ... vel ex parte obiecti in operationibus scilicet quia in eo
est dispositio ad omnes in operationibus. Secundo ex parte
... scilicet ista operatio est contra ei ad quam voluntas nititur
... De primo violentia non ... quod violen-
tum sit involuntarium sicut arguebatur de ... quod confirmans
... supra. De secunda autem violentia verum
est quod violentum est involuntarium. Sit probatio ex ... probat
quod motus vere naturalis nullatenus potest esse involuntarius
sicut si tectores domorum cadunt ad terram et eius
violentus ex parte sui potest esse involuntarius. Propter quod
nondum ... difficilius quam ponit apostolus de violento debet
exponi ita quod omne violentum sit involuntarium et
quod per passum intelligamus humanum totum substantiam
sub qua sibi inest voluntas ... volitiva et
per principium actum quod est ... intelligamus omne actum
principium extra nos movens contra imperium voluntatis et ita
actiones nobis naturales ex parte ... formas in
nobis contrarium aliter violente et hoc forte potest pro-
babiliter dici quod denominatio debet fieri a principaliori
forte autem potentiam ... nobis contrariam voluntas est principalior
et si hoc non sit verum tamen non ex parte intelle-
ctus potest dici in nobis quicquid nobis convenit ... im-
perio voluntatis. Sed aliter dissonet potentie in nobis vel
resistat ad ... inclinat potest dici violentum
ad quam ... nobis alie potentie contra voluntatem
imperium vel inclinationem. Sed dicitur autem violentum capitur
in mixtis operationibus secundum quod omne naturale dis-
tinguitur et non operatio esset nobis violenta ad
quam ... nobis contraria sive ex parte cor-
poris sive ex parte anime inclinamur et id violentum
... secundum descriptiones hic date. Sed et dicendum est
quod non omne violentum est involuntarium. Ex his ergo ...

iꝰ in pnº gois adducta soluta e ꝑᵃ 2ᵃ sit
sit solu͞m q̄ lʒ aliqua ī defloratōe v̄giͥs fiat
mebroꝝ violētia tn̄ appetitum ꝯcupisᵇˡᵉ
no͞ fit violētᵃ ymo i͞e m̄ ꝯfert opacōi sit̄r ꝫ
voᵗᵃˢ n̄a cū defloratō i͞nditata fuit ꝑ intellᵃᵐ
elligētia ī honesta ꝫ delcabil in votᵉ fit
displicētia q̄ rō ī honestatis ꝫ ꝯplacētia rōe
delcacōis volūtas tn̄ tēttata ꝑ delcacoēs
wlt defloratōēm ul saltē no͞ wlt cū efficatia
resistētia io ꝑmittit se supari ab appeᵗᵘ sūo
ʒ tn̄ ꝑ tēttata ad o͞m rōe ī honestatis wlt
quēdā mebroꝝ exterioꝝ rebellacōēm ꝫ ꝫ rō
subducta sit ī ditat s. q̄ rebelio fiat ꝫ ꝯsume͞ᵗ
honestas ꝫ corrūpet̄ aliquā ī honestas se qr̄ 8ᵘᵒ

Utrum operationes que ꝑpᵗ metum

fiunt ita q̄ alias no͞ fieret sint ī voluntarie
ut si ī tempestatibꝰ malis merces eiciat̄ ul
ut exēplᵃᵗ aptˢ si tirann̄ ꝑcipiat t̄ibi aliq̄ op
ari dn̄s exn̄s ꝑntn̄u ꝫ filioꝝ ꝫ operante
q̄de salute no͞ opate at moian̄ſ ꝯtʳᵃ q̄ sic
ī voluᵗʳⁱᵉ ꝑ aptˡᵉᵐ dicente simpʳ q̄de n̄ꝰ eīt
voluntariꝰ ī salute sui ꝫ alioꝝ om̄im ītellᵃⁿ
hntes eicit ʒ ī topicis d̄r q̄ sn̄ adito dico sīr
dico q̄ absoluta sunt sine additōe iº opa
tōēs ꝯtedᵉ sᵗ ī voⁱᵉ ¶ Itē ꝫ pʒ auctᵉ ꝑarꝑ
pt ꝯsīr dicit simpʳ at forsita ī voluntaria
nꝰ utiq̄ eliget sīmᵗ se id talium ad ꝯstᵗ q̄
q̄e ī actu ꝑ se no͞ aufᵗ ab eo ꝑ q̄ntīq̄ curlᵉ
ul ꝯtiᵃᵗ ad veᵗᵘˢ sic pʒ de hoīe ꝫ risibilᵉ
ʒ aptˡ q̄ nꝰ utiq̄ eliget ꝑ se ipᵐ eq̄ tlinꝫ
ꝫᶜ d̄r de tales opacōes eē in voluntarie
ꝑ se q̄ q̄nūq̄ aᵒ adueniente ipo remanebt
ī voluntarie ¶ Oppᵐ q̄ aptˡ inꝑōe q̄de q̄ sᵗ
tales opacōes assilant̄ mag voluⁱʳⁱʲˢ ꝫ cū
ad hᶜ ꝑndū aduiꝑit rōes ꝯcludit volᵗᵃ itāq̄
talia ꝯ ꝯfirmat̄ q̄ sic d̄r aptˡ ī voluntariis
q̄de laudes ꝫ vituꝑia fiunt voluⁱʳⁱʲˢ at vero
ꝫ q̄nq̄ misericordia ꝫ ꝑ oca dic̄ ī opacōibꝰ
at talibꝰ q̄nq̄ laudant̄ q̄nq̄ at vituꝑant̄ ꝯ
q̄ tales opacōes no͞ sᵗ ī voⁱᵉ ʒ voluntarie
¶ Primo vidd̄m e quo tales opacōes sᵗ voⁱᵉ
ꝫ ī voluntarie ¶ 2º vn̄ ī eis debeat sīl lau
des ꝫ vituꝑia ul venia ꝫ ira q̄ de hᵒ tāge
bat rōes ¶ Quantū ad primū sciedū q̄ hmꝰ
opacōes ꝑnt dupʳ ꝯsidari vᵒᵒ ꝑᵐ sūa ab
soluta rō ¶ 2ᵒᵒ in ordie ad ꝯt̄etes c̄cūsta
tias ¶ Si pᵒᵒ ꝯsidēt̄ sic dcē sᵗ ī voⁱᵉ q̄
id q̄ nꝰ eliget n̄ rōe c̄cūstāciāꝝ attinēciū
no͞ e elilᵉ sū voⁱᵘᵐ ꝑ eiꝰ rō absoˡᵘᵗᵃ q̄ ꝑ ꝑa
rō rei no͞ fuit atilᵉ ʒ nꝰ eliget tales opacōes
n̄ ꝑ attinales c̄cūstancias v̄ q̄ nꝰ velle m̄
tes ꝑicē ī mare n̄ ꝑ tempestate ꝫ alīꝰ hmꝰ
q̄ no͞ e de eēntia n̄ de necēitate opacōis
¶ Itē q̄ ut ī plibꝰ e nolitū ꝫ rarissie volitū
dr̄ dᵗᵘ ꝑ eiꝰ rō absoluta ī voluⁱᵘᵐ ꝫ no͞ voⁱᵘᵐ
q̄ ꝑ e tam in paucoibꝰ ī e eī ꝑ actnꝰ ꝫ actūe attᵗᵘ
no͞ denoīa rēs ꝯsidata ꝑ se mō rarissie e q̄ aūs
velint ꝑicē merces ī mare q̄ ꝫ ¶ Si at hmꝰ
opacōes ꝯsidēt̄ ī ordīe ad c̄cūstancias in
ducētes metū ꝑ q̄ fiunt sic dd̄o sᵗ voⁱᵉ ꝫ eli
gᵗˡᵉˢ q̄ omē ordiatū ad finē volitū ut sit ʒ

tales opacōes sᵗ hmꝰ q̄ ordiant̄ ad boⁿᵘᵐ ꝑtu
randū ul saluādū q̄ timem̄ꝰ amittē ul
ad malū euitādū q̄ timem̄ꝰ incurrē tales at boⁿᵘᵐ
volum̄ꝰ saluarē ul ꝑamarē ꝫ tale malū euitarē
¶ Sic q̄ pʒ q̄ hmꝰ opacōes q̄ntᵒ ī voluⁱᵘᵐ sūt dr̄
aptˡ q̄ sᵗ mixte ¶ Sʒ ēt dubitat̄ utrū sint
mag voluⁱʳⁱᵉ q̄ ī voⁱᵉ ul eēᵒ ¶ Ad q̄ rn̄ᵈᵉᵗᵘʳ
q̄ q̄º mltiʳ forti pt accipiat eēᵐ deꝑice merces
ī mare ¶ Pt q̄ q̄ vᵒᵒ m̄ ꝯm̄ utꝫ merces ꝑice
sit voⁱᵘᵐ ꝫ ddm̄ e simpʳ q̄ no͞ unde dicebat
aptˡ simpʳ at forsita ī voluntaria nꝰ utiq̄
eliget ꝑ se ipm aliq̄ tm̄ sic in pᵗᵃ ꝯᵒᵉ dcm̄
fuit ¶ 2ᵒᵒ utꝫ merces eice t̄ēe tempestatis ꝑ
sate sui ꝫ alioꝝ sit voⁱᵘᵐ ꝫ ddm̄ e q̄ sic ꝫ hᵒ
dicebat 2ᵃ ꝫ 3ᵃ ꝯº ¶ 3º mō pt q̄ri simpʳ de
iº q̄ sic ꝑicit merces utꝫ tālis voluⁱᵉ eiciat
merces ul ꝫ utꝫ tālis ꝑtiᵗ electō fuit voⁱᵃ
¶ ꝫ ddm̄ simpʳ q̄ sic q̄ sic q̄re e q̄re de singlari
opacōe ꝫ simpʳ ꝯsidata mō res ut simpʳ
ꝯsidande n̄ ꝑ dnāꝫ eiꝰ ab aliis q̄ sᵗ sue speī
actū cū actibꝰ c̄cūstācijs cū alibi sit decla
tū q̄ vniū indiuiduū no͞ ꝑticipat̄ de stigui ab
aliis sue speī n̄ ꝑ actū exn̄ea mō 2ᵐ c̄cū
stācias e voluⁱᵘᵐ ut dcm̄ fuit q̄ ꝫ ¶ Itē ille
opat̄ voles mtꝫ ꝑtāte e opari ꝫ no͞ opari
sic e de illo q̄ ꝑnᵐ modᵒ meblᵃ sua ī tali opa
tōe uelle e ut d̄r aptˡ hat q̄ ꝯᵒᵉ ī eōdē als
tū d̄r assilant̄ at mag voluntariis voᵗᵉ n̄ sᵗ
tc cū opate sᵗ ¶ Quantū at ad 2ᵐ ꝑncᵖᵃˡᵉ scie
dū q̄ metꝰ ul timor pt nos īduce ul ad
opacōēs 2ᵐ se bona ul ad opacōēs 2ᵐ se mala ul
ad neutra ¶ Si pᵒᵒ tc timor obedie e laulᵉ
ꝫ no͞ obedie vituꝑaˡᵉ v̄ q̄ de timore culpe
no͞ e dūm̄ time n̄ ēpnēꝫ ꝫ ab hᵒ age bn̄ ꝑ
timꝫ aduentuosos ꝫ ī verecūdos de eo vituꝑat̄
¶ Sicʳ pʒ de tiore hᵒ ꝑn ꝑm n̄ si ꝑ timore
v̄berum vadūt ad scolas ꝫ bn̄ adiscūt lau
dat̄ mag q̄ eū laudaret̄ si absq̄ timore
bn̄ talia opent̄ ¶ Quantū at no͞ c̄edūt timor
ita q̄ ꝑ q̄ntūq̄ timorē no͞ vellet opare boⁿᵘᵐ
ꝑᵐ adiscē ipi vituꝑat̄ ita ꝫ pt dici de vi
cos q̄ ꝑ q̄ntūq̄ timorē no͞ vellet opare
bonū ipi gent mag reducibiles ꝫ io de hᵒ
pt laudari q̄ndoq̄ ʒ no͞ simpʳ ¶ Pt q̄ dici
q̄ opantes bonū ꝑ timore ꝑene laudant̄ no͞
simpʳ ʒ mʳ eoꝝ q̄ nllo timore tali possent
ul ꝫ laudat̄ no͞ ꝑ pn̄s ʒ ꝑ spe de futō
¶ Si at timor īducat ad malū tc ul ī timor
e exp̄ua tā ita q̄ no͞ cadet ī ꝯstāte virū
ul exmag ita q̄ cadet ī ꝯstāte virū si pᵒᵒ
tc cadē tiori e utile e vituꝑaˡᵉ ꝫ no͞ cadē
lauˡᵉ ut n̄ ul in ꝯtinet et exp̄ua tā
ꝯmitte t̄ibi si at sit timor cadēs ī ꝯstāte
virū tc ul malū ad q̄ inducit e pauce ēpiᵗⁱˢ
ul medioc̄s ul excellētis si pauce tc ī cede
do timor no͞ solū hᵗ locū venia ꝫ ira si at
sit ēpis excellētis ut occidē prēꝫ ul negare
ꝑpᵃ legē ul hmꝰ tc cede timor e vituꝑaˡᵉ
ꝫ no͞ hᵗ locū venia n̄ ira ꝫ io d̄r aptˡ q̄ at
forte ꝑ no͞ e cogi ʒ mag moriendū paciēte
diuissima q̄ si sit vm̄ unde cālo de forᵗⁱᵗᵘᵈⁱⁿᵉ ddm̄
e tn̄ ī pdc̄is casibꝰ ꝑ e lauˡᵉ no͞ cedē tiori
q̄ ꝑ e laudaˡᵉ ꝑponē honestū ꝑene s. plus
dilige honestū q̄ time ꝑena vn̄ seneca

epla ĩ inīcicias ad lucilliũ vir bonꝰ .s. pfaıs ĩ v̄tute ab honesto nᵃ re detrāb ad ẽpia nᵃ mīıb. ¶ Si vo ĩ ducat ad opacõ ne utra ēe dm̄ ꝙ laudabile ē cede tiori ⁊ nõ cede vitupabile tm̄ hoc ē ptinacꝰ mõ ptinacõ vitupa ē ꝙ pᵒ pȝ ꝓ ei dcta ꝯstācia n̄ ē ꝗ terȝ ĩ mobile ꝑ inctoıs ẽe voꝰ mõ ꝓ ꝯᵃ voᵉ ꝗ pati ẽe nõ ordīatū ad aꝗ bonū ⁊ vitupabile.

¶ Rones at pcedunt viȷs suis n̄ forte iᵒ q dᵉ ꝙ iᵒ ꝗ ĩ ē aīi 2ᵐ se nõ aufᵗ abeo ꝓ ꝗ aui ꝗ actiuale ul ꝯtrīsecū ad vetes ⁊. Ad hᵒ n̄ dici pt ꝙ vim ē ⁊ io ĩ talibꝰ opacōibꝰ ꝓ remouet re ĩ voᵉ ꝗ ins tñ ab extrīnᵉ attendit io ĩ voluntarie io ꝗ tuiqȝ sint ĩ voluntarie hᵒ tñ nõ ē pue ȝ tñ ĩ voluntarȷs ĩ mixtœ ul dm̄ ꝙ bonū ꝉ appns bonū ē obiᵐ voᵗ ⁊ vltr appetitꝰ ⁊ io sic ꝯtigit aꝗ hre roez boni ita ⁊ roez voluntarij ⁊ sic io mali ita ⁊ in voluntarȷs. Bonū at aꝗ dicit aᵘ 2ᵐ ꝙ ht ro finis aᵘ pᵐ ꝙ ordiat ad fine 2ᵐ at ꝙ ht ro finis ē bonū simpr ⁊ 2ᵐ se ȝ 2ᵐ ꝙ ē ordiatū ad fine ē bonū ȝ eiꝰ roez adaᵈ ⁊ ita de malo ⁊ ꝗ ide pt ee aꝗᵒ finis ⁊ aꝗᵒ ordiatū ad fine sic pȝ pᵒ ethycoꝝ ꝟ dᵉ ꝙ iᵈ pfatus ē pse eliᵉ ⁊ nuqȝ ꝓ aᵈ hiis q 2ᵐ se ipa ⁊ ꝓ aᵈ eliꝰ ⁊ ad hᵒ pol ꝙ de eo vtam ad diuisos ⁊ mlti fines hos qde bonos hos qde malos io n̄ ē ĩ ꝗus ꝙ ĩ eo mltiᵉᵉ mueniunt roes ⁊ boni ⁊ mali ⁊ aꝗ pᵐ se ⁊ aꝗ 2ᵐ aᵈ seu ad aᵈ ⁊ ꝑ ꝯns mlciᵉᵉ sꝫ roes eendi voluntarium aᵘ ĩ voluntarium ꝓ ꝙ nõ ē ĩ pole ut iᵈ ꝙ ē pᵐ se voluntariu sit morᵗᵉ ad aᵈ ĩ volu q.q.

Utrum opacōnes que fiunt p ignorātia sint ĩ voluntarie

¶ Arᵉ ꝙ nõ ꝗ dᵉ ĩ voluntarijs opabꝰ nõ pmiamᵉ ȝ de mltis p ignorātia ftūs pmiamᵉ ⁊ sic ebrie carētes vsu rōis faciāꝰ ĩ iuria ebȷs n̄ ut dᵉ apᵗ dent ꝯplites vitupatoes. ¶ Itē sᵉ ꝙ omis male opāᵉᵉ cent ĩ voluntarie nuqȝ de drent pūniri ꝗ ē fᵐ ⁊ pȝ ꝯᵃ p aꝗ q dᵉ ignoratē qde ꝗ omis malꝰ q opꝫ opari ⁊ a qbꝰ fugiedū. ¶ Itē si ome ignotū eet ĩ voluntariū ꝉ ome scitū eet voᵐ piꝰ ꝉ aꝫ si oᵐ ĩ oᵗᵒ ⁊ ꝯns ē fᵐ ꝙ violeta sᵗ bñ scita q tñ nõ sᵗ vorīa. ¶ Itē ĩ voluntariū ē ẽpte ⁊ ĩ peite ut dᵉ apᵗ ȝ ꝙ igtū lu nꝫ ĩ ſt ẽpitia aᵘ delcaꝫ ꝙ delcaco ⁊ ẽpicia sᵗ passioes seqᵗes ignotū. ¶ 2ᵐ pᵐ dᵉ apᵗ vidūr aūt ĩ voluntaria ee q violeta ul ꝓ ignᵒrāᵃ fcta. ¶ Itē dᵉ apᵗ ꝙ ꝓ ignᵒrācia nõ voluntariū qde ꝗ ō mē aūt oēs opacoes q ĩ nāte sᵗ ee voīe si sint fce pignᵒrācia sᵗ ĩ voluntarie ⁊ pȝ ꝯ ꝗ ꝯ ꝯtalio nõ vidūr diffre nõ voᵐ ⁊ ĩ voᵐ n̄ sit negᵒ voluntarij ⁊ priuaᵉ voluntarij mõ negᵒ ĩ sbō apto nato nõ dīt ꝯ priuacõe. ¶ Itē omis opacoes mre salte q ĩ nāte sᵗ a voᵗᵉ pcede ul sᵗ voluntarie ul ĩ voīe ȝ q pignᵒrācia nõ sᵗ voluntarie ꝗ vorīu ꝯ eo ꝙ voᵗᵉ sᵗ mĩᵐ. ¶ Rñsiedū ꝗ nōia ĩ porta sᵗ ad sigᵗficadū ꝗ nõ oꝫ nos ḧ litigare de signātibꝰ vocᵃ ȝ ea sumē 2ᵐ ꝯsuetꝫ phoꝝ. Dico ꝙ ꝙ p ĩ voᵐ nõ desiᵍtat ꝗ simplicē negᵒꝫ ⁊ sıpᵒꝫ priuaꝫ actꝰ voᵈⁱ absqȝ actū positiuo ꝯrio actui voᵈⁱ ȝ p ĩ voᵐ ĩ telligiꝰ actū poᵗᵐ ꝯriū actui voᵈⁱ .s. actū nõ dī. ¶ Ideo dᵉ apᵗ in voᵐ aūt ꝙ ẽpte ē ⁊ ĩ peitēīe dᵉ ⁊ ad hoc vꝫ opaꝫ ẽpte ee ⁊ ĩ penitūꝫ .s. ad hᵒ ꝙ dicatᵉ ĩ voᵐ ȝ p̄rio voᵐ deīmꝰ ꝯtiuqȝ actū voᵈⁱ m telligē negᵒꝫ sīu sic negᵒ simpr siue negᵒ priuacia ⁊ eiꝰ ꝯrio io dᵉ apᵗ ꝙ aūt p ignorācia nõ voᵐ ee ē sꝫ. aūt pmõ vide de aꝗꝙ voluntariū dupr dᵉ vᵒ forᵗ aᵒ v̄tualiꝉ. ¶ Forᵗ dᵉ voᵐ iᵈ ĩ qᵒ actꝰ voᵈⁱ dīcte fᵗ ut si dicas volo comede aᵘ stude ꝉ comede aūt stude ē ĩ forᵗ voluntariū. ¶ Sꝫ v̄tuaᵗ dᵉ voᵐ ee iᵈ ꝙ ē ĩ natū ꝯseqᵈ ad aꝗ forᵗ voᵐ v ꝗ si aꝗs vlt mltū bibe ⁊ ĩ ebēet ⁊ ĩ ebacꝰ ĩ mētᵉ dicēꝰ ꝙ ĩ ebāri ⁊ ĩ mēre sᵗ voīa ꝙ ĩ ebāri ē ĩ natū seqᵈ ad magnā potacõ ⁊ ĩ meri ad ebāᵉ sic se ꝯ sophisticatū ē de ꝯmissionᵃ dici pt de omissioe v ꝗ tu voluisti bibe ul stude ĩ vespe ꝯ qᵒ seqᵈ ꝙ tu potes ludū ul studiū dormies forti sopno nõ vadis ad matutinas ꝉ dicꝰ ꝙ iᵈ dorre ⁊ iᵈ nõ ire ad matᵘᵃˢ nõ lucrāri distribucoes ē voᵐ nõ qde forᵗ ꝙ tu bñ velles hre istas distribucoes ȝ v̄tuaᵗ ⁊ ꝯseciᵘᵉ. ¶ Itē sciedū ꝙ opaᵒ pt dici forᵗ ⁊ voīa dupr. vno mõ ꝙ ꝙ actꝰ voᵈⁱ dīcte fᵗ ĩ ista dū ipa fit aᵒ ꝙ fᵗ ĩ ista nõ dū iᵃ fit ȝ pꝰ ꝗ fcta ē v ꝗ tu fodies trā tuā nõ volebas ĩ venire thesaurꝰ ꝙ nesciebas ȝ tñ ĩ venisti mltū placuit ꝗ ĩ venisse ista ꝗ m veto fuit forᵗ voīa nõ fiebat ȝ pꝰ fcm ee ⁊ᶜ pȝ ꝙ opaᵒ pt dici ẽpᵗ .s. v̄tuaᵗ ⁊ forᵗ ⁊ dū ē in fieri ⁊ forᵗ dū ē in fcm ee. ¶ Itē sciedū ꝙ sic pt ꝯ dcis vide nõ possūꝰ hre ignᵒrācia dere aꝗ dupr. vᵒ ꝙ iᵃ ignorāᵃ sit voīa aᵒ ꝙ nõ dᵉ voīa aūt forᵗ aūt v̄tuaᵗ forᵗ sic qn̄ dicꝰ nõ dicas m̄ aꝗ dectiᶜto ꝙ n̄l volo scīe de eo ȝ v̄tuaᵗ pt ẽpᵗ ꝯtige sic pȝ ĩ textu. ¶ Pmõ qde qn̄ volūꝰ aꝗ opꝰ ad ꝙ ꝯseᵗ ĩ pediᵗᵘ vsus rōis ut ꝯ nimia potacõe seqᵗ ebetas q tollit vsū rōis. ¶ Scdo mõ qn̄ volumꝰ aꝗ ẽpcē opaᵒꝫ q ȝ nõ tollat vsū rōis tñ ĩ pedit ꝯsidacõe ꝙ demꝰ scīe ut siqꝰ vlt lude qn̄ deret audie pcepta dñi. ¶ 3ᵒ ut si desides ꝯ tentes voluꝰ ee ociosi ⁊ n̄l opari ad ꝙ ꝯ negligeᵃ seqᵗ nõ ꝯsidare ꝉ iᵈ ꝙ tenemᵉ ⁊ facilit scīe possumꝰ. ¶ Pᵃ iᵃ ignᵒrācia affectata pᵃ aūt igᵒᵃ ꝙ declamꝰ ꝯtiᵉ ebꝰ mōis q ē v̄tuaᵗ voluntaria dᵉ ꝯssa ul supina methᵉᵉ n̄ ꝯssa ꝙ ꝯssi ꝯuit desides ⁊ sopnoleti pꝑ ĩ pedimᵉ ꝯsidacõe diligeti eiꝰ mqᵒ dret ee diligēs. Supina ⁊ dᵉ ꝙ tles taqȝ suppini dicūtᵉ ꝗ nõ hnt ro eleuatā ad iᵈ ꝙ scīe tenetᵉ. Alia ē ignᵒrācia qᵒ nᵃ iᵒꝝ moꝝ ē voluīa q vocatᵉ in vitiᵉ .s. qn̄ qs ꝑ mēꝫ diligētia ꝙ posset ul tenet appone nõ posset re scire ⁊ iꝰ ignᵒrācie nob nõ suꝰ cā neqȝ dm̄ nᶜiᵃ nob m putaᵗ. ¶ Iuxᵒ dcta possūꝰ pone ꝗ ꝯnqȝ ꝯcloes. pma ꝙ nᵃ opacõ q fit pignᵒrācia ē voīa forᵗ dū ipa fit ꝙ actꝰ voᵈⁱ nõ fᵗ dīcte m ꝯᵍtū pt tñ ee voīa pꝰ fcm ut si ꝉ placeat fecisse pt ⁊ ee voīa v̄tualit ut si iꝰ ignᵒrāᵉ suꝰ cā. ¶ 2ᵃ ꝯ ꝙ oīs opacõ fcta pignᵒrācia affectata ul supina ē voīa v̄tuaᵗ ꝙ sᵉ ad voluntaria ignᵒrācia ⁊ tñ poleᵉ

quam sit voluntaria forte et cum displicentia multa ut si ebrius homo interficiat multum postea displicebit cum reducitur ad usum rationis ¶ 3° dicendum quod operatio facta per ignorantiam in universali non est voluntaria simpliciter cum non sit ad aliquod voluntarium ... licet dicatur prima sit sit patet in prima quae tamen non prohibet ipsam esse forte voluntariam post factum esse ut si aliquis fodiendo terram sua thesaurum non inveniret ¶ 4° dicendum est quod ad hoc quod operatio simpliciter sit voluntaria requiruntur duo primo quod non sit contra motum ... sit voluntaria quia in voluntario opposito 2° quod sit nolita sive nolita dum sit nunc ... quod ignorat patet quod si non nolita post factum quod non opponitur voluntario opponitur solum negative vel privative non dicendum sunt quod voluntario opponitur ... 10 ... ¶ Ex hiis sequitur quod operatio facta sola ipsa dicitur simpliciter voluntaria quae sit per ignorantiam in universali et quod cum post factum esse pervenit ad notitiam est contra ... et penitentiam sit ut dicit philosophus ¶ Sciendum quod alium modum solvendi ... quod in textu per philosophum dicitur aliud autem videtur esse per ignorantiam operari ab eo quod est ignorantem facere ebrius enim vel qui irascitur non videtur per ignorantiam operari sed per aliquod eorum praedicta sed non sciens autem sed ignorans ignorat quidem omnis malus quae oportet operari et a quibus fugiendum et per talem peccatum iniusti et universaliter mali fiunt involuntaria autem vult dici non si quis ignorat quod confert non enim quae in electione ignorantia causa voluntarii sed malitiae ... in solo in causa respondit ... cum sermonibus dictis sed modo debito exponatur ¶ Possunt enim poni duae conclusiones primo operatio facta ignorantiae est involuntaria sed hoc intelligitur operatio facta per ignorantiam et solum quando ignorantia praecedit causa eius operationis ad quod 2° requiritur primo quidem quod illa ignorantia sit in universali quod si esset ignorantia voluntaria puta affectata vel supina et ignorantia non esset causa principalis et originalis eius operationis sed voluntas ... esset ignorantiae causa ... ut dicit philosophus quod operatio mala quae fit a praedicto talis ignorantia non fit per huius ignorantiam tamquam per causam principalem sed per voluntatem malitiae 2° requiritur quod operatio cum facta sunt et percepta sit contristatio et in penitentiam quod si esset placens et grata et non esset facta per ignorantiam quod si praescivisset ad hoc magis fecisset 2° patet quod ista solutio est conformis ... verbis textus et ad utrumque praedictae praecedentes vijs finis ¶ Quaeritur decimo

Utrum operationes quae propter iram

vel concupiscentiam fiunt sint involuntariae. Arguitur quod sic id non est voluntarium quod convenit corporibus non voluntarijs sed dictae operationes sunt huiusmodi quia ira non est voluntaria probatio quia quod non sponte fit hoc non fit voluntarie sed dicit philosophus 2° huius irasci quidem et timemus et non sponte ¶ Item non sunt voluntariae quae homo non operatur per voluntatem sed alia ad hoc convenit voluntate sed tales non sunt per voluntatem prior patet ... ira et concupiscentia quae pertinet ad appetitum sensitivum quae est alius a voluntate et quod voluntas est in ratione 2° de anima ... quae non fiunt secundum rationem non fiunt secundum voluntatem tales autem operationes non fiunt secundum rationem ¶ Item probatio quod non solum per voluntatem sed alia contra intentionibus ... continentis ... primo huius dicitur incontinens est qui operatur ratione et repugnat ipsum ab irrationali appetitu impetu vult et separari non potest et 3° huius dicit philosophus quod continens concupiscens quidem operatur eligens autem non continens et econtrario eligens quidem concupiscens autem non et electioni quidem concupiscentia contrariatur et cum electio sit actus ipsius voluntatis patet quod alia concupiscentia et magis ira est contra actum voluntatis 10 dicit primo huius ad contrarium motus in continentium ¶ Oppositum dicit philosophus forsitan autem non bene dicitur involuntaria esse quae per iram vel concupiscentiam quod probat pluribus rationibus et in fine capituli concludit in generali itaque pravae voluntariae ¶ Dicendum cum philosopho quod voluntariae sunt operationes quae per iram vel concupiscentiam fiunt ad quod probandum adducuntur rationes philosophi ut solvatur quod patet in ratione dictum apparere ¶ Prima est talis si non essent voluntariae quae per iram vel concupiscentiam fiunt operationes sequitur quod bruta et pueri non operarentur voluntarie quod bruta et pueri non nisi per iram vel concupiscentiam vel timorem vel aliam passionem operantur cum ratione vel rationis usu careat quod est falsum et ... sed quando dicit philosophus bruta operari voluntarie cum voluntas sit in ratione 3° de anima et bruta ratione non habent et si pueri autem usum rationis operantur voluntarie et involuntarijs sicut dicit philosophus fiunt laudes et vituperia quod tales pueri desinunt operationibus sunt laudandi et vituperandi quod est falsum ¶ Item si brutum voluntarie operatur ita manifestus sunt mente alienatus et illa mala quae faceret essent sibi imputanda quod est falsum ¶ Ad hoc dicendum est quod aliquando hoc nomine voluntas utimur communiter prout se extendit ad appetitum sensitivum ... dicimus sese taliter comedere vel nec et bibere et voluntate sit accepta voluntaria dicitur operatio quaecumque mentis ... operatur sponte operatur scilicet absque coactione ita et bestiae et pueri et mente alienati operari voluntarie dicuntur et philosophus solum est in spatia ... ¶ Vel dicendum quod haec sunt voluntarium voluntariae non proprie ... voluntas intimat sed ... quae in voluntario et quod involuntarium est autem secundum violentiam aut per ignorantiam et cum penitentia et quod non est in operatione quae per iram fit vel concupiscentiam ideo talis operatio voluntaria dicitur id est non voluntaria ¶ Ad 2am obiectionem et ad 3am dicendum est quod in quibus non est usus rationis et autem passionis adventum sit est debitus privatus ... voluntarium prout ... praedicto sumptum non est laudabile neque vituperabile nec puniendum neque praemiandum neque vitiosum moraliter neque virtuosum nec sit eorum laudatio non in ipso sed ad nos quod eo possimus uti bene et adiutum sed illi quae autem passionis adventum habeant usum rationis tale voluntarium est laudabile tamquam virtuosum et punibile ¶ Sed ratio duplex est prima quod licet ira vel concupiscentia multum turbet et ligat usum rationis tamen tollit illum totaliter nec tollit hominis dominium quin ipse possit rationis impetum irae vel concupiscentiae reprimere et non permittere seduci passione ¶ 2a ratio est quod autem passionis adventum plenum habet homo rationis usum et non potest autem adveniente passione moderare et eius impetum refrenare et per causam ... rationis sit forte videmus usque ad mortem plenum habere rationis usum qui tamen non sine passione bellat sed tum ira multa unde 3° huius fortes ... quidem per bona operantur furor autem cooperatur et item potest naturalissima autem videtur quae per furorem autem passionis electio unde et dominium ... convenerint dicit philosophus autem virtutem in mittere furorem et virtute et furore eligere scilicet in bellis ¶ Dico ... quod operationes quae per iram vel concupiscentiam fiunt non ex eo vituperabiles sicut sunt pravae quod fiunt per passionem sed ex eo quod voluntas et ratio potest rebellare et non rebellat vel si aliqualiter rebellat non tamen quantum potuit et quantum deberet uti ingenio ¶ Ad quod probabiles 2a ratio philosophi est talis voluntarium ... quae per passionem operatur est vel aliquid huiusmodi sunt voluntaria scilicet bona et aliqua involuntaria scilicet mala sicut antiqui dixerunt sed utrumque horum est inconveniens ... primo quidem quia ... sit nullum ... quae per passionem operatur esse voluntarium quod optimum

e et roi gso'm i a'qb' irasci et pira opari ut
i bello g i inimicos mo q° alegatu fuit et vi
i fra sz optimu e a'q' acquisce ut sen. et
distincta et 2m hat acipiat opari ad psequedu
mo dice q milm tle q oz fi 2m ratz ro ee aln
volu. sz p i volu eet absurdu valde 2°
q' q in genis e dice q bona fut vo.ria et mala
i vo.ria q p pa. opari q cu hin' opacom f. bo
nar et malar p pa. fit ea ea oz q volutarie
dicat a' vtis vo.rie sz tio bitiedo dices q
sz vtrisq opacois f. bone et male fit ea ea
f. passio no tn eo° q n. male p pa. opa' ipe
p pa. ducit taq pncili agete q at bn p
pa. opa' ipe et pa° ei' roe duci' et ita ro et
vo.as fe pncile ages pa° at 1°° coopat' sic
pus alegaba' q fortes p boni opat' furor
at coopat' cu i' coopa° thal spem et denoia
a pncili agete et no a coopante no vi seq q
mala opa° vo.ria dicat' dato q bona deat
dici vo.ria dem q in hnte vsu rois ta opa.es
boe t male pcedut pnci' ul originalit' no
a pa.° sz a roe et a vo.te et si no sit dubiu de
bois pt declari de malis ponas q rex plenu
ht diuu i regno suo et ptate sbiciedi et in
sbiectie tenedi oms de reg° suo po.le e q p
desidia ul p amore a'qr amicor pmittat
volutarie tn invalesce pom eor ut no pos
sit ea p' modu acipe reprimere sz ut forte regnu
accipiat in ipetu suo regat sic in fladria
vide' sepe h g° i ordiacies asbdit ill no
finalie du pn.° et oigna' sz a rege an' erat
i.as posse et dele repme et sb debita sbiece te
ne rex n. vo.rie ptate i.az dedit eis sz pn
cipali' age vi' q agedi ptate tdidit alti
q qi sm ptate tdita opa' mo ro et vo.as fe
in hoie sit rex in suo regno diuu hntes libum
sup totu reg. f. sup totos hois vtutes et opa
coes don' volutarie pmisit rees i valesce
cotedut i' et. ad h° et solucdu vz q pus
dcm fuit volu. a° e for.' vo.riu a° vtua.' si
i' gsidem q volutas no dicte f.t in opa. mala
q p pa. tn volu.rie pmisit pa. i valesce
p q' qs fe' exinde totu dicit voluriu et si no
forlr cu vtualr. g ra ro ap.' e thib' i vo.ria
tstia fe et i petiu.ne sz q pgcupiaz fut delca
bilia q ira no e fn mlta tsti.a dem q sz ira
sit cu mlta tstitia p appente pnijesione
eor q i iistu et sit d' 2° rethorice cu mope ira
sz ira fto magna e delcato p spe pnuctois
et ide laudat ap.l omer dicete de ira q mlto
dulcior melle distillate in pcoib' viror estit
Unde sbdit p'asse q de delcato q. f. p spe
pnicdi et ppea q denoiant' i pnicdo mte
q g° tt inft fantasia delcato facit sic qne
sopnior. x.a ro ap.' e thib' i° opaces fe vo
lu.rie q fe fugiede et de qb' hoies vitupat'
na in vo.ria no pt ho fuge de hijs vitupat'
cu no fut i sua ptate et de hijs q male fut
ta 2m pa. q 2m delca. vitupat' hoies et
vtis pt ho fuge cu ra dcm fuit q i vote sua
e q p pa. sbiciat roi g° et. q.a rato thib'
e si pa.es irronales h° e pa.es appe' spui
fe in ipi' hois ptate oz opaces q 2m hnigi
pa.es fuerit ee i ei' ptate sz pa.es i ptate

libra ipi' quo ad ipar modatoz et suor impe
tuu refrenato g° ille opaces fe in sua ptate
mo at e q ho vo.rie opat' i° q libe pt opari
Ad i.a ro e ta pcedeciu no gplena ad gcludedu
q opaces q p pa. fut ita fut vo.rie q nob
debet i putari fi n. no posse' pa.es modare
et suos i pet' refrenare a't conatu ipar
resiste et obiniae ut no fit nite i op' ad q i
clinat tn sic fn dubio opaces scptes no eent
nob in putade. Ad ut ad rees i o'm ad p.az sem
d' i°. no q pueit a pn° no vorio dem q vme
si vo.as no gerat ul grit et cu d' gs pa.es no
fut vo.rie dem q ymo a'q°° f. q° ad i.or opato
modato et suor i petuu refrnato sz forte no
eo adeor omnodez anichila. p q aln no spote
timem' ul irascim' sz tn sponte times a' nas
cim' modate a' i modate io diceba' 2° hin' q
hntus moales q fe a i ira ptate fit declat' in
3° hin' fe 2m qs p passiones hem' bn ul male
pm adirasci si q de vehemt ul reisse male
hem' si at medie bn. et ar' et aln fui' dm
ciuis q e tolr emitae pa.es f. fugiedo ab obo
et itm fic dcm fuit qui's pas° vehemes affec
tata fuit tn vo.as potest ei' conatu resiste
ut no tnseat ad op' io p vo.as e a'q°° ta opa
cois a' po.ne si gsonat appe.ui spu.o a' pnane
si no reddat ea fit sb'usiois nanis nauta
psua absetia dici' ee tam et sibi i putae de
be. Sz forte dicet ad spa dca q dicent a'
qb' dcis i fine p° lib' vbi dicebat' q n' ro
n' volu.as pncip' appe.tui spu.o pncipatu dis
posito sz politico et regali q libe sui' appe.t'
pt i gru et roni et vo.ti g pt illic dicebat'
q in t.es et vo.as no pnt movie corp' n' mete
appe.tu spu.o sz q aln vincit' ab appe.tu spu.o
sic pz de i gtinetib' et ad h° allega' auct.as
eustcij q i gtines restrige se ipm abirroli ipetu
wlt et supare no pt et no solu i.a dca fe a nob
sz et a° hin' d' ap.l sepe q i gtines et mollis
vincut' passionib'. Ad hijs at dict' grita vi
q vo.as possit pa.es i pedib' obinae et appe.tu
fe detine q no moneat ad opis exitu ad
q p pa. i clina'. Ad h° ota dici pt q appe
titu spui no ita liber ee dici' sic ipaz vo.te
ncitat' n. appe.t' spui' ad appete du et mone
du pscutio et vlr ad oms actus suos a' ab obo a
ab ipa vo.te ul arte ul ab oib' ipsi' in sit ul
aplib' ipor inde vlae gbiat q no e ita de vo.te
q se ipa libe tetis gsi' se hntib' pt in o.es
act' sic dcm fuit sz io libe fuit d' i.e appe.t'
spui' ad i.az vo.te se hre ex eo fo'm q gni's p
fortore i petu pa.ois pt motu ei' q ro dictat
et ad q vo.as i clinat eo° q° m a.mo dectia' et itm
n' appetit' spi' ita pt i gru voti q possit
q ei' to'm conatu sz q p forte tetu pa.ois
pt q conatu debile volu. i gtinetib' vo.as
thsit ad o'm pa.ois sz no sua vi to p q no pmit
tit se vinci .i. conatu passio'm supare conatu
ipi' et q d' eustcij supare no pt i petu pa.ois
sz maior possit q cu e i dmo vo.rio vn n'm pt hre
pa° em i petu i ghedo appe.tu q vo.as hnte vsu rois
posset i a.re. Ad a.az ro pn.le sat' pz ex dcis. q.' n°.

Utrum homo possit peccare

mortalit isto tpe quo no pt uti

rõe at q no q no est dns suo actuu pl q ignis ul bestia ptta at est i suo dnio sup i sua ptate ut d 3o huius Ad pm ar q dr aps q ebrios debet in tpatres q sit expont q vna sibi debe rõe i ebatois a rõis q i ebete comittit ut si occidet g cu no n de ptto sz de ant i tpates vr q ie i ebte du no pt uti rõe pcauit ponat q pius tenea hora meridiei ap adimplere pceptu dni sui q i pole sit a hora adimple pceptu dni r q p multa potato hora 3a incipiat dorre usq ad nona gstat q pcauit ptto ommissiois q de ommissioe i cpabit ul puniet a dno a g ie gmitit huius pttm hora 3a du potat a du incipit dorre tñ ho no vr pole q tc pttm pcedet actu ptti q no du actu omisit pole n fuit q expgefigt ab a a madatu dno suo adimplet Et ista de duci ptto fecerit mentioe argui vz omissiois r co missiois ddm e q de vtisq po de ptto qmissiois v g si ebrius occidit de q d q ebrius pt ee duplx vnus inq remanz aliq de ssu libi arbitij r de io d q go no ht du Alius q p nimia e betate n ht vsu rõis plus q fatuus ul puer de q si occidit ul pcussit diuse st opio nes Una q no pcat mor q pr mlti pmo q qrit q ptto no ptto in tpaties no e pcussio nc ptto in insti q pttm e 2m votez r rõem no rtez io at nuq ee mala i insti hnt vo ce r rõez no rõem v g si ponamus q toto tpe q hnt vsu rõis volint ad os aqe iustice r multo minus vr pcare 2m a vitij gre g r io q eo ho ie pcare dre q fuit ta sue ebt sz ho no suf fitit q tc si alq eet sibi egumis ta ex q tade fiet maniaty tc ipe pcaret qntasq male fe cet ex mania r oia fca sui sibi iputare e q vr fm r legis latores no puniret eu 3 Sz dicit aliq q maniatu q ex culpa sua mania i erit pcare qntasq malu pmania opa sz no puniat alege leges n puniut ad me dicadu s ad retnedu ho aptto vn 2o hus dr aps q pene fee p legis latores medicine q st r 3o hus dr q legis latores puniut r coriat ma le opates bona at opates honorat hos qde puocates hos qde phibetes q g maniati retti no pnt io no puniut alege qmis f cet Sz g q de aliqbus delictis ut de homidio leges faciut pena no reuocatiua sz mortis g salte tu deret pena maniaty mfre si oc tido pcaret Et dato q ab pculpa sua eet absq remeo dispoitus ad maliaz adhuc tn hns vsu rõis vr mag e tali dre q no sit i sua ptate opari ul r ad sat r euis ee ne pene s pemtedo toto corde de dlitto suo sz gstat q nl hoz eet in eius ptate sz qntasq nc pemitet r gficet tn mania adveiente pca ret multo mis de q no pemitet r io q depnate 3o ad 9m i natle adduci aut 2o pollitice dns q lex dieeare pena ebrijs si pcussent q sobrijs no respitit ad veiez sz ad gsens q ebrij mag debet obtine veiez vr g velle aps q ebrij no puniendi si pcussint p ptz q fecint sz p gsens s p ho q fecit malu

alii ul forte p q alias abstineat se ab ebete ut in no seqt malu Et ex dcta ebetate at sic srmes sipr pbati debet i colligi de hijs q ut i plibus st ebrij i mplibus st hntes vsu rõis spalr pcutietes io de eis vr loq aplcz no de eis q ullm hrent vsu rõis de qbus i tedimus i hac qe si g ttes ebij mis pcant q sobrij ex eo q mis hnt vsu rõis alr n no debet mag obtine venia s n mis pcaret vr seq q nl hntes de vsu rõis nl pcat nc g ho vr ee q apl dr ebrijs duplices debet i tpates lo n de ebrijs gnt attnbus s q no caret tolr vsu rõis Alij mo dicut iti de ptto obmis siois s q si qs ht vsu rõis du tene aliqd opari r no opat io ipe forlr ptto obmissiois sz si tc nm hnt vsu rõis ipe tc no pcat sz p cauit qn se i tli statu posuit q no vtet rõe du debet vti r operi ex eo q accip ptti naz gdebita ul destina gsideate obmissiois et ex vote no rõe se hnte ad omissioez v g si as tc po tat gpportent eu dorre du madatu debet dni exce ipe potado no solu pcat ptto i tpa sz ptto i obedietie obmissiois duplr n agit q rtez rõ q rta rõ iubet q i abstinet ab i potatõe ex eo q in detes e q se r ut no omit tet q fate tene vn az q lz ire ad dorendu no sit malu 2m se tn eet malu si aliq ad fate tene Ad rõ at i om dr q ie ho 3a pcat ptto obmissiois mo pdto q s tc io gmisit ad qi nata e seq omissio r q m dr q no omisit q pt ab aliquo expge si r madatu dni adiplere ddm q si ita fiat tn ie pho no absolui aptto q i eo no stetit qn obmitteret r si dicas nlls eu puniet tm q si obmisissz g vr q ia forl omissio sit pttm pt dici q no i casu posito sz ie mag puni no rõe ptti a sz rõe dapni gntis puntes n no solu respiciut pttm sz r dapm eius oz sit restitucio ul r dicis q legu punitoes a puniatoes no fiut attedendo ad iteriora gsciaz q ia ignorat sz ad exteriore sed euidetia lz tn pttm sit forl ex gscia iteriori 2m seneca in libo ad serenu dicete oia scela r an effcm opis q culpe satis e pfta sit Alij at dicut q ttes pcat no so m du opat io ad q se tarecia vsus rõis sz r pus q ia caret vsu ta gmittedo q obmittedo q gcuq opus malu gmitte volut ul opus de bitu obmitte voria e pttm io de ho hoies vitu pant r puniut sz cuius obmissio ul gmisso st hy q lz no sint voria forl sz tn voria ca ul v tuar sit pus dcm fuit Et dices at alcius opiois respodedu e q i ebetate occidens ul p cutes pttm e i iustice q pr nuq hnt rõ ul votez disona rõi tc iustu ul iustu ddm gximo s io tpe q nimis potabat q tc po tat r debebat rta rõe iudicate ex nimia po tatõe seq potat ebetas ad q itm seq potat iusta opa io plus velle debet no bibe ne pca mittet iustu q p pnte delcato velle bibe si g tc no ita volunt efficati vote etu e q tpo r votis pne se hnerut penes iustu r iustu Et ad az pt dici q no e sile de ebe tate r demania q gz facihe site pt r te net q ex ordinata potatõe se ebetas g eb etas hoi iputada e tasq voria sz nc fati

<margin notes:> duplices — ut ho meridiei du deberz pceptu dni adimplere si hora meridiei tc pz q pcauit du n ht vsu rõis r sic habet inventu si qi bibit ul sup dormire — t q mat la mitpatuc — infligendam — au ut — pcat — Et dut q tu ysa q tc pec solu dom pecc omissiois — det ma uit vide ne ica

ho pt scie n tene ex q opatoe se mania sole
n e q i a q bus pp oplexioe3 ad hoc apta mania
se exoptate no multa ul exorditu pauco a
a q a to tri q tn in alit oplexio nat nunq se
gret io mania no e hoibus i putanda talq vo
lu ria no n ome q ex vo rio se e volu i puta
du s3 so m id q ho pt et tenet scie ee i natu
ex tli opatoe puenire ¶ Et si dicas ponamus
q ho sciat oplexioe3 sua talez ee q ex tox
tu i natus sit cade i mania et pp affectu delca
tois i ordiatu cxeat et fiat maniatus q erit
dd m forte ocedi pt q talis pp pcabit decetero
oclestiq3 a q malu decetero opab. S3 leges obli
no pinnut cu rarissie accidet talis casus sepius
at e q fuit maniaci et q legis lator no pt
oia q rarissie eueniut pinde n pt bn iudex
scie si ita ho fuiss3 fuis maniacus io vlr de
erit lex n m maniacu fore punedu sic n
dr ars. pmo rethorice q necessu e aliq lege
dice vlr l3 no sit s vlr bonu ul iustu s3 ut
i plibus s. quiq3 no e facile determinare pp infi
nitate ¶ Ad i d at q affore si penitunt et o
fessus fuit an q rois vsu amisisset forte dici
pt q deus q e mag pnus ad venia3 q ad puniedu
de gra sue pietatis remitteret sibi culpa oi
u maloru a pea coopab codampnate plein
tu ne no solu de hoc q maniacus e s3 de
ho mala ei i hcesia ppe ectiuu ¶ De hoc at
mag ctificatae ptz ad thom ¶ Ad aliu3 dd m
q aut ars ars 2o poli no d q ebrius si p
cussit no pcet s3 q mius pcat io bn d q
lex mag punes eu depcussisse q sobru no
respicit solu ad ptm s3 ad ... s3 qm d
si ebrius mius pcat q mius ht vsu rois et
si n m heat vsu rois n l pccabit dd m e for
te q ie no mius pccabit pp mius hre vsu rois
i mete s3 pp opus ee mius volu riu io si n oo
eet vo riu n oo pccaret s3 l3 n m heat vsu
rois adhuc erit vo riu ... sine vtua r
l3 no for sit dem fuit ¶ Et si dicas ad
inore vsu rois seq r mius vo riu io ad n m
vsu rois se n l vo riu dd m e q ad bre3 vsu
rois se ee mius vo riu for io ad n m vsu ocer
n l seq volu riu for tn inor vsq rois a col
eius carentia n l collit de ne vo rij vtuale
¶ Ad raz pncipale3 e dd m q ad pccadu sufficit
dnui ee opis a ad eius q ad opus e i natu ose
q mo q sat appuit for opus vr in pbabi
lior querit duodecio et 8

Utrum opatio humana sit bona

ul mala ex circustantijs ¶ Ar q no q bonu et
malu st i rebus circustatie a st ex re ¶ Et op
atio no s3 entitate ex circustatijs r neq3 bo
tate cu bonu dicat eqlit enti ¶ Et ex io
opao no reddit bona ul mala q e indris
ad bonu ul ad malu circustacie se hnt v
q ia3 itm e circusta ut mag et vga s3 mau
et vga otigit pcure et bn et male et Br e et
circustantia pp pnte fortit et reisse et tn ve3
otigit et bn et male ¶ Op m pz ptotu libro
ethicor vn ars in i o 3o enuat circustacias
ad ondedu quo opao mala ex defectu a cuius
circustatie ex tat aliq pp inuincibile3 ignorancia
et i 2o huius d q time et tristie et cupisce et iras

ci et miseri et vlr delectari et tristari e et mag et
mius no bn qn at oz et in qbus et ad qs et cuius
gra aut optz et medius et optimus q e in vtute
¶ Primo videdu q e circustantia ¶ 2o q st circusta
¶ 3o ptm ¶ De pmo dicit aq q circustantia e q
ptius odico actus huani ex essencia actu ex
ns ad i m tam as ptigeus et q prires odico
nes rei ptius dr accn i diuindua na io aq
dicit circustancie st accn i diuidua actu hua
ni et dicit q circustantia dr tmsuptie ad siue3
loci q locus circustat locato et e ex essencia
eius ¶ Dicit et q cu circustancie sint tales accn
tales odicoes io ee ex qbus pse depedet sba
actus a qcuq3 ptius pse ad sbaz finiti ex
pte obi s3 si finitu sit mag et pinn ¶ Nota
tn i a dca aq sic obicitur ars. post circustancias
qs q et cca q et gra cuius hoc at st 9 or ee pse
reqsite ad ee in opatioe3 humana ¶ Et i d d e
circustantia q ignoto dr ignorari circustacia s3
ignorata qcuq3 ca dr ignorari circustacia ut
pz in lra ars i et 2 ¶ Et at no vr bn dcm
q ome alienu ptinz ad sbam actus finiti q
si st hr duo denarij vnius sorti et alr ploris
et sorti vr m q3 accipiat ostat q sba opatois
e acceptio huius denarij et ius q 2m se e eiusde
rois et tn vna illaz acceptio m e aliq et a a
no aliq i r ee alienu no e de sba opatois
s3 accns sibi ¶ Et si ome alienu ptineat
ad sbaz actois finiti et q pp hoc no eet circustancia
i cuiq3 ope vtuoso ul vicioso oms e pnus p r q
q si ee alienu ptineat ad sbaz actus finiti ho
no e ad acceptio pm se ptinat s3 q requirit q si
furtiua et viciosa mo ita dices q ad sbaz actois
libalis dacio ptz q oz et cui oz et qn et vbi et
ano qd e q ptineat ad actio p se s3 q inutio
requirit ad hoc q dacio sit libalis et vtuosa et oia
talia no eet circustancie ¶ Et q alienu sit circustancia
mag q mag m ul pui ptz i d e circusta ex q o
actus de se neut sit bonus et malus mo accipe
denariu e actus neut q e de se et fit malus
p ee alienu bonus p ee pp u si at ponas ee
alienu p actus e malus sine pmus i r 2 ¶ Ideo
ipi sic diffiniut circustacia3 circustancia e res aq ul
a d q opatio depedet io q3 opatois ca e eius
circustantia et itm q3 local ul tpalis dra q de
pedet ad ea l3 no ab ea ¶ S3 mag ordo opinoe3
pore ee vera ab s dii n vr q in opatoe ee q
vsa tpacia ul i tpan delcatoes actus sint e
circustatie n i opacionibus ee qs e libalitas et illi
balitas ptine debet dici circusta n omo i d q
intio requirit ad sbaz opatois ta vtuose q
viciose ¶ S3 vm e q oms disposicoes accitales
oim ad opacone reqsitarum pp qz diusitate
opatio ea reddit aliq studiosa et aliq piua et
aliq melior et aliq peyor dnr circustancie ¶ Ne
valz rces q hoc ad ducte qn n ars dr circusta
cias ee qsq et ee q et q cuius no i te debat ph
cas nota as 2 m suas sbas acceptas s3 accep
tas 2 m eoru accn les ... v g q ad circu
stan3 qs si ois actus tpan e ul intpacie opatoi
eo e intio ho no dicit q hoc ho sit circustancia
s3 qlitas ipius ut vt q e vxoratus ul no vxoratus
psbr ul laycus pt et n bn coire no vxoratus at no
aliq et psbr mag pcat q laycus ¶ Sibr pe
circustanciam q no in ten ca opatois

sbam sz alqd qd comitat opatio ul qse v g. as
pft vba aliqua ia pl ao no e ccustas s hoc qa
va deret ee secreta ul no secta qd expcis se
notitiu ul rancor ul salus z paxo ho de igratia
huius ccustas dc aplus puta dicetes agut exode
illos ul no qma i effabilia erat ¶ Alr peccu
stas ct no i telligit matia ntiaz ul matz
gtigete ul dispes actules mie ntie sit in
t fctois no e ccustacia q vuu i efiria sz q ho
ul eqs ymo z alu z q neqz ho sz q sit amicus
ul i imicus ul huiusi ¶ Aut aplus cpsido de igno
ratia huius ccustatie dc exspiabt as vtiqz
z filiu gnigtez ¶ Alr peccustas gra cius
no i tedit fine nt actuus opatois sz gtige
te qn. s. pole cu p diuisos fies alqs ide opari
¶ si z qn no i telligis tps i quo ntte e si opaz
ut q fmetu metat qs i augusto sz ccustas
e si die festo ul no festo z cais z ita pz solu
ad pmu ¶ Ad 2m dd q no p igratia ee
nttio dc ccustas ignovari n forte exeo q
adispis ntte e ignorantia se ignorantia dis
pois actulis ¶ Ad am gcedim q r furti ac
ceptacois ccustas ct q sz r furti q furtu
no i ptat sips accepis sz ia modificata. s.
accepco alieni ee alienu no e ccustas sz mag
vel alienu e magnu ul pmu satis ul no satis
z huius i n. q e ccustas r sips opatois no
e amp ccustas r aggati. s. opatois modi
ficate io dc aplus 2o huius q aliqne st opatoes
de se male ita q p qstuqz ccustas no pnt si
bone z exsistit de opatoibus modificis puta for
fo furto ul adulterio z huius dc n. no at suf
cimz ois opatio neqz ois passio ciie medietas q n.
qfestim noiata quolita st cu malitia puta
gaudiu d malo z i vecudia z i vidia z i opa
coibus adulterij furtu hoicidiu hc n. oia z q
talia dnr pm se ia mala ee z no suphundacie
ipo neqz defcus no g e n. nuqz circa dige
sz p pctae neqz e bn ul bn ct illa i eo q ut
oz qn z quo puta adulterij sz sips facere qcuqz
hoc e pctm ¶ Ad a pide pz solucio qre n.
q actois vtuose ut vtuosa e no e ccustacia
si ut oz z v z qn z io bn dc aplus 2o huius q no
gtigit ct ccustas ois opatois ul passiois ul
hitus ee mediu suphundacie z defcus z n. sit ect
suphundacia z defcus z suphundacia suphundacia z
defcus defcois z reputar i pole q admodu
n. i tpae z fortitu no e suphundacia z defcs p
medi ee alqlr extmu ita neqz istor medie
tas neqz suphundacia z defcus ¶ Ro solu ad
vltia ro sit ad pcedetes rolr r tenet pt q
ccustacia sips situatu gdicio gtres ad opa
co scripta at medias e quqz actul gdito co
cres ad huana opatio p q opatio reddi pt bo
moalr at mala at melior at pevor z hoc de
pmo articlo ¶ Quantu ad 2m sciedu q g gnit
pom ccustas. s. due respicietes mesurat ex
tricat puta locus z tps z vou v. z qn z qnz re
spicietes cas vna. s. qm ad cam mte z voca
ct q vna z qm ad cam effi ctes. s. vna qm ad a
ges pmile z vo qs z aa qm ad i sm tale q
vocat aplus q i sc metu z tulius qbus auxilijs
z vna qm ad cam forle. s. q e qlitas ul qtitas
ul qcuqz modus opatois s. i forms ipaz opa
co z vot quo z qlr 8 at ccustas e expte

effctus gcomitas ul gnts opatio z vo 2m ta
no ennat n septe q no distiguit int vbi
z qn z circa q st septe tulij ccustas gtient i ho
vsu qs q v qbus auxilijs cur quo qn ¶ De 3o
at articlo ddm q alq st opatoes q p z vlr st bne
ut dilco dei alq at p z vlr male ut furtu
alq at bne z gnz male ut venereus actus z i
opatoes q p bne hnt sua boitate ul malitia
ex ccustatijs q ho hnt ex alqo q adeas ntio
reqrit z alr n. recept eles ccustas at no
st ntie sz gdictoes actules io z ¶ Gcededu e
tn q ex ccustatijs fiut mag ul mius bone
ul male sp no ex alqo ntio adeas reqsito
ct p. n. eet eles i e gdicoibus actulibus q st ccu
statie ¶ Sz dnr q cam ul q mo ee i telligis
p ex cu dicis opatio ee bona ex ccustatijs ddm q
moalis boitas opatois gsistit i eius gforte
ad rcaz rnem z malitia i disforte hui at gforts
z disforts fudamtu remotu z mle e ipa o
patio sm se fudatu at pnqu z forle st c
custatie z ita hc ccustas se hnt mlr at ad boi
tate ul malitiaz sua si fudamta r. s. ad gforte ul
disforte sz ad opatoez se ht mag forlr sic
fudamtu pnqu z forle ad fudamtu reotu
ul matiale ita cu dicis opatio ee bona ex
ccustatijs ex denot matia r boitas z forz
r opatois ¶ Ad pma rez dici pt q malu
z bonu st i rebus no in aia ccustacie at i o
no st ex re sz i rebus q pt malz ¶ Vl ddm
q in 6o meth loqbar aplus de boitate mors
st eo o ad az ¶ Ad vltiaz ddm q vna ccustas
no suffitit ad reddedu opatio bona denta
te ul mala decliate sz om at plim ccustaciarum
ad in gbinatio ul ddm q ccustas pt ee i dins
opatoi bone ul male ptato q opatio bona
om debitar ccustaciar obsuatia mala
at dr ex vnius solius car no obsuatia quis
oms alie obsuuet io q mlte pnt eode ee ccu
statie in opatoe bona et mala sc a qo ¶ Quit 13o

Utrum electio sit ipsius finis

ul so eor q ad fine ¶ q electio sit ipius finis
po z pnti r p auct aplus po huius dicets quoz
at ptes videt fines hor at eligibilis qsda p
altm z pars pt sbdit pfius e q nuqz p ad eli
hijs q 2m se ipa z p ho eligibilis z simpr vtiqz
pfcm q p se ip elile z nuqz p ad tle itaqz
q felicitas maxie ee vir hac n. eligimus p
p se ipaz z nuqz ad ¶ Ex hijs r pz q finis
e eligibilis z p se z po q s q p vnuqzqz tle
z id mag sz at eligis p fine r fine mag eli
gis ¶ Et ius e electio circa q vtus actu rtifficat
cu vtus sit hitus electiuus sz circa fine vtus rtifficat
actu q rtificat i tectez ut dr 6o z i tectio e
ipius finis r z ¶ Et 2o huius destiguit aplus
eaq sb electoe cadut i bonu z gfens z delca
bile mo no vir bonu distigwi agfente n
simplr bonu pro q e sui gra gfens n. e
q e gra altius sz q e sui gra e finis r finis
cadit sb electoe ¶ Et 3o huius dr eligibilis q de
q maxie bo scimus gontia sz fine maxie
scius ee bonu r z ¶ Oppositum wlt aplus ¶ Ista qo
qrit de obo electois. s. de ipo eligibile q qde
elile q sit colligi pt ex gg tea sinar gferatu

q gen' pnt mari pdiceg ei9 ad votez ita ut opato. ¶ In' eas ac pont apl ples dnas qb no oz oms h' repete sz dicta9 nuc q electo ad vote supra patu vodi se h3 sit i fius ad suppus n e electo volito q pp q [illegible] suppus ita sc q e bonu cu i ad no fecit volutas a hinc dicto ast. ocordat eligi9 a qua modo scims bona ocona [illegible] electo i actu [illegible] volito p electo reqrit pla ee [illegible] bona q ipa psat unu a q ul aq aliq [illegible] n. a nome electois sb signe [illegible] apl e n. eligibile ptibq [illegible] bois [illegible] ul p acceptatis a ad dime [illegible] pla [illegible] cadit electo [illegible] heant adm [illegible] possu ea sit acceptate a psequi a ita facili a [illegible] sit altin [illegible] electo [illegible] bonu cu aleo [illegible] bo [illegible] ¶ [illegible] electo [illegible] volito q volito e [illegible] possibile [illegible] possibile a ita opabile pnos q no opabile pnos vellet [illegible] moralis ee a de [illegible] sz q electo tedit i actuale op9 [illegible] eligi9 n q [illegible] ee pole a pnos opabile ¶ [illegible] electo dict a abira [illegible] fuit reiectic [illegible] a et ultin sc dicis eltaue [illegible] electo reqrit pma osiliato q bonu [illegible] sit meli9 a facili9 psequi a [illegible] osiliat ul collato [illegible] osilium [illegible] actu eligibile [illegible] posiliatus [illegible] osiliat ac eligible [illegible] deciatu e elig [illegible] osiliat elig [illegible] actu eligible [illegible] osilio p deciatu electo ac e desidiu posiliati [illegible] electo indicates desidam9 [illegible] osiliu [illegible] electo dict ab opince [illegible] ide obm [illegible] a [illegible] suppu [illegible] opinio ee electo tu opa [illegible] sit opadu [illegible] sit [illegible] opadu ita q opio e indim [illegible] forta ap in [illegible] dere opat a loqr de opine pitica [illegible] opat prim adm [illegible] electo tedit i op9 simpr ad psequdu ul fugiedu eligi9 [illegible] opari ul [illegible] electo imedia [illegible] ad opato q opio [illegible] electo [illegible] ne da e [illegible] opatois [illegible] vo [illegible] mete appe. ¶ Ex hijs [illegible] ombq colligit q eligibile q e pu a forte electois obm e bonu pole opale pnos cu ao [illegible] bono [illegible] p osiliatu [illegible] psecuco [illegible] ap [illegible] a capio [illegible] na cu electo seqe pse [illegible] silm q e actu roie [illegible] q pimeat appe [illegible] ronale a no assimile [illegible] forte ose [illegible] appe [illegible] e adronale mo q dim e i [illegible] lib electo ac e desidiu ce des [illegible] psecuco [illegible] tedes i psecuco bni opabil pnos cu alio [illegible] bono [illegible] posiliati i posilm indicati [illegible] electo [illegible] endu ¶ Et scias q sit dim e de bois ptibq i [illegible] ad psecuco ita q [illegible] de ptibq malis [illegible] ad fuga sit em bonu palco bonu psequi eligi9 ita a uni fuge malu unu palco ¶ [illegible] ac pdca electois desepto in [illegible] hac q electo e desi derum posiliati [illegible] hac ulco [illegible] ochisisset dicit electo unde [illegible]

no ut osumet e dico [illegible] sbseptone sz ulc dca sit ¶ Ex hijs ac [illegible] q electo no e finis sz ordiatozo i fine [illegible] electo no e n posiliati sic dim e sz in [illegible] ac apl a decitat q nos osiliam no de finibq sz de hijs q ad fines ¶ Et osiliat e bonu cu alco [illegible] bo [illegible] e finis [illegible] sibi i pole bonu [illegible] mechse ul bonu [illegible] causas finales ita q ce bonu [illegible] bonu q e finis ul [illegible] ad fine a unu q [illegible] dere male q e [illegible] finis a ita [illegible] bonu q e i pole fini ut sit [illegible] de fine no e osiliu ¶ Et scias q si fines [illegible] videt [illegible] ut fines diuseos [illegible] actiu [illegible] no [illegible] ulti fines sz i ulciore fine ordiati [illegible] solus e fis ulciatus oni actiu hnanozo sit i plibq sunt deciati [illegible] ac ordiata i eu de fine e i hens [illegible] possu ire ad [illegible] ul abies a sanitate [illegible] ul dca ul [illegible] ¶ [illegible] ea q dca sc ples occurt i stacie [illegible] electo no sit actu vocis sz rois [illegible] sup [illegible] lib [illegible] electo e de duobq bois [illegible] bois [illegible] alti [illegible] dem ut [illegible] moty sine i pety ad actu [illegible] actu rois i pety ac seqe [illegible] mag ee ipi ¶ Et q [illegible] q osilij ad eade ac [illegible] pstat [illegible] osiliu e i [illegible] electo [illegible] ¶ Et de [illegible] electo ul e [illegible] appe ul ap [illegible] sic de [illegible] no e in [illegible] simpr [illegible] appe [illegible] electo no e [illegible] sz a i [illegible] ¶ Et de [illegible] dim e vo [illegible] no e [illegible] de obo [illegible] pole ul [illegible] dere boi q e volit obm q i pole ut e n ee pt bonu [illegible] ens q [illegible] de enti [illegible] ¶ Et no mag [illegible] q volito sit i [illegible] electo sit n. plus scies q i pole e te ee i morile no dict eligo [illegible] morils ita n volo [illegible] morils sz dict ego velle [illegible] mol [illegible] ac modo [illegible] dice [illegible] de suo mo [illegible] sb signe [illegible] sit [illegible] velle si sit pole [illegible] ita dicent multi velle [illegible] morils [illegible] pole a ita [illegible] verbis ¶ Et ac de [illegible] dim e electoz ee i appe rois [illegible] vote no i apeti [illegible] bruta q appe [illegible] no hnt [illegible] elige videt canis n. carne [illegible] acceptat [illegible] veniu [illegible] ad electo [illegible] ¶ Et si [illegible] i appe [illegible] sit multi putat q [illegible] electo [illegible] seq q electo sit ponenda i appe [illegible] ¶ [illegible] q dim e q mltc sc forme a [illegible] a artificiales q [illegible] signt [illegible] sz cu raso [illegible] no em e [illegible] sit nasisiena ac sigt [illegible] no simpr q no dict [illegible] sz cu [illegible] sero ac [illegible] mete [illegible] de osilibq sic n. electo sigt desidiu no simpr sz cu [illegible] no n e desidiu electo n posiliati sz cu [illegible] no [illegible] i ptat ea pta q i ptat [illegible] ad malu [illegible] oblig a [illegible] ul alti [illegible] modu [illegible] ad forte [illegible] sic de [illegible] a i [illegible] ipi9 [illegible] oblig a [illegible]

et sic tenta e gmescio for^r et obliq in sco ita
elcto e desidiu for^r et in tto et gsilij ant
Ar i^a d^c enstiq elcto e indi^m dz expoi nub p
oblig^o ut si dicet archa e lig^m nexo ligno cu
cu elcto indi^m ht alti ppones .i. desidiu h^o
alti piudi^m ppositiul dicit^a q elcto e indi^m
actiuit et dispo^ne sz for^r et gplete ipa e de-
sidiu et no indi^m Ad a^m pide ddm e q
elcto no e forlr g^o gsilij sz e desidiu eiq p
pmediu gclusu e ita .s. q indi^m clud^r h^o
ee faciedu et elcto e h^o facie .s. p piudica^m
e ee faciedu Ad a^m ddm e ea. n e elcto
appe^m in te^s ul in etlc appe^m q e h^o qde i tto
h^o at in obliq ul sz hot for^r et gplene h^c at
antecedetalr et dispo^ne Ad a^m dicut qde
q i pole e dup^r v^o simp^r ut chymia a^o vo^ns nob
q tu sip^r e pole ut i morlitas mo dicut
q vo^as no e i pole p^o go z^o oo Sz h^o vi bn no
dcm p^mo q no so^m velles ee i morles sz a^q
vellet ee meliores deo et potecores alij vel-
let dm no ee et tha st simp^r i po^lia Iadci
pt q sic no ens pt i telligi sb pe entis ymo
pt ymat^ri ee ens ita et no bonu sb pe boi
pt gphedi io vo^as pt in i^o fri sz no sit bo^m
n^c ens n^c po^le Sz ad h^o du^r po^to q a^q et ac
tu gg^fcat h^o n i po^le vtz state ista gg^ite
possit velle i^d et t^o do q sic aliq n mali sci
etes i po^le e q deq no sit vellet tu dm no
ee ul credetes q no pnt ee i morles vellet
ee i morles et isi^s et h^o e q possut optari q tha
eent bona si eet et io vellet ita ee et i^a sibi i
ee ul ita no ee n^c s in ee Ad a^m dicut q
no solu volutas e i po^liu sz et elcto vn et a^q
elegerut ascede adceliu io ad h^o gsexerut
tres et dno^c vo^tes ee i po^liu et elcto no q
elcto no e in po^liu vo^as at sete pp h^o q vo^as
no psup^t elcto delib^acio io sepe errat pt
expimo at q s^e delibaco mi^q errat io q vel-
le i po^le tq e exercte se^a q elcto no e i po^liu
n i volutas at mlto^ns et h^o suff^t a^a ad
gcludedu dcta dcta elcto^is ad vo^tes Sz
h^o so^o no vi^a g g^a gnsceq q i po^le cedic^i bn
velle i^d ul velle q eet po^le nuq tu dic^i e-
ligez i^d n gdico addo ul sbmt^do si eet po^le
et h^o pt q^a exp piri in se ipo et q^n d^r q velle
vi^a vtu^e modi gnucti sb sigre hat gdico sz
ddm q tu suppo^is s^m no em velle modi gnut
ti sz optati tu dico velle ee i mor^l ho io no
valebat Ad a^m q no o^is accep^o vni^s p alto
e elcio p^e sz so^m si fiat 2^m p^as delibaco et
ita no elig^e p^e q no e dns acceptadi et h^o
et i^d. bruti at no e h^i sz ab obo at expirc-
tu nli dectat et neitat bruta i^a elcte no
pricipat sz sic d^c a^o ph^s sz ad sile hnt elcto
Ad a^m dcm fuit i p^o hui^s q vtz mo^alis et
puti^l e i vo^te io no vz Ad roes pncles ad
p^a ddm q a^o ph^s i p^o lib^o no capiebat elcto
p^e sz gmut^e put adce desidiu se extedit
Ad a^m ddm e q i^a i^a pp vnu q^s q^z no cz n^q
tu abo q gpat^r adm q^n ng dicte ipa i q
gpan^r et q i pa i e v pp h^o q i e alti vn no se^r
si h^o e ebus pp vniu q q^o vi^m sit ebu^m no eb^s
no q^it vno io r^a no ht ibi locu r^a n no oz q
h^o i sit illi sz adpbadu q i sit mag suff^o q^i sit

sit dcm e Ad a^m ddm forte q vtz no ttif-
ficat i teco eta vltiatu fine sz et fines q^s
da ptiales ordiatos in vltiore fine et si tti-
ficat i tectez eta fine vlti^m h^o no e q ob-
ligat illu illu sz ea q ad i^m ordian^r Ad a^m
pt dici sic ad p^ma Ad a^m ddm q i^a pp^o
eligi^s q maxie sciu^s bona gcia dz i telligi
de ill bois i gob^s q in etlcm vo^ti sit p^ita se
et mt q h^ita e collato gsiliatiua de h^o q^p
nus no e finis sic pus sat dcm fuit et sic
patet questio querit^r 1e^o et c

Utrum consilia^le et eligibile

fint ide et a^r q no q pse desptguum pacty
et acty p oba sz gsiliu et elcto s^e dnsi acty
et dnisaz .s. in te^s et vo^te et eo^p oba vltia s^e
gsilia^le et eligi^le Jt ista no s^e vnu q^p vnu
repit^r sn a^o et eg^o tha n. n^c s^e ide gitu n^c s^e
sic supi^q et in fnus et omo neutz se^a ad a^d et
si alu s^e ide h^o e nie paccus sic albu et mu-
sicu ars at dectu attite no i tedit sz gsilia^le
et eli^le s^e h^ui^s i^a et p^o p^o q elcto no e ipius
finis ut dcm fuit nos at gsiliu q^rimq de fine
q^z n dubitam^s et tu diligeti gsilio mq^ri q ad
q fine aduisarij mi faciat ea q faciut i^d
ad voti et petit gsiliu q fine i sua petitoe gclu-
dat sit i^r gsilia^le a^q e q no e eligi^le sz q et
ad sit eli^le q no sit gsilia^le p^a q s^m tias
disciplinas eligi^s 2^m q^s tu no e gsiliu ut d^c
a^o ph^s et elcto e in pius et i magnis gsiliu at
no sz de magis deq^bq descedetes su^q ns ipis
veliud nc sufficietibq dinosce ut d^c a^o ph^s et ce
opus vtuosu e elcto et tu vtq sit h^itq elctiu^s
et q elcto e mag ppa v^ti et mag ea mces
diiudicta^q q opa^bus ut d^c a^o ph^s sz gsiliu no
cadit i om ope vtu^s q no cadit n i dubijs
plurna at opa vtut^s no s^e dubia p^ivtuose
2^m d^c a^o ph^s gsilia^le at et eli^le ide d^c et gon
te at eli^li et gsiliali Rnse fuerut pus gdi-
ctoes eligi^les ut videde s^e gdictoes gsilia^les
et tu potit videi q sit eo^p adm h^itudo sos
sui^s at elez gsilia^l descripco pone 2^m istas
p^rietates q^s i vestigat a^o ph^s in lra gsilia^le
gtiges e opa^le h^uam p nos dubiu magnu
et q sint pp fine Et dico gtiges q n^q de-
netio et i po^li q^rit gsiliu q pp gtiges gsiliu
n^m michil alr eet ul no eet viget ul vi-
get io frust^r in tlibq gsiliu q^ret et si dicas
a^q q sierut gsiliu de affendo in celu de gsti-
tuedo tres et scalas altissias tagetes celu
q tu s^e in po^lia Ddm q i^a no c^e diderut ee
in po^lia io glosadu e q gsilia^le e gtiges
2^m opio querent^e gsiliu ita q de hijs n^m n^t
gsiliam^r q scim^q i po^lia ee a^r netio euenire
sz no e i gens gsiliari alu de i po^li tu no
sci^s ip ee in po^le io d^c a^o ph^s q gsiliates si
q^de in po^le in veiat discedut Et forte
ddm e sic p^q dicet^r in solucoe cui^sda dubi^ois
Ad 2° d^co q gsilia^le no q^cuq gtiges sz huanu
.i. pho opa^le q^m de gtigetibq pure n^alibq
no q^ri^q gsiliu ut dep. lunc vrge tonate q pp
nim gsiliu no tonitat alr et dico pure na-
libq q a^q s^e m^lbq nos optam^r tu na a^q
i cipi^q et dispoui^q ad i^d q na gplet et facit
dectibq at gsilia^q sz q sont i nata alr et alr

euenire ꝑ maz opacõ pt ⁊ dici ꝙ ꝑista clau-
sula humanu dicit̄ ꝯsiliale a fortuitu fortuita
no ꝓ̄e dicit̄ humana ꝗ no sunt in ipi9 hois ꝑta
te ut eueniat ul no eueniat ꝑ ista ꝯdicõ ꝗ no
eet malu regi si vellz flamingos in vade
querere ꝯsiliu ab astrologis si pluuie inste fiet
i estate ul no ꝗ meli9 posset eos i vade ꝯtre
sicco ꝙ pluuioso ¶ Ad huc pt uideri ex dictis
ꝙ ꝗuiqȝ opacões ne pnt reduci ad tales op-
acões no e in ꝯens eas ut sic subiti ꝯsilio alr
no n̄ tales pluures quis tam̄ id ꝯre ꝑ ꝯsiliu
huius opadu sz tam̄ id ꝙ ꝯtinte ul no ꝯtinte
quis ꝯsiliu ad ee ⁊ ad opadu mo id solu ꝓ̄e
dr̄ ꝯsiliale ꝙ ꝑ ꝯsiliu iudicam9 opadu ¶ 3o
dico opale ꝑuos .i. ꝑ istos q ꝯsiliu querit ꝗ
sic dr̄ aps. qlr vtiqȝ .s. sit e optie ꝯsinet u9
late domo9 oib9 ꝯsiliat̄ ꝯsiliam at de
hiis q in nris opacoib9 sunt ¶ Non ꝗ sepe quis
ꝯsiliu de tali ⁊ de hiis oib9 ꝙ ⁊ nos ⁊ pr
ipi9 opet̄ ¶ Ad ho bnt̄ videt aps. ꝙ ea q fiunt
ꝑ alios fiut ꝑuos a q ꝑ sunt pncim9 i nob ⁊ ita
e de hiis q fiut ꝑ filios a subditos ¶ 4o dubit̄
ꝗ ꝯsiliu omne qo e sic dr̄ aps. ⁊ ctu e ꝙ q cu
ꝑfca mitudie sciet ꝙ debet age q. ⁊ ꝑ q me-
dia ⁊ qn̄ ⁊c de oib9 aliis circustaciis ipe nuq
peteret ꝯsiliu sz s̄m sua scīaz in ꝯpet opari
n̄ forte ꝙ alii de hiis q. n̄ scim9 petim9
ꝯsiliu ab aliis ut ipi sint ⁊ c dat nre ꝑti-
cipes opacões ⁊ ut nraz opacõ diligat ma-
g̃ ⁊ i ea ponat auxiliu fauciz ⁊c ꝯsiliarii
no e ꝓ̄e ꝯsiliari sz fictice tm ⁊ ꝑ ho dr̄ aps
ꝙ circa artes ⁊ ꝑse sufficientes disciplinas
opacões no e ꝯsiliu no .n. dubitam9 qlr sc̄
bedu ¶ 5o dco mag9 .i. a.a.u.9 nobil boitas
ul malic ꝗ de eo ꝙ q.u. n.tl.i9 ee boitas
ul malic fruist̄ petere ꝯsiliu ut de impedo ves-
tiua in talib9 .n. facere h ꝙ cuiqȝ occret ita fac-
uitas eet studiu appone ꝑcedo i talib9 ꝯ-
siliu ꝑdent .n. no ninc e ocose sim studiu
applicate mo sic dr̄ aps. dicedu ꝯsiliale no
ꝑ q ꝯsilia utiqȝ ab i sipices ul i sang sz ꝑ q
b9 in alian hns ꝙ .n. studiosu ee ꝯsiliale
iudicab hoc e dd̄m ꝯsiliale ⁊ ꝙ no no ꝗ stu-
diosi circa singla iudicat rc̄e ꝑz 1 ꝙ ꝯsiliale
dz ee mag9 ⁊ itm ꝑz qm ꝑ i modalib9 ma-
iora sole9 que ꝯsilia ꝯsiliatores at sum9
i magna discedetib9 nob ipis veluid no suffi-
cietib9 dinosce ¶ 6o dico ꝯsitu ꝑ fine ꝗ
n9 querit ꝯsiliu de fine sz ꝑ statues ꝑ fine
querit ꝯsiliu qlr meli9 ⁊ facili9 statue u fine
potit adipisci ¶ Est at nondu ꝙ fines alii
sunt ples sub ordiati sic dr̄ aps. sic ꝯo cat 1o
meth ce c.a.lo de c.a.tis ꝙ sanitas e finis atte-
nuacõis ⁊ attenuatõ finis purgatõis ⁊ ꝑ
gratio sarmatie si i ꝯsiliu sit de aliqb9 finib9
hoc e ꝗ no sunt ultiate i tali sz i ulteriore fine
ordiati ⁊ ꝙ i oi ꝯsilio nitto sit fine statule
ꝑz vniuiqȝ voleti ꝯsidare na si tu quis ab
aliq ꝯsiliu stati petit ante deq vis hre ꝯsim
⁊ hc qo e ut e statuas fine ⁊ si no vis sta-
tue sz dicas peto ꝯsiliu ꝙ eo facia ut i si tibi
debeat ꝯsule oz ꝙ ipe suppot fine ul tua
salute ul oia vtilitez at aliq tale alr no hret
sup q dret ꝯsim ¶ Sz cu obiciat ꝑbate ꝙ

ꝯsiliu sit de fine ꝗ qua ante deq vis tu hre
ꝯsiliu stati de felicitate dices .s. quo pt ea adi-
pisci felicitas at e ultiat9 finis ¶ Dm ꝙ
de fine bn e ꝯsim i ꝙ dico qua au9 i quit ul ⁊
tam̄ de pncio ꝯsiliatõe i qsitõis sz no e de sic
ꝯsiliu tam̄ de eo ꝙ querit ꝑ ꝯsiliu ꝗ ꝙ querit
e dubiu finis at ulti9 e dubi9 sz ꝑ ꝑsup9
oz .n. i oib9 opib9 fine ee ⁊ ꝑm9 in itecõe
ꝑ ius ulti9 in ꝯsecucõe sit i declata e de
sc̄ptõ ꝯsilia. ꝯo q patet pt de sc̄ptõ ꝯsilii ꝯ-
siliu .n. e inqsitõ ꝯtigetis huani opa ꝑuos
dubii ⁊ magni ⁊ qsiti ꝑ fine ¶ Sz ad ho res-
tat unu du9 ut hat ꝯsiliat ul ꝯsilii desc̄p-
tõ no .n. vr̄ ꝙ opteat id ꝙ ꝑ ꝯsiliu i quit
ꝑuos opale sz alii nob in pole vn dr̄ aps.
si qde .n. i pole i veiat desce dut ⁊c bi at mora ꝑo
t i i apiut opari i ꝙ ꝑ ꝯsiliu iquirit ⁊ i ver
alii e pole alii i pole ¶ Ad ho aliq dicut ꝙ
dupx e ꝯsiliu .s. vtile ⁊ vanu mo de vtili dez
e ꝙ sit ꝯtinens ꝑuos opal. Sz ꝯsiliu vanu
bn e in pole a ꝑuos opal sit bn ꝯcludit ro
¶ Sz ꝯ ꝑo ꝙ tale ꝯsiliu no sit vanu sz mltu vti-
le ꝗ ꝙ tollit occasioez i pedicte nos apse-
cucõe bonor nob i pole e vtile ⁊ no va-
nu sz tale ꝯsiliu e huiqi sic ꝑz ꝗ cu de fine
mltu desiderato nescim9 an sit nob pol
an i pol ut aliis desidabilit nob cu poss9
no insistam9 ꝙ ꝑ sigs separat episcopatu ob-
tine ⁊ no i pot mediorum pole e ꝙ ob illa
ipe no capiat mulierē sibi putata i vxorez
dimittere ⁊ sp pol qm accepisset si ꝯsiliu
i venisset i pole episcopatu obtinedi desida-
tu expedit i ꝑtm tale ꝯsiliu ꝑ ꝙ dd̄m ꝙ nc
ille finis ꝙ ꝑ ꝯsiliu i venim9 nob in pole e
finis ultiat9 statut9 nc ide mediu ꝙ ꝑ ꝯsi-
liu i veit in pole e id mani9 i vecõe tiat ꝯsi-
liu sb ponim9 .n. nos loq de ꝯsilio sapietis no
de ꝯsilio fatui sic ꝑius allegat ab aple sa-
piens at no statuit ꝑ omo fine ignoratu
id ꝙ ignorat an sit pole ꝑ an i pole sz statuit
sibi fine scie an id e in pole ul pole ꝙ qde
scie ulti9 ordiat in dnt ad i ꝑscedu ei
si sit pole ⁊ de siscedu si sit i pole ⁊ itm ⁊ itz
id in sisce ul desisce ordiat ulti9 i aliu fi-
ne ꝯgente ut i huanu bonu cu in ꝑo libo
declatu fuit oim opacõnu huanor eu de
⁊ ultimu ee fine cu at ꝑ ꝯsiliu id scim9
ee i pole no statim9 i eo sz ꝯcludim9 ꝯ toto
li ꝯsilio desiscedu ee ⁊ desistim9 mo ipm
desisce e ꝯtiges opale ꝑuos i ⁊ ¶ Sic
i ꝑz ꝙ ulr ꝯsiliale acceptu ꝑ eo ꝙ ꝯ toto li
ꝯsilio ꝯcludit e ꝯtiges ⁊ sic ꝑius diffine-
bat ¶ Ista vis ꝯsidari pt q ꝯ.nt ⁊ quo dif-
ferut ꝯsiliale ⁊ elit ¶ Pmo qde ꝯ.nt ꝙ neutr vtrumqȝ
ꝙ e bonu ⁊ ho ꝑius apparit de elit ⁊ nc appe
pt de ꝯsiliali ꝗ oe ꝙ ordiatu e ad fine ht
ut sicioez boi sz ꝯsiliale e huiqi ꝗ ꝑ fine
statuti adipiscedi ꝯcludit ee opadu ¶ 2o
ꝯ.nt in ho ꝙ vtruqȝ e ꝯtiges opale ꝑuos ⁊
ho ꝑz ꝯ pmiss ipor desc̄ptõib9 ¶ 3o ꝯ.nt i ho
ꝙ vtruqȝ ordiatu e ad fine ⁊ no finis salte
ultim9 ⁊ ho ꝯ pmissu in desc̄ptõe ꝯsiliat. h
assignata ⁊ ꝯ se ad desc̄ptoez elit supi9 ordia-
ta ¶ 4o ꝯ.nt at 2o ꝙ electo e for. lr act9 vol.

pmo
po

sic dictum fuit consiliabile autem est actus ipsius intellectus quod
consilium vel est inventum in vetitum vel inclusum quod operandum
sit et quo et quibus circumstantiis ad finem statutum adi-
piscendum autem est ratiocinatio sive inquisitio ad hoc inveniendum
inveniendum vel concludendum modo utrumque eorum est actus intellectus
quo et cetera. Ex hoc autem consilii et electionis differentia sed differentia con-
siliabilis ad eligibile quod consiliabile formaliter acceptum est obiectum
intellectus et eligibile est obiectum voluntatis. Secundo dicunt quod consilia-
bile est dubium eligibile autem non sed iam consilio inventum
et indicatum et hoc satis patet ex dictis eorum descriptionibus
et ideo tamen dixisset aristoteles quod consiliabile et eligibile idem sed
in mixit unum declaratum est eligibile. Tertio dicunt ut
in vero quod consiliabile formaliter acceptum est enunciatio
quedam et ideo ab esse operandum vel operandum autem sit vel sit
operandum. Eligibile autem est ipsa operatio quod quando et quando consilium
enunciabitur esse operandum consules enim dicunt hoc est operandum
et operandum eliges autem dicit eligo hoc operari et prosequi
et hoc nominat aristoteles ibi dicens quod eligimus quidem accipere
vel fugere vel aliud tamen opinamur ad vel an con-
fert vel qualiter secundo sed consilium non est sic opinio quam vel ra-
tiocinatio generans opinionem secundum quod satis expeditis patet
intentio aristotelis. Alie autem significantur ab aliquibus differentie una
est quod consilium est in magnis secundum sic fuit dictum electio
autem est et in magnis et in parvis sic pomum vel osculum
eligimus intellectus certa poma vel oscula. Sed hoc non videtur
esse demonstrative aristotelis non videtur esse una differentia non
potest inveniri ubi invenitur et quam in eius differentia pom-
aliter ex differentia non potest in fieri differentia et noli has
conditiones secundum perscrutationem logice sed proprietate ser-
monis et prout materia exigit quantum operatione pertinente
de scripulosis subtilitatibus logice non curandum
sed in differentia eligibilis accipitur quod sit paucis situatum sic vult
aristoteles in secundo. Item ex communi modo loquendi autem quod electio
non magis est in parvis quam quod consilium dicimus non nos
eligisse sed sic occurrebat accepisse et tamen bene sumus
in parvis sed in magnis quod repentine acceptamus
hoc enim dicimus elegisse sicut prius dicebatur. Si autem unum
pro alio cum parvitate consideratione acceptamus sive in magis
sive in parvis patet quod ita de hoc consilium accipimus non enim
aliud est consilium quam hoc parvitatis consideratio ut hinc consida-
tionis quomodo unum si tu potes dicere quod hoc pomum velle certa
eligisti ita potes dicere quod ex parva consideratione vel
tamen vel cum aliquo quem modum habet consiliative inquisitionis ipsum
pro aliis accipiendum indicasti si autem ipsum cepisti
propter eundem eius pro aliis pulchritudinem hoc non fuit nisi
sic casus ceptatione autem parte deviatus ab eo quod
Quartum videtur quod in magnis et parvis consilium et electio nec magis in
locum proprie habent in minoribus autem magis in hiis autem quae
nullius vel quasi nullius sunt bonitatis vel malitie delectationis
autem cetera autem utilitatis autem nocibilitatis cadunt electio autem con-
silium sapientis. Quinto autem differentia solet assignari quod consilium
non cadit nisi in hiis que primitus dubitabilia occurrunt
electio autem et in hiis et in aliis sepe invenitur que numquam
dubitata fuerunt sic aristoteles omnis arguebatur
sic de hiis que fiunt secundum certas disciplinas et alia
secundum virtutes sed sic prius dicebatur hoc esset quia autem
que in descriptione electionis accipitur consilium ideo forte
dicendum est quod eligibile dum eligitur est consilium quia est consi-
lio diffinitum sed tamen ipsum est de se delectabile non esset
cum aliquo bono in comparatione appositum sic dictum fuit et si unum
illorum bonorum absque collatione ipsius ad alterum
acciperetur adhuc non esset electio quia talis acceptio
non esset unius pre alio sed magis tamquam sine alio
pre acceptatione electio autem denominis importare significat unius
pre alio acceptionem. Ad hoc autem aristoteles arguit de operibus
certa certas disciplinas et certas virtutes dicitur autem quod in

quia ibi cadit electio non videtur quod sit consilii sed dicendum per
certa scilicet in acquisitione artis vel virtutis extitit enim hominum
primitus ratiocinationes consiliationis habitum generis
accipere prout propter in posterum absque novo consilio potest de-
lectate eligere secundum exigentiam artis vel virtutis propter hoc
quod virtus de habitu electivus. Alii autem dicunt quod in talibus
certis artibus non est consilium ita neque electio quia per delectationem
delectatio unum non prefert acceptum pre alio sed tamquam sine
alio acceptat quod sine collatione ad ipsum. Sed de virtutibus
dicitur quod virtus pre est certa difficilia ut dictum fuit primo
modo certa talia est propter necessitatem considerationis et omnium
theologorum collatio et quod oportet eorum debitum mo-
veret ideo sic virtus utitur electione ita pre et consilio.
Ad hoc solet aliqua differentia assignari quod eligibile est bonum cum
alio in comparatione bono appositum ut apparet consiliabile autem
non requiritur et cum aliquo in comparatione ponatur quod non solum
est consilium quando propositis finibus pro plura media generari potest
sed et pro unum propter secundum dicit aristoteles sed ponentis finem
aliquo qualiter et per quod est intendunt et si per plura quidem videtur
si per quod optime et facillime intendunt si autem per unum
perficiatur qualiter per hoc et id et per quod secundo. Forte tamen dici potest
quod hec differentia non solum est vera quod sed unum solum invenitur
medium ad finem statutum attingendum tamen nonnumquam sum
pro ipsum adhibere consilium nisi quod sum quod deorum aliquem
precedit apparentia bonitatis vel virtutis autem delectationis vel nisi
ubi consilium fiat qualiter id medium procurentur. Item oportet
quorum sub dubio opinionum ad opposita et ut ad unum sit
dicere consilium est quod et quod est oppositorum et aliquando in conpossi-
bilium. Alia differentia solet assignari quod consiliabile autem
invenitur in possibile unde dicit aristoteles si quidem in possibile in-
venerat discedunt sed eligibile numquam est in possibile sed in
prout hinc dicere visum fuit prius. Consequenter viden-
dum est de prima inquisitione scilicet quomodo sunt idem eligibile et consi-
liabile. Quod propter quod est sciendum quod obiectum tam consilii quam elec-
tionis potest sumi vel materialiter vel formaliter obiectum autem consilii
scilicet ipsum consiliabile sumptum materialiter est contingens huma-
num operabile pro nobis ordinatum ad finem sed consiliabile
formaliter sumptum est propositio dubia de hoc operabili forte an
sit propter finem statutum operandum vel quo sit operandum ta-
le autem obiectum potest esse predictum operabile sicut quod dicta propositio
dubia de ipso forte est in quantum propter finem obiectum
aliquid scilicet ipsum eligibile sumptum materialiter est bonum possibile operabile
pro nobis ordinatum ad finem forte autem in eo est indictum
in terminis quo id operabile indicatum est esse preferendum alteri
bono et ideo pretermissum sine obiectivali dicebat
eustratius prius hinc quod electio est duobus prepositis in
dictum hominis hoc alteri preponens tale autem obiectum est
predictum operabile secundum quod indicatum est alteri esse preferen-
dum. Ex hiis patet satis et expeditis quod eligibile et consiliabile
materialiter sumpta sunt idem quod in omnibus istorum conditionibus
conveniunt eligibile et consiliabile conveniunt sed sumpta formaliter
sic non sunt idem quod in istorum conditionibus formalibus conveniunt
et differunt eligibile et consiliabile et patet quod talia obiecta possunt
conveniunt scilicet materialiter et possunt distare scilicet formaliter. Ex hiis que
dicta sunt patent solutiones que in principio questionis sunt ad-
ducte si quis considerat diligenter et cetera. Queritur 19o et cetera.

Utrum consilium sit quod resolu-

torium. Arguitur quod non sit quod quia nunc in consilio quarimus si
est neque quid est nunc quia est nunc propter quid sed consiliamur quomodo et
per quem medium finem statutum possumus attingere cum quomodo
omnis quod sit altera illarum predictarum sunt quod consilium
non est quod. Item quod non est certa vel obliqua sed in

tudo ul obligatas in ei9 deitate ɔsistit ɔsi
liu at aliu e aliu obliquu g° no ipm
e qo ʒ mag i qoib deitate ɔsistit bo ʒ
e 6° capitulo de angina ¶ ut ap° ex ɔsiliu
n iudicates desideri9 2m ɔsiliu ⁊ q desi
diu se iudiciu affe9 vr q ɔsim ʒ q desid
amy no sit e qo ie qoib deitao ul deia
q° ¶ ut si qo tu no vr q sit resolutoria vr
ee dia d' inia°ib ul sila no g° qoib ¶ 1° q
resoluto e pcessus ab effcu pposito ad ive
co ul de stricto cap ɔsi9 at ecrio pced
q aptato fine qta cap pcet adm vento ⁊
ul de stricto ordiatoꝝ i fine q st effcus
¶ Ap9m vult ap° ponetes fine ap ⁊ p ag
⁊ qlr e° i tedes ⁊ p plua qde videat si
p q facilime ⁊ optie i tedit si at p vnu
pficiat qlr ph° e° ⁊ i° p q q° usqꝫ vtiqꝫ vei
at ad pima cam q in vecte vltia e mo mai
q tlis pcess9 e resolutoi ¶ vn sb d° ap°
q n ɔsilia vr qre ⁊ resolue dicto mo q ad
mo9 dyagrama vr at qo no ois e ɔsiliu
puta methice ɔsiliu at oe qo et q vlti9
e i resolutcoe pimu e inite ¶ secundu q
ɔsiliu ordiat ad opacoez taq ad fine io fis
opatois e pncipl ⁊ vlti9 finis ɔsilij cu tn
ipa opao extior ⁊ ipa i qsito ɔsiliatis in
tior sint diusi pcess9 oꝫ ipaꝝ ee diusos fi
nes ppos ⁊ i mediatos e n finis media
opatois ad q vltiate tedit opa° ⁊ ad q tia
⁊ ita ⁊ fine pp9 ɔsiliatie i qsitois e id in
q ipa tedit ⁊ tia ⁊ ipa no st ide ʒo° mo
qr fin° q q e vlti9 i gnacoe e pimu i itecoe
io ois i qsito ɔsiliat statuit s' taq pncim
no° i9 fine ad q ho i tedit pt fnu ɔsi9
sua tom opaco ordiate ⁊ eritate p q mai9
e q i qsito ɔsili°a ad n° ad tedit q ad sci
edu media quecia p q possit finis opatois
attigi ⁊ illis i vetis i cipi9 opai ⁊ cessat
ɔsim ⁊ pꝫ q fis pp9 ɔsilij st ordiata i fi
ne opatois a qb9 i cipi9 opai i° id qe i op
atoe pim9 e i ɔsilio finis ⁊ eq° ¶ Exposita
pt ee mai9 quo tuli9 in sua rethorica ma
le ɔphedit ap° d° n ap° p° rethoice sue
q fines ɔsuleti st vtile notum q n exor
tat in delibao neq° taq meli9 ɔsulit q at
deortat taq deti9 disswadet a° ad hnc
assint a iustu a iniustu a pulchru a turpe
tuli9 at in h° voles apl° corrige d° in
delibao at gnie apl° platurit vtit° ee fi
ne nob at ⁊ honestate ⁊ vtilitate
¶ Tuli9 at no bn dc quoꝫ ⁊ ʒ aliu me9 p q
finis p° in tet9 acqrit p q ɔsiliu i ver
hetat se 2m ro honesti v g si qs ad aie
salute adipiscēda hret ɔsilio q vtu
tes pmoales acqret q 2m se rom ho
nesti hnt tu ad cle honestu s ad vtutes
moales no tiabi ɔsiliu sbrte honestatis
ʒ vtitis s put valet ad sal°ꝫ aie ¶ Dom
e tn q finis vltiatꝫ omo ⁊ remotꝫ ipi9
ɔsilij q e fis opatois no e vtile ʒ hones
tu ul delcale q q vtil ro e ing e vtile
q sic vltimatꝫ finis q bn scinit ap°

pimo rethoice v dixit ex qb9 at oꝫ ⁊ de hijs s
ɔsilia b9 exortai ⁊ dehortai q dicam9 iam se
iaqꝫ ⁊ sig° vniuiqꝫ ⁊ ɔmt° oib9 finis q de
e quo ⁊ ɔiectates ⁊ eligut ⁊ fugiut ⁊ h° e ut
i summa e dice feli°as ⁊ ptes ei9 ¶ Post vis pt
vidi qlis pcess9 sit i qsito ɔsilia°ua ⁊ p q
sciedu q pcess9 resolut9 d° q ex defcu dictaꝝ
sitaꝫ cap ta de pueit adm veiedu pimas
⁊ reotissimas causas pcessꝫ at ɔpositiu9 dici
q ex cais pimis ⁊ remotis pcās ppinqores ta
de pueit ad vltiatu effcm pimu n effcus
d' resolutoi9 q oꝫ ois ipi9 effcus cas de
scrib'e seorsu in sua simplie i vela ut apreat
quo ex eis sit accepta pueit ⁊ resultat vn9
effcus pcessu i° ex effcu ad cas dicam9
resolutoi9 ⁊ ɔusu dicam9 ɔpositiu9 ¶ 1° sciedu
q dup9 i veni finis s finis opatois ⁊ e
i° q vltiate p tom opacoeꝫ pdutit in ee
¶ Alius e finis rei opate q pt toti opacoi
p ɔpositioes at in h° loco i tedi9 de fie opa
tois clis at finis dupr pt ɔpai ad ante
decia ip v° s° ordine pfectois ⁊ bo° ⁊ ht
ro pimi ⁊ p ɔns ht iteꝫ cae om alioꝝ
¶ Alio° 2m ordieꝫ gnacois ⁊ ht ro vlti ⁊ p
ɔns ro effcus om alioꝝ ⁊ io d° 2° phoꝝ
⁊ nono methice q ee st adm ee ¶ Ex hijs
i° pt ɔcludi pt q i qsito ɔsilia°ua 2m or
dieꝫ pcessiois ⁊ pcess9 ɔpositꝫ q sit pcet a
pima ad effcm postremu ʒ p ordieꝫ gnacois
e pcess9 resolutoi9 q sit e de vltio effcu
ad iueiedas ei9 pimas cas sit ɔpositu ¶ Dom
vltio vidi pt quo ɔsiliu sit qo p q sciedu
q qo pnt ve° ab h° vo qro d° qro q ht du
plice sig° sic tagit linconien 2° poster
vno n mo sig° ide q pero ul interrogo ⁊ tc
qo e dubi° ppo ⁊ p modu dubi° pposita ut vꝫ
mu e eti9 ¶ 2o e ide q i vestigo ⁊ tc qo
e pcess9 ad inqredu vitate qois p° accep
te ¶ 1° sciedu q ɔsiliu e p° pt capi v° pdu
ppe q q sit agedu ul qlit sit agedu p mo
du dubi° ppoi9 ⁊ ɔsiliu e qo p° pposita ⁊
p tm9 spalr adillu q petit ɔsiliu ¶ 2° sm
ɔsiliu p ɔsilia°ua inqsitoe q ɔsiliat q sit a
gedu ul qlr ⁊ ɔsiliu e qo 2° accepta ⁊
⁊ d° qo resolutoria ʒ poti9 resolut ¶ 3°
sm ɔsiliu p iudicio p p dictꝫ inqsitoeꝫ i ve
to ⁊ h° sit faciedu ⁊ no e qo ʒ qois ɔ° ⁊
finis 2m hnc modu for° i obo electois ʒ
i a° qe dicebat ¶ Qut rndedu e ad roes
¶ Ad pima dom e q ois qoes sepe hnt lo
cu i ɔsilio ¶ Ad tiu9 eindecia sciedu q aliu
qrim9 de medio ad statutu fieꝫ si est ul no
deq° i veiet q no e ul ⁊ q no e posle desis
tim9 sic d° ap° ⁊ scito q mediu e qri9 q
ipm volut9s vo°es ip differe ⁊ ei9 diffiꝫ
videtes cas ⁊ ppetates sciam9 qlr ⁊ p q
fiat ¶ 3° qri9 qe h° e dcm q qri9 ppetates
s' attributas ⁊ vtꝝ sit turpe ul honestu d'lca
bile ul turpe ¶ 2° qri9 p h° q sit turpe ul ho
nestu delcale ul turpe ¶ qoes at s° i° s qlr
⁊ p q finis statutꝫ acqri possit ul redu
cut ad p q si qrat de causa ul ad q e si

p diu[illegible]

2° at d° ɔpositiu cas sit [illegible]

sit ut patuit ex prius dc dubit ɔsiliu p [illegible] d° q resolutoria

grat de passionibus et hoc dz videri 2° ptiorum.

Et ad mag videndum quo pcedat i qsito qsiliatiua sciendum e qd primo statuendum e finem ad quem attingendum qsiliari volumus. 2° qsiliada sunt media p q si hrent finis ille hret. 3° videndum utrum ista media sint possibilia ul impossibilia. 4° exhac qsiliatoe abiciendum e qd in veit impossibile et accipiendu sunt q in possibilia et i veniunt. 5° quu pla apparent media possibilia sunt debz int ea collatio q ad omnes rees bonitatis ul malitie facietes difficultate leuitatis ul citis qgruentis ul ingruentis ipsorum ad fine cito et bn attingendum. 6° in tali collatione id qd melius appz eligi dz et aliud refutari. 7° de inde qsiderare omnem malitiam ul difficultatem ul citatem medij electiuo annexa ad bonitatem finis. 8° ex hac collatoe deinde aut desiste et a fine si malitia medij appareat excedere bonitatem finis aut insiste utrumque si bonitas finis excedit et g° deinde ab isto medio operato incipe si sit i ptate nra n forte ss tpis ul loci ul alicuius huiusi dispensatis differas si at no dum id medium sit i ptate nra ut ab eo incipias opari s3 alio priori et et deinde id medium statuas tamque fine et hoc sendum e ultius qsiliari qualiter et p q possit attingi illud medium dum de primo fine.

Et nondum qd si a primo i veiat unum solum medium ee possibile et statim deinde sunt debz sit dum e ee faciendum deme electiuo qn pla fuit possibilia in veta.

Et ad aliud qcedendum e qd qsiliu 2° ul 3° acceptum e rem ul obm s3 no primo acceptu qd deinde primo assupta unum e qd nc sit ita nc oblig.

Et 3° ro loqr de qsilio 3° et 4° ro sortis est in piccione. Queritur decimo sexto.

Utrum fortitudo sit virtus moralis

Et arguitur qd no qr multi mali sunt fortes et robusti viciosi at no sunt mali.

Et pt virtus e qr tatio medij qd e i passionibus et opationibus 2° huius s3 fortitudo no e talis medij qr tatio s3 extremi e n circa maxima pericla nos n magis sustinz pericula qs fortis ut dc aplus et et ut dc sustinz n picla ad morte cum tn terribilissima sit mors sic dc i textu ul ad hoc mortuis vr neque bonum neque malum.

Et pt nulla virtus inclinat ad electoe mali cum ppriciat omittere et opus eius bn reddit ut dr 2° huius et cum sit qsona roi inre s3 fortitudo inclinat ad malum qr ad morte recipiendam ut pz 3° huius mors at e omium pessima qr puat bona nre et bona mor et omium aliorum bonorum.

Et ppositum dc aplus et alij.

Et sciendum qd fortitudo euenire dr uno modo n de fortitudine corporis q qde e robur e at robur ut dr primo rethorice potentia monendi alium ut wlt et ita no e virtus moralis cum sit disposito corporal et contracta pueniens ex bonitate neruorum et duritie offitiu ossium.

Et 2° modo dr de fortitudine aie et e habitus aie q qs se ht bn circa timores et audacias q i bellicis periclis sit pz 3° huius et hec aie fortitudo vr ee dicta ad siliz fortitudinis corporal sic n fortitudo corporis e i posse alium mouere vt volumus et i posse sustinere qmissa ita fortitudo aie e i agendo bn et sustinendo picla et maxime terribilia io mltum qst fortitudo corporis ad actum fortitudinis aie excedendum in bell.

Et 2° sciendum e qd audacia e passio appetitus irrascibilis q terribilium tior at e passio qtra inclinans ad no aggressum ul ad fuga terribilium.

Et 3° sciendum e qd i aggrediendo et i fugiendo terribilia qtigit alium et excedere et deficere et utrobique male et vituparabilit qd pz primo de excessu i aggrediendo nam si qs qmodico aggreditur decem homines fortes et armatos et ita exponet se morti mltum eet vitupabile. Et eo° eet de defectu i fugiendo nam si decem homines fortes et armati vellent invadere unum ad morte et ipse absque dapno suo ul cuiuscumque alius posset fugiendo intrare castrum et saluare se qstat si no fugeret eet vitupabile. Qrta ro no dictaret qd homo bonus et q pt rei publice pdesse vellet vita qmodico amittere. Sir declari pt de excessu i timendo et fugiendo decem homines eent in castro et alij decem venirent ad invadendum castrum magna eet absurditas si illi decem fugerent a castro qd facilr potuerunt defendere et qd dimittent i castro capi. Sir et eet de defectu i aggrediendo si n centum milites decem hntes stipendia pdefecte ciuitatis et videt p suorum inimicorum capere et portare spolia ciuitatis maius e qd isti eent mali et vitupabiles si no invaderent istos.

Et 4° ex hijs statim manifestum e qd i audendo et timendo et i aggrediendo et fugiendo e dare medium bonum et laudabile et sic dc aplus 2° huius i qbus qde strhimdatia vitiosa e et defectus vitupatur medium laudatur et diligitur nam si totum eet malum et vitupabile sic e infinitum et in adulcio disfinis q dret carere eis et remoto eius mali et vitupabilis no eet malus et vitupabilis s3 bonus et laudabilis nam carentia et remoto mali e bonum sic dum e qd et defectus et excessus i aggrediendo et fugiendo e malus et vitupabilis illud medium e laudabile et bonum dico ad duos qd attenditur penes circumstantias ut recta ro dictat vz in aggrediendo fugiendo ul et i no aggrediendo ul no fugiendo qn oz et vbi oz et qo et cum qbus oz et alijs circumstantijs.

Et 5° viso dubium e qd fortitudo e virtus moralis qr habitus electiuus e inclinans ad tenendum medium laudabile in passionibus et opationibus inter strhimdantia vitiosa et defectum vitupabilem sm qd recta ro dictat e virtus moralis ut pz 2° huius s3 fortitudo e habitus qr pfortitudinis nl ad volumus incitare n habitum p qd se homo ht bn circa tiores et audacias i aggrediendo ul fugiendo terribilia ul hre se bn i illis et i eligendo et tenendo medium int extrema vitiosa sic dum e i 2° et 4°.

Ad rones dum e qd prima pcedit de fortitudine corporali qd qcedimus no ee virtute moralem.

Ad 2° ad aliud dum e sic de magnanimo dc aplus qd no e i tenens ipm in sba coris ee extremum s3 in eo qd no oz ipse e medius. De hoc at qd ultra ro pet pt dice seqtur. Queritur decimo octavo.

Utrum fortitudo sit una virtus et arguitur

qd no qr unus medius habitus no vr hre n duo extrema vitia s3 oppositia s3 fortitudo ht extra s. excessum i audendo ul aggrediendo et defectum in audendo et aggressum i tiendo et itm excessum i timendo et fugiendo et defectum et i timendo et fugiendo sic nt dum fuit et ergo aplus 2° et 3° huius fortitudo no vr ee una virtus.

Et ppositum vr ee aplus.

Et ad hoc rndet aliqs qd fortitudo e una virtus qne diuisa tn i ptes suas qro una mediat i audendo et alia i timendo et qcludere debet sic dat suffice ro statim adducta.

Et aliter eius qfirmatoe una adiunit qd opportet istorum habitum s. audatie ex una pte et i timiditatis et timoris ex alia pte i timoris opportet deppate qd neque audatia oppo timori nc oppo i timiditati.

s3 alia et alia stat pt sit audiditas qtra i timiditas et sit cardia cum timiditate et

timi^te & itimi^te & sr eq^o tā timi^tas q itimi^tas
cū vtraqz eaꝝ .s. audacia ul coardia q si ita sit
nō ē pole mediū ee rōe ipaꝝ / sz q ita sit p^z auct^e
arist^l. q eosdē d^c ee audaces & timidos d^c .n. ꝓ
q et sūt multi eoꝝ audaces & timidi / o^ta aūt nō
in sūt sil eidē ¶ 1° q o^ti hitꝰ ad o^tos actꝰ in
clinat / sz coardia ad nō agrediedū iclinat & i
timi^tas ad nō fugiedū sī ad expectadū / ipi aūt
actꝰ nō oppōnr q sil stare pnt / i^a cordia & ti
mi^tas nō oppōnr ¶ 3° q nꝰ dicet q audacia
& timi^tas oppōnet^r n̄ c^edet q auda^a & ti^tas eēt
o^te pa^oes / & nō cuenīt si audacia aliū capiat p
hitū & q̄riz p pa^oe / q noīa sūt ad pla^m i stitita
sūt tior & audacia nō sūt o^te pa^oes q sil stat q
sepe audes aliū i vadē timet bn̄ ipm ꝓ
q libēt capit arma & sociū secū q̄ius & bn̄
in vadet sn̄ soco & sn̄ armis / & multi & sūt coar
di ꝓ q nō i vadūt q tn̄ si in vadēt nō ap
pet timidi q nō fugiūt & vl vilr pcīlitates
sepe vincūt audatissīos agssores ¶ i^o q eū
dē actū o^ta vicia i nata sūt depuaē q ti
mi^tas depuat fugat ul expectacō auda^a
aūt nō sz agressiū ¶ Sz i^a oppīo vi^r desice
dup^r / p^o i q^m poit nō eudē ee forti^is hitū
q agrediu^r sit sic aliꝫ & q^o expectaꝫ & sn̄ su
gaꝫ sit oz ¶ i^o mag^r po^t tiorē & auda^a nō ee
q̄rias pa^oes / sm̄ pz p^o auct^e albti dicētꝫ q
q̄uis e^or cōma pma^r forti^is tn̄ nō n̄ vnū me^m
ē forti^do cuiꝫ rō assigt dicēs q̄uis .n. e^or sint
sr h̄im dacia i timoē desicies i tiore sr h̄im das
i audacia desicies i audacia tn̄ h^o e^or nō n̄
igtinte dup^c mois sūt q̄.n. sr h̄im das ē iti
mi^te desicies ē i audacia & h̄imdas i auda
cia desicies ē in timoē & c^c int auda^a & tiore
vna medietas ē . for^do ¶ Ut vtꝰ & viciū spe
cificat^r fine q pz auct^e & rōe p^o auct^e q e^or
hꝰ d^c arist^l q pdigꝰ nō rōe d^r q ꝓ i cpatia q
sint pecuniaꝫ / sz mag d^r i cpatꝰ pdigꝰ .n. d^r
q ꝓ se ip pditꝰ h̄z & q q̄ dat nō boi vo^ti sz
ꝓ a^{liq}q nō ē libalis sz aliꝰ q^s v g^r si dat ꝓ
adulteriū et adult^r ul m cpatꝰ / & si ꝓ plꝰ re
ethe e^c. tupidꝰ e^{ci}js ¶ Et 3° hinꝰ d^r fines aūt
oīs opacōis ē q hitꝰ & forti^ne forti^do aūt bo^m
e^is aūt & finis decīat^r vnūqq^z fine / ad h^o
n. ē rō / q vtꝰ ē hitꝰ electiuꝰ imo sz electo sit
eoꝝ q ad fine tn̄ ē ꝓ fine & 2^m exigetia di
u^isoꝝ finiū diu^isificat^r electo & spetificat^r //
¶ Ut n^t ē bo^m n̄ ꝓ tās finales q̄m^or .n. 2° meth^se
nite ē oīa sumē spēz & rō sne boi^t ex fine
mō vtus ē bōitas hōis na 2° hꝰ oīs vtꝰ
ē vtiqz hitꝰ ex q^o bonꝰ hō sit & aq^o bn̄ opꝰ
suū reddit / vtꝰ em̄ oīs cuiꝰ vtiqz fuit vtꝰ
& i^d bn̄ h̄ns pficit & opꝰ eiꝰ bonū redit //
¶ Concludit^r i^r q vtꝰ moales spetificat^r ex suo
fine / exhat aūt q^{ce} ar^t vtꝰ ē vna q ē ad vnū
fine / sz i bellicꝫ picl̄is adeū de spēz .s. ad
saluadū q̄ne bonū ul dl ad bn̄ se h̄re in
bello ul ad opadū sup iīmicos / q̄tigit aūt
aliū expectaē sn̄ agssū / aliū vo agredi sn̄i
vale / aliū aūt se rethē & fugē / aliū timere
aliū audē / 2^m q rō dictat / detimedo ul au
dedo ul fugiedo ul agrediedo ul expectado
¶ Ut h^o maiore q̄cedi dz si apponet q timor
& audacia fuerit q̄rie passiōes / na sit idē
ē ages mediēs cali^tez & remi^tes timorē
& remi^tes audacia & c^c p i rōe seq^r q idē eēt

hitꝰ iclinās ad bonū & declinās ab a^o / sz q
tior & audacia sūt q̄rie pa^oes p^z auct^e arist^l 2°
rethoice dicētꫝ / q̄m aūt de tiore mai^a q̄de &
detimꝰ & quo^o sigt h̄ntes formidat ma^m
ex hijs & audie q̄e & c^ca q̄ha audētes & q^oo
dispoīti audaces / consile q̄riū i timedo ¶ Et
h^o arist^l i^r declat i ducēdo i phibꝰ q̄sihbꝰ q̄s
si videas satꫝ erit ē pbatū / ꝓpōitū q̄rie n̄ sūt
pa^oes app^em q ab obīs q̄rijs sint / sz tior &
audacia sūt h̄inꝰ^i ut pz i dē i^r & 2^r ¶ Audēdū
i^r ē ad rōes q q h^o adutte sūt ¶ Ad pma q
dicebā^r q vnꝰ mediꝰ hitꝰ nō vi^r h̄re n̄ duo
cōma / pt dici q ymo i finita & tot q sūt cūi
stācie obsuāde / q 2^m cuiqz nō obsuatō q̄ti
git pctāē ul i maiꝰ ul i minꝰ / Un pz q h̄ ma
suetudo sit vna vtꝰ cū arist^l sūt treb .s. iracū
die oppoīt / .s. acrioll. 　amara & disicile 10
dicebā^r i 2° h̄inꝰ malū aūt i finiti bo^m q̄dā fi
niti & pctāē q̄de multꝫ mois / dige^e / 2do vtꝰ
vē exmlti^{ne} cūistā^{ay} ꝓ q̄p nō obsuātia
rtaz multa sūt pnt oppoi vicia ¶ Ad a^{liu}z q̄n d^r
q auda^{tas} & ti^{tas} nō oppōnr d^{co} q si p audaciā
i tigā^r i cliāns ad accessū i audedo & p^ticez
hitū iclinātē ad excessū i timedo tā oppōnr
& sil stare nō pnt / sz q multa vtutū & vicoꝝ
noīa desiciūt / si p audaciā i tigiꝰ accessū
i agssus pimitez i sigā ul pacessū i expc
tacoe tc audacia nō oppōnr ꝓ timi^ti / sz coardie
neqz i timi^tas coardie sz timi^ti ¶ Sz q̄n tu
dicꫝ i^r istaꝝ disputataꝝ oppoīto^m sūt diuisi hitꝰ
mediꝰ / dicō q nō q i^c oppōītēs sūt diuīse ꝓ h^o
q attēdūt^r sm̄ diuisas cūistācias q̄s oīs
sil dz obsuāre vna vtꝰ ¶ Et si dicas q^{oo} ē
pole q i timi^tas & coardia sūt cōma eidē
vtutiꫝ & tn̄ nō oppōnr adm̄ tn̄ i 2° dicā^r q
cōma mag oppōnr sī invicē q vtuti ¶ Dicēdm
q h^o ē q nō sūt cōma eidē vtutiꫝ 2^m eāsdē c
cūistācias / sz pdigalitas & ilībā^{tas} sūt cōma
vniꝰ vtꝰ .s. libā^tis tn̄ sm̄ diuisas cūistācias
ul distīctos actꝰ attēdāt^r ipe nō sūt o^te
sz sil stare pnt / 2^m d^c arist^l q multi pdigoꝝ
accipiūt vn̄ nō oz & sm̄ h^o sūt libāles sūt i bn̄
pdigi i dādo & illībāles i accipiēdo d^c & arist^l
& vnū ē q multi q̄riz hōs oz i digē hōs diuī
tes fācit & ita sūt pdigi modāt^r aūt 2^m mōes
n^l vtiqz darēt & c^c sūt libāles ¶ Ad a^{liu}z q arg^t
q tior & audacie nō sūt q̄rie pa^oes d^{co} q
auda^a i eiꝰ cōma excellētia & i^r^o eīdē
nō plus pate 2^m tiore q̄ letitia cōpīaz
ul cali^{tas} frigidi^tez / sz audacia remissa h̄t a^l
q̄s g^ad^ꝰ tioꝝ / mē^m aūt p^tiāt vtraqz cōmoꝝ
¶ & q̄n coardi nō i vadūt & tn̄ nō sūt timidi
¶ Dicēdm si p desc^tm audacie nō i vadūt q nō
ipi aliq̄s g^adus h̄nt timorꝫ a^lq cū rōe moti
nō in vadūt q n^c timidi sūt n^c coardi / si i va
dūt^r picl̄itat^r vilr & sepe vincūt ꝓ q nō vidēnr
ee timidi ¶ Dicēdm q sit auda^a modāta ita tior
modātꝰ & rōe ductꝰ nō nocꝫ ad bellādū bn̄ ul
ad incēdū sz pdest ¶ Ad vltīaz dicēdm ē q̄n aliū
sūt vicia eidē vtuti o^ta q tn̄ nō depu^{it} aūt eū
dē actū iō nō valz rō i^r & 2^r / q̄rit^r · 18°.

Utrum fortis mag aliū debe

at eligē mori q̄ viuē v p fugā saluare / Et^r
q nō / q ꝓ de duobꝰ mal^e minꝰ malū ē eli
gedū / sz fugē & saluaē ē minꝰ malū q̄ mori

q2 mi9 malu e v pauco bona amittit mo
i fuga amittit solu bonu vtut & salua bo9
ne & totu mors est ut dr ab apo e t9 & n1 ad
ho mortuus vr neq bonu neq malu ¶ Et
2o rethorice mag eli e delecta bi9 mi9 delecta
bili9 esse & fuge q mori q i morte e mag
esta psiis & in te mayo i vtuos q dr apo
quto vtiq vtute heat omez & felicior sit mag
i morte tristior et tli oz mayore viue dig
e i te mayois bois puat sties esse at audie
¶ Dppm dr apo mors qde & volita erit forti
& voli erit dr & pn9 at dicet vtiq fortis
q eta bona morte impaudus si g e dare bona
morte sit sbport apo. oredm e q ista forts
mag debz elige q p fuga time comite
¶ Dr & apo 2o h9 q tu pricita no paties e vite
ut no dignu exons omo viue dr & apo
3o hu9 qde at fortissime no e cogi sz mag
moriete patiete duissima ¶ Si ista go supp
2m fidei vitate felicitez pmiatoria pt hac
vita et no ht magna du9 qn i a9o tau
mag sit moiedu q fugiedu v g sig vi
det q p fuga sua magn9 xpianox pls p
ieret & q mltas ipox pa es infideles obti
ne pnt q oia psug desesicez & morts ex
pectatio posz saluate oportet q tli mag e eli
gedu moi q fuge q solu corp9 i tli morte
amitte aia magno mde decorate pmio
mo de aia mag e cauendu & vlr mag e
eligedu moi q comite crim pctm morle
¶ Sz si suppo n a a ee vita & n a a ee feli
citas hmana n i hac vita sic mlti phi se
serut & apo in nie vi dicens & n1 ad hoc
mortuus vr ee neq bonu neq malu et go
ht maies diffites & opioes otias vna em
opio e q i morte expectada a' eindet az
q omo i pole puai sit n p fuga a' ho no az
eindet sz ad hoc sses hu posset de abudo ut
deno moiedo i isto casu ¶ 2o dr q morts
pitulu p om saluate mag e i tpide ut in
patride expectadu q fugiedu & q i tli exp
tatie e sum9 fortis act9 & q ad hac seci
edu debet expoi oms aucte dictos mo
riedu ee & no fugiedu ¶ Sz de p o casu dr
q fugiedu e a picitate morte q p p p
p az roez pmo qois adducta 2o q nlla ex
opatio vtuts q no e felicitas ul ad felicitez
ordiata sz mors omo oppo felicit & destuit
ea i moi no pt ee op9 vtuts no eligedu e
moi q vt9 no i clat q nez q e pfecto ne
sz ichmato admoiedu eet q nez q toti9 de
fectio ¶ 3o q tlis mors ul expectate p bo pprii
ppu q toni amittit i morte n p alienu q
exq no p a a vita ipe no posz alijs saluter
sz ut pstare mag bonu q i d q ipe pdit mo
i tli casu qlz debz pfre bonu ppu bono al
no sic nos poneres alia vita dicis q vn9
qsq mag desidare dz ppa salute q sa
lute om alio qlitate n e ordiata ¶ 4o
q no eet mag mauedu excelltae si no spe
raremus de alia vita q si speremus sz mlto
mi9 q nos videmus sctissimos & approbatis
sios q fugierut ab infidelibus cu viderut
morte alr no euitare posse v g gwilhelmu
de orege & plos alios qs hystorie sume co
medat ¶ Alij at dicut q mag e moiedu

q ad q mayora tpia amitte v g mrez occide
ul & q in isto bello fuge v & exfuga se ppi
qmus & tam9 desectio q pno fuga ul morts
expectatio saluaret q p p q nue e alu moi
& p morte ista oia pdere & bona ne & vtuts
ppe p lata s q no sit a a vita morte i pnti
sustineda no demus fuge n pqnto diffz a fu
ta morte mo no diffz i pdedo oia bona q
mors vtiq pdet bona sz dit so in plogat
eo bonox futuox ul eox abitate 2m tpis
dinto ¶ Alia suppo in 3o h9 q hoi tpis plo
gatio e bnis q vita bnis ut dr ppos i plo
go fi ampliori ¶ 3o nondu q lz bonu
diutin9 sit meli9 ceteris pibus tn bonu q 2m
spem altm no pt ab i o alto extedi ppi9 diut
intez a1 v g vn9 ho dinas p sola die &
melior & nobilior i boitate ne q lap dinas
p mille anos et 1 sit 1 e peligedu mi9 mai9
bonu acqrit & mi9 bonu amittit pbo q i fu
ga no acqri n plogatio boi ne & bonu vtuts
amiti i exptatie at morts bonu q qsistit
i sumo actu fortis acqri & sola plogatio
boi amittit mo bonu vtuts cu bono ne e
mai9 bonu qtuq mo tpe q bonu ne sine bo
vtuts mlto tpe sit pz ex dcis cu bonu vtuts
ptineat ad pfcez boi ne & sit spe distictu
ab eo ¶ Ut exeo pi9 et sit de duob9 mal
mi9 malu e eligedu sz nez ornat vte & atti
gt fine ad q ordia lz modico tpe e mi9 ma
lu q nez sn vte & a fine p debito frustra
ymo & viciata duat logo tpe p imu at istox
p morts expectatez attigit & p fuga 1 & 2
Nec vz dre q iste q fugit potit i postex mlta
opa vtuts opa q no posz si moret p o q h no
vz q c tu e mors n e i cta & & vt9 eet amis
sa & tm n ide cas9 accidet v tlez itm morte
expectat nuq accidit q ipe vtuts offim tate
boi neq opa qde poss ymo & tn malu
fuit i fuga pctu q p oms futos vtuts istis
& si no eet amissa no eet fca redeptio io vi
q i p i poste eet mal9 mag q bon9 ¶ Ut p
site at sit sanitas corlis ad corp9 ita boitas
vtuts ad aiam & sit egritudo corlis ad corp9
ita malicia vicox ad aiaz mo nyl e q ad solas
cois diuites aspicies pl9 velz logo tpe mag
egritudine laguere q bri tpe sanitati gaudere vn
vide9 oms tu finates dolore patiat dice pl9
velle moi q sit logo tpe ee vn Job plen9
vtutib9 dixit tedz aiaz mea vite me 1 sitr
oms ad aiaz rte attedetes plus debet aiaz delige
i sigre vtutib9 lz modico tpe q vicijs logo
tpe depnate ¶ Ista smaz tenuerut antiqi
phi & pbatissimi moales q nllez opiati st
alia q i hac vita futez btitu v g seneca
mltos alegat tles & ipe mz denito ipox ipe
n maite negat p9 morte felicitez pmitoria i
epla ad lucillu logat mie & manifestigi libo suo
ad morcia de qsolatie filij sui & tn maite ipe
p dicez sustinet smaz p n pdicat morte no
ee timeda ¶ Dr tuli9 in libo suo de officijs
dr nemo em iust9 ee pt q morte q dolore
q exiliu q egestate timet a q ea q st otria
hijs eqtati an pot e tu i tli9 q ho vtuos9
& q qm pplo pt pdee plum nuq n i ardu9
sio casu debz morte sit eindete expectatie ymo
n se pictis expone n i ee act9 forts sz audatie

pue/ na q rem iudi^m rois eet/ q ho q mltu
pt sibi et alijs et toti publice rei pdee vellz
pdee se v nlla ul pua sequie^r comoditas/ pp
q magnanio d^r aps/ q ipe no e michrmidinos
.i. fi pinis pichita^r/ neqz filokindinos .i. amor
pichitatoris/ sz e i eglokindinis megalochindinos
pichitator et tn pichitator no pter vitu ut no
dignu eone omo viue/ pp q neqz decz reges
a pricipes se ipos stati expone picul/ sz te so^m
cu no pnt alit resiste i inimic ¶ Cu et h o
pno tenea^r alioz rees solu pnt ¶ Ad p^m az
i pn^o qois aducta dein e sat/ q i a^o q^o tau
morte elige et eoss tate et mi^g malu q fuge
vo sip^r h^o e bonu et i^d simp^x malu ¶ Ad a^m
ro d^r q delcabili^s e eligedu/ ecedo et tn d^r
fuge e delcabilis ul mi^s ipte dico q vin e
2^m ffm salte s^m delictu a^r et 2^m malos/ i clem/
sz ap^d bonos et i v^te pfcos no e vm q clees
pp i maior bo mag gaudet/ ecedo tn bn
q i ti ipat de morte sz sibi plus delcan^r i ope
vtutis q eotet q i morte ipet^r ¶ Ad a^m
ro q p a^a opioe fuit aducta qn d^r n^a e opa^o
vtis/ q no e feli^as a ordiata ad fel^tez/ et qn
d^r mors no e in tau pito feli^as n^c ordia
ta ad fel^tez/ ecedo si mors ca^r pispata
nea coz p^c vite io fit d^co q no sit actus v
tutis sz eosspetato mortis ut emitas salue^r
e mag elige q emitas saluet q q mors
recdet^r e suma vite pollitie feli^as/ q maior
vtutis actus ¶ Ad a^m ddm e q v^tus e pfco ne
io i ctiat ad a^d q ne e mag bonu/ sz ne e
mag bonu q pficia^r p addepco sui finis
q q dubitaret diutius de isto fie et 2^a p
fco pnata ¶ Ad a^m pz quo tal eosspetato
e et ad ppu bonu max^e et ad bonu altri
¶ Ad vltiaz ddm e q erwilu et alij vtuosi
fugient sese q no videret q eosspetato mortis
p dess sz q plm suo coto pplo obeet [q. 19]

Vtru fortitudo sit virtus

cardial ¶ Ar^r q no/ q magnimitas saltepnt
a forti^ne distigwr^r no po^r cardial/ q tt eet
ptes q emie ponut/ sz te tn mag v^r d mag
nim^te q de forti^ne q magn^tas e pn^or et melior
q forti^do ut d^r aps/ e n. optis et maxis dig
nis et q vi^r ee magni^m q i mag vtute mag
m ¶ It 2^m alb^tu vtutes eo co cardiales
dnr q in eis sit i cardi^bus tota volui^r hua
eu^sa^o/ sz sic aps/ forti^do e ct ci^tia no q
tucq sz ct morte q i bello no to hua eu^sa^o
no vtie ct bella/ sz vides paucos bellare
et rarissie ¶ Op^m d^r emie n. ponir eor vtu
tes cardiales .s. pdecia forti^do tpacia et
iusti^a/ pp q et de istis solu seneca libellu epo
suit pnti^le/ in cuius pn^o dixit/ qes vtutu mlt
toz sapiecu sectetijs diffinite st qbus amus
huanus ad honestate vite poss accede haz
at pma e pdecia 2^a magnimitas sine for
titudo 3^a tpacia sui etinecia 4^a iusticia/ sm
qli v^r hijs effert q sbus anexa st honestu
at moigatu bn viru facuitsit tulius i sua
recho^ra volees omo distigwe ptes vtis no
po^r ipius ptes pmas n istas eor quas vtus e

anni bites ne no roi eosentanee) q obre oib^s
eius ptibus egtis tota vis et simp^r hoestatis
esidantia/ sic i^r ptes eor pdecia iusticia tpan
cia forti^ne ¶ Iuxta qoe p^o videdu e ro qr
vtutes dicat^r cardiales/ a^r no cardiales
[2°] videbit^r q eor sole st vtutes car^les/ et
de for^ne appeb^r quo dz car^lis ¶ Alb^t^r i^r de
q vtutes cardiales st in qbus veluti i car
dinibus volui^r to huana eu^sa^o/ sic n. ut de
vopus car^les celi polus et deptru et sinistru
i oiente et occi^te/ et cetr in qbus veluti i car
dibus totus reuolui^r mudus/ sic n. vocatur in
introitu domus cardiales hostioz i qbus ia
nua reuolui^r pq e i ctus et exitus i domu
et ronabilit^r ecedi dz q hec nois .s. vn v
tutes nom cardialatus supserunt/ sz ut mag
appeat eaz ab alijs sepa^o vi^r adingedu ee
q i^e vtutes vote st cardiales/ qbus hitis esto
q mille a^r apg heant^r ho d^r simp^r bonus moa
lit^r sz q de boi^te moali locuti st phy et eaz
aq diffi^te/ hitus qbus alijs ho no d^r simp^r
bonus moalr/ io dnr pncipales q pncip^r int red
dut ho bo^m/ et dicu^r car^les et sup eas veluti
sup cardies sustenta^r et volui^r to moral boi
tas huana ¶ Alij at vtutes boi bn st de
egitate et decore boitis huane sz no de ei^s
neitite ut ipius appeb^r ¶ Nuc at videdu
q vtutu 2^m hac cardilatus ro debeat dici
car^les/ vtutu i^r q in elem/ et alie appe^ti^s pfi
cietes in ti^s st q^e q^o tes st spectatie .s. sapia
scia et i^t^s q ia no st de neti^te boitis huane
simp^r hz eet decte optimus/ multi n. boi vos
et sci viri dimiserut vita actiuaz no hites
a q simillaz de rebus spectati^uas notici^as/ de sapia
tn dicet^r pus ¶ Ars at et q e ecia filia no e de
neti^te boitis huane no. n. oz ho bo^m ee fabru
ul edifficatorez ut notu e/ pp q relict^r sola
pdencia h^o e at huane boitati nccia q
sn ea n^c pt stare rectitudo appe^ti^s ipa n. e
oim regim vtutu moaliu et oms in ea co
nectun^r ut pz in 6° no/ sic appint in 2° no
e bonu opus n q e esona rce roi q nl^e e a
q pdecia ul actus ei^s/ vtutes pficietes at
appe^ti^m st hitus elcuui/ ut i 2° dcm e/ ome
at elile d^r 2^m altam eu rone b^e .s. vtilitis
delcacois a honestatis/ io nite e omez elez
vtute vsari a^r ecia vtile a^r ct delca^le a^r ct
hoestu a^r ct mala eis o^ta et h^o dicebat aps
2° hui^s/ ebus n. eontibus q ct elctees et ebus
q ecia fugas bono esente delca^li et ebus q
rijs malo notiuo ipsi/ ct h^o qde ona bonus
diuus mal^s at pctas ¶ Si i^r fuit vtus
ct vtile h^o potit ee ip^r v^o^o esuedo sui dis
tribuedo/ 2^o^o aqrdiedo sui attido/ 3^o^o rette
a esuado/ et itm qz ipoz moz dup^r n^a q^r
sume ul distribue pt eas/ v^o^o dado ul eo
sededo q sui e/ a^o^o rededo q e alienu ul
et alijs q tus e dist^do/ pmus modus ptinet
ad liba^li^tez ul magfi^tz pdigali^tez bannan
fram et 2° modus ptinz ad iusti^az ul i iusti^az
na ppo diuo redde alienu iustu/ alti at
dist^re i iustu/ p^o at bo sicqs no obsuet
mem liba^ris ul magfice^e sz exceedat no e
ptim morle n forte i cedat fine i iustu
ul i tpatu ul q fort^is actu n^c ad h^o d^r ho sip^r

malus in capitulo de liberalitate dicit aristoteles quod prodigus non videtur esse pravus eius mores non enim mala sive iniqua dare et non accipere sed in 2o cadit peccatum mortale propter quod homo dicitur malus simpliciter Similiter et acci pere vel congregare dicitur esse dupliciter vno capiendo quod suum est alio rapiendo quod alterius est et primus modus pertinet ad liberalitatem vel pusillanimitatem 2us autem modus ad iniustitiam et in 2o peccat mortaliter in primo autem non nisi taliter acci piatur quod accepto iniusta vel in tempore fiat forte contra fortitudinem Similiter et retinere potest esse dupliciter vno retinendo alienum invito domino et hoc pertinet ad iniustitiam et reddit hominem malum simpliciter alio retinendo suum et quod pertinet ad liberalitatem et ad magnificentiam vel vitia sibi opposita nec ideo reddit hominem simpliciter ma lum propter quod manifestum est quod vitia liberalitati et magnificentie si pure opposita non faciunt hominem simpliciter malum sed solum si secundum alicuius vitii sociantur puta ut primum si op ponatur iustitie propter quod iustitia tamquam virtus ad esse hominem simpliciter bonum et non malum ponitur virtus cardinalis non autem liberalitas neque magnificentia Sciatis ut dicunt sapientes quod aliquis si dives videt pauperem in magna necessitate esurientem et non dat ei elemosinam sed po tius reliquias mense sue dat canibus aut porcis et licet non sit non dat sed et non reddit quod tenetur cum ideo quod dives possidet dicitur esse pauperis ideo non solum peccat illiberaliter non dando sed et iniuste non reddendo Similiter et nunc dicitur sunt bona uti lia non ut comprofitit sibi vel aliis ideo si quis illiberaliter servaret blada sua tot et tanto tempore quod prius fieret ibi vitium secundum intraret genus iniustitie quod talis alienaret et perderet ea quibus alii in posterum debent esse al tius et tales peccant peccato mortali et non solum illi beraliter vel prodigaliter [illegible] vel banausia propter quod sicut dicit aristoteles de prodigo simpliciter quod non videtur pravus accidit esse de pusillanimo vel banauso Sed quidem in hiis malis non tamen est obprobria quidem in ferunt propter neque nocivos proximis esse neque valde contrarios de illiberali autem hoc non dixit quod valde cito et multipliciter in natum est gens iniustitie sibi intrare Si autem virtutes morales fuerint circa delectabile et contristabile hoc est dupliciter vno largiendo alio recipiendo et prius quidem motus non facit hominem simpliciter bonum aut malum nisi for te principium in tempore actum largitur quibus huiusmodi delectationes vel contristationes propter quod amicitia sive effabilitas sicut [illegible] folovegia [illegible] modo sunt circa delectationes et contristationes non ponuntur virtutes cardinales multi enim boni viri sunt satis inhabiles ad istas 2as virtutes Si autem sit virtus circa delectabile aut contristabile in susti nendo hoc est dupliciter circa delectabile primo et circa contristabile 2o alio ergo si non fuerint virtutes circa delectationes in sustinendo vel non sustinendo sicut circa multas de lectationes in moderatus usus et concessa susceptio reddit hominem simpliciter malum quod ducit hominem ad bestia lem vitam de egritudines consumptiones corporis et ad priva tionem omnium bonorum intellectualium et moralium sed hoc omnia et alia multa mala affert nobis immoderata prosecutio et immoderatus usus delectationum que sunt in cibis et potibus et venereis actibus sicut prout videbitur in capitulo de temperantia propter quod temperantia que est virtus circa huiusmodi delectationes humane bonitatis necessaria ideo ponitur cardinalis virtus Si autem virtus fuerit primum circa contristabile hoc est dupliciter 2o sicut quod id contristabile est in na tum in ducere tiorem 2o preter est natum commove re iram primo est fortitudo que est virtus cardinalis sicut prout videbitur 2o est mansuetudo que non est virtus cardinalis quia vitia

sibi opposita non reddunt hominem simpliciter malum nisi in 1o forte quia quod excellens ira movet ad iniustum actum contingit enim quod aliqui boni homines multo plus et longiori tempore irascuntur quam oporteat sed tamen plurimum iustitie retinent sive ne transeat in iniustitiam vindictam do lore cum cordis excessum patientes propter iram Si autem virtutes morales fuerint circa honestum hoc erit dupliciter quoniam honestum dupliciter potest in tali 2o 2um quod per tinet ad virtutem contemplativam et huiusmodi sunt actus habitus intellectuales de quibus dictum fuit alio ut per tinet specialiter ad virtutem impertativam et huiusmodi est veritas in colloquiis et in humano convictu et que est virtus moralis quam vocat aristoteles veritatem quae non est cardinalis quod vitia sibi opposita non reddunt hominem simpliciter malum nam maius vitium quod sibi oppositum est iactantia Iactator triplex est vnus est maiora existentibus fin gens nullius gratia sed quod gaudet in huiusmodi fictione 2us fingit etiam fingit gloriam vel honoris gratia 3us autem gratia lucri 2us et 3us non opponuntur simpliciter veritati sed 2us magnanimitati vel phylotomie 3us autem liberalitati sed primus oppositus simpliciter veritati quae est virtus et 1us pravus esse exponitur quod est me dax et gaudet mendacio aristoteles quod vanus magis videtur esse quam pravus Sed nondum quod mendacium [illegible] sint larga propter quantitatem sive significationem absque intentione fallendi et nocendi et tale mendacium est simplex iactantia et hoc forte non facit hominem simpliciter malum nec mortale peccatum Aliud est autem dicere mendacium quod est falsa vocis significatio cum intentione fallendi et nocendi et quod talis ita habet intentionem iniustam ideo tale mendacium oppositum iniustitie et reddit hominem simpliciter malum ergo patet quod ista virtus non est ponenda cardinalis 3o honestum causatur ut pertinet specialiter ad virtutem appetitivam et hoc est dupliciter sive excentialiter honores enim cum sint virtutes mora les et actus ipsarum et honestum significative cum sint honor laus et gloria primum honestum vocat aristoteles ro nale honestum intrinsecum 2m vocat ho nestum extrinsecum sicut magnificatas et filotimia que non sunt virtutes cardinales multi enim sancti viri contempla tivi spreverunt huiusmodi honores extrinsecos ut magis possent vacare contemplationi propter quod nec aristoteles istam virtutem dixit esse principalem sed dixit videbitur quidem ergo magnanimitas magnificatas ut ornatus quidem esse virtutum nec dixit quod vitia sibi opposita reddunt hominem simpliciter malum sed dixit non ma lum quidem ergo videtur neque sint vitium est tamen quod si aliquis propter honoris appetitum vellet alios sibi preditare et honore eis debitum sibi usurpare vel a dominis suis de bitam obedientiam non reddere talis peccaret contra iusti ciam et fieret valde malus Si autem virtus mora lis sit circa esse honestum est talis virtus propter eminens periculum non perdendum sed retinendum sicut est dignitatis boni humane et est virtus cardinalis que dicitur fortitudo sed sicut magnanimitas circa appetibile et ita patet quod iste sunt in universo virtutes cardinales et non plures Notandum autem in omni adiuncte solum ponuntur ad primum dicendum est quod magnanimitas non est optima excipiendo magnanimitatem sed comparative specialiter virtutum cardinalibus prodicis que magnanimitas per simpliciter sunt non magnanimitas et vitia sibi opposita indignissimo se vel non dignissimo magnis maioribus et maioribus honoribus nisi autem esse dignissimum si sit bene nisi sit eis dig nus et ponens omnibus virtutibus specialiter principalibus que sunt humane bonitatis necessarie in significaturus non est ergo optimus magnificus quod ex apparentia honorum nec exceditur quod se dignissimit eis quod dignus est eis pallias virtutes ideo alie virtutes sunt morales et principales

(marginal notes:) iactator; honestum; magnanimitas; gratia; appetitum; meliores; salve ergo cardinales

x

salte e⁹ cardiales ¶ ad a^m ddm q no d^r vtus
cardialis q ea ea volu^r huana ꝯusta^o ꝯcꝫ^o
s; q ꝑ eis huana bonitas sustetat^r p dco
mo talis at e fortitudo [se q^{r} 20^a]

Utrum fortitudo solu sit ci(rca)

picla mortis ¶ ar^r q no q forti^{do} po^r vtus car
dialis ⁊ 1^a d; ee de nuite huane bo^{it} mo
q plurimi sc boni viri no hituati ci bella
g^o forti^{do} no e so^m hitus ci bella ¶ It tuli⁹
diffinit forti^{tudine} q forti^{do} e ꝯsida^{tio} piclo^r
suscep^o ⁊ laboro p pessio sc^o at ce p no so^m
in piclis bellicis s; ⁊ i alijs ¶ Op^m d^r ap
ea q^{lia} i^a trilia fort ⁊ rudz dns ul ci
maiora n⁹ n mag^s sustiet picla tribiliss
mu at mors videb^r at vtiq; neq; ciamor
te q i om forti pu i mai ul i ꝯtitudib⁹ i q^{b9}
q^o rudz dn^s ul i optimis tles at q i bello
¶ It d^r p^{nci} at dice^r fort q ci bona morte
in pauido ⁊ q̄cuq; morte i ferut repetina
ꝯontia tlia at maxie q ci bellu ¶ Sciedu
e q forti^{do} sin^r ꝯmt ⁊ ꝑe ꝯmt supta e gna
lis cu v^{te} moali n^r n a^d q i frmitas aie
e deq d^r in 2° q q vtuose opa^r oz q opet^r
p^o sciens dem eliges ⁊ eliges ꝑ h^o ⁊ 3° firme
⁊ i mobi^r sit n reqrit^r forti^{do} corpis ad sus
tinedu ⁊ ptadu mag ponda ita reqri^r aie
forti^{do} ad agedu ⁊ opadu difficilia ut d^r
2° h⁹ q ea diffitili⁹ ꝑ ars ⁊ vt⁹ 10 p; q
forti^{do} gna^r accepta ad omez se ꝯtedit ho
nore s; forti^{do} ꝑe ⁊ p^{ri} accepta e solu ea
picla cors vz i agedo ul ꝯspectado ⁊ susti
nedo sit oz ad acqredu ul salu adu bonu
vtut ad fugiedu malu culpe cu n sit t^o plex
bonu s delta^{le} vtile honestu ⁊ t^o p^x malu
o^{tm} s t^{re} nociuu ⁊ i honestu s culpa^{le} ut
p; p^o h⁹ ꝯstat q n⁹ ho d^r simp^r bon⁹ mo
ralit n pstat honestu bonu bono vtili
⁊ bono delta^{li} ꝑ q vtutes cardiales q red
dut ho simp^r bonu ntio t^e sc moales
vna e fmas ho ad ꝑ fendu bonu hones
tu s bonu vtuts bono vtili ⁊ e insti^a
2^a vo fmas ho ut bo^m v^s pstat bono de
lca^{li} ⁊ e tpacia ¶ S; 3^a fmat ho ne ꝑ t^{ri}
tias corles in piclis i mi^{n}etes amittat
bonu v^s ⁊ i c^rrat malu culpe ⁊ e forti^{do}
p q ⁊ ꝯs^r q i a^a qo diceba^r s forti^{ne} ee
vtute cardiale ¶ 2° sciedu e q e^{or} vtu
tes cardiales tlis sc ꝯditois ad i vice q
q; se ipa ⁊ alias 2^a defedit ⁊ suat ne p^o
vitia s o^{ia} q p passioes p ipaz modabiles
ipa ul alie corrupat^r v g m^{lr} ꝯiugata tep
ta pt ꝯdrup^r de adulto ꝯmitedo vo^o
p bladicias ⁊ lasciuias ⁊ a^a h^{ri} delctac^o
ꝯmitteria ⁊ ab hac teptace defedit se
ipaz dna tpa^a ¶ 2^{oo} pt teptai p t^{ri}rores
ut q n fecit vbab^r turpit^r a^r wluabit^r
ab h^c defedit tpa^a^3 dna forti^{do} 3^{oo} pt
tepta p flas p swasioes q^{b9} ondet^r q ei
licet adultari ut p^u si dicat^r frageti
fide ho^{io} h^a ut fraga^r eide maritus at tuus
fide tibi cottidie fragit adultando a^r
h^{ri} ⁊ ab hac temptace defendit tpa^{a3}

dna p^o den ¶ 2° pt tepta p p^rmissioes a^r dona
⁊ ab hac defedit ea dna insti^a q tlis vedicio
eet i insta ¶ Sc^r ⁊ ꝯsimari pt de d^r fesioe
a^o vtutu na tepta pt ho ut no agdiat^r
ul ꝯsp^rtet picla p^o q de ꝯsioi t^{ri} cor
lis a^r ⁊ morts 2^a ꝯs affcu ad carnales de
lrtacoes ut q wlt ꝑ hre cibaria delicata
⁊ q flendo cu amplexiob⁹ d^r m^{lr} q^{oo}
wlts me sola dimitte ⁊ deserta ¶ 3° p p
missioes ⁊ munda ¶ 4° p f^{as} p swasioes q^s;
tlia no agdi ul no ꝯsp^rtare picula g^o ap^a
teptace custodit se ipaz forti^{do} ¶ 2^a at
tepatia ¶ 3^a vo insti^a ⁊ 4^a p^o den ⁊ ita ⁊
de alijs duab⁹ vtutib⁹ ¶ Et itm p; q i^e dne
vtutes sc huane bonitati ncie q vna defi
ciete no p^{nt} alia p manē ⁊ ita corp^{et} oe
bonu vtuts ¶ 3° sciedu e q bellu pt sin du
p^r vo^o ꝑe p^c ꝯsitq; pte e i vasio ⁊ defesio
s q defesores defededo i vadut ⁊ i vasores
in i vadedo defedut ¶ 4^{oo} sin^r bellu ꝯmt p
q̄cuq; picli corlis ꝯspectace ul susceptoe v
tu po^{le} e picula recalcitre a^r ipm no ꝯsper
tare q si h^o no eet po^{le} no hebit a^q^{oo} belli ro
v g no d^r bellu si iudex suspedit latrone s;
si h^o fuit po^{le} s recalcitre ul fuge ci erit
bellu salti ꝑⁿ ad ro ro naq; videb^r ꝯsp^rta
co ꝑ fuga ꝯtitudis ⁊ ꝑ⁹ recalcitrabit ꝯ g^{us}
q^{oo} ꝯspectabo mors i mi^{nt} no possu tatos
sustine dolores si g^o bellu suat^r p^{oo} ci for
titudo no so^{m} e ci bellica picla p^r q mar
tires q summi forti^{mis} actu ꝯsciuerut salte
p tles no bellabat in vasioe neq; ꝑe defe
sioe s; solu sustinedo morts picim q nega
du fide ⁊ in c^rredo malu culpe poterat eui
tare ¶ Sibi mo si mlieri i fert^r vbera ⁊
wlua ⁊ ipa s euasioe o^{ia} plus elig^r tlia
sustine q adultiu ꝯmitte ⁊ h^o actus forti
tudis sit ꝯs duob⁹ nobilib⁹ p^rcedētib⁹ h^{ri}
pt ⁊ tu no e h^r ꝑe dcm bellu ¶ S; si bellu
suat^r 2^{oo} sit forti^{do} solu e^r ea bellica picula
icla q nata sc i fre morte ul ꝯstiq; salte
corle sic dcm fuit a^r g^o po^{le} h^{ri} ꝯsticijs
a^r picul obuiare a^r no ꝯspectare a^r susti
ne a^r in po^{le} e eis obuiare ¶ Sup^{oo} ci e ibi
bellu ꝯmt acceptu ⁊ het^r ꝯpositu si a^{oo} ci
i ꝯsp^rtado ⁊ i sustinedo n^a e moalis vt⁹
cu vt⁹ sit h^{it}⁹ electiu⁹ et elco n^c e i po^{lib}
n^c nciio^r sit ꝯppnit t^r ⁊ ¶ Sciedu e tu q
s; ea tlia picula ul ea tlez morte q^{b9}
n^{oo} po^{le} e obuiare no sit p^{ri} forti^{do} tāq; ea
ea ꝑe^{cu} ei⁹ obm tu a^q^{oo} acuitar ipa s; loci
in tlib⁹ ¶ Sn d^c ap^s s; ad h^o ⁊ i mari ⁊ i
ꝯtitudib⁹ i timid⁹ q fortis no sit mar
mari h^{ij} q̄nde fortes desp^rant sa^{te} ⁊ tu
morte tlez appant^r i ꝯtepnut h^{ij} at s
in ꝯarmari bn ꝑ pates sc ꝑ ꝯspiecia ⁊ no i
tellige q fortes tlez morte ita ꝯtepnat
q de ea n^l curet ymo de tli morte valde
t^{ri}stat^r multo naq; plus vellet alr mori s
i bello p salute ꝑ^{ri} ⁊ p bono vtuts s; ita
ꝯtepnut ea q ꝑ t^{ri}ore mig^r i eis t^{ri}bet
iuditiu rois ¶ Sciedu q no e forti^{do} ea
oia bellica picula s; solu ea tlia q^s in

tribello 1

Iusticia

temp^s

Curtius

salte e^{or} card

ampliss

tuio

picula salte p^{ri} q fortitudo sit e ea
picula

vasio sine expectatio ordiat ad bonu virtutis
salvandu vel ad malu culpe fugiendu / Unde si
quis in vasio ab alio et defendit se viriliter ad sal
vandu vitam suam ipse non propter hoc operatur fortitudinis ac
tu prout fortitudo est moralis virtus / sicut nec in bello
se habet canis ad canem hoc quod naturale est et non mo
rale / ideo dicit Aristoteles boni utique scilicet honesti gratia fortis
sustinet et operatur quod contra fortis dicit et ergo dicit non
propter necessitatem forte esse sed quoniam bonum ¶ Ex hiis
autem sciri potest quod sit obiectum fortitudinis proprium extrinsecum
et proprium et dico extrinsecum quia fortitudo tamquam obiectum in
trinsecum est circa timores et audacias ut post videbitur
in alia questione ¶ Est igitur obiectum predictum fortitudinis terribile
sine periculum corporalis dolorum illativum cui taliter
pro tempore actu in vasionaliter vel expectationaliter ad bonum virtu
tis salvandum ¶ Fortitudo autem est habitus elevans me
dium contra ideo circa dictum obiectum expectatio vel in vasi
one et non expectatio et non in vasio ¶ De hoc
autem quod est fortis esse circa mortis periculum / sciendum
est quod triplex intelligi potest / primo quod nusquam sit fortitudinis
actus nisi circa mortis periculum / secundo quod maximus actus
fortitudinis sit circa mortis periculum / tertio fortitudo
sit habitus inclinans ad sustinendum quodcumque ma
lum pene si casus occurreret usque ad mortem inclusive
antequam committatur malum culpe saltem peccatum mor
tale / primo igitur modo non est fortitudo circa mortis periculum
quoniam multum fortis potest actu fortitudinis exercere / si ut
non committat ad alterum plus eligit recipere
verba multa sibi illata quamvis non immineat
ex hiis periculum mortis / et ita non sustinet pati
enter propter fortitudinis et amorem sustinet si casus
occurreret ymo putandum est vir quod sustinere firmiter
et patienter quoscumque labores excessivos vel quas
cumque extremitates corporales excellentes sive in ieiuniis
sive in vigiliis sive in frigoribus sive in caloribus vel
vexationem et talium quorum cumque propter bonum virtutis
salvandum est actus proprius ad fortitudinis / nam si virtus
generatur in nobis ex operibus per assuefactionem sicut dictum fu
it in secundo libro et paucissimi casus et rarissime
occurrunt ubi immineat mortis periculum / sequitur quod si actus
soli circa mortis periculum ~~sequitur quod si actus soli~~ essent
actus fortitudinis fortitudo non nisi in paucissimis hominibus
generaretur ¶ Item gravare corpus per vigilias et lon
gas vias propter bonum virtutis est opus bonum et vir
tuosum et non est alterius virtutis ad quam melius reduci pos
sit quam ad fortitudinem / quia ita non sustinere non spectat
proprie ad temperantiam sed delectationibus abstinere vi
sum fuit mihi esse ita sed ita non est temperantie / namque
quod obiectum terribile per sui presentiam est in natum inferre
pertinet ad materiam fortitudinis / et tristitiam — vero quod obiectum
delectabile carentiam est in natum inferre per sui absentiam
pertinet ad materiam temperantie / aliter mollities et perse
verantia non essent circa easdem materias temperantie et in
temperantie et quod virtus eadem / moderare contrarias pas
siones / autem modo concedendum est fortis esse circa mor
tis periculum quia si mortis est esse circa difficile ut di
cebatur in secundo circa maximus actus virtutis circa diffici
lima / difficilia autem est expectare mortis pericula
quod terribilium mors et hanc conclusionem et hanc rationem intendebat
aristoteles in auctoritate allegata in principio in quibus ¶ Et si queres
quare loquitur ipse de solo tamen maxime habitu / respondeo
quod hoc est quod declarare virtus et cognoscere secundum ultimum
in quod potest ut patet primo celi non tamen obstante hoc ipsa potest

in minus quod non habet fortis cordis levandi talenta / nec
pilla fortis habet levandi unum talentum / sed in leva
do duo talenta non cognoscitur sua fortitudo ¶ Tertio
et modo concedendum est quod omnis fortitudo contra quod est habitus
omnis perfectus inclinat ad sustinendum mortem
antequam committatur quodcumque malum culpe quia talis for
titudo inclinat ad maximum actum fortitudinis / maximus
fortitudinis actus est quodcumque bonum rationis per quam ista red
ditur superius bona perfecte antequam bono corporis et
magis abhorrere quodcumque malum culpe quam quodcumque
malum pene eo quod nimis bonum corporis respectu bo
num rationis neque et malum pene malo culpe / tunc
fortitudo accepta perditur laudabilem circa fortitudinis
obiectum quod non dum est habitus perfectus / alter contra quod homo dicitur
simpliciter et absolute bonus sed non perfectus non inclina
ret ad sustinendum mortem propter quodcumque malum cul
pe evitandum sed solum propter tale in quo non habet locum venia
neque venia / de hoc autem dictum est in alia questione ¶ Ra
tiones autem precedunt viis / sequitur questio 21 et cetera

Utrum fortitudo sit medie

tas circa timores et audacias ¶ Arguitur quod non quia virtus
ista non est circa timores et audacias / quia est circa iras
et tristitias / cum circa diversas passiones sint diverse virtutes
sed fortitudo est circa iras dicente Aristotele quod fortes
furiosi sunt / Item hunc / unde hunc vult virtute immitte
furorem et virtute et furore ergo fortes quidem igitur
propter bonum operantur / furor autem videbitur quod propter furo
re esse et patientibus alleo et cum igitur fortitudo / sed for
titudo est circa tristitias dicente Aristotele / sustinendo utique
tristitias fortes dicuntur propter quod est fortitudo ¶ Item
Aristoteles videtur laudare fortis super temperantiam per hoc autem
difficilius est tristitias sustinere quam a delectationibus ab
stinere et ita videtur velle quod sit temperantia est circa delecta
tiones ita fortitudo circa tristitias ¶ Item quod fortis assumit
sibi furorem non mediat circa timores et auda
cias quia furor ad extremum mediatie pertinet videtur
sed fortitudo assumit sibi furorem ut allegatum est
ab omnes igitur et ¶ Item dicit Tullius fortitudo est periculorum
susceptio et laborum perpessio et ita fortitudo est circa
labores et pericula quod non sunt timores et audacie igitur
¶ Item vel esset circa quoscumque timores quod est contra Aristotelem
vel circa aliquos et non circa aliquos et videtur in genus cum non
appareat alia virtus moralis ad moderandum istos
alios timores ¶ Oppositum dicit Aristoteles primo videtur quod fortitudo
est circa timores et audacias secundo circa quos timores
et audacias / Primum sit probatur virtus moralis propter hoc requi
ritur ad prompte et delectabiliter operandum quia appetitus in
natus est adversari rationi ex eo quod inclinat ad contra
rationis sed obiectum extrinsecum non inclinat appetitum nisi per
passiones quas infert appetitui / igitur virtus circa aliquod obiectum extrinsecum
operans debet et esse circa passiones per quas appetitus est in na
tus inordinate circa id obiectum extrinsecum inclinari virtus
nec exigitur ad moderandum istas passiones ne sinistrum
pera inclinat appetitum contra iudicium rationis ¶ Modo constat
quod bellica pericula circa quod est fortitudo non sunt inclina
ta disco inclinare appetitum nisi ad fugiendum vel non
aggrediendum per timorem aut ad aggrediendum vel expec
tandum per audaciam igitur oportet fortis esse circa timores
et audacias scilicet moderando et mediando inter eas
contra indicium rationis ¶ Ad secundum sciendum est quod obiectum
timoris est apparens futurum malum / unde secundo rethorice
diffinies Aristoteles timorem dicit quod timor est tristitia
quedam vel turbatio ex fantasia futuri mali / futurum

malu at e ep(ri)s q(uod) ep(ri)ti bono oppo(situ)m e(st) em
malu in honestu q(uod) honesto bono oppo(situ)m (e)t ma
lu nociuu q(uod) oppo(situ)m bono vtili (e)t malu e(st)e q(uod)
oppo(situ)m bono delca(bi)li q(uo)d de ea bona quo(modo) disting
wir app(ar)it in 2o lib(ro) in h(oc) at loco vtam
hat ipo(rum) accep(ti)o q(uod) p(er) bona honesta i(n)telliga
m(us) v(ir)tute (et) op(er)a v(ir)tutu q(ue) d(icu)n(tu)r honesta for(tit)er
(et) hores q(ue) honesta bona d(icu)n(tu)r sig(nifica)tiue in q(uibus)
nob in sig(nu)m v(ir)tutis i(m)pedu(n)t(ur) p(er) bona at vti
lia i(n)tedas p(e)c(uni)am (et) possi(ssi)o(n)es a(liqu)a(s) q(uo) dig(ni)
tas (con)sweu(er)it m(ini)strare mesurari
sz p(er) bona delca(bi)lia in(tel)ligam(us) q(ue) ci(r)ca pse
i nata s(unt) s(ensi)b(us) (con)tactorib(us) in fre delca(bi)le(s) caps
am(us) (et) (com)p(ar)ationalit(er) ea mala h(ui)us bois o(ppo)s(i)ta
sic n(on) distinct(is) bois (et) malis in h(oc) op(er)e dis
tigwit v(ir)tutes q(uia) q(ui) p(ro)p(ter) honestu delca(bi)li (et)
vtili b(e)n(e) egit q(uo)d at eo(rum) p(ro)ptate(s) dice(tu)r p(ri)mo q(uod)
forti(tu)do no(n) e(st) (circ)a timor(e)z mali q(uod) oppo(situ)m bono
honesto q(uia) forti(tu)do e(st) p(ri)nci(paliter) ad re(pr)imendu tio
re ne i(n)ducat uos ad fuga(m) sz (et) alii ?m fu
ga ad forti(tudine)m sit fugiedu i(de)o forti(tu)do e(st) (circ)a tio
re t(ali)s mali q(uod) no(n) p(ro)p(ter) e(st) fugiedu sz aliu ad
(com)p(ar)a(n)du sz malu i(n)honestu e(st) p(ro)p(ter) timedu
(et) fugiedu q(uia) m(alu)m e(st) p(ro)p(ter) se cu(m) oppo(si)to bono 2m ro(ne)
q(uia) e(st) s(em)p(er) bonu (et) o(mn)i bono alti p(er)fedu
io (et)c (et) h(aec) ro(ne) i(n)tedebat ap(hilosophus) cu(m) dixit sz
no(n) (circ)a o(mn)ia mala videb(itu)r e(ss)e fort(is) q(uia) n(on) (et) o(po)z
time (et) bonu e(st) time q(uod) at no(n) malu i(d) ea
no(n) time sz malu p(ro)p(ri)i mala op(er)a (et) in
famia qui q(ui)de timet deces (et) verndus
q(uo)d at no(n) timz in verndo i(n)famia n(on) oppo(situ)m
bone fame q(ue) e(st) bonu honestu sz no(n) (con)senti
alt(er) tn sig(nifica)tiue mo(do) sic no(n) solu indignatio b(onis) ca
uedu e(st) redarguit ita no(n) solu timedu e(st)
(et) cauedu e(st) (con)sentia(t) in honestu cu(m) sit
vicia (et) op(er)a vicio(rum) sz (et) timedu e(st) i(n)honestu
sig(nifica)tiue cu(m) sit scadalu vitupium (et) i(n)famia
Co(n)sid(er)andu e(st) tn q(uod) i(n)honestu sig(nifica)tiue no(n)
ita timedu e(st) (et) fugiedu e(st) ob ei(us) timore
ul fuga incurram(us) in honestu sz potius sus
tinedu e(st) patie(n)t(er) scadalu ul in famia
q(uod) agat (con)t(ra) v(ir)tute vn q(ui) p(ro)p(ter) timore i(n)fa
mie ul scadali agit (con)t(ra) bonu v(ir)tut(is) ipe
p(e)c(c)at (con)t(ra) magn(animita)tem ul honor(um) amatiua
2m (con)cessu (et) (et)c phylosophi p(ro)p(ter) q(uod) p(atet) q(uod) p(ro)pter ta(lis)
tior no(n) spectat ad forti(tudine)m 2o d(ici)t(ur) q(uod) e(st) q(uod)
forti(tu)do no(n) e(st) p(ro)p(ri)a (circ)a timore mali notiui
q(uod) oppo(situ)m bono vtili q(uia) (circ)a tale bonu e(st) libe(ra)
litas (et) mag(ni)ficencia debet mod(er)ari passio
nes q(uas) h(ui)us bona i(n)nata s(unt) nob in fre
cu(m) s(unt) tior p(er)dedi (com)p(re)hendi ul no(n) acq(ui)
redi (et) audacia dandi (et) (con)sumendi io (circ)a
timores (et) audacias ta(les) no(n) e(st) forti(tu)do
De malo at ep(ri)ti sciedu e(st) q(uod) e(st) sol(um) disp(erti)
capi 2o q(uod) put p(ri)m(us) p(ri)m(us) tact(us) e(st) i(n)natu in fre
dolore p(er) sua absencia cu(m) s(unt) cibi (et) potus
(et) venerea (et) (circ)a t(al)ia e(st) t(em)p(er)ancia (et) no(n) forti(tu)do
a(lio) mo(do) ca(pitur) ut e(st) dicti dolor(is) illatiu p(er) sui p(rese)ncia
sic s(unt) (con)tudies (et) v(er)ba vulneraciones (et) hor(um) (et) mor
t(is) picula (et) app(ar)e(n)t (et) (circ)a o(mn)ia distigwe quo(rum)
ul e(st) i(n) p(ro)ptate m(ea) ea c(on)t(r)a pic(u)la ul t(al)es
ep(ri)t(i)as ul no(n) si no(n) (circ)a (cir)ca tiores ta(les) no(n) e(st)
forti(tu)do sic dicebat(ur) i(n) a(lia) q(uaesti)o(n)e (et) ob h(oc) d(icit) ap(hilosophus)
q(uod) no(n) videb(itu)r e(ss)e forti(tu)do (circ)a morte q(ue) i(n) mari
ul in egritudinib(us) sz si in p(ro)ptate m(ea) sit

t(al)ia eue(n)ire ul (cir)ca ta(les) tiores (et) auda(ci)as e(st) for
ti(tu)do e(st) n(on) h(ab)itus i(n)clinas ad no(n) timedu sz aude
du ep(ri)tia (et) picla q(uo)r(um) (com)p(ar)atio (et) susceptio e(st) ho
nesta (et) fuga ep(ri)tis (et) ita vi(detu)r m(ihi) e(ss)e q(uod) v(ir)tus
forti(tudin)is specificat(ur) ab aliis v(ir)tutib(us) p(er) tiores (et)
audacias no(n) tn (con)t(r)a (quae)cu(m)q(ue) s(ed) (cir)ca picula bellica
(et) (circ)a reddit q(uod) de(finitio)n(em) fuit i(n) a(lia) q(uaesti)o(n)e Sic vide
du ad rones ad p(ri)ma q(uod) forti(tu)do no(n) e(st) (circ)a ita p(ri)nci(paliter)
(et) dicte sz i(n) dicte (et) q(uo)d attentat(ur) q(uia) no(n) e(st) modi
fi(ca)tiua ne sz mag assistit ita ad mod(er)andu (et) re
p(ri)medu tiore (et) ad corroborandu audacia
i(n) sustinedo ul ag(re)diedo maxia picla (et) ad
facilius (et) m(agis) (con)p(ro)b(abilite)r sustinedu co(n)t(ra) maxias
ep(ri)t(i)as Delectac(i)o(n)is at d(ici)m(us) e(st) q(uod) o(mn)is v(ir)t(u)s aliq(uo) (circ)a
delcatores (et) ep(ri)tias (et) tn (ali)q(ua) forti(tu)do e(st) q(uo)d sp(eci)ali mo(do)
(circ)a ep(ri)tias m(a)g(is) e(st) (circ)a t(al)ia q(ue) i(n)nata s(unt) in fre
ep(ri)tia(tis) sz ipa no(n) e(st) p(ro)p(ter) (circ)a ep(ri)tias taq(ua)m mo
d(er)a(ti)ua ea(rum) sz i(n)clinat ad sustinedu maxias
ep(ri)tias c(on)t(ra)les sz ipa e(st) sic (circ)a tiores (et) audaci
as s(cilicet) taq(ua)m mod(er)at(i)o ip(s)a(rum) ne i(n) p(er)petu suo i(n)cli
net ad ext(rem)e actu Ad a(liu)d d(ici)m(us) q(uod) forti(tu)do no(n)
mediat i(n)t(er) tiores (et) audacias me(di)o r(ati)o(n)is sz me(dio)
rois ita q(uod) s(unt) tn de tiore ul audacia q(uantu)m
r(ati)o rois iubz 2m exigencia op(er)is (et) circu(m)stanciar(um)
mo(do) q(ui)a oz maxiaz sibi assumere audacia du(m)
tn p(ro)p(ter) sit s(ecundu)m mo(dum) rois io q(ui)a forti(tu)do assistit sibi
fimore (et) ita mag ita ad augedu audacia
Ad a(liu)d d(ici)m(us) q(uod) labores (et) picula s(unt) ob(iect)a tio
ris (et) auda(cie) (et) de a(lia) r(ati)o(n)e visu e(st) S(e)q(ui)t(ur) 22a q(uaesti)o

Utru(m) in aggrediendo sit p(ri)nci(pali)or

act(us) forti(tudin)is q(uam) in (com)p(or)tando ul e(con)tra Ar(guitu)r q(uod) no(n)
q(uod) sex r(ati)o(n)es (con)siles illis sex p(er) q(uas) ap(hilosophus) cap(itulo)
de lib(er)a(li)tate p(ro)bat dac(i)o(n)e e(ss)e p(ri)nci(pa)le actu q(uam) accepc(i)o(n)e
p(ri)ma e(st) q(uod) vti e(st) meli(us) q(uam) possidere sz ag(re)di
e(st) vti virib(us) sine (com)p(or)tatio (et) v(idetu)r no(n) e(ss)e (ni)si possi
de(re) vires i(de)o (et)c 2a ro(ne) e(st) q(uod) v(ir)t(u)s e(st) b(e)n(e) face(re) mag(is)
q(uam) b(e)n(e) pati sz ag(re)di e(st) b(e)n(e) face(re) (com)p(or)tare ul
sustine(re) e(st) b(e)n(e) pati i(de)o (et)c 3a ro(ne) e(st) b(e)n(e) op(er)ari
mag(is) e(st) v(ir)t(utis) q(uam) (con)t(ra)ria no(n) op(er)ari sz ag(re)di e(st) b(e)n(e)
op(er)ari (com)p(or)tare at q(uod) e(st) no(n) fuge(re) e(st) (con)t(ra)ria no(n)
op(er)ari i(de)o (et)c 4(a) ro(ne) e(st) q(uia) v(ir)ti (et) op(er)atori v(ir)tut(is)
debet(ur) laus (et) g(lori)a sz mag(is) laudat(ur) i(n)vade
tes i(n)imicos (et) repellentes q(uam) (com)p(or)tantes (et) sus
tinentes i(de)o (et)c 4a ro(ne) q(uia) v(ir)tus e(st) (circ)a diffi(ci)le (et)
v(ir)tuosi(us) (circ)a difficili(us) sz diffi(cili)us e(st) ag(re)di q(uam) (com)
p(or)tare i(de)o (et)c 6a ro(ne) e(st) q(uod) v(ir)tuosi(us) e(st) ceteris p(ar)ib(us)
q(uod) maiore p(re)bent reipublice vtilitez q(uia) tale e(st)
amabile (et) v(ir)tuosi act(us) s(unt) amabiles sz ag(re)
dien(s) e(st) vtili(us) cu(m) p(er) agressu(m) mag(is) repellat(ur)
i(n)imici i(de)o (et)c Opp(ositu)m v(idetu)r velle ap(hilosophus) d(ici)t e(nim) i(n) sus
tinedo itaq(ue) ep(ri)tia fortes d(icu)n(tu)r (et) p(ro)p(ter) totu(m) ca
pitulu de forti(tudi)ne ap(hilosophus) mag(is) lo(quitu)r de actu susti
nedi q(uam) sit p(ri)ncip(a)lior 2o d(icit) q(uod) v(ir)t(u)s fort(is) e(st) (circ)a
maxia t(er)ribilia n(on) n(isi) mag(is) sustinet D(ici)m(us)
q(uod) tn no(n) sit p(ro)p(ter) optimu ag(re)di ul (com)p(or)tare (et) (com)p(or)tare sic
tare sit i(n) p(re)cede(nti)b(us) app(ar)it io ep(ri)x e(st) forti(tudin)is act(us)
s(cilicet) fuga (com)p(or)tatio (et) ag(re)ssus de q(uibus) actiu(m) ad
i(n)vice d(ici)m(us) e(st) p(ri)mo q(uod) fuga e(st) mi(nus) p(ri)nci(pa)l(is) act(us)
ceteris duob(us) 2o q(uod) (com)p(or)tatio e(st) act(us) p(ri)n(cipali)or
q(uam) ag(re)ssus P(ri)mu sit p(atet) q(uia) sit d(icit) 2o h(ab)it(us) (circ)a
difficili(us) p(ro)p(ter) ars sit (et) v(ir)t(u)s (et) tn b(e)n(e) meli(us)
h(oc) sz difficili(us) e(st) ag(re)di difficilia ep(ri)tia (et) t(er)ri
bilia q(uam) fuge(re) ea q(ua)m ep(ri)tia stupefacit et

coppit naz hnt ¶ Sic suppono q fortitudo mag
opat timiti q audacie & hoc dr aplo 2o hoc & ho
pr q ad tiore tri tuu i nati sunt aquar sz
mag q ad ipsorum audacia sit copen dorz sz
adq ipi mag nati sunt aquar ho mag me
oria videt ut dr i 2o hoc g ¶ Exo ho ar sit
1e actus v dr min pncipal q mag assila vico
mag oto vi sz fuge mag assila timiti su
actui ipius q cosptare su eg di q qde timidi
mag oppo fortitudini sit dem e 1 ¶ Sic iste actus
e min pncipal q e mag reotus ab actu pncipalissimo
sz fuga e hoc q actus pncipalissimus fortitudinis e cosptare
sit dic i a qce fuga at mag distat ab co
sptate q agssus q totum tollit sbam cosp
tacois agssus at no sz addit ei ¶ 2o q pr po
q sic bn face bonu e pnu q libalit recipe sit
capo delibate & ita ploru agrio bn pati ma
lu e vtuosius q bn face malu sz fortit resiste
e bn pati malu s. tritis fortit at agdi e
bn face malu s. innicos i ¶ Pz 1a q fortis
cosptacio opat dacoi libali sz fort agssus
cosptacioni ¶ 2o sic pus allegatu e et diffici
lius p ars sit & vtus io actus vr pncipalius ad vtu
te cosptare q e difficilior sz difficilius e co
sptare bn 2m fortitudinem q agdi et. Bor pr q
dnpr qumo q sustine respicit ppe lodo forto
re i vadere vn bn at i vade respicit mag
debiliore defedete i vades n. si 2m ro i va
dat pmodu fortoris i vadit sperans salute
sustinz picla & morte ne malu culpe comit
tat mo facilius e agdi debiliore & v spes e
de salute q cosptare fortore v despat salu
qm tritim mors ¶ 2o pr q cosptacio e mod
ando tiore miptu & ho cu labe corpis & do
lore i vasio at modat auda mo diffici
e tle modare tiore q tior & dolor st i nati
vehement the appetu ¶ 3o q difficilius e diu &
pseuerant mane i picilis & doloribus q subito
motu movi ad picula sz cosptare i ptat tps
diuturnitate agdi at pt qs subito motu &
io de audati & forti dr aplo audaces qde
pualetes st an picula i ipis discedit for
tes at i opacoibus acuti pus at qeti ¶ 4o pr
q cosptas & sustines ptiatur mpnti picilo
& dolores agdieti vo no du st pncia picla
dolorum sz mala pntia fortores st motus qm
mala futura vn dr aplo capo de cpatia hec
qde em s. picula futura ul in vli osidata
p salute cpia st hec at s. picla pncia & i
ptiu apphesa p cpitis stupefaciut ut arma
picula & a. diffort faciut cpia naqz stupefa
cit & coppit naz hnt ¶ 2o rethoire dr st at
amplia picilosa longe encia no n. cia eunte
sz qaiqz cpitis magnas & coppetes pnt & ho
si no loge sz ppe videt sciut n. oms q mo
riet sz q no ppe nl curat ¶ 3o ad pncipale at
1e actus v e pncipalior q imediatius respicit bonu
honestu s. bonu vtutis sz cosptacio e hmi pbo
q agssus sz fit finar p bonu vtutis salvadu
tn i mete e ul ad victoriaz & lucrum obtinedu
sup innicos pcepellendu i innicos ut no ob
tineat in futurum sz cosptacio spar ubi mors

q ad nm corp icedit i mete sz solu ad honestu fa
ciendu & euitadu malu q comitte i fuga
¶ 4o ar sic 1e actus vr pncipalior actus vtutis q mag
distat ab cotrariis vitiis sz cosptacio e hmi
q fortitudo mag cue audac i agdiedo q
i cosptado & ex a pte mag cue timiti
i fugiedo q i cosptado i ¶ Ite e attededu
q alii e melius agdi q cosptare ymo q
cosptacio sui agssu eet vitiosa & sir alii fu
ga eet melior & attededa r eiusde actus
eo o cuistacio nati sz r di sorum itaq supmus
actus cosptacionis e vtuosior supmo actu
i vasionis ¶ Rondu & e q q fuga e minimus
actus fortitudinis io nulla sibi attbuit ptiu fortitudinis
q sic solet nuncari auct tulii dr n. tulius
i sua rethoica q fortitudinis ptes st magnificencia
ofidencia paciencia pseuancia & ista noia omo
videt ee ppe supta sic seneca & mnus ptes for
titudinis vocauit magnificenciaz hec at ptes qm pn
mens & pncipalior actus vtutis s. cosptacio & agssus
& itm dupls & qns & 2ris actus s. piclorum & do
lorum suscepo & laborum p sessio p 1e bona cosp
tacio reqri ostacia reddes ea fima & isu
pesibile vn dehat pte loqs aplo dixit
pncipalr at dicer fort q cca bona morte i
paindus & quiqz morte iferut reperiua
exoncia & q fort e insupesibil ut ho sz
ppe bonu adusu reqrit fiducia ul fidn
reddes agssu munitu & acutu vn de 1a pte
dr aplo desperans utiqz qs timido fortitat
cnis i audedo em spei e sz p dolorum corbu
suscepto reqrit paciecia reddes ea i tbabile
& tollabile spar p delcaco q ht fort i hoc
q osnat sibi & augz bonu vtutis i tales pa
tiedo dolores deq pte dr aplo mors qde &
wlna cpia forti & volnti enit sustinz at ho
qm bonu sz p laborum p sessio reqri pseua
tia supta tn no ut oppo mollicieі deq dice
mr sz ut e et labores ad fortitudinis ptinetes
h 1e pseuatia reddit pdcam laborum p sessio
ne in fatigabile mo huano deq dr aplo
audaces qde puolantes an picla i ipis at
discedut fortes at i opacoibus acuti sic g
paciecia st ostacia sic dolores cosptaco &
pseuancia fiducia sic dolores agssu ¶ Cu
lius 1e pmagnificecia & seneca pmagnitudine
debebat itellige costacia q anoibus a
magnitudine supts appellauit p q spectat ad
magnm fortitudinis actu ¶ Sic soluede st roes
¶ ad pa dam q vti vtuosius e melius q possi
de sz cosptare sustinedo picula pncia &
dolores mlto mag vti vibus ane sic dcm e
1e ¶ ad alteraz dcm fuit in 2a roe q ois
2e ¶ ad 3a pt iudeci pz 3a ro 2e q ois bom
n. honestu tata ht vtili bono pemiecia
q melius e fuge cpe q qnqz vtile ptae
& cu ho cosptas bn 2m dca roes no solu
fugit malu cpe sz maximu & optimu actu fortitudinis
vtutis exrcet ¶ ad ea dam q pls alii lau
dat no laudabile qm s. studiosu no lauda
ret laudat n. illu qnqz q delcabile & utile
pbz h pmodatu actu at cpe tata sepe lau

bonolochi dure

dant audaces et pdigi et boni nobiliti ecut^te
aple 2° ethi^9 q plib^9 gaudetib^9 ludo et iio
quiciari mag q oz et bonnobili cui pollij ap
pellat et grosi / 2m 1^r q studiosi mag lau
daret exspectandu opte q optie i vadere h
mag debeat laudari in vades vro decat
in vade et no soli exspectare ¶ ad q^as dem
fiunt in 2^a rne 2^e gois ¶ ad 6^m q no ope e me
liu q e rei pub^ce vtilius sit n multa gent me
lior qm vni^9 ho bn pb3 / vn d^c aris^t. milites
forsitan pbi3 no tles i3 no forti^ne fortes
ee optimos i maiore vtiles / h3 eos q qde mi^9
fortes a^d at n^m boni hntes pti n qde isti
ad picla3 et vita ad pua luc pmittat / pt et dici
q optia exspectato et suscepco mort^s ita posset
ethr saluse civitate et tom gete ad h^o i maiori
piculo exonte sit optis ag^issi et c / qnt^r 23°

Etrum sibi / tudinarias forti^es

forti^do polli^ca mag asilet^r ve forti^m / q no q
qtinet sub se forti^nes a pncipib^9 contra mo
repugt ve forti^m et oi vtuti ¶ dicit 1^a q mag
pti^at mo^m vtutis assilat^r mag ve forti^m / h3
forti^do militaris e hingi pbat^o q pdecia e a
vtutu et i ea qnectut^r vtutes oms / ut p3 in 6°
ethi^9 io 1^a forti^do mag ro vtutis q mag vtit^r
pdecia mo forti^do militaris e hgi q milites
st expti in bellis et sciut quo^o hndu sit i bel
lo a^d pcute et i vade et ad se defede et custo
die / h^c at scia no ee a^d vi^r qm pdecia / cu p^
decia sit rca ro agibiliu g^o ¶ dicit vi^r q for^do
ex ira sit silior ve forti^m / tn q ve forti^do ira
assimt sibi adiutoru d^c aris^t / forti^s qde 1^r p
boni opat^r furor at coopat^r eis tum q d^c
aris^t. q nali^ma vi^r q p furore pacius ellco
p q et d^c / q et fortes furore qem hnt ¶ dicit
vi^r q forti^do expte sit silior q d^c aris^t. desp
ans vtiq3 q's timidus fortizat qnisi audedo
n bone qei e p q et fiducia iocta fuit su
piius i vna pcii forti^is ¶ dicit q forti^do exig
noracia sit sibi silior / q forti maiore vi^r app
ari ignoracia dicete seneca i suo libello de
qor vtutib^9 in cap^o de forti^ne / q maxi^m qeng
vidicte s. ptas ad ipa3 forti^e e ignosce
et d^c aris^t. de mag^nimo / assit i om vtute mag
nu ee d^c q magnimi^9 neq3 meor mali e no n
magnimu recordari mala h3 mag despice
¶ dicit p^m q de forti^ne polli^ca d^c aris^t. asilat at
maiore ei q dictare h^o e ve forti^m cui^9 ro s
dit dices qm p vtute p vecudia et boi de
sidiu hoiz n gra et fuge ob pbij cuis exont^s
¶ p^o videdu e q et qt ponat^r silitu^ne silitu^es
2° q silicu^s ul dissilitu^s heat cu va forti^ne
3° h^9 vi^r ptom ¶ ptu ad pmi mai^m e q aris^t
po silitu^nas forti^es qs p^a i duas diuidit
et ita q 6^a p^a e for^do polli^ca et e ista p q cives
p ea q pncipes pnt eis largi ut i fre ag^di
ut potetes belli picla q e dup^x / p^a et 2^m q
videt^r sustine picula cives p eas q ex legi
b^9 i crepacces et obpbria et p honoes et p
ho forti^m videt^r ee ap^d. q's timidi i honora
ti et fortes honrati s. a pncipib^9 / 1^a e p q
cives p tiore pene corlis et amissions pas
sionu ut hereditatu pichtat^r s. q sic soler dm

pnne fugietes et no ag^dietes piclm / 2^a ut
3^a forti^do e 2^m q p expiecia et arte belladi
hoes audatic ag^diut^r picla / et h^o e forti^do
militaris / milites n p expiecia sciut multa
q in bellis i expts videt^r trib^a n^m hre picla
sit st fragor arbor et strepitu equor et hgi p
arte et belladi sciut i vade aduocadu et
custodie q no paciat^r p q ipsi alijs q eadm
i ermib^9 armati et ad lete pugnat et ad
lete y dyote / io neq3 mir si st mag audaces
¶ 4^a forti^do e pfurore sn ira / impetuosissi^9
n furor ad picula / et 1^e mod^9 no e hoi ppis
h3 q^t feris / feras n vides alii potetes ad
inimicos bellare p ira ¶ 4^a forti^do e ex
spe vincedi p a^tas multocies alias fecisse
¶ 6^a forti^do e ex ignorancia picli ul pti^s eis
et q n ve timidi picla maiora alii ag^diut^r
q no putat ibi ee etia picla / vn d^c aris^t
cu pcepint piculm statim fugiut ¶ ptu ad 2^m
qrom^m sciedu e q ee op^9 vitar^s vtuose opat^s u
multe regrut^r qdictes q's e^or multu pticules
po^c aris^t. 2° ethi^9 / pomu n oz q sciens opet^r q
oz ee vtutis opus pdecia regulatu / 2° q eli
ges / q vtus e hitus electiu^9 / 3° q eliges p h^o
i p boi^s et honestate ipi^9 opis 2^m se / 4° q
fine et i mobilit^r / 4° ad hec q delectabilit^r
vn p^o ethi^9 ngitaq3 e bon^9 q no gaudz bois
opacoib^9 et i ducit i de q iusto et libali et ita
dicit ee i alijs / quib^9 finalit^r qcludit / si at
sit 2^m se ipas velq3 erit 2^m vtute opaces
delectaces ¶ 1° et sciedu q duo fuerut forti
pncipales actus forti^is s. exspectaco et ag^ssi^9 / q3
1^r q q^o p^o forti^nis cu vna forti^ne qnt i p^a
qdicone qdictae vtutis q oms isti scietes et
qsidantes picula ag^diut^r ea ¶ 6^a vo for^do
defic^t in h^o na invadetes ex eo q picula ig
norat no no i vadent si sciret q remota ca
remo^r effectus / ve at fort^s no e tlis q s^m tu
liu / forti^do e qsid^rata piclor suscep^o et la
bor pessio ¶ 2° p3 q oms hec forti^es i 2^a q
dicte vtutis pt e^a qnt q e ex ira ul ex pas
sione q n ex pacce fit no fit 2^m electo / ee et q
opari 2^m pa^s q^t bruti q electe no qnicat
alijeri et fortes multu dnt eligut na p^ma
forti^do et 3^a et 4^a et 6^a sponte eligit et 2^a at
cu coacte q na metu pene et si no cogit simp^r
tn modu coactois m^m q p meto eligit^r no
e volutan^m simp^r h3 mixtu ex vo^rio ut p3 3°
ethi^9 et qm ad hoc ista 2^a forti^do mag re
cedit a va forti^ne si n metu a^q^ht exclu
sat actus cprine i pnis opacoib^9 ita et actu
sat actus dacetie i studios p q dicebat
aris^t. oz at no p ncitate forte ee h3 qm bo^m
¶ 3° app^9 q oms 1^e sex forti^nes defiiut
a va forti^ne in 3^a qdicte v^t / n^a n eligit
op^9 forti^nis p se ipa3 / h3 pnti p honores
adipiscedos exteriores et vitupalia euitada
¶ 2^a vo ad euitadu pena ul dapnu ¶ 3^a at
p lucro et stipedia hnda / h3 h^o 3^a ab alijs dist^a
at se mgi ¶ 4^a at no eligit sic d^c fuit h3
tm 2^m pa^s ire statuit sibi vidicta i fine
¶ 4^a et 6^a videt^r sibi statue fine victoria3
ex eo n q ea no ag^diut^r ¶ 3° mai^m e q
qn^o i e^a qdicte v^t^s forti^do q^t multu ve for^m
qm manete ea mar3 effectus h3 1^i p honoe3

adipiscēdū bellat ꝛ mag̃ pseuantib⁹ ꝛ sus
tinētib⁹ a͛or debet̄ honor io tales appetūt ꝛ
sustinē ꝛ pseuare ¶ 2ª āt forti.ᵈᵒ ē mīg ꝯma
q̄ cū videt occasio recedēdi q̄ excusari pnt
ut pena ī sitituta nō ī crat recedet statī
¶ 3ª āt forti.ᵈᵒ nō ē stabilis q̄ milites bellat
audact̄ ꝑ fiducia ī arte sua ꝑ q̄ sꝑerat ēē
fortiores cū 1ª pēa arte scitissime ꝑcepit
expsētia ꝑli in tm̄ q̄ ꝛ cū arte sua nō sꝑe
rāt ēē fortiores fugiūt ꝑmi sic d̄c ars ¶ 4ª
ꝛ forti.ᵈᵒ nō ē ꝯstās q̄m ita q̄ dirigit̄ ꝛ trāsit
ut d̄c 2º rethoice ꝛ q̄ nō ē ira n̄ cū ꝑe vīdīce
ꝑ q̄ sic d̄c ꝑmo reth.ᶜᵉ nō irasci hoīes ul̄
mi⁹ irascūt hijs q̄ mltū supse porta. s. q̄ de
sꝑerāt vīdictā cū g͛ sup exceuert̄ ꝑiclm̄ ut nō
sꝑerāt obtinē posse vindictā cessat ira ꝛ fu
giūt sic ꝛ forti.ᵈᵒ stabil nō ē cū n. bellat ex
ꝑe obtinēdi eo q̄ aᵃˢ obtinerēt ꝑe ꝛ viderēt
vlt̄ salutē exire ꝑiclm̄ cessat ꝑes ꝛ fugiūt
¶ 6ª āt forti.ᵈᵒ statī fugit cū sciūt ꝑiclm̄ q̄
cessat ignorācia ¶ q̄º vī q̄ in q̄ª cōdīce v̄.ᶠ
q̄ⁿᵗ omīs ꝯdictes v̄tuti pt 2ª omīs n. bellat
ꝑ desidīu ꝛ ꝑe finis delectabil obtī.ᵈⁱ mō in
tli ꝑe ē delectō ¶ v̄n ī p.º rethoice sꝑerātes
quo.ᵒ adipisci gaudētut puta ī febrib⁹
lītes siti sꝑerātes bibē gaudet ¶ sz dicēs
tū q̄r nō gaudz 2ª forti.ᵈᵒ nō ꝛ bella ꝑ fi
nē delectā.ˡᵉ s. ꝑ corpis salutē dd̄m q̄ ita nō
gaudz ī actu isto bellādi q̄ nō opat̄ ꝑmo
dū ꝯcupiscētie finis sz ꝑmo.ᵐ tioris amissio
nis tior āt ꝑe ē cū ꝑti.ᵃ ꝛ tm̄ fine ipsū. s. sa
lutē possz h̄re sn̄ bello si nō coget̄ a ꝑncipe
cū g͛ oīs coactō ꝛ violētia sit tristis se.ᵉ q̄ ie
modū ꝑ ꝑtādi salute. s. ꝑbellū ē isti ꝑtis
volētes n. ꝑicla sustinē ꝛ dolorēs ē vīdiq̄z
ēēe ¶ 6ª ꝛ vltīo mā.ᵐ ē q̄ omīs iª for.ⁿᵉˢ
vē for.ᵐ assilant̄ in a͛gssu sz quo ꝛ q̄ assilē
sibi ī exꝑ.ᶜᵉ mā.ⁿ fuit sācē ī x.ᵃ ꝯdīce
v̄tuts ¶ hijs vīs ddm̄ ē q̄ ꝑª forti.ᵈᵒ int̄ ce
tās mā.ᵒ assilat̄ vē forti.ᵐ q̄ p.ᶻ ꝯdtis
q̄m mag̃ q̄.ⁿᵗ ꝯdictes v̄.ᶠ ꝛ ꝑgn̄s. s. vē for.ⁱˢ
ipe n. opa.ᶻ sciēs q̄ nō facit 6ª ipa ꝛ opat̄
eligēs q̄ nō facit .eª. neq̄z 2ª n̄ in ꝑe. s. elec
tōe. q. coacta ꝛ q̄ vo.ⁿᵃ q̄ ē ꝯ rō v̄tuts ipa
ꝛ ꝑma forti.ᵈᵒ sup cetēs mag̃ fine ꝛ in
mob.ᵗ opa.ᶻ ¶ ꝯc ꝛ ꝛ mag̃ delcā.ᵇⁱˡⁱᵗ q̄
honor q̄ ē ei⁹ finis ē delectabilior ut d̄c
p.ᵒ rethoice ¶ ꝯt q̄º ad 3ᵃᵐ ꝯdicōnē v̄.ᶠ mā.ᵐ
ē q̄ lz nª ipāꝝ fortitu.ᵐ statuat sibi q̄
fine finē vē forti.ⁱˢ cū ipa forti.ᵈᵒ statuat
ꝑ finē meliorē exterioꝝ bonoꝝ mō int̄
oīa bona exteriora honor ē opti.ᵐ ꝛ v̄.ⁱ q̄ueī
ētū q̄ āt hor sit opti.ᵐ bonoꝝ exterioꝝ pt
aꝑ.ᵉ eº h⁹ dns. mā.ᵐ āt h.º vtīq̄z ponī⁹ q̄ dijs
attribūi⁹ ꝛ q̄ mā.ᵒ desidāt q̄ ī digtāte
ꝛ q̄ ī optīs ꝑmiū ē āt hor maxī.ᵐ n. vtī
q̄z h.º hoꝝ q̄ extī⁹ bonoꝝ ¶ ꝯt hor ē v̄tī
ꝯuenietissi.ᵐ q̄ ē ꝑmiū v̄.ᶠ eº h⁹ ꝛ q̄ desidīū
honor̄ ducit nā.ᶻ ad desidīu v̄.ᶠ q̄ n. desi
d̄at honorē ꝑe nāli.ᵗ dz id desidāre p.q̄
debet̄ sibi hor ꝛ ꝑ q̄ p.ᵈ detes ꝛ boī ipm̄ ho
norāt ꝛ h.ᵒ ē p.ᵒ vītes ꝛ ꝑ v̄.ᵗᵉˢ q̄m 2ᵐ v̄.ᵗᵉᵃ
so.ᵐ sol⁹ bon⁹ ē horād⁹ x.ᵉº h⁹ hor. n. ꝛ laus
ita ꝑ v̄.ᶠ sic scādala ꝛ vitupia vitioꝝ ¶ ꝯt
ad hāc ꝯ.ᵃ ꝑbādū a.ᵖ adducit hāc rō assilē

āt h.ᵉ ꝑma forti.ᵈᵒ maxīe ei q̄ ꝑus d̄ca ē r
vē forti.ᵐ q̄m ꝑ id.ᵗᵉᵃ fīt ꝑ v̄ecūdia n. ꝛ boī
desidīu honoꝝ. n. g͛ ꝛ fugē obꝑbrij ꝯpis
ꝯtrarij ¶ sz in hāc ap̄ rōe dubia latet q̄m
si tālis opet̄ ꝑ v̄.ᵗᵉᵃ ut ipa ēē vā forti.ᵈᵒ nō
solū similitudiāria ¶ ꝯt h̄ap̄ vr̄ ꝑbāe q̄ ipa
fiat ꝑ v̄.ᵗᵉᵃ q̄ fit ꝑ v̄ecūdia h.º āt nō sē
n̄ dicem⁹ v̄ecūdia ēē v̄tutē q̄ nō ē vīm ut
pz eº h⁹ vō cū v̄.ᵗᵉ nō stat v̄ecūdia dīte
ap̄ eº iz. n. studiosi ē v̄ecūdia ¶ ītm̄ ꝛ
vr̄ arguīe q̄ fiat ꝑ v̄tutē ex eo q̄ fit ꝑ ꝑm
desidīu. s. hoꝝ g͛ ꝛ fugē ꝯpis mō h.º nō ꝯ
cludit q̄ v̄tutē nō opa.ᶻ ꝑ desidīu cuī⁹ lz
boī. s. ꝑ bonū ipi⁹ opis v̄tuosi ꝑ se nō gr̄a
alti⁹ exterī.ᵗ ¶ v̄n d̄c ap̄ finis āt oīs op
atōis ē q̄ ꝑ hitū ꝛ forti āt forti.ᵈᵒ bonū
ēl ān ꝛ finis deriat̄ ān ꝛ vnīq̄z fine boī
vtīq̄z gr̄a forti.ˢ sustinz ꝛ opa.ᶻ q̄ ꝑ forti.ᵃ
¶ ꝯt ad cōs ī.ᵃˢ obiectōs sil dici pt q̄ nō
erat ītētō ap̄ q̄ 1ª p.ᵃ forti.ᵈᵒ fiet ꝑ v̄tutē
sic q̄ actu ei⁹ ꝑuenret exhitu v̄tuts sz q̄ ipa
ꝛ ei⁹ opatōes dispōnit ad v̄tutē dtīn. n. fuit
q̄ desideriū honis ē īducē ad desidīu v̄tu
ts imō q̄ dispōnt ad altīm d̄r ēē ꝑ id. h.º ē ipi⁹
g͛ q̄ 1.ᵃ 1ª for.ᵈᵒ dispō.ᵗ ad v̄tutē p.ᵗ ap̄ ꝯent
p h.º q̄ ē ꝑ v̄ecūdia ꝛ g͛ honoꝝ v̄ecūdia dispō.ᵗ
ad v̄.ᵗᵉᵃ ꝑphibz. n. ut d̄c eº h⁹ ¶ ad h.ᵐ ān resta
ret dubitāe ꝯpatōe 2ª forti.ᵈᵃ ꝛ a.ᵃᵖ sceptīn
ad ūicē nō ē mag̃ vis ¶ ꝯo pt ī dei rēs
¶ ad p.ᵃ pt dici q̄ ap̄ ponit forti.ᵐ pol
li.ᵃ mag̃ silez vē forti.ᵐ nō q̄ ad 2ᵃᵐ for.ᵐ
sz q̄ ad p.ᵃ sic pz ī lrā ¶ ad aᵃᵐ dd̄m q̄ mili
tēs nō bellat fortit̄ ex p.ᵈ dētia sz ex arte sz
ars n. ē ita rō factibiliū p.ᵈ dētia vō ē ita rō
agibiliū ī. eligibiliū ide n. agi.ˡᵉ ꝛ eligi.ˡᵉ 6º me
chate ars g͛ docz quō ꝛ ꝑ q̄ media op⁹ faci
ēdū possit scit⁹ ꝛ facili⁹ cū minorib⁹ exꝑe
sis ꝛ minori ꝑiclo ꝯsūmari ꝛ quō ꝛ ꝑ q̄ me
dia op⁹ ꝯsūmatū erit ꝑ se meli⁹ ꝛ ꝑstāns
ut̄ āt ī trmittit se ars vtꝝ op⁹ id ordinet̄
ad finē bonū ul ad malū domificator. n.
ita domificaret ī se ꝛ fma parte plat.ᵐ
hitatōe sic ꝑ dī adoratōe sz p.ᵈ dētia sibi sta
tuit optimū finē ꝛ docz ēē op⁹ ī istū finē
dirigē ꝛ tlez mō.ᵐ ꝛ ētiā medi.ᵃ in ope suo e
ligē ī q̄b⁹ honeste ꝑ sua possit meli⁹
opus suū ī finē statutū dirigē io in 2º h⁹
d̄c ap̄ bn̄ ad h.º āt neq̄z silr ī artib⁹ ꝛ v̄tu
tib⁹ q̄ n. ī artib⁹ fiūt h̄n ī ei⁹ suff.ᵗ 1ª h.º q̄l
hntia sz q̄ ān 2ᵐ v̄tutes fiūt neq̄z si h.º q̄r
heant iuste ul tpate opata s.ᵗ sz si opans
q̄r h̄ns opet̄ ꝑm̄ q̄de si sciēs d̄m si eligēs
ꝛ eligēs ꝑ h.º ¶ ꝯ āt d̄r h' de v̄.ᵗᵉ pt suo m.ᵒ
dici dep̄ dētia cū p.ᵈ dēn nō sit sn̄ v̄tu.ᵇ⁹ mora
lib⁹ neq̄z v̄t⁹ moālis sn̄ p.ᵈ dēn mō ꝯstat q̄
miles ita ꝑ sciet bellāe ꝛ bellū ad ꝑfcā
victoriā deducē si bellaēt ꝑ lucrū ul tyra
nice a.ᵗ ꝑ pessimū finē q̄tuq̄z sit si bella
ret ꝑ sūmū v̄.ᶠ bonū g͛ pz q̄ h.ᵉ sciā nō ē
p.ᵈ dēn sz ars ¶ de cā āt sciā dz in tīti q̄ ī 1º
libro dicebāt ad v̄tutes ꝛ sciē āt q̄de pa.ᵒ
āt ut pt ¶ ad aᵃᵐ dd̄m q̄ nō ex eo a.ᵈ d̄r sile
v̄tuti q̄ ꝑ ide assūit ī adiutoriū sibi ymo
v̄tus oīa bona hūa.ᵃ ꝛ aīe ꝛ corpis ꝛ ext.ᵉ
iora ꝑ assūit ī adiutoriū ꝛ ei⁹ vtī bn̄ ad

ut

violet

et priores sunt h' fortitu.ᵈⁱⁿᵉˢ qui omīs iste fortitudines pt 2ᵃᵐ statuit sibi fine[m]

boni

q̄m

silez

v̄tus

debitu fine sic d i p° lib° pa̅ſſ at ſſiue aſſi
no ſ male 2m ſe na no i ſtitiiſſ eas & qm
neq dicim 2m pa̅ſſ ſtudioſi ul pui ul neq
laudam neq vitupam ſ d 2° h9 bone i
ſ ca eis vtim bn & male cu male ſ vtus
aſſint ira & a° pa̅ſſ ſibi i adiutu medio
tas cu ſ i reglaritas 2m dcame rois vi
cu at vr eis 2m comu & male ſ dm 2° hui9
kitus at ſut 2m q̄s ad pa̅ſſ nos hem9 bn
ul male ſi q̄de vehemt ul remiſſe male
hem9 ſi at medie bn ſ dco i q fortido aſſint
ſibi i adiutoriu ira & arte militare & hor
deſidm & mlta a° ſ n digedo ea i debitu
fine io mag e vtuti ɔens & diſpo mag
ad dicto i debitu fine vtut h° at e deſidm
hor q diſpo ſic dem fuit ad deſidm vtut
& rc eleco ars at militar & ira mag
diſponit & ſbtilig & citi9 pſiuedu & op9 op
andu n hntes deſitato ad bonu fine ſic ul
malu io n vz ira vtuti n paripes electo n
tt eet fortim ɔentima ſſ q ad agſſ q dat ei
i petu fortiſſim deſidm at hor & ſi a° no p
aſſumat elco q honor ſ mlt ad deſidadu
& acqredu vtute io p° fortido e melior cu h°
& q ſic ira reddit i petuoſice agſſu ita deſi
dm hor ɔſtacoz & ɔoſpitacoz q erat fortimus
maior acty q & dem e fortes furor ſſ ſ
gloſai dz ſſ & ſili n ellecte n in fine ſz i
petuoſite agreſſ9 mq ad h° e mlta diſſido
q ſic audacia ita & furor i pnci° actuy e val
de p tps at digit & remittit ut d 2° rethori
ce fortes at i opacoib9 & acuti & ɔſtates p ſ
qeti mq & plus h° ei fortido p° q e° ad a°
ddm q va fortido aſſint ſibi ſſe i adiutoriu ad
pſeuando i agſſu ſz ipa ſſe no aſſint pncr
ɔoſſe vitiſſe ſic q° fortido ſz ɔofortiſte ſ ma
temete eius in deſidio boni final q ſpat &
i tedit p ɔſtate pictoz ſuſceptioz & agreſſu
& ſi morte deſſet ad ultim ddme q b° for
tido picla ignorat va fortido no ſz ea poſi
dat & puidz vn dc tuli9 q fortido e ɔſidata
picloz ſuſcep° & laboz p peſſio quius & in
repetius timoib9 ſit i paranda p hitu & in
ptbata q no eet ita de q° fortine ſz ve
fortimus e agnoſce picla illata & in iurias
ſic ut eoz meoria n det pt iuditiu rois
i petu ad vindicta ul & ad vindice ɔceſſu
p h° q dc ſe° ſi fortis fuis & i mitari videris
vindicta putabis vindicae potuiſſe q 2° x

Utru fortis in om̄i actu forti

tudis delcet q no q dc aps i ſuſtinedo vti
q itaq ɔtia fortes dnr p q & ɔte for°
dc & aps no vtiq i oib9 vtutib9 delcat opai
pt q mq fine attigit h° at dc p fortis
i q no ɔſiſtit delcat opari ſz d tu q ia
claul pt q mq fine attigit ſolint erg
no n delcat fort in wlnib9 & i morte
ſe ſz p q ph° attigit fine forti° q q dc
aps q ſz finis fortis ſit delcabil tn ei ſi
ɔcelletib9 doloib9 euaneſcit ia delcaco vn
ſic dc aps p mlta ee h° ſ ɔtilia pnp ɔons
cui9 g ul delcale vr hre ſt ſuſtine mor
te e alia acty fortis ſic d fuit an ſz i ſuſtido

morte fort no delca p° p° q no 2m ſſ q de
lcaco no vr ſil i eode & 2m eap pom ſtae cu
ɔtia p h° q e ſ ɔria & ɔtrale ɔtat 2m ſſm
vn dc aps pcuti doloroſu ſi carnales & ɔtre
ois labor & ſt ɔf q ſi ɔtia remiſſa ɔpat
a q delcacoz cu ɔtia maxia nllaz patit
ſz ic maxiaz ſuſtiz ɔtia q no vr ee maioꝝ
ɔtie capax ſm ſſm q mort terribim n mors
ut dc aps q dem q° q no delcet ſ m t
q d p° hui9 q i vtuoſo oia ɔſonat roi q no
eet vm ſi maio ɔtia ſ ſtaet ad delcaco in
ellauis q pter 2m m t ɔtat valde dehat
n ɔtia loqs aps dc q vtiq vtute heat ois
& felicior ſit mag i morte ɔtior e ch n maxe
vive dig & no maioꝛs puat bois ſtics ɔte
an h° q ſt ſi i ſuſtinedo morte fort delca
ret h° eet p vtute a vtuoſi opis delcacoz
acqſitoz & ɔtinu ſz ab h° delca delcari no dz
q i ſuſtinedo morte n vtute n op9 vt acqrit
ſz totu amittit i & q ſt ɔf q eoꝛ actu no
acqrit ais vt bonu & puat eo ſz i ſuſtine
do morte fort puat bono vt vn dc aps
& ic maxis bois puat ſtics q ſt delca° m
at forti° ab9 acty forti° i ſi fort delca
ret in oi actu forti° ic delcaret in ia forti
delcacoe & in i a° delcacoe & c i infinitu q
e in ɔens q oppm ar q dc aps p° hui9 ama
tib9 at bo ſ delcabilia q na delcabilia eles at
2m vt opacoes & addit n n e bon9 q no gau
det bois opib9 nz n iuſtu ais dicet no gau
dete iuſta opacoe neq libale no gaudete
libalib9 opa° ſile & & i alijs q ſt in 2° hui9
dc ſig at oz face hitiu ſuieiete vo ul ɔtia
cia opacoib9 q q̄de reredit acorlib9 volup°
& h° iſe gaudz ɔpaty & q ſuſtiz picla & gaudz
fort q at ɔtat timd9 q h° wlt ſeneca i epla
ut a qnib9 ad lucillu allegas n attalu ſtoy
cu & epycuꝛ dc attal9 ſtoyc9 dre ſolebat
malo me fortua i caſtris ſuis q in delicijs
heat torqor ſz fortit bn e ɔtidor ſz fortit
bn e audi epycuꝛ dc & dulce n e n n vicia
ci pſtacius n pulchris & n bonu e & op
optabile q q ɔceis geit i pio q ſt i epla
q qnis dc ſic i pſtius ad huc mt ſcindit le
ticia ſapiet vo gaudiu n ca rupit n a for
tuna p & vbiq tnqllu e ſ ſ tin9 ro aſigt
dns no n ɔo a° pedz n favore fortue a hois
ɔſpetat domeſtica i ſelitas e ɔiret ɔtio
ſi mtret p naſci q ɔcedu & ſic videb° v
d° delcacoe ɔtabit q delcaco ul ſalte mi
nuoco q ɔtie ɔſeqt in ſepat aez ap̄ete delca°
cui9 ſz ſubitee boni apprheſi & hui9 puacois
ſſe ul meoria ſe ɔtia in ſepat ul ſalte
a q remiſſio delcacois & ſuo mo dd e eo
de apprheſo ſbitee mali a° hoc ſuppoi9 in h°
loco q ab9 ſupp a q dicit q fort i om forti°
actu delcat no q° ad m t ſz n q° ad ſſm
p q fort omez actu fortis q ɔcret apprhe
dit ſbitee boi p q & ipm eterne opat cu
vtus ſit hitus eletiuus a ſtr n no opat ſm
vtute cu dte in 2° hui9 q ea q 2m vtutes
fiut neq ſi h° q heat in ſe ul ɔpate opa
ta ſ ſz & ſi opats q hns ope ſm q̄de ſi ſci
es dem ſi eliges & eliges p h° & ſ d 2m ſm
no le pſſp delcato d ntite ſe i op9 & q i°

quil delcaret — ut ſſm i illum ſz

ſpem

ſi

ut q°

q at ɔtat ɔpaty

nimico ɔtari ſpalr

ad aperciois ſpe ul mcoria etcetera
apercipa puacois cuiꝯ ſubitee boni
apprehenſi a° cui9 puacois ſpe

oppositio intellectiva et non sensitiva sed non non apprehendit id subtrahi boni quod maiorem ledit et excret sed vulnere suscepto et mortis expectato in quibus actus consistit operis fortitudinis maxime sensitivum ledunt et excrecet delectatio quis hic operis non est delectatio sensualis sed intellectualis. Sed hec ratio bene videtur probare quod tali actu fortitudinis in intellectualis delectatur et sensitivus tristatur et dolet. Sed dubium relinquitur an cum homo in intellectualis in tali actu tristetur et sensitivus delectetur. Ad quod videtur statim dicendum est quod in talibus intellectus actu intellectus tristatur et separatur sicut quod multi philosophi putaverunt alia vita sed sed secundum opinionem non apparet quod fortis per talem actum indicat se bona maiora perditurus scilicet omnia bona virtutum et cum percipiat esse dignum ipse vivere et se posse continue multum proficere indicat se moriturus esse ac hoc sit dicendum. Ad tertium concedi debet quod fortis in tali opere fortitudinis magis delectatur quam tristetur quam aliter ipse cum post despiceret ab opere isto et fugeret et quam quanto aliqua meliora esse vel peiora indicantur tanta ea adeptis minor delectatio et tristitia consequitur fortis autem tale opus fortitudinis indicat esse magis bonum quam malum vulnera sustinere et mori quod ex hoc apparet quod ita est secundum non verum sic dicitur finito in questione 18 huius libri fortis autem indicat sicut est eo quod studiosus est similiter indicat recte et sic est magis delectatur quam tristetur non est dubium quin multo delectare excellencius si recte apparet perfecte opus se mereri eternam vitam id est vel eam te de bonis virtutum ipso et non videtur apparere causa tristitie secundum in tertio non forte de peccato aliquo et quod scilicet talem inferret mortem in ipso. Sed potest et dicitur quod fortis delectatur in aliquo vel delectatur in tali operatione secundum suam quam sed suis apparuit sed et obiectum sensibile delictus in tali opere delectare sed omnino tristari tamen appetitus sensitivus proprie inclinatus ad ipsum rationis alter ipsius voluntatis delectaret in sequendo iudicium rationis et in primum voluntatis naturaliter quemcumque appetitus sunt inclinatus in ipso adepto gaudebit et cum potentes in hoc ex eadem natura quod ex hoc quod inclinatio et optatio voluntatis vere maiore alter non secundum ab sibi exigentia sed et secundum exigentia et in primum voluntatis sensitivus putans sensitivum cum si prava rationibus deterior apparuit diversis in mundus et venenosus sed secundum se sit bonus et optimus non proficiet sed nocebit in tamen quod alteram mors secuta est perfectus quod dicit philosophus sensitivus autem appetitum proprium non solum ad exigentiam sensitivam sed ad iudicium intellectus et ad voluntatem in primum inclinaris sic id est in virtute in talibus habere debere quod dicit primo huius scilicet quod in homine virtuoso omnia consonat rationi. Ad rationes in dedum est ad primam concedendum est quod in opere fortitudinis fortis et delectari potest quod ad aliquod et tristari quod ad alia naturalia sed in eodem actu apparere possunt aliquas res bonas et aliquas malas sic ut dicitur finito sepe virtuosus enim in bonis delectatur et in malis tristatur. Ad hoc quod arguitur dicitur delectatione propter fortitudinis dolores propter evanescere dicendum est quod in homine perfecto quod dicitur propter potentias in tertium invisitatur numquam delectatio vel in opere evanescit totaliter sed enim per dolorem et tormenta lesione invisitam sensibilis sufficiens sunt et omnino desierit delectatio in morte et et totaliter evanescat. Ad aliud potest dici quod durante usu rationis fortis et sensus et secundum in tertium delectatur in opere fortitudinis et cum dicitur quod delectatio non stat similiter cum tristitia dicendum est quod vero bene in diversorum vel et tristitia eiusdem secundum diversas res putans bonas et malas contentas in eodem apparentes sicut enim dicitur finito sepe. Ad confirmationem cum dicitur quod tristitia maxime nullam patitur delectationem concedo et cum dicitur quod fortis in sustinendo mortem pati maximam tristitiam secundum sensum dicendum quod non ymo patitur delectationem in tertio vel et ipsius sensus obmcclinatio que sit ad ideo dolor innovatur aliter et alter sic intensus vis quod totaliter extinguitur non est verum quod in omni morte sit tristitia tanta quantitate quanta homo capax est ymo minuitur si propter virtute mors patiatur sustineatur et augetur simpliciter si in patiatur propter malitiam. Ad hoc autem quod arguitur dicendum est quod cum possibile sit eundem similiter tristari et delectari secundum diversa vel ad diversa potest concedi si fortis non appareret alia vita quod ipse multo tristaretur de futuro et citiori virtutis amissione et quod cum hoc magis delectaretur in exercitio presentis operis virtuosi sicut dicitur finito. Ad aliud dicendum est quod fortis in susceptione vulnerum et expectatione mortis propter virtutem consummat virtutem usque ad mortem et exercet opera virtutis quod diu potest uti ratione et delectatur sed quod in puncto mortis si non fuit usus rationis delectatio evanescit. Ad ultimum dicendum est quod cum delectatio sequatur operationes quod non oportet de delectatione delectari in partem reflexionem conveniunt et indicant ipsam delectationem esse bonam sed ipse secundum delectatur in alio autem secundo quod scit esse bonum sequitur tristitia 24 etc. …

Utrum temperantia sit virtus moralis

Quod non quia virtutes morales in medio consistunt temperantia autem non quod dicit aristoteles quod ipsa minus est tristitias et magis est delectationes. Sed et naturaliter virtus moralis est quedam inclinatio naturae sed temperantia est quedam inclinatio. Prima autem quod secundo huius dicitur quod virtutes morales sed non sunt a natura tamen non sunt preter naturam et quod aliquid dicitur in de pasivesto quod natura quod non potest esse in inclinatio contra naturam sed temperantia reprimit id est delectationes ad quas tamen natura inclinat sicut patet ex diffinitione delectationis primo rethorice ubi dicitur quod delectatio est constitutio similiter tota et in conveniente naturam. Tamen quod tristitia est quedam natura dicit aristoteles 3o huius quod tristitia est secundum naturam. Ad proposito vult aristoteles et tullius et alii omnes. Contra dicendum est ut recitat eustratius quod quidam valde nequam nomine pseudo et alii dicunt quod fuit machometus posuit et predicavit humana consistere felicitate in voluptatibus et ideo omnes esse prosequendas delectationes quamcumque erat possibile absque omni refrenatione et si esset verum non esset virtus temperantia. Sed hec autem sua opinio fulciebat rationibus primo quia natura in suis perfectis operationibus non ordinat ad malum sed totum ad bonum quod ipse in opere suo dignatur a deo et intellectus in quibus non est malum neque error. Si natura appetitum concupiscentibus dedit nobis quod perfecte ordinatus est ad concupiscendum delectabilia et ad gaudendum in eorum adeptione ergo bonum est et concupiscere et delectari et magis concupiscere et magis delectari est magis bonum et maius. Sed quod potentie ad actus ordinatur et actus sunt perfectiores potentiis unde dicitur 9o methaphisice quod quanto magis potentia reducitur ad actum tanto melior appetitus ante potentia cuius actus est concupiscere et delectari ergo etc. Sed id quod est secundum se bonum quanto est maius tanto melius sed delectatio est secundum se bonum quod patet quia omnes eam appetunt et homines et alia 10o ethicorum quod tamen est per se clarum primo rethorice ubi dicitur delectationem id est omnia prosequi et quod ipsius delectari appetunt sed bonum delectabile quam bonum utile ex hoc enim dicitur bonum utile quod ordinatur ad aliud ergo videtur quod bonum delectabile sit per se ergo etc. Sed et aves non sunt peiores si prosequuntur sol

omnes delectaciones suas et ita d[e] brutis s[ed] u[ir]tuosi mi[nus] sunt sol
licita de ess[enti]a hu[m]a[n]a q[uam] de ambob[us] d[e] brutis ymo mag[is]
q[uod] no[n] debuit ho[min]ib[us] in stitu[er]e delectaciones q[ui]s ee[t]
malu[m]. ¶ Ad h[oc] e[st] aducte sunt rac[i]o[n]es i[n] p[ri]mo lib[ro] q[ue]
de h[oc] greba[n]t[ur] et h[ec] opi[ni]o i[n]de p[ar]t[ic]ul[ari]ter fuit et ad hoc
p[ro]bat[ur] q[uia] valde s[unt] miseri et bestia peiores
q[ui] sp[re]ta r[ati]o[n]e dat se co[r]p[o]r[alibus] sp[irit]ualit[er] cu[m] no[n] sit sinor
et valde excellencior. ¶ D[ic]itur at peiores q[uam] bestia q[uia]
no[n] deb[e]t bestia inculpari si se[qu]i[tur] sensualia q[uia] cu[m]
no[n] h[ab]eat r[ati]o[n]e[m] s[ed] homo dat se volup[ta]t[i]b[us] ip[s]i p[ri]mit
ro[nem] q[uia] n[e]q[ue] t[a]lis p[otes]t adisc[er]e ul inte[n]de[re] ad op[er]a
m[en]t[is] s[icut] vide[mus] exp[er]i[men]t[a]lib[us] i[n] o[mn]ib[us] cu[m] n[on] vino ci
bis ventre replet ascendu[n]t fumi i[n] cap[ut] t[ur]ba
tes ymagi[naci]o[n]es et ea de[m] [con]ligantes op[orte]t dor[mi]re sp[a]
tiose et p[ro]p[ter] ea cap[ut] dole[t] et alia me[m]bra done[c]
it[er]u[m] potat ut h[oc] e[st] c[ri]st[ian]a misera vita ¶ Et seq[ui]t[ur]
in q[ui]b[us] o[mn]ib[us] bestiis s[cilicet] delectaciones sp[irit]uales sp[er]n[u]nt[ur] tact[us]
et dimitte[n]t[ur] i[d est] i[n] q[uo]s sites effitim[ur] deo et i[n] t[a]libus
e[st] mis[er]a[bi]le valde t[a]les at s[unt] q[ui] delectaciones sp[irit]ua
les ... dim[i]n[u]u[n]t n[on] op[u]s phi[losoph]ie de q[uo] d[icit] seneca
h[oc] m[ihi] p[er]mittit ph[ilosoph]ia q[uod] me parem deo faciat
q[uon]ta[m] at [de]t[r]i[men]tu[m] no[n] affe[ra]t i[m]mod[er]ate delecta
c[i]o[n]es p[ate]t p[ri]mo q[uia] s[ecundu]m t[em]p[or]ale s[cilicet] divicias [con]sumu[n]t
2[o] corp[us] corru[m]pu[n]t. ¶ Vn[de] ar[istoteles] de morte sua q[ui]
i[n] te[m]p[o]r[e] e[ss]e multu[m] [com]messator et potor et utit[ur] illis
nimis delectac[i]o[n]ib[us] in q[ui]b[us] delectat[ur] tacto t[em]p[or]e i[n] q[u]o
comedit et bibit corr[um]pit corp[us] suu[m] i[n] i[n]firmitat[ibus] et
c[on]t[ra]riis s[ic] q[ui] multu[m] utit[ur] delectac[i]o[n]e vene[re]a i[n]ve
t[er]at cor[pus] q[uo]s suu[m] et s[ubstanti]am sua[m] macillet 3[o]
bona a[n]i[m]e in t[a]l[ibus] impediu[n]t sic d[icit] et ph[ilosoph]us q[ui]
d[icitu]r dicere ap[osto]l[u]s i[n] morte sua q[uod] ph[ilosoph]us pir[...]
et p[ro]p[ri]us morti fi[...] o[mn]ia desidia sua i[n] [com]mes
sac[i]o[n]e potu et coytu et thesauro auri et argenti
et [con]te[m]psit o[mn]es delectaciones dicentes ip[su]m ad
destr[u]c[ti]o[n]e[m] corporis et a[n]i[m]e ¶ X[o] h[uius]m[od]i i[m]mod[er]ate
delectaciones no[n] s[unt] v[er]e delectaciones q[uia] m[u]ltas h[ab]ent
[con]t[ra]ricias et a[n]tecedentes et anexas et [con]seque[n]tes
a[n]tes q[ui]de[m] q[uia] cu[m] ho[m]i[n]es i[m]mod[er]ate [con]cupiscu[n]t
volup[tate]s cu[m] no[n] h[ab]eant [con]t[ri]stat[ur] valde v[nde] 3[o]
h[uius] d[icit] ar[istoteles] q[uod] in t[em]p[er]at[us] [con]t[ri]stat[ur] no[n] adipisce[n]
tes et [con]cupiscentes cu[m] [con]t[ri]st[ati]o n[on] [con]cupiscentia an
nexas at h[ab]et [con]t[ri]stat[ion]es q[uia] d[icit] ar[istoteles] q[uod] [con]t[ri]stat[ur]
facit eis delectac[i]o app[etitu]s n[on] i[n] t[em]p[er]ati nu[n]q[uam] sacia[tur]
s[ed] q[uod] v[u]lt [con]cupiscit s[ed] p[ost]ea ut me[m]bra a[m]plius
sustine[re] no[n] p[ossu]nt et multu[m] displi[cet] ei [con]come
disse ut s[u]p[er] posse comede[re] et dolose d[icit] ob[...] ci
baria q[uia] no[n] fameo [con]t[ri]stat[ur] et h[ab]et seq[ue]ntes
ut p[ro]pt[er] ea dolo[rem] capitis ardore[m] stomachi [con]tut[ur]
i[n] fectu[m] pleni h[umoribus] [cor]rup[tis] amaris et viscos[is] q[ui]s
e[...] no[n] p[otes]t i[n]firmitates multo[rum] [con]venes a[...] et
morte[m] ¶ 4[o] hee delectaciones tollu[n]t v[er]as et p[er]
fectas delectaciones q[uia] tollu[n]t ut d[ictu]m e[st] a[n]i[m]e r[ati]o[n]al[is] op[er]ac[i]o[n]es
op[er]aciones in q[ui]b[us] e[st] p[er]fecta delectac[i]o cu[m] n[on] delectac[i]o
ap[po]n[itur] [con]s[equ]e[n]s. Vn[de] se[neca] in ep[isto]lis ad luciliu[m] sapiens
nu[n]q[uam] s[i]n[e] gaudio vivit q[uia] q[ui]de[m] gaudiu[m] no[n] int[er]
rupit nec desinit. ¶ Et 10[o] ethicor[um] d[icitu]r q[uod] ph[ilosoph]ia
vi[detu]r ad mirabiles h[ab]ere delectaciones puri[tat]e et firmitate
s[ed] h[ec] volup[tate]s no[n] [con]cedat q[uia] sic d[icit] eustr[a]t[ius] no[n]
p[otes]t iudicare de dulce[di]ne mellis q[ui] mellis dul
cedine[m] no[n] gustau[er]it ¶ 5[o] q[uia] h[uius]m[od]i delectaciones cu[m]
excesseri[n]t ip[s]e se ip[s]as corru[m]pu[n]t t[em]p[er]at[us] e[ni]m
h[ab]ens s[ecundu]m app[etitu]m ordi[n]atu[m] plus delectat[ur] i[n] pane
et sibi melioris ee[sse] vi[detu]r sapor[is] q[uam] studios[us] app[etitu]s
i[n] delicatissi[mi]s cibariis ¶ Vn[de] narrat[ur] de q[uo]da[m]
abbate delicatissi[m]o cu[m] p[ri]mo volupt[...] ...

v[er]u[m] defedatu[m] h[ab]et app[etitu]m et medicu[m] no[n] i[n]venit
q[ui] sibi sciret redd[er]e app[etitu]m q[uia] nolebat abstine[re]
[et] arripuit a[d] monte[m] pessulanu[m] c[once]des i[n] me
dicos i[n] ve[n]tre meliores et obviat[ur] militi tyra
n[n]o fortissimo q[ui] de statu suo poteci cu[m] desiisset
vitate miles [et] dixit d[omi]ne abbas ego utr[um]q[ue]
h[ab]eo pecunia[m] et curabo vos et abbate[m] i[n] vinti ...
sec[u]m et incarc[er]atu[m] sola panis et aq[ue] modica p[ro]
mensa porcione nutrivit q[ui] [con]sacto venit ad eu[m]
d[omi]n[u]s d[omi]ne abbas q[uo]m[od]o e[st] vob[is] q[ui] r[espo]nd[it] fame morior
d[omi]ne karissime miles a[utem] petiit no[n] ne sat[is] pa
ne h[ab]uistis et r[espo]nde[n]te q[uod] no[n] petiit potestis vos co
medere pane[m] et r[espo]ndit d[omi]ne sic m[ihi] plus sapit
q[uam] unq[uam] sapet m[ihi] cibaria dilicatissi[m]a sanat[us] s[um]
retineat[is] pecunia[m] et p[er]mittat[is] me abire et dix[it]
miles libent[er] et reddeat[ur] [con]sciensq[ue] in dignit[ate]
m[ihi] ea medicina. ¶ Nulli at p[re]senti[bu]s r[ati]o[n]es so
phistice p[ro]cedu[n]t ¶ Ad p[ri]ma[m] a[utem] d[icendu]m e[st] q[uod] n[atur]a ded[it]
nob[is] app[etitu]m [con]cupiscibile[m] ad [con]cupiscendu[m] et delectan
du[m] s[ed] no[n] q[ua]litercu[m]q[ue] s[ed] s[ecundu]m regime[n] r[ati]o[n]is cu[m] ip[s]a
et n[atur]a nob[is] dedisset r[ati]o[n]e[m] n[atur]al[ite]r app[etitu]m p[ri]ncipate
et ita erat app[etitu]s [con]t[ra] vel[ut] ho[min]is n[atur]a[m] si delectat[ur]
v[u]lt q[uam] ita r[ati]o iub[e]t ¶ Ad a[liu]d simil[ite]r d[icendu]m e[st] q[uod] appe
te[re] et delectari s[ecundu]m r[ati]o[n]is i[ud]i[ciu]m e[st] act[us] p[ro]p[ri]us appetit[us]
sp[irit]ualis ho[mini]s s[ecundu]m q[uod] e[st] ho[mo] al[ite]r at delectari tollit
ho[min]is dign[ita]te[m] abrut[...] ¶ Ad a[liu]d d[icendu]m q[uod] delectac[i]o [com]mu
nit[er] n[atur]alis et p[ro]p[ri]a e[st] sibi bonu[m] et p[er] se s[ed] delecta
c[i]o[n]es i[n]ordi[n]ate s[unt] no[n] bone s[ecundu]m se s[ed] app[ar]entes h[ab]e[n]
tib[us] appetitu[m] no[n] n[atur]ale[m] s[ed] i[n] n[atur]ale viciatu[m]
¶ Ad a[liu]d d[icendu]m q[uod] n[atur]a no[n] instituebat nob[is] delecta
c[i]o[n]es excessivas cu[m] i[d est] corru[m]pat n[atur]a[m] s[ed] i[n]stitue
bat nob[is] r[ati]o[n]e[m] debere et potere rege[re] vos et s[er]vare
vos i[n] n[atur]alib[us] et nob[is] p[ro]ficientib[us] delectac[i]o[n]ib[us] ita
q[uod] no[n] e[st] [con]t[ra] n[atur]a[m] s[ed] ex malicia si a[...] p[ro]seq[ui]t[ur] ¶ His
vis sciendu[m] e[st] q[uod] delectaciones tact[us] et gust[us] ut q[ue]
s[unt] in [com]messacoib[us] et potacoib[us] et venereis actib[us]
[con]tingit plus [con]cupisce[re] q[uam] op[orte]t et plus in se[...] et plus
acceptare q[uam] op[orte]t s[ecundu]m vita[m] bona[m] et decente[m] sic
indecente[m] op[er]acio[n]is p[ro]b[at]e appa[r]uit ¶ Et [con]tingit et
h[uius] delectaciones se h[ab]ere mi[nus] debite et q[uam] r[ati]o no[n]
dictat et q[uam] honesta vita requirit sic in a[liqua] q[ui]a
videbat[ur] t[em]p[er]ancia at e[st] h[ab]it[us] inclinans ad me
diu[m] tenendu[m] c[ir]c[a] h[uius]m[od]i delectaciones s[cilicet] ut no[n] h[ab]eam[us]
nos plus c[ir]c[a] eas debito s[ed] [quo]m[od]o sic r[ati]o no[n] dic
tat s[ecundu]m decente[m] vita[m] et bona[m]. Vn[de] d[icit] ar[istoteles] 3[o] h[uius]
t[em]p[er]at[us] at medie c[ir]c[a] h[ec] s[ed] n[on] n[on] delectat[ur] q[ui]b[us]
i[n]t[em]p[er]at[us] max[ime] s[ed] mag[is] [con]t[ri]stat[ur] neq[ue] to[r] q[ui]b[us] no[n] op[orte]t
n[e]q[ue] vehem[en]t[er] t[a]li nullo n[e]q[ue] absentib[us] [con]t[ri]stat[ur] n[e]q[ue] co[n]
cupiscit ul mensurate n[e]q[ue] mag[is] q[uam] op[orte]t nullo n[e]q[ue] q[ua]n
do op[orte]t n[e]q[ue] v[u]lt t[a]liu[m] nullo ¶ H[ec] i[n] d[ic]ta s[unt] q[ue] s[ecundu]m ha[bi]tudi[ne]
se[cundu]m i[n] q[uibus] defi[ci]t ¶ [Con]tinuetiq[ue] at ad sa[pien]tiu[m] s[unt] ul
bona h[ab]itudi[ne]m delecta[bi]lia [con]veniencia h[...] appetere me
surate et ut op[orte]t et a[liqua] delecta[bi]lia [con]veniencia h[uius] no[n] i[m]pe
dimenta ul p[er] bonu[m] honestu[m] ul q[uod] s[ubstanti]a t[em]p[or]aliu[m]
bono[rum] excedu[n]t appetentes mag[is] diligit t[a]les
delectaciones q[uam] dign[ita]te[m] e[st] t[em]p[er]at[us] at no[n] t[a]lis s[ed] ut r[ati]o
r[ati]o dictat ¶ Ex his at p[ate]t q[uod] t[em]p[er]ancia sit v[ir]tus
moralis q[uia] o[mn]is h[ab]it[us] i[n]clinans ad mediu[m] tenendu[m]
i[n] op[er]acoib[us] ul passiob[us] me[dio] s[ecundu]m sup[er]h[abu]nda[nci]a[m] viciosa
et defi[ci]t vitup[er]ab[i]le s[ecundu]m q[uod] r[ati]o no[n] dictat e[st] v[ir]tus
moral[is] t[em]p[er]ancia e[st] h[uius] [con]t[ra] sat[is] ... v[ir]tus
data i[n] 2[o] h[uius] p[er] ar[istote]le[m] dicente[m] i[n] q[ui]b[us] a[utem] sup[er]h[abu]n
dacia viciosa e[st] et def[ec]tus op[er]at[ur] vitup[er]at[ur] et me[diu]m
laudat[ur] et dirig[it]ur h[oc] at ambo v[i]ci[a] s[unt] p[ate]t ex d[ic]t[i]s
h[...] n[on] vocat[ur] t[em]p[er]ancia s[cilicet] q[uia] mediat s[ecundu]m d[ic]tame[n]
r[ati]o[n]is me[diu]m excessu[m] et def[ec]tus delectac[i]o[num] tact[us] et gust[us]

ul p[er] bonu[m] ul s[ecundu]m s[ubstanti]am sit m[u]l[t]i h[ab]ens s[...]

q ambo sunt vicosi et vitupa^{les} sic dcm fuit. ut
vtus e hitus ex q° bon9 ho fit et eius opus sim
bn reddit 2° ethycorum. tpacia at e hi9 sic ex
dcis potuit appare. Ad rones ddm ad pma sic
i eo dicit q medm v'tus no attedit 2m eqlez
distacia ab ex°mis s3 2m passiois ul sumat 2m
exotessu ab ex°mis s3 eq° cptinq n. euenit ofor
me rte roi sn valr puni sic magnu ho erit
mediu vtus ho at me° plus ul mi9 et vicosu
p solu3 altius rois sfiedu e q na v°° dz de
sba n q e for a' matia sic aff3 2° phorum a' et
ti ho de dispositoibs ntio sbaz gntibs me^{tibs}
qbs for suas exocet opacoes et deti na vm e q n^{m}
na exoncin a' asweseit ut dr 2° ethycorum. a' dr na
p^{m} pstat ad potu de dispoibs ul hitibs acqsit
a' et de dispoibs no tn sser ntiis i dit nob ana
tate i clinatibs hores ad a^{as} opacoes ul passes
ul et ad a°s et alios opaco mos et paonu et hm9
dispoes et hits ne dm q ad modu ne i clinat
et deti na no e vm q n^{m} na exoncin a' aswes
cit io vtutes moales no st 2m p^{ex}3 naz n^{c} qtse
tn et vicia sir pnt dici ne 2°° ut pz ex dcis et q
2m osweturs fuit mo p° rethorice dr osweetu ac
velut i natu ia fit sile n. osweto ne q pbat
dites ppe ddm qsere ei q p e et na qde ei9 q
p e osweto at ei9 q sepe. Ad dm sz q oms de
lectacoes st in nales a' 2m pma naz a' 2m 2as
a' 2°° dcaz et ho i cedit diffi° delectacois s3 mlte
ctes pnt ee valde pue. s. si fuit 2m dispoes ul
hitus puos et i^{as} repmit tpacia. sequit 26°

Utrum insensibilitas sit vicium

q no q vicia pnt hoi otige cu i ptate nra 3°
hs s3 i sb^{tas} sr' tactus et gusts si dni deamus vi
ue no pt hoi otige q tactus et gusts st nobis
ncia ad vita. Ost qz q si i ssbil pot sit qsistit
i mi9 ocupiscedo et mi9 delectado q sit ncm
ne ste ocupisce^{a} ncij ad ne sustetaco et ita
sit q^{m} ad potu mo sit et fames no st i ptate
nra. 2° pz ho de dlcari q nali ncie delectato
st adepco rei ocupiste si i ocupisce no e i pta
te nra st q neqz deltari. Ost ho qz aut^{te} ai9
3° hs diuidet ocupiscecias i qns oues et pas de
n. ois n. ocupist qn i diges fuit sicu ul hindu ci
bu qtz at alis et ktm i q homerus iuuens et e stas
et pens pot dr i nalibs qde ocupiscecias pauci
pcat ei vnu plus i. vo° tm. s. i plus vn eust is
mts. n. pcm anb i pedit appe^{ti} et i digecia
Et no e vicu q oportunu hoi bn disposito
2m vtute s3 i sb^{tas} q ositsit i toli excitacoe
delectaco^{m} spualiu e oportua hoi bn disposito que
cusrij p° hi vnt. peccat q pcm e oz sestiga
adonis exoca. irracionaliu pa^{omi} et ait
in de morte sua dr q phs pmus et pfius mor
tificauit oia desideria sua i gestatce et potu
et cuvtu. Ost qm° or 8^{uo} phorum dr i pplogo qem
ho pfius in stis sseis audit vilictate appe^{tiu}
spualiu eiciet eos omo et odiet odio metio
Ut i^{d} no e viciu q pde ad acqsicoz v^{tis} s3 i ss^{tas}
q qsistit i hi fuga delectacom ul i mlta fu
ga vz ad acqsicom v^{tis} dr ait 2° hui9 q si vo
lumus hre vtute q oz no hre ad delectaces
sic senes plebs romanorum se hebat ad hele
na sicut se hebat ad ipaz q no solu vole
bat ea tage s3 et neqz vide dr ait sic
in omi ea maiore obsuada delectatonu

et delcta^{le} no n. no accipietes iudicias ea qse
nes plebes paciebat ad helena ho oz pati ad et
nos ad delcta^{3} et i oibs i°ri dice voce sic i abicie
tes ipa mi9 pcabi9. Ut ee viciu s3 i nob ap
motiuq pucit iudiciu rois et elcoz volutatis
tn io ad optia q i depre p° hs s3 n^{m} e i nob mo
tm ad in sbili^{tes} qz ro no tn adoptia depce
uz volucas q i nata e seq iudiciu rois n p
appe^{m} ss^{um} tha n ss9 a' appe9 ss^{us} q i clinat
nalit ad elcces spual. Ad pp^{m} vlt exp
Ascedu q h' pissibi^{te} nos itelligi9 hitu moa
le q qs inclinat adm9 ocupiscedu gustus
a' tacti delca^{lia} et ad mi9 i eis delcatadu q
rca ro dictat. Exhac ei9 descp^{e} stati inci^{m}
e q in ss^{tas} si sit pot e viciu tn q q ra rcz
ro tn qz tz exom tpan^{e} i mi9. Sz tota
qois difficltas stat i videdo q°° sit pot i ss^{tas}
et vn heat ortu deh° dicit qde q i ssi^{tas} pt
sn dup^{r} v°° ptoli carecia passio^{m} sn delca^{3}
ct tactu et gustu. Alio q appe9 et gusu i clinate
ad tlem carecia p°° in ss^{tas} no e viciu q no
e pot hoi sani corpis a' et poteti viue diu s3 2°°
e pot et e viciu. Sz salua reuecia i^{d} no e tolr
vm q viciu p dcto h loqm e hitus moalis
hitus at no e pi iz passio iz opaco mo appe^{tus}
et desideru no st a^{c} q po ul passio ul opa°
Alij dicut q viciu i ssibi^{tas} e pot no i hoibs lco
q^{ois} nalis s3 pucnie pt ex°pua et destuosa q^{one}
nali. Sz ho itm no vr forte vale q sit no
ect viciu moale s3 nale viciu n. moale debz
nob acqri p opacoes ex osuetudie et pelco
his opaco^{m} ut pz i 2° ethycorum. Io vr mi q mo9 possi
pcea pod9 e tlis q ho pcipies mala et tpitu
dines exomunia omestio et potacio puenietes
pt m^{em} se iudicare q delcacoes tibi et potqsmt
omo q na pati pt abiciede et ho sic iudica
tu pt volucas elige et ita ipa cibaria e
hgz i epta ne et pautora q na exopetet et
mltories ita facies hitua^{bit} et sat oredi dz
q q^{ois} q i nalitas mltu iuuat ad inclinandum
his iudicia erronea et elcces vicosas et p
qns ad dui hitus gna^{3}. forte et q et tibi pin
i qbs a'ijs fuit asweti9 app^{m} i ficiut ut no
appetat qd e appetedu ul q9 eet appetedu
ad debita ne sustetacoz et ad decete vita
Dico q° q hit9 i nob sit gnat9 i clinat nos
ad mi9 appetedu et mi9 sumedu et mi9 delcan
du q exoiget debita ne sustetaco et psce stati9
et a^{c} ciustacie oretes e viciu valde q naz
et q bos mores et valde i huanu mi9 tn ma
lu q in tpan^{a} q st q naz valde pz q et q
naz in fiore s. vehetate i cib° alitu mi9 de
bito et q nam media. s. sst^{ez} i mi9 debito q
cupiscedo et delcando q nam supiore. s. ro
nale q ro iubz q oz et q^{m} oz et ita de oibs
alijs ciustacijs. Dico et q e q bonos mo
res q i pedit actu p° dcie no solu ex eo q
oppo^{m} tpacie s3 gnat q gnat corpis naz q
vltra debitu gnata et peiorata oz or^{na} spum
p qns st i ciores et exociores pei9 dispoi et ita
mi9 desine roi p q et iudicu rois ita va
lidu ee et si ita fuit i pedita p° dcia q e na
ro agili^{us} se q et actus om vtutu moaliu
i pedit qo ipa p° dcia e dimiua tlis et hitus

impedit speculatiuos actus fortitudinis quia uult debitum materiato non est bonum bellicos actus exercere. Sed quia multum prodest studentibus haec passio, quia multum tollit iocunditatem et gaudium continuorum et ita de multis aliis. ¶ Dico etiam quod est vitium valde inhumanum quia non solum contra hominem secundum quod homo sed et contra ipsum secundum quod animal et secundum quod vivens et cum, de quo finit, contra naturam rationalem sed et contra sensitivam et vegetativam. Et hoc satis expressit Aristoteles: non enim humana est talis insensibilitas, etenim reliqua animalia discernunt cibos et his quidem gaudent, his autem non. Si autem huic nihil est delectabile neque differt alterum ab altero, longe erit utique ab humano esse. ¶ De isto autem vitio loquitur Seneca in epistola quinta ad Lucillum dicens: Videamus ne in proposito admirationem parere volumus ridicula et odiosa fiunt. Nempe propositum nostrum est secundum naturam vivere, hoc contra naturam vivere est propter torquere corpus suum et faciles odire munditias et squalorem appetere et cibis non tantum vilibus uti sed et tetris et horridis. Quemadmodum desiderare delicatas res luxuriae est, ita usitatas et non magno parabiles fugere dementiae.

¶ Dico ulterius quod talis insensibilitas minus est vitium quam intemperantia quia opponitur virtuti scilicet temperantiae ut dictum est in secundo libro et quia de insensibilitate facilius est reddire ad temperantiam quam ad reddendum inuitat ... in tractatu appetitus ad delectationes et quia per consequens eius ad naturam minus potest capere augmentum et quia minus tollit usum rationis ... in vita in temperatoribus in gestationibus consumit et in potibus diuitiis et sompnis vel corporis precautionibus his autem minus debito utitur scilicet tempus hic vacandi rerum.

¶ Sed si dicatur quod quia magis est vitium quod peccat contra naturam rationalem (?) sensibilem et vegetabilem contingit in insensibilitate ut dictum est quam quod peccat contra rationalem solum contingit vitium esse in temperantia. Dicendum est ad hoc quod in temperantia similiter peccat contra naturam sensibilem quia in sicut appetitus sensitiuum ut dictum fuit in alia quaestione. De isto ablato minus peccat et contra vegetabilem quia mala potest fieri digestio tanti cibi vel potus unde generationes eueniunt infirmitates et etiam mors et item quia virtutes inferiores nullius sunt nobilitatis in comparatione ad virtutem superiorem ideo vitium magis minus esset quod peccatum contra rationem multum quam id quod minus peccatum contra rationem sed plus contra virtutes inferiores. ¶ Sed sciendum quod quia medium virtutis est ad nos et non rei concedendum est quod monachi et alii religiosi vel et alii sacerdotes huius modi in quibus tribuit opus quae si ieiuniis et aliis strictissimis abstinentiis corpus suum macerant ut ardor et pulchritudo naturae suae deminuat multum ad eternam adipiscendam salutem ipsi non peccant sed magis opus operantur temperantiae dummodo in tanto deficiant quod pereant rationem et inde egritudines maiores incurrant. Quia si ita facerent principes et milites et manuum operatores et alii quibus incumbit a potentibus subditorum dirigentes esse et quibus incumbit corpore hos sustinere labores ipsi forte peccarent contra vitium insensibilitatis. ¶ Ad rationes dicendum est quod vitium insensibilitatis non consistit in tali exstinctione sensus vel appetitus sensitiui quod tollet statim vitam. ¶ Ad secundum dicendum est quod non famescere vel non sitire sed non sunt in vita propter te tamen in nobis quod minus accipere de cibo vel minus delectari quam exigit natura vel status personae et exercitii assuescere potest et quod fames et sitis non fiat in nobis nisi secundum exigentiam eius moderate suspensionis et quod autem non delectaret appetitus. ¶ Ad tertium

autem et exercitiis potest dici quod in moralibus tanta habetur exigentia directe et errore ut dicitur primo huius quod non est bene possibile certo capere veritatem simpliciter et sine exceptione unde sicut dicitur primo rhetoricae et quarto huius omnes in moralibus communiter dicere verum sed non sit verum sed ut in pluribus. Quia quamvis rarum peccatum in concupiscentiis naturalibus et remissione in minus propter quod et in insensibilitate fiunt pauci valde ut dicitur in littera. Ideo simpliciter dixit peccatum in minus aliquali indigentia pluribus de hoc et magis proprie dicitur. ¶ Ad aliud dicendum quod in insensibilitate nulli est operari ad eius consuetudinem. Dicendum est quod prolis procreatio incedit intentio quia accidit quod iudicium rationis intellectus propter quod ita sicut mortales debent omnino exercitari ut non solum in maneat procreatio rationis in gradu rectae rationis. ¶ Ad auctoritatem Aristotelis dicendum est quod philosophus prius sit mortificat delectationes quia nec potest aliquid succedi ipsum potest ratio sed non sit mortificat quantum ad compellere. ¶ Ad secundo dicendum ad auctoritatem quod philosophus prius vilitate appetitus possit eis et post et odio odiet maxime sed vilitate ablata sibi remanebit spiritualis appetitus consortium rationis. ¶ Ad aliud dicendum quod in insensibilitate non prodest acquisitionem virtutis. Ad auctoritatem Aristotelis dicendum est quod loquebatur de delectationibus excessiuis non de his quae conueniunt ad naturae sustentationem et statui honestati. ¶ Ad ultimum dicendum est in quo aliquid possit esse motum in nobis ad insensibilitatem dicendum quod ratio propter adoptata deceptionem si non sint decepta propter diminutam rationem vel propter sophisticam rationem vel aliter et sic patet. Quaeritur 2a.

Utrum temperantia sit circa delectationes

tactus et gustus solum. Quod non quia circa delectationes corporis spiritualem est dare virtutem et quod moralem et non autem quod temperantia sit sed prudentia in aliis virtutibus ... autem quod ubi est dare medium laudabile et extrema vituperabilia est dare virtutem moralem. Modo sic dicit Aristoteles: visus vel visus esse et ut autem gaudere et his per coloribus figuris et scriptura et secundum superhabundantia et defectum sicut et his quae circa auditum. ¶ Item magis in digestibus virtutem moralem admoderandum delectationes quae magis in nata sunt capere augmentum quia primo magis possunt superhabundare et per consequens esse magis vitiosae sed delectationes visus sunt magis in natae capere quam tactus et gustus igitur magis indigent virtute morali admoderandum eas quam tamen non videtur nisi temperantia. Probatur quia sensus visus inter ceteros magis diligimus primo metaphysicae sed delectationes maxime sunt innatae augeri circa id quod magis diligimus quia dicit philosophus viii huius vicarium quod circa delectabile atque dicitur amicus talium ut pro eius quidem amanti equum. ¶ Item circa illas delectationes est temperantia moderatrix circa quas est intemperantia excessiue sed temperantia est circa delectabilia visus in istis per quidem qui luxuriose et excessiue delectantur in aspectibus mulierum. ¶ Sed in oppositum quia tales non delectantur in visu per se sed ut refertur ad tactum sicut dicit Aristoteles quod canes non gaudent per se lepore odoribus sed cibatione odoribus autem gaudent in ordine ad cibum. ¶ Et quia secundum hoc luxuriosus non magis delectare in visu pomus mulierum quam altius in ipso pruritu iudicare esse dulciorem tactus sed signum est forma quia si esset mulier corporis figurae et superiorum colorum quamuis esset lemissima operatissima et omnino tactum sine visu proportionatissima non de

lectare in ea 2m visu q videt q i tpanta ta
visus delectaoz ¶ Jt tulius diffines tpantiam in
sua rethorica dt q tpantia e ronis i libidine
atqz i alios no rctos impetus i fima et mo
derata dnatio / mo gstat q no solu ca delca
cões tactus et gustus st no rci impetus dc et q
tpantie ptes st gtinencia clemencia et modes
tia / no clemencia no solu e ca delectaces tactus
et gustus i e ¶ Jt seneca i libello suo de
eor vtutibus cardinalibus loques de gtinencia q
capit p tpantia dicit si gtines es cuctas esto
benignus no blandus petius familiaris o
bus eqs / h at no solu hnt locu cca delectaces
tactus et gustus i e ¶ Dptm wlt aps q dicit
q delectaces cca amabiles no e tpantia ul
intpantia / sz cca corpales / no oms qm no
e cca delectaces visus ul auditus ul olfactus
n 2m actus sz tactus et gustus ¶ Sciedu est
q aps wlt i aiales et corpales qm distictio
sic exponie vi q pares st q i aia tm fiut
ul patiete corpe et hee st in te et vot de
lectaces at corles st que fiut ul appetuu siue
i ferut patiete corpe / sz h no vi qbusda
bn dcm na delectaces et tristie ca hores et in
hoiates at cca petines et eay ammissioez
at ca pntiaz aicoy et eoy absetia et reces
su videt sz aps ee delectaces aiales et et
p qns et trste aiales / sz in hijs sepe vidit corls
ssles et no les paz io no videt aiales ee
ille sole q fiut ul patiete corpe ¶ Et ad
ia isti obiectoi acqesciut et dicit q p pas
sioes aiales intedit aps delectaces que
fiut 2m intiore apphesioz / corpales at p
extiore / apphesioez 2m intiore cu sp ex
tiores sint mag corpales / q at dc de
lectaces si ul patiete corpe sz mag mete
dicit q h dcm no simplr dz in telligi sz
gpatie q mag patit corpus 2m extiore
apphesio qz 2m intiore cu sp extiores siut
mag corles et itiores mag spuales ¶ Ar
pt dici q h aps ide itedit p istaz diuisioez
delectacoiu q itedit p diuisione gcupiscece aps
p rethorice v dc gcupiscecia n e delectabil
appetus / gcupisce aps at hee qde irroles st
hee at cu roe qs qo vocat h aiales s put
aiale ab aia hut dnia vocat irroles et
qs vocat h corles vocat illic irroles et
q ita sic pz satis i spiciet pcessu eius hic et
illic / vocat n gcupisceciam corles ea q p
tactu et gustu fiut et q 2m auditu et olfatu
et visu ut pz in lra / easde at vocat illic ir
roles dc n dco at irroles qde qsciq q9
cupiscut no ex eo q e estimare ad st at eles
qciqz dnr ee tna sic q p corpus expiut / q
ide intedat p roles et aiales appz q de ro
libus dc / dco at delectaces cu roe qsciqz ex
pswasas ee multa n mlt n et vidisse et gcu
piscut et possidisse q audierut et pswasi fu
erut / et vi in 2m h dcti q gcupiscas sic de
lectaces istas vocat irroles q nob in fiut
absqz om pria roe aliqa in te p q nob
alq appet bonu vl vtile et et infuco delecta
bile q no indicatet p sp pnciale indicium

aniqdi st amor honoy ul disciplie ul fabulay
ul petinay ul amicoy sp q neqz brut q
venit neqz pueu au visu rois etia at po
aps ee delectaces nales de qbus dc aps ul
patiete corpe / q no debz in telligi qn sepe
ex honoy dispendio ul amissioe petine t
bet ho colr et sptlr sz q no sit tbat no
expori tbatoe volut / pria qra indicio
rois ¶ 1o sciedu q qz delectao tat expap
hesioe gueietis et apphesio pt si p q sp ex
tioy et eis metibus et piutiores puieedo ome
inditiu rois io delectaces / tactus et gustus
st gnes nob et brutis / ipe au qoy sptui nt gne
delectaces brutis / sz nob tm et dico ipe q bru
ta bn delectat 2m visu et auditu et ofolfatu
i roe ad tactu et gustu s s p visu auditu vl
olfatu manifestat eis obm tactus et gustus alr
no et hoc e q dicebat aps / no e at i alijs
alibus sz hos sp delectao pt q p actus neqz
n odoribus lepoy canes gaudet sz cibatoe sp
au odor fe neqz leo voce bouis sz comestoe
qm at ipe e p voce sentit et gaude vtiqz
at vi et cerv at m vides neqz i venis cuu
sz aest ite capra sz qm cibu / et ia de odoribus de
clatu e suffitiet in libo de sp et sato q odo
res aliqi 2m se sapores qp sp et 2m sapoy
sp dnr et isti no st 2m se ipos delectabiles
sz 2m rcez ad sapores et ad gustu ppt ibi dez
dc aps / videmus q odores cerinioy et piscium
st delectabiles esurientibus et appetetibus cibu /
repletis at cibo et no indigetibus no st de
lectabiles sz pocius abhoiabiles et isti st gnes
nob et aialibus ¶ Alij st odores 2m se ipos si
rloe ad cibu delectabiles / vt q rosay ul vio
lay et alioy floy / no n g cibi gaudemus
i odoribus rosay et delectaces ca eles odores
st ipe nob / no n videmus q canes ad odores
rosay attedat taqz in hijs delectacoez hn
tes ¶ Et si aialia no gaudet odoribus rei n
rloe ad cibu ul ad coytu ul ad aliq hmoi
ptines ad salute vite / vide ea roe q n
alr debet gaude 2m visu ul auditu / na n
q i natis suis differet hm dat i sfluis dedit aia
libus sp som ad vite salute s ad pseqdu vi
te vtilia et fugiedu coyua et nociua / pp q
ut pz 3o de aia / na no dedit alibus eire fixis
sp deloge ppietes sum obm q frustra
dedisset cu pcepti psequi no possz obm sz gm
alm pcessiuo dedit taqz nectiores / sz etia g
alia saluari sp at no som dati st hoibus
ad vita saluada sz et pp gnosce ut s i te
inspiciet inq nob excedimus alia bruta
pp q et i mlt sensibus q ul nob et vite salute p
ficiut delectamur admirado na sic dr p
rethorice addisce et mirari delectabile ut ad
mltu / ams io ibide dat q i mirari e gcu
pisce addisce at in id q 2m natz gstituit
¶ Et ob hoc et dat metaphisice q sp nos pp se ipos
diligimus et maxie sp visus ¶ Sz bn obitir
isti nobili / qm aues videmus in cantu suo
delectari et no pp cibu / ad q dicedu e q si no
pp cibu tn pp coytu q ad sp tactus spectat
delectant aialia in cantu suo / na naqz
pp solitudine espiciez et labore qm st in fetuu

no(n) gn(er)ac(i)o(n)ib(us) (et) (com)p(ar)ac(i)o(n)ib(us) (et) nutrico(n)ib(us) ordina(n)t(ur)
delectac(i)o(n)e(m) vbiq(ue) admixta s(cilicet) in coytu i(n) lasci-
uijs vbiq(ue) p(ro)ce(ssi)b(us) (con)comitatib(us) (et) se(ct)ib(us) q(ui)
fiu(n)t p(ro)ca(n)t(us) (et) ludos (et) alios gest(us) mult(os)
p(ro)p(ter) q(uod) (et) h(uius)m(od)i bruta no(n) n(isi) i(n) ca(n)tib(us) (et) vllula-
tib(us) (et) vocib(us) ad sua(m) sp(eci)e(m) p(er)tine(n)tib(us) (et) eis
si(mi)lib(us) delecta(n)t(ur). ¶ H(uius) a(utem) vis v(idetu)r q(uod) sep(tem)
p(er)ponede s(un)t (con)clusio(n)es 2(a)m a(ris)to(telem). ¶ p(r)i(m)a e(st) q(uod) ci(r)c(a) de-
lectac(i)o(n)es (ani)males no(n) e(st) t(em)p(eranci)a q(uod) p(ro)p(ter) (con)ue(n)ie(n)cia(m) co(n)-
fessio(n)e p(ro)ba(tur) v(idetu)r a(ris)to(teles) q(uod) s(cilicet) q(ui) ci(r)c(a) ho(n)ores u(e)l
disciplinas a(u)t fabular(um) narracio(n)ib(us) a(u)t p(er)e-
cinas u(e)l am(i)cos delecta(n)t(ur) neq(ue) t(em)p(er)ati neq(ue)
i(n)t(em)p(er)ati d(icu)nt(ur). ¶ 2(a) (con)clusio e(st) q(uod) ci(r)c(a) delectac(i)o(n)es p(ro)p(r)ias
visu(i) audit(ui) (et) olfact(ui) no(n) e(st) t(em)p(er)a(n)cia q(uo)m(odo) eo(dem)
p(ro)bat a(ris)to(teles) dice(n)s q(ui) e(n)i(m) gaude(n)t h(ii)s q(ue) p(er) vi-
su(m) p(er)cip(iun)t(ur) colorib(us) (et) figuris (et) sc(ri)pt(ur)a neq(ue)
t(em)p(er)ati neq(ue) i(n)t(em)p(er)ati d(icu)nt(ur) si(mi)l(ite)r a(utem) (et) de h(ii)s
q(ue) circa auditu(m) s(imi)l(ite)r h(abe)nd(um) e(st) n(on) gaude(n)tes me-
lodijs (et) yp(ocr)esi n(on) in t(em)p(er)at(us) d(icitu)r neq(ue) eos q(ui)
u(e)l oz t(em)p(er)atos neq(ue) eos q(ui) circa odore(m) p(er) 2(a)m
acci(den)s gaude(n)tes n(on) malor(um) u(e)l rosar(um) u(e)l
timiam(at)(um) odorib(us) no(n) d(icitu)r in t(em)p(er)atos s(ed) mag(is)
eos q(ui) vnge(n)tor(um) (et) c(etera). ¶ 3(a) (con)clusio v(idetu)r e(ss)e q(uod) (et) c(irc)a
delectac(i)o(n)es gust(us) p(ro)p(r)ias h(oc) e(st) p(ro)ut no(n) reducu(n)t(ur)
i(n) delectac(i)o(n)es tact(us) no(n) e(st) i(n)t(em)p(er)a(nci)a q(uod) nullos
i(n)t(em)p(er)ator(um) vidi(mus) in op(er)cio sapore vini gau-
dere si sup(er) po(n)it(ur) lingwe n(on) p(ro)p(ter) ip(s)or(um) i(n) (com)pa-
r(ati)o(n)em (et) si q(ui) gaudet delicatissi(m)is saporib(us)
vte(n)tes t(ame)n moderate cibis (et) potib(us) no(n) d(icu)nt(ur) ip(s)os
i(n)t(em)p(er)atos e(ss)e q(uo)m(odo) sic d(icit) a(ris)to(teles) ip(s)i q(ui) vinu(m) p(ro)-
bat (et) pulme(n)ta (con)dit (et) no(n) mult(u)m gaudet
h(ii)s q(ue) ad cibac(i)o(n)e(m) (et) potac(i)o(n)e(m) no(n) i(n)t(em)p(er)ati d(icu)nt(ur) s(ed)
v(s)ui moderato o(mn)is q(ui) fit p(er) tactu(m) d(icu)nt(ur) i(n)t(em)p(er)ati
(et) i(n) cibis (et) i(n) potib(us) (et) i(n) venereis d(icti)s p(ro)p(ter) q(uod) (et) d(icit)
a(ris)to(teles) (et) oravit q(ui)d(a)m p(h)ylo(xenus) eryx(ius) (con)s(tru)ens gu(tt)ur
ip(s)i(us) lo(n)gius gr(u)is fi(er)i delectat(us) tactu.
¶ 4(a) (con)clusio e(st) q(uod) circa delectac(i)o(n)es tact(us) e(st) t(em)p(er)a(nci)a p(ro)-
bat p(ro)loq(uen)tu(m) adu(er)si(tat)e cu(m) n(on) sit c(irc)a delectac(i)o(n)es
tact(us) h(oc) a(ute)m q(uod) gulosos o(mn)es (et) luxuriosos
i(n)t(em)p(er)atos e(ss)e dicim(us) t(ame)n (et) ci(r)ca delectac(i)o(n)es
tact(us) s(imi)l(ite)r h(abe)ndat s(ed) c(irc)a q(ue) e(st) t(em)p(er)a(nci)a excede(n)do
circa no(n) e(st) t(em)p(er)a(nci)a mediando (et) o(mn)is h(oc) (con)cedu(n)t.
¶ 5(a) (con)clusio q(uod) c(irc)a delectac(i)o(n)es tact(us) no(n) o(mn)io (con)st(at)
t(em)p(er)a(nci)a q(uo)m(odo) sit alij s(ensu)s no(n) solu(m) dati s(un)t nob(is)
ad salute(m) vite s(ed) (et) p(ro)p(ter) (con)gnosce(re) ita (et) tact(us)
p(r)i(n)cip(alit)er sit nob(is) n(e)c(essari)us ad s(ensu)s i(n) nob(is) o(mn)es p(ro)p(ter) ip(s)or(um)
vtilitate(m) (et) n(on) a(lia)ge debe(n)tes p(ro)p(ter) se ip(s)os dilig(imus)
l(icet) p(ri)mo int(er) ce(te)ros maxi(m)e diligam(us) sic d(icitu)r p(ro)he-
mio meth(aphisi)ce p(ro)p(ter) q(uod) a(utem) (et) q(ue) s(un)t delectac(i)o(n)es tac-
t(us) p(ro)p(ri)e nob(is) in q(ui)nib(us) c(er)ta no(n) (con)ue(niu)nt alia si(mi)l(ite)r
(et) multe fiu(n)t nob(is) delectac(i)o(n)es i(n) q(ui)b(us) d(icitu)r l(i)b(er)alib(us)
l(i)b(er)alib(us) ut app(ar)ebit in 5(o) (et) in actib(us) serio-
sis h(uma)n(is) (con)iu(n)ct(us) q(ui) no(n) solu(m) p(er) a(ni)m(al)es s(un)t s(ed) p(ro)p(ter)
tu(m) (et) exce(ss)(um) in h(uius)m(od)i a(utem) delectac(i)o(n)ib(us) gau-
de(n)tes n(on) ob h(oc) t(em)p(er)at(us) d(icitu)r u(e)l in t(em)p(er)at(us) ergo
circa h(uius)m(od)i delectac(i)o(n)es no(n) e(st) t(em)p(er)a(nci)a u(e)l i(n)t(em)p(er)a(nci)a
(et) hanc (con)clusio(n)e(m) cu(m) sua declarac(i)o(n)e i(n)tendebat a(ris)to(teles)
cu(m) dixit (et) n(on) l(i)b(er)alissime cap(iu)t q(ue) p(er) tactu(m)
delectac(i)o(n)u(m) ablate s(un)t s(cilicet) abiect(is) delectac(i)o(n)ib(us)
c(irc)a q(ua)s e(st) t(em)p(er)a(nci)a p(r)i(ma) q(ue) in gi(m)nasijs p(er)-
t(i)ne(n)tor(um) (et) calefac(i)o(n)e f(ac)te. ¶ 6(a) (con)clusio q(uod) c(irc)a de-
lectac(i)o(n)es alior(um) s(e)n(s)uu(m) p(ro)ut ref(er)u(n)t(ur) ad delecta-

c(i)o(n)es (et) (con)cupiscencias a(utem) tact(us) e(st) t(em)p(er)a(nci)a q(uod) v(ir)tute
mod(er)a(n)s circa fi(n)e(m) d(ebe)t mod(er)are circa ea q(ue) ordi-
na(n)t(ur) ad fi(n)e(m) (et) q(ue) da(n)t i(m)petu(m) ad fi(n)e(m) s(ed) delecta-
c(i)o(n)es (et) (com)placencie q(ue) fiu(n)t p(er) alios s(ensu)s circa ca(n)-
gi(n)ilia ordina(n)t(ur) ad s(e)c(un)d(u)m delectac(i)o(n)es tactus
(et) da(n)t i(m)petu(m) ad eas circa q(ua)s no(n) mod(er)at t(em)p(er)a(nci)a
si(mi)l(ite)r d(ictu)m fuit i(n) 4(o) a(ucto)r(um) p(ate)t q(uod) cu(m) v(ir)t(us) sit h(ab)it(us)
electiu(us) e(st) electio sit eor(um) q(ue) ad fi(n)e(m) n(ecess)e e(st) 2(a)m
v(ir)tute h(ab)ere se b(e)n(e) no(n) solu(m) circa fi(n)e(m) s(ed) (et) circa
ordi(n)ata ad fi(n)e(m) (et) (et) q(uod) no(n) p(ot)est f(ac)ili(te)r rep(ri)mi
finis n(isi) rep(ri)ma(n)t(ur) ea q(ue) da(n)t i(m)petu(m) ad fi(n)e(m) b(revite)r p(ate)t
s(ed) p(er) expe(r)ie(n)cia(m) (con)stat n(am) q(uod) odor color (et) sa-
por delectabiles i(n) cibo (et) potu mult(u)m auget
(con)cupiscencia(m) cibi (et) pot(us) (et) delectac(i)o i(n) visu ip(s)or(um)
si(mi)l(ite)r (et) vis(us) pulch(r)e mulier(is) (et) ca(n)t(us) p(ro)monet
i(n)t(em)p(er)atu(m) ad (con)cupiscendu(m) v(s)u(m) ei(us) ita q(uod) absq(ue)
tactu fit i(n) eo s(e)pe ma(teria) (con)moc(i)o me(m)bror(um)
ad coytu(m) ordi(n)ator(um). ¶ Est circa 1(a)s delectac(i)o(n)es
u(e)l (com)placencias e(st) t(em)p(er)a(nci)a q(ue) s(un)t (con)ua(tiue) ci(r)ca
de absencia tang(i)bil(iu)m s(ed) (com)placencia a(u)t(em) s(ensu)u(m)
circa s(un)t h(uius)m(od)i s(un)t 4(o) a(ucto)r(um) p(ate)t p(er) a(ris)to(telem) s(ed) in t(em)p(er)at(us)
q(ui)de(m) e(st) i(n) (ex)pecta(n)do mag(is) q(uod) oz q(uo)m(odo) delectabilia
no(n) adipisc(itu)r t(em)p(er)at(us) a(utem) in no(n) exp(e)ct(an)do absencia
s(ed) (ex)p(er)ime(n)talit(er) a(utem) (con)cre(t)os (et) si(mi)l(ite)r videm(us)
q(uod) gulos(us) cu(m) vid(et) cibu(m) q(ue) p(er) visu(m) a(u)t olfactu(m) in-
dicat e(ss)e delectabile (et) vti no(n) p(ot)est ip(s)o ard(et) sup(er)
eu(m) (et) multas vellet i(n)honestates (et) labores
i(n)currere ad h(abe)ndu(m) ip(su)m (et) ad 1(a)m p(ro)p(ositi)o(ne)m p(ate)t exp(ressi)o q(uod)
d(icit) a(ris)to(teles) (et) (con)t(ra)ri(um) q(uod) t(em)p(er)at(us) s(ed) in visu (et) olfactu
delectac(i)o(n)e(m) circa tactu(m) facit ei (con)t(ra)ri(um) (et) ardo-
re(m) i(n) app(et)itu cu(m) no(n) possit eis vti (con)t(ra)ri(um) ut d(icit) a(ris)to(teles)
no(n) adipisce(n)s q(uo)s (con)cupisce(n)s cu(m) (con)t(ra)ria e(n)i(m) (con)-
cupisc(enci)a p(ro)p(ter) q(uod) (et) d(icitu)r in p(ri)mo h(uius) q(uod) s(enes) plebis se(ni)s
pacieba(n)t(ur) ad helena(m) h(oc) oz pati (et) nos ad de-
lectac(i)o(ne)m (et) (et) i(n) o(mn)ib(us) ip(s)or(um) dice(re) voce(m) plebis n(am)
senes no(n) diceba(n)t helena(m) fugie(n)da(m) c(irc)a tactu(m)
s(ed) (et) c(irc)a visu(m) q(uo)m(odo) aspect(us) p(ro)p(ter) ei(us) pulch(r)itudi(n)e(m)
excitabit (con)cupiscencia(m) ad ardore(m). ¶ 7(a) (con)clusio p(ot)est
po(n)i q(uod) t(em)p(er)a(nci)a e(st) mag(is) de circa delectac(i)o(n)es gust(us)
q(uam) circa delectac(i)o(n)es alior(um) s(e)n(s)uu(m) puta vis(us) au-
dit(us) (et) (et) olfact(us) t(ame)n q(uod) gust(us) e(st) maxi(m)e p(er)indi-
cat(iu)s (con)ueniencie cibi (et) pot(us) c(irc)a q(uo)s s(un)t t(em)p(er)a(nci)a
p(ro)p(ter) q(uod) gust(us) post tactu(m) e(st) maxi(m)e n(e)c(essari)us (et) alib(us)
(com)mu(n)issi(mu)s (et) i(de)o d(icit) a(ris)to(teles) q(uod) c(irc)a tales delectac(i)o(n)es
t(em)p(er)a(nci)a (et) i(n)t(em)p(er)a(nci)a e(st) q(ui)b(us) reliq(u)a alia (con)mu-
ta(n)t vn(de) s(er)uiles (et) bestiales videt(ur) h(oc) a(utem)
tactu(m) (et) gust(us). ¶ Sciendu(m) e(st) t(ame)n q(uod) p(ro)p(ri)o t(em)p(er)a(nci)a
e(st) n(ecessari)a c(irc)a venerea ip(s)a e(st) mag(is) circa visu(m)
(et) (con)sequ(i)t(ur) c(irc)a auditu(m) mi(ni)me a(utem) c(irc)a olfactu(m) (et)
gustu(m) in q(uan)t(um) e(n)i(m) ip(s)a e(st) c(irc)a cibos (et) pot(us) ip(s)a
mag(is) e(st) c(irc)a gustu(m) (et) (con)s(equentu)r c(irc)a olfactu(m) (et) p(ost)ea c(irc)a
visu(m) (et) mi(ni)me c(irc)a auditu(m) q(uod) vis(us) maxi(m)e indi-
cat de venereis sic gust(us) de cibo (et) potu p(ri)me
p(ri)me v(idetu)r exp(re)ss(u)s a(ris)to(teles) in (com)p(ar)ato (con)clusio(n)e ¶ hinc t(ame)n
expressi(m) q(ui)d(a)m addu(n)t s(e)c(un)d(u)m (con)clusio(n)em s(cilicet) q(uod) t(em)p(er)a(nci)a no(n)
sit p(ro)p(ri)e (et) p(r)i(n)cip(alite)r c(irc)a delectac(i)o(n)es p(ro)p(ri)as vis(us) au-
dit(us) (et) olfact(us) e(st) t(ame)n c(irc)a eas (con)u(enien)t(er) (et) 2(a)rio (et) hoc
dicu(n)t p(ro)p(ter) p(ri)mas r(ati)o(n)es in p(ri)n(cipi)o q(uesti)o(n)is ad dicta(m)
p(ri)mo q(uod) plus e(st) dicu(n)t q(uod) t(em)p(er)a(nci)a h(abe)t se c(irc)a de-
lectac(i)o(n)es in t(antu)m q(uod) i(n) eis e(st) si(mi)l(ite)r h(abe)ndat delecta(r)i
sic mi(ni)mis delecta(n)t(ur) in q(ui)b(us) maior(um) s(un)t a(u)t
nichil ad bellicu(m) adisce(re) p(ro)ta(n)ta vita (con)tigit

& in eis a delectacõe defice & ita i eis e accipe
mediu virtutis q no vr ee n tpan^a ¶ Sz hec
9° no vr ee via ad huiq^i in pbatõis evidēcia
nondu e & pp diusos loqtes phos de vtu
tib^9 diligēter ad itēdu e pp quod pr solet
disting^wi moales virtutes vo^o sic ex distic
cōe oboz & ista e artissitõssia distīctio q
mt cetas sol^9 sufficiet diuidit ars^l. ¶ A^o
solet distingwi ex diusis pprietatib^9 qs oms
vna q^z vtz obsuat cu pp^u sibi obm & h^oc dis
tingwēdo posu^nt senece & tuli^9 q^or virtutes
cardinales & pncipales q^p vna e q firmat aim
in ope bono cca difficilia & e for^do q gnis
e cum opi vtuoso & 2° h^9 d^r q opa vtuosa
no fiut n firme & i mobilit fiat & h^o gueit
om vtuti 2^m q e hitiu^9 n. ct difficile &
laboriosu pt hre se bn n ad h^o mo ne psi
tu & 9sivetu^9 inclinet. vn & tuli^9 d^r q vtz
e hitz mo ne rōi ɋsentaniis vtz n. ex 9sive
tudie fit 9sivetudo n. e alca na ¶ 2^a vtus
e q modat excessu & defcm i passionib^9
& opacōib^9 & e tpan^a q & e gnis om opi
vtuoso cu i om ope cca q e vtz sit sit hum
dacia pua & defcct^9 vitupabilis & h^o gueit
om vtuti 2^m q e medietas inedij eleua
¶ 3^a vtz inesinat pacōes & opacōes adistos
ad qs opandu & dirigit ad gne bonu & e ius
ticia q & e gnis oi opi vtuoso sic dicet
in q^o. ¶ 4^a vtus e p^udēn^a q & e gnis oi opi
vtuoso i q^m oz mediu vtutis detiatu ee ne
ut vtiqz sapiēs detiabit. ¶ Sic g^o distingwit
tuli^9 vtutes pmo de officijs dices. ome q
e honestu id eor pcin orit ex aliq a. n. i p
spiciētia veri solcia q vsat q d^r q^m ad p^udēn
cia a^t in hor soti^te tuēda tribuēde q st sui
tuiqz & rex 9ttrax fide q d^r q^m ad insticiz
a^t in an excelsi a^t invicti magne a^t robe
d^r q^m ad forti^e a^t in om q sunt q cuqz dicut
ordie & mo q d^r q^m ad tpanciā ¶ Et tu ia
potes vide q illc vtes q fuert i pn^o qois ad
ducte auc^te tulij & senece hēt sua via pce
dut & no pnt alr bn dca expon eox de pp^b9
& pprietatib^9 qs mt e^or virtutes attbuūt & q.
sic ois distingwētes virtutes assignaveru
pp^es inos ptequt effcus vtutis q casualit p
mistue & inordinati valde pmiscētes sepe
pp^es su inos vtutu ex obōx d^ce supptas ei^9
q 2^m diusos act^9 a^t diusos ɋcedi inos cca
ide obm sumut a^t & eis noib^9 q diusas
eaxde vtutis pprietates assignat ¶ Hijs i^2
visis q tpan^a no debeat dici vtz gnalis su
mēs pp^e loq^do pprietas gnis om actui vtu
oso sz q debeat ee vtz sp^l. & cca sp^le obm no
pt ɋcedi q sit cca delectacōes pp^as a^ox sum
attactu & gustu n^c ct delectacōes i t^9 na pan
rōe eēt ct delectacōes in pecūiis honoib^9 &
ludis & oib^9 alijs q e f^m q cca h^o alie ponu
virtutes sp^les. ¶ Et passiōes ptinetes ad ual
de desppatos inoes & q. nllaz hntes ad vi
ce 9nexionez ul opo no videt ptine ad ea
de vtute sp^lez sz delectacōes tact^9 & gust^9
ac & a^ox sp^ium in ordie ad delectacōes tact^9
& gust^9 valde desppate & 9nexe se hz in
moib^9 ad delectacōes aiales & ad delectacōes

pp^as visus audit^9 & olfcus qm pme sp^ect
ad moez & vita bestiale oio cu in eis gnicanos
alia 2^e ab eleuat ho sup more & vita bes
tiale q^uis ho. n. se male hēat cca eas g^o
i^e & i^e no ptinet ad eade vtute sp^le cu g^o
ct bestiales tpan^a no pt poni nisi equioce
loqn^2 de tpan^a q sit ct huās & ista rōez
noit nob ars^l bn dices no e at neqz in
alijs alib^9 p hos sp^s delectacō pt q 2^m actus
& ct tles gmitat vu puiles & bestiales ee
videt h^o at st tact^9 & gust^9 gmssi^9 ct ers sp^s
2^m q in tpan^a videbit^r vtiqz iuste exp babil
qm no 2^m q hoies sum^9 9oispit sz 2^m q alia
tlib^9 vtiqz gaude & maxie dilige bestia
le ¶ Et h^o pt mag vidi in septio vbi degtine
cia & i 9tinecia tctab^r q^e cca ea de sut ma
tia tpan^e & i tpan^e sic illic d^r ¶ Ad roes
i^2 odm ad pma q cca visu & auditu delca
in^2 mltplices n. cca ludos mltiplices & mlt
to^ns q^ahi^9 2^m detectia 9inetacõis i actib^9 se
riosi & ap^z ia q vtutes sint ct h^oi delca
cōes qm tpan^a q^m ad lasciuias & eutpelia
q^m ad ludos & amicitia sive affabilitas q^m
ad act^9 seiosos ¶ Et delctan^2 alr 2^m istos
& a^os sp^9 pp ipm 9gnosce 2^m se & pp adiuen
cca ob^a ipox qs delctacōes a^t n^l a^t iuvuu
oz repme q disponūt ad bonu rōis & q ct
a^t q mi^9 sp^liu delctan^2 2^m istos sp^9 & ad mo
dandu huiq^i delctacōes oz gcede vtutes a^t
qs moales x d^r albt^9 q no hnt noia i pon
ta q e q n^c difficile e tles delctacōes mo
dare n^c seq eas e mltu disforme pp q n^c
& ars^l curavit de eis tctare ul sic d^r ibi
de albtus vtutes modāt tles delctacōes
tpan^a no pp^e sz 9mt^r accepta & equioce sive
methafoice 2^m q^da sititu^d ad vam tpan^a
sic d^r ars^l de 9tinecia a^o hui^9 aliq & hui^9 d^i
delctacõib^9 sp^r olfcus vtun^2 ad sanitate
via medicie q. s. odoes ceb^o p^p st sic d^r in
de sp^u & sp^ato & q sic p^secut^r eas pp i ordia
tiore eg^ritudis effitiut^r molles de q mol
litie detiab^r in a^o hui^9 & vr^2 q ne ul pau
cissie sint i^os sp^ium delctacōes q modant
i digeat q no st reducte ad a^t qs vtutu
ul malitias sp^liu de q^b9 dixit sine tcta
uit ars^l in 3° lib^o ¶ Ad a^z ro odm e q
no e malu q delectacōes visus 2^m q ordiat^r
ad 9gnosce 2^m se & adisce capiat aug^eu
io ut sic no indiget vtute repmiete & no
mlca vtute pt pdcas forte em q ad hoc
q suffi^nc eutpelia & affabilitas & amiti
cia ¶ Ad a^z gcedi^2 q tles delctacōes q
st in aspectib^9 mlieb ptinet ad tpan^a q
st in a^t ad tactu sz ad obicōne gna dcm
e q delca^o ct sp^lia no pficit^r sn sta^ia sz p sta^z
ul auge ul dim^2 ul colli^2 omnia na sicut in
vino vides aliq i mudicia tu hebis ab
hoiatcem ita q tu no posses id libe q tn
si h^o no vidisses videt^2 tibi bonu & alu
q ia 9medimg ul potaiung si dica^2 nob
q i mudu sint gnat in nob abhoiato
ne stochi vt opteat totu pome exo sic
g^o pz q delctacō ul abhoiatō aliting sp^9
cca obm tle minore ul maiore pulchri
tudo g^o mulier accepta 2^m visu ul
aliq^9 vel d^t delcāz sp^ti sp^s cca tle obij

tacty ei9 accepty 2m auditu reddit vsu
tacty nobiliore pp ymag9 qinis eet p se
nmin9 delcabis io pz q tria in delcacoes
tacty. Alie rões q auct tulij & senece
pcesserit solute fuerit i pte 9ois. qr 28°

Utrū tpantia sit una ūtus

P ssez q no q phy diusos asignt ei9 ss ptes
ut ss. a9 qde 9tinecia cleme9 & modestia
alij at honestate & vecudia. alij vo fra-
gilitate psymoia sobrietate pudicicia cas-
titate & a9 pla. Itē ūtutes dnr p actus
p obā sz acty venerei st mltu dessati & di-
usi agmeste & passione & sir eo obā pu
cibi & potus amulieribs g° cu ita hc oia sit
tpanā vr q ipa no sit una ūty. Itē ille
delcacoes no ptinet ad vez ūtute q spttat
ad diusos & valde dispatos moes ut dice-
bat in a9 qoe. sz delcacoes i cibis & potibs
& delcacoes in veneis actibs st hmoi q
pz p ho q i° i veniunt i nob 2m omez etate
& a pnō vite nob 9mitte hee at no sz p tps
detiata so9 i° &. Ipp9 at auct apo q n disiung
volt in ūtute taq credes ea ee una sola
Rndu q tpancia no e spe n tra delca-
coes tacty 2m se & tra alias delcacoes ut
reducunt i istas sic dem fuit i a9 qoe & si
qs tpancz velit mag 9mit accipe p° est
modata delcaco9 alias ut statim 9cedez
q ipa no eet ūtus una sz plues sic diceb at
in a9 qo. No e g° qo ad pns n vty tpan a
2m q e psci9 tra delcacoes tacty pn cibos
& potus & veneos acty sit una p ss9 ut
ptes. Ad qda i vident qe una p ss9 sb
alena sz no e una p ssez spalissima ut
rões adductas & itm sz delcacoes tacty
sint obm tpan. tu hc no e 2m eade rōz
9nez cu no sit tra oms delcacoes tacty
q dc apo q libalissime eap q ptactu di
lco9 ablate st qr & q neqz tra oie corps
sz tra qsda ptes no g° capit neqz speci
ficat tpan a sm rōz 9nez delcaco9 tacty
g° opz q 2m eap i qsda spales rōes acci
piat & specificet. sz rōes spales delcaco9
tacty st diuse in cibis & potibs & i actibs
veneis g° oz tpanz tra ista diusari ssē
Itē gulositas siue ebetas & luxoria sb vi
cia p ssez d° & opposita tpan e 2m excessu
mo qinis eide ūtuti duo oppoir vicia
vnu 2m excessu altm 2m defcm eo q ūty
e medietas tu no vr q eide ūtuti deat
oppoi pla 2m defcm oz g° q alia sit spē
io tpan e 2m q sibi oppo gulositas ul ebetas
& a9 2m q oppo sibi luxoria. Itē 2m a9 rōz
spētaz delcam i calido & sicco & 2m a9 i hu
do & frigido io fames & sitis videt ee appe
diusi ssē g° delcaco in cibo & delcaco i potu
st alteri & alteri spēi sz tpan a e tra vtraq
g° si ūtutes dnr p obā tpan a no e una
ūtus. Alij at dicut q tpan a e una ūty
2m ssez q q sz delcacoes tacty 2m qs sint
tpan a extedent diuse 2m ssez tu 9silis
mois st q 9silez modu hnt ttedi appe9
s pmodu 9cupiscetie bestialis q at moe
& mo 9sili ettiut appe9 eade ūtute refrenati
pnt. Itē si no eet una ūtus hc eet pp
distictio delcaco9 i cibis & potibs & veneis
actibs pp hc sz no tolli ūnitas ei9 g° & a9
9mt qce q h et tra vte ad ui vte ordiant
potus em ordiat ad cibu tpamtu cibi at no
solu ad corpis nutimetu sz & ad mata ve-
neaz mo eade e ūty tra fine & ordiata ad
fine 9tuqz fuit spē diusa g° &. Itē 9f eade
bor q eade debz ee ūty q modans q puocat
& augmtat ista passione q tria ei9de mor
st. Sz 9stat q delcacoes in cibis & potibs
& ysipuocat ad venea & i clinat sic
sumpto cibos puocat potus 9cupiscetz pp q ista
ea 9mt 9se ad i vice & 9comitat se ad in
vice io ei9de mois st & ad eade spectat ūty
Ad hc 9f ista bor q sz multi ponat q alius
& alius e forsit ss9 tacty calidi & frigidi &
ss9 tacty humidi & sicci tu oms 9cedut eu
de ee ss9m calidi & frigidi & sir eude humidi
& sicci q ide e ss9 9trior. sic ita pz q ide ss9
forsit delcatus in calido & delcatus i frigi
do & sir ide e ss9 delcatus in humido & delcat
in sicco. si g° fames e appe9 calidi & sicci
& sitis frigidi & humidi vr no ee alcius ss9
sit & alti9 fames n alti9 cibs n alti9 potus
pp q vr q n delcacoes ipos debet ee al
cius & alti9 ūtut. Itē sir ide delcat de ve
neis & de cibis & sic dc albty seme q in
so veneis emitt & cibs q sunt 2m eade
specifica rōz delcat s. 2m 9mcatez que
metis & porti ss9 tacty qinis hc sit 2m diu
sos mos. tutales in cibis n delcam taq
i silibs & 9ueietibs & alieno spu opate ad p
fectam silitu9 referenda & hc e ss spc calor
digestiui pp q nllaz pte decibis abici ut
pte sint in veneis a delcam ultra sila
cce 9tutibs & ppo 9mali spu i nuis tagi
bilibs diffuse pp q coyty delcacio i tesissima
e & hom 9plantata. delcaco g° tacty ex
eade i nuttis & 9uatis e & 2m ide m 9m q
ex tactibs actui 9ueietibs in ssli tu no ht mo9
diusu nutmetu em delcat ut no to9 9ne es
seme at ut pfce assilatu. Ad hc & facit q
nui spi les i palato & stocho diffusi st dimi
io no st passi les & hc io facit na q sepe
diffitili tagut si facile passibiles eent
actibs scito obstupesceret & hc desereret pp
q no in ipis adintima delcaco n & esti a
resistere dincia nuoz i 9ngibs & na na
mollissimos & tenuimos posint nuos q facili
me seciat tactu oms q e 9ueietissimu
2m nāz. Sz g° q tota delcaco nutmeti &
veneoz in actu e & 2m una 9nez rōem
tagedi qinis 2m spu mo9 no spale q de
sz accilez heat driaz & io tpan a i hijs una
e ūtus qinis i mo drius alu fragilitas
dicit 2m q refert ad cibu alu at q casti
tas s p q refert ad venea & hc oma st dca
alberti in ppa forma. Itē si hc opio te
neat ridendi pt ad rōes. Ad pm dicendu
e q a q diuidut tpanz put e spalis ūty
quale accepta ad omez spēale ūtute sic i a9 qo
dcm fuit illi at q diuidt tpancia &

⁊ no diuidut spalibꝫ ⁊ ecencialibꝫ differencijs
ſz ul' 2m eius diuſas ꝓtates ul' 2m mles
ſn actuales obo⁊ dias due n ſt ois p
fce vtutꝫ ꝓtates .ſ. fuga tꝑitudis ⁊ a
mor pulchritudis ſiue honestatꝫ ⁊ ita q̄dã
aſſignt tpan^e duas ptes .ſ. vecũdia q̃m
ad fuga turpis ⁊ honestate ꝓpo noie ſup
ta q̃n ad amorẽ honesti ¶ Alij at 2m acti-
obo⁊ dias diuidut tpan^e̅ꝫ locates eã in
ordie ad cibu ~~ad~~ abstinẽcia ul frugali^tes
in ordie vo ad potu ſobrietate ⁊ i ordine
ad pncip̃les veneo⁊ ⁊ i or^ne ad extin^cos mo
tꝫ ordiatos ad venerẽ cuiꝰdi ſt oſcla ⁊ am
plexꝰ ⁊ aſpectꝫ ⁊ hmꝰdi pudicitia ¶ Et
ad huc alij mlti ponut ſb' diuiſiões ul alias
diuiſiões q n' tollut ſp̃ecꝫ ⁊ ecenciale tpan^e
vtute ¶ Ad a^m ddm̄ e q omis i^e delca^ces
eiꝰde moꝛ ſt ſi^r at delcatões veneo⁊
no que^nt nob 2m omẽ etate ut i pu[er]icia
hoc e ꝓp defcm matie puta ſpmatꝫ q no
ẽ toto nutrito vti^r ad augmetu ⁊ h^o ᷤ
ſacit i diſpo or^nozꝫ organis ſz ordies diſpoit ⁊ ma
tia ſpata maifeſtu ſuit q delcatões iſte
⁊ iſte ſt eiꝰde mois ¶ Ad rões aliꝰ diſpo
opionis ¶ Ad pma ddm e q tpan^a ẽta omis
delcatões tactꝫ 2m ſe acceptas ſz no e ẽta
delcatões tactꝫ ut ordiatas ⁊ relatas
ad alias delcatões puta ad delcatões
2m in t^em ut eas q ſt in ludis ⁊ hmꝰdi q
ut ſit iꝑe ia mões alios ſb'mittat ci pus
dtm fuit q h̃itꝫ moales deciãt' ſine
2m qᵒ h̃ꝫ dc aꝑs. ſiq̃de lucrãdi g̃ mecha
tur accipiat h^o at aꝑones ⁊ iactura pa
ciẽs ꝓp ꝯcupiaz iſte q̃ de luxurioſꝫ videbi^r
vꝫ ẽe mag̃ q̃ amarꝫ ille at i iuſtus
luxurioſus at no ¶ Ad h^o at q d^r no ẽta ome
corpꝰ ſz ẽta q̃ſdã ptes ẽe tpan^ez pt dici q
ymo e ẽta ois ptes corpis 2m qs ꝯtigit de
lcari ſ tactu ¶ 2m de ꝯtinẽcia ⁊ i ꝯtinẽcia
loqꝰs aꝑs. a^o h̃ꝫ d^c eas ẽe ẽta eaſde delca
tões ⁊ tſticias ẽta qs ſt tpan^a ⁊ i tpan^a ⁊
tn d^ci ꝯtine^ez ẽe ⁊ eſiliei ⁊ ſitꝫ ⁊ calorꝫ ⁊
frigorꝫ ⁊ om̄ q ẽta tactu ⁊ guſtu ſit dicit
aꝑs tpan^ez ⁊ i tpan^ez no ẽe ẽta ome cor
pꝰ ſz ẽta q̃ſdã debꝫ intelligi no ſip^r ſz ꝯpa
tiue q multo plus e ẽta q̃ſdã ptes ⁊ mi
me ẽta alias ¶ Ad a^m pt dici q guloſi
tas ⁊ ebetas ⁊ luxuria diu' 2m actu^les
dias ſit dtm ſuit de ſ̃gali^te ſobe^te caſti^te
⁊ pt dici ſit diceba^r ad i^tem q ꝯſilis ẽtat
vni ꝯt vnitate fortitudis i iſta q̃e vtꝫ
forti^do ſit vtꝫ moalis ¶ Ad a^m quo rnde
du ſit aꝑꝫ ſatꝫ in ꝑoe ꝯonis ¶ qui^r 29° 8

Utrum in concupiscentijs na-

libꝫ poſſit ẽe pccm q no q de hijs q ãna
nob inanet neq vitupa^r 3° hmꝰ ſz ꝯcu
piſcetie ex eo dnr nales q nob in ſut
ãna g^o de hijs no i tꝛepa^r ſz hões de p^c
ccto i tꝛepan^r g^o 2° ¶ Illud no e pcm ad
cuiꝰ oppo^m no poſſiꝰ aſweſcẽ q nllm na
tuꝛaliu^r aſweſcit 2° g^o h̃ꝫ i ꝯcupiſce
cijs nalibꝫ no ꝯtingit pccare ¶ Jt d^c aꝑs.
repleto n in digeſtie nalis ꝯcupiſcẽcie ẽ
ſi repletẽe in digeſtie no e pccm ymo ſrhum
dado vlt in digeſtia i^r ⁊ ¶ Opp^m dc aꝑs
i nalibꝫ g^o ꝯcupiſcẽcijs pauci pccãt ⁊ vnu
i vnu in plus ¶ Jt ꝯcupiſcẽcia veneo⁊
e nalis ⁊ tn ꝯtingit i ea pccare forni
cãdo ¶ Pmo videdu e q i loco debeas
intellige p ꝯcupiſcen^as nales ¶ 2° vi^r
quo i eis cadit pccm ¶ 3° ſpalit' videbi^r
an ſimpꝰ fornicato ſoluti cu ſo^ta ſit pccm
¶ Quãtu ad pmu mai^e e q ide i tlligit
aꝑs. in h^o loco p ꝯcupiſcẽtias nales ⁊ p
ꝯnes ide i tedit p ꝑꝑas ⁊ puras pont
g^o clez diuiſiõez q ꝯcupiſ^ciaꝫ hec q̃de ꝯnes
videt' hec q̃de ꝑꝑe ⁊ oppoite q q̃de diui
ſione dicit ⁊ q ẽe eade illi diuiſioi
q poit pmo rethoice .ſ. q ꝯcupiſcẽcia⁊
q̃da ſt irroles a^e cu roe qs h' vocat na
les ⁊ ꝯnes vocabat ibi irroles ⁊ qs vo
cat ibi ꝑꝑas ⁊ nras vocabat ibi cu roe
¶ Et h^o no vi^r ẽe vm q illic voint omis
iſtas ꝯcupiſcẽ^as irroles qs vi^r vocare ꝯnes
⁊ ꝑꝑas ul ad h^o ptes dixi^t .n. q irroles ꝯcu
piſcetie q alimeti ſit ⁊ fames ⁊ 2m vna
ꝑꝑꝫ ſpem alimti ꝯcupiſcẽ^a ⁊ q ẽta guſta
bilia ⁊ venea ⁊ tõlit tagi^lia ⁊ ẽta olfim
boi odois ⁊ auditu ⁊ viſu ¶ Jmo ta ꝯnes q ꝑꝑe
in h^o loco ponr ẽe tagi^lia ⁊ guſtabilia cu ẽe
vtraqꝫ ſit tpan^a ⁊ i tpan^a ¶ Melꝰ g^o vi^r q di
uiſio p^o rethoice expoit' ſit pus expoita
ſuit vbi q̃rebat' vtru tpan^a ſit ẽta delca
tões ſola tactꝫ iſta g^o diuiſio ꝯcupiſcẽcia⁊ in
ꝯnes ⁊ ꝑꝑas vi^r tota ſb' irrolibꝫ ꝯtineri
ꝯcupiſcẽcijs qs ut d^c albtꝫ epũ diuiſe
rut in tes ptes ¶ p^e ſt nales ⁊ nẽce cuiꝰdi
e ꝯcupiſcẽcia cibi ⁊ potꝫ diuiſio .n. nalis
q ãna ortu h̃t ⁊ nẽcia d^r q cibꝫ ⁊ potꝫ
ſt nẽci ad corpis ſalute ¶ Due ſt nales
⁊ no nẽce cuiꝰdi e ꝯcupiſcẽcia veneo⁊
ipa .n. ãna h̃t ortu ſz no e nẽcia ad cor
pis ſuſtẽtatõ ¶ 3° vo n^e ſt nales n^e nẽce
cuiꝰdi ſt potẽcie ſeqtes h̃itu acqſitu na
d^r 3° hmꝰ 2m vnu qꝯqꝫ h̃itu ꝑꝑa ſt ⁊ bona
⁊ delcabilia ¶ 2m at mebꝛ no e poſle
.ſ. q ſint ꝯcupiſcẽ^e nẽce ⁊ no nales q no
deſitit i nẽcijs ut 3° de ãna ¶ Hanc at
diuiſione albti aꝑs. h' reduxit ad duo
mebꝛa ꝯptato q ꝯcupiſcẽ^e veneo⁊ ⁊ ſi
no ſint nẽce ad ſalute i diduí ſt tn
nẽce ad ſalute ſp̃ei q g^o cibi ⁊ potꝫ ⁊ ve
neei actꝫ ab'^ti ⁊ ꝯnit' accepti ſt nalit'
nẽcij io ꝯcupiſcẽcia nalis ſiue ꝯmis vo
cat' ꝯcupiſcẽcia cibi ⁊ potꝫ ⁊ veneo⁊
ſip^r ⁊ ab^te in ꝯm ꝯcupiſcẽ^e a' ꝑꝑe q no ſt
nẽce 2m naz ſt ꝯcupiſcẽ^e ſpm̄ cibo⁊ ⁊
potuu ul mlio⁊ vigit q alq ꝯcupiſcut pul
meta piſciu alij pdicu ul caponu alij vi
nu de ampulla vel rupella alij claretu alij mlio⁊
ſiplices alij laſciuas valde ¶ H' diuiſio
ꝯcupiſcẽcia⁊ p ꝯne ⁊ ſp̃le na cibi ⁊ potꝫ
ꝯnit' ⁊ in drnt' accepti ſt nẽcij ad ſalu
te ne deti^o vo ad tles ul ad tles cibo⁊
a' potꝫ no e nẽcia ne ⁊ io ꝑꝑas vocat aꝑs
ꝯcupiſcẽcias

¶ I d^a ... q quod alibi actꝫ ... illa obiecta ... ſpmoni ... ꝯcupiſcẽ ... appetitu ... ſiue

apetitas q sp sp.le d2 2m appoz dre ad ip
gne bn 7 dc q ppe gcupiscere hnt alq na
le q 2m q in ppo 7 spali saluatur 7 ita dc
sic de pmo artic. ¶ Ueniu ad 2m vi ee dcm
2m apole q tn in gcupiscencijs nalib 7 i ppijs
gtingit peccare sz mlto mag in ppijs q
gnib q pt pmo declari expte i tpane
q ubi e forcis ches ad cibu ul potu sume
du ibi gtingit excede sz in ppijs gcupisce
cijs e forcis q cu ipa nali gcupiscencia e
hit gcupiscea appta ad obm spale vi g si
qs abso te 7 in dent gcupiscit cibu 7 alt
sples gcupiscencia ht ad pdices pullos q
vtroqz sats comedet de caponib 7 appor
tat eis pdices gstat q pus no iclinat
ad pdedu pdices 2 at accipiet de pdice
¶ Et gms gcupiscea cibi 7 potu vide p
scise stare in ipo tactu gcupiscencia vo ppa
vi pueniie ex delectacoe sp ee obm tactu
7 ex delectacoe gustu in sapore dulci ul visu
in pulchro colore ul huiusmodi mo dcm fuit p
q delectaces vni ss ee obm alti ss au
get i alti spus gcupiscencia 7 delectacoez
ee ide obm i2 7 ¶ Et plurib mois gti
git peccare i ppijs q in gnib 2m excess
su pecca vo n. sic dc aplus accipiedo plus
q opz ad debita nre sustentacione 7 sta
tus decencia i ppijs at pecca 7 i acciedo
plus q oz in gcupisce sz accido 1d q no oz
vt si paup wlt hre cibaria delicata ul
siqs i mesa coro socior suo soto capiat
morsellu delicatore 7 gmedat ipm
¶ Ym sciedu e q 2m pdcam epz pt sumi
mods i tpatorz alq n. gcuiqz cibo t potu
minut vetre sr imple 7 eos vocam gu
losos qs aplus vocat castrimorgios a cast
q e vet 7 morgos q e venit furor ul
in sania ¶ Alij at no curat q modicu
heant de potu 7 cibo du tn istos heant
delicatissios 7 ipi vocat lecatores ¶ Alij
at st pessimi q delicatissios gruit cibos
7 vetre eius i plere mitat st n. sil leca
tores 7 gulosi ¶ Ad hoc 7 vi q qm ad impstrate
gtingit in gcupiscencijs ppijs mag peccare
q peccare i gnib q peccare i gnib s defcu
vi ee i mi accipiedo ul appetedo de cibo
q sit oportunu ad nre sustentaco 7 status
decencia sic at peccare sit dc eufttius pphe
mi appetu nalis i digestie io rarissie 7 cu
difficultate pt i nob accide motu iclinas
nos ad tale pccm sz peccare i ppijs gcupis
cencijs 2m defcm e mi discene ul mi eli
ge 7 accipe delectabiliores cibos 7 potus q sit
oportunu ad nre sustentacoez 7 status dece
cia na n. q nl frustra facit no instituis
sz i cibis 7 potib delectacoez nisi gueniens
eet ea cu modacoe accipe cetis n. parib
delectabile melius nutrit 7 corpus 7 vtutes
corpis 7 pgns vtutes aie cu aie segt
cor in de psonomia melius disponit q in
delectabilib sp q sic dc aplus gcuiqz tpali st ad
sanitatez st ul ad bona hitudine a no gncia

hijs i pedimeta ul pt bonu ul sr sbez
mo gstat q ad min discin ad eligedu
talia delectabilia 7 pt ide ee motu q s in
qoe vtz i sptas d. fuit 1d i motu pt nos
iclinare ad peccandu mi i ppijs gcupis
cencijs i gnib ¶ ppijs at no pphibet nos p
care appis nalis indigencie q repleri pt
cibo in delectaciori 7 in epcori sp q facilius
ee vi in hijs mire tale pccm q i gnib
7 debeat i sptate q e ee gcupiscencias ppias
videbat spalit loq aplus cu dixit desti
eres ee delectaces 7 mi q oz gaudetes
mltu fuit no n. hua e ebs in sptas 7 cu
relis alia discernit cibos 7 hijs gnib
gaudet hijs qde no ¶ Si at huic nl e de
lectabile neqz dret altm ab alto longe vti
qz e huanu ee vi g q assignai pnt tes
in sptes corrndetib tbus pmis in tpatis
¶ Ueniu ad 3m articulu q gcupiscencia ve
nereorum 7 nalis 7 huana na e nalit liba
7 alti nalit obligata n forte paretes
filijs 7 filij pentibus 7 no vir econes ex
nee mlieri obligatus nc eqo q no sit pcm
2m moes vru absqz ligamto matmonij
gnosce mliere ¶ Et alq ia dicut sp 1tz q
talis fornicato no e pcm n pphibitu in
lege ita q no dissonat rce roi attedeti
simp ad naz 7 moz sic n. su pcco sin pt
alimetu 7 sin debz ad vite nutitez q nl e
obligatu alti ita ad spci huare gnuacoez
sin pt 7 debz cu modacoe tn gcuiqz mlier
nlli alti obligata bonu naqz gne pcuat
7 nemini fit i iuria sp q 7 pceptu fuit cre
mltiplicamini sup tra ¶ Sz ista opio no
vi alijs va q pcm e omne opus q legale
iusticia q alq sic ondut lex no respicit
ad id q i alq accidit sz in id q gmt accidit
sz gmt ex fornicacoe pt malu euenire q
euitat pligamentu matmonij a eqpol
les ei g cu sep lex ad bon pmocoez 7
mali remocoez attedat iustu legale
neqz q fornicati sz ad in vite an coytu ob
ligari ¶ q at ex fornicacoe gmt malu e
uenire possit delectare pid q aplus ad ducit
2o pollicite opinates q oia eent pollicita
mlieres oms oibus eent gnes no n. scie
quo filij vior eent pui 7 ita ul vni nl
nos reputaret se hre filios ul reputaz
taqz sibi gnes 7 alijs pao nlla eet virorum
solicitudo ad puos 7 2oo eet pna q sit
i dc dc aplus mime cura sortit q plurimorum
e gne de ppijs n. maxie curat de gnib
at mi q qm vniciqz attinet apud ali
os n. taqz alto curate negligit mag sic
i mspialib pricijs mlti n. puneres gnuqz
decius puint paucoribus ¶ Hoc n. eet i gueniens
valde pui naqz sp hat nre fragilitate 7
infancia plioa plimo pentu egent auxi
lio q p sola matre gsuari no pt ¶ Sz hui
roi rndent alij dicetes q gms lex pon
ta solu respiciat ad id q gmt euenit tn
lex nre respicit ad ptires casus io pt sepe
excipe vltre legis positiue sicut patet

q° hui9 de epikeiga ₇ pmo rethoice pono
t' casu q̄ ticius ₇ bitha fma heant volu
tate pmanedi sil vsq3 admorte ₇ solitate
coeūdi ad in vice ₇ sufficiēt cnutendi p le
n' id sit lege posita ꝓhitu vtu g° pccabt
si coeūt absq3 alto ligamēto vr̄ q̄ no ꝑ
remotu ē in gne'ns ad q̄ ro ducebat ¶ Lz
ad h° tenedū ēē vr̄ q̄ illi pccaret moralit
q̄m oparet ṗt id q̄ rc̄a ro dictaret na
isto° debz sī copulacō viri ad mliere quo°
ipi meiore de ple hebat cura ꝗ ꝑ ꝓlis
sit aīa coytus ī stituti9 s3 meiore curā hnt
de ple si adīn vice fuerit obligati ꝗ tc no solu
vir dilig3 ₇ curabit puer9 ꝗ filiꝰ sunt s3
₇ ꝗ filiꝰ sue mlieris ₇ mlier eꝰ ꝗ filiꝰ
sui viri ¶ Jtm ad bonū ꝯcomūte attige
dū pfc̄e no sufficit vir p sn mliere n' mlr
sibi sine viro ut p3 pmo pollitice ₇ ī ycoica
i° at mo debz in vice mane q° in nati s'
a°3 hre ī vice curā h° at ē si vir effc̄us
fuit mlier9 ₇ mlier viri vnꝰqsq3 .n. mag
curabit suo ¶ Jt boitas hna ē muta.
n' pt vir scie boitate mlier9 ₇ mlier vi
ri ₇ rc̄a ro dictat q̄ teneat ēēu ₇ dimit
tat in cēu g° rc̄a ro dictat q̄ mlier ad p
lis nut°3 ₇ ad alia q̄ sibi vir ministrat te
neat assequi de vio ¶ Lz ad huc alij pont
aliū casu q̄ mlier sit dives ₇ potēs omo
sine viri adiutoio ple psnas diuitias p
sua cura enutre ₇ docet' vr̄ g° q̄ tlis mlier
eliget a solo viro cognosci cui no vell3 obli
gari pp sua suada libtate s3 solū obligaret
s3 ad ꝓlis suffi.ē nutrione ₇ h° posito vr̄ q̄
no eet exposita lege ꝓhibitu ¶ Ad huc at
vr̄ q̄ i° pcca3 moralit pmo q̄ declatū
ē q̄ ꝗ gnis huani 2ᵐ se accepti ꝯdicōe opor
tunū ē 2ᵐ rc̄a3 rōez ₇ ad ꝓlificadū ut fiat
viri ₇ mulier9 ꝯiūccō pobliga°3 q̄ at ꝯueit
huano gnī 2ᵐ se no d3 auff'ri ꝑ ꝯmuni
cacō° si pecunie ₇ amici ¶ Et itm pt ēē
ꝯuersa viri ad mlier9 q̄ possidet puer9
posito q̄ vtrq3 vellet ipm hre ꝯstat q̄ hoc
fi no pt ss' si no vir ₇ mlr sepeart tū
no sint adivice obligati opꝫ g° alti ipo9
fi ī iuria q̄ rc̄a ro no dcta3 ¶ Vnde p3 g°
obligacōe3 fi ut puer sit possessio viri
simpr̄ ꝗ filiꝰ sunt ₇ filiꝰ mlier sue ₇ ita
₇ de mliere ¶ Sic g° p3 q̄ tlis fornicacō
q̄ ꝯcludit obligacōe3 viri ad mliere ₇ eꝯ
no ē licita 2ᵐ mores s3 pt inditū rōis
¶ Sic ad rōes inpn° ꝯois ad ductas ¶ Ad
pᵐ3 ddm̄ ē q̄ ꝯcupiscēcie nales ī s' nob
aīa 2ᵐ eas sbam abt s3 no 2ᵐ omem
modū ip9 puta 2ᵐ excessu ul' defcm
io ꝑ excessu ul' defcm ē in eis pctm
¶ Ad a3 p3 pidē ad auct.e3 aꝑl ddm ē q̄
ꝯcupiscēcia ē nalis ₇ ꝯue'ns ₇ qᵐ ad sbaz
₇ q̄ p a'ᵐ q̄ ē ad indigēcia replēda sine ex
cessu ₇ sn defcū s3 ꝯcupiscēcia nalis p
sbaz no tn 2ᵐ modū pt ēē a' ad excess
aliū ad defcm ₇ sic ē in ea pctm ₇ sic
pa3 q° solvit' vltius .3°. ₇c.

Utrū virginitas sit virtus ul'

viciū ꝗ no sit virtus q̄ vtꝰ no ē aīa s3
ꝯsuetudie s3 vgi.tas aīa ē q̄ a nat'e nascu'
vgines viri ₇ mlieres ¶ Jt vtꝰ no ē illa q̄
mag ꝯu't iuuenibꝰ q̄ senioibꝰ na ex h° ī e°
huiꝰ pbanit aꝑl vecūdia no ēē vtute
q̄ ꝯueit etati iuuenli s3 pl'es s' vgines
iuuenes q̄ senes g° ₇c ¶ Jt vtꝰ ꝯsistit
ī medio vgimtas at no s3 in extremo .s. ī ab
dicacōe oīs venerei actꝰ no solu q̄n o3 ₇
vbi s3 vbiq3 ₇ ss' ¶ Jt nequ' ꝯtingit male vti
vtute pmo rethoice s3 alīq° casu eēt malū
vti vgimte vt si pmi pentes .s. adam ₇
eua vsi fuissent ea ¶ Jt vtꝰ no corrūpit'
ex opacōe bona s3 vgimtas corrūpit' ex
opacōe bo° g° a°r q3 q̄ corrupcō boni no ē bo'ᵐ
s3 malu bo'r p3 q̄ no pccat vgo si nupsit
s3 bn facit si q̄n o3 ₇ cū q° ₇ q°° ₇c de alijs
ciscūstacijs ¶ At ꝯf'ª q̄ tn̄ vtꝰ sit hitꝰ ₇
p ꝯns de diffi.le mo' no vr̄ corrūpi p sola
opa°3 ad h°c licita ₇ bona vgimtas at sit
corrūpit ¶ Jt vtꝰ pdita vr̄ posse regnari
q̄ vtꝰ ₇ viciū ī ptāte nr̄a s' 3° huiꝰ vgi
nitas at regnari no pt ¶ Jt vtꝰ iclinat
ad opandū q̄ o3 ₇ q̄n ₇ v° o3 s3 no o3 ꝑ ab
stine ymo licitū ē nubē g° vgi.tas q̄ ꝑ in
clinat ad ꝑ abstinē no ē vtꝰ ¶ Jt nlla
vtꝰ iclinat q̄ 1ᵐ fine ad q̄ na re ordiant'
q̄ finis h3 rōez opti ss' finis q̄ facit na
q̄ ꝑ na facit de possibi.ꝰ id q̄ meliꝰ ē h
no cognoscat tū pfc̄e ₇ ordiate opat' ta
q̄ ducta ab infallibili cognoscēte puta deo
₇ in tlciꝰ 2ᵐ ꝯmētatōez 12° metha.ce s3 na
ordinauit mebra genitalia ₇ vtute eīe gna
tiua3 ad actꝰ venereos ꝑ ple hndū g° vgi
nitas q̄ ad opp'ᵐ inclinat no ē vtꝰ ¶ Opp'ᵐ
vr̄ ēē de ꝯm īcēcōe theologo9 si'r at ₇
vulgi vulgꝰ .n. vgines de sua vgite ꝯmēdat
licius at omis lauda.l vr̄ ēē vtꝰ ¶ Dicit
al'q q̄ vgimtas pt sumi v°° pintegritate
corpis ¶ Alio° ꝓpositu electiuo huiꝰ modi in
tegritꝰ obsuāde pcota vita ¶ Hoc hoc
ponūt quq3 ꝯc'es pma ē q̄ vgitas ē ꝯdicō
nobilis ¶ 2ª q̄ no ē vtꝰ moral ¶ 3ª q̄ vgi
nitas ꝓpositu electiuo pdcō ē vtꝰ moral
¶ 4ª q̄ ē vtus distīcta ꝑ a cardinali capite
¶ 5ª q̄ no distīguit' ab ea magnificē.ne ₇ pnita
te sic magimtas a libali.te ¶ Pma q° sic
ꝓbat ista ꝯdicō ē nobil ī corpe huano q̄
mag decorat corpꝰ huanū q̄ opposita ꝯdi
cō s3 ī tegritas corpis ē huiꝰ di q̄ pᵗ pmo
q̄ huiꝰdi integritas ē licius nalis ₇ fraccō
sibi opposita ē puacō ¶ 2° q̄ ista ī tegritas
ē aīa eiꝰ s3 fraccō ē cū q̄da violēcia
¶ 3° q̄ tlis fuit statꝰ ī nocēcie ₇ tlis erit
statꝰ glē s3 h' ro dimittat' q̄ pcessus s
theologie ꝑcipa' minor ē facultas mh° n.
pcessu michl īcedimꝰ ag°di n̄ q̄ et ī q̄ᵐ ex
huana rōe pcise ꝯcludi pt ¶ 4° q̄ tlis in
tegritas no pdit' n̄ cū actu vecūdiali ve
cūdia at in pueris ₇ in eribꝰ vt vr̄ dicē
aꝑl e° huiꝰ vltio ca° ₇ pmo rethoice
d' turpia .n. vecūdat' ₇ fa.tes ₇ di.tes ₇
futori ₇ 2° rethoice describit' eiꝰ ꝯcīa
erubescēcia q̄ ē timacō circa malo9 que

ut solutas

no pcca3 morali

pintegritate cor[poris]

at e magnificencia

fauri

videntur fre in gla a' pncip a' fcors a' fu
tors ¶ 2a 9o pbat q tlis integritas no e
hitus e h corpis nc e electiuus h eligibil
z sit a na no ex asuetudie vty at opti
¶ 3a 9o pbat q vginitati sit accepte gueit
diffito vtutis p p q3 pz extis q ipa est
hitus eltiuus h ad declandu q ipa sit in
medie xpone q ad nos deteiata rone ¶ Sciendu
e pmo q na no ordiauit actus veneos ad
i diuiduu h ad spei pmanetia ut d 2o de
aia z oms gcedut ¶ 1o sciedu q nalia
deteiata st deteiata st ad maxi z ad mi
nimu pmo phors z sr ho gcedi d3 i mlti
tudie homn na n fatit de passi hib q me
lius e z no hindat in sfluis nc deficit
i nccijs gstat at q huane ne p gplexo
ois sbtilitate z raritate z opors sibi debi
tors mlti z pgns or nors corpalu diu
sitate tot z tante st i digetie qs na no
suppleuit h roem q hoi dedit ut supple
relicq q vnus ho a' duo a' centu a' pauci no
sufficent ad hanc huana repleda i dige
tia qms plimis n artibus in digeus qs ar
tifices ad in vice pmutates psms opibus
hre pnt ea qbus indiget de opibus a 10
d pmo pollitice q ciuitas z na e z q ho
na tiuile al e p q ia gcludi pt q v sin
toto mudo sit erat i pmena mudi gstitu
te sii i a'q climate no eet homn mltido
sufficies ad dictas suppledu i digetias regla
na phibet z p gns rta ro no dictaret
q nichil eors q pt nat st e bonu ut d p 1o
pollitice q ome hoies abstinent omo ab
isto actu s veneo que ad homn mltipli
tatoez z spei pmanetia puida ne sagati
tas ordiauit ¶ Jtm pt tata ee spli mlti
tudo q si vlt9 esset mltu no eet tra suf
fities insitare tibu hoibus p 1o tre mo
ne z ordo pmittit ymo regnit ut no
oms ple fetudet sr tu no liceat hoies
resiste sit bones cu g ips tpibus huanu
genus sit mltiplitatu suffitiet z dictame
rois sit gcors ne marim e q rta ro pmit
tit ymo pswadz aliqs pro ta vita a ve
neis abstine ¶ hijs g vis mami e q v
gimitas i medie gsistit na velle fragere
dtaz corpis i tegritate corpus decorate
q fint oportumu a' vbi ut cu q ut qo no
oz tz gomu vnu vitupabile no velle at fra
ge ntti te gmis huani saluadi z mltipli
cadi tpe defectus tz altiu gomu simpr
dissonu roi ¶ ex qbus z pz q ista medietas
e qo ad nos z detiat roe ¶ Jt ois hitus
eltiuus laudal etia ma m9 moale e vtus
moalis vginitas e huigdi go z a or vi no
dese bor app ia n dem e q ipa e hitus
eltiuus h q sit etia m9 moale pz q i fpna
do ut fragedo corpis i tegritas gtingit
gcede ut z defite 2m diusas ctusptaci
as ut appnt h q sit laudabilis p p q
hitus iste e laudat q e eltiuus nobilis 9
ditonis qm oz z ut oz 2o Et integtas
corpis e codico nol ut diceba tamq vgitas

e hitus eltiuus qm oz q tpe q nata z mores
2m p dta pmittit abstine ymo z pswadet
pstim cu plum p delcatoem se veneis
i misceat suffites ad huani gmis debita
mltius gsuada isto g tpe laudale ee vir
ad hat nobile corpis gditone puada
a delcaconibus neqq p nccijs neqz vtilitatibus
abstine ¶ Et itm a'q ho gfmat si ab isto
actu que ordo ne z dictam rois no inbet
exore abstinetia e laudal q vz ad simas
ee vtutes acqredas z ad ipas vtutu
opa exceda h vginal abstinetia huius di
mag n potit ho vaccare phie z opibus
vtutu q to minus i veneis z alijs delcaco
bus carnabus no nccijs fuit occupatus ¶ 4a
9o pbat sit ille vtutes st spe dte q sit p
electiue diusors agibiliu q hitus dim
poba h vginitas z vidualis castitas st
huius di g z b q vgitas p e eltiua integtas
h gmr sit eltiua spetue abstinetie ab ac
tibus veneis no n pt diti q sit sr eltiua
abstinetie 2o integtas z ee pus corpo hois
poz id redie q eet for le z pmu obm z p
gms ipa vginitas q nlls assentit vgialis viduali
at castitas no e tlis i tegritas eltiua tu elao
no sit in polm h e eltiua spetue abstine
tie ab actibus veneis r z ¶ De qa atipa
tu gomi no fatio vim i spoito ad pns ¶ h
reddo sup alias gces examinadas p opi
nacu diusitate vir n mlts q ctu sceptis
oibus legalibus a' fidei q no posset ex hua
na roe gmiti z 2m phors smas q dicedu
sit tribus istis gclusionibus s p z 3e z e ¶ 5
pa 9o ar sic ista gdito e nobilior q na
z roe rois dictame sbre inssenit q oppoi
ta gdito q su vito pnati no potnit h ap
tiua corpis ad plifitadu e ut aln fuit
exmissu ne z dictame rois sic ipsi gcedut
i tegtas at pnati no potnit sn vito salte
aln s tpe ntti sit ipi ditut g tlis aptiua
corpis e gdito nobilior q sit eius i tegtas
ymo tlis integtas eet z vitupal 2m
mores ¶ Bz vir q id tu eet z ne e eos h
d ista rnsio vir gcede oppom s q corpis
i tegtas 2m se no e nobilis gdito plus
q opposita gdito h attidit sibi 2m diusas
ctusptacias q sit nobilis z ignobilis gce
dedu e g q ista corpis i tegtas e gdito
detes 1o tpe inuetute q no du rta ro mi
be pmittit h cu mlr 2m ctusptacias de
bitas ad marcu z i pregnata e aptiua
nobilior e gdito z melior q fuit pingor
ad q na spon mliebre z ista mebra gei
talia ordiauit sic arbor no e nobilior simpr
qm floet q qm fructu crescete floes teci
derit ¶ Nec ro aliors vir gclude d n
q p dto tpe no ita decorat huanu corpus
integtas ista s fatit corpis aptiua z qm
d ista i tegtas e hitus z fructa e pnato
dico q ita flores dut hitu z casus flors
pnatoem tu arbor e nobilior simpr pus casu
flors s p a q se melius q sint floes decor
q pms abte loqdo hitus sit p nobi
i gne entis q sue pnatoi pellitula naqz

ubi no q sit ... vniaqz melior et nobilior q sua pua

tegens oculu & obnubilans visu no e sibi
nobilior q sua puacio neq nobilior l3
folia flos cu solucia fructus i sui tenerice
sint arbori & fructu nobilis odico & bo
no eent tn sibi nobil odico fructu exce
tete colligato & in fauciis ad mires no
bilis e sibi odico q no eet nobil sibi ipo
nascete a ia nato ita & clausa mate
nobil e disso cu tps aptu griandi q no
oz p9ea ee ita ¶ Ad a3 pt dici q sic ista
i tegritas aia e pmitus ita fracta eius p9ea
e aia si corpus cocedat ee nalis ¶ Et3 dices
no obstate q sit aq° nalis cu aq e ibi vio
lecie dico q h° no ignobilitat opacoe3 ii
tu dicas oms opacoes viras ee nobilis
i actu n maxia e violecia & si difficltas
ois ex violecia qda puerre oceda tn i oi
ope vtutis e violecia & vir q n opti wlt
cu violecia dormiat i loco suo sep na loq
e cu violecia ligwa n giuis e & gne no
n cu violecia mo sursu a ad latus ¶ 3a ro
fuit dimissa q theologyca ¶ Ad e3 pt dici
q si vir & mlr coeut an tps id eius expet
tacoe3 rca ro iubet no e mir si debeat
vecudari cu tuc no decens sit tlis opacio
tps at decens id ab aio le q° polli ce mlieribs
18° anos viris at tgita vnu statutu sepost ¶ isto
g° tpe fco mr viri & mliers obligacoe mli
ers q exigit ro nalis & moalis sic dam
fuit i alia qoe no oz viri vecudari sr at
q deb3 ee vtuosus et prudens eius vecudari
no e vt d2 e° ethycor ¶ Mlr mlier forte
neq vecudat & h° secte cu merito exons
mo q° decet tlem sr actu & forte si no
vecudat h° no eet pnr de isto actu s3 q
no expta societatis viri exonei sr p ti
met ne vo ul gestu ul aqcuq viri prii
patce incret aq i honesti ¶ Eius & ve
cudie ca e doctrina osuetudialis pentu q
p vgimi s amissioe3 simp reprobauerut
corpis p laudat integtate fucie q qde
doctrina ista regla3 aio 2° hs in seq i9
rui at ei9 ad q nati sumus attihe ipos oz
mltu ad aducetes ad pariu i mediu veia
mus q tortuosa lignor digetes faciut hac
aut osuetnes q alta e na v oms h tuate p
putat istu actu ee tpe & vecudat donet
ad oriu fuerit asweti ¶ 9 3a3 9a3 sic obitur
omis tlis h tuis q 2m ei9 pa3 opacoe3 e vtus
p i q°cuq & qntucq i veiat eet vtus s3 illi
ocedut q tpe na s vgimitas no eet vtus
g° ipa 2m se no e vtus ¶ Ut sistedo psase
i hya rce q°° expediet 2m mees q rex fra
cie vir pstus & potes i ple pstra3 abstinet
a veneis om tpe sr illo casu q° in sile eet
tyranu pessim sibi succede si decedet sine
ple ¶ Deb3 tn ocedi q cu vgimitate stare
pt vtus tpane q m cu aliqbs psois 2m rca
roe3 expediet & decet p tota vita a ve
neis abstine vn g lepsis ut no inficeret
sanos a ne ple puida griaret & egemis
q no pnt sufficiet emitre ple a egtati
uis quor ob eet corpus sanitati & deqbs eet
visile q no posset hre ple n diminuta
& orbata tles g° si p tota vita abstinet
se heret cra venea ut oz q ptin3 ad tpa
n9 viden alie rces a°r ocludē p° na q
ro bn pbat q habitus eleius petue i tegri
tatis corpis a abstinecie a veneis no
eet 2m se vtus cu i aq° cau ul alu ocedat
h° no expedie ocea tn q h° aqbs expedi
at 2m rce rois dictame sit dem fuit ¶ s3
forte ro hua sibi relicta no ocedet q h°
expediet dimitibs & corpe potetibs apts
psre ad ple na si ali quor mr ee absti
nent no nimis s3 forte mus debito ex
crescet ppli mltudo ¶ Ad a3 rce3 e q i a
qbs ocedet q i° habitus eleius tlis vgitatis
eet laudabil s3 no in alijs no n vide
q ista corpis integtas i filia regis que
sine qcucq vico ul qcucq tpitudie fragi
pt & qua na no ordiavit ad pmanecia
sit tn bonu q° eet hre ple q mltu pplo
pdesset ¶ Tn & d q vginalis abstinecia
v3 ad vacadu plpe i opibs vtutu dicet
nales q no s3 ad h° va3 abstinecia mo
data aio n pncepe phor vxore hnt
& ple & nles dnt q corpus modatus osr
ad sanitate & ad corpis bona dispoz & che
secut corpa ut d in de visonoia & aio d
tpatus at qcucq ad sanitate sr & ad bona h
tudine delcabilia contia hec apetit mo
sura ¶ 9 e3 9a3 sic obitur vgimitas ita
oueit viris sic mlieribs s3 i amissioe vgi
mitatis viri nlla fit corrupcio viri s3 plus p
remanz totu i tegru corpus viri sic an
corpus n i nllo fragit si p9 ductu aptu
ad h° aptu sistlu amitt g° vgimitas
no e ee corpis i tegtate taqs ee pmu
& forle obm ¶ Ut ista corpis integtas
affri pt a mlieri pbissima p violecia
no solu p coytu s3 & p tultellu a a i sr
mecu g° q°s vgimitas pt ee vtus si eet
cra tlem i tegtate taqs cra pncale & for
le obm no n vi ee vtus moalis q pt anob
p violecia auffri ¶ Ut aio no vi doce
q vtutes moales sint pnci ad bonu cor
pis suadu ymo ad psendu potius bonu
rois bono corpis & bois exterioribs & nume
cura du de eis n pnt ordinat ad bonu
rois dicet g° q vgimitas & vidualis cas
titas 2m q qlibz caus pt i aq° cau ee vtus
n sr a atpan ¶ Ut n° 9 ista sma3 videt
ptede rces pns aducte n forte dne pe
nltime fiet g° penltima sit vtus i clinat
ad id q oz s3 neq paupes neq egtatos
oz p abstine no eet vtus q vi ocra dice
pdictis ¶ Ad m q apte dup° cat v°° pnt
sr ide q eet ueiu & no oz istos abstine
n ptle opte deciat actus vtutu a°° sr
ide q oportunu ee a osonu roi & ita optet
ea p abstine q p osonu eet roi & ptle
opte deciat actus vtutu ¶ Ad vlti3 pt
dici q na dedit hoibs vtute gnatiā &
mebra geitalia ad plificadu si & qn eet
osonu roi vnde q na dedit nob no ad indi
viduu salute s3 ad spei osuacoe3 no oz i
qlibz i dividuo expce s3 sufficit q i tlibs
& i tot q i° finis possit sufficiet attin
gi sequit ¶ Queritur 21° & c

isto
Fortitudo
ignobiles
pe nupcias
legal
ut
Vgines
ql
p abstine h...
cis v porali
vgimitas ...
cis i cluuias ad

Utrum intemperantia sit vitium peius

timiditate q no q peius e vitiu q meliori
vtuti oppo g a A or pz 2 hui vbi excelle
tissie vtuti s. heroyce ap oppo excelleti3
malicia. s. bestialitate & ho e ronale q vitiu
puat hoie3 vtute sibi opposita mo peius e q
puat nos meliori bono vitiu g peius e q
oppo meliori vti 3 q timiditas oppo forti
& i tpan tpan mo ap po rethoice pft ce
tis vtutibz forti & insti & inde libalita
te q sit vitiu e peius q e mag voluntariu
q in voluntariu excusat a pcco & q ap
i isto 3o ex eo q d in tpan mag ee volu
taria ocludit ea mag ee expbrabiliore
3 timiditas vr ee mag i voluntaria q in
tpan nllus n ocupiscit no tpatus ee sic d
ap milti tn ne moriant volut fuga q pti
net ad timiditate q oppm ar p eas de ma
iores accipi do oppo tas minores vr n q tpa
sit vtus melior forti ne pista r 3 3 topi
cor melius e q i oim e & i plurib e vti
lius ut insti & tpan forti ne na sic dicit
a o pollitice forti ne qde & psevantia opus
e ad no vacacoe3 i te belli tpan at &
iusticia i vtrisq tpibz & mag pace dutibz
& vacatibz vr g q in tpan melior oppo
vtuti q timiditas io vr ee peior q sit in
tpan sic d ap e mag voluntaria d n vo
luntario mag assilat tpan q timor vn
ocludes i cetu d pp q expbrabili q sit
bestialitas & sr excedes malicia vt apz
a o hui g vitiu e maius q mag accedit ad
bestialitate talis at e in tpan dicete ap
2m siles & bestiales ee videt d & quis
simos at pp 2m q in tpan & videbit vti
q3 expbrabil insite q no 2m q hoies sum9
oposit 3 2m q alia tibz vtiq3 gaude &
maxie dilige bestiale q pmo videdu
e q vtus sit melior an forti do vel tpan q m
de ho dubitae videt rones ad ducte q 2o vi
debit pontu pnci le q ad pm sciedu e
q tn ho q m ad vtutes & eau actus meliores
psitiut nos melius fortit ipe pt ad multa
alia nob & alijs ad cuius omoditate oti9
opant v g tpan diuitias exteriores
saluat corpus ab egritudinibz pseruat dat vsu
ronis & libero & ad ome bonu ronis adipis
cedu dispoit forti do i inimicos repellit ciui
tates a n saluat & leges libalitas i di
getibz succrit & de alijs & io vtutes pnt
ad iuuare in libali te boitate opari d vo
q ad eau sbaz intriseca & opa ppa & i tioa
ipau q ia z intius psitiut alia q ad aq
bona ad q nob dce vtutes psit at po vr
q forti do sit vtus melior q tpan & 2o
vr in eo q ipa o pbari pt sicut in vt
ptes rones ad ductas i sig in 6a qe qnti
hui ad ar dr q forti do sit vtus maior &
melior q insticia si tpan accipi9 loco
insticie & sic io sb hat for ad agenda fa
cilia no requi vtus vl no multa vtus vl vtus

exeo d maior q pt in difficiliore actu vtus
n. attedit 2m vltimu in q pot pt ut d po
cli h at no e ad facile 3 e id q e maxie
diffi le vtute n. leuantiu mille talentor
dicimus maiore vtute leuatia duor q
no e n q difficili9 e leuare mille talenta
q io dixit ap 2o hui circa difficili9 pp sit
ars & vtus etem bn melius in ho 3 forti
tudo circa difficiliu e q q ad hoc d ap
2o hui difficili9 n e tristicia q adelectabilibz
abstine i sustinedo a e tristicia fortes dici
m & i expectado vel aggrediedo terribilissima
q & & capem dicto loco & rones osequetes
ut pt argui sic vtus e 2m se melior q in
clinat ad bonu opadu q q i clinat ad
malu no opadu cu dicat ap e ho q mag
e bn opari q tpa no opari 3 forti do ma
gis dirte i clinat ad opandu bonu tpan
at mag dirte ad no opadu malu hoc
apz ex eo q d 2o h pp volutate qde nlla mala
opam pp insticia at abois recedim9 tpa
q q refrenat vo i petus trahit ad no ma
le opandu forti do at tristicia corpis & labore
no abhorres i clinat ad boi opis exercitiu q
q 2a 9o pz si q s i spiciat i ptidetibz qoibz
qnta mala nob euenit pp i tpan & si vide
amus sic dicebat q tpan diuicias exterio
res saluat corpus ab egritudibz pseruat dat
vsu ronis libero & ad ome3 vtute morale
alia & intellectuale adipiscedu & ad ome op9
vtutis excedu dispoit & ita vz ad oia ad
q vz alie vtutes oz n i tellige q tpan q
ita sit ad a s vtutes sic sensus tactus ad alios
sensus na sic videas q visus & auditus sr sensus p
ores & 2m se nobiliores q tactus tn tactus
e nob mag ntius cu sit tanq fudatu alior
sensuu sn q a sensus ee no pnt ita forti do &
insticia sr piores vtutes & 2m se nobiliores
q tpan 3 tpan e nob mag ntia tanq
exns q. fudametu alior vtutu ipa n. modat
pa es tactus & gustus q sr maxie siles & bes
tiales in q bz & cu bestijs ouenius sic 3o hui
dicit tn i e pa es sr maxie ntie ad vita &
tanq fudametu aliar pa onu sic sensus tactus
oim alior sensuu & exterior & interior rone
at vr q vtus sit v se heat ad alia sic pas
sio modeata ad vna vtute se habz ad pa s
modata palia q tame sciedu q m ad p
ma dictau q onu sic dcm fuit i 12 qe 2 li
bri q difficultas i modando aliq passione
vl oms impetu i refrenado otingit ex causis
multis pma n. ca e q vehemecior e impetus
passiois & forti do e circa diffi li9 qua tpan
q timores mortis & tristicie corpales sr acu
tiores impetus q delectacoes alie n cause sr
ibide enuiate plures 2m q s vr sicut esset q
tpan eet circa difficiliu qua forti do ppt
q vr diffi le dictas vtes sup adiuice opari
ulr q m ad 2a 9o sciedu e pnt dicitur i 6a
qe q lib q 3 tpan ad sui osequtia sit vti
lior & melior ipi tpato q forti do tn i casu
n. plurib3 forti s vnius in plus omdati pdesse

alii q intpan^a centiu pp q principes et comitas mag extollunt fortis q intpan^a sic dicit aris in primo rethorice. Ad arguntu ad principale questionem sciendum est quod malitia vicij pt attendi a' ex eo q priuat maz bono virtutis sibi opposite a' ex eo q infirit maz potentie. si g° attendit p^o tc appz satis q id vitiu e deterius q opp^o melior virtuti et eo mo e deti^o q^o melior e virtus sibi opposita. sz si malitia vicij attendatur 2° sic vi^r m q intpan^a sit detior timiditate cui^o ro vi^r ee principalior q tato a'q^s e detior qto ex debilior motiuo e hit ad tpe a'q opandu na excellentia motiui a'qlit excusat a pcto et ei^o debilitas accusat pp q d^r a^o h^o no n sicq a fortib^o et excellentib^o delectatoib^o vinci^r nl cotinetijs admirabile sz ydonabile si q cedes sz i tpat^o debilior motio mo^r ad tpe opandu sic allegatu fuit ex 3° hui^o q difficilis e 2^a na sic d^r aris. Concitia stupefacit et corrupit naz intis tale at sustine diffi^le e valde modrata adelectab^o abstinentia n^c stupefacit naz n^c corrupit sz saluat pp q homo vi^r ee multu diffi^le. Itc cu i volutaria no sint vitiu palia tato e vitiu vituperabili^o qto e mag voluntariu sz intpan^a e mag voluntaria q timiditas qm et i tpat^o wlt obm puta terribile n^c wlt passione puta timore sz wlt fugam tm pp salute vite et et c^o ex hoc pz q timidi comit^r multi^e opa sue timiditatis ocultare in q^o pnt i tpati at gulositates suas mag ondit. Itc vitiu eo e pei^o q e i natu ma sustine augmentu sz intpan^a e hui^o dicitu q passio ducens ad intpan^a e q^m mag que^ns pp q q^s in ea ydormit unde sic d^r in a^o hui^o concupiscentia i sidiator exis furata e i te^m sapiens tn q opa sapientie auget concupiscentie conatu sic d^r aris. fuga pp q recedi^r a terribilib^o no aug timore tu q obm intpan^e frequecius nob ade ideo et
Ad p^ma pcedit. Ad aliud d^r q intpa^ta e mag voluntaria et qn d^r nullus concupiscit i tpat^o ee dico q vin e ita et nulla concupiscit vicosus ee s^m vicio sbz vitij a' mali apphenso multi tn excellent^r concupiscunt delectari pp q ducit^r ad intpan^a i tpan^a et ab h^o appz mag voluntaria q in tpati voluntas trahit^r ad opa pmu ex motiuo debiliori sic dcm fuit et pz et c.

Expliciunt questiones 3^ii libri ethycorum expedito 3° libro querami^o q^r 4^ti et est et primo etc.

Queritur primo utrum liberalitas sit virtus moralis vel non. Et q non q virtus ut d^r 2° hui^o e circa passiones et operationes pp q i eode 2° diffinitur aris virtutes morales d^r virtus q^s de s^r 2^m q^s ad passiones hem^o bn vl male sz liberalitas e circa pecunias q no s^r operationes neq passiones et c. Itc q hz vna virtute morale hz oms pp ear^o conexionem i prudentia ut pz in 6° sz q ht liberalitate no oz q heat fortitu q d^r aris 3° hui^o q d^r n i bellicis pauci timidi existentes liberales s^r et ad pecuniar^o emissiones bn audentes se hnt. Itc virtus no se i clinat q debitu ne cu nichil pt naz sit bonu ut d^r 2° politice n^c i clinat q^t naz rez h^o pz 2° hui^o sz liberalitas q^t h^s i clinat q et na et ro dictat ut vnuqsq plus se diligat q alios et p^s m^s q bona s' prineret plus q alijs cu in 8° hui^o dicat^r amico ee mag dandu sz liberalitas ad opp^m inclinat q d^r aris. q liberalis a' e vehement superhundare i datione ut derelinquat sibi ipi minora. Itc vna virtus no i pedit actu magnificentie extendus s^r. Itc si liberalitas eet virtus tc vi^r q ipa no eet d^ca a iusticia qm pone tc q^s e liberalitas videt^r et in iusticie q d^r aris 4° hui^o q auar^o iniustus tc bo^ et no oia sz tc q^ms bona fortuna a' infortun tales at maiore s^r pene. Itc q^r q cu virtutes e^or cardiales sint ceteris principalioib^o et maiores et aris p^o rethorice liberalitate extollit sup intpan^a vi^r q nuo s^r liberalitate vna ee de e^or virtutib^o cardialib^o mo ipa s^bnlla cardialium virtutu mereri reponi vi^r q s^b iusticia pp q tulius primo de officijs d^r nichil n liberale q no ide sit iusticia.
Ad ipm^m wlt aris. Primo videdu q liberalitas e circa pecunias. 2° q ipa e virtus moralis. 3° q ipa e virtus d^ca a iusticia. 4° q ipa e virtus minor q intpan^a de hijs oib^o tactu sint i ar^do. Prima p^z q^m pt aris tc ea e liberalitas tc q se bn hns lauda^r de liberalitate sz sic d^r aris de libera^te lauda^r q^s no i bellicis n^c in q^b^o tpat^o rurs^o neq i iudicijs et tc datione pecuniar^o et sumptione g^a 2^a. Et sciendu q pecunia no capi^o i h^o loco strictte p numismate sz large p oib^o sic d^r aris q q^or dignitas numismate mensurat^r. Sz a'ni videt^r q liberalitas no eet solu tc etia q s numismate mensura^r qua bonu doctrine no pt numismate mensurari et tn doctor pt liberaliter dare sua doctrina. Itc bonu corpis humani q no pt numismate mensurari et tn liberalitas e siqs exhi

alig^r liberalitas i pedir

R^p d^r aris de iustitia et liberalitate no Facile

obs. ipi delecta et wlt passio q' paz d'lectatione pp q^d e d^e e^o ab s^r nad certarur / sz timidus nd wlt s^o

intpan^a

a^c

beat corpus suu gratis alicui i obsequiu alicuius
operis ¶ Et sic prius cum habeat corpus et aiaz non potest
inmissimate mensurari et cum miles poz libera
liter dare proprium suum ymo seneca pone primo de offi
ciis quod contingit liberaliter et se ipsum dare ¶ Ad
primum istorum dicendum quod dare liberaliter non est proprie nisi
quibus quis sunt transferat in dominium alterius et quantum ad
rem ipsam et quantum ad usum rei doctor autem proprie loquendo
non dat liberaliter sciam ipsi disciplo quod sciam
suam non potest transferre i dominium discipuli nec unquam
sint sciam quam discipulus sibi acquirit sed dat dis
ciplo laborem quem habet in docendo vel et dat suum
ipsius usum discipulo ad sciam acquirendam et hoc potest
inmissimate mensurari ro. n. ita bene dictaret
alteri quod doctor ipsius suum usum ad alterz laborem
daret pecuniam si pecunia indigeret ¶ Ad aliud
dicendum est quod nec liberaliter dat corpus suum sed bene corpus
usum ¶ Ad aliud dicendum quod res venales et dona
biles non mensurantur inmissimate per se ipsas
sed secundum quod veniunt in humanum usum sive in utilitate
utentium modo licet prius secundum se ipsum non sit inmis
mate mensurabile tamen utilitas que corpori venit
potest inmissimate mensurari et quantum ad hoc dare proprium potest
ad liberalitatem pertinere ¶ Et aliter dare se ipsum
non est nisi dare suum ipsius usum ¶ Ad 1m contra vero aliter
primo sic contra ea quibuscumque contingit uti bene et male
indigemus virtute morali inclinante et determinante
ad utendum bene sed non est dubium quod pecuniis possumus
uti et bene et male ymo primo rethorice dicit aristoteles
quod omnibus humanis bonis contingit male uti et
dote exceplant de virtutibus dicta aliter virtus est quam
liberalitatem vocamus quoque etc. ¶ Et ubicumque sit humana
datio est vituperabilis et defectus pariter ibi medium
est bonum et laudabile sed in dationibus et exceptionibus
pecuniarum contingit et excedere et deficere vituperabiliter
et prout sic in sequentibus dicetur 1a in hiis medium te
nere est bonum et laudabile sed ubi est medium lau
dabile et extrema vituperabilia indigemus virtute mo
rali que sit istius medii electiva et deliberativa
quoniam virtute morali indigemus in pecuniarum dona
tionibus et acceptionibus illam aliter virtute vocamus
liberalitatem ¶ 3a quoniam prout ad passiones diversorum
morum et dispositiones moderandos et eorum impetus
refrenandos indigemus diversis virtutibus mora
libus sed affectiones hominum circa pecunias proprias et circa
alienas sunt tales diverse passiones ergo diverse
sunt virtutes circa pecunias proprias et alienas libe
ralitas est circa proprias et iustitia respicit alie
nas ergo 1e et sunt diverse virtutes et 1a ro melius
declarabitur et 9o magis probabitur i quarta conclusione
huius quarti ¶ Ra quoniam probari potest per ea que dicta fue
runt in 3 questione huius ubi dicebant quod virtutes
cardinales sunt denominative bonitatis humane a
liene aliter non sed eius cognitatem et decorem et quod
temperantia virtus cardinalis et non liberalitas
ille aliter virtutes sunt meliores que sunt denominative
bonitatis humane quam 1e que non ¶ Ad rationes quoniam ratum
dedi est ad primam quod liberalitas est circa pecunias
tamquam circa obiectum remotum tamquam temperantia est circa ci
bos et potus et mulieres sed et ipa est principalis
circa pecuniarum dationes et sumptiones que sunt operationes
quemadmodum sic temperantia est circa comestiones et potationes sicut

liberalitas est circa affectiones quas innati sumus habere
ad pecunias proprias sic temperantia est circa affectiones quas
nos habemus ad aliena et ita patet quod liberalitas
est circa passiones et operationes sicut quelibet alia virtus ¶ Ad
aliud potest dici quod qui habet virtutem unam cardinalem perfecte
habet omnes alias cardinales sed non oportet quod habens omnes
alias sed forte et quod de cardinalibus aliquis potest
habere unam non tamen habitu perfecte firmatum sed tamen dis
positionem laudabilem quam non habet alias sed una non possit
haberi in habitu perfecte firmato sine alia de quo vide
in 6o libro magis et 2m hoc exponere auctoritatem aristotelis
¶ Ad aliud dicendum est quod unusquisque plus se diligere
debet quam alios et magis sibi procurare bonum quod alius
sed in hoc non sit retinendo sibi pecunias dandas
ymo dando dandas et retinendo retinendas
quando et ubi et quibus et quomodo oportet et de aliis circumstantiis
quoniam hoc sit sibi procurat et acquirit probabilius bonum
virtutum quam pecunias alia bona excellentius pro se
ipsum et sibi maxime bona procurandum ut dicit 9m
etice quod despuidiosa dicitur amicorum quoniam multa agere
et pati et si oportet mori faciet n. pecunias et
honores et totaliter omnia pugnabilia bona procurans
sibi ipsum verum bonum virtutis ¶ quod aliter in auctoritate al
legata dicit aristoteles ut relinquat sibi ipsi in vera debet
intelligi non de pecuniis ad necessitatem vite et status
honestate salvanda necessariis sed hiis que ultra
sunt dat ¶ Ad aliud dicendum est quod liberalitas non in
pedit actum magnificentie quod liberalitas non dat
non danda sed retinet retinenda quod aliter dicit aristoteles
dicens aliter non facile liberale non debet intelligi
de veris divitiis que s. ad vite necessitatem et status
decentiam requiruntur de quibus seneca quorum quod sit
divitiarum modus inde primus habere quod necesse est x 29
quod satis est dicta auctoritas in talibus de divitiis superfluis
superfluis de quibus ultra debitum retentis in pole est
actum liberale non dum exercere magnificum prout
in sequentibus amplius apparebit ¶ Ad aliud dicendum
sunt i quoniam quod liberalitas est circa pecunias proprias
et iustitia circa alienas ¶ Ad 9m dicendum est quod
temperantia maior est virtus simpliciter quam liberalitas sed vulgus
fruus existimat et hoc sensit aristoteles primo rethorice propter
quod ipse dicit quod fortes et iustos et bene liberales
maxime honorant s. vulgares et non dicit quod sint
maxime honorandi etc. et quod dicit aristoteles in isto 4o amantur
aliter maxime liberales eorum qui in virtute non n. dicit quod
maxime sunt amandi etc. patet quoniam ¶ questio 2a

Utrum dare et accipere consumere

et custodire sint actus liberalitatis ¶ quod non quod
liberalitas est una virtus 2m philosophum 10 debet unicum
habere actum 2m philosophum sed virtutes et potentie distin
guntur per actus sed predicti actus sunt plures et diversi 2m philosophum
1e et 2a ¶ Et ille actus nullius est virtutis per quem consu
mitur id quod requiritur ad felicitatem sed di
vitie per dare et consumere consumuntur que requiruntur
ad felicitatem primo huius ergo dare et accipere non sunt
actus alicuius virtutis moralis ¶ Et actus contrarii
non sunt eiusdem virtutis quod 4o huius dicitur quod potentia et
scientia vero contrariorum eadem est habitus autem non ergo
si dare et consumere sint actus liberalitatis ac
cipere et retinere non erunt actus eius

cu sint eius gerij ¶ 4us pum dc arist ¶ Dicit dum
e q pdca actus 2m sbam ipor simpr accep-
ti no magis st actus libalitatis q victor op-
positor ¶ 1o dum e q isti actus modati 2m
q ita ro psuadz st actus libalitatis ¶ 3o
dum e q dare et 9sumere e actus pnci° libat
q accipere et custodire ¶ Prima 9° sic pz nlle
actus vtutis e 2m excessu vel defm vitup-
abil sz vitupabilr et p excessu et defm 9-
tingit et dare et 9sumere et accipere custodire
sic pea videbit 1 et ¶ Ad 2e 9nis euidencia
sciendu p° q libalitas sit circa pecunias ppas
ut dem sunt i alia qone qs sit ppus pecunias
ppas vsus dt pz v°° sum ppe put solu se
extendit ad numisma et ita ppus eius vsus
eet mensurato 9mutbilum sit dr q° hamo
e libalitas circa pecunias ro dimicta ille
vsus ¶ Alio sim pecunia 9mt put se exte-
dit se ad ome id cuius valor pt numismate
te mesurari put st ager equi et omes huiusdi
passiones cuius dnm pt ad aliu frie et ideo
libalitas e circa pecunias dicere arist pecunias
at dicimus oia quecuqz dignitas numis-
mate mensurat ¶ Cu at pecunia sit accepta
multa sb se et valde duisa 9tineat gnia ut
naues domos portos fructos et mai e q
huiusdi pecunie duplex pt ee vsus quide 9mu-
nibus huiusdi pecunias 9mbus ¶ Aliu sp
vniuqz gnm spales r vsus gnm spales q st
valde dispates no som 2m spes sz et 2m genus
no ptinz ut sint ad vna vtute ro uit liba
litas e ita circa pecunias ¶ Ppns vo vsus om
pecunias duplex vnus e pecunias ppas p
stise 2m q ppe st ¶ Aliu e alienas
salte ppas i ordie ad alienas cuiusdi st
dispe et 9mutes ¶ Pus at ipor vsum
spectat ad iusticia no ad libalitatem ut di-
cebat i aa qone at pus vsu dat libalitate ideo 9
vide qs sit ic vsus ¶ Dicimus r q ic vsus pec-
uniarum e dato et 9supto q pz q vsus i a q
opacoe 9sistit opacoes circa pecunias ppas
no videt ee n dato et 9supto accepto
et custodia accepto at et custodia no pti-
nz ad vsu pecuniarum r relinqt q 9mis
vsus earu sit dato et 9supto q at accepo
et custodia no st vsus sz ad vsu ordiant sic
gnaco equi no e vsus equi neqz facto nauis
vsus nauis sz equitare et nauigare gnaco n
rei e ad ee rei q e finis gnacois rei
at gnatr ad vsu q e rei gnate finis sz
accepto pecuniarum e earum gnaco ergo accep°
no e vsus pecunie ¶ Sic possidere no e vsus
sz ad vsu et ordiatr possidere sn quicqz posse
a° rei opacoe mo vsus i opacoes sz e custo-
dire no e n possidere ergo custodia no e vsus pec-
unie nullus n dicet ho equo vti q semp
dormiens hret equu sp in stabulo dormi-
ente ¶ Hoc viso pz 2a 9° p argum arist dicentis
que e aliq vtilitas huius 9tingit bn vti et
male diuicie at st vtilium vnoqz aut
optie vtr q ht circa singula vtute et diui-
cijs vte optie q ht circa pecunias vtute i e
at e libalis cu at vsus pecunie sit dato

et 9supto maxime e q optie vti pecunijs e eas
dare et 9sumere qm v° et q°° 9 sic et de alijs circu-
stancijs r 9cludit q ipius libalis e dare pec-
unias et 9sumere cu multiplicite et modifi-
cacoe q ita ro docebat ¶ Dehac at modi-
ficacoe doqz nos seneca tulius et arist multas
ee res obsuadas prima e excepte dantis
2m statu vtiqz libalitas dr no n multi-
plicacoe dacor q libalem dat huius
h at 2m sbam dat michil at phibz brelibalior
ee bra date si dat amoribus comes no n
eet illibalis si no plus daret q de-
ceat militi dare et miles pdigus si tn
daret q comes vn arist tyranos n no
dicimus pdigos in dando n possibile no vi
facile ee dantibus et expens superhundare
dehac at regla loqt tulius prmo de of-
ficijs dns caueddu e ne benignitas ma-
ior sit q facultates q pbat dicens q q
benignores ee volut q res pati pm i eo
pcat q i iniosi st in pxios qs n copias
hijs equales e relinqt eas transferunt
ad alienas i om cu libalitate cupiditas
plerqz recipiendi pi uniaz et ut ad largi-
endu suppetat copie ¶ Sca r° e excepte eius
cui dat no rei 9 dare ppis a vilibus
psonis sz indigentibus a amicis honestis a
moigeratis alijs n dare pdigi e vn arist
pdigi quiqz qs 9 i dige diuites faciunt
modatores quidc 2m mores nichil vtiqz da-
ret adulatoribus at vel 2m alia aliq vo-
luptatem cibus multa q at no sit libale
dare mal apparz q sum pue vtutes bonis vti-
libus mali n mal armati st seuissima e
i iusticia hns arma p° rethorice dare at bo-
male vteti pricepus effici ebis vsus vn
seneca in de bnficijs pecuniaz no dabo ibi
q 9suptus ad vltore scio ne in societe
tpis sui vel 9silij i veiat si poto revoca-
bo si no adiuuabo zelus ¶ Tha r° e excepte
domi et d° ho dupr vel 2m 9pacoez rei dande
ad datem a 2m 9pa° ad recipiente p°° 9
dare re accepisse et possedisse bn q n
dat re male acqsita vel possessa no dat
i dando sz retinendo vn arist dareti da-
con ebis accepto no ebis 9ria e seqntes
que de r sunt sil in ipo gerij at maxime q no
2m at opacoem redande ad accipiente duo
st 9suada pcepta primu e q ebis res det
q sit apporta statui recipientis 2m q no sit
ei nociua primu nos bn doz seneca in de
bnficijs dicens cauebimus ne munera sup-
ua mittas ut rustico libros a studijs
dedito aratra ¶ Qntu ad 2m dr respi-
cies et du ista mitte volus sum cuiqz mor-
bu puocacia mittas sit ebo vinum male
dem icipit ee munus i q° accipientis vitiu
9gnoscit st q nociua i potentibus q vel no
dare sz negare bnficiu e estimabimus itaqz
vtilitates potius q voluntates petencium sepe n nox-
ia 9cupiscimus negabimus r q q i se ardor
vsuris petit ¶ Sic e° 9 tps et loci 9grui

obsuade no em oia pub^ce n^c oia occulte da da s^c vn seneca pcipiut itaqz oms au^t res qda pala qda secte osequ pala qde q oseq glosu ut militaria dona et honores et qcq ad noticia pulchriq fecit n^c 2^m insq q no p durit neqz honestate faciut sz succurrut i firm^ti ogestati ignomie dada s^c tacite ut no s^c solu qbq pnt me du et q muat falle dire ut heat n^c a^q^o accepit sciat

q^o exomo dadi requi^r mltu q cito det an pubni Mni cito dat bis dat et vn seneca magnu n e bnficiu q diu int manq dat adhesit q e egre dimite insqe et dare sic sibi eripet siqs i^r mce intneiat dim^t taq omo ne delibasse videam ppu e n bnfa ciet cito face q n tarde et die et de die qpthes psint no exomo fecit et duas res maxo^as pdidit et tpa et arg^tu bone volu^t

6° sumit^r documta ex eo qe date q^r se hre e n libalis date delectabil date h'm dat^r date sine formidie amissiois et absqz spe remunacois 2^m ad p^m dc ap^s q libalis e date delectabilit ul sn t^{is}ra pc q h^c one om vtuti q n 2^m vtute de lcta^les et no tre ul imme tre dem spa lit^r pbat ho delibali dites neqz dicet q tre maq vtiqz eligit pecunias bona opatos h^o at no libalis R^m ad 2^m dc seneca ni^f eq vitadu e i bnficio q supbia rotuda vo s^c q hua fronte leui vo plana qz eb^uit q tu dat in supior no exal tauit sup me sz qt potuit benignissim^e fuit et detraxit inimici suo sopa dom neqz libalitas plimu auge^r qn donas sinh^te se ipm odonate vr R^m ad 3^m dc seneca dignq e i q decipi q dereti nedo cogitan^r du dat libalis n e ob missiq et no accepting vn ocluid ap^s di tai at no facile libale neqz acceptiu exonte neqz custoditiu emissimu at et no horate p ipas pecunias sz g^r donacois

h^o et pna^me nite e debitu fine i tede na 2^m q dc ap^s q 2^m vtute opacois et boi g^r libalis q^o dabit et tte q at dat qbq no oz ul no boi gra sz p q^o da a^{m} caz no libal sz aliq qs dicet^r vn depdig^f dc ap^s q date oaipiscetes et n^l boi cante i dine et vndi qz accipiut at tulh^s i de offitijs dc vide plerosqz no ta na libales q qda gla ductos vn bnficia videa^t face mlta q pphetzati maq osensioi viden^r q ab ho nestate tlis at simlaco vanitati onuor e q a^r libalh^ti a^r honestati sit g^o dem sit de date libali et p qnb dequsupcoe su de expes q sit dc ap^s et expesas n i dacoez pomq sit i^r p^to q date et osume mod^a ta rta roe s^c actq libalitatq pt ex h^o ocludi sat q et accipe et custodie modificata s^c actq libalh^s q cuiq e velle date et osume ut oz et qn et qbq oz eiq et e accipe et custo dire ut optz et qn et ^ijs circustatijs sz liba lis e sic date et osume p^tu e g^o et a^or ph^o

q^d q dante mlto^nb et sepe osumere n^l at accipiete ul custodiete cito delinqret s^b^a tpal et ita piret oms eiq actq q no hret date ul osume at cuiq et ap^s opq e exerci eiq e ordiari q ad id apq ordi nat^r sz accipe et custodie qn et q^o ^ob ordian^r ad date et osume qn oz qm rei gra^o et pos sessio p vsu s^c accepco at et custodia pe tine s^c eiq gnaco et poss^o daco at et osup co s^c vsus eiq ut dem fuit p q dc ap^s vn at oz accipiet ^ipa ^{mnd} appijs possessionbq no ut bonu sz ut ncm ut heat date neqz qbq sz dabit et pome custodiet ut heat date qbq oz et qn et vbi h^c at accep^o seu custodia mo d'ari sic debz p^o q de optz ut no sit i mpta na sic dc tuliq in de officijs nichil vtiqz libale et no ide et insui 2° ut no sit cupi ditate ul auaricia suspecta p excessu 3° ut no pmittat labi s'bam p defcm de hijs duobq vtijs mois dicit tuliq i de offi cijs h'nda at e ro r familiar q qde di labi sinit flagibilis e sz ita ut illibali^t auaricie qz absit suspico posse em libali^te vti no spote de patrimoio immiu e pecu nie fructibq maxq 3^a q pnci^l pbai pt roibq ap^s q^p se bonu rei vtil mag e in vsu eiq ad q ipa e vtilis q i eiq possessice q p finis ht roez melioz sz sic dem fuit date et expede s^c pertine vsq ad possidedu at spectat recipe custodie i^d vn bn dice bat ap^s p^o rethoice ciq qde ve possessio nis e ita possidisse ut i ipo sit vsus ipaz totali^r a^r diuite ee e in vti mag q i pos side etem opaco e clm et vsus diuicie

2^a ro e q mag e vtutis bn face q bn pati si vtq actia sit potor vtute passiua sz date e bn face et recipe e bn pati i^r bn n face e taq dei opaco cuiq e oibq date ee bn vo pati e opaco m^e cuiq e ab oibq recipe ee q at mag e vtutis dei opaco ul m^e nllo vtiqz dubicabit sz tn huiq ro nis oppo^m vr^r ap^s velle pmo rethoice dices bn pati q bn face vr vtiqz eligi bilis ee cuiq rcem assignat tlem q ad vi^tez bona hijs q ad opio elig^da s^c et me liora sz bn pati e bonu ad vi^tez qm i^d e bo nu ad vitate q qz eliget et si latz sz bn pati e huiq di na et nllo a^o pripiete vellz tn vniq qsqz rege et dicai sz bn face e bo nu ad opioz qm sic dc ap^s tiq eiq qe ad opioz e q si late debeat no vtiqz eliget sz face bonu lat^{eu}ms no videbi^t vtiqz e ligi ad h^o rndedu e q i ipo lib^o rethoi ce osidaces pom pswasione q p^lm or^nez tn excedut qm retorica q dyalc^ta e rtes at p^les via hnt ad vtraqz pte odicois pbal^e naqz e q vr oibq ul plinbq ul sapi enciorbq p^o thopicoz sepe at oria videt^r plibq s wlgo et sapietibq bonu no dr i honestu vtile et delcta^le sz de hoesto bono loqr wlgq et sapietes mo oria wlgq n no potes psude osidare no pripit ea

Marginalia: p'tur; at notā; qr; tta^e; libalis; at opan

bona q pficiut mete int9 ꝫ solu ad extio
ra bo ⁊ corpis attedut ideo sumu honestu
bonu reputat honoꝝ ⁊ famā pp q huana
felicitatē po[n]t in honorib9 it[e]m cum ties bn face
si lateat nullaꝫ boni ronem putat no i mu
to q n[on] vtile e n[on] delectabile ꝓpe ꝫ n[on] ho
nestu nlli9 ⁊ honoris assequtiu q latet
sapietes āt ꝑcipietes maxīa bo[na] vtut[is]
i tius aiaꝫ decoracia q ɔsistut i debito
iudicio rois ⁊ rtca rce volutatis hūs re
putat exteriora bo pp q sciut bn face sup[er]
⁊ secto meli9 ēē q bn pati pp ꝫ q dca
ap[osto]l[u]s h[ic] ⁊ p[rim]o rethoice ꝓbabilia erat ꝫ dm
e qm i plib9 h[ic] āt sapietib9 ¶ Et ita ꝫ
meli9 eet pati q bn face q[uan]to ad honesta
bona i tiu9 aiaꝫ ꝑficiecia tn no e ita q
ad exteriora c[ir]ca q[ue] e libalitas ymo dare
multo meli9 e qm i dado nos bn patim[ur]
i ti9 2m bonu honestu io d[icitu]r 9o hui9 q studi
os9 ꝑcipit circa pecunias ⁊ honores sibi
ipi bonu mag[is] tribues .s. mtu bonu vtut[is]
¶ 3a ro e ap[osto]l[us] q mag[is] e vtut[is] bn opari
q ter no opari ꝫ bn dare ⁊ bn opari ⁊
bn recipe ⁊ no tpe opari i[de]o a[rgumentu]m no dese
ꝫ ad eundem bo[num] i tedim9 honestu bonu
⁊ ⁊ capim9 tpe put oppo[rtet] honesto bn dare
no e du[biu]m qn sit honestu 2m sensu ⁊ neq[ue]
tpis am demagno q[ui]a b[e]ne potes bn bn
face bnficiat9 āt vetiudat q bn recipe
no 2m se ꝫ bn opare ꝫ so[lu]m e no pure opari
ꝫ sit bn opari in ordie ad datoꝫ ꝫ sig[nu]m
ad hāc i terem bn recipit vt bn det
pp q ⁊ ɔcludi pt q bn recipe no e act9
libalit[at]is p se ꝫ solu 2m q vtile .s. ad dare
⁊ ɔsume ordiat[ur] ¶ 4a ro ap[osto]l[i] e q laus
⁊ gla deben[tur] vtuti ⁊ opi vtuoso ꝫ laus
⁊ gla mag[is] reddut[ur] dati q accipienti et
⁊ q no accipienti i[de]o ¶ 5a ro e q circa diffi
cili9 ꝑpe e ars ⁊ vtus circa bn meli9 i 2o .n.
hui9 ꝫ facili9 e recipe q dare q ad acci
pe mag[is] i clinat aꝑtit9 ꝑprius ꝑprius ⁊ sic d[icit] ap[osto]l[us]
facili9 e[st] accipe q dare pp[ter] n[on] minus emit
tut hoies ꝓpe q no accipiut alienu
eo q hoies ad ꝓpu bo[num] nalr efficiut[ur]
¶ 6a ro e q mag[is] e libalit[at]is ille act9 2m
q mag[is] laudat9 hoieꝫ de libalit[at]e ɔcapie
te mltu de libalit[at]e ɔcapie n. laudam9
.n. no capiete di[ci]m9 ipm libale ꝫ no cu
pidu ɔsente laudates āt capiete dicim9
ipm huile ul amicu ꝫ no ꝓpe libale
¶ 7a ro q vtuosoꝝ maxie amat[ur] libales
⁊ h[oc] e eo q vtiles s[un]t alijs h[oc] e ex dare
q s[un]t vtiles ⁊ amat[ur] g[ra]o pꝫ q libalitas
ꝑnci[pa]li9 e c[ir]ca datoeꝫ q c[ir]ca accepcoeꝫ ul ⁊
no accepcoeꝫ ¶ Et tuc ad roes ad ꝑma d[icendu]m
e q[uod] p[ri]m9 e sol9 ꝑncipal[is] ⁊ p[ri]m9 act9 libalitatis .s. dare
ad ipm .n. reduci[tur] ɔsume q sic d[icit] ap[osto]l[us]
expesas i datoeꝫ p[ri]m9 ⁊ ia dcm e q re
cipe ⁊ custodie ad dare ⁊ expende ordia[tur]
¶ Ad 2m d[icendu]m q diuicie no valet ad fe
licitatem vltiate vt custodibiles ꝫ ut ɔsumptibiles
ad 3m d[icendu]m q dare qm oꝫ ⁊ custodire qn dare oꝫ
ɔueni[en]t ꝫ dare qm oꝫ ⁊ custodire qm oꝫ n ɔtra ꝫ v[er]u ad a[liu]d
ordia[tur] ¶ q[uestio] 3o

Utru[m] ꝓdigalitas sit viciu[m]

libalitati opp[ositu]m q no sit v[ide]t[ur] q[ui]a ad bo[num] ita viciu ad
malu ꝫ 2o hui9 d[icitu]r q vt9 oes cui9 vtiqꝫ sint
vtus ad bn hns ꝑficit ⁊ op9 ei9 bonu red
dit ꝫ ꝓdigalitas no reddit hoieꝫ male
ut d[icit] ap[osto]l[us] q ꝓdig9 v[ide]t[ur] no ēē ꝑui9 2m mores
no .n. male neq[ue] i iuri[e] sup[er]habu[n]dare da
te ⁊ no accipiete ¶ Et ꝓdig9 e q sup[er]hun
dat i datoe ꝫ tlis no opo[rtet] libali ut d[icit]
ap[osto]l[us] libalis āt e l[ibera]l[i]s vehemt[er] sup[er]hundare
in datoe vt delinqt sibi ⁊ ipi modica r[elinque]re
¶ Et si no sit ꝑ[er]o sole suas dare ⁊ ɔsume di
uicias vltra q oꝫ c[ir]ca ꝓdigalitas no erit
viciu ꝫ h[oc] no e ꝑ[er]ole q ꝓbos ⁊ deuotissi
mos viros vidi9 oms suas delinqre di
uicias .s. religiosos mendicates ¶ Et g[ra]o
q no e ꝑ[er]ole nimis ase abice etia q s[un]t
occasio peendi ꝫ ap[osto]l[u]s d[icit] p[ri]o hui9 q multi
ꝑire pp diuicias ¶ Opp[ositu]m q d[icit] ap[osto]l[us] q li
balitas e medietas c[ir]ca pecunias ⁊ q ꝓdi
galitas ⁊ illibalitas s[un]t c[ir]ca pecunias sup[er]
hundacia ⁊ defectus in 2o āt lib[r]o d[icitu]r i qm
diffi[ni]ce vtut[is] q vtus e medietas duaꝝ
malicieꝝ hui9 q[ua]e 2m sup[er]hundacia hui9
āt 2m defcm ⁊ p9ea d[icitu]r q extrema vicia
opponu[n]t adinuice ⁊ ad vtute io ꝓdigali
tas e malitia libalitati opposita ¶ Et liba
le se bn hre c[ir]ca pecunias dixit ꝓdigus
āt in hijs pccat ¶ Rndu sit d[icitu]r in lib[r]o
de sp[iritu] ⁊ sp[iri]tu[s] q ꝑmo audibil exns c[ir]ca e
discipline oꝫ .n. de sbo ⁊ de passice ⁊ de
alijs vlr s[u]b ꝑntice cadetib9 ꝓp[te]re q d[icitu]r
p[ri]n[cipiu]m h[oc] .n. ꝓbari no pt rce cu nota sit
ad plam i ꝑnta ꝫ oꝫ qm usu hoim ɔse
tire ¶ Supponam9 g[ra]o 2m oms moraliu doc
tores q p libalitate m ttligim9 hitu q[ui] q[ua]s
bn se ht c[ir]ca pecunias pp[ter] pas in datoe ul
ɔsupcoe ne sup[er]hundet i accepcoe ul cus
todia ipaꝝ ¶ Et p ꝓdigalitate vo i tellig[im9] hitu
q[ui]s pt[er] ⁊ ɔt dictame rce rois c[ir]ca pecuni
as excedit i datoe ul ɔsupcoe ul deficit
i accepcoe ul custodia ⁊ p illibalitate i telli
gim9 hitu q[ui]s i dctame rce rois deficit
c[ir]ca pecunias i datoe ul ɔsupcoe ul sup[er]hun
dat i accepcoe ul custodia ipaꝝ ⁊ si ita
sit mai[festu]m e[st] p se q ꝓdigalitas ⁊ illibalitas
s[un]t vicia libalitati opposita si ꝑ[er]ole sint c[ir]ca pec
cunias hundare ul deficere ¶ Dico i[de]o q ꝓ
digalitas e viciu libalitati opp[ositu]m q sic ɔti
git ɔ iudiciu rce rois c[ir]ca pecunias hun
dare i datoe ul ɔsupcoe ⁊ deficere i accepcoe
ul custodia s[ed] ꝓdigalitas e viciu ɔ ꝫ ex dctis
i[de]o qe dcm .n. fuit p9 q oꝫ dare 2m sbaꝫ
si i[de]o det ul ɔsumat plus q sba patiat[ur]
pꝫ q erit pccatum ɔt rcaꝫ rcem in sup[er]hun
dancia datois ¶ Et q i[de]o sit pccatum ɔ rcaꝫ
rcem psuade p[ri]o q tlis dacio ul ɔsupcio
dat occasioeꝫ pccandi .s. accipiendi vn no
oꝫ ¶ Dicit ap[osto]l[us] q plus dantes ul ɔsu
mentes q exigat sba accepti s[un]t ꝓpt[er]

p velle consumere facile est hoc facere velocius
n. deliniendo eos hoc sibi cogitur quod aliunde acq
rere. Tulius in de officiis de magnum in quendam dicens
multi n. patrimonia effugerunt inconsulte largi
endo quod est stulcius facere curare ut id diucius
facere non possis. q. dicat si consideras dare stultum
est ita dare quod amplius dare non possis. Et addit
tulius atque sequitur et largitione rapine cum n.
dando egere ceperunt alienis bonis mali ef
fici coguntur. Et addit idem in quendam dicens
ita cum benivole operandum est beneficiis esse ve
lit non tanta custodia asserit eos quibus dede
rit quanta odia eorum quibus abstulerit. sic ergo
superhabundantia peccat primo dando plus quam oportet.
2o peccat dando quibus non oportet puta hystrionibus a
dulatoribus et pluribus huiusmodi n. dationes multe sunt
irrationabiliter. 1o quod de talibus dato ducit
ad illiberalitatem et rapinam. 2o dat malis
occasionem male operandi. primum n. prave vtuntur
bonis sibi datis et ita eciam nolunt eos indigere sentiunt
sia n. est iniusticia habens arma talis n. dato ducit
ad intemperanciam et eadem ad corporis et aliarum consumptionem
bonorum et irrationabiliter tamen aliud sunt dites
sed multi prodigorum accipiunt vnde non oportet et idem hoc sunt
illiberales accepti n. sunt propter velle consumere et quia
quos oportet indigere prius hos divites faciunt et moda
ris quidem primum mores nichil utique daret adula
toribus autem vel aliquid aliam voluptatem tribuunt multa
propter quod intemperati sunt horum multi. Tales n. consumentes
et per intemperanciam consumpti sunt et propter non ad bonum vi
vere ad voluptates debeant tales n. vivunt ad honestum
intendunt quod plures non daret nunc ad utile quia
pecunias ita superflue non consumerent quare necesse est
eos ad reliquum appetibilium s. ad delectabile de
clinare. Et tales efficiuntur iniusti quod amo
ad bonos et ad amicos idem tulius in de officiis
dicere quod tales primum in eo peccant quod iniuriosi
sunt ad proximos quos n. copias huius s. proximis
auferunt et relinquunt easque est tam illiberali cupi
ditas plerorumque capiendi et offendi pecuniam
ut ad largiendum suppetant copie. Et idem
seneca ut in practica et sunt ptones et consiliarii
principum vnde dicit in de beneficiis illi non dabo pecuni
am quam consumptam adultero sciam ne in societatem
turpis facti vel consilii inveniar si potero renocabo
si minus non adiuvabo zelus. Et de principe
suas dispensante divicias militibus communis dicit
tulius quod te malum ratio in ipsa sicut in divicit
ut eos filiales et privates fore quas pecuniam
corripisses fit autem decior qui accipit ad quem ad
idem propter expectandum paratior. 3o peccat dando
non gratis sic oportet et hoc peccatum q. omnia cetera vicia
potest subintrare dantes n. propter plus accipere cupidus
est et si propter mechari mechus est et si propter vulnerare
et propter occidere in iniurius est et homicida et de ta
libus dicit de decibus dicit apostolus et propter nichil boni curare
in diruit et undique accipiunt divicit n. qua et
propter non ad bonum vivere ad voluptates declinat.
peccat et dando quando non oportet et ubi non oportet et cui
non oportet et ita de aliis circumstanciis. sic dictum fu
it in tractatu quem propter quam magis est satis prodigalitate esse
multipliciter viciosa idem excessum dationis et ideo et
patet de defectu custodie vel acceptionis et sic contingit
homines depauperari et status honestate amittere
propter excellenciam dationis ita et et propter defectum custodie
vel acceptionis quibus dictis tamen primo non videtur esse unum
dicunt n. quod circumstanciis observatis necesse est virtuti
sed potius rationi consonum omnes abicere divicias quod patet
primo de apostolis qui derelictis omnibus secuti sunt Christum
2o de religiosis sicut hic dicentes non sunt ad minus pro
positum quod multa credimus esse facienda ex doctri
na fidei principaliter propter meritum ad eternam salutem quod
fortitudo fide circumsepta non per humana ra
cione. Unde autem et multi dicentes hoc idem te
nemus debere idem humanam racionem sibi perspicue de
licta quoniam tamen divicie non sint bona simpliciter eo
quod contingit eis male uti necesse est virtuti totaliter
relinquere propter finem bonum ymo hoc videtur consonum
rationi et opus virtutis sed contingit eas relinquere propter finem
bonum 1o bene videtur primo quod possint relinqui propter plus vel
vacare non n. possunt pecunie sine quadam soli
citudine et acceptione haberi et non est possibile mentem
perfectissime speculationi vacare cum eas quod est de aliis
curiosus. 2o quod multi sunt inclinati ut afficiantur
circa pecunias ergo dehuiusmodi affectionem vitanda
relinquere omnes divicias est bonum et ad bonum
finem quod pecunie sunt multis occasio delectacionum
inordinatarum ergo dimittere eas ad obviandum
tali occasioni est ad bonum finem et consonum rationi
cum et philosophus dicat 2o huius quod in omnibus maxime fu
giendum delectacionem et delectabile non n. non ac
cipientes indicatus eam. 3o quod difficilimum est
se propter bene habere circa pecunias propter appetitum qui naturaliter
inclinatur et de facili afficitur circa pecunias propter quod
periculosum est eas obtinere immo bonum est tenere tantum
et dimittere in toto. 4o addunt exemplum de socrate
qui tamen fuit maximus philosophus et maximus moralis
proiecit divicias suas in mari non est dicendum quod
male fecisset ille philosophus neque sine fine bono.
Sed forte dehac opinione potest concedi hoc
solum quod in casu pericli ne malum eius committatur
rationale est omnes abicere vel relinquere divi
cias unde si quis in mari divicias suas omnes
habens videt tempestate subversionem navis nisi
ad alleviandum navis totum proiciat in mari
est consonum rationi quod omnes perdat divicias. Et
si tirannus cogat omnes divicias relinquere
vel propria lege negare vel aliquid turpissimum co
mittere sed quod homo pure voluntate relinquat
omnes divicias nisi circumsepta fide videtur con
sonum rationi quod relinquere bona felicitati contra
rium non videtur consonum rationi divicie autem sunt felicitati
optime ut dictum fuit in primo libro et in isto de
et apostolus opus autem est et exteriori prosperitate hom
enti non n. per se sufficiens est natura ad speculari
sed oportet corpus sanum esse et cibum et reliquum famula
tum existere et de homine enti quod non indiget
si ponetur esse deus et multum separata. Et idem
ille actus non est consonus rationi qui tollit opus alicuius
virtutis talis autem alienatio non est huiusmodi quod
tollit actum liberalitatis qui est dare et magis ac
tum magnificencie s. actus exteriores nec talis
passus in bello opus sunt fortitudinis exercere in indi
gentibus subvenire nunc in indigentibus subvenire
nunc multum rei publice prodesse et si dicatur
ymo predicando et docendo primo non videtur quod non

minus ethe posset si heret vite necia sed magis ¶ Item ethes in cadunt in id quod cadunt se circa curiositate et sollicitudine. n. pnt viuere deuectate et mana propter quod eos solitate multum peccando sibi victum et cibum forte propter hoc efficiunt fures et adulteratores ut dicitur 2° pollitice pauperitas sedicionem efficit et malignitatem ¶ Item cadunt circa affectus circa pecunias in quod tamen incadunt et in peius nam homines naturaliter inclinati ad affectus pauperes sunt magis ad ethes effectus moueri naturales in digencia ut vires necitas quod possessio diuiciarum sufficientibus ad vitam ¶ Item ipsi cadunt circa delectaciones tactus et gustus ethentes appetitum propter rem et incadunt in peius. s. in e[c]ontrarias et multitudines angustias tactus fame et siti in frigoribus et laboribus et aliis continencie et plus pnt ethe appetitum propter rem quod delectaciones ut dicitur 3° huius quod difficilius est tristicias sustinere quam a delectacionibus abstinere / continencia namque stupefacit et corpus naturam habet ¶ Item illi cadunt circa difficultate que est in habendo se bene circa pecunias et non est dubium quod multo difficilius est se bene habere in paupertate quam in diuiciis moderatis ¶ Item videmus in pueris deductorem quod paucissimi pauperes inveniuntur qui non quod non vellet sine pluribus diuitibus propter habere necia vite et dico sine eis in operacionibus pertinentibus ad suam puritatem ut in meretriciis vel pruris gulositatibus et hijs in naturali non necitate quod cogitur et propter hoc maximus est ita quod ro eorum non ulla esset et ideo eos omnes retorqueri pertinet patet ea que ita dicta sunt ¶ Ad ro eorum patet multis modis primo quod simpliciter diuicias non esse bonas simpliciter ang oppositum dicit Aristoteles in 2° huius bonum namque fortune vocatur simpliciter propter bonum sed non propter bonum vnicuique quod mala sunt mala recti quod hoc omne sit videre suo loco ¶ Item ro istorum peccat in accipiendo quod ad sit bonum si ordinet in bonum fine nam si esset ita furari et iniuste occidere innocentem posset esse bonum hoc in per ad facere propter lucrum ad emendum libros ad studium vel ad subueniendum proximo indigenti bono et itaque propter bonum fine sit dicit Aristoteles 6° huius contingit vera conclusio fi[ni]mos sorti et quod oportet facere sorti per non oportet ad hoc non spectat ad eugolia sed ad malicia ¶ Ad oppositum fuit de socrate potest dici quod in hoc errauit vel saltem melius fuisset ipsa pecuniam dedisse pauperibus et aquinas dicit quod hoc fecit socrates ut in duceret populum ad bonum et tolleret eius errorem quod tunc opinio populi tenebat felicitatem in diuiciis et non est in notu utrum omnes suas ita perdidisset diuicias forte non contemnit vite necessaria non non vir verum huiusmodi bonum viri et perfecti diuicias abicere cohibere eis uti bene et refectado superfluas pauperibus subvenire et amicis sic dicit seneca in sine epistulis infirmi animi est non posse sustinere diuicias sed in tamen de paupertate perdicasset lucillo suo discipulo dixit non reputo paupertam quamuis sit est satis est cum tamen malo suas malo in mag volo ¶ Ad primum ergo ro patet dicitur quod sic virtus reddit hominem bonum ita vicium oppositum reddit ipsum malum modo sic dictum fuit

in a questione vtrum fortitudo sit virtus cardinalis quod virtutes cardinales reddunt hominem simpliciter bonum

sed bonum et bene habente se circa pecunias et circa ludos et ideo prodigalitas non reddit hominem simpliciter malum sed malum circa pecunias vel potest dici quod homo potest dici malus dupliciter vno modo quod malus et in nimios et prodigus non est malus ¶ Aliomodo quod habet appetitum inordinatum aliquomodo et ita possunt credi prodigos esse malos ¶ Ad aliud dicendum est quod non eodem modo prodigus superhabundat in dacione et liberalis nam liberalis sic superhabundat quod de diuiciis potest necessaria sibi ipsi derelinquit ut norma distribuendo eas quo et quam et quibus istas tamen non abicit que sunt necessaria ad vitam et ad suum status honestatem seruanda sed prodigus alienat eas superfluencie dando necessaria et non necessaria et dando quibus non oportet et quo sic dictum fuit ¶ Ad ro soluta est in processu ¶ Sequitur questio 2° etc

Utrum illiberalitas sit vicium

liberalitati oppositum / arguitur quod non sit vicium quod tunc prodigalitas esset virtus consequens tenet per locum topicale / sicut oppositum in oppositum et propositum in propositum ¶ Item nullum vicium puerit nobis a natura michil nam naturale vicosium est / nam sic dicit commentator 12° methaphisice natura operatur perfecte et ordinate quamuis non intelligat / tamen sit rememorata de virtutibus nobilibus agentibus ea que dicitur necitate non neque habundat in superfluis neque deficit in necessariis 3° de anima / ergo errores illi sunt naturales sed illiberalitas est naturalis hominibus et puerit ex natura quod ex senectute que est naturalis / dicit ut aristoteles vir non sentius et omnis in potencia illiberales facit et magis congruit hominibus prodigalitatem ¶ Item omne vicium est sanabile per contrarium aristoteles virtutes et vicia non cent in ma ptace sed illiberalitas est insanabilis ut dicit aristoteles ¶ Item quod non opponatur liberalitati quod sic quod vicium iusticie oppositum non oppositum illiberalitati cum liberalitas et iusticia sint diuerse virtutes sed illiberalitas opposita iusticie probatio quod vsurarios et alcatores / mortuorum spoliatores / prodigos et in dicunt vndique accipientes vocat Aristoteles illiberales / et tamen omnes illi sint iniusti sed auarus non est iniustus ut dicitur in 4° libro et tamen illiberalis est auarus quod sic dicit Aristoteles illiberalis in dando et excedendo deficit in accipiendo et custodiendo superhabundat / ethis ac dicit auarus etc ¶ Ad oppositum dicit aristoteles quod est vtrique liberalitati illiberalitas est contrarium dicit ¶ In primo ergo videndum est quod illiberalitas est vicium ¶ In 2° videndum est eius dicenda ad auariciam et philosophus apprehendit secundum ¶ Primum patet ex vi nominis quod dictum fuit in a questione quod per illiberalitatem intelligitur habitus quo quis circa temporalia deficit circa pecunias in dacione vel consumpcione et superhabundat in custodia vel accepcione ¶ Sed contingit aliquis talem habere habitum manifestum est quod ille habitus erit vicium quod ex contingat duo modo. s. per ul[tra] necessaria circa temporalia habundare vel deficere primum patet in error potest esse in non dando sicut habuerit ultra sibi necessaria et ultra sui status exigenciam diuiciis habundans in immensum et nulli ex eis distribuat pauperibus et amicis manifestum est quod perperam agit quod corrumpit amiciciam ipsius ad alios

et aliorum ad ipsum omnes enim sciunt quod tales odiunt dicitur enim capitulo amant maxime liberales eorum qui vtique vtiles enim hoc autem in datione quod per oppositum illiberales maxime odiuntur. Et boetius in de consolatione dicit quod liberalitas facit hominem maxime honestum quod per oppositum illiberalitas facit hominem inhonestum. Secundo ille arguitur quod sicut nec necessaria sit necessaria de superfluo alimenti operatur ad productionem et nutritionem sibi similis in specie ita et de superfluo diuiciarum recta ratio dictat ad imitationem nature alijs subuenire. Hoc arguitur quia natura hominis naturaliter in primo pollitice homo naturaliter ciuile animal est et quia animal per naturam non per fortunam et per naturam est et melior quia homo solus maxime vult in ciuilitate esse si quis habens sibi nociua vel nichil vtilia non velit ea dispensare vicinis et aliis indigentibus eius et quibus illa esset vtilia valde. Sed constat quod tali nichil prodest diuiciarum talis excessus. Vnde in primo pollitice omnia enim quod vtile est eorum excessus nichil proficuum esse habentibus. Hec autem pecunie ipsi inutiles essent vtiles pauperibus amicis. Primus error illiberalitatis est in defectu consumptionis pecunie sine in defectu expensarum. Sunt enim aliqui diuiciis habundantes qui propter nimiam ad pecunias affectionem quod non audent expendere quod esset necessarium debite sustentationi corporis et familie sue et quod esset necessarium ad suum statum honestate preuidendum. Secundo quidem illi non solum auarum ad alios in quantum non dant sed et ad se ipsos in quantum propter honestate propria non expendunt. Tertio tales tollunt ab ipsis diuiciis totam suam bonitatem. Diuicie enim non sunt bone per se sed quia vtiles ad aliud sunt. Sed tales per finem quem possunt attingi et illi autem finis ad quem vtiles sunt pecunie non attingitur. Vnde apud ipsos pecuniarum dationem et consumptionem. Ergo tales tollunt finem diuiciarum sed tollentes finem rei ordinate ad finem tollunt eius bonum. Cum nichil sit bonum nisi propter causas finales vt dicitur in 2º methaphisice. Quarto illi frustrantur in toto creduntur enim propter non dare et non expendere diuites esse et non sunt sed miseri et pauperes vel non habent sed habent. Vnde 5º methaphisice dicitur quod bene diuites secundum suam naturam et secundum appetitum suum mouentur aliquid et habere dicitur hoc ipsum vt colupne ponderosa superposita cohibet. Et quod tales a pecunia maxime diuitiarum et operatores sibi debitas cohercere prohibentur quod pecunie sunt bonorum deceptat affectionem quod non audent eis vti habentes in pecuniam sunt illi solum qui pecunias ducunt libere in suum finem consumendo et dando quando et vbi oportunum fuerit et illi soli diuites sunt dicit aristoteles in primo rethorice. Totum autem diuitem esse est in vti magis quam in possidere. Tertius error illiberalitatis est et in accessu excessu acceptionis quidem enim ardentes sunt cupiditate in nimia primo quidem vndique accipiunt et ita grauiter ab indigentibus quibus dando subuenire debent. Multos enim tales peccare videmus et debita propria repetendo scilicet pauperes debitores cogendo per iudices aufferre cum superfluis expensis et carceribus et aliquando tamen quod debitores omnino sua per se leuationis confundunt ymo multi sua prestant pecuniam indigentibus vt in posterum repetentibus cogant scilicet vendere mediatas que

hereditates quod satis est in iniquum. Secundo multi sunt acceptores sepe exponunt se moribus lucrandi vilissimis vt hij quidem sunt mundatores latrinarum hij autem susceptores latronum et alij de meretricio pascuntur et alij de adulationibus. Tertio multi tales faciunt inimicum vicinum in iniuste et sunt hij quidem fures hij quidem latrones et hungnardi et proprie. Primo magnum est vitium illiberalitas. Quartus est principalis error illiberalitatis in excessiue custodiendo errant quidem diuites excessiue pecunias custodientes primo quod ad custodiam excessiue nimio se deffendunt dationis et consumptionis. Secundo quod periculosa valde est custodia propter insidiosos latrones et alios propter principes qui de facili manus in tales apponunt et tyranni non absque in tendunt. Vnde dicitur primo huius quod multi perierunt propter diuicias et ad vltimum valde defectuosi sunt quia datis omnibus erroribus occasionatur pauperes enim sunt cum diuites sibi credunt de quibus dicit seneca in suis epistolis non qui parum habent sed qui plus cupit pauperes est. Quia non refert in archa quantum in horreis iacet quantum pascat quantum autem fenerat si alieno in minus sit non acquisita sed acquirenda computat quas sit diuiciarum mos querens plus habere quod necesse est quam quod satis est. Item tales ad finem in posse veniunt de quibus dicit aristoteles 2º pollitice malitia hominum qui irreplebilis est ad primo quidem sufficiunt duo obuli solum cum autem hoc iam sunt habitum propter indigebunt pluribus quousque in infinitum veniunt infinita enim est concupiscentie. Et hoc quo ad istos qui vitio cupiditatis deputati sunt ad cuius vtique replectionem multi viuunt quod ad tales dicit in primo pollitice quod diuiciarum nullus terminus prefinitus in eo commitatur et quod infinite vtique diuicie que ab hac pecunia. Quantum ad 2m propositum quod sit prius dictum fuit et in quo differt liberalitas est circa pecunias proprias iusticia autem circa alienas et iterum differre videtur in hoc quod liberalitas est magis ad se ipsum quam iusticia et iusticia magis ad alium. Liberalitas enim moderat actiones quas habet ad pecunias 2m se ipsum iusticia autem moderat affectiones quas habet ad pecunias 2m se ipsum iusticia autem moderat affectiones quas homo habet ad pecunias et in ordine ad alium scilicet applicando sibi vel suis id quod erat alius. Vnde ille illiberalis proprie dicitur qui inmoderate capit propria et custodit iniustus autem dicitur qui inmoderate aufert ab alio vel inmoderate retinet rem alienam. Vnde manifestum est quod aliquis nullam habens affectionem ad pecuniam sibi applicandam et per consequens illiberalis non potest iniustificari manifeste. Vnde patet quod aliquis sola causa nocendi interficit oues et boues vicini sui aut comburit domum eius. Ex quibus apparet quod auaricia proprie supta peccat simul contra liberalitatem et iusticiam contra liberalitatem in quantum habet ad diuicias accipiendas et seruandas inordinatum affectum nam sine tali affectu homo non diceretur auarus quamuis aliquis est iniustus. Ipsum enim nunquam dicemus auarum qui sola causa nocendi comburit domum vicini et oues et boues interficit sed ipsum dicimus auarum qui cupit et recipit res vicini sui. Ille enim proprius sit circa pecunias alienas tamen quod dampno est circa proprias in quantum inordinate eas appetere et eas tamquam proprias sibi retinere et econtra et ipsa auaricia peccat contra iusticiam quod si quis vellet nimis pecunias alienas aut alij debitas accipere vel retinere nunquam proprie diceretur auarus quod non peccare

Marginalia: fenerat; scilicet poena falsus; affectus et

moralit(er) et auaricia p(ro)p(ter) p(eccatu)m morale s(ed) illib(er)alis
dicit(ur) parcus et tenax q(uia) e(st) q(ui) cup(it) retinere p(ro)-
p(ri)am et aliena et ita si q(ui)s cupit accip(er)e ipse
i(n)f(er)t ad noc(umentu)m et si no(n) possit accip(er)e tu(m) volu(n)-
tate h(abe)t ei(us) q(uod) sit alt(er)i(us) ee noc(umentu)m p(ro)p(ter) q(uod) i(n)iust(us)
e(st) q(uia) d(icit) seneca zela an op(er)is effectu(m) q(uod) cul-
pe satis e(st) p(er)fecta s(ed) h(oc) an auaricia gen(us) e(st)
o(mn)i(u)m vicio(rum) ex illib(er)alit(at)e et i(n)iusticia (con)iunctor(um)
cang(?)di s(ed) v(er)sura symonia furtu(m) latrociniu(m) et a(li)a
simil(ia) illib(er)alitas a(utem) p(re)cise accepta e(st) (contra)
volu(n)tat(em) noc(umen)ti illator(um) p(ro)p(ter) q(uod) no(n) oppo(n)i(tur) lib-
(er)alitati s(ed) iusti(cie) no(n) e(st) a(utem) in g(e)n(er)e ad ide(m) op(er)-
pl(ur)a q(uae)(?) vicia g(ene)re l(ice)t forte no(n) eq(ua)l(ite)r v(er)u(m)
si accipiet bona aliena i(n)tedit p(ri)n(cipalite)r noc(er)e
et q(uan)t(um) i(n) bona s(ibi) app(ro)p(ri)are tu(n)c e(st) i(n)iust(us) p(ri)n(cipalite)r
et 2(a)rio illib(er)alis (et) si p(ri)n(cipalite)r i(n)tedit ip(s)a bona
sibi app(ro)p(ri)are et obl(iqu)e vult alt(er)i(us) da(m)pnu(m) t(un)c
e(st) p(ri)nc(ipalite)r illib(er)alis et q(uan)t(um) i(n)iust(us) ¶ Ad rat(ion)es
ad p(rimam) d(icendu)m e(st) q(uod) ista r(egul)a topical te(ne)t ubi
opp(osi)ta v(nius) oppo(siti)s no(n) (con)tine(n)t(ur) sub v(n)o oppo(si)-
tor(um) alt(er)i(us) oppo(siti)s h(ic) a(utem) no(n) e(st) sic q(uia) illib(er)alitas
et p(ro)diga(litas) ambe s(u)b vicio s(unt) ¶ S(ecundu)m d(icendu)m q(uod) i(n)-
te(r) v(irtutes) oppo(siti)s ee(?) (con)formit(er) v(tru)biq(ue) ext(re)-
mi ad extremu(m) sic a(utem) no(n) e(st) h(ic) q(uia) p(ro)diga(litas)
et illib(er)a(litas) oppo(nun)t(ur) sic extrema v(tru)m a(utem) et vi-
ciu(m) s(ecundu)m me(diu)m et extremu(m) ¶ Ad a(rgumentu)m d(icendu)m q(uod) vi-
ciu(m) n(atur)e sit a(n)i(m)a q(uia) de n(atu)ra(lita)te s(ecundu)m a(n)i(m)a(m) na(tura)m se-
q(ui)t(ur) s(ed) ad (con)tinuos dispo(sitione)s a(n)i(m)a (con)ueniente
s(ed) b(e)n(e)ficia sit s(ecundu)m a(n)i(m)a(m) q(uia) a(li)q(ua)n(do) dispo(sitione)s a(n)i(m)a(m) p(er)-
uenientes i(n)clinat vel s(ecundu)m occa(sione)s i(n)clinadi
ad vitia et ita e(st) de senectute et illib(er)alitate
d(icendu)m e(st) et q(uod) l(ice)t n(atura)m malu(m) sit a(n)i(m)a q(ue) e(st) for(ma) s(ed) p(ro)p(ri)-
ci(us) ex ipsius n(atur)e defectu(m) cu(m) m(u)lta mala p(ro)ue(niu)nt
a(n)i(m)a q(ue) e(st) mat(er)ia s(ed) pacti(?) ip(s)a naq(ue) e(st) i(n) p(otenti)a
ad o(mn)is for(ma)s et i(n) a(li)as for(ma)s appetit n(atur)alit(er) q(ui)b(us)
car(et) p(ro)p(ter) q(uod) suscip(it) o(mn)em age(n)tiu(m) p(er) app(ro)xi(m)ator(um)
actio(n)es id(e)o (contra) q(uod) cu(m) age(n)cia h(u)i(us)m(od)i forme vel
ei(us) n(atur)alib(us) dispo(siti)o(ni)b(us) (contra)ria fue(ri)nt h(u)ano cor-
p(or)i applicata agu(n)t i(n) ho(m)i(n)e dispo(sitione)s (contra)rias et
disconuenie(n)tes h(u)ane for(me) et p(er) (con)s(equens) malas ita
et senect(us) et i(n)firmit(as) et mors p(ro)ue(niu)nt p(ro)p(ter) co(n)d(icio)-
n(em) q(ue) e(st) m(ateri)a ¶ Ad a(rgumentu)m d(icendu)m q(uod) ar(istoteles) d(icit) illib(er)alit(at)e(m)
ee i(n)sanab(i)le no(n) q(uia) s(emp)(er) sit i(n)sanab(i)l(is) s(ed) q(uia) difficult(er)
¶ Ad a(lia) s(unt) sat(is) i(n) p(ro)(cesso) est soluta. se(quitur) q(uestio) 9(?)

Utru(m) illiberalitas sit maius

sit maius viciu(m) p(ro)diga(litat)e q(uod) no(n) q(ui)a maius viciu(m)
e(st) q(uo)d q(uo)s p(e)cc(at) ad se ip(su)m q(ua)m q(uo)d p(e)cc(at) ad aliu(m)
q(uia) magis e(st) (contra) ordine(m) n(atur)e noce(re) s(ibi) q(ua)m alij s(ed)
p(er) p(ro)diga(litat)e p(e)cc(at) q(ui)s ad se ip(su)m q(uia) corr(um)p(it) s(u)b(stan)c(iam)
sua(m) v(ide)n(tur) sustentari deberet p(er) q(ua)m i(n)cid(it) i(n) pau-
p(er)tate et illib(er)alis a(utem) p(e)cc(at) ad a-
lios q(uia) no(n) dat eis ymo no(n) v(idetu)r ad eos p(er)-
tine(re) q(uia) n(ihi)l mi(n)us h(abe)nt i(n) suis reb(us) loq(ue)ndo de
ip(s)o illib(er)ali q(ui) p(re)cise p(e)cc(at) (contra) lib(er)alitate
et no(n) (contra) iusticia q(uia) v(idetu)r q(uod) ip(s)e de(be)ne(t) p(otes)t re-
tine(re) q(ue) sua su(n)t et a(liu)d de eo iuste (con)q(ue)ri no(n)
p(otes)t no(n) r(ecto) p(e)cc(at) i(n) eos ¶ I(te)m tanto viciu(m) e(st)
mai(us) q(uan)to maiori v(ir)tuti oppo(n)i(tur) illib(er)alitas
s(ed) p(ro)digalitas q(uia) ar(istoteles) vo(ca)t i(n) l(itte)ra p(ro)digos
dates ydiotas et i(n)sipie(n)tes ¶ I(te)m capiat(ur)
de p(ro)diga(litat)e et illib(er)ali(tat)e duas (con)di(cione)s opp(osi)tas p(ro)di-
gali(tat)e e(st) da(r)e q(ui)b(us) no(n) o(portet) e(st) peius q(ua)m no(n) da(r)e
q(ui)b(us) o(portet) r(ati)o b(onu)m p(ro)p(ter) q(uod) p(ro)p(ter) subt(ra)here bonu(m)
morale e(st) peius q(ua)m subt(ra)here bonu(m) t(em)p(or)ale

q(uan)to h(oc) bonu(m) e(st) meli(us) i(lo) s(ed) da(n)s q(ui)b(us) no(n) o(portet)
s(ed) p(ro)p(ri)is (con)mitt(it) eos i(n) sua p(ro)p(ri)etate q(uia) p(ro)p(ri)u(m) p(ro)ue-
v(enie)nt sibi dat(ur) p(ro)p(ter) q(uod) seneca dicebat i(n) de
b(e)n(e)ficijs p(ro)ti(n)na no(n) dabo illi q(uia) (con)suptu(m)
s(ecundu)m ne societate t(em)p(or)is fe(cit) vel (con)silij i(n)veniat
si pot(er)o reuocabo si mi(n)us no(n) iuuabo scel(er)a
iuuetes a(utem) a(liqua) adiuuat(is) p(ro)p(ri)u(m) i(n) sua p(ro)p(ri)etate
s(u)btrahit ab eo bonu(m) mor(al)e s(ed) no(n) da(n)s q(ui)b(us)
o(portet) s(u)btrahit solu(m) bonu(m) t(em)p(or)ale r(ati)o ¶ I(te)m p(ro)p(ter) i(lla) for(ma)
q(uia) pei(us) e(st) ad q(ue) peior(a) se(quuntu)r s(ed) ad da(r)e q(ui)b(us) no(n)
o(portet) peiora seq(uu)nt(ur) p(ro)ba(tio) q(uia) si das mal(is) q(ui)b(us)
no(n) o(portet) ip(s)i male vtedo fact(is) effi(ciu)nt(ur) peiores
sc(ilicet) sic sic(?) n(ihi)l i(n)iusti(ci)a h(abe)ns arma ¶ I(te)m 3(o) si
pei(us) e(st) da(r)e bonu(m) vtile q(uod) (con)serua(r)e q(uod) (con)s(er)uato
possu(m)us ali(quo) vti i(n) bo(nu)m sic(ut) p(er)dito a(utem) no(n) s(ed) da(n)s
q(ui)b(us) no(n) o(portet) p(er)dit p(ro)ti(n)na(m) sua(m) pl(us) q(ua)m p(ro)iecit
ea ad mare no(n) da(n)s a(utem) q(ui)b(us) o(portet) da(r)e salte(m)
(con)s(er)uat r(ati)o ¶ Dupp(li)c(ite)r vult ar(istoteles) q(uod) p(ro)digi(us) i(n)deb(ite)
v(tri)q(ue) no(n) p(er) (con)s(equens) melior ee illib(er)ali ¶ I(te)m no(n)
da(n)s q(ui)b(us) o(portet) e(st) illib(er)alis da(n)s a(utem) q(ui)b(us) o(portet) e(st)
p(ro)digi(us) vt d(i)c(tu)m fuit s(ed) no(n) da(n)s q(ui)b(us) o(portet) e(st) peior
r(ati)o illib(er)alis e(st) peior b(onu)m q(uia) no(n) da(n)s q(ui)b(us) o(portet)
p(e)cc(at) i(n) bonos i(n) q(uantu)m no(n) dat eis q(uia) eis o(portet) da(r)e
da(n)s a(utem) q(ui)b(us) no(n) o(portet) p(e)cc(at) i(n) malos s(ed) g(r)aui(us)
e(st) p(e)cc(a)re i(n) bonu(m) q(ua)m i(n) malu(m) r(ati)o ¶ Concedi(tu)r q(uod)
p(ro)diga(litas) (con)iu(n)ct(a) (con)po(n)it(ur) cu(m) illib(er)alit(at)e q(uia) sic
d(icit) ar(istoteles) m(u)lti p(ro)digor(um) accipiu(n)t v(n)de no(n) o(portet)
et s(ecundu)m 2(m) h(oc) illib(er)ales accepti no(n) s(unt) p(ro)p(ter) velle
(con)sume(re) facile a(utem) h(oc) fac(er)e veloci(ter) n(on) d(e)b(e)t
q(uia) eos (con)sc(ienc)ia cogit(ur) q(uo) a(liu)nde accip(er)e
¶ S(ed) tu(m) obicies t(ame)n vicia ext(re)ma su(n)t ad
i(n)vice(m) magis opp(osi)ta q(ua)m v(ir)tuti et v(tr)i(us)q(ue) cu(m) vicio
stare no(n) p(otes)t q(uo)mo(do) e(rgo) ext(re)ma vicia cang(?)di s(ed)
p(ro)digalitas et illib(er)alitas stare poterit si(mu)l
i(n) eode(m) ¶ D(icendu)m e(st) q(uod) i(n) op(er)atione v(ir)tut(is) m(u)lte s(unt)
circu(m)sta(n)cie attede(n)de et modificade 2(m)
q(ua)r(um) v(n)amq(ua)mq(ue) excess(us) vel defec(tu)m o(r)di(tu)r
ext(re)ma vicia e(rgo) ext(re)ma vicia si su(n)t 2(m)
diu(er)sos act(us) a(utem) 2(m) eu(n)de(m) pene(s) diu(er)sas
circu(m)sta(n)cias t(un)c no(n) oppo(n)u(n)t(ur) ad i(n)vice(m) s(ed) op(p)o-
s(i)to(rum) v(ir)tuti ci(rc)a e(st) ob act(us) modificate 2(m)
o(mn)e(m) circu(m)sta(n)ciar(um) obs(er)uacia no(n) e(st) e(rgo) i(n)co(nueniens)
eu(n)de(m) ee p(ro)digu(m) i(n) dado m(u)ltu(m) q(ui)b(us) no(n) o(portet)
et illib(er)ale(m) accip(ie)ndo v(n)de no(n) o(portet) s(unt) a(utem) p(ro)digi
q(ui)de(m) alij simplices q(ui) excellet dati s(unt)
et (con)supti et no(n) accepti neq(ue) s(er)uati et s(unt) et
simp(lici)tes ~~q(ui) excellet dati s(unt) et (con)supti~~
illib(er)ales q(ui) excellet accepti s(unt) et s(er)uati
et neq(ua)q(ua)m (con)supti vel dati ¶ Comp(ar)ando e(rgo) (con)p(ar)em(us)
p(ro)digos simp(lici)tes ad simp(lici)tes illib(er)ales et
p(ri)mo dicam(us) g(e)n(er)al(ite)r q(uod) illib(er)alitas e(st) peior p(ro)-
digalit(at)e ¶ I(te)m p(ro)p(ter) dicam(us) de q(uo) arg(umen)t(u)m fuit
q(uod) pei(us) e(st) no(n) da(r)e q(ui)b(us) o(portet) q(ua)m da(r)e q(ui)b(us) no(n) o(portet)
p(ri)m(u)m p(ro)p(ter) r(ati)o(n)e(m) sup(r)a (con)tinuabilit(at)e p(ro)diga(litatis)
et i(n)curabilit(at)e illib(er)ali(tatis) (con)tin(u)u(m) n(on) ce(r)tis p(ro)b(us)
e(st) pei(us) q(uod) e(st) mi(nu)s curabile s(ed) illib(er)a(litas) e(st) mi(nu)s
curabil(is) p(ro)diga(litat)e p(ro)ba(tio) p(ro)diga(litas) n(on) p(ro)(x)i(m)e cura(ri)
p(otes)t ab egestate q(uia) sic d(icit) ar(istoteles) no(n) e(st) fa-
cile (con)sulta p(er)e accipiete o(mn)ib(us) da(r)e ve-
loci(ter) n(on) d(e)l(i)nq(ue)re s(u)b(stanci)a dates ydiotas q(ue) e(st)
videt(ur) p(ro)digi ee (con)naturales r(ati)o n(atu)ritas e(st) i(n)di-
ge(nci)a cu(m) app(ro)p(r)i(at) de p(ro)p(ri)o paup(er)tat(e) et cog(i)t ad mag(is)

retinedu et minus dadu et ad ?suadu mali-
cia pdigalitas et ??o ?supta sba tpali no
e amplius po?le dare neqz ?sume sz opt?et
et accipe et pete q senectus plibus sbtracet
indigentibus et minus ?pcurare pt io na no de-
ficies in petijs mag inclinavit ea adreti-
nedu p iuventute bn q dixit aps de pdi-
galitate bn n e sanabilis abetate et eges-
tate ¶ 3° et circa facit exdictamine rois
pdigi n simplices no sunt ad honestu cauta-
tes dant n et ?sumunt q h° eis honestu
vi et vetu dare accipe et custodie tamq h°
mglosu ee putates mo nar conates
ad honestu cito pnt obedire roi sz q du
bitabunt statim honestate amitte si pau-
ptate incurrat ¶ 4° illibalitas diffici-
lime curabilis e pp paupta? indigentia
no curat accipere n et retinere et michil
dare et paucissimu ?posedere no e facile
sbiici paupertati n et curat pp divicias q
sit dcm e p° pollitice eius ?cupiscencie
na infinita e ad cuius tn replecoz ipi
vivunt n et curat eta?te cu na senectute
inclinet ut dcm fuit ad suadu vn dcm
e q in senibus sola avaricia invenescit n
dictamine rois facit curat qm illi no sunt
inclinati ad honestu sz ad utile pp q ro
certa ad oppm deputat in suo iudicio et p
dictat utile psequdu ee io dixit aps
illibalitas at insanabil e vz n senec-
tus et oes impotencia illibales faciunt et mag
?naturale hoibus pdigalitate multi n ama-
tores pecuniarum mag q datores // addide
e 2a ro quia tacta e eius peius e viciu
et oit de desidio utiliu 1° q oit de desidio
honorum q honores 2m ro sunt mag desida-
biles q sit dc e° huius maxime utiqz hor
eorum q exterius bonorum sz dcm fuit q pdigi
conatu hec ad hoies pp q vult aps dixisse
pdigu no malu neqz in vile ee illibalis
at utilia psunt hoibus // 3a ro q et tacta fuit
e eius 1° viciu e peius q mag inatu e sus-
cipe augmentu q sunt pt mag amc° virtuti re-
cede sz illibalitas e huiusdi q pz p° q sit
dc aps q qde pdigalitas no multu ?iunge-
no n facile exauriunt pte accipiete oibus dare
velocit n deficiunt sba dantes vdivotas
2a et q sit dc aps illibalitas mag ?naturalis
e hoibus pdigalitate q pbat p° q notorie
appz dc multi n amatores pecuniarum
mag q datores dcm e in 2° lib° qu? vi-
cia mag augmentu recipiunt ul mag sunt ?tria
virtuti ipi mag nati sumus ¶ 4a ro eit
q viciu maius e qe difficilius virtuti ut pz 1°
huius sz illibalitas e libalitati difficilior
et pdigalitas ?silior q pdigus in sba pncipali
actus libalitatis ?venit tn libali sz no in
medio dat n et ?expedit in h° at libalis
no ?venit tn il libali et io et facilius redu-
citur e ad mediu et hac roez exposuit aps
dices q pdigus facilius pt ad mediu ve-
nire sz n q libalis etem dat et no acci-
pit neutrum at utorz neqz bn si utiqz hoc

asuescat ul aliter taliter transmutet erit uti-
qz libalis dabit n qbus oz et no accipiet vn
no oz ¶ 4a ro e ille e peior q nlli pficit
q q multis sz pdigus multis pficit s qbus
dat illibalis at nlli tn nlli de suis bonis
pficiat ymo neqz sibi ipi sz multu nocz no-
cumentibus quorum plura declarata fuerunt in a?
qe et hoc nominit aps dices q pdigus pdest
illibalis at nlli sz neqz sibi ipi ¶ Ultima
ro sit h° peius e viciu q mag est occasio
peiorum viciorum sz illibalitas e huiusdi qm et
si pdigalitas inata sit ad intpancias dicte
dixit aps pp et q in tpati ipsorum sunt multi fale
n ?sumentes et pm tpancias ?sumpti sunt tn illiba-
litas ignes assum et pecunias cicissie du-
cit adiniusticia sz multimodas sz et ?pssias
avaricie ut dcm fuit in a? qe ¶ dicit p° 2a q
cuius tn m t p° dadus e pdas qbus no oz
pt ad h° moin multis occasionibus vero ?pdi
lette dacionis ?pose s mag dato sz se vi ee
bo et honesta no n e dubiu q oes dacio 2m
se res e honesta si no comitet ea ul seqt
a q inhonestu h n e una de maioribus dei op-
accionibus q oibus dat ee et vivere sz hijs qde
clarius hijs vo obscurius ut d p° celi pp q
et oes na pfecta naliter inclinat ad dandu
s ad creandu sibi sile in ... deus et na michil
intendit nisi bonu deus at no intendit ipm
dare tamq aliquid utile sibi michil n indiges e
neqz gallina pullos intendit pcreare g utilitas
sibi q mag ea generat q sibi psint g pz q
deus et na dacoz intendit tamq ee in se bona
pp q et appetitus ad hoc absqz dictamine rois
inclinat naliter in dacoz si no retrahatur pp in
digencie timorem ¶ Alijs at occasionibus pt
aliquis moin ad dadu qbus no oz vel g aliquis dat
et mulieribus et meretricibus pp fortoz alij dat
hystrionibus et adulatoribus pp delectacoz q hnt
in tpibus eorum opacionibus alij dat pessimis hoibus
ut possint de sua pravitate iuvari ad ?funde-
du innocentes at et dat aliquis ad aliquid a?
sz fraude privanda primi at ipsorum sunt pdi-
gi simplices alij at no sz sunt peioribus vicijs
affeti et pnicilius g quos pdigalitate ipsa incurit
q e dare qbus no oz ¶ Dicitur e g° q multo pe-
iores pnt ee clericos ?puncti pdigi q simplices
illibales q no dant qbus oz sz tn illibales
ipi peiores sunt pdigis simplicibus et ita d?z in co?
9° porita ¶ Hoc at sic intellecto facit d? p°
q peior e q in maiori moto movetur ad pcca-
du eius at e q no dat qbus oz 1° n ex appn
cia utilitatis pecunie movetur ad no dadu alter
at movetur ad dadu ex apparencia honestatis
dacionis utile at e minus bonu honesto io
et apparens utile minus e apparenti honesto ¶ Et
¶ Sic clericos simplices illibales et pdigi no sunt
mali n q sunt libali ?trarij peior g° e q mag
ei ?traria sz mag ?trariat no dans qbus oz q
tollit co? pncipale libalis actu dans qbus no oz
pp dacionis dilectoz multo mag dat qbus oz q
e libalis affectus ¶ Et ?f? q no dans qbus oz
directe libali opponitur e dare qbus oz sz dans qbus
no oz n opponitur per se et directe libali sz solum indirecte

Soh° pz q eius illibct ... ?ra ... pdigo q dcm fuit q conatus ad honestu ... sunt q ... ad utile ... et peiores sunt eius

inquantum prohibet philosophus a dando quibus non oportet propter quod, sicut dicit Aristoteles, quod tyrannos non dicimus prodigos, sed multa dent quibus non oportet; nam multitudo possessionum eorum exhauriri non potest quantum dando quibus non oportet. Possunt et affluenter dare quibus oportet. Unde et de illiberali dicit Aristoteles: neque quibus licet dabit ut habeat dare quibus oportet, et prius non tamen dabit quibus non oportet neque quicquid aliud. Et ita non, scilicet ad hoc operabitur secundum liberalitatem et in hoc consumens. Cuius rationem assignat dicens: non utique habebit in quod oportet consumere. Quod autem apparet secundum Aristotelem vera quod dans quibus quantum et ubi non oportet excedens peccat contra liberalitatem, quia non habebit quod consumere in quibus quantum et ubi oportebit. ¶ Nunc autem comparare possumus simpliciter illiberalitatem ad prodigalitatem. Cum illiberalitate contraria dicens multi dicunt prodigalitatem maius esse quam talis prodigalitas est peior, quia plura vitia peiora sunt uno. Sed forte non bene dicitur simpliciter affirmare. Quoniam accipiens undique ut possit dare, dum tamen non iniuste velint accipere sed solum sua a suis debitoribus communis nimis parce et nullam faciens eis gratiam recipere de talibus forte potest meliorem in tercium habere et magis corrigibile quam illiberalis simpliciter; nam simpliciter illiberalis potest esse nihil volens dare vel consumere omnia sua, nullam faciens gratiam suis debitoribus, accipere et conservare; talis autem nullam videtur habere affectionem vel modicam aliquam ad honestum. Alter autem nititur ad honestum sed non recte, propter quod in suo ad honestum videtur et illiberaliter accipere; quod autem tendit ad honestum bene corrigitur esse videtur secundum predicta. Sed cum plures sint modi illiberalitatis, dicitur sicut Aristoteles dicit: cum omnibus modis illiberalitas sit peior prodigalitate quam contra illiberalitatem videtur quod non, quia dicit Aristoteles quod quidam enim in talibus appellationibus, puta parci, tenaces, omnes dare deficiunt. Quidam moderatione et reverentia turpis videtur vel dicitur propter hoc custodire, unde non cogatur aliquando turpe aliquod operari. Ceteri in non videtur multum mali et videtur habere appetitum non principaliter tendere ad utile sed ad honestum. Ideo videntur esse meliores duobus prodigalibus. Sed tamen id nunc adhuc aliis placet; dicunt quod si sua custodiat quod est necessarium ad vitae sustentationem et honestatem sui status observandum, iste in hoc non est illiberalis. Sed illiberalis est si ultra necessitatem custodiat, et talis communis non sit acceptus et communis propter indigentiam timorem et necessitatem ad turpe operari sic custodiat. Tamen peior esse videtur quam prodigus, quod valde est ignominiosum esse videtur, cum hoc sufficientes habent divitias et velle quod sic timent quod non audent uti divitiis et quod repletus et velle miseram ducat vitam ita quod propter timorem paupertatis, quod non nisi in fortuno venire potest, fiet status pauperis ex elatione. ¶ Item prodigus dans divites tendit ad honores ipsius, autem illiberalis non, sed solum ad temporis cunctationem, propter quod et status ... generosior autem animi est tendere ad honestum assequendum quam ad turpe fugiendum, propter quod dicitur in poetria Aristotelis quod autem virtuose et nobiles nature ad inveniendum carmina ad volendum et de testandum facta turpia et inhonesta. Et adiunctis dictis ergo ad predicta quod cum hoc quod prodigus proficit multis aliis proficit, sed illiberalis autem

nullus illiberalis magis peccat ad se ipsum quam prodigus, quia fingit affectionem in divitiis ponens eas honoribus, in quo decipitur minus ipsius, quod est peius quam corpus depauperari propter redeuntia ad honestum, et magis est in criminale sicut dictum fuit. ¶ Ad aliud dicendum quod non solum prodigalitas immo omne vitium peccat contra prudentiam, quia sicut dicitur 3° omnis malus ignorans. Vel fortius peccat contra prudentiam quam prodigus; immo prodigus solum peccat contra prudentiam ex inconsideratione non autem multum, sed autem depravatum cum inclinationem habeat ad honestum. Illiberalis autem ponens secundum apparentiam utile honesto habet appetitum depravatum et faciente errare rationem et errat ex elatione, quod est peius quam errare ex inadvertentia et inconsideratione. ¶ Ad 3 dicendum tamen quod sicut Aristoteles non vocavit prodigum magis insipientem quam illiberalem, potest dici quod hoc fecit quia peius quod est in prodigo est inconsideratio cum affectione, quam non habent ex inconsideratione distorta a priori quod vitium non nominat. Sed illiberalis peius habet quam inconsiderationem, quia depravatum appetitum; ideo non sufficit eum vocare insipientem sed peiorem. ¶ Vel sic dicitur autem quod illiberalis sit insipientior, simpliciter tamen apud vulgus communiter tenacitas illiberalis, affectione prodigus vocatur insipientior; ideo insipientem vocavit eum secundum vulgi famositatem. ¶ Ad aliud dicendum quod dans quibus non oportet est melior ad proximos quam quando dicitur quod subtrahere bonum morale est peius quam subtrahere bonum temporale concedo, sed dico quod dans quibus non oportet subtrahit bonum morale [temporale] non forte peccatus quam non dat ex ... quia recipiens male utitur dono, sed solum ex ... honestate appetitus in dante; pravitas autem recipientis est ista quod prius subtrahit ab ipso bonum morale, sed non dans quibus oportet subtrahit ab aliis bonum temporale et a se ipso bonum morale magis quam prodigus, ut dictum fuit. ¶ Ad aliud dicendum quod ... in ipso non dare quibus oportet quam in dare quibus non oportet, scilicet melior in appetitu depravato, sed in alius potest sequi ad dare quibus non oportet. Sed tamen hoc est potest ... ¶ Ad aliud dicendum quod melius esset tenacem perdere totaliter quam inordinate afficiunt et cetera. Et sic patet questio 6a.

Utrum usura sit de se prava et si non esset prohibita

Quod non, quia nullus contractus utrique parti gratus et utrique commodus et nulli nocivus videtur esse secundum se malus, sed usura potest esse talis. Maior apparet quia in quinto libro ubi Aristoteles ... contractus in iusto non videtur iniuriare nec est nocivus ad voluntarios saltem, aliter peccabit, quia possibile est aliquem mercatorem si haberet pecuniam posse multum lucri. Si ergo recipiat pecuniam ad usuram, ille contractus est utrique voluntarius et usurario lucrativus, et mercator adhuc multo plus lucratur de mutuata pecunia, et communiter hoc nulli volenti videtur esse nocivum. ¶ Item leges civiles cum forte fuerint a sapientibus facte secundum rectam rationem humanam ... debitam, hoc est ... fide et preceptis fidei indicate potest; ideo dicitur 5° ethicorum quod lex precipit secundum omnes virtutes et malitias, hoc quidem iubens scilicet virtutes et opera virtutum, hoc autem prohibens scilicet malitias et opera malitiarum. Ideo nihil videtur secundum se malum quod expresse permittitur

[Marginal notes: "illibe[ralis]"; "alicunde aut non accipiunt neque volunt accipere quia ..."; "in illiberalitate"; "ad laudandum et perferendum facta pulcra et ... aut ... carmina ad ..."; "voluntari[us]"]

alege ciuili s3 vsura e huiusdi g° ·ſ· ¶ Ӡt q
q e licitu recipe id e licitu velle recipe
e cu pacto e recipe s3 p cessione pecunie li
citu e recipe lucru g° licitu cu pacto reci
pe qd tn e vsura. a° p3 q velle ul pactu
no viciat opacoz. 2m se licita cu i or legi
tio cctu i licitat velle e cu pacta sint
denie nali ut hr i pn° dectoz. s3 q cctz
facietibz debz s3 remiacō ab eo q recipit
ymo recipies ab h° tene ut app3 in 4°
huius mo mutuas alti pecunia fecit sibi
grez i² ¶ Ӡt possu e licite tde domu me
a ad anu cu pacto q reddas ea m ita
i tegra e bona sit ego e tradam e q ult
reddas m ·x· libras g° vi m q pacto co
sili possit e licite tde pecunia mea ¶ Ӡom
q aps simpr vot vsurarios ee illibales
vn de metco pasc e de vsurarijs dicit
n· omis illi vn no oz accipiut e q no oz
one at mipis tinpis lucto app3 omis n·
g huius pan obpbria suscipiut ¶ Ӡ° Ӡom
e de vsura 2° de qb'da vsure ppriis oz at
accipe q d° pn vsure vsura n·n. ad vn
sigre q accipe e ex pacto altu obligare
ad tde du vltra sorte ¶ Nondu at e qa
q dicit q recipe a q vlt sorte pt ee du
pr° vo° i reuelaoz dapnis ·ſ· q mutuas a
cui pecunia sua ex cu mutuo dapnu aq
i crit e h° vt aq dicit e licitu ul salte
2m se no eet illicitu n eet phibitu ·ſ· a°°
i acqsico lucri ut si mutuas alci pecun
a3 n°° dapnificet i mutuo s3 q pecunia
sua no tm sibi valeat i manu aliena sic
i manu sua e i° velit ex mutuo recipe vlt
sorte ul e si dapnificet e velit vlt sorte
plus lucri recipe q incurret dapnu e h°
mo vsura no e licita s3 2m se pua e si no
ee phibita ¶ Ӡom p² q sonas q sor· heat
xx solidos qs debet dno suo sb pena du
ox solidoz plo sic deat dno suo xx soli
dos sb pena 40r solidoz e no heat pecunia
dicat g° sorti aire ccede m tuos xx soli
dos ego reddā t ·22· solidos pp dapnu
q erga dum cum i cres q alr maius dap
nu i cra ·ſ· p° q ille tcty sit licitus e bonus
q mpsu e licitu i° at cctus e iniustus q ius
tu i eqndo lucro dno osistit ut p3 m 4°
s3 dapnu sorte e i cu mutuo no so. 20 so
lidoz qbz puat s3 vlt duoz i qbz dno
te ex defectu solucois g° lucru eqle cu dap
no no e vsura q 20 solidos aplo recipt
sup 22· ¶ Ӡt si i° q° sit va vn qbz capsores
sores a mcatores q cottidie p sue pec
cune pmutaoz lucrat qbz p q° eet dap
nu sua pone pecunias i manibz alioz lici
te si no eet phibitu poz sua tde pecun
a3 ad vsura du tn vltra sorte ul plus ac
cipent q i sua mcatura ul i cambio de
ista pecunia lucret vi eis q h° sustin
pt isto casu q capsor ul mcator no hret
diuicias excessiuas s3 q ptinue i diget
lucri ad vite nccitas e status honesta p
uada si tn tles eent diuites hm dat

pccaret si no gt iustic tn gt libali. tles
n· ex vi· libalit tenet vicinis i digetibz
e acticis succre no solu ccededo sibi par
ticulaz sua sn luc° s3 sepe e in dado ¶ Ӡt sn
dubio ut illi dicut tles cctus fugiedi sut
po e n pecunias quentes e mag e euide
ti sunt pati nccitatem sm sitissime vidi pt
i digeti e alijs q ille capsor ul mcator
plus licita recipiat vlt sorte no solu cauie
du e redargui s3 e videi redargui vn d°
aps e° huius si n· sc h° qd 2m vitate tpa
h° at 2m opiocz nichil dat neut ee opada
¶ i° q° p° ex hois nali cdicoe ho nacq ci
uile at e cmcatiu ut d° p° rethorice pp q
ex huiusdi nce debito alti obligat ad id
q illi pdest e sibi no nocz no e at roi co
sonu i isto regre lucru ad q qs alti ex de
bito obligat i² ¶ Ӡt ex cdicoe nrie q
ma e tpia dimissa altius nale at e vel
le opm eis q i sc tpia si ad h° no sit altu
malu qns ul anexu qm tpia supefac
e corrupit n°az hntis 3° huius g° ex debito
misicordie ro dcat q ho releuet amissa
vicinu bonu ul aticu si potit absq nocu
meto pt at alti dado e tc ro ita inbet
dare libalit si at dare no pt sn detrimeto
tn pt alti mutuado g° tc ita ro inbet
mutuare libalit sn luc° capere n lucr sorte
no eet reuelare s3 potius aquire qm illi
satis eet sorte ex solue ¶ Ӡt ex cdicoe li
balit q lucru ab indigete exposce isto
q n° ab eo dapnu recipit tpis lucto e e
ad illibalit ptinet e n· accipe vn no oz
s3 sic facit capies vlt sorte i² ¶ Ӡt ex cd
dicoe iusticie q in eqlitate luc e dapni osis
tit qm i iustu e pro solu cmuta plures
pcu accipe no n· suat eqlitas s3 sic fit
i vsura i² ¶ Ad cuius pbacois euidecia sciē
du duplices sc possibiles q qrz vsus e csupco
ipaz e no pt remoueri usus ipaz sic vini
e panis vsus csupco ipoz e ·ſ· Alie sc qrz
vsus no e csupco ipaz s3 i vsu e pus vsu pt
manere dnm sic agri domus equi e i pmis
r trasferri no pt i alia vsus vsus sn dmo
in scis at pt ¶ Ӡmpis i° vendi pt vsus retento
dmo pp q sn vito tu potes psu equi ul ag
tui ad ctu tps pcu recipe ex pacto e itm
post id tps equu repete ul agru e i pmis
no pt q i traslacoe vsus sit trasfere dnm
¶ Modo sciedu e sic dcm fuit prius q pec
cune vsus e eius csupco e in eis dnm tras
lato g° p3 q sola e vnica cmutaco pecunie
quo ad vsu e dnm e no dcta cu g° vsura
rius de pecunia mutada pactu facit de re
tinedo tm e itm p te tdere de hndo cta
alia sima q si eet vedico vsus ane di
co dm dcta mai° e q ipe ples capet pcu
pro vnica sue recmutatoe g° i iustus ¶ Ӡt
q pcu ex pacto petit de re q no e sua s3
istius aq° petit e i iustus e taqm raptor tlis
at e vsurarius pbac° q i tdicoe pecunie sta
ti pecunia fc recipiet pq tn obligat
dnie recipies ad reddedm eqle e no plus

Marginalia: maior p3 · vsura · r(e)leuatio · dapno · possent · misericordia · vlt° · vendere dominium

n forte q in dati te satis facte de suo labore
sic posito q usurarius tradat .10. libras et la-
bore credendi et recipiendi velit sustinere pro
bus denarijs ergo si parum capit pro tempore credencie
maximus est q non de suo petit lucrum sed de isto
quod eius deus petit ¶ Item ex dictis patet q usu-
rarius potest vel sorte non vendit n tempus
hoc est den et nam quod tempus dederunt omnibus com
¶ Ex hijs ergo maximus est q tractatus sunt de usu-
rarijs v g ille dolium vini dat in certa
pecunia pro 10 sub pacto credendi pecuniam pa-
rum vendit ipsum quod credenti constat n q tale p
cium capit pro medio tempore pro quo nichil habet in vino
quam a principio totum transfert dominium in recipiente
¶ Ex omnibus dictis videtur manifestum q non sit verum id quod
est apud aliquos in parte quidem dicitur s q campsores
et mercatores licite possunt prestare ad usuram dum
tamen non plus vel sorte accepit quam id pecunia
vel in sua mercatura vel in cambio lucraretur quam
tales parum plures acciperet per eadem venditione et
venderet q non esset sinum sic argutum est et hoc
puto esse verum ¶ Sed quod dicemus de quibusdam civi-
bus qui consueverunt recipere pecuniam orphanorum
usque ad certos annos et in fine tota restituere
et tamen eis quolibet anno aliquid eis certa summa pec-
cunie tribuere non negatur hoc est usura hoc est usura
viciosa potest dici q nomen nali consonat quilibet pa-
liter de quo vivat quod parentibus caret et non du-
bitant usus rationis propter q non videtur peccatum quod comu-
nitas dare talibus consueverit ¶ Sed si tu dices
ordine ista non est certa propter q communitas ista quolibet
anno misericorditer pecuniam sed certa est quorum eorum pecuniam
accepit hinc signum est q plus misericorditer a quo plures
pecunias accepit et nichil pauperibus a quibus
nichil cepit ¶ Forte ad hoc potest dici q aliqua potuit
esse certa dicte consuetudinis sed q scire q dispensatores
iuste non sine 2 m aliter proporcionaliter sed geometrice
a ut dicitur in quinto ita q secundum distinctiones proporcioni
statibus et excellentijs personarum possunt ergo co-
munitas ordinare ut proporcionaliter pluribus nutri-
endorum in civitate quo ad status ipsorum et excel-
lencias in mensuret divitijs ipsorum quas comu-
nitas capit ad custodiendum propter q racionabiliter
maiorem habenti pecuniam magis dat ¶ Ad hoc
est aliter contractus usure talis quando in digentes pe-
cunia sicca vendunt vinum non statim cre-
dendum sed post dimidium annum et pecuniam recipi-
unt siccam dat n vinum pro .10. de pecunia sic-
ca q valebit 2 m communem estimacionem pro 20 tempore
credicionis constat ergo q emens vinum illicita co-
mittit usuram nam talis pro ista pecunia tempore
receptionis vini non haberet n medietatem ipsius
vini preciosi at in dicte pecunie creverit pro
aliquas mercationes ergo de pecunia sicca capit lucrum
pro intermedio tempore in quo tamen pecunia dominium non ha-
bat ¶ Ad istum modum usure quidam reducere
voluit emptorem bladorum in herbis dabo pro 10
ad habendam pecuniam siccam quod tempore messium vale-
bit 20 sed forte non est simile q verbis angustie
dominium rei venditur in altum nunc tamen vel frume-
tum in herbis q maturum uno toto tamen ma-
turacionem potest talis perdi ¶ Ulterius aliter est contractus
quando quis sicut solet pro tempore messium et post quando blada
vel vina solet esse precij minoris divites sunt
blandum concedunt in digentibus prereddendo tamen bla-
dum vel tamen vinum in estate quando solet esse precij carioris
vel prereddendo parum quam id venderet et hoc non
dicunt esse usuram neque illicitum ¶ Primo q hanc videtur
esse simpliciter commutacio graciosa cum non repetatur
n tale et tingle et quantum traditum erat ¶ Secundo quia
dives rem suam conservare potuisset usque ad id tempus
et tunc vendidisse precio quo vult recipere ab illo
¶ Sed hoc in videtur esse periculosum q sic dicitur quarto ethicorum
omnia commutabilia debet aliquo uno commensurari
hoc autem secundum veritatem est opus hoc est in digencia huma-
na cum ergo coindigencia humana procurat q
bladum et vinum plus vendatur in estate q in au-
tumpno non videtur equalitas servari si ex pacto
predicto dolium in autumpno velit quis reci-
pere dolium in estate in aliquibus n. pro magnum in
guenis v g nus pomorum quod valet .10. solidos
in autumpno vel 20 in estate ¶ Item sic de loco
ita de tempore si n. dolium vini atrebati solum
valeat 10 et non equalitas iusticie servata pro do-
lio credito debere reddere dolium atrebati ergo
ita de temporibus et quibuscumque alijs circumstancijs
quod solum rem reddere maioris precij vel minoris
¶ Ad secundum videtur quod illi dicebant talem esse simpliciter
mutuacionem patet et q non semper fit pactum de tempore
q exprimitur in contractu vel forte si non exprimeretur
tempus reddicionis aliter sit tale tempus exprimeretur quo communiter
res non sit maioris precij tunc non esset contractus
iniustus ¶ Ad secundum et videtur q dicitur dives rem suam pos-
set servare usque ad tale tempus hoc verum est si sit ve-
rum sine diminucione aliter sine periculo perdicionis aliter
corrupcionis aliter omnino sine cura et sollicitudine non pro-
vasset nec secundum si dives per aliquem modum licitum potest
tamen habere de re sua q propter hoc omnis modus sit lici-
tus propter quod de ea non capiet n tamen ¶ Nunc ad
rationes principales ad primam dicendum q contractus non est
simpliciter voluntarius recipienti q plus vellet re-
cipere et reddere sine usura sed necessitas cogit ita
velle recipere est ergo hoc voluntarium non simpliciter
sed mixtum ¶ Item licet contractus secundum se est notius
recipienti quod secundum plus reddere q valeat id
quod recipiet nunc est attendendum ad scripturam rei contractu quod ...
emente scriptis non est iustificata contractum procede-
re secundum se primum cum et contractus scriptis non sit ad
usuram ¶ Ad aliud dicendum q legem precipere tunc
omnes virtutes et malicias potest intelligi du-
pliciter ¶ Primo primo precepti ipse dei sic iubendo
sic prohibendo et eorum quod sic precipit numquam per-
mittit sed contrarium et penas facientibus imponit
tunc ¶ Secundo precipit precepto largo sumpto ut
extendit se ad exhortacionem vel de ortacionem
et eorum quod sic precipit permittit bonum sed contraria
permittit ergo multa mala aliter q non sunt alijs
multum in iniuriosa aliter quia quandoque secundum aliquam utilitas
in quo minus mali est eligendum ad evitandum
maius malum et propter hoc lex permittit usuram
tamen et non precipit ea neque exhortatur sed dehortatur
¶ Ad aliud dicendum q certum id q est licitum recipere per
commodum debiti est licitum cum pacto velle re-
cipere sed hoc non est licitum deo eo quod est licitum re-
cipere primo donum sed si dicas q primo debi-
ti tunc secundum dicendum q recipiente dare aliquid mu-
tuanti preter valorem pecunie accepte potest

qui pactum tollit doni ...

...

Marginalia: ...

intelligi dicit[ur] v[er]o q[uod] dat sibi a[liquid] q[uod] utile p[ro]p[ter]
pecuniam bladu[m] vel vinu[m] et h[oc] e[st] f[ru]ct[us] q[uod] [con]tinet
t[er]cio q[uod] dat sibi honore[m] (aliquis) amici[tie] (con)fessione p[ro]p[ter]
gr[ati]as actiones vel h[uius]modi et h[oc] e[st] vi[ndicatio?] q[uod] mutu-
ans ipsa pecunia[m] i[n]digenti op[u]s fecit v[ir]tutis p[ri]-
mu[m] et v[ir]tutis e[st] honor n[on] in h[oc] al[iquid] [con]tinet q[uod]
nichil in h[oc] amittit de utilib[us] neq[ue] de honestis
s[ed] potius sibi acq[ui]rit q[uod] honor i[n] honorante ma-
net (et) q[uod] in h[oc] ipse op[er]a[tu]r op[us] v[ir]tutis s[cilicet] iusticie
h[oc] e[st] reddere ad retribuendu[m] et suadendu[m] temporale sit
d[icitu]r 4[o] h[uius] (re)familiari[s] n[am] o[mn]i ei q[ui] gratis fecit
io no[n] e[ss]et p[e]cc[atu]m si mutuans alii pecuniam
p[ro] pactu[m] faceret q[uod] r[e]c[ompensatio?] sibi restitueret. Ad
ult[imu]m rat[io]nem soluta i[n] p[ri]ncipio etc. p[ate]t q[uod] q[ue]ritur etc.

Utru[m] magnificencia sit v[ir]tus (moralis)

q[uod] no[n] q[uod] d[icit] a[ristoteles] m[ag]nop[er]e q[ui]b[us] magnificus no[n] e[st]
tam[en] ca[usa?] assignat d[ici]t nomen s[un]t ei a[liqui]b[us] multa
[con]tinere decere[n]t (cu[m] t[ame]n magnificencia sit circa
sumptus magnos et decentes s[ed] sic dives ita
i[n] op[er]e p[ot]est om[n]em v[ir]tutem moralem sibi acq[ui]rere
q[uod] p[ro]b[atur] p[rim]o q[uod] absurdu[m] e[ss]et dicere nullum paup[er]e[m]
e[ss]e p[ro]bu[m] viru[m] nullus t[ame]n e[st] p[ro]b[us] vir [ni]si p[ru]dens
et q[ui] h[abe]t p[ru]dencia[m] h[abe]t v[ir]tutes. 2[o] ide[m] p[ro]b[atur] q[uod]
no[n] e[st] n[ecess]aria e[ss]e divites io si paup[er] no[n] p[ot]est
sibi acq[ui]rere v[ir]tutes ipse no[n] e[ss]ent i[n] p[otes]tate
n[ost]ra tam[en] opp[ositu]m p[ate]t 3[o] h[uius]. 3[o] p[ate]t ide[m] q[uod] pau-
p[er]tas s[ecundu]m d[omi]no[s] fortune e[st] v[ir]tutes etc. no[n] i[n]
(Opp[ositu]m) vult a[ristoteles]. (Breviter) debet videri q[uod]
no[m]i[n]e magnificencie debeam[us] i[n]telligere q[uod] p[ro]-
p[ri]e[tates] m[ateri]e re no[n] o[mn]es s[ed] p[ro]p[ter] supp[osit]a p[ro]p[r]ie no[m]i[n]a
significant ad pla[citu]m d[ict]o g[rati]a q[uod] p[er] magnificencia[m] no[n]
i[n]tendim[us] h[abi]tu[m] el[e]c[ti]vu[m] inclinante ad op[er]a
mag[na] et magnor[um] sumptuu[m] facienda qu[od] ubi
q[uan]do et q[ui]b[us] fuit oportunu[m] etc. de alijs circu[m]-
stancijs. (Ex) hijs a[utem] stati[m] p[ate]t q[uod] magnifi-
cencia sit v[ir]tus moralis q[uod] circa [con]tinet op[er]a (h[u]mana)
[con]tingit peccare p[er] excessu[m] vel defectu[m] h[ab]itus
electivus i[n]clinans ad mediu[m] tenendu[m] circa
r[ati]o[n]e 2[m] [con]gruencia circu[m]stanciar[um] e[st] v[ir]tus mo-
ralis h[oc] s[ec]u[n]d[u]m a[ristotelem] q[uod] [con]tingit o[mn]es [con]stitue[re] ci-
vitates edificare templa [con]gregare max-
imos ex[er]citus ad bella i[n] i[m]micicia vel p[ar]a-
ta dare [con]vivia nupciar[um] et h[uius]modi. (Verum) in
hijs op[er]ib[us] excedendu[m] [con]tingeret a[liquis] excedere
limites r[ati]o[n]is a[ppa]r[e]t p[ri]mo si q[ui]s velit i[n] tali op[er]e
(mag[nifico]) maius q[uam] exigat stat[us] ei[us] et copia
diviciar[um] suar[um] sic n[am] reduct[us] i[n] paup[er]ta-
te p[er]deret statu[m] suu[m] et se ip[su]m [con]curaret in
p[re]ter[ea] magnifici a[utem] et liberalis op[er]is exercitio
io d[icit] a[ristoteles] q[uod] i[n] o[mni]b[us] ad op[er]ante[m] resp[icien]d[u]m q[ui]s
e[st] et q[uan]tor[um] possessionu[m] dig[nu]s n[am] o[mn]i hijs e[ss]e et no[n] solu[m]
op[er]ib[us] s[ed] ad facient[em] etc. (Et) ite[m] ille r[ati]o[n]e[m]
r[ati]o[n]is excederet q[ui] i[n] p[ar]vis op[er]ib[us] s[cilicet] p[ar]vor[um] uti-
lib[us] a[ut] honestis a[ut] p[ar]ve honestatis exponit [u]b[i]
sumpt[us] magnos et op[er]i in p[ro]porc[i]o[n]e[m] apponet
sic d[icit] a[ristoteles] hystriones t[ri]bu[n]as nupcias et
ebrietas etc. v[i]d[etu]r si no[n] boni g[rati]a faciat s[ed] divi-
tias ostentat et ita de si[n]gulis circu[m]stancijs
p[ate]t addi[tu]m. (Et) eode[m] mo[do] p[otes]t app[ar]ere q[uod] de-
ficere [con]tingat i[n] p[re]d[ic]tis ab eo q[uod] o[mn]i q[uod] no[n] sit
q[uod] honestu[m] e[ss]et si vel q[uod] min[us] sit q[uod] deceret
vel et sic multi q[ui] t[ame]n magnu[m] op[us] i[n]cepi[n]t
et magnos sumpt[us] apposuerunt p[ro]p[ter] i[n] q[ui]busda[m]

p[ar]vis p[ro]pt[er] pecunie p[er]dunt totu[m] op[er]is honestate
a[ut] si tardantes faciu[n]t a[ut] [con]trarium q[uod] a[ppa]r[e]t sat[is]
q[uod] magnificencia sit v[ir]tus moral[is]. (Sed) a[utem] est
dubitat[io] an ip[s]a sit v[ir]tus d[istinct]a [contra] i[n] sp[eci]e a libe-
ralitate de q[u]o multi dicu[n]t q[uod] sic q[uod] h[abe]nt ob[iect]a sp[eci]e
d[istinct]a n[am] ob[iect]um libe[ra]litatis (est) respiciat pecun-
as d[icit] a[ristoteles] in p[ri]nci[pi]o ca[pitu]li de liberalitate s[ed] respi-
ciat eas ut utiles a[ppa]r[e]t p[er] a[ristotelem] i[n] eode[m] ca[pitu]lo
i[n] ip[s]a p[ar]ticula q[ui]s e[st] a[liqu]a utilitas et (Sed) ob[iectum]
p[ro]p[ri]u[m] magnificencie e[st] op[us] a[liqu]o[d] magnu[m] vel mag-
nu[m] p[ro]p[ter] q[uod] [con]gruenti magnificencia respicit pe-
cunias ad op[er]andu[m] (metas) et h[oc] no[m]i[n]at a[ristoteles] di-
ce[n]s q[uod] magnific[us] q[ue]r[it] optimu[m] sit op[us] i[n] ced[it]
utiq[ue] mag[nificu]m q[uod] q[uan]to p[re]cio et q[uali]t[er] minimo et
2[o] ipsi arguit ad ide[m] ille v[ir]tutes s[un]t diverse
i[n] finis electionib[us] i[n]cludunt diversos fines
id p[ate]t q[uod] unaq[ue]q[ue] dat[ur] a fine ut d[icitu]r 3[o] h[uius]
g[rati]a electiones s[un]t d[istinct]e et diversor[um] mor[um] q[ui] diversos
fines i[n]cludunt d[ict]o a[utem] electionu[m] distinguunt
v[ir]tutes cu[m] dicat a[ristoteles] 3[o] h[uius] (electio[n]e[m] e[ss]e
max[ime] p[ro]p[ri]a v[ir]t[uti] et mores electionib[us] mag[is] iu-
dicari q[uam] op[er]acionib[us]) s[ed] electiones liberalitatis
et magnificencie diversos fines i[n]cludunt q[uod] si
liberalitas et magnificencia i[n] dando [con]veniu[n]t et expe[n]-
dendo t[ame]n magnificencia h[oc] i[n]tendat ut op[us] mag-
nu[m] faciat liberalitas a[utem] ut usu[m] debitu[m]
pecuniar[um] exerceat. (Alij) a[utem] ad ide[m] app[on]u[n]t
r[ati]o[n]em talem v[ir]tutes morales ex eo p[er]ti[ne]nt i[n] ap-
petitu ut i[n] p[ro]p[ri]e[tates] passionu[m] moderent et re[s]pri-
mat q[ue] i[n]nate s[un]t t[ra]here appetitu[m] ad actu[m] in-
ordinatu[m] et t[ame]n io t[ame]n h[oc] e[st] difficile d[ict]u[m] e[st]
i[n] 2[o] h[uius] q[uod] o[mn]is v[ir]tus e[st] c[irc]a difficile (h[oc] p[ro] sup[er]i[us])
(Ex) 1[o] s[upe]r[iu]s q[uod] a[liqu]a s[un]t ob[iect]a q[ue] s[ecundu]m se s[ive] sit mag-
nu[m] p[ar]va s[un]t i[n]nata i[n]clinare app[etitu]m ad d[icen]d[u]m
t[ra]here c[on]ting[it] s[un]t divicie et honores divicie q[ui]de[m]
t[ame]n q[uod] vita p[ro]p[ri]a s[er]vat t[ame]n q[uod] magnu[m]
a[liqu]o[d] i[n] o[mn]ib[us] ex multis p[ar]vis efficit[ur] honores
a[utem] ex eo q[uod] o[mn]is maxi[m]e desiderat excelle[n]-
cia[m] et honor i[n] sign[u]m excellencie exhibet[ur]
io d[icitu]r p[ri]mo rethorice (q[uod] honor e[st] denotacio hono-
rabilior[um] p[ro]p[ter] ea q[uod] s[un]t fama virtut[um] q[uod] stu-
diosi) (Alia) a[utem] s[un]t ob[iect]a q[ue] no[n] s[un]t i[n]nata
movere nos ad act[us] t[ra]ho[s] n[ec] r[ati]o[n]e sue mag-
nitudinis c[on]ting[it] s[un]t t[ri]sticia c[ir]ca q[ua]s e[st] fortitudo un-
d[e] 2[o] rethorice (q[uod] no[n] o[mn]ia timent[ur] s[ed] q[ue]cu[m]q[ue]
a[utem] t[ri]sticias magnas a[ut] corrupciones p[ossu]nt) a[li]a
a[utem] s[un]t ob[iect]a q[ui]b[us] magnitudo p[ro]p[ri]e no[n] [con]venit sic
s[un]t delectabilia tact[us] et gust[us] s[ed] 2[m] se i[n]nata
s[un]t t[ra]here app[etitu]m mo[do] g[rati]a q[uod] a[liqu]a e[st] io ob[iect]i accepti
2[m] se et [con]siderati 2[m] ei[us] magnitudine et q[uod]
sic ip[su]m h[abe]t aliu[m] mo[du]m t[ra]hendi app[etitu]m p[ro]p[ter] q[uod]
a[liqu]a q[ue] se h[abe]nt b[e]n[e] c[ir]ca p[ar]va et mediocria q[ui] no[n]
h[abe]t se b[e]n[e] c[ir]ca magna. io n[ecess]e e[st] dup[li]ce[m] sumere
v[ir]tute[m] c[ir]ca ip[s]a ob[iect]a q[ue] et 2[m] se et cor[um] mag-
nitudine[m] i[n]nata s[un]t t[ra]here app[etitu]m p[ro]p[ter] h[oc] g[rati]a dupli-
ce[m] o[porte]t e[ss]e mag[nificenci]a v[ir]tute c[ir]ca pecunias s[cilicet] libe-
ralitate et magnificencia et duplice[m] c[ir]ca honores
s[cilicet] magnanimitate et phylothomia s[ed] una t[ame]n
c[ir]ca t[ri]sticia[m] s[cilicet] fortitudo et una c[ir]ca t[ame]n delectabilia
s[cilicet] t[em]p[er]ancia. (Alij) a[utem] affirmant [con]trariu[m] dicentes
q[uod] magnu[m] no[n] diversificat sp[eci]e[m] al[ite]r n[am] op[or]t[e]r[e]t
r[ati]o[n]e duplice[m] iusticia[m] [con]mutativa[m] et duplice[m]
dispe[n]sativa[m] una c[ir]ca s[cilicet] c[ir]ca mag[na] alia c[ir]ca p[ar]va
et si[mili]t[er] op[or]t[e]r[e]t r[ati]o[n]e duplice[m] t[em]p[er]ancia[m] et duplice[m]

fortitudo quod sit circa divicie magne et parve ita circa
terribilia et temptabilia magna et parva et delectabilia
magna et parva et contingit quod multi non solum mag-
nis sed et parvis timoribus et temptacionibus vel et delecta-
tionibus subducuntur ¶ Alii autem non nisi maioribus propter
hoc non solet discerni timor illius qui in navi est
tante in conspectu viri et illius qui non propter hoc et
Aristoteles in quarto huius non solum ponit temperanciam que est virtus
perfecta inter temperatos et insensibiles et plures alios
habitus qui non sunt perfecte virtutes videlicet continenciam et in-
continenciam mollitiem et perseveranciam ¶ Temperatus
non est qui bene se habet et magis delectacionibus et parvis
continens autem et perseverans sunt qui bene se habent in parvis et
mediocribus sed non in magnis incontinens autem et
mollis sunt qui vincuntur et emolliuntur debilibus
delectacionibus vel temptacionibus sed non excellentibus temperatus
autem et insensibilis sunt qui mali simpliciter quia in utrisque
excellentibus male se habent hii quidem secundum superhabun-
danciam illi vero secundum defectum habentes autem delectaciones
et temptaciones maiores et minores non invenit Aristoteles in quarto
dictis est quidem sit habere et quibus multi meliores
ut superare et quibus multi minores hoc autem habere quidam
circa delectaciones incontinens dicitur autem continens habere autem
circa temptaciones mollis hoc autem perseverans ideo et dixit
Aristoteles ibidem non enim si quis a fortibus et superexcel-
lentibus delectacionibus vincitur et temptacionibus admirabile
sed condonabile ¶ Sic igitur tales circa tantum non est tempera-
tus simpliciter neque virtuosus si igitur liberalitas et mag-
nificencia attenditur in hoc quod liberalitas est circa pecuni-
as minores et sumptus minores magnificencia autem
circa maiores sequitur quod ipse non erunt diverse virtutes.
¶ Item virtutes attenditur secundum maximum in quod potest potencia
ut sepe dictum fuit tamen maximum difficillimum
non est passiones parvas et mediocres refrenare sed
est vincere et regulare maximas passiones et for-
tissimos impetus earum autem non continencia et perseveran-
cia de quibus dicit Aristoteles in quarto huius parvi et a
temperancia differunt virtutes quod Aristoteles non concedit
sed maiores passiones et fortissimi impetus earum
non sunt ab omnibus minoribus vel mediocribus vel
magnis vel maximis ergo liberalitas si non esset
circa magnas pecunias et magnos sumptus
ipsa non esset virtus ¶ Item Aristoteles de liberalitate
ostendit circa omnes qui in pecuniis operantes magni-
ficencia autem circa sumptuosas solum dicitur enim sic non
enim quod admodum liberalitas extenditur circa omnes
qui in pecuniis operantes sed circa sumptuosas solum
propter quod in textu videtur finisse Aristoteles quod magnificencia non
sit nisi quidam modus specialis liberalitatis sic dictum
fuit in tractatu de temperancia castitate sobrietate
esse perfecciorem et huiusmodi modos esse quosdam tem-
perancie et non virtutes esse distinctas ab ea ¶ Item
non videtur distinccio obiectorum quod priores ponunt videlicet quod
liberalitas sit circa pecuniam ut est utilis et aliquid
circa ipsum obiectum magnificencia autem circa operabile mag-
num [illegible] distinccio non sunt secundum distinccionem obiectorum ex-
tiorum secundum rationem acceptorum quia tunc non esset ea-
dem iusticia [illegible] et boves et agros di-
vicias et honores cuius oppositum apparet in quarto
nec esset eadem temperancia circa cibos et potus et mulieres
cuius oppositum dictum est in tercio ¶ Sed distinccio virtutum atti-
nentis secundum distinccionem passionum quas obiecta innata sunt
in se ferre appetitum qui innate sunt inclinare appetitum

continet rationem quam non ad aliud virtutibus indigemus nisi ad
huiusmodi passiones moderandas et earum impetus illi-
citos refrenandos constat autem quod pecunia propter
eius utilitatem innata est movere appetitum ad amandum
amore ipsius quidem quidam amor potest inclinare appetitum
ad minimam eius retencionem et defectuosa eius da-
cionem vel consumpcionem propter quod statim concedendum est quod circa
pecunias ut sic oportet aliquam esse virtutem quam omnes
liberalitatem vocant ¶ Sed quia licet circa operabile
magnum deficiat unum proprium nomen dicatur non videtur
quod hoc sit propter passionem quod operabile magnum ut
magnum inflat appetitum quem ut [illegible] ad
defectum sed hoc est propter amorem et affectionem ad pecuni-
am [illegible] quod inclinat ad opus magnum
quia oportet facere unum faciendum vel faciendum minus
quam decet ne tanta pecunia consumatur propter quod patet
quod eiusdem moris sunt passiones per liberalitatem et mag-
nificenciam moderande et per consequens idem est obiectum libera-
litatis et magnificencie secundum eius rationem propriam et for-
te ideo propter oppositum rationis [illegible] concludi potest quod non
sint virtutes specie diverse ¶ Item nec est verum quod aliqui
eorum ymaginantur videlicet quod magnificencia solum habe-
at locum in magnis sumptibus ad aliquod exterius
operabile magnum videlicet castrum et templum et huiusmodi
faciendum ymmo ipsa habet generaliter locum circa quascumque
decentes daciones et consumpciones magnarum pe-
cuniarum quia admodum liberalitas est circa quascumque
pecuniarum decentes daciones et consumpciones unde
Aristoteles dicit quod magnificencia est circa pecuniarum sus-
cepciones et inscripciones et daciones et retribuciones
¶ Item non videtur dicendum firmiter quod [illegible] magis
quod liberalis intendit decentes pecunie consumpciones
et retribuciones sed utrique tantum principaliter intendit
[illegible] operis decenciam ergo cuius pecunia fuit
consumenda quia propter quod unumquodque tale et id magis
¶ Propter hoc non videtur quod magnificencia non sit alia virtus
a liberalitate sed quod ipsa sit modus quidam eius continens
et ea [illegible] mile seu [illegible] dicitur parva
per magnitudinem operis et expensarum propter quod dicit Aristoteles omnem
magnificum esse liberalem sed non omnem liberalem ma-
gnificum sicut omnis homo corpore magnus est homo sed non omnis
homo est homo corpore magnus ¶ Item sicut patet ex omni de
fortitudine et temperancia quod fortitudo non est solum circa mor-
tis pericula sicut dictum fuit tractatu de fortitudine tamen ex-
cellentissimus actus fortitudinis est circa pericula mortis
in bello ¶ Similiter temperancia non est solum circa tota-
lem abstinenciam ab actibus venereis [illegible]
et quando et ubi fuit oportunum et ita de aliis circum-
stanciis est forte maximus actus temperancie propter quod isto
casu virginitas ponitur esse virtus ¶ Propterea igitur dici
quod magnificencia se habet ad liberalitatem sicut for-
titudo contracta per applicacionem eius pericula mortis
in bello se habet fortitudine communiter et simpliciter accep-
ta et sicut temperancia specialis contracta se habet ad temperanciam simpliciter
sic non decet quod ad bellum ire nec quod esse vir-
ginem ita nec decet quod esse magnificum ita intelli-
gendo quod ille non esset simpliciter et perfecte temperatus qui
non eligeret totalem abstinenciam si videret hoc
oportere et attentis circumstanciis oportunum non oportere
nec ille esset liberalis qui non eligeret expensas
magnas si videret oportere et oportunum non oportere
tamen nec ille temperatus est qui non sustinet eo quod non
abstinere dicitur vero nec ille liberalis qui non ex-

na sed de scn^a i lib^o 2° d^o bn^ib allt pcusa e vtq^z sibi pt oes vitat oes admitt i tgemos libands suos eyes ceulcs n chg^s deum u^t cepu unde hore geta e

sedet mag eo q h^o no decet ipm dicet^e magfic9 ¶ Et sicq^s grat alr qr g^o ar^o decrat sepati de libalitate i magficetia i silr de magnimit^e i phylotomia i no fecit ita de fortit^ne ¶ 2^m e forte q h^o fecit ad doctna wlgi wlgus n i q oms maxie intut ad pecunias i honores i vlr q oz i hijs maxi^e in volut^e cunt qmittato q h^o volnit mag onde i q^o qmt se hnd^m sit et ea i ss^r q^oo et mag ¶ hijs visis oia satis soluta s^t q^o qrebat^r oppoi hijs appz i q al^q dubitauerit viz an magficetia sit vtus nobilior libalit^e dd^m e q no i eo supp^to q eade e vtus i eo q e magfic9 cu dd^m e q magfi^a e modus nobilissi9 libalit^e i pt i qcedi q modalr ul i q^o ad excitiores actus magficetia e nobi^or ea libalit^e q no e magfi^a viz ea libalit^e q e i eo q no decz mag h^o e dan q libalitas i pncipi^b9 q^s magficetia decz exc^ez actus exotiores meiores i excellectores q in paupib9 sic n bn d^c ar^o q magfi^a sup extollit libalitate magnimit^e q ad modu ipm sigt no repugt cu paupib9 ipaz vtute libalit^s 2^m ei9 sbaz ul 2^m ei9 opacoes in tences habe eq pfce diuitib9 i sic patz q^o qrit^e 8° i c

Utrum puificetia et bannausia sint vitia

q no q sic oris vtus e laudabil ita oine vitiu e obpbriosu s^z pmficet^a i bannausia no s^t obpbriu^s q d^c ar^o q obpbria no infenit ¶ It ar^o ing da epla ad allexad^m q sic icipit ar^o alexadro bn age i s^r laudat rotina to i qsilij diligecia ipe at d^c me hui9 rotina^o et diligecia pmfica g^o diliges pmficetia e laudabil i n^m vitiu e laudabile ¶ It si banausia eet vitiu h^o eet q rce excessus opponet^r magfice^e s^z h^o e i pole q magfi^a a magtudie nome ht sic d^c ar^o io q^to meior eet eit excess9 i magtu^ne tato meior eit magficetia ¶ In op^m q ois hitus i clians ad vle ul ad q oz e vitiu s^z banausia i clinat ad vle i pmficet^a ad cit q oz vt wlt ar^o io co cludit q hit9 hij s^z bannausia i mag^cia malicie s^t ¶ No e dui^m qn mag^cia i banausia sint vitia sicq^s qsidauit q d^c p noia h^o na sic magfi^cia sigt hitu i clia te ad opa mag facieda no ab^te s^z q^s decz i q oz i qn i vbi i q^oo i g cui9 oz i s^c de alijs ita pmfi^cia sigt hitu i clinante ad no facieda mag q oz face attets cu stacijs ul ad ea facieda mora ul cu minorib9 expes a^r tardi9 q^i oz ¶ banausia at sigt hitu ad faciedu mag opa i cliate q no oz face cu stacijs attets ul ad face meiora q oz ul vlt ad faciedu mag al^q cu stacijs tlib9 qtretib9 cu q^b9 cu stacijs tlia face no oz ¶ Ex h^o q^b9 appz q ta pmficet^a i bannausia s^t hit9 i clinantes p^t ul q rcm indi^m rois io vicosi ¶ Ex h^o q

vicior

ipoz sic mag9 du^m e dec^s dui^s i dui^ce op tant^r dicit n mlti q pmficet^a oppa^r ad banausia sic illibal^itas ad pdigalit^e sic dan fint q libalitas e detior pdigal^te i^r 17 ¶ It ad p^o^m posset ad duci rces q fuerit ad ducte ad pbadu q illibalitas eet peior pdigalitate vi^r n q p banausie sit mag cuabil q pmficet^a q cuiai pt ab egestate i ad dictamie rois sic dan fint de pdigo ¶ It pmficetia ex i amoi moto orit^r q banausia q i^a ex desidio vtiliu h^o at ex desidio hoz ¶ It q pmficet^a mag^s pt augtu suscipe vnde totu rcez ca^lo de libalit^e ¶ It pmficet^a vi^r ee remotor a magficetia q banausia q bannausio i sba actus qucit cu magfico s^z ex missice pecunias ¶ It banaus9 plib9 pfice vi^r q pmfic9 ¶ It pmficet^a mag e occasio peioz vicioz q^m cu ipa fiat ex desidelo i ordiato pecuniaz sic i illibal^tas e nata duce ad auaricia ¶ Alij at no acqescetes istis roib9 assenit banausia ee detiore q banaus9 pcat cu gla i leticia hyp^ocrita pmfic9 at cu t^ri^a vt d^c ar^o pctm at tato mag9 e q^to q^to mag e volutariu i cu maiori leticia ¶ It detig e face q no oz i dare q^b9 no oz i expede vbi no oz q face q oz i dare q oz i expede v^i oz no cu sic h^o oz pz q actus mal9 ex obo e detior actu malo exnio s^z banaus9 facit q no oz in tnsitu p^r pura mfens dat q^b9 no oz i expedet vbi no oz hyp^ocritib9 mipciat vt d^c ar^o pmfic9 at facit q oz fac^e n q facet magfic9 i dat q^b9 oz q^b9 daret magfic9 i expedit vbi oz v^i expedet magfic9 i nllo n istoz vi^r defice s^z in hijs q scait^r q^s no facit qplete facit tarde i pudet paz expede i tstat^r in expes i putat p meiora face q oz i isti at desuis videt stare posse cu dcis c^b9 i rois io banaus9 vi^r ee detior ¶ It ex exnic dcis appz q pmfic9 mag qucit cu magfico q bannaus9 vitiu at e peis q e dissilis vtuti sic dan fint in 2° ¶ It peis e n^c bonu n^c bene face q bo^n no face s^z banaus9 n^c bonu n^c bn facit ut pz in dcis exemplis pmfic9 at bonu facit s^z no bn q no pfce ut dcm e io i ¶ It detig e i obsequ pcti pecunias emitte q pncijs vsib9 re fute s^z banaus9 emit^t pecunias s^z i obsequ pcti s^z in vani^t obsequ i s^r bie sue dicias ostetas ut at ar^o ¶ It i i obsequ epm voluptatu q^s cepit ab hyp^ocritib9 pmfic9 at pcat oms pecunias sibi defice i opib9 magf^ncijs no n vi^r magnu pauli rex volnit qstrue ecclez pepit expes q^m ad multa accitalia decorata ut mag poz ex solue debita i digeti pplo pce i cu militib9 pse laboratib9 dona libalia expe ce ¶ It pmfic9 q facit boi g s^z mi9 faciat q decet banaus9 at no boi g s^z ditias ostetas ut d^c ar^o q at boi g opa^r

melior est eo quod non bonum est. 1a ¶ Deinde [illegible] quod
sia vr in saluo meliori iudicio dicendum sit de
liberalitate et prodigalitate dicendum est quod sicut prodigalitas
alteri comparatur illiberalitati ita quod banausia
cum parvificentia vnde de banauso composito vr di
cere aristoteles et quod quidem omnia multa consumens pauca co
sumit et sibi pauca multa et cetera ego concedens
esse potest quod simpliciter banausum vel quod simpli
ter parvificum non parvificus esset illiberalis circa
ea etiam minora quam etiam maiora tamen non parvificus
esset valde magis quod autem banausus dicto modo sit
peior apparet quod tamen non bonum vr intendere non enim
in expensis multis vr intendere honestate operis
et decentia quod etiam plura expenderet et quod non oportet
non intendit ad bonum finem nec honestum propter decen
ciam quod etiam magis peccat et non oportet multa con
sumere quod banausus autem simpliciter intendere potest
ad honestatem intendens in opere suo magne
operis et multitudinis expensarum decere propter quod in pluribus
rei veritate magis decet magis et diuiti
bus sicut et parvificus ille qui circa parua et mediocria
non esset liberalis sed solum etiam minora quod di
cimus magnificenciam esse potest etiam tamen propter pecunie
contemptum boni finis sed sibi sit dicere vel aut
finis et amicorum vel subditorum suorum maio
ribus necessitatibus succurrere possit propter sibi et ipsis
¶ Sed si volumus comparare banausum qui non est par
vificus parvifico qui non sit banausus etiam vr in quo
sit conueniens ad hoc dicere de veritate ¶ Attendendum quod
quantum ad banausum quod duo potest dupliciter excedere etiam
in magnificentia vno modo solo affectu magis faci
endi et etiam erit ibi simplex et vera banausia
¶ Alio modo quia alius est vel autem luxurie autem luxurie vel
autem vani honoris autem temporis alicuius delectationis aut
alio modo frangendi est et etiam non esset ibi banau
sia simpliciter et propter sed ad vicium magis quam con
gerentia finis propter intenti sed banausia possit
dici committi sicut dicit aristoteles in quarto huius quod si quis lu
cri gratia mechatur iste non luxuriosus dicitur sed auarus
vel in iniustus ¶ Secundo est gratia dicendum quod banausus
hoc secundo sit peior parvifico quam si non sit peior ut
banausus non peior esse potest ut aliis viciis ma
ioribus indicatur propter quod quaerendum est solum de primo scilicet de
modo vero et simpliciter banausorum ¶ Secundum ad
parvificum sciendum est quod parum parvificus esse non potest
quod si magis non facit sed parua hoc est quod parum non
magis non habet et si in omni tempore suo intendit multum
ad expensas non est minus quod hoc sue consonat
indigencie ¶ Sed autem et potentes si sint parvifici
hoc potest esse dupliciter aut quod etiam pecunias tantum sed af
fectum quod illiberales fiant et in magnis et in paruis
et tales sunt valde mali aut quod saltem bene habeat
in minoribus et mediocribus sed in magnis deficit
aut ab eo quod oportet ¶ Etiam etiam minor est dubium
dicendum parvifico et banauso predicto quis sit
deterior quam de aliis modis predictis dictis et vr
in quo parvificus sit deterior quam siquis quamuis di
ues in magnis pecuniis percipit pecunie propter
hoc quod autem non potest finis et amicorum vel subditorum
suorum necessitatibus imminentibus succurrere tamen non
esset parvificus sed etiam solum esset parvificus quando propter per
dere pecunie diminuet de operis magnitudine
quod decet ipsum vel si in eo tardarit propter quod autem
dispendeat cum sit dicit diuicie [illegible] habundat

et ad idem opus perficiendum et autem sicut vel finis necessarius autem
et quicquam magis eum decet opera dantur excede
da quod parvificus esset ut in vr comparandus ad ba
nausum ut in capitulo de liberalitate comparatur illiberale
ad prodigum ¶ Secundo ad rationes concludunt quod hoc ad
primam dicendum quod parvificus si comparatur hoc non est de eo
quod in opere est malum sed de eo quod in ipso bonum
est minus vicium est equaliter vel plus constat de bono sicut
grande de malo ¶ Ad aliam dicendum quod parvificus se
per non facit eius quod oportet sed ab opere toto desistit
propter ab horrere expensas ¶ Sed et si aliquid faciat eius
quod non oportet non facit seipso totum quod oportet sed minus ba
nausus autem ille deinde loquitur facit propter totum quod oportet et
vbi et quando sed tamen hoc faciat plus quam oportet et vbi et quando
non oportet ¶ Et inde patet solutio ad secundam et tertiam rationes
¶ Ad quartam rationem dicendum est quod ipsa non procedit de
banauso qui ex solo affectu magis faciendi ex
cedit sed de illo qui alius est ¶ Ad vltimam parvificus
deficit ab eo quod oportet bonum est et sic potest esse quod parvificus
ad bonum est faciat in quo conuenit magnifico sicut et de
banauso dicendum ¶ Tunc ad rationes principales ad primam
dicendum est quod sicut magnificentia est laudabilis ita banausia
et parvificentia sunt vituperabiles sed non sunt obprobriose
quamuis obprobrium significat vituperium tendendo ipsum
ad infamiam vel grauem contumeliam quod bene no
uit aristoteles dicens sunt quidem habitus hii malicie non
tamen obprobriosi sunt propter neque nociuos proximo esse
neque tales valde ¶ Ad aliam dicendum est quod diligen
cia rationalis circa aliquem propter nimiam perscrutationem
et computationem ad minima in expensis et hoc est parvificentia
sicut dicit aristoteles Alio modo circa pro debito et diligenti consi
lio de augendo et istum aristoteles sicut laudat ¶ Ad
aliam dicendum est quod non magnificentia parvificentia ipsum est vel vicium
sunt ab operibus magnitudine consonant cum tamen
non aliter autem non et patet quod conuenit quarto et cetera

Utrum melius sit honorari

quam honorare quod sit quod melius est quod debetur deo et
maioribus in quantum sunt maiores quam quod debetur
minoribus in quantum minores et non deo neque ma
ioribus ideo dicit aristoteles magnum autem vtique hono
nem quod diis attribuimus sed deo et maioribus
conuenit honorari minoribus autem debetur honorare et
¶ Sed quod est appetibilius est melius appetibilius autem est
honorari ut conspicientia dominorum sunt inimicos aut
vios et dignitatibus constitutos videamus honorem
maxime desiderare et hoc dicit aristoteles in tertia et
primo rethorice dicit quod honor est delectabilior quam facere
faciat vnumquemque quod sit studiosus et quod patet quod honor
est valde appetibilis et quod eo primo dicit quod delectatio
omnia perficit et est ipsius delectari appetitur delecta
ri honorari autem non ita desiderat quod de mag
nimo delectari potest cunctis ut dicit aristoteles et quod in
vnaquaque virtute magnanimus iste tamen non desiderat
honorem ut dicit aristoteles quod de magnanimo desperationes autem
videtur dicit et magnanimus beneficians est
beneficiatus autem verecundatur hoc autem esse vr quod ipse
desiderat honorari et verecundatur honorare beneficiatus
beneficiatus autem tenetur honorare beneficiantem et ideo et
dicit vr aristoteles quod magnanimum videtur in memo
ria habere ut eis quibus indiget faciat bene et
quibus autem paciatur non bene minor non quod patitur
eo quod hoc facit vult autem excellere cum in
magnanimis sit etiam honores sed omnia signare videtur
magnanimus

q ipse desidat honorem et recudat honorare r. ¶ Item primum e melius mito q mitum e g̃ primi finis n. pp e melior eis q ad fine sz honorare modi miti h̄t in h° n. as mee q alium horat hor n e primu v ipsi hono rato ut d̄c aps q° hums q excentibus opus iniquitie m̄tes e q dada h̄c at hor et gl̄a ¶ Item q e liberius e melius eo q e finibus q h̄ btas e odito nobil et finitus vil sz horem e liberius et honorare finibus q pz q finis te dum horare dns at finis no sz horem ab eo r. ¶ Item q qnec soli bo melius e q q qnec indrint boi et malo sz horem qucit soli bo horare at bo et malo r. a° pz q me lius mq° et p q bonum dipat amalo q p q qnec s' sz d̄c n. aps 2m virtute at solus bonus e honorandus ta boi at q mali te net supiores suos horare et bos r. ¶ Item a' se q rex mag velle deberet horare va sallum q horem ab eo q e f'm q sb' v̄tute republice ordo ¶ Item pp'm q melius e q ncli nat ad humilitate eo q declinat ad srbiam sz horare et velle horare declinat ad humilitate horem at et velle horem ad srbia r. ¶ Item v' e mag bnfacere q bn pati ut d̄c ca'lo delibat' sz horare et bn facere et horem bn pati r. ¶ Item qf q sit se h̄t dare ad reci pe ce pertinens ita horare et horem ee ho res sz ce pertinas dare et melius q recipe sit dum finit ca'lo delibalit' r. ¶ Primo vi dedu e q sit hor de q° d̄c aps p° rethorice q hor e bnfictiue opinois sigm q debz glo sari s' hor e signu p q horas ondit se opinari q i° q horat e bnficius ul sic hor e signu q° horas designat q i° q horat sit bnfictiue opinois i. q heat volut' et fietz bn faci' pp q sb'dit aps q iuste horat' qd maxi° q bnficia pstitit nos'm sz horat' et q pt bnfacere ¶ Ad a' qbus vi' q i' no sit bn dca tyrani et plati potis pessimi m̄lta pnt pstare et pstat bnficia boi at paupes n' tha pstat n' pstac pnt 2m ea q dca s' mag deberet horari dca tyrani et plati q boi paupes et sci viri q e f'm q d̄c e° hums q 2m virtute solus bonus e horadus ¶ Ad h° e ddm q bn ficiu bn d̄c 2m qpoitoz ex bn et facio dr at valde bn facere et bonu facere sit dcm finit i 2° malus n. i q'm malus pt bom facere ut et elemosina dare sz i terce mala malus at i q'm malus no pt bn facere in ope n e peccm ipm ee bonu sz ipm ee bn opatu e in opante q'lr h̄re et h° expssit seneca p° de bnficijs d̄ns no pt bnficiu manu tagi sz aio geit' m̄ltu n. ic e int' m'az bnfi cij et bnficiu no n. aurs et argetu bnficiu e sz sz ipa tribuet' volutas itaq no q̃d. d̄c a' q fiat i s't sz q mete q bnficiu no i eo q fit a' q dat' qsistit sz i ipo dat' et bnficiet' aio et p' pz bnficiu malus no pt qpie pstac sz m̄lt' possit facere bo'm pp q sig'm bnfictiue opinois n' a° ee vi' q

signu p' decie et moral v'tut et ita desp co ista q dat aps n' differre vi' ab ista q qm' solz dari s. q hor e exhibico reu encie i testio'm v'tut' et forte q despco aps e melior sig's pone velit d̄rez int' hore et horato ipa n. exhibico reuerecie q e opa° q actual d̄c horato 2m q ad horare d̄r q a' horem sz alij exhuius di opatie nm puec' actu manes p° i' opa tois d' s'incia sic e soluta° gemm flex io capit' i clinato gnuua et m̄lta tha et in h'ijs q no e r'a' ad q horat° alij at p° hums di opa° remanz alq actu et i tlibus no solu e hor ista opa° actual q horat° d̄r sz et res a'pta manes e hor pp q aps p'mo rethorice d̄c q ptes hor s't atiq p' mordialitas et monimta ymagies te pla et hums di tha q qscta s't i memoria a'cus no n. solu i sua qsecue sz tpus sequenti diu dinat ¶ Sz r. q diffico aps e melior q'm quec' ei honor alia at despco mag vi' ee horatois desc'p° ipa n' i° q n' d̄r e s. monimta ymagies tepla ptes ee hor obstat ei s. q i in p° lib° dcm fuit s. q hor e i horate mag q i horato no em ibi sip' d̄c q hor pp sit i horate sz q mag q i horato h° e vm q si horato e acto ex no resultat exceius actu te manz i° magz q ipm horatu ul pp ul i plibus ul satis ronat' d'cus q hor e in horate no i horato i. i ptate horat' no horati i dmo n. e horat' horare ul no horare sz no e i dmo horati horem ul no horem ¶ Dicius scd° q hor sun ep' v° q'm ad eius caz precedete / 2° q'm ad eius sbm / 3° q'm ad eius effcm qsequete ¶ P° hor e r's horabil p q s. h° horem dz et i° e dup' q n. s't res 2m se ipas horales cuiusdi s't v'tutes et opa v'tutu a' s't horales 2m atribucoz ad dcas v'tutes et opa v'tu taq organa qbus uti pos sumus ad excercedu opa v'tutu cuiusdi s't oia bona h'ua qbus qtingit uti bn et male v' q v'tutes corporis nobilitas amicorum diuicie offi cose dig'tes ut papatus cardiatus et episco patus i pnu et reg'm et s'r q'm ad minores ee cammariu pape ul regis ul capella'm epi ul ducis et' itera descedado ¶ At p dca sunt dco mo res horabiles appz q 2m virtute boi et solu boi s't horadi ut d̄c e° hums v'tutes at reddut hoiez bom a' at huana bo no sine v'tutibus vm p° rethori ce d̄r q oibus huanis bois qtingit uti male et noce ex exceptis v'tutibus v'tutes r. 2m se ipas et in sepab' res s't horabiles a' at q pnuata s't et sitia bn dicut' res boe et ho rabiles simp' i. absolute pmo q plma qtigit eis age bona q su eis s' no pnt vm dcm e p° hums q felix i digz huis m̄lta na q opata s't p organa parcos pdiuicias et ciuile potem qbusda at denudati coignat btitudiez no n. oio felix q s'e i turpissimus ul ignobilis ul solitarius ul s'n ple en a. no

q̄d sit honor

Honor

Sig̃ s't v'tut et excellen' ...

te manz i° honorata s't et resultat ex tali actu

sed res horabiles eenciar et insepat quod per
iam non efficiunt meliorem sed peiorem et ita nec
sed res bone nec horabiles in pinis et male
quod semissia e insta et ut dicit apostolus primo polli-
tice sed res honorabiles et bee 2m attribu-
cionem ad virtutes s. pertinent virtutibus annectuntur
¶ Hor autem sba acceptus e signum benfaine
opinionis et exhibito reuerencie in testio virtutis
2m quod prius diffinitum et honor sit acceptus vir
qpoitu comuli et formali male n. e in opere vel
res ista operata vel id quantum in natum e primo
dum reuerencie exhibeat ad designatam virtute
ad excellenciam eius cui vel per quod exhibetur et huius
modi homines iam acceptum ut dicit apostolus primo rethori-
ce possunt esse sacrificia recordaciones in edifi-
cando templum in antiquis primordialiter
forte autem e designatio virtutis et excellencie
eius cui vel per quod tale ad exhibetur ut capitis
inclinatio possit de risorie exhiberi et non
esset tunc honor sed inhonoracio sed tunc esset solum
honor si in signum virtutis et excellencie exhibetur
¶ Hor autem quantum ad essenciam suam e opinio quod per
huiusmodi reuerencie exhibitionem generatur de virtu-
te et excellencia eius cui exhibetur et ista opinio
vel sit apud ipsum cum cui hor exhibetur vel apud
alios sed apud alios tunc e idem quod fama bona vel saltem
prius vel principium bone fame si vero apud ipsum tunc
ista opinio causat in ipso mentis exaltacionem et magis
delectacionem delectacio n. causatur ex adepcione convenientis
apprehensi sed racione convenientis nichil autem e ita convenientibus
sit virtutes et opera virtutum nec homo bonus ad sibi
melius esse putat non constat quod comprehensio propre
bonitatis vel opinio quam homo habet de se ipso valde
fortificatur et renovatur per testimonium aliorum et inde
delectacio multum augetur propter quod dicitur e primo re-
thorice quod hor e delectabilis propter hoc quod sit factus
unicuique quod sit studiosus et magis cui in similitudinem
via virtutis esse/ alia autem res que in signum horis
exhibetur manet post actualem exhibicionem
in dono horati et dona liberalia et officiose
dignitates et tunc esset honor non e dicta opinio
tamen sed utilitas talium exhibitorum ¶ Ulterius
sciendum quod horari et horare ab honore sunt
ab honoratione dicitur denominative hoc inde at-
tinet hoc vero pavie horare n. e honorem vel ho-
noracionem facere vel exhibere horari autem e honorem
recipere vel primo recipientis se habere hoc e esse
ipsum cum vel per quod honor vel horacio exhibetur
talem n. hic voco primo modum recipientis se habere
sed 2m rei veritate non recipiat sed solum ter-
minet horacionis actum 2m intencionem horantis
¶ Dico ergo quod si hor causatur pre eenciabiliter ho-
rabili cuiusdam sed virtutes et opera virtutum tunc
idem e horandus et horatus quod n. opera virtu-
tum ex opere virtute generat in se ipso et se ipsum fa-
cit bonum et per consequens horandum in quantum facit
se ipsum bonum horat se et in quantum bonus efficitur
horatur ¶ Circa hoc ergo esset dubium utrum et quomodo
faciat se homo bonum an. s. 2m eandem potenciam
ista bonitate que efficitur bonus formaliter effici-
at et recipiat vel 2m aliam efficiat et 2m aliam

Et potest queri quod sicut virtus causat potentiam dicitur e quod sit melius
vel ista bonitate sed virtute agere vel ea recipere de quibus et
plus ad presens dicamus quod dicta fuit aliquo de hijs in 3° libro
et quod non dicimus aliquis honorari vel horari sed horare sed
hunc honorem sed magis sicut aliquem honorem sibi acceptum quod est et

recipiat // Sed qualitercumque fiat horacio semper
e signum benfaine opinionis ymo maioris propre
dicunt 2m ipsam horacionem que e exhibito reueren-
cie in signum virtutis et quanto designatur virtutis ma-
ioris persone non n. solum horat homines quanto
eo flectit genu vel inclinat caput ymo multo
magis rex vel papa personas horant quas in
dignitatibus constituunt designat n. per hoc ipsorum
virtute et excellenciam cum nullus nisi bonus debeat
in talibus dignitatibus in statum officiorum ¶ Deinde
ergo horatoribus respondeat ad questionem propositam et
dicamus quod quantum ad ipsius horacionis actum horare
e melius horato quam horari patet primo quod bonum
intrinsecum e melius bono extrinseco bonum n. extrinsecum
videtur esse minima bonorum ut primo huius cum dicitur
honorem esse bonum sufficientibus quod videtur magis esse in
horantibus quam in horatis ¶ Primo quod opus virtutis
e melius ipsa virtute quod e finis eius ut dicitur in
primo propter quod et felicitatem non posuit apostolus in virtute
sed in opere virtutis sed virtus e melior honore ut
dicitur in eodem primo ergo opus virtutis e melius honore
hoc e dictum quod opus virtutis e melius operanti quam hor
ei cum exhibetur i. quod in horanti ipsi hora-
to sed horare e ipsi horanti opus virtutis s. opus
iusticie quod ad medium iusticie observandum quod
refamiliari ei qui graciam fecit ut dicitur in quarto huius
s. in recedendo sibi honore vel reuerenciam deinde et
quarto dicitur quod ex certis actibus iusticie mittens que
e dada hoc autem e hor et gloria qui ergo bono honore
sibi debitam reddit iuste operatur ¶ Item horantes
post mortuos sicut unius per templorum edificacionem
per monimenti nobilis constitucionem probilium
et plurium in tumulacione et certa et de alijs
multis modis horantes autem debitum iusticie
reddunt et ita virtuose operantur et e eis magnum
bonum mortuis autem quibus honor impenditur
non e aliquod tale bonum nisi fragile quod dicitur et primum
sicut dicebatur in primo ¶ Item bonum e melius ei quod
reddit meliorem quam ei quem non reddit me-
liorem horante autem reddit horantem meliorem
horari autem non reddit horatum meliorem
quod de honoribus impensis deo patet meliores enim
sumus si deo laudem et gloriam attribuimus sed deus
in melior non e hoc ergo inter homines proporcio-
nabiliter accipiatur quod et patet quod unum ydiota
horamus tamquam dignum non in melior fit
ymo peior ¶ Item cum pater horare contingit s. super-
iorem patrem et inferiorem et horari contingit s. sup-
eriori patri et inferiori et quolibet modo horare e me-
lius quam melius e iuste bene agere quam iuste bene
pati quarto huius et melius e amicabiliter bene pa-
ti primo et 9° huius melius e gratuite bene facere
quam gratuite bene pati sed horare superiorem est
iuste bene horare vero patrem e amicabiliter bene
facere horari vero a patre e amicabiliter bene pati
et unum horare inferiorem e gratuite bene facere
et horari ab inferiori e gratuite bene pati ¶
¶ Iste e sciendum quod hoc loquimur de horari et ho-
rare 2m quod bene fiunt s. in signum virtutis et ho-
ris operacionum sed aliquis autem alium horat pure
vel ergo fraudulenter vel adulatorie vel alio fi-
ne pravo satis manifestum esset quod multo peius esset
horare quam horari ¶ Dicimus tamen esse verum quod ho-

rati forte meli9 ee pt horato qp horate ho
rati q ad effcm onte mlt. n. mois pt eis
pdesse sic vr pea ¶ Ad rões 1a ddm adpz
ddm qp 1d e meli9 qp i tn queit do 4 maioi
b9 2m qp maioes sr qp qp queit mnoribs 2m
qp mnores sz no oz ita ee de hijs q maiorib9
4 mnoib9 queit extinca d'noiatoe no n me
lius e regi diligi a qda pno qp illi pno
diligi a rege g mlto mi9 oz si id bonu
queit maioi extince 4 mnori i sce qp ipm
sit meli9 maioi sic at e de hore horati
sic dcm fuit ¶ Ad m at d qp maxm e qp dijs
attbuim9 deo qp vm e int ea bo q possum9
eis offre cam di sr ipa extiora gndeat
tn id bo q dijs 4 maioib9 sr extiora sr
hijs qb9 sr i tiora sr meliora qp dijs ul
maioib9 qb9 extinsece attbuit no oz q
cede ¶ Ad am ddm e qp vi magni nllis
i digetes bois vtilib9 maxe debet int
extiora bo q ab alijs put eis offri ap
pete hores sz tn mag appete dz bona
eis i tiora s. vtutes 4 opa vtutu 4 cm d
hor e delcabilior ddm e qp ho e vm ie
extiora bo 4 q ad effcm onte sic dcm
fuit de magnimo 4 pea mag dicet
¶ Ad am ddm qp pmu pncile et eentile
meli9 e mito sz ita no dz ee de pmio
attinetl 4 extinco mo hor no e pmu eenle
n pncile vtutus sz ipa felitas qp qp d ap
vtuti n pfce no vtiqz fiet hor sz tn vtu
osi9 ipm gtant accipiat ab alijs i no hn
do ipos ipi attbue maiora ¶ Ad am ddm
qp ro pt ad opp retorqri horare n. hbi9
e qp horat qp horati pt ab i mgnis igno
ros 4 4 nllaz hns arbitij libtate salte
i ista vita horate at e volut 4 hbe eli
gent 4 2m e tn qp hor de sigt i horato
meliore statu 4 meliore odicoez qp i
horate qp qp e qp mnor debz horare ma
iore sz ho no opam9 statu vni9 ad statu
alti9 ¶ Ad am ddm qp maior e va de hijs
q bono 4 malo qut mntnc de hijs q at
tbuit extince ddm e 4 qp meli9 e id qp
bon9 excellit i boitate malu ul mni9
bonu qp id ma s'ouet mo horat9 no ex
cellit i boite no horate p ho qp e horati
sz pncitute qp qp sibi debet honor ¶ Ad
vltiaz ddm e sic pus dicebat qp loqm
h' de horare 4 horati 2m qp bn fuit 2m
dcame rce rois 4 ita ocededu e qp regi
meli9 e horare vasallu qp horati ab eo
4 id debz rex mag velle qp e expsona
sz forte no sit ita qm e exore publica hor
io exhibet q regi exhibet n m pncite
rei publice ordo si rex debite horat
vasallu vz s' dona largiedo ip ad sum g
silu vocado ul ad sua mesa ul ipm in
aliqua officiosa dignite in stitue do i sig
sue pbitatis sz no bn horet si p exhibitio
reuetie ip horz qp tl hor no mnoib9 de
bet sz maiorib9 ul eqlib9 sc qrit. 10o

Vtru scdm magnimte hores

sint mag appetedi qp otepnedi sn vtm
magnim9 mag appetat hores qp otepnet
ar qp mag appetat qp otepnat qp i no o
tepnit hores sz appetit q se magnis ho
rib9 dignificat tal at e magnim9 ¶ It ho
rez dijs attbuim9 4 hores maxie desi
derant q i dignite hor. n. i optis e pmu e
n. pmu vtutus hon. d ap. ethe at n9 debz
bon9 debz otepne sz sume appete 4 extol
lere ¶ It nlls bon9 otepnit id i q delcat
sz magnim9 delcat i magnis honorib9 4
studiosi i ¶ It magnim9 wlt qp excelle 4
ee magn9 i t magnos qp qp appe bnfici
are 4 bnficiatis vecudat ut d ap ethe
at vr valde hores appete ¶ It fugies ap
petit hores eo qp humilitas e otepes hor
io d ap qp ipe no pt cu oib9 vive expimas
pmiles ee bladiores obsequosos 4 humiles
¶ It ap d qp singli appnt q 2m digte 4 mag
nim9 4 horib9 dign9 g appetit hores ¶ It
ois bon9 dz mag appete qp otepne id q
e mag eligibile 4 qp se ipm 4 felicitas at sz
hor e huiusdi ut d pmo hui9 i. ¶ It ois
vtuosi9 appetit opari 2m vtute 4 opari
no pt sn obo et qp e id vti9 io dz id obm
no otepne sz appete sz magnitas e et
hores magnos taq et pnu obm ut d
ap i. ¶ It chaim9 excedit i appetedo
hores pusillais at deficit i appetedo eos
sz magnim9 e pnui hor chaimo qp pusillam ut
d ap ipse pl9 appetit hores qp deficiat
ab appetedo ¶ 2m ppom d ap. qp hor e a 4
bona extiora sr qp pmu ipi magnimo qp
qp ocludit magnimi despectores ee
videt hoz 4 bonoz tpaliu ¶ It mag
nim9 no tat opiag 2m vtate ut d ap ethe
at otepnit hore qp hor queit qp opioz
ut d pmo hui9 amplius at videt hore
qre ut edat se ipos bonos 4 i po rethoi
ce d hor e delca hoz qp ho qp sit fama
vniciusqz qp ethe e studiosi9 ¶ It mag
nim9 no tat laude ut d ap g nc ho
re qm laus hore sigt pecificatu psmo
nis expssioez ¶ Seneca tuli9 4 alij mo
rales qp pdiuerunt otepnada ee bo
extiora ymo 4 corp9 ppu 4 vita qp hoc
qp eoz amor e i itiu om vicioz vn tu
lius i libo de officijs d nemo. n. iustz ee
pt q dolore q morte q egestate q ex
liu timet 4 seneca cu ipsis d i epla ad
lucillu si vis hcepss si no horib9 adde
du sz cupidib9 dethendu 4 epla ad clara
nu ipa iqo dm cuisis simlia sr iectina
exp. corp9 4 hores i bella flnida mor
lia possres meto vtuosi at etha no appent
sz otepnut ¶ Rndedu e ut m vr 2m
d. ea ponta i pcedeti qe de hore po. n. ddm
e si hor capiat qm ad caz qp q cau
debet hor pnci vz pvtu a vtutu opa

cob9 q magnanim9 no honet 9tepnit s3 ap
petit / alr. n ipe no ha3 rtm ape^m / Sed si at
hor capiat q^d ad ca3 pp q a'an debet
hor no pncipa^r q pse s3 2m atebutoe3 ad v^t
tutes et opa vtutu tin9 di^r amicitie dig
nitates officiose deq^b9 d^e aps^l q nobiles
dignificat^r hore et potetes ul dnantes
¶ Dic p 2^a q^e ddm e / q mag^m9 i^o tali q^o
talia no cent sibi i det^e metu vtut^s et opis
vtuosi no 9tepnet ea s3 appetet qm talia
simp^r eligibiliora s^t finis opo^{r} / sic visu
fuit in 2^a q^e pmi lib. ¶ Sed q 3^a q^e ddm
e q i^o tali recepto et a^q talu obstaret
opib9 vtutu mag^m9 et vlr oes bon9 ho
9tepnet oio sic n. pcedunt oms rones p9
ad hores 9tepnendos adducte / sic n.
dcm e nono hui9 / studiosu amicos gra mu
tu age et pati et si opteat mori / pmit em
petunias et hores et tolr ctn pugna^{ta} bo
pcad sb plurimis bonu vtut^s / sic d^e seneca epla
i inicitias / vir bon9 ab honesto nlla rei
detret^r necpna nlla inutab^r ¶ Sed si at
hor capiat sba^{r} / tc qo qrebat vt^m mag
nim9 appetat q alij horet ipm / deq^o qde
doctor magn9 bn d^e q s^c 2m ephice rone3 /
magnanim9 cu sit optim9 ut d^e aps^l e oi
honore dign9 et e iustu q ab alijs horet^r
pp q mag^m9 appetit ~~opari~~ [honoari] p^o q^m h^oe alijs
s. ~~opantib9~~ [honor] opacio iusta et bona q^s desidat
age ¶ 2° in q^m audientes ul videntes ipm
horari pp vtute nati s^t p^r vald^e animari
p vtute ¶ 3° in q^m de9 in hui9^{di} horatione
sui sui horificat^r et glorificat^r / s3 vltius
d^e q mag^m9 q^r appetit horari tanq sibi bo
nu q et puto ee bonu si ccusebat^r effes
oms / vz opio q p hore i sesu de bonitate
in nata e generari ipi q ~~gnat~~ [horat] et alijs
de bonitate ipi9 tm hor in pedit^r / na si q^s
hore i pendit e act9 horacois stati tns^t
et n^l e ccusepto affcu anite et du talis ac
t9 e ipe no e adte acte n^l i^e act9 i te
tusit pp q n^l in meli9 eit t oio neq3 ac
tie neq3 pane ¶ Sim e tn sic in vi q si
tu horacoe3 in pcipias ct inte p ho gna
ri potest / ul m pnoia detinis vtutib9 ul opi
b9 vtut^s et pons delca^o mlta / amor ipi9
q tibi debitu hore i pedit / et volutas ad
itm et bn / meli9 opandu h^o at ipi mag^mo
et oi ~~aio~~ homi vtuoso bona s^t et mltu
appetibilia q s^t aime pfcces et decoratiue
et excitatioes ad bonas opatioes / s3 h^o oia
s^t effcus gntes hore sba^r accepta //
¶ Sed et alij si ta3 pcipiat hore i sesu
e gnabit^r i eis opio de tua bonitate q
no a^d eit q bona fama ul p9 ul pnci^m
bone fame sic dicebat^r i a^a q^e / 9stat at
q mag^m9 deb3 mltu appete bona fama
no. n. e dubiu q rege ul impatore de3
ee magnanimu et tn aps^l in libro suo de se
c^etis secretor valde rege alexadr^m incitat
ad appetitu bone fame pp q ap3 sati^s q mag
nim9 no 9tepnit s3 appe^t hore valde

no pp se s3 pp gntes effcs et pp a^a pns dca
¶ Sed aliq dubitat vtru mag^m9 ul vlr ho
vtuos9 debeat appete bona fama tanq bo
nu p se q^o in vi ee ddm q s^c qm si bona
fama no sit ei bonu intrinsecu tn e sue
bonitat^s in horis extrinsecu decoramtu / et tm
sit mlta p amicas ~~pdicas~~ [pdicacois] pcinile pom
opata s^t ut d^e p^o hui9 ita bona fama
valde pdest ad agedu plrima et magna
bo na ~~sbu~~ [sit] famat9 vlt doce ul pdicare
videbi9 [libe^{us}] ad doctrina ei9 9flue et ea i aio
delcat^r recipe et firmare / pp bona fama
reg^s sb diti pfcte sibi obediut et in reg^s
actioes i pplm meliores et excelletores
hre pnt effcus ¶ Alij tn mag^s docttes
h^o no 9cedut / dicut hores mag^m ee 9tep
nendos q^m appetedos q^o ad opioz q^m de bonitate
et excellecia horati gnat ea i ipo q^m in
alijs cui9 rones ipi tales apponut / p^o qm s3
hor e signu vtut^s tn e signu fallax i^e
n. hor q^{de} impedi bono vio pt i pedi et
i pedit^r sepe pno / pp q opio p tle signu
gnata eit f^{a} / signu at fallax cu opioe
p ipm gnata mag 9tepnedu e q^m appe
tedu ¶ Sed et i^e plus pm i pedit et 9tepnit
hore q^m appetat cu honor pmi q^m sit est
et tn [ul^s] fiet dign9 hor / tlis at e mag^m9
vt d^e aps^l et d^e aps^l mag^m9 no ee dignu
horib9 pmis hores at accepti p istis
fallatib9 signis et opioe ex eis gnata
s^t pui / maxie ipi mag^mo pp q^{a} ipe se no
dignificat tlib9 horib9 n^c appetit ¶ Sed et
ve hunlis mag 9tepnit hores q^m appetat
cu hunlitas 9sistat i 9teptu hor / s3 mag
nim9 e ve hunlis / a^r ipe no cet bo9 hor^r
¶ Sed et i^e pl9 9tepnit hores q^m appetat q mag^{m9}
indicabit s 9tumelia s^e q appe9 hor et
gle fecit sentire 9tumelia / 9tept9 at sa^t
no sentie / s3 seneca d^e i lib^o suo de e^{or} v
tutib9 si mag^m9 fuis nuq tibi indicab
9tumelia s^e ¶ Sed et seneca p totu libr sui
ad senu mitit onde q i sapiete cui9 di
e mag^m9 no possit cade in iuria et q sa
pies ledi no possit / pp q n^l repntat oia
bona fortue q sola ab eo eripi pnt / vide
si vis totu libr ¶ Sed in vi q i^e rones et
9sites ad h^o solu 9cludut q mag^m9 et
vlr oes ho in ordie ad vtutes et opa vt^m
9tepnit hores oio ymo ditias et tricos
et pm corp9 v. s. pdco accepta ul re
ceto seu quicq pnitco oppugnaret vtu
tib9 seu vtutu opacoib9 / s3 si no sic i 2^a
q^e ul 3^a dcm fuit / vn vi in q oes rones hic
i de adducte pcedut 2m exigecia hay
duay q^{nu} seq^r alia / q^o qrit^r. n° 8

Utrum magnanimitas sit

vtu9 moralis / q no q mag^m9 mag^ne q de
excellenis e ut d^e aps^l vtu9 at 9sistit i me
dio i^e ¶ Sed ul et vtu9 gnalis ul spalis
no gnalis q i pa e legal iusti^a ut ap3
i q^o hui9 n^c spalis q d^e aps^l q mag^mi videb^r

ee in vnaq3 vtute magnu ¶ 7ª vtꝫ mo
lis salte pmit in hore no e vtꝫ ul disso
corpalis sȝ magnitas vr ee disso corlis
qm eiꝰ ppetas sit aº. sc motꝰ lentꝰ voꝰ
gmuis locutio stabil q sc ppetates corles
¶ 8ª nº vtuosꝰ dȝ hre gditoes oppotas ipi
felicitati sȝ magnimꝰ hȝ gditoes eis opportas
pbaº qr dc aº. qꝫ neqȝ bn fortunatꝰ gen
diosꝰ eit neqȝ i fortunatꝰ epis sȝ i pº libº
dr qꝫ mag in fortunia gtbat z ebulat
btm epitas n i ferit ¶ 9ª nlla vtꝫ hȝ
puias gditoes z vtutibꝰ aias oppotas sȝ
magnitas hȝ q declat auctr aº. pº qr
magnimꝰ gtepentes z despectiui z ita vider
ee supbi z volut pp excelle qꝫ e g hu
litate ¶ 1º qꝫ magnimꝰ bnficiatꝰ vecu
dat z vecudia no e vi vtuosi ut dr i sie
eº huiꝰ ¶ 2º qr no ht i memoria eos aqbꝰ
bn passus e z ita vr i gratꝰ ¶ 3º qr e ocio
sꝰ tardꝰ z pigr ¶ 4º qr no ptpuie qꝫ e g
gmitatz pollica ¶ 5º qr no e meor mali qꝫ
e g pdetiaz dr n. seneca i libº de 4or vtuibꝰ
si pdes fins ptita recordare ¶ 7º qr mag
possides i fructuosa fructuos qꝫ ime g
pdetia ¶ 8º qr no e hunilogꝰ qꝫ e g eucª
pollia ¶ 9º qr no e laudatº neqȝ tuet q
laudet qꝫ e g rethorica q e ps pollitice v
tutis ¶ 10º qr manifestꝰ oditor qꝫ e g amici
cia ¶ vltio qr vtit ironia admltos qꝫ e
g vitate ¶ Appm dicut oms moales.
¶ Dicedu qꝫ seneca ut appȝ i libº suo de 4or
vtuibꝰ cardialibꝰ no posuit magnimte aȝ
ee vtute a fortine pp hº qꝫ ipe no distxit
vtutes moales specifite p dras obocꝫ sȝ
pdiuisas ppetates qs ois vtꝫ cta obm suu
ppu obsuat sic dm sunt in 21ª qoe 3ii
lib' x 2m seneca oeꝫ vtute 2m qꝫ fmat
aim i ope bo ee diffilia vot magnimte su
fortitudie pp qꝫ magnitas sic accepta no e
vtꝫ aqui spalis x 2m de ea sic accepta
nl icedis ¶ apº aut magnite distigivt spear
g fortinez z alias vtutes spales qꝫ sic pfor
titude i ellorit hitu modante passioes appꝰ
ac tribilia z p tpanez hitu modante pas
sioes appeꝰ ac delcabilia tctꝰ z plibalita
te hitu modante passioes ac pecunias
ita z pmagnite i ellorit hitu modante
appetu ac hores z z horacoes deq mag
mte hȝ intedimꝰ ¶ Dicitꝰ gº qꝫ magnitas
e vtꝫ moalis qꝫ sic pr ac gcuqȝ bona ul
mala huana gtigit se hre male 2m ex
cessu z male 2m desem z bn 2m mediu
nos aut i digemꝰ vtute i clinante nos z
declinante ad mediu sȝ ac hores z i hora
toes gtigit excede pue z defice pue z
2m mediu bn se hre gº ac hº indigemꝰ
vtute i clinante ad mediu eligedu z te
nedu tlez aut vtute vocaꝰ magnimte qꝫ
qpre no oz qꝫ q nois oz suppre no bordte
rois sic declar pº q de excedeti qoe
maimꝰ qꝫ hores sr appetedi 2m rtaz rocz

cucuqȝ no obst sȝ pr vtuos opacoibꝰ ppo mag
appetedi sr qꝫ pecunie sic vm qꝫ dc aº. ho
re ee maior bonoꝝ extioꝝ qto naqȝ
ad e mag boni tato mag e appetedu pp
qꝫ appȝ qꝫ defcus mag vitupabil ee pt
i appetu hoꝝ z ssr mltu in gnis ee vr sigs
hns sufficiete satꝫ suffites diuitias z aicos
z alqꝫ officiu horabile mag pt mltas ex
te opacoes vtuosas z mltu pdee pplo sic
se repuitet i dignu ut sic se puas hore
eli z spuet se mlꝰ bois opibꝰ qꝫ z exte
de gtigat vitupar aȝ sigs n plus appe
tat hores qꝫ vtutes pcat plices ordiez
cu no sint appetedi hores n pp vtutes
z opa eoꝝ tles n sepe funt expositi na
ad nl boi i tedetes singut se bn age ut
hore voletes mag boi videri qꝫ ee z no
vidi tles z qnut adulatoes z qnut aq
bꝰ cu aliis no pnt cupiut sibi sig reu
ecie exhibei tles fut i viq voletes n pp
excelle tu pp deuita no pnt e stare de
excellecijs alioꝝ fut z supbi z valde
mali cu se dig fficet horibꝰ i digni exon
tes sic n. edut se vale totu mudu ul pp
diuicias ul pp aicos ul alqꝫ huiꝰdi z ita neqȝ deu
dm n reuerent neqȝ supiores horat sȝ
mediocres pmut i qꝰ pnt z i fiores
omo despiciut z gtepnut ¶ Ad roes moꝝ
ddmꝰ e ad pºz solt apº duo magnimꝰ q de
magne e extremꝰ m eo qꝫ oz medꝰ i me
adiuos seu meꝰ rois teȝ sȝ ad extmu
rei intedat si i n se dignificet maiois
horibꝰ hoc e qꝫ e eis dignꝰ z appetit eos
z pse qꝫ solu qm v z qoo oz z de aliis cau
sacijs vtꝫ aut no e i medio rei sȝ i meº
rois gsistit ¶ Ad aȝ ddmꝰ qꝫ ipa magnitas
e vtꝫ sple ssre z forr gca g. alias vtes gra
obm sple z dtu ab obis aliaꝝ vtutu sic
dm sunt sȝ ipa pt dici vtꝫ gnis psuppor
tie su mr ptato qꝫ ipa psupp omeȝ aȝ
vtute magnimi n e se dig ficare magnis
horibꝰ dignu exonte oibꝰ qbꝰ nlls dignꝰ
2m aº. n vr bonꝰ s. vtuibꝰ smgr i signitꝰ
¶ 3ª 1r magnimi psuppontie magnu ee 2m
omeȝ vtute magnꝰ z no appetit maio
ios hores pnti sȝ maiois horibꝰ ee dig
nꝰ qꝫ fit pp i vnoqȝ magnu ee neqȝ mag
nimꝰ appetit hores pp se sȝ vtutes g vtꝫ
ut liberꝰ possit i excelletoris opacoes
vtutis io mag appetit vtutes ppt qꝫ itm
ipnis e i teco pmaia magnu ee i vna
qȝ vtute ¶ Ad aȝ ddmꝰ e pce supiores
ae tu sumt pfte pvtutes sibi debi
tas hnt reglare pos in fiores pp qꝫ no
i gnis attbue vtuti ppetes seu opacoes
alqs corles no tu sic elicitas sȝ sic re
glatas z i patas ab ista vtute seu pº
i q vtꝫ ista gsistit ¶ Ad aȝ ddmꝰ qꝫ mag
nimꝰ z defortinis gaudȝ z de malis
e stat no tu i tese sȝ remisse qꝫ pua re
putat oia bº extiora i gpatoe ad vtes
q pp manet s' salue z hº z mo felix

& gaudet & c̄stat io dix^t ar^s bn neqȝ bn fortunat^s gaudiosus^{ent} ē no gaudes / gaudiosus .n. plenitu^s notat & excessu ¶ Ad a^m ddm̄ ē q̄ mag^{nimi} s^t despectores bonoꝝ ꝯtioꝝ tn̄ no simp^r sȝ ṽ eoꝝ recto ul̄ effectus oppugnaret opib^s ṽtutu s^t & ꝯtempti adulatoꝝ & timoꝝ & ulr om̄ q̄ pn̄t a ṽtute seduce q̄ mag volut ee ve boni q̄ videi & horib^s ee digni q̄ honorari / sȝ no s^t ꝯtepti diui neqȝ homi boꝝ sȝ maloꝝ / rōe sueꝝ malitiaꝝ / supbi at eꝝ ꝑ adipiscēdos hores fictitios ꝯtepnūt ṽtutes & diuīa & hores & spnūt bonos viros & amplexat adulatores q̄ mag volut videi ee mag^{ni} hore digni / mag^{mi} & volut ꝯtelle in ṽtuos opib^s / supbi at ^{solu} in horib^s / mag^{nimi} volut excellere ꝯmunit sine & 2^m dig^{tes} & alijs bnfaciedo / supbi at absqȝ initis & p^t dig^{tes} alios deprimedo ¶ Ad a^m ddm q̄ mag^{nimus} no vecūdat ꝑe / sȝ vecūdari d^r eo q̄ sȝ q̄da silez modu vecūdie / vȝ q̄ sic i^{ven}eis retrahit se a t^{pu}itudie ꝑ vecūdia / ita magnimus ꝑ mag^{te} reddit se tardu ad opaciones inoꝝ hoestat / ut opet^r excellētores / io cu bnficat sit meli^s & ṽtuosius q̄ bnficiat / mag^{nimus} bnficiatus .q. inde vecūdaret^r q̄ i oꝑe ṽtutis extollit^r ab alio par retribuit & reliq̄ ^{bnficiat} ꝑ alt at vecūdia ꝯueniat bone viris dicet^r p^s ¶ Ad a^m ddm q̄ ap^s no d^c q̄ magnimus no heat i memoria eos q̄b^s bnficiat & no eos a q̄b^s bn pati^r q̄ ꝑ cupit bnficare & no ꝯtat bnficare ul̄ d^r q̄ no heat i meoria eos a q̄b^s bn pass^s ē ut sic itm bn patiat^r sȝ i meoria het eos ut retribuat ¶ Ad a^m ddm ē q̄ magnimus n^c ē pig^r n^c ociosus ꝑe sȝ 2^m q̄da silitu^s na ht ad maiores opaciones tm i tetoꝝ q̄ vi^r oblimisci mores q̄ sepnus occurrit io vi^r ociosus / ꝑt cu no deceat opari s^t cu delibacōe ꝑ q̄ vi^r eē tardus & pig^r ¶ Ad a^m ddm ē q̄ i rei vitate mag^{nimus} optie viuit & ad se ipm & ad aliu / sȝ vi^r adulatorib^s & mltos iocos & sola spualia affectantib^s q̄ ipe no possit viue ad aliu ꝑ h^o q̄ ipe tardus ē i locis & in ṽbis ociosis & maturus inferioꝝ / ul̄ dicat^r q̄ ipe no p^t ad aliu quēcūqȝ viue i dnt / q̄m ipe odit adulatores & ꝯtepnit viciosos / sȝ ad amicos & viros bonos ipe bn viuit ¶ Ad a^m ddm q̄ mag^{nimus} no ē meor maloꝝ seu i iuriaꝝ sibi illataꝝ q̄ ad vindictaȝ capiēda q̄ scit ꝑ talia n^c posse ledi n^c moueri q̄ ad bonu ṽtutis q̄ solu reputat ve bonu sic se^{ca} bn declarat i lib^o suo ad semi / ipe tn̄ ē ^{memor malorum & bonorum et} ma loꝝ & ꝑitoꝝ ꝑꝑto meoria ipoꝝ ee ad meli^s opandu ¶ Ad a^m ddm q̄ vulgari mōe ap^s ^{et} vōt ꝑ^{ss}iōes fructuosas q̄ absqȝ mlto labōe mlta afferūt pecuniaȝ i fructuosas at vōt ṽ ꝑ^{ss}iōib^s pecunijs ꝯntib^s oȝ mag laborāe / sic .n. diuitis bnficiu ecclasticu fructuosu & libeꝝ ṽ mlta pecunia colligit^r & no oȝ deo siue ṽ at ꝯ sepe ꝑ diuinis officijs i eccle ul̄ ri publice q̄ laborāe bnficiu dicet^r i fructuosu & similiter h^o at ita d^r q̄ vulgus pl^s reputat pecunia q̄ ṽtutes ꝑ q̄s tn̄ sol^s acq̄rit^r ver^s fructus huan^s ꝯcedit^r e^o q̄ mag^{nimus} mag vult possidē ^{actua} i fructuosa bona q̄ fructuosa vulgarit loq̄ndo eo q̄ ipa s^t ve & simp^r fructuosa ¶ Ad a^m ꝯcedit^r q̄ no ē hutiloq^s 2^m superhundatia sȝ 2^m q̄ oȝ & 2^m q̄ decȝ statu suu eleȝ at vulgus no reputat hutiloq^m sȝ taq̄ brutale hore ^{q̄ mg} q̄ plurimi delectant^r i ꝯtcessiua loq̄citate deq̄ tn̄ no ē curā ¶ Ad a^m ddm ē q̄ ipe no ē laudas adulatoie neqȝ excessiue neqȝ ꝯtinue ꝯtigit sic d^c ap^s sȝ moderate laudat solu ve bonos / tenes docu^{tu} senece dnt^s ꝑ te laudare / d^c .n. ap^s mag^{nimus} at iuste ꝯtepnit & ve glorificat / mlti au ꝯtigit / ꝯcedēdu ē & q̄ ipe no ꝯtat pmu^r q̄ laudet^r sȝ q̄ laude sit dign^s ¶ Ad a^m ddm ē q̄ ipe ē maio^s oditor reprehoꝝ adq̄s ve amicia ee no p^t ut dicet^r infra ¶ Ad vltiaȝ dici p^t q̄ ironia no oppoit^r ṽtuti / na ironia qua mag^{nimus} vti^r ē ut a^q dnt vitatis occultatio ul̄ dissilatio q̄ mag^{nimi} vtit^r ad mltos .s. admissos & similes ad q̄s no ē dignu sua mai^{re} mag^{te} / ul̄ sic alij dicūt ironia ē reprehesio maloꝝ s^b ṽbis ꝯtrijs significātes ꝑmodu i digtois licite de malicia ipoꝝ / ṽbi g^a si q̄s male opat^r dicim^s vide fidei q̄ tu bn agas .q. dicem^s tues valde mal^s q̄ ironia mag^{nimus} vtit^r ad mltos q̄ mlti s^t mali & p̄ȝ q^o [questio] ꝯrit^r 12° art 8

Utrum pusillanimitas sit

vitiu ꝯtrari^s q̄ chaymotes art^r p^o q̄ no s^t vitiu q̄m os viciosi videt^r ee mali / sȝ de pusillanimo & chaymo d^c ap^s q̄ no videt^r ee mali ¶ Jt ṽtuosi s^t horib^s digni & no viciosi ut d^c ap^s / sȝ pusilla^{nimus} ē dign^s horib^s ut appȝ ꝑ ei^s descriptōeȝ / ē .n. pusilla^{nimus} q̄ q̄b^s ē dign^s no se dignificat / ul̄ sic d^c ap^s q̄ sū magnis sit moderat^s sū ꝑuis dign^s ꝯtms ad h^o i morib^s se ipm dignificat ¶ Jtr^r & q̄ chaymotes no sit vitiu q̄ chaymotes vi^r ^{con}ꝯsiste i ꝯtcessiuo appetitu hoꝝ / sȝ sume appete hores no ē vitiu / ꝑba^o q̄ finis appe^{tus} i citat nos ad opa ṽtutu cu no n ꝑ ṽtutes & opa ṽtutu ho debeat hororari / appe^{tus} at fortis ꝯtini^s rei i citat nos ad opaciones ꝑ q̄s ipa res ē nata attigi / no i^e appe^{tus} no ē mal^s q̄ nos i citat ad ṽtutes i^r ¶ Jt chaymus vi^r ee q̄ appetit hores q̄b^s ipe no ē dign^s / sȝ h^o ē ꝯt^a ratōeȝ rectaȝ q̄ viciosus no ē dign^s horib^s & tn̄ rta io vi^r dictare q̄ ipe appetat hores / ꝑba^o q̄ ipe debȝ appete ṽtutes ad q̄s ex debito ꝯseqūt^r hores sȝ si ro iubȝ appete ans no vi^r

9 rez appete gnes i ¶ Jt q sit exigrāa no sit exorito a' puu eent vitiosi et dem fint i 3o q ella .s. q exigratia fint se in volutaria et p gnes n' vitiosa neqz vtuo sa / sz chaymus pusillaīs exigratia opant na chaymo q qbus no e dignus se digfi tat de ap q ipe e i sipies / de pusillaīo at d' q vi' igñrare se ipm ¶ Dem ar q chaymotes sit peius vitiu qm pusillaīas q chaymus i chiat ad supbia pusillaīs at ad hūilitate / supbia at e valde mala hūi litas at e valde bona et chaymotes de chiat ad iustitiā q aīs de pme niti ut sup extollat in honorib9 nc wlt honorare meiores et bonos viros sz pocius i vidz eis i iustitia at e valde mala et silr in vidia ¶ Jt chaymus e in dignus et pusillaīs dignus ut pz p descriptes ipos / in dignus at e digno detior i' ¶ Dpp'm ar p aps' s'm te / oppo' at magnim' pusillaīas mag q chaymotes et mag detius e ¶ Dem p'o q chaymotes et pusillaīas qm de eis loqt' aps' s' vitia magnimi oppo'ta ¶ Jo videbit' qno pusillaīas sit peius vitiu chaymote ¶ Jpma 9o sat pz i q̄oe precedenti si pposin mg nom sigtos / visu .n. fint q i appete do hores et i digficado se horib9 gting' et excede p'ue et desite p'ue et me' mo se hre bn / magnimi'tas at e hitus i clinās ad me'm pp q dem fint ipaz ee vtute / hitus g' i clintes ad defem ul excessu erut vitia magnimiti oppo'ta sz p chaymote in telligi9 hitu i clinate ad excessu et p pusillaīte hitu i clinate ad defem i' ¶ Oz qm ad 2m sciedu e / mag'mus p'o q'dz appe' hores sba' acceptos sic oz / vz no pp se sz reducedo eos i opa vtutu / 2o digficat se officios horib9 q'b9 ipe e dignus no q'd q'b9 pp extiores hores sz ut in hijs of fitijs excelletes exerceat opaccoes vtutu et 2m ista g'nus / gting't dupr errare 2m exces su / p'o q'de i appetedo hores sba' accep tos plus q oz ul alr q / vz si mag appe tamus hores q opa vtutu ad q statī sic se pt digte officios horib9 digficatē no ad opandu 2m vtutes sz ad extio res adipiscedos hores et h'o e ambicio ¶ 2o errat 2m excessu digficado se dig tatib9 et officios horib9 no tn pp hores extiores adipiscedos p'ncl' sz mag pp opaccoes excellectiores i hmo'i officijs exerce et hoc e psupto q at h'o 9tigat se pe appz i ductie / v' g' si medicus no du suffi' exptus medicina regi su a'x mag 9silio inserere psumat / a' sigs i theolo gia no du pfecte niti i pdicatoib9 obscurissima declare / ul si miles iuenis et expticatus psumat sibi offitiu ordia di regis exercitu / a' omo sigs offitiu as sumat q exerce no possit hoeste ul ppt inexpientia / ul pp dictiam a' aliorum a' h'9di

defem ¶ Hinc at dup'r vitio 2m excessu corndz dup' vitiu 2m defem / q'p vtroq 9tinet' sb pusillaīte / p'm e q ambition oppo' sigs mi9 q oz appetat a' appetat hores sba' acceptos ¶ 2m e q psupcon oppo' sigs ad offitiu alq horable excedu vt pos sit excelletes vtutu opaccoes exerce heat sufficie'az i scia i artis et i diuicijs et alijs ad h'o regsitis et no se digficet isto officio vz q hns aīm pigrum repuitas se ad offici u no suffice refutat offitiu ¶ Videt' g'o m q chaymus ambiciosus sit multu de tior pusillaīmi sibi oppo'to qm sic argue bat ille chaymus declinat ad supbia declinat ad vidiam / diligit adulatores fac' fit in iustus / ille p'ucit ordinez moy et ne pfens vtutib9 hores cu tn no n' n' pp vtutes attrebi se hores nc alqs boi sz pocius mali ptitipat n' ordinet i vtu tes / sz vi' q chaymus q e psuptuosus sup' q' ambitiose tantieit minoy e vitij q pu sillaīs sibi oppoitus q ille pusillaīs no so lu se puat horib9 extiorib9 sz et opib9 vtuos q poss et tene' exerce q e sat ma lu psuptuosus at sibi oppoitus peccat q m tit adea q sua facultate excedut / mo peius e a bono desiste q ad bonu tede pius i modate ¶ Jtm ambe 9o'es sil pbari pnt q vi' ee peius ad q mag i clinam' sz ad ambicioz mag i clinam' q ad pusillaīez s' oppo'ta pp q hor e delca bilioru ut d' p'o rethoice / ad pusillaīte at sip'ci psupcōi oppoita mag i clinam' q ad psupcoez pp q sic d' p'o rethoice desidie / otia / negligetie / ludi / redes / sopni / p'me delcabiles s' / sollicitudies at et studia conatus erites s' ¶ Ad roes g'o ddm e ad p'ma q wlgus istos solos solz vocare malos q s' alijs i inosi / chaymus at p suptuosus et pusillaīs no s' alijs i inosi si vitiu ad q magnimi' opp'm no sbintret 2ita i ethoic aps' q no sint mali q ap pz pter q assignat d'ns no .n. malefto res s' ipi tn pnt dici mali large q tt hores sz i ordiatu appe'tu ¶ Ad a'z ddm q pusillaīs 2m vitate no e hore dignus volu'te sua sit ordiata manete sz pocius vitupadius sz sic oppo'te dz i telligi q sit dignus hore q ipe sufficiencia heat i scia i corpali po / in diuicijs i aliis ad offici u alq horabile exercedu / ul obtinedu / si velz / sz q no se digficat sz volutas defem io vitiosus ¶ Ad a'z ddm q appetus hoy ordiatus pt i citare nos ad vtutes / sz i ordiatus appe'tus q hores sba' acceptos p se ress vtutib9 no i citat nos ad vtutes sz ad supbia / ad i vidia / ad i iustitiā et sic dem fint / sz hores solu debeat i pedi bois tn sepe i pedut' malis ul padula tores et luxu fraudulentu i tedetes ul et alu p bonos viros pp timore crude litatis istoy maloy et pecuniē ipoy

potetiae

Margin (left column): p' ch[aymote] chaymote 9tinet' ambicio et psupcio [illegible]

Margin (right column): sz ad ambicioez mag' i clinam'

i diuicijs et actis / sic ergo cives ambitiosi non potentes quam homines sed popa valde mala. Ad arg. dicendum est non esse malum quod quis excellentiam virtutis appetat virtutes et meritis virtutibus honores inferre propter rationem sed si dignificat se honoribus cum non sit dignus peccat. Ad arg. dicendum est quod ignorantia rationis excusat a peccato sed non illa que provenit ex inordinatione appetitus ymo sic ignorat omnis malus ut dicitur in 3°. Ad arg. concedendum est quod chaymus ambitiosus detior est pusillanimo sed non illa que sine ambitione esset presumptuosus solum. Ad ultimum dicendum fuit quod pusillanimis non est vere dignus sed esset si vellet unde concedendum est quod alius pusillanimis superior est in scientia multo ipso et in diuicijs et actis ad operationes excellentes virtutum concedas quam chaymus sed ipse magis deficit in interiori affectu ideo detior. Capitulum 12°

Utrum phylotomia sit virtus

Secunda a magnanimitate. De qua procedendum est sic proceditur. Sicut liberalitas et magnificentia in 4° huius quod notat Aristoteles expresse in 2° huius dicens sic ad divicias habere ad magnificentiam liberalitatem est prima distante ita habet quoniam scilicet phylotomia ad magnanimitatem est honorem existentem magnum idem et dicitur 2° huius. Concedendum est tamen sic dicit Aristoteles quod ista virtus que sic mediet circa parvos et mediocres homines non habet proprium nomen sibi in positum sed alii vocamus eam phylotomiam scilicet amantem honorem et alii vocamus phylotomiam ab a quod est sine quasi non amatorem honorum et hoc est quia medium comparatum virtuti extremorum videtur aliquis extremi participare naturam vocamus ergo phylotomiam propter istum qui recte rationis excedit in appetitu honorum cum nos opponentes ipsum virtuosum vocamus eum aphylotomum aphylotomus autem proprie vocatur qui preter rationem deficit ab appetitu honorum cum opponentes ipsum virtuosum vocamus eum phylotomum. Quandoque ergo contingit in honorum appetitu secundum dantia defectus et medium manifestum est quod phylotomia proprie accepta et aphylotomia sunt habitus viciosi phylotomus namque sic dicit Aristoteles vituperatur ut magis quam oportet et unde non oportet sed amatorem honorum hoc est aphylotomum vituperatur ut neque in bonis eligentem honorari maxime cum si phylotomia et aphylotomia capiantur minus proprie pro habitu isto quo homines appetitum quando oportet et quibus oportet et aliis et de aliis circumstancijs et quo homines non appetitum quando non oportet et quomodo et unde non oportet etc. quod phylotomia vel aphylotomia vel quocumque nomine nominetur est virtus moralis sic namque dicit Aristoteles est autem quando amatorem honoris laudamus vel virilem et amatorem boni et non amatorem honorum ut moderatum et temperatum. Ad arg. sic de liberalitate et magnificentia dictum fuit ita dicendum est quod phylotomia et magnanimitas non sunt diverse virtutes ymo si per phylotomiam intelligimus habitum inclinantem ad medium rationis in honoribus utrum sic liberalitas inclinat ad medium tenendum in divicijs tunc magnanimitas est modus quidem phylotomie sic dictum fuit quia phylotomia separate respicit homines parvos sicut magnanimitas homines magnos tunc erit dicendum quod ipse sunt non diverse virtutes sed diversi modi eiusdem virtutis propter quod non virtute homo primo statim operaretur circa minores homines. Sic oportet per eandem virtutem ipse constitutus fuit inter exigentibus in maioribus dignitatibus circa maiores homines operaretur. Sicut oportet etc. patet quo convenit. Capitulum 10°

Utrum mansuetudo sit virtus

moralis. Quod non quia vel esset virtus specialis vel generalis non generalis quia ista est iusticia legalis nec specialis quia virtus specialis debet esse circa passionem specialem modo ira circa quam est mansuetudo non videtur esse passio specialis sed generalis. Primo quia ipsa cum concupiscencia denotat generaliter totum appetitum sensitivum omnis namque appetitus sensitivus dicitur concupiscibilis vel irascibilis. Secundo patet quia ira includit in se delectationem et tristiciam ut apparet 2° rethorice que quidem delectatio et tristicia sunt maxime generales passiones ut patet 2° huius. Tertio quia omnis passio specialis sed habet contrariam sicut amor odium delectatio tristicia et de alijs ira autem nullam videtur habere passionem contrariam. Item si mansuetudo esset virtus vel esset eadem virtus cum clemencia vel alia sed non alia quoniam eedem virtutes sunt quibus idem vicium opponitur sed mansuetudini et clemencie vicium idem opponitur scilicet crudelitas et quod ambe circa idem obiectum sunt ambe namque sunt circa iras et puniciones et vindictas nec potest dici quod eadem sit cum clemencia quia cum mansuetudo se extendat ad omnes quos irasci contingit clemencia autem ut seneca dicit ad neronem non est nisi superiorum ad inferiorem. Item si mansuetudo esset virtus ipsa esset circa iras ut dicit Aristoteles sed circa iras non videtur esse moralis virtus probatio quoniam circa passionem istam non est virtus que secundum se tota est prava et abicienda cum circa eam nullum sit medium laudabile et virtus omnis est medij contractatio et electativa ut habetur in 2° sed ira est secundum se tota mala et abicienda. Totum quod probatur multipliciter. Primo quia ipsa totaliter et ultra est in parte irrationali que innata est adversari et obviare rationi primo huius. Secundo quia irati minus perpendunt pro clencorum. Tertio quia impedit iram animi ne possit cernere verum ut ait kato et in 4° huius dicit Aristoteles quod ira et passiones alie irrationales hominem movent ut non possit in actu rationis unde vinum passionatum assilat dormienti vel insane pacienti vel vinoleto. Quinto quia ira inquietat naturam que sic non sit prudentes neque sapientes agunt pro aliis. Quarto ira movet ad vindictam que est contra pollitica et ius divinum quod dictat ut hoc alijs faciamus quod nobis fieri vellemus nullus autem de nobis vellemus vindictam recipere sed veniam. Sexto vindicta omnis est mala sed si non sit iusta ideo motus omnis ad vindictam est malus si non sit ex zelo iusticie ira autem movet ad vindictam et non ex zelo iusticie cum ipsa sit in appetitu sensitivo qui non habet iusticiam pro obiecto. Item ad principale arguitur quia passio non est contraria virtuti sed passio passioni ira autem que est passio est contraria mansuetudini sicut dicit Aristoteles 2° rethorice ergo mansuetudo est passio et non virtus. Item omnis virtus in medio

a virtu[te] et

[margin:] d[icend]um

[margin:] quod magnificencia est modus quidam liberalitatis si ut dicit

qonsistit neqz ad defectum inclinans neqz ad
excessum sz ad mansuetudinem sic dicit aristoteles ad medium
finis ad defectum declinante vn proprie sibi dicit
opposite aut magis vicium ad defectum ¶ Utrum aristo
telis autem et aliorum moralium philosophorum ¶ primo vide
dum est quomodo ira est passio ¶ 2o videndum quod aliquando
bonum est irasci ¶ 3o quod mansuetudo sit virtus mo
ralis ¶ 4o videbitur quomodo se habeat ad clementiam
¶ Quantum ad primum est sciendum est quod ira primo rethorice
sic describitur ab aristotele Ira est appetitus cum tristi
cia punicionis apparentis propter apparentem parvipensionem
eorum que in ipsum vel in ipsius aliquem non conveniunt
quoque describitur in malum est sciendum quod ira concomi
tatur tristicia et delectacio quia parvipensio species
mali habet in se tristiciam finis est vindicte cum
sibi punire delectabile est sic dicit primo rethorice
quod in de anima et primo ethicorum medio cuius non adepto
tristicie id adipisci delectabile irati enim tristantur
vehementer non punientes gaudent punire est delecta
bile ¶ Ex quo item consequitur ut spes vindicte sive
punicionis sit delectabilis quia cuiuslibet presencia
letificat et sperantes et memorantes sic dicit primo re
thorice ira autem sine spe vindicte non est propter hoc enim
dicitur in descripcione ire quod ipsa est appetitus punicionis
apparentis ut dicit primo rethorice quod nullus irascitur
hiis que multum sunt excedunt potencia vnde si rex ma
le fecit pauperi nec cui ibi tristatur et odit re
gem sz non irascitur ei quia non sperat vindictam
¶ Et licet cum ira sint delectacio et tristicia cum ira
non est formaliter delectacio neqz tristicia primo quod in malum
est quod ipsa non sit tristicia propria dicta quia tristicia ista
que nobis inest propter parvipensionem separari potest ab ira cum
non irascamur ut dictum est propter sic excedentibus
tristicia tamen multa habentes propter parvipensiones vel
iniurias nobis illatas per ipsos ¶ 2o etiam apparet quod ira
non est delectacio illa que ex punicione vel ex spe
punicionis efficitur quoniam ista delectacio in actua
li punicione augetur ira autem diminuitur ut dicitur
quod punicio quietat impetum ire delectacionis propter tristi
cia faciens vnde concludi potest quod ira formaliter ac
cepta sit passio per se licet concomitantes plures
includat passiones ¶ Unde item sciri potest quod diversas pas
siones diversas appetitus nam si de concupiscibili
appetitu loquimur dici potest quod sit gravans leve
primo dat formam levitatis 2o modo ad locum 3o
quiete in loco sic bonum appetitui coniunctum primo generat
in appetitu formam quandam que est quedam complacencia ipsi appetitui et
vocatur amor vel complacencia 2o generat motum
seu tendenciam in ipsum et vocatur concupiscencia vel
desiderium et 3o generat quietem in ipso adepto
et vocatur voluptas vel delectacio et 2m est quod
memoria et spes aut si bonum esset presencialiter adep
tum generant delectacionem non ex eo quod ipsum est ab
sens sz quia species eius in fantasia manet aliquando et si
ipsum esset presens propter quod primo rethorice dicitur quod me
morantes et speculantes quasi sentire putant
¶ Vel dicatur quod bonum 2m quod simpliciter apprehensum
generat amorem vel complacenciam ~~2m autem quod hen-~~
~~dum generat amorem vel complacenciam~~ 2m autem quod habendum
generat desiderium vel concupiscenciam 2m autem quod habitum
generat delectacionem vel voluptatem ¶ Et eodem malum primo

generat odium vel displicenciam 2o refutacionem vel
fugam et 3o dolorem vel tristiciam ¶ Ex quibus apparet quod
ira cum sit passio tendens in vindictam magis for[titer]
potest dici desiderium seu concupiscencia quam delecta
cio vel tristicia ¶ Et 2o de appetitu autem irascibili quod potest
proponi sic generaliter dicitur universaliter bonum vel malum sub
racione cuiusdam arduitatis apprehensum quia quidem ar
duitas attendi potest vel quantum ad difficultatem vel quantum ad pe
riculum si igitur sensus apprehendat periculum ut non subtu
bat sz superet dicitur audacia si autem subtubat
erit timor et si apprehendat difficultatem et non
subtubat erit spes et si subtubat erit desperacio
si vero sensus non solum periculum et difficultatem sz etiam
quoddam periculum vel difficultatem actualiter apprehendat
si appetitus non subtubat tendet in punicionem seu
vindictam et erit ira et si subtubat erit quoddam genus
ire et propter quod in malum est item quod ira est passio quedam specialis
et quod innata est habere modum distinctum ab aliis pas
sionibus videmus enim iracundos sepe quam maxime
metuunt de punicionem et vindictam cum potuerint sepissime
minime cum volentes vel potentes dura seu dif
ficilia sustinere et videmus multos qui contra auda
cia diversissima et periculosissima non abhorret
mitissimi tamen in veniunt et cum superaverint mi
me puniunt ¶ Quantum autem ad 2m seneca videtur aristoteles
esse contrarius vult enim aristoteles quod irasci aliquando sit bonum quod sit probabilitur [illegible]
quod innatum est adiuvare virtutem in suis operacionibus
ira autem est huiusmodi quod apparet etiam hiis autem hoc
minis dicentes virtute et furore erige vnde dicit
aristoteles fortis quidem quandoque semper bonum operatur furor
autem cooperatur eis enim cum virtute bellabit propter bo
num virtutis et vulnerabitur fortiter et mores in inebri
tati erunt dolores in peius et timores in quibus quia preter
vires tuas adiuvante non sufficiunt ad bel
landum nam ira calefaciens sanguinem diminuit quandoque
dolorem et abstulit quandoque timorem ¶ Unde si nunquam
irasci est malum aliquando irasci est bonum sz nunquam
irasci est malum quod declarat aristoteles etiam hiis primo quia vi
cium est quod insipientis esse videtur sz nunquam irasci videtur in
sipientis videtur enim quod talis non percipiat iniurias sibi
illatas neqz curare de eis et 2o quia vicium est nun
quam esse vindicativum cum ira sit appetitus vindicte in
aliqua apparet primo quia si oppositum in oppositis et propositum in propo
sito sed propinquiores autem despicere vicium est quod vi
cium erit in iniuriante sustinere quod faciunt qui nunquam
monentur ad vindictam ¶ 2o patet ista aliqua quod servi
litas mentis est taliter dico viris vilis et
in humana iniuriante autem sustinere et nunquam mo
veri sed similiter est vn aristoteles pollicie quod non potest periculum
viriliter sustinere in vadentium fiunt ¶ 3o aliqua potest dicta
probabitur quod malum est malis occasionem iniurian
di quod sic seneca dicit quod peccatum non corrigit
peccatorem invitat et etiam 2o rethorice dicitur quod ho
res in ipsa faciunt videres sollicitis enim e re
sistere et in verecundos non enim pugnati plures
et in eos qui multa iniuste passi sunt et non resi
sterunt et omnino sic inde dicitur illi monetur ad in
iustum faciendum qui quamcumque de causa peccat non ex
soluere penam et minus dampnum esse quam sit eis
lucrum ¶ Unde ad propositum autem sic de se nam michil
faciunt frustra primo celi sz ira anima est pluribus
enim quibus aliquando inest absqz doctrina vel assue
tudine pluribus et hominum in esse omnibus

Margin notes:

de ira

circa 4m

aliquando irasci sit bonum aliquando ad aliud bonum

sz nunquam irasci est nunquam esse vindicativum

ad vindictam

aut peccat

pnte sic et alie passiones q° frust no fit q̄ et frust no sit ad fine fit et q̄cunqꝫ a fine s' vl fuit a fine optio conte roz boi capint 1ª ¶ Sz d'cit g° deta cap'l similiter seneca libro q°d fecit de ira inq° mitit onde q̄ in n° casu pdesse possit ira vtuos et p't ei9 vnie ro fori ad h° elis cap'l a° pol liticoꝫ qcedit michil eoꝝ ee bonu q' p'p c nāz ira et c p't ymo q̄t nāz hois/ q' seneca declat/ sic ... miti9 du i rto mo litus e q̄ ira ... h° i aud adiutoriu mu ... genitus ira i exitiu hec ggregate ipa discede hinc pdce i noce et ira auida pene e ani9 cupiditate i ee pacatissio vi hois p'toi mime 2m9 ei9 nāz e bnficijs .n. huia vita gstat et gcordia no t'rre sz mutuo amore i fedus auxiliuqꝫ gne gsti git ¶ Alia ro fori p't sic vir bon9 nllius pena gaudz si iudico dapnat ipm ab i pietate sua no reuocare h° e q̄ no de lect ei9 pena prul .n. e a sapiencie ta in huane feritas sz ut documetu sit maiori ira et pena appetes e no g° e quen° vio bono ¶ Alia ro e si ira alq pdessz h° eet ad vindictaz maloꝝ sz nuqꝫ e bona vindicatio pnit a castiga° d'vir et ira castigatio no gueit i ira nuq̄ pdest a°r exo h° pz q̄ ira e forti' apet9 vindcte et q̄z h° vna ro adducta fudabat bo'r pba p° q' ad hoc q̄ vindcta no sit bona pnit a castigatoe d'vir diff̄ .n. sit d' p° rethoice pm co et castigatio castiga° q°de .n. paciet g° e .s. ut melior efficiat pimicio at et vindicatio faciet g° e ut paciet gstat at q̄ alti pena infre no hoesti sz p'e delectacois g° no e bonu et exo h° mai9 e q̄ ira et castigatio no expediat no .n. medic9 irascit pacieti sic/ ymo vi q̄ ira nitio cthat adi mitez .s. pimitoi castiga° misceat q̄ta naqꝫ pena sit et q̄lis exigeda no p'fte discnit iuditiu roīs si ira fuit admixta vl ipa frust eit vl pene addet et ita pimitio sit vltra debitu roīs q̄d no repugnat epyckye .i. nali eq̄tati sic apꝫ q° ethicoꝝ et p'mo rethoice caplo de epyk' epyckeya ¶ Jt ira no p't ee bo'n regat roe ut oms gcedut/ sz ira no pmittit se regi/ attēdit .n. sanguine adq̄ accessione seq̄t i ordiat9 mot9 spm vn causa° ptbacio spm et fatasie sn q̄s statu no hem9 vsu liberu roīs sic apꝫ i eq̄tatib9 i ebrijs i mamachis sic g° bonu e ebetate tolit excludere eo q̄ ipa spm ptbata exons se rege no pmittit ita et ira na sic bn d' seneca facili9 e excludere pnitiosa q̄ rege et no admitte q̄ admissa modari na cu se i possessioe posuit potetiora/ ne recedi se patir neqꝫ .n. sepe tect9 e ai9 et extinsec9 spectat affecs et istos no paciat vlt q̄ oz p'cede sz in affcm ip'e mutat ¶ Jt si ira pdessz h° maxie videt i bellicis reb9 ut animos aim cooparet vtuti fortis ut p9 dicebat

sz h° no vi ee vm q̄ sic d' seneca nuqꝫ vtus vico adiuuada e gtes i petu opis e no irascit sz exsurgit/ nuq̄ putauit op9 e gscita remittit qꝫ nuq̄ assumus no i adiutoriu i pudos et violetos i pe t9 apud q̄s ipa michil heat q̄s nuq̄ gp me possit n' pares ipis gsiles q̄ gposint ut ire metu inertie ira timor cupiditate/ absit h° a ulcte malu ut vnq̄ ro ad vicia gfugiat/ sic no e vtuts sn timore qetu ee no posse ita n° acutu ee no posse sn ira an tu pones venatore irasci fers cu i petuosissie efugietes psequat et euelientes excipit q̄ q̄z ars tuet ira denudat ¶ Jt ira et e a° no e a i vtile siqs .n. q̄ pene auid9 pena exigat no exigit ea bn/ siqs at pena exigit no ipi9 pene auid9 sz q̄ oz no e gnitad9 ita ad cui vi irasci q̄s no nouit q̄s no vidit q̄s no futos spat mime q̄s tu pena costituit ipi9 itaqꝫ sumed9 e ani9 q̄ absqꝫ ira pimit q̄ bonu ¶ Jt exco vi ira pdee q̄ malos t'ret et gteptu effug' sz ab h° ira nl pdest p° q°de q̄ pitlosi9 e timeri q̄ despici nate .n. e multos time q̄ mlti timet . Et ita si vir sapies vires hnt cu absqꝫ ira roe roīs iudico repellat malos pimet et t'rebit/ si at ira sn vib9 e et mag exposita gteptui e et derisu no effugit ¶ Seneca multas i dco libro alias roes adducit et alias exhortaces valde pulchas/ no vi m' si roes ... et se°e fuit examinate q̄ ira nuq̄ d' ad pimicoz sumeda e neqꝫ ad malaꝝ rep'hesioz no isto casu q° i libello epistia spm i nata e diminuit vires corpis a' tbac famaz sz et ira calefaties sagne et spicia spm absorbes expediret valde forte et q̄ et si ira vires aie no fortificat tn ipa corpis vires augmetat q̄ expediens e i libello ¶ Jt ne sagaticas adiutoriu mittit ad ipsas ptes q̄s indicauit/ in digestu g° ro se excitauit i bello vires corp' et no ipa fa' ut estima° i dige ira i adiutoriu assupta vires mebroꝝ augebit spu doloris extinguet n° adeo famaz tagunt ptbet ea ¶ Jt si q̄s bn disposit9 fuit i fortiie sz no plene pfcus ip'e ptbari potit i bello time mortis i minete n' i adiutoriu assupsit ira i talib9 .n. ira affirmat vtaꝫ roez et dilectoez i execucoe iusti opis/ sic .n. p'cede vi ro p'a accepta ab ap°le ca'lo de for'ne ¶ Jn a°is at casib9 no puto ira assumenda ee sz q̄to po'le fuit expelleda gcedendu e tn q̄ ire sib'o nuqꝫ sumeda sit et q̄ seneca gcedit dices/ nuqꝫ itaqꝫ ira admitteda e sz aliq assilanda/ signes .n. au audietiu gcitadi sc̄ ... ad ... eqs scimlis fa...b9 e i b'dis excita m9 alq i ...cedu e hijs met9 ap° q̄s ro no

pfitit sic sile opadu e ei q facet no ire motu s3 dictamine rois & credo nl plus ccludi pdicta phi cao de masuete ¶ Ad p ma g roez ddm e q ira no e queniens huane ne n in casibus pdict i bello v no opz hoiez ee mitu neq i inimici sui adiutorz ¶ Ad a3 pt dici q ira sibi relicta gaudz jeta s3 p roez i adiutoriu accepta nllo gaudz nisi q ro gaude decit ¶ Ad a3 sr ddm e q ira sibi sn rois regimine relicta tedit i vindictam drnte acastigatoe s3 p roez accepta no tedit n ad in iniuriaz repulsa ul incastigatoz q vindcta large vocari pt ¶ Ad a3 sr ddm e q ira p roez accepta no extedit impetu suu in pinitoz s3 solu i viriu corporis fortificatoz & spualis spicie diminutoz & inimicoz supatoz cu ad a ro no accepiss ea ¶ Et itm melius tles cu ira punire qua nimis punire q ob defcm ire sbtube ul q eoz malicia relinqre i punitaz ¶ Ad a3 ddm q sic poty moderaty no ptbat q ita nc ira modata ymo sic dcm fuit i casu na ctinz spu q omo tbaret & sbtubet apd nimiu doloz i petu ul timois ¶ Ad a3 ddm q vtus e pse suffis ad reddede dispois libeas s3 vtus bn indiget mltis ad digedm ps ut possit insiste roi v g cibo & potu & sopno & i casibus pdtis ira sr vtus bn eget mltu ad ops extis extedu vz mebus corpalibus & eoz viribus & aln alioz exterioribus q oia sibi relicta nllius st pmidetie s3 dirigut roe ¶ Concededu e & q vitiosus ee pt actuus sn ira no desitiete spu p dolore ul timore ¶ Ad a3 cocededu e q siqs pena exigit no q ipius pene avidus s3 q oz no e aurea ds mala q ira no opat puni s3 ul ro tm opat ul ira coopat ¶ Ad a3 ddm e q bonu e terere & inimicos i terrori ab eis s3 adisto q no bello gui & piculoso repellendi st no e vtedu ira s3 ire sihe n rees senece plus ccludē videt ¶ His visis co cludi pt q masuetdo sit vtus moralis q cu omez passioz & opatoz ab ista passione inata ptede ctta q ctingt extedē pue & deficere pue i digemus morali vtute iclinate ad mediu sic dcm e sepe s3 ab ira & apintie ctingit deficē pue cu dez sit q bonu sit aln & ira aln ire sihe assimiles sr ctingit cu ira extedē vitupabilit iitoms gcent g cu iras i diges morali vtute ee aut vocamus masuetudine i ¶ Et & si nuq eet bonu irasci tm cu appetus ad h ctrt iclinet nos i digemus hitu moali hingdi inclinatoz reprimete & ad oppm inclinante q masuetudine vocamus tlis at hitus eet vtus q pficet hnte & redd et opus eius bonu cu pfesioes q inate st ira gnare ¶ Ad m at ad vltimu ddm e q a q ponit clemecia dctas ee vtute a masuetne puta ire q dicit masuetne ee modata passiois i eioz clemecia at dicit modataz passiois exterioz ¶ Et q clemecia solu e srioz ad infioiez ut sect dc ad nerone masuetdo e cu iras astuqz & max int psonas eqles & ad vive gmitates ¶ Ergo at puto q ois vtus moalis & sic cu opatoes exteriores & sic cu passioes iteriores sic & expdcis aps & itm appeb in q na ppt regulare opatoes oz modre passioes no n i digemus vtute n ad tolledm rebellioz appetus ad roez ul difficltate q e i seqdo inditiu rois h at rebellio ul difficltas ortu cu ht n ab obis cu q demus opari 2m q i nata st i ste pa appetm i chantes ipm pt ul q inditiu rois & Et loqr large de passionibus & appetu pnt se extedut ad ipam volupte pp q aps pas drtz q alij posuerit ee fas ¶ 3a at dra ccededa e qm ad h q masuetdo psois oibus debea clemcia at srioribus solu ad qs spectat defcus dige sbditoz s3 h e moralr seu mlis dra & no speci sic dcm fuit d magfica & ad libates de magte ad phylotoiez de vgite ad sobete de psymoia ad tpancs & sic in q dicet de divs mois iusticie ad iniusticia Vn sect dc in lib de clemecia ad nerone q clemcia e tpanca ai i ptate vlcissendi ul lenitas srioz ad vsus i fiore ul i clinatio ai ad lenite i pena exigeda h at oia masuetdo i srioribus ad infiores opat ¶ Ad roes g ddm e ad pma q masuetdo e spalis vtus eo q ira sit visu fuit e passio sp & mois sl si at ira & ccupiscea dividut totu appetu h e denoiatie pnt appetus denoiat a passioibus maioribus & fortioz i petus q at ira delectaoz icludat & tristitia dcm fuit q at d ira no hre passione gnia no vi ee vin na 2o rethorico ponit ao masuetes ei gnia & ita dicipt q noie masuetudis vtim equote q pp pase gnia ire & q pp virtute vtus n i noiata exois nome istius passiois accept q nims e i nata ad vsari sibi ¶ Ad a3 soluta e i vltio articlo qois ¶ Ad a3 pz solu p h q ia dcm fuit pbm vti noie masuetis equote ¶ Ad a3 ddm e q masuetdo no iclinat cu ira ad mediu rei s3 adims eo q h e csonu roi & ita inclinat ad mec rois q oi vtuti cue e ¶ Lc · 14 ·

Utrum ille mansuetus qui naliter iclinatus e ad iracudia sit melior isto masueto q naliter inclinatus e ad inrascibilitate suppo q iracudia sit viciu peius q sit i irascibilitas ita q cu qlz vtute possit ista qo fori s de duobus cade vtute vtuosis qs sit melior ul i q nalr i clinatus e ad in vice mius malu ¶ Argint pmo q masuetus iclinatus ad iracudia sit melior v g masuetus colicus q masuetus fe flecmaticus q no solu e hre bonu / bonu s3 evitare malu ista g vtus e melior p q evitatur maius malu ceteris pibus s3 colericus p masuetne evitat maius malu q flecmaticus q ipe evitat iracudia a q inclinabat

alt' vo in irascibilitate g° mansuetudo e melior
i colico s[ecundu]m virtute meliore d[icitu]r melior s[implicite]r
ea r°. ¶ Et ista aq[ua] e[ss]et calidior q[ue] reduceret
frigidiore ad t[em]p[er]amentu[m] q[uam] ista q[ue] reduceret
mi[nu]s frigida ad t[em]p[er]amentu[m] g° si[militer] ista v[ir]t[us] e
melior q[ue] peiore facit bonu[m] q[uam] q[ue] mi[nu]s ma-
lu[m] facit bonu[m] / s[ed] colicus e peior flecmatico
q[uia] i[n]clinatio ad pei[us] viciu[m] e peior g° mansue-
tudo faciens colicu[m] bonu[m] e melior man-
suetudine faciente flecmaticu[m] bonu[m] i[gitur] colicus
mansuetus e melior q[uia] h[ab]eat meliore v[ir]tute
¶ Et v[ir]tus e melior q[ue] e c[ir]ca difficilius 2° ethicorum
c[ir]ca a[utem] difficilius ars [et] v[irtus] sit & v[er]us & n[on] bonu[m]
melior i h[oc] / s[ed] v[ir]tus colici e c[ir]ca difficilius
q[uia] ad reprimendu[m] ira[m] q[ue] e i[m]petuosa valde
i[gitur]. ¶ Et p[ro]pter laudamus sene[m] de castitate q[uia] no[n]
e i[n]clinatus ad iuvene[m] luxuria[m] s[ed] iuvene[m]
castu[m] mag[is] laudamus q[uia] mag[is] e inclinatus
ad luxuria[m] i[gitur] ip[su]m mag[is] laudare debemus si fi-
at bonus q[ui] fortiore h[abe]t inclinatione[m] ad malu[m] s[ed]
colicus i[n]clinatus ad ira[m] fortiore h[abe]t i[n]clinatione[m]
ad malu[m] s[ed] colicus i[n]clinatus ad ira[m] forcio-
re h[abe]t inclinatione[m] ad malu[m] mag[is] i[gitur] laudandus
e si fiat mansuetus s[ed] melior e mag[is] lau-
dandus i[gitur]. ¶ Et melior e ille q[ui] co[n]trariori
affectione fit bonus q[uam] q[ui] co[n]trariore / s[ed] colicus
ut fiat mansuetus i[n]diget fortiori affectione
p[ro]pter a fortiori i[n]clinatione retrahat[ur] i[gitur] & p[ro]batio
q[uia] co[n]t[ra]rio redditur op[us] bonu[m] ul[tra] male operatu[m] q[uia]
voluntate io q[uanto] mag[is] voluntariu[m] tanto me-
lius a[ut] peius. ¶ Ap[ro]p[ri]ata q[uia] felicitas c[on]numerata cu[m] minimis
bonor[um] fit eligibilior p° ethicorum i[gitur] & d[icitu]r x° ethicorum
s[ed] solus bonus s[ecundu]m virtute sit honorandus tu[m]
dives ul[tra] nobilis bonus e mag[is] honorandus i[gitur]
si[militer] q[ui] cu[m] v[ir]tute h[abe]t plus de a° bono e melior
s[ed] flecmaticus e ethicorum dicit q[uia] cu[m] v[ir]tute mansue-
tudi[ni]s meliore ul[tra] mi[nu]s mala i[n]clinatione i[gitur]. ¶ Et vi-
ciu[m] redd[it] peius q[uia] mi[nu]s sanabile io capitulo
de liberalitate d[icitu]r illiberalis e peior p[ro]digo / g° si[militer]
i[gitur] melior e q[ui] mi[nu]s e labilis ad egritudine[m] cu[m]
minore h[ab]eat i[n]clinatione[m] naturale ad viciu[m] q[uia] q[ue]
i[n]clinatio nob[is] dat lapsus occasione[m] i[gitur]. ¶ Et v[ir]t[us]
e ad a[n]i[m]a[m] sic sanitas ad corpus s[ed] melius e
dispositus s[ecundu]m corpus q[ui] e sanus & formatus & s[ecundu]m
naturale i[n]clinatione[m] ad egritudine[m] g° melior e
s[ecundu]m a[n]i[m]a[m] q[ui] e formatus v[ir]tuosus & s[ecundu]m i[n]clinatione[m]
naturale q[uam] q[ui] p[ra]va h[abe]t naturale i[n]clinatione[m]. ¶ Ista
q[uesti]o s[u]p[er]ponit h[abe]re v[idetu]r p[ro]pter q[uod] d[icitu]r vt oz mo[do]s di-
visos q[ui]b[us] ipa possit i[n]telligi. ¶ Unde d[icitu]r in[tel]l[igendum]
q[uod] no[n] sit loq[ue]ndu[m] ad p[rese]ns n[isi] de v[ir]tutib[us] p[ri]nci-
palib[us] ho[min]is s[ecundu]m q[uod] e h[omo] tu[n]c a[utem] v[ir]t[us] no[n] vi[detu]r
e[ss]e v[ir]t[us] manus ul[tra] pedis a[ut] capitis a[ut] cordis
a[ut] corporis o[mn]i[n]o n[on] & v[ir]tus ani[m]e q° ad inferiore p[ar]-
te vi[delicet] q° ad s[ensitiv]us ul[tra] appetitu[m] s[ensitivu]m s[ed] e v[ir]t[us] a[n]i[m]e
q° ad s[upe]riore p[ar]te vi[delicet] q° ad intellectum & volu[n]-
tate & h° app[ar]et i p° ethicorum & appebit i seq[uent]i-
b[us] & q[uia] de v[ir]tutib[us] i[n]tellectualib[us] h[ic] no[n] agi-
mus s[ed] de moralib[us] q[ue] i p[ri]mo libro voluti
a[c]ceptiv[us] io de h[i]is ad p[rese]ns dicam[us]. ¶ Dicit[ur]
q[uod] q[uesti]o p[ro]p[ri]e fo[rm]ari p[otes]t vtru[m] v[ir]tus ipa mansue-
tudi[ni]s sit melior s[ecundu]m se ipa[m] i colerico q[uam]
i flecmatico ul[tra] e[con]tra. ¶ Ad q[uam] r[espo]ndeo q[uod] ipa v[ir]t[us]
co[n]ti[n]g[i]t i utroq[ue] e eq[ua]l[iter] bona si sit i utroq[ue] ad co-
mmu[n]i posse p[er]fecta & p[ro]b[atur] q[uia] co[n]cede[re] videt[ur]
q[uia] i[gitur] vt voluntas cogi no[n] p[otes]t ad male

et ad mi[nu]s bn[m] agendu[m] ul[tra] p[ro]p[ter] q[uam]cu[m]q[ue] passione[m]
ul[tra] i[n]clinatione[m] corporale & h° h[abe]t a[liquo] modo sue
libertatis a[ut] q[uia] sit ab organis & dispo[siti]o[n]ib[us] cor-
poralib[us] abstracte r° a[ut] q[uia] s[ecundu]m g[ra]dus sup[eri]-
or q[uam] sint o[mne]s r° corporales ul[tra] a° de a[n]i[m]a
s[ecundu]m q[uod] divisi diversa locut[us]. ¶ Hoc a[utem] co[n]cesso
co[n]stat q[uia] voluntas ta[m] in colico q[uam] in flecmatico
ymo i q[ui]l[ibe]t no[n] orbato s[ed] potentie vti r[ati]o[n]e
q[ua]ncu[m]q[ue] fuit dispo[siti]o[n]e corporali dispositus p[otes]t ad
co[n]t[ra]riu[m] elige[re] & eq[ua]l[ite]r bn[m] in vno sic i alio
¶ Si g° v[ir]t[us] co[n]multiplicib[us] electoib[us] g[e]n[er]at[ur] p[er]
se i ipa voluntate sic i p[re]cedentib[us] app[ar]et
manifeste q[uia] in utroq[ue] possit g[e]n[er]ari v[ir]tus eq[ua]l[ite]r
p[er]fecta & eq[ua]l[ite]r firma. ¶ Concedendu[m] e tu[n]c q[uia] an
v[ir]tutis g[e]n[er]ationes difficilius e elige[re] bn[m] i[n] i° g° ma-
g[is] appetit[us] s[ensitiv]us ad v[er]sat[ur] r[ati]o[n]i & electioni q[uia] l[ice]t
voluntas no[n] m[u]ta[tu]r n[ec] cogit[ur] p[er] appetitu[m] s[ensitivu]m
tu[n]c p[ro]p[ter] q[uan]da[m] affectione[m] naturale q[uam] voluntas h[abe]t ad
appetitu[m] s[ensitivu]m sic d[omi]n[u]s h[abe]t ad s[er]vu[m] sibi s[ubiectu]m
iu[m] ipa elicit[ur] ad id in q[uod] tendit appetit[us] s[ensitiv]us
¶ Et item q[uia] d[ictu]m fuit in 3° lib° si p[ro]mittet
nob[is] ob[iectu]m s[u]b r[ati]o[n]e dupl[ici] boni & mali voluntas
n[on] c[on]trario q[uo]d h[abe]t i eo co[m]placentia r[ati]o[n]e boni app[ar]ent[is]
& displicentia r[ati]o[n]e mali / n[on] i[gitur] e i sua p[otes]tate
s[ed] acceptat[ur] totu[m] r[ati]o[n]e boni app[ar]entis & imp[er]are
ad p[ro]secutione ul[tra] refutat totu[m] r[ati]o[n]e malicie
app[ar]entis & imp[er]are ad fuga[m] & difficile d[icitu]r ethicorum
m[od]o acceptatio[n]e difficilius e ipi voluntati
elige[re] bn[m] s[ecundu]m acceptatio[n]e ul[tra] refutatio[n]e q[uam] i[d]
ad q[uod] ipa allicit[ur] & i q° h[abe]t co[m]placentia[m] q[uia] si[mi]l[ite]r
h[ab]eret. ¶ Et puto q[uod] p[ro]pter eade[m] ca[usa]m plures ceteris
paribus requirent[ur] electio[n]es r[ati]o[n]e ad v[ir]tute g[e]n[er]an-
da[m] firmanda[m] & p[er]ficienda[m] in i° q[ui] mag[is] h[ab]eret
appetitu[m] s[ensitivu]m ad c[on]t[ra]riu[m] i[n]clinatu[m]. ¶ Ex h[i]is a[utem]
seq[ui]t[ur] vi[delicet] a[utem] g° q[uod] colicus sit mag[is] laudandus
de acq[ui]sita v[ir]tute mansuetudi[ni]s q[uam] flecmaticus
no[n] q[ui]de[m] p[ro]pter i eo e[ss]e v[ir]tute moralem s[ed] p[ro]pter bn[m]
egisse plus & c[ir]ca difficilius in ethicorum dicit v[ir]tutis
acq[ui]sitione. ¶ Sic q° formet[ur] sic vtru[m] man-
suetudo sit melior ipi colico q[uam] ipi flec-
matico d[icitu]r q[uia] no[n] p[otes]t q[uia] mansuetudo red-
dit vtru[m]q[ue] optimu[m] & optie operante c[ir]ca iras
s[ed] co[n]cedi p[otes]t q[uia] a mo[do] p[ri]vatione q[uia] mansuetudo e
melior colico s[cilicet] q[uia] retrahit eu[m] & p[ur]gat
a peiori vicio & a peioribus op[er]ationib[us] & peiore
in eo rep[ri]mit i[n]clinatione[m]. ¶ Si vo q° formet[ur]
sic vtru[m] mansuetus colicus sit melior ma[n]-
sueto flecmatico p[otes]t dici q[uia] neut[er] e melior
s[ecundu]m sup[er]iore p[ar]te cu[m] eq[ua]l[ite]r p[er]fecta sit i utroq[ue] s[ed] si
flecma sit c[ir]ca iras melior corporalis dispo[siti]o
q[uam] colera eo q[uod] ad meliores ul[tra] mi[nu]s malas
operatio[n]es i[n]clinet tu[n]c co[n]cedat[ur] q[uia] flecmaticus s[ecundu]m cor-
p[us] e melior c[ir]ca iras / sic g° vn[us] no[n] e melior
alt[er]o intensive / p[otes]t tu[n]c co[n]cedi q[uia] flecmaticus e me-
lior extensive / p[otes]t & dici q[uia] neut[er] e alt[er]o me-
lior moralit[er] q[uia] utroq[ue] e p[er]fectus s[ecundu]m mores / tu[n]c
vi[detu]r melior naturalit[er] sic g° co[n]cedi p[otes]t q[uia] flecmaticus ma[n]-
suetus sit a[liquo] m[od]o melior c[ir]ca iras. ¶ Ad r[ati]o[n]es q[ue]
v[er]isq[ue] p[ar]tis r[espo]ndit[ur] ad p[ri]ma[m] p[ro]pter p[ar]te d[icitu]r q[uia] e
q[uia] ipe bn[m] p[ro]bat q[uia] mansuetudo e melior & co[n]ce-
ditur colerico p[ri]vatione mo[do] sup[er]i[us] declarato &
n[on] plus co[n]cludit. ¶ Ad a[liu]d d[icitu]r q[uia] ipe bn[m] p[ro]-
bat q[uia] difficilior e g[e]n[er]atio mansuetudi[ni]s
i colico & q[uia] plurib[us] i[n]diget op[er]ationib[us] r[ati]o[n]is q[uam]

ul[tra] diff[icile]
ul[tra] refutatio[n]e i[d]
d[icitu]r voluntas
a[d] co[n]stat q[uia] i[d]
q° p[otes]t v[i]t[ium] ad p[er]
r[ati]o[n]e d[e]i[n]de bonu[m]
appetit[us] s[ensitiv]us q[uia] voluntas
s[ed] vtru[m] i[n] alio q[uan]da
co[n]placentia

melior[e]

[illegible]

in flegmatico propter quod de acquisitione mansuetudinis colericus
magis meretur et laudabilior redditur ut dictum
fuit et non plus contulit. Non enim virtus facit hominem
bonum effective sed operationes generantes virtutem
per quas homo formatur et bonus. ¶ Ad aliud dicendum quod
virtus et ars sicut dictum fuit in 2o libro quia et
artis seu virtutis generationis erant difficilia red-
dunt facilia. Concedo ergo quod actus mansuetudinis generativi
difficilibus erant colerico bene se habere circa iras quam
flegmatico sed post eius perfectam generationem non erat diffi-
cilius. Secundo non concludit solum quod pluribus indigebat
colericus bonis operationibus ad generationem mansuetudinis
quam flegmaticus. Virtus enim non corrupit vel reprimit
inclinationem primam per se sed operationes generative vir-
tutis. Vel dicendum quod virtus esset melior quam circa diffi-
cilius difficultate se tenere ex parte obiecti. Ex
tunc seri redderet hominem bene se habentem sed non oportet
hoc concedere de difficultate proveniente ex natu-
rali inclinatione. Id est quod debeat difficultatem quod vir-
tus circa difficilius est nobis expedientior proutque
modo superius declaratum. ¶ Ad aliud dicendum est quod ipsa
bene potest quod colericus plus laudatur vel dicimus de
acquisitione mansuetudinis quam flegmaticus sicut supra de-
claratum fuit. ¶ Ad ultimum dicendum est quod mansuetudo
in colerico non generatur ex actibus maioribus affectionibus ope-
rationibus vel magis voluntariis sed forte minus vo-
luntariis propter contrariam affectionem. Sed concedendum est bene
quod ipsa in colerico indiget pluribus operationibus ad sui
generationem. ¶ Ad primum in oppositum dicendum est quod flegmaticus man-
suetus dicitur aliquo modo melior ut concedebatur scilicet secundum
corpus vel naturaliter vel extensive sicut dictum fuit.
¶ Ad aliud dicendum potest quod perfecta virtus meliorari non
potest. Ad secundum quod dictum fuit in 2o libro non sequitur quod vir-
tus sit minor vel minus bona si magis inclinari
possit a maiori motivo sed esset minor scilicet a mino-
ri motivo inclinaretur. Hoc autem non probat quod flegmaticus
est melior extensive. ¶ Ad aliud dicendum est quod in
proposito non est simile de sanitate corporis et de virtute
quia egritudo vel dispositio vel inclinatio ad sanitatem
vel egritudinem sunt in eodem subiecto, immo quanto dispositio ad sa-
nitatem videtur esse quam post sanitatem vel dispositio vel inclina-
tio ad egritudinem quanto post egritudinem non contrarie dispositione
vel inclinatione sanitas mediari potest vel remitti.
Virtus autem et prima inclinatio non sunt circa idem subiectum
sed virtus in voluntate et inclinatio prima in appetitu sensitivo.
Non virtus posita inclinatio non intenditur in-
trinsece nec remittitur et per consequens. Queritur 16o

Vtrum affabilitas quam Aristoteles amicitiam vocat sit virtus moralis

Quod non quia non generalis tamen non ponatur esse iustitia le-
galis nec specialis quia non potest quod alias distingui-
tur videtur esse circa obiectum continens omnia plurimorum enim ut dicit
Aristoteles in colloquiis in convictu et sermonibus et rebus
communicatis politica autem et yconomica non circa obiectum
esse videtur. Cum tamen non sint speciales virtutes sed
circa materiam omnium virtutum et iustitia commutati-
va quam distributiva et liberalitas sunt circa res commu-
tatorum sicut veritas et eutrapelia sunt in humanis col-
loquiis ut dicit Aristoteles quod affabilitas est circa delecta-
bile hominem autem commune est omnium virtutum ut dictum est in 2o
vel maxime propter intemperantiam ut dicitur 3o et mansuetudo
requiritur ad bene delectabiliter convivendum ut dicit Aristoteles. Iracun-
dos esse difficiles ad convivendum sicut honores circa quos est
magnanimitas multum faciunt ad ornatum huma-
ne conversationis. ¶ Item nulla virtute operamur ficte, sed ea
operamur ad similitudinem amici cum tamen amici non simus
ut dicit Aristoteles. ¶ In oppositum arguitur per Aristotelem. ¶ Primo videndum
quod ad humanam vitam utilis est immo necessaria communicatio
quod in primo politice declaratum est satis. Natura enim quamvis fa-
cultatem dedit hominibus sicut cetera alia sermonem per
quem aliis significet conferens et nocivum iustum et in-
iustum quod non est nisi propter communicationem. ¶ Item multis
indiget homo ad vitam salvandam et pluribus ad bene
decenter eam quam naturaliter perficere non possit sed ut fiat
et perficiatur vel et perfecta indigentibus applicetur
indiget artibus humanis multiplicibus et huma-
na indigentia quod circa omnia non potest unus habere
sed circa paucissima valde magnum enim est homini et dif-
ficile si sit bonus textor ut ipse cum pluribus
sibi deficientibus artibus quas exercere non potest opera-
torum nos vestiet et alium multum est sicut domum edi-
ficare sciat multa ceteris artibus in semeta
necessariis. Alius sicut agriculturam sciat et possit
in eodem et sic de diversis et in naturalibus artibus in-
duci possunt sine quibus hominum indigentia naturalis
repleri non potest. Ex quo quod tanta sit hominum communica-
tio domestica quam civilis quod hominum indigentie
naturales per invicem suppleantur. Propter hoc in primo politice
dixit Aristoteles homo natura civile animal est et qui est in civitate
propter naturam et non propter fortunam aut peius est aut melior
quam homo. ¶ 2o sciendum est quod sermones et alii gestus
exteriores quibus nos utimur ad alios in humana
communicatione possunt tripliciter considerari. Uno modo quod de-
serviunt ad actus seriosos et circa ad ipsos est affabi-
litas de qua hic mota fuit. ¶ Alio modo quod deser-
viunt ad manifestandum interiorem alicuius personis
latentes et circa ipsas est virtus quam Aristoteles vocat veritas.
¶ 3o modo quod deserviunt circa ludos et solatia et circa
ipsos est eutrapelia. ¶ Sunt autem actus seriosi idest
actus utiles vel necessarii scilicet omnes illi actus vel ser-
mones qui nec ad ipse personis manifestationem nec ad so-
latia iocosa sed ad ad utile nobis vel aliis procu-
randum vel prosequendum vel contrarium fugiendum ordinantur.
Et non dico quod affabilitas sit circa actus seriosos tam-
quam circa eius proprium obiectum quoniam illi actus et aliarum vir-
tutum et omnium vel plurium artium humanarum sed est circa ser-
mones et gestus quibus utimur in huiusmodi actibus
seriosis ad decenter et delectabiliter conveniendum. Con-
tingit enim alium et gestu et verbis se habere ad alium
decenter et delectabiliter. Alium autem rudiliter et litigi-
ose et indelectabiliter. Sed non unde conveniunt seriosi actus
ut emptionis vel venditionis dationis vel accep-
tionis. Sic ergo videtur Aristoteles distinguere 3es dictas virtutes
dicens tres ergo quidem dicte sunt in vita medietates. Sunt
omnes autem circa sermonum quorundam et operationum communicatio-
nem. Differunt autem quoniam hec quidem circa veritatem est, hec autem circa
delectabile. Eius autem quod circa delectabile hec quidem in ludis
hec autem in aliis que secundum aliam vitam et colloquiis. ¶ 3o
sciendum est quod dyscolia vel peria quam convenientibus
ad omnia vel ad plurima contrariantur et que dicitur eius
quod est contraria neque contraria civitates corpora et
contraria communicationis humane quia tamen reddit homines
litigiosum et hoc segregat. 2m exemplum cum quod tollit
pacem et amicitiam quantumque homines in communi congrega-
tionem quod alitit naturale hominis appetitum quod homo habet ad

vel difficilia facilia

et opportunitate

qntacoz ho qppe nalit appetit delcale & fugi tr[ist]e ¶ Et ex isto nohi cu ia primisso mali e q hui9di discolia e pua & qt bonos mores ¶ 2o sciedu e q placibilitas q qs oib9 pla ce wlt ita & 9tristare n9 q ad na alioz dca 9tedit h3 oia & si turpia sint & f appbat & 9ndat e in fina 9nitacois q p3 tu q viciu in 9niuectu auget sic n. laudata vt9 9sit sic & laudatu viciu 9sit tn q p h9 vicioz suoz pticeps effr & itm p3 q 9 bonos mores ctis placibilitas e ¶ Ex hijs ct 9 cludi9 vltio q in huana 9nitacte ct smoes & gestus ta i delcando q9 tstado 9tingit & excede & defice & vt biq pue ¶ Hec ct vtus ppu nom no ht ut dr ap9 h3 ei n9 att buit amicitie pp silitu9 ei9 ad vtaz amici cia amici n. delcabilit adivice 9niunt ita & 2m hac vtute ho se ht delcabilit ad 9niuetes 2m smoes & gesty extiores Ab aijs ct vot alijs noib9 homery n. so cialite vr ea vocare vn maledcm dr hoie i sociale i. discolu & tedio sotie9 c bacuz sic recitat p9 pol9e vocata & fint vrba tas ad dria rusticit9 q vincetes i vrbe mag solet 9niue & colloq grose q ruta les & eade rce vocata fint ciualitas q q vsat i curijs scut pcetis grose 9niue & colloq 9busticq vn tu ctq vocam9 ciua le ipm i tedim9 laudare de hac vtute i ciua le ct vom9 discolu ab ctqb9 & sont iocu ditas no q pea hnis efficia for r & tius iocudus & lety h3 q sibi collogtes & 9niete tes reddit iocudos & letos Antiqt ct vocata e facecia & hntes ea faceti vn hey i disciplina scolariu gallicos de hac vtute q ma9e vigz i eis 9medas dixit se venire ad videdu facetos galloz rity & e ide facecia & eligacia ul decencia ul suauitas i vbis & fcis vn mecficator li bz q deplib9 ad hac vtute ptinetib9 do cumtis 9posint voint faceti modnoz & ctq vont ea affabilit9 affabi9tas tn ser moi appa ¶ Hec ct vty ad smoes & alios se extedit gestus extiores quiq tn noie vocet ptu e q sit vtus modlis ¶ Ex hoc ma vo vicia sc discolia sit cctu fint h3 disco lia mag 9ria vtuti si placibilite ad viciu no sbintrat acty n. pnci9 hui9 vtutis e in 9placedo 9niuetib9 & i reddedo 9ntaco3 iocuda & delca9 h3 tn modtate discolya pcat q sbaz acty i9 vtutis placid9 ct q mo du ex i qm plus & ct q oz & ad istos ad qs no oz inicit delcari no tn e diffi9le q pla cibilitas peior efficiat vt si alti vico m s ceat sic si no solu pp place & pp iocuda redde sotie9 ab placid9 fiat h3 g luc ul ut mag pz ctq 9niuectu defraudare ¶ Ad rces rndedu e ad pma p3 sats ex ia dcis q ipa e spalis vtus & ct ceteris oib9 dca qm h3 oms vtutes morales reqrat ad pfcaz 9ntaco3 ho tn e 2m diusos acty & ct diusa oba & h3 i om 9ntace locu he at i vty ipa tn respic sbaz actum moru

sciosoz neqz pnci9les ctustacias ipoz h3 so smoes & gesty qb9 vtim i expcio singloz actum moroz sciosoz ¶ Ad a3 ddm q ii m ctqo assilam amico no pp ho fingi9 n dici m9 nos ee amicos si n. eq9 & esi9 i ctq ma 9sili opate nalit 9uenit no finget esi n9 h3 excet i9 op9 h3 i9 fingit q tn amicus no sit amicu se dc & popa ul vba q ppa de bet ee soli amico se amicu ee designat ¶ qui ia°

Utru veritas sit vty moral

q no q op9 pt i ctlcine no e vty modlis tn no e op9 tn q vty ptinz ad pte appeti9 h3 vm & fm se op9 in te ut dr 4° hui9 ¶ Et 9fmat q ide dici q i meti i. i pte itlla ua e affma° & nega° i appe9 vo psecuco & fuga mo vm & fm i affma° & nea sc 6° metha9e g ptinet ad i tm no ad app ¶ Et ironia q vitati opp9 no e viciu g neqz vitas vtus ans p3 p ap9le dnte q ct modate vtit ironia & ct q no valde pmp ta & manifesta ironisat grosi videt io & sic laudale ee mi9 mag a vo declinare & q mag9m9 ut dr ca9lo de magnim9e vti ironia ad mltos & n9 vtuisqz mitit vico io ironia no vr ee viciu ¶ Et vitas in ex emo 9sisit q pp i alco q dcois exemo morales ct vtutes no sc i extmo // Co fmat q h3 a vo 9tingat defice vitose tn excede no 9tigit h3 ho qto mag dc vm om sbtcto medato tato mag e ve rax e vtuosy 2m ap9 dc pse ct medi cu pum & fugiedu vm ct & bonu lau dale vty ct modlis no e ii vbi 9tingit excede & defice & vt biqz vitose ¶ 2m pp9 wlt ap9 ¶ Sciedu e q vitas i9o capit h3 prei entitate 2m q ens & vm 9uenit n9 q ad eqtce in tes 9ponet & diui9 ad ea q 9poit & diuidit q h9 ptz ad mt9 no ad appem n9 accipit p adeqtce smois sig ficatis m9 ndo ad re p9taz de q fit smo q n9 tlis vitas i appetitu exisit & ita sats vr q vittas h9 no sint ppe pp q hac vtute dix9 ap9 i nonata ee s. noie sibi ppo h3 tn i pse lib9 vocauit ea vitate att buedo sibi id n9 ab obo ct q ipa vsat ul mag ve dd9 ab ope q e ct sini obm opat smoes n. & alij acty extiores 2m q desigtiui sc rre dispois i huanis bo nis ut pui i nobilite amicoz i habunda cia diuiciaz i excellecia hntuu i ctllua liu i boite vtutu corpaliu et in hijs vlt ct qcuqz iactancia locu hre pt sc obm isti9 vtutis & oppoitoz sibi vicoz & forte n9 h9 sola ut videbit p9 acty ct isti9 vtus e vitas q e adeqcio smonu & opu sign ciu ad res qs designat acty ct vicoz oppoitoz sc fcs hui9di smonu ul opu q 9sisit i fingedo meiora q sint ul mino ra ¶ Ex hijs g mal ee sc q vitas put e vty moralis e hitus i clinas ad vam iste designacoz p smoes & ao9s acty put rea

ro dictat vita at sibi oppo^ta sc iactantia et ira
nia iactantia n ossistit in signdo nob i ee glo
sa q no sc ul meiora q sint et vlr excedendo
in ho limites rte rois 2m quem ens ccupsta
tia ironia at ossistit i desitiendo ee pdca
ab eo q rta ro dictaret ¶ Ipse at vis ma^m
e q iactantia e vitiu 2m excessu sic decla
tu sint q ee dta otingat excede limites
rte rois ¶ Sic ma^m e q ironia e vitiu 2m
defetu declatu sint q ee pdta otingat de
fite ab eo q rta ro iubz / ho n totu pz ex tis
2m ea q dec noia istoz noiz dta sc q
q n dissonat rte roi sn 2m defetu sn 2m
excessu vitiu e ¶ Declanda e sc et sc duo
pdta po sic medatiu e 2m se pvm et fugi
edu vm at e bonu laudale sic dc aps
et rta ro plhbz ome pvm et ptpit ome
bonu et hortat^r sz medatiu otingit i ere
et 2m excessu fingedo de se glosa q no
sc ul meiora q sint et 2m defetu s nedo
q existit ul mora fatido q sint ¶ Et
ho spar pz de vi^te q q e onerosu ouiue
tibs e dissonu rte roi / sz iactantia e huiodi
pp oneosas fhimdacitas q dc aps statim
n cadit i mete audietiu q cles iactato
res velint alios sn mitos sine sr excel
le in hore et ho nalit displiz audietiby
Tuliu in libo suo de offitijs rephedit
cles dns ee pe e de se ipo pdicat magna
et cu irrisatice audietiu imitari milite
glosu et sbdit q seipm laudat rico de
risoez i veiet ¶ Ironici at no sc ita no
sc onorosi q se sup alios extollat pp q
grosores 2m mores videt vt dc aps
vn nlli di^me e qn time sit apte et am
plissie metiri de se ipo 2m defetu si in
dicat clicus i scis expbatus et notus se n
scie et ignorantiore ee beano ul si dicat
miles fortissimus et ad bella pmptissi
se nl vale et ho vr ee truffa et derisio
¶ Ex dctis at mai^te ocludi pt po q vitas e
vtus moalis ¶ 2o q iactantia plus q ironie
e vitiu ¶ Pm pz q ecta oia agibilia hu
na ee q otingit opari viciose et 2m exces
su et 2m defetu otingit opari bn et vtuose
2m mem / ro ee tha vtute i digemus in
clinante et detinante nos ad mediu tene
du sic sepius aua dctm fuit / sz dctm e q
ee pmces et actus exteriores ut sc desig
tiui rte dispois entac oting et 2m exces
su et 2m defetu g^o ee ees i digemus vtute
moali et ista vomus vitate i ¶ 2m pz
¶ Po q ut dcm e iactantia e mag onerosa
oiuietibs ¶ 2o q omt pueit ab extiori
moco s i exordiato appe^tu luc ul hor
q supbia ul auaritie appigt ironia at
ut dc aps mag sc fugietes molestu et
timedu ¶ 3o q mag distat a vo eo q
minus i meiori icludit no at maius i mino
ri / vn sic dc pus aln nonisat otingit sn
medato ¶ 4o q iactantia plibs fit et ma
gis difficile cuiat i nati n hoi e ad alia
otende et magna de se psumere //

¶ Est tn sciedu q aliq quaz minora fingit otin
git ad dolose decipiedu ul et ad se astu
te ul sagaciter extolledu pt odignu et
hec ironia iactantia i cludit et et aliz peio
re malicia io peior e q iactantia sr et ypo
vocat ypocrisis et de ho dc aps et om sr sin
datur et valde desius iactatiu ¶ Ad du
bitat vtru dd vm otigat aln peccare q ista
vtute ¶ Ad q breuit indedu q mltipr
et sepe otingit vm pue enunctiari pt n
ho sepe note no so^m malis sz et bonis et exempla
tra mlta dari psz sz no e vis q pse notu
e vmitinq et q ppa bnfitia sepius et oibus
reuelas reputabit iactator nuq i me
datia sc dda sz necz vd n tn obsuatoe de
bitaz circustantiaz s q oz et qn et quo et de
alijs circustantijs vm n q i medio rei e
sz oz obsuare mediu rois ¶ Ad 2m e i ad
rocs aspma appuit i sce q vitas pe sup
ta no erat vtus ¶ Ad a^m ddm forte q
ironia dupr capi pt vno ddo no exq e
a in ddo no ee tm q e et ho medatiu et
pp pvm / ao in ddo minus q sit no tn i ex
cludedo maius ut si vir mltu i scientus at
cis magnus dicat aliqs heo magnos at
tos et no e medatiu et dectu ironia pnt
exponi al auctoritates allegate et pt dci de mag
nimo q aps dc ipm vti ad mltos no
ironia ironia at medatiu no excludit
sic dicet pus / ironia at i cludit medatiu
falsi 2m pmu moz pdtoz ¶ Ad a^m ddm
q vitas e i medio duaz fm s eius q dc ee
q no e et eius q dc ee plus q e sz ad hoc dcm
e q ee ea oting attipe mediu rois et exema ¶ 18.

Utrum omne medacio sit

petm / q no q poete bonu mos i te detes
sepe metiet^r psentes sciet fabulas fa^as
et tn no pctat sz bn agunt i mitorie ¶ 2o pp
q medatiu dc aps ee pse pvm et pse sp p
supp de oi po posiciop ¶ Ad pme datiu
i telligi deat dicamus no n ome fm e me
datiu sic n maxo phy et plynaz p sitietes
eent medates sepissie q sepe defi^nt in
suis opioibs et asserunt fm si naqz duos
qs credidis int cetos et sapietissimos
osidentis vides eos i plibs opioibs opi oi
et ita mlta dc fa^a falti vnus si no ambo nos
tn ob ho istos medates dc ¶ Unde diffinit
Augus medatiu q e fa vox sigficatio cu
i tentice falledi forte tn largius attipit
medatiu in pposito s no solu 2m q i voce
osistit sz i opatoibs dc aps sr vel dicf
cm et falsi dicf dita sup i opatoibs et s
moibs et sictice / sic n dc eustratius meti
ri otingit tn vbis q scis fingedo q no
sc e g^o medatiu fa sigto voce ul ope cu
i tetice falledi et istud vm falledi pt
exponi dupr vno falledi i fam dici et
metiri ide e q dice fm sciet et dc q

metiri e ide q̄ 9 mete ire a° falledi i. decipiedi & defraudadi eu ul eos q̄bꝰ ilia sigmꝰ metiri g° sic e ide q̄ dice fꝰ e i fraude & id metiri se hꝫ ad pcedes sic i fius ad supiꝰ ¶ Medaciu g° 9mt suptu diuidit p°. i sipx medaciu & i pimu e at pimu medaciu iuramēto fallatu & velꝫ medaciu e°r spes hre vi. ꝭ fft. n. medaciu ad iocosu ad officiosu ad medosu ad pni cosu ꝭ Jocosu e q̄ fit ca dadi sollacij ꝭ Offitiosu e q̄ fit i bonu alicui & nlli pt no ce ut si n'aliꝰ ho sup amicu tuu i nocete tenes gladiu i manu voles eu occidere dicat e ne ibi i camia tua te at metiete dd° q̄ no ille recedꝫ & saluab amicꝰ tuus te at vim dnte q̄ sig tacere fragit ille camiaꝫ tua & i cires homicidiu & ifficiet aicu tuu ibi t medaciu eet officiosu ꝭ Medaciu at medosu e q̄ ex solo appetiu me ciedi fit & no aliꝰ g° ꝭ Medaciu vo pni cosu e q̄ fit i fraude alici ¶ Adhuc istis mois a° duos appoⁿ medacioꝝ mos. s. iro nicu & poeticu ut si pr filiu de aliq° male fco gphedes dicat o q̄ bn fecisti tu es valde bonꝰ puer. q. dicat tu male fecisti tu nl vales ꝭ Poeticu ut qn poete fingūt bruta loq̄ ul & i aiata ¶ Hꝫ putadu e q̄ ista no st medacia na iraniꝰ smo hꝫ ex i pce vboꝝ ad sigfiꝫ q̄ sit ire a'&' ad q̄ sit i mete gfeat tn vn si pr dicat o q̄ bn fecisti wlt p ho sigre q̄ male & ho & filiꝰ ecipit ex vbis pris id at smo p° vniciiqꝫ aiꝰ gstitut i t'. ¶ Sermo vo poeticꝰ no expmit ad signdu q̄ ita sit n° audietes credut ita ce sic smo 2m eiꝰ ipa i poꝫ p cedit hꝫ smo poeticꝰ gont p fter ad fa cilꝰ m t. dm id q̄ poeta intedit assere & do ce & ho satꝰ pꝫ p aph i sua poeta dntem & p hec eꝫ vtim in docedo exeplis ut facilꝰ intelligat q̄ d'. 4'. Respiciat i ea pfius poeta 2m delectacoꝫ sui q̄ hꝫ i exemplis ¶ Aliq at smi eor dti mos me dacioꝝ smt mlti dntes & i simpr me dacio dicut qda q̄ oe medaciu e pim gpt tia ꝭ p°. s. q̄ puitate i cludit ꝭ 2° q̄ i iqtate ꝭ 3° q̄ in hncite ¶ p'm sic pꝫ vti re ad oppm sui finis ad q̄ e ualit & pons dinitꝰ ordinata e pute ordine dinitꝰ i stitutu hꝫ ho ita fit i oni medacio na s mo datꝰ e hoibꝰ sic de aph p° pollitice priꝫ q̄ n° frust facit i vitate & delta bile ul eqi gfiti ul nociuꝰ iusto ul in iusto & vlr de bono & malo ptim i smoeꝫ & ordine ne putimꝰ si f° vtim eo ¶ 2m sic declat iniqtas d' ab in q̄ e no & eqtas v° dꝫ ee eqlitas 2m ordine ne hꝫ i eqlitas appat in iusticie 2m ppu nois vsu hꝫ i me dacio e i eqlitas smois pntꝰ tia ad ceptu metꝰ q̄ adre deq sit smo ie q tn dꝫ ee vra eqlitas taqp int sig & sigtu voces n nalr i stitute st ut sit i mete sig 9tui & ut sic metibꝰ qbꝰ sig reꝝ vn smo p ver. st g° ea q̄ st in voce earꝰ q̄ st i aia passionu note i. sig aie at pas st reꝝ

sititu. ¶ Ut q̄ peiꝰ ee vi meqlitas e i t me. & volutate metꝰ. n. indicat vin & vo mitit ad oppmedu gniu ¶ 3m vo sic pꝫ in huanu e ppu audictoꝫ face detiore hꝫ q metit facit audictes qi i ipo e detiores bonu n. hois gsistit in m t. & volut bonu at i t. vlr e vitas ut appꝫ 6° hinꝰ p q̄ f. e malu eiꝰ metiens q at q̄ in eo e au dietꝰ mt in fort st. ¶ Alij bn gce dut q̄ oe pimu e pcm qm si pdm iuramꝰ a' p fide mtꝫ a' p scos nos assup simꝰ & vomꝰ i testio dei mi & ita si dan nu sit ꝑ nos assupsimꝰ eos taq testes f. q̄ e eis in iuriosu ¶ Ut si iuramꝰ p corpꝰ mm ul p aiaꝫ mtꝫ p e q̄ ipm ul ipaꝫ ob ligamꝰ sic si n sit ita sic asseiꝰ q̄ e itm pitlosu ¶ 1° & gcedut medaciu pnicosu ee pcm q i iustu e sic pꝫ de se ꝭ 3° & gcedut pcm mudosu ee pcm q̄ vm 2m se ipm amale e & ꝑ odibile cu vm sit bonu pt i aliane sit in 6° dict vitosꝰ e appꝰ q delcat i f. 2m se ipaꝫ & p se ipaꝫ ¶ Ad huc & gcedt medaciu iocosu ee vitiu q̄ dem sit vin 2m se ipm ee laudabile bonꝰ p metꝰ hebit so latiu i dtis veris iocosꝫ q i ibis solatia at vitosa st q amalis 2m sua malitia exhibet ¶ Hꝫ mag dubitat de medacijs offitiosꝫ ut i eo° dco pꝰ si. n. ibe medaciu sit vitosu ho no e q̄ nocent audienti pdest n. s in q m pmedaciu gift sibi modicu malu ipe euitat magnu malu. s. homi cidiu de duobꝰ at malis mnꝰ malu e eli gedu qm isto cau bonu e q repellit magꝰ malu n° vi vitosu q̄ p sente i ficiat no n. i ficit & no 2m in t. q̄ p 1° vm hꝫ de re ceptu n° inficit appm q i appetu no e vm neqꝫ ꝑ neqꝫ vi vitosu q i eqta sit vo' rei optie no egt ei scit. n. in t. amicu ee i camia & volutas ho wlt & dato q̄ ho no vellet hꝫ magꝰ eu vellet ee in alio loco tutori no p hoc erraret ro & iudicat ee pre ddm q̄ volutas ho velit neqꝫ vi vito su ex eo q̄ no e adeqto voci sigtꝰ ad qꝫ ul adre ho. n. no e malu rei sigte hꝫ sigm e ꝑ n° e malu voci cu ipa 2m se no magꝰ sit detiata ad ho signdu q̄ gtiqꝫ at & io & no appꝫ ibi aliqua puisicas & si na dedit nob pnci smone ad signdu vitate q tn hꝫ eo alr vti in casu sic eqm q̄ nob de dit na ad eqtadu pitimꝰ i mari q e pi culi no g° vi magnu piudiciu ne si smoe nob dato vtam adi q̄ nob vtile vi fu re apetitꝰ appe n. appe ul i pant e hꝫ appeꝰ no vi pue impare ul appete n q q̄ pue i pat ul apetit enatu infre ma lu aliq a' ee a' an poe eiꝰ a' aan alti hꝫ smo ibis fꝰ in cau pdco no vi ee malꝰ ut dem fuit i io & aph vi dice 3° hinꝰ q̄ eqiqꝫ a' qui laudat q ee a' q ul ee sust net pmagnis & bois mo de vito nlls lau dadus e & si dicat aph de medaciu pse pim & p se psp de omi p° pestioꝝ pt dici q̄ p se i demostratibꝰ ppissie accepꝰ de qbꝰ i isto loco loqt aph s p ponit hꝫ in libꝰ

demonstrationibus et magis moralibus sufficit quod sic in pluribus et communiter dicitur in primo celi in fine quod autem tunc naturam que sunt separabilia que non et tunc autem naturalia sunt per se autem tunc per rationem infinit que est descriptio rei. Nisi tamen nos concessimus quod mendacium sit secundum se ipsum turpe ita quod ab ipso sit inseparabilis turpitudo propter differentiam esse primo primo quod est sincera veritas. Contra videtur quod omne mendacium sit oppositum. Dicendum quod numquam autem optimi est mentiendi non enim mala facienda sunt ut eveniat bona propter quod apostolus 6° huius capitulo de eubolia dicit quod in artificiis consiliativis contingit non bene sylogizare vel propter sibi primum assumere finem vel propter medium esse primum ad bonum propter quod non est eubolia ut dicit secundum quod quidem quod oportet adipisci tunc non quidem per quod optinet. Et puto quod ista via est tucior. Unde apostolus multum extollebat veritatem super amicitiam primo huius et ita facit plato et alii plurimi philosophorum quod autem dicit apostolus 3° huius quod laudatur qui timere aliquid operantur pro magnis bonis debet intelligi non de turpitudine viciosa sed ignominiosa tantum ut si quis pro ipsius et amicorum suorum melius incedens peccatis virga in manu emenda affectat in inimicos. Ad aliud quod in ducto facta supra quam tribus sit utilis multum audienti et amico tamen expediens sit fieri tamen aliquid perficiet et quod ad parte volendi indicante id optere scilicet mentiri quod numquam oportet et quod ad apostolum eligere medium primum ad finem bonum quod numquam est faciendum. Secundum est tamen quod inter cetera peccata minimum est peccatum officiosum mendacium et de hiis in quibus venia et non laus. Sed tunc occurrit dubium utrum omne mendacium peccat contra veritate ista quam apostolus voluit veritate ad quod dicitur communiter quod non. Sed mendacium iocosum peccat contra eutrapelia et mendacium perniciosum contra iustitiam sicut dicitur 2° huius. Finis operationis omnis est quod secundum habitum delectabilis non utique quod finem propter quod et dicitur 2° huius quod quidem dat non boni gratia sed propter aliquid aliud tamen non liberalis sed alius quis diceretur et in 4° huius dicitur si hic quidem lucrandi gratia mechatur et accipiat hic autem apponens ac tamen pariter propter concupiscentiam iste quidem luxuriosus utique videtur magis quam avarus iste autem iniustus luxuriosus autem non. Et apostolus determinat de ista virtute scilicet de veritate et de vitiis oppositis et excludit veritatem quod spectat ad iustitiam dicens non enim de veridico in confessionibus dicimus neque quecumque ad iustitiam vel iniustitiam contendunt alterius enim erit huius virtutis sed in quibus nullo tali differente et in sermone et in vita verum dicit eo quod talis est secundum habitum. Et ista virtus est inter iactantiam et ironiam que non habet locum circa omnem materiam circa quod contingit et verum dicere et mentiri quia non omne verum spectat ad istam virtutem neque autem omne mendacium oppositum ei. Alii tamen opposito modo dicunt primo quod apostolus determinat de vitio quod spectat contra istam virtutem in excessu ponit plures modos dicens maiores autem existentibus finges nullius gratia pravo quidem assimilatur non enim utique gaudet mendacio vanus autem videtur magis aliis et hoc videtur peritie ad modum magnitudinis vel phylotomie vel vitiorum eius oppositorum. Idem addit quicumque autem argentea vel quecumque in argentum deformis esse quod iste modus videtur spectat ad avaritiam ita videtur gratia et in aliis. Et non potest bene assignari contra quod virtute peccaret mendacium officiosum vel in prima dicto apostolus quod non apparet quod alia virtute nisi quod autem iactantia est in tali mendacio neque ironia.

Et mendacium mendosum potest esse de truffis que reis que non sunt in circa alias virtutes nisi et spectat ad iactantiam vel ironiam quare non esset assignare contra quam virtutem peccat tale mendacium. Et virtutes sunt adinvicem connexe 6° huius ideo non esset tractatus que propter lucrum amittitur non videtur inconveniens in eodem quod plura contraria vitia diversis virtutibus opponantur sed unum sit principalius quam aliud contrariatur. Dicendum primo quod solum mendacium mendosum est id quod per se peccat contra istam virtutem omnia autem alia mendacia secundum quod mendacia sunt peccant contra istam virtutem sed magis sunt contra alias peccat similiter et principalius contra aliquam aliam virtutem ideo dicit apostolus de isto qui habet istam virtutem videbitur utique talis modestus esse amator enim veri et in quibus non differt verum dicens sed et magis dicet ad hoc magis. Et non videtur rationes concludere ad oppositum. Ad dicta ad primam dicitur quod non in eo quod plura vitia contrariantur principaliter denominatio est ab illos quam ab alia sed hoc tamen non obstante aliquando sumitur ab eo dicta forma. Ad aliam dicendum quod apostolus excludit verum pertinens ad iustitiam non quod non spectat ad illam sed quod principalius ad iustitiam. Ad aliam dicendum quod ista virtute ponit apostolus iactantiam medietatem quod mendacia mendosa que per se peccat contra istam virtutem sepius fiunt circa materiam que contingit iactantia et ironia quod circa alia materia non sibi excludere volebat apostolus materiam ideo propterea non solum secundum excessum posuit isti virtuti iactantiam sed et mendacium quod nullius gratia fit et quod fit argenti causa etc. sequitur aliqua questio. Queritur 19°.

Utrum eutrapelia sit virtus moralis

Quod non quia est circa ludos et circa nullos ludos videtur esse virtus moralis propter quod plato primo quod omnis ars et virtus sunt circa difficilia 2° huius sed ludere non est non est difficile quia ludere sciunt bestia et pueri. Et oportet operis virtutis est felicitas vel ad felicitatem ordinatur ludere autem non est felicitas ut notum est nec ad felicitatem ordinatur quia dicitur 10° huius quod actiones ludi non ordinantur in aliquod aliud. Et ludere est opus impatientis et mollis ut dicitur 7° huius hoc autem non est virtutis. Et sequitur quod magis esse virtuosus qui melius sciret ludere et hystriones essent ceteris virtuosiores. Et videtur dicere apostolus quod ludi fiunt derisione ridiculo et convicio hec autem omnia sonant in malum. Et circa id non est virtus circa quod non contingit peccare excedere et peccare deficere cum virtus in medio consistat duarum malitiarum sed primo videtur quod in ludo non sit peccatum excessus quia hystriones maxime superfluunt in ludo quia que tota vita in eo consumunt sua tamen non peccant in hoc primo quia omnes et peccaret qui eorum ministerio utuntur et ipsi aliqua largirentur tamquam peccati fautores quod non videtur esse dicendum. Et in isto non videtur esse peccatum secundum excessum quod excusatur a peccato unum enim peccatum non excusat alterum propter quod dicitur est 3° huius peccantes ex ebrietate duplicia pena puniendos esse sed ludus excusat a peccato quia multa fiunt que si seriose fierent gravitatem punirentur que facta in ludo et non reprehenduntur. Et unde et quod defectus ludi non sit vituperabilis quia ad operari secundum virtutem non noceret immo requiritur maturitas que vel excludit ludum vel cum non requirit tamen ludus in quadam mentis

fatigatione consistat ¶ Ad primum ergo dicendum quod sicut patet primo videndum est quod contingit defectum ludi esse viciosum. Secundo contingit et excessum esse primum. Primo ergo concluditur quod eutrapelia est virtus moralis. ¶ Primum sic probatur quia sicut experiri potest quod sicut prolonga et continua operatio corporis exteriore membra lassatur propter quod indiget requie corporali sensus et tamen longe vigilia visu lassatur propter quod indiget sompno quo ab ope quiescat ita sunt longa et studiosa attentio interiore virtutes interiores animales lassantur propter quod requies est eis necessaria. Unde sic dicit Aristoteles in de sompno et vigilia. Impossibile enim est aliquod operari naturam quam excessit tempori quanto potest aliquid facere vel aliquid eorum que potest facere necesse deficere. Hinc autem lassitudinem que fit propter attentiones studiosas remedium non est quies corporis quam et quiescere corporales potest augmentare lassitudo. Nunc hinc remedium est sompnus remedium non partibus exterioribus et sunt quicumque meliori attentione lassatur ymo expertum sic quod cum diligentia studere solet quod non statim uti possunt uti bene sompno vel sompnus alicui terribilis propter ymaginationes motas. Sed contra lassitudinem remedium esse solatium quoniam sicut dicit lassantur propter studia mentis attentione quia spiritus animales in organis virtutum interiorum commovetur et resolvuntur ita ergo quod partibus dispersa vagatione reducantur mens autem interior maxime vacat circa ludos propter quod ludi sunt utiles homini sicut dicit Albertus ne sibi mens afficiatur in utili et hoc idem probatur quia cum deus et natura nichil frustra faciat primo celi natura non dedisset nobis tantam inclinationem ad ludos nisi nobis in aliquo proficisset. Ex quibus manifeste apparet quod aliquando contingit prave deficere circa ludos et unicuique patet potest quando quibus non est decens quod propter voluntatem esse tempus sine solatio non enim est fatale cum eis conversari de hoc Seneca satis loquitur in libro de tranquillitate animi. Sic fertiles agros cito exhauriet remissa fecunditas ita animorum impetus assiduus labor frangit vires parum resoluti et remissi renascitur ex assiduitate laborum animorum hebetatio quedam et languor. Nunc ad hoc tanta hominum cupiditas tenderet nisi naturale quoddam voluptatis haberet ludus. Et addit legum conditores festos tamen instituunt dies ut ad hylaritatem homines congregentur tamquam necessarium laboribus interponentes temperamentum. ¶ Secundo patet videndum quod excessus in ludo est multipliciter viciosus. Primo sic vigilia est nobilior sompno et finis eius ita opera studiosa et actiones seriose nobiliores sunt inter vagationes et ludicras operationibus et sunt tamquam fines eorum. Igitur stare multum in ludo est quasi amittere et melius comparatio bono dimittere et ipsius mentem ludi debitum finem auferre et per consequens idem auferre quod bonum in natura erat habere vel non est bonum nisi propter causas finales quarum maior est mechanica. Unde Seneca in libro de tranquillitate animi dicit ludi ioci quoque frequens usus sicut enim longus omnem quaedam vim eripiet natura et sompnus refectioni necessarius est. Hunc tamen propter si die noctemque continues mors erit. Multum interest remittas aliquid an solvas. Et Tullius primo de officiis dicit ludo quidem et ioco uti licet sed sicut sompno et quietibus corporalibus et ceteris tamen cum gravibus seriisque vel rebus satisfecimus. ¶ Tertio circa ludos eadem error sepe propter modum et circumstantias viciosus non enim ludus si turpia et illicita verba inmisceantur. Unde secundo Tullius. Tollitur quidem sicut turpiloquium excommunicatum sic ad aliquid leges legislatores coartare expedit. Non defatigari quandoque tempus sit et ipsum facere. Propter vero consistit et si non sit conveniens statum personarum non enim decet dominum habere multa que decet servum neque senem que iuvenem non est et bonus sit in nimiis in fortunis si non observentur tempus et locus et cetera. ¶ Ex predictis concluditur quod eutrapelia est virtus moralis quia circa istos actus humanos indigemus virtute dirigente et inclinante nos ad medium circa quos contingit excedere prave et deficere viciose sed hoc contingit circa ludos ut dictum est igitur circa ludos indigemus morali virtute. Hec autem vocamus eutrapeliam. Secundo dicitur autem eutrapelia ab eu quod est bonum et trapos conversio quod est virtus versutie quedam ad iocunditatem convenientem bene vertens facta et dicta. ¶ Ad rationes dicendum quod licet ludere sit facile tamen ludere bene secundum medium rationis in omnibus circumstantiis est bene difficile. Ideo bene conceditur quod ludere absolute non est virtus sed ludere quando oportet et quomodo sicut et cum quibus oportet et hoc non est primum neque brutis. ¶ Ad aliud dicendum quod ludere in multis non ordinatur ad aliud quam ad delectationem que est in ludo sed tamen non est opus virtutis potest tamen delectatio in ludo intendi propter refectionem virtutum interiorum ut tamen magis possit in suas operationes procedere et hoc bene ordinatur ad felicitatem. Et potest esse actus virtutis. ¶ Ad aliud dicendum est quod ludus in moderatus et ultra finem intentus propter delectationem quam in eo est intemperate et mollis. Ideo non est virtus. ¶ Ad aliud dicendum quod primo libro dictum fuit quod ad virtutes sufficit quibus parum aliquid nichil prodest. Aliud autem non parum sed omnia possunt vel dicendum quod scire ludere parte parum facit ad virtutem ymo talis contrariatur secundum excessum sed scire propter prudentiam ludere et sciendo quando ludere oporteat et quomodo et quando et cum quibus et cetera pertinet ad virtutem. Sic autem non sciunt hystriones. ¶ Ad aliud dicendum quod derisiones ridiculae vel conficta fiant ad inhonorationem vel in scandalizationem alicuius non tangit virtutes sed malitie sed tamen verba in modum vitii vel derisionis proferuntur talia tamen que nullo modo sunt contra honorem convictui nec quicumque malum eius vel audientium in cunctis pertinet tamen potest convictum non esse malitie sed virtus aliquid non. ¶ Ad aliud dicendum quod excessus viciosus non sunt contrarie sed ad nos. Ad hystrionem autem spectat ludere ad lucrandum sibi necessaria et omnibus convenientibus sunt in solatia. Ideo si sepe et multum ludit non excedit medium rationis sed excederet si in ludis suis uteretur turpiloquio vel si ultra voluntatem eorum ludit quibus sunt aliquid si delectationem quod hoc in ludendo fine constituit ultimatum aliquid quo alio modo. ¶ Ad aliud dicendum quod ludus minimum quod excusat a peccato circa actum contrarium se primum causa motum sunt ad ultimum finem hominum sed accusat in hiis solum quod peccatum non sunt nisi propter intentionem prava faciente ut potest si fiat in contemptu legis vel in iniuriam proximi ludus excusat propter peccato ludi in tanto ad delectationem sed non autem ad iniuriam vel contemptum nec idem excusat aliquod ludus illicitus aliquid non causa spectus vel ipse displicens ad quod sit. ¶ Ad aliud dicendum quod mentis maturitas aliquo excludit ludum sed non propter sic dictum fuit tempore et tamen aliis circumstantiis observandum et cetera. Capitulum 20.

Utrum virtuosi alicui sit verecundari

Quod sic, quia homo magnanimus potens est benefacere, beneficiatus et verecundatur, et tamen dicitur in de magnanimitate esse in vnaquaque virtute magnum, et quod magnanimus si quidem maximis dignus optimus erit utique; ergo virtuosi maxime magni et optimi est alicui verecundari. Item erubescentia, que pro eodem verecundie capitur, primo rethorice sic describitur: erubescentia est tristicia quedam et turbatio circa ea malorum aut presentium aut preteritorum aut futurorum que videntur ferre in gloriationem; sed virtuosus circa talia contristari et turbari potest, ergo verecundari. Secundum patet primo huius, dicit Aristoteles quod malo [illegible] conturbat et contristat beatum; tristicias enim inferunt et impediunt in multis operationibus. Item licet virtuosi non sit operari turpia circa que est verecundia, tamen possibile est ut eius uxor, filii et amici de quibus ipse curat talia operentur; sed secundo rethorice dicit Aristoteles: verecundantur erubescere quidem in talibus malorum que videntur turpia ipsi aut hijs de quibus curat. Item sicut dicit Aristoteles secundo rethorice, non solum propter turpia sunt erubescibilia sed et signa ipsorum [illegible], et huiusmodi signa possunt contingere virtuoso, et ut si male quis in pera alterius scilicet cyphum posuit argenteum et hospite in secreta cyphus inventus est, etc.; enim illi signum furti, propter quod forte in mortem incurrat. Item quamvis habet in se pudenda, potest verecundari quamvis tamen contingat ea revelari; sed virtuosi licet.

Item virtuoso convenit virtus et esse quod est virtutis; sed verecundia potest esse virtus, quia in passionibus et operationibus humanis medium laudabile inter excessum et defectum vituperabile est virtus vel virtutis, ut patet ex diffinitione virtutis; sed Aristoteles in secundo huius dicit quod medius circa verecundiam laudatur existimari, potentia cataplex et verecundus. Item si est quod virtus est circa vicia opposita ut extrema media; sed verecundie tamquam medie opponuntur cataplexia et inverecundia, que sunt vicia extrema, cum de hijs vituperentur; ergo.

Item dicit Aristoteles quarto huius quod verecundia est timor ingloriationis; sed cuius est appetere gloriam et honorem, eius est timere ingloriationem; sed virtuosi potentia magnanimi est appetere gloriam et honorem tamquam quoddam felicitatis decorem; ergo. Item oppositum dicit Aristoteles. Item respondendum quod verecundia [illegible] patet quod aliquid verecundari dicitur, et Aristoteles describit eam quod verecundia est timor ingloriationis et secundo rethorice quod est tristicia quedam et turbatio circa ea malorum que videntur inferre ingloriationem. Item [illegible] vel dispositionem naturalem ad talem actum inclinantem, secundum quod iuvenes aliquid dicimus esse verecundos et quandam dormit(?).

Item secundum est primo quod verecundia possibilis inclinatione potest convenire virtuoso, quando talis inclinatio vere virtuoso inmanet si non tollatur per habitum consuetudinem virtutis; sed non tollitur, quoniam et si virtus moralis perveniret ne aliquid naturales inclinationes [illegible] in suos actus, tamen illas non extinguit; cuius signum videmus quod si aliqui sunt [illegible] sunt ad luxuriam inclinati et sub bono regimine sunt nutriti per longum ut optimorum appareat esse morum, et si postea in prave consuetudine ceciderit in pravum, videbimus citissime declinare eum sicut quod plures aliqui sunt regimine et absque bono more nutriti sunt; quod non videtur accidere nisi quia dispositionem naturalem quam ex nativitate contraxerit neque quis per consuetudinem ad oppositum delebatur(?)

et in est quod Aristoteles verecundia dicitur convenire studioso ex suppositione, quod si turpia operaretur verecundaretur utique. Item verecundia prout passio quedam dicitur aliquis verecundari, sciendum est quod ipsa tamen sit timor ingloriationis non est virtus sed passio quedam, sicut satis patet Aristoteles in littera, propter quod ipsa requirit obiectum quod in natura sit movens ad huiusmodi passionem, scilicet ingloriationis timorem, id est obiectum est turpe aliquid vel apparens turpe cadens sub [illegible] aliquorum aliorum, quod de turpi operatione non solum est verecundari nisi tamen credit ea ab alijs percepta fuisse vel percipi debere, quod est sicut Aristoteles dicit secundo rethorice, quod nullus de gloria curat nisi propter glorificantes; et ita patet quod aliquis ex eo verecundari contingit quod sciat(?) quod aliquibus videatur ipsum turpe aliquid operari vel operaturus esse vel saltem aliquid decere [illegible]; sed quod quis verecundatur in gloriam hominis et honorem, honor et fama progenitorum, filiorum, uxorum et amicorum, propter quod etiam ingloriationem incurrere de eorum turpitudine timemus, et hoc omnia declarat notavit Aristoteles secundo rethorice. Item distinguendum est videlicet sit virtuosus aliquid verecundari potest in [illegible] duplex vero ex proprijs operationibus, aliquo ex operationibus aliorum; primo non est possibile sed secundo contingit. Item primum declaratur, quia virtuosus cum sit sic sit prudens, ut dicitur in sexto, numquam turpe aliquid operatur vel apparens turpe, quod sit sapienti in speculationibus sicut prudenti in agibilibus non solum redargui sed videri redargui cavendum est; itaque obiectum verecundie neque per consequens verecundia numquam potest per opera propria contingere virtuoso, et hanc sententiam dicit Aristoteles sub hijs verbis: neque enim studiosi est verecundia, siquidem fit in pravis; non enim operandum talia. Si enim secundum hominum veritatem turpia hec aut secundum opinionem, nichil differt; neutra enim operanda, quare neque verecundandum. Item [illegible] patet quod visum fuit in primo libro, quod virtutes non [illegible] sunt [illegible] virtuosus aut gloriam desiderat et honorem quibus ipse est dignus tamquam huiusmodi felicitatis decorem, propter quod rationabiliter timere videtur et contristari [illegible] contingit ea eius de quibus curat, per ingloriationem inferre videantur, et ita verecundari potest, sed aliquid tale sibi contingere potest in operibus aliorum sic bene demonstrant tertia et quarta rationes in principio questionis adducte; et hanc sententiam Aristoteles expresse et Seneca epistola [illegible] ad Lucillum, verum modum verecundie senibus advenire declarat dicens: dicitur enim [illegible] in conspectu(?) aliorum et deprimunt ruborem, tamen aliquid sibi exprimere non potest magis quam in iuvenibus apparet quibus plus caloris est et tenera frons; nonnumquam tamen veteres et senes contingit. Seneca ergo in dicta epistola multo contra(?) tamen quod Aristoteles presentis quod optiorum sit virorum verecundari, sed eius processus [illegible] est quod Aristoteles; sed quod dictum est solum concluditur. Item hijs autem visis ad hunc videndum esse videtur quod et hoc licet virtuosus timore et tristicia pertinente ad verecundiam afficiatur, melius alicui tamen hoc est moderate quam non; licet sit virtus totaliter extinguere passiones, eius tamen ipsius est eam moderare et subicere virtutibus(?) propter quod cum dictis rationibus non oportet, ut admodum pilorum virtuosus secundum faciem extinctius erubescat [illegible] quod et si curat honorem et gloriam moderate tamen quod aut principaliter curat est opus virtutis. Item ad rationes ad primam dicendum est quod magnanimus non propter verecundatur sed solum secundum quod da(?) similitudinem; nam homo habet verecundiam quam convenit iuvenes circa turpia(?) propter quod et laudamus iuvenem

Marginalia: Vini · maior pz · anna · Unugant · er dicuntur cades · passibi . . . · Remittitur figur

vecundos ita magnimitas honorum magnimitas respicit ad hoc quod est beneficium et alteri tanquam debitorem obligari. quod homo habeat quedam modum excusationis/ non propter quod sit turpe sed quia magis est honestum quod beneficiare et alterum sibi in debitorem obligare magis aut ex actu virtuosissimo. tedes in opera honestiora vire ea quod despicit in non curate quod sed honesta sit non habent excellentiam honestatis/ sic ergo verecundia non permittit operari turpe sed trahit ad honestum ita magnimitas honore immorari non permittit in minori bono sed trahit eum ad ea que maxime videtur honesta/ wlt enim frequenter tollere magnimitas ergo ad similitudinem verecundie quod turpe sic beneficiari et retributivus plurium ut ille debitor sibi fiat quod recipit sic dicit apostolus ergo verecundia magnimitas non est ad nisi desiderium et excellentie in virtute. ¶ Prima ratio 3a est et 4a bene probat quod possit verecundari ex operibus aliorum ¶ Ad aliam dicendum est quod verecundia non est virtus nec tamen virtute nec obhoc laudatur/ sed quia signum est et disposicio que in iuvenibus ad virtutem. ¶ Et ad perfectam solutionem huius rationis sciendum est quod verecundia/ subiectum habet re turpe vel aspecte turpe et quod verecundia laudabilis se habet et inverecundia vituperabilis propter quod et verecundia fortior est bona/ et inverecundia prava/ sed ambe propter subiectum anexa sunt habet aliquod pravitatem non tamen actualem est virtus nec stat cum virtute nec talis est laudabile nisi secundum quid ¶ Ad ultimam dicendum quod virtuosus numquam operatur ad inglorium propter quod de pravis operationibus nihil habet timere est finis questionum quarti libri ethycorum sequitur quintus.

Circa quintum ethycorum queritur primo · Utrum iusticia sit moderativa passionum

passionum arguitur quod non quoniam continuatur iste liber ad precedentes secundum differentiam iusticie ad alias virtutes scilicet quia in precedentibus determinant philosophi de virtutibus que sunt circa passiones in primo aut quarto de iusticia que est circa operationes et hoc notare videtur apostolus in principio istius quinti cum dixit de iusticia et iniusticia intendendum est circa quales sunt existentes operationes et hoc fecit precium habentium nisi determinando circa quas habeat similiter passiones ergo aut facit de fortitudine et temperantia dixit enim in 3o libro fortitudinem esse circa timores et ita et de temperantia procescit circa delectationes et tristicias ¶ Et virtus moderativa passionum dicitur sunt in appetitu sensitivo ubi sunt passiones irrationales et rationi rebelles nam in voluntate non sunt nisi secundum quod proveniunt ab appetitu sensitivo cum voluntas non nisi in hiis fiat quod ratio persuadet sed iusticia est in voluntate non appetitu sensitivo quod dicit hoc apostolus quod iniusticia est que volunt iniusta et iniuste in nunc dicitur fortitudinis et temperantie ad iusticiam dixit eas irrationalium esse partium esse virtutes intendens per huiusmodi partes virtutes partes sensitivi appetitus scilicet irascibilem et concupiscibilem quod dicitur iste propter non est iusticia sed in te et appetitus volentes ¶ Oppositum quod dicit apostolus iusticiam particularem esse circa delectationes quod alicuius iusticia aut legalem circa omnia quecumque studiosus et non probatum est quidem sunt acceptione quod est negocium virtutis est circa delectationes et tristicias ¶ Sanctus thomas et sequentes eius in hoc iusticiam ab aliis virtutibus moraliter certas differentias hiis duobus ~~dicunt debent~~ differre/ primo quod iusticia est circa operationes principaliter et non circa passiones nisi ex consequenti prout homo per passiones inclinatur vel impeditur circa operationes/ alie aut virtutes sunt circa passiones principaliter et non circa operationes nisi ex consequenti in quantum scilicet operationes exteriores ex interioribus passionibus proveniunt ¶ Secundo quod iusticia est in voluntate alie aut virtutes sunt in appetitu sensitivo ¶ Sed aut dictam quod aliqui intendunt reprobare mittitur propter primo ista quod omnes virtutes morales primo originem sed tamen moderare passiones quam regulare operationes quod probat primo sit ad eam virtutem tamen opus sunt in naturalem passiones obviare presentat primo vincere passiones quam opus possit secundum virtutem et delectabiliter et sine exerceri/ sed opus iusticie plurime rebellat passiones ut amor odium affectio lucri et uti pro ponitur est in homine pugna concupiscencie et rationis electionis/ ex una enim parte secundum iusticiam rationis eligit non accipere pertinentem alienam et reddere iam acceptam/ ex alia vero parte propter indigenciam concupiscit accipere pertinentem alienam et non reddere iam acceptam/ quod non potest delectabiliter et prompte prosequi opus electum nisi prius dicta concupiscentia/ nullus enim dubitat quin multi iniusti propter passiones fiant unde primo celi dicit apostolus et enim oportet dispositiones virtutes non inimicos esse iudicativos unum sufficiet/ super quod dicit commentator maxime enim causa diu sunt amicicia et odium/ et hoc apostolus palam primo rethorice per palam dicens quod maxime quod totum rectas leges quecumque contingit omnia declarare ipsas et que paucissima committere iudicantibus/ causas inter ceteras una ratione assignat dicens quod iudicium legislatorum non secundum partem sed defentivis et universalibus et presentibus aut iudicum iam de presentibus et determinatis iudicat ad quos et amare iam et odire et proprium commodum anexa sunt saepe ut non adhuc videre possint sufficienter unum sed attendere in iudicio proprium delectabile aut triste/ sed si consideras tu videbis totum rethorice librum secundum ad nihil aliud desinere ¶ Secundo ad idem arguitur sic/ circa difficilius propter quod ars fit et virtus et enim bene melius in hiis ut dicitur 2o huius cum iusticia sit virtutum preclarissima ut dicitur in quinto secundum quod ipsa maxime est circa difficile/ et ita dicitur in quinto huius quod multi in propriis quidem virtute possunt uti in hiis aut quod ad alterum non possunt et est pessimus dicit pessimus quidem et ad seipsum et ad alios utitur malicia/ optimus aut qui non ad seipsum utitur virtute sed quod ad alterum/ hoc enim opus difficile/ ex quibus manifeste apparet quod iusticia non minus quam alie virtutes sed ea propter se respicit que faciunt opus difficile sed et magis huius aut non sunt nisi passiones ad contrarium inclinantes sepe scilicet amor/ odium/ affectio lucri/ timor et huiusmodi quod et ut tulius in libro de officiis nemo enim iniustus esse potest qui dolorem qui exilium quam egestatem timet ¶ Et sicque dicitur quod aliunde sunt difficultates scilicet in inveniendo proporcionem

[margin:] i verecundia

[margin:] audacias

geometras indistribuend' ad h° dd^m q^r 1^a dif
ficltas no p^vtinet morale fa^r tollit / s3 p
arte ul p^udencia / & dico parte q^r multos vi
demus mercatores a' legistas a' redditum ti
m^r collectores a' clos alios vide citissie
dcas porciones & optie scie distri^re si colli
ges eos movet^r affectus huc odij ul amoris
q^d tn sepe res dist^rdas a' p^rmutadas p^r pas
sione i iusticie pa^m / dico & p p^udencia q^r dif
ficltas in ope virtut^e e dupl^x / v^o^o i statuedo
sibi fine bonu / v^3 g^a in eq^litate int^r ipm
a' amicos & a' p^rsuade / a' i inveniendo modu
& media q^b^9 talis finis possit qmode adi
pisci / sc^a p^a 1^a difficltate e vt^9 moralis
& ct 2^a p^udencia / ut mai^ttat ar^s. i fine
6^i / s3 no p^uenit difficltas p^o^o n p^r pa^es
s. p^r affectio q^r hem^9 ad nos ipos & amicos
nros inclinate nos ad plus accipiendu
nob in huc & mi^9 in dado ¶ Ut in 2° hui^9
declarat^r ar^s / de q^b^9 da virtutib^9 s3 gnalr
de oib^9 q^r ct delectacoes & tristicias e moral
virtus / rees n. q^s ad h° i' ad ducit de omi
virtute qcludit / si q^s inspexit p^r q^r i fine
qcludit vlr d^nis / q^r & ct h° delectacoes ce
negociu & v^tu^s & polli^c & accipiamu^9 vna ro
nu ibi ad ductas elez^o / ois aie hitu p^r nat^9
e s^i detior & melior ad h° & ct h° ct q^r
nraz ht s3 p^r affectioes q^s hores ht ad se
ipos & amicos a' p^r odiu q^r ht ad eos i iusti
sunt 1^a & ita & p^o3 a^e rees ad p^po^m appli
cari ¶ Alij at volentes btii thome sup p
dictaz sniaz sustinere capiunt ab ar^s. 4° h^9
q^r p^r a^es virtutes ho se ht ad se ipm / p^r ius
ticia at ad altm / s3 ho 2^m se ipm no se ht
bn n p^rmoda^3 in petu^9 om pa^omi p^r q^r di
cit q^r a^e virtutes modant omes passioes
spi^l appet^9 / & ita sc^t sic p^rie dispoes ad ius
ticia m^s tollit i petu q^d pt iusti^e p^r ordi
na^s appet^9 spi^l obviare ¶ S3 n^c i^e virtutes
ut dicut suffi^nt in appe^tu sp^iuo / s3 oz pone
si^r hitu in ipa volu^te q^r pbat q^r i 1^a po
q no e detiata ad age ul no age ad huc
obo pnte a' & ad irte ul no irte age oz h^i
tu pone detiate ad age irte & no agere
no irte / a^r no eet po^le q^r p^r irte ager p^r m
pre fine & delta^s / tn^. detia^o difficltate
q^r da pbet ad p^r agedu irte / s3 volutas
sic e in detiata cu se heat ad o^ta i^a &^a.
¶ Ut h° qfmat sc^r q^r no mi^9 int^9 na de
tinat^r ad vm sibi p^rportu q^r volutas ad
bonu / s3 int^9 p^r h° q^r pt actitu^ne iudicij ct
vm defice indigz hitu ipm dig^ete l3 2^m
se no sit disp^o ad q^riu inclinacois / i^a & volu
tas q^r pt actitudie elcois defice i digz
hitu ipez i eq^li^te ad rtaz elcoz / l3 in ea 2^m
se no sit a^q dispo ad q^riu i clinas / q^r at
hitus iste ponedus i volutate sit iusticia
sic mitur argue q^3 virtus i i^a po. po^a sit
e cui^9 actu rtificat / sic tpan^a e i qcupis
cecia q^r modat actu e^9 ct delectacoes & tri
ciias / & fortit^do i irasci^li q^r modat tiores &
audacias ct tribilia / tu i^a iusti^a rtificat
opacoz hois ad altm & i me^tu p^ntu opacois

huiie sit appe^tia po no po qd sci^na / mai^me
q^r iusticia e no in ^ctellu s3 in appe^tu / s3 q^r no
in appe^tu sp^iuo p^a dupl^ci roe / p^o q^r obm p^rncle
iusticie & max^e legal e bonu qne / s3 appe^t^9
sp^iu^9 no se extedit ad bonu qne cu sit r^o
obi^c p^ti^u ¶ 2° q^r iusticia tn legal q^r ptica
ris e ad altm / eo q^r eq^litas q^r qstitit sn
i quntatib^9 sn in dist^cois qsistit i ordie ad
altm / s3 i^e ordo & eq^litas no pt qstitui p
appe^tu sp^iuu / cui^9 ro e q^r talis ordo & eq^litas
no apphedit^r n p^r int^e3 / appe^t^9 at sp^iu^9 so^m
tedit in apphes p^r s^r sic vo^tas sic pi apphe
s p^rint^e3 / i^a relinqt^r q^r iusticia solu sit i vo
lutate q i i^a eq^litate abm t^u apphesa p
elctoz tedit & q^r in extiori opacoe custo
dit ¶ Alij^a istio^rp istas roes putauerut
iusticia in sola volutate s^o i delc qpuitez
cetas v^tes no i vo^te ee s3 in solo appe^tu
sp^iuo / ita 2^m ea q dca fuerut in p^o lib^o p^o
ponat^r q vos ista q^o q^r no so^m iusticia po
neda e i volutate s3 forti^do & tpan^a & cete
virtutes moales / q^r stati p^a p^r roes ipos
q^rm no^s ad opa iusticie s3 & ceterap virtutu nr^i^9
e actu^9 volu^tis / circa elco vt^9 naq3 gnalit^r dif
ficta e hitus elcui^9 i met^e exoris q^o ad nos
detiata / roe 2° hui^9 / & qsidera bn q^r i^de
mat^m volentib^9 intueri / sp^9 n. no iudicat
q^r mag abstinendu sit cibo i vigilia pas
ce q^r alia die / a' q^r mag abstineas a iu
uencula soluta q se t^e pntat q^r ab ipa q^e
i matrimonio qiucta e / & sp^9 no iudicat q^r
p bono virtut^s mors sustineda sit & exp^o^s
tada in bello s3 h^c oia iudicat^r roe / si g^o
sic ipsi qsimut appe^t^9 spi^u^9 tedz solu in id
q^r apphesu e p^r s^r / mai^me e q^r i abstinencia
ab i^a iuuencla ul cibo tali die ul i exp^o^sita
coe mortis p^r op^9 virtut^s no inclinat appe^t^9 sp^9
s3 vo^tas & tn ct ciia no mag e vo^tas 2^m
se ipaz detiata q^r ct m^a iusti^e / na & si appe^t^9
spi^l sic v^te s^i i qonite refrenat^9 ut pa^o no
faciat i petu i eo tu no p^r h° e hit & detiat
volutate ad opp^m e^9 ad q^r i natu e ei^9 sp^u
obm i chiare / q^r sic ipi q^d qcludebat si qclu
dut ct m^a3 tpan^e forti^s & aliap virtutu q^r
i vo^te nte e pone hitu detiante ea ad e
lcoz rtaz ad age irte & age no irte „ Ad
huc aripsi desitiut q^r si alie virtutes mo
dant oms passioes ipi no hnt dre q^o iusti^a
sit ct diffi^le / sic bn p^rus argutu fuit / na
si vo^tas no sit detiata ad rtaz elcoz ita
no e detiata ad obliq^am / ymo mlto mi^n^9
q^r ad rtaz si n^a passio i chat ea / h° at de
tiata no e n q^r vo^tas libe pt in vtraq3 p
te & si libe qstat q^r h° no e sibi difficile
/ si n. ego possu move ad dextrap ul sinistrap
libe / no e p^r h° in v^r diffi^le move ad si
nistrap „ Ut no appz q^r alie virtutes moderat
oms passioes / na affcoz q^r q^s ht ad amicu
i digete & bonu virp q q^s inclinat^r ad sibi
de q^m pertina plu^s distribuedu q^r ignoto
no modat libalitas s3 inbet^3 plu^s amico
tali dare de pertina p^rpa ct q^r v^sat^r q^r ig
noto / s3 iusticia e q modat & corrigit

in petu affcois pp modacoz iustz pmpte
& delcar eligit no plz aico distribue q igno
to ¶ Jt si fortido modat tiores ho e ee bel
lica picula no ee pectine ul amasie ar cibi
ar potz amissioz & si tpana modat delcacoes
ho e ee cibos & potz & venea no ee hores &
liuc g sir iustitia modabit pacoes ca dis
ecoes ar pmutacoes faciedas ¶ Jt dine
q iti dnt alias vtutes dispone ad iusticia
q pus hoi i coipse ar iusti tu i 6o dicat
aps eas ad inuice ee conexas pp cap i vna
pden necem conexioz sic de ho videbit in 6o
¶ Jt q alij dicit s. aas vtutes no ee pinr
ee opacoes no e bn dcm na pp q viuiqz
ele & id magz sz ois vtus e modare pacoes
pp dige opacoes q pz q 2m aliz opis exi
gecia ea vtus ar modat pass v g tu no
oz bellicu picm expectare sz fuge fortido
repmit audacia & si oz expectare forto sibi
audacia assimit i tesa & tu fuce sit dr ta lo
de fortitne s. v tpana ee ppa vxore qn oz venire
concupiscecia cecz ul ciz in petu repmit oio
ee alias mlieres g pinr ois vtus i te
dit opacoes ¶ Jt vtus modalis ois respicit
fine pinr io dr 6o huius vtus qdz n. i tecoz rectaz
facit pden ar q ad hac a dr pz q no e it
elco recta sn pden neqz sn vtute eligat em fine
s. vtus ho ar q ad fine facit opari s. pden
sz finis & bonu ois vtis e opaco vn dr po hz
q omo qd e opz aq & actio ope vi bonu
ee pp ho i eode po dr q opacoes 2m vtute
st dne felices & q ipe st 2m se ipas delcabi
les & pulchre & bone & desidabilissie io &
12o libro diffinit aps vtute p opacoz no
p passioz dices vtus ois cuius vtiqz fuit
vtus id bn hns pficit & opz ei bonu reddit
& in phco no ponit aps pacoes ee fines sz
opacoes ul opa v pt opacoes st opa ¶ Jt
aps in eo dr vtutes magz ee bn facere q bn
pati & bn opari magz q turpia no opari
extiz ar magz e bn facere & bn pati ul ma
gz ad ho i boni elacce volutes & qd dubitat
qn libalitas sit pinr ee dacoes & suptoes
vir g in q no solu de alijs vtutibz sz &
de iusticia cocedendu e id q pus dcm fuit
in 1a qone vtru vtutes morales sint in
appetitu sensitivo n ar ro q pdca concludit
concedimz g iusticiaz in volunte ee & i boite loui
hre diffite sz no pcise pp eiz i deccioz
sz pp appetitum tracte ad se reoz & appetitum i vole
sz & ho no solu de iusticia sz de alijs & vtutibz
cocedimz ee vm q g dicer iusticia no ee
i appetitu sensitivo ar tu no mis ee iusticie opa
coes & ee pacoes eis obniates q ee aliaz
vtutu opacoes ul sibi rebellates pacoes
oz i appetitu sensitivo hitu cocede q ssz appz e
hat ad indicitu ronis q ar dicit no ee inpt a
gne bonu pt no bn stare tu n. vtz ois sit
ee pacoes & opacoes q st singlares maz
e q iusticia no e magz ee bonu gne qnte
pditacoes q queqz ata vtus sz e ee bona
singlaria qbz tn ples vti pnt sic aq mate

singlare & gne cibz voletibz in eo nauigare &
piscare ¶ Ad rones dcm q 1a concliuo e bti tho
me & negada e taqz faties errate q ar aps
dixo considerandu e de iusticia ee qles sint
opacoes pcato dixit q iusticia sic ae vtes
pinr intedut opacoes q ar dixit forne
ee ee timores & audacias & tpanciaz ee delca
coes & tsticias no dixit q vellet excluder
opacoes sic & dixit iusticia ee ee delcacoes
q aliud ¶ Ad am concedit q i appetitu sensitivo oz po
ne vtute i clinate ipm ad obediedu roi
& impio volutes sz magz volunte i pante q i
clinet ad spualia sz appetitu pfcedere ¶ q 2o 8

Vtrum bene describat aristoteles

iustitia dices q iusticia e hitz q cooperatur
iustoz st & agno iusta opanr & volut
iusta q no q diffinoz qz lex pnt oz cocede
cu leges sint a sapientissimis & psida conta
diligetissime copilate no e 1r bona descripto
q no concordat illi q lex po lex n. st de
scribit ea. s. iusticia q iusticia e constas & ppe
tua volutas ius suu vnicuiqz tribuens hinc
ar descriptioni no consonat descripto aps qm
n. i ea po concracia volutatis nc ppetuitas
nc vbi vsitato qz hc dco vnicuiqz i pat q
tu ad iusticia requiritur q no e ir iustus q
ad vnu opat iustu & i iustu ad aliu ¶ Jt
aps describit iusticia pius ui lex ar pius
& ita & st idem ¶ Jt descripto iusticie debet
se extede ad tria iuris precepta sz ista descripto
no e huiusmodi pbato q lex po tria ponit precepta
viz honeste viuere nemine ledere ius suu
vnicuiqz tribuere 2m i preceptu no e q opem
i illi precepto no convenit hec membra istius de
scriptionis q iusta opanr ¶ Jt ia descripto vi
superflua qz omne opans opar iusta & no ao qz
q opans e g ponita ia claula q opati iustoz
st fuisse adio & aq iusta opanr ¶ Jt male
vi iusticia describi p actu opari q ee no
manet iusticia no manete actuali opa
coe q e pm cois pz q diffio & diffinitu couerti
¶ Jt volutas e q volus q volus sz iustia
no e volutas g iusticia no e q volut ius
ta ¶ Jt no opando ul voledo iusta sumz
iusti sz opando ul voledo iuste ut pz 4o
huius g debz dici q iusticia sit no q volus
& opamr iusta sz q iuste ¶ Ad oppm pt argum
& & eu de iusticia dr q e hitz aqo opati
i iustoz st & aq i iusta fant & volut iusta
q po cocuiqz & vtutes parcz ipos coplent
& obm iusticie e iustu q po ¶ Jnhac dif
finicoe videndu e ad pus q n. iusti sub fig
dictas g sume du cauat q ius iusti lex
iustia iustificato g n. e n. ius preceptu dm
ul ordiato ee sbditos & ea q pnt cade sb
ptate sbditoz dns a illo pt ul deus ut i iure diuino ul na
ut i iure nali ul ho ut i omni iure humano par
n. i pare n. ius i striuit sz si rex i ea q sb
ditis obliget hoc e ex ordiacoe ul precepto
dm s nos s. di & ne ¶ Jstu ar e q vni
cuiqz 2m ius i. 2m dm precepm ul ordiacz

vtutum

Sz moderare passiones non est bene pati et non turpia operari

9cess̃ ē v̄ q si dñs pcipit ul ordiabit ea q̄
ee ẽma ẽm iustũ ee ea pnata ⁊ si eo⁹ ⁊ q̄
9onit h⁰ ē ex pcepto dñi sb̃diti obligat̃ ad
iustũ id ẽo ncia ē ei⁹ sepũa trahis in h⁰
ul metal in eo pceptũ dñi ⁊ debitũ sbdi
ti ⁊ h̃ septiia lex ē ¶ Iusticia aũt ē dupl̃
q̄ ptines ad dñm ad ptines ad sbditũ
iusticia ptines ad dñm ē vtꝫ q̄ dñs icli
nat̃ ad pcipiendũ ul ordinandũ ea q̄ p
desse pnt sbdit̃ ul ob ee i boni ipo⁊ iusti⁸
vo ptines ad sbditũ ē vtus q̄ sbditus
iclinat̃ ad pceptũ sui ordia⁹ dñi obsuã
dũ ¶ Iustificaᵒ aũt ē aniustiᵃ 9ueies opaᵒ
h̃ i⁹ sc̃ q̄ p dca noia sigre videt̃ ipis eũ
sepe vtim̃ i p̃missore viꝫ iusticia p iusto
ul iniũ a' iniũ p iusto ul iusti⁸ eado sp̃ 9ml
ti diũaꝫ no videt̃ ic ista ¶ examĩe ē aũt
satis exdcis q̄ iusti⁸ dñi pced̃ rnali⁹ iniũ
⁊ iustũ ⁊ ē ea ipo⁊ ⁊ q̄ ius pced̃ iustũ
⁊ ē ea ei⁹ dñs n. psua iusti⁸ ordinat
de sbdit̃ ad boni ipo⁊ ⁊ ita ius ipm i sti
tuit res aũt iusta ē q̄ 2m ius ē i. 2m dñi
prep ⁊ ordia⁹ ꝫ iusticia sbdito⁊ iniũ
⁊ iusto p⁹tiori ee vi⁹ iusticia nãꝫ ex eo
sbditũ ad ad i clinat q̄ ipm ē iustũ ⁊ id
ē iustũ q̄ 2m ius ¶ Aũt ē sciendũ q̄ no ee
iustũ ē iustificaᵒ q̄ iustificaᵒ ē opacõ iustũ
aũt no ē ee opacõ ꝫ ē alia res opata ma
nes post opa⁹ ꝫ ois iustifi⁰ pt dici iustũ
q̄m 2m dñi ordia⁹ vmianiꝫ 9cessa ymo
pcepta ul pswasa si g⁰ opaᵒ pnci⁹ pcipi
at̃ tũ ipa ē iustifi⁰ siml ⁊ iustũ pncile si
aũt res opat̃ manes p⁹ opa⁹ pcipia⁹ pnr
tũ opaᵒ e iustificacõ ⁊ iusta ꝫ no e pnci
pale iustũ ymo res opata ẽ cause opaᵒ
⁊ ita pꝫ q̄ iustũ ē iustifiᵒ ¶ Hoc aũt dico
do obo iusti⁸ sciendũ q̄ tũ ei⁹ sbm si volu
tas ut i aᵃ qõe dicebat̃ ei⁹ act⁹ ponit ee
dupl̃ s. vn⁹ inteior ab ipa vo⁸ ⁊ iusticia
elicit⁹ ⁊ i⁹ ē velle iustũ ali⁹ extior ⁊ i⁹
ipe d̃ iustifica⁹ Ele n. duos act⁹ hr̃e co
mune ē oĩ vtuti p h⁰ q̄ vtꝫ ē hit⁹ elcius
⁊ ita p act⁹ intior ē elco elco aũt p ad
op⁹ tedit n⁹ n. eligit q̄ no putat p̃ ꝫ
opale ee ut d̃ 3⁰ hui⁹ ¶ Igr̃ ddm ē q̄
ap̃l 9ueiet̃ descpsit iusticia q̄ descpto
vtut̃ aũt ē bona q̄ dat̃ pei⁹ pp̃ũ gen⁹
pp̃ũ obm ⁊ pp̃ũ actũ i⁹ ē hui⁹ di⁹ aor app̃
q̄ ph⁰ ois vtus ois ⁊ p⁹ inata ē 9gnosci
⁊ ⁊ q̄ pp̃a diũa vtut̃ ul p⁹ p obm pp̃ũ
ul p actũ pp̃ũ s diffi⁰ taq̄ p gen⁹ pp̃ũ ul
diũaꝫ pp̃a elis aũt ē bo bo⁹ aũt mai⁹ ea est
q̄m hit⁹ ē gen⁹ v⁹ ⁊ p q̄s iusti⁸ ꝫ no sit
ei⁹ gen⁹ ꝓpinquũ si aũt h⁰ gen⁹ remotũ
velis ad gen⁹ ꝓpiq̃ iusti⁸ q̄ ē vtꝫ 9the tt
adde sr dr̃as acceptas in diffi⁸ v. ꝫ h⁰
no ē nñm q̄ no oꝫ i moali in pcedere
ita exq̄site ꝫ typo ⁊ figalit̃ sic sepe d̃
ap̃s in h⁰ lib⁰ ¶ Postea po⁹ in hac dif
fi⁸ obm iusticie tũ hitudie iusti⁸ ad aliu
tũ d̃ aq⁹ opatiui iusto⊄ ⁊ ¶ Postea pone
act⁹ extio⁹ tũ d̃ aq̃ opan⁹ iusta ⁊ ultio
act⁹ intior tũ d̃ ⁊ iusta volut ¶ Ad raes i⁹
ddm ē ad pma q̄ i⁹ diffi⁰ iusti⁸ q̄ ex lege al
legabat̃ bona ē no de iusti⁸ i tota sun co
m⁸ ꝫ ptĩcr iusticia q̄ ē aũt 3m ini⁹ pceptũ
q̄ ē vmianiꝫ ius suũ tbue diffi⁰ aũt q̄ de
dit ap̃l omis ē oi iusti⁸ ddm ē ⁊ q̄ ostacia
ē ppetuitas q̄ lex pnt in diffi⁸ iusticie
n⁸ a' itedit q̄ fma pmanencia ⁊ diffic
tate 9mtati h⁰ aũt ap̃l sbriore hitus 9p
hendit hit⁹ n. ē qlitas diffile mo⁸ ut d̃ in
pnc̃ ⁊ in p⁰ hui⁹ p hitũ modiũ pmane
cia dñi fuit q̄ tũ n⁸ sit sc̃ exposit huano⊄
9ptacia ut tũ opacoes ⁊ tũ vtute devlte
aũt 9teta i hac dete vmiaꝫ ddm q̄ i m
iusticie sepe vli sint i desi⁸ a' ⁊ sing̃ res
sit q̄m leges pom de dyco ⁊ berhta ⁊ tũ
h⁰ ⁊ simões affirmũ ⁊ demũ tũ sint de
pse ⁊ pse psip̃ domi dꝫ i ntelli de om̃
de h⁰ aũt q̄ lex descbit iusticia pius ⁊ aꝑ
pius tũ ddm ē sic dñi fuit q̄ 9neꝫ pmis
tie vnũ p al⁹ o tat m⁹ ¶ Ad aꝫ pt dici q̄
nemine lede no ē pp̃ũ iusti⁸ n⁸ pnt hic s
sbtta opacoꝫ huana q̄ lapis no p h⁰
ē iustus si no ledet ad iusti⁸ aũt bn p̃
tat ut ita nras exteam⁹ opacoes serio
sas ⁊ a⁸ q̄ exom̃ nemo ledat tũ. n. tũ ad
h⁰ intedim⁹ erũt om̃s nre opacoes iuste
⁊ iustũ ee q̄ sic fuit opatiui ul pt dici q̄
opari aliũ sint ptine aliũ puatie p eo
q̄ ē abstinendũ ab eo q̄ i nati eem⁹ opari
sic n. vr ap̃l dixisse 2⁰ pho⊄ q̄ ~~ab ad~~
hoc ptine opet̃ ꝫ ~~qd ad hoc~~ sbtrahit
s. ab eo q̄ debꝫ opari Dice⁹ i⁹ q̄ i i⁸ diffi⁸
tũ opari ẽmit ad opari dñi ptine ⁊
puatie ul ddm q̄ nemeꝫ lede no ē pnr
ut dicte iusti⁸ ꝫ i dicte. s. q̄m iusticia 9
riat̃ i iusti⁸ et excludit ea tũ q̄ i iusti⁸
act⁹ ē lede sic n. i iusti⁸ ē pnci⁹ ⁊ dicte
lede ⁊ alt⁹ q̄ exq̃ti s iuis sui no tbue
n⁸ snac sic e⁹ e iusti⁸ .. ii demo 9sili
q̄ 2m ini⁹ pcep⁹ pt poi q̄ns ad pma n⁸
age i hceptũ ¶ Ad aꝫ ddm q̄ no ē sr sti
tas i hac descp⁸ q̄ i⁸ ptica aq⁰ iusta op
an⁹ no ē ponca ad 9thedũ pte pore ꝫ ad
declandũ hitũ iusti⁸ ad suũ actũ sic p̃a
ptica ponta fuit ad ondendũ hitũ ꝑp̃ri⁹
ad obm sic. n. mag̃ pfce 9g⁰scim⁹ reꝫ
iusti⁸ sic ⁊ vides q̄ in diffi⁸ aggata ex
mli ⁊ forli no sr addit̃ forlis ad thedũ
mleꝫ q̄ mlis de se ipa 9uit̃ tũ diffinito
ꝫ addit̃ ad eius decore ⁊ explicatore
notitia diffiniti ¶ Ad aꝫ ddm q̄ ista clau
sula aq̄ iusta opan⁹ no debꝫ i telligi ca
the⁸ ita q̄ semp opem⁹ pnciar ꝫ ypo⁸ s.
q̄m oꝫ opari ¶ Ad aꝫ ddm q̄ ⁊ vo⁸ ⁊ v⁸
volum⁹ ꝫ volutate taq̄ p⁹ q̄ possu⁹ ꝫ tleꝫ
actũ v⁸ a' taq̄ hitũ i clinate ⁊ detiate
ipsa pom ad tlem actũ i⁹ i⁹ ptica q̄ ~~hitũ~~
¶ Ad aꝫ ddm q̄ no ois ē iustus q̄ vult iusta
p hitũ hit⁹ n. q̄ opam⁹ ⁊ volu⁹ iusta ē 2m q̄
iuste volu⁹ ⁊ iuste opam⁹ ⁊ c̃ Sequit̃ 3⁰ q̄
itaq̄ iuste velle et opari ē id q̄ p hitũ
iusta velle et opari

Marginalia (left): iustũ ē ⁊ ē gnia · ..ustificacõ · put a' hns · contrariã · ... · aũt ptinet̃ · ... iusticie · 9sr̃e aũt tulade · et ita diffi⁸ dicit̃ · claui p ... · obiectũ pp̃ũ ul · actũ pp̃ũ · ... · iniudius et ... · ...

Marginalia (right): i mutat · dictoe · gubnator psua abseñ dꝫ ea subsiois · nauis ut q̄ ad aꝫ · volut iusta no fac iusti dꝫ diffi⁸ a · volutate ꝫ ista pti⁸ hitus · et opat̃ iusta ꝫ dm p

Utrum habitus sit contrariorum

vel unius tantum quod contrariorum quia liberalitatis actus non solum sunt dare et expendere sed etiam uti et usu fruitur accipere et conservare que eis contrariantur sicut fortitudinis actus est aliquando aggredi quandoque etiam fugere quandoque sed aggredi et fugere sunt contraria. ¶ Confirmatur quia cuiuscumque operari sit quandoque et quandoque eius est aliquando operari contrarios actus quia aliquando debiliter et remisse et aliquando fortiter et intense sed virtutis est sic operari igitur. ¶ Item scientia conceditur esse contrariorum in primo libro et in 9° methaphisice hoc autem non est quia possit in contraria simul sed quia in unum contrariorum nunc et in alterum tunc sic virtus erit contrariorum cum operemur nunc unum puta dare et aggredi et tunc alterum puta recipere et fugere. ¶ Item habitus intellectualis sunt contrariorum 2° methaphisice et 1° 4° de anima patet quod eadem scientia videtur contrariorum esse ergo sicut habitus moralis erit contrariorum et quia quia contra sic habitus moralis et deviatus a principiis ita habitus intellectualis intellectus autem non addet sicut intrinsece ponitur et ita eadem ratio videtur utrobique. ¶ Ad oppositum dicit apostolus et tullius in sua rethorica dicit quod virtus est tamen habitus nature modo rationi consentaneus quia ex hoc habet virtus quod virtus ex consuetudine acquiritur consuetudo autem est altera natura propter rethoricae et quod consuetum velud innatum est sicut consuetudo natura sed potentie naturales non sunt contrariorum sed unius tamen ut dicitur 9° methaphisice et apostolus dicit sic non unde habet modum et scientias et in potentiis et habitibus ponitur quod eadem scientia videtur contrariorum eadem esse habitus et contrarius contrariorum puta a sanitate non contraria sed sana solum dicitur sanum ambulare solum quando ambulat ut utique sanus exinde quod patet quod non loquitur de habitu quando ponit quantum habitus intellectuales cum loquitur distincte de scientiis et habitibus non forte dicetur quod scientia operativa potest dupliciter dici primo in ordine ad opus quod sic potest in utrumque oppositorum et 2° potest dici habitus in ordine ad assensum quod deviat intellectum ad assentiendum potius vel ita quod per scientiam non potest potius oppositae assentire quo scientia ex parte actu suo 2° neque per scientiam potest neque pro scientiam potest sic assentire. ¶ Primo videtur quod habet apostolus per habitus intellectus habitus morales primo videbitur de eis quomodo sint unius et contrariorum 2° videbitur quomodo in hoc sic conveniant differunt vel differunt de habitibus moralibus et intellectualibus 3° videbitur de potentiis. ¶ Quantum ad primum videndum est ad quod virtutes et vitia inclinant dico primo quod si passiones et operationes considerentur secundum suas species virtus adveniens omnem operationem vel passionem deviate inclinat sic in talem quod fortitudo non sit deviate inclinat ad audaciam et ad aggrediendum quandoque et aliquando scilicet quandoque inclinat ad timorem et ad fugiendum nec sic devi vitiate inclinat ad mediam operationem vel passionem quandoque aliquando inclinat ad extrema unde dicit 3° huius quod nulla magis sustinent pericula quam fortis sicut fortis in casu passione vehementer assunt sed non ita media sed furore unde apostolus allegat homerum de virtute immitte furori et furore erige et de hectore de hanserea per singulas virtutes et ebulivit sanguis et addit omnia enim talia videntur significare furorem excitatum et impetum furoris quod de primo propter bonum operatur furor autem cooperatur eius ratio huius est quod virtute passionalem propter opus operatur sic recta ratio dictat salvo proposito opera

cos sub significat simpliciter modo dimo vero autem casu ratio iubet unum contrarium et alio casu relinquit. Patet primo quod attendendo ad species passionum et operationum virtus non est deviate unius quia aliquando possit esse contrarii unum est tamen quod eo quod contrariarum contrarium vel consimili virtus propter esse unius tamen quando sicut ratio propter dictat idem. ¶ Secundo dicendum est quod considerando passiones et operationes in ordine ad dictamen recte rationis ita quod eius de vel consimilis conditionis omnes reputentur operationes et passiones quas recta ratio iubet et contrarie quas recta ratio iubet et contrarie quas prohibet virtus propter inclinat in idem et numquam in eo contrarium propter inclinat in id quod hoc in id quod recta ratio iubet. ¶ De vitiis autem dicendum est quod contrario se habet virtutibus in predictis quia si passiones et operationes considerentur secundum eorum species vitium unum propter inclinat in unum contrarium sic quod numquam in reliquum nisi forte per accidens verbi gratia prodigalitas quantum est de per se propter inclinat ad dandum vel expendendum et numquam ad capiendum vel retinendum nisi forte per accidens puta quia multi prodigorum ut dent et expendant capiunt et rapiunt ubi non debent. Sed ad hunc nunc in hoc sunt prodigi sed illiberales ut dicit apostolus ita et audacia numquam inclinat ad fugam sed propter ad aggressum vel oppositum. ¶ Si vero autem operationes et passiones considerentur in ordine ad dictamen recte rationis modo prius exposito tunc est manifestum quod vitium non inclinat deviate in idem sed quod aliquando non inclinat ad contrarium hoc est dictum quod vitium aliquando inclinat in id quod recta ratio dictat iubet vel iubet et aliquando in id quod prohibet verbi gratia quandoque recta ratio iubet aggredi hostes et exponere periculum usque ad mortem contrariam aliquando quod ad hoc audacia inclinat et ratio dictat recedere tunc audax aggreditur periculum et mortem. Sed si quis vult ista videre debet attendere quod dictum est in 2° libro scilicet quod habitus ad operationes inclinat consimiles hiis ex quibus generantur exponere cedere namque in voluptatibus efficimur temperati et effecti maxime possumus recedere ab ipsis sicut dicit apostolus nunc autem virtus generatur ex operationibus recte rationis et dictatis propter quod virtus propter ad operationes recte dictatas inclinat. Accipere autem unde casum diversitate quales ille sint secundum eorum species virtus autem generatur ex operationibus potentie rationis dictamine pervenientibus ex impetu passionis propter quod vitium inclinat in operationes sequentes impetum passionis. Accidit autem quod passio ad id inclinet quod recta ratio iubet et ad contrarium. ¶ De habitibus autem intellectualibus quandoque pertransiendo dicendum quod habitum intellectualium quidam sunt speculativi ut forte scientia sapientia et intellectus alii autem sunt practici ut ars et prudentia quod differunt in hoc quod speculativi finem suum habent scire et ideo sistunt practici autem ulterius tendunt in opus. Sed in sciendo autem duo sunt primo est apprehensio terminorum et propositionum secundum est assensus vel assensus facere. Sed pro primo tamen habitus speculativi quam practici considerari dupliciter primo in ordine ad apprehensionem suorum obiectorum 2° in ordine ad assensum vel dissensum sed ulterius hoc practici considerantur in ordine ad opus ad quod finaliter ordinantur. Sed primo quoniam modo manifestum est quod idem habitus contrariorum quod unum contrarium per aliud cognoscitur et privatio per habitum apprehenditur ideo dictum est quod contrariorum eadem est disciplina.

virtute et furore

nauro

fortis

virtum

in virtutibus distinguitur per se obiecta

obiecta vero

¶ Cum autem habitus intellectuales considerantur in ordine
ad assensum vel dissensum sic est proportionaliter dicendum
de eis sicut de virtutibus moralibus. sicut enim virtus
moralis inclinat voluntatem ad prosequendum quod
est et fugiendum quod non est, ita virtus intellectualis
inclinat intellectum ad assentiendum vero et disse-
ntiendum falso. ¶ Cum autem habitus perfecti intellectuales
considerentur in ordine ad opus, dicitur quod potest quod ars potest
esse virtus quia oppositorum medicus enim per habitum me-
dicine potest occidere et sanare et edificator per
per edificatoriam potest facere firmam domum et infir-
mam. secundum rectitudinem liberam voluntatis quod non desidera-
bit primum. hoc faciet quod dicitur 2o methaphysice potestas
... autem non sit se habet sed potius determinatur ad unum.
Non est quod ipsa intentio conveniat virtutibus morali-
bus ut apparebit in 6o quibus non contingit male
uti ut dicitur primo rethorice. ¶ De predictis autem breviter
modo consilium transeundum quia de hijs forte melior
perscrutatio pertinet ad noticiam methaphysice et ad
3m huius. si enim per potentias intellectivas potentias cognosci-
tivas sicut in tertio et potentias spirituales et volu-
ntate et appetitu spirituali de potentijs enim in tractatorum
naturale hic tractandum quemadmodum est quod potentie cognoscitive
sunt oppositorum in comprehendendo ut visus albi vel
nigri vel lucis et tenebre. similiter et in asse-
ntiendo et dissentiendo potentia enim est unius partis per
scientiam assentiendo et alterius per errorem. Et forte in
brevius potentijs quibus naturaliter assentit potentia cogno-
scitiva potentie et appetitive contrariorum esse possunt ut
eius quod est accipere et respuere prosequi et fugere
quod non prohibitum vitiorum vel impetum passionis acceptamus
et prosequimur id quod refutamus et fugimus
prohibitum virtuosum et premium determinatum rationis.
¶ Ecce in primo quomodo ad ducte precedunt visus
finis siquis consideraret predicta diligenter. [illegible]

Utrum legalis iusticia sit una

virtus specialis ab alijs virtutibus distincta videlicet a
temperantia et fortitudine et liberalitate. ¶ Quod non quia
2o politicorum dicit aristoteles non enim partes [illegible] est totum et primo
physicorum dicit commentator quod totum non est aliud nisi congrega-
tio partium et quod omnes partes simul non possunt dici
alia a toto. sed aristoteles dicit in 5o quod hec quidem iusticia
scilicet legalis non est pars virtutis sed tota virtus est neque contra-
ria iniusticie iniusticia pars malicie sed tota
malicia. ergo ipsa non est alia realiter quod ipse virtu-
tes. ¶ Item diverse virtutes habent diversa opera et
diversa obiecta. sed iusticia legalis non habet alia
opera quam alie virtutes probatio contraria sunt opera
iusticie legalis quod lex precipit et facere et eius
obiecta sunt contra quod lex iubet facere. ¶ Sed dicit aristoteles quod
lex precipit fortia opera facere puta non de-
relinquere aciem nec fugere nec arma abicere
et quod temperati puta non mechari neque contumeliari
et quod mansueti mansueti puta non percutere neque
contendere. similiter autem et secundum alias virtutes et ma-
licias has quidem iubens has autem prohibens. ¶ Preterea
quia que virtus specialis sit aliis actibus in se et comparationi-
bus entibus in actu non fiunt unum per se iusticia
legalis si non esset alia a virtutibus simul sumptis non
posset dici una virtus sed virtutes. ¶ Item nec
ipsa posset participare cum alia virtutibus communicari quod
est aristoteles quod dicit quod preclarissima virtutum videtur esse iusticia.
¶ Item si iusticia non esset ab alijs virtutibus dis-
tincta tunc non esset verum quod ipsa sola esset alie-
num bonum et quod ipsa sola esset ad alterum et tamen
dixit aristoteles propter hoc ipsum autem alienum bonum videtur
esse iusticia virtutum quoniam ad alterum est. ¶ In ista
questione varie sunt opiniones doctorum sed tamen omnes quantum
in hoc concordare videntur quod oportet ponere
virtutem perficientem hominem in ordine ad commune bo-
num quam vocant legalem iusticiam. quod declaratur
primo quoniam sicut ad perfectionem hominis in se ipso requi-
runtur habitus perficientes ipsum ad se ipsum ita
cum homo sit naturaliter animal politicum et civile oportet ad
eius perfectionem in quantum est pars politice communitatis
habitum ponere in eo perficientem ipsum in ordine ad
bonum politicum. cum omnis pars et idem quod est pars sit
resolutionaliter naturaliter ad ipsum totum et ordinatur
in bonum totius et cum non nisi laudabiliter se habere
bene ad commune se habere quia ad [illegible] sed tanto ma-
gis quanto bonum commune est [illegible] magis de quo dicit
aristoteles primo huius amabile quidem enim et unum soli me-
lius vero et divinius genti et civitatibus. ¶ Item
virtutes ad hoc requiruntur quod homo bene se habeat scilicet
prompte et delectabiliter et firmiter circa ea que sunt
difficilia ut apparet in 2o. sic deficientes
quod sunt in habendo se bene ad se ipsum et ad suos
sunt et deficientes in habendo se bene ad commune
bonum pro quanto homo magis inclinatur ad proprium con-
trarium quod commune unde 2o politice dicitur minime enim
cura sortitur quod plurimorum est commune. de proprijs autem
maxime curant. de communibus autem minus quam quantum
cuique pertinet. quod apud alios enim contingencia al-
tero curante negligitur magis sicut in ministrationibus
domesticis multi ministrantes quandoque deterius serviunt
ut paucioribus. ideo dicit aristoteles in 4o huius multi
quidem propria virtute possunt uti in hijs autem que ad
alterum non possunt hoc enim opus difficile. ergo necesse
est virtutem ponere secundum quam homo bene se habeat ad commune
bonum. ¶ Item sicut dicit aristoteles 4o huius aliquod ex
precepto vel dictamine sive vel alterius scilicet antequam sint leges
posite declarata ita quod neutrum oppositorum
facere esse malum. quoniam autem lex ponitur unam partem
precipiens vel prohibens multum differt preceptum enim
quod faceret quod lege precipitur vel quod faceret quod le-
ge prohibetur. ad talia autem secundum se in declarata
lege autem declaratur nulla virtus specialis dirigit
nos secundum id prescise quod ipsa est, autem per accidens eo
ratione medij preter solum exigit natura
et conditio talis materie. ergo indigemus virtute que nos
inclinet et dirigat ad operandum secundum legem hoc autem
virtus est necessario communis et secundum ea opus ipsum re-
fertur ad commune bonum eo quod ut dicit aristoteles secundum unam-
quamque virtutem precipit vivere et secundum unamquamque ma-
liciam prohibet lex et lex et omnis ponitur est ad
commune bonum propter quod dicit aristoteles factiva autem totius
virtutis scilicet iusticie legalis sunt legalium quod quidem
per legem posita sunt que ad commune. et hoc est notandum expressum
se cuiuscumque in exposicione dicti aristotelis quod iusta secundum
unum modum legalia dicimus factiva et conservativa fe-
licitatis et partium ipsius politice communitatis. ¶ Hec autem

9ᵒᵉ 9cessa· ia opiones diuisificat de dra
hui9 vtut' gnis s· iustitie legalis ab alijs
vtutib9 ¶ Dicit n· qdā q ista ab aīs sp̃ce dis
tincta e tm̄ diuisi diul'e nitit' onde qdā
n· ponūt q sit disr̄ q vtutes spāles di
gūt op9 suū ad ppⁱū bonū nā et si q's p
has vtutes bonū i tēdat alti9 cū q suū
op9 9t̄cat hō ut tū ul bonū vxoris ul parentū
ul filioꝝ ul familie ul amicoꝝ ul huiusdi
hij at omīs ut d' cyp'tis tal' sin re̅puta'
io ad istos age e ad se ipos age / si at ius
titia pti'ᵃ cū aliq̄s 9t̄cat op9 suū
tū hō facit ad ppⁱū bonū nā pp nos ips9
⁊ vēdim9 et emim9 ⁊ at pmutam9 p
iusti·ᵉ eq̄litate suam9 ul accipiēdo aut
rē ul alijs derebꝫ alioꝝ / sꝫ iusti·ᵃ legal'
opa sua digit ad gn̄e bonū ⁊ ap̄ʳ vis e
dic̄ se ē ēē disciplina q ad gn̄e ⁊ ad alias
vtutes 2ᵐ vnāq̄q disciplicaꝫ ¶ Hoc viso
nitit' illi pbāre q legalis iustitia sit
sp̄ece distīcta ab alīs vtutib9 p̄ᵒ qdā ex pte
finis q̄m ie vtes s̄t sp̄ce distīcte ꝑ fines
sp̄e dr̄ sic e de ipsis i' / ap̄ⁱ pꝫ q sic d' ap̄s
calo de fortitue om̄a deter'at fine / 10 ⁊ d' qᵒ
hui9 q si hic q̄de lucrandi g̃ mechat' ⁊ ac
cipiat hic a' apones ⁊ iactura pan9 h
at pp 9cupiscē. ꝫ ie at luxuriosꝰ vr̄ ēē vi
debit' ēē mag q auar9 ille at i iust9 luxu
riosꝰ at no ⁊ hō videb' rō'le 2ᵐ ea q v°· h9
dr̄ vt9 n· sp̄a' respicit fine pderia at
q ad fine vn d' ap̄l· vt9 q de itē cōꝫ rcāꝫ
pderia at q ad hāc ¶ Ytm p9 dicit q vt9
mo'alis q̄dā fine pderia atq ad fine facit
opa ronā' g° 2ᵐ diuisos fines dr̄ diuise
vtutes morales / sꝫ mīor pꝫ qz pᵒ pollice
dr̄ e q sp̄e dr̄ pollitⁱᵃ ⁊ ycōtu / si at dōj
⁊ ciuitas diff̄ multo mag ciuitas ⁊ hō pp
q aliq̄ cit bō pp se ⁊ bō gn̄e ciui'ᵉ ⁊ si no
eēt ita no in dige9 q monastica ⁊ de
pollitica ⁊ ycōica ¶ Yt ie vtutes s̄t int' se
diuise sp̄ce / q̄ꝑ sba s̄t 2ᵐ diuisas rōes for
males pfcī·ʰⁱᵃ p vtutes / ymo ēēs vtutes
no solū sp̄e dr̄ ymo n ēēnt eiusde gn̄is
saltim pxi q d' ap̄l· 10· meth·ᶜᵉ / q ancē
dunt q̄ꝑ no e gn̄is mī / sꝫ 2ᵐ alia rōꝫ for
le as pficit' p iusti·ᵃ legale ⁊ p alias v
tutes pᵒ q alia e rō hoīs 2ᵐ q hō ⁊ hoīs
2ᵐ q ciuis / nā 2ᵐ q e ciuis respc̄t' ad polli·ᵃ
gn̄itat' / rō at hoīs 2ᵐ q hō e absoluta / sꝫ
p iusti·ᵃ legale pficit' hō ut ciuis p alias
at vtutes ut hō / pp q ap̄l· i 1ᵒ qᵒ ⁊ 3ᵒ pollice
declat / no eade ēē vtute oīs boī viri ⁊
oīs boī ciuis ¶ Yt ie vtes s̄t sp̄e d'te ꝑ oba
forlia sp̄e s̄t d'·ᵃ sic e de ipsis q pꝫ 2ᵐ qꝫ di
uisoꝝ moꝝ assignādū oba i ap̄ vtutū / po
nūt n· ad q oba vtutū sp̄lⁱᵘ s̄t pa·ᵉˢ opa·ᵉˢ
huāne sp̄les ⁊ 2ᵐ sp̄les rōes obīn at iusti·ᵉ
gn̄alis e pa·ᵉˢ ⁊ opatiōes huāe 2ᵐ gn̄e
rō· s· 2ᵐ q reducibiles s̄t i gn̄itate ciuile
mō rōes ie s̄t d'te forlr ⁊ cāt diuisitate
sp̄ᶜᵃ hituū moāliū ⁊ q ad m̄ rō mō· i ente
mō· ⁊ rō entitat' i ente cat· / sabs sp̄e diu

iusticia legalis

sas pn· s· phy·ᶜᵃ ⁊ meth·ᶜᵃ ¶ Alij at dicunt q
q res ex q s̄t in nāte i sr̄e nob pa·ᵉˢ ⁊ ct
qs s̄t mē opatiōes s̄t oba vtutū / sꝫ 2ᵐ diuisas
rōes q 2ᵐ q ptinꝫ ad vnūq̄q hoīeꝫ p se
s̄t oba sp̄lⁱᵘ vtu / 2ᵐ vō q ptinꝫ ad re publi
ca hō e ad gn̄e bonū s̄t oba iusti·ᵉ legalis
⁊ ct ide reddit ut pⁱus ¶ Alij ponūt ut pas
siōes ⁊ opa·ᵉˢ huāe put s̄t 2ᵐ rēꝫ rōꝫ mo
dificables s̄t oba sp̄lⁱᵘ vtutū / sꝫ vtutes sp̄les
⁊ eaꝝ opatiōes 2ᵐ q ordinabiles i bonū gn̄e
s̄t oba legal' iustitie ⁊ mag ide 9clude q p9 //
¶ Yt ille vtes s̄t sp̄e diuise q̄ꝑ opa·ᵉˢ sp̄e s̄t di
uise q vtutes ⁊ pōe no s̄tut' d'iui n partiū
⁊ opa ipaꝝ / sꝫ opa iustitie legal' d'ta s̄t a
sp̄ijs opib9 aliaꝝ vtutū nā sic multe s̄t opa
tiōes d'te in hoīe 2ᵐ sp̄as ⁊ d'tas nās ptiū
hoīs ut q alia e opatio sp̄a manuū ⁊ alia
pedū ⁊ pt' has oꝫ ēē gn̄eꝫ toti hoī 2ᵐ aq̄ o
patoꝫ ita e aliq opatio sp̄a hoī vnicuiq ⁊ aliq
opatio toci9 opationis ciuilis q tū i cēdit
q̄lꝫ ciuis i q̄ ciuis / ⁊ ista vr̄ ēē opatio 2ᵐ
lege q ptinꝫ ad iusti·ᵃ legale ¶ Alia e alia
rū vtū q ptinꝫ ad vnūq̄q hoīeꝫ p se ⁊ oꝫ
aliq ēē vtes huiusdi d'isa opa digētes // Yt
sciēdū q sic e de ptib9 corpis ad corpus
ita pportinl' ēē vr̄ de ptib9 ciui·ᵘᵉ ad totā ci
uitate / sꝫ accepto cēbro in gn̄e cēbꝝ huā
noꝝ pfectissimo ⁊ 2ᵐ q̄tiātē ⁊ 2ᵐ q̄litē ⁊ oꝫ
sibi debitā dispōꝫ / 9stat q ei9 dispō ⁊ opa
tio e cēbri 2ᵐ se 9sidati optīa dispō ⁊ opa
tio / tū ista dispō ⁊ opatio ista no eet gnū
huāno corpi gn̄e·ⁿᵃ / no n· i eēt iuuētō i sanū p
no ⁊ vīo debili a' pui cordis q no saluaret'
mēbroꝝ armonia g· s·ʳ no oꝫ ut e pᵒ·ˡᵉ q
ista dispō ⁊ opatio q e optimū bonū 2ᵐ se
sit optima i ordie ad gn̄itate ciuile ⁊ ita
no erit eade vtus q iclinat hoīeꝫ ad op
tima opa·ᵉˢ ⁊ 2ᵐ se ⁊ ad optima opa·ᵉˢ ad
gn̄e bonū / iusti·ᵃ at legalis iclinat hoīeꝫ
ad omēꝫ opatiōeꝫ i ordie ad gn̄e bonū ci
uitat' ut dicebat' alie at vtutes i ordie
ad ipm̄ 2ᵐ se i'. ¶ Sꝫ ista opio no vr̄ ēē
va / pᵒᵗᵒ nāqꝫ cū eis q in hō iustitia legal'
distīgwat' ab alijs vtutib9 q ista digit
opus suū ad gn̄e bonū / alie at ad ppⁱū /
no vr̄ q iustitia legalis sit sp̄e d'ta ab aliis
q̄m si ⁊ vtuosi respiciūt ad gn̄e bonū ⁊ digūt
ad i·ᵈ suas opatiōes p fortitꝫ tp̄anꝫ ⁊ aꝫ
sp̄les vtes ⁊ vt9 i clinās hō ad gn̄e bonū
no erit ēētiat' a d' q ie vtes sp̄les hōe p
se notū / sꝫ sic e p pᵒ de magnificētia d'
ap̄l· no n· i se ipm̄ sūptuosꝰ magnificꝰ sꝫ
in gn̄a / s·ʳ pꝫ de fortitⁿᵉ / fort' n· ut d' ap̄
phsītū forti·ⁱˢ sustinꝫ piclm̄ mortis i bel
lo cū multa ēpi·ᵃ / sꝫ tū volēs bonū / sꝫ no bn̄
vr̄ qᵒᵒ rēa rō dictāꝫ possit q vir mag
n9 nulitū potēs pdesse sibi ⁊ alijs debeat
s̄n fuga cēꝫ exponēre morte n attēdit
ad gn̄e bonū / q ⁊ pꝫ p expositores / q cū
dixisſꝫ ap̄l· q fort' no e pm̄ 2ᵐ q̄ cū q
morte ul ct q̄cūq piclā sꝫ ct bona mor
te ⁊ optima picla / ⁊ q talia s̄nt picla
⁊ mors hoc d' experientiꝰ intelligēdū

esse de bello quod fit pro patria vel legum defensione et conservatione et in eodem concordat Albertus et alii expositores et ita patet quod fortis secundum habitum fortitudinis intendit ad commune bonum quod et innuit Aristoteles cum dicit concordes esse et his sunt honores in civitatibus et apud ipsos quae scilicet impendunt eis qui actum fortitudinis exercuerunt quia scilicet pro communi bono hoc fecerunt. ¶ Et si esset maxime fortitudinis esset legalis iustitia quam a fortitudine pro ratione operis in commune bonum sed cum non hoc sit secundum se et communiter civile sit quam communicatio sicut domestica quod oportet ponere esse eadem maxime virtute morale praeter fortitudinem et iustitiam legalem secundum rationem operis in commune bonum domus communis possint. ¶ Et cum aliqua virtutes moralis est operis sui esse propria maxime dirigere secundum exigentiam omnium circumstantiarum ... quod oportet quando ... quibus oportet et sicut vna circumstantiarum est cuius ut patet in 3° huius ergo si esset maxime fortitudinis vel temperantiae sunt optimum non solum boni proprii sed et boni communis ergo operari virtuose fortitudinis et temperantiae sit operabitur ergo non est virtus essentialiter ab istis diversa. ¶ Et ergo quod si aliquis sit virtus non attenderet in suo opere ad commune bonum sequitur quod in parte aliquam male operari quod est falsum quia virtutibus moralibus numquam contingit male uti communia patet quod possibile est quod operatio esset quamquam laudabilis secundum considerationem omnium circumstantiarum circumscripto omni communi bono quod tamen esset prava simpliciter quia lesiva vel impeditiva communis boni ut si aliquis tamen deberet villam suam defendere contra inimicos exercet actum veneris cum propria muliere ad quem actum ... si non oportet ad commune bonum et attendere temperantia inclinat. ¶ Rationes autem concludunt pro quaestione prime solutionem. Dicendum quod ultimus et communis omnium humanorum finis est felicitas et ipsam possint aliquid solliciter eadem esse unius cuiusque hominis et civitatis virtutes eorum esse videtur fines autem proximi virtutum sunt opera secundum rectam rationem modificata et unaquaeque maxime proprie est quod contingit recte agere et non recte finis autem temperantiae est opus esse delectationes tactus et gustus optimum et finis fortitudinis est opus operari circa timores et audacias et in his autem opera sunt optima quae perfecte commensurata sunt recte rationi secundum exigentiam omnium circumstantiarum et virtus talis perfecta est et perfecte finem suum attingit si autem opera ista fiunt propinqua debite commensurationi sed tamen non perfecte quantum ad aliquas circumstantias commensurata esse erunt bona sed non optima et ad hoc etiam finis virtutis sed non perfectus finis non ista virtus est perfecta simpliciter sed tamen erit virtus quae diminuta facit operationes ad rectam commensurationem quod in reddatur opera bona. Nam sicut dicebatur in 2° libro difficile est valde medium virtutis perfecte attingere et qui parum a medio declinat aut in maius aut in minus non vituperatur opus quod secundum eius substantiam acceptum non est finis virtutis quia potest aliquis opus idem secundum substantiam a virtute et aliquis a malitia procedere sed finis ut perfecte modificatum quantum ad omnes circumstantias secundum dictamen rectae rationis sicut non opus idem vel est felicitas vel ad ipsam progressive ordinatur prout exigit iam esse quod ordinatur et sic patet quod finis perfectus virtutis non est omnino separatus operis modificatio in qua finis consistit in hoc attenditur quod omnia ad operationem congregentur quae possint facere meliorem et omnia obviantur quae possunt eam reddere deteriorem. ¶ Dico tunc ad primam rationem aliquam quod nimirum opus esse bellica pericula sunt esse timores et audacias ordinare ad proprium bonum et ipsum ordinare ad commune bonum non sunt diversi fines virtutis et virtutum sed sunt diversi gradus unius perfecti finis fortitudinis virtus namque perfecta fortitudinis operatione optimum reddit esse timores et audacias secundum quod est possibile quod est ordinando sicut ipsum ad proprium et ad commune bonum si sunt possibiles et si non sit possibile sicut ipsum ordinare ad utrumque esse attentis sicut circumstantiis ordinat ipsum ad melius ipsorum. ¶ Ad aliam dicendum quod hoc est secundum quod possibile est per virtutes morales non habere rationem absolutam sed relationem ad omnia quae circumstantiae possunt operationes reddere meliores vel deteriores non. Nam est alia virtus fortitudinis qua bellat pro filio in quantum tu es dives aut pro tua familia in quantum tu es yconomus aut pro patria in quantum tu es civis sed omnia ista pro tanta parentes sicut possessiones familie sunt diverse circumstantiae ad quas oportet forte aspicere in opere fortitudinis exemplificando.

¶ Ad aliam dicendum quod obiecta fortium virtutum specie distincta non est propter aspectum ad diversas utilitates quae ex opere virtuoso possunt provenire nec propter aspectum ad diversas quascumque circumstantias quoniam eadem virtus est quae ad omnia talia sicut commensurata medii coniectatur sed forte quod obiecta virtutum fortium secundum quas distinctionem virtutis specie generi sunt res quae possunt apprehendi talis inferre passiones per quas homo potest inclinari ad operandum praeter rationem vel contra sicut cibi et potus et venerea sunt obiecta temperantiae secundum quod innata sunt inferre delectationem tactus vel gustus terribilia et sunt obiecta fortitudinis secundum quod innata sunt timorem inferre vel audaciam. ¶ Ad aliam dicendum quod eiusdem virtutis operationes non sunt pro eadem secundum substantiam sed aliquando contraria Nam secundum habitum fortitudinis oportet aliquando fugere aliquando expectare vel aggredi cum in hoc sunt eadem ob quod sunt recte rationi concordes. Concedendum est et quod aliquando non esset eadem operatio in ea quam esset utilis vel quae ad bona exteriora acquirenda vel servanda et quae esset utilis communitati sed essent operationes contrariae sed nec propter hoc ponende sunt diversae virtutes ad huiusmodi contrarias operationes inclinantes quoniam esse virtutes morales essent per inventionem contrarie quod est impossibile sed rectae inclinationes quod sit attentis circumstantiis honestum aut scilicet ad utilitatem communem vel propriam operari virtus eadem moralis ad obtinendum quaecumque recte secretissimum sunt inclinabit. ¶ Ad aliam dicendum quod in hoc assignata similitudo tenet quod unicuique partium redundat in commune bonum totius et econverso propter quod possibile est ut quaelibet pars opus proprium habeat bono communi totius et quod ad commune bonum totius operetur sed in hoc est dissimilitudo quod corporis partes naturaliter ordinantur in suis operationibus homines autem virtuosi sunt quae sunt partes civitatis recte non autem est innata idem operari re vero ad omnia se habent ut patet 9° methaphisice propter quod concedendum est quod cerebro quod esset optime dispositionis et operationis in corpore forti et magno non esset conveniens dispositionis et operationis in corpore debili et parvo quod ceteris partibus et toti non proportionaretur sua actio sed sua nimia actio destrueret totum corpus sed optimus homo per virtutem moralem perfectam semper

[Marginal notes:] monarchias; tria; Aristoteles quod esse sit virtutis cuiuslibet hominis et civitatis; pater aut prius possessionibus ...; proprium bonum

modabit sua actoz & variabit 2m formaz rois
oria ?sidantis & pondantis q meliore vel deterio
re reddere pnt omez opatoz pp qz vtus mora
lis eade ponentes pp hnte pficitur & i omi
tepu opus eius bo reddet ¶ Alij aut qd cu p
cedentibus eade hntes opinioez qm ad ho qz iustia
legal sit specie q.ta ab alijs dicunt qz iusticia
qmt de legali dca & de pticulari phus autua aliquibus
alijs distinguit qz ipa e ad altm alie aut sic
ad se ipm scz q.o sit ad altm magis qz alie
vtutes declarant sic p.o qd dnt qz oi vtuti
qnerit ad altm ee mltis modis p.o qz opus
eius cu alio exemplificet ho apprs de forti ne
de libalitate qz n forte de tpantia & ad ho appz
de tpantia qm ad veneos actus ¶ 2o qz vtus
e ad altm pse 2m eius ppa roz qz pse medi
at int circumstancias se tenentes copte i9 al
tius cu q opus sum exemplificet qm maius est
qz opus id i sua muliere eet tpantie qz eet i
tpantie i no sua si ad inimicos eet opus for
titudis qz no eet ad no inimicos & vnu ho h
i vade vel expectare eet actus fortitudis i vade
at vel expectare tectu no eet fortitudis sz auda
tie & dare histrionibus & pdigalitas dare aut
bonis & i digentibus eet opus libalitatis ¶ 3o vtus
qz e ad altm tanqz i comodu alterius redundans
qm ia dcm e qz opa vtutu pse transeunt ad
altm vel eent ocia & i comoda vel eent no
ciua g vtus qm ad illu transitu vel eent ocio
sa vel in comodosa vel eet nociua & i fructu
osa vel eet fructuosa & comoda p.mu dari
no pt qz n.a n.a ars hz aliquod ociosu ita ne
qz vtus ?ons certior arte n.c pt dari 2m qz
tc vtus eet i iq & pnitiosa oz g qz 2m 2m tn
situ sit comoda & fructuosa & no illi aq tn
sit g alijs .s. vel ipsis in qs transit vel g q opti
sit uti suffedio malorum quos vincas redundat
i bonu rei publice ¶ 6o qz declatu e qz i rep
batione predictis opinionis qz cuiusl vtutis e no
solu ad ppm sz ad cone bonu dirige pp qz n.o
dcorum modorum credunt iustiam ab alijs disting
wi pp esse ad altm sz 2m diuisas i tectas
dicunt sic sicus pp ho solu bn opatur qz opus
seu 2m se ipm e honestu ipsi opanti tc erit
opus libalitatis & vtutu aliorum a iusticia si bn
opatur eius g qz e ad tc opus opandu alti ob
ligatus ho erit opus iusticie & no aliarum vtu
v g si qz debes m. 10. i das m. 10. millu
e hic opus libalitatis sz iusticie si vo no sis i ad
q in obligatus & ex eo qz dives vides hoestu
e qz des m. 10. tn das est opus libalitatis & no
iusticie ¶ pz 1a qz alie vtutes sunt ad se ipm
iustia vo ad altm q ad intectoz finis g eius
opatur opatur .n. iustu qz opans ad tc opus
opandu alti obligatur a.o vo vtutes obli
gatur qz opus e hoestu opati // vltius dicunt
qz mrita sunt pcepta & ordinaciones ad quibus iustia
sz ortu ut dcm e pius pnt dupr obligare
bonos ad qs ferunt p.o qd d dnm cm co
na dnatois & sbiectois e qz sbditi obligantur
ad pcepta dni obsuanda io i nuitur dno
si ea no obsuet ¶ 2o ad se ipm i qm ea
q sunt iusticie hntes donu ?cesserint aliqui
quide vnicuiqz ppa a.a vo coma vel oibus vel plibus

v g maz ?cessit nobis deus corpus aut & vires
corpales deus & n.a possessiones aut exteriores deus
& n.a huana in a ?olsingdi aut ?cessisse & or
dinacoe dnorum sortes obligatur plom vel
illi no accipiat qz ppe ?cessit plo & qz si
accepit reddat n.c i.d p.t appet qz eius ambobus
e ?cess ¶ Ex hijs g mai ex & dicit qz oportet
duplice ponere iusticia vna .s. qm sibi opatur
ex eo qz ad opandu dno obligatur & hoc
e legalis iusticia q legalis legal a lege
dr pp ho qz opatur ad pceptu dni obsuandu cuius leg e notificatiua
¶ Aliaz & oz ponere iustiam qz sibi opatur ex eo
qz ad opandu sibi metipis opatur & illa
vocatur eqlis iusticia & dr eqlis ab eqlitate
ad qm sbi ?suandu int se obligatur mai
n. vr qz int sbm & dnm ppa vtute legisla
tore nulla eedi pt eqlitas ora .n. dnm pt
nullius .n. e n desinis auctoritate ppa ordinare sz
int hoies eidem ppo dno sbitos attendit
eqlitas nmo mag ut sit neuter alteri qz pn
cipatur sz qz eis a dno ?cessum e no h qz vnus
auffat ab alio magis qz eius ¶ Dicunt i isti
p.o qz iusticia ?nt accepta ad legalem &
pticlare distinguit spe ab alijs vtutibus pp
p.o pp fines qz iusticia opatur eius g qz opans
ad ho opandu alti obligatur alie aut vtutes
eius g opatur qz tc opus e hoestu ipsi opanti
¶ 2o pp oba qz iusticie oba st agibilia huana
sb rone debiti oba an aliarum vtu st agibilia
huana sb rone honesti solu ¶ 3o pp sba qz
multi ponunt iustiaz i volutate alias aut
vtutes in appetitu sensitiuo ¶ 1o dat isti qz iustia
legalis dr vt a iustia pticulari sn eqli quin ius
ticia ?nt accepta dicat ab alijs vtutibus
pp roez debiti vel oblegacionis oz si roes ob
ligacionis sint diuse spe qz & iustia spe disting
wat sz a.o ero obligacionis sbi ad dnm &
alia sporum ad inuice spe n a qz sunt 2m
hitudinem in eq vt dicebat ¶ Sz vr qz ista
opinio deficiat sic & pcedentes qz sic ar
guebat cuiusl vtutis moalis ee vr opus
suu et ppu in mo dirige et oportunitate oim
circumstanciarum pp qz oz attende ad omnes rones
vel debiti vel honesti vel vtilis vel delecta
bilis & ad omnes & o.tas rones vz i debiti e
pitudinis vel nociui & ex i & 2m collacoz &
?binacoz oim eorum ad inuicem aliud oz sit &
aliud aliter opari & 2m aliquam vtute relinquere
ad bonu vel mali rcte n attedendo et ea
i ope suo ?stat qz possit pue opari & ita
vtute moali ?tinget male vti qz no ?cedit
ut pz p.o rethorice // ¶ Ut ita eet factiue
posset pt videri ?stat aut qz pheticu fortitudis oz
aliquando fuge & aliquando expectare & aliquando sic manete
ee fugiendi & aliquando manete ee expectandi aliquando
aut sunt ad vtraqz pte ee forti & q equales v
g si expectes no potes euadere morte i q
morte ciuitas plimu depnificabit qz
pt pdesse ei multu sz si fugies et hostes
ciuitate i g dicet ut plimu depnifibunt
ea qz si expectasses armatus finisses aliquando
finisses de vitus & mors finisset tibi hoesta

perfecta aut fit in eis eqlit

Ponam9 i² q racces cop̄stracois excedat
rees in fuge i tm solu q si alq eet remo
ta ronu cop̄stracois rees fuge cent ma
iores/ mai e q in ho casu bonu ex exps
tate & fuge i hoesu vtus at q no ad oms
cop̄stracois rees attedet iclinaet ad fu
ga i² male/ io d² 2° hui9 q oms aie hits
adhoi inatq p̄ e s² decior & melior ad
ho & iclinat hr i² mai e q vtutes mora
les nuq reddut diuse p attede ad di
usas rees p q sit opadu ide op9 // Ro
nes at 1° ex decis sat solui pnt sic rees
predet opionis ¶ Alia e opio dicens q h
vt9 moalis no iclinet ad opp̄ ec ma ec
q opam ad alq op9 deciatu decriatre
supta expte opis 2m se eu alu forti do
iclinat ad fugiedu alu ad agrediedu & i pole
e q vt9 iclin ad opp̄ta ut opp̄ta sit sic iclinat
ad iudiciu rois i seqndu quiq ec elez mas
sua sinaint vt dcm fuit in 2° io dicut q
sic i intellu no sufficiut p̄decie sples et una
p mas sples agibiliu hianoz ad quos fines
i assequdas iclinat vnaq splu vtutu moa
liu s re gins p̄decia & q gins gstat int
oms mas agabiliu hianoz ita neco requi
i appetu gins vtus ronal pt sples q iclinz
appetu ad p̄decie gins finez in seqnda v g
veiet hostes q ro pscise ad mas fortit
attedes dictaz repelle pagssu ad q agssi
su fortit pgns iclinaz sil a ples eciui
sr in iustificatoe de se in vice gqret q i
instificat io pscise ad iustias attedes dit
taret iustificate & ad ho iclinat iustia vent
& alq ples ad quos alqs libalite ad alqs cu
opelia & masive ne & cis vtutib9 eet vtedu
q fatiem9 cu hc oia ul & cop pla face
no possu9 opteb reez pgnez p̄decia h
ad in vice oia gfre q melis & q mag
i digz attelacte ad singdi finez quiqz
indicam exseqndu reqrit vtus gins cu
nlla sufficiat spla ¶ hat gnez vtute dicut
ee legale iusticia q aliis libus vtutib9 diffre
dicut speci ppadm in spe mis diffre dicis
mechatz q ec qs i gm vsat a scis spa
lib9 q se ec mas spales ¶ Hec at gno vi
i spans hre p° q cu talis vtus opet alu
ad altm alu ad se ipm & alu ad gne bonu
& alu ad ppu & iusta d'r ab alijs vtutib9
p ee ad altm no vi q talis vtus gins si
cocedet debet mag dici iusticia q forti
tudo ul tpant ul a alia qnq vtus ¶ Et cu hc
vtus 2m dca no sumet 2m hitudiez ad
leges sn precepta leg nc 2m hitu ad gne
bonu q leges i tedut s 2m hitu ad gnez
p̄decis ec q libz ma roctinate no vi ro
q debz dici legal iusticia cu legale a
lege dicat ¶ Et si mae plin splu vtutu
sil otcurrit ec qs q h eet opandu si eet
pole & no eet pole s ec ad bn & pfce no
sufficiat una vtus spalis cu oms sples sil
ntete sufficiat/ na si ro p̄decial indicat
q ec e melis actu fortit opte & q actu
iusticie ul libalit oz p ho diffre ul permit9

dimitte mai e q ec vt9 fortit iclinabit
ad ipi9 actu agedu puta ad agrediedu vt9
at libalitat & iusticie iclinabit ad diffen
das/ et sua mas libalitas at no p iclinat
ad dandu ul cop̄ectadu s ad dandu qn oz
& no dadu qn no oz sit iusticia no iclinat
ad p corrigedu impios nc s p iustificadas
ipoz i iustificates s solu qn oz & inclinat
ad opp̄ qn oz pz q pte ples vtutes spales
sil agregatas ille ec q h mas sibi occurrete
porit optie se hre sn a vtute qm cenciet
d'ta apdus po. n. oz om diuso rois indicio
diusa cornde morale vtute s eade vtus
ec obm sun ppu ad opa indicia rois iclinat
eade n. libalitat vt9 nuc ad dadu nc ad
retinedu iclinat nc ad expedeu nc ad
accipiedu ¶ Ex ho i² in vi² mag va sina
eustrij qm & ipe mas dictae apd gcordat de le
gali n. iusticia d'r apl ipa qdz iustis vt9 q
e pfca s no simp s ad altm & ppt hoc
pclarissia vtutu videt & q ipa no e ps vtutu
s to vt9 neqz gria ps malicie s to malitia
wlt i² eustrij q in appe gtingit tplite ee
vtute una qdz nale de q d² in 6° libro q oi
b9 vi sinlos mox existe na agl & ent iusti
& tpati & fortes ¶ Alia & moale q apl vo
cat pricle q inclinat appetu ad ipaz roz
p q apl d'r q ipa no fit sn iusticia h et
vtus moalis diuidit i simplice & gponta
simpx e vnaqz vtus spalis accepta pscise
ec alq mas sm² reqs ut fortit do ec timoes &
audatias tpant ec delctaces tactq & sic
de alijs/ gponta at ex oib9 sing b9 agregata
pcez ad invice & ad p̄decia gnegoicez &
ita vtus no e ps vtutu s to & pfca vt9
& q vtuosi p vtute no solu e ad se ipm
age & ad suos s & ad alios & gne bonu
sit dcm e/ & vtus pei9 usu ad altm roez
capit & nome iusticie/ io tota p̄dca vt9
gons 2m sbaz d² vtus & iusticia 2m diu
sas rees vt9 n. d² 2m q e hit9 pficies hn
te & op9 ei9 bonu reddes iusticia vo d²
pnt i tedit ad gne bonu/ ad aliu opat
& hoc i tedebat apl cu dixit q at diff vt9
& iusticia ho mai e eade vt9 ee a no ide
s 2m q ad altm qdz iusticia 2m at q talis
hitus simpr vtus & exponies eustri9 d'r
iusticia to & oib vtus e s no una qdz & ps
q at dist dit vt9 vlis qdz & talis iusticia
mai/ ambe n. s tota vtus & ex oib9 agre
gata 2m roem ro at & ee dent ad invice
2m q to e vlis vtus e hit9 aie optis iusticia
at vsus ecles hit9 ad altm ex n. assensu &
dissensi vide gontia 2m sbm & idz no hc ita
q vlis vtus & talis iusticia/ d² & eustri9 q
hc iusticia pfca vte dit hac ppone s. qm ad
altm vsu relatu hc ¶ Hec at iusticia lega
lis noiata e ex eo q ad q i tecez leges
ad eade i teco ipa opat/ ferunt n. leges
ad gne bonu & ipa ad gne bonu opat/ cu
q leges & ipa legalis iusticia eande mas
i respiciut s. oia gnit ec q gtingt ho rte
age & prare pcip n. lex ec vtutes oms
& malitias ho qde iubes ho qde phibes
ut d'r apl & ipa & iusticia e to & oib vtus

opoio

iusti

pd'r

sic dem fuit ¶ Dicit at ipa iusticia sbar abv
qs speciali virtutu et g sbar vnicez sic totu
tu qz sui pte qm ipa sic dim e ex oibus alijs
integrat ¶ Quc advertes qcedendu ee vr q ipa
legal iusticia no e aliq spes vna virtutis sic n
toty mundus e aliq spes vna vtis / sic n toty
mundus e aliq spes vna et tz tn ipa vtus
vna d sic mundus totus e vnu ens pom en
tiu qtinecia et ordinata agreg̃ata et qnexa
et ipa q virtutes spales emia / sic totu qz
ptes / sepe naqz videns aplo qiuctu enuia
te qz form et q materia q sit ps eius / quo
at sola iusticia sit alienu bonu su ad altm
satis apparet qz n vty ad altm ee pt s ad
qne bonu / sz hac no n inquam iusticie vo as
sint / nulla i virtutu intelligat alienu ee bonu
n p iusticie vo int assumpsisse / q tn vo qmis
iusticie et alijs virtutibus sic dem fuit nulla
e dicta spalis virtutu x bz e cuiusda pfco
pfectas om virtutu ex plitato / quitur 4o

Utrum pter legalem iusticiam

nitte sit alia ponende iusticia ptie / Et q pt
totu q oms suas ptes includit nulla e a
ps ponecum x bz iusticia legal to vty e
qple spales oms qtines virtutes / g p ea
n a poda e aliq vty ¶ It alia iusticia ptis ul
dre a legali iusticia sic ps a toto / ul sic
q vnu no includit in se reliquu x bi p oo
tc no vr q solu ponenda sit vna ptis
iusticia x bz tot q sit spales virtutes cu os
sit ps iustic legal et illa vtus q aps po
nit iusticia legale ul pticlare no plus
2m n nez debz dici iusticia q qz aliq vty
q vr i q e s ¶ In at distinguitur 2o ti iusticia
legal no erit ois et tota vtus q q iusticia
ptis no e ps eius / h e at q declarata i aliq
que ¶ Ad pm p aps in lra ¶ Dicendu pmo
q vty aliqua exeo iusticie n h q ipa e
ad altm / no at ad altm exeo q ad vxore
pria ul pentes ul filios ul filia ul amicos
h e n oia reputat ut una / pp q ad alios op
ari e ad nos ipos opari / sz exeo iusta d
ad altm h e ad alienos q s nobis affinita
te qiuncti st n vinclo ciuili / x 2m s q ho
na ciuile al e ut d p polli ¶ 2o Dicendu
q humanorum bonorum q st nobis ppa q aliena q
vo a nobis et alijs qmia / lz n n sint exclo
vi bonorum aliquibus appropriata pnez / tn boc ciuiliti
no expedit oia ee qmia sic 2o polli pbat
aps / Ideo sic d tulius in libro de offitijs
plima bonorum affecta st priuata aut vete oc
patoe ut in vatua tuenerit / aut victoria ut
q bella potiti st / aut lege pactoe pditoe
sorte et aliquo tli mo / ¶ Quod si ita e oportet
viru bonu no solu e ppa se hre bn sz
et e aliena et qmia s ut d tulius / q qmibus
ut qmibus vtat / puatis at ut suis / Unde
at plus volunt sibi vsurpare violabit
ius humane societatis / Bona at qmia q da

st tria / et q da aliena / tria n st i q nob lic
eas uti / aliena vo st in q n alz eis uti ut
ppris ea nob appendo / et c pz q oia q b9 uti
possumus hmoi bona dici pnt 2m duas rones
s q q st ppa q aliena ¶ 3o Dicendu e q vtute
ad alienos ee pt i tribus dupliciter vo peliate q o
vsine ul vo finar a o mltr / Dico at pcua
tie sine finar q dirigat opus suu ad alienu
bonu pcurandu saluadu ul augedu / Di
co vo vsine ul mlr q i ope suo vtit alie
no bo sibi ul alijs applicado ¶ Istis visis
dica po q penes pmu modu eendi ad alm
no sint iusticia q sit aliq spalis vtus
sz iusticia legal q e tota vty ¶ 2o dica q
penes 2m mo eendi ad alm sint iusticia
q e spalis q vtus distincta q certas spales
virtutes de qbus s declaratu fuit i lib 2o at
e ¶ 3o videb q o tris iusticia ptis sic pt
legale et q o no ¶ Pmu sic p q pm ista pp
etate q g oi vti no sint aliq spalis vty
ymo si aliquis ppe n aliquis i ponat oz ipm
qiuenire oi virtuti / sz opari ad bonu alius
pcurandu saluadu ad augedu g e oi virtuti
qm oi vti g t opari ad qne bonu / opam
ad alios in q no so exo nob et intrs x bz
et ex alienis ciuilis qmitas i tegre / g
iusticia dicta aliquis ppe no e vty spalis sz vty
to ¶ It 2m ho q e opari ad qne bo pcurandum
et saluadu sint legalis iusticia ut dem e
i aliq que q e to vty x bz vty no opat ad ale
nu bonu n 2m i tecte qmis bom pcuran
di ul saluadi i bor p qm rea vo nuq
videt dicare q ais ad bonu alius labora
ret n pp aliq ipor admvice qnexoez / Ubi
n n eet vnus ad aliu opari / sz alm nullaz
hnt nobiscu qnexione n i ordine ad ciui
le qmitatem cuius nos et ipi nalit sumus ptes
i q ho nalit al ciuile e et qmitatm ul in
ordine ad legales ul legislatores i tedetes
ad qne bonu / pz g ex q o vtute nos opam
ad aliu no in q alienus i toto x bz in q no
bis i lege ul pollitica qmice qmitty / q sic op
ando nos opam ad qne bonu h i pstat
ad iusticiam q e to vtus no aliq ps vtutis ¶ 2a
q p sic ee quicqz qtigit i nrs opatoibus
excessus vituperabilis et defectus pmus mo e lau
dab et bz et ee cua i digemus vte dirigete nos
ad mediu h sepe dem fuit i pcedetibus x bz i a
lienorum bonorum applicatoe nob ul alijs qti
git excessus pnus et defectus vitupabilis g ee vsu
alienorum bonorum i digemus vte / bor p p q ad
excessu q sic allegatu fuit a tulio n siqs a
liorum bo sibi dno i vito volunt vsurpare
nullaz de suis bois faciens illi recopesaco ipa
violabit ius humane societatis / Quicqz n 2m naz
ul 2m lege nrez effca st neo licite pt a
nob auferre ¶ Ad q ad defcm na vitupiu
e et simile pati iniuriaz poteti ea bn repelle
re / alios n dat alijs occasionez iniuriandi / qm sic
d aps i retholice iniuriatores solet iniurias
i ferre i desides / solliciti n e i sipse et i vcan
dos / no n pugiti plucio et i eos q multas
iniusta passi st et no resilierunt si n alios
ptent q masuenez in q defitiut a bia s
ma

assu(m)itur sed contra quod sicut est de eis loquens aristoteles capitulo de mansuetudine dicit quod in illa intentione supreme et familiares despicit similiter est. hoc tamen non obstat quod in quantum vertuntur contra virtute sed quod operantur secundum materias aliarum virtutum et quod non habent se bene circa passiones ad virtute alia pertinentes et tamen in digno humane natura fragilitas quod nisi multa capiens ab aliis possit sibi ad vitam sue sufficientiam parare etc. Sed igitur notum est sepe multa que aliorum sunt accipere et sibi aplicare male et quod est hoc potest esse vitium in destitui. Non autem illa sit specialis virtus distincta ab aliis. secundum aristotelem sicut illa est specialis virtus distincta ab aliis. que parcere non peccando quam aliam vel alteram attingit peccare non peccando quam ea etc. Sed sic est de ista virtute et de aliis probatur, sic quis rapiunt alienum domino invito et preter legem ipse vituperatur et dicitur iniustus unde et puniendus cogitur ad restitutionem. tamquam male acceptum. tamen peccatum non est contra fortitudinem que est circa bellica pericula, nec contra temperantiam que est circa delectabilia tactus nec contra liberalitatem vel magnificentiam que sunt circa pecunias divitias, ymmo potest esse quod non propter desiderium pecuniarum alienarum sed eo solum quod vult alteri nocere comburit domum eius ista igitur peccata non sunt contra liberalitatem neque magnificentiam et eius virtutibus etc. ¶ Item virtutes sunt distincte secundum rationem et speciem que sunt circa obiecta distincta a quibus virtus appetitus et inclinatus afficiuntur diversis affectionibus et diversorum morum secundum quod affectiones inclinant appetitum ad opera preter rationem etc. Sed ista iustitia et alie virtutes sunt huiusmodi etc. Ad quod videtur non posse bona propria bona nostra et bona aliena sunt obiecta distincta circa que vero appetitus afficitur et alia afficitur cum de pecuniis propriis et alienis dicitur capitulo de liberalitate. Unde quibusdam in tribus applicationibus aplicantur propter pecunias et tenaces et comedibiles ob dationes deficiunt autem accipere non appetunt neque volunt accipere. Hii igitur affectione inordinata habent ad proprias pecunias non autem ad alienas, alii autem sunt plures ad proprias non tamen habentes affectionem quam eas custodiunt consumant et distribuant quod tamen cessabit non possunt rapere alienas sed per quod patet quod sunt diverse affectiones et diversorum morum sed ista iustitia versatur circa bona aliena et affectiones diversas generaliter. Unde ipsa est circa honores vel pecunias vel salutem vel si quid haberemus uno nomine comprehendere hec omnia. Unde sic communiter dicitur circa quecumque bona est fortuna et infortunium. ¶ Et additur quod circa talia est hec iustitia vel iniustitia sibi opposita propter delectationem que alius lucri accipit in accipiendo alienum. hec igitur iustitia est circa quecumque bona aliena que possumus ab eis auferre nam circa talia versatur fortuna et infortunium. ¶ Sed alie virtutes sunt circa bona propria scilicet utendo eis sicut oportet, fortitudo namque corpore proprio et viribus corporis utitur ad bellica pericula temperantia vero bonis suis ad delectationes tactus et gustus, liberalitas autem et magnificentia bonis suis ad dationes et consumptiones, magnanimitas similiter suis honoribus, et mansuetudo cor non abire provocata aliquo vero virtutes utuntur propriis gestibus et sermonibus nobis vel aliis applicando per alia ad virtute et ad convenientiam utilitatis seu delectationis. ¶ Iustitia autem sicut dictum est consistit in alienorum bonorum usu prout nobis ea vel aliis applicando scilicet permutando vel distribuendo vel reddendo vel aliquo tali modo. ¶ Demum autem propter quod talis particularis iustitia sit preter legale. ¶ Dicendum quod ipse possunt dupliciter considerari

uno modo secundum quod virtutes sunt specialiter particularis iustitia prout est legalis quod ad modum alie virtutes speciales propter quod non est pars ea sicut pars non sunt pars totius complexum quod in se continet omnes partes. ¶ Alio modo consideratur quod ad rectas propter quas dicitur iustitie et cetera sed propter quandam rationem convenientie conveniat in quantum utraque dicitur quodammodo iustitia que est ad alterum tamen secundum speciales rationes eandem ad alterum distinguuntur, non enim est eadem ratio eandem ad alterum pervertere alterius bonum et uti bono alterius sibi vel aliis applicando sed fiunt rationes desperate quamvis virtutes que sunt ipse rationes se habeant secundum totum et partem, omnes enim virtus innata est operari ad alienum bonum sicut dictum fuit in autem aliqua sola vero particularis iustitia utitur bono alieno. ¶ Sicut ad hoc intelligendum potest adduci simile tale constat enim quod visibile sed habet in plus quam tangibile et se habent sicut totum et pars si capiatur secundum species secundum quas proprie qualitates et speciales dicantur etc. Omne enim tangibile est visibile et non econverso. ¶ Attamen ille species secundum quas conveniunt non omnes sunt speciales sed in quantum qualitatibus disponuntur potentibus proprium in mixtione secundum tamen alia et alia speciale non sunt speciales quam habet in quantum frigide vel calide sed vero in quantum colorate vel luminose. ¶ Dico igitur quod particularis iustitia tripliciter potest considerari. ¶ Uno modo secundum quod habitus habens principium et opus eius bene reddens et dicitur virtus. ¶ Alio modo secundum quod utimur ea in operatione materia quantum ad bonum alienum et dicitur iustitia particularis. ¶ Tertio modo in quantum bonum opus ordinatur ad commune bonum et dicitur pars legalis iustitie. ¶ Sed est predicta dubitatio nam dictum est quod iustitia particularis et iniustitia sibi opposita consistunt in usu alienorum bonorum alie vero virtutes in usu propriorum. ¶ Nam quod iniustitia committitur non solum alienis sed et propriis utitur rebus attendo sicut propter et propriis alienas. ¶ Sicut dictum est quod parentes et filii et amici reputantur tamquam unum propter quod ad ipsos est tamquam ad nos aggredior sed quod inter eos et nos locum habeat iustitia particularis et iniustitia ei opposita cum debeat esse circa bona aliena quoniam est similiter quod sepe fiunt inter eos permutationes et distributiones cum illi observatione quod spectat ad particularem iustitiam et non adiudicantur se gerentes super iniustificationes et homo qui patrem occidet vel uxorem punitur tamquam fecisset contra iustitiam. ¶ Item fortitudo est circa aliena pericula et hostes, similiter mansuetudo et iracundia sibi opposita et possunt agere circa aliena ut si quis propter iram perutiet proximum, similiter liberalitas et opposita sibi vitia utuntur pecuniis alienis nam ad liberalitatem non solum spectat datio et consumptio pecuniarum sed et acceptio et retentio sicut igitur liberalis contingit dare suas pecunias suis alienis sic et liberalis contingit recipere pecunias alienas. ¶ Item dicit aristoteles aleatorem mortuorum spoliatorem et latronem illiberalem esse, latro tamen accipit pecunias alienas. ¶ Item intemperantes possunt male uti alienis. ¶ Item contrarium quod oppositum magnanimo dignificat se quibus non est dignus honoribus si igitur tales honores sibi non debentur tunc dicitur aliis et accipit alienum. ¶ Ad primum istorum dicendum est quod iustitia proprie se non utitur bonis alienis sed et propriis ad commutandum cum alienis ut sic possit accipere aliena. ¶ Ad secundum dicendum est quod parentes filii fratres amici et tales quidem habent bona privata et divisa que communicare volunt nec tenentur ut sic reputantur tamquam communia propter quod iniustificatur qui magnanimus in alterius bona apponit ipso invito unde si uxor et filii sunt in possessione rerum patris vel mariti tamen hoc est ad declaratum usum et usus ad aliquid certum propter quod non possunt eos occidere vel tractare secundum proprium libitum voluntatis. ¶ Predicta

tum custodiunt aliqualiter specialem affinitatem ad invicem per quam si unus agat ad aliquem bona sua retinendo et salvando dicitur agere ad se ipsum. ¶ Tertio secundum quod fortis non agit contra hostes ut eos sibi accipiat et applicet, sed ut eos repellat ad suam vel publicam rem salvandam; nam quicumque fortis intendat sibi hostes et res eorum accipere et res ipsorum sibi applicare in lucrum, hoc est quoniam iuste principes civitatum et civitates invadentes sui principis defendunt eos accipere si valet, propter quod iste rem suam retinere et non alienam; quod autem bellantes ad quos non competit iustificant manum in rem alienam ponentes. ¶ De mansueto autem et irato dicendum quod alium non in re sua agit ut cum pater verberat filium vel magister discipulum ad castigandum alium autem agit ad correctionem et tamen non est iniquus cum mansuetudine vel iracundia correxerit iniustificationem. ut iniustitiam quod patet per philosophum in libro isto dicentem: quod autem scienter non quidem per consilias autem iniuste nocivum iniustitia est, puta quecumque per iram et alias passiones que sunt necessarie. ¶ Contingit enim quod quis virtute agere prave non solum propter vitium sed sepe per passionem ut bene dicit philosophus loco predicto: quod quidem per iram vel alias passiones nocentes vel potestate iniustum faciunt quod enim iniustificationes sunt non quidem iniusti propter hoc neque mali spiritualiter neque enim propter malitiam nocivum. ¶ Dicendum etiam credendum esse quod alium contingit virtutes alias aliquando iniuste operari circa res alienas, sed patiens potest enim magis et sepius operari circa propria et quam circa res alienas operantur, non tamen est opus esse iustum vel iniustum secundum proprias iniustitias. ¶ De liberali autem et illiberali sic dicendum est quod accidit alium eius uti rebus alienis, sed ut sit contra opus ipsorum esse iustum vel iniustum propter quod dicit philosophus quinto huius: quod ad retributionem faciendam et equalitatem iustitie servandam refundatur ei qui gratiam fecit. ¶ Et hoc modo dicatur de casto et incasto. ¶ Ad rationes principales patet ex hijs [illegible]

Utrum iustitia sit preclarissima virtutum et maxime perfecta virtus

¶ Et arguitur quod non, quod ex hoc aliquid dicitur magis tale quod est tale simpliciter et secundum se ipsum quam ex eo quod est tale ad alium, verbi gratia ignis qui est simpliciter levis est levior quam aer et aqua que sunt leves ad terram, sed dicit philosophus quod iustitia quidem virtus est perfecta non simpliciter sed ad alium. ¶ Item iustitie usus est ad alium, aliarum autem virtutum usus est ad se ipsum propter quod dicit philosophus: quod alienum bonum videtur esse iustitia sola quoniam enim esse videtur ad alium. sed melius et perfectius est se habere bene ad se ipsum quam ad alios cum caritate qua quis debet se ipsum magis et prius diligere quam alios. ¶ Item ista virtus est difficilior que est circa difficiliorum operationes, sed fortitudo et liberalitas sunt circa difficiliora quam iustitia primo et quarto patet secundo huius ubi dicitur quod circa difficilius semper ars est et virtus, etenim bene melius in hoc, videlicet bonorum, sed quod circa fortitudinem operari est circa mortis periculum operari ymmo et in ea sustinere vulnerum periculum et mortem omnium autem terribilium mors est propter quod hoc opus est omnium difficillimum. ¶ Item videtur deliberare quem difficilius et excellentius videtur dare propria bona quod pertinet ad liberalitatem quam reddere aliena, nam qui non vult reddere aliis quod suum est quomodo de proprijs dabit ei propter quod quarto huius dicitur quod facilius est non accipere quam dare propter quod enim minus amittitur ut non accipiunt alienum. ¶ Item dicit philosophus quarto huius: amator autem maxime liberalis est corporalis in virtute. ¶ Item in genere perfectorum sit virtutis secundum maxime amari et diligi quod liberalitas sit virtutum maxime perfecta.

¶ Oppositum quidem dicit philosophus: iustitia quidem virtus est perfecta non simpliciter sed ad alium et propter hoc multotiens preclarissima virtutum videtur esse iustitia et neque hesperus neque lucifer ita admirabilis secundum iustitiam quam omnis virtus est similis et perfecta maxime virtus. ¶ Huius rationem videtur assignare talem: virtus est maxime perfecta secundum quod habens ipsam potest non solum ad se ipsum virtute uti sed etiam ad alium. in hijs autem que ad alium non possunt uti dicit philosophus. sed iustitia attenditur secundum usum virtutis ad alium. ¶ Respondendum est de iustitia legali primo, secundo de iustitia particulari. ¶ Quantum ad primum dicendum est quod iustitia legalis est omnium virtutum perfectissima quod satis videtur consistere declarare ex prius dictis. virtute perfectam dicere voco si virtutem dividamus in moralem et naturalem. ¶ Naturalis quidem imperfecta est, moralis autem perfecta secundum philosophum naturalium imperfectorum dixit philosophus: et enim pueris et bestijs naturales existunt habitus sed sine intellectu nocivi videntur existentes. ¶ Secundum autem morales per earum perfectiones dicit philosophus hominem esse simpliciter bonum. ¶ Secundo contingit virtutem dicere perfectam et virtutem moralem dividamus in particularem et totalem. totalis erit perfecta, particularis autem imperfecta. ¶ Particulare autem virtutes dico unamquamque specialem virtutem circa speciale materiam ut fortitudo circa timores et audacias, temperantia circa delectationes tactus et gustus etc. ¶ Dico autem totalem virtutem ex omnibus specialibus vel particularibus aggregatam; omnes enim virtutes morales habent ad invicem connexionem in appetitu propter quod sic dicitur constituere unum totalem habitum per aggregationem. ratione igitur totalis virtutis particularis dicitur imperfecta et e contra dicitur totalis perfecta ratione particularium quoniam sic dicitur secundo physicorum totum et imperfectum et idem penitus a perfecto secundum naturam. ¶ Adhuc autem virtus aliqua particularis potest capi dupliciter: uno modo prout alium sine aliis in appetitu [illegible] ut si quis temperatos per exerceat actus, non autem fortes vel liberales fiet aliqua in eo temperantia sine fortitudine et liberalitate. alio modo prout in appetitu connexa est cum alijs virtutibus. et primo quidem non est possibile aliquam virtutem specialem perfectam esse neque firma non solum ex eo quod est tota virtus, sed et ex eo quod sepe contingit ut non potest circa propriam materiam actum suum propriam exercere nam si aliqua deficiet virtus statim in singulis passionibus quas ista virtus innata esset mediare quarum impetus impedit appetitum abinclinatione aliarum virtutum. verbi gratia si toto tempore vixisset temperate non tamen actum fortitudinis exercuisset et tyrannus per vulnera et minas te cogere vellent ad actum intemperantie potest accidere quod tantum est in te impetus timoris et concupiscentie quod iste tua superabit temperantiam et eius inclinationem devincet quod non fecisses si habitum fortitudinis habuisses et similiter econtra quia enim homo in actu iustitie vel fortitudinis fuit exercitatus seu habituatus si tentetur cum concupiscentia cito franget. ¶ Sic de salomone apparuit et de david maxime est igitur quod speciales virtutes ista quod secundum se non habent perfectionem et firmitatem accidunt ex hoc quod fuit per virtutes totales in quantum ad invicem sit connectuntur propter quod ipsa totalis virtus ymmo perfectior est quam specialis et quam specialis perfectior secundum ipsa est plus totius virtutis quod quia ipsa sit perfectissima secundum se ipsam operata. ¶ Sed iterum ipsa totalis virtus cum per ipsam homo sic inuatus agere ad omne bonum quod possibile est opus dirigere potest ex parte considerari uno modo perfectissime ut per eam homo inclinatur ad bene se habendum in agendo ad se ipsum et ad suos. ¶ Alio modo perfectissime ut per eam inclinatur ad habendum

se bn in agedo ad alios ¶ 1o ut pcta iclinat
ad bn se hndu sil in agedo ad se et ad suos
et in agedo ad alios s. ad cne bonu ¶ Dicta at psi
ces s pnt si 2m toez tn 2a no sit 2m re q
tu nali ho afficit mag ad se ipm et suos
q ad alios et mag ipemz et sui gtinue occrrt
sibi i suis actoibus q alij no ntte e vt pnis
asswescat opari ad se ipm q ad alios s. ad
cne bonu qm pius bn se heat ad se ipm et
suos &c. Bz pole e eq s. q ali q asswetus e 2m
cez spez v opari bn ad se ipm et ad suos no
du tn ad alios & sic m tdo qipe pt sufficiet
oms circustatias copte sui et suorum attende et
2m congeriu cbinatois illarum opari ut cz q
s. pt ad se ipm et no ad alios vo dicebat
aplus multi ad vtute pnt vti in hijs atq ad alia
no pnt ¶ Bcdm ho q mai e qvtus to pos
supta s. put reddit hoiez pfctse bn opa
te ad se ipm et suos no e pfcta vtus omo
qm ipa no pt opus bn dige et optie tu no
itedat ad oms circustatias et ad oia q pnt
redde opaom meliore et q michil itedit ul
moditu degm bono ¶ Bz to vtus 2o accepta
pfcta e tolit qm ipa pt ad omne bonu et ppu
et cne opus sui dige put fuit optimu et 2m
ipa vtute pfctaz et no 2m impfctaz cne pn
cipali ¶ Non po pollitic. pnt qdam pfctaz hre
oz morale vtute & Et ho intedebat aplus
i 1o po dicens 2m principatus viru ondit ad
alteru n. e i cmunitate na pnceps pssius qdag
q sit ad se ipm et amicos vtit malitia quod
n. faceret ad alios & Opcius q no solu ad se
ipm vtutes s q ad alteru hoc qdam opus diffile
¶ Qui g tolis vtus no sit insticia n. put no solu ad
se ipm s ad cne bonu opat qm sic dr eius
cius ipa dr apfca i. acota vtus hac opoe s.
q ad alteru vsu relatu ht mam e q ipa le
galis insticia vtus e pfcta no q nalis bz
moralis et pfctor q no pcialis & Bz tolis
et pfctissima q no ad se solu opat s ad cne
bonu ¶ Ad huc at aliq dubitat ut dca q
s sic maim q insticia sit pfctissima vtutu
ing no solu ad ipm s sil ad ppu pt aim
tm has rones dimide & Dnus e 2m q rocez
aor debet nobilitas insticie s. aliq 2m q
ad ppu bonu opat alij s. q 2m q ad cne
bonu et alienu ¶ Ad q gmt videt 2m q
e ad cne bonu q e diuinius et melius bono
puato vn po hius & Bn ide e vni et ciui
tati maius q et pfctius ¶ Pfcta suscipe qdē et
saluare amabile n. et vni soli melius vo
genti et ciuitatibus et amabilius ¶ Tame q
hoc e na et vitas q ordiatme se plus dilige
q alios pp q vr melius opari bn ad se ipm
qm ad aliu ¶ Ad ho dici pt sic dr aplus i
2o hius q ad bonu cne opari e ad nos op
ti q sumus ps cmitatis vn sn qm bono
domus et ciuitas n. ppu bonu bn stare pt
n. pt de ppijs rebus bn disponē q no ite
dit ad cne et ho noiat aplus in hijs vbis
forteno e bonu q ipius sine ycomia neq
sine vniusalite addit aliq ipm alit oz dispo
ne i mali s. no attedenti ad cne bonu
Vl pt dici q i ope insticie iustus multo plus et pn
cipalius agit ad bonum ppu q ad cne bonu ag.

n. ad vtute vtilitez cmez & Bz pho itedit pmo
et pnti sibi bonu hoestu actiue si po vtute et opus
in tatu vtutis pp q eius aia decorat po hore ad
q sibi i pcededu cmitas obligat ¶ Hr at pfcis
sima vtus legalis insticia sic dr aplus pcla
rissia vtutu ee vt luna n. clarissia ee vr cu
no solu in se lucz s cu eius splēdor ad longinq
loca diffundit vtus at illa vr clarissima q
sint sua boitate q ho e aut insticia in q
ad cne bonu opat ¶ Depnti at insticia
cpata ad fortim dubitaret multi et varie
opinati fuit multi n. vr q fortdo sit melior vtus
fortit q ad agēda facilia no requir vtus et vl
no multa vtus ¶ Bz vtus eo eo dr maior q
pt in difficiliz actu vtus n. attedit 2m vltim
ing po pt ut dr po celi ho at no e ad facile
s id q e maxe diffile vtute n. leuatez mil
le taletorum dicit aore vtute leuare duorum
q no eet n. q difficilius eet leuare mille q
duo ¶ Bz fortdo e ut difficilius q insticia co
muta vl dispnna cu fortis sit copptae ter
ribilima et gtinuissima pm morte et ¶ Jt vtus
e aor q pt reglare aoez i petu pao forttdo
at e hius r maiore e in petus trsticie et tiors
spali mortis hunc regulat forttdo ¶ Insticia
at no regulat pe n. affcm ad lucru q no
e tati i petus ¶ Ut gfr ista q sic dr 2o hius
¶ Ai gcupiscencie qs vincit gtinetia eent de
biles gtinetia no eet ad magnu r vtus si
q debile rectificat pao no e mag vtus & Bz
illa q forte qto g fortior pao e tato vtus
aor ¶ Jt vtutis bonitas eo ho attedit q
iclinat appetitu ad obediedu roi q g ipm mag
iclinat e aor & Bz fortdo e hius pnta Ad ho
q appetitus sine et i mobilit et delectat obedi
at roi nctio e fortior inclinacio v ad opm
e fortior ectus & Bz trsticia corlis et timor
mortis q thit ad opm fortis st inati for
tius thē appetitu q affcto lucz q thit ad om
insticie r ¶ Jpte rones videt aqbus demoste
¶ Addut aliqui qsda ples rones adide qm
illa e melior q pfuat ho in sua libte
et facit ipm pncipari thē at e fortdo mag
q insticia vn po pollite dr q q no pnt pi
clitati vilit pui in vadecu st ¶ Jt bonu
e melius q arctius ut po rethorice dr Bz ra
rissie pnt hoies fi fortes pp ho q vtutes
guiane eo accius et rao casus accidit v de
beat fortis actus exercei et ipm et diffile
exerce eius at de insticia e ¶ Alij at dicut
om q pbat p gsidacoes aplus 3o thopi cma
melius e q tu qe i plibus e vtilius & Bz ins
ticia et tpanca st om tpe et oibus vtiles for
tdo at no n. tpe belli et viris deputis ad
bellu r ¶ Jt palia gsidacoz q melius
e q oibus hntibus ad ho no indigemus re
liqo ee n. e mag pse suffins & Bz oibus ins
tis ptibus no indigemus de fortine oibus at
ptibus fortibus ad huc i digemus insticia q
¶ Jt rones adide sumut po pollite pm vtus
e melior alijs q debz stude legislator mag
& Bz mag dz stude ad insticiz q ad fortia
ut dr aplus et pbat q indigemus fortine
tpe belli et no vacacois insticia at i di
geremus tpe belli et pacis vacacois et no

vacationis modo legislator magis studere debet ad ea que pacis quam ad ea que belli et ad pacem quam ad bellum/ quod etiam probat philosophus quia politicus magis debet attendere ad meliora et ad fines. Sed bellum est pacis gratia et non vacatio vacationis gratia
¶ Item virtus est melior que est operativa vite melioris sed iustitia est in vita meliori quia sicut illic dicit philosophus est vita et vacationum diversa et non vacationum et bellum et pace et pax est melior bello et vacatio non vacatione/ fortitudo autem opus est ad non vacationem et magis pace utentibus et vacantibus ut dicit ibi dicit philosophus ¶ Item idem finis est virtutis optimi viri et optime politice ut dicit ibidem optime autem politice operativa virtus est iustitia quia optima est politia in pace et vacatione in qua autem non est opus fortitudine sed iustitia et temperantia ut idem dicit et iustitia est optima virtus optimi viri ¶ Item patet hoc idem ex textu quo sic ex eo dixit philosophus iustitiam legalem esse optimam et preclarissimam quia est ad alterum. Sed iustitia particularis secundum eius speciale rationem est ad alterum alie autem virtutes speciales non. Sed ut se habet legalis iustitie/ quod iustitia particularis est aliis virtutibus specialibus melior et preclarior ¶ Ad huius autem questionis concordandam potest dici sicut dicebat tullius quod est 3 libri/ quod virtutes cum hominem quamlibet perficit in eius ipsa prodest ad aliam nulla nobis vel aliis ad quod bonum operandum virtus temperantia divicias exteriores servat/ corpus ab egritudinibus preservat/ dat usum rationis liberum/ et ad omne rationis bonum adipiscendum disponit/ fortitudo repellit inimicos/ libertatem in digentibus succurrit et aliis ¶ Item in virtus una dici potest melior alia duplex ratione secundum scipsam autem in ordine ad alia in quibus ipsa prodest nobis et aliis. Primo videtur quod fortitudo sit virtus maior et melior quam iustitia. Sed secundo contrarium ¶ Primum contrarium probatur via prima quia rationes que ad prioritatem fortitudinis erant adducte et ad hoc idem alia ratio potest dici ¶ Ad secundum contra dici quod fortitudo tempore belli et contra gementes adversantes est forte maior utilitatis quam iustitia. Sed ex hoc non sequitur quod sit simpliciter utilior ¶ Alia ratio videtur prima ratio ad alia pertinere adducte et nichil plus nam sicut dicit tullius in primo de officiis iustitie primum munus est ne cui quis noceat/ deinde ut communibus pro communibus utatur privatis et suis hoc autem omnibus et omni tempore necessarium est ad honorem et conservationem et societatis tuendam pacificam/ hoc autem fortitudine sic non semper indigemus tamen ea unde omnis bonum indiget pro ad interiorem mentis perfectionem ¶ Ad textum dicendum quod omnibus existentibus iustis non indigemus fortitudine quantum ad exteriorem utilitatem. Sed ad mentis interiorem perfectionem valet et continue precedunt omnes rationes que supra sunt exposite politice ¶ Sed si ulterius non nunquam dicebatur quia iustitia particularis est ad alterum precedat non alia precedit quod modo predicto. Sed nunc ipsa precedere videtur quod non secundum eandem. Sed valde disparatas rationes duarum iustitie sed ad alterum sicut dictum fuit legalis. n. ad alterum est quia alterius bonum procurat scilicet communitati particularis autem sicut procurat bonum de bonis alicuius ¶ Item eundem modum videtur quod temperantia debeat comparari ad fortitudinem nam sicut dicebatur in 3° difficilius est tristitias sustinere quam a delectationibus abstinere ideo fortitudo perfectior est virtus quam temperantia magis perficiens. Sed temperantia melior est quantum ad utilitatem quam nobis prebet exterius temperantia enim sicut et iustitia semper indigemus

ut politice dicit tamen in casu non est indigens alius fortitudinis unius viri plus prodest civitati quam temperantia cetera fortitudo n. magis est nata operari ad utilitatem communem quam temperantia/ temperantia autem magis ad propriam utilitatem quam fortitudo/ propter quod princeps et communitas magis extollit fortitudinem quam temperantiam/ unde ad hoc intendens aristoteles primo rethorice dicit necesse est maximas esse virtutes eas que aliis honoratissime siquidem est virtus potentia propter quod fortes et iustos maxime honorant deinde liberales ¶ Ad philosophum temperantia videtur validior comparatio quod ad sibi exteriora quam forti fortitudo/ quanto n. mala provolunt [ventur] hominum ex intemperantia dictum fuit in 3° ¶ Ad textum dicendum videtur de temperantia/ temperantia n. magis videtur prodesse quam iustitia/ iuste ad id aspicientes multi preferunt temperantiam iustitie et fortitudini dicentes quod homini sit melius esse quod homo sit dominus sui quam aliorum homo autem ut dicunt regit se ipsum temperantia autem familia et civitatem fortitudine et iustitia/ aspicientes autem ad communem utilitatem dicunt contrarium sicut statim allegatum fuit ab aristotele ¶ Ad 2m autem iustitia sit 2m se aliorum virtus et magis perfectius aperte quam temperantia dicunt aliqui quod non quam temperantia est circa delectationes tactus et gustus que sunt vite necessarie et nobis connaturales committi sicut dicit 2° huius/ propter quod difficilius esse videtur tales cohibere passiones quam delectationes que alium circa quam est iustitia ¶ Sed autem alii quod hoc non preferunt omnibus iustitiam quam magis videtur difficile iustum esse/ nam fortitudo et temperantia passiones habent adversas et multum impetuosas. Sed aliarum hinc sunt adiuvantes/ sicut n. alias in bello habet fortiorem mortem [stultitia] et timet bonorum amissionem in captivitate et similiter in quam incidit si inimici obtineret ¶ Item diligit parentes uxorem parvulos amicos propter quorum salutem nam multis eum periculosa sustinere/ sic n. bellat et alia bruta ¶ Item odit inimicos et ad eos [ira] assint si autem fortitudo operatur furor cooperatur sicut dicit in 3° ¶ Similiter in temperantiam siquidem n. concupiscit delectationem consuptorum sive temporalis/ timet egritudinem corporalem. Sed iustitie omnis modi passionum adversatur puta affectio lucri vel honoris/ amor odium timor ira et aliis propter quod et de hiis omnibus in quibus iudicia pervertunt declarat aristoteles 2° rethorice et hoc videtur non vim ut rationes aliorum concludunt/ propter id quod fortitudo sicut habet aliquas passiones vehementer impetuosas obviantes. Sed tamen plures habet alias adiuvantes iustitia autem nullas ¶ Sed tunc ad rationes ad primum dicendum est quod iustitiam legalem esse perfectam simpliciter potest intelligi dupliciter vero simpliciter i. ultra s. quantum ad omnes modos perfectionis aliorum potest habere virtus et ipsa est simpliciter perfecta ut dictum fuit/ alio simpliciter i. ad se ipsum sine relatione ad alterum et isto modo dicit aristoteles quod ipsa non est perfecta simpliciter. Sed ad alterum i. non solum est perfecta ad se ipsam sed ad alterum
¶ Ad aliud autem dictum fuit quod iustus operatur ad utilitatem communem ad bonum publicum in tantum maiorem operatur s. quod eius actio per hoc maiorem perficit et operatur virtutis intrinsecum decorat ¶ Ad aliud de fortitudine dictum fuit ¶ Sed deliberate dicendum est quod liberalitas non respicit pecunias nimias ut quantum ad sumendum et retinendum quod non est difficile. Sed quantum ad dandum respicit pecunias superfluas s. que non est vite sue et statum suo necessario/ de ista n. intelligitur dictum aristotelis primo quod liberalis est vehementer superhumndat in dando

d° fini i. ab ... sine additio ... est perfecta simpliciter

ut delinquens sibi inmoretur. ¶ Sed iustitia sepe respicit pertinentia aliena que essent valde necessaria vite sicut videmus de pauperibus, propter quod iusti fortiores sunt ad ista pertinentia aliena affectione quam alii sunt ad propria superflua et si inde non indigent considerat et inimicum vel extraneum similitudinem cum aliis multimodis passionibus efficiuntur sicut dictum fuit quod omnes rebellant iustitie, nam sicut dicitur 2° rethorice non eadem videntur amantibus et odientibus iratis et mansuete se habentibus etc. Sed aut omnino alia aut secundum magnitudinem alia, amanti quidem eundem quem facit iudicium aut non iniustum fecisse aut secundum parva videtur iniustum fecisse, odienti autem contrarium. ¶ Item autem iustitia quandoque est proximum vel amicum esse de pena generis corporis aut de eius depauperatione totali aut huiusmodi aut vel ad talia non secundum totum liberalitas ¶ Addatur quod creditur quod liberales magis amantur ab illis quibus prosunt attendentibus solum vel maxime ad bonum proprium vel commodum etc. Sed studiosis ad omnia attendentes iustum super liberalem laudat et honorat. Questio 4a.

(marginal note:) amicum et inimicum [illegible]

Utrum iustitia commutativa

et iustitia distributiva sint diverse species iustitie. Arguitur quod non, quia unum et idem non diversificat speciem eo quod solum in parte diversitas. Item aqua non sint species diversitas etc. Sed per iustitiam distributivam aliquis dat multis per commutativam autem uni soli ad quod fit commutatio ¶ Item quod distribuere non pertinet ad iustitiam arguitur quia iustitia est salvativa et perfectiva boni communis. Distribuere bona communia consistunt et cohererent ea, ergo non pertinet ad iustitiam, sed potius contrariatur ei ¶ Item opera virtutis et virtutes sunt in nostra potestate ut dicitur in 3°. Sed principales comparate omnibus non orbatur ut dicitur in primo libro etc. Sed distribuere bona communia non est in nostra potestate vel possit omnibus comparare, sed videtur ad solum principem pertinere etc. ¶ Oppositum dicitur capitulo. Et alii dicunt quod iustitia distributiva et commutativa sunt due vere species iustitie ab invicem distincte et specifice, quod probatur conatur per nos distincta appetibilia formaliter ponimus in appetitu distincte virtutis proprie et etiam aliqua huiusmodi possunt affici male etc. Sed bona communia personis particularibus distribuenda que sunt obiectum distributive sunt formaliter distincta secundum appetibilia a bono proprio que est obiectum commutative, nam aliter afficitur homo ad proprium et aliter ad commune sicut patet 2° politice ubi dicitur minime enim cura fortiter quod plurimorum est commune de propriis enim maxime curant. ¶ Item etiam in se ponenda distincte virtutes quia per affectus diversos repugnantes ad iustam rectam rationem, sed sic est de distributiva et commutativa, nam alia est recta ratio repugnantia cum princeps indigno plus et digno minus distribuit et aliqui dum accipiens plus reddidit minus quam princeps est infidelis toti communitati que tamquam iusto distributori bona sua commisit distribuenda. Unum bonis communitatis abutitur et non ipse peccat in commutatione etc. Sed in isto casu non exhibet quod oportet est aliqua et aliqua malitia et penis requirit aliqua et aliqua virtus ad eas tollendas. ¶ Item distinctorum extremorum formaliter sunt distincte medietates, quia secundum distinctionem extremorum accipitur distinctio mediorum etc. Sed in distributiva iustitia sunt extrema, scilicet agens et patiens distincta ab extremis commutative, quia in extremis distributive sunt princeps distribuens et bona communia et persone particulares in communitate. Sed sunt persone singulares; in commutatione autem est aliqua ratio formalis persone sicut est iniustus ut habeat ut est dominus rei etc. Sed princeps distribuens non est bonorum communium tamquam iusti persona vero particularis est dominus rei quam vertit in commutationem. Unde iustitia distributiva que attendit ad opera persone non est iniustus bonorum que distribuit est alia a commutativa que attendit ad opera persone ut habet plenum dominium in bonis que commutat ad alium. ¶ Sed forte sic dicitur non est necessarium nec rationes ipsorum multa capiunt que solummodo capi videntur, nam quod in rectore prima dicitur 2° politice magis est quod proprium et commune bonum sunt distincta realiter secundum rationem appetibilem et secundum ad ea afficimur non videtur, quia plus et minus non facit formaliter seu specie diversitatem, illud autem solum dictum est rectis principibus quod magis afficimur ad proprium bonum et minus ad commune ¶ Item non videtur istud ad propositum quia illud est primo de bonis secundum quod nostra sunt huiusmodi quando in communi aliquid autem in proprium sit. Nam communiter minus afficimur ad commune bonum procurandum et salvandum quam ad proprium ¶ Item iustitia autem perficit secundum propriam rationem quod distincte aliquibus et aliis virtutibus sive distributiva sive commutativa non respicit principaliter affectionem quod homines ad bonum sunt commune sive proprium secundum quod nostrum sed secundum quod alienum et cuius non est de affectibus nostris applicabile. Princeps autem qui si sua sunt ad placitum suum distribuit non conservatur iniustus dicitur aut iniustus, sed si aliqua bona communitatis vel sua fuerint aliquibus acquisita de iure per laborem in recompensatione aut alias et ista non debite distribuat iniustus est. Et si autem iniuste distribuat huiusmodi est aut quod retinet ad eorum que distribuere tenetur aut quia id non sibi sed communitati vult distribuere aut quia totum distribuendo plus dat indigno et minus digno ¶ Sed primo maius est quod ipse iniuste in commutatione eadem affectione peccabit, scilicet eo quod ad alienum sibi applicando affectum propter quod retinet non quod aliis debebat deinde. ¶ Si autem quod aliis debet restitutione retineat non sibi sed communitati adhuc id facit propter affectionem quam habet ad communitatem, videlicet quia ipse fuerit eius communitatis seu iniustus et retinet communitati est tamquam retinet sibi non in ordine ad commune omnes nostri affines tamquam nos ipsos reputamus et ita id reddit sicut prius. ¶ Si autem iniuste retineat sed tamen uni plus de debito alteri minus distribuat si hoc ex ignorantia non fecit hoc indubitanter fecit propter quod ad unam habere personam maiore affectione quam ad aliam; hec autem persona ad quam habet maiorem in ordine ad aliam est sibi affinis et vinculo propter quod iterum reddit sicut prius. ¶ Sed enim princeps non in persona propria sed amico aut applicat iniuste sicut et amicus pro amico communis ratio illius applicat ad quem in iuste non est. Sed amico ¶ Ex dictis autem propositum ratione illorum videtur posse conveniri quod iustitia distributiva et iustitia commutativa non sunt diverse species iustitie sicut et diverse species virtutis communis et illa non sunt diverse virtutes secundum speciem que in natura est affici appetitus secundum eandem rationem et eundem modum, sed et distributibilia et commutabilia afficiuntur appetitus secundum eandem rationem propter quod ipsum sunt iustitia distributiva et commutativa et minus eius appositum sicut visum fuit 1° ¶ 2a et ratio ipsorum deficit in casu quando iudex vel princeps iniuste distribuens plus peccat quia infidelis est toti communitati et illi in speciali quibus distribuit iniuste communitas ex alio motum sunt ex alia affectione peccatum unus quam alter sed ambo incidunt in peccatum et ex affectione applicandi vel retinendi sibi vel suis affinibus unde quod decetur est alii vel aliis unum sed aliquo peccat fur et latro tamen quia eadem peccat virtute, nec oportet si peccata sint plura quod virtutes sint plures naturaliter ut dicitur 2° huius. ¶ Principaliter cavenda

(marginal notes, left:) Mutuo ab utroque utrumque sunt

(marginal note, lower left:) producunt se invicem quod alia et aliud distributiva est commutativa; quod alia et ab illa dist. ... distributiva

mlt's mois d' dige at voo d. 2m. n. cingl
cuspatie no debita obs'uacoz fit pcam / s3
vtutf a' vnig e sil oms cuspacias obs'uate
/ Et eo° mai' e q 3a ro deficiat / na plimos
comos 2m diusas cuspacias acceptos
pt vna sola vtus ee medictas cuig e 2m
oms cuspacias obs'uate rcta roez // yt n' e
vm q dis'buie solu ptineat ad pncipe vo
singlares psone a' vni m' se dis'buut sic
a'q mcatores q pecunia sua sil eoponut
in cautie & p9 e' a'q sibi lucs ptinet & dis
tribuut 2m ppor'coez ad ipa pecunie q qlibz
exposuerat // yt sic ro alia pncipis ut pn
ceps ae psoe singlares ut singlares sit tn 2m ef
fcm eade q' vcq opari iuste sit dcm fuit
io no. drt vtq pecc i hoc & imo ad q & in
uat pt 1° q declat aps i polliticorum q eade
e vtus boi viri & altius & ea boi alti & boi
pncipis // Sr' ea ro no pcedit q no solu
pncipes s3 dns rei pt dis'buie sic dcm fuit
de mcatoribus q alii b' ipis i pali dis'buut
q erat ipsos i gm // yt no solu dm pmittere
s3 iniuriis sepe aliq pcco pmitt & pctator
p dno & itm silr sic dm sn mips ai ex eade
affecte pt b' ul pxois sins a'd iuste reti
ne // pp ho g' puto q iusticia dis'butiua &
comutatiua no sunt diuse spes iusticie s3 diusi
mo eiusde vtutf / aps at solz mos diusos
tales alii vocare spes vtendo noie spei large
/ & si ita fuit tc vr' q iusticia ptclarf i eius
toto ambitu sit vna sola vtus moalis 2m
spez spalissima // Cotra q tn dubitaces oc
curut pmo pp mltis iusticie dioz / a' naqz
iusticia sic dcm e dm decmuta / a' dis'bu
tiua / a' ptis ad ptes inf se comutaces ul
dis'buentes / a' vo adiudite reducete ad
eqle & iustu q iuste & modlit comutu e
a' & dis'butu / a' at d' iusticia pmicia / a' vo
pmiatia // yt diusa videt ee iusticia quida n
naturalia / a' vo q lege detiata pp q vr' q 2m
ea diuse poni debet iusticie // Sr' iusticia
opat tc pecunias tc hores tc bona corpis
puta tc lesiaes ul mesrcaes / hc at s' oba
disticta valde pp q eade vtus vr' ee tc ca
q silr tc oms tue pacoes opat iusticia //
p iniuste. n. es opat pp amore pp odiu pp
timore pp ira & aliis pacoibus sic dcm fuit i ca
qoe / q°° d° potest iusticia ee vna tm 2m spez
no a3 // s3 ddm e ad pma obieccoez q ees
1e iusticie diusiaes s' 2m diusos mos equan
di lucp dapno & eq° pmita. n. equat dap
nu lucs & pmiata eq° dis'butiua at equat 2m
geo'icam pporcoz & comutatiua 2m arismeticam iusti
cia n. ptis ad ptes equat 2m csensu pau
ptines at adiudite equat vbi ~~pt~~ ptes
dissecint // s3 in oibus hijs appetitus in natus
e diusari vni ex ho q inata sunt affici
ad alienu nob ul inis aplicado io forte
obm e vq ide & vq e eade vtus // ad a3
pt dici q lz bona tc q vsat iusticia sint
valde diusa 2m eas spales roes tn in
vna roe comi q' 2m q tc ea e iusticia sic di
cet i sepeti qoe // ad a3 videt in seqntibus
// pa & ro in pm° qoe adducta vide ex ilu
de pmob // s3 2a & 3a no bn cludut // ad
2m ddm e q iusticia no saluat bona coma

n ut in eis vti possit ille de comite & ut dis
bui possint ul q comite laborauerit a'. n.
nlli ul pauci vellent p comite laborare & pie
ret bona coma & p dis'butiaes iustas bo
nos comu ipa bona coma dedicut ad fi
ne pp q pcata erat & saluata & pp ho itm
pcant & saluat // ad 3m pt dici q alii
no solu ad pncipe ptinz dis'buie s3 ad
psonas ptclares sic dcm fuit & cessiue
q iusticia dis'butiua no e vna spes vtutf ppe s3 modus
qda mo lz qlibz vtus possit oibus no orbatf
i expse tn ho no e natu de oibus mois v
tutu & qd sequit alia qo / Queritur octauo /

Utrum iusticia particularis

sumat vnitatez & distinctoez ab aliis vtutibus ex
varietate & distinctoe obiectorum / sicut ipa
opa tc res no solu spe s3 gne distinctas
& ptinetes valde ad diusos mores na sic
d' aps ipa e tc pecunias & tc hores & tc
salute ul si qd e heamus vno noie cphede
[marg.: ul opoibus ul passios / at. q no e pvm obi c pcios]
h' oia g' iusticia no pt ee vna s3 spe ul gne
valde diusifiata // Item q potecie & habitus
distiguut p actus & actus p obiecta 2° de aia
1° vidr q originat vnitas & distictio acci
piat ex obo // Dcm ar' q ex opacoibus vtus
moalis respicit pncipalr fines pp q d' m
6° q vtus moalis fine pdecia vo q ad fine
facit opari & q vtus in eius facit rctaz pru
decia at q ad hat / g' vr' q vnitas & distic
to vtutu moralium sumeda sit ex fine s3
opato e finis vtutis ut pz in p° libri 1°
Item q opaces eiusde vtutf s' mltiplices
/ iusticie naqz e dis'buie comure / at i iuste
comuta & dis'butiua reduce ad iustu ul eqle
/ Sr' opaces fortitudinis s' alii agredi alii fuge
/ alii sustinere / g' ex diusitate opum no diusifi
cat vtus n' pons ex vnitate opis d' vtus vna
// Dcm argu' q ex passionibus quam ceiso d3
vtus sume vnitate & distictoe / tc q ipa p°
& imediate opat / s3 ho e tc paces quam pues oz
modare paces inclinates ad opus pum
q sit pole cumpte & delctar opari 1° // Item
q s' q iusticia ptclaris ca dis'butiua q comu
ta ect comes vtus q no e cocededu / q pz
q qlz istaz e tc oms paces amor. n. & odiu
pvtut iudicium / Sr' ira & tior & delctale
& tiste & affecto lucr & alia talia / vn 1° retho
d' aps. paces s' pp qsucqz comoti dant ad
iudicia ad qas s' tristia & delctao / Ut ira
ma & tior & quiqz a' talia / & ex ho & pp pte
rethorice iudiciale declat aps de singul
passionibus in 2° rethorice // yt eade pacoes tc
diusa oba ptinz ad diusas vtutes / vg' ti
maes tc bellica picla modat fortitudo ti
maes at de no obtinedo delctabilit modat
tpantia / tiores vo de pecuniarum csuptoe mo
dat libalitas / & ex vnitate pacois no reddi
vtus vna // Credo q ex vnitate ul distictoe
oborum ex ceteris 2m eos sbas & roes spales c
sideratos no d3 atteedi vnitas ul distictio
vtutu quam tpantia tc mlieres e tc pulcra [marg.: pulmenta]
tc vina q s' gne diuse / valde tn tpantia
sit vna vtus & iusticia vna // yt tc potu &
cibos e tpantia & iusticia lz sint vtutes &c

[marg.:] Sic ipso ptc tc oues et boues et a voluaces et
mortuos et a peciuias et honores q ut gue diusa

aliq̃ adv̇ice hnt qvevuñ ul' sitituᵈ
s. q̃ st illatie tal passiois etc

Dico at q neq3 ex vnitate & distinctoe op
atoᵐ 2ᵐ eaꝝ sbas acceptaꝝ sumeda sit
vnitas & distinctio v̇tutu / qm eade opatio
ꝯ sbam pt ee diuersaꝝ v̇tutu vt ire ad cer
tiaz adu inimicos ettie repelledos erit forti ͤ
ire ad certiaz ad fugiedas carnales delta
toes erit tpan ͤ & ire ad distri ͩᵘ & cmiudu
ul distbuti aᵈ cmunitis iudicadu erit iusti ͤ /
3ᵒ vi q covni ͤ ul distictoe paᵒᵐ v̇tuti
sume pnt v̇tes ul distictoꝫ / q pho vi ᷦ posse
pbari q si no ex obis ul opacoibꝫ pbatu
e vi / vi seq q ex passioibꝫ . yt v̇tꝫ mora
lis no ꝑ aᵈ reqrit in appetu ñ ut appetꝫ ꝯfar
mat roi & deltar & pmpte obediat eisde itm
no vi ta qn delectant & pmpte no obediat
ñ q paᵒᵉ inate st ipm ad cruu iclinae
obiu n. cꝯtꝫ no chit appetu ñ meᵗᵉ paᵉ
2m pvmu ide obiu mag chit q mag
passionat certis pibꝫ / iᵉ v̇tus i appetitu
no chit pnci ͬ admodandu paᵉˢ ꝑ q vi
q no 2ᵐ distinctoꝫ paᵒᵐ debeat distigwi
v̇tutes . yt qre fortiᵈᵒ e v̇tus cc bella ñ
q timoes i ferut iclinate ad opandu i
honestu ul ad no opadu honestu. i. iclina
te ad no ꝯsetiedu roi / vn cc tpanᵃ e v̇tꝫ
cc cibos & potꝫ & venea ñ q delta ꝯ tactꝫ
i ferut iclinate cꝯ roez / & qr libaᵗᵃˢ e v̇tꝫ
cc ꝑ̃as diuicias ñ q gnat appetu afficto
ad eas iclinate cꝯ ro . ⁊t qr masweᵈᵒ
e v̇tus cc pnsedentia ñ q pvoc adira ad
q inclinat ꝯ ro . Sir ꝑoito ꝑ qz iusti ͣ
e v̇tus cc cmiibilia & distbuibilia ñ q ad ea
q alioꝝ st afficiunt & aȷs v̇tuᵇꝫ / i v̇tutes
no st cc res extiores ñ ꝑ qto st illatie
paᵒᵐ ꝯtecu nos ad cruu roıs . ꝑt q
st q 2ᵐ res extiores no ē in ordie ad
paᵉˢ & p ꝯˢ pnciᵛ 2ᵐ paᵉˢ debet distig
wi v̇tutes . yt ars & v̇tus e cc difficile
ut dcm fuit in 2ᵒ / dup ͤ at 2ᵐ gen ꝯting
difficitas in bn opado pᵒ quide i sciedo q o
pteat age & qᵒᵒ ad q diffi ͤ tolledaz
reqri v̇tus intior pnidetia dectians ea
adite vıuedu & de agiᵇꝫ . 2ᵃ vᵒ in voledo
& ꝯseqndo q ro de cint / & ista diffiᵗᵃˢ no
ñ ex eo oi appetꝫ iclinat ad appetu eiꝫ q
ro dictat / ꝑ q reqri v̇tꝫ ad huiꝫ diffiᵗᵉ
tolleda q diuse v̇tutes i appeᵗᵘ ꝑoᵉ st 2ᵐ
diffiᵗᵉ ꝯtingit ei diuse diffiᵗᵉˢ ñ ꝑ diu
sitas paᵉˢ cu no ñ p paᵉˢ inclinat appeᵗꝫ
ad cruu roıs . Cᵒcedu e tn q v̇tutes
no distigwut ccntialit ñ p paᵉˢ . Sz
seipis si sint ccnᵛ distincte / distiꝫ tn ori
ginaᵛ ul saltē occasionaᵛ ex distictoe
paᵒᵐ / qm ex silibꝫ opibꝫ siles h̃itus fiat &
ex dissilibꝫ dissiles ut dcm e in 2ᵒ / mau
ee vi q tace v̇tutes distig ͫ ex opaᵒᵐ dis
tictoe . Sz itm opacoes diusaꝝ v̇tutu
vᵒᵒ st siles . s. i ordine ad ro / q oms st ꝯ
sone roi & no st distincte ipaꝝ v̇tutu adin
vice ꝫ v̇tutu a vicijs . Aᵒᵒ st dissiles q dis
silu moꝝ & st distincte v̇tu ab invice / opacoes
at diusaꝝ v̇tutu omo videt ee mag dissi
liu / q opacoes cıꝫda v̇tuti ñ q st cc res
appetu illatas diusaꝝ paᵒᵐ / ꝑ q vi q pᵃ
diusitas v̇tutu orgina ͬ ul occasiona ͬ ex
diusiᵗᵉ paᵒᵐ / ñ dicimꝫ q res ext q st illa

tie vniꝫ paᵒⁱˢ & & res illatie cliu paᵒᵐ aꝯ
hnt ꝯona rei diusitez ꝑ q vna e illatia
vniꝫ paᵒⁱˢ & alia altiuˢ & 2ᵐ ipsas ꝯueie
cias & drias ēet sustinede roes obicona
les effine ipaꝝ paᵒᵐ / ⁊t ēet ddᵐ q ipse
paᵉˢ distigwe orgina ͬ & tāte ex distic
toe oboꝝ extioꝝ 2ᵐ tles roes obinas
ꝯsidatoꝝ / & hᵒ vi role qm distictio effcuu
si no sit ex distictoe mᵉ nece e q sit ex dis
tictoe agetiu vt dᶜ qm ͤ in 2ᵒ methaᵉ / sz
tn qᵉ roes obiconales st nob occultores
q paᵉˢ / vi suffice moali pho pnitꝫ dis
tigwe v̇ᵗᵉˢ arguitie 2ᵐ paᵉˢ / dup ͬ distincte
st q. n. st cꝯrie ut deltaᵒ & tristiᵃ / ul tior & a
inuticia / & iᵉ st eiꝫde gr & diuse spe cu hᵒ sit
na cꝯrioꝝ . Alie at st no cꝯrie . Sz diuse
2ᵐ genꝫ vt ira tior & deltaᵒ / pᵃ iᵉ distictio
paᵒᵐ no arguit distictio v̇tutu / qm sit ca
lidu e i natu remitte fᵉgidiᵗᵉ & tpate ita
vna paᵒ e inata modare aᵃᵐ / ꝑ q cu v̇tꝫ
sit modata paᵒᵐ ipa vna exns dz respi
ce ambas cꝯrias paᵉˢ & i eis meᵐ cmitte
2ᵐ dcame recte roıs . Sz si distictio paᵒᵐ e
illa q distigwit v̇teᵉ . Tuc ddᵐ e ad roes pn
ciᵖᵉˢ . Ad pᵃᵐ q arguit q cꝯvnite obi. extioꝝ
no sint vnitas v̇tutis cꝯceo q oba eiꝫde v̇tꝫ
st valde diusa / pt dici q diusa sint valde
2ᵐ ꝑ̃as roes eaꝝ sbales tn aequali ͬ hnt
cꝯuenctꝫ i modando appetu ad vna aᵃ q paᵒᵐ
ꝑ q sic & no aᵛ sint ab vniᵗᵉ obi vniᵗᵉ v̇tꝫ
vn no dicitꝫ q tpanᵃ sit vna v̇tus ꝑ vnite
pulmeti vini & mlioꝝ 2ᵐ eaꝝ ꝑ̃as roes / sz
qut st deltaˡᵉˢ 2ᵐ tactu . ⁊t iᵒᵒ solui ͤ e
ro q fiebat ad oᵐ pcedet . Ad aᵃᵐ roez q
arguit de opaᵇꝫ / ꝯdi pt q opaᵉˢ mo pus
dco st distincte v̇tutu . Sz tn visu fuit q iᵃ
distictio oriebat ex distictoe paᵒᵐ ul oboꝝ
. ro vᵒ ad oᵐ vi ꝯclude pᵗᵃ ꝯᵉ me pnis .
ad aᵃᵐ q arguit de paᵇꝫ / ddᵐ e q ipa ꝯclude
ꝑoᵐ mm . Sz ad roes i oᵐ rndedu e ad pᵃᵐ
ddᵐ e vtᵐ vi q iusticia no respicit pnci ͬ
& dicte ñ vna paᵒᵐ cuꝫ ipa modat i petu
s. affecto q hemꝫ ad nos ipos & ad affines
nros in ꝯtu ͤ ad cꝯones 2ᵐ q pfingꝫ
nos & nros cꝯoneis phac n. i clinam ͬ ad
aplicadu nob ul affinibꝫ nris / ut bona
alioꝝ q aliq3 videt nob cꝯgen / hac at paᵒ
modat iusticia q no pmittit recipe re
alena ñ sic de iure fuit accipieda / vn e cu
ꝯoms alie paᵉˢ pnt nos ad hᵒ dispone
ad hᵒ ut iᵃ paᵒ i sgat v. g. deltaᵗᵃ facit
q res alena az nob ee cꝯgᵃ & bō ꝑ q illa
affecto q hemꝫ ad nos ipos i or ͤ ad aᵒˢ
volu ͤ iaz re nob aplicate mag q alijs
relinqre / tᵃ at eꝯ facit re vide mala
& cc paffecto q ad nos hemꝫ volu ͤ iaz
re mag alti relinqre q nob applicate
padre / sint hoies affines nob podm
at ul pira / sint nob alieni ꝑ q ad eas ht
iᵃ affecto locu q hemꝫ ad res & ad affines
nros in ꝯrne ad alios . Cir ꝑiore vtim
iᵒ q cicamꝫ ut affini pri ne nob infsat ma
lu & ᶜ posz de aiijs paᵒᵇꝫ deltari / ꝑ q bn re
qrit ad hᵒ q ās ꝯposz ee iustꝫ q ad huc a
liaꝝ paᵒᵐ i petꝫ sint ꝯstricti ul modati p

alias virtutes 2m sepe peccamus sil' gt plures
virtutes et 2m plures malitias s. n. ppter delectacionem
tactus michi e alteri accipiamus pecuniam casus po q
temperancia et 2o q iniusticia. Sz et ppter timore mor-
tis vel vulneracionis male iudicemus peccamus po q
fortitudinem 2o q iniusticiam nec ide e mirum si virtutes sint
connexe sicut dicetur in 6o. Ad aliud dicendum e q
non e eadem passio nec eiusdem modi timor mortis vel
vulneracionis circa quam e fortitudo et timor de non obtine-
do delectabile vel de amissione pertinente circa quas sunt
temperancia et liberalitas timor n. mortis et vulnerum
vel carceris et huiusmodi e passio proprie principaliter illata
a bonis principalibus ppter quod circa timores tales oportet esse proprie
una e virtute sed timor de non obtinendo delecta-
bile e quedam tractacio appetitus quod non e nisi sequela quedam naturalis
adipiscendi affeccionem inordinatam circa delectabilia et
ita e suo modo de timore q e de amissione per-
tinente vel honoris vel huiusmodi ppter quod circa tales timores
non e alia virtus quam illa que est circa illas passiones
quarum ipsi timores sunt sequele necessarie. Questio 9a

Utrum mechans propter lucrum

sit avarus sive iniustus sive luxuriosus. Quod sic
arguitur quod sit magis luxuriosus quia posterius non tol-
lit racionem prioris ymmo magis conservatur eius naturam. Sed
lucrum e posterius ipso mechari quoniam mechatur
ut lucretur ergo ab ipso mechari quam non ab ipso
lucro debet iudicari viciosus. Sed opus proprium luxurie
e mechari et non lucrari ergo etc. Item virtus et vicium
sunt habitus oppositi in 2o huius et electio e eorum que
sunt ad finem non ipsius finis. 3o huius ergo 2m
ea que ad finem debet iudicari virtus vel vicium.
Sed in casu posito mechari ad finem et lucrari fi-
nis ergo. Item accessorium non variat speciem principalis.
Sed principalis actus e mechari accessorium autem e lucrum
probacio quod posito e in casu quod mechetur lucri gracia
non tamen gracia e una circumstancia ut patet 3o huius
circumstancie autem accessorie et actui se habent ad opus
ergo. Oppositum dicit Aristoteles in littera quod a fine denominatur
unumquodque. Sed lucrum autem in casu posito e finis et ava-
ricia respicit proprie lucrum ergo. Dicendum e quod dupliciter
quod ipse non mechetur ppter tactus delectacionem. Sed so-
lum ut lucretur quoniam si ppter delectacionem tactus non esset
dicendum quod iste tactus pertinet ad luxuriam. In
isto casu primo dicendum e primo quod ipse principaliter peccat 2m
avariciam sive q iniusticiam. 2o dicendum e ipse pec-
cat accessorie 2m luxuriam sive temperanciam ita
quod ipse non e apto luxurie absolutus. Primum
patet ad cuius evidenciam sciendum e primo quod ad virtutes
pertinet duplices operaciones s. quedam exteriores et
alie interiores quae sunt ipse electiones voluntatis exteriores
autem non sunt principaliter racione virtutis. Sed solum 2m
quod imperate sunt ab interioribus interiores autem
secundum virtutem attingunt earum ipsarum in eis perficiunt
sunt principaliter in virtute et primum habentes super exterio-
res ppter quod sunt quod operaciones exteriores in istas virtutes
vel in ista vitia reduci debent ad quas vel ad que perti-
net electiones imperantes. 2o sciendum quod licet e-
lectio non cadat super ultimum finem ut dicebatur
in 3o ppter hoc quod ultimus finis omnium bonorum includ-
debes non habet sub contrarium positum quod in quo sibi contrarie
habet racionem boni aliquod 2m quod possit cadere sub obiecto vo-
luntatis et electio ppter cadit inter plura volibilia
repugnancia aliqua ad invicem habencia quas voluntas

unum preferat alteri sicut in 3o dicebamus tamen super specia-
les virtutum fines cadit electio ppter hoc quod habent contra vo-
libilia actus namque fortitudinis e volibilis racione honestatis
et contrarium eius e volibile ad corporale existenciam fu-
gienda similiter actus temperancie e volibilis ppter honestatem
et similiter actus contrarius ppter corporale delectacionem utrumque autem
deviat appetitum ad idem amplius eligendum quod e finis
virtutum. Vicium autem ad oppositum verum ergo principaliter respicit
fines tales fortitudo in terrore iram. Vicia autem cor-
rumpunt et mediam faciunt circa principia practica et huiusmodi est
tales fines ut dicitur in 6o. Item ut dicitur in 1o quod principia
in accionibus quod e cuius gracia virtus solvat et mali-
cia corrumpit medium e ergo cum virtus et vicium sint
habitus electivi quod primo et principaliter eligunt fines pre-
dictos et ergo ipsorum eligunt alia. Sed sicut dicitur 2o huius
quod vis homo ppter hoc eligit vel prosequitur 2m se ipsum quam hoc
eligitur et prosequitur 2m actus autem alterius. Quia n. ppter
se eligitur et alia ppter ipsum hoc magis et principalius eligitur
ergo ppter quod unumquodque tale et illud magis videtur e quod
electiones dictorum finium pertinent principaliter ad virtutem
et vicia electiones autem eorum que ad istos fines eli-
guntur non pertinent ad dictas virtutes et vitia nisi
quodammodo per accidens et per accessorie. Tunc arguitur
sic iste e principaliter avarus non luxuriosus cuius electio-
nes spectant proprie ad avariciam non ad luxuriam
ista patet ex dictis. Sed sic e in predicto casu positum e enim
quod mechatur ppter lucrum ut finaliter eligit lucrum quod
e avaricie et mechari quod e luxurie non eligit
nisi ppter lucrum ergo. Item virtutes sicut dictum fuit prius inclinat
appetitum ad opera consona recte racioni 2m quod recta racio
dictata sunt. Vicia autem inclinat ad opera ad que
passiones inclinat ppter quod cum inclinaciones passionum non sunt se-
per concordes dictamini recte racionis indigemus vir-
tutibus moderantibus passiones et perficientibus appetitum ad
impetibus passionum tenendo ipsum versus iudicium racionis
ideo manifestum e quod operaciones viciose ad alia vicia
reduci debent ad que proprie spectat passiones ad huiusmodi
opera inclinantes. Sed in casu posito affectio ad
carnales delectaciones que spectat ad luxuriam
non inclinat ad opus sed affectus ad lucrum quod perti-
net ad avariciam vel iniusticiam ergo. 2o conclusio probatur
quoniam virtus non solum tollit vicium vel reprimit
inclinacionem viciosam sed eciam habitum positum contrarium et in-
clinacionem contrariam ideo per temperanciam non solum volumus non
solum non mechari sed et eligimus non mechari ergo
mechari quocumque modo ppter erit contra temperanciam. Sed
non mechari contra delectacionem carnalem hoc erit contra tempe-
ranciam in quantum eius e prava inclinacionem reprimere vel
auferre. Sed iste autem mechatur non ppter delectacionem ad
carnale. Sed alia occasione sicut ipsum in posito
casu et hoc e contra temperanciam in quantum e eius inclinacionem
ponere ad non mechandum. Item si in dicto casu
non esset aliquo peccatum contra temperanciam hoc esset pretacto
quod tota materia mediorum esset ex malicia
finis ut videtur 2m quod non e falsum quod contingit medium esse
malum fine existente bono ut dicitur 6o huius quod aliquando
contingit. Ad racionem quando contra sortem patet quod contra aliud non habet formam
medium circa esse. Quod sic autem sciendum quod predicto casu
non e peccatum 2m luxuriam accepta proprie habitum in-
temperanciam quoniam habitus temperancie eligit et inclinat ppter
passiones s. ppter corporis delectacionem potencialem quod non e sic
in casu posito. Sed peccatum e 2m luxuriam ac-
cepta in privacione s. per defectum habitus temperancie cuius
esset virtute prohibere illum actum. Ad raciones ad
primam dicendum e quod finis e principalis intencionis in agibilibus

& pont alijs nat^s & ordine h ea q sunt ad fines sint porta via generationis // Ad aliud solutum est i principio ubi dictum est q fines prius virtuti sub electione cadunt & principia // Ad aliud dicendum q id est principale q principaliter intendit tamq finis alia autem sunt accessoria ut dictum fuit quo autem q coniugium sit conti-nentia dictum fuit in 3o libro [Quaestio 10 etc.]

Utrum iustum sit medium dampni et lucri

q non tamen medium verum opponatur quomodo non est possibile q simul stet cum obliquo quomodo // Sed iusta commutatio saepe stat cum lucro utriusque commutantium accidit enim saepius q emens & vendens in mercata lucratur & accidit q utrumque dampnificatur vel q alter lucratur & alter dampnificatur etc. // Item videndum est adiudicare contingit iuste q uni tota adiudicatur & in toto lucratur & alter in toto dampnatur & dampnificatur etc. ergo ex una parte totum lucrum & ex alia totum dampnum ergo nec ubique erit medium dampni & lucri // Item si iustum est medium inter dampnum & lucrum hoc esset inter dampnum pati et iniustum & lucrum facere iniustum // Sed hoc non est ita q supponimus primo s. q faciens iniustum lucratur hoc autem non est verum sed dampnificatur in multo plus q iniustum patiens nam patiens iniustum perdit sola bona corporis vel exteriora bona faciens autem iniustum perdit meliora bona perdit iustitiam amicitiam innocentiam & alias virtutes animae quae sunt ceteris bonis annexae 2o contingit q faciens iniustum totum perdit ut si morte perimit alterum suspenditur & omnia bona sua temporalia confiscatur // Oppositum dicit Aristoteles in hijs verbis Quando autem quemadmodum plebs vel minores equale medium lucrum autem & dampnum hoc quidem plus autem hoc minus quorum erat medium equale quod dicimus esse iustum quare et directivum iustum utique erit medium dampni & lucri ¶ Dicendum est q per nunc allegatam auctoritatem in qua concludit philosophus q directivum iustum est medium dampni & lucri videtur aliquibus q philosophus hoc nomen directivum iustum velit appropriare iusto commutativo propter hoc q finis locutus de distributiva iustitia & nunc velit loqui de commutatione dicens reliqua autem bona sunt species iustitiae est directivum q fit in voluntarijs commutationibus hoc autem iustum aliam speciem habet a priori etc. ergo illi praedicti auctores considerantes putaverunt q in sola iustitia commutativa iustum esset medium dampni & lucri non autem in distributiva hanc non & rationem assignaverunt quoniam in iustitia distributiva iudex distribuens plus indigno & minus indigno iniustum facit non tamen lucrum sed q totum distribuit nec sibi recipiendo ponamus q sit ita & tamen operatio iusta videtur esse medium inter iustum facere & iniustum pati etc. Sicut dicitur in hoc libro ergo in tali distributiva iustitia non videtur q iustum sit medium dampni & lucri etc. 2o videndum est quomodo lucrum vel dampnum contingat per utramque iustitiam vel iniustitiam ei oppositam 3o videndum est conversum // Ad primum sciendum q lucrum dicitur esse q aliquis patiens operatione plus habet in bono vel minus in malo quam ante haberet etc. Dampnum vero dicitur q aliquis per aliquam operationem minus habet in bono vel plus in malo quam haberet ante & hoc intendit cum dicit // plus quidem habere quam quae sunt ipsius lucri dicitur minus autem hijs quae a principio dampnatur ¶ Item sciendum q licet malum minus proprie debet dici bonum tamen in per se & comparatione minus malum ad maius malum unde dicit Aristoteles

veritatem videamus si sit ita per videndum est quod lucrum vocemus et quod dampnum

in ratione boni facit minus malum ad maius malum // q probat dicens Est enim minus malum magis eligibile maiori q autem eligibile bonum & maius magis etc. Item 2m istum modum loquendi potest dici similiter lucrum esse q quis habet plus in bono dampnum vero q minus // Contra 2m videtur alicui q in multis commutationibus lucrum non habet locum ut si quis alterum interficiat quoniam neque sibi nimium provenit bonum etc. Sed forte malum maius quia suspenditur & omnia bona eius principi confiscantur // Ad hoc dicendum q aliquid potest dici bonum aliquod secundum veritatem aliquod 2m estimationem sed ergo in tali peccato nullum sibi acquisivit tamen bonum estimatum acquisivit hic qui alterum interficit q potest exponi exemplariter videlicet q volens alterum ledere vel interficere non vellet tantam pecuniam accipere puta centum libras & non ledere ipsum vel interficere cum ergo ledat acquirit sibi de bono estimato centum libras etc. 2o potest exponi q estimatio tanta exponere recipiens in iniuriam s. q tanta non vellet in iniuriam sustinere pretium libris ideo tamen estimat q etiam ferens in iniuriam tamen acquisivit ad huc 3o potest estimatio fieri pretium s. pro vindicta quam nocumentum inferre leso estimat ledere tamen boni estimati estimat recepisse & haec estimatio est iustior praecedentibus eo q difficilius passio talis hoc bene indicatur in lucrum vel dampnum 2m q pertinet ad iustitiam non accipitur solum 2m rei veritatem sed & 2m dictam estimationem // Deinde & sciendum q distributiones & commutationes aliae sunt voluntariae aliae involuntariae voluntas autem talis in isto proposito non solum si unus parti placet sed si utrique & non solum si utrique placet commutatio vel distributio sed etiam utrique parti placet modus commutandi vel distribuendi circumstantijs incidentibus attentis & non fraude ab aliqua parte occultatis Involuntarius autem dico si non placet alteri parti commutatio vel distributio vel si non placet modus aut si fraude sit aliqua circumstantia occultata quae conferente manifestata non placet res aut modus // Sunt & descriptis voluntarijs distributionibus & commutationibus & involuntarijs Sciendum est cum non contingat iniustum pati voluntarie sic dicere post q in voluntarijs commutationibus vel distributionibus non accidit lucrum aut dampnum quod iustitia hoc addito quoniam inest in pretium ponatur id est cuius ipse non est dominus quod dico ad excludendum usuras & quod talium rerum fiat distributio vel commutatio puta distribuendi vel commutandi licentiam dedit lex non enim licet viros commutare suas uxores ergo observatur lucrum & dampnum etc. Sed accidat communiter q iustitia ymo sit in commutationibus & venditionibus mercatiua 2m quam quilibet utrique vendit per se accidit q magis est sibi utile q si non ita fiat non accideret commutatio // Et si quis obviare velit dicens q puero vel fatuo potest & contingit declarari q tamen in commutatione voluntaria sibi ipse plus quam in duplo vel in triplo dampnificatur est neque commutatio talis iniusta etc. Ut est tu dabis peccatori meo per caligam Et ipse notis omnibus circumstantijs ob hoc dabit id est denique potest facere non tamen iniusta commutatio // Ad primum illarum dicendum est q circumstantiae non possunt pueris sed euidentes vel fatuis q non habent plenum usum rationis propter q 2m dampnum pueris voluntariae descriptae commutationis non potest exponere ipsorum commutatio sed voluntaria vocato tutore sed habuerit quod sit tamquam possessor corporis & bonorum valens // Ad aliud dicendum q dico tamen peccator meus est iniustus q lucrum recepit de meo me involuntario etc. Aliter & fraudulenter agit & iniuste in quantum ponit in iniustum sed in se sed forte non habet autem inde tamen agendi contra eum sed solum contra

dicit

8

comp(u)tatorez ex eo quod ratum commisi habere et contractum quod
quod computator meus alteri commutavit // De distributivis
autem et commutativis dicendum est quod si non a debito capiat
aut minus debito sibi tribuat vel relinquat est plus
debito et id minus debito dicitur dampna et lucra
in iusticia hoc et non a casu lucri et dampni
contingit ad invicem facere iniustum et accipere lucrum
et pati iniustum et recipere dampnum et si forte in
obicias quod distribues sorti et platoni pertinent
eis debita forte distribuet plus platoni debi
to et minus sorti et ita faciet iniustum et tamen in
nullo lucrum recipiet quia totum pertinet distribu
enda distribuet ergo non contingit facere iniustum et
recipere lucrum // Dicendum quod sic prius dictum fuit
quod si distributor non propter plus debito uni
et alteri minus distribuat hoc est quia magis est affine
alteri quam alii quia affini nostro parcimus et at
tribuimus in ordine ꝯmones tamquam nobis ipsis at
tribuisse reputamus // Et ex hiis autem faciliter
patet questio omnis enim illum accusat de iniusticia
qui in bonis communibus vel distribuendis capit
sibi plus vel affini suo et alteri minus debito
relinquit ipso invito // Iustum autem iuste distribue
re vel commutare dicimus qui neque plus neque minus ca
pit sibi vel alteri relinquit // Ex quibus ita patet
plus debito et minus debito sunt duo iniusta scilicet unum
ex parte facientis et alterum ex parte patientis et in opa
tione iusta sunt duo unum scilicet ex parte facientis alterum
vero ex parte patientis quia utrumque est neque plus
neque debito neque minus et non sit unus si utrumque
commutatum sit faciens quia tamen utrumque potest dici
paciens // Si enim iste distribuit illi domum et
iste sotulares ergo utrumque enim dicatur tamen iniustum et iniu
sticia si propter alium sunt propter quod oportet in operatione iusta duo
esse iusta et in operatione iniusta duo esse iniusta
modo predicto // Ulterius sciendum est quod illud quod neque
plus est neque minus propter est medium plurium et minorum in
quibus natum est esse plus et minus et ita manifeste conclu
ditur quod utrumque istorum est medium duorum iniusto
rum scilicet pluris debito et minoris et quod dictum est quod
plus erat lucrum et minus dampnum sunt quod iniustum
sit medium lucri et quod et plus et minus sunt inequalia
medium eorum est equale ideo et concludit aristoteles quod in
iustum est inequale et iustum est equale // Sed aliqui obi
ciunt primo quod non videtur possibile quod duorum extremorum sunt
plura media secundum eundem gradum sed secundum diversos
gradus sit possibiles sicut albi et nigri fuscum et pal
lidum // Item non oportet quod inequalium medium sit equale
quia si esset solum tria ligna scilicet unum tamen pedum
et alterum unius et secundum duorum manifestum est quod duo
prima ligna essent inequalia et secundum esset medium
ipsorum et tamen non equale esset // Ad primum dicendum est quod
non est inconveniens quod duo fusca eiusdem gradus in
veniri in duobus subiectis et tamen utrumque esset medium
albi et nigri // Etiam forte dici posset quod illa duo
fusca non essent media albi et nigri sed secundum hoc
subiectum esset innatum esse album et nigrum fuscum medium
esset medium albi et nigri et secundum quod aliud subiectum esset
similiter innatum esse album et nigrum fuscum et ideo
esset medium albi et nigri fuscum ergo forte non esset
medium albi et nigri nisi secundum quod sortes esset innatus esse
albus et niger aut secundum quod plato potest esse albus aut niger
et hoc forte consonat ei quod dicit quarto physicorum scilicet quod me
dium est in quod primum aptum natum est permutare mu
tans quam in quod ultimum sortes autem de albo in nigrum mu
tatus non transit per fuscum platonis et si ita dice
tur similiter in proposito dici posset scilicet

8

quod si sortes iuste commutet platoni ipse neque plus habet
debito neque minus habet medium plurium et minorum
in quibus ipse potest habere plus et potest habere minus et sic plato
medium habet in quibus ipse possit habere plus et habere minus
et non in quibus esset possibile quod unus eorum haberet plus
et alius minus // Ad aliud dicendum quod si plus et minus
intelligantur quantum ad invicem comparentur ad invicem et ad
medium solum ratio concludet quod nullum oportet id medium
esse equale sed si plus et medium comparentur ad alterum
quod unum sit plus et alterum minus et reliquum neque
plus neque minus tamen oportet quod illi ad quem ista comparentur
id medium sit equale modo sic est in proposito tamen iusti
cia et iniusticia sit ad alterum // Adiectus inde
dictum est ad primum dictum fuit in processu quod lucrum et dam
num manifestum quod iniustum medium non sunt in voluntariis commu
tationibus de quibus tamen argumentum procedebat // Ad
secundum dicendum est quod id lucrum et id dampnum sunt utrumque
preter debitum modo tamen lucrum et dampnum non est iniustum
modo sed lucrum quod est plus debito et dampnum quod est
minus debito sicut aristoteles satis exprimit // Ad ul
timum dicendum quod lucrum vel dampnum iniustum non atten
ditur circa bona externa meliora specialiter iniustum fa
ciens eo quod ipse non potest ea alteri commutare vel distribuere
sed iniustum aliquod fraudulenta exhortatione duce
in peccatum // Et ideo non ad iniusticiam vel iniusticia
sicut inimicator perdit etiam suam naturam in nullo passus
vel inde lucratur sic autem inimicator propter in inimicitiam primi
ma et inde dampnum recipiat hoc non est proprie
actio in iniuriosa in qua est proprie lucrabatur sed propter
aliam iusta etiam propter quod inde temptat lucrum est quere
dampno auferens a lucro sicut dicit aristoteles questio n. 8

Utrum tantum unum sit sibi medium

medium in distributiva iusticia et iniusticia commutativa // Primo quod
sic quoniam decime distinctione virtutis sit quod sit medietas
et medium gratiarum ut apparuit in secundo libri quod in virtute omnia que
in eiusdem rationis spectare debeat eodem sibi medium sit
dictum fuit quod iusticia distributiva et iusticia commutativa
sunt eiusdem speciei specialissime ergo // Item si non esset eodem
sibi medium medium hoc proveniret ex eo quod in distributiva
attenditur dignitas personarum et non in commutativa habet
enim hoc aristoteles videtur assignare rationem // Sed hec ratio concludere
non potest quoniam in omnibus personarum dignitas atten
ditur dicente apostolo // Qui si principatum habens pars
sit non oportet reperiri et si principe perfecit non
solum perditi oportet sed primitivi // Quia non esset nisi quod
attenditur ad dignitatem et statum personarum // Item
differentia virtutis debet esse communis omni virtuti sed iusta dif
ferentia specificatur in omni sibi medium medium scilicet quod ad duos
et secundum derelicta recte rationis in primo et non sed sibi
medium in omni virtute et cetera eodem // Contrarium dicit aristoteles // Ad
cuius declarationem primo videndum est quod medium sibi medium
sit in distributiva iusticia // Secundo in commutativa // Tertio vi
debitur propositum // Circa primum sciendum quod explicatio est
distributio que enim distribuuntur que sunt derelicta distribui
certis personis et aliqua bona communia tamen hiis que
permittunt laborant aut que sunt debita distribui
sed non certis personis ut ecclesiastica beneficia
alia autem distribuuntur privatim et liberalis dominus quoniam scilicet dis
tributor posset etiam iuste retinere // Circa primum ad ultimum
distributio iusticia non habet locum neque iniusticia sed
liberalitas aut vitia sibi opposita // Circa secundum vero ad secundum
videtur esse dicendum quod distributor iuste distribuit si dignis
iniuste autem si indignis // Sed quod sit in digno det
beneficium nulli sit iniuria quia nullus est qui ob hoc
habeat causam agendi de iniuria modo iniustum non videtur

mar lesit quia iste recepit domum et iste sotulares

plus

et dampni

Secundo hic tamen ille specialis faciat iniuriam cum comitati fac-
iniuriam ideo de iniuria patet aliquis quantitas est illi qui in officiis
consentit et equitatem et in iniuriis eius salvatur. Ideo papa
prelatos corrigere debet in iusticia distributione beneficiorum

facere quod nulli facit iniuriam. Sed tamen quis haberet
actionem contra papam, potest dici quod illi qui et proximi ecclesie
ecclesia sunt sub papa puta cardinales et prelati possunt
et debent ipsum verbis reprehendere et ei monstrare suum
defectum et hoc reputatur magne prudentie
Dispensatio autem distributionis quomodo pertineat ad iusticiam
vel iniusticiam dicendum quod distributor fit iniustus tribus
modis primo si retineat illud quod iam ad quod distribuere
tenetur. Secundo si totum distribuat non tamen quibus est debitum
distribuere. Tertio si quibus debitum est totum distribuat
sed uni plus debito et alteri minus quam debitum
est quod qui plus meruit plus habeat. Ideo manifestum est
quod sicut se habent ad invicem illi quibus est distributio fa-
cienda in quantitate meritorum, ita se debet habere
quod eis distribuitur in quantitate pretii seu valoris. Sic
equalis debet esse proportio in rebus distribuendis quam a dignitate
loquor et in hiis quibus fit distributio quantum ad meritum
vel dignitatem. Et hoc intendit Aristoteles dicens: Et equa-
litas quibus et in quibus. Quod autem probat Philosophus quod si non
fiat ita distributio, pugne vel occasiones
erunt propter iniusticiam: Si equales in equalia vel inequales
equalia habent et in distributionibus deficiunt. In
hac ergo equalitate proportionum consistit iustum in equa-
litate autem eorum iniustum. Quando enim stat se contra illi
plus habere debito et alteri minus non aliquis propor-
tionem alterius excedit proportionem eius ad alterum
ille plus habet debito alter autem minus. Sed equali-
tas quantitatum rerum distribuendarum non attendit
quod sit dictum est quod sortes esset alterius meriti quam Plato non
esset iustum quod equale daretur utrique. Posito
ergo quod Sorti et Platoni sint sex denarii distribuendi
et quod Sortes sit duplicis meriti ad Platonem, tunc distri-
butum est in duobus terminis, Sortes quattuor. Sicut se
habet Sortes ad Platonem ita quattuor denarii ad duos, ergo
permutata proportione sicut habent quattuor denarii ad
Sortem ita duo denarii ad Platonem. Secundo est sicut
sic se habet totum ad totum ita ipsis in eadem propor-
tione divisis se habet quelibet pars ad partem sibi corresponden-
tem. Hoc geometrice supponitur. Sed toti sex denarii
satisfaciunt toti merito Sortis et Platonis secundum proportionem
et quattuor denarii satisfaciunt Sorti et duo Platoni.
Hoc ergo dare eis erit iustum. Hos terminos nominat
Aristoteles cum dixit: Est autem iustum in quattuor numeris
et proportio eadem divisa non solum sit in quibus et quod erit
g ut a ad b ita g ad d et permutatim ut
a ad g b ad d. Sic totum ad totum ergo a iungi-
tur g et b tunc de quantitate in distributione iustum.
De commutationibus autem sciendum est quod si tu de re mea plus
capias quam de tua mihi reddas, tu mihi facis iniustum
ergo oportet ut tantum mihi reddas in valore quantum mihi capias
et solum fit rerum commutabilium ad invicem commu-
tatio vel attendendo de dignitate personarum. Propter quod
iniustum non consistit in equalitate proportionis rerum com-
mutandarum et personarum commutantium. Sed in equali-
tate valoris rerum commutandarum et huius considerationis
patet multiplex condicio diversitatis inter medium quod est iustum
distributivum et medium quod est iustum commutativum. Unum est quod
in medio distributivo sumendo necesse est attendere ad meri-
ta seu dignitates personarum in commutando autem non.
Sic dicit Aristoteles: Nec differt si studiosus pravum privat
vel pravus studiosum neque si mechatus est stu-
diosus et vel pravus. Sed ad nocumentum differentiam re-
spicit. Secunda differentia est quod commutationes autem con-
mutatorum sunt equales in ordine ad res commutandas
quando res commutande debent esse equales si iusta fi

C et non solum hoc dicunt in quibus est distributio facienda verbi gratia si
militibus esset militia distribuenda et pauca vero ceteris meliori
... maiore plus distribuendum sed meliori ... militiam ... qui
plus ... militia laboraverunt si ergo Sortes ad Platonem sit
duplicis in militia oportet quod res sibi data ad eam quam datur Platoni sit
duplex valoris patet

commutationem, et unus habet unam et alius habet aliam. Sed persone quibus
fit distributio non oportet quod sint equales in ordine ad res dis-
tributas quoniam plus debetur illi qui maioris meriti sit
dictum fuit. Tertia differentia est comparando medium iustum ad
excessum iniustum in quo qui lucratur excedit eum qui dap-
num passus est. Sed quod medium commutationis ad talem excessum
sumitur secundum arismeticam proportionem, medium vero distributionis non.
Sed secundum geometricam proportionem vocatur autem medium
secundum arismeticam proportionem quod sumitur secundum divisionem quantitatis
in equalia verbi gratia duo sunt medium ad quattuor et quinque ad
10 et dicitur proportio arismetica quod propter excessum commensurabile
medio secundum aliquem numerum et secundum numerum proportionem. Quod autem in
commutationibus medium ita se habeat ad excessum patet quoniam
Sortes vel Plato antea commutationem reputentur equales, si Sor-
tes passus est dampnum in duobus quod Plato lucratus est, manifestum est
quod Plato excedit Sortem in quattuor. Iniustum autem consistit
in medietate istorum quattuor scilicet in duobus, quod quando duo
auferenda sunt alicui addendo dampno sic non red-
dibit equales sicut erant ante commutationem. Medium
autem in distributionibus sic non sumitur quod si sex distribu-
enda sunt Sorti et Platoni et Sortes sit duplicis meriti iustum
est quod Sortes habeat quattuor et Plato duos. Pone ergo quod
Sorti dentur quinque et Platoni solum unum, manifestum erit
quod Sortes excedit Platonem in quattuor quod est medietas et tamen
non esset iustum quod duo auferrentur et darentur Platoni
ut utrique haberet tria quod non esset iustum. Oportet ergo medium
attendere propter aliud geometricam proportionem equalitas pro-
portionis aliquorum duorum vel plurium dicitur geometrica quod reperi-
tur in continuis secundum nullum numerum commensurabilium verbi gratia su-
mamus quadratum a et quadratum b dicemusque quod
proportiones dyametrorum istorum quadratorum quilibet
sit quadrati ad latera eorumdem sunt equales sed dyameter
sit incommensurabilis coste. Quod autem sic medium sumatur in
distributionibus. Apparet satis ex dictis. Nam si in casu
prius posito Sorti dentur quinque et Platoni unum tunc propor-
tio rei Sortis ad rem Platonis excedit proportionem meriti
ad meritum. Oportet ergo quod medietas eius in qua Sortes habet plus
quam Plato tollatur ab eo. Sed quod tantum auferatur quod propor-
tio rei ad rem sit equalis meriti ad meritum proportionati
ita utrimque esse similia apparet. Sciendum est quod media
ubique bene convenient primo quod ambo sumuntur secundum rectum
iudicium rationis et quod nos sic post videbitur
et quod medium ubique est neque plus habere debito
neque minus. Tunc videndum est ad rationes. Ad primam
ad primam dicendum est quod medium non virtute oportet quod medium in opera-
tione vel passione sit propter idem secundum substantiam operationis vel
passionis. Sed oportet quod sit idem in ordine ad res scilicet quod
sit propter consonum in ratione et hoc dictum fuit prius. Ad se-
cundam concedendum est quod in commutatione non attenditur digni-
tas personarum saltem per se. Sed solum dampnum illa-
tum et quod dicitur de principe quod non oportet principem reperi-
tur dicendum est quod hoc non provenit ex dignitate principis
per se sed ex alio vel maiori nocumento quod non percutit
principem non solum in iniuria principi sed toti co-
mitati cuius ipse gerit vices, non sic autem vel non
tanto in iniuria commutati qui percutit personam priva-
tam, non dampnum est ex una parte magis et ex alia minus
et ita esset et dicendum de personis privatis plus non punire
qui percuteret hominem divitem vel honestum et discretum quam
qui percuteret unum garcionem miserum. Omnis non percutiens
alterum contra legem ledit communitatem in qua quilibet est pars communitatis
plus autem ledit communitatem qui ledit partem nobiliorem
eius quam qui ledit viliorem. Sed tertia ratio procedit via sua. Questio 12a.

Utrum operatio iusta sit medium

inter iniustum facere et iniustum pati. Videtur quod non
quod communiter dicitur et Philosophus vult velle quod iniusticia

Dicitur autem medium secundum geometricam proportionem

maiori

non est medium inter duas iniusticias (?) ... ploci ... iugat(ur) neque iniustum erit medium inter duo iniusta. Sed operacio iusta est quedam iniustum facere et iniustum pati in iniustum sed quod iniusta ... Et confirmatur ... possibile in aliis virtutibus quoniam operacio temperata non est media inter operare intemperate facere et intemperate pati. Sed intemperate agere et intemperate ... agere. Nec operari fortiter est medium inter facere opus forte et opus forte pati. Sed inter operari audacter et timide etc. de aliis. Unde de apostolo (?) sic dicitur ... quoniam iusta operacio medium est et eius quod est iniustum facere et iniustum pati. Sic dicendum est primo quod iniustum est medium duorum iniustorum scilicet eius quod est plus debito habere quod pertinet ad facientes et eius quod est minus debito habere quod pertinet ad pacientes. Sed correspondenter iusta operacio est medium duarum operacionum iniustarum scilicet actione et passione. Ad ista quidem argumenta videtur quod iusta operacio non sit media inter iniustum facere et iniustum pati quoniam sit iusta operacio non est in iniustum facere nec est iniustum pati. Ita iniusta operacio nec est iniustum facere nec iniustum pati quod iusta operacio non sit media proprie secundum ordinem ad extrema scilicet iniustum facere et iniustum pati probat illi multipliciter. Primo quod aut esset medium secundum modum aut secundum rei naturam sed neutro modo probacio quod non in genere morum quia in genere morum medium est inter extrema sed iniustum pati non est in genere morum cum sit involuntarium ut post dicetur et certa (?) ... quod factum non habentes usum racionis possunt iniustum pati et tamen deinde iusta passio secundum id ... quod iniusta passio nullus laudatur vel vituperatur sed de modo se habendi in paciendo scilicet paciens vel impaciens laudetur vel vituperetur. Secundo quod non sit medium secundum rei naturam ... distinctione posito sit inter ea quod sunt idem realiter non cadit medium sed agere et pati sunt idem realiter ut dicitur esse determinatum apostolo 3o phisicorum et quamquam sit dictum non videtur inter actiones et passiones esse medium nisi forte motus tamen hoc ipse ... talem qui est ... actione vel passione et iusta operacio non potest ... inter iniustum facere et iniustum pati etc. 2o ad primum secundo argumentum sic medium et extrema debent esse in eodem genere ut patet 10o methaphisice. Sed non est hic quia iniustum pati non est in genere morum iniustum autem facere et iusta operacio sunt in genere morum nec etiam sunt in eodem genere secundum rei naturam quia pati et facere sunt predicamentorum diversorum. 3o quod medium proprie non invenitur nisi inter contraria. Sed facere iniustum et pati iniustum non sunt opposita. Primo quod unum eorum non est effectus alterius modo secundum auctoritatem sex principiorum passio est effectus illatus ab actione. 4o quod medium proprie attenditur inter contraria contradictoria non est medium neque inter privaciones et habitus quod contradicit in subiecto apto nato neque proprie relativorum. Sed agere et pati non sunt contraria cum actio et passio sint in eodem subiecto 3o phisicorum. 5o ... quod extremo procedit ad alterum extremum per medium sed dicendo quod est in iniustum facere non proceditur ad iniustum pati per iustam operacionem ... sed operacio iusta se stat tamquam ad iniustum facere et iniustum pati etc. 6o ipsi arguunt sic ... impossibile est quod idem medium in duabus operacionibus quarum eidem extremum extrema pro parte et duo extrema divisa non adiunicem subordinata ab altera parte. Verbi gratia ponatur quod ipsi (?) opponatur b et c ita quod nec b sit medium inter a et c nec c inter b et a. Sed secundum divisas vias ut de a ad b et c impossibile est impossibile est quod idem sit medium inter a et b et inter a et c sicut non est idem medium inter parisius et acbatum (?) et inter parisius et inter rothomogum

[Margin, left:] ... ab ... contrariorum et non ... ad ... ad ... et ... qualiter ... quod iusta operacio est media inter iniustum facere et iniustum pati

[Margin, top right:] quomodo iustum est medium inter iniustum facere et iniustum pati

Sed iusta operacio est medium inter iniustum facere et quod dicitur extremum aliud ad iniustum pati. Sed hoc debet dicitur quod in iniustum facere est sibi plus debito distribuere in bonis huiusmodi autem dicere oppositum scilicet minus debito distribuere neque minus et tamen plus minus debito distribuere non est idem quod pati iniustum quia homo possit facere voluntarie et non pati iniustum voluntarie. Preterea iste racionis aliquantum videtur racio concludere et apostolum quam affirmare videtur ideo ad concordandum contradicere ut in verbo quod facere iniustum et pati iniustum et operacio iusta et operari iniustum possunt capi dupliciter. Uno modo proprie actione qua aliis facit iniustum et passione qua aliquis patitur iniustum et operacione qua aliquis operatur iniustum. Alio modo possunt sumi pro eo iusto vel iniusto quod eo homo actione passione et operacione relinquitur in agente vel paciente vel operante. Et cum 2o modo patet exponens dicens quod operacio iusta est media hoc est dicendum quod iniustum quod provenit ex operacione iniusta in faciente vel paciente medium inter iniustum quod ex operacione iniusta provenit in faciente iniustum et inter iniustum quod provenit in paciente hoc est inter iniusta sunt plus et minus cum autem neque plus neque minus sit dicendum fuit. Et dicat facere iniustum et pati iniustum et operari iniustum capiamus proprie actionibus et passionibus et operacionibus concedi potest quod formaliter sive subiective non opponuntur nec mediant ad invicem sicut probant plures ad ductarum racionum secundum tamen denominacionem extrinsecam ipsius operacionis concedi potest quod opponuntur et mediant et philosophus videbatur apostolus intendere. Addendum est etiam quod secundum quandam proprietates vel condiciones ipsarum potest in eis attendi aliqua oppositio vel mediatio ratione secundum bonitatem morum et maliciam morum opponuntur actio iusta iniuste actioni hoc quidem est bona ista autem mala. Item secundum voluntarium et involuntarium opponitur actio quod iniusta passioni iniuste quoniam hec quidem sunt voluntarie ista vero dei voluntaria. Deinde iusta autem passio medium est quod contingit eam esse voluntariam et non voluntariam. Solucio autem racionum in principio sequentibus quibus apparebit etc. sed ... Ro

Utrum iusticia sit medium

duarum maliciarum extremarum. Arguitur quod sic quia racio diffinitiva superiorum debet salvari in qualibet inferiori. Sed virtus que est superior ad iusticiam racione diffinitiva quod sit medietas duarum maliciarum. Nam apostolus declarare volens diffinicionem virtutis in 2o huius dicit. Virtus autem medietas est duarum maliciarum huius autem secundum defectum. Contrarium videtur velle apostolus dicens quod iusticia est medietas non secundum eundem modum per dictas virtutes sed quoniam medium est iusticia autem extremorum. Videlicet ergo quod virtutum aliarum virtuti duobus viciis extremis opponitur. Sed iusticia unum soli opponitur scilicet iniusticie. Huius esse videtur racio quod tangit apostolus quod idem est vicium autem utrisque extremorum. Cum medii iusticia est equalitas iniusticia scilicet inequalitas nec sibi tribuit sibi plus et hoc est unum extremum et alteri minus et hoc est alterum extremum. Et utrum ... est medietas quod medium equalitas idem autem medium animus iusticia est equalitas est medium inter plus habere debito in bonis et minus in malis et iterum minus habere debito in bonis et plus in malis quorum unum est iniustum facere et alterum iniustum pati sicut dictum fuit sed ad iniustum paciente nulla spectat malicia saltem moralis quoniam optimi viri possunt iniustum pati sicut sancti martires ergo iusticia soli malicie unum opponitur

[Margin, right:] ... iusticia

[Margin, right:] ... iusta

Sed ista questione communiter videndum est quod medietas iusticie differt a mediis aliarum virtutum in duobus. Primo quia medietas in aliis virtutibus consistit inter duas malicias sicut liberalitas inter prodigalitatem et illiberalitatem, iusticia autem non consistit inter duas malitias sed inter malitiam et penam. Iniustum enim pati non est malicia sed pena. Sed pena sicut dictum est. Secundo differt ut dicitur quia medium in aliis virtutibus attenditur secundum rationem et quoad nos, in iusticia autem attenditur quoad rem et quoad naturam, quod patet quia medium iustificatur secundum proportionem geometricam vel arismeticam. Hoc autem est medium rei quoad nos. Quando medium quoad nos non observat talem proportionem, ymmo quandoque est in eodem modus rei: fortis enim quandoque assumit sibi maiorem iram et audaciam, ille enim magis sustinent quam fortis sicut dictum fuit in tertio. Iste autem ad hoc rationem inducere videtur quia alie virtutes sunt principaliter circa passiones que non sunt aliquo valore appreciabiles et quas oportet aliquando remissiores esse aliquando intensiores secundum exigentiam circumstantiarum, propter quod oportet in eis accipere medium quoad nos et secundum rationem. Sed iusticia est principaliter circa res exteriores aliis rebus equales in valore, propter quod simpliciter medium est medium secundum rem. Hoc autem non placet aliis sicut forte nec placere debet quando ipsi secundum accipiunt fundamentum cum prius ostensum fuit quod iusticia est circa passiones sicut et alie virtutes sunt circa operationes sicut et iusticia. Et propter hoc ponit tres conclusiones. Prima quod iusticia est medium inter duos habitus contrarios. Secunda quod ambo illi habitus sunt quodammodo malicie sive quaedam vicia. Tertia quod medium simpliciter est secundum rem et quoad nos. Prima conclusio probatur sic: ex operationibus generantur habitus et ex talibus operationibus tales habitus, ista propositio probata in secundo libro. Propter quod sicut ex operationibus extremis generantur habitus extremi et extre[mis] dijs medijs, ergo sic omnis habitus generatus ex operationibus medijs inter operationes extremas o[ppositas] est medius inter extremos oppositos. Sed iusticia est talis habitus ergo et cetera. Antecedens ex suppositione horum declaratur. Quando iusticia generatur ex iustis operationibus secundum secundum ethicorum: Iusta enim operantes iusti efficiuntur. Sed opera iusta sunt media inter duas extremas operationes. Quando operatio iusta est tanta sibi quantum aliis tribuere debemus distribuendis vel commutandis neque plus debito neque minus. Huius autem operationis due inveniuntur operationes medie extreme opposite scilicet una que est plus debito sibi tribuere et alteri minus. Alia autem que est alteri plus debito tribuere et sibi minus ut de se notum est. Et si ex similibus operationibus similes habitus fiant, et si ex qualibus operationibus fiant habitus ad tales habitus generandi inclinant sicut in secundo dictum fuit. Tunc manifestum est quod ex eo quod est in commutationibus equaliter sibi accipere et alteri tribuere assuete fiat generatur habitus inclinans ad plus sibi accipiendum et alteri minus tribuendum. Et ille habitus est iniusticia sicut de se notum est. Item quia ex eo quod in commutationibus fuit ex eo quod est sibi minus accipere et alteri plus tribuere si assuete fiat generatur habitus ad sibi minus capiendum et alteri plus tribuendum, manifestum est quod iste habitus extreme oppositum habitui predicto quem dicebamus esse iniusticiam. Manifestum est etiam quod inter eos est iusticia cum inclinet ad operationem mediam inter operationes ad quas illi alii inclinant. Et ita patet et in distributionibus cum dignitas equale distribuit affinibus suis et extraneis iustus efficitur, quando vero minus et plus extraneis manifestum est quod ipse ad alterum declinat extremum. Sed forte tu dices

quod ille inclinat ad plus alteri tribuendum quam sibi recipiendum propter affectionem ad nos habere maiorem quam ad alterum. Et ad hoc potest dici quod ymmo possibilium modum per quod in tertio dictum fuit quod aliquis potest inclinari ad [in]sensibilitatem, ymmo hoc est experimento sepe manifestum quod multi dicunt et in multis ita est quod in mercatura plus vellet dampnificari quam quod alii dampnificaret, et sic in peccuniis propriis alius inclinari potest ad plus contine dandum et minus recipiendum, ita et omnia possibilia non est impossibile quod inclinetur ad minus sibi recipiendum et plus alteri tribuendum. Patet ergo sic iam fori habitus clarius medius est medius inter habitus electivos extremorum: iusticia est habitus. Et sciatis bene quod extrema contraria quorum habitus extremi sunt electivi et quorum medium eligit non sunt plus sibi accipere et minus alteri tribuere. Ista enim non sunt contraria sed consequuntur se, sed illa extrema contraria sunt plus sibi accipere vel minus alteri tribuere et plus alteri tribuere. Contraria enim nata sunt fieri circa idem secundum magis et minus. Secunda conclusio satis patet ex hijs que dicta sunt in alia questione. Unum potest legalem iusticiam. Nunc sit ponere iusticiam particularem in prima secunda conclusione. Et non solum in operationibus hoc est manifestum sed et in passionibus quorum iusticia proprie est moderativa. Nam viciose se habet in talibus quorum nimia sunt alie bona affectionem sicut omnes concedunt, et in hoc modo contingit esse remissum in convenientibus. Enim multa possunt exempla accidere. Prima defectus sunt temporalis et de commutationibus occasione sue iniustificandi, et quod natura non ingeminavit nobis frustra passiones. Deus enim et natura nichil faciunt frustra ut in primo celi dicitur. Propter quod in omnibus naturalibus passionibus est possibile deficere ab eo quod oportet non utendo eis quando oportet et ubi et quando et alijs circumstantijs. Item hij duo habitus extremi videntur circa bona aliena et affectionem ad ea se habere sicut liberalitas et prodigalitas ad propria bona et affectionem ad ea. Sed ergo illiberalitas et prodigalitas sunt habitus viciosi sic et isti. Tertia conclusio evidens est quod iusticia non sit media inter duas iniusticias non propter hoc sed propter quod aliquis voluit quod non sit medium inter duos habitus viciosos. Nam liberalitas est medium non inter duas illiberalitates sed inter illiberalitatem et prodigalitatem, nec temperantia inter duas intemperancias sed inter intemperantiam et insensibilitatem. Nomina namque ad placitum imponuntur et multa sunt quibus nomina non sunt imposita. Unum potest dici quod vicium iusticie oppositum secundum superhabundantiam vocatur iniusticia. Vicium autem sibi oppositum secundum defectum non habet nomen impositum eo quod in paucissimis invenitur, sicut aristoteles dixit de insensibilitate opposita temperantie. Et quia aristoteles de isto vicio non curavit forte dici potest quod cum duorum viciorum extremorum alterum sit plus oppositum virtuti medie quam reliquum et peius, aristoteles et alii morales modicum curaverunt de isto loquendo quod parum opponitur virtuti et quod non est multe malicie, sicut est in proposito, propter quod sufficiebat aristoteli illud quod elici poterat ex hijs que generaliter dicta sunt in secundo libro de virtutibus et ex hijs que de aliis virtutibus dicta fuerunt in aliis libris in speciali. Tertia conclusio probatur primo per communem virtutis diffinitionem datam in secundo libro. Diffinitio enim bona debet convenire cuilibet contento sub diffinito, et non debet esse dubium quin omnis virtus operetur secundum dictamen recte rationis, propter quod in omni virtute attenditur medium secundum rationem. Et quod medium iusticie sit simpliciter dicitur ad nos et non secundum rei naturam sic patet. Nam si medium simpliciter secundum rei naturam, sequeretur quod eisdem rebus existentibus medium esset idem. Hoc est falsum, nam uno tempore tu habebis ex sextario frumenta 10 ... alio autem non ita. Et medium quod nunc vadatur secundum exigentiam

iniusticia

sibi accipere vel minus

iniusta

sicut ad

placitum

fi ho

hntne i digte sint no 2m rei nez s3 ad nos
e e demo insticie // Jt insticia distiua atte
dit ad dignitate et meritu psonarum gmutatiua q
ad i volutates gmuttetes attedit ad equalitatem sta
cias/ mltu n. dnt sic dt aplus si hns principa
patu pcussit ul si alt pcussit eu ad hoc
et mltu differt voluntariu et i voluntariu i gmutatiu
at i voluntarijs attedit ad magna i digencia
sic dcm fuit // Scdo dicendum est q i iusticia
e p° rerum distribuendarum et meritorum per qbus distri
buto facieda est q rerum a i vice gmuta
darum estimatur valorem/ hec aut estio no atte
2m rerum natura s3 ad nos 2m hmez i digencia
s3 post hmoi estiacionem bn ymi e q valore re
rum distribuendarum ad valorem meritorum ul et ad
valorem vnius rerum gmutadarum ad alterius medium
et equale sumendu e 2m re et ho i te debat
a° opio // Sz tn no obstante q hoc mo sumat
me 2m re no q nec du qn et sumat 2m rona
io sic ipm sumne dicat vn rectis at no q
ho concludit // Ad auctoritatem aplus ddm e q me
dum i insticia atteditur v° me atteditur i gsona
cia opis ad dctame recte ronis et ho e gne ou
v. et de ho no e locutus aplus in ho q°/ qm
ho si potat mam expditis in 2° lib. ex dif
fi°° v. qm et peca q dta sunt de aijs vtutibus
i spali/ oz n. hortole actiue h'tilliterr a° at
m spar medm i te i ipa iusti 2m q ipa
e ad alm distiua ul gmutatiua q qd me atte
2m eqlitate valoris rerum ul proportioz valoris rerum
ad valorem meritorum et de ho medio sumedo de
clarat aplus in ho q°. q p dta no erat mam
dei po q at aplus de iusticia ee me te no 2m eude
mo aijs vtutibus no e me qm ad primu mo
medij s3 q 2m ad 2m p p dta alie obiectiones pos
sunt solui et c. se. [questio] 10a et 13

Utrum iustum sit idem quod equale

contra passum. pr q sic/ q iniustu e nec plus hre de co
nec minus/ ho at saluat optie si q in cdis
tm deinre recipiatis qe eqle contra pati // It
iusticie e ad eqle reducere qe inegle p q dc
aplus. iniustu e i eqle eqlis teptat equa
lidos / x Sz q e i eqle reddi ad eqle p ele
contra pati/ na si me pcutis i eqles sti sinus eo
q tu hndas i luc° tuo et e° i dapno x Erg°
te re pcuciam tu recipies dapnu eqle et dap
no/ e° lucrum luco eqle luc° tuo pp q eqles
reddimur sic an eramus // Jt phs negat
iustu ee gt passum in distributiua insticia mag
q i gmutatiua x Erg° sit i distributiua tc et erit
in gmutatiua x Sz i distributiua iustu e contra passum qm
sic pportio geometrica saluatur. s. q q plus agit ad
qne bonu plus de qm bo recipiat // Jt si
ct passu no erit iustu ho cet q plus a qbus
psonis defendu q alijs sic dc aplus de
prncipe q pcussit x Sz no e vni psone plus
defendu q alti q dc aplus q nt dnt si stu
diosus pium puat ul pius studiosu qm ad
nocumentum dicitur// Solu recipit lex et vtit ut
eqlibus est° iustu simr e contra passum // Dm dc aplus
q de ho rephendit pithagoricus dns q det
i iamit simr iustu contra passum/ alij dicunt n.
q contra passu no gnet iusto distributiuo/ // Et pont
duas i stacias s. qm no eqlit primo dcet
pams pricipe et pnceps et pcucies/ n° eqlr

primo dc vo°rie et i vo°rie ledes // Videdu e g° p°
q intelligimus p eqle contra passu/ supponedu e g° p°
q intelligimus q i ppoito pati n° ad intellig q aba°
recipe lucru ul dapnu/ x Eqle g° contra passu
pt intelligi duplr/ v°o gpando pasm vnius
ad pasm alterius vt q vnus recipit luc ul dap
ni tm alt recipiat // A°o gpado pasm alcuius
i luc° ad pasm eiusde i dapno/ vt q q dapnu
recipit tm lucru reciat // Cu at duplx sit
insticia. s. distributiua et gmutatiua ddm e p° q contra
passu no ht locu i insticia distributiua // Ad cuius
declaracione nondu e q i distribucoibus e duplx
hitudo gsideranda qm suppo q bo gmia distri
buit psonis simibus pp i° q ipis debet/ na si
aliter distribuerent no cet ibi insticia x Sz
libatas e g° p°m hitudo gm° ad i° obiectiones qbus fi
dz distributio/ a a at eorum qbus facieda e distributio
ad i // 2m at ad primu hitudine insticia no vr
ee n gmutatiua na gmitas illis retribuit
p eo q ab eis suscepit sic tn i sco solnas
opatoibus sua debita x Sz q ad 2m hitudinem
nlla vr ee gmutatio s3 solu distributio pp q alti
ipo ad insticiam dr distributiua/ mo gstat q 2m
ista hitudinem no ht locu contra passu na gtra pas
su ipt an sem ul an passu/ mo n9 i alti
an egit ul ab alto passus e re // De insticia
at gmutatiua diuisi diuisi° vi det/ dicitur n.
q da duplices ee gmutaces. s. voluntarias et i vo°rias
x Et i gmutacoibus vo°rijs iustu no e q contra pas
su s3 q i volutarijs e idem/ primu declat primo
int psonas i eqles qm sic dc aplus si as
pcutiat pricipe no oz re pcuti solu s3 g°
mius puniri cuius ro e q i lesione pncipis le
dit tota gmitas cuius vices gerit pnceps
x Si at ipe re pcuteret ipe solus lederet pp
q no cet sufficiens punito ul satis facto // 2°
idem dnt pate in psonis eqlibus in qbus e mag
dnis/ si n. qs eqle sibi pcuciat a et re sua
sibi auffert no e satis facto sufficiens q re
pcuciat a q re oblata restitue gpellat
cuius ro e q talis no infert solu nocumentu
ul i iuriam pxio que pcussit x Sz et toti
gmitati cuius tutela et imunitate volunt
et i insticie publice q gtepsit g° e iustu q i e
maiorem penam patiat // Ad q et aplus p° mag
norum modeliu elez vr in duce ro q duplr
pecas duplr puniri dz s3 q altm pcussit p°
cauit q nocuit io tm noceri ei debuit
// 2° pcat q i cepe et pate tinoceus violant
pp q penam vlcius puniri debz // Jt sc q no
cet magis puniedus q voluntarie et fraudulenter
pcussit q q in vo°rie ul expresetina pace
qe pn q dc aplus in isto q° q 29 neqe e
i iustus neq malus alt at i iustus et malus
ita p3 q pus mag pccat et mag puniri debz
dc et aplus 11° q°° q volutariu et i vo°riu
dnt mltu // 2° in te° gpre pro aplus q i°°
iustu e i gmutacoibus vo°rijs qm gmitas ei
m° saluatur s3 ho e p eqle contra pati/ na si qs
rapit bona alterius et no contra faciat et ret
buat sunt e° et no potest ho tollari inc
cines // Jt sic aplus declat artes distinguit
destrueret si no fecit fanos et qm et eqle et
pans ho et tm et tle C Het at opno lz i ca

hitu

it si ...
... vpoing

Dicit ... q i iusto gmutatiuo ... q
... i stdu i ...

qcordꝫ ꝙ ob nᶜ vā ē ut puto nᶜ ē de itecoe
arisᵗ. lꝫ qm si loqmᶜ de eqli ꝗ passo eqᵗᵉ
parce q.ᶜᶠ pꝫ ꝙ arisᵗ. no solu i qmuᵇ⁹ in vo
lurijs negat iustu ee ꝗ passu et i vo.ᵉⁱˢ
dᶜ. n. ꝫ in qmuᵇ⁹ qde qmuᵗⁱˢ qtinꝫ ee i
iustu ꝗ passu 2ᵐ ꝓporᵒᵉ et no 2ᵐ eqlitꝫ
sꝫ statī isto logo simᵉᵉ declat i qmuᵇ⁹
vo.ᵉⁱˢ ut pꝫ aspitieti // Sr āt loqᵗ de eq
li ꝗ passo eqlitate ꝓportoīs pꝫ ꝙ arisᵗ. no
solu ponit ee iustu ꝗ passu i vo.ᵉⁱˢ // Sꝫ et
i i vo.ᵉⁱˢ poᵉ dᶜ. n. pᵒ magnoꝝ moralium sin
ee. n. si peussit liberꝰ no ē iustu qᵗ pauti
semel ꝫ multocies / et ꝗ passu āt iustu in eo
ꝙ ꝓporᵗᵉ sit. n. liber se hꝫ ad sm i eendo
melior et ita ꝗ fate i fatiedo ¶ Et 2ᵐ
dtaꝫ opioꝫ no aꝫ ꝙ mo qcordat dno dta
arisᵗ / pmu ē nᶜ dift. si studiosꝰ pmu pᵃuatᶜ
ul pmus studiosu / neqꝫ si mecharis ē pmꝰ
ul studiosꝰ / ꝫ ad notitᵗⁱ dtaꝫ solu repitit
lex ¶ Altm dtm ē Si pncipat hns peus
sit no oꝫ repcuti / oꝫ ꝫ pmri // Ista n. dta
videtᵉ ee qria et sᵗ ambo de qmutaᵒⁱᵇ⁹ in
volu.ᵉⁱˢ // Et dta opio no ē vā pᵉ qde
qᵘ⁹ ad volu.ᵉⁱˢ qmutatoes / ꝙ posito casu
ꝙ accepꝰ sorte et ptoe et duabꝰ ipoꝝ vxori
bꝰ de volu.ᵗᵉ eoꝝ sit sorte misce cu vxore
ploīs no ꝓp hᵒ erit iustu ploꝫ miscē se cu
vxore sortꝰ / qmis ob vellet iᵈ. qm nᵘ paui
i hoīe sumi pᵗ ee iustu / hᵒ āt ee i hoᵘ et pꝫ
qᵒ ꝗ passu eqle no hꝫ ꝓp locu i qmutaᵒⁱᵇ⁹
voluntarijs // Sr nec vā ē opio voluntā
p dta ut i ꝓpᵒ poᵗ silituᶜ⁹ mᵗ voᵉⁱᵃˢ et i
voᵉⁱᵃˢ qmutatoes / ꝙ expoe ista satꝰ pᵗ appe
re // Sꝫ hāc opioꝫ ptuseo ꝙ si qs qsidet
no magꝰ vr ee vā / nec de itētōe arisᵗ. qᵒ p
ceᵉⁿˢ // Eo pono 2ᵐ arisᵗᵉᵉ tres qᵒᵉˢ / pma eꝙ
iustu no ꝓp sit p eqle ꝗ passu eqliᵗᵉ qᵗ
reꝝ qmutabilu // 2ᵃ ꝙ altu ꝫ raro fit iustu
p hmᵒᵈⁱ eqle ꝗ passu et tu hᵒ vr qn sit sit
et qn no // 3ᵃ qᵒ eᵗ ꝙ iustu ꝓp sit p eqle ꝗ pas
su eqliᵗᵉ ꝓportoīs ad aliqᵖ mesura 2ᵐ ꝙ esti
mari pᵗ valor reꝝ qmutabilu // pᵃ qᵒ pꝫ
i volu.ᵉⁱˢ ꝙ pcuties pncipe ul pᵒ altm pᵉⁿˢ
no dꝫ re pcuti solu eqli pcussioe / neqꝫ ēt
pmri dꝫ volu.ᵉ et i voᵉ pcucies sic pᵉⁱᵘˢ
argutu fuit nᶜ fin tme rē tua accipies dꝫ
ea restitue solu // Sꝫ et vltᵉ pmri // Scdo ide
pꝫ i qmuᵇ⁹ vo.ᵉⁱˢ qm si domꝰ tua valꝫ 10.
solidos et vnu calciatᵘ vꝫ duos solidos
iustu ē dare qnqꝫ calciaᵗᵃ p domo tua // Sꝫ
io no ē eqlia vnu domu neqꝫ 2ᵐ qti
tᵉᵉˢ ipoꝝ qtinua / neqꝫ 2ᵐ disceta / na domꝰ
ē maior et calciaᵗᵃ sᵗ plaᵃ // Et ta i vo.ᵉⁱˢ
qᵐ i vo.ᵉⁱˢ no pᵗ qtitᵗ eqlitas obsuari iᵗ
ea q no sᵗ 2ᵐ sua qtiᵗᵉ qmuᵇⁱˡⁱᵃ // Sꝫ iustu
i vemiᵉ v qmuᵇⁱˡⁱᵃ no sᵗ qmuᵇⁱˡⁱᵃ 2ᵐ sua qti
tate / vt si 2ᵐ gratꝰ actoes reddant p data
pecunia / ul si hō inficiat p pecunia siuata
// 2ᵃ qᵒ pᵗ euides si si qsiderꝰ spes sinḡlas
qmutacoes / arisᵗ. n. volu.ᵉⁱᵃˢ qmuᵗᵒᵉˢ enūat
ples s. vendicoꝫ / empcoē / mutacoꝫ / fide
iussione / vsq de po pducto / et pᵗ addere li
bale donacō // Vēdicio ē pqᵐ vendes
trāsfert diuꝫ sue rei i altm recepto pcio
// Empco ē pqᵐ emēte trāsfert i alteꝰ rei

dnm dato pcio // Et i istis pmutaᵒⁱᵇ⁹ mālᵐ
ē ꝙ no sit obsuada eqlitas qtitᵗ / qm pciu
datu altiꝰ ē rōis ꝙ re vendita ul empta
et no sibi qmesurat 2ᵐ sua qtitate / no n. i
venditoᵇ⁹ et emptoᵇ⁹ ego do frumetu p
qsili frumᵗᵒ neqꝫ cultellu p qsili cultello // Sꝫ
pecunia p frumᵗᵒ et hᵒ i te debat arisᵗ. vn dixit
no em ex duobꝰ medicꝰ fit qmutaᵒ ꝫ ex
medᵒ et agricola et omno altis et no eqlibꝰ ꝫ
oꝫ hos eqri ¶ Sꝫ ꝓp 2ᵐ ꝓporᵒ qmuᵗᵒ ē i ꝙ
mutuas trāsfert dnm sue rei in altm ē le
et silēꝫ recipiat / vt si mutuo ē denariu ul
corbeꝫ frumti / tu teneris m reddē denariu
ul corbe frumᵗⁱ / et i hāc qmuᵗᵒᵉ māᵐᵉ ē expꝰ
ꝙ obsuada ē eqlitas qtitᵗ / n forte ꝙ mu
tuas facit gratꝫ altri i digeti re sua / q tā
recipies no solu tenetᵘʳ reddē eqle rei mu
tuate / ꝫ cu hoc tenetᵘʳ ad gratꝰ actoes / p gra
sibi fca // Et itm pꝫ qᵐ iustu no qsistit solu
i eqliᵗᵉ qtitᵗ / altu tu pᵗ qtinge ꝙ hmᵒᵈⁱ
mutuo fiat pnale vtrisqꝫ ut si vinu hēas
hᵒ ano in hindancia et in defitiat / et aꝫ ꝙ
ano sequti debꝫ qriu euenire / mutas michi
doliu vini ad reddedu ano sequti nomi hᵒ
ē m vtile ꝙ i digeo / et ē ꝙ m digeb / et vinu
tuu suare no posses // In isto casu forte
sufficet ad iustu eqlitas qtitᵗ / fideiussio
ē pqᵐ qᵐ se obligat p debito altiꝰ si ipse
defitiet / et tu māᵐ ē si soluit debitu alti
tenetᵘʳ restitue altri i tanto et i tli / et vltᵉ te
netᵘʳ sibi ad multas gratꝰ actoes / 2ᵐ arisᵗ
vᶜ notē 2ᵐ qᵐ qs alti sua re gratꝰ qcedᵗ
retēto dnio et tu iustu qsistit i reddedo
eade re // Sꝫ tu cu gratꝰ actoibꝰ // Depo
to ē 2ᵐ qᵐ qs re sua psecuritate i custo
dia altiꝰ depōit // Et tu iustu ē ꝙ eade
res sibi reddatᵘʳ / n ꝙ depones tenetᵘʳ custo
diᵗᵉ ad aliqᵖ soluam ul ad gratꝰ actoes
// Coductio ē qua qs p certo tpe vendit rei
sue vsu et māᵐ ē ꝙ ibi no obsuatᵘʳ eqlitas q
titᵗ / vsus. n. et pciu m receptu no sᵗ qmsura
bilia i qtitᵗᵉ // Donato ē 2ᵐ qᵐ qs re sua
trāsfert in altm sine spe rephendi sii pacto
remunatoīs // Et i ista qmuᵗᵒᵉ iustu qsistᵗ
i gratꝰ actoes reddedo ul suicu ul lau
des ul aliqᵖ hmᵒᵈⁱ / na 2ᵐ iustitꝰ vt dᶜ arisᵗ
re familiari oꝫ ei q gratꝫ fecit recipies. n.
gratꝫ tenetᵘʳ faciᵉⁿˢ no de pacto tu de iusto
et qgruo / Ac sᵗ qmutacoes in voᵉ qs arisᵗ e
nūat i lra / de qbꝰ ē māᵐ ꝙ si dapnu illa
tu altri ē restituedu 2ᵐ eqlitᵉᵉˢ qtitᵗ / tu vltᵉ
oꝫ i nitante pmri / ꝓp qᵐ i tlibꝰ iustu no est
pstiᵉ ꝗ passu eqle 2ᵐ qtitᵉ // 3ᵃ qᵒ pᵗ p
bari i ductiue / na i emptoᵇ⁹ et qductoᵇ⁹
no oꝫ ynu pono artifex / artes. n. ut dᶜ arisᵗ
destruen nꝰ nāqꝫ domificatꝫ ꝫ oꝫ vnu
calciatu p vna domo recipe / oꝫ g estimare qᵐ
domꝰ valeat et calciamta tot apone qᵐ
sint eqlis valoꝝ / et tu qmutatōe / hᵒ āt votᵘʳ
eqlitas ꝓportoīs ad mesura valoꝝ / q āt ꝗ sit
illa mesura dicetᵘʳ post // Sꝫ i mutue et i fide
iussioe i vsu et in depoe et donatōe oꝫ et ad e
qre 2ᵐ valoꝫ gratꝰ et regratoes // Et si di
cas ꝙ hᵒ ē i poᵉ / qm si as dat ē dece libras
et dicas sibi gratꝰ no tm oꝫ dcm tuu sit
dece libre // Ad hᵒ rnᵗ ꝙ valor reꝝ estimatᵘʳ
2ᵐ huaꝫ i digecia / poᵉ. n. ē ꝙ dcas 10. libras

ꝗ
d
il sᵉ principe
ꝑcussio no
solu repcuti
ad vtilitate
solam
rehabendi

q̄ ut tal modicu indiget pecunia s̄z
magis indiget honore et forte re(cu)
pis e magne honestatis

et valde diues sit q̄ dās 10 libras mltu ho
norat si iste recipiēs dicat grās dne ymo
qm si so(lu)m dignet recipe domi p̄p q̄ sit optie
sit egēo 2m (pro)porc̄ ad mensura valoris // De
comutacōnibus aūt in volūtarijs (con)siderandu q̄ q̄ alt(er)u
pt eius volūtate dapnificat ipe dup(lici)t iniustifi
cat pō q̄ (con)tra ipsu, 2o vō in comutacōe, Tu q̄ in(ius)te erat
p(ro)p comutacōnu q̄ violabat lege comutacōnis tu q̄
alijs dat exe(mplu)m malu, 2 q̄ ad p(rim)a iniustifi
cac(i)o(ne)m oz estimare nocumētu q̄ ille passus e t(ame)n
tm lucru restitue(re) no n sufficit q̄ tm nocu
mētu paciat, na si (com)bussisti domu mea no
eēt iusta re (com)pensato in scia si et dom(us) tua
(com)buret n(isi). n. inde h(ab)res lucru, et p3 q̄ eq(u)ale ō
passu dz atte(n)di (com)parado pas(sio)n(em) eius i luc(rum) ad po
re pas(sio)n(em) eius i dapno et no (com)parado pas(sio)n(em) vni(us)
ad pas(sio)n(em) alti(us) // Sz forte tu dices dne ipe
e q̄ ic no h(ab)ebit vn(de) ipsu (com)pensare si // Ad
ho ddm q̄ q̄ iu(sti)a no sit ad impole faciendu
e q̄ si pt affligat ei pena ul corpalis ul
alia 2m q̄ntitate ad q̄lite delitti si e pole et si no
e pole tc fiat p(ro)ut sic si pt // 2m at ad
2m iniustificacōez oz et nocumētu estimare ma
gis nocuit si p(ri)ncipe p(er)cussit q̄ si alm et si li
bera q̄ si s(er)uu q̄to n. lesit maiore ul nobi
liore pte comutatis tato comutacōni maius intulit
nocumētu et magis si publice q̄ si occulte et magis
si insidiose et cu deliberacōe q̄ cu repetina
pas(sio)ne q̄ magis (con)tepsit leges cives/ nocumēto g(ene)
sit estimato 2m omēs circustatias i(n)cidetes
oz tanti valoris lucru comutacōni restitue ul pena
ei (pro)porcōnalē infligere ul sic e pole meli(us) ut di
cebat // Sic g(ener)o p3 q̄ ō passu (pro)porcōnale e iustu
i omni comutacōne et no ō passu eq(u)ale q̄titatiue
matice (pro)bant ap(osto)l(us) in po magnor(um) moral(iu)m
et vide to(tu)m cap(itu)lu si vis // Ad p(ri)ma g(ener)o ro q̄ no
pl(us) h(ab)re debito nec mi(n)us (pro)p(ter) saluat p(ro)p(ter) pas
su (pro)porcōnale s3 no (pro)p(ter) p eq(u)ale ut dcm e // Ad 2a
ddm e eo. et qm dr q̄ eq(u)ales sunt si penitēs
repentiat(ur) ddm e q̄ si illi int(er) se sunt eq(u)a
les tu comutas sunt lesa (pro)p(ter) q̄ oz alia s(ibi)
puniro et ideo ut dcm sunt q̄ iustu ō passu
no atte(n)dit p(ri)nci(pale)r 2m (com)paracōez vni(us) ad passiōez
alti(us) // Sz 2m (com)paracōez vni(us) pas(sio)nis i luc(rum) ad p
cedete ei(us) pas(sio)n(em) i dapno sit n(isi) sit dapni re
stitutio et io ro p(ro)cedebat p q̄ntitate a(n)tecedebt
// Ad 3m ddm e q̄ h ō passu attedit(ur) i dist(ri)
bu(ci)o(n)ibus 2m (com)par(acion)ez earu q̄bus sit dist(ribuc)io ad i vice
et h(oc) (con)cessu e i (pro)p(osi)to // Ad vltimu rōis cinde(m)
sciedu q̄ alr dist(ribuc)ia iusticia et alr comutatiua
iusticia dignitates psonaru attedunt dist(ri)bu
tiue at dign(ita)tes et ineta psonaru attedit ut dist(ri)
bu(ci)o eq(u)alis (pro)porcōnes rer(um) dist(ri)bu(en)dar(um) ad dign(ita)tes
i veniet et obs(er)uat // Sz comutacōnis dign(ita)tes psonaru
attedit ad estimadu q̄ntitate lucri et dapni
ut possit lucru eq(ua)re dapno 2m (pro)porcōez ad me
suras comutabiliu/ in q(ui)bus aut q̄ debeat i textu
ap(osto)l(us) allegata p(ri)m(us) q̄ p(ri)ma facie videt(ur) ee (con)tra
et no sit d(icitu)r n. q̄ n(on) dt si studiosus p(ri)mu p(ri)ma
uit ul p(ri)m(us) studiosu q̄ e vni i eq(u)ado lu
cru dapno no n. eq(u)alr 2m (pro)porcōez i(n)ior(um) ad stu
diositē ul p(ri)mitē s3 2m (pro)porcōez ad mesuras comu
bilium ut dicti p(ri)us s3 i tm diffe(rt) i estima
do q̄ntitate luc(ri) ul dapni, 2a v(ero) dt. Si p(ri)ncipatu
h(ab)ns p(er)cussit no solu repcuti oz sz et puniri q̄ no

adequitate tu ulsr ō passu
2m (pro)porcōez earu q̄bus sit dist(ri)bu(ci)o

et (inn)ita psonaru

e expeo q̄ eq(u)ato lucro et dapni simul 2m (pro)porcōez
ad p(ri)ncipis ul alci(us) cuiuscu(m)q̄ dig(ni)tatez s3 q̄ q̄n
titates nocu(men)ti e maior si p(ri)nceps p(er)cuti(tu)r q̄ si
alt(er) (pro)pt(er) dicta et p3 satis q̄o rōes alior(um) op(ini)o(nu)m
(pro)cedunt id(e)o p(er)transeo etc. (Querit)ur iuxta etc.

Utrum omnia commensurabilia

sint vna mensura/ vr q̄ no q̄ oīa comensurabilia
debz ee eiusde g(e)n(er)is cu mensurato ymo eiusde
spēi 2m q̄ vtile velle ut ap(osto)l(us) 10o methe(aure)
dicens (pro)p(ter) n. q̄ntatu e mensura magnitudinu q̄n(titat)u
mag(nitud)o et 2m vnu q̄ 3 logit(ud)is latitudo latitudis Et
(com)m(en)t(ator) 9o phor(um) in fine dicit q̄ mensura no e
(pre)t(er) genus mensurati // Sz comutabilia sit diuisa
spē et g(e)n(er)e i(gitur) no sit comensurabilia // Itē oīa me
surabilia sit (com)parabilia // Sz no oīa comensurabilia
sit (com)parabilia i(gitur) ut q̄ 1o phor(um) (pro)bat ap(osto)l(us) q̄ (com)
parabilia no de equiuoca n(on) h(ab)re diuisu s(e)c(un)dum p(ri)m(u)m
nec h(ab)re dr(ic)z nec i q̄ m tn q̄ 2m tolez
no e (com)parato // Sz 2m albu et comu(n)itor ide exp
p(ri)mit q̄ ipsa no (com)parant(ur) q̄ no sit eiusde spēi q̄
lis sit eiusde g(e)n(er)is // Sz no comutabilia sit eiusde
spēi n(ec) eiusde g(e)n(er)is etc // Itē comutabilia q̄
enitat morte ciuile q̄ no e comensurabilis bonis
exteriorib(us) nllus n. sane mtis vellz (pro)p(ter) tota pec
cunia mundi q̄ sibi cap(ut) amputaret(ur) // Oppositum
dr ap(osto)l(us) sic (con)cludes. Oz g(ener)o vnu a(li)q(uo)d oīa mensurari
Dr(icitu)r in ee disti(ncti)o(n)u sit q̄ oīa comensurabilia (con)sid(er)
ari p(o)nt dup(lici)t v(e)l 2m rōes suas (pro)prias et ab
solutas // Alo 2m (con)veniunt in humanu vsu
p(ri)mo ddm e q̄ no oz ea ee comensurabilia (pro)p(ter)
qm comensurabilia diuisor(um) sit generu 2m suas
s(ubstanti)as et talia no sit comensurabilia // Itē cor(um) q̄ sit
comensurabilia q̄ l3 sint p(ri)m(us) alco totiēs applicari
p(o)nt q̄ fiat equale alt(eri) et maius // Sic at no e
de oībus comutabilib(us) 2m suas s(ubstanti)as (con)sideratas q̄
p3 eq(uus) lapides ferru oues et boues sit comutabiles
et tn (con)stat q̄ equus q̄ntu(m)cu(m)q̄ alm excedet la
pide 2m s(ubstanti)e p(er)fectez et nobilitez ymo excede
det i (in)finita q̄ntu(m)cu(m)q̄ q̄lis cu(m)q̄ multiplicet(ur) etc
// Itē aliq(ui)s diceret ō q̄ deus e mensura om(n)i entiu
ddo breuit(er) q̄ vna te deus e sit mensura om(n)i
entiu q̄ p(ri)mu dat eis ee tm h(ab)nt s3 no est
mensura i(n) p(ro)p(osi)to sic h(ic) loqm(ur) s. 2m q̄ m(ensura)lia
p(o)nt adeq(ua)ri adinuicē et admensura // De
comutabilib(us) (con)sideratis 2m q̄ veniunt i humanu(m) vsu
distinguendu e q̄ aliq(ui) sit q̄ ipse p(er)mitti p(o)nt et
alia q̄ no q̄ eor(um) p(er)mutacō eēt (con)tra lege et (con)tra
bonos mores v.g. ut si q̄s p(er)mittz alti vxo
ore ul ciuile mebrum ul h(o)mi(ci)di(um) // Itē q̄o g(ener)o
q̄ ipse p(er)mitti p(o)nt ddm q̄ oīa sit vna me
sura comensurabilia q̄ sit p(ro)p(ter) id oz ee sine q̄ no pt
saluari humana ciuilitas et comutacō n3 humana
sustentacōi na no deficit i necijs ent(i) sat
sufficit/ necē e i(n)ueniri ee p(ro)p(ter) q̄ homi ciuilitas
saluat(ur) alr ciuitas sufficit eēt et na eēt de
fectuosa/ Hoc at sic declarat(ur)/ ad humana sustent(acio)ez
et comutacōez reg(ui)rit(ur) bonor(um) q̄ in comez vsu ca
dunt multiplex comutacō/ h(ec) at comutacō no fieret si
illa bona no eēnt a(li)q(uo)d vna m(en)sura comensurabilia
q̄ sine illor(um) comensuracōe no saluaret(ur) humana
nā et comutacō pollitica/ Aor ipsi(us) possile p3 q̄m
tante humane nē fragilitas et indigecia
q̄ n(ull)us ymo p(at)ri sic p(ro)p(ter) dcm sunt possit sibi
p(ro)uide de necijs ad vita n(ec) de req(ui)sitis

na s3 no possit saluari s(ine) comutabilia no o(por)t(et) q̄ m(ensura)lia
i(n)t(er) a(li)q(uo)d q̄ h(o)mo a(n)i(m)a(l) et a(n)i(m)a(l) ciuile d(ic)at et
e(st) q̄ ut po(litic)us politice // q̄ sic d(ic)a no defi(cie)t
(ne)c(essari)a

ad sufficientiam vitae multi tamen hoc faciunt tamen non sunt
commutabilia scilicet quod cotidianus in talibus homines dat pro eis
domum frumentum vel vestem accipiat ego vero
domificator pro domibus recipit talia alia frumenta
sed Bohemia intra terram crescunt homines dant frumenta
sed nulla vina in Austria autem terra est vinis benedicta
aucta et maledicta Bohemia ergo permutari
ut ipsi frumenta quibus indigent accipiant et nos vi-
na minor autem probatur sic sicut patet in permutationibus
commutationes nunc ad [illegible] huius rei scilicet sunt
actu liberalitatis dabit unam domum pulchram pro uno
talento vel pro una veste non ergo si non si ergo si aedi-
ficator non possit ita vivere quam ipse tamen sunt
appositi in secundo una domum si ergo pro illa non
habet nisi unam vestem unde ergo habebit cibum ergo non
dabit domum suam nisi pro tot rebus quod sint eadem
quantitate domui in valoribus ergo igitur commutabilia adaequari
si debeant commutationes et adaequari non possunt nisi ea
quae una mensura quaeque sunt mensurabilia etc. // De hiis
autem quae iuste commutari non possunt dicendum est quod illorum
sunt duo genera quaedam non commutari non possunt quod lege pro-
hibita alia autem quod [illegible] conditionem sunt naturae non sed commutare
primum autem genus continet praecepta prohibita eiusdem est
modi cum hiis quae iuste commutari possunt in de illis
sit de hiis dicendum esse // De secundo autem genere videtur dicendum esse
quod in parva hiis quae iuste possunt commutari non eadem me-
sura sunt mensurabilia quod sic videtur posse probari nam si essent
commensurabilia posset eis adaequari et posset iuste com-
mutari quod est contra positum // Item homo pro redemptione quam
nunc ratione iudicii vel pro bonis vel pro operibus vel quibuscumque
aliis bonis exterioribus vitam corporalem amittere vel uxo-
rem propriam alteri ad mechandum dare et si possit hoc vel-
le cum tamen iudicium est id eis esset iuste com-
mutabile quod est contra positum // Item bona animae nullis bo-
nis exterioribus vel corporalibus comparabilia sunt vel appretiabilia
eo quod sint fines ipsorum et ordinata in fine quod
autem plurificata non possunt attingere finis bonitates
et perfectionem et quod sunt in genere boni diversorum generum sunt
quod honesta sunt autem utilia diversorum autem generum
non sunt eadem mensura et horum bonorum commensuratio
Seneca declarat in multis suis epistulis ad Lucillum de bonis
autem animae quae dicuntur honesta bona dicit in epistula solum sum
primum bonum est quod honestum est et quod magis admirere
unum in solum bonum est quod honestum cetera autem falsa et ad-
ulterata sunt // Et parum post de hoc loquens nec bonum
vel honestum et omnia in commoda suo nomine bona voca-
buntur quae non virtus honestavit // Item in epistula dicit
in amicitias unum esse bonum quod honestum in illis in
veres vel vel tibi quicumque famae placet // Et
ambas istarum dictarum propositionum Seneca multis et pluribus
rationibus demonstrationibus in eadem epistula quas rogo
tu videas si placet nunc autem ita est quod talia quae
iuste commutari non possunt sic in retentione ipsorum con-
nexa sunt animae bonis quod absque eorum detrimento non
potest ea voluntarie commutare propter quod damnum quod commu-
tans incurrit non potest lucrum aequale ei reddi // Sed
circa dicta dubitationes occurrunt prima est si Sortes uxo-
rem suam ipsa volente dedit Platoni ad mech-
andum pro 10 libris quis eorum damnificatur vel lu-
cratur si dicas quod ambo lucrantur ergo bonum est in actu
et neuter iniustum patitur et per consequens neuter iniustum agit
et si dicas quod uterque damnificatur ergo neuter iniustum
facit quod iniustum facere est lucrari scilicet plus habere debito

in bonis et minus in malis // Si autem dicas quod nullus
lucratur et alter damnificatur ergo solus eorum iniustum fa-
cit et alter solus iniustum patitur et haec omnia sunt absurda
quinto quinti ethicorum // 2a dubitatio utrum commutabilia quae iuste
commutari non possunt sint ad invicem sed non cum aliis com-
mutabilia // 3a dubitatio est quod Sortes percussit Platonem volunta-
rie vel interfecit quo talis iniustitia potest ad iustum
reduci // Ad primam dubitationem dicendum est quod uterque damnifi-
catur secundum animam quod peccat uterque primum dampna
in anima quae sunt in nostra potestate non sunt restituenda
sed amplius punienda // Maior autem ad exteriora bona
quibus eorum lucratur quod plus debito sed habet in quod habere
non debet // Sed tamen dices quis ergo damnificatur quod adista
bona exteriora ipsi in non possunt habere in debitum lu-
crum nisi alio damnificato // Ad hoc potest indeci duo
primo quod communitas damnificatur in quantum dat aliis occasionem
et exemplum malefaciendi vel saltem in quantum leges offen-
duntur // 2o potest dici quod uterque damnificatur secundum animam
ut dictum est sed quantum ad istud secundum videtur quod neuter sit in iustificatio
propter quod neuter iniustum sibi facit quilibet autem seipsum dam-
nificat quantum ad animam forte quod dici potest quod uterque
ipsorum non seipsum solum sed etiam damnificat in quantum
uterque est alteri causa vel occasio seipsum damnificandi etc.
uterque committit in iustificatione vel non solum unus quod bo-
norum exteriora tollit in iustificatione // Sed plus mul-
to quod proditionis animae occasio inspirat hic tamen
iniustificatio non est forte secundum partem iniustitiae // Sed secundum
legale iniustum neuter potest esse vel tamen ea aliorum
bona quae nobis possumus applicare vel ab eis auferre
et quia domina est fortuna sic de aliis // Ad alia fortasse
dubitationem dici potest quod damnum vel tamen damno alterius
et lucrum lucro aequari posse aliquando ut si unus eorum
uxore accipiat alterius ob restitutionis paris vel
si uterque consimiliter alterum interfecit et ambo eius brach-
ia amputavit // Sed lucrum damno saltem in
commutatione voluntaria aequari non potest ut apparet in sorte
praedictionis eo quod animae damnificatur et damnis
animae nullum potest aequari corporale lucrum // Ad 3am dubitationem
quae petit de commutationibus in voluntariis dicendum est quod pri-
mus alterum iniuste damnificat et illum quod percussit
et commutatio sic prius secundum dictum fuit quantum ergo ad dam-
num forte videtur quod secundum non potest lucrum aequari verbi gratia
praestato quod bona personae singularis et commune bonum quod
non est personae singularis appreciabile non sunt eiusdem rationis
// De dampno autem personae singularis forte quod aliquando
lucrum potest aequari dampno verbi gratia si homo pauper per-
cutiat modicum et si detur in dampni restitutionem per-
cunia et quae potest forte aequari damno percusso da-
bit secundum dampni quantitatem quod modicum est dampnum
eius eo quod anima illesa manet et corpus vel non est
laesum vel sanabitur et non amisisse videtur modi-
co tempore pro quo laesio et in horatio sibi inferebat
nullum autem ipsorum est sibi tanti pretii quanti pecunia
pro indigentia // Aliud tamen videtur quod lucrum dampno
aequari non possit ut si pauper homo regem interficiat
// Universaliter ergo utrumque pro dampno potest aequale lucrum re-
stitui hoc est in iustum ubi ergo non potest poena est
apponenda pro ut et pole secundum exigentiam nocumenti
// Ad primam et 2am rationem ergo dicendum est quod licet ea quae sunt
iuste commutabilia non sunt eiusdem generis sed valde
contraria secundum eorum absolutas rationes tamen secundum quod ea
dicuntur in humanum usum ipsa conveniunt in eadem ratione scilicet quod
utilia sunt vel quod sunt humanae indigentiae repleta
// De alia autem ratione dictum est satis
in principio et sic secundum [illegible] 16 quaestio etc.

quest. 16

Utrum indigentia humana

sit mensura commutabilium. Quod non, quia mensura debet esse eius-
dem generis cum mensurato, ergo metaphysice. Indigentia autem
humana non est eiusdem generis cum ipsis commutabilibus etc.
Item mensura debet esse simplex et indivisibilis, ergo metaphysice. In-
digentia vero humana non est talis, quia multipliciter contin-
git homines indigere etc. Item mensura comparatur secum mensurato equale,
sed indigentia non comparatur secum res venales, quia tunc
habemus eas non indigemus eis. Oppositum dicit Aristoteles.
Dicendum est quod indigentia humana est mensura naturalis commuta-
bilium, pro quo sciendum quod sit bonitas sive valor rei attenditur ex
fine propter quod exhibetur, unde commentator secundo metaphysice, ratio
boni in propter causas finales. Sed finis naturalis ad
quem iustitia commutativa ordinat exteriora commutabilia
est supplementum indigentie humane, verbi gratia, si indigeo
blado quod tu habundas et tu indiges vino quo habun-
do, vinum commuto pro blado et ita utraque ut-
riusque indigentia est replenda, ergo supplementum indigentie
humane est vera mensura commutabilium. Sed supplementum in-
digentie videtur mensurari per indigentiam, ergo valor est
supplementum quod autem supplet indigentiam, sicut quanto amplior est
dolii capacitas et vacuitas tanto plus de vi-
no requiritur ad implendum etc. Item hoc patet signo
quia videmus quod isto tempore quo vina deficiunt quanto ma-
gis indigemus eis sunt cariora. Sed ubi vina sunt cario-
ra verbi gratia non crescit quia vinum crescit eo quod illic magis
indigemus eis etc. Item in commutativa non sunt esti-
manda pretium commutabilium secundum naturalem valorem, sic enim
iniusta (in margin: iniusta) plus valeret quam totum aurum mundi. Sed
estimatur valorem ipsorum secundum quod veniunt in usum nostrum
et non in veniunt in usum nisi ad nostras supplendas
indigentias etc. Sed contra hoc obicitur sic, quia sequitur quod
pauper homo debet bladum emere carioriori pretio
quam dives quia magis indiget. Item multa sunt valde
cara quibus modicum indigemus, quibus divites utuntur
non in eorum indigentiis sed in eorum habundantiis voluptuo-
sis et apparatuum. Item divites demum possent commensurare
commutabilia per indigentiam. Ad primum istorum dicendum est quod
indigentia istius hominis vel illius non mensurat valo-
re commutabilium, sed indigentia omnium eorum qui inter se
commutare possunt. Vel dicendum quod pauper quantum ad ea qui-
bus (in margin: Grundat?) multo plus pretio emit illa quibus indiget
quam dives, plus enim apponit de labore corporali de uno
sextario frumenti quam dives pro 20, sed plus de
pecunia non apponet quia indiget ea sicut frumento
vel enim indiget exterioribus bonis. Propter secundum notandum
quod divites et pauperes dupliciter capiuntur, uno modo secundum habere
multum de bonis fortune vel modicum et accipiuntur
eos vulgus. Alio modo secundum sufficientiam et non sufficientiam et
capiuntur vere divitie et vera paupertas de quibus dicit
Seneca epistola 2a ad Lucillum: non qui parum habet, sed qui
plus cupit pauper est, quod probat dicens: quid enim refert
quantum illi in archa quantum in horreis iaceat, quantum pascat
aut feneret, si alieno imminet, si non acquisita sed ac-
quirenda computat. Et addit dicens quis sit divitiarum
modus queris. Et respondet dicens: primus habere quod neccesse
est, et 2us quod satis est. Tunc dicendum est ergo quod tamen divites non
indigent, sed pauperes opposito eius indigent. Sed de vulgari
autem modo divitum et pauperum dicit Aristoteles primo rethorice quod
vere concupiscunt accidit quod pauperibus propter indigentiam
concupiscunt pecunias, divites autem propter concupiscentias con-
cupiscunt non delectabiles necessarias vel magis vere secundum divites
sunt indigentes et pauperes de quo dicit Aristoteles primo rethorice quod divi-
tes sunt indigentes autem non ut necessariis vel egeni ad concessis

8

vel divites. Ad tertium dicendum quod non solum indigentia necessariis
mensurat apud egenos commutabilia, sed et indigentia
apud divites. Ad 2m dicendum est quod quedam est mensura
secundum equalitatem quantitatis scilicet quia mensura per sui replicationem potest
equari mensurato et talis unitas est mensura ut est uncia
uncia mensura ponderis et est dolium vini et dual-
na panni et de illo loquitur Aristoteles 10o metaphysice quod non
est eiusdem generis cum mensurabilibus et est indivisibilis. Alia similiter
alia secundum proportionem alia secundum iustitiam et aliquando tamen modo alia est
mensura secundum similes proportiones verbi gratia sic motum mensura-
mus spatio vel tempore nam si motus A sit in tempore B
et motus C in tempore D arguimus sic sicut A ad B ita
C ad D ergo proportio attinet immutata proportione sic A ad C
ita B ad D sed tempus B est duplum tempori D ergo motus
A est duplus motui. Et ita est patet exemplifi-
catur si motus mensuretur spatio. Dico ergo quod indige-
ntia humana mensurat commutabilia secundum similes proportiones
non secundum equalitatem quantitatis, nam secundum quod plus vel minus indi-
gemus secundum hoc res est pluris vel minoris valoris
secundum autem equalitatem quantitatis rei valor commutabilis me-
suratur per valorem et indigentia per indigentiam et tempus
per tempus et motus per motum verbi gratia. Scito valore de
vino toto per replicationem scitur valore dolii
et homini indigentia communem mensuramus per indigentiam
singularium. Ad rationes ergo dicendum est quod due prime
procedunt de mensura secundum equalitatem quantitatis. Ad 3am dicendum
quod omnis indigentia bene comparatur secundum res quibus indi-
gemus congregatas ad quibus comparata non non utique. questio 18

Utrum numisma sit necessarium

ad mensurandum commutabilia. Videtur quod non, quia unius men-
surabilis secundum unam eius rationem debet esse unica mensura.
Sed commutabilia secundum nullam rationem commutari possunt ni-
si ratione nisi secundum quod cadunt in usum vite humane et ut
sic habent rationem mensuram scilicet indigentiam humana, ergo secundum
nullam rationem possunt numismate mensurari. Item
si numisma esset tunc mensura venalium, sequitur quod per
equitatem haberemus res venales equales et hoc est falsum,
quia pro decem libris aliquando habemus solum dolium vini,
aliquando duo vel tria. Item quod quod commutatio est necessaria ad
humanam sustentationem sicut dictum fuit prius, quia natura non
deficit in necessariis sed quod est in instrumentum primum quod
est necessarium ad commutandum, sed numisma, sed dicit Aristoteles,
non est a natura, immo in nobis est ipsum transmutare et facere
inutile numisma, ergo non est necessarium ad commutabilium.
Oppositum vult hic velle Aristoteles et in primo rethorice dicit quod
non est bene possibile res naturales commutabiles transportari
ad longinqua loca ad habendum ea quibus indigemus,
numismatis usus est conventionalis acquisitus. Questio est
videre necessitatem numismatis ad commutationes. 2o quo
proprietas mensurant commutabilia. Ad primum dicendum
est quod ad perfectionem hominis commutatio et sustentatio nu-
misma est necessarium in commutationibus, immo puto ipsum esse
simpliciter necessarium ad ius hominum multis quoniam nunc est suste-
tatorum hic quoniam primo multi propter quod inde ex distantia lo-
corum verbi gratia commutande res verbi gratia in Arbato sunt fructus
et non vina ipse fructus ergo suo voluit habere vina de
Gastonia portare et ad Gastoniam fructus sua
maiores sumptus esset quam fructus valent et ita nec
ad modicum vini reportet. Tunc ergo est necesse ad esse
prime quantitatis et bene portabile et magni valoris per sit
commutabile fructo et vino et hoc est numisma quod accipi-
piat pro fructo et pro quo vinum reportabo et adi-
tum commutationis morem oportet fieri. 2o inde
propter ex distantia temporum verbi gratia ut habeo vinum mul-
tum in anno et in anno sequenti indigebo non vinum quia

quod naturale est

hec sunt talia possum quod permisit quod accipiat commodo
quod facilius sunt potest sine sumptibus et sine permissione
et hoc est numismata et habet rationem secundum Aristotelem sub hijs
verbis commutatio autem commutare sicut nunc non indiget quando autem
si indigeat numisma fideiussor nobis. Tertio patet
idem contra multiplicem indigentiam verbi gratia. Iste pan-
nificator per laborem suum lucratur necessaria si laboret quod
pro diebus unus divitum et sibi deficiunt panes
carnes lac sal, quod non habet ille dives sed habet la-
pides preciosos. Quis ergo fiet necesse est enim ut ille
pro labore recipiat rem ad propria pertinentem pannis
una parte habeat lac et parte panem et cetera, et ad hoc
necessarium est minima pecunia. Quarto idem patet quod commoda
commutabilium magni valoris indivisibilitas verbi gratia sic
... hec et indigeo vestimentis calciamentis et cibo ergo
non dabo equum meum coriario quia non habet panem
nec agricole quia non habet calciamenta et forte agri-
cola et coriarius non indiget equo. Ergo pro equo
pecuniam accipere cuius una parte dabo pistori
alia pro calciamento reliqua pro frumento. Et unius di-
vitis considerati multe alie necessitates numismatis
apparebunt. Pro quibus necessitatibus sicut autem dicitur nu-
misma multas exigit conditiones. Una est quod
sit per se compositum sic non non potest sibi subtrahi quantum
de facili perdatur. Secunda quod habeat impressionem ca-
racterem alicuius principis quia eas posset aliquis fin-
gere et falsificare numisma et quod commutationis equi-
tas tolleretur. Tertia quod sit certi ponderis aliter
non posset per se ipsum certum precium commutationis imponi.
Quarta quod sit bene permansivum sine corruptione quia ali-
ter non potest per se ipsum futuri indigentie providere.
Quinta quod habeat materiam preciosam ut multus valor pos-
sit in parvo loco reponi et ad loca distancia fa-
cilius portari. Sexta quod sit ad propria divisibile separari
partes quod separemus multiplicibus indigentiis minimi
precij. De secundo notabili dicit Aristoteles quod principes
quantitatem valoris imponunt numismati et causam valoris
sibi imponunt mensurantis commutabilia. Ideo dicit Aristoteles
quod numisma non natura sed nomine est et in nobis est ipsum
facere inutile. Sed forte aliquis dicere non est necessarium
quando si esset modo pecunia et rex alicuius denovo
fabricaret unum est quod posset sibi nunc imponere sicut quod esset
denarius vel obulus. Sed eius non esset imponere quod
valet denarius posito quod rex diceret valeat
denarius, ecce unum hoc non esset iustum quia unum
est melius aliquando sicut in uno tempore est carius quam in alio tempore.
Ergo sermo quod valor pecunie indigentie humane
mensuratur. Sed nunc forte non indigemus admira-
... auro et argento tamen divites eis indigent
ad excessus suos in appetitibus exterioribus. Propter quod
videmus quod aurum et argentum in massa tanti vel
quasi tanti precij sicut est in moneta. Tamen ergo valor pe-
cunie mensuratur fuit secundum proportionem ad humanam in-
digentiam tamen omnia commutabilia possunt appreciari secundum propor-
tionem ad pecuniam, que enim proportionem habebit ad humanam
indigentiam, talem proportionem habebit ad pecuniam humane
indigentie proportionaliter. Unum est tamen contra Aristotelem crete
moneta si rex alicui alia fabricaret posset ei
in ordinem ad presentes precium institutie dicere quod non-
nus denarius pro pluribus veteris capiatur sed si commune sine
magna relatione ad humanam indigentiam non variat
tamen vel valde propter rex peccaret et iniuste super
communem populum lucraretur, nisi forte propter quam bellum
vel aliam necessitatem excusaretur. Ad rationes ad partem
dicendum est quod unica est principalis mensura commutabilium scilicet indigentia

humana et cetera. Sed non est in genere aliter esse mensura quam mensu-
rata propria potest reliqua mensurari. Ad aliud
conceditur quod numisma non est mensura vena-
lium nisi secundum relationem ipsius ad illorum ad humanam indi-
gentiam. Ad aliud patet dicendum quod tanta propter multitudo
sicut nunc est non posset bene sustineri sine multis que
natura non potest nobis dare sine arte nisi propter hoc natura de-
ficit in necessarijs quia dedit nobis rationem per quam arte
possumus nobis acquirere et per consequens omnia nobis necessaria
preparare et cetera. Queritur ulterius 19no et cetera.

Utrum ius politicum sit aliud

a iure dominativo patrio vel yconomico et videtur quod non. Primo
ius naturale est ius politicum. Cum ius naturale sit pars
iuris politici ut patet quinto ethicorum. Sed ius dominativum patrium et
yconomicum est ius naturale ut patet primo politicorum. Item prin-
cipatus despoticus et paternus regalis et principatus pol-
liticus videtur includere iustum positivum inter principem
et subditum. Sed primo politicorum declaratum est quod dominus
principatur servo despotice et pater filio regaliter et vir
uxori politice et cetera. Item dicit Aristoteles iustum politicum
esse quibus est lex ad ipsos. Sed leges prelates dantur
dominorum servos patris ad filios vel ad uxores
et cetera. In oppositum dicit Aristoteles. Nota ius politicum est
ius servandi debitum ordinem inter cives. Sunt
autem cives qui sub eo principatu commorantes sunt in
vivendo acquirendo possidendo liberi et equales. Et
non dico equales sic quod unus acquirit vel possidet tantum
quantum alter, sed sint sic liberi et equales quia equaliter
licet unicuique tantum acquirere. Sibi commune et acquisita
possidere et uti eis sicut placet absque tamen communitatis
et civium lesione. Ius autem dominativum servandi
debitum ordinem inter dominum et servum. Ius autem
patrium est ius servandi debitum ordinem inter patrem
et prolem. Sed yconomicum est ius servandi debitum ordinem
inter virum et uxorem. Dicendum est ergo quod ius politicum
est multipliciter distinctum ab alio equaliter iusto. Primo
quantum ad eius materiam vel obiectum, quando iustum pol-
liticum est inter partes civitatis scilicet inter cives ut dictum est,
ideo et dicitur politicum et civile. Alia autem iusta sunt
inter partes domus quod sicut dicitur primo politicorum prime et mi-
nime partes domus sunt dominus et servus, maritus et uxor,
pater et filius. Modo civitas et domus sese differunt non
solum magnitudine et parvitate ut patet primo politicorum ergo ipsa etiam
iusta non sunt iusta politica. Sed vocantur proprie ius-
ta yconomica. Item iustum politicum est inter personas
diversas in proprietate et usu bonorum. Aliud tamen
iustum est inter personas coniunctas in utroque illorum, servus
non est tamquam possessio domini, filius sicut pars patris, uxor
autem est viro coniuncta. Item iustum politicum est inter
personas equales quantum ad principari et subici, quia nemo
est civium aliis naturaliter principatur vel subicitur.
Aliud tamen iustum inter personas naturaliter inequales
pro similitudine principatur naturaliter servus, uxor
et liberi, ut ostenditur primo politicorum. Secundo autem iustum
politicum differt ab aliis equaliter iusto quantum ad formam
et modum, quando iustum politicum est equalitas simpliciter
eorum inter quos ipsum est et equaliter tendo quod simpliciter est.
Aliud autem equaliter iustum est inequalitas simpliciter
eorum inter quos est equalitas tamen secundum debitam proportionem iustum
non est quod prebeat filio nutrimentum et doctrinam et filius
patri reddat honorem et reverentiam et sic servus ac-
quirit domino et ... Item ergo quod dominus custo-
diat servum et defendat et ut dicit Albertus sic vir

uxori p(ro)b(er) fecunditate ita uxor viro i(n) se dat
gratis // vel sic alii dicunt q(uod) sic ubi i(n) pendat
homo uxori sic s(unt) q(uod) ex homo vi mulier hom(in)i
ita mulier reddat viro debitu(m) familia(m) // 2o vero dicunt
q(uod) ad fine(m) vel effectu(m) q(uia) iustu(m) dominatiu(m) et uxori
u(m) ordinat(ur) p(ri)ncip(alite)r ad suscepta(m) et conservatione(m)
h(uman)e vite / iustu(m) a(utem) politicu(m) ordinat(ur) ad p(er)se
suffic(ienti)a(m) vite sic sat(is) p(atet) p(rim)o politice et tulius ide(m)
declarat in p(ri)nc(ipi)o sue rethorice // 3o itm differre put(ant)
penes ca(usa)m efficiente(m) i(n) iustu(m) reducente(m) q(uonia)m tu(m) pr(...)
ad i(n)pare no(n) h(ab)eat p(re)miu(m) et illi i(n)t(er) q(uo)s e(st) politicu(m)
iustu(m) sint ad i(n)vice(m) eq(ua)les vt d(icu)m fuit / o(mn)ia
i(n)iu(ri)a corrigi p(er) iudice(m) t(ame)n h(abe)nte i(n) h(oc) auct(oritate)
s(upe)r vel suis p(re)decessoribus a(u)ct(oritate)m co(m)missa(m) / i(n) a(utem)
iust(itia) no(n) e(st) ita p(er)sona / Sed illa p(er) q(uam) alt(er)i p(ro)ve
dit(ur) ea(m) ad iustu(m) d(ominati)u(m) n(on) e(st) p(re)miu(m) p(er)ire et
p(at)ris filiu(m) castigat(ur) et viri uxore(m) rep(re)hende(re)
Si deliq(ui)t e(st) t(ame)n i(n)t(er)d(um) q(uod) ali(quando) p(ate)r et filius vel vir
et uxor a(utem) et d(omi)n(u)s et s(er)vus a(utem) q(uia) h(abe)nt divisa bo(na)
i(n) q(ui)bus d(omi)n(u)s no(n) p(rovid)e s(er)vo vel p(ate)r filio / vel vir
uxori / v(er)g(ratia) p(er) ole(um) q(uod) a(utem) sit s(er)vus i(n) bonis ext(er)i
oribus / Sed no(n) i(n) corp(or)e / p(ro)p(ter) q(uod) salte(m) corpus h(abe)t di
i(n)iustu(m) ex h(i)is q(ue) s(un)t d(ominu)m / filius et t(ame)n emancipa
tus fuit a p(at)re p(otes)t h(abe)re p(ro)p(ri)as possessio(n)es / a(utem) et sic
2m a(utem) consuetudines patria mre defuncta
filius h(abe)t d(ominiu)m sup(er) medietate(m) bonor(um) / sic uxor
a(utem) 2m a(utem) q(uo)s consuetudines h(abe)t p(ro)p(ri)u(m) d(omi)niu(m) i(n) certa
te a(utem) q(uam) hereditate(m) h(abe)t ip(s)a q(uod) ad usu(m) sit co(m)mu(n)
ta viro / et salte(m) filius a(utem) uxor h(abe)nt divisu(m) a
p(at)re vel a viro vita(m) corp(or)ale / corp(us) et me(m)bra
salte(m) usq(ue) ad a(li)q(uo)d t(empu)s ita q(uod) i(n) h(i)is no(n) s(un)t
s(u)b d(omi)nio p(at)ris a(utem) viri // D(ici)m(us) e(rgo) q(uod) q(uantu)m ad o(mn)ia
bona q(ue) s(er)vus et d(omi)n(u)s / vel p(ate)r et filius / vel vir et
uxor h(abe)nt divisa ad i(n)vice(m) e(st) ius politicu(m)
et p(ossu)nt h(abe)re ad i(n)vice(m) ~~legeta(s)~~ legecias accu
sac(i)o(n)es / et recte ad iudice(m) politicu(m) / cu(m) i(n)ius(titi)a e(st)
q(uod) n(on) sic no(n) h(abe)nt se p(ri)mo m(od)o s(er)vi et d(omi)ni / p(at)ris
et filii / vel viri et uxoris × Sed p(ri)mo cu(m)
eo q(uod) ip(s)i s(un)t ta(m)q(uam) lib(er)i et eq(ua)les // Sed q(uantu)m ad
o(mn)ia bona q(ue) s(un)t co(m)iu(n)cta i(n) q(ui)b(us) h(ic) e(st) d(omi)n(u)s h(ic) s(er)vus h(ic)
p(ate)r et filius h(ic) maritus et uxor / no(n) e(st) i(n)t(er) eos
iustu(m) politicu(m) sic ex dictis app(ar)et / ad q(uod) et p(er)d(ictu)m
a(utem) ph(ilosoph)us dup(le)x me(diu)m assignat / p(ri)mu(m) q(uod) no(n) e(st) iustu(m)
politicu(m) ad q(uod) no(n) e(st) i(n)iustu(m) × Sed p(at)ris ad fi
liu(m) vel d(omi)ni ad s(er)vu(m) no(n) e(st) i(n)iustu(m) // p(ro)b(atio) a(utem) est
no(n) q(uia) c(ont)ra nata s(un)t s(ibi) c(on)t(ra) id e(st) / b(ono)r(um) p(ro)p(ter) q(uod) s(er)vus
filius a(utem) uxor s(un)t ta(m)q(uam) p(ar)s vel ta(m)q(uam) possessio d(omi)ni
p(at)ris a(utem) viri / n(ull)us a(utem) ad re(m) sua(m) vel sua(m) i(n)iustu(m)
facit × Cu(m) q(uia) iusticia et i(n)iusticia s(un)t ad alt(eru)m
cu(m) q(uia) i(n)iustu(m) facere p(ro)p(ri)e e(st) v(olun)tate eligere / n(ull)us a(utem)
eligit s(e) v(olun)tate vt d(icit) ph(ilosoph)us // 2m me(diu)m e(st) q(uod) ad
illos no(n) e(st) iustu(m) vel i(n)iustu(m) s(impliciter) ad q(uo)s lex
no(n) f(acit) / s(ed) lex no(n) f(acit) p(at)ris ad filiu(m) et vi(ri)
2m n(u)llam lege(m) p(ate)r punit(ur) a p(ri)ncipib(us) vel legis
latoribus si p(er)cussit filiu(m) salte(m) vt d(icit) ph(ilosoph)us
cu(m) p(re)sup(positu)m sit politicu(m) i(d est) adult(erium) et ita de d(omi)no ad
s(er)vu(m) // Ad r(ati)o(n)es 3o d(ice)nd(u)m / ad p(ri)ma(m) p(otes)t dici q(uod)
neq(ue) o(mn)e ius n(atur)ale e(st) politicu(m) neq(ue) o(mn)e ius
positivu(m) e(st) politicu(m) / ita q(uod) ius n(atur)ale et positivu(m)
no(n) s(un)t differe(nti)e sp(ecifi)ce et essentiales iusti pol
litici 2m q(uod) politicu(m) / Sed s(un)t ei(us) d(iffe)re(nti)e accid(enta)les sic
si homo dividat(ur) in masculu(m) et femella(m)
q(ui)b(us) et alie sp(eci)es ali(ud) dividu(n)t(ur) i(n) n(atur)ale et posi
tivu(m) / no(n) so(lu)m n(on) iustu(m) politicu(m) divid(itu)r i(n) n(atur)ale et
positivu(m) × Sed et iustu(m) yco(nomicu)m / sep(ar)e n(on) p(at)resfami
lias statuu(n)t aliq(ui)d i(n) domo s(ua) q(uo)d ob s(er)vanda v(a)l(e)t

i(d est) q(uod) i(u)s t(ame)n yco(nomicu)m n(atur)ale req(ui)rit // Ad a(liu)d d(ice)nd(u)m e(st)
q(uod) legalis iusticia de singulis ad huma(n)a(m) vita(m)
p(er)tinentibus i(n)t(e)n(di)t sic s(upr)a in h(oc) q(uod) p(ro)p(ter) ip(s)a
p(ri)mo m(od)o doc(tor)u(m) p(otes)t declarare q(ua)l(ite)r debeat
se h(abe)re p(ate)r ad filiu(m) vir ad uxore(m) et d(omi)n(u)s ad
s(er)vu(m) vel eq(ua)l(ite)r si leges no(n) fuerit ad eos p(ri)mo m(od)o
p(re)ceptor(um) p(ro)p(ter) q(uo)r(um) t(ra)nsgressio(ne)m filius h(abe)re p(ot)erit
accusac(i)o(n)e(m) c(ontra) p(at)re(m) / uxor c(ontra) maritu(m) / n(on) sic d(ictu)m
e(st) in q(ui)b(us) p(otes)t h(abe)re divisa bona // Ad ulti(mu)m
d(ice)nd(u)m e(st) q(uod) p(ri)ncipat(us) pat(er)n(us) no(n) e(st) p(ri)ncipat(us) le
galis s(impliciter) / s(ed) 2m (philosophum) su(u)m 2m q(uod) sic a(ppar)et p(rim)o
politice et 8vo ethycor(um) / et itm neq(ue) p(ri)ncipis
a(utem) cui(us) ad s(u)b(d)itos e(st) iustu(m) politicu(m) p(ro)p(ter) ine(qua)l(ita)te(m)
s(u)b(d)iti s(un)t / Sed i(n) q(uantu)m q(uo)ad a(li)q(ui)d s(un)t eq(ua)les et ab(solu)te
ab(solu)ti / sic n(on) et no(n) alit(er) cives a(utem) h(abe)nt occasi
o(ne)m ~~...~~ legittima(m) c(ontra) rege(m) | q(uesti)o 19o

Utrum sit aliquod iustum naturale

Vid(etur) q(uod) no(n) / q(uia) n(ull)a iusticia e(st) n(atur)alis / na(m) o(mn)is iusticia
salte(m) p(ro)p(ri)e d(ic)ta e(st) v(ir)t(us) moralis et p(er) (con)suetudine(m) ac
q(ui)sita / s(e)c(un)d(u)m ph(ilosoph)u(m) a (con)iungat(ur) n(ull)u(m) erit iustu(m) n(atur)a
le // It(em) e(st) iustu(m) i(n) a(li)q(u)o (con)mutac(i)o(n)e (con)sistit ut p(atet)
in 4o et 5o lib(r)o / Si e(rgo) co(m)mu(ni)cac(i)o(n)es ho(m)i(nu)m no(n) s(un)t
n(atur)ales iusta no(n) erunt n(atur)alia / (im)mo co(m)mu(ni)cac(i)o(n)es
no(n) s(un)t n(atur)ales ymo volu(n)tarie // It(em) n(ull)u(m) n(atur)a
le co(n)t(ra)riu(m) a(lite)r assuescit 2o huius × Sed 2m co(m)mune(m)
mo(dum) iusti a(lite)r co(n)tig(it) assuesse(re) et homines s(un)t m(odo)
i(n)iustos et(c) // It(em) sic d(icit) ph(ilosoph)us n(atur)ale e(st) q(uod) ubiq(ue)
h(abe)t ea(n)de(m) p(otes)tate(m) q(uam) ad m(odu)m ig(n)is h(ic) n(on) i(n) p(er)sis ar(det)
Sed n(ull)a iusta h(abe)t ubiq(ue) et ap(u)d o(mn)es ea(n)de(m) p(otes)tate(m)
s(ed) ea mutari o(portet) sepe p(ro)p(ter) circu(m)stanciar(um) i(n)cide(n)ciu(m)
varietate(m) ad q(uo)d desinit ep(ie)ikeia / vt p(lu)s
videbit(ur) / p(ro)p(ter) q(uo)d et dicebat(ur) p(rim)o huius m(ult)i bo(na)
et iusta de q(ui)bus civil(is) i(n)tendit tanta(m) h(abe)nt diff(erent)ia(m)
et errore(m) vt videat(ur) lege sola ee n(atur)a no(n)

¶ Ad o(ppositu)m d(icit) ph(ilosoph)us q(uo)d dividit iustu(m) politicu(m) i(n) iustu(m)
n(atur)ale et i(n) iustu(m) legale // It(em) vi(detur) q(uod) o(mn)e iustu(m)
sit bonu(m) / Sed n(ull)u(m) eor(um) q(ue) s(un)t n(atur)a bonu(m) vt
d(icit) ph(ilosoph)us 8o politice e(rgo) n(ull)u(m) e(st) iustu(m) p(er) n(atur)a(m) //
R(espon)s(io) fuit d(ic)ta m(od)o iustu(m) ius et legale p(ri)us e(ni)m
erat p(re)ceptu(m) sine ordi(nati)o(n)e d(omi)ni c(ontra) s(u)b(d)itos //
ip(s)u(m) a(utem) e(st) q(uod) s(u)b(d)iti(s) (con)ce(ditu)r 2m ius // lex a(utem) e(st)
scripta iur(is) i(n) lib(r)o vel i(n) cod(ic)e p(ro)p(ter) q(uod) iustu(m) no(n) vi(detur) dici
n(atur)ale n(on) q(uod) e(st) descripto iur(is) n(atur)e re(spect)o d(ivi)ne n(atur)e vi
de(n)du(m) e(st) // C(on)cede(n)du(m) e(st) q(uod) homines ct(er)os p(ossu)nt h(abe)re
d(omi)nos p(ri)m(u)m deu(m) n(atur)a(m) p(ri)ncipe(m) / de(u)s a(utem) p(otes)t dup(licite)r or
dinare sup(er) homi(n)e(m) uno m(od)o 2m co(m)mune(m) n(atur)e cursu(m) s(cilicet) me(dian)te
n(atur)a / de(us) n(on) i(n) o(mn)ib(us) op(er)ib(us) n(atur)e coagit / ymo plus
q(uam) n(atur)a agit 2m au(ctor)e(m) de causis p(ri)ma ca(usa) pl(us) i(n)fluit
q(uam) n(atur)a n(atur)a(m) q(ue) d(ici)t(ur) i(n) suis op(er)ib(us) adeo et i(n) t(ex)t(u) b(us)
et co(mmen)t(ator) 12o metha(phisi)ce co(mmen)to decio nono h(in)c
a(utem) ordi(n)e(m) dei no(n) distinguim(us) ab ordine n(atur)e
eo q(uod) i(n) h(oc) de(us) et n(atur)a sil(iter) op(er)ant(ur) // 2o m(od)o de(us) or
dinat s(ibi) homi(n)e(m) i(n)me(dia)te et sup(er) n(atur)al(ite)r revelando
et manifestando nob(is) ad a(li)q(u)a(m) secta(m) vite n(ost)re
ad q(uam) h(uman)o r(ati)o(n)e n(atur)e sue relicta no(n) potuiss(et)
p(er)ve(n)isse / et i(st)as dei ordinac(i)o(n)es p(ossu)nt et debet
dici iura d(iv)ina et no(n) iura n(atur)e neq(ue) iura hu(man)a
na n(isi) forte p(ro)p(ter) ea(m) q(uod) s(un)t ho(min)ib(us) p(re)cepta // Sed
de h(i)is forte n(on) v(ult) i(n)te(n)de(re) ph(ilosoph)us / p(ro)p(ter) q(uod) de h(i)is
p(re)missis descendam(us) ad 2m d(ominiu)m q(uod) e(st) n(atur)a / n(atur)a a(utem) sic p(atet) 2o phi(sicor)u(m) d(icitur) dup(licite)r s(cilicet) de
mat(er)ia et de fo(rma) × Sed i(n)t(er) n(ost)r(u)m h(oc) d(omi)niu(m) s(ecundu)m
p(ri)ncipiu(m) s(ed) o(mn)i(n)o ducit(ur) 2m (con)gecta(m) et peti

agendum et forum. Si autem in homine sint plures for-
males vel unita habeat diversitas potentias, tamen nihilominus in-
tendimus ad presens de formis et potentiis concernentibus vel
saltem mediate concernentibus operationes sicut sunt appetitus
et voluntas. Alie enim virtutes sunt communes in animalibus
et non sunt humane, sicut de potentia nutritiva dicit Aristoteles in
fine primi huius. Potentia autem et appetitus sensitivus licet sit communis
ceteris animalibus tamen in homine spectat ad mores et
ad directiones humane vite potest aliqualiter participare
rationem secundum quod est audibilis et ei obedibilis. Dicitur
enim esse potentia huius quia illa potentia sensitiva innata est ei o-
bedire tenendum et est tamen ut ipsa innata est adver-
sari rationi. Nunc autem in humana vita generaliter dicuntur
sed eius precepta et indigentia solum admittenda
que consonant rationi. Dicunt ergo quidam quod potentia sensitiva vel
tas in sentiunt ordinaciones et precepta contra vitam
humanam in quibus est concors ut coniunctio maris et
femine liberorum procreatio et vis illate repulsio
sicut dicit Albertus. Sed iterum super hoc potentia rationalis
voluntas alias ordinaciones et precepta nobiliora
per rationem in aspectum appetit. Utraque ergo precep-
ta communi nomine possunt dici iura naturalia. Sed speciali nomine
quidam vocant precepta rationis iura gentium eo quod
gentibus id est hominibus propria est ratio. Sola vero precep-
ta sensus vocant iura naturalia quia non per impositionem
aliquorum sed tamen ex instinctu nature proveniunt. Sunt
autem aliqua que neque per principium neque ex instinctu
naturali neque proprie sunt magis ad unam partem
contradictionis determinalia quam ad aliam et principes
seu legislatores determinant in unam partem deci-
ante precipiunt et ista precepta essent iura
distincta contra predicta iura gentium et naturalia et illa
iura vero Aristoteles vocat legalia. Alii autem aliqua
vocant ea civilia. Aliter alii dicunt quod sicut
in speculabilibus quedam sunt principia prima que communiter de
anima dicuntur esse cognita naturaliter non quod a prin-
cipio nostre creationis sint cognita, sed quod
cognita ratiocinatione ex sola naturali inclinatione
intellectus ad intelligibile comprehendimus ea statim
et concedimus cum nobis occurrunt. Alie autem sunt que
non statim concesse sed per deductionem earum ex primis
principiis predictis. Alia vero sunt contingentia que si ita sint
vel aliter dicuntur in arte ad principia naturaliter concessa
vel conclusiones ex eis deductas. Item in operabilibus
quantum ad presentem materiam quedam sunt principia naturaliter ab om-
nibus concessa non ex aliqua inquisitione, sed que in instinctu
naturali scilicet ex inclinatione naturali mentis ad ipsum verum et
ipsum bonum. Alia autem sunt que ex dictis principiis rationi
possunt inferri. Et alia sunt que non differunt si sic vel aliter
fiunt. Prima ergo dicuntur iura naturalia, secunda vero dicuntur
iura gentium apud legistas. Et utraque communi nomine
apud Aristotelem dicuntur iura naturalia quia scilicet rationalis anima ex
vi nature sive determinatur de ea. Sed dicuntur scilicet ad prima
sive rationes et ad secunda probationes et sic post dicta fiunt tamen
dicentibus principes unam partem determinant ista
precepta vocantur per Aristotelem iura legalia scilicet quod non
contraria vim habent sed solum quod lege posita sunt. Apud
legistas autem vocantur iura civilia propterea quod sunt
[illegible] civibus. Et isti duo modi
dicendi distinguunt philosophiam quia primus modus ponit quod iura
naturalia speciali nomine appellata possunt contra iura gentium
distinguere, sunt precepta potentie sensitive, possunt tamen in-
stinctu naturali scilicet possunt actus inferioribus que non
fallunt ipsa distinguerunt in debitum

fine. Secundus autem modus ponit quod iura non sunt secundum huiusmodi ordinaciones
nisi que ratio iubent. Sed illa vocant iura
naturalia speciali nomine ad que ratio per instinctum naturalem determinat
absque ratiocinatione inquisitiva. Et forte hoc est melius
quia nihil in humanis actibus est bonum neque per consequens
iustum nisi potest esse conforme recte rationi. Si in sensu non
instinctus totum bestiale est et non humanum. Ad
hoc autem quod dicit quod dispositiones ille dicuntur hominum natura-
les que sunt sibi convenientes ad agendum et natura-
le bonum secundum quod sibi est proportionate. Convenientes
non communiter dicuntur naturale et disconvenientes innaturale sicut
dicit quod frigiditas est naturalis aque et caliditas innatura-
lis. Ea autem que in humanum usum veniunt tripliciter se habent
ad hominem et apud corpus et apud animam. Apud enim aliqua
que quadam determinate conveniunt corpori bene disposito
sicut quod eorum opposita sibi non conveniunt. Alia vero
que conveniunt non corpori bene disposito sed egro ratione
egritudinis ut dieta vel aliqua alia medicina que autem
non per se conveniunt. Illa dicuntur simpliciter convenientia
et per consequens simpliciter naturalia que vero conveniunt de facto
non taliter dicuntur convenire secundum quid et esse naturalia secundum
quid et simpliciter innaturalia que autem in contrarium sunt dicuntur
accidentalia. Sic ergo eodem de hiis que spectant
ad regimen politicum quedam enim expediunt com-
munitati bene se habenti propter quod iustum naturale consistit simpliciter
in eorum observatione [illegible] quedam autem conveniunt
communitati defectuose ratione sui defectus que scilicet bene se haberent
non convenirent in quorum observatione iustum consistit non
naturale simpliciter sed naturale secundum quid. Alia autem sunt que sic vel
aliter facta communitati conveniunt in diversis et si ad alteram
partem per principem vel consuetudinem determinentur et in huiusmodi
determinationis observatione consistit iustum accidentale.
Primum in istorum iustorum vocatur ab Aristotele iustum
naturale propter certam predictam, a legistis autem secundum predicta
dividitur in ius naturale speciali nomine et in ius gentium.
Secundum autem iustum vocat Aristoteles legale propterea quod eo
solo magis sit quam aliter quia lege determinatur et le-
giste vocant ipsum civile [illegible]
[illegible] civitate secundum voluntates determi-
nantium vel civium. Secundum autem iustum reducitur aliquo
ad primum quantum in illo differt ex parte rei sic et aliter
fieri. Alio modo autem reducitur ipsum ad secundum quod est aliud et ad
[illegible] civitate. Et manifestum est quod si iustum divi-
datur in commune omni civitati bene se habenti et in ipsum [illegible]
[illegible] iustum cum tertio cadit sub secundo membro
divisionis. Si vero iustum dividatur in id quod ex parte
rei est iustum et [illegible] quod ex parte non
differt sic vel aliter fieri sed per solam legem determinatum
et secundum iustum cum primo cadit sub primo membro di-
visionis et non est vis quo dicatur. Satis enim apparet
quod [illegible] que sunt iusta naturalia secundum diversos
modos. Sed ulterius sciendum est quod communiter accidentale
naturale omnia iusta possunt dici naturalia, natura aliqua sunt
iusta naturalia sicut dictum fuit quod [illegible] eis as-
sentit naturaliter eo quod secundum Albertum descripta sunt
in naturali inditatorio rationis et ipsa sunt prima prin-
cipia precetive rationis ut quod bonum est prosequendum et quod ma-
lum fugiendum, quod non est iniuriandum, quod parentes sunt
honorandi et filii sunt nutriendi. Natura sicut Albertus dicit aliter
hoc non esset honesti preceptor [illegible] in eo esset
honesti principium sicut nec esset principes scientie si non
esset principium scientie in eo principium. Natura enim nihil facit ad
aliquid fine cum non constat principium per que possit deveni-
re ad eum aliter deficeret in necessariis et ageret otio-
se. Alia sunt secundario naturalia que scilicet ex predictis [illegible]

naturalibus deducta sunt modo omnia alia iusta vel iniusta deduci possunt sed differunt quia non oriuntur ex eis sic consequentes ex principiis et ita vult Aristoteles. Ad hunc naturalia aliqui aliter dividunt composito nomine vocantur iura gentium. Alia autem oriuntur ex predictis principiis non sic consequentes sed secundum voluntarie determinationes quemadmodum ad sequentiorum vel quod concludi potest quod sunt premissis (?) sit sed quod non concluditur eo quod secundum rei naturam non dicitur verum 100 vel aliquid. Propter quod legislatores modo determinant in una civitate in uno modo in alia aliter et hinc determinationes possunt dici communiter naturalia iura scilicet quia sunt consona principiis et conclusionibus predictis rationis quamvis ipsa naturalia iura dicuntur. Ad rationes quando dicitur ad primam quod si obiectum habitus est anima non propter hoc oportet iustum esse a natura sed doctrinis vel assuetudinibus potest habitus acquiri circa obiectum quod est anima vel potest concedi quod iustitia est naturalis id est concors humane nature non quod innata in nobis propter naturam possunt generari preter naturam distinguuntur generari per doctrinas vel assuetudines et ideo est iustitia nobis naturalis secundum aptitudinem sed perficitur per assuetudinem unde secundo huius dicit Aristoteles neque igitur natura neque preter naturam insunt virtutes sed innatum quidem nobis suscipere eas perfectis autem per assuetudinem. Ad aliam similiter dicendum est quod humane communitates sunt naturales quo ad inclinationem homo namque civile animal est primo politice sed communitates provolutae perficiuntur per assuetudinem. Ad aliam potest dici quod per quamlibet assuetudinem non potest de iniusto iustum fieri vel econverso sed quia ad operari iustum vel iniustum contingit aliter assuescere propter quod ratio non concludit de iusto vel iniusto sed de hoc quod est operari iustum vel iniustum et concedi potest quod iustus non operatur aliquando secundum habitum. Ad aliam dicendum est quod non omnia naturalia sunt apud omnes et semper eadem sed sufficit quod in maiori parte sic est de hoc quod est habere quinque digitos in manu vel partem dextram esse fortiorem sinistra. Potest igitur dici quod naturale est idem apud omnes si in parte non pervenit ex aliquo accidentali impedimento nec etiam ita dictum sunt de iusto naturali. Ad rationem in oppositum patet per ultimum notabile omnia namque iusta dicuntur esse naturalia secundum nominis congruentiam etc. Ulterius queritur 20°.

Utrum iustum politicum bene dividatur in iustum naturale et iustum legale

Quod non quia diminuta est ista divisio verbi gratia quod quod est animal est animal rationale vel irrationale et econverso quod est animal rationale vel irrationale est animal. Ergo animal bene dividitur in rationale et irrationale sed in proposito non est ita quia non omne iustum naturale aut legale est politicum iustum quia iustum paternum vel yconomicum est iustum naturale ut patet primo politice et tamen non est iustum politicum ut dicitur in isto (?). Item per divisionem non excedentis totum nec in plus quam in totum. Sed iustum legale est in plus quam iustum politicum vel saltem est ei equale quoniam iustum legale vocatur omne quod pertinet ad legalem iustitiam talis autem est omne iustum ymmo omne virtuosum cum iustitia legalis sit omnis seu tota virtus. Et confirmatur quoniam iustum legale quod est preceptum a lege sed lex precipit circa omnes virtutes et malicias sicut dicitur in primo huius quinti. Item ista divisio non est bona que non concordat divisionibus datis ab auctoribus solempnibus aut et divisionibus legalibus aut sacris canonibus approbatis. Sed sic est de ista quod primo patet quia Tullius in fine primo sue rethorice cum duobus membris dicte divisionis Aristotelis ponit tertium scilicet aliud quod est ius naturale ad consuetudinale et ad legale. Item Aristoteles primo rethorice ponit aliam divisionem que non videtur ista eadem scilicet quod iustum aliud est proprium aliud commune. Item in decreto ius dividitur in naturale et civile

modo civile secundum nomina patet idem est quod politicum quod ius politicum dividitur in naturale ius et non in ius naturale. Item leges apponunt tertium membrum scilicet ius gentium quod dicitur esse nec ius legale nec ius naturale ideo divisio erat insufficiens. Item membra divisionis coincidunt quia ius naturale scribi potest et precipi sicut etiam ius legale. Oppositum vult Aristoteles. Visa sunt prius differentie inter ius iustum et legem quod supra nondum est primo quod secundum communes vocum impositiones civile et politicum idem significant ideo quod dicemus de uno intelligimus de alio. Iustum igitur politicum vel civile capitur tripliciter scilicet proprie communiter et communissime. Iustum politicum communissime acceptum est omne quod legislatores bonum quem politice communitates precipiunt vel hortantur. Et ita omne iustum quod est esse opus cuiuslibet virtutis dicitur iustum politicum sicut igitur iustum proprium et iustum yconomicum et cetera quodlibet aliud iustum dicitur iustum politicum sicut enim communiter leges Aristoteles primo huius de civili sive politica practica dicit esse eius partes practicas scilicet virtutes scilicet militarem yconomicam et rethoricam. Iustum autem politicum communiter dicitur similiter sicut idem quod civitas addit super domum et ita iustum politicum prius sunt accepta distinctum contra iustum yconomicum paternum proprium yconomicum et dominativum. Iustum autem politicum proprie dicitur idem est quod attenditur penes precepta seu statuta vel constitutiones alicuius politice specialis vel civilis ita quod non oportet ipsum esse communiter alibi iustum verbi gratia quod in Athenis iustum est servire Lacedemoniis alibi autem iustum est alia secundum (?) diversorum locorum statuta vel consuetudines. Secundo et iustum legale dicitur tripliciter communiter proprie communissime. Iustum legale communissime sumptum dicitur omne quod est secundum legem scriptam vel prolatam aut innatam sibi vel perfici et ideo esse iustum est iustum legale vel est opus et obiectum legalis iustitie que est omnis virtus. Iustum vero legale communiter sumptum dicitur esse quod est secundum legem scriptam vel prolatam et idem iustum distinguitur contra iustum epykayces et conveniens iustum quod non est actu scriptum vel prolatum. Iustum autem legale sumptum proprie dicitur idem quod ex eo est iustum quod preceptum lege scripta vel prolata ita quod si non esset lege preceptum ipsum non esset magis iustum quam suum oppositum. Tertio iustum naturale dicitur tripliciter scilicet proprie communiter et communissime. Ius enim naturale sumptum communiter est omne ius quod ex se vim habet ante omnem legem positam scilicet ex vi nature vel moris et idem iustum diffinit Tullius in primo rethorice dicens quod nature ius est quod non opinio genuit sed quedam innata vis inseruit. Ius autem naturale sumptum proprie dicitur in strictius quedam naturalis quod sine usu rationis homines dirigunt sicut et bruta in finem sive in bonum suum aut omne cum potentiam (?) absque rationis naturaliter asserit sicut enim legiste vocant iustum naturale quod ipsi distinguunt iustum positum vocantes ipsum esse idem quod ulterius in strictum naturale aut pro principia practica naturaliter concessa concludi potest ex dictis principiis per consequentiam rationis vel prius quam eis consonum percipitur. Et idem item sub dividitur in ius gentium et civile ius gentium appellantes esse omne quod recta ratio iubet esse idem apud omnes. Ius autem civile dicunt quod est specialibus consuetudinibus aut utilibus aut necessariis introducitur. Sed ius naturale communissime sumptum est omne ius recte positum sive sit innatum sive non innatum nobis consonum sicut dictum fuit in alia questione. Hiis visis manifestum est quod iustum politicum bene dividitur in ius naturale et legale si divisio debite exponatur in hac enim dico ius politicum accipiatur communiter vel communissime sicut est placet iustum autem naturale accipitur communiter. Sed iustum legale sumitur proprie sic enim omne iustum politicum est naturale vel legale

et non iustum naturale et legale nec naturale iustum vel legale sic est omne quod esset iustum preter legem positivam vel legale et sic quod non est iustum nisi quia lege preceptum. Sed ad maiorem est quod divisio data in decreto est bona sane intellecta quamvis expresse incidit cum divisione Aristotelis nisi quod capit hic nomen civile hic in loco huius nominis politicum et dicam sicut quod ista sunt quasi nomina synonyma. Sed et divisio legis scripte et consuetudinis quamvis ipsi comprehendant iustum naturale et satis apparet quomodo hic dividitur in naturale et in ius positivum modo prius exposito. Etiam bona est divisio quam dat Aristoteles 5° rethorice quamvis prius communiter intendit idem quod prius naturale commune scilicet iustum legale non commune dicitur quod est idem apud omnes prius et quod proprium intendit ius politicum proprie scilicet iustum in divisione hic et in 1° sunt eadem. Deinde ad Tullium dicendum est quod consuetudine approbata utimur tamquam lege scripta in quantum aliquando non distinguimus inter legem scriptam et consuetudinem et usque nunc locuti sumus quia tunc non est idem penitus scripta lex et consuetudo quamvis sint eius de vigore. Et proprie in Tullius in tertia distinguit in sua divisione posuit ea membra et forte Tullius prima divisione ea membra non intellexit inter explicita ab invicem realiter distincta. Sed quod primo iuris potest esse nature consuetudinis et legis inter diversas rationes. Est enim ius nature secundum quod ipsum in natura vis inserit aliquo primo modo consuetudinis. Est autem consuetudinis ius in quantum aliquando debilitate natura tractum est et ipsum magis facit. Dicitur autem legis ius in quantum in eo scripto quod ipso expositum est ut observetur ut hoc totum dicit Tullius. Tullius sic maior est in sequentibus libris eius. Secundum Tullium autem ius naturale dividitur in 6 species videlicet religionem pietatem gratiam vindicationem observantiam et veritatem ex quibus forte videtur quod non est inutile. Ad videndum ergo ista species sufficienter dicamus quod iustitia ius et iustum ad alium secundum modum quendam obligationis sic satis apparet ex prioribus homines autem principaliter tenentur ipsi deo qui dedit eis corpus et animam et alia cuncta bona ex quo debitum eius pro religionis actum est enim religio ut dicit Tullius que superioris cuiusdam nature quam divinam vocant curam cerimoniamque affert. 2° tenentur homines hominibus quia simul coniuncti sunt aliquo scilicet vinculo consanguinitatis vel vinculo amicitie vel saltem vinculo civili tenentur autem primo indigentibus ad subveniendum 2° beneficoribus ad remunerandum 3° malefactoribus ad eorum malitiam reprimendam 4° senioribus et aliter maioribus ad reverentiam et honorem impendendum. Primum ad primum est pietas prout eam diffinit Tullius. Est per quam sanguine coniunctis et patrie benivolum officium et diligens tribuitur Tullius. Secundum vero ad secundum est gratia que secundum Tullium est in qua amicitiarum et officiorum alterius memoria et alterius remunerandi voluntas continetur. Tertium ad tertium est vindicatio que est per quam vis aut iniuria aut omnino omne quod obfuturum est defendendo aut ulciscendo propulsatur. Sed quartum ad quartum est observantia que est ut dicit Tullius per quam homines aliqua dignitate antecedentes cultu quodam et honore dignantur. 4° homines tenentur circa omnibus rebus in quibus ipse sunt de veritate ad eas aut hoc nomen habet opus commune non superius modo quantum ad hoc est veritas que est ut dicit Tullius per quam immutata ea que sunt aut ante fuerint aut futura sunt dicuntur. Tunc ad rationes ad primam dicendum quod si prius tunc acciperet omissa membra divisionis continentur

cum divisio etc. Si autem capiatur modo medio sic Aristoteles hoc videbatur loqui de ipso dicendum est quod divisio illa est ac si homo videretur in masculum et feminam sic dicam sunt in precedentibus ita quod divisio non est propria et essentialis. Sed tamen ipsa sic est sufficiens quia membra non coincidant et evacuant totum ambitum divisi. Rationes alie non pertinent solum pro ea que prius dicta sunt etc. Questio 21°

Utrum nocumentum bene

dividatur in nocumentum ex ignorantia et nocumentum ex passione et nocumentum ex electione. Et quod non quia membra coincidunt nocumentum enim ex electione est nocumentum ex malitia ut dicit Aristoteles. Malicia autem ex electione iniustus et malus. Sed in 3° dicit Aristoteles ignorat quidem omnis malus que oportet operari et a quibus fugiendum ergo nocumentum ex electione est nocumentum ex ignorantia. Item vicium non est minus quam passiones quia virtutes sunt omnes morales vel sunt circa passiones scilicet circa concupiscentias et delectationes ut dicitur 2° ergo vicium proprie quia vicium quod omnis viciosus operatur ex passione quod est probatum per Aristotelem 2° huius dicit. Nam propter voluptatem quidem mala operamur propter tristiciam autem a bonis recedimus. Sed tunc ergo nocumentum ex electione sit viciosi videtur quod oportet tale nocumentum sit ex passione. Item 3° consequens quod probatur non peccamus quamvis ipsa semper ad opera deperdat ut probatur huius ergo si peccamus hoc est propter partem sensibilem magis ad voluptatem et obiectum autem rationi. Sed non ad voluptatem est propter passionem ergo omne est ex passione. Item divisio est insufficiens quamvis aliquando nocumentum violenter inferimus hoc autem non est ex ignorantia nec ex passione nec electione sed ab extrinseco. Item videtur quod in hac divisione duo membra sufficerent vel quatuor requirerentur quamvis nocumentum provenit aut ex parte potentie cognitive aut ex parte potentie appetitive si ex parte cognitive hoc est ex ignorantia si autem ex parte potentie appetitive hoc est ex passione et si subdividas nocumentum appetitive quia vel ex habitu et est ex electione vel sine habitu et est ex passione. Tunc et subdividat nocumentum ex parte potentie cognitive quamvis sic contingit habituale et non habituale apparet ita et intellectum. Oppositum autem auctoritas Aristotelis qui ipsam divisionem ponit in textu bono. De tractatu istius questionis potest satis haberi per ea que dicta fuerunt in 3° libro. Sed tamen notandum est quod ignorantia potest esse duplex scilicet vincibilis et invincibilis. Et illa dicitur vincibilis quam removisse potuissemus si diligentiam debitam adhibuissemus et ista est ignorantia crassa vel affectata. Et hec ignorantia nobis imputatur. Invincibilis est quam removisse non potuissemus si diligentiam competentem debitam adhibuissemus et ista non imputatur nobis. Ignorantia quidem invincibilis vocat Aristoteles per aliquam eo quod mens sit ignotus ipsi in vinculo sic ligata et mens non potest solvere. Alia ignorantia proprie vocatur non per aliquam. 2° sciendum quod vincibilis sed non per aliquam est duplex scilicet crassa sive supina et affectata. Crassa autem sive supina dicitur propter quod non sunt principaliter actus affectus sed potius super defectum negligentie quia nos vellemus scire sed debitam diligentiam non volumus apponere. Affectata est super quam ponitur principaliter affectus voluntatis quia id volumus ignorare et quia omnes homines naturaliter scire desiderant ideo maximum est quod volumus ignorare id. Sed sepe ut occasionem habeamus non faciendi id vel apponendi remedium in aliquo facto quod debemus facere si sciremus et ergo sit 2m ignorantia etc. Sed ex electione vel ex passione quamvis volumus ignorare vel scire ignorare aut ex passione aut ex electione

Marginal notes (left): aut ... ideas; aut ... invenire; de prima specie; de religione; de pietate; de gratia; de vindicatione; de observantia; de veritate; politicum
Marginal notes (right): vincibilis et; affectatam non dicit Aristoteles

ut id fiet / et unumquodque tendat fine ut dicitur in 3o libro
capitulo de fortitudine / sed quod fit 2m ignorantia crassa sed nobis
imputetur ad vituperium et peccatum / tamen quod continue non
volumus id ignorare nec id scire / ideo dicitur cum ignorancia
sed non ex electione neque ex passione / sed cum ignorancia
quod fit 2m iuvenilem ignorantiam tamen hoc non possit
nisi cum ignorancia imputari // Adhuc ulterius sciendum
quod nocumentum quod infertur alteri ad quamlibet prius fieri
cum ignorancia duplex scilicet cum ignorancia aut apprehensionis ap
prehensionis vel ex parte iudicii / est autem ignorancia
ex parte apprehensionis quando rem vel circumstanciam aliquam
rei non apprehendimus / quod si apprehendissemus non id
fecissemus / de hac autem ignorancia satis dictum fuit
// Ignorancia autem ex parte iudicii quando rem et circumstancias
rei apprehendimus / sed de apprehensis prave iudicamus
/ et hoc iterum potest esse duplex quod primum iudicium vel pro
venit ex nimia passione interius / vel provenit ex ad
versitate appetitus pervertere vero et ex nimia interius pro
venit error iudicii quando apprehensis omnibus circumsta
nciis et appetitus non habere vocem ad aliquam partem / non
possumus tamen cum omni diligencia debita omnia vi
dere et ordinare nisi per 19o derz inferri expromis
sis et infallibilibus procedens principiis / propter quod
falsum aliquid concludimus / verbi gratia duo sunt solempnes
doctores legum qui sunt affectare prima contrarii sunt in
multis conclusionibus et alter eorum in iudicio errat
unit et conclusit falsum quod admodum in speculacionibus ubi
adveniat parte tenet appetitus plus cognitivus sint mul
tas conclusiones contrarias et propter cuius falsitatis talis ergo ignorancia
dicitur in iuvenili / ideo si nocumentum sit in falsitate / sed soli
ignorancie imputatur ex parte appetitus error in
iudicio non potest nisi duplex pervertere scilicet vel ex passione
vel ex electione / quod enim fit ex subita passione impetuose
se et sine premeditatione hoc tamen dicitur tamquam ex e
lectione fieri scilicet quod habitus ex operibus electis fiunt acqui
siti / propter hoc et dicitur habitus electivus // huius ergo visus
dictum est quod divisio aliquando non debet sic intelligi quod
aliqua passio cum electione concurrere potest in illatione no
cumenti / magis enim sepe operatur sit ex passione et ex
habitu electivo / ymo primus habitus sepe augmen
tat passionem // Sicut et possibile est quod passio cum ignorancia
simul concurrat in eadem operatione sed non tamen
datur super idem obiectum et 2m idem // Sed sic dicitur in
textu divisio / quod esse nocumentum infertur ex aliqua cum
causa / vel ex pluribus causis scilicet vel ex passione ignorancia
vel ex electione / vel et potest dici quod omnis tamen illarum
nocumenti modificationes 2m maiorem / scilicet ignorancia
passio vel electio / electio namque nocumentum reddit
maxime vituperabile // Sed ignorancia ipsum a peccato tollit
vel aliqualiter excusat / passio vero medium gradum te
nere videtur / et enim excusat et accusat // Habes
autem tamen causas sufficientes sicut heri potest cum dictum fuit
in primo libro Cum omnis ars et omnis doctrina similiter autem
actus et electio bonum quoddam appetere videtur // Ignorans
nos operatur recte prima iudicans ea esse prima / si
ergo operatur recte prima aut ergo apprehendit ea et eius
circumstancias reddentes ea prima aut non / si non
apprehendit ergo propter ignoranciam operatur / si apprehendit
aut ergo bene iudicat de apprehensis aut male / si bene
non operatur recte prima cum dictum sit quod omnis actio
et electio bonum appetere videtur scilicet vel bonum
simpliciter vel apparens / si male iudicat aut hoc est
propter nimiam passionem interius et iterum operatur cum ignorancia
/ vel hoc erit ex parte appetitus et hoc duplex
sicut dictum fuit scilicet ex passione vel electione / ergo omne nocumentum
infertur aut cum ignorancia aut ex passione aut ex electione
// Et iterum sciendum est quod licet in eadem operatione possint sil
plures dictas causas concurrere tamen operatio prima propter
dependit principaliter et denominatur simpliciter ab una ip
sarum / propter hoc iterum nocumenta bene dividuntur in hoc textu
scilicet in nocumentum cum ignorancia nocumentum ex passione / no
cumentum ex electione / quoniam omne nocumentum est alterum istorum
et nec membra coincidunt quoniam non nullus operatur aliquid
prima sciens et iudicans id esse primum / ideo quicumque
operatur primum ipse ignorat aut ex parte apprehen
sionis aut ex parte iudicii / propter quod in 3o libro dicitur quod
omnis malus ignorat / sic ergo huius ignorancie appetitus
non fuit causa propria sed in parte vel negligentia
et tale nocumentum cum ignorancia non ex passione
neque ex electione / quoniam passio et electio in opere concur
rat // Sed si huius ignorancie causa fuit appetitus
propria tale nocumentum amplius non dicitur cum ignorancia
sed ex electione vel ex passione tamen autem electio sit cum
passione concurrit eo quod electio principalior est passione dicetur
simpliciter nocumentum esse non ex passione sed ex electione
// Ergo ad rationes dicendum est quod omnes solutum sit
predicta sicut quis considerat exceptis duabus ultimis
forte / ad quarum primam dicendum est quod moraliter loquendo
sicut quis omnino per violenciam aliquid facit non reputatur
fecisse / sicut quis violenter te impellit ad percutiendum
proximum tu non percutis proximum tuum // Sed ipse qui
te impellit / est enim tamquam res inanimata ab alio
impulsa impulsum fecisset in alterum ideo denocumento
sic illato non nisi loquitur hic philosophus // Ad aliam dicendum
est quod in operando aliquid primum propter hoc est defectus potentie co
gnoscitive / ignorat enim omnis malus ut dictum est
propter quod nocumentum sic non dividuntur sed modo supradicto
scilicet quod nocumentum dicitur cum ignorancia / si non sit ignorancie
causa appetitus ut dictum fuit et cetera Questio 22a

Utrum omnis iniustificatio sit iniusta

videtur quod sic quia omnis iniustificatio peccatum
sit satis apparet per philosophum / sed non videtur peccatum pro
alia virtute oppositio quam iniusticie ergo peccatum 2m in
iusticiam sed est iniustus // Item quicumque facit in
iustum volens ipse est iniustus sed talis est omnis in
iustificatio ergo et cetera Antecedens patet quod sic dicit philosophus in primo
quaestionis huius // Iusticia est qua operativi sunt iustorum
et iusta operantur et iusta volunt / ergo a contrario
iniusticia est qua operativi sunt iniustorum et iniusta operantur
et volunt iniusta / propter quod videtur quod omnis operans et vo
lens iniustum operetur ab iniusticia et per consequens sit in
iustus / sed contra quod iniustificatio iniustum faciat aliquando
cum omnis sit / sed quod hoc faciat volens aliquando
quod vel involuntarie dicitur nisi quod per ignoranciam vel vio
lenciam fit ut patet in 3o / sed iniustificatio non dicitur
si sit cum ignorancia vel violencia sicut philosophus videtur hoc vel
le in textu // Item potencie et habitus specificantur per
actus et obiecta / sed iniustificatio videtur esse proprius ac
tus iniusticie / ergo iniustificatio est iniusta // Dicendum
dicit philosophus // Questionis huius declaratio breviter ab ante
posita est et exemplificatum potest / omne iniustum
factum est alteri nocumentum in re / nocumentum autem in re
potest cum ignorancia ex passione et ex electione sicut dictum est
in alia questione // Sed nocumentum cum ignorancia quoniam vel cum ignorancia
polouta id est in voluntaria vel ex non po
louta id est ex voluntaria et hoc aut ex crassa aut ex
affectata // Sed iam dictum fuit quod si ex affectata
nocumentum inferre reducendum est ad nocumentum ex

"ep"

passioe vel eo electioe 2m q ignorantia volita eat
p pas vel electoez io dupx tn remanz no
cu.tu exignorantia nocutu eo pas. pt ee dup.
p.o eo pas. nali vel huana sn ntia // 2o
eo pas. spuali // Dr at pas spual q eo
spiti puo i nascit 2m q. s. ho stati eo obo
pnte p spitu iclinate passionat z re
petie vehemet ad dinne a vtr volera
z exigo.z obi z ne ut dem fuit q nocutu
exti pas. illatu reducedu e ad nocutu
eo electioe z spitu // Sz pas nalis dda qaiq no
pt spitu sz eo sesib nali inst. vt timor
pres gaudiu tristia amor ira z hindi // hua
at sn ntia dr que i ipa hois na nctio
ht oigine vt sitis fames i firmitas z hgdi
// Et stias q istas pas. qs huas vo omnino
dispitio q nales eo q no sit nales sz q
sic loq vr aps. vtes noib ad plm sic lz
eis vti z forte io clis vsus fuit eo q tu
vtez sint nales ipi z ea q abitiori na
i nascut heat sibi ppu no q nite vont
vel huiae reliq potimt b qne nm retine
sic. n. de pso loqt aps p.o topicoz g tu aps dt
hee vont huane vel nctie ille at nales
eo abas 2o pt ee g dr qd. n. pt adeo
vehementes q i nate pt moue state viri
vt tior mortis eoma fames z hingdi a.
pt debiles q no monet state viri ad p
cadu // Er pt dispigwi de nocutu eo e
lectoe qm electo eniqz e 2m spitu fmatu z
alii 2m dispoez ad spitu p q i vmiiso sex
videt ee gdus illatois nocutu p exignorantia
i vinctili sine palo // 2 exignorantia crassa
sine supina // 3 eo nali vel huana pas.
cadete i state viri // 4 eo de pas.
nali vel huana // 5 eo electois dispone // 6
eo electe 2m spitu // Vise g de moiz z dris
illatois nocutu videdu e q m tlige de
beam p p.r i iustificate sz n. ome iusti
ficate sit alti nocutu i fre tn ipa no qn
tur lodo simp.r z p se i iustificate n. ide e
q nocutu fate mo no ome nocutu seu dap
nu illatu e i iustu v.g. si lat suspedit no
cumtu inst sibi sz tn nl fit ei i iustu z
itm mag ad pois tepestas mar dapnu
z nocumtu i fte sepe mcatoib sz tn neq
clez nocumtu dr i iustu sz i fortuniu mca
toez de sola fortia eqvi lz sz neq de ea
iuste eqvi pt sua naq pt illa bo p q auf
fens ea nllm ei facit i iustu no estat si
qs pignorantia i vinci.le nocutu i tulit ipe
q ad ho agit taq res i anata sic agit
tepestas maris el vetus al a lapis p q
nocutu q sic ab pati e i fortuna so z no
i iustu n. forte patiens z mlr no at pse
neq forlr // Dico at ho q ome dapnu
sine nocutu pt i iustu dici 2m actiens z
mlr in q pt sibi accide i iustu ee pu
si voie inst // Sz i pdco cau no e ins
tu ee neq forlr pu q sil vno actu no pt
ab operari 2m iustitia z i iustu fate sz op
ando 2m iusti.az quent exignorantia nocutu
i fre // Ad hu ille q no demeruit sz cu

potius eet sbueniendu v.g. miles abinimicis
i iuste obsessus in castro opat 2m iustitia si
ad castri defesioez emittat sagitta i medio
inimicoz vbi forte pr ipius captinatus dtinet
milite ignorante si g prez de sagitta pcus
sit nocutu id nm e m iustu q itm eo hoc
pz q 2m dcti illatoe nocutu puit ymo q
ipemet pr sit pcussus excusaret filiu a pcto
g i iustificate no e quiq no nocutu infre
sz e nocutu infre et iustitie voz // pz g q
nocutu infre p i vinctiles sine polora ig
nancia e i iustificate solu patiens z mr z no
pse neq simr // De ignorantia at crassa sde
du e q iustitia 2m eis pfcoz voz no solu
i clinat ad opadu iustu // Sz z ad no opa
du i iuste z ad dilitas eend psb vnite
operam q oz z qn oz z q.o oz z aliis circustantiis
// Oz at operari cu diligentia ut ppu eius obm
g quiq nocutu inst exignorantia crassa ipe
pcat q iustitia io z ois clis i iustu facit
simr loqdo pcat n. sic dic aps z estat q de
pcto pmt taq de i iusto fco g i iustificat tn
q sup nocutu no cadit actus positiuus asse. no pt
dici q clis no i iustificat positie sz puatie
q no e ita ppe i iustificate sic eet i iustificate
positie p q tlez ho i iustificate neq affmat
aps neq negt // Deinceps at sties ist nocu
metu p pas vehemte. s. i nata moue esta
te viri ipe i iustificat positie qm ipe pt
wlt nocutu infre tn ut dr aps. id pcam e
venia dignu qm clis no 2m malitia no
opat sz 2m naz sz quiq p debita pas opa
i iustu ipi no pt digni venia opant n. q.
2m malicia clis n. lz spitu forte no heat
tn dispoiti pt ad ipm z 2m ipsa mala dis
poz opant // Ex hiis g ez ma.te q sit ddm
ad qoz ma. e. n. q i iustificates eo electoe
vel z eolegti pas. ddi pt i iusti z mali cuius
ro e q p spitu i iusti ab dr i iustus a z p
ppinqua dispoz ad spitu i iusti sz mis dicat
i iustus // Sz sic opates opat eo spitu vel ppi
q dispoe ad spitu ut dcm e // Sz de isto
q eo gui pas opat i iustu ma.m e q no e
i iustus q neq p spitu neq p dispoz ppinqua
ad spitu opat ymo lz clis no sit i iustus 2m
spitu q tc p ptatiuq pas no iustificaret
tn pt ee dispoitus ad spitu iusti. i q no mo
uet p ones pas.oes // Sz mltu vellet pati
anq vellet opari i iustu // De hiis at q p
ignorantia operant mis ad huc videt q opat
2m spitu i iusti p q z clis i iusti no dicit
// Ad rones g ddm e ad p.a q i iustificate p
cat et iustitia sz no oz p ho q p i iusti.az
etigit n. pcate q iustitia p no ee iustu
sz no pt no e iustus g e i iustus // Ad a.z ddm
e q aps no dixit se ome quiste operantem z
iusta volumus 2m spitu z ita z i iusticiam
spitus no g e i iustus q no 2m spitu i iustifi
cat vel 2m ppinqua dispoz // Ad a.z pt dici
q i iustificate no e ppus actus i iusti. Sz i
iustificate eo electoe pmpte z delectat sic
apparet in 2o. z Queritur 23o

Utrum aliquis patiatur iniustum

volens arguitur q sic q p si aus e voluntariu id q

iustitiam

delectat

stimus ex eo seq sit e voluntariu ∥ Sz multi op
an volentes id ad q sciunt seq se iniusta pas
suros g iniusta patiunt volentes Ar declat
sic si qs ex nimia potatione inebriaret et in
ebriatus lederet i nocte quis sit ignorantia
tn inebriari et ledere i nocte dicit voluntariu
vn de hijs increpat et punit cu tn no n
i voluntarijs locu hent laudes et vituperia et ho
totu manifestu e ex 3o lib ∥ Sz i ebriari et ledere
i nocte no sit voluntaria n q causa erat voluntaria s. po
tatio excessiva vn aps in 3o ob ho dr ebri
si ledat omne punendu q dns erat eius q en
inebriari punitu n. i ipo erat ∥ Manifeste g
q quis iudicat ee voluntariu si causa voluntaria fuit ipa
et dr aps ∥ Sz no ignorans ab operat ex qbus erit
iniustu volens iniustus utiq erit ∥ Ar apparet i eo
q volens punit et docuit sciens tn eius sepultaz
iniustaz et iniusta pass et morte et ad huc ita
accidet i hoie bono sm si tyrannus statuet q
reges nosces deu moret tu ho bonus deu re
cognoscet sciens tn in passus se iniuste g i
niustu patet volens ∥ Jt in 3o dicit q i voluntaria
st cotraria no gaudiosa sz plures sunt matires
i iniusta morte gaudentes st 2a ∥ Jt bonus p
eliget iniustu pati potius q peccare si altru ce
necessariu fi sz omne pelectu e voluntariu sic pz 3o ho
de isto q pcit merces i mari tpe tempestatis de
ctibus n. operationibus dr aps q mixte st et assilan
tr mag voluntarijs voluntarie n. st tc cu operate st fi
nis at operationis illorum 2m tps e 1a ∥ Jt contract
usurarius e iniustus et tn vtrq contrahit volens g re
cipiens peccunia pati iniustu volens ∥ Jt in 4o
huius dr aps q i posle e iniustu pati no i iniustu
facere aliquo ∥ Sz si iniustus ho desperatus velit ve
lit interfici et roget te q ipm interficias si tu inter
ficis eu tu iniustu facis et eius puniendus g ipe
iniuste patit et volens ∥ Jt pt alt casus ee q
soror peccunia sibi et plori comunez dividat et sibi
ex avaricia maiore pte retineat plone ob
amiticiaz q scit soror indige volente minus reci
pe pz g q soror iniustificat ∥ iniustu at no pa
tit n pto ho volens s. minus hre et soror plus et
∥ Jt sic arguit aps q si n ca iusta ledit ab a
ipe iniustu pati constat at q decetus alin ob
amice venereo cupit cup ab amasia puniti et
ledi g si ledit iniustu pati volens ∥ Jt 2o
huius dr q malu fit pluribus modis q bonu sz
iustu pati e bonu et iniustu pati e malu et
iniustu pat contingit voluntarie et involuntarie g sic e
iniustu ∥ Jt volens pt i opposita sz iniustu pati et
iustu pati st opposita et posle e volente pati iustu
g et iniustu ∥ Dm vr argui posse roibus loycis
qs vr tange aps. cum voluntariu et involuntariu st
opposita si sic iniustu facere et iniustu pati st opposita ∥ Sz
oe iniustu facere e voluntariu sic pt appere ex p
cedenti qone g omne iniustu pati e involuntariu pz
p loca topica si oppositu i opposito et ppositu i pposito ∥ Jt q
mois dr vnu oppositorum tot mois dicit reliquu
p topicos ∥ Sz iniustu facere e voluntario tm s. oe
voluntariu g iniustu pati e voluntario tm s. a omo voluntariu
a omo involuntariu ∥ Sz ctu e q no omne iniustu
pati e voluntariu g omne e involuntariu hoc et argui
aps h declanet et concludet sic ∥ De iniustu
qdem pati g q no voluntariu manifestu ∥ Unde doc
tor doctorum satis pulchre vcm vr declat ista
qonem sb hac forma volens pt iniustu pati i qor
casibus ∥ Primo qdem si eius voluntas sit tacita

si tacitus
no expssa puta ∥ dapnu vicini op
tans wlt tacite q ille vicinus ipm pcuciat
vl interficiat equu suu pparans satisfactoz
et vicini punitoz si 1e vicinus hoc faciat ipe
iustificat et tacitus iniustu pati q voluntas
sic tacita no dedit auctoritatem vl licentiam ho faci
endi pp q tacitus hebit actionem contra eu et iudex co
get eu ad satisfaciendu q no cet sic tacitus ex
presse dixisset volo et consencio q interficias equu
meu ∥ 2s casus e si voluntas no sit integra ho e
si no cadit integre sup totum actionem sz tm sup
passionem v.g. q ho scius vellz pfide pati et ledi
ut meretur no cuse no vellz tu q alter ledere
et ob ho dapnu finar reportarez et iniuste passi
st ipi et aptli et martires sci ∥ 3s casus e si
voluntas no fuit absoluta et simplex sz i voluntario p
mixta no n. ab vellz solue vlt forte qui
pecuniaz capit ad usura si possz liberari mutuo
pecuniaz hre ∥ Sz q i digz magis ro plus wlt
i ore dapnu usure q peccuniaz no hre vo
luntas g no decadit pse sup id i q e iniusti
ficatio sz 2m actus s. vce anexi et ctevoluntas
no tollit iniusta passionem et e de isto bono hoie
q peliget iniustu pati q peccare forte qrie
casus no ht vitate n 2m q incidit cu 2o et de
ho inferius magis videbit i qone vtru contingat
sibi ipi iniustu facere ∥ 4s casus e si voluntas
sit ligata no libera sic cupiendo vl contingit in
amo q contingit cupiunt q sibi obnoxia st q n.
puerorum dapnificatz passa voluntate ipe facet
iniustu ei et q regeret i amini 2m sua voluntatez
et no 2m voluntatez mediti ipe iustificatz et
ide e iudiciu vniforte de q sz q no e compos
mentis sue ∥ Sz tu posses obice q voluntas
et vo i continentis ligata e cotra concupiscencie g
si tu ab amasia dapnificatur volens ipe in
iustu patiet volens q vr ee contra aplm ∥ Ad
ho pt dici q i ipo erat no ligari potuit n.
i petiri concupiscencie resistere si volebat io
q cons i concupiscencia voluit reputat tamq
simpr et libere voluisse ∥ Et ecce dme de eo q
malicia spirituali detente in eo q apparent po
tuit s no malus lz nec no sit i eo rerepe
a malicia et ee bonu sic dr in 3o lib q pat i
pdco 2o ca lo dem fuit i tdu erat de illis
i qbus no erat no ligari ∥ Credendu e g q
aps in 3o lib locutus e large de voluntario
comm eo cuius voluntas a quo e in ca et pcte de
i voluntario peo solu cuius voluntas nullatenus e
i ca cuiusmoi e pueri violentia et igorancia
i vinci ignorancia sz i isto loco loqt q loqr
eius de voluntario pfecte put voluntas e expssa
i tegra et libera et loqtr de voluntario large ut se
extendit ad omne id i q defficit aliq istarum
conditionu q az q dr q da peccata vitupabilia
ee i voluntaria q tn negabat i 3o dr n. i vo
luntariorum at h q da st venalia h at i vena
lia ∥ Ita at qr alr locutus e de voluntario
hic et illic q loqdu e 2m materiam sbiecta in 3o
at lib dista int involuntariu et voluntariu ad
disti du in fcis malis i tc pcim et no pcim
ex pte agentis q distinctione p voluntariu pfecte ac
ceptu h at loqt de voluntario et involuntario ad
distinctionem int pena iniusta et no iniusta ex pte
patients q distinctionem p voluntariu pfecte acceptu et le
large sumptu sic dcm e ∥ Sdm e g cu aps
q sic accipiendo voluntariu nus pati iniustum

voles / qm qlz re sua pt dare pnichilo si
wlt vn pdigus tu oia bona sua devasta
uit dado et expedendo sfflue no pt qqua
de iniusta pati ergo simr qlz pt dare q sim
e pqticq mag ul modico sic placz absq
iniusta pati sz a'go dtor mor re d sua
donare videt q dapnu pati volutate q
pssa integ simpliti et liba et // yt nus pa
tit / q no ht mius debito et Ez q wlt a'q dap
nu pati si patiat no ht m mius debito et
po qm siqs volint re sua alienare 2m rcm
iuditiu et no e debitu q aplius heat ea
Et at ho volint 2m pmu iuditiu et si fuit
qpos sue metis et no hueit volutate liga
ta et mai e l q ho ipe velit pp a'q mali
cia et tuc itm no e debitu neqz dignu q
amplius heat i ymo dignu eet q ad huc
minus hret et // yt nus wlt alienare re
sua n pp hre tm ul plus q sibi placet et
ca hor et delectacoib et alius actinus si g
re sua sic alienet ipe 2m sua extimaco
no dapnab sz lucr g no iniustu patit
qm qmulia qmulia pt appcia lia 2m extia
qmutatz ino eor i digecia no solu ino in
digecia necior et Ez et ino i digecia sfflu
or appetitu sic dcm fuit pus et A ad rcio
ddm e ad pma 2a 3a et qa q ipe pcedit
i 2o casu ul 3o // ad a'z ddm e q ho pt hre
q no lz ei qmittere q iniustu facet legib ul
qmut ut vita / vxore / filios et hmdi sic dcm
fuit pus io ipe no pt alti auctie dare dap
nifido ipm i talibus dapnificans g i talib
volete iniusti sz forte no i volete sz in
qmte et lege / sic pcedit cas de occisore hois
desperati // alius at casus pcedit 2m pmu si
plo no qpssit sua volut et Ez si qpssit
et sor no iniusticat et Ez illiter opat // ad
alia ddm e q io q volens ab amasia le
ul dapni no pati iniustu n patiens et mltr
sic dcans pati id accidet in iustu ee si
no voles pateret et Lt qm dicit ipe ledit
sn ea iusta ita no opat iuste q no opat
2m vtute sz opus 2m malicia et ad ho pt dici
q ille no opat iuste et Ez no se g iuste
pt n ee opaco q neqz e iusta forl et pse
nc iniusta lz sit iusta ul iniusta mat et 2m
patiens // ad a'z pt dici q i 2o loqbat
de bono et malo mor aniqdi no pt iustu
pati et iniustu pati si iniustu eet malu mor
et nus bonus patet iniustu q e fm et Lt itz
ho q dcm e malu si plibus mois q bonu
no exeo dcm e q varie et i vorie fiat et Ez
q qtingit ame ing bonu vtuts qsistit de
viate // ad a'z ddm e q i eo ota q pt appns
bonu et appns malu pt volun sz drnt pt
n i appns bonu et nova sbea qpntia attop
tina et pt i appns malu et i ea q pt sbipa re
futane et Ez no pt i appns malu acceptie
io tn iniustu pati sic malu no qtigit iniustu
pati volente sz nolute

Vtrum iudex corruptus

ferens iniusta snia q pte corrupta grauius
deliqt q ps corrupes / vr q no q causa
pmaia i flint fortius icatu q 2 in lib de
causis sz corrupes e pma ca q p corrupit iu
dice ergo // yt plus pccat q in pltes pccat / ps
at corrupes i pltes pccat q pccat i iudice co
rrupedo ipm et i pte tm / iudex at i pte tm
ergo // yt ille plus pccat q iudex q pccat pcco
iudicis et alio pcco / ps corrupes e hmdi / pccat
n pcco pprio i corrupendo iudice / et pcco iudicis
q corrupes e ca q pr iudex pccat et q q e ca
cause e ca causati ergo // yt plus pccat q ab
alio tollit bo aie q q ab alio tollit bo
exteriora tm ul forte bona corpis i q bo
aie st moralia bois corpis et exteriorib //
Ez ps corrupes tollit a iudice bona aie q fa
cit ipm pccare iudex at apte q q tulit i i
q snia tollit bonu tpale tm // yt pus pmus
e plus q diduu tocius pccm ps corrupes e pmus
om pccor sb'seqtiu g et plus q diduu //
yt e hinus ca'lo del illite g q vtuts e mag
bn facere q bn pati / g sir mag e malie
male facere q male pati / sz corrupe e male
facere et corrupi e male pati / g plus pccat
ps corrupes q iudex corruptus // yt de pylato
q eat iudex et deinda q erat ps dixit xps
pylato q tdidit me e maius pccm het Com
vr sentie aps mai at qm dustiques in
iustu facit sz no plus hns sep Et i po mag
nor moaliu dc etem anns pala appside
te et ho iudicante et Mo iniustu facit qmib i
iuste ipe assignet et Ez ipe vtiqz iudicans
male et dans i iniustu facit // yt vnibus qs
ars tage vr i bra ar sit i mag facit re
q ppa ptate facit q q no facit n i vtute
alius sz iudex ppa iniusticat ptate s. au
ferendo apte q suu e ul sibi tdendo mius
debito ho at no pt facere ps n pnidicf pom
// yt ages pnle et pcipies alijs iniusticat
plus q ages sb'ditu et q i st metale et yu
dex at e ages pncle et pcipies iniustic
ps at e ages obediens et sb'ditu ergo // yt ig
norancia excusat ul dimitit pccm io dc
aps si ignorans iniustu legale iudicant io
no i iniustu facit q g mag qgscit iniustu et
iniustu i e plus iniusticat sz iudex plus cognos
cit iniustu ul plus ipm cognosce tenet q plus
g iudex mag iniusticat // Rondu e q hoies
qmut i iniusticat et or de causis tiore ul
cupiditate odio ul amore et yn duabus pmis causis
iudex respicit ad se ipm et i duabus alijs ad
am et i duabus pmis iudex ppe dr corrupi p
pte q ul qminat a'q cnile ul dat seu p
mittit aliq qcupiscile et ita i cnile ul qcu
piscle cthit iuditium ad ferenda iniqua sniaz
i alijs at duabus causis no ppe iudex corrupit
p pte qm ps pt heat corrupco et ca corrup
tois ignorare // yt pole e et q ps no sit
i ea odij ul amoris io de istis causis vltis n e
ad ppoita qoez iniusticacio nacqz ro vr ee i iudice
// Rndda ponit 3es qclres / pma q iudex pa
e q iudex cupiditate corruptus grauius pccat q iu
dex timore corruptus / q facit pus pus q pccm e
cateo grauius q ro e mag vonu / mo pccm ex
cupiditate e mag vonu / q n opat extimore
ipe q i vnitus et tu displicencia opat ergo // yt

Queritur 2m

tato ptm e g'ui9 q' e cōmori vehemtia
tc. n. mag pu'et cōmalia volu't' vn vehem
cia aln reddit ptm veniale v. g. timor cadēs
i gstate viri ut pz i° ⸫ h° d' in a° Vna
siqs a fortib9 z sr excelletib9 delcaconb9
vincit' ul tpiciis. no. admirale. sz qdonabile
Si gt cedes sz tior e de fortori motiuo q
cupiditas qz sic d' in 3° Difficili9 e tpia sus
tine q' a delcacōib9 abstine ¶ Sic dic e cu
q obm timor' poss ee ita debile z obm cupi
ditat' ita mag'm q ipe q ex timore i iusficitat
pl9 pccatz io nulla regla pt vlr dari i talib9
sz oz in hiis z i alijs modalib9 dicē ptor' e q
ap° d' i. q° lib° d'. n. q debitu mag red
dēdu e q' amco dādu si tn sup excedat
dāco ul bo ul necio ad h° declandu ⸫ Vt
g° dem e sim' q mag pccat ex tiore q' q
ex cupiditē sz obm cupidit' z ctu stāte g'e
retes posset i tm excedē obm timor' q eet
ad q° otā decidu ⸫ 2a q° q iudex corrupt9
acupitē pl9 pccat q' p'o corrupes z h° q° pz
rōib9 adduct' p'us i ardo ad qb9 ipe adda
Vste plus pccat q auft re p'xi q' q re ia
ablata recipit q recipe no e ptm n' q ab
latu sz iudex auff' ius alt'9 ptf z ablatu
dat ul vendit ipi q° iudex pl9 pccat ⸫ Vt
viciu e pei9 q e v'ti diffi'lis ut d' in 2° g° si'
op9 id e pei9 q e diffi'lis p° q statu i pncli
actu oppot opi v'tut' ⸫ Sz op9 ptis corruptf
i pncli actu ġueit opi v'tut' z oppoi' i ctu
statijs sic ap° dicit de illi'li z pdigo e° hui9
q sic pz iudex vedit q sui no e z h° e 2m
totu gen9 q n'az iuste venditoris sz p'o
corrupes de eo q sui e emit q sui no e z h°
ġueit iuste emptori ⸫ Sz pccat q emit ab
eo cui9 no e g° iudex mag pccat ⸫ Vt ex eo
psona mag pccat q e i maiori dignitate co
stituta ceteris pib9 sz iudex e hui9di p° a'
q g'ui9 pccat q alijs dat mag occa'oz pcca
di sz psona pccans q'to e de altiori digte
tato dat mag alijs occa'oz pccandi q'm
ad ipam omes mag hnt oculu q' ad psōs
viles z i ea mag ex'm accipiut io i q da epla
dicebat ap° alex° ⸫ Sic ac te oz q ex
st plimis hom hijs q de lex hijs ac tuca
vita ¶ Vt ex eo op9 e pei9 q ad optimu
mag obligat' ad iusta opa q' p'o g° iudex
i iusficitādo pl9 pccat b'or pz q deme q'm
toti huano g'm ad hoc ipe obligat' sic z p'o
sz i spali ipe mag obli' in q'm iudex g'm ad
h° iudex ul pnceps statui' i ciuitatib9 ut sic
custos iusti z legu z h° faciedu q'nitas
reddit s' p'mu mltu z i honorib9 z i diui
cijs z i ptate ciuili z i oi excelle'a digni'
Vo sic d' ap° q qn dnt adiudice refugiut
z q adiudice i e e adiustu se iudex n. vult
ee velud iustu aiatu ¶ Sz itm ista q° mo
dera e si c ptedes pole n. eet q ex tato af
fcu malicie p'o corrupes opet' q mlto plus
pccatz q' iudex corrupt9 sz si eq'li affcu cu
pidit' z eq'li moto vtq opat' no e dubiu
q iudex mlto pl9 delinq' z h° pbat i duc
te rōes ⸫ 3a q° ponit q iudex tiore
corrupt9 mi9 pccat q' p'o corrupes io e q
ptm e mai9 q e mag vo'iu z ex debili
ori moto opatu sz in dco casu ptm ptf
corruptf e hui9di e' ⸫ Vt pncil'e agens

plus pccat q ages q' sb ditu z i sr metale
ut d' ap° famul9 n. pcipiet' no i iustu fac'
pncip' ymo pcipies sz infens tiore est ages
pncile iudex at e sic ei sb dit9 alr no time
rz ab eo iudex in 2° casu fc e. q. agēs sēm
tale ducit' n' i petu i fens tiore e' ⸫ Vt
(ista) at q° e modanda q'm si no fuit timor tat9
ex hijs obis q cent i nata moue gstate
viri z 2m i'as ca'a 2m q' moueret gstate viri
q° pdca forte no eet teneda ⸫ h° q iudex
valde plus q' p'o obligat9 e adiustu fa
ciedu z tēedu z ad obuiatōib9 resisti re
sistedu vel no oz g° d' vlr 2m mag' re
tiori z obligatō iudic' adiustu n' no z ad
a° omes ctra'a qb9 hmc in ptm pt a'
mi9 a' mai9 sb opare ⸫ Tuc adrōes d'm
e ad p'ma q pmaia ea qz ptate r'glandi
z deciandi 2a plus i fluit i tm q' 2a sz q vo
lūtas nra e libera ut sui dn o mrar' opato'
r' oz nos q'tuq mala agi i putan' g° fa in
dicij p'o. n. no eet ca n' solu occonal z no p'n
cipalis ⸫ Ad a'z qcedēdu e q pl9 pccat q pi
ples pccat ceteris pib9 sz cecā no se pia io
ro no vez ⸫ Et itm p'o corrupes pccat i iudice
ita iudex pccat ipe corrupete q mitt eaz
i sua pni'es ⸫ Ad a'z dd'm e q n9 pccat n'
pcto p'p'o p'o corrupes ut dem fuit e ca' pn'
pcti iudic' cu iudex ee libe vo' et ea' cu
occa° iudex at ca pnci' z cu h° z iudex eet
occa° pcti ptf corrupt' ut dem fuit ⸫ Ad a'z
dem e q aie bona nuq auff'ri pnt palu
sz vn9q'sq pccando sz n9 alt' n'az ppa dep'
uat ⸫ Ad a'z dem e ia q p'o corrupes no e
i iusti iudicij pnci'm pncil'e sz iudex ⸫ Ad a'z
pt dici q lz corrupe e pei9 q' corrupi i h° si ste
do tn q iudex vlt'9 pccat s'endo i iqua
sntaz io iudex mag delinq ⸫ Et itm dico
q p'o no corrupit iudice pnci'r sz ipe e q se ip
corrupit ⸫ Vel ca i ipo iudice e z corrupe z cor
pi ⸫ Et itm lz alt'i male face q' ad bona
cor' z exteriora sic pei9 q' ab alt'o male
pati tn pessimu e 2m aiaz male pati
⸫ Ad a'z pt dici q pylat9 na i cupitē cor
pt9 fuit sz tiore q dicebat' si dimittis eu
no es amic9 cesaris z c Luc° 2q° z l'b

Vtrū difficilius sit esse

iustu q' ee bonu mediatu ¶ Et vr' q no q
i medicādo oz ad pla respice .s. ad etate
ad regione ad tp'e ad qplexioez ad corp9
celeste ad q'lites medicinar' z hui9di ⸫ Sz in
iusto solu vt d' ap° respicit' ad drez nocu'
mo difficili9 e ad pla respice q' q ⸫ Vt faci
li9 e nos ista respice q opam extiue z p'g'
q' ea q na mi9 opat' z iusticie cu ea q nos
exti9 opam medicina at e cu mi ores nales
effcus g° facili9 e ee iustu q' bonu mediu
⸫ Vt scia medicialis mlto pfudior pstē
tatoris q' scia legalis q iustu z iustu dec
iat io z ⸫ 2m d' ap° eustr9 z h° z ap°
sentie vr' ⸫ Vnde sic distiguit diffi'tas
sp'cus ul opatoris pt sic attedi ul ex pte obi' ul
dup'r v°o 2m excessu z in hor° obi ad in t' 2m
a'oo p obi viabilitez 2m p obi excessu di
na mag st diffi'lia q' nalia ex° tn p obi
viabi'tez ⸫ Et g° pnt sci q'nes p'a pt ee

Margin notes:

opi v'tut' sz op9 iudic' e diffi'le

sz iudex p'ut mag obligat'

ista

tatu

ad p'curā

q ex q'lit' ex d'sp ul ex pte s'ri [illegible]

q expte opantis diffi[ci]lius e ee iustu q bonu me
diu // 2a q ponit ad q 2m obi excessu vl
late[ra] difficilis e ee iustu // 3a si ponit q
2m obi variabi[li]te diffi[ci]lius e ee iustu // p[ri]a q s[cit]
i ope vl hitu p[ro]ve[nit] expte nra difficultas abeo
q ps s[pecia]lia i nata e ad iusti[ci]a[m] rone[m] & ea s[er]vire
indi[ge]m[u]s p[ro]p[ter] q no ide vi[detur] i gtineb[us] i pa[cien]te & ex pa
gontibus ut pz in 4[ar]to // sz et obm iusti[ci]e ma
g[is] e i natus aye[ctum] adv[er]sa[t] roi q et obm me
dicie e n a[lte]r hor mais lucrs a[lte]r delectaco
i sanado q i i[n]fir[mitate] sz sepe hores delectaces
amati lucra itm t[em]p[er]ie ciores & i iusticie i
hut adi petu indi[cati]m p[ro]p[ter] q a[ristoteles] declat p[rim]o re
thorice max[im]e que rte ponitas leges ita q
gtigit oia detiare ipas & q[uam] paucissima g
mitte indica[n]b[us] // Ving roes p[ri]nci[pa]les assigt
d[ic]ns q indi[ciu]m legislatoris no 2m pte sz de fu
t[ur]is & v[niversa]lib[us] e p[er]fectus at & iudex iam de p[resen]
tib[us] & detiatis iudicat ad qs & amare &
odire & p[ro]p[ri]u comodu anexa sa[e]pe ut no pos
sit ad h[oc] suffi[ciente]r vide ve[ru]m sz atte[n]de i iudicio
p[ro]p[ri]u delca[bi]le & t[ri]ste // Et i 2o & i retho[ri]ce do
no n eadem de amatib[us] & odie[ntib]us ... irat[is]
& mansuet[is] h[abe]ntib[us] sz el omo alta a 2m ma
nu[s] alta amati qo n tu de q[ui]bus facit iudi[ciu]m
a no i iustu fecisse odienti a[utem] ... Ql[ue]
q[ui]a i[n]te[ri]ore volut[ate] ex eo q voluntas hua val
de lates e sepe n hores vmi pcedit et
ad cogitat na at no sit sz q[uo]d q[ui]s itedit i[d]
manifestat popa[rt]e p[ro]p[ter] q facilius e de nalib[us]
de qb[us] e medicina q de volu[nta]rijs de q e iusti[ci]a
iudicare // Sz in vi[detur] q i i[st]a q[ui]a sit desctus q[ui]a
ad ee iustu no[n] reqrit q sciamus hom[inu]m me
tes occultas cu sit i p[ossi]bile sz suffi[cit] ea q[ui]b[us]
gotus nob appent ut pbari pnt p[er] instrumenta
ptestes & l[itte]ras a[ut] alio talib[us] etia at no vi
det nob ee ita occulta sz ciores egtu mu
... Et hbaz p[ar]tes q exoh[or]t[ati]o & q vulgares
ea videt & gphede pnt ee q e iusticia no at
ea de q[ui]b[us] e medicina // 3a dicit p[ar]te[m] ...
e a[lte]r difficultas ex varietate obi in q[ui]b[us] variabi
litas p[lur]ib[us] mois gtigit sz i actib[us] huanis
ee q[ui]bus e iusticia a[lte]r e variabilitas q[ua]m i[n] corporib[us]
ee q[ui]bus e medicina i[st]o sit bre p[er]suadet dicit
n q in his ee q e medicina solu e variabi
litas medicine expte matie s. ex diu[er]sa p[ro]por[ti]o[n]e
rerum elem[en]torum & diu[er]sa g[om]plexione huanorum sz
i actib[us] huanis e varia[bili]tas expte fi[ni]s & ex
pte matie & om[n]i aliarum circumstantiarum i[st]a
sz i[st]a ro no vi[detur] vera assume medicus n no
solu aspiciet ad gplexiones & huaoru corporu
varia[bili]tates sz aspiciet ad i fine vtute etate
nutrimentu & vite ac exercitij gsuet[udinem] // ytm ad
bonu eg[ritu]d[in]is aspiciet & ad t[em]p[u]s & ad a[er]is q[ua]li
tate ymo & ad corp[or]a celesti i fluxu & ad
a[lia] valde multa puto sit d[ic]e[ndu]m q valde
diffi[ci]le e ee bonu medicu & ee iustu p[ri]a q[uide]m
diffi[cul]tas e i gg[no]scendo vbi rte iusta & sana
& ea q p[er]tinet ad iusta & sana q[ua]s h[abe]t q[ui]dem
doce[re] i arte medi[cina]li i[st]a at i arte legali //
2a difficultas e a[lte]r ut d[icit] a[ristoteles] i constituendo p[ar]
ti[cular]es aplicationes medicinarum & nimi 2m ex oi
genitas & gbi[nation]es om[n]i & p[er]iciu circumstantiarum
no n s[un]t si[mplicite]r sana neq[ue] iusta sz 2m actus
q vbi rte e dita s[un]t sz q[ua]lit[er] opata & d[ic]ta
h[ec] at difficultas ass[ign]i no pt n[isi] s[u]p[er]itatas

opatores ex q[ui]bus hitus g[e]n[er]a[tu]r q factu[s] & pmpte p[ar]
ticipimus & gbinas oia q p[ar]ticulari circumstancie hec
at due felicitates tenet se expte in t[ellectu]s n i his
a[ristoteles] dix[it] difficilius ee iustu q[uam] medicu sz 2m
si his mag opat[ur] eos & si eos h[abe]re[n]t difficultate
i his velit in t[ellectu] re puto q medicu ee sit dif
ficilius // alia e difficultate expte affectu[u]m q
sp[eci]al[ite]r hic locu et obm iusti[ci]e sic satis don
fuit i p[ri]a q[uestion]e sic n d[ebe]t i telligi q a[ristoteles] dic[it] q
q legib[us] detiata s[un]t no s[un]t iusta n p[er]actus
sz q[ua]lit[er] opata i. claire p[ro]p[ter] ip[s]i[u]s op[er]is hec p[er]ate
delectat[u]r pmpte f[ir]me & i mobilit[er] ut dicebat[ur]
in 2o hui[us] h[oc] at op[er]e e pl[us] q[uam] sana scie //
ad rones g[ene]ra[li]ter appt q pcedunt vijs suis. Q[uesti]o 26.

Utrum epykeia sit virtus mo

ralis. vi[detur] q no q[uia] n 2m eustrat[iu]m p[rim]o h[uius] nulli
voleti & nutrix opanti e in pot[estat]e poss[ibile] v[ir]tut[em]
& i 3o d[icit] a[ristoteles] q virtutes & malitie s[un]t vo[lunta]rie
& fi[n]i[un]t[ur] a p[ro]p[ri]ate sz epykeya no pt i ee cui[us]li[be]t
voleti q[uia] epykeya p[re]stat i sp[e]c[i]ale leges
sup[er] potestas h[oc] at no e cuil[ibe]t sz solu p[ri]n[cipi]b[u]s
lege gdet[is] // Dicit n iura q cuius e gde
lege ei[us] solu e i t[er]p[re]tari // Et itm vi[detur] q epy
keya ad nullos p[er]tinet n ad iudices no at ob
p[ote]nt a[u]c[torita]t[e] iudicis habere // ytm v[ir]tus moralis
opp[onitur] alteri v[ir]tuti sz epykeya opp[onitur] alteri v[ir]tuti
s. morali q e virtus q[ua]m ipa sit d[icit] a[ristoteles] e mo
d[er]atia g[e]n[er]is & h[ab]eat lege adiuuante // ytem
sic iustu epykeyes ad iustu legale ita epy
keya ad iustitiam legale sz iustu epykeyes
e meli[us] iusto legali ut a[ristoteles] dicit ergo e
pykeya e melior legali iusticia cu ipa
sit p[re]clarissima v[ir]tutu & sic oib[us] v[ir]tutib[us] sic d[icit]
a[ristoteles] in p[ri]n[cipio] q[ue] i[sta] // Im ar[gumentu]m ab auct[oritat]e a[ristoteles]
q detiat hic de epykeya tanq[uam] de morali
v[ir]tute // Et g[ener]al[ite]r q epykeyes e q[ue]d[am] sp[eci]es iusti
ut appz h[ic] & in p[ri]n[cipio] rethorice // q[ui]a epykaya
e sp[eci]es iusticie q e v[ir]tus moral[is] sic q[uia] sp[eci]es
alis e al[i]q[ui]d i[st]a // p[rim]o videdu e q[ui]d e epykeyes
& q[ui]d sit epykaya // p[ro]p[ter] q sciedu e q[uod] cu[m] circu
stantie singlares i humanis actib[us] gtigetes
s[un]t i finite io leg[i]s latores no tenet[ur] nec pnt
in f[er]endo leges p[ro]spice[re] circumstancias om[ne]s q
i natie s[un]t redde[re] op[u]s bonu vl malu iustu
a[u]t i iustu vl & meli[us] a[u]t peius iustu a[u]t i iustu
sz f[er]unt leges g[e]n[er]al[ite]r aspici[en]tes so[lu]m ad a[liqu]as cir[cum]
stancias g[e]n[er]ales p[ro]p[ter] q t[ot]ies p[ar]ticul[ar]es casus pnt
emerge[re] q no eet iustu sz omo i iustu opari
2m lege scripta v[erbi] g[ratia] si lex fiat q[ue] [dicat] q de
positu sit reddendu peteti tn no eet redde
du peteti furioso voleti interficere i no[ce]nte[m] //
leges g[enera]les q[ua]ndo s[un]t date v[idetu]r tn no s[un]t v[idetu]r
om[ni]a tede n[on] i[n]d[ic]e legislator ignorat sic d[icit]
a[ristoteles] vn f[er]ens lege v[idetu]r no i tedit q[uod] o[mn]io
v[idetu]r teat sed solu gntingit no emerg[i] cas[us]
exces legis exp[re]ssatos al[iqu]n ergo ut i pl[ur]ibus
e iustu opari 2m leges & al[iqu]n sz i[n]tro
eet in iustu opari 2m lege scripta ymo oz
opari p[rae]t[er] a[ut] q scriptura legis vn d[icit] q lex
no e d[omi]n[u]s i lege gmitte[re] i. p[ro]p[ri]ate eni q va
legis amplexus q[uam] legis mitit. [voluntas] Quod[icitur]
2m a[ristoteles] le p[rim]o rethorice iustorum due s[un]t sp[eci]es
q[uae]da[m] scripta & q no scripta / scripta s[un]t ista q legibus

difficultas

Sz n[on] v[idetu]r moral[is] i melior iusti[cia] legali

ex[cep]to

opus

opari

Quia ... excipi[?]

derivata sit. Modo scriptorum aliter dicunt sunt species que
communes scilicet tanquam naturales ab omnibus communiter cognita
et concessa prima contra agere ei qui bene fecit et alia
talia. Alia autem sunt particularia que sunt legum scrip-
tarum vel institutorum communium propter ommissiones sive ex-
ceptiones super casus particulares solum emergentes. Ulterius ergo
epykeyes idem quod iustum et hoc ultimo institutorum
epykeya est habitus inclinans ad tale iustum sive
agnoscendum et operandum. Alii autem epykeyes autem non
apparet iusto quod esset obiectum epykeye sed sicut
persone habite talem habitum. Hiis ergo visis dicendum est
quod epykeya est virtus moralis quia omnis habitus ele-
ctivus directivus in hiis quibus contingit uti et bene et
male et in quibus contingit bene agere et male est
virtus moralis sic non videbatur ad propositum in 2° [?]
quod liberalitas esset virtus et temperantia sed epykeya
est habitus electivus inclinans in legis scripte directione
quibus contingit uti et bene et male contra excessum si-
nistris insistendo legi scripte et contra defectum
propter recedendo a scripta lege quando non. Item omnis habitus
electivus inclinans ad opus virtuosum sive ad actum
eius et cum eius circumstanciis est virtus moralis
sed epykeya est huiusmodi inclinat enim ad iustum epykeyes
opus autem iustum est opus virtuosum et inclinat ad
moderandum legis scripte ubi oportet eam dirigere vel mo-
derare vel quando oportet. Item omnis habitus electivus inclinans
ad id quod est conformem recte rationi est moralis epykeya est huiusmodi
ut potest apparere per predicta que dicit aristoteles primo rethorice
epykeya enim est non ad legem sed ad legislatorem re-
spicere et non ad verba sed ad electionem et non ad partem
sed ad totum non qualis quidem nunc sed qualis quod semper erit
ad multum. Hec autem omnia et alia que epykeya attribuuntur
sunt optima valde et valde conformia rationi. Quartum
dubium est utrum epykeya sit species iusticie vel quomodo se habeat
ad iusticiam. Ad quod dicendum est ut puto quod ipsa
non est vera species iusticie et ratio dicta quia illum iusti-
ciarum qui inclinant ad opera iusta contra legem
scriptam ut aliqui dicunt ymmo unus et idem est iusti-
cie habitus inclinans in hoc iustum et in id. Item non vir-
tus inclinat ad propositum operandum contra legem scriptam
quia alium inclinaret ad malum nec aliqua virtus inclinat
ad propositum operandum secundum legem scriptam quia alium inclinaret
preter legem quia etiam alium operaretur male sed una
et eadem virtus tamen magis sua inclinat ad operandum
propter preter legem sicut oportet contra dictamen recte rationis propter
quod una et eadem virtus est sufficiens inclinans ad op-
erandum secundum legem quando oportet et preter legem quando oportet sicut
contra rationem dictans et persuasionis sicut sortes dicit a se
ipso persuasionis inchoatio et ita dicitur quod epykeya magis
est modus quidam sive per se quam moralis iusticie quam
sit una species ipsius. Ad rationes ergo dicendum est ad pri-
mam quod epykeya potest in esse omni volenti et quando dicitur
quod est interpretari legem dicendum est quod non ita fortiter
in principe ad quod hoc spectat. Propter quod sciendum quod in-
terpretari legem est quando lex propter aliquid duplicem vo-
luntatem dicitur scilicet determinare tanquam sententia dictatur
lex interpretari hoc autem solum spectat ad legis conditorem
sed potest quod lex in determinata sententia fuit intellecta
tamen epykeyes potest videre et iudicare quod talis casus sub
tali lege non comprehenditur et quod intentio legisla-
toris non erat talem casum preter legem determinare
et etiam determinabus sub lege tradentibus potest epykeyes
contra exigentiam circumstanciarum iudicare de augmento
vel diminucione vel augere hoc autem non est interpre-
tari legem sed est uti lege contra legislatoris inten-

[In the left margin:] Supra; Fortis; Ergo; Deletur et ita peculiaris legis divine

tionem. Et ne regredi oporteat dubitare de hoc
quod in dicta ratione tangebatur scilicet utrum ulterius a prin-
cipe sit aliam legem interpretari. Ad quod dicitur potest quod
cum casus acciderit preter legem iudicando si sit possibile
iudici inferiori suive sui vel alius detrimento
ad legis latorem recurrere vel recredendum est et non
interpretandum ubi tamen hoc non possibile est iudex quidem in-
ferior potest interpretari legem dubiam et iustum suum legis
accipere quod sibi videtur magis racionale. Unum est tamen quod
hec interpretatio iudicis inferioris et interpretatio legis
conditoris dat vigorem illi sensui propter quod lege in-
terpretatus est ita quod in propriis lex ab omnibus est tenenda
in propria sua. Iudex autem inferior legi nullam dat
vigorem sed solum sensum sive sentencie et inter quod cuius
conde legem eius solius est interpretari legem. Ad alias
dicendum quod epykeya tali virtuti oppositum quod ipsa non re-
manet in moratina quia oportet contra dictamen et recte rationis
dictamine. Ad aliam dicendum est quod iustum legale
contra quod accidit per eo propter scilicet quod est legis scriptum non est
iustum contra se et forte sed solum inter et contra accidens
sit dictum fuit in prioribus quod contingit et propriissimum
alium non esse iustum sed tamen contingit alium ymmo ut
in pluribus esse iustum sed iustum simpliciter in opere est non
quidem in opere exteriori principaliter sed in electione interiori
primo et in consequentie operis ab electione proce-
dentis in quibus est possibile contrario tamen quod ergo iustum fortiter
et per se dictum sit melius iusto iustum non alii et contra accidens
acceptum ideo est quod iustum epykeye est melius iusto legali
legali. Dicendum est quod iusticia legalis potest dupliciter
vocari Uno modo iusticia legalis potest vocari habitus inclinans
in ea que legislatores intendunt et hoc est virtus perfec-
tissima et epykeya non est melior ea sed est ipsamet sicut dictum
fuit dicendum solum alicuius ratione. Alio modo iusticia le-
galis solum vocari habitus inclinans ad observandum verba
legum et ita non est iusticia simpliciter neque virtus simpliciter sed
bene est habitus inclinans in pluribus ad opus bonum ideo
non est vicium sed est habitus magis bonus quam malus
est enim habitus bonus sed imperfectus et cetera dicitur in toto
concludendum epykeya est melior legali iusticia. [Quaestio 21]

[In the right margin:] conditoris dictat melius quam interpretatio legis; supposito quod iustum ... prout est quod conclusio quod epykeya est melior iusto legali

Utrum epykeya sit directiva iuris

naturalis et solum iuris legalis. Videtur quod sit directiva iuris
naturalis quia epykeya videtur esse directiva omnis iuris quod in-
diget directione sed ius naturale alium indiget directione
propter primo videtur quia dicitur naturaliter omnes homines sunt liberi et
sic hoc autem nisi homo dicitur est in melius regimen non
non melius est ubi unus aliis principatur quam democratia
ubi omnes volunt esse principes ut ea
gaudere libertate ut patet 3° politicorum. Item dicitur natura-
liter videtur quod omnia debent esse communia unde tulius primo de offi-
ciis: Sunt autem privata nulla natura sed aut veteri occu-
patione ut qui modo in vacua venerunt aut victoria qui
bello potiti sunt. Hoc autem ius naturale indiget
correctione quia 2° politicorum declaratum est quod non esset
bonum omnia esse communia ad quod probandum aliquis una
talem ratio inter ceteras rationes ponit. Ad hoc autem aristoteles
ad notum scilicet quod omnia sunt communia. Primo enim tale
sortitur quod plurimorum est commune de rebus enim maxime
curant de communibus autem minus quam quantum unicuique
accidit. Apostolus quasi enim tanquam alio curante ne-
gligunt magis sicut in ministris bibus principiis mul-
ti famulantes quandoque deterius ministrant paucioribus.
Ideo tulius dicit primo de officiis quod eorum quod autem
ipsa facta sunt si quis appeterit violabit ius humane
societatis. Item debere naturali est ablatum alteri quod
suum est hoc tamen patitur in statu et indiget directione
esset enim furioso gladium suum auferendum. Item

= qd dust i pedinet grugerals procedes dust mos · 4 ·
agit sic iniusti tale dusti est aq dusp casus

vbi maius e pccm ibi mag i diget directe sz
i inc nali vn ee maius pccm q i inc legali
vn dr aps. pccm n no in lege sz in leg sui
coz sz in na rei e/ofesti n. na opabilium ths
ut maius e q natz videt sepe defice pp q
most videt attide i na/e medicina/ no at
vr ide vale q ad digedu quas ne ee corpus
ist. Contra. vr velle aps q no sint quos ee
ee dirtoz iuris nalis sz legalis/vn dicit
e h na q epyes directo leg deficit pp pti re
// ut q nuq deficit no in digz directe sz
iusti nale no deficit 1o pollitice n. dr p n
eoz q pp natz e bonu // ut 3o huius dicit
q nale iustu vbiq ht eade potem/ et q vbiq
e iniustu q e absurdu dice/ et iustu e vbiq
sz no indigz correcte // ut na digit abin
falli directe qm ado z in tli ius ut dr qm or
pemeth/ et vr q ipa no pt errare sic q
i digeat ira directe // Sciedu e q na in
q pecat i suis opatoibus/ vn si most pvent
malicia no pvenit a na sz ab i pedito sibi
accnte/ io na pp na facit de sibi possibilibus
q e melius vn q inis no facit vim qa i pe
dita no pt tn pp facit recte tu faciat q me
lius facere pt // Sciedu e g q ius ul iustu
nale pt 2r dci uo pnt osonat recto opi ne
2m oez casu z tale iustu lege ophedi z sinili
no pt/ sic na 2m diuisos casus otinetes z
ar a occupietes casus at illi tate diuisi
pnt attide q legislator pinide eos no pt
// tr at dr iustu nale q osot opi qm ne
s. opi illo iqo na no fint i pedita z tale
iustu lege ophedit z psit. sz sic ipm accep
tu z pbatu no e pp iustu neq tenedu/ sic n
na no pp mope suo regula q nez obsuat
sz ut regla diuisificat z modificat si i pedi
meta occurat ut pp faciat de possibilibus q e
melius/ ita ide qne ius si i pedita occurit di
sif du z modidu e ut iusta otines i pedim
tu pp fiat q melius si pt/ si g na 2m qnez
reglaz eius fort manu qnq digitoz pp ca m
tu qnq fort 6. digitos et eor tm i manu
sic 2m qnez r la iusti nalis reddedu e vm
cuiq q suu e/ sz tn pp casu otingete aln no
e reddedu sz furiosus offensus gladiu repostat
ddm e g q cado iustu nale p oo ipm e pp ius
tu z omne sibi qrn e iniustu pp q in eo nulla
directo ht locu // sz si iustu nale capiat 2oo
i digz aln directe pp casus qm regle repug
nates/ pp q epy bn e directiua tle iusti na
lis z no solu iusti legalis pp e supti q. s.
som ht robur ex leg latore q tn ius nale ho
2oo solz lege scbi ul salte q lege ophedi
z scbi pt salte io tle ius sn iustu ap l
vocat i ho loco lege siue legale iustu/ ad
dirigz iusti nalis p oo accepti z ita bn dicet
aps. q epyes e directo leg vbi deficit pp
ptire // ut tn nondu q sic st a q opa ne
qbus i pedimentu otinge no pt vt q sol qlz
die oiat z q lua qlz mese pp pficiat cau
lu sic q no st iusta nalia q qmt pbata z
lege scpta nuq deficiat v. g. q 2m vtute
e opadu q dinis prept e obedu/ sic i pe is
q no e i sededa q no e ad vlcandu z cijs
q sic dr 2o huius/ ofesti noiata quolu st
cu mali. pp q i tlibus locu no ht epyes //
ad rces ad pma qcedr e q epyes e dirigi
ua ois iuris q i digz aln directe z qcedu
eius nale 2o dcoz mos i digz directe aln
// sz qm dicit vlt q oms hoies deme nali
cent libtats silis/ pt dici q ho eet vm si
os viuet 2m vtute sz pp pccm op tet i dicius mo
dari qstitudo priores/ z itm i ira pollitica
regi ocessa e superioritas excoitate qm cuiu
z ipi no sz lede q q n pccantes/ pp q oms
pt sibi sit z res nisi exoptito pps amittat
sua libtate vn 4o pollitice dr aps. no n. oz
putare suete ee viue ad pollitiaz sz salute
ut itm n oz qcede q oms deme nali eent
silis libtats n oms eent z 2m corps z 2m aiaz
siles q na no facit/ vn po pollitice declat
aps. expposito q aliqs st hoies nali liberi z
2m dotes corporis z 2m dotes aiaz // ad alia
qm dr q deme nali oia eent qma pt dci
q vm e si oms vellet viue sic oz sz pp pta
tes na rei exigit q ar fiat/ vl ddm e q fe
re z alia z tlia bn st qma deme nali qn
q st appata sz tn sunt appata et deme na
li e q remaneat ppa/ vn videt aues z alia
q opant aia sibi facte nidos ppos at ppas
ma siões n illas ma siões ul nidos aptius
ee qnes alijs alibus // ad alia de furioso
dcm fuit satis i pre // ad ar ddm q legis poi
toie no e pccm q facit de sibi possibilibus q me
lius e n i tedit pdo lege q ipa sic scbit sit
pp obsuet i quiq casu sz q eo casu exigete
modificet ul no teneat/ sic z i lege no e
pccm si i telligat 2m i tectoz leg posito z qm
no sic posita q in omi casu teneat sz si i tel
ligat pp 2m q scpta sonat et eet in ea
pccm aln sz ho pccm oiginat pvenz expptito
qtinte i na opis/ ex eo em q ops agm rla
deviarz lex 2m scptaz ipius patet i pta
no e tn intelligedu sic dcm fuit q pccm
pveiat i ope z na sz abinpoto ne sit g dz
in toi q dr aps. i lege no ee pccm. s. oigina v
sz i na ul lege pccm no ee si intelligat
2m legislatoris i tectoz z e qcedm q iustu na
le sic qmt acceptu i. lege scpta i digz
directe // Rtes at i opp m pcedut de iusto na
li p o dcoz mos accepto. Queritur. 28o

Utrum contingat sibi ipsi in iustu facere

ur q sic/ qui sic i iustificat q fac
q phibitus leg/ sibi ipsi g ab sibi ipsi i iustificat
ho ps q ab inficit se ipm no sic dr aps.
lex no iub se ipm i tfice q at no iub phibz
ut ho dcm aps dz i telligi i nocumtoz il
latoibus tlis g sibi facit q leg phibitoz
ut lex pinitcez no expo n pti iustificatce
sz ab facit sibi ipsi pq pinitit. s. se ipm i tfi
ciat leges n. p pinitce tlibus i ponut aliq
corpibus in ho notijs pu corp thedo ul in
bedo i sepltu relinqi // ut ie i iustificat sibi q
voles sibi infert nocumentu qm i iustu vr
ide ee q volete i ferre nocumtu sz desperans q
se ipm i tficit ipe voles infert sibi nocumtu
// Om dr aps in isto 5o z ex ho dcm fuit
vtute hre ppa ro iusticie q ipa e ad al
tm no e g ad se ipm // Ddm e cu pho q
no qtinit sibi ipsi i iustu facere neq iustu
// 2o ddm e q agedo in se ipm i iustu facere qtingit
// pm istoz patuit i pn huius q vbi dice
bat q vtus ul malicia ex eo q iusticia ul malicie
n ht q e ad alim // ho itm pz roibus aps. i 1o

q° ca° p̄a e q̄ n9 pati i iniusti voles ut dcm
fuit prius / s3 q seipm dapnificat dapnu i° vult
recipe n9 .n. desperans mfic3 se nisi vell3
mori & // S3 vr q 1a ro no 9cludat qm siqs
i efitiat se ipm ip̄e no wlt mori vol̄o simp̄r
s3 mixto .s. p̄p aliqs ei9 adv̄sitates tale pa
tit̄ doloe3 aq° no et3 s° q sui morte libari
poss̄t & pl3 wlt ab eo libari q̄ viue / s3 simpl̄r
s. illo dolo̅e ablato vellet viue & no mori
io occidit se / s3 dcm fuit pri9 si ale vo̅lu̅
s. no simpl̄r 9tigit volete iniusti pati / g°
pa3 q ista ro no 9cludat // Ad h° ddm e
q h° forte q̄ n° i moralib9 sic̄ n° i nālib9
o3 p̄p uti roib9 demratiuis s3 alq3 uti p
ba.b9 p̄swasionib9 io 1a ro pt recipi tanq̄ p̄bat
// Vl pt dici q̄ nc ab 2m volu̅m̅ mixtu pt s
iniusti pati voles qn recipies dapnu alqa
pte accois n°° wlt / ul salte mag ea vell3 vell3
q̄ vellet .v. g̅. q capit pecunia mag vell3
recipe pecunia q̄ no recipe & mag wlt se
oblire q̄ no oblire / ar no obliga3 se & mag
wlt usurario redde sorte & vlt sorte q̄
no redde / ar no reddet sorte / s3 no wlt ma
g̅ usurariu recipe vlt sor q̄ no recipe vo
omo vellet q ip̄e no recipet / s3 vell3 sibi 9m
tare / si° si tyrann9 d̄r vl tu dab9 in decē li
bras ul e° t̄ amputabo manu / si i° dat s°
10 lib9 / q̄ tyrann9 no vell3 cape q̄ q capet
& n°° voluit illacom minari / o3 g° ad iniusti
pati aq̄ pte accois ee volita / sic at no e
de eo q sibi infrt dapnu p̄n si seipm itfitiat
qm ip̄e & tota acco3 & q̄l3 ei9 pte mag wlt
q̄ no wlt ar no op̄ar° // Et si dicas q̄ jona9
q q capit tota pecunia velit tom acco3 ita
q̄ mag wlt usurari9 recipe vlt sorte q̄ no
recipe / q forte wlt alia3 ei9 dapnite & p
nam9 q illa volu° exp̄mat usurario qn
g° utru usurari9 iniustificat // Ad h° rndeo q sic
s3 no illi s3 legislatori q pl3 usuraru9 tanq̄
2m se punās at & 9mti i q°m dapnificat / istu g
e p9 9mt ipa no volete q̄tu iq3 h° sit ipa
volete // Alia ro aplc e q iniusti face est
pl9 accipe i luc° & mi9 i dapno & iniusti pati
e mi9 lyre in luc° & pl9 i dapno / g° no 9tin
git eu de 2m eade acco3 iniustu face & iniustu
pati // 3a ro aplc e / q si i vas9 ab a° tm no
ceat i vasori q̄si i vasor s° ipi / no iniustificat
q h3 vim vi repelle / s3 i vasor eu iniustificat in
q° p° agressi9 ei i niua / s3 si vtq3 vtriq3 sit
aggdit & sibi i vice eqle & eqli mo nocum
tu i tulerit neut alti iniustu fecit al ab
to iniustu passus fuit / qm vtq3 alti eqle ht
i luc° & i dapno n° ab ab alto emeda pete
pt / h3 ambo fecint iniustu ciuitati p̄p qd a
bo ciuitati ul p̄ncipi 9pellet ad emeda / si tn
ab sibi ipi infrat nocumetu patiens sic &
ide & simpl̄r si° facit facieti sic patiti q est
ide facies & patiens 2r // Alia e ro aplis q
n. no i veit s'n alq suesp̄ sceso / s.n. al e
a° o3 h° a° eqm t̄re a° alq alios / s3 2m
n°3 sceso3 iniustiōs 9tin° sibi ipi iniustu face
mechat n. n9 ea q sua su ipi9 mliore
n3 sb'fodit sui ipi9 muro neq3 fur q sui
ipi9 recipis // Ergo omo n9 sibi ipi iniustu facit
// Cot° ista ro ob obiti° p dcm se°c i lib° i tu
clato q i sapien° no cad° i niua ad s emu ubi
d° Sigs cu uxore sua tanq̄ cu aliena 9cu
bat adulter erit quis ipa adulta no sit

vir g° q ab i uxore p̄p̄a mechari pt // Ad h°
e ddm q i° i iniustificat q eligit alti noce l3
no noceat ei / medes ar in dicat mag elace
q̄ operatorib9 ut dicebat in 3° / vmo si n°m ex
eat op9 exoris exclate sola patm e dicere
se°a lib° p allego / Oia scelera an effecu
operatos q̄tu elige fatl pfca s° / S3 tu quis
an iniusti fiat / ddm q ul ciuitati an 9nez
voluit i fringe ul illi cuius e° dedit thoru vio
lare // s° at neq̄q̄ // S3 g q l3 noce voluiss
en no fecit q voluit vn n9 a nocim°tu rece
pit ide n9 g̅ pass9 e iniustu / mo no vi° at
iniusta ee su i iniusta pa° // Ad h° rndet se°a
lib° p dco declans mltir° q 9tin° iniuste aliqe
alicui / q tn no e mim i°m recipe nocimtu
neq3 i niua3 // ym iniusta .n. acco pt ee sine
iniusta pa° / l3 no eq° vn d° // Si i niua3 ac
cepi n°co sci3 ee / si e sci3 no e n°ce acce
pisse me / mlta .n. accide pnt q s°monear
i niua i missa tela declat p ca°m ut siqs
re de villa mea surripuit i domo mea
ponat ip̄e furtu fac° e n° p didim / Vn g°
dix° ap° n9 mechat ea q sui ipi9 & n9 sb°
fodit / sc3 at i ulti°m sic q m sibi facit iniuria3
// 2a q° p3 p dicas roes i p̄n° q̄ois adductas
& q seipm interficit ia dapnificat 9mi°ta°m i q°
e p9 9mt / & si erat morte dign9 & i utilis
9mti tn ip̄e sibi imf dco3 p̄ncipis usurpat
& violat leges 9mt / io p3 q iniustificat no s°
s3 ciuitati ul p̄ncipi // Ddm e g° q h° so°m 9clu
dut due p° roes // Ad 3m ddm e q volen
te nocimtu inferre no p̄p e iniustire s3 si vole
te & s'n ea rationali // Queritur 29°

Utrum in iustum facere sit peius

q̄ in iustu pati & q̄ q° suppone vr° q vt 13
sit malu / p° argmo q iniusti pati no sit ma
lu / q n° mali pt in ee optis vir / eo q bonu
& malu s° 9ria & vnu 9riu spa° si fuit i ex
cellen no 9pati se cu alto / g° optio viro
n°m malu in ee pt // It q qlites alicui co
tingetes denoiat ip3 g° si malu 9tig3 optio
ip̄e poss3 dici mal9 2m optimu viru 9tigit
iniusti pati q opp̄nt i x° // It q e bo bo9
e sir ddm bo9 s3 iniusti pati e bo9 bo / e.n.
s° h° expti q sit i p° hui9 In hijs q btus pati
refulg3 bonu virtus cu vtiq3 fat patiet
mlta & mag i fortuna viril exonib9 & mag
mi9 / Honestu at oe e ddm simpl̄r bonu g°
iniusti pati e bonu bono // Ptam sit 9f
i° e viro v̄tuoso bo9 in q° ip̄e p̄ncipaliter op9 v̄tutis
exce3 / s3 fortis p̄ncipaliter actu fortitudis exce3 i pacie
tia & suffi° sibi morte illata iniuste ut ap
int i 3° // It i° e bo9 hoi v̄tuoso i q ei9 v̄tu
te i citat / s3 iniusta passio aliq̄ a° 9tinges
v̄tuoso ad v̄sitas e i citas ei9 v̄tute dicte
se°a s°m ad lucillu Virtute i ce° otiosa & ex
cessa q̄ i citat alq̄ i festat / Et epla mltu
e p°° de h° exo° expte corp9 dices // No pt
athleta magnos sp̄us ad ctame affre q
nuq̄ sigillat9 e / i° q sanguine suu vidit cui9
dētes sb pugno crepuere i° q sb plantat9
e adv̄sariu toto tulit corpe n° p̄iecit aim
p̄iect9 q̄ q̄cies cecid° 9tuacior s°rex°/ cu
mag sp̄e descendit ad pugna & ita adiis
tit adiisit sibi vitus lacessita / Ad ide
& d° se°a epla s°m h° liqt n° ee bo9 n° hoespi

s3 no 9tig° eu p9 & mi9 h° i dapno

a° ab

Sed iniustum agere opponit bonis honesto

et omnia incommoda suo nomine bona voluit quando vero
honestatem et preclara subdit iactare in minimo ma-
loque torquere in eculeo. Dicendum est si iniustum pati [illegible] hoc
honeste fit. Item si iniusta pati sit malum
hoc maxime videtur quia sit inutile. Sed ipsum inutile non
est saltem bonum quoniam dictum est quod est eius honestum modo
quicquid est honestum est utile secundum Tullium de officiis dicentem
in hec verba: Utile lapsa consuetudo deflexit de
via sensimque eo deducta est ut honestatem ab uti-
litate secernens constitueret esse honestum aliquid quod utile
non esset et utile quod non honestum, qua nulla pernicies ad
hominum vitam potuit afferri maior. Item patet per rationem probantem quod
iniuste passiones et actiones ad virtutes contrarie virtuti boni
sint eis utiles quia non ex actione boni utile fit. Ratio
nam quia in aliquo bonum ordinatur. Sed omnia bonum ordinat
in bonum scilicet opus virtutis quia ipse hoc omnia facit sibi
utilia. Item non est dubium quod passiones martirum sanctorum sunt
eis perutiles ad premium magis obtinendum. Item nichil
est malum quod vir bonus non timet nec abhorret quoniam vir
bonus habet appetitum rectum, bonum autem est obiectum appetitus. Ergo
appetitus viri boni recte fertur in eius obiectum. Hoc autem non esset
nisi appeteret et consequeretur quod est bonum et timet et fugit quod
est malum. Sed vir bonus et perfectus non timet iniusta pati
secundum Tullium in libro de officiis dicentem: Neque enim iustus
esse potest qui mortem, qui dolorem, exilium et egestatem timet
et ea que sunt eis contraria equitati anteponit. Contra est: pati iniustum
non esset malum si paciens non reciperet iniuriam neque
dampnum. Sed hoc est impossibile. Sed hoc est idem quod Seneca probat multum
in toto libro suo ad Serenum, videlicet quod quicquid iniuste agatur in
sapientem, quoniam sibi facere potest iniuriam cum
sapientibus neque potest iniuriam recipere vel perdi neque ledi.
Dicendum autem quod iniustum pati sit peius, quia peius est quod
magis generat; iniustum autem pati magis generat pacientem
quam iniustum facere facientem, quod ex hoc patet quia iniustum paciens
[illegible] passiones, sepe autem iniustum agens non [illegible]
de actione ista sed potius delectatur. Item supposito quod
sepe contingat quod malus homo iniustum agat iniustum
vivit et tamen sit peius est quod generat virum bonum
quam quod malum. Sed iniusta passio relata dicitur ad pacientem
generat virum iniusta, actio autem relata ad agentem generat
virum malum; ergo iniustum pati peius est quam iniustum
agere vel facere. Item lucrum est melius quam dampnum.
Sed iniustum facere est lucrum et iniustum pati est dap-
nari ut patet quinto huius. Item pena se habet ad culpam
in malo sicut premium ad meritum in bono; sicut enim premi-
um datur propter meritum sic pena propter culpam infligitur. Sed pre-
mium melius est merito [illegible] felicitas virtute, ergo pena pei-
or est culpa. [illegible] multi concedent dicentes plus
velle [illegible] tirannice vivere [illegible]
[illegible] non [illegible] dolere [illegible] homines [illegible] propter me-
tum pene se abstinent ab iniusta actione et exhortat
[illegible] sit autem magis [illegible] pena est peius malo culpe. Sed iniustum
agere est malum pene. Item dicit Aristoteles in textu:
Manifestum est autem quoniam ambo quidem prava, et iniustum pati
et iniustum facere, sed deterius iniustum facere. Quod ergo ambo
sint prava dicit Aristoteles: sicut omne quod recedit a medio
iusticie est malum, sed ambo recedunt quoniam medium
iusticie est neque plus habere debito neque minus; sed hoc
quidem est plus habere debito, hoc autem minus. Item quod iniustum
facere sit deterius probat sic Aristoteles: quod est cum malicia
et vituperabile peius est eo quod [illegible]
Sed iniustum facere sic est, iniustum autem pati non. Item
[illegible] est quod iniustum pati comparatum habet ad pacientem et
iniustum facere ad facientem. Item quod sit [illegible]
verum iniustum pati sit peius pacienti, iniustum facere
facienti. Primo dicendum quod iniustum facere est malum et
iniustum pati est malum. Secundo videtur quod iniustum facere
est peius. Primum sic patet: bonum secundo huius dividitur in bonum
honestum, in bonum utile et bonum delectabile, et idem
apparet [illegible] malum oppositum; ergo est malum

quod opponitur bono honesto tamen sit vituperabile. Item similiter idem ma-
lum quod opponitur utili et delectabili. Sed iniustum pati opponitur
utili sicut de se notum est, et delectabili quia omne iniustum
est involuntarium sicut apparet quinto huius, et omne involuntarium
triste sicut omne voluntarium delectabile. Sed videtur quod tunc possit
probari oppositum: quod omne delectabile est bonum, sed iniustum facere
est delectabile facienti quia voluntarium, ergo bonum. Solvendum dicendum
est quod obiectum proprium delectationis non est bonum simpliciter sed ap-
parens bonum, quod non oportet simpliciter esse bonum, propter quod non ergo
concludas quod iniustum sit bonum facienti sed quod sit bo-
num apparens sibi bonum et tamen omnibus malis ignoret
ut dicitur tercio huius: studiosus enim singula iudicat recte
ut dicitur primo huius. Contra sepe malum habere facit apparentes
bonum; autem veritas tamen ergo viro bono iniustum pati
appareat malum quod est triste et involuntarium, scilicet quod iniustum
pati non solum sit apparens malum sed malum simpliciter.
Secunda ergo pars sic patet: quod peius est hoc et reddit ipsum
malum simpliciter et viciosum quam quod non. Sed iniustum facere
[illegible] iniuste agere reddit hominem simpliciter
[illegible] quod iniustum iniuste autem pati non. Item quod in-
ficit animam per [illegible] eius supremam partem est peius
quam quod non. Sed iniustum facere inficit animam secundum eius
partem superiorem, quoniam iniusta actio provenit ex deformitate
rationis et corruptione electionis. Sed iniustum autem
pati non inficit [illegible] quia paciens non iudicat hoc
esse bonum neque voluntarium quia hoc est involuntarium. Ad rationes
ergo arguentes quod iniustum pati non sit malum in
[illegible] secunda
[illegible] primi libri et [illegible]. Ad [illegible] rationem arguentem
quod iniustum pati sit peius, dicendum est quod hoc [illegible]
[illegible] ad [illegible] duas partes
inferiores [illegible] appetitum [illegible]
partes superiores [illegible]
[illegible] vel ad delectationem impedi-
[illegible] vel [illegible] sibi debita [illegible]
Sed autem loquimur de superiori malum est quod iniustum facere
generat incommode partem superiorem reddens eam inde
viciosam et fetidam. Iniustum autem pati nullo generat ipsam
partem superiorem sed potius eam [illegible] et decorat
quoniam [illegible] decet iniusta passio refulget
bonum [illegible] tamen quod aliquando generat iniustum pati
partem sensibilem ut si quis iniuste percussus et vulneratus
[illegible] corporale [illegible] absque omni opera-
tione peius [illegible] partem superiorem quam [illegible] inferiore.
Sed autem loquimur de [illegible] quod iniustum pa-
ti potest generare partem sensibilem et [illegible] ledat le-
[illegible] partem rationalem [illegible]
de iniusta passione tamen [illegible] faciens quod vellet
esse bonum. Item quod [illegible] ab aliquibus operibus
bonis impeditur, sed tamen in sustinendo iniurias decet
[illegible] operationes [illegible] in quibus magis delectatur
quam in aliis [illegible] maxime secundum partem superiorem.
Sed iniustus si quandoque delectetur iniusta actione tamen [illegible]
[illegible] delectabitur [illegible] opera-
tionibus [illegible] ut sic vita bonorum est
secundum se delectabilis [illegible] ut dicitur primo huius ita vita ma-
lorum [illegible] habet [illegible] sibi [illegible]. Ad
[illegible] dicendum quod [illegible] est peius quod generat sine bonum virum
sine malum [illegible] quod generat [illegible]
[illegible] modo iniustum autem facere generat inficiendo
et iniustum pati non. Item ad [illegible] dicendum quod lucrum
secundum vulgarem modum loquendi est plus habere in bonis
exterioribus vel [illegible] delectabilibus et minus in malis.
Sed lucrum secundum rei veritatem est habere plus in bonis
[illegible] et minus in malis. [illegible] quod iniustum facere
est [illegible] et secundum rei veritatem dampnum; iniustum pati
si [illegible] decet [illegible] lucrum. Ad [illegible] dicendum [illegible]
[illegible] toto libro sic loquitur philosophus videlicet de
hac vita [illegible] dei gratia spirituali quod

Margin notes: bonum · contrarium · bonum · agere est malum culpe et iniustum pati · facienti

virtus opat ad opacoz virtuosa sic viciu ad
viciosa io sic opaco virtutis e melior virtute ita
opaco vicij e peior vico opacoe at virtuosa
n e homi melis cu ipa sit huana felicitas
2m ar^le z ita n e peis ope vicoso opi g
virtuoso nllm debet pmiu melis eo pp
q n opi vicoso cuis e i iustu age debet
pena peior eo de pena at i fini z gla pa
disi loqndu e i alia facltate z c

Circa sextu libru queri primo. Utru virtutes huma ne bn dividu

n morales z intellectuales q no q aliq sit na
les vn vsq fine huis ca d oibz n. vr sim los
mores exire na aq z n. iusti z tpti z for
tes et aa gfesti hemus anti te z pax p9 d
q ad m i opinaco due st s dimotes z
pdecia sic i mali due st h q vtq nlis h
at pnti h at vtq nlis n e in talis n mor
cu no i fiat nob exomce g dio no erat suffis
yt dio no e bo cuiq mebr concidunt sz sic
e h artes n ex asswene gnan i nob pml
tites opattes q admod iusticia vl tpan
vn 2o huis d ar q edifites edifites fiut
z cythrizates cythate sic iusta q de op
ate iusti effi tpata at tpti fortia at
fortes z m e q med no fit ab pstis p
sci sui solu sz ploga opis asswene g cu
vir ex asswene fi sic exomce fi q e ipm
ee morle pz q artes hitus st q8 tn ex
poit ee hitus i tales yt de hitibz no vr
ptire ad sciet morle n demoralibz sz
oms queniut pdecia ptie ad morle g p
decia e vtq modlis z tn e in tales g me
bra concidunt yt si n ozat pone hitu v
ad bn opadu i vote vl i appetu sensitivo os
huane vtes erit i tales sz n hitu oz pone
i vote q libe e z p dna sui actus pp q d
in 3o exoponu capitulo vsq ad fine dm sui
et tm ipa no e i nata fri n in boni
vl appus g si mtes heat rte iudiciu ipe
nuq male volz suffit g i mte vtq ipm
dectans ad rtm iudiciu absq aliq hitu vo
sz n ad opandu bn reqri hitq i appe sensitivo
q sbr voluti z eu oz z obedie pcepto vo
lutatis 2m exopinio q voletes opam sepe
tiam mgs ps ptim estat ut milites i tor
namtis z debz da sci q quisi pati cu lo
go qe finisset mali i momito penitet z q
usi pati sn hitu vso fa bat opa poptia
z valde nitoria 1 2m vr ar setiet i
po libo z in 6o oz po scie q vtq moralis
amice d q exomce fit vt d 2o huis sz
aliq dicit q mos dupr atti sic dms ie
mos this ptie ao e ide q m clia nal
al q nlis ad aliq opadu sic dis q mos
cthis e latre eoq ad eleq actu nalit in
chat Dicit g isti q vtus moral d
amice quit pt q da i clia q nle vl q nle
pp q tulis i sua rethorica d q vtus e hitus

i iclinato spiritual mo ne voi osetanes z q
iclinato ad aliq opandu no ppa ptinz ad
i te vl ad appetu qm ipis i tes e iudiciu
de opaconibz q e qo sit opandu sz ipis appetus
e iclinatio sn teden ad id opadu qe rte
smatu io vtes 1e solo dnr ppe morales q sit i appetitu
z no 1e q st m i te sic g e bona dio q vtu
humas q st m i te z ae i appetu yta bn
dicit q q st i tales z ae morales sz
q istu modu ddi vr ee id po q d 2o huis
vtutu ar dixissz q vtq moral exomce
fiet no aia declans ho pcea dixit sz
nate q z nob suscipe eas pstis a pa
swene po vr q pncez ar i tedebat as
swetudinem tu dixit morale vte fi ex more
io z p9 d ar z assweti tiere vl gfide
ylli gfortes hij at timidi fiut yt i 2o
huis ar pre volissz q vtutes morales
no i fmt nob aia d sic modles vo exomce
fit ergo m e qm nz vna modliu vtu
na nob in fit n n na exoni alr asuescit
mo 1a ro na eet n mos p asswene capet
z id exop ar i po magnoz modlm yt
2m iez opio ois hitus i appetu iclinas
ad aliq opadu eet hitq modlis q no e vm
q d 2o huis q nz vna vtutu modliu na
nob in e z supplet pt q nz vlla malicia
z tn in 6o d q i pte appetia sic opina e
pote z vtute nale z vtute pncipale q qda
vtute nale d aia nob i ee gfesti anti te
sz ab obiciet d tu negas ista vtute na
le q poni i appetu ee morale rot q ar
ea mole vore vr dns n sic oibz n vr sa
nlos mores exire na aliq z vnde q
ipe d mores d z p9 opad i capitulo due st
ptes z sic i modli due st h qde nlis
h at pnti vnde q ipe i modli d ad ho
ddm q i clinates q8 anti te hemus no st
mores ppe sz mores dicit 2m sili eo q
ad sili moz iclinant Alij at dixerut
q hitus i tellectuales no gnan i nob ex
asswene sz vl exonali i clinacte i te s adi
te q ad pnia sio p vl ex copia q admi
te pnia q ar sci no pnt vl p doctrina ro
ti na de dio gnes expit vn ar in ho
6o d q iuues bn fiut geom z disputi m
thibz sciis sz no pdectes z tn ipos dixissz
pdectes no fi dedit cez no ex defsu co
swe is sz ex defsu expie d Causa at e
qm sm rtu e pdecia q fiut gnita expi
iuuenis at expts no e mlti do at tpus fa
ciet expns z pp ide no pt ee ab medicus
bonus a nauigator bonus sn mltz opacoibz
exqbz expia acti de talibz pticulr gtinbz
Sic z ns fit bonus tyra ta sn mltz cytaris
yllud no e expte i te qm ho sn opacoe
poss doceri z scie q po ozat ptute corda
z q 2o sz freqtaco opato reqrit vt ad
sit opandu vt orgm corle pn manus
pasweq agilitet Si g ho ita gressu
fiut vtes i tellectuales no erit morales
n morles erit i tellectuales et ita no co
cidut mebra diois ylle at vtutes
q8 i isto 6o ar vot nales no st hoibz
ppe d ar z n pris z bestijs nales exnt
hitus pp q huane vtutes erit oms at

ff q2 vt et pe morales dicunt sz i ellua po no solu ex asuetudie

morales et i tales et ita sz no quaz ututes
tn hitue i q hoibz pe sit bn dicunt i morales
et i elluales inebria videntia no coincidit
atom dici ambitu euacuat // Et si no pla-
ceat ista via tn ponq ei vr a q ee qdam vir
n q no solu pone no qgtie ipius aie asues-
cut sz et po qgtie q et ap velle vr 2o me
chate d na vt asueimus ita digni qsuetus
dici et q pt ea no silia videtur sz pi qsuetus
nuis no et mag exonea et q qmor i plogo
3 phor dr qsuetudo e maxia ca i pedies
arcbz manifest pse qpadm n ho qn fint
asueti ad aliqs actes lz noceat sibi erunt
fales ei et credit q sint vtiles sitr tn a
sueti sint ede pmces flos apna erit
ia qsuetudo ca adne vi; sz ho et expiencia
maire vr multi naq modnos et mgros
i tm aliqbz opiombz adheserunt q nt eis
qriu audie pnt qptuiq forte pbabilius
sint suis opiombz // Si eo ho ita qcess sint
tn vrm ee vr q i posijs appetendis nt pt
eos q aia sint gnan hitus n pasweti
q no qgnoscunt pp q neq doctna recipi
ut neq expiencia io vtutes huiusdi pos si no
sint a na erit pnci ex assuetudine sz pn his
ex doctna et expiencia hitus gnan // ymo
forte vr q lz in talis adhesio q ex qsue
tudie het sit fmior q ia q het ex ro
tn no e pfior neq qmtor ad optie opa
dn q maxie vr ee notu i pudentia q est
huanorum operum directiua tata n i rebus
huans qtigit diusitas ex ctiis q qi nn
q e eo opadu sz oz rm qoigere ctu et ad
opus ul ad alm opadi mom qcludere roti do
pipaz pudentia expetic pnijs ex pn orum
pla e ntti no fi p expi sil siu casum ul
qmorlm hitus at ex asuetudine nob gnant cu
asuetudo fiat exsilibz opibz ptiat ad opa
silia pp q no vr pudentia pasweti nob in fi
pn sz p expiencia et doctna rotia // Et si
prudentie qmibz assentiemus p asweti se
q pudentia no ect et ro opern huanorum ner
hret r az p p diget q em qnices q a pz
q sit veris pomus adhere p asweti ita
et sub sit dr ap 2o meth // Et qmor i p
logo 3 phor sz q a r si dicto opm hua
norum sz q cona rei qdz pna no solu in
nemis sz et i pctis sint nob qgta nalr
s ex sola exctatoe nali in t adi vm
// alia et sint nob no p expiencias s q nob
qmit videe q exti ope ee ul ee qseq
malu qcedimus taq pncim q exti ope
decemettu i natu e attide // Ex hijs g
pncipijs sic hitibz ortu rei roti do si pam
no sint i for rociomb pp i nate q ab i fri
qsone ne rei // yllis g o qmbz no ex asue
assentius pp rotis ex pncipijs accepta reps
na p expiencia pp q az qt diru opm hua
norum dz ee reps na aq pxa pt hnt
ortu io dr 2 ao pollice q nl bonu e eorum
q pt naz fit // 2m dicitm fit ipa pdca pnia
// 3m dicitm e ipa roto p q ex dcts pncipijs
qoes pctice deducunt de hat roti dit
seca epla valeram ad lucillu bonum sine
roti nm e sit q ro ne i mictam hat
et rotis taq pudentia pca no p aswene

nos ad vm i chet et declinet // Et sic tollit ap-
nitar m ep qda ad alexr // Adhuc at e
ut esto no i magi e q eos qdz q ro noe viri
et tn h ola vlm age taqz exons bonos et
optios laudaz eos at q sn roti a q fant
taqz exontes e des et bestiales odimus phar
et malos ipos malicias mantes pumus et bos
ipos vtutes decerantes et clamus sit et sutam
malorum disuasioz i veix contiu bonorum p
nocatoz inclis hemus et phar et sb vetitas
tpias effugimus et nob ad sutas nob vtilites
atqris // 3m dicitm e qoes ptte phm dico
i vente et qclu // 4m dicitm sit vtes moales
p asweti iclinates appetitu ad exsequdu id q
roti decretu e et exsitadu pp i suis mo
tibz et opacoibz rudim rois sic n ne qsonat
oms nre opacoes / g si aswe do aliq qerat
ad hitu in taliz qna 34 qf q tn no ex a
swene pnti gnan sz p expiencia ul doct
na pp q hitus i tales no dicunt morales
sz q morles nitio distigwr // Tuc 2m 1az
via rndendu e adrces // Ad pm dm q i
vtutes nales no sit morles n i ellnales
sz et n debet dici hitue pe q pnis qnent
et bestijs ut dcm fuit // Ad az roz q erat
de artibz satf appz expoe // Ad az rn q di
cebat ad morale no ptine n de morlibz vtu
tibz pt dici q pmo de pudentia i q e dictiua
vtutu moralu mo pdco de alijs at hitibz
i talibz forte no mltu pptat ad morale
n ad notificadu pudentia peius qne as et diras
adipos // Ad az dm q i vote et i appetu pp
oz pone vtute morale no forte ntio ad
bn opadu sit bn ro qcludit / sz ad fmine in
mor fati et delcar bn opandu sn hitu no cu
cet diffile resiste pa mbz appetu sm eet
pictm ne vocs aln pmittet sit chari
q hitus i tales ex asuetudine acqrunt ap
fortines i peti pa omu / ht at q sit dca sit
lz heant appenz tn no ex toto va cuv
dec / oz n pone drtaz int hitus et actus illos
ex qbz gnan / videmus g q actus appet sn
eli sn i pati no gnan p asweti pz sz pp
i ma ptate ob pnte et qgnito et no inter
nete i pedite exotn hitus tamo gnan ex
asweti ptato q no fmat et pficiunt in
nob n pactum fqtaz / ho n vomus ex asuene
gnari ita et vr q i mt actuales qomi ul pn or
noti no ex asuetune sz p doctna ul p expie
cia ul hmdi alia gnant / hitus tn q cessate
actuali qsie maniz no sit pp fmat et pfi
ciunt p freqtata qsioz pp q videmus mltos
acutim i genij nuq ad hitu posse puenre
q no sciunt ista notias q p doctna cito et fa
tilite recipiunt freqtare de qbz dr qmt
q q q i trat p vmu aure exit p altem / vr
g q vlr gnas hitum pe sn i appetu
sn mte sit p asweti ho e p actoz mltitu
freqtacoz / ul si qs dicat q p plz actu et
p pmu adipius hitus acqrit / tn sn aswene
ho e sn actus freqtatoe n in appetu n i inte
pficit et fmat / q at nob sepe dicius sciaz acq
ri p doctna sit vitate ht s q ipa nob ac
qrit ex f qptatoe actum q p doctna gnan
// Ex q pz q roes ptte opiois ul infirmitc
eorum q no dca sit na a pno nob qoibz ex pn
cipijs assetimus pp rotis et expiencia et tn hdi

voci[ae] et expietias frequtamus hic ergo q[ui] sentimus
i nob[is] q[uod] q[ua]n[do] volum[us] propter vocinam et q[uo] q[uo]
tum sepe p[er] voci[us] ad hesimus et sunt actualiter vo[luntate]
q[ui]d[em]. Un[de] sciendu[m] q[uod] q[uon]i[a]m e[st] q[uod] dubiis acresce
p[ro]p[te]r [con]suetu[di]ne acquisita no[n] ex frequenti voci[bus] s[ed] ex f[re]
q[ue]nti audire tu[m] no[n] e[st] p[ro]dens p[er] q[uod] a[ristoteles] no[n] in
unito voci[us] extollit. Secu[n]d[u]m e[st] g[ra]t[ia] ad q[uo]d [con]t[ra]
q[uod] divisio v[ir]tutu[m] h[abi]tuu[m] i[n] tales et v[ir]tutes mo
rales appetitual e[st] bona q[uo]d satis ex i[n] [con]p[ar]at[io]ne
p[re]cedenti. Ar[istoteles] ac p[er] p[ro] v[ir]tutes morales i[n]
tendebat no[n] v[ir]tutes in tales s[ed] p[re]cise v[ir]tu
tes morales appetitu[s] p[er] q[uod] p[at]z q[uod] r[ati]o[ne] eius iu[m]
dio erat bona n[on] a[utem] q[uo]d ve[n]imus dubiu[m] n[on] q[uo]d l[ice]t
p[ro] v[ir]tutes morales voluit mag[is] intelligere
v[ir]tutes appe[titus] q[ui]a in t[alibus] cu[m] [illegible] p[ro] [con]suetu[di]ne acquirit
ad q[uo]d p[ote]st dici q[uod] nova et va s[un]t ad pla[ci]t[u]m si g[ra]t[ia]
pores sit v[ir]t[us] fiunt ip[s]e no[bi]s licuit a[ri]s[toteli]
sit uti et forte ea[m] tal[is] usus fuit q[uod] appetitu[s]
ad acquirendu[m] sibi v[ir]tute[m] plus i[n]dig[et] exercitacione
et maiori [con]suetu[di]ne q[ua]m i[n]t[ellect]us vel forte q[ui]a nova mor[alis]
p[ro]p[ter] no[n] v[ir]tutu[m] p[er] [con]suetu[di]ne[m] s[ed] p[ro]p[ter] h[oc] q[uia] no[n] ne
i[n]clinat appe[titus] ac mag[is] i[n]clina[t] mo[do] ne cu[m] no[n]
[con]gnoscat q[uod] in t[alibus] vel q[ui]a dicit q[uod] v[ir]tutes
in t[alibus] no[n]e p[er] [con]suetu[dinem] ex v[ir]t[ute] d[icu]ntur i[n]tellectuales
s[ecun]d[u]m v[ir]tutes appe[titus] cu[m] n[on] sibi ta[m]q[uam] p[ro]p[ri]u[m] as
suscepit vel ut puto q[uod] p[ro] unica [con]tinua[ti]o[ne]
in t[alibus] dicit vim sui forti[tudi]ne s[ed] h[abi]tu[s] no[n] s[unt] me[diu]m
s[ed] appe[titus] p[ro] unicu[m] actu[m] ac i[n]clina[t] ad op[us] v[irtu]t[is]
i[n] mor[alibus] et sine rebellio[n]e no[n] sit g[ra]t[ia] cura de no[bi]s
s[ed] no[bi]s vidisse sufficiat q[uod] i[n]t[ellectua]les v[irtu]tes no[n] s[un]t
[con]suetu[di]ne p[er]ficiu[n]t et firmat. Q[uo]d ac ad r[ati]o[n]es
sic d[icen]d[u]m ex ea [con]tinue d[ic]t[i]s q[uod] [con]c[lu]d[un]t i[n] [con]p[ar]at[io]ne
p[re]cedenti se[quitur] Questio 29 et 30

Utru[m] mediu[m] v[ir]tutis sit ~~me~~

signu[m] ad q[uod] respi[ci]e[n]s r[ati]o[ne] h[abe]ns i[n]tedit et remittit
i[n] op[er]e morali q[uo]d sit q[uod] ad i[d] o[mn]is h[abe]nte r[ati]o[ne] aspi
ce[re] cu[m] v[ir]t[ut]e e[st] [con]t[ra]ctatio et electatio q[uo]d sit d[icitu]r
a[ristoteles] ea[n]de[m] o[mn]is ho[m]i[n]e d[ic]e[re] et appe[ti]tu[m] p[ro]seq[ui]. S[ed] v[ir]tus
e[st] [con]t[ra]ctatio me[di]i v[ir]tuosi i[bi]d[em]. Ite[m] p[ri]mo h[uius] dici[tur]
q[uod] v[ir]tus q[ue] i[n] recto r[ati]o[ne] h[abe]t ac no[n] v[ir]t[us] n[on] q[uod]
o[mn]is ad i[d] me[diu]m cu[m] ipa e[st] [con]t[ra]ctatio attendere
et aspice[re] i[bi]d[em]. Ite[m] 2[o] h[uius] d[icitu]r declara[n]s a[ristoteles] q[uod] v[ir]tus
sit mediu[m] [con]t[ra]ctatio dicit q[uod] o[mn]is scia sit op[us]
b[e]n[e] p[er]ficit ad me[diu]m respiciens et i[n] h[oc] d[icit] dicitur op[er]a
v[ir]tutis ac o[mn]i arte c[er]tior e[st] et nobilior m[edi]o[rum]
e[st] me[diu]m utiq[ue] [con]t[ra]ctatio. Q[uo]d vi[detu]r q[uod] me[diu]m v[ir]t[uti]s sit i[d]
ad q[uod] respice[re] d[ebe]t r[ati]o[ne] h[abe]ns i[n] mor[a]li op[er]at[io]ne.
Ite[m] 2[o] vi[detu]r a[ristoteles] i[n] eode[m] 2[o] me[diu]m v[ir]t[uti]s v[er]ore sig[nu]m
d[icitu]r q[uod] me[diu]m v[ir]tutis e[st] diffi[ci]le attinge[re] q[uo]d fa[ci]le
q[ui]d[e]m attinget no[n] signu[m] diffi[ci]le ac [illegible] attinge[re].
Ite[m] op[us] v[ir]tutis e[st] finis v[ir]t[uti]s vel d[ict]u[m] e[st] i[n] p[ri]mo
lib[ro] sepe v[ir]tutes n[on] laudamus p[ro]p[ter] bona op[er]a
et actu[s] s[ed] finis e[st] signu[m] ad q[uod] o[mn]is respice[re] h[abe]n
te r[ati]o[ne] i[n] op[er]ando q[uia] m[edi]u[m] r[ati]o[ne] exige[nti]e finis
o[mn]is certa moderari ut d[icitu]r alb[er]tu[s] i[n] t[ra]ctatu g[ra]t[ia]
signu[m] ad q[uod] respice[re] d[ebe]t mor[alis] op[er]ans et op[er]ib[us]
v[ir]tutis s[ed] i[d] op[us] e[st] me[diu]m cu[m] ipa e[st] [con]t[ra]ctatio et
electatio op[er]a n[on] v[ir]t[uti]s e[st] modi[ficat]u[m] r[ati]o[ne] o[mn]is cu[m]
stantias sic q[uod] no[n] excedit q[uod] no[n] o[mn]is n[on] desi
cit ab eo q[uod] o[mn]is v[ir]tus n[on] i[n] d[icitu]r in 2[o] [con]t[ra]ctatio
me[di]i e[st] pa[ssioni]b[us] et op[er]ib[us] i[bi]d[em]. Q[uo]d m[edi]u[m] ac q[uo]d
ei[us] me[diu]m no[n] e[st] ip[su]m me[diu]m s[ed] i[d] signu[m] ad q[uod]
respiciens r[ati]o[ne] h[abe]ns i[n]tedit et remittit ei[us]
medietatu[m] q[uia] int[er] mediu[m] dici[tur] e[ss]e sup[er]abu[n]
dantie et defectus s[ecundu]m r[ati]o[ne] r[ati]o[n]is ut d[icitu]r a[ristoteles]. Ite[m]

sig[nu]m ad q[uod] aspicit sagittari[us] p[er] q[uod] i[n]tedit re
mittit sua op[er]a[ti]o[n]es p[er] u[n]u[m] actu[m] clo[rum] vel q[uo]d ip[s]u[m] me
do no[n] e[st] ipa op[er]atio sagitt[arii] p[er] ipa sagitta s[ed]
e[st] i[d] q[uod] i[d] op[er]a[ti]o mor[ali]ta[te] et ad me[diu]m reducta at
tigit ita g[ra]t[ia] sig[nu]m ad q[uod] respi[cie]ns mor[alis] op[er]ans
no[n] e[st] ipa op[er]a[ti]o medi[a]ta q[uod] e[st] me[diu]m v[ir]t[uti]s s[ed] i[d] q[uod]
i[d] op[er]a[ti]o[n]e a[c]ti[v]i et i[d] ad q[uod] aspi[cie]ns r[ati]o[ne] h[abe]ns i[n]te
dit vel remittit op[er]a[ti]o[n]es s[ed] dictu[m] i[n] op[er]a[ti]o[n]ib[us]
dictu[m] ac d[ebe]t e[ss]e me[diu]m me[diu]m ac v[ir]t[uti]s no[n] e[st]
dictu[m] s[ed] dictu[m] n[on] e[st] mai[us] [con]p[ro]p[ri]e [con]g[ru]u[m] s[ed] e[st]
occultu[m] et diffi[ci]le i[n]venire ut d[ictu]m e[st] i[n] 2[o] h[uius]
i[bi]d[em]. Ite[m] op[us] q[uod] v[ir]t[us] modi[fic]at et cu[m] mediu[m]
ipa e[st] [con]t[ra]ctatio et i[n] natu sustine[re] sup[er]habunda[n]tia[m]
et defectu[m] a[liu]m no[n] i[n]dig[et] modifi[catione] s[ed] signu[m]
ad q[uod] aspici[tur] e[st] ne e[st] i[n] natu sustine[re] h[oc] q[uod] p[at]z
de r[ati]o[n]e sig[ni] dictu[m] e[st] i[n] dicti[s] [con]siste[re] et q[uod]
signu[m] i[d] d[ebe]t e[ss]e ulti[mu]s finis i[d] e[st] n[on] p[ro]p[ter] i[n]tedit
et g[ra]t[ia] ip[s]i[us] i[n]tedit[ur] et remittitur ea q[ue] ad p[ro]p[ter]
s[un]t s[cilicet] appetendo defectib[us] et resecando sup[er]flua mo
finis ulti[mu]s no[n] e[st] i[n] natu[ra] supi[er]e sup[er]hunda[n]ti[a]
vitupa[bi]le q[uod] d[icitu]r n[on] e[st] r[ati]o[n]e se ip[su]m boni et opti[mi]
et tanto meli[us] e[st] q[uod] mag[is] h[ab]undat i[bi]d[em]. Di
vise s[un]t op[er]aces i[n] i[n]a q[ui] p[er] res ad ultima[m] p[er]te
ad ducte s[un]t vel a[liu]d vitas a[utem] sc[ie]ntia e[st] q[uo]d re
sp[ectiv]e q[uo]d p[ro]p[ter] p[er]tinet ad v[ir]tute[m] s[un]t p[ro]p[ter]i[u]m [con]s[ecu]t[u]m
i[bi]d[em] et dico a[ristoteles] ad q[uod] respi[cie]ns r[ati]o[ne] h[abe]ns e[t] h[abe]re
n[on] r[ati]o[n]e[m] p[ro]p[ter] no[n] e[st] n[on] v[ir]t[us] [con]g[ru]e [con]stat ac q[uod] o[mn]is
op[er]ans r[ati]o[ne] [con]s[e]q[ue]n[t]e[r] s[ecundu]m r[ati]o[n]a[b]i[li]a p[er] o[mn]is d[ebe]t respice[re]
fine[m] p[ro]p[ter]ea r[ati]o[ne] finis exige[nti]e d[ebe]t i[n]q[ui]re[re] q[uo]d va
leat ad i[d] fine[m] attingend[u]m et q[uo]m[odo] et p[ro]p[ter]ea ab
isto q[uo]d sic i[n]q[ui]situ[m] d[ebe]t i[n]cipe[re] op[us] su[u]m donec
attigat fine[m] i[n]tentu[m] sic d[icitu]r a[ristoteles] i[n] metha[physica] duo s[un]t
mot[us] ad i[d] op[er]andu[m] q[uod] r[ati]o[n]e voci[us] op[er]at[u]r quo[rum]
u[nus] e[st] ipa i[n] q[uo] vocin[i]a i[n]ci[pie]ns a fin[e] p[ri]mo. Ali[us]
e[st] exterior op[er]atio q[ue] i[n]cipit ab ultio t[ermi]n[o] q[uo] [con]ti[nu]u[m]
g[ra]t[ia] op[us] mor[a]le no[n] s[u]n[t] r[ati]o[n]e op[er]am[u]r ma[gis] q[uod] duor[um]
motuu[m] ad i[d] op[us] [con]cretu[m] e[st] eni[m] ti[bi] ex p[ri]us
e[st] finis p[ro]p[ter] exteriore op[er]o[rum] ultio attin[gi]t. 2[us] e[st]
desc[ri]pto i[n] [con]fic[ien]d[o] i[n] cu[m]a q[ue] e[st] p[ri]mu[m] r[ati]o[n]a[bi]le i[n] [con]sid[er]a[ti]o[n]e
et 3[us] t[er]ti[us] e[st] op[us] vel op[er]a[bi]le exti[us] et ad q[uod] [con]tra q[uo]d
exti[us] i[n]cipim[us] op[er]i ut i[n]tentu[m] fie[re] adipis
cam[ur]. Et ei[us] ti[bi] e[st] p[ro]d[uc]ta 3[us] ti[bi] desc[ri]pto i[n] cu[m]a s[ed] e[st]
q[uod] p[ri]mo i[n]q[ui]sit[ion]i[bu]s a i[n] vecta. Di[ci]t g[ra]t[ia] volu[m]us vide[re] q[ui]s
isto[rum] tio[rum] sit i[d] signu[m] q[uod] a[ristoteles] in h[oc] lo[co] in
tedit stati[m] potiit appe[tere] q[uod] i[d] sig[nu]m nec e[st] ti[bi]
2[us] nec e[st] q[uia] ad signu[m] respicim[us] nos ac
no[n] respicim[us] p[ro]p[ri]e loq[ue]ndo ad desc[ri]ptes v[e]l [illegible]
i[n] cu[m]a [con]tentes p[ro]p[ter] i[d] desc[ri]ptes s[un]t p[ro]p[ri]e resp[i]
ctes q[ui]b[us] ad res i[n] cu[m]a desc[ri]ptas respicim[us]
sic si lapide[m] vide[mu]s no[n] respicim[us] ad visio[n]e[m]
q[ue] e[st] i[n] visu velud et lapid[em] q[ui] desc[ri]p[tu]s s[ed] i[d]
visio[n]e ad lapide[m] respicim[us]. Sig[nu]m ac d[i]c[t]o[rum]
tio[rum] et 3[us] p[ote]nt dici sig[nu]m ad q[uod] respicit i[n]t[ellectu]s
op[er]antis s[ed] e[st] et m[agis] vi[detu]r e[ss]e i[d] sig[nu]m de q[uo] i[n] h[uius]
g[ra]t[ia] p[ri]mo loq[ui]t[u]r a[ristoteles]. Q[uonia]m i[d] e[st] ti[bi] no[n] e[st] p[ro]p[ter] ti[bi] me[diu]m
me[diu]m q[uia] s[un]t me[diu]m sup[er]habunda[ntie] et def[e]c[t]us na[tura]les
v[irtu]tes vel s[un]t p[ro]p[ri]e v[irtu]tes q[uia] s[un]t me[dia] duar[um] malici
ar[um] vel s[un]t p[ro]p[ri]e pa[ssion]es q[ue] s[un]t op[er]a[ti]o[n]es modifi[cate] s[ed] fi
nis atti[n]g[itu]r n[on] e[st] i[d] ti[bi] v[ir]tut[is] p[ro]p[ri]e q[uod] nec e[st]
v[ir]t[us] i[n] i[n]tu[m] nec f[ini]s salte[m] ulti[mu]s q[uod] p[ro]p[ri]e p[ote]st dici
ti[bi] n[on] et v[ir]tut[is] ti[bi] ta[m]q[uam] ip[s]i[us] diffi[cili]s sit p[at]z de
se. I[d]o reliq[ui]tur q[uod] p[ri]mo i[st]or[um] d[i]c[t]o[rum] tio[rum] sit i[d]
signu[m] de q[uo] in tedit a[ristoteles]. H[oc] q[uonia]m et sibi [con]ven[it]
ut p[ro]p[ri]e[tat]es q[ue] ei assig[nan]t[ur]. Ite[m] n[on] v[er]e signu[m] ad
q[uod] p[ri]mo respicit i[n]t[ellectu]s op[er]antis q[uo]d sit finis e[st] p[ri]
mo i[n]tentu[m] s[ed] sit ulti[mu]s i[n] r[ati]o[n]ali ei[us] adeptio[n]e
h[oc] n[on] e[st] i[d] sig[nu]m de q[uo] d[icitu]r a[ristoteles] i[n] p[ri]mo h[uius] q[uod] ad

(Et) ac ti[bi] d[i]c[t]o[rum] tio[rum] no[n] est ti[bi] passionu[m] et op[er]ationu[m] modif[icat]a
s[ed] e[st] ille passiones et ille op[er]ationes modificate

vita q̄to ei9 magnū ht i cme̅tū ⁊ q̄ad^m
sagittatores signū hn̄tes mag vtiq; adipis-
cent^r q̄ oz // Jt i^e ti9 ve d^r ti9 me^tū s̄n me^tes
sint ŭ^tes s̄n modi^ce sint pa^es ⁊ opaco̅es q̄
finis e cap ⁊ cple^tū s̄e a^t ti9 e co^p q ad
fine/ tn̄ q̄ vlt^o adeptū tn̄ q̄ ŭ^te gtiz bo^m
ome alio^p // Jt ad ipm̄ respn̄^s ⁊ ro hns
icedit ⁊ remittit pa^oib9 ⁊ opa^oib9 q̄m ipi9
ē deficiēcia suppleo⁊ d̶e̶ s̶ s̄fflue^a resecam9
2^m n· fis exigēcia oz cetā modari // Ad
arg^a adū g^o q̄o oz vide vtp tlis finis possit d^ci
me^m v^tf // Ad q̄ d̄d^m ēe vi^r q̄ si de vltiato
fine loq̄m^r ipe no hebit me^m rōez q̄m me^m d^r
2^m q̄re it excelle^tz ⁊ defcm × Vltiat9 at
finis tn̄ sit 2^m se ip̄ bonū ⁊ opti^m no e i na-
tu excellēcia suscipe vitupl^e ⁊ tāto meli9
e q̄to plus s̄rhimdat × Jst n· dēnio bo^p
aie deq̄b9 dicit ap^s a^o polli^ce × Bonop
at q ēē āiāz vniuqq̄ q̄to q̄de vtiq; exce-
dit tāto meli9 ēē vi^r // Dectib9 ⁊ bonis
loq^r ap^s a^o h9 cū d^c h̄itum q̄dā ⁊ motūn
q̄tiuq; no e melior s̄rhim d̄atia neq;
delcātoes // Et itm̄ defcus d^c carēcia s̄r-
himdan̄ vo si no sit cū defcū d^c tom̄ re
⁊ a^q vlt̄ n^l at qtin^r vlt̄ fine attigēcū
finis sit vlti9 ⁊ finis vlti9 e optimū ⁊ op-
ti^m n^l qpati^r secū p̄im / g^o finis vlti9 s̄r-
himda^tz secū pati no pt × Nulla g^o p̄na
e vlt̄ tlez fine s̄rhimdan̄ ymo ome p̄
im defice fat^r a fn̄/ ⁊ se^ca i epla Galarā^m
⁊ i epla ymb9 ⁊ i epla s̄bⁱinde ⁊ mltis
alijs ad lucillū declat q̄ sūmū bonū
q̄ e hūate vite finis oia facit bo q̄cuq;
videt^r ēe mala tlē at q^o possz p̄na re-
cipe s̄rhimda^tz/ s̄z i medijs ad fine or-
diat^s sepe qtigūt s̄rhimdan^e ⁊ defcus
q̄m a^q̄ q̄nq; fūn nccia ⁊ vtilia mittū^r
⁊ i vtilia ⁊ i pe^na oppo^m / q̄ ad^m ap^d fing^res
sagi^res i atti^do signū no e s̄rhim· s̄z i e-
leuādo vl q̄primēdo arcū qti^r s̄rhim· ⁊
defcus ip̄ q̄ signū no attigi^r × Jllud g^o
signū vlti^m ad q̄ debem9 respice vt
adipm̄ oms dirigam9 nr̄as opacoes no vi^r
ēe mediū v^ttuf vt a^q c̄diderūt // Cōcedū
e tn̄ q̄ mltos qti^r ēe fines s̄b ordiatos q̄o
alij ad alios/ ordinat^r fines g^o q no s̄t vl-
ti^i s̄z ad q^os vlti9 ordiati p̄nt h̄re ro me^m
q̄m qtinge p̄nt cēē eos s̄rhim ⁊ defcus vn̄
cū s̄s^les ⁊ p̄pij fines v^ttutū moraliū no sit
finis vltiat9 ⁊ hūe vite s̄z vlti9 ordinet^r
ad ipm̄ / pt q̄di q̄ illi fines heāt me^m ro-
/ Jo stat at q̄ ois finis s̄^r ordiato^p ad ip̄
e sig^m ad q̄ oz respice opāte vt pre^cia mo-
d̄z ⁊ disponat 2^m ei9 exige^tz/ ip̄ q vt sit
sig^m i^d pt dici mediū v^tf // Ad r^oes g^o rn̄-
dēdū e // Ad p̄ma d̄d^m e q̄ ro p̄^a respicit
vltiatū fine ⁊ appe^t ipm̄ desidat p̄na^r
× 2^a ro respn̄^s ordia^ta ad fine i veit i ei9
mediū ⁊ i^d app̄e^t me^m g^o no e m eo q̄
p^o appe^t ⁊ ad q̄ p̄^r respiti9 // Ad a^tz pt dici
q̄ oms h̄nt i teco rc̄tz q̄ ad vltiatū fie^z
2^m ei9 gn̄ale ro oms n· vellet vita de-
lca^tz ⁊ op^ma s̄z q̄ ad s̄s^les fine v^ttutū mo-
raliū no oms h̄nt ro^m indi^m × Dicit n· p̄uat/
malit i teco^z ⁊ v^tty i teco^z facit rc̄tz //
Ad a^tz qcedēdū e q̄ q̄^on̄s respicit p̄mo fi-
ne vlti^m s̄ap̄pū dēm respi^c ordia^ta i fine

⁊ i ei9 in veit me^m s̄rhim da^e ⁊ defcus Dor s̄ialtor-
nator n· domū s̄a^ns ip̄ h̄enda ptinaz ⁊ ip̄
sui salute no respicit me^m i sui salute
vl in h̄nda ptina/ s̄z exomū ad q̄ ptige-
pt // Ad a^tz pt dici q̄ me^m v^ttuf e bn̄
signū ad q̄ oz respīte s̄z no e p̄^m sig^m m̄z
ti9 me^tū deq^o ap^s sic loq̄bat^r / ⁊ eode p̄z
d̄d^m ēe ad vltima racione/ s̄e q̄rit^r 3° —

Utrū potencie anime sint

ab aīa realit^r d^ce q̄ no q̄ a^q̄ p̄o aīe q no
e res a^a ab aīa g^o ita e deq̄z p̄o aīe q̄m
vi^r ma^te q̄ ar^ta q videt^r qclude de vna
q̄ eēt distīcta videret^r silr qclude de a^ijs
⁊ sic de vna p̄oz solū ita de alijs arg^r q̄
i^d qqueit aīe p̄us oi realit^r ab aīa d^ce
i h̄nte aīe no e res i h̄ens aīe alia ab aīa
ysta p̄z de se s̄z q̄ p̄o aīe e h̄ui9 d^i 17 ×
de se q̄ aīa e i p̄o ad q̄cuq; in h̄ens sibi
e n· potes sibi sustinē vl sibi s̄biti g^o r^tf
// Jt sic p̄o m^e ad m^tz ita p̄o aīe ad aīaz
s̄z p̄o^e no s̄t ab ea rea^r d^ce q̄ ēē s̄b no^e ab-
s̄tcto no p̄oz q̄di q̄ m eēt p̄o // Vm̄a^o q̄
si no eēnt d^ce ab aīa realit^r s̄e^r q̄ no eēt
d^ce m^t se s̄z 9^s a^tz s̄^m 2° de aīa ⁊ im^o 6°
⁊ i p̄^o sib^e ⁊ q̄ pote^a vege^ua sepat^r ab alijs
i embone ⁊ embo· n· p̄mo vim^r vita plāte
q̄ vita al^s ⁊ p̄o visiua ⁊ audi^ua sepat^r
loco ⁊ s̄bo/ h^c n· i ocło e ⁊ i a^a i aure aīa
tn̄ e vna/ p̄o distīguūt^r ab ea ⁊ ab
// Jt q̄ s̄t diuiso^p p̄ncto^p videt^r rea^r distīg-
ui p̄o^e at s̄t a de p̄ncto q̄li^f a de p̄ncto re-
lo^is / ⁊ aīa e s̄b^a io r^tf // ysta q̄o mag̅s̄e^na
q̄ b^or ip̄ q̄ oz de ea b^e ing̃ trisire // Cōce-
dū e g^o sic a^tz q^o meth^ce ⁊ q^o q̄ p̄o p̄e dca
e t̄plex s̄· p̄o actiua ⁊ p̄o pa^ua ⁊ h̄it9 i pas-
sibili^s/ p̄om actiua^z descbit ap^s q̄ ipa e
p̄n^m mot9 a^l mutacois in alio a^l in q̄ al-
tm/ dehitu at i passibi^tf dicet ap^s qū
q̄z h̄ity s̄ q̄ i p̄o^lia oīa at mūbilia a^l no
facile m̄ p̄ei9 mo^lia p̄cates dm̄r/ qm̄ or
dicit q̄ ipa p̄o e de 2^a s̄s^e q̄li^f ⁊ h^o oz g^o
i t^re q̄ ois q̄litas dispons s̄bm ad bn̄ a^l
ad p̄mpte a^l fortit^r agedū/ vl ⁊ dispons
2^m ad bn̄ patiedū i meli9 a^l ad bn̄ corrip^z
resistedū a^l pa^oib9 m p̄ei9 q̄litas illa d^r
de 2^a s̄s^e q̄litat^f q̄ ap^s m p̄n^cf vocūt na-
le p̄om // J p̄o at i a q̄ ⁊ p̄onūt m 2^a
s̄s^e q̄li^f no e p̄no p̄na a^l tm9 p̄o^e s̄z e q̄litas
p̄o^ua q̄li^ti p̄dce q̄ria oīs n· q̄litas dispo-
nes s̄bm adiepte vl debilr agedū vl ⁊
patiedū i meli9 a^l ad facilit^r ad sustine-
dū corrip^{oz} m p̄ei9 d^r m p̄o de 2^a s̄s^e q̄li-
tat^f // Et tn̄ sciedū q̄ p̄o q̄z dco^p mo^p
e ad a^q ita q̄ n^l int^r posse n ad a^l ad ro-
nāia ad a^d diffi^ta e q̄z p̄dca^p p̄o^p
p̄o n· q̄z dco^p mo^p e p̄nci^m a^l actin a^l
pa^iui a^l dispoitm p̄n^m at 2^m sua s̄s^a ro-
ro^m e n^c pt n ad a^q m c̄ēt/ ip̄ q̄ d^r p^o p̄hop
q̄ i plicat q̄ dre q̄ ens sit vnū tm̄ ⁊ q̄
ipm̄ sit p̄n^m q̄ p̄nci^m cui9 d^a vl q̄ada est
h^o at —— no ob^ce p̄nci^m vl p̄o p̄^r ve-
⁊ aff^{me} d̶e̶ detis ab^s dicim9 n· q̄ de9 e p̄n^m
om̄ alio^p q̄ de9 e p̄o sua ⁊ m^a ⁊ fōr s̄t p̄n^a
re^p nalm ⁊ ⁊ m^a e na ⁊ for e na ⁊ tn̄ no
na diffinit^r p̄ee p̄nci^m // Ex q^oo h^o ēe pt cū

abstractum et relatum non est idem et pro alia non vult non p
vdepietatem et nena pp non vdepietate. Eodem modo puto
tamen difficultatem coppnita et na ad vitate hominis
alne non requirit quod tamen s. sbm et pm est idem
2m vote neque 2m 9nm ista non e vera volo
e al et tamen vole et al diuisim in conceptibus
et in voce. Ymmo et non requirit quod tamen sig. hid
quod ad sig pmle et forte quoniam ista e vera ho
e albus et tamen album supponit cantione quod ho non su. Sed
solum requirit quod tamen supponat pro eodem. Vnde hec e vera volo
e al quod vole et al supponit pro eodem. Ita quod idem quod
albus quod istud idem quod e ho e albus. Ita quod albus
pnt dca pro e vera supponit pro quo ho supponit. Non n. supponit
premie quod non eet vm dre ho e azdo tamen album
appellat azne quod adiectiue est et designat azne
adiacte ei pro quo supponit. Vnde dca e mt ista pro
ho e al vel vole e al et ista ho e albus quod ipsa
tamen et pro eodem supponunt et idem pnt pro e pro vera sed
tamen ista idem pnt sub diuisis conceptibus sed in ista ho e albus
tamen pro eodem supponunt sed nec pnt idem nec sub conceptibus eisdem.
Descendendo igitur ad propositum quando dicitur deus e pma
vel mn e po tamen supponunt pro eodem sed unus sit abstractus et
alter relatiuus. Sed tamen e dubio utrum pnt dce propositiones
sunt vere pm sicut aliqua alia re quam deus et po
aliqua alia re quam materia. Deus diuisi diuisi
oppugnare qda n. dicitur quod non pro eodem dca e
iq ab quoniam eadem res pt gcipi conceptu relatiuo et conceptu
absoluto ad aliquid alterum. Ea igitur res quam 2m conceptum absolutum
deus dicitur et primum sub conceptu relatiuo ad causatas
sed ea et res quam sub conceptu absoluto dicitur mn dicitur et po
eius conceptu relatiuo ad formam generandam. Alij dicunt
quod quod absolutum et relatiuum non sunt dre rerum conceptuum
sed sunt dre conceptuum quia non res concipi pnt et vlt
ipsi eo modo dicunt desinentibus rationibus dicunt. n. quod si
fortis sit pr plurium per sor. sit pmitas sicut ista
sor et pmitas idem pnt ad eo et pro eodem supponunt
sed sub diuisis conceptibus s. absoluto et relatiuo diuisitas autem
conceptuum non falsificat pro in quam tamen supponunt pro ea re
quia. Alij autem dicunt pro eodem mn e po vel deus
e pmum sed tamen pro eodem supponit tantum po a pnt quod deus
et mn quod pnt relationes que vere sunt alie res quam deus
et mn tamen non supponunt pro illis relationibus sed appellat
eas quod admodum ista ho e albus albus appellat
azne pro qua tamen non supponit sed appellat ea et ita dicere
quod isti tamen po pnt heant 2m vote nomina
abstractorum tamen in dictis orationibus pnt sunt vere sunt
concretorum. Yta quod si sint tamen abstra
ti dicatur quod absolutum capiatur pro concreto. Hec opinio
hypothetica e aliqua l.n. dicitur quod illa relatio quod po sit
e pt alia res alia a mn i hens ipsi me sit
azdo i e pieti. Alij autem dicunt quod ista relatio intima
e sbme quoniam deuoret re cuius sic i visce
i oculo gonte oculus dicitur videre et lapis videri
yta dicunt quod relatione i alia gonte alia dicitur ref
re et res co infra. Et illa due vltime opiniones
non concedunt ista sor sor. e pmitas sicut nec
ista ho e azdo vel lap e visio quod tamen abstractus
et abstractiue suppositus supponit pro sor. non pro sbo quia
sor i nata e denoiare sic ipsi concederet
ista sor e pr sicut ista sor. e albus vel lap videtur.
Ipsi autem pacuit dicere magna i talibus relatiuis
tamen abstractos et concretos quam dicere pra opinio dicit
ee nec n. 2m vote tamen. Considerandum e et quod
3a opinio est vt pra et dicit a 2a in hoc quod 2a ponit
relationem ee pter aliam re alia a sui terminis et i hente
3a autem opinio et 3 dicit relationem non ee pter

aliam re alia a sui terminis pp quod considerandum e quibus istorum di
catur vm. Et puto quod in hoc opinio 2a deficiat
autem saltem n. dicitur deum ee pmum alias et non
pt dici quod pmum in deo sit res alia ab ipso
deo tamen ipse deus saltem in deo nm ad pam
opinionem reddere vel ad 3am et si tamen po pt de
deo sui re sibi addita gsti mo potest sal
uari i alijs pp quod otorum erit i mn vel i alia vel
i aliquo alio pm pone relationem pt aliam sed addita
fundamento frustra non pono pla vbi totum pt sal
uari p pauciora et de quo ptinseo quod i nelius
ratione. Considerandum e igitur an pro op vera debeat
teneri an 3a de quo in videtur ee dicendum quod discor
dia eorum non e in sentia sed in verbis vba autem
ad placitum sunt pp quod non e multum de eis cu
randum pa autem opinio quoniam quod rationes et accepti i ab
stracto pnt eadem re quam pnt tamen abstracta. Sed sub conceptu
relatiuo v.g. pmitas in quo genuit sub conceptu relatiuo
adipsum quod genitus e et si hoc quod vult in quod tamen opinio
tenenda e et 3a i quam ei dissonat necessario. 3a
autem opinio ponit quod tamen relatiuo i abstracto pnt res quas
relatiuos quibus alia refert vna re ad aliam et pnt illis
conceptibus supponunt v.g. pmitas pnt relationem eius quod genu
it adipsum quod genitus e quam relatio e et qua quod
alia refert vel gcipit hunc adillum et si hoc quod a
3a opinio erit tamen vera. Apparet autem et communior mag
isequi videtur modum loquendi pe opinionis saltem
i talibus conceptibus tamen ipsi i nominibus abstractis concedunt nomina
ee pom vel deum ee pmum vel catholicam et simr. ma
formam ee naturam et naturam ee sbam et ipsam tamen ee pmum
et propter ista ee pom et actiua et passiua ideo et ista mo
loquendi teneamus. Nunc autem item ab alio principio
incohantes dicamus quod tamen po actiua quam passiua quandoque
dicitur proxima et quandoque remota. Dicitur autem proxima quod sine
qualitate media dispositione ipsam ad agendum vel pa
tiendum agit vel patitur. Dicitur autem remota quando non a
git vel patitur nisi mediante aliqua qualitate disponente ipsam
ad agendum vel patiendum in pe in po ad illas
formas sui substantiales sui accidentales quas i mediate pt re
cipere sed mediantibus pmis dispositionibus nec ad formam
carnis vel vini vm e tamen quod agens conueniens
et dispositionibus sufficientibus ad certam formam recepturus dicitur
i po proxima ad ista formam sed non in eius receptum
dispositionibus dicitur et i agendum. Instantia n. 2m aliquid
eet i po proxima admodum celi. Ygitur autem 2m eius
substantiam pe ipse non e i po propinqua ad calefa
ciendum sed mediante calore pp quod quamuis sb e actiue vel passiue
sed pmaria agat vel patiatur tamen ipse non solum
dicitur po actiue vel passiue sed et qualitates dispositiones
eas ad agendum vel patiendum dicitur po et et po e
in 2a specie qualitatis. Notandum e tamen quod sic nec sba
ipsa nec qualitas ista 2m rationem abstracta dicitur po sed per ratione
adiuncta actio vel passio ad quam disponit. Possumus
ergo dicere quod qualitas e po sui vtute ad calefaciendum
sic dicimus quod sba ignis e ad hoc po remota.
Descendendo igitur ad propositum dicendum quod lz aia possit
aliquas suarum operationum exercere i mediate tamen non pt
omnes v.g. si ponamus i hoie sola formam sba
le s. aiam intellectiuam quam sed corpus humanum i formam
tamen sit abstracta quod non e deducta de po sbi
nec exotesa eius exote sice. Pp quod et non indiget
vti organo corpeo ad eius operationes pncipales
pm ad velle et intelligere tamen ipsa ad alias operationes
exercendas indiget organo corpeo et certis dispositi
onibus qualitatis organi indiget oculo ad videndum
aure ad audiendum pedes ad ambulandum et cetera.
Dico ergo pmo quod pter qualitates dispositiones

medi'b9 qb9 ala suas oparatioes nlle
se ane po q sint res ab ala a abiuit ocie
pt qn qm frustr ponent sic pus argum
tabat // Dico g° duo q pt hin9di qlitatias
dispones po relatiue q attribuit aie in ordie
ad qsciq diusos actus ipi9 se diuse pro qm
po no in ell. n ad actu / pp q nni9 e ro
actus eade i ro po et ho apl mathice dect quo
g. methice vn dicit q pole diffinit pho q e
qtire actu ee p in edificare potete edire
spere potete sperii / eade at ro et i aie g
po ad aliu et ad aliu actu / aliqz aliqz hc
diffinit / sz g° ea res omo p mo logdi pe
opioe sic po volitiua et pa in tiua ho ome
ea fit i tes et voluntas io diffinico diuisit
siu diffio deat exprimere qru ti diffiti // Et
n. voluntas et in tes q in elli9 x ipa at
aia ea exns e q volu9 et q in telligim9
pp q voas et in te ide se pre sz dnt p
diffinitia rez et e sile ei q de mo. acte et
pace de 3° phor // Sz q admodu loqdi
3e opiois dicet q po voliua et po i elleua
ide se 2m sbm. i. qm adre q e fudamtu
relatoz qs impat po voliua siu voluntas
et po i elleua siu in tea ve biqz n fudatiue
aia / dnt tn 2m ro siu 2m diffinit / q ad rela
toes ipas q re se in aia ee nat et realiter
distincte // Et scie du q no solu po i tea et po
volitia etusepet qliris dispoibus ad vo
et in tea si aq sint et etusepet q ibus se ibi
y° et po i tea et po sensa et po vegeta // Et itm
po visiua auditiua gntiua nutria et cis ide se
1° et ad aiaz et int se sz ad opaces ipaz
poz expetedas e ac et ac qlitatiue dispoes
exigat / vn si ocls eet ths i ped qlis e
i capite qm ad qliuas dispoes nales nas
utiqz oclo pedis videm9 sic nuc oclo capi
tis / vez n. ptotu corp9 e aie sba qinata e
oez opao9 sua exce vbi fimit orgice dis
poes ad ho reqte // Si at pos aie capiat
p qlitis dispoibus qb9 al qpom excor et aia
dispo ad diusas ei9 opatoes expedas //
ddm e q mlte se aie poe q et abinuit et ab
aia se rar d ta qs n. dnt qn alie sint re
qsite dispoes in oclo ad videdu et i aure ad
audiedu qn et aq reqrat ad grandu ul ad
augmetadu q no reqrit admitedu pp
q nutt et auget anq possit gnare et postq
amplius augeri no possit et in elli q embo
pus vint vita plate q alis / sz aia sit ea
2m q vint an et p9 .s. q pus ht qlitatias dis
poes reqtas adnutes et augz q heat reqtas
ad gnatoz / sz vt mag dte loqmr vr ee ddm
q aia i suis pntibus opatoibus no vtit orgno
corpeo i velle et i tre n mitte x ymagi
at indigz orgao corpeo pu sentire et appere
yn vegei et s loci mo et hin9di / vg aia
indiget orgao corpeo sat e dese mm q
1a no pt in op9 sn deriat dispoibus qlitis
sz de velle et intre sn de opatoe i tea et vo
luntas / aq dicit q mem se ipa e po voliua
sn vo tas pt tn rle qti ad actu voledi //
alij at dicit q aia no se ipa psti e sz ut
i forta e indico de boite ul malitia rei
voli e po voliua sn ipa vo tas et ipi no se
drij sz ecordes et ve q vin dicut sz pmi lo
cut de voluntate premota po ad nondu / l at
voledu

i cedit de voluntate ppria po ad vo // Sz q ho
aq obicit pho q omes qmt dicerit vote
ul gnosce sz sitau q no e vm si eet ide qt
aia ul si eet ide aia qertae et indico i forta
// Ad q br rndedu e q vo tas no d teca q
no sit ide rar q aia potes gnoscere sz e
qertae et indico i forta sz q m e s pm q
aia dici voluntas sine po voliua no e ad
qtire sz ad vltiore actu .s. ad velle eade
e g° res q d qtiua et no voliua p rm ad
actu qestedi et q d voliua et no qtiua p rm
ad actu voledi // Alij at dcho av ymagi
nat et dicit q omes forme gnales i ipa m
m et i do p exntes heat i de d. s adivi
ce puerete oe mri mes opa q [illegible]
d. oz no dicut ee reale sz qmnia ul forte
et 1e q tes siu forli tes i deo exntes se ie
ydee qs plo posiut q se actes om forz
q i m siut et exna ipaz / res n. sples nl
se n in q se q da ptitice siles psi ent s.
ydeaz i deo qtetaz et ita et et i m qtur
q tes om hin9di forz no q plat ne et mo
actuali sz psti mo sz pa lie et mo poten et i psti mo
et pp hin9di q tes i m exntes exstit ab
i ti9 de ipa m for diuse p gn et si no
eet ita ad vez for i m eet extco q adm
ad vez aie ro i cor a gre i aia d ctco
Dicut et plus exz q deg sit i te 1a inso
d ta p i co d oz hnt dco sz no reale et ho
dnt sepisse aucte de caus x. Vn dicit i elli
plena formis // Ad ide et reducut dcm ap
11° 6° ai d. / ad ea n. q gne alia et ptif
aia altm gne ad vtriqz aptu natu si q
q et siti s q ds et rfete q° exnt ho n. vi vole
qm sit for e corles se hent ad m e p m
motore ita i te legt tm pole ad agete / ho
at e mag diffile q ptiat ad ipa sciaz io
solu dicas / q no oz ita pone sz sufficia ad
oia solueda q for e mles q ad i d ome q
hnt i deo et oia pdta q deo attribuit sic
ibi ponit9 i deo et dnt ap nos 2m ro //
Vn ne ozat derogare simplici dine et fin
gere d oz p nec actu qsidi q forte no audn
tes noiare reale noiat / reale sz tn exna
rei melis ee vt tene qm oz smaz q adho
i 12° methice q ho dnte sit x ymeis at
q se for no i m dispo et dispom reducut
ad vnu i ee et duo i qsidat et paz p9 dt
Vn at fuit qsita dispo et dispom i ee q no
se i m et reducut ad vna i tectez oibus mois
et vn9 mo9 dnt q pti distigui at a sbo
et dispo oz i te m s. i ecentia rei et Et sbdit
at mag dreamt ea q dnt in ee et i i tellu
et q dnt i tellu solu / et eludit fina x exl
ti tas i do no e n mi dta no i ee / et si
no oz i deo pone talez fitticia dispom vr q
n e i m por dz / q totu sn ea h et ibi saluari
potit / g° sat vr ex dtis appere q sit ddm
ad roes i pn° qois ad ductas / pe n. argumt
q po e aie apr no sit pt aiaz res aa a suo
suto // Alia at pt vlt / argumt de po ijs q
qlitis dispoibus ad diusas opatioes aie
expetedas // Ad vlt pt dici q etos diusoz
pntoz no oz sigre ad eo diusas res sz
sufficit qtum ths diutas 2m q ti diusos

hetant mos pndi de sbys & dimat / vn sic
osuetu e dre q eentie ul pn qditeg pre
q nes rees / ul 2m 3m modi dd dret q
no oia pncta sipt res qd / s aq pnt pre res
i tia pontes po les derebz qd denotat prima q e

Utrum scientia quo anima

perlat ee nec / & tercium q ipa racz ee co
tigecia sint dise po sn dise ptes aie q
no sic ghos / qm i 3o de aia distigwit
ap i te i duo s. i ages & pole & dr q ages
e q e oia fare / & pole e q e oia fi / vtrq
g ipor ad oia se ht / eet g q i 10 vtrisq
mtes si aq ps aie eet q int ncti & a
q in etli gtintia // yt vm ncti & gtiges
videt se hre sic pfctm & impfctm i gne dr
eade at po aie ggscimus pfcta & i pfcta i
eode gne sic visu lucida & tenebrosa / mul
to g mag ea po mta ggnoscit ncia & gti
tintia // yt vlis se ht i te ad i tlectualia
q pp ad spilia qto n aq vtge altior ta
to e mag vnica pp at vis ptip & i cor
lia s. celestia / & corlia s. i flora / qbz por
m de videt ncm & gtines / mlto g mag
eade mta po ggscit ncia & gtigea // yt
no qntiq diusitas i obis reqt diusas pos
aliogn no ea po visiua videmus platas
& alia x. sz sola ista diusitas q respicit
forte obi obm at ppu & teg q e qe gne
oibz & sbys & actn bz / sz no eo / vn ea po
i tea ggscis sbas & actncia pi g te diu
sitas gnis nciop & gtigecin no reqrit
diusas i tlectiuas pos // hijs at rnbz ad
di pt q po pones dria i te aq pla e ea
gtinia istor plin pp ho n. ap hi ssus cot
iores post gnez ssum vna pom 2o de aia
sz pm tem pomus driaz int ncia & gtige
cia / g eade e po aie i te re nciop & g
tigecin // yt eade e po gnior sz no ide
hitus ut dr 4o hing / sz gtiges & nccim sc g
ria q sc sit cople & i cople // vnm
dc ap sic Et supp am duo pom hu vnu
q q peclam tia en qz q gnm no gtin
at hre vna at q gtinet re / ad q pba
du ad ducit ro d. adea n q gne alta &
aie ptis altin gne ad vtm qz nccm si
q 2m sili q da & pnte ggto ipus epit //
ad ista qo btus thomas rndet i hijs vis
ho at dubo ~~fati~~ fati solmt x bigs osi
der q gtincia dup ggsci pnt / vo 2m rees
vles / ao 2m q st i ptri / v lees g rees gti
necin i mubiles st / & 2m ho de eis demra
tes demt & ad scias demra nas ptz eas
ggto / no n scie nalis e solu derebz nccijs
& i corpalibz / sz derebz corlibz & gtinbz / vn
pz q gtintia sit gsita ad eade pte aie i te
ptz ad q & ncti q phs vot hit sctifica &
pcedit rees // ao pt accipi gticia p gse
i ptri & c pea lia ~~st~~ fucit cadit sup ea in te
n medie pojs psns / vn & i te ptes aie
psnas pom vna po q dr ro ptis / sn vis
gtia q e collata ggtm pti uit x bic at
accipit hr phe gtincia / ita / sb gsilio & opa
tee & pp ho ad diusas ptes aie ro lis ptis re
dc ncia & gtigecia sit vtra peclata
& ptinia ap lia / vi g thos i eade psci i te

q e po abscta & pti vtute ggtiua q e
po org s. vna de pojs psinis i chloribz q
vi gsonae gori 2o ut 3o de aia q cogina vte
dr ee qd ro q ggscit i tectes i didua
les oim pntor & qo eas & distigwit
& rtinat i eis / ho & vi ap sentie i ho g
gstat n q proniz i tedit ista pte ul pom
aie i q pden epit / sz ap ea pone vi ipsi
q e vtq cogina dc q signu e pden q silit
gmita eo eopietia ata at expiricia adiez
vte cogina ptie vi // yt expsse loqs ap
dc q pden e exmi ipis sing ans exmi
ut dr no e scia sz pp les & ondes q sit ipse
pp d. Ro q pior sz gliss mg qm i mech
exmi ecgonu / sz 1e mag pp pden 1e at
alias // ap at in ho lo vi pps pior
mte ar pp exteriores x y ntlu at q i di
ggscimus i mechat / vi in te re vtute cogina
q & aln vomus ymagina / vn gm or 3o phor
dc ppees mathe cas ee in oto pomi ygilui
/ vide i po mgror modlu q ap expsse
vi int gsilia le & sticti tur distigwe eo
eo q pple & intelli le alta st abm // ao silatu
libe at e ee pplia / scie tu at ee i tli lia
/ h at opio qbz da no vi volis / po q qm
pdecia q in 1a pte e q ap h vot rocia
e hitus i ealis / g e in i te / no g in po co
gina / & q forte poz dci q n i te alin epote
dinus ad cogina pom & q ipa roci & discit
sz no in sing bz lo ondit q oz pdecia po
ne i mt q e po abscta / qm pden no e
sing rin tm sz & vlin vt p3 ea vi / oz g ea
attbue eli pti aie q possit vtrq ggsce x
elis at no e vtus cogina qm ipa solu ggs
cit sing ria // yt cu voluntas sit po abscta
oz q eis actio sit elcio seqe sinez abscite
po / sz ipa se gsilina roci / g 1a vo gsilina
et abscite po / pz g q ap prociua no int ~~dec~~ vtute cogina sz pom i te a abscta // yt procina
& i mtem no vi ap h mtede ad q i te
ptem & spew q ambo st po abscta vna
2m sbm / sz dimt sic ut dr 3o de aia // yt
nos pomus driaz i te gticia i vli & p gtin
i ptri / g ea ggscimus p ea de pom / sic
n. ap 2o de aia pbat ncti & vinus pp
gmis // Amda tn opio pdcta ad pp gg
ete vo res reduce dimt q i tectio tho
no erat q pden pone in po cogina sbine
sz i mt / no tn gtinq mo sz ut coplato ppu
sn ut hnte reflexio ad 1m ppm / cu oz at ipnz
pdecia ee sing ria nego ri q i te no ggsit
pse sz i me te pp vt dc gor 3o de aia x ap
g pom i te a vot rociua p ipa cogina est
sing rin pplin a & vlin / pp tn appli ipor ad
sing ria pplia / eade at pom i te a ap vot
scie tu p ipa cogina e ipor vlm p se ul &
sing rin p exceis elicit ggto vlin sci g e
scitu st sic pt in & spew i te q sic ~~fi~~ fine dimt
q pctices i te gsidera sua fimt a finb
opatoribz ut ea ul ee ea opet x spew at fi
mt sua gsida i vlibz ~~opa~~ no ut ea op
et sz gteplem // hc g dria sit expoita
gcedi pt dy tn vlts gsidemus q eu h pro
tu qe ee dc ee gtincia videa ide i te re q gsilibz

ꝛ ꝯsiliu no sit deq̄b9 aliq̄z ꝯtin̄b9 ſȝ soli de
eis q̄ ꝑnos opabilia sūt no distīgwit de
ꝯtin̄b9 cm v°o ꝑomi9 loq̄ de ꝯtin̄ti simp̄r
ꝛ ab̄se, a°o de ꝯtin̄ti q̄ ad nos / p° at mo
pluuie ꝛ gn̄dies ꝛ tonitrua ꝛ opa plima
nē st̄ ꝯtin̄tia deq̄b9 tn̄ e ſp̄ecl̄la sciā ꝛ ad q̄
se no ꝯtedit petit9 in t̄o9 // 2°o at soli ꝯtin̄tia
ꝯtin̄tia ꝯsp9 i nob e ut sit a no sit fiat
ꝯa at ꝯtin̄tia ꝑ opa9 ad nos seu ad nr̄az
facultate ꝯpim̄ ꝯaq̄ nūta ai ꝑnos no
st̄ tn̄smūtabilia / h°o g° 2°o disti°o nūtī ꝯtin̄tia
med ee pt q̄ rcā... sū ꝯsiliatiu ꝛ vlr pc
tiu9 sn̄ opatiᵉ i t̄es ꝛ sitius petit9 ht ee
ꝑp̄e et ꝯtin̄e ꝛ no soli 2m sm̄ reb̄ ſȝ ꝛ ꝑ ules
ipoꝝ rees no tn̄ ut sistat i eoꝝ ꝯteplac̄e
ſȝ ut totu ꝯuitat ꝛ plac̄ ad sing̃ria opab̄lia
q̄ lr̄ ea ul ē ea opem̄ / sciē tu at sū vtrl̄
ſp̄e u9 int̄es ꝛ ſp̄ew9 hit9 ht ee ꝑp̄e ē nūtī
put ꝯtin̄tia dco mo accepta ꝯtin̄tia disp
tig̃wr / cha naq̄ ꝯsid'amꝰ no ut ipa aga
m9 ſȝ soli ut ea ꝯg°scam9 // Tn̄ atted
e q̄ n̄m e in gene aliq pc̄tu in t̄em sn̄ pc
hitu ad n̄nalia ꝛ nūtioꝝ ꝯg°9 ascede v.g°.
si roꝝ vadat ad pluu ul si agr̄cola serat
blada sua nūte e ipos admot ee respite
ut t̄pis optim̄e ad opus sum ꝑficiedu ac
ceptat / ꝛ oz mediu n̄az hom ꝛ l̄r baꝝ
ꝯg°sce / tn̄ cha no ꝯsidat pc̄u int̄es a'pc9
hit9 pn̄ar ꝛ sim̄r ſȝ usq̄ ad q̄ .s. ꝑ ꝯpto na
reꝝ mra nūtie e opa forte // Sim̄r ꝛ ſp̄e9
i t̄es ul ſp̄ew9 hit9 alii descedit ad al q̄ ꝯ
sidao9 opabiliu hutoꝝ i q̄ .s. ſp̄ fili9 sn̄
ꝯpor9 naliu ad artilia artiliu ad naliа
iole e ꝯ artib9 aliq̄ accipe notitia de na
lib9 // g° app̄e pt q̄°o rcīw ꝛ sciū distīgwr
ab aia // ꝑmo m°ē e q̄ no distīgwr ꝯ
p̄o ꝛ abstita // Sȝ vtq̄ e abstita p̄o .s. it̄es
2° m°e e q̄ no distiwr ꝑ ee ꝑstise h° q̄ sing
ee sing̃ria / i a at ee vlia // 3° pȝ q̄ h° q̄ ꝯ
negotiat̄ ee ꝯtin̄tia / i° at ee nūtia ꝑ dco
mo / 2° pȝ q̄ h° i ꝯtedit ad op9 finar hoc
at scat in scie // 4° pȝ q̄ ꝯtuscept̃ aie q̄li
tatis disp̄oib9 rcā ꝛ sciē / sc̄ veat̄ ide
ſȝ dr̄nt ꝑ rō / h° .n. m°e e ꝯsptci qce
ꝑ° pt videi q̄ q̄ ad aie q̄litas disp̄oes
q̄b9 ipa disponit̄ ad rōn̄ d̄m de ꝯtin̄b9 ꝛ ad
ꝯp̄redu de nūtiꝭ / rcāiw ꝛ sciētu rcā distīgwr
ſp̄ēa naq̄ pn̄ar ꝛ pc̄ta alca sc̄ abivuce
// ꝯtellc9 at ut i forti9 pctic̃ pn̄ciꝭs
d° rōn̄w ut at i forti9 ſp̄ēmes d° sciū // ꝛ lo
q̄e no de vtq̄ ꝯ° ad investigan̄des ꝯcs /
forte q̄ h° chpl̄ i ee debat at tn̄ dicit // adeo
q̄ sc̄ alca ꝯuie alteꝝ ee aie ptiᵃ si ꝯ
sili9 ꝛ ꝑp̄etate ꝯg°° eoꝝ ꝯoit / pt .n. dici
q̄ aia se ipa ꝑp̄etz ht ꝛ debita ꝑp̄oz
ad capiedu ꝑa pn̄cia / ꝑ q̄ d̄r nalit ꝯgta
meti / At dcis ꝑmis pn̄ꝭs ipa fit apparata
ꝛ ꝑp̄orhata ad ꝯgnosceda q̄°es ꝯclusiꝭ in
mete hntes ortu / ꝛ̄c deinceps ita q̄ ꝑ a
ꝛ a pn̄a pt ad alci9 q°e notiȝ ꝑvenire
// ꝯuinda tn̄ ꝯp̄o opio narrata m°ē ee
dnt q̄ sciētu ꝛ rōn̄ sc̄ p°e nalit dr̄e i ipa
aia i t̄a no ꝯreat ut dnt 2m ꝯdit̄e q°d
d° ꝯ dnt̄ i aia ꝛ ꝯtusceptiᵉ ꝯoib9 oib9 ꝑune

omez actu mrm in t° diffi / hoc at ꝑ remitit / ꝑ°
nōntes q̄ ꝯrietes sb' diuisis ꝯnib9 ꝯtite
ꝑnt hre ꝯndȝ modu opandi ul aliu / v.g°.
ꝯrietes ꝯtite sb' co°e pu albu ꝛ nigꝛ ꝛ sb'
sap̄oe pu dulce ꝛ amaꝛ ſȝ eude mo'9 ver
biꝗ .n. p°e si tn̄sit9 de ꝯrio i ꝯriu manete sb°
~~s bono~~ // Sȝ p ꝛ i p no ſȝ sb' nud eude mo'9
q̄ / eade n̄ra q̄ no e par in pol̄e e si tn̄situ
ad pite ꝛ ad i pite / dicit g° isti q̄ diuisi ꝯ
rietu eude modu opadi hntiu ꝯoigit ꝑ̄lite
ꝑp̄uu q̄ sc̄ p° apphesiu ipaꝝ ut pȝ 2° de aia
io ꝑp̄9 tacti9 e duo ꝑp̄9 / ut hec ide / ꝑp h° q̄
apphedit diuisas ꝯrietes / ~~pe~~ dicit q̄ cūs
ꝯrietu diuisitas no ꝯoigit ꝑlite i t̄em ul virtu
m ſȝ i a diuisitas ꝯritu .s. diuis9 mod9 opadi
hntiu nūtio ꝯoigit ꝑlite virtu i t̄es / ꝑ vis
apphesiua ꝯrie e aq°o mediu int̄ ꝯoia
ꝯri / x ide at omo no pt ee me'9 taliu ꝯrietu
tu sunt diuise ꝛ ꝑm gen9 ꝛ 2m me'9 ſȝ scītu ꝛ
rōn̄m sc̄ p°e apphesiue diuisaꝝ ꝯritu diu
sos mos opadi hntiu / x p° q̄ sciū apphed̄t
ꝯp̄o ꝛ dco nūtias int̄ q̄s no pt ee mūco
si .n. a'na nūtia e va nūq̄ nena c' va / x rōn̄w
at apphedit ꝯp̄o ꝛ dco ꝯtin̄te int̄ q̄s verre
pt mūco / pol̄e .n. e i ꝯtin̄b9 q̄ m° sit vna affirma
aliena ꝛ a' s.ne'na / g° sciū ꝛ rōn̄ sc̄ vires
nalit̄ dr̄e // 2° illi arguut sic / p° ~~delca~~ d'nabit
ꝑ ples act9 pt detiari ꝑ eos a' a° a' a°o
v g° p° sisi adrecipiedu co'res det̄ vbi
vnisort adrecipiedu omes to'res / q̄ q̄m pt de
tiari ꝑ vnu tatu ꝑ altu / x Sȝ p° q̄ fetus
pt recipe mascli'e ꝛ femi'e ꝛ raritate ꝛ
desite ~~vdet~~ / ad ꝑp q̄ diu erit ho ſȝ ꝑrari'e
ꝛ desi'te det ad ꝑs no ad ꝑp // ꝑ a g° diuisi
tas actaꝝ ut dnt no ꝯoigit diuisi'te ꝑ oꝝ ſȝ
2°o ꝯoigit diuisi'te caꝝ nūtio / mo ita e q̄ sciētu
ꝛ rōn̄m, a° ꝛ a°o detmian̄ pact9 suos / q̄
sciū det̄ pactu sum ad ꝑp ꝛ rōn̄m no i' /
// Puto tn̄ q̄ no sit ita dd̄m ꝑp̄sit ens e n°
tn̄scedes ita ~~ut~~ reb' ꝛ puto g° q̄uiq̄ no ꝯ
tn̄secta denoiac̄e ſȝ int̄n̄e dca sc̄ puto i a ee
diuisa encia ꝛ res ee diuisas / q̄ at alij po
nut d'oes intn̄secas rei na q̄uas ꝛ forles
no reales puto q̄ ficto sit nomi ad fugā aliaꝝ
diffi'tu / n° .n. nūtitas vr m cogeᵉs ad pone
du tales d'oes / io no sc̄ p°de si na no faciat
ꝑ plia q̄ pt facē ꝑ pauciora // Roes aut
ipoꝝ no valet / tn̄ .n. d° q̄ diuisitas ~~ꝯritu~~ no
hntiu eude modu oppo°di ꝯoigit ~~int~~ diuisas
p°s / dici9 q̄ no e ita n̄ loqm̄ de diuisi'te ꝯcopli
ul de diuisi'te q̄ e 2m diuisas disp̄oes q̄litas
mo ꝑuis ꝯcesso / ꝛ cm q̄ vis apphesa ꝛ d°o
q̄ no oz ipaȝ ee media ꝑ pc̄i9 ꝯ°monꝯ ſȝ
ꝑoti9 ꝑneg°9 ipoꝝ mo q° ꝯpimit aīs. 3°
de aia .d. Nece itaq̄ qm oia int̄ i mixtu
ee / no in t°o tn̄ q̄ hmo di neg° forꝯ i ꝯtellua
liu dcā in t̄er ꝑp diuisi'te sue n̄e / sit cet
dd̄m de ꝑma m ſȝ ꝑp ei9 ꝯcelle'ȝ ꝛ i mlite
no ei9 ꝯ'e / ide ee mediu tl̄iu diuisaꝝ ꝯritu
ymo h° cet nūtiu / x Sȝ .n. vis tn̄ sit ꝑ cepte
luc pt omes co'res ꝑ ti'e q̄ omes co'res sc̄
q̄ ptici'te sil'hes luc / ita q̄ int̄es sit ꝑceptes pi
enc chr q̄ualr oz q̄ sit ꝑceptiu9 om aliaꝝ
entiu / eo q̄ oia ea nūtī q̄ ꝯti'a ꝯxeo sc̄ en
tia q̄ sc̄ q̄ ptici'te silr ꝑ9 eni / ꝛ t ut si i t̄es
ea p° ꝯoes no ſȝ suffi'te ꝯcelle'ȝ ꝛ mediacoȝ
ad ꝑcipiedu oia ꝯuia ymo oia encia no ſȝ

Marginalia: dz est; applicat; ꝯtusis; ꝑ'tale; manere; sed; ꝯy; affirma; d'nabit; vniforit; i dnt; no dcūt vnisorit' ꝯ ꝑ mascli9 et femi9 dt̄ at; ꝯtetati; i mitlen; at ꝯ diminutez

q° pp^m^ (oia) ita apphede vl vnico h° vz gniissimo etc
ytm in t° vna po exons iudicat de vite
pi pni^ij gpi^a deficite sui o^i q q pn^ma q sim
opti^9 gint se hent q ad gti^a q ad nat / g°
no vi q oz a^o i int^e ttes pone virtes diuisas
pp gtina q nuia // a^a ro ipo^e no gcludit q
no oz q scia^m pp^lz actu suu de^t^e cie
Ad pp^m q sic pz r^a ti^nn put h^i ab ap^o d^s stig^a
q scia^m no ht locu in pteri^ns saijs / sz scia^m in
q^o tn sape minimo nras opi^oes / q si dicas
tn^o opi^o bn mi^nno sz no scia^z x d^o q vmo
bn sic q ipa n^no no det int^e ad pp^m ho
no pt m^ltas oblimsci q^ues p^9 q oblimo
si m^lsta sint ipe ptes sibi occretes p^oz
opi^m grin ei^9 q an sciuit q tn^9 an de
mra^9 hunt // yt n^o oz gcede q po sit di
iisa nali^r mo q^o illi dnt^i q poni actu de
eia^r ad pp^m q paltm ad tps / m^lti n^o posu
erit i celo q inst i floib^9 m^9 ee ei^9 de
rois / q tn ipaz dest^i pform celi ad pp^m q
pfors istor^o m floz ad tps // ad roes
g ddm ad p^z dico q int^e^s po(lic) ita^r exons
e po^t oia si sz no i me^te z ordi^te sit i de
dm e // ad a^3 q pnos op^lia q no pnos
op^lia no d stig^a wt sz desm q i pfm vmo
p dista^ti mas rees nre obim^r m^t^ri / h^c q
lit psci^e pnos scilia, i^a at ut pnos op^lia
pp q i ro ta^do tt ea ut dm sint nne e i t^z
valde vane se hre / ob q a^r roes sat q^di
pnt q ad h^o gt i t^e^s i^9 exons rea^r possit
g^d^o ste gtina q n^e / no gcludut q tn qz qu
no d stig^a mois p^dcis i q^e i nat^9 ne
gonari tt ea // tt m de du e ad ea q vide^r
ar^te q ro ti^nn i q^o p^den gsit sit v^tq gg^ta
ad h^o n^o q d^o gm^or // ro gi^na ro ti^n q^o pt
sz h^o e i sig^b^9 tn / ro ti^nn a^r i q^o p^den gsit
ad vla se extedit // ad i^d q d^o ap^l p^den
ee sing^ri q no sint expi^a q g^d q p^de
sit sing^ni pp^m p^muts gestor^o q postea tn
notor^o p mt^m / ad i^d q q d^o ap^l p^den^9 ee
gom^i tn^9 no e scia / sz d^c e q sing^ri q^o
e p^den no e scia / q scia no e ni vlm sz
ipor^o e pp^9 p^mits anq^o sint no i t^e // sz tn
oz ipaz i t^e me^te pp^m si ~~no~~ i g^o i nata e
ee p^decia // ad h^o at q d^o ap^l i^m pp^m ee no
q ppor^o x ddm e q h^o pcato d^o q p^decia
no solu e i^o^r sm^ri q pse pp^i^b^9 extioib^9
apphedut pu ca^di q frigidi albi q nigri
sz e m^lto mag gliore sing^ri q m iciori
v^tute gg^o^stit^r sz v^te estima^na seu cogi^ua
q exp^lat pp^o extiori elicit i tees no
spatas vt d^c auicena c^o nalm / v^g^a m
tes odij vl amici^e lucf vl dapni hor
vl in hortacois / ct n^o tua mag e p^den
q tt albu q nigr^o / q tt oder q soni / sz
no e ar^t i teto q sit stat^9 i i^o v^tute / sz oz
oia tade g g^o re p m^t e^m q sol^9 pt psce roti^a
q vles agi^lni i tes sing^b^9 agi^b^9 applicare
// ad i^d at q d^o imp^o mag^p moalu q ad
oms gsiles auc^tes ddm e q p^dente po^m d
sn gsi^na no d^c ap^l ee tt pp^lla ex eo q sit po
pp^o. sz q e cop sig^ni q p^9 pp^o pcepta pe / sz n^o
i^u tn / sz e vlm gd put aphi^a pe ad sig^a^ria
opabilia e^c pz remanet^r etc

Vtrum intellectus practic^9
de(bet) ad vim prti^ne appet^9 q no / q

eet ca^u^o m ihing^di detiacoib^9 / qm appe^9 det
adra^9 p vitate iudicij in t^e^o p^ctici / exeo
n^o appe^9 d^o rcus q gsonat rte roi / pp q
2° h^m^9 v^tq moalis q po^a in appe^o p^h^i^e (dissi^r)
i me^te gorre deti^ta rte // yt in t^e^o e po
nobi^or q app^n^s / nob^r at e mag dm de
etate altm q amm^9 nob^ri sit dem e sb
ditu detiat g° z^o // yt ordiat q pswade
e deti^re / ordi^ri at q pswadi e ordi^ri sz
ipi^9 in t^e^s e ordi^re q pswade / app^n^s at or^a
q pswadi / q pz p^o h^m^9 vbi d^o q ro^le aq^r
aratte swadet / q g q app^n^s mq^o po^m v^tes
morales e h^ns ro no pn^r in seipo sz q
adm appre / audi^le aq q h^o e ro^le q no ipi^9
appe^9 sz ipi^9 in t^e^s e sape / mo d^a pheio
meth^e no n^o ordi^ri sz sapiete ordi^re oz
ht ab alio sz ob h^o mi^9 sapienti swadi io
Q dm vi^r ap^o d^n^s p^ct^i at int^e^s dns p^cti
at in t^e^i vitas gfesse h^ns appe^tui rto / pp
q q vr^r p^9 dre p^9 / q p^den no e hit^9 cu rte
solu sz supp^te cu rti^ne appe^9 / ad q gsmad
ad ducit sig^m dns sig^m at qm oblimo tbis
q hitus. s. q^e cu rte solu p^den at no e
pp ho vi^r opide q p^den sit n^tio gngoa
v^tu^b^9 mor^b^9 ita q no e po^le h^o^m ee pn^r
sn p^decia nz p^dete sn mor^li v^te // yt at^r pe
appe^9 gpat^r adra^9 rois sit fmis adea
q pt ad fine / io de v^te morali q ptinz ad
appe^tu q dep^den q ptz ad ro d^c ap^l / q
h^o q d^o. s. v^tus mor^l fine h^o at. s. p^den
q ad fine fa^t op^tr / q ad eade i tc^z q dix
at en / v^tq q^n i tte^z facit rcaz p^den^a
at q ad hat / sz ea q pt ad fine detiant^r
p^ipm siez / finis n^o e pn^m i agi^b^9 / g^o ces n^o
detiat^r p pn^a g° z° // yt cor^9 appe^9 de
tiat i t^e^m admedatiu et pn^o p^ctica vn
d^c ap^l p v^tit n^o malitia q metiri facit
tt p^ct^i pn^a / g° pot^9 rti^do appe^9 detiati (ab)
t^e^m adv^te tt p^c^ta pn^a q p g^n^s tt g^ces / de (cu^q)
tiet ~~ct~~ pn^a // ysta q° i tedit solue btus
thomas sb hijs vbis appe^9 e finis q cop
q pt ad fine sib at detiat^9 e h^oi ana / ut
m z^o detiatu e ea vo q pt ad fine no pt
nob detiata ana sz prcez in vestigat^r
bic g° mai^r e q rti^do appe^9 pr^m ad fine e
v^l / mpa i rte p^ct^a sz p h^o detiat vitas
p^ctice p gcorda^a q appe^tui rtm / ipa at
vitas opatois p^ct^e e r^a rti^mis appe^9 tt
ea q pt ad fine io z^m h^o d^r appe^9 rois q se^r (r^a rtis)
q va vo d^9 / h^c at opi^o no placz q^b^9da p^o
qm appe^9 alis vl huan^9 no ft^r rog^a tu (i. q^d appetit / ft^r appetit bonum g^o anq^a appe^o rte fer at^r i fine)
sz oz / m i t^e rtm ee indi^m de boi^te fmis / g°
pz q no solu r^o cop q pt ad fine rti^do rtis
det rti^9 appe^9 sz q r^o fmis // h^o itm ar^r sit
i appe^tu po^r dupx actq vn^9 r° fmis q d^r vo^ctas (oz ro)
q alt^r r^o cop q pt ad fine q d^r elcio x yta i
i t^e po^r dupx actq vn^9 r° fis q i^e e pn^m p^ct^e
gsiha^ois q alt^r r^o cop q ad fine sz i^e e q^o g
silij / arguit^9 g° sic sit i appe^o se ht elcio
r^o cop q ad fine ad volicez fmis / ita m i t^e
q se ht ad pn^a g° plotu actisimuta pp^or^e
sit se ht elcio ad gn(ta)zita volico fmis ad
pn^m gsilij / sz elcio det^r p gg gsilij // yt
q h^o q ipe d^o fine ee h^oi det a^na / vi^r ee
dubio / qm tt oms eu de statuerit p fine
q e f^m / ad^9 n^o felit^es pont i dijs x alij at
m horib^9 / alij at in delectacoib^9 ut az i p^o

libro // Et 1° vi sibi q dre poit .n. q vtus dee
metm adrte iudicadu de fine et malitia ad
metiendu et ita et vtus iudicat ad fine bonu
et malitia impnu & sz in 2° libro vis finit
q i ptate nra st vtutes et malic q i pta
te nra fine pmu a fine bonu nob sta
tue et vm dite ul metiri de fie sz id no e
nob aia cuius ome i ptate io finis no vi
nob ee detiatus aia // Et nm na conciu
ar aswescit 2° huius sz ad aliu et aliu fine
nob statuendu aswescimus studiosi a pri
cipi pp q d m 2° h9 // 3° aliscuq vz vnus
qsz e this et finis vt ei 1 sz pp i rees
no eet nectim nere thom pt .n. eius opio
vm hre i tem sz dictas q duplx e finis
i huais actoibus s. vnus pmi et vltiatus alt
medius et ad ultiore fine ordiatus q btus
thomas qcedit q fines me no st nob
nalit detiati sz idem finis et vlts et pmi pn
felicitas huana pt 2° apphedi v°o h9 spale
em eius ro .s. 2m q e qp opmu et delcta mu
a°o 2m eius spale ro .s. qsido q sit i res q
dr felix q e optia et delcta an .s. sit de
lco corpal ul hua petunas et honors
ul ops vtutis a ad q cuiq et si i° h°o qsidet
huanus finis ad ho no e nob nalit detiatus
sit qr sepe pp affectes puas qles errans
ct ipm sz si qsidat p°o sit e nob nalit de
tiatus put b thomas bn d sit i t do q oia
qonali inclinacoe i te e vm et appetus ad bom
eligendu ee beatz fine vita et delcta ma
et se velle ttem dute qsitet ho .n. nccm
qcere qm si deus et na sollicite hent d bruts
et plants dando sibi pnm p q attige va
leat ad bonu ppu multo mag e ddm q
na dedit hoibus pnm p q detiari possint
ad ppu bonu attigendu et psequendu q cu
no possit ho pvenire ad ppu eius bonu n
p ro // Vn sn in epla Calarani ad lucillu
nm bonu sn rone e et arist in epla ad alex
andru eos q q roni vtur et cu hat oma
volut agere taq qntes bonos et optios
laudamus eos at q sn rone a q fant taq
qntes bos et bestiales // pp q et dan
e pmo huius rone .n. et ad optia depctare
ro nate e qre q pnm roib heaus nob nalr datur
Vn dr se cta epla pns alleta De at ro nalz
vn q e ro ne inito si g finis i agibus
e pnm roib oz ipm ee nob nalit detia
tu // Et no eat in teco bti tho q rctitudo
appetus r finis detiatz i tm adrte iudi
candu de i° fine sit ymagiabz isti q q
eu arguebat sz q rctido appetus r fis de
tiatz ad rte iudicandu de ordi
ad fine vn dicebat sit & rctido appetus
p fm ad fine e nesia vt i rte i. i roca
pctica p q s. i qrut qencia ad ipm fine
et ho totu egtedus // Vn sciendu e q p° mes rte
iudicat de fine salte q ad qnez ro ipius
p s eius natz absq roca // 2° hat iudiciu
rtius se nalr rcdo appe r ius finis // 3° ex
eo q fine appetes in tes mo ad roci
ut iqrat ea q ad im fine valet p appetu
finis in i te det in tes adrocinius // 2° phyi
rocis dect adro iudiciu de ordi ad fi
ne desir situ // 4° hat iudiciu rctitudi
nem sequit rectitudo appetitus circa

ordi ad fine // 6° phyci appetu i cipimus
opari // h° g mo vt bti thome sna posse
sustineri // Vlt tn oia q nuc dca st ddme
cu pps sepe sit i natus ad vsare roi q appetus
i cliatus ad pm qrz no pmittit i tm iudi
care ve de fine quo ad eius spale ro nec
pfte roci deans intra metiri facit et pt
tica pncia et ct a sic infra vr // Io sm
ddme q appetus rte morigatus q no ad iudi
ciu ps stati qsequendu sz ad excitandu et
i sequendu iudiciu rois i cliatus e no impedit
iudiciu ul rocis sz potius ad pfte iudicij et
rcis et p qns ad in veiendu de singlis roib
agibus inclinat // et i° o qcede oz q i me pt
ticus deticet ad vm prticus appetus // De hijs at
mag dicetus infra // Adrtes g ddme q
appetus no ita det in tm q pus rte appetius
q pm tem ve iudicetus sz mo pdco .s. q appetus
mee rctificatus no phit sz inclinat ad iudi
ciu et rocinus pfte et sl Qquent 6° et c

Utrum omne scibile sit eternum

q no q st q oe scibile sit vnu qe sm // pz qa
eternu q dat boecius i libro de qsolatoe dns
// Nec eternitas e i tima vite to sit posso
// Et scia nalis het de gradinibus et de plu
uijs et de platus et alibus et vlt de gnabus et
corrupbus que tn no st etna // Vm az p ap le
i i° 6° dute scia qsgo q e hinc ma ie
si oz ctire et no seq sples omis .n. supplica
m q scimus no qtige alr hre qtinr at
ar cu ex pp fiat latz si st ul no st ex
ncite g o st e scibile etnu q qsntida .n. eu
cia sunt oia etna etna at igenita et co
rptia // de hemus po p prioris // Et scia e spe
ciis finis et pp detians ad vm ddm q no
pt rci i errore nc abint remouit n forte
pobluinone h at no cent va n scibile eet
etnu q sit dr i pmt & scibile sblatu sit au
ft sciaz na si scibile no sit no e scia // Sci
edu e q scibile pt capi vo o p m qe d mala
a°o pre sigta ul p ibus p prios qoibus sn
q q ul p q ibus tu sppnt // Hc n q° oibus ho
e n le e scibile q d et et sciendo ea nos hemus
sciaz de oibus hoibus et de oibus rilibus // Sig
qo qrat de scibile de qoe de mrali tr itm
distigndus qm ul q sint q ad sua realite
ul q ad sua vitate // si qm ad sua realite
tc n q° oz dici etna ul ncca plus q e sim
mat a cores a sapores q qe de nono
formus ta i scripto q i voce q i mete a
ita icipnt ee et desinunt ee ut cores a
sapores // Si vo qo capiat q ad eius vitate
tc pt ad huc i telligi dupr q q qo sit etna
sn nc ul i po a°o se hre // Vo q q sit pp
va loqndo cathe et simr et i°o q no e ma
g e nca ul etna q ad eius vite q q ad eius
realite q qs ipa no va a°o s. lo do yp o te
p oib this qo sit va qncuq ho ita q no
possit ee fa et i°o ul i eqpoti pp hoes dur
nte ho ul i poles alr se hre et no a°o
sn sint hoes sepe sn ptate ul apd me
te mraz forte // h° g mo ddme q oe sci
le loqndo ppe de scia e nccm etnu i pole ar
se hre i gemtu et i corrptible et ho pt d clai
p dritz scie ad pm et opio sz n ps et scia

a stualiu indicat
indic

indicet de vi^te et sh^te aliquam ppom / tn dnt q ppo no indicat / pe ita in absen sit in pncia i talm / scia at dist ab opine q^a z vtq^z pont ve^m absen reru in t^lim tn op^o no indicat cu ctine^e z cu for^ne / scia at indicat cu s. ctine et sn for^ne et h^o totu oz supp^re ex q^o noie scie et opnois // Ez ostat q^z i pole e de vi^te ppois indicat cu ctine in absen reru ptios sig^tarum si ppo pt ee f^a g^o ppo sci^a no pt ee f^a // Et i^a z r^o i cedebat a^x. pi^a z l^rat // Ez oz ctisi^re et no seq^z si^li^es oms sus p i m^z q stimo no ctingo at se h^re ctin^a ce a^t q q^o sen^ti fiat latz et // Et h^c oia videt m no pse // Si at loqm^r de scal^i pre sig^ta ul prebus sig^tis ptios q^ois si p q ul p q^bus ti q^ois supp^nt / sit de q^e ppoita se diuse opiniones vna e d'sig^atis int ee et ee^n^tiam / vides n. q noia et dipp^es sint ee^ncias reru q tn no sint res ee nec no ee nec het mlibo p^uciorum / ip^e at h^c opio res etna^r mane p suas ee^ncias si 2^m suas q^tes z q^uec ee no maneat / ee^ncie n. reru int dnt / acciut p gna^cioz et amittut p corrup^oz / dnt g^o q^a i q de reb^us pt ee scia 2^r vo^o q^m ad ee^n^cias a^o q^m ad ee / v^z q cu diffi^o no dicat n ee^n^cias et no ee p^ppetz scie res sol q^m ad ee^n^cias / et ita et e de scia demra^iua vbi pa^o q^ois pse ee^ncia de mrat de sbo suo p^ppis demrat^oz / z d'mra^to ticans q^oz si se tatit scie re q^m ad ee dnt g^o isti q sit res pt sci^les ita pt ctne si n. no pt sci^les q^m ad ee oz q q^m ad ee sint ctne z s^i^nt sci^les q^m ad ee^ncia solu no oz q sint ctne q^m ad ee // Ista opio no plac^z michi p^mo q no puto q eet ee^ncia rei sig^ta^m i ipa re pt aliaz q oz vidi e^o meth^ce // 2° q pictos v^r inside d'ire a^q re ee etna q no sit de^o // 3° q m v^r impli^re q dco q ee^ncia maneat et no ee q^ua^m ma^z e et cle lz ee // e^o q si ee^n manes susti^t ee et no ee no optebit a^oz pone m^a q i^a ee^n potit diffre ti^s mn^to et eios ti^s mu^tois cu ipa maneat ea // 4° v^r m q h^o n ee^n no e n n^l ab s^ctu hui^us nois q^cti ee / sit entitas h^us q^cti ens / et q ditas h^us q^cti q^d / et realitas hui^us q^cti res // Jo sic res d^r a^zne alba ita ipa d^r ee^ncia ee^t enti^te ens et q dite q^ul a^q et a^a mlta i q ue^ntia pt ad dna q ista opio z ptnseo eo q h^o e i pnti nego^o nimis pe^u // Egidi^us at sup h^o de gna^ce disting^t i p^r ee re s. i ca^is in suis ca^is et in effu sn in ee p ducto / d^t g^o q scia no heat de reb^us p suas ca^s no het de reb^us q^m ad sui ee i effu z q^m ad ee q h^t i suis ca^is p q ipe q^ncet res sci^les ee etnas p ee q heat i suis ca^is z no oz eas ee etnas p ee suo i effu // Ez n^c i^a opio plac^z m / p^o q no e vm q scia no heat de reb^us p ee suo in effu q^ct effus no sci^tc p suas ca^s / q^m ee q effus het i caus^a pnt disting^ur ab ee i effu no e ut puto n ee cap^s io no sciret n ce // Jt scio p h^r^s meth^ce q tomit^uum e song^o i nubibus q pluuia e a^q ogenlibus cadens / hec at no se va n q^m ad ee tomti et pluuie i effu // Jt res p ee q h^nt in ca^is d^r cu ab ee q h^z in effu no h^nt ee n i ps^o / g^o res no scie^r q^m ad sui ee actuale // Jt^z si res no eet sci^les solu p ee q heat i.

manetres ecde

at
t aia

sequit^r q no pt ul posset ee ul h^ri scia pfca de ei^s / si sufficientib^s

ca^is et ita ctne ul h^o ee^t p ee q h^z in ca^is suffi^b^s ul in caus^a no suffi^b^s / si no suffi^b^s ee^t et ee^nt ctne p ee in effu q pont ca^is suffi^b^s pont effus // Jt for^a et vna ca et p^nt ca i^o oz re sci^les 2^m i^stos ee etna p ee q h^t in ca forti q no pt ee n ca forti^s sit etna / et tn si ipa e etna effus e etn^us / i^a g^o opio defic^e v^r // Alij disting^nt int vle et sig^re no solu 2^m q^om z i re q^o i tm q dnt vle m re q^o n^c ee gnale n^c corp^le // Sig^ria at dnt gnalia et corrptilia / dnt g^o no solu de vlib^us z de sing^lib^us ee scie^z et i^a scia sn^lia dnt ee p^ppa lz eorum sing^ria sint corr^ptilia // Ez ego puto q vle no sit pt aliaz d'cu a sig^b^us ut ad pns ppo q^ua^o meth^ce / et si eet distic^tu / tn no eet ydea separata no poss^z manere oib^us ei^us sing^lib^us sit corrupt^s et tn notu e ut m v^r q si oms rose n^c ee^nt corrupte scia q n^a m eet ul si n^a mo sint tomita ul nlle stelle comate a^ut n^c eclypses sol ul lune tn medicus ad hunc no amitteret scie^z q h^t de eclyp^b^us i^o q^a d^co de vli et sing^ri p re si ofitet^r tn n^c ad ppom // Alij at ponetes vlia pnt d'ca se a sing^b^us no ee n popa^oz (?) e sit a^x^s et q m^or ut puto velle videt^r / dnt q sci^le pre q^o sic d^z ee etnu q pp sit a^q^ua res ul pp sint a^q res p q ul p q^bus pp ti q^ois sci^l supp^t / ad q no req^rit a^q ista^rum reru sci^lum ee p^ppetna z sufficit i d'dua eyde spei sibi succede p gna^cioz ita s. q ex^cta do de eq^s et asinis nuq^a sit vm d're ni^s equ^s e ni^s e asin^us // z ad h^o puto n^c i^d ee nc^cm q^m sit dcm fint scia no oz medicu amitte scie^z sua de ros si n^e sint et mo rose e^f recollige ro si vis // Credo g^o q res sci^les p q^bus ti q^ois supp^nt no oz ee p^ppetuas a^q^o p dco^rum mo^rum / z pole e eas sic ex toto ee corp^les q aliu sit vm d're q n^a ta^lis res e / v^g // Credem me va^z h^re scie^z de tomi^tis lz mo n^a ee^nt tomita / neq^z mi^us q si m demo^tu fint q oi^s 3^a ang^us h^z 3^es / e ph^i di^d do^oz no solu heo scie^z de 3^lis z de oibus ptit^s et fut^is / a^o se ce q si tria^s fiet nou^us 3^l^s h^rz 3^es n m reittet demra^o q e ab sirdu dice // Dico g^o q ph^i^s meth^ce^o heo scie^z de oib^us tomitis ptit^s et futis et pntib^s si a^q se pntia et si n^a se pntia tc heo scie^z de ptit^s et futis solu // Ez tc occurrit dubiu q^m scia req^rit ofor^te sn adeq^aco^z ad res sci^les q scia ocigit q sit ve q^ois et vitas ofistit meq^ce in t^e^s ad res i tllcas // Cu at res in tllcte no ent n^a e^t ad eas ad eq^co / q n. n^e e nlli ad eq^t^r / g^o de hijs q no se scia h^ri no pt // Ad hoc rndedu dnt a^q^. q si de reb^us ptotib^us si de no ptotib^us si g^o de impo^b^us opisce / otigit h^re scie^z q ad ppoes q de eis forri pnt p^ue v^r / ita s. q nuq^a pnt ee f^e / dicut g^o isti p^o q de hijs q no se ymo et n^c ee pnt / pnt forri ppoes p^ue v^r / Kathe^ce z tn ne^c^ne ut q vacuu n^c e et ita scie^z heo de vacuo ne^c^ria / ibi n. salua^r ad eq^co ista q ad vitate ppois req^rit / no n. oz q a^q res sit q sit eq^lis m t^us et hoc solu req^rit q ita sit a^ut no sit i re sic i t^us intelligit i re ee a^ut no ee / m t^us g^o e vn^us q i tc^o vacuu no ee q et ita i re vacuu no

de sing^b^us z

de rosa n^c astro^logia q^a h^t

q^m nesciri p ee
falsa

[illegible]

Utrum actio et passio sint contra[r]ia mutue distinguuntur [illegible]

[illegible]

arg. de hijs in h° loco. Cu° sint q(ue) p(ro)nt
actio p(er)tin(et) p(ri)ncipal(ite)r ad p(ru)dencia(m) (et) f(a)ctio ad arte(m)
(et) disting(uu)nt(ur) al(ite)r ars (et) p(ru)dencia no(n) disting(uu)nt(ur)
Sz demo p(ro)p(ter) q(uod) disting(uu)nt(ur) e dubiu(m) dicu(n)t n(on) multi
q(uod) f(a)ctio e q(ue) tra(n)sit i(n) m(ateria)m ext(er)iore(m) ut domificat(io)
fabricatio (et) actio q(ue) ma(net) i(n) agente (et) volitio in
t(e)rio. Sz i(st)a d(icta) multa (con)cludit dubio(rum). P(ri)mo q(uia)
o(mn)is op(er)atio p(er)tin(et) ad p(ru)dencia(m) cu(m) p(ru)dencia sit
r(ec)ta ra(ti)o op(er)ab(i)l(iu)m. V(er)u(m) diffi(cile) q(uia) e i(n) m(ateri)a co(mmun)is de
(cons)iliata r(ati)o(n)e s(cilicet) p(er) p(ru)dencia(m). (Ergo) o(mn)es op(er)ac(i)o(n)es v(ir)tu(tum)
s(un)t actio(n)es q(uia) t(ame)n multe tra(nse)unt i(n) exteriore(m) m(ateria)m
fortitudo na(m)q(ue) op(er)at(ur) c(ontr)a i(n)imicos t(em)p(er)a(nti)a c(ontr)a ci-
bos (et) pot(us) (et) mulieres, lib(er)alitas c(ir)ca pecunias
(et) magnifice(n)cia (con)sistit c(ir)ca mag(na) edificia, (et)
(ergo) multe actio(n)es tra(n)seu(n)t i(n) exteriore(m) m(ateria)m.
Ite(m) q(uia) ce(teris) artes op(er)ac(i)o(n)es d(ebe)r(en)t dici f(a)ctio(n)es
(et) no(n) actio(n)es, si ars (et) p(ru)de(nti)a disting(uu)nt(ur) p(ro)p(ter) hoc
q(uia) ars sit h(ab)it(us) f(a)ctiu(us) (et) p(ru)de(nti)a sit h(ab)it(us) actiu(us)
ut d(icit) a(rist)o(te)l(es), s(ed) multe op(er)ac(i)o(n)es i(m)ma(ne)ntes p(er)tin(ent)
ad artes velle n(on) (et) i(n)t(elligere) p(er)tin(ent) ad artes sic(ut)
ad p(ru)dencia(m), q(uia) p(ri)ma t(er)m(in)a (et) vo(cat) artes op(er)at(ivas)
sic(ut) (et) p(ru)dencia. Alij v(er)o dic(u)nt q(uod) a(rist)o(teles) p(ri)mo
ethy(corum) (et) i(n) p(ri)mo mag(n)o(rum) mo(r)aliu(m) dist(inguit)
duplices op(er)ac(i)o(n)es, has q(ui)d(em) q(ua)s alia(m) a(liqu)a(m)
sit p(ret)er v(su)s ut edificat(io) (et) (con)texio. Alias a(u)t(em)
q(ua)r(um) n(on) (est) ad a(liqu)a(m) op(us) p(ret)er op(er)a(tionem) ut visio i(n)
t(e)rio. Q(u)as (ergo) op(er)ac(i)o(n)es vocat a(ristotele)s p(ri)mo magnor(um)
moraliu(m) f(a)ctio(n)es c(ir)ca q(ua)s d(icitu)r ee ars, alias
a(u)t(em) vocat p(ro)p(ri)o no(m)i(n)e op(er)ac(i)o(n)es i(d est) actio(n)es c(ir)ca q(ua)s
d(icitu)r ee p(ru)den(ti)a. Et ita h(o)c e dubi(ta)b(i)le m(u)ltis. Re
p(ri)mo q(uia) i(st)a p(osi)tio i(n)cid(it) i(n) p(ro)p(ositione) q(uia) p(ate)t 9° meth(aphysi)ce p(er) a(ristotele)s
d(ictu)m. Op(er)ac(i)o(n)u(m) q(ua)ru(m) alia(m) e q(ue) fit p(ret)er v(su)m h(ominu)m
actu(um) i(n) f(a)cto (et) edificat(io) i(n) edificat(o) (et) (con)texio
i(n) (con)texto, q(ua)r(um) v(er)o no(n) e a(liqu)o(d) ad op(us) p(ret)er actio(n)i
i(n) ip(s)is exit actio ut visio i(n) vide(n)te (et) (s)peculat(io)
(et) (s)peculante. (Ergo) (con)t(ra) i(n)tencia(m) ad ducta(m) (con)t(ra) op(ini)o(n)e(m)
p(re)cede(n)te(m) p(ri)nt (et) ad duci (con)t(ra) i(st)a(m). Ite(m) a(ristotele)s p(ri)mo
mag(n)or(um) po(n)it tytharizare i(n)t(er) op(er)es q(ua)s no(n) e
a(d) a(liqu)a(m) op(us) (et) t(ame)n tythar(iza)re no(n) v(idetu)r ee s(cilicet) actio
s(ed) f(a)ctio cu(m) mag(is) videat(ur) p(er)tine(re) ad arte(m)
q(uam) ad p(ru)dencia(m) (et) no(n) e dubiu(m) q(uo)n(iam) multe s(un)t sint
c(ir)ca artes q(ue) op(er)ac(i)o(n)es n(on) ex(eunt) ma(teriam) ad a(liqu)a(m)
p(ri)ma(m) p(ro)ut a(ristotele)s sat(is) i(n)(nui)t i(n) p(ro)hemio ethy(corum)
(et) p(ro)p(ter) o(mn)es d(i)c(t)as ob(iec)tio(n)ib(u)s forte q(uod) op(er)ac(i)o(n)es
p(re)d(i)c(t)e no(n) s(un)t ex toto abi(ci)ende p(u)to n(on) si p(er)
actio (et) f(a)ctio s(un)t p(ra)cti(ca)le (et) f(a)cti(bi)le volu(m)us ob
i(st)e disting(u)e(r)e arte(m) (et) p(ru)dencia(m) q(uia) actio t(ame)n p(ri)n(cipalite)r
(et) p(ri)mo d(ebe)t dici ip(s)a el(e)ctio (et) i(n)t(e)l(l)ect(i)o (et) cog(n)itio s(ecundu)m
p(ra)cticu(m) o(mn)is op(er)a(tio) i(n)q(ua)m ab el(e)ctio(n)e s(ecundu)m 2(a)m el(e)ctio
p(ro)cedit d(icitu)r (et) actio. P(ro)p(ter) h(o)c n(am) a(ristotele)s d(icit) 6° meth(aphysi)ce
q(uod) ac(tio)n(u)m sciens p(ri)nci(pi)u(m) e q(uod) i(n) agente p(ro)hese(s)
i(d est) el(e)ctio, id(e)o n(on) agi(bi)le (et) eligi(bi)le, f(a)ctio a(u)t(em) p(ri)mo p(ri)n(cipalite)r
d(icitu)r op(er)a(tio) s(ecundu)m mot(um) exterior(em) q(uo) a(liqu)a(m) fit ex m(ateri)a
s(ecundu)m 2(a)m no(n) (et) p(ra)ctic(ab)ile f(a)ctio d(icitu)r o(mn)is op(er)a(tio) ad
h(uius)mo(d)i f(a)ctio(n)e(m) exteriore(m) fina(lite)r ordi(n)ata. H(o)c
a(u)t(em) r(ati)onab(ilite)r p(er)swadet(ur) p(ri)nt p(ri)mo q(uia) p(ro)p(ri)is sic p(ro)p(ri)e
su(m)pta ide(m) e q(uod) actio, l(icet) (com)(m)u(n)i(te)r (com)mu(n)it(er) accepta
extendat se ad f(a)ctio(n)e(m) q(ue) t(ame)n desc(ri)bes. Et ini-
(sis)t(it)i(s) d(icitu)r q(uod) p(ro)p(ri)is e 2(a)m el(e)ctio o(mn)is op(er)atio.
Et ide(m) v(idetu)r a(ristotele)s s(ecun)d(o) 2° pho(rum) ca(pitu)lo de for-
tuna ubi loq(ui)t(u)r q(uod) (ue) de actio(n)e (et) p(ro)xi(m)e dicens
fortuna (con)t(ra) (et) q(uia) a fortuna (con)ting(it) seu (con)tin-
git i(n) e(ade)m s(ecundu)m o(mn)o actu(m) i(d est) actio(n)e, unde n(ecess)e
c(ir)ca p(ra)ct(ica) ee for(tu)na(m) q(uia) (ue) q(u)ib(us) cu(m)q(ue) no(n) (con)tingit
age(re) neq(ue) a for(tu)na a(liqu)a(m) f(a)c(er)e (et) p(ro)p(ter) h(o)c neq(ue)
i(n)a(n)i(m)atu(m) n(u)ll(u)m neq(ue) i(n)fa(n)s neq(ue) bestia neq(ue) f(aci)t a for(tu)na

q(uonia)m no(n) h(abe)nt p(ro)hes(is). P(ate)t (ergo) q(uod) actio no(n) i(n)venit(ur) p(ro)p(ri)e
n(isi) i(n) agentib(us) p(ro)hes(is). Age(re) a(u)t(em) p(ro)hes(is)(i)o(n)e e age(re) s(ecundu)m
el(e)ctio(nem). Ite(m) i(st)e op(er)ac(i)o(n)es (pro)p(ri)e (con)s(is)tat arte(m) (et) p(ru)de(n)-
cia(m) s(ecundu)m q(ua)s atte(n)d(itu)r bo(n)itas art(is) (et) p(ru)den(ci)e, s(ed) bo(n)i-
tas artis atte(n)d(itu)r in b(e)n(e) se h(ab)endo f(a)ctio(n)e(m) ex-
teriore(m) (et) bo(n)itas p(ru)dencie i(n) b(e)n(e) se h(ab)endo op(er)a(tio)ne
(et) el(e)ctio(n)e i(n)teriore, ut a(ristotele)s 2° eth(icorum) ubi d(icit) a(ristotele)s
Adhuc a(u)t(em) neq(ue) sile e i(n) artib(us) (et) i(n) v(ir)tu-
tib(us) s(cilicet) mor(ali)b(us) q(ue) p(er) p(ru)dencia(m) r(egu)n(tu)r q(uia) no(n) i(n) artif(icia)li-
b(us) fiu(n)t b(e)n(e) h(abe)nt in eis, suff(icit) (ergo) h(o)c q(ua)l(ite)r h(abe)n(t)
f(ier)i q(uia) a(u)t(em) s(ecundu)m v(ir)tutes fiu(n)t n(on) si h(o)c q(ua)l(ite)r h(ab)eat
i(m)p(er)fectu(m) t(em)p(er)ate (et) op(er)ata s(un)t s(ed) q(u)i op(er)ans
q(ua)l(ite)r h(abe)t op(er)et(ur), p(ri)mu(m) q(uidem) 2(a)m sciens de(inde) si eli-
gens (et) p(ro)p(ter) (et) p(ro)p(ter) p(ro)p(ter) s(u)b(iun)dit q(uod) sole p(ro)p(ter) p(ro)p(ter)
ad v(ir)tutes elige(re) a(u)t(em) no(n) p(ro)p(ter). P(ro)p(ter) q(uod) (et) d(icitu)r e(t)
3° lib(ro) q(uod) el(e)ctio p(ro)p(ri)u(m) v(idetu)r ee v(ir)t(utis) (et) mag(is) el(e)ctio
2(a)m mores iudicare. V(idetu)r (ergo) q(uod) el(e)ctio i(n)t(e)l(l)ect(i)o (et)
op(er)atio exterior disting(u)it arte(m) (et) p(ru)dencia(m) p(ro)p(ter)
q(uod) h(oc) actio dic(itu)r p(ro)p(ri)e no(n) i(st)a v(er)a f(a)ctio. Sz (con)t(ra) i(st)u(m)
mo(dum) d(icen)di videt(ur) ee ob(iec)tio(n)es q(ue) (con)t(ra) mo(dum) p(ri)o-
res ad ducte fuerit. P(ri)mo q(uia) o(mn)es op(er)a-
tio(n)es p(er)tinentes ad p(ru)dencia(m) v(idetu)r d(ebe)ri actio(n)es
(et) t(ame)n multe op(er)ac(i)o(n)es exteriores p(er)tinent ad p(ru)-
dencia(m) ut n(ot)u(m) sint. 2° q(uia) op(er)ac(i)o(n)es p(er)tinentes
ad arte(m) deberet dici f(a)ctio(n)es (et) t(ame)n ad m(u)l-
tas artes p(er)tinet multe el(e)ctio(n)es. 3° q(uia) a(ristotele)s
p(ri)mo mag(n)or(um) mor(a)liu(m) tytharizare d(icit) ee op(er)a(tionem) in
t(er)i(o)r(em) i(d est) d(icitu)r p(ro)p(ri)o q(uia) h(ec) (con)cedit p(ro) actio (et) t(ame)n cy-
thare no(n) e el(e)ctio i(n)t(er)ior. Ite(m) si no(n) solu(m) e-
l(e)ctio s(ed) (et) op(er)a(tio) p(er) el(e)ctio(ne)m p(ro)cedens dicta actio, ut
domificat(io) q(uonia)m e f(a)ctio q(uonia)m dicet(ur) actio, ut (et) p(ro)p(ter)
tatio e(st) actio q(uonia)m ita q(uonia)m eligi(tu)r p(ro)p(ter) a(liqu)o(d) do-
mi(ni)c(a)re, sic fortit(er) bellare (et) libera(li)t(er) dare. Et s(imiliter)
q(uia) artes s(un)t s(ecundu)m fi(n)e(m) s(un)t s(ecundu)m (pro)p(ri)e (con)cent
s(ecundu)m actio(n)e, q(uod) no(n) (con)ceditur. Ad eu(n)de(m) i(n)st(antiam) q(uia) s(ecundu)m
e q(uod) o(mn)i h(abi)tu(m) i(n)t(e)l(lectua)li (con)t(ra) o(mn)is e op(er)a(tio) in t(ermin)is s(ecundu)m d(ic)unt
q(uia) no(n) o(mn)is op(er)atio i(n)t(e)r(ior) ordi(n)ata finali(te)r ad
d(iri)ge(n)du(m) ~~el(e)ctio ut el(e)ctio~~ sit in se bo(n)a (et) p(er)f(e)c(t)a
dici(tu)r f(a)ctio, f(a)ctio op(er)atio fi(n)a(lis) (et) p(er)tin(et) ad arte(m)
o(mn)is a(u)t(em) op(er)atio i(n)t(erior) ordi(n)ata fina(lite)r ad d(iri)ge(n)-
du(m) el(e)ctio(nem) ut el(e)ctio sit i(n) se bo(n)a (et) ho(nes)ta d(icitu)r actio
s(ecundu)m op(er)atio a(u)t(em) (et) p(er)tinet ad p(ru)dencia(m). Sz o(mn)is
op(er)atio i(n)t(erior) q(ue) n(on) ad d(iri)ge(n)du(m) op(er)ac(i)o(n)e(m) ext(er)-
iore(m) fina(lite)r ordi(n)at(ur) ut ad m(ateri)a(m) a(liqu)a(m) op(er)is ho(min)is
ordi(n)at(ur) fina(lite)r ut solu(m) ordi(n)at(ur) fina(lite)r ad ulterio-
re(m) i(n)t(er)i(or)e op(er)a(tionem) p(ro)p(ter) (con)se(quen)s s(ecundu)m op(us) s(e)c(un)da (et) p(er)tinet
ad h(ab)itus (con)se(quen)tes, sc(ienti)as t(ame)n q(uia) op(er)a(tio) i(n)t(erior) do-
mi(ficatio) d(iri)ges el(e)ctio(nem) lig(n)or(um) (et) lapidu(m) ad h(o)c
q(uod) do(mu)s sit in se stabilis f(or)ma (et) pulchra
no(n) p(er)tin(et) ut sic ad p(ru)dencia(m) s(ecundu)m h(oc) (et) h(uius)mo(d)i
el(e)ctio s(ed) ad arte(m) do(mi)ficat(iv)a(m), eo q(uod) h(o)c o(mn)ia re-
d(u)cu(n)t(ur) fina(lite)r i(n) f(a)ctio(n)e(m) exteriore(m), (et) ita h(uius)mo(d)i
op(er)a(tio) (et) el(e)ctio no(n) dicet(ur) actio(n)es s(ed) f(a)ctio(n)es
s(ecundu)m fi(n)e(m) op(er)ac(i)o(n)es. Sz tu d(icis) (ergo) no(n) o(mn)es el(e)c-
tio(n)es d(ebe)nt dici actio(n)es n(on) o(mn)es p(er)tin(ent) ad p(ru)dencia(m)
q(uia) v(idetu)r (con)t(r)a(r)ia p(re)d(ic)tis. D(icen)d(u)m e q(uod) el(e)ctio p(ro)p(ri)e
loq(ue)ndo no(n) e ip(s)i(us) finis s(ed) ~~ad eor(um) (et) eor(um)~~
q(ue) ad fine(m), f(in)is t(ame)n ut in 3° d(ict)u(m) fuit s(ed) ip(s)i(us)
finis e no(n) t(ame)n ita q(uod) finis s(ecundu)m q(uod) h(abe)t r(ati)o(nem) finis
e no(n) (et) ordi(n)ata ad fine(m) s(ecundu)m eligi(bi)lia p(ro)p(ter) volitu(m)
fine(m). Dup(le)x a(u)t(em) e f(in)is ut i(n) p(ri)ma q(ue) d(ict)a(m) fuit
s(cilicet) v(er)us v(e)l q(u)i e (com)m(un)is (et) ulti(mu)s finis o(mn)i(u)m o-
p(er)a(tio)nu(m) h(u)ma(n)or(um) et e b(onu)m felic(itas). Alius e f(in)is
p(ro)p(ri)(u)s a(liqu)ar(um) op(er)ac(i)o(nu)m (et) i(n) ulteriore(m) fi(n)e(m) ordi(n)at(us)
ut do(mu)s a(ut) l(e)ctus, finis a(u)t(em) (com)m(un)is (et) ulti(mu)s q(ui)
e simp(licite)r (et) 2(a)m se bo(nu)s (et) opti(mu)s i(d est) e simp(licite)r no(ta)b(i)l(is) (et) ita

pa(ssio)

(pro)fect(us)

artib(us)

at
v(e)l

op(er)ac(i)o(n)e(m) q(ue) ut ip(s)a op(er)ata

l(e)ctus

oe agile in ip e sipr agile p q ordi i ip ip
q & volito 19 finis & electo 1o; g ipi9 dde
st volito sipr & elco sipr & tlis electo ip pc
tat ad pdetia. & pden sipr s statui vltz
& gnez fine totis huane vite ut p9 dicet
sz finis pti q ars sibi statuit ut do9 a
lcus cu no sit simpr & p se bo9 sz qtigit ipo
male uti no e sipr & 2m se ipm volit & sipr
ea q ad tlez fine ordiant st sipr elia
q ad tlez fine ordi. Non n. st elile ad
tlez domu fma & pulchra g eligile q pole
e q tlez domu fate fma & pulchra e val
de mam ip tu mcidetes ut si latrones
dcat ea m hitac & p9 electo tlin ip tlez
fine no e dada electo sipr. Dico g q electo
sipli ip dnda e acto sipr & ptinz ad pde
tia sipr. Electo at ad fine statutu ptire
ut ad dom ul lem fatiedu no e acto sipr
nc ptinz ad pdetia sipr sz ad pdetia sz q
p q dici9 a q no pdente ho sz pdete do
fite ul pdente nauta / tles g pdetes s
q st sipr q artes sit infra mag videbi
io & sz tles artes pnt dici artes 2m q
tn simpr de st fstes. Vlti9 ut de om e
lcte videas ad q hitu ptet. Sciedu e
q ars & pdetia hz hitus sibi ottos sit n. ars
e hitu cu va roe fatiu9 ita hitu sot q aps
vot athenya e hitus cu roe fa fatiu9 & sit
pdetia e hitu cu va roe acti9 ita hitu sibi
o q pom9 vore astutia e hitu cu fa roe
acto. Sic at astutus athenya fe indicat
i roci do ita p appetitu i epte & distorte eligit
ad fine s statutu sz dnt q athea statuit
sibi fine spale ut dom & lem qadi ars
astuta at statuit sibi fine gnez totis hne vite
s. huez fel te sit & pden & dco astutia sibi
statuit fine ipa feli te no qtuig mo sz q d
cepta sb ei9 vli roe puta p q vita opti
delcama & pse suffima sz pse decipit in
indicado q sit ia res q sit optia & ip q
mlti edetes ista re ee hores & dictias &
delcates corpales stati volut tlia taq
fines gnes totis vite sue & ita fiut astuti
extoto & i no pdetes ip fle sibi statue
fine apno & fiut valde mali q at ve in
dicat q sit 1a res q e opti delcama & suffi
tima tles statuit sibi re 1a taq ad gnez
fine vite sue ad q mtitr suas dirigere
opattes qi aln in ptioib9 roci do desiciat
fiut 2m ho astuti no tn extoto sz pmag
pte sz no pfte dte fint pdetes & boi hores
nuq n. pttare e valde diffile ip ho g bn
gcludebat p aps p9 ethoz logs deth fine
om huaoz opa g ad fine ggo ei9 mag
hti i cmtu. Hijs vis videdu e ad dubites
pus ad ductas. Ad pa dd q no e in
gens ide ptine ad arte & pdetia p a
& alia ro & p9 ide agile & fcile ul acto
& fcto dos n. e fcibil put i tedit adires
ex opales & dosfio e fcto sz dom9 e actis
sq ordiat i huana felite & ita dosfio e
acto un pole e ut ide ho eade domu & sil
opet & 2m arte 2m q pt ea face fma
& stabile & pulchm & 2m pdetia s q or
diat ea i optimu fine & pole e q apet ea
2m arte & s astutia & si dosficator fudat
domu forte ip malu fine & pole e ut opet

ea 2m pdetia & s arte & p athenya & alu
2m astutia & athenya ut si tarcs arte do
sitaria faciat ip casu gtigere qle potit hi
tatim ordinas id ad bonu fine ul ad ma
lu. Et pide cu pdeis q sit ddm ad du
boz. Ad 3m ddm q aps pont i po mag
morliu exorci 2m exigetia puis dcoz exi
n. loco no solu dz capi q acto ppa & pnr
dca e opato i manes & ani9 ex no sit a q
altm pt opoz q sit pse ti9 in tui 19 opatois
eflao n. e tlis opato sz no gtuie s. q ois
tlis opato sit acto put acto ptat ad pde
tia tu visio ul audico ul vlr oms eqto sit
tlis opato. Dz & exio loco capi q ois op
acto ani9 ex sit ad a q pt opaq qe i tre
s. pse ti9 i9e fcto sz nc ob ho ddm q sola tlis
opato sit fcto put fcto ptat arte q pde
tia qm & cythare & cantare & eqtare ptz
ad arte sit dosfire ul fabricae q at aps
ex fiat de cythare ddm e q pho no ite
debat aps de actoe put acto ptat pdetia
tia q sihdo stati satis fint declata ul di
tas q no pom ut va smcoiui e q ip tlia
dca aps enstti9 & mlti alij dixit artes
i fctinas & activas vontes ias activas ex q
opatoib9 pueit ex ad opatu pt opatoz
ut ars fabril ul dosficatia. Illas at vo
tat activas ex q opatoib9 nm p vet ex op
atu pt vsu si opaq ut ars eqtadi & cy
thari di & sigs vlt ita dice placz in qz
noia ptr aplm tn sit ddo ars & pden
no distigiient vlr pee hitu fctiu & hi
tu actiu q tn i te debat aps in ho lo q q
dicat denoib9 ex ea q pdca i te si volu9
pdetia ab arte pfte distigre. Ad 3m
duboz ia dcm e q no e in gens ee dosfio
q ipe e fcto & ptat ad arte spectare & ad
pdetia p alia ro & posse dici acto si no pnr
tn 2m attbut9 despee at ddm q ipa no e
ipe acto s. put acto ptat pdetia nc ptat
tat ad pdetia taq actis pdencia tn gdi
delz q ipa ptipiat ad pdetia sit obm
elile p pdetia ul sit finis volit g an9
pden ptipit elige q ad spe q ordi speri
g no e actis pdentie sz sapietie ul hitu a
ani9 spem. Ez velle speri ul elire g ipi9
speri e actis pdecie speri n. qe actis sapie
gcedit actu pdentie sit finis ea q ad fi
ne ip q dc aps 6o hui9 q pden pcit sapie
gra sz no illi pt tn gcedi q pfecto dr acto
p attbut q ordie ht ad acto q e actis p
dette sit ei9 obm ul ei9 finis & pnm. Ad
roes pncipales ddm e q pa & 2a & forte oms
alie pcedut de arte & fcte simpr gnr
Sic n. pmissae capiut taq syno sit dcm
fuit & si 3a ro ad tagat tn ei9 solo p3
satis ex dictis &c. Requerit 8uo &c

Utru ars sit virtus q no

q 1o hui9 dr q vtes no st pa & nc p fc
9a methe dc aps artes ee pos dc n. a q
pos nob ee acqsitas disciplinatu s. artes
io &c. Et ulle vtutes debet phiberi cu
vtus hnte pfitiat & op9 ei9 bn reddat
sz aq artes phibet. Et ois vtes ani9 vti
q sint vte & i bn hns pfitit & op9 ei9 bn

bn reddit 2o hnig; sz ars no reddit opus
bn sz bonu/ dorfic n parte domificia facit
domu in se bona et fmata qn tn aln ul ma
le agit qr ad malu fine/ dcm n. fuit in
qoe ptc qr aln gtingit eude fi effuum
parte et 2m pden q. 4 // yt vtus ois
e p q ho d' bo ho ut pz 2o hnig/ sz ho no
dici 2m arte bonus ho qr mlti artices sz
valde mali hoies // yt vtus no e vtus
qr sit predet infimtu/ sz ars e vtus ut
d apl 10 // 2m wlt apl dda sz duo ad
qo breint po qr ois ars e vty q // 2o qr n
ars e vtus hois sz qr ho // pa 9o p sit vty
diffine ul descptie e q hnte pficit et op9
ei9 bonu reddit/ sz ois ars e hnigdi p
qr hns arte pz e in t fug9 qr i q e fu
ius/ se dupx. s. intius et extius // intius est
roti et iuditiu desfb9 ei9 opis bo
tas e vitas et ad q tn ars dec me fu
iu/ op9 at extius admetiori ope natu est
rri io et ei9 bottas nata e ortu hre ad
bonitte opis intioris/ p qr ez vlr qr ars red
dit opus i te bonu et bn se hens // yt vty
attec 2m maxi et opti opy in qr po pt s.
n. maxi et optim in qr pt i t. fug9 e vm
dice c fulia et ad ho ars d'c in tem q. 4
// 2a 9o p sit // ylla no e vtus hois q no
reddit hoiez bonu hasipr ut pz 2o hnig
sz ars no reddit ho sipr bonu hoiez qr
mlti sz docti artices et expti q sz mali
hoies pn inepti et iusti n imp qr p ar
te dorfi ria et p m arts exigetia pt domus
ise fi bona fmia et pulchra p malu
fine sic p bonu et ita male hna mali
Ita vtus hois attez 2m maxi op9 et opti
i qr ho pt/ sz op9 optim in qr ho pt no e c
fulia c q e ars ul c agilia ul c specula
tua c obm nobili9 debet ee op9 nobi
li9 et meli9 i // yt vtus alicui9 no debz
attedi fm ei9 pte infiore et viliorez sz
ul 2m totu ul 2m pte nobiliore ul excelleco
re aq totu maxie natu e nonimi/ sz i tes
fug9 e ps infior q sit in t. at. ul specli9
io // Dica q. qr sing9 ptib9 ul potijs
i hoie hntib9 ac. et a. s opaciones att bn
ede sz a. et a. vtutes spe deciantes eas
ad optia opa in q pnt/ At n. e vtus oc
a' vty mani9 sz n a vty pts ul po. pt debz
dici vty totius sim n vty pts sit po p me
si tn totu no heat pom distictu a potijs
sing is ptiu/ ic no e i hens vtc ptis p me
toti simpr attribue qr sit apl 9o/ quadmi
initas pnimim maxe ee vi sit et ho et ois
alia ogregato/ qo q ho po erit vty no hoiez
qr ho sz in t. s fuiu mor ne ad obm i9 arts
ut ars dorfi ria i t. dorfine et ijs // ad roes
qo ddme/ ad pz ddme qr vty n e po n pao
alle sze diffio et hty po decias pom ad
optim ei9 op9 qmqz tn vtim large noie
po expededo ipm ad hty ul dispoes vel
pop et ita artes et oms vtes pnt dici po
sic n. d' apl po retho ce qr vty e po acqua
bop et saluata et po bnfaina mltop et
// Vl ddm qr tn vtes et malicie sint decia
ces pop ad ota se hncm/ ars d' vtis qr
d'c in t. m fuiu ad ve iudicadu c fulia

sz in ordine ad op9 extius ars se ht ad ota qm
sit parte medicine medicus pt salutae sic
poz intfice io artes ut sic von po. et i digz
ad simpr bn opandu alia vtute deciate
eas viz pdecia a' morli vtute io bn dc apl
qpeat vtus // ad az ddm qr ne artes pfi
bet ea roe q sc vtes s. deciantes i t. m
ad vm iuditiu/ sz ea roe q psim ei9 uti
male qo ad opaces extiores pmaz ma
licia noceis armem semissa // No q p
se phibet sz p maz malitia ne eis ar
mem semissia n e i iusta hns arma
// ad az ddme qr ars reddit op9 i ei9 i t.
fuiu bn se hns/ sz no d' pfte op9 extius
nec ipm aptu ad simpr bn se hre sz ad
ho i digz vte ut dcm e // a Aro bn pbat
qr ars no sit vtus hois 2m qr ho // ad vl
tiaz ddme ars no e vty inqrm ipa e vty
s. i q det i t. m ad vm iuditiu/ sz bn i digz
vtute qo ad op9 extius ad ho qr ordiet in
bonu fine qr sit eat o. to. et mag hebat
sic dcm fuit po q v. s vt Quenr 9o

Vtrum prudencia sit vtus

mtalis qr no qr hitus in t. les videt posse
amti p obliuio/ sz pdencie no e obliuio ut
d' apl i // yt vtutes morales distiguir
q in tales 2o hnig/ sz pdencia vi ee vtus
moral auctte sece q sil deciant d' pden
cu tpacia fortine et iusticia eaqz pdecia
eet vty moral sic et a. // et qs qr vi q
ad mortle no ptz pntr dec de vtutib9 nisi
demoalib9 et qr si de aijs d'c ho e i tecte
2ria pc sit 2m qen. et drez vtutu mora
liu ad a. s vtutes i notescit nob vtutes
morales/ sz oms mortes dep pden pnz de
ciat q pdecia e vty mor. // yt apl vo
les onde q suscipio suspio et opno no sint
vtutes ad ducit i medm qr suspicoe et
opice qtinr fm dice s. p i vniu te ctu e
19 q. z ez de legi latorib9 q 2m pden.
leges fre pnr et tn leges aln fiut vlr
vbi no e p ple rte dre v. sit d' apl 4o
hnig x et itm hitu iudice de hijs q latet
qtinc fm dre/ pdeciaqe c sing ria et qtin a
ut d' in ho 6o/ qreat at qr no oia sig ria
c q ipa iudicat sz in pncia pp9 ut si p a
roci e deirmici i vadetib9 no oz i imi
cos ee pntes/ sz qtigecia tn sint q spm
latet vtru sint a' no sint // Br a. d' apl
et qmor qr sing ria cu recedut a ps pnt
tempi io remacbit ee tta qs sz certa
tm q // yt et opno et suspicio no sz vtes
ut d' apl sz pden sepe no cuscedit opices
et suspices qr pz qr mist iudex i m sz iudi
n pus deciatu p p et qclusit/ qmz tn iu
dex ad iudicij deciacoz nllas ht no pba
biles sii suspicales qrectas sola opicez
ul suspicacoz gnantes i // Dm d' apl
h' et i pmo mag p morliu/ ddm qr hity p
den e hitus i tlctualis // 2a qr ipa e vty
// pm pz qr p pden q ad q noie ul in
tlligi9 ad q hitu deciante eaz ad vm
ddm c agilia et vm dice spectat ad i t. m no
ad appetu sii a az a pom i // 2a q. p qr

omnes habitus dicuntur per ordinem ad opus optimum est virtus perfecte
virtus enim attenditur secundum maximum in quod potest ut dicitur primo celi
et mundi et 2o phisicorum quod virtus est dispositio perfecti
ad optimum opus sed quia ars potest esse in mente sine perfecto
activis et prudencia dicit ipsum ad optimum opus scilicet ad
recte rationis et virtutem moralem de agibilibus patet quod potius
prudencia est virtus etc. // propter solum primum rationis sciendum
quod ex hoc oblivio cadit quandoque in tales habitus contingit
tamen quod tales habitus non sepe transeunt in actus
operis. Geometer enim non obliviscitur geometriam si sepe
pre cetera geometria perfecte potest autem esse ut homines aliqui
frequenter saltem vel aliqua arte non sepe operantur et ideo
vel geometer vel doctor potest esse ut fiat mercator
et totum opus domorum vel geometrie continue relinquit propter
quod facere accidit in hiis oblivio sed prudencia connexa
est virtutibus moralibus connexe sic dicet et est cir-
ca ea circa que omnium moralium virtutum propter quod necesse est
prudentem operari continue 2m prudencia per totam vitam nisi
forte prohibeatur in fine tollente usum rationis.
Assunt enim nobis semper obiecta prudencie et virtutum non est autem
possibile virtuosos non operari bene quandoque vel si posset
non esset virtuosus; hec enim est ratio ipsa virtutis quod ipsa
operatur quod et quando et quomodo et ceteris circumstanciis. patet ergo
quod prudencie non est oblivio non ex eo quod non sit
habitus intellectus sed ex eo quod necesse est prudentem continue
operari. hec enim causa dicit Aristoteles primo huius de per-
manencia virtutum et super operacionum etc. Sunt enim ut
dicit permanentiores disciplinis et scientiis horum autem permaxe
et maxime continue vivunt in ipsum beatos. hec enim assimilat
esse causa que est non fieri circa ipsam oblivionem. // Ad
2am ratio dicendum est quod prudencia non est virtus moralis. per
intellectuales contra morales distinguuntur sed habet propter con-
nexionem quam moralibus necesse connexa est et habet
moralem dictam quod dirigit omnes morales et finis
operacionibus non enim inclinant virtutes morales nisi in id
quod prudencia dictatum est. propter quod de prudencia dicitur maxime
pertinere ad morales. // Ad 3am ratio dicendum eustratius dupliciter
assignare nititur et quod sed ars et prudencia connexa decadat
... a vero propter obiectorum contingenciam veritatem tamen ut
in pluribus vim dicuntur iudicium habitus veriditos reponit et sed
ista solutio non videtur sufficere cum tamen opinio consistit esse
habitus veridicus et esse potentia virtus quod ut in plu-
ribus optima vim dicitis etc. est ista solo videtur concedere
quod prudencia quandoque contingat secundum dictum quod Aristoteles negare
videtur. Si virtutibus quibus vim dicitis et numquam me-
timur circa non contingencia vel et contingencia aliquando habere
scientia et prudentia est vel sapientia et intellectus etc. alia
solo est quod ars et prudencia quaudoque est esse secundum habitus
veridici quia autem dicitur alii forte non est ex eis sed ex
instabilitate contingencium quod versantur; dicendum enim quod prudens
propter racione et vere racionis excedit autem et finis in multo minus
quod ponit Aristoteles non ut ipse forte dicit secundum substantiam
ipsius communis non quod ipse vituperaverit consimiliter me
non potius est sed laudaverit quod cum bene racionis
est ars quare et prudencia habitus 2m se ipsos veridici sunt
autem consequentes quandoque non habitum est sed instabilitatem
contingentium sic autem non est de opinione sibi enim 2m se ipsam
non competit obiectum que ut ipsa quandoque forte dicat quod
exhortetur quod sepe frequenter habemus opiniones circa ipso [?]
aliter se habere et cetera dicendum. // est autem solo dicitur pt
quod virtus potentie attenditur 2m optimum opus in quod prudencia
potest non simpliciter sed sed exigencia obiecti et circum-
stanciarum incidencium non enim attenditur oculi virtus in
discernendo perfecte colores in obscuro ymmo quandoque
maior esset virtus oculi qui posset in obscuro perfecte
esse [~~cor~~] colores quod consiste quod oculi qui colores
distinguerent in lucido. // Similiter non oportet dicere

quod maior virtute non producat rem quod non sit
ymmo contingere potest quod maior sit virtus in non pro-
ducendo monstrum etc. Sed tamen rem producere non
potest quod ab contrariorum in prestatur attenditur ergo virtus
nec in faciendo perfectum sed in faciendo defectum quando me-
lius est cum hiis contingentibus attenditur sic ergo neque virtus
actiuus in non attenditur in per iudicando vere quod sit
peius quam melius simpliciter etc. Sed in vere iudicando
quod sit peius quam melius sed quod est potest esse supra in nostra
et sufficientes hiis que contingere est in nostra potestate etc. Sed
ergo quando in vera prudenciali racione alii recedit
a vero propter invincibilem aliquorum in facto consistencium
ignoranciam etc. hoc non obstat quin prudens sit virtus
activa in mente. // Et propter hoc et in ultimam racionem
illorum namque causa quod de agibilibus non possumus firmitatem
habere nisi quando propter plures quam suspicaciones quantitas
sola in nobis suppositiones vel opiniones causantes
in prudens scilicet notitia concludens hoc autem est esse a
gendum vel fugiendum racione in genere alii rectas so-
la opinio vel suspicacionum causantes patet ad virtutem
activam in mente etc. Sed circa ea de quibus est in potestate
mentis forma est falli lice habere noticiam determinatam
opinio vel aliam quandoque habitum quod quandoque dicitur forte
non esse virtus in intellectus sed solum scientia intellectus
vel sapiencia et cetera. Queritur 10 ut patet

Utrum prudencia sit ab arte distincta

arte distincta quod non quia ille virtutes sunt eidem que sunt circa
idem obiectum et propter eundem finem habitus enim operantes maxime
spericuntur videtur ex obiecto et fine sed est de arte et prude-
ncia quia circa idem operatur in bello fortis enim qui propter pru-
dencia operatur et miles qui per arte et propter eundem
finem quod propter victoriam // est dicit Aristoteles videtur autem pru-
dentis esse bene posse consiliari circa ipsa bona et conferencia
non 2m partem puta qualia ad sanitatem et fortitudines
sed ad bene vivendum totum // Ex quo videtur sequi posse bene
consiliari 2m partem pertinet ad partem prudencie sed non
ad totam prudenciam quia ille non possit bene consiliari
universaliter qui non potest bene consiliari ad quamlibet partem sed con-
stat quod militaris artium est bene consiliari per partem
ut artis militaris de hiis que ad bellum spectant
ad victoriam obtinendam et navigatoris de hiis
que ad navigium etc. ergo tales artes sunt partes
prudencie. // Oppositum ponit Aristoteles et probat quod prudencia
et ars sunt distincta obiecta versantur sed hoc quia ars
ipsa vero circa factibile nunc idem sunt nec sibi invice continen-
tur nec enim actio factio nec factio actio est ut dicit Aristoteles
dicendum est quod prudencia et ars totaliter distinguuntur sic
quod nec prudencia est pars artis neque aliqua ars est pars
prudencie. ipsarum autem differencie multiplices assignantur. una
est ex parte obiectorum quoniam enim circa idem obiectum in-
veniuntur ars aliqua et prudencia operentur tamen circa obiecta
formalia propter distinguuntur. // est enim obiectum artis factibile
2m quod factibile obiectum autem prudencie est actibile 2m quod
actibile sed enim eadem res sit actibilis et factibilis tamen hoc

quod 2m factio que est motus transiens in exteriorem materiam quo
domus corporalis producitur ipsa autem est actibilis per actionem
que est interior electio faciendi domum propter honestum finem
quam habere et permanet in operante vel homine. // Ex hoc autem
dicitur secunda ratio quod ars est directiva factionis ut
recta facta sit in se bona et perfecta prudencia autem est directi-
va actionis scilicet electionis interioris ut sit meritoria
honestorum et ad honestum finem // sed et 3a dicitur ex parte finis
finis enim prudencie est honestum finis autem artis se
utile omne autem quod arte fit non est propter se ipsum

8 8

Marginal notes: a opti/ sz; moralium virtutum circa quam operatur prudencia etc.; moral.; nt.; potencia; re-; et omni que ag-; intm; mostratia; vm; quia ars ... sed ipsa ... prius dominus ... factum

fine s3 alti9 & h° e q d ap° faciens q n
altm finis actois no p n e in expetita
finia. Ex h° itm se e dra q pont ap°
q ars q e vt9 pdencie at no e ars n no
respicit fine sin ipi9 pte qsitu no vtute
vltori i dige9 ordiate arti debitu fi
ne & i° vtus e pden at fine respicit qsi
tu sin g ho n e q sua vi nos trahit & sua
dignite nos allicit ut d Tuli9 se & hac q
dra q pdecia ntio e conexa vtutib9 mora
lib9 ars at no comis n pbat p9 ro grece
dece dnari pt ss ue nl & toti appe tn
no e pole dnm p bn sbditu dige si sb
dit9 fint rebell & mal9 ymo malia appe
e i nata corpe ro. Sic at dem fint &
p9ea mag dicet puitit n malia ut d
ap° q pbonu pti inte e vitas qfesse s
lns appe rto. Et si qras q malicia
no corp arte sic & pdecia. Dicime q
malia appe e in h° q statuit sibi fine
spe q i fine statutu tedit pmet pden
at e q ho & spe stat ars at n. Ex
qb9 e se dra q pont ap° q i arte qde
voles pctas e eligior ti pdecia a mi9
pctans n voles pctat p malia volut
tu q ars stat pt pden at no eg at ars
actat depto i volu vio. Si n pctat & no
gopte volu vr se q pctat ex defctu art
pden vo dem vo vio excusat pnu n m
q defitit ex defctu volu s3 bn defice
pt pp i vmcile a an9 tu i sto qsistetn
ignorancia. Et & a dra q pp opandu p p
deciam dcame no at pp sit ars doc3 pde
n pp itedit ho q e simp bonu ars at
no s3 itedit re q possim9 vti & ad bonu
& ad malu. Si g° velit tyran9 trim
qsonie ad i pugnadu ppl̄m i iuste i no
cete no e ide faciedu s3 abi° ope fugie
du nl si latomi ad h° faciedu cogant
tn puit eis e pole faciedu e id debile
at pigtant & tardet9 opm ars docet
& ob h° & dem fint q art e vtus pden
at no. 3° dra e q artes spales ples
st no hntes ad i vite qnexione ymo nlla
e ars vna omib omni fcu. ars n dol
pfce hori pt absq arte coriatoria. Et e9
s3 vna oz ee sola qnex pdecia omi a
gilu ut vr infra. Dra q e q a & a pte
eae psitiut ars & pdentia h q minom
atua ad vo stiua hijs g° visis ad p
rndendu e sic p visis fint q ars n st
ide sbm for supetu n ht eude pn fine
miles n pte milicie i tedit final
victoriam & opat e ad ea i bello p q ipa fit
e exterior stite & no tat ad q vltiore
fine ordiet an ad bonu an ad malu
Eode n mo militaz p tyrano & q a ty
ranu forte n no i tedit finar victom
s3 pace nl salute pp h nl alq tle p bo
& ho. Dn nc vnq bellaz p tyrano n3
ad impugnad9 i nocetes pp n statuit sibi
fine bonu & intu in ipm q pt p honest
tiora me pverre. Ad a3 dime q vnq
e huic vite finis vlti9 & pnti in q tu
fuint ordite os hae opatoes nl ppinq
nl remote ipe erut bone & si no sit dem
fuit in pmo libro. Qm nt est bonu n

pp cas finales ut d cm or 2° meth ce. Ille
g° finis qdam vnit qplectit ome hnanu
bonu. Cu g° oia hois opa p q ht alq bont
simp ordiet ad i fine mani e q q bn
pt qsi i ad i fine ibi bn pt qsiliari de
hijs q qferunt hore ad bn vive totu. Talis
at e pdes q pdens e fine bonu sibi sta
tuie nt ae e simp bonu n i e finis vltiat9
nl q q q a i q ordiat ad ipm. Sic dem e
p3 g° q pnu e bn posse qsi i ad bn vive
totu. S3 qm d q ad h° se q ad ipm p
tet bn posse qsi p q g pte. Dime q
ho e vin p q qg p9 m i vlti fine reduc
Si tn qg p9 qsidet p se absq ei9 reduc
coe i bonu fine tc posse bn qsiliari ad tale
pte no oz ee pdentie s3 pt ee arti sic
dem fuit navigator e bn bn posse qsire
q° potiu9 tnsire in corp & ditiar pic
bn pdet at e posse bn qsi vtu sit simp
bonu & ho tnsie mae & p q me pole sit
hoc posse fi. P3 g° q a pitat ad arte &
pdecia posse qsiliare bene 2m pte pp q
ro no cocludit & c Dnent n° & c

Utrum intellectus sit virtus

q no q e vna po aie & vtus no e pa nt
po ut d 2° ething & si dicat q ibi equiot
dem t q m te aln ca p po i t aln ph
tu pn p se notor & indemrab po g
mo no e vtus s3 2°. Don q po p se deti
ata e suffnt ad actm no i diget hitu p
superaddito r ething actu9 s3 po m te e p se
detiata suffir ad dd9 vm tc pma pnti
i tm q tc ea metiri no pt ut p3 e° meth ce
& 2° ut d phs in fotb9 q9 deliq. Et tc
diffi le e oib ars & vt9 2° ething. S3 vm
dre tc pn no e diffi le tu sint p se no
g° mte q° ditg vm tc pncia no e vtus.
Et na vt9 i est nob ana 2° ething s3 int q°
vm d tia tc pn i nat9 e nob ana 2°
ething & cm or 2° meth ce d q pn fint nob
nalr qgnita & p° phor q i nata e nob
via a notioribus nob ne i notiora. Hc at
via no a vr ee q nob i nata e q hit9
pnor. Et vtus oib & tc i° tc q qting
dige & errare ad h° no p vtus ne po
erret tc obm suu. Si g° no poss3 errare
no indiget vtute s3 tc p pncia no qtigit
errare ro & Dm d ap°. Dicedu q de
mratois oz ee alq pncia indemrabilia q
tn oz ee scita & edita mag q qcles de
mrao ut dem e p° posterior & no opt3
dice sic alq dicit q tia pncia q simp
i demrabilia st sint tm vnu nl duo nl pau
ca. s. ista q ponta st in e° meth ce ymo tot
oz ee pn indemrabilia nl pla q st qcles de
mrales to r salte q vna no de p a q st p3
no demret oz & q lz demra a ee p duas
pmissas eede at pmisse ea de in st q°
i mete n forte fuint tnsporte. Si at
fuint tnsporte tc qcles erut solu distincte
dntes sic pp qutens & qusa pmisse g° de
mrantes a nl erut abe eede pmissis
demrantib9 b nl ambe duise nl vna ea
de & a duisa si abe sint eede tc e eade
q° a & b q e q positu. Si at ambe fint

diuise vel alia eaz tamen hec q a et b demra
bunt per priorum premissa vel saltem per premissas
adiuncte diuisas q si sint in demra. Hec
ppositio s. q decens diuers conueniunt i demra lia
pa eorum ac ta. Si ac sint demrales pce
det de demratoribus eaz sit plus et hebi
mentum. Pro quo p° vide qlis fiat nobis no
ta i demralia pa, 2° videbit an unum
eodem ponendo sit huius in te. d. ab mea
po. 3° videbit an ista sinis sit vbi
ppm ad primum sciendum q loco large de de
mracione prout demras extedit se ad pncipa
pales et actiu rona qbus concludimus hoc
singre faciendum a psequendum vel fugiendum et
meo loco vel i ipso et nunc vel tunc pna et demra
i demralia non solum sunt vlia sed et singria non
n. e pole expimisse vlibus qz singrem ex
premissis sylo cs concludere. Sed n. scio q ois
ho e n no concluda q ho demratum sit nle
n sine q ho demratum e ho sicut q dr primo
huius q rees de hijs sunt et ex hijs actibus
huiainis singribus eontibus actus n. et opationes
sunt tamen singria ut dr phe methe. Et gr
pncipiorum in demrabilium q singria q vlia signa
ac sunt no sunt nobis a sensu et meoria et ex
pim ut gr sensu sit notum nobis hunc ho mon
huic igne ee calidum multa ee q sunt meoria
vel notum e nobis hunc hoiez tamen tricrisse ig
ne tamen calidum hunc ho comedisse reu
barbaro i ipsum tamen finisse acola p ac ex pm
ac sit nobis mem q ipse ignis q non dum
sentimus e calidus q ho reubarbaro e cole
rcatum q n. videmus i multis singribus deq
bus meo ez herimus ho expimenti vte gg° sic
ee vel forte i alijs ocibus singribus eade
ac mas forms vlez gtu i multis hunius di
singribus assint p vle pum tanq notum ut q
ois ignis e calidus et. Et si qres q oz
ee sinuacces meo et expi ad tale pum
ee editum et notum. Ad ho rndez quoniam 2°
phorum q indicium vle no acqrit i plibus re
bus n post maxez osidaoz deplibus i diu
is ut dr q ho diuisi 2m mag et minus 2m
nez pncipij et nez osidauit. Sp q 2° ein
dentia remo de se pla dum a quoz ac p
dca vr n. q bus da n tale vle vz q sit nob
not p expiencia ee pncipium demrale p°
q no e pum qm non e p se m 2° q nez
i demrale sz no sylo tamen i ductiue de
mrat dr n. q 2° phorum q tamen q a be
modus i ductois demratis et in q non m
ducit oia pncipia qm ali acqrimus nobis p c
tificaz ex osilium multorum singrium alr ent
q opleat oia singria. Et dr q 2m ho
i ductio hic i eoi titu i demrace ho ac
vel ad ee vr q q vlis ipso nobis fiat no
p expimis i mult singribus. Et ex ho vide
diffre pna q° e mas a q° dibus quo e scia
ars vel pudencia q pna sint nobis nalit
ogta q ees ac nobis ex p ogt sacqsitum vr
q non tale deat dici pncipium n. eprius e om
tem sz sciez arte vel pudencia. Et de pnijs
singribus dur vtrum sint in sensu vel i mete nam
si dicas q i sensu tamen ipsorum no erit i talis
ptus de quo querimus sicut q de ipsis n ex

* i notiscitur ea talud vle qd nobis fit ygtu per sensum
meoria a experiencia et i ductio non fit nobis
nale ogtum sz acqsitum

ad ppositum n. et suffi ea ee in sensu eum non sensus sz ite
sit ipse q 2m arte vel pudencia i eorum expimis.
Si ac dicas q i mas sz tamen non e etiamde ass ac
cepta tamen vr q eaz oepto vel huius oepcone
deant dici mas eorum exempla vr a a nunc q ogto
vel huius dicitur mas n q se abipimus mas na
no aba° cauone et iam mas subtilior sit et
potencior sensu non vr q mas excellentior sensus
sz sibi eduriz actione sz potius ea. Sicut q se
pe videmus q errore sensus sepe corrigit ite
Ad hoc tamen et oia huius dicendum dendum e 2m eius
tamen q sensus su sensibilis i ductio vel expiencia non
opstituunt tales mas ogtos neqz tamen eius
sz solum ministrat ei modo reg sensibilium sensus
ipsi mas a yntes ac agens e q facit de po
i telli actu mas ut dr 3° de aia sicut
p mas agente vr lyncon p° pstiorum ponere
vim doctore q mente ichs illuinat et vite
ondit. Sic g° q°cuq nobis e dita sunt a p
mas p sensum et p sensibile induccio a expi abs
q alia expimis poribus yntes roci dz
dici mentalia pncipia vel in demralia q ogto
vel huius dr q ogta no sunt et edita pa
n exiali line mas n obstat q talia pna
i ductue prima ognoscunt qm i ductio q
forme no denti concludit nisi q n. pm
ductoez pnt concludi singria cum sint i fini
ta vnde si tamen sic arguas. Iste ignis
calefacit et sic de sing. g° oms ignis ca
lefacit oz q tu dicas q° tamen scimisti q ita
eet de sing q tu accipis i premissis tu no
potes dre q p sensum q singlos no sensisti
Et nunc si ita novisti de sing a tu ognis
ti omnis eos scorsum 2m rees eorum singlares
et sparas q e in pole vel 2m eorum oniez ideo tamen
id eet ogsce q ois ignis calefacit et ita q°
accipet i premissis ideo pz q i ductio nichil
denti concludit q forte sz mas i mult singribus
vides ita ee et n a pcius ideo sicut q no deat
ita ee in aijs cogit ex eius i clinacoe nli
ad hoc concede q ita sit i aijs et cade m
vlis pncipij edolite fmat. Sic g° e
i telligendum q de eqo hic mentum i dubio
no q ertificat simpliciter et mentum solum sic
dem sint. Vtrum ac tale pncipium sic p i ductioez
sui expimis acceptum deat dici p se notum vel
non. Potest dici q n a sunt ogta pncipia p se mana
p pmo omnis p° notis ea oplexe q i oplexe
q m sicut q oz p pncipiaz i tes opacoz tios simpliciter
apphedere pus q p 2m opacoz eos opo
ne vel diude. Sz opo p q° pnciporum quia sunt ppti
q adrees dntes q nois se mana i clu
dit ita q ipis notis statim appeat mas q
supponit p eo vel et se mana excludit ita
q ipis notis statim azat q no supponit p eo
de vel talia pna az mas notis tis p se mana
p pmo cuiusqz pme notie sum in sensu sum i i tes
n forte i a q° a notitia reqrat ad noti
sicut q nois terminorum huius forte pna eet ens
e ens sba e ens al° e color vel et az de
no e mg do ho sz al vole no e i vole mor
tum no e viuum de q° lz ee vel no ee et de
mult aijs pncipijs ea omibus sicut p sensibilibus
Alia ac sunt q°a pncipia q° sunt q adrees
dntes q nois n mana se i cludunt nec

t ipsos pri
cui edita ...

mai^te se excludunt x Ratio tamen mea per quam tale
principium possit exanimibus necessario concludi. Dicta quod
quia talia principia ad hoc quod in suis virtute fiat intellectu
manifesta indigent quod in processu fuerit principiis et ubi
experientis et ubi indiget multis priis speculationibus
medonijs et experientijs sic dictum fuerit. Ista tamen
principia dum per se manifesta per principio principiorum ...
... principi debent concludi et hinjusmodi forte principia
sunt tamen singularia quod una ut quod 1c ignis est cali-
dus x iste homo currit / iste asinus currit et ignis
est calidus / omne reubarbarum sanat coleram et similibus
multis et hoc sit de primo articulo. Ratione ad 2m articuli
memorandum est quod principiorum quaedam sunt quorum rationes dicentes que
nobis notorum se sit manifeste includunt vel excludunt
quod notis terminis intellectus necessario viciis assentit
et non potest dissentire. Alia autem quorum rationes terminorum non
sic se manifeste excludunt vel includunt propter quod tamen
talia principia primo offerunt intellectui intellectus non necessario
assentit viciis ipsorum sed potest dissentire x propter quod tamen
primum modum principiorum non contingit errare notis terminis sed
per alium modum contingit / et quoniam ad 2m modum principiorum sunt non
esse duum quoniam ad proprie sciendum et finiendum / unum in
diges lepto actu scilicet fraddito per intellectum / quoniam per
hoc est quod ipsa est innata dige et errare ipsa
non est se ipsa sed habitu fraddito deviato suf-
ficienter ad finiendum proprie dige et nunquam errare
Sed quoniam ad primum modum dicit principiorum dicitur aliquid
quod intellectus potest ipsum intellectus nec non est habitus frad-
ditus non propter alterum duorum quorum primum est ut per
se habens ad oppositum deviet per habitum ad unum oppositorum
per ad ... pro forme deviatur ad sui ...
et exsp... praeclara sit ex promptitudine
ad prosequendum x 2m est ut potentia ad unum
... ops deviatum ... et ops id finiendum
et proprie prompte et faciliter / intellectus autem propter necessitatem
... dicta principia unde dige habitum fraddito / quoniam
statim apprehensio quod talia principia sibi occurrunt notis
terminis ipse per se ipsum sic est deviatus ad eorum finiendum
et unum prompte et faciliter quod statim assentit eis
et non potest eis dissentire. Alij autem dicunt quod
assentientes dicunt in intellectu necessarium esse habitum pro dictu ac
quisitum ad unum eorum et hujusmodi principia que intellectus ta
... esse pro dictu habitum non acquisitum sed naturalem in situm
intellectui quod quidam vocant intellectum agentem. Alij autem vo
cant ipsum intellectualem lumine quod talia humana sit
tamen est cum ipsa anima abintrinseco quodadmodum
... et levitas sunt ... et levem
ad quod intellectus ... secundo physicorum quod dans formam
dat omnia consequentia formam. Alij autem idem vocantes
consequentes concedunt in intellectu ponendum esse habitum ac
quisitum eorum unum et dicta principia / sed in habitum non
quod esse dicunt quod notitiam vel actualem vel habitualem
terminorum ipsorum principiorum. De hijs autem opinionibus hoc con
cedendum est quod ad notitiam in tale principiorum complexo-
rum requiritur intellectus agens et intellectus possibilis et noti-
tia terminorum. Deinde autem in tali de hijs fradditis
... quod natura vi nobis coget necessitas ad ponendum
per intellectum agentem tale lumine / intellectus non agens ut
... de anima est sic lux quod ... lucem vel lumine
indiges. Sed tamen haec omnia non ad propositum faciunt ad
propositum. Nos non in principio dicta habitum non in quantum
sed quantum alium ... actuali notitia principiorum deliquit in
intellectu habitus quo non erat antea hujusmodi actuale
notitia propter quod ad operandum fortia sit habitum in appe-
titu ... ad operandum fortia et quod ex actibus
cytharizandi delinquit in manu habitus quoniam intellecta

et oblivior redditur ad cytharizandum prout dictum est
in 2o libro quod habitus sic ex gestis operationibus generatur
ad similes inclinat / non quod quemcumque unum ad eorum
unum talia principia requirat notitia prima terminorum
sed et quemcumque unum ex ... semel vel pluries unum talia
principia generatur habitus in intellectu inclinans suum finiendum
... ipsum ad istum eorum unum et ipsa
principia. Et forte non obstante voce ... in dicta
non esset in genus dicere quod ex actuali notitia principiorum
praedictorum generetur habitus in anima inclinans ... finiendum
intellectum ad finiendum illis principijs ita tamen quod non dico
quod talis habitus sit necessitas ad eorum unum talia ipsa
principia quod ad modum et non oportet quod habitus sit ...
... sit necessarius ad sentiendum eorum et eorum unum
talia / neque habitus necessarie ad operandum necessarium
ymo habitus ut apparet in 2o generationis ex primis
operationibus / manifestum est quod quam quod primo nobis demonstrat
nos absque habitu x primo ad hoc nos inclinat et demonstrat
cogimur per notitiam premissarum debito modo ordinatarum
syllogistice ad assentiendum conclusionem vel ad quod ea esse vera ita
quod cum noti sint nobis termini multorum principiorum quorum complexorum
nos ... intellectus cogimur absque habitu primo
concedere talia principia esse vera. Tamen sic tamen videbatur
conclusiones ita oportet vera et principia / cum non ... sunt de
innata tamen propter sophisticas ad oppositum contrarietates for-
te insolubiles assensus seu adhesio quam virtute
demonstrationis ad ... debilitatur x sed tamen non
possit conclusioni dissentire / mens non ligata non potest esse
ita firma sicut si esset libera ab omni ligamento / propter
non ad ligamentum apparentius sed assuescendo tollatur
fortitudo / sic non assuescendo ... frangit
formidinem vel timorem quod ita ... innata sunt
in forte / sic assuescendo ... demonstrationem assentiendi
conclusioni firmat adhesionem et tollit formidinem
quod innata sunt in forte sophisticis in oppositum contrarie-
tes / non in dubio est mirum ymo nos videmus siquis per
modicitatem exhortationis vel forte sit per audire solum
dicti consuevit aliquando assentire sed ... tate ...
... et ... ad hoc quod frangi non potest assensus sibi
oppositum demonstretur unde 2o methaphysice dicit Aristoteles quanta
vim habeat quod consuetum est leges ostendunt in quibus
fabularia et puerilia magis quam veritas de cognitione de
hijs propter consuetudinem / propter quod et dicit commentator in prologo 3i
physicorum quod ideo fides in vulgi est fortior quam fides
physicorum quoniam vulgus non assuevit audire ... plura
ac audivit multa. Sic ergo apparet quod cum ... homines
nobis principia firmissima sed intellectus necessario eis assen-
tiat et non possit de eis dissentire tamen aliquando per
sophisticas ad oppositum contrarietates contingit adhesionem debilitari
... et quod fortitudo generatur et hoc expertus sum
de primo principio ut in unum quam non aptibus ve-
tule utrum crederet quod posset comedere vel non
comedere / et sic arguebam eis / vos scitis
quod deus est omnipotens ipse potest totum ... amicholar
... ergo neque deus potest facere quod vos come-
deretis et non comederetis in debat in nescio
... concedendum est ergo quod ... frequenti et adhesione talia
praedicta principia omnis notitiam firmat assensus et adhesionem
sic quod non ... formido / sed non firmat hoc
ad hoc non propter habitum ex frequenti consuetudine et adhesione de
litum in intellectu quod habitum in intellectu inclinat et firmiter ...
dictis principijs tamen ... De 3o autem articulo
dicendum est quod habitus praedictus quo intellectus firmatur ad
eorum unum talia principia est vere ... actu 2m opinionis
praedicti ... propter x Sed dicitur habitus dicit intellectum

ad finiendum assentiendum et non propter ... propter istum appendias
obviates

... adherere ... uti ...
... propter hoc ... et ... actuali

9

ad pstimu opp9 inq9 ipe pt i or.ne ad pncia
i demra.lia q de illa ad forma ad he3 vti
tu eet in po ad insfma / q thie hits / ppi9
mt.es mor.ne ad indemra.lia pna // Dic
ad roes ad pa3 ddm e q si mt.es sit detia
t9 addd9 vni / fmit e sn quicq3 ad he fortie
// ad a.3 ddm e q si no e diffi.le dice vm
tu diffi.le e ee fmu sn for.ne // ad a.3
dici pt q aia detiati sim9 adddm vni
ee a.q pnci.a 3 no ad fmit ddm fmit
vm e sn formine // ad ulti.m ddm q si ee
a.qua pn.a no gtin.t errae ne.do tn no 9
tin.t eis no fmit assetie / Quer. 12.º

Utrum sapientia sit intellectus

e scia q no / q vn9 hit9 in talis no e duo
hitus i tales / 3 sapia e vn9 hit9 i talis
mt.es et e scia st duo hitus i tales alr
no eent .q. hitus i tales p q eos po.t aps
// Jt 9po.m no e pt qodb3 9po.a / 3 sapia
9po.a exint e scia g ec / x a3 i fine a.i
meth.ce e i fine 8.ui h.c n. silla / no e b e a
n.c eide eis ut tidz d.a / bz pmo mag.oz
mor.lui // Jt se q physica e meth.ca posset
ita dici sapia sit meth.ca / gnis e f.m ut
p3 phe.o meth.ce / 9a p3 q sit me.ca 9sidat
e gtinz pnci.a p9 demrat e gtinz 9.oes
qs demrat ita meth.ca e physica e oms
a.a scia // Jt si sapia claudat i sua rce
i t.s e sciaz tn no pt ee for vtriq3 3 ut
mt.es tm e simp.r loqdo no debz dici
scia / ul scia tm et no debz dici i t.es / ut al
tn a.q e ee n.c debz simp.r dici in t.es n.c
scia // Om det aps ... dns oz q sapi
ete no solu q ex pn.ijs scie 3 e alia pn.a
vm dre qr vtiq3 erit sapia i t.es e scia
// Multi st mo disting.di sapiaz ab i t. e scia
qda.n. dicut q i demratoe scie.ta de
mrante p q oz ee pn.a pse no e eoz
noti.a ptinz ad hitu q d mt.es / e oz i tibi
ee 9.o3 demra.les ul demrata cui9 noti
ptinz ad sciaz 3 n.c i.e noti.e suffi.nt ymo
oz ibi ee gnexio pn.oz ad 9.o3 / s. oz 9s scie
no solu q pn.a sint va e 9.o va / 3 e q 9.o
e va p vitate pn.oz e h 3.a notitia ptz
ad sapiaz // 3 n. hee tres notitie gerat
i eade demratoe tn for. disting.ur / ad
n.c e 9g.o scie q terre e i c onta int sole e lu
na / e a.o q luna eclipsat p deta3 i cson
coz / e i.a3 3.a3 noti.es noiit aps i diffi.e
ipi9 sac pmo p.rioz / qn dixit eni i9
ta e // Con i.m mo.m ddi obicit q se q
ois scia demra.iua p q istu eet de
entib9 i finis e vlib9 dicet sapia sit
eipa meth.ca / cui9 o3 a3 phe.o meth.ce
e i i.o 6.o ubi d aps sapiez ee horabi.mor
// 3 ad h.o rndei pt sic in hac pmu9 v.ce
f q p p psicit ho no p tom n.c p pte ei9
pnci.ma sic artes q solu psicit ho 2.m
i t.m scim / dco at v.ce simp.r q psicit sip.r
s toti ul 2.m pte pn.ma aq tn i natu e tot
denoiati / e sic i ho.e e dae pnc.3 s q e
p de3 sip.r / et dco p de3 p q p q ho d no
sip.r p des ho 3 p des miles p des nauta

Et dico p de3 simp.r p q ho sim.r d p des
ho de q p den simp.r locutus e aps d vi
n. p des ee posse bn gsiliari ca ipi bona
e gferencia no p pte 3 e bn viue to.m // de p
detia ac 2.m q locutus e cu dixit // Sign.m at
e q ca p detes dici9 qn ad fine a.q studio
p bn rocin.at q no e ars / ita dici9 i hoie
alia ee sapiaz simp.r 2.m q 2.m q ho dici
sapies mathe.m a sapies medici9 / a.3 at
sapiaz simp.r p q dici9 ho sip.r sapiete
ho e e i.a q gueit hoi p ei9 pte e som ex
celle.ma s. r.o obi sapie.ni / de sapia g.o 2.m
q log.r aps phe.o meth.ce cu d artes sa
pi.res ee expertos e architectores sapi.res
manuartib9 / de sapia at simp.r lo.r i de
dn.is ea ee ca p3 cas e pma pn.a n.c ee
actiua 3 spculatiua e ipa sola ee libera e di
uina e honorabili3 // Sim.r in 6.o hui9 lo aps
de sapia p q x un d sapiaz at i arti
bus cti.mis p arte assignam9 puto feroia lato
mu sapi.te Polictum statuificem / dem sb
dit de sapiete d.nis p e at qsda sapietes
estimam9 tole // Dret g.o ita in pces
su physico e math.co a vtriq3 gtin.t esscn
demrare simp.r pta3 e dae sapiaz for.ur
gta ab i t. e scia sit in meth.ca // 3 sa
pia i pcessu meth.co p excelle3 mag
de at dici simp.r sapiecia sit paulu in
c tetos vom9 apolin // e vi.a in q h.o pos
sit robr sustinei // Dret g.o q sapia no
e for i t.es e scia a q. mla e suppo.ne q
no 2.m noti. s. 3a3 q cognosco no solu ho
ee e i d 3 e h.o ee p i d // d.oo pt dici q so
la meth.ca d sapia si loqui solu de p
tib9 i talib9 nob huanitus acqsitis p.t
d eis lo aps // ipa n. meth.ca dt ab
a.ijs sciis q vsat ca pma pnci.a pn.a
doctne gm.ma ut p3 e.o meth.ce e ca pma
pnci.a eendi s. ca dm e in tlli.as // alie
at scie vsant ca pnci.a spalia mo p.a
pnci.a gm.ma tate st latitins q q cuiq3
negat ea ipa ne.do gcedit a.q // Ex q.o
pole e pole e argue gt ipm dido ad
redarguco // Dret no e de pn.ijs spalib9
p q meth.ca e log hnt / 9 negates sua
pn.a e no alie scie sic d pmo phoz
e a3 e.a meth.ce ut cdas q tlis modo p
cededi sit sophi.cus ut a.q putat ymo e
vero pcessus no tn ad pbadu simp.r 3
ad redarguedu negate io tlez pcess legys
vot aps // Elenchu / elench9 .n. no e sim9
sophi.cus 3 e vero sim9 cdaois duces
ad nieta gdcois e pt recipe ta q ea va
q rndes gcedit 3 sint fima // Ex q b9 a3
q meth.ca 2.r se ht ad tha pn.a v.oo pmo
i t.es i q.m gcedit ea sn p.ce ex sola nali
i clinatoe mt.es ad i d vm // d.oo pmo scie
i q ht via ad ar.s de ipis elech.ce gt
neg.tes / id ee sapia st d mt.es e scia
// 3 q uis ista pma videat ee cla tn no
satis facit dcis aps / na aps no solu
volt q sapia sit mt.es e sapia ee p.a de
clata pn.a 3 ee p.a pn.a eendi q st de9
e i tlli.e / Un d q sapia e mt.es e scia
horabi.mor na e i.a hora.ma d ee mlm

8

ho' demonstra' p naz pri' mai'ma ex q'bus m'dus constat // 10 d' sapiaz ee ct admirabilia difficilia et divina et i.a sunt deus et intelligentie ut patet p'h'o methe. // pp q a'n sbtilis mundi dnt' q' oib' mira i'telli^o q^ma depedat a q'o expssiua nob' n. possum' n expsib' a'ste de adnotitia sepatorum ct q sapia pri' v'sat' q' tn ista valde sunt m'or'ca s'bis illis sepats ipa no' sunt suffi^a media ad duda ad suffi^cte notitia ipor' n in t^ob' in ex'p'o line suo ect capax noti' de ip'is s'bis diuis q' ect i^a q' possz heri de eis v' te ssi^lu ymo ditur illi q' i^d lume pri in t^ob' pri mu' in t^ob' app'ti ad i^a ssilia obombrat' ut sapeta possit nas abstctorum pp q' oz in apte' sedari pa^ces ssi^les ut no' t^hant i poteti in t^ob' ad ssi^lia q'bus sedats depm^d i^d luime ut po'mus intueri clare s'bas sepatas i^a claritate q e h'ee n'e pot in hac vita ob h^o n. dan e m'p^o magis mor'lin q prudecia e signatrix sapie q' gtines pa'ces et tpans pat lotu sapie ut ab his no' i pedita possit i p'pu opus // dnt q^o q' methta q 2^m a^r'^ ote v'o sapia in q' v'sat' ct s'bas sepatas h^z se ad h'er s'bas primo pmodu ste scie ing' no' pt n p'ssi^lia verre adnotitia i^a'^// 2° primo^m m t^ob' i q^m vlt^a ssi^lin exigecia v'tute prij line sapt nas eor' et forte q' oms pdci mo'y oppoin' admvit // ad r^oes g^o dd^m e ad p^a p'az via q' sapia no' e for' m t^ob' n^c scia sz m' mo p dco/ ul dd^m e q' p^a via q' q'to sapia i t^ob' et scia sunt h'its d'ti sapia no' e i t^ob' et scia sz mediu' et q^r v'te sunt m t^ob' et scie na in t^ob' et h'ut p'cior' ssi^lin se notor' scia at e h'its g^o m exe se du'p' p'ns et p' demonstrat' sapia at e h'itus pri'or' p'or' et gm mor' q' ad m^m m t^ob' i q^m q^e ea p'se et scie i q^m pnt ar^re de eis g' neg^tes/ ul dd^m p' f'ci^o mo' g'sili q' sapia no' e for' m t^ob' neq' scia sz e h'its ct tha q n^c exe se tm nos si^lia sunt nob' nec tm v'tute me'or' p q' oz nos duci i noti^a ipor' sz 2^m v'te^m q' mo^m sil pp q' sil p'cipi at modu su v'te i t^ob' et scie ct // ter^ce q'o 12° 8

Utrum prudentia sit certa

oba' omn v'tutu mor'liu q' no'/ q' nl ista oba' sunt for' d'ta nl no' // arguit dicitas q'sit g^o ct ea erit d'te prudecie cu h'its distiguva' p oba' // arguit at dicitas q' no' q' h^o vn' fm q' tuv'tes mor'les no' eet d'te sz vna tm // 3^t no' m'g deriq' ea ct q prudecia v'sat' q' ct ea q artes gtine sz pp d'ta sunt s'i^lin artes sunt ples g^o pp d'a agi^lin prudecie erut ples // 3^t d'c a^r'^o q' r^oes oz easde d're f. p prudecia et app'e^m psequi f. pmor'les v'tutes g^o sit oz ples pone v'tutes mor'les pp d'usa p'seq'bilia ita oz pone ples prudecias pp d'sa dicilia 10 et // o^m vlt a^r'^o i fine h'ius 6^i q' p'h'o i tedit p'ro v'tes mor'les no' posse ab iuicē sepa'i q' gnit' pru' vni exti // dd^m cu p'h'o q' prudecia e vna tn ct oba' omn v'tutu mor'lin / et i^a q^o pz p q^a pru' ad me'ta

/me'ta n scatuit sibi p'mu pri'^m et sibi p'pu i^d q e omn etiu pri'ci^m f. ip^m deu/ ita q' oia q gsid'at ipa gsid'at p reddutco ad ipm ul me'te ul i me'te v'q' q'^o // reduci^o actu in s'bam et s'bas matiales i abstctas et oms abstctas in d'm et pp h^o ipa me'ta vna g'ons e omn etiu gsi^lia sz tn reductio ipor' i p'mu pri'^m q e deus/ t'^a at scientia sunt q no resoluut/ i p'mu pri'^m omn etiu sz i spalia p'ncipia sunt ples et d'te s'cd^m d'o^ez ipor' pri'^or n^c a'q i ipo e asing^ (coti^) entis // sz pte ei' abscindetes ea q' ct hat pectam ac^ti ut d^r 6° methce v'g'. nalis naz sibi assint taq' p'mu pri'^m et oia q gsid'at gsid'at i h'itu ad naz et ea vlti^te resoluedo/ 10 q' na no' comu etiu pri'^m ipa no' gsid'at enis vlr // et ita e de mathca et alijs spalib' scijs et h^o e r'o q' sit declari dz i me'ta scie d'e sua capiut ad i vice origia' ex d'ce suor' pri'^or i q oia resoluut et hat fmaz sacs vn a^r'^o 6° methce ditem si q'da a^o no' e a'q alta s'ba pt naz gsistetes phyca vtiq' erit p^a scia sz si e aq'na s'ba i mo' h por e et physica p^a et v'sic q' p^a de ente i q^m e enis h'ius vtiq' et h'eri // g'sir i^e h'its e vni' ct oia gpabilia h'na q' si p'ma et p'pu pri'^m scatuit i q e pri'^m omn opa^lin h'na nor' et q' oia q gsid'at gsid'at p h'itu et reductoz i p'm sz prudecia e tue h'itus q' pz q' i opab' sunt gsidatore e pri'^m gsio'is i q oia gsidata dz reduci 2^m q'm exige^tia s'is oz ecta moderari/ vltiate g^o s'is omn opabiliu h'uaor' e p^m pri'^m pri'^m gsidatois omn ipor' et iez at fine scatuit sibi prudecia q' pz p^o q' sit dan finit i poib' goib' prudecia pp i tedit ad ho'^u q' e simp'r bonu a'^o nac e q' i tedit vlti^m fine omn opa^lin h'naor' g'n' q'm tn vni' sit omn oper' h'uaor' finis ut i p^o lib'^o appuit et finis sit q' opti^m 2^m se i tm q' gtin' v'tua'r bonite omn alior' pp q' d'c gm^or 2° methce q' n^c e bonu n pp cas finales // Ma'^m e q' oe i^d e bonu et hoestu q' vz et ordi^r vlti^te ad i^m vlti^m et gnez fine adipiste du/ et omen^d e simp'r malu i h'o^u q e ad eptois i' finis i'se^u g^o in po^le e discne pfte q' sit simp'r bonu et hoestu et q' no' n passu ad i^m fine h^o at discnere prudecis e a'n ipe q' ut dcm e i tedat hoesti et simp'r boi psecutioz et o^ti repulsa/ g^o se q^o q' prudecia p'mu fine s'scatuit fine omn opu et opabiliu h'uanor' // Et itm 2° sic p'^a d. a^r'^o q' prudecis e bn posse gsi^l^i ct ipa i pn bona et gficia no' f prte sz ad bn viue totu/ gstat at q' bn viue to^m e felicit' su sec 2^m de boetio q' bti^do e stat' omn bonor' agg^gtoe pfcus g^o prudecis e posse bn gsiliari ad bti^u v h^o ex p'sse pbat sec epla s'bm dnis gtices su giedu sit a' q' petes voles scie ad su mu bonu et p'oi^m toti' vite tue repice // Illi n. gsentie dz q' q' ul agim' prudecis g^o fine s'scatuit bti^ne q e fis omn oper'

& opa^lium humanorum ex quibus sequitur quod prudencia vna
omnes et oia opm & opa^lium humanorum [illegible]
sunt quod reductiua sunt in bonum & ad bonum vnicum
ordinata & hoc sit prima ro ad [illegible] demonstra-
ta // 2a ro est talis sic ez in habitibus [illegible] ita
[illegible] ee vi in practicis, ut ez de [illegible] ex ap^l
e^o methe^ce quod non solum eorum qui circa vnum [illegible]
vnius sciencie [illegible] ad vnam [illegible] / g^o sup^r
vnius habitus practici non est solum [illegible] opa^lia
qui circa vnum [illegible] & ea que ad vnum [illegible] // Vo
[illegible] at quod oia hum opa & opa^lia ad vnum finem
vltimum reducuntur [illegible] ad bonum sic in p^o lib^o dictum
fuit / g^o de omnibus humanis operacionibus ez ee vnus
habitus practicus [illegible] ro quod reductiua sunt in 1^m fine
talis at habitus non est nisi pru^a g^o [illegible] // 3a ro ad
ide erit ista / sic ap^l dicit 2° de [illegible] / quod
[illegible] ee vnum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
hoc quod operatur [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] ita
ez habitum [illegible] [illegible] ad invicem [illegible]
plurium ee vnum [illegible] prudencia [illegible] oia oba
omnium virtutum mor^lium & omnes [illegible] ad invicem
v. g. venit in [illegible] ad invadendum ciuitatem [illegible]
& e duo cives divites / dne discordia [illegible]
[illegible] nos [illegible] vel oportebit nos ad invicem bel-
lare // Et tu valde famescis & sitis & habes
cibum & potum presente // Recte g^o oba tum virtutum
[illegible] vz fortitudinis iusticie & temperancie [illegible] co-
medes & bibes [illegible] facies illis iusticiam [illegible]
[illegible] obiecta [illegible] // Constat at quod dna p^e
dencie hoc oia considerans & singulas [illegible]
attendens & operans ad invicem [illegible] quod oz
[illegible] [illegible] quod oz ee vna [illegible] omnium operum
opa^lium humanorum // Et [illegible] videndum est ad [illegible]
rones // Ad primam dico quod oia op^lia hum sunt oba
prudencie [illegible] vna forte ro [illegible] quod sunt in bonum or-
dinata [illegible] non sunt oba virtutum mor^lium [illegible] eadem ro
[illegible] ordinare [illegible] vtes [illegible] inclinate quod
[illegible] prudencia inclinatum est // [illegible] quod vtes
morales in appetitu ponende sunt [illegible] vel adre-
[illegible] impetus passionum vel ad [illegible] appetitum
[illegible] vel ad obediendum roni in [illegible] in
[illegible] passionum ad hoc [illegible] sunt ut appetitus
[illegible] obediat roni in [illegible] [illegible] obedire
// Et nulla est ea [illegible] [illegible] passiones inate sunt
[illegible] ipm in [illegible] / 1^2 op^lia hum sunt oba
virtutum mor^lium [illegible] quod sint [illegible] appetitus [illegible]
passiones [illegible] inata sunt ei [illegible] [illegible] quod in forles
[illegible] vtes [illegible] sunt oba vtum mor^lium distinguntur
[illegible] sunt illata passionum [illegible] // [illegible] patet quod
[illegible] vtes morales sunt [illegible] prudencia tamen ma-
neat vna // Ad [illegible] [illegible] partes non statuunt
sibi finem vltimum & [illegible] omnium operum humanorum
[illegible] fines speciales in vlteriorem finem ordinales
sic apparet in a^a [illegible] quod sit sciencie speciales
les non considerant totum ens sicut dictum fuit
ita nulle artes considerant totum opus humanum
[illegible] omnes abscindunt sibi [illegible] partem op^lium humanorum [illegible]
[illegible] plurime sunt artes pru^a at vna tamen sic [illegible]
sciencie sapia vero vna tamen // Ad vltimum ro sol-
uendum est sic solutum erat ad p^a [illegible] // Questio 10^a

Vtrum prudencia monosti-
ca & prudencia yconomica & prudencia ciuilis sint ide
habitus vel diuersi / [illegible] quod sint diuersi / quod illi ha-
bitus sunt diuersi [illegible] in vite distinguuntur & hee

prudencie sunt huiusmodi ut patet in [illegible] // Et sciencia monosti-
ca que traditur in lib^o ethicorum & yconomica que traditur in lib^o
yconomicorum & pollitica que traditur pollitcorum sunt diuerse
sciencie / g^o similiter prudencie yconomica monostica & pollitica
[illegible] // Et habitus qui [illegible] oba [illegible] [illegible]
[illegible] oba [illegible] prudenciarum sunt huiusmodi / quoniam obiectum mo-
nastice videtur ee homo / obiectum vero yconomice domus / obiectum
pollitice ciuitas / hec at bona [illegible] sunt secundum speciem
distinguuntur & non solum multipliciter & paucitate ut
dicitur primo pollitice [illegible] // Et habitus illi quorum
[illegible] fines sunt [illegible] quod circa [illegible] finis
[illegible] modern & quod finis in [illegible] sic [illegible]
in speculatiuis [illegible] sciencie [illegible] habent [illegible]
suorum primorum principiorum ut ez videre in metha^a
g^o similiter [illegible] suorum finium distinguuntur
[illegible] fines [illegible] prudenciarum alij sunt s. bonum proprium
bonum commune domus & bonum commune ciuitatis // Et
sic [illegible] & habitus distinguuntur [illegible] & [illegible] sunt
actus quibus proprium bonum [illegible] / et [illegible] quibus di-
rigitur commune bonum domus & [illegible] quibus dirigitur commune
bonum ciuitatis // Et hoc [illegible] auctoritate [illegible] dicentis
quod hee prudencie [illegible] [illegible] quoniam [illegible]
in vno [illegible] & in domo & in ciuitate
// Et [illegible] ide ad hoc [illegible] ro [illegible] [illegible]
habitus [illegible] nobis [illegible] in [illegible] ut [illegible]
[illegible] ap^l / [illegible] prudencie [illegible] in [illegible] & ex
[illegible] [illegible] ut de [illegible] [illegible]
& [illegible] differre // [illegible] quod sic est
de virtute boni viri & ciuis studiosi / ita est
de prudencia boni viri & ciuis ut patet 3° pollitcorum
g^o & prudencia eorum est ea / prudencia [illegible] boni viri
dicitur prudencia monostica quod ap^l dicit [illegible]
[illegible] prudencia at boni ciuis est [illegible] pollitica
g^o // Et in 4° libro visum fuit quod vtes mora-
les non [illegible] distinguuntur quod sunt [illegible] proprium bonum
& commune g^o similiter nec prudencie // Et non solum
eorum qui circa vnum [illegible] & eorum qui [illegible] ad vnum
est prudencia ut dictum est in a^a [illegible] bonum proprium ad
bonum commune reducitur sic pars in suum totum &
[illegible] in suum [illegible] ut patet p^o pollitice g^o prudencia
est eadem [illegible] bonum proprium & commune // Et hoc ide
[illegible] [illegible] adducta ad [illegible] in alia
[illegible] [illegible] videtur posse [illegible] ad [illegible] ap-
plicari // Dicendum at [illegible] [illegible] dicit ap^l [illegible]
habitus ee [illegible] non ide [illegible] / diuersi dicunt at opinan-
tes hanc auctoritatem diuersimode exponunt / quidam n. di-
cunt quod dicte prudencie sunt ide habitus [illegible]
[illegible] eo quod in eodem [illegible] recipiuntur [illegible]
ad dicitur // & quod sunt in [illegible] ide [illegible] in separabi-
[illegible] sic quod prudencia monostica non est perfecta
sine yconomica & pollitica & [illegible] / bonum at proprium non
adipiscitur perfecte sine bono domus & ciuitatis
[illegible] est [illegible] bonum proprium ei qui ignorat bonum
commune domus & ciuitatis hoc at ut dicit ap^l vi-
dere [illegible] // Nunquid forte non est
homo ipsius sine yconomica neque sine vrbanitate ad hoc at
[illegible] [illegible] dispone [illegible] // [illegible] at
dicit ap^l ee & non ide ipsius dicunt isti [illegible]
quod dicte prudencie sunt in isto eodem [illegible] [illegible]
// Ydem n. sunt ee & ecn sic ez videri in meta^a
& quod isti ponunt ide ee ecn & entitatem & [illegible]
[illegible] dicunt quod dicte prudencie sunt [illegible] [illegible] sic
diuerses [illegible] [illegible] & dulcedo in lacte sunt
diuerse res // Ergo [illegible] ut dicunt [illegible] sic [illegible]
[illegible] quoniam in eo [illegible] non sunt [illegible] duo actus

solo nūo differentia ut actū ex 4° methce. Alij
at opinantur quod dicte prudencie sunt idem secundum habitum ra-
cia quod non sunt diverse res ad quod quartum medium
hoc adducunt inter cetera quod licet sint diverse res
possunt separari sed non possunt sic scilicet allectus
ut ab aristotele 10 ethicorum / quod tamen sit de virtute generis dicta
ro / virtute efficacius quam prudencia sed sit alia res
a virtutibus moralibus hoc tamen cum eis inicium connexio
ne forte similiter separatur 10 et non sunt si dicte
prudencie necessitatem habeat adinvicem connexionem quod
sint eadem res / hoc autem opinio contra ponens prudencias
dictas non esse diversas res ... est in ex
pone eius quod aristoteles stringit. Est autem non idem
ipsis propter philosophum n. aliquid in tantum quod dicte prudencie
non sint eodem sed forte et quod dividas res non
dicunt quod secundum differentias distinguuntur / dicunt enim quod dicte species
non sint ex eo quod res sint plures sed sint ex
dicte formalium rationum. Et 4° methce dicit quod
ea specie eadem sunt vna dicunt ergo quod in suntest ea
de re possunt esse species vel genere diversi v.g. ponunt
quod sensum et passio sint diverse res vel ratione vel simi
similiter / cum quod dicit aristoteles 4° methce. Vel quecumque
sunt vnum in numero sunt vnum in specie non est in illis
de omnibus hijs que sunt vnum numero quecumque modo sed
in hijs que sunt vnum in numero secundum modum. Alij autem di-
cunt quod cum dicitur esse autem non idem ipsis dicit in textu non
de esse essentiali nec de ratione quod dicitur sed de esse sui
directe actualis / dicunt enim quod eodem habitu prudencie
rationi hoc de bono ipsius hominis secundum quod est homo et de bono
ipsius secundum quod est pars communitatis domestice vel civilis
dicunt propter differenciam inter homines domum et civitatem prudencia
decia 2m rationem ad hoc ... diversi actus / at si di-
cerem quod sor. ut est in foro et alius aliquis non ut est
in theatro / et forte magis proprie ... sit dice-
mus alterum et alterum esse in ... dicit igitur
se et quod in ... est ... non quod sit in se alia sed
quod alia sunt adinvicem et ... sic n. ... eodem ha-
bitu prudencie ymo et eodem actu preveniemus nobis
bonum et toti communitati tamen habitum illum vel actum
alium diceremus alium esse et alium non in esse ... sed
secundum denominacionem videlicet quod alium est bonum quod
preveniamus nobis ab eo quod previmus communitati vel quod
alium simus nobis et communitas quibus idem bonum preveniat
at hec autem que dicta sunt in hijs opinionibus forte
magis specialia sunt quam pertineant ad scientiam sicut
et multa generalia. Erit autem de 2° huius et
mores quidam vtiles in amores pertinentes vero vi-
dentes / ydeo magis particulare ex de hijs sunt
tantum considerans primo quod prudencia monostica
est sui prudencia per quam quecumque alio nomine nominatur
dicitur posse bene consiliari in bonum proprium sibi procurandum
et salvandum / prudencia vero ycotica dicitur in bene posse
consiliari in bonum domus procurandum et salvandum
et prudencia politica dicitur in posse bene consiliari ad
bonum politice communitatis procurandum et salvandum. Et
bonum hominis quadrupliciter potest considerari simpliciter. animae ergo
sunt virtutes et opera virtutum et bonum corporis sicut sani-
tas et pulchritudo et bonum exteriora cuiusmodi
sunt pecunie et honores amici et huiusmodi. Horum autem
bonorum sola animae bona sunt secundum se ipsa et alia
at non sunt bona simpliciter sed bona animae scilicet ad virtutes
et virtutum opera referantur / omnia n. bona tam bona
corporis quam exteriora sunt utenti male mala
simpliciter ut dicitur primo politice seminarium est et per quod de-
claratum fuit in 2° huius quod nichil est bonum si non
sit honestum quando / bona autem corporis et exteriora

non sunt honesta si non referantur in bona animae sed ipsa
et honesta fiunt cum referuntur ad virtutes et opera
virtutum / Ex hijs ergo concluditur quod prudencia mo-
nostica consistit in posse bene consiliari et disponere ad
acquirendum sibi virtutes et opera virtutum et sic
ordinate omnia que sunt corporis et exteriora ad operandum
secundum virtutes habitus autem quo quis scit bene consiliari ad
acquirendum sibi bona corporis et exteriora absque
reductione ipsorum in virtutes animae non est prudencia sed
astucia que est prava et vituperabilis / de hoc bene dicit
aristoteles nono huius capitulo primo. Dicitur autem vere esse amator
se ipsum maxime ... vbi dicit quod in obprobrium vocamus
illos amatores sui qui sibi ipsis plus in pecu-
niis et honoribus et delectationibus corporalibus sibi
quas autem super studiis ipsa agere ... maxime omnium
vel iusta vel quecumque alia eorum que secundum virtutes
totaliter bonum pro sibi acquirit nullus obprobriose
dicit philautam hic in amatorem sui neque vitu-
perabit videbit vtique talis magis esse phi-
lautus pro rei veritate tribuit n. sibi ipsi op-
tima et maxime bona. Ex hijs ergo vere 2m prudencia
monostica operari / non vltimum sciendum est quod opera
virtutum quemadmodum in quo consistit ... maxime ex
istit ut communiter maxime ... dicte in bene faciendo
victimis amicis et toti patrie vnde dicit primo rethorice
quod virtus est potentia beneficiva multorum et magnorum et
omnium ... et hoc et vis sunt in precedentibus li-
bris vnde in 9° huius capitulo primo dicit aristoteles vnde n. quod
de studioso dicitur ... multa agere et pati
et si oporteat mori proiciet n. pecunias et honores
et totaliter cumpugnata bona per virtutes sibi ipsi bonum
virtutis. Ex quibus est manifeste quod bene consiliari et operari
ad procurandum bona amicis et patrie in quo consistit
prudencia politica est idem quod bene operari et consiliari ad
bonum virtutis sibi acquirendum propter quod manifeste est quod in
prudencie idem habitus sunt et non alius 2m rem / in n.
habitu et in operatione qua vel quibus alijs bona procuramus
eo habitu et ea operatione nobis acquirimus et tamen
non idem ipsis ut dicit aristoteles. Ille habitus idem ex-
istens per se diversi pertinet 2m rationem quam in intelligi pertinet
ad ordinem bonum virtutis quod ipso nobis acquirimus
et dicitur prudencia monostica sui particularis. Et tamen
pertinet in ordine ad bonum quod ipso communitati
acquirimus sit dicitur prudencia ycotica vel politica.
Et sciendum quod bona corporis et exteriora sunt vulgo
manifestiora quam bona animae / quod vulgus magis
pertinet vti sensibus quam non sunt bona corporis exteriora quam in
tamen quod non fuit meliora bona / propter quod vulgus
sepe facit tamquam vltimum finem bona corporis et exte-
riora / vnde et 2m vulgus illi dicuntur amatores
sui qui sibi plus tribuunt in talibus bonis vt dicit quo
huius amatores n. sui ut dicit aristoteles vocat ipsos qui
sibi plus tribuunt in pecunijs et honoribus et delectationibus
corporalibus hoc n. idem appetunt et student circa
ipsa et optima existentia. Et ideo aristoteles non est
idem habitus prudencia monostica prudencia ycotica prudencia
politica propter quod ipsos consistit in bene posse consiliari
ad vtilitatem communem procurandam et salvandam prudencia
vero monostica consistit in posse bene consiliari
ad sibi acquirendum divitias et delectationes cor-
porales / hec autem non necessario coniuncti simul ymo for-
te nec simul stare possunt. Non n. est bene politice quin
sollicite et fideliter providet communem laborem quam multo ar-
tificium potest sibi ipsi propria acquirere divitias propter quod sicut
dicit aristoteles multi existimant prudentiam politicam non
esse prudenciam simpliciter sed illa sola que consistit ad
multas sibi proprias pecunias acquirendas

nam istam opinionem dicebat Euripides quod aliqui utique prudentes essent circa [illegible] negotiose. Hanc tamen opinionem dampnat Aristoteles tanquam sinistram; tamen dicit: Utinam forte non esset. Haec enim opinio in homine vitium assumit, quod prudentia monastica quae simpliciter et vere prudentia consistit in posse bene consiliari et operari ad acquirenda sibi ipsi bona; sed errat in hoc quia credit bona corporis et exteriora esse bona simpliciter et optima. Prudens enim simpliciter non nititur sibi divitias acquirere sed bonum virtutis. Sicut enim ut dicit Aristoteles quarto huius, prae divitiis, honores et principatus prae omnibus eligit bonum virtutis. Ad rationes, quando arguitur ad primam quod diversae prudentiae a diversis distinguuntur, non tamen plures habitus specie, sed tamen diverso respectu. Ad aliam dicetur in sequentibus quibus. Ad aliam dicendum quod bonum boni domus et civitatis subordinantur, ... obiciunt, sed secundum rationes in ... formaliter et specie distinguatur, nec sit tamen sunt in anima quae rationes formales considerat per quas habitus in ... habent unitatem et distinctionem attendunt, patet ... ordine sui reductionis ad unum primum principium; unde sit in speculativis non solum eorum quae ... unum subiectum est una scientia ut patet quarto Metaphysicae, ita in agibilibus est una prudentia quae omnium quae prudentiae consistit in ordine ad unum principium, non sufficit prudentia simpliciter sed tantum sibi finem ultimum omnium operum humanorum tamquam sibi primum et ipse primum in ordine ad istum finem consistat tamen bonum proprium quod commune bonum domus vel civitatis, et ita patet quod ... capitulo sufficienter ad primum prudentia monastica yconomica et politica est habitu eadem et non plures. Ad aliam dicendum quod prudentia quae subiectis operare tradunt sunt sic ... sua ordinat ad bonum sibi proprium non solum ad proprias sibi ... nec ad delectationes corporales sibi proprias sed ad bonum quae est sua felicitas prudens enim et utilitatem communem operatur et quicquid aliud ipse agit ut adipiscatur ipse bonum virtutis, quod solum est unum et ipsum unitiva bonum. Prudens igitur ad multos et diversos fines operetur, tamen hoc secundum reductionem eorum omnium in eundem ultimum finem proprium. Et item patet quod prudentia communis domus vel civitatis et ad bonum proprium agens est una et eadem. Ad aliam dicendum quod prudentia quae idem est actus quibus operamur ad commune bonum et salvandum et ad bonum virtutis nobis proprium acquirendum et hoc dicendum est quod actus diversi si alii ad alios ordinantur et reducuntur non diversificant prudentiam secundum eius substantiam. Ad auctoritates Eustratii et rationes eius quid sit dicendum videbitur in alia quaestione et solvuntur. 19°

Utrum prudentia politica et prudentia legispositiva sint idem habitus

quod non, quia sicut est in aliis quaestionibus dictum secundum auctoritatem Eustratii et quod prudentia monastica, prudentia yconomica, prudentia politica sunt diversae species, propter hoc quod ipse dicunt quod ... continent et quae domum et quae civitatem et propter hoc quod ipse civis in diversis proprietatibus diversus secundum speciem. Ita in proposito dicitur quod non eadem continent principi et subditis et ad eos aliter spectat civitatem et cooperari ... Et hanc rationem innuit Aristoteles in hoc sexto cum dixit sapiens idem esse proprie quod apud omnes est idem album et rectum, [illegible] et non idem quod non sunt eadem omnibus bona et conferentia. Item habitus distinguuntur per actus, habitus autem prudentiae actus proprii sunt distincti; horum enim est leges ponere, huius autem secundum legem positarum observantia agere singula agibilium humanorum, hominum in eadem vero. Aristoteles posita hoc ... tamen hic ...

in architectonica prudentia legispositiva hoc autem ut circa singularia politica et Aristoteles dividit proprie politicam quod domus et singuli sunt partes domus [illegible] naturaliter. Item ... partes civitatis [illegible] naturaliter esse principes et subditos propter quod oportet et corporis opera propria et naturaliter esse diversa; ergo et ipsos diversos habitus habent diversos cum politicae habitus distinguantur per actus. Cum ergo prudentia legispositiva sit principis et prudentia quae communi nomine politica sit subditorum, sequitur quod prudentiae hae sunt diversae. Item si non essent diversae male distingueret eas Aristoteles. Oppositum arguitur quia sicut magis distinguitur domus a civitate sicut yconomica a politica quia pars domus ab universitate vel quia partes civitatis ab universitate, vel quod politica ab universitate. Item et universalis quod prudentia yconomica plus distinguitur a prudentia politica quam prudentia principis et prudentia civium; sed prudentia yconomica et politica sunt idem habitus ut dictum est in alia quaestione, ergo etiam est prudentia principis et civium subditorum. Item de his principiis dicit Aristoteles habitus idem sunt esse autem ipsis non idem. Dicendum est in tertio quod prudentia legispositiva illa quae pertinet ad principes seu ad gubernatores civitatis et prudentia politica ipsa quae pertinet ad subditos quod ipsae sunt idem habitu. Ratio: Ad quod probandum prima ratio est quia quod didicit disciplinas, hoc postea docet; patet ergo idem est habitus discipuli et doctoris; sed legispositoris est edocere subditos quod eos oportet agere. Ad hoc enim leges ponuntur; ergo idem debet esse habitus legispositorum et subditorum cum edocti fuerint et sint prudentes. Item si alia esset prudentia legislatorum et subditi, sequeretur quod fortuna faceret de prudente imprudentem, hoc est falsum. Unde Seneca ad Lucillum epistola 8 dicit: Barbaries quidem, id est prudens vincit ... fortunam quaerit se qui est in corporis et in aliis quae adversa appellamus mali et multa secta deum hoc ut opinor dicit ... facere mete et in ... situ vere quoniam sapienti vivo pertinere statum non sub quo posita nulla ... vires minore fuit. Item dicit Aristoteles quod virtus prudentis est posse bene consiliari et ... bona et conservandum per se propter quia ad sanitatem vel fortunam sed ad bene vivere totius; cum autem propter quod subditus est prudens si prudentiam habuerit principem ad subditum absque alia prudentia. Si autem fortuna eum levaverit ad statum principis et ad ante leges condendi necessitati prudens esset ignorans quod et quod oportet eum agere et ergo legislator prudens haberet legispositivam absque alia, erit prudens quod diu fortuna ipsum in primo statu et si cadat in statu illo et fiat exulis. Falsum sit autem hoc, cum Seneca ad Lucillum dicat epistola 8: ... virtute incitatque conservat et in libello de quattuor virtutibus cardinalibus dicit: si prudentiam amplexeris ubique idem eris. Propter quod Tullius in sua rethorica dicit diffiniens prudentiam: prudentia est rerum bonarum et malarum utrarumque scientia. Item unius viri est una sola prudentia; sed unus ... habet prudentiam legispositivam et prudentiam politicam; ergo ipse sunt eadem prudentia. Maior patet per hoc quod omnium ad unum reductorum in quantum huiusmodi est unus habitus scientiae et similiter voci ut patet quarto Metaphysicae; omnia opera et operabilia ad unum hominem pertinentia dicit iste homo per prudentiam ad unum ultimum finem, scilicet ad felicitatem reducit; ergo patet quod unius habitus est et omnia eius opera et operabilia una et eadem prudentia ... principis multipliciter. Primo quod legis ... legispositivam si sit prefinitus oportet habere scilicet legispositivam ut notum est per se; sed

Marginalia: adversa; considerat / prudentia; sed et ad unum; et ad bonum; operamur; vide; prudentia; et; corporis; sitaude; aut secundum tamen imprudens fi[eret] propter quod opera virtutum exercere non poterit; infestat; boni; al' universalem; felicitatem

ipsum et omnes scientie que et quomodo subditi sunt actiui quod spectat ad prudentiam politicam, quoniam ad hoc ipse leges ponit ut subditi secundum quod oportet singula operentur unde quinto huius dicitur: leges autem dicunt de omnibus coniectantes preceptum ... lex fortia opera facere puta non derelinquere ... fugere et que temperati puta non mechari, et que mansueti puta non percutere. Similiter autem secundum alias virtutes et malitias hec quidem iubens hec autem prohibens. Secundo patet idem quia oportet esse subditi principe assumptum propter quod dicitur 3o politice quod non est bonum principem esse qui sub principe non fuit. Licet igitur oportet habere et subditale et prudentiam et architectonicam unde oportet principem subditum ad discere velud equitem sub equestribus principatum et eum qui mittit illos subditos fuit et exercitum ducere in exercitum ductum hoc autem maxime patet apparere si aspexerimus ad antiquos patres ut Senecam Tullium et ceteros moralium doctores qui et principes et subditas prudenter vixerunt ... et quod subditi primi vixerunt et principatum consules fuerunt ad ponendas leges quod non fuissent nisi ... hinc inde prius habentur et illa. Et tamen intendo quod prudentia dupliciter accipitur scilicet simpliciter et secundum quod prudentia omnes ad felicitatem operationes ordinat recte et hec est a bono arte dicta secundum quod dicitur sunt prudentia et una omnium optimum humanorum unde namque bonus ... huiusmodi prudentie divitias si affluat et paupertate si necesse sit ad felicitatem ordinabit. Similiter et ad felicitatem contemplativam dirigit sibi tribuat et ... operabitur si oportet ad utrumque namque statum fortune disponit eum ipse ... sit operabitur ut in deo finiat et ipsum quesierit sibi potentie contempletur et diligit hec est enim vera felicitas principis. Secundo quod est non secundum quod operationes suas ordinat ad felicitatem sed secundum quod recte consiliatur et recte ordinat suas operationes ad aliquem finem specialem. Sicut enim prudentem dicimus ... nautam si bene consiliatur et omnia recte sciat ordinare ad salutem navigii et prudentem ducem exercitus si ad victoriam obtinendam et ita de aliis hec autem prudentie non sunt prudentie simpliciter sed secundum artes que et hee possunt esse multe et diverse et etiam potest esse tales prudentias prudentie similiter vel etiam astutie dicunt ... que potest duos fines speciales ad ulteriorem boni vel mali finem ordinare contingit enim eis et bene uti et male unde multi sunt prudentes naute vel prudentes bellatores qui tamen non sunt prudentes homines sed astuti et valde mali. Unde igitur diximus eandem esse prudentiam principis et subditi et tamen utriusque viri locuti sumus de prudentia simpliciter secundum quod homo dicitur bonus homo sit. Scilicet in ... quod Sortes eadem prudentia erit bonus homo si fuit princeps et si fuit subditus et si dives et si pauper et si coniugatus et si nauta et utrumque ad quemcumque statum pervenit debeat enim prudens de Seneca libello de quatuor virtutibus cardinalibus: Si prudens es amplectere ... idem eius et pariter res et varietates temporis exigit ita te accommoda temporibus nec te in eisdem mutes sed potius aptes sicut manus que eadem est et cum in palmam extenditur et in pugnum restringitur. Ipsa igitur in se ipsa non mutabitur sed tamen ... valde diversificatur unde Seneca in epistola ad Lucillum prudentias unica esse prudentia de qua ipsa malitias atque alias quantitates contrariae ad res quas actuat est humana figurata. Sic autem nos principem et subditum capimus secundum quod contendit diversis officiis et magis pertineret ad eos opera exteriora diversa et si per prudentiam principis

intelligimus illa que opus exterius debitum principi statuit sibi tanquam finem et per prudentiam subditi velles intelligere illam que ad opus exterius debitum subditi statuet tanquam finem exteriorem principis ... tanquam diversas et ita de quibuslibet aliis diversis officiis et vel de quibus diversis habitibus sibi diversos fines statuentibus nunc etiam sunt prudentie principis vel prudentes subditi ergo prudentes homo et ista que sit dicta sunt concordant hiis que 3o politicorum determinata sunt. Iuxta namque et optima politia principes sibi statuere debet pariter suo proprio in tribut officio verum finem et ultimum felicitatem unde quod ipse et aliis fiat boni non quidem primo quod sunt boni homines simpliciter et ad istum finem ponit suas leges et omnes suas dirigit operationes. Ideo dicitur est quinto libro huius quod leges iubet secundum omnes virtutes et prohibet secundum malitias omnes optimum sit igitur eadem est prudentia quod dicitur ... esse prudentem principem et esse prudentem hominem ... et esse prudentem tunc propter hoc quod probatum tamen est posse principari et subditi unde dicitur 3o politice. In pravis autem politiis non oportet ita esse puta in tyrannibus propter hoc quod princeps non statuit sibi verum felicitatem tanquam finem propter quod non in hiis sunt prudentes princeps et prudens homo. Advertes igitur ad prudentiam dicendum est quod si per prudentiam monastica intelligeris illam secundum quam homo recte consiliatur et sibi bona corporis et exteriora acquirenda et salvanda et per prudentiam yconomicam intelligas illam secundum quam homo consiliatur ad hoc quod domus sit sane hereditatis et bonis exterioribus habundans et per prudentiam politicam intelligas ... ista secundum quam respublica civitas ... et mercatoribus habundantia et bellicositas ... erunt diverse prudentie ut cuiuslibet dicitur. Sed non erunt vere prudentie quoniam ... et ita sunt secundum prudentiam concedatur de prudentia architectonica et de prudentia subditali quod autem dicit Aristoteles. Sapientes esse prudentes autem non idem dicunt id est dicitur de prudentia quoniam ad suam habitus sed quoniam ad suam operationes perfectum extendere. Ad aliam dicendum est id quod eadem potentia extendit diversos actus exteriores propter diversitatem materie diversificantur varie. Sed tamen ob istos ordinat ad unum finem non non solum habitus est unus eorum qui sunt unum finem dicitur sed tamen et eorum qui ad unum ut patet 4o metaphysice. Ad aliam dicendum est eodem modo quod si principis et subditorum opera sunt diversa tamen ipsi secundum prudentiam simpliciter ordinantur ea ad unum finem. Ad ultimam patet dictum quod Aristoteles non distinguit eas in tantum sed quadam exteriori denominatione scilicet secundum diversas operationes exteriores que conveniunt hiis et illis etc. Questio 16a ut patet

Utrum prudentia sit circa

singularia quod non quia secundum philosophorum dicitur quod universale secundum rationem notum est singulare vero 2o ... ratione cognitum universalis est ... autem prudentia. Sed prudentia in ratione est non in sensu cum sit habitus in rationalis et quia Aristoteles prudentiam diffinimus dicimus ipsam esse habitum verum cum ratione activum circa hominis bona et mala igitur ipsa est universalium non singularium. Et si ipsa sit singularium ... quod ipsius esset obliviosi sit artis vel scientie non quia oblivio prudentie ... nobis occurrit per totam vitam et quia oportet circa ea ... operari 2o prudentia habet autem ea non habet locum si prudentia esset circa singularia quoniam pono quod 2o prudentia sit indicatum quod non oportet illa est comedere constat autem quod huiusmodi ... omnium principium

Quesivit est dicit Aristoteles ... prudentia quod non dicitur esse ... prudentie non sit oblivio

ista ecia non sed ymo nunquam nobis occurrit propter quod
hec quorum cicius contingit oblivisci // Et sic sicut sciencia
est habitus generis demonstrative ita prudencia est habitus
generis practici principaliter conclusive si ergo non solum est universalis
sed singularia ipsa non extendit se ad ista singularia
sed sit pro prudencia nos esset habituati ad ea eadem
esse singularia quia non dum vidit primum quod sibi cottidie
eveniet hoc autem est in genere quo et // Est ergo quasi
prudencia est singularia quia hoc est contra eius quod ipsa
sunt quia hoc est contra res prout ipsorum contra quos ipsa
abiunt distinguntur // Si potest ipsa non erit ma
gis singularium quam sciencia nec sciencia magis universalium quam ipsa
sciencia omnis est rerum singularium sed non contra res
singulares sed pro res communes vero dicit quod philosophus de
sciencia quod diffinitiones generum et specierum non sunt
diffinitiones rerum universalium conceptuum etiam sed diffinitiones
rerum particularium quod in textu sed in textu est quod agit
in eis universaliter // Si autem dicatur quod prudencia sit
singularium pro eorum singularibus rebus contra quas adin
vitur distinguntur et videtur quod cum habite de singularibus
conclusiones non extendat se ad singularia quia in fu
turo nobis occurrit ut prius arguebatur // Dicendum quod
cedit aristotiles. Neque est prudencia universalium solum sed oportet
pro singularia cognoscere quod probat dicens // actiua
enim acto autem est singularia quod ergo sic habitus
actiuus est circa singularia. Cum actio sit circa singularia
prudencia est habitus actiuus vero et // Et adinde
adducit aristotiles signum // Signum autem eius
quod dictum est scilicet quod prudencia est singularium quod geome
trici iuvenes et disciplina fiunt principaliter autem non vi
detur esse singularium est prudencia quia fuit contra
experiencia // Iuvenis autem expertus non est //
Et adinde ponit aristotiles id dicens // Adhuc peccatum
vel circa universale in consiliando vel circa singulare vel in quam
omnes ponderose aque prave vel quod hoc ponderosa
Cum ergo prudencia sit circa omne consilium recte peccatum
in consiliando sed prudencia non solum est universalium sed et
singularium. Et ad quod operandum virtutis moralibus
inclinat inde prudencia inditiatio dicit aristotiles // Vel
oportet eadem hec quedam dicere scilicet Non pro prudencia habeat
per sequens scilicet appetitus per virtutem moralem sed virtutes
morales inclinant ad operandum singularia ratio et
vi in quo ad quod priute esse iudicium de pro et de
habitu perficiente potentiam // Cum sit potentia cogitativa et
habitus potentie cogitative sicut potentia appetitiva et habitus potentie appetitive
quam autem perficiens potentiam ad hoc ponit ut dicit
potentiam ad bonum prompte et faciliter operandum id est
id quod est quod potentia est inata operari // Sic ergo potentia
est inata versari circa et habitus circa universalia ita
et habitus // Sciendum autem quod in proposito vel adin
tencionis per hoc quod est habitum vel prudencia vel opinionem
esse circa singularia vel circa singulare quod quod habitus vel
potentia vel opinio respiciat singulare et dimensum
ab aliis singularibus vel et plura deciata singularia
dicit ab aliis singularibus quantumcumque fuerint eadem ratione
ut in actus videndi quo immediate video sor
tem ita est circa sor et ita deciate respicit sor
quod non respicit aliquem hominem sed proprie hoc quod est habitum vel
potentiam vel operacionem vel esse circa universale vel universalia vel
ad intencionis quod potentia habitus vel operatio respiciat
singulare distinctum et indeterminate plura singularia pro quo quod conveniunt
in aliqua una ratione // Sed actus intencionis quia intendo
hominem non respicit deciate sortem sed ipso
quod hominem indeterminate in tantum et non sit ad presens
circa de universalibus an sit potest etiam a singularibus dicitur

vel non // Et sciendum quod potentia vel habitus possunt considerari
dupliciter secundum se absolute sed actus quod ad suos vel ad suas
operationes // Si ergo consideret per se videtur esse eadem quod omnes
nostre potentie vel habitus sunt circa singularia sive sint potentie
animales sive corporales sive materiales sive inmateriales
et sive rationales sive irrationales hoc autem indicate sufficit
potest // Potentia autem calefactiua non est magis deciata
ad calefaciendum id lignum quam id quod potest calefacere
quodcumque lignum indeterminate sibi fuerit applicatum
hoc et calefactibile non est magis deciatum ut calefi
at ab hoc igne vel ab illo sed a quocumque indeterminate sibi
applicato potentia et nutritiua non est deciata ad
hunc panem quod a quocumque alio pane consimili nutri
retur sic iste visus et tuus non est deciatus ad
hunc colorem alium enim quemcumque vide potest consimilem
sit et potentia appetitiva non ad hunc cibum vel ad hunc
potum deciata est alium enim acceptabit si sibi occur
rat // Dico ergo quod prudencia et ars et alius quili
cumque habitus per se consideratus est circa universalia virtutes namque
morales non inclinant simpliciter et deciate ad istas
operationes ex quibus ipse generate fuerunt id est enim tunc si
essent et tenti non sunt nec inclinant ad aliquas singulares
deciate consimiles illis ymo indeterminate ad quascumque
consimiles temperancia enim non inclinat ad temperate agen
dum circa istum cibum vel istum potum singulare ita quod non
circa alium sed circa omnem indeterminate quicumque occurreret
// Similiter et arte cytharizandi tu non es deciatus ad
hanc cytharam sed in quacumque est presentata ludes // ita
et habitu principiorum tu non es dictus adrotandus et indicandus
de hoc singulari bello vel de hoc singulari actu venereo
sed indeterminate de quolibet bello de quolibet actu venereo
cum tamen tibi occurrit et hoc declarat // Seneca epistola
tercia parte ad lucillum exemplum cum Nam iaculator dispat
de destinatum locum captat et manu format
ad dirigendum quam mittit cum sed vim et ex disci
plina et exercitacione percipit quodcumque vult id est ubi
diriguntur enim non hoc id ferire sed quecumque voluit //
Si autem loquimur de potentiis et habitibus non per se sed quantum
eorum actus vel operaciones tunc quere utrum potentie vel habitus
sint circa singularia vel universalia non aliud quere quam utrum
eorum actus vel operaciones sit circa singularia vel universalia
dicamus ergo primo de potentiis appetitivis et habitibus eorum
cuiusmodi sunt virtutes morales cuiusmodi potentie vel habitus
duplices habent actus sed enim actus quosdam immanen
tes quos solemus vocare elicitos ut amare odire
irasci timere gaudere contristari et item velle eli
gere et non appetere alios autem sed actus ex transe
untes quos solemus vocare imperatos ut comedere bibere
aggredi bellare dare et accipere et huiusmodi // Primum
autem ad actus exteriores satis patet quod sunt circa singularia
nos enim actu comedimus non habeat panem sed singularem bel
lat actu nec cum hiis singularibus inimicis deciate vel
cum illis et cuius actus enim et generaciones circa singulares sunt
ut dicit philosophus methaphisice et hoc est quod actus tales re
ipsam in se ipsa attingunt quibus res in se ipsa singularis
simpliciter est autem actus autem interiores appetitus
eorum et concedendi reglantur sed ratio actuum concedendi ita
quod si actus concedendi non fuerit ad aliquid singulare deci
actus nec actus appetendi sive volendi deciabit
ad aliquod universale sed singulare sed circa universale remanebit // Si
autem concedendi ad aliquid singulare deciatus fuerit et actus
appetendi quinque erit deciatus circa id singulare // Cum ergo
concedendi materia de agibus alibi non descendat ad singularia
in potentie est quod volito stet ad universale hanc tamen vo
lito si non deciet ad aliquod singulare non ose expe
dior actus in dicto 3o de anima quod universalis expositio

ul vo no moru/ Dico g° q hitꝰ actꝰ volu[n]t
& v[er]tu[tu]m mor[a]liu[m] i[n]teriores alii s[un]t q[uam] vlia // Jus
tꝰ n. iusti[ci]a no solu vult iustu hu[n]c de[ter]iate
et hu[n]c ꝫ vlr oibꝰ leg[is]lator. n. p legale
iusti[ci]a i[n]clinat[ur] ad leges ponedu vlr cō
mū v[ir]tutu ut in omīs boni fiat ad posse
Nu[n]c a[u]t[em] videamꝰ ad actꝰ pōꝝ q[uo]d s[un]t aliquo
& hitum ip[s]aꝝ sp[eci]alr ad actꝰ p[ru]d[enc]ie de q
p[ri]nci[pali]t[er] p[ro]bat[ur] & dicatꝰ q p[ru]den[cia] q[uo]m ad actꝰ
suos p[ri]m[u]m q[uo]m ad r[ati]oci[naci]o[n]es & iudicia de agibilibꝰ
e alii q[uam] vlia & alii q[uam] sig[ular]ia & p[ri]nci[pa]liꝰ q[uam]
vlia q[uam] sig[ular]ia // p[ri]ma[m] a[u]t[em] 3[us] 9[us] omīu[m] p[ri]a sic
p[ro]batur q[uam] hu[iusmod]i agibilia multi tra[n]s[g]ressionem & p[ri]n[ci]p[iu]m
ad p[ar]te[m] vnam de[ter]iat[ur] no p[er] scire s[ecundu]m ma[teri]a[m] ꝫ p[er]
age[re] // Si n. & ad h[ec] leges i[n]st[itut]e s[un]t & omīs
editi s[ecundu]m mor[a]les & hec ra[ci]o[n]es & de[ter]iationes
ad p[ru]d[enc]ia p[er]tine[re] videt[ur] si p[ru]d[enc]ia e r[ati]o r[ec]ta
agibiliu g° & c // It[em] sic artes se h[ab]nt q[uam] si[mi]lia
sit p[ru]d[enc]ia q[uam] agibilia artes a[u]t[em] multas i[n]ve[n]i
u[n]t & s[er]vat[ur] co[mmun]es vles q p[ro]p[ter] ma[teri]e in arte
medicinali & ita et i[n] artibꝰ aliis si lib[er] fie
ret de eis // Si n. potes a fabro q[ue]r[er]e cu[r] fi[at]
fabricandu calefi[at] inde vli r[ati]o[n]e q mollitur
cu[m] vt extensione recipiat l[ongitudin]e si[mi]l[ite]r ad p[ru]d[enc]ia[m]
p[er]tinet q[uam] agibilia multas i[n]ve[n]ire & tractare r[ati]o[n]es
vles & co[mmun]es vles // It[em] vna p[ar]te p[ru]d[enc]ie p[ro]p[ter]
a[ristotelem] leg[is]po[siti]va hec a[u]t[em] n[ecess]ari[u]m e ut sit q[uam] vlia
leges n. no solu respiciu[n]t so[lum] a[ristoteli]s p[ro]p[ter] ꝫ
o[mne]s vlr p[rese]ntes & futuros 2m p[rim]o rethorice
d[icitu]r q iudiciu leg[is]latoꝝ no 2m p[ar]te[m] ꝫ de
futuris & vlibꝰ e[st] 10 & c // 2a 9° ꝫ sat[is] p[ate]t p[e]r
a[ristotelem] in l[itte]ra s[ecundu]m q sit medicina ordinat[ur] ad
b[onum] h[ab]ere ... medicꝰ a[u]t[em] nu[m]q[uam] p[er]fcus v[iru]m
sistes in vli r[ati]o[n]e ꝫ p[er]ficit[ur] i[n] sistedo r[ati]o[n]e
& op[er]ando q[uam] sing[ular]es ... 10 d[icitu]r q p[ro]num
mediciu sit ... si[mi]l[ite]r de p[ru]d[enc]ia e[st]
q[uam] sua m[ateri]a // It[em] si scimꝰ vli r[ati]o[n]e q[uo]m no
e co[n]trectandu re aliena i[n]victo d[omi]no 2u[m] in
digeb[a]t mop[er]acte t[ame]n sic ꝫ b[eat]it s[ecundu]m vli p[ri]n[cipi]o
sum[m]e p[er]ti[ne]s p[ar]tes ut a[u]t[em] h[ec] res e aliena
q[uo]s e d[omi]nꝰ eiꝰ a[u]t[em] p[ro]placeat q[uo]m vna acci
p[er]e h[oc] a[u]t[em] supposito s[ecundu]m vli p[ri]n[cipi]o q[uo]d ro[ti]o
e q[ue] si sit r[ec]ta ad p[ru]d[enc]ia p[er]tineb[it] cu p[ri]n[cipi]a
sit r[ec]ta ro agibiliu h[abe]di t[ame]n r[ati]o[n]es s[un]t q[uam] sig[ular]ia
g° p[ru]d[enc]ia e q[uam] sing[ular]ia // 3a 9° p[ate]t p[hilosoph]o q
in 2° meth[aphysi]ce d[icitu]r p[er] se ne finis e victus s[ecundu]m p[ra]c[ti]ce
vo op[us] p[ru]d[enc]ia a[u]t[em] no e hitus sp[eculati]vꝰ ꝫ
p[ra]cticꝰ 10 finis eiꝰ no e sc[ir]e ꝫ op[er]ari s[ecundu]m
a[u]t[em] i[st]a tota p[er] p[ri]n[cipi]a liꝰ n[ecess]ari[o] i[n]cedit q[uo]m p[er] se
& alia p[er] ip[su]m g° q[uam] 1a e p[ru]den[cia] p[ri]n[cipa]liꝰ q[uam] q
s[un]t op[er]ationes q[uam] q no s[un]t op[er]ationes ꝫ op[er]ationes
s[un]t q[uam] sing[ular]ia no vlia ut d[icitu]r p[hilosoph]o meth[aphysi]ce 10
& d[icitu]r 3° de a[n]i[m]a q vlis co[n]ceptio no mou[et] g°
p[ru]d[enc]ia mag p[ri]nci[pali]t[er] e q[uam] sig[ular]ia q[uam] q[uam] vlia
// It[em] sic ois ars & v[ir]tꝰ e q[uam] difficile & p[ri]nci[pa]liꝰ
q[uam] difficiliꝰ ut 2° hi[ca]ꝰ 10 si[mi]l[ite]r v[ide]t[u]r ee de p[ri]ma
ꝫ multo difficiliꝰ e r[ati]o[n]e ro[ci]n[ar]i & r[ati]o[n]e iudicare
de agibilibꝰ i[n] p[ar]ti[cular]i q[uam] i[n] vli t[ame]n q mag vela[n]t alia
s[un]t sing[ular]ia t[ame]n q sig[ular]ia mag afficiu[n]t ap[petitu]m
& mag p[er]sonas i[n]clinat ad p[ro]cedendu iudi
ciu r[ati]o[n]is p[er] h[oc] ut p[ate]t p[rim]o rethorice p[ro]p[ter] mag
vide[tu]r vi[rtu]m leg[is]lator q[uam] p[er]fcus & iudex q
sic d[icitu]r a[ristoteles] Iudiciu leg[is]latoris no 2m
p[ar]te e ꝫ de futuris & vlibꝰ p[er]fcus a[u]t[em] &
iudex ia de p[rese]ntibꝰ & de[ter]iatis iudicat
ad q[uo]s ad amore ia & odire andicꝰ ...

comodu co[n]cepa s[un]t se se ut no ad hu[n]c possit
vide[re] suffic[it] vi[rtu]m ꝫ attende[re] i[n] iudicio p[ru]dent
bile a[u]t[em] e[ss]e s[un]t a[u]t[em] q p[ru]d[enc]ia e p[ri]nci[pa]liꝰ q[uam] sig[ular]ia
h[ab]ens a[u]t[em] t[ame]n co[mmun]es no[m]i[n]at a[ristoteles] s[ecundu]m d[icitu]r // Vel
cu[m] ambas h[ab]ere ul h[ab]eat mag[is] s[un]t d[icitu]r t[ame]n q[ui]
erit d[ic]t[u]s p[ri]m[u]s e q d[icitu]r i[n] desopno & vigilia
ani[m]ꝰ e pō eiꝰ & actꝰ & h[oc] v[ide]t[u]r mag[is] ee s[cilicet]
q actu opꝰ pō[tenci]e no q[uam] ad v[ir]tute[m] o[mn]i q[uam]
o[mn]i iꝰ potes h[oc] a[u]t[em] no v[ide]t[u]r co[n]ferre d[i]c[tu]s // Vn
d[ict]u[m] fuit q omīs i[n]tre pō[tenci]e & hitꝰ s[un]t q[uam] vlia
actꝰ a[u]t[em] ip[s]aꝝ no ꝫ q[uam] sig[ular]ia // p[ri]m[u]m d[icitu]r e
q v[ide]t[u]r a[ristoteles] ee i[n] t[er]cio p[hilosoph]o meth[aphysi]ce q omīs
actꝰ & op[er]ationes s[un]t q[uam] sing[ular]ia ani[m]ꝰ o[mn]i d[ict]u[m]
fuit nu[n]c q d[ict]u[m] fuit q a[li]q[ui] actꝰ t[ame]n ap[er]te di
q[ui]d co[mmun]e di s[un]t q[uam] vlia // Ad p[ri]mu d[icitu]r q n[on]
s[un]t r[ati]o[n]es vles sic q vlr co[n]sistat ymo q[ue]q[ue]
e singul[ar]is co[n]sistit ꝫ e vnu i[n] n[umer]o ꝫ eade[m] res
p[otes]t dici sing[ular]es & vles diu[er]si de q explicite
declare no e p[rese]ntis i[n]tencionis 10 su[ffi]ci[ent]er
s[ecundu]m p[ro]p[osi]ta p[er]transeundo d[icitu]r me q eiꝰ de e pote[nci]a
& actꝰ sit q t[ame]n e actꝰ eiꝰ erat pō ꝫ no
co[n]tin[g]it e[ss]e t[ame]n ꝫ n. erat pō t[ame]n no ꝫ ee actꝰ
t[ame]n loq[ue]ndo s[ecundu]m b[onu]m q[uam] p[ro]b[onu]m // s[ecundu]m b[onu]m q[uo]d q
oe q agit potest age[re] ꝫ no o[mn]e q p[otes]t a
ge[re] aget & noli t[ra]ct[ar]e i[n] p[ro]p[osi]to // Vtꝰ i[n] d[ict]o
p[ri]nci[pi]o de animꝰ it[eru]m s[ecundu]m b[onu]m p[ro]pr[i]e a[u]t[em] i[n] h[oc] t[ame]n
ul s[ecundu]m b[onu]m so[lu]m 2m de n[omin]e ꝫ // No e n. disti[n]g[uen]du
vtru[m] actꝰ sit i[n] age[n]te ul i[n] passo ꝫ i[n] 9[n]t
dicitꝰ ee pom ul actꝰ s[ecundu]m b[onu]m q p[otes]t age[re] & q
agit // Dicitꝰ a[u]t[em] dicitꝰ pom ee ul actꝰ o[mn]i b[onu]m
...

...
ce[rt]e res p[er]tres i[n] d[iffere]n[cia]e r[ati]o[n]e h[ab]et s[un]t de[ter]iate
& s[ecundu]m m[ate]r[i]a[m] a[u]t[em] & sing[ular]es p[ar]tes sic ita & no e
i[n] gen[er]e s[un]t q[uam] omīs cibos & r[ati]o[n]es potꝰ i[n]clinare
// Ad r[ati]o[n]es ad p[ri]ma d[icitu]r me q[ui]a p[ro] e vli no
solu ꝫ & sing[ular]iu p[ro]p[ter] a[u]t[em] e sig[ular]iu so[lu]m // Ad
a[liu]d d[ict]u[m] fuit q p[ru]d[enc]ia q[ue] ad hitu p[er] se
co[n]sid[er]at[ur] & vliꝰ no sig[ular]iu & no co[n]cludi[tur]
q multoꝝ actiu[m] ipiꝰ q[ui] e s[un]t oblivio
Non n. ꝫ p[ri]n[cipali]t[er] meorez ee q[ue] a. 10. a[ni]mꝰ
ul a 20 optꝰ e // It[em] co[n]sil[ite]r d[icitu]r me ad a[liu]d
r[ati]o[n]es q co[n]sili via p[ro]cedit & c // q[uesti]o 8

Utrum prudencia sit idem

hitus cu[m] sci[enci]a mor[a]li t[ra]dita i[n] libris ethicoꝝ
polliticoꝝ yco[nomic]oꝝ & & i[n] libris legu[m] & decretoꝝ
q no p[ate]t q 6° h[uius] disting[uit] a[ristoteles] p[ru]d[enc]iam & sci[enci]a[m]
g° n[on] ea e sci[enci]a cu[m] p[ru]d[enc]ia // It[em] p[ru]den[cia] e vna t[ame]n

q eꝰ s[un]t oblivio ꝫ q[ui]a ad actꝰ ip[s]iꝰ ip[s]a e singlariu
...

om agibilium philosophus quod probat aristoteles virtutes morales
ad invicem esse connexas quia si sit unum virtute ei
de quanti sed sicut in duobus libris est dite sunt plures
et ad invicem . dicte quod non sunt idem habitu cum prudentia
sicut multi scientes duos libros scilicet potentes quasi
de disputatione secundum scilicet duorum liberorum sunt val
de pauci . Et etiam quod multi qui duos libros nunquam
viderunt vel audiverunt sunt iusti et sic
stat autem cum paucitate principiorum non stare neque bonita
te moralis sine prudentia ut patet 6° huius ergo duorum
liberorum scientia et prudentia non sunt idem habitus . Item
quod legis positiva non videtur alius esse habitus quam moralis
sive legalis scientia sed aristoteles ponit legis positiva partem esse
prudentie . Item prudentia differt a scientia in agibilium
ita quod prudentia consistit in recta ratione et recte in
dicando in agibilibus . Sed iste due scientie non consistunt in hoc
cum scientia sit habitus in certis quae prudentia et arte
... quod utrum iste nobis ...e . Sed dicta nona
per eorum ... se permiscere capiatur
et ad ... sequentis dicta vide utrum habitus
quae nobis ex doctrina libri ethicorum acquiritur conti
neatur sub scientia vel prudentia et hoc est sicut in quo
re autem si inquireres utrum habitus nobis acquisitus
ex doctrina liberorum medicinalium contineatur
sub scientia vel arte . Ad hoc autem videndum est hic
dicitur ... scientie secundum quod omnis scientia ab arte
distinguitur et prudentia / hoc autem est difficile et
opinionum diversarum / dicunt enim quidam quod omnis scientia quae
contra arte et prudentia distinguitur philosophus quare
est universalium et non singularium ars autem et prudentia singularium
... et non universalium / dicunt ergo quod si tres ... universales
pertinent ad arte vel prudentia hoc non est primo quoniam
peractus in ... sed per modum principiorum et presenotorum
vel philosophici scientie ... probatorum ad concludendum in
practice quod artes vel principia bene indigent ... a ...
subiecte ... accipi ut fiat ... per ...
ars . Omnis aqua ... se pure hoc est aqua ...
dosa ergo est pura dicunt ergo quod hoc ... omnis aqua ...
dose sit pure non pertinet ad arte ... sed sup
ponitur tamen et si sit dicta ... philosophi scientie propter
hoc ipsius habitum ... subalternatur artes et
prudentie ... ars medicine subalternatur scientie naturalis
... prudentia autem subalternatur morali philosophie .
Dicunt ergo isti quod habitus ex libris medicinalium ac
quisitus non est ars sed scientia media . Sed ...
quia est habitus tam universalium acquisitus ... autem me
dicinalium quia nos et pacientes medicinarum et ... me
dicinalium et modos medendi docet communis ... et ita
dicunt quod habitus nobis ex doctrina libris moralium
acquisitus non est prudentia sed dicitur scientia moralis scientia quae
dicitur quia est habitus tam universalium ... acquisitus dicitur autem
moralis quia naturam et conditionem habitum et operum moralium
docet communis docet ... . Isti autem dicunt in opinione
asserere videntur multum quod aristoteles in 6° huius di
videns partem ... in ... et rationem
videbatur ... partem ... quod dicitur consi
liativam et rationativam de modo consilia ... et
... pertinet ad prudentiam propter quod dicit 6° huius ...
esse bene posse consiliari . Et ... quod tollit utrique
erit prudentes consiliatius . ergo ... quod aristoteles in dicto lo
co ... assignare dicitur ... parte ... scientie
et parte prudentiale quod dicitur videtur assignare ...
quod scientie ... speculativa ... est ... quae ... continua
... non potest dici ... dicta philosophus contra
aliter hic intelligat ea quae constat vel sunt a
... potest ... et per ... debeat ea

phia non coniungit
aliter hic vociatum
cum sit speculativo

consunt a nobis quoniam multa sunt aliqua quae ... qua
... sit ea quae facimus . Sicut enim nostre operationes ac
cepte singulariter sunt possibiles aliter habere ita multa na
... ut ... grandines et tonitrua ... naturalia
... per eorum causas universales sunt immutabilia sicut et nostre
operationes ... dite in libro ethicorum non magis
sunt ... et ... dite ... in libro methaphysice
propter quod si scientie ... prudentia distinguatur per esse non con
tingentia aliter habere videtur quod habitus ... libri ... libri methaphysice
si autem dicta ... non potest ... dicto modo videtur quod ...
sit ... scientie est tam universalia principia autem est tam
singularia ... et quae ad res singulares ...
... ipsa eadem sunt ad ipsorum universales res
immutabilia propter quod eorum non est in genus ... diversas res
... universales et singulares esse scientiam vel arte vel prudentiam
. Et si ... obicitur quod ... scientiam prudentia vel ars
ita esse de hiis quae non sunt simpliciter accepta ut de
grandinibus et de ventis et hic sit de hiis quae
... absurdum esse videtur . Ad hoc
... quod sufficit ... quae sub ope
... non cadunt propter quod de illis non erit ars ... prudentia
sed tamen scientia . Sicut autem ... non sufficit ...
... sed etiam ad eorum singularem no
titiam descendere propter hoc quod volumus non solum scire
sed facere vel agere habemus autem ... vel ... et
esse tam singularia propter quod ... de ipsis habemus
... alium de ipsis habere ... quae
volumus arte vel prudentiam . ... sua dicitur opinio
ne et sufficit . Si ars et prudentia essent
non solum tam singularia sed et tam universalia ... quod mul
te ... scientie pertineret ad arte et prudentiam
... et ... fallit ... patet quod scientia
... coincideret cum arte et prudentia propter quod non bene
distinguuntur ... sed ... quae prudentia
esset tam singularia quod et universalia videtur quod ad arte
vel prudentiam pertinent omnes ... universales
... notitia ... operationes dirigendas
in debitum finem modo ad hoc ... omnes ...
... si ... debet esse ... a ...
... et constat et quod ad opus medicine ...
... habere quod tam universalia pertinet ad scientiam
naturale sit ... aliorum ... natura
... autem opinio non ... propter hoc quod ... pre
... sunt principium esse tam universalia et non videtur esse ... in
... consilia de agendis ... pertinet ad prudentiam
et tamen ... consilia sub universalibus ... dicunt ...
... quod faciat ... dicetur ... homo debet
facere ... casus ... primo videtur quod ... omni
iudicio singulari potest ... habere iudicium universale ...
... et rationis consilius . Si enim ... indi
... debet homo opus facere constat et ita
indicandum esse ... debet sicut
opus facere ... circumstantiis ... propter quod
... omnem legem vel decretale ... pontificia
... singulari habere ... praecepti vel do
... sufficit ... videtur quod prudentia
sit universalium cum dicitur neque est prudentia universalium solum
sed oportet et singularia cognoscere et philosophus methaphysice ... aristoteles
arte esse universalium ... philosophus dicitur artes ad ex
periencia . ... quod eorum quae sunt quae sunt in
potestate nostra ... vel non ... et sic vel ... fi
... quae non ... quae sit non est in potestate nostra sunt
... speculabilia et non agibilia nec factibilia et operationes ...
... dicitur ... et non ... nec ... sicut ...
et ... arte et prudentiam per ... distinguuntur . Et
... dicto modo sunt in potestate nostra ut sunt ...
agibilia et factibilia . Sed ad hunc ... dicitur ...

de moralibus et legibus
alio
aliis singularium
sicut
ars mensurandi terras aut sive campos subalterna geometrie
sicut
ethicorum ...
et agibilia

forri duplices pp(ro)pes q(ue) q(ue)cu(n)q(ue) (con)cedat(ur) ul n(e)get(ur)
no(n) erit in opus m(ihi) diu(er)sific(a)t(ur) (et) t(a)les pp(ro)pes
no(n) ptinet ad arte(m) neq(ue) ad p(rudent)ia(m) s(ed) s(un)t inme(n)
pe(rti)ne(ntes) q(ui)a medic(us) no(n) a(liter) opabit(ur) si c(on)siderit
fore eo(rum) for(ma)r(um) mane(n)t i(n) eode(m) mixto (con)u(e)r(so)
i(n) oi mixto a(liter) si c(on)siderit eas no(n) mane(re) n(e)c
al(ite)r opab(itu)r si c(on)cedat ul no(n) c(on)cedat q(uod) p(ost) q(uam) c(alor) d(omi)n(a)b(itu)s
calo(rum) calor i(n) (con)cedit(ur) maneat i(n) 2(º)
n(e)c scatue s(e)c(un)d(u)m a(liter) opab(itu)r si c(on)cedat ul no(n) c(on)cedat
q(uod) s(ecund)a sit res d(i)c(t)a acto(rum) p(ro)p(ter) q(uo)d o(mn)es t(a)les pp(ro)pes
no(n) ptinet ad arte(m) ul p(ru)de(n)cia(m) solu(m) ad spe(cul)a(ti)ua(m)
s(cienti)a(m) alie a(utem) dep(en)d(en)t(e)s for(ma)r(um) pp(ro)pes q(ue) si (con)ced(a)tur
~~d(ict)am ul~~ n(e)gentur erit a(liter) a(gen)d(u)m a(liter) opa(n)du(m)
ul opa(n)du(m) (et) no(n) opa(n)du(m) (et) t(a)les pp(ro)pes p(er)tinet
ad arte(m) ul p(rudentia)m q(ue) si sint p(er) se note ptinebu(n)t
ad arte(m) ul p(ru)de(n)cia(m) no(n) p(ro)p(ter) (quod) sit (con)cl(usion)es s(ed) p(ri)mo(rum)
p(rin)ci(pi)o(rum) ita q(uod) h(abi)t(u)s ea(rum) e(st) i(ntellectu)s // Si a(utem) no(n)
sint p(er) se note s(ed) i(n)dige(n)t (con)cludi ex alijs noto
rib(us) t(une) ul (con)cludu(n)t(ur) ex a(l)iis p(ro)p(ositi)o(n)ib(us) no(n) p(er)ti(nenti)b(us)
ad arte(m) ul ad p(rudenti)am s(ed) i(n) ue(ro) ul (con)cludu(n)t(ur)
ex p(ri)me(ntibus) ad arte(m) ul p(rudentia)m // Si p(rim)o sit sic d(ic)o
erit (con)cl(usion)es de(monstrati)ue (et) h(abi)t(u)s erit s(cient)ia ul sa-
p(ienti)a (et) erit p(ra)c(ti)ca p(ri)n(cipi)a s(ecundu)m (con)trarus (et) p(ru)de(n)cia s(e)c(und)um
alt(er)nabu(n)t(ur) // Si a(utem) 2(º) (con)cludu(n)t(ur) t(un)c p(er)ti(ne)bu(n)t
ad arte(m) ul p(rudentia)m p(ri)mo(ru)m (con)cl(usione)m (et) h(abi)t(u)s eo(rum) e(st)
ars ul p(ru)de(n)cia a(liter) p(er) s(e) art(e)s ul p(ru)de(ncie) s(u)n(t) sint
u(ni)u(er)sales s(u)n(t) si(n)g(ula)res / Ult(erius) u(idetu)r m(ihi) s(atis) notu(m) q(uod)
i(n) lib(r)o legu(m) (et) decto(rum) (et) in lib(r)is mor(alibus) (con)ti(nen)tur
m(u)lte pp(ro)pes de q(ui)b(us) d(i)c(t)o(rum) genero(rum) // S(ed) q(uo)m(odo) ne
pe(rti)n(ent)es sc(ri)bu(n)t(ur) i(n) eis h(oc) e(st) de b(e)n(e) e(ss)e s(ed) ad h(oc) s(ci)e(n)-
d(u)m q(uod) p(ra)c(ti)ca p(rin)c(ipi)a ex eis deducu(n)t(ur) fiat nob(is)
m(ateri)a absq(ue) recursu ad lib(ro)s pe(rti)ne(n)tes s(cienti)a(rum)
sic(ut) a(liter) i(n) lib(r)o phy(sic)o(rum) u(idetu)r h(abi)t(u)m me(taphysi)ce q(uae)
neg(ati)ues p(rin)c(ipi)a s(ci)e(nti)e n(atur)alis t(ra)d(i)t(a) sub(iect)us q(uod) q(ui)s de
b(e)n(e) e(ss)e t(ra)nsc(ri)pt(u)s u(idetu)r m(ihi) q(uod) h(abi)t(u)s acq(ui)sit(us) ex
doctrina libro(rum) legu(m) decto(rum) (et) ul(timo) libro(rum)
d(e)c(re)tal(i)u(m) mor(a)l(i)u(m) p(er)ti(n)e(n)t ad p(ru)de(nti)a(m) ita q(uod) p(rudenti)a si
sit p(er)f(ec)ta (con)t(ra) i(n) se h(abi)t(u)m illu(m) (et) (con)sile(m) ea(m) p(ar)
te q(uo)d ip(s)i(us) q(uia) p(ri)n(cipi)a no(n) e(st) a(liu)s h(abi)t(u)s q(uam) p(er) q(uem)
sci(m)us q(uod) (et) q(uomod)o sit age(n)du(m) ad b(e)n(e) uiue(n)du(m)
(et) felicit(er) (et) a q(ui)b(us) (et) q(uomod)o sit abstine(n)du(m) s(ed) illi
lib(ri) n(on) ad doc(trina)m // It(em) p(rudenti)a (con)sistit p(rinci)p(aliter) i(n) s(e)c(un)do age(re)
p(er) (con)t(ra) u(er)o (et) a b(on)o p(ra)uo o(pe)re abstine(re) h(oc) a(utem)
doc(et) isti lib(ri) p(ro)p(ter) q(uod) d(icitu)r 4(º) h(ui)us q(uod) lex p(rae)cipit
op(er)a (con)tra o(mn)es u(irtu)tes (et) p(ro)h(i)b(et) op(er)a (con)t(ra)r(i)a ma
li(cia)s n(on) u(er)o rites p(ro)cedet op(er)a(ti)o(n)is // P(ro)p(ter) n(on) ro
soluta sunt i(n) q(uaesti)o(n)e q(ue) h(ui)us 6(º) // Ad 2(m) d(icen)d(u)m e(st)
p(er) p(ru)d(enti)a q(uod) no(n) e(st) i(n) gen(er)is (con)cl(usion)es s(cienti)e (con)ti(nentur) p(er)ti(n)e(nt)
ad p(rinci)pa(s) p(ri)mo(rum) p(rin)c(ipi)o(rum) (et) forte (et) q(uod) no(n) e(ss)et
i(n) gen(er)is ea(rum) q(uia) p(er)ti(n)e(n)t p(ri)mo(rum) (con)c(lusi)o(n)is ad p(rinci)pa(s)
(et) s(ci)e(nti)a(m) pe(rti)n(ent)ia s(ed) q(uod) p(er) d(iu)(er)sa media s(cilicet) p(er) me(n)d(u)m
mor(a)le (et) p(er) me(n)(dum) s(ci)e(nti)fic(u)m sic(ut) 1(ª) q(uaesti)o / Terra e(st) rotunda
(et) a(liter) (et) a(liter) no(n) p(ro)p(ter) a(liquod) p(er) n(atur)ale (et) ad ap(er)-
logu(m) // Ad r(ati)o(n)es q(ua)s d(icen)d(u)m e(st) ad p(ri)ma(m) q(uod) nulla
s(cienti)a e(st) p(rin)c(ipi)a q(ua)m p(ro)p(ter) u(ir)tu(tem) illis no(m)i(n)ib(us) s(ed) q(uam)
(con)tinet u(ir)tu(tem) eis s(u)nt no(m)i(n)a sy(n)o(n)i(m)a // Ad a(liu)d
(con)cedendo q(uod) t(ot)alis p(ri)n(cipi)a e(st) una t(ame)n n(on) u(ni)tate
s(im)p(lic)i s(ed) u(ni)tate ordi(ni)s (et) (con)nexio(n)is m(u)lta(rum)
(con)iu(nct)i(onis) t(a)le a(utem) u(nu)m p(ote)st h(abe)re p(ar)tes (et) ualde d(iu)er-
sas p(ar)tes sic(ut) tot(us) ex(er)citus reg(is) u(ni)us (con)ti(ne)t
(con)tin(ue) m(u)ltos p(ar)ticulares ex(er)citus comitu(m) (et) a(liorum)
(et) ita hec s(cienti)e s(un)t p(ar)tes ~~sal~~ u(ni)us (con)tin(e)tis
// Ad a(liu)d d(icen)d(um) ut puto q(uod) nulli p(ri)n(cipi)i s(un)t (con)cl(usion)es
y(m)mo neq(ue) p(rinci)pia i(st)o(rum) libro(rum) // h(oc) n(on) b(e)n(e) s(c)iat
q(uod) i(n) ill(is) lib(ri)s sc(ri)ptu(m) sit (et) q(uod) p(rae)ceptu(m) (et) q(uod)
p(ro)hibitu(m) t(ame)n n(on) (con)tin(e)b(untur) m(odo) p(rin)c(ipi)is m(odo) h(abitu)s p(rae)cept(i)s

ul p(ro)hibitio(n)ib(us) acq(ui)escit (con)tra me(n)te(m) i(n)t(er)io(re)
si n(on) malitia me(n)ti(s) facit t(un)c p(ra)c(ti)ca p(ri)n(cipi)a
ut d(icit) ap(ostolus) h(ii) (er)go sciu(n)t disp(on)(e)re p(ri)nc(ipi)a (et)
in u(er)b(o) d(ic)(er)e de co(n)t(r)a m(oribus) (con)cl(usion)es uolu(n)t a(utem) (con)t(r)-
ria q(uae) faciu(n)t (et) m(e)li(us) iudicat e(ss)e faci(en)d(a) //
U(er)u(m) a(utem) d(icitu)r q(uod) m(u)lti s(un)t boni (et) p(ru)de(n)tes p(ri)n(cipi)i (con)cl(usion)es
q(ui) no(n) audi(eru)nt p(re)d(i)c(t)os lib(ro)s // forte p(o)t(est) (con)cedi
q(uod) p(o)s(su)nt e(ss)e boni (et) u(ir)tuosi s(ed) no(n) p(er)f(ec)te sic(ut) d(ic)a(m)
s(un)t i(n) 6(º) (con)t(ra) 2(º) lib(ri) (et) c(etera) [Conveniet 18º]

T(er)ciu(m) (ver)bu(m) Eubulya Synes

Gnome sint u(irtu)tes abi(n)uice (et) a p(ru)de(n)cia d(iuers)e //
a(rguitu)r q(uod) sint u(irtu)tes q(ui)a h(abe)nte(m) p(er)ficiu(n)t s(cilicet) i(ntellectu)m p(rac)-
ticu(m) (et) op(u)s ei(us) b(e)n(e) reddu(n)t q(uia) p(ra)c(ti)cu(m) adi(uuan)t m(e)n(te)m
p(er)f(ic)iat (con)si(lia)ri de hijs q(ue) ad fine(m) (et) iudi(ca)re de
hijs q(ue) p(er) (con)siliu(m) i(n)ue(n)ta s(un)t / Eubulya a(utem)
reddit (con)siliat(ivum) bo(nu)m (et) u(er)u(m) / Synes a(utem)
(et) gnome (cer)tificat iudiciu(m) (et) reddit ip(su)m
bonu(m) // U(er)u(m) (er)go u(irtu)s sit q(ue) diffi(ni)t(ur) h(abe)nte(m) p(er)fi-
cit (et) op(u)s ei(us) b(e)n(e) reddit 2(º) h(ui)us s(ecundu)m q(uod) d(ic)ti
h(abi)t(u)s sint u(irtu)tes // S(ed) a(rguitu)r q(uod) sint u(irtu)tes d(iuers)e ab
i(n)uice(m) q(ui)a h(abe)nt p(ro)p(ri)os act(us) d(iuers)os abi(n)uice(m) u(idelicet)
Eubulya (con)siliatiue i(n)q(ui)re(re) / Synes a(utem) (et) gno-
me d(icitu)r i(n) (con)si(lia)t(i)s iudi(ca)re // A(rguitu)r q(uod) sint u(ir)tutes
d(iuers)e a p(rudentia) q(ui)a t(un)c p(rudenti)a sit una o(mn)i agib(i)liu(m) ut
ap(ostolu)s d(icit) (et) u(niuersa)l(i)s sint h(oc) si e(ss)ent eede(m) s(ecundu)m s(e) (con)t(r)a
(con)ce(n)t eade(m) int(er) se // U(er)u(m) h(ui)us o(mniu)m a(ctuu)m sint
u(irtu)tes a(utem) ap(ostolu)s d(icit) no(n) e(st) a(utem) Synes (et)
p(rudenti)a // U(er)u(m) h(ui)us no(n) assig(na)t q(uod) illi h(abi)t(u)s no(n) s(un)t ide(m)
q(uo)r(um) act(us) p(ro)p(ri)i s(u)n(t) fines p(ro)p(ri)i sint d(iuer)si q(uod)
e(st) de p(ru)de(nti)a (et) synesi / q(uia) sit d(icit) ap(ostolus) p(ru)d(enti)a
p(ri)n(cipi)a p(rae)ceptiua e(st) q(ui)d n(on) o(porte)t age(re) ul no(n) fines
ip(s)i(us) e(st) synes a(utem) iudicatiua solu(m) // Q(uo)m a(rguitu)r
p(ri)mo q(uod) no(n) sint u(irtu)tes q(ui)a u(irtu)tes i(n)tel(lectu)ales s(un)t q(ui)b(us)
u(er)u(m) d(icit) a(n)i(m)a aff(irman)do ul neg(an)do ut h(abe)t(ur) i(n) h(oc)
6(º) // Eubulya a(utem) no(n) e(st) h(uius)m(odi) q(ui)a ip(s)a e(st) q(uaesti)o (et)
nod(um) e(ss)e q(uaesti)o ut d(icit) ap(ostolus) // It(em) (con)siliu(m) t(ame)n sit
op(er)o q(uo)d // U(er)u(m) no(n) e(st) u(irtu)s eubulya ut (con)siliu(m) q(uo)d
e(st) // It(em) u(irtu)tes n(on) s(un)t nob(is) a(nim)a 2(º) h(ui)us s(ed)
synes (et) gnome i(n) s(un)t nob(is) a(nim)a ut ap(ostolu)s d(icit)
u(idetu)r 10 (et) c(etera) // U(er)u(m) a(rguitu)r (et) q(uod) no(n) sint u(irtu)tes d(iuers)e a
p(ru)de(nti)a q(ui)a no(n) s(un)t u(ir)tutes mor(a)les s(ed) i(n)t(e)l(lectu)ales
alie a p(rudenti)a no(n) s(un)t n(isi) q(ua)tuor u(idelicet) s(cienti)a sap(ienti)a i(ntellectu)s (et)
ars // Nulla a(utem) istaru(m) e(st) Eubulya ul sy-
nes // It(em) u(irtu)tes no(n) s(un)t d(iuers)e q(ue) s(un)t t(un)c ide(m) o(mn)i(no)
hec a(utem) (et) p(ru)de(n)cia s(un)t t(un)c id o(mn)i(no) u(idelicet) t(un)c h(ab)e(n)t
agib(i)lia // It(em) ad eu(n)de(m) h(abi)tu(m) i(n) s(ecun)de(m) p(er)tinet
i(n)q(ui)re(re) u(er)u(m) (et) de u(er)o i(n)ue(n)ta iudica(re) s(ed) ad
s(cienti)a(m) (er)go ita e(st) i(n) agib(i)lib(us) p(ro)p(ter) rites h(ab)e(n)t m(agis) f(ac)i-
li(us) m(u)lti q(uod) eubulya (et) synes sint u(ir)tutes
abi(n)uice(m) (et) a p(ri)n(cipi)a d(iuers)e s(ed) no(n) p(ri)n(cipa)les y(m)mo
a(n)nexe p(ri)n(cipi)e // Alij a(utem) dicu(n)t q(uod) no(n) sint u(irtu)tes
p(ro)p(ri)e s(ed) p(ar)tes u(ni)us u(irtuti)s s(cilicet) p(ru)de(nti)e / U(er)u(m) a(utem) d(ic)i h(oc) possit
m(a)g(is) appare(re) u(eri)tas uide(n)du(m) e(st) q(ui)d sit eu-
bulija q(ui)d synes q(ui)d gnome // Dicat(ur) (er)go q(uod)
eubulija d(icitu)r ab eu q(uod) e(st) bonu(m) (et) bules q(uod) e(st)
(con)siliu(m) q(uasi) b(e)n(e) (con)siliatiua // Est n(on) eubulija
h(abi)t(u)s i(n)clinans ad b(e)n(e) (con)silia(n)d(um) / Kacabulia
a(utem) (con)t(ra)ria d(icitu)r h(abi)t(u)s i(n)clinans ad p(ra)ue (con)si-
lia(n)d(um) // Act(us) (er)go p(ro)p(ri)(us) eubulye e(st) b(e)n(e) (con)siliat(i)o
no(n) t(ame)n p(ro)p(ter) (con)siliat(i)o(nem) i(n)cludi(tu)r i(n) se iudic(iu)m d(e) medijs
i(n)ue(n)t(is) ad fine(m) statutu(m) // S(ed) p(er) se capi
e(n)do (con)siliat(i)o(nem) q(ue) (con)siliat(i)ua i(n) (con)sistit mediorum
(con)g(ru)o(rum) ad fine(m) statutu(m) // Exp(ositio) hijs a(utem) i(n)

mari e q eubulia no e scia qr no inqrit q(ue) sciunt. Et eubulia no e eustokya ut dicit aplus neqz solertia qm eustokya ul solertia e absqz roci(natio)e & pmpte s. absqz roci(natio)e & pmeditatione i vera mediorum ad fine statutu sic ad oppositum ut hoita ornatos. Eubulia at ssistit i rocinatio inqsitione medij q oz aliu ee tarda & mature et agilia. Ide pp cricustantias varietate i tendat ignorantia. Et & sciendu q eustokia dicit 2us sris & infis solertia na strenus e eustokye extedit se n. ad specula & agilia. Eustokya at e solu e ce agilia. Et dicit ab eo q eubonu & stochos q(uo)d e ornatio q bona & pmpta medij ornatio. Et ut dicit aplus no e opio qr q se rocina & e dicta enunciatio vni ptis 2u fortiu. Eubulia at i qsitione e & no du enunciatio. Dicat g(ra)o p aplus q eubulia e rectitudo qsilij sic hitus iclinas adrte qsiliadu ad optimu fine attigendu p optia media quo & qto tpe oz & c. de aliis obsuatis circu. Dico at q e rectitudo qsilij q sit male qsiliari e ptm & disporte qsiliari ita bn qsiliari e rte qsiliari. Eubulia at exqstate nois i ptat bonitate qsilij at ad optimu fine attigendu pqtingit ad malu fine dicitur & ho no e bonu qsiliu io no ptat ad eubulia. Dico at q optimu me qut ptinet i sperniis qcludit vnisita qtinet i pte bonu fine sorti p mala media ad bonu at qsiliu no ptat bonitas finis statuti sz i vera mediorum hotorum & dico qn & qto tpe oz qnz oz logo tpe qsiliari ut i ttidat ignorantia ut dyci plus aliu at parum ne ydoneitas attingendi fine tiiseat ymo pa alu pp ho inbz vti. Eubulia oz eustokia solu. Vltio addo & c. de aliis obsuatis circu ut s. ad bn qsiliadu oz vide qto tpe sit qsiliadu ita oz vide vbi & cu qbus sit qsiliadu & aliis circustatiis. De synesi at sciendu q synesis dicitur a syn q e cu & neis q e mens qgregata ad iudicadu. Eusynesis at dicitur ab eu q e bonu & syneys q e mes qgregata ad bn iudicadu. Asynesis vo dicitur ab a q e sn & synesis q e mes iudiis su cares rte iudicatia pp q nom asyn cus latu e ad sandu ad aliq spez illibalitatis prudi... Sz Eusynesis addat sup synesis eu qmt nos vtimur hijs nombus tamqz synonis. Exemplo p(ro) sup(er)ce pte melioris q adm ho Eufortunatu & no ho i fortunatu dicimus sup(er) fortunatu ut ebbr... se hz ad i qsitoz & i vera mediorum ita synesis & eusynesis p se ht ad iudicadu de mediis iventis s. q sit hoestius & ad fine attigendu qvenientius. Vn synesis describit pt dici vtim iuditiu ul hitus iclinas adrte iudicadu de medijs p eubulia iventis. Gnome i sententia. Vn eygnome dicitur ab eu q e bonu & gnome sententia q bona sententia. Syngnome dicitur ab syn q e cu & gnome sententia q qgregata sententia. Et at noibus gnome & eugnome & syngnome vtimur qmt tamqz synonis vt dictum e de synesi & eusynesi. Gnome at qtuqz sentezio designat sz appatie designat sententiaz ptinete ad iustu. Epyekes at Epyekes vn gnome se hz ad synesim ut iustu ad Epyekes sup(er) ut epyekes ad iustu sup(er) & ut ... kyes

adiustitia. Et g(ra)o gnome pnt signat hitu h(ab)itus iclinas adrte iudicadu de p(er)ve(r)sis p(ro)b(lemati)b(us) ptine(ntib)us adiustu epyekes. Et g(ra)o sciendu ut dicit aplus q vult ipsa pdca opa synesis gnome ptat ad pudecia ptis exercitio eorum q p ebulia i vera & psynesi iudicata s. q sit me(lius) vt in vi(rtu)t(ibus) pnt e in modo q oz age & q no & quo & q... no & aliis circustatiis. Adho n. sp votu(n)tas i tip(or)e imparare & virtutes eorum eq & pidi i pac(tion)e n. adim(ple)re q efficiat id velle sz q prudentia dicit faciendu na ad tale velle virtutes alie stati exercet q sz id ad ung ipsorum ptz fine g statuut. Eubulia p i qsiturz qsiliatez requit media optia p q finis attingi pt. Synesis at q mediorum i vetorum sit honestius & qvenientius iudicat q iudicato prudentia ad hoc relinqt q hoc e faciendu dicendo q h(oc) me(diu)m me certa sit optimu ad fine attigendu nod... dictum e q hoc sit faciendu & hoc vltimu dictum vocat aplus preceptu q dicit prudentia ee preceptiva & hc oia videbat satis aplus i nunc cu dixit prudentia qdem n. preceptiva e q oz age ul no sibi. Synesis at iudicativa solu. Dicit g(ra)o multi q sit synesis p(ro)p(ri)e. Eubulia & qsistit sup(er) i iudicado de mediis iventis p eubuliam ita pa q dicit p(ro)p(ri)e synesim & qsistit for(mali)t(er) in p(re)cipiendo q psynesim iudicata s. & ita dicit q prudentia e virtus for(mali)t(er) dicta q synesi & eubulia pp q tu aplus enumerat qnqz hitus i tales ipse no enumerat synesim & eubuliam q prudentia. Vl dicere ut mag in vi(rtute) q prudentia pfecta s. q ho supra dicitur prudens ho no solu prudens qsiliator a prudens iudicator a prudens preceptor a psecutor no e vnus hitus vni(tat)e sup(er) sz vnitate ordis & qnexionis multarum ptium ad invice for(mali)t(er) g(ra)o. Sicut ut mds dicitur vnus & multas qtineat ptes distictas p spez que nulla pse dicitur mundus. Sic n. scietiaz aliqs talez & pfectaz dicimus a arte una no q aliq forma habeat i disa i se tota sz q ht multos pcessus alios diffinitivos a alios divisivos a alios arguitivos & multas a varias qclusiones qtez & tu no hc oia ht orne ... se & qnexione uniusm. Sic corpus huanu vnu hns multas ht diversas ptes hntes diversas opationes ut cor cebru & epar & capud & pedes manus. Sn qn diversis opatoibus opus finale totius qpleri no pt. nec & opus vnius ptis su ope alterius ptis ita oz ver(itas) q pfecta prudentia sit hitus vnus qtiens ptes hitus pciales sn quorum pp ijs opatoibus opus eius finale qpleri no pt s. hitu qsiliativum hitu iudicativum & hitum preceptivum su executivum & ut corpus huanu no e cor tm ul cebru tm sic mundus no e for(mali)t(er) celu tm a ignis & yta pa no e for(mali)t(er) hitus preceptivus et qsiliativus tm & ymo pfectio eius qsistit i horum aggregatione qnexione & ordine talium no vi(detur) ... qn exoriis ebus hitibus qstituitur vnus totalis hitus vnitate ordinis & qnexionis qn tu ... ad invice qsiliu iudicium & preceptu sic q preceptum no pt fieri sn iudicio nec iuditiu sn qsilio. Et qsilium nec a modi cu pcedit sn iudicio nec iudiciu sn precepto talibus at hitus no vi(detur) nomen nomine qgecto (alias) q nomine prudentie. Qdez g(ra)o q illi hitus pciales bn q se i vices distiguntur sz no distiguntur. Et aplus n. no mius attribuit prudentie qsiliu q preceptu dicit n. i ho 6o videtur at prudentis ee bn qsiliari & c. Signum at qn & tamqz aliquis prudentes dicimus qn ad fine aliqui studiosum bn rocinabitur quorum no e ars qre & totalis vtiqz erit prudens qsiliativus. Et pfecta dicit sic prudentia at tam huana & de qbus e qsiliari prudens n. maxime hoc opus ee dicimus bn qsiliari. Et tu vtus sit dispo pfecti ad optimum ut dicit a(liquis) phorum & attendat penes maximum & optimum in qd potentia pt & prudentia sit vtus maximus acti p q actus e oz os illos hitus ad integritate prudentie ptinentes p qs maximus actus s(ic) p qd actus pficit & p qs qvire pt in optimum opus eius tales at hitus s. no solu hitus preceptivus sz qsiliativus & iudicativus io & c. Item no solum maximus preceptus dicitur maximus actus sz & maximus qsiliativus a iudicativus dicitur maximus actus. Sic g(ra)o hij maximus s. ptes maximus actus ita oz q ipse virtutes ipsorum sit ptes virtutis maximus actus s. prudentie. Vn no vi(detur) ee dubium qn ex hijs.

prius simpliciter dictum et perfectum non ut partes que sunt totum componunt et cubitus et uterque membrum consiliati. Synesis in tertia indicatio secundum non totius membrum autem. Et ex de partibus prudentie in principio loquitur videndum est magis complete quot partes prudentie distinguntur. Dicit quod aliqui quod prudentie sunt eorum opera principalia. Primum est inventio mediorum ad finem statutum conducentium. Secundum est iudicium de hoc et congrua mediorum inventorum. Tertium est preceptorum indicatorum. Quartum est preceptorum executio. Puto tamen quod hoc quartum non sit opus electum a prudentia ut dixi principalis a voluntate vel a potentiis anime et corporis et virtutibus earum. Sit tamen ita erit ut dicunt tria erunt prima eorum opera eorum partes principales prudentie scilicet inventio indicatio preceptio et executio. Quia itaque quot plures habet partes sunt plures exiguntur vires vel habilitates ut illi dicunt ad hoc ut possit perficere opus suum nam quantum ad inventionem medium consiliativum vel modicum tempore considerat ut dicitur propter ne ydoneitas attingendi finem transeat et tunc oportet virtutem eustochiam sive solertiam. Aliquando tamen oportet consiliari et tunc habet locum eubulia que item requirit vires ad bonum nam inventionem medium videlicet multum preteritorum recordatio quod non solum meo dicitur requiritur prudentiam ad perfectam collationem vel mediorum inventorum collatio quod solum dicitur ratio. Sed forte quod hec secunda collatio pertineat ad partem indicativam. Adhuc enim ad omnem inventorum perfectionem requiritur docilitas que est habilitas que est ad bona eruditionem paratum est quod unusquisque potest capere a se ipso multum aut quod ab alio unde versus: Qui non solus erit docilis melior est quam vir vobis. Tunc consilium perficit ille finem. Et quia sunt eorum defectus impeditivos prius inventiva scilicet tarditas ingenii contra eustochiam. Indocilitas contra docilitatem oblivio contra memoriam. Inertia sive ignavia rationi et offendi contra. Unde versus: Tardus et indocilis ignavus et immemor obstans. Tunc consilium non facit ad finem. Dicunt et quod pars indicativa quam appellant vocat synesim quod habet partes vel habilitates exiguntur eorum sive quibus ipsa non potest esse bona et perfecta quam tamen hoc fiat iudicium per principia cum sane capere aliquorum et honore et excludere defectum a aliorum vel honore. Quorum quia aliorum est sana estimatio finis et legis sed quod et si quod dicitur est sit operandum et in tali casu et vocatur membrum ac bonorum est sana operatio prius operatio quod ager vel quod agere et vocatur perspicacitas quod prius perspicacitas quam agilis membrum perspicax ab re comprehendit defectus aut tollit a aliorum providentia collatio circumspectio omnium quod debet opus et huiusmodi recollatio vocatur circumspectio. Amore vero defectus excluditur per dictorum bonorum et malorum pollicitum eveniret actum vel opus quod differentiam in machinibus vocatur captio vel cautela per quod tenetur evenien mala. Unde versus: Hinc metuens species cautela malorum. Tres cum perfecta dat bonum iudicium. Et quia ad indicium depravat ebitudo mentis contra intellectum et sensatio contra providentiam et cautela contra cautele vero scilicet est precipitatio adpicta sive nescientie et circumspectio contra circumspectionem. Unde versus: Mens hebes in sensata manens in cauta preclis. Incircumspecta erunt mala iudicia. Ad dicunt illi per preceptiva ad hoc quod preceptum sit bonum et utile requirit duo ex parte in corde et duo ex parte appetitus. Ex parte enim mentis requirit primo certa determinatio secundo requirit efficacem persuasionem appetitus. Nam preceptum forte

non recipiet bonum neque preceptum et nudum suasionibus. Ex parte enim appetitus requirit primo benignitas ut propter obediat rationi secundo requirit constantia propter quod firmetur in huiusmodi obedientia. Unde versus: Certa suasiva mens constans atque benigna utile preceptum perficit ipsa finem. Et quia ambiguitas contra certitudinem fatuitas contra suasionem malignitas et adversitas contra benignitatem et inconstantia ponitur contra constantiam reddunt preceptum vanum et inutile. Unde versus: Ambiguus fatuus inconstans atque malignus vanum preceptum efficit ipse finem. Ad partem et executionem eorum requirit ut dicunt scilicet prima vigilantia diligentia et sollicitudo. Providentia enim certa ut nihil desit eorum que sunt necessaria operi. Vigilantia intendit quod aliter opus ex operibus premissum perageatur. Diligentia vero amori connexa operis continuat et continuationes intendit. Sed sollicitudo labori connexa occupet ut alia mala. Unde versus: Sic cuncto vigilio si diligo sollicitumque. Ultra parum quod peragenda volo et ponitur in providentia somnolentia negligentia vagabundia contra prudentiam nunquam agit feliciter opus suum. Unde versus: Nec somnolenta nec mens in providentia felix. Nec tepens animus nec vagabunda manus. Tullius autem in rethorica sua tres ponit partes prudentie preceptum. Ad tres partes temporis ad quas respicit eorum prudentie respicere dicitur. Seneca in libro de virtutibus cardinalibus scilicet prudens est animus qui ex preteritis disponit presentia ordinat futura providet ut de preterita recordatione nam qui nil de preterito cogitat vitam perdit. Quidam nil de futuro premeditatur in omnia incautus incidit. Sic prima pars secunda est memoria intelligentia et providentia. Memoria quod animus repetit ea que fuerunt. Intelligentia est per quam ea perspicit que sunt. Providentia vero est per quam futurum aliquid sentitur antequam factum esset. Et tres iste partes sumuntur tunc scilicet artes rethorice secundum apostolum per se enim indicativa respicit presentia. Per se aut consiliativa premia. Per se vero consiliativa futura. Circa ad hoc in sexto hoc distinguit apostolus prudentiam secundum diversitatem bonorum que ipsa nobis perimat. Aliud enim est bonum monasticum quod unusquisque sibi procurat per monasticam prudentiam. Aliud est bonum yconomicum quod unusquisque per principalis yconomica sibi procurat domestice civitati. Aliud vero est bonum politicum quod unusquisque procurat per politicam civitati. Et ad hoc apostolus ponit aliquas principales divisiones secundum diversitatem instructionum que gerimus in civitate. Aliqua enim est pertinens ad principes que dicitur architectonica sive legis positiva. Aliqua vero pertinet ad subditos que dicitur communi nomine politica de quibus autem satis dicitur est et modo consiliari possumus. Dividitur prudentia yconomica in privatam et filialem in vile et uxoriam ynonomatam et pincialem. Adverte autem quod prius que asserunt ad ipsam prius sunt precedunt prudentiam. Ad primum in omnibus dicitur virtutes tales bonum sunt quibus unusquisque dicitur recta bene hoc non quia de omnibus unius a particularibus atque corporale intelligentibus. Ad aliud dicitur per alium eubulia synesis et gnomen capiunt proportionibus quod sunt unum consilium et unum iudicium tamen vero vires aliter vero communiter plurimis ad huiusmodi operationes inclinantibus in tertium ita dicuntur virtutes. Ad aliud dicitur ut dicit de prima et de virtute nihil et morali quod ex alia et alia connexione nati per quod preceptum nati

s. a. et a. prius et prius et melius de fine [illegible].
Nos videmus aliquos naturaliter inclinatos ad p[ru]den-
te[m] racio[nem] et mem[ori]am facti [illegible] i[n] videndum ea [illegible]
q[ue] i[n] p[ro]p[osi]to x aliquos autem i[n]natos ad p[ru]dencia[m] et firmius
ad iudicandu[m] [illegible] p[ro]pter q[uod] a[liqui] [illegible] studentes [illegible]
doctores et sapienciores q[uam] alii multo // Hec
autem habilitates ad b[e]n[e] [illegible] et recte iudicandu[m]
[illegible] eubuliam et synesim [illegible] q[ue] no[n] s[unt] p[ar]tes p[ru]-
dencie s[ed] [illegible] p[ro]pter has autem habilites [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] agibilium humanorum [illegible] p[ar]te ad
recte iudicandum et b[e]n[e] [illegible] eubulia
synesis [illegible] s[unt] p[ar]tes p[ru]de[nti]e // Alie
[illegible] procedunt [illegible] finis et [illegible] 19.

[T]ercium virtus moralis

faciat intencionem rectam [illegible] at q[ue] ad hanc h[ab]et
dem[illegible] p[ro]p[ter] v[irtu]te[m] mor[a]le[m] h[ab]em[us] recta[m] estimac[ion]em
de fine [illegible] agibilium et p[ro]p[ter] h[oc] [illegible] ad
finem / Sic n[am] exponendo e[st] titulus [illegible]
tende[illegible] i[n] a[liquid] tende[re] autem e[st] i[n] fine[m]
[illegible] et no[n] [illegible] fine[m] // [illegible] q[uod] v[irtu]s
mor[alis] magis rectificat ea q[ue] ad fine[m] q[uam] que
[illegible] q[uia] v[irtu]s diffinitur e[ss]e h[ab]it[us] electivus x [illegible]
electio autem no[n] e[st] ip[s]ius finis s[ed] eorum q[ue] ad fine[m]
[illegible] // [illegible] v[irtu]s e[st] [illegible] diffi[cil]e [illegible] [illegible]
[illegible] i[n] nob[is] requirit[ur] ad reddendu[m] ea facilia
et delectabilia q[ue] p[ri]us erant difficilia et [illegible]
virtus n[on] [illegible] asuete [illegible] [illegible] [illegible]
autem e[st] facere facilia et delectabilia q[ue] p[ri]us erant dif-
ficilia et [illegible] [illegible] rethorice / [illegible]
studia et conatus [illegible] s[ed] no[n] assuefiat
[illegible] autem facit delectabile s[ed] no[n] [illegible] fine[m]
[illegible] ea q[ue] ad fine[m] mag[is] [illegible] dif-
[illegible] // [illegible] q[uod] ad [illegible]
ad v[irtu]te[m] mor[a]le[m] [illegible] p[ro]p[ri]e p[er]tineat [illegible] circa
fine[m] q[uam] [illegible] ea q[ue] ad fine[m] [illegible] [illegible]
[illegible] ad mor[a]le[m] // [illegible] q[uod] no[n] i[n]digeam[us]
v[irtu]te mor[a]li ad rectificand[um] [illegible] [illegible]
delectati [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] na[tur]a h[ab]et
et p[ro]se[quitur] si ig[itur] ad q[uem] fine[m] i[n] tende[re] deb[em]us
[illegible] [illegible] nos ad q[uod] nos asuescere [illegible]
e[st] [illegible] q[uia] si [illegible] a nob[is] [illegible] via [illegible] ad
bonu[m] e[ss]et valde i[n]gens / sic n[am] na[tura] dedit
aliis i[n] [illegible] tendere i[n] fine[m] debitu[m] [illegible]
te ita et nob[is] [illegible] mag[is] q[uam] de aliis [illegible]
[illegible] si v[irtu]s mor[alis] faceret i[n]tenc[ionem] recta[m] p[ru]-
[illegible] q[ue] ad hanc [illegible] q[uia] v[irtu]s mor[alis] [illegible]
[illegible] e[st] [illegible] et [illegible] felicitas [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] sapiens [illegible] p[ru]dens [illegible]
q[uia] v[irtu]s e[st] [illegible] q[uod] [illegible] e[st] recte q[ue] [illegible]
ad p[ru]de[nti]am [illegible] q[uia] h[ab]itus no[n] h[ab]et forma[m] et mo[dum] [illegible]
[illegible] q[uia] [illegible] [illegible] forma et ita p[ru]dencia d[icitu]r
form[illegible] ip[s]i v[irtu]ti [illegible] autem [illegible] e[st] ip[s]o
[illegible] ut causa effectu[m] [illegible] [illegible]
no[n] e[st] possibile bonu[m] e[ss]e [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] p[ru]dencia [illegible] recta[m] [illegible]
de fine q[ue] h[ab]eri possit de hiis q[ue] ad fine[m]
[illegible] fines i[n] agibilibus sunt ut [illegible] i[n] [illegible]
[illegible] finis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] // ad hunc op[us] [illegible]
p[ru]dencia et v[irtu]te mor[a]le v[irtu]s [illegible]
[illegible] facit recta[m] p[ru]de[nti]a[m] autem q[ue] ad hanc // [illegible]
[illegible] Non est electio recta [illegible] p[ru]dencia [illegible]
mor[alis] v[irtu]te [illegible] i[n] fine[m] x Illa autem q[ue] ad fine[m]

facit operari // [illegible] ita [illegible] de fine [illegible]
i[n] agibilibus s[ed] v[irtu]s facit recta[m] [illegible]
[illegible] q[uia] malicia corrump[it] et [illegible] salvat
v[irtu]s mor[alis] et [illegible] ea facit [illegible] // [illegible]
i[n] [illegible] metiri de fine agibilium
[illegible] ut [illegible] ut
[illegible] non h[ab]et [illegible] ad negare sua
[illegible] ut [illegible] p[ru]dencia ita [illegible] alinde
[illegible] [illegible] p[ru]dencia [illegible] v[irtu]te
mor[a]le // [illegible] q[uod] videm[us] e[ss]e q[uod] ul[timus] finis
agibilium [illegible] e[st] [illegible] [illegible]
q[uia] [illegible] sit [illegible] de eo [illegible] sit ama-
[illegible] vel p[ro]sequendus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] omnes [illegible] [illegible] [illegible] ne-
[illegible] vita optima[m] e[ss]e amanda[m] et p[ro]sequenda[m]
et q[uod] [illegible] sit mag[is] amanda et p[ro]sequenda
[illegible] e[st] melior et delectabilior et vo[luntas] no[n] p[ote]st
[illegible] [illegible] [illegible] velle vi-
ta[m] mala[m] [illegible] [illegible] x [illegible]
[illegible] e[st] si voluntas [illegible] i[n] actu i[n] vi-
ta optima [illegible] optimi q[ue] velit ea[m] p[ro]pter q[uod]
dicebat[ur] in 3[o] q[uod] [illegible] finis e[st] voluntas s[ed]
no[n] electio [illegible] [illegible]
v[irtu]s mor[alis] [illegible] facit [illegible] recta[m] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] ad bonu[m]
[illegible] malicia [illegible] metiri facit [illegible]
[illegible] [illegible] finis [illegible] [illegible]
[illegible] no[n] e[st] nob[is] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] volu[n]tate [illegible]
h[oc] q[uod] metiri [illegible] q[ue] res sit illa vita
q[ue] e[st] optima et delectabilissima [illegible] [illegible]
vita [illegible] e[st] melior et delectabilior tanto mag[is] e[st]
amanda et p[ro]sequenda s[ed] [illegible] et operari [illegible]
[illegible] e[st] vita melior et delectabilior [illegible] de-
lectari [illegible] [illegible] et honoribus [illegible]
[illegible] et operari [illegible] e[st] mag[is] amandu[m] et
p[ro]sequendu[m] [illegible] [illegible] autem [illegible]
[illegible] [illegible] et ob h[oc] et voluntas
eorum no[n] recte [illegible] in fine s[cilicet] i[n] op[er]ib[us] [illegible]
[illegible] vel v[irtu]tis s[ed] distorte i[n] delectacionib[us]
[illegible] [illegible] autem honores // [illegible]
faciat recta[m] estimac[ion]e[m] de fine [illegible]
estimac[ion]e[m] de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] facit recta[m] estimac[ion]e[m] de fine
q[uo] nob[is] recta[m] [illegible] [illegible] [illegible] x Illud
dubiu[m] q[ue] x [illegible] n[on] putat [illegible] no[n]
e[ss]e [illegible] q[uod] [illegible] [illegible] e[ss]e p[ar]-
tes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mediorum
ad fine[m] ordinatorum [illegible] de mediis i[n]
[illegible] p[re]ceptiva iudicatorum et forte executorum
Hec autem o[mn]es p[ar]tes [illegible] media ad fine[m] ordi[nata]
[illegible] x [illegible] [illegible] [illegible] labo-
rare [illegible] autem [illegible] no[n] e[st] de me[diis] s[ed] [illegible]
ad statuendu[m] nob[is] fine[m] no[n] n[on] sufficit fine[m]
e[ss]e nob[is] statutu[m] [illegible] [illegible] q[uod] optima vita
sit amanda et p[ro]sequenda q[uia] si ig[itur] [illegible] q[ue] res
sit illa vita optima nescim[us] [illegible] p[ro]sequi p[ro]pter q[uod]
[illegible] de [illegible] q[uia] [illegible] no[n] movet
[illegible] [illegible] q[ue] res sit illa vita q[ue] e[st] a-
manda et p[ro]sequenda [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] media res illa p[ro]sequi valeat et attingi
// [illegible] finis e[st] [illegible] i[n] agibilibus et [illegible]
[illegible] p[ru]dencia [illegible] p[ru]dencia [illegible]
[illegible] no[n] [illegible] ad p[ru]de[nti]am statuere sibi fine[m] // [illegible] no[n]

metiri

Lectabilior

facilia

vlt[im]o

prin. ad fine statuti attingendi ... gressiones

ch. q. naturale valde indiget ad gressio prudentia
mor. consuetudinis exercitio per doctrina persua-
sio castigatio prudentiam aliorum erit val-
de difficile ipsos fieri prudentes p. q. d. in 2
hui. non per se dicit sed ut sit assuefacti adhuc
sinaz gubernanda ut q. iuvenes et pauci scien-
tes non se huius sciunt ut de ps prudentie ut dem
fuit utiles auditores // Ulterius at p. dem
gressio f. qui nobis statuti sunt finis sed ad
media se ute p. q. finis possit attingi
p. q. inveniendo media illa ut dem e prudens
2 iudicando de medijs inventis an sint decentia
vel indecentia et q. sint decentiora ad fine op-
tim. 3 precipiendo q. iudicatum decentius exequatur
in primo at ipsorum prudentia operatur sed non virtus mor.
q. exhortat. p. q. astutus ho et valde primus bn
sciet ista media invenire q. n. ad ho astutus
et prudens differe videtur // In 2 vero illorum
f. iudicando decentia mediorum inventorum p.
et virtus mor. sil operantur h. quidem electiva in
diti ylla at removita prohibentis ... appetitum
ipsum ut dem fuit in 3 f. in precipiendo // Uitra
tractus opab. vitium n. inclinans ad ...
et fugiens laborem depingit huius iudicium
et preceptum qui at d. ... virtus in tecto facit
ita non eat eis in tecto principia n. operetur et
me. ... prudentia operabatur adto
cessio ... nobis finis statuit nec
ad p.cess a. q. statuit q. h. dix. q. prudentia
sine adiutorio virtutis mor. q. e inventa me...
... ad statum fine // In hac g. ordinate
... cum vero multa q. roes q. ap-
pebat valde difficiles sunt solute siq. ea
consideret ...

Utrum virtus moralis pos-

sit nobis acquiri sine prudentia q. sit q. scientia cum sit
habitus generis ... habitum principiorum speculatorum
ita prudentia cum sit habitus generis p... habi-
tu principiorum sed ... habitus principiorum supp... virtute mor.
q. in ista prudentia sine mor... virtute non ... ut dem
fuit malitia n. corrupit principia ... virtute
mor. ... acquiri ... prudentia ... ho d. bo...
ho simpliciter per virtute mor. sed absque prudentia mul-
ti sunt boni simpliciter ... virtute mor. ... p...
q. dem fuit ... q. habitus acq... per doctrina
libri mor... et doctorum ... ad p. ... no
studuit dictos libros et tamen multi sunt boni
homines q. in dictis libris n. studuerunt ... ad bn
agere requirit virtus mor. sed ad bn agere non re-
quirit prudentia ... virtus mor. pt ee sine prudentia
... q. virtus mor. apud animam ut sanitas
apud corpus ... perficit h. animam et ita
corpus et ... bn reddit ... sanitas
requiritur ad bonum et expedita corporis operatione
... virtus mor. ad bonum et expedita anime
actio ... prudentia se het ad virtute
mor. et ad dispositiones corporis prudentia vero e ...
tia iustorum et iniustorum ... et ...
illorum ... q. virtutes et malitie ... ut ars
medicinalis e ... sanorum et egrorum et omn
... q. sanitas et egritudo ... ad
bn operandum ... corporis non requirit ars medi-
cinalis sed sufficit sanitas ... ad bn operandum
... non requirit ... sed sufficit virtus mor.
... ex dicta ... sit ...

in ... vim ... premisse dicti ... sunt
... gressio ... negative ... ad operandum
... premisse videtur ... pt.
ad ... // Nec ... ro eorum q. dicere
an omnes istas partes ... statuit ...
fine ... prudentie vel forte dicet ... omnes ...
... loci ... in ... sum...
simpliciter invenire 2 ... medio
... de q. indicat 3 ... q. me...
... ad fine statuti attingendum ... precepti
... 3 partes ... loci ... ita de...
tempus ... sit completum // 2a ... ro eorum
... q. non ... sua ... prudentia ...
... phy. naturali sit ... vel ... supp...
... non e ... ee nec
... ee ... primo ...
... q. alij dicunt ... probat ut in
... q. ... contemplari et operari per virtute
e melius et delectabilius q. ... delectari ...
... per se notum vel ... sufficienter n. ad
... gressio ... et debit ...
... ita sit ... in ...
... dicti prudentie // Vel q. non ...
operis contemplationis ... q. bonitas ...
et delectatio ... ipsum non ...
Vel q. affectiones inordinate ... appetitum ad de-
lectationes ... ad ...
... vel q. tedium ... difficultas ...
... studio contemplatio ... opus virtuoso ...
opus virtutis ... appetitum af-
fecto ... et ... difficultas ...
in ope virtuoso ... operatio ...
virtutis ee moralia q. delectationes ...
q. ... honores et ... voluptas ...
debit ... at non virtutes at mor. ... inclinat
ad ... operis virtuosi ... affectiones ...
... et opera virtutum reddunt multo delectabilia ...
... exempli ... de q. non ... sit ...
vel non q. ... vel ... processus
... finis ... humane vite nobis statuatur ...
prudentia processus et dicti ... sit ... prudentia ...
... q. virtus mor. et q. prudentia ...
ad ... delecta ... estimato ... q.
... q. non ... errare sit maior ...
processio ... neque virtus mor. neque prudentia ...
operatur sed solum ... virtus ... vocatur ...
... 2 q. ad 2 ... q. ... errare ...
... gressio neque virtus mor. prudentia non operatur
sed ... virtus mor. ... dico ... virtus
... iudicij ... at virtus mor. ... remo...
prohibens ... appetitum ... malicia ...
... prudentia ... et ...
... appetitum prohibere ... iudico
q. sit ... operatur // ... 3 ... q.
ad gressionem ... operatur virtus mor. et ...
dico at virtus mor. q. ... operatur ad
dicti prudentie gressio ... ipsa ... 2 q.
... prohibentia ... appetitum ... at
appetitus rebellat ... iudicio prudentie ... non in
dictio ... precepto ... iudicium et ...
d. at prudentia d. ... ipsa ... ordinat
... processus ad ... prudentie ...
... 2 ... iudicium de ... omnis
virtute gressionis premissarum et ordinati processus
... q. virtus mor. antecedit ...
... non tamen virtus mor. perfecta sed inchoata
... per ... per bona nativitate vel ... in

pt heri sn arte medi[ci] g[r]o et vt[us] mor[a]l[is] sn
pru[dentia] / [et] vt[us] mor[alis] acq[ui]rit[ur] ex asuetu[di]ne
i bo[n]is op[er]ib[us] / s[ed] a[d] pt asuesci i bo[n]is op[er]ib[us]
sn pru[dentia] g[r]o et s[ed] tu dic[er]es dne i[m]mo e s[ed] q[ui]a
sn p[rudenti]a no[n] co[n]gnosceret q[ue] s[un]t bona op[er]a / vndeo q[uod]
s[ed] no[n] co[n]gnosceret q[uo]m[od]o se q[ui]d e bo[num] op[us] tn pt cre
de p[re]dicti et ita assentie[n]tib[us] q[ue] pru[dent]ib[us] g[r]o
vt n[ota] q[ui] sanat no[n] o[mn]z h[abe]re sci[enti]a[m] medi[ca]le
s[ed] e[st] de h[abi]ti et op[er]a[ti]o[n]i e[st] i[n] mag[is]tra sic e h[ab]et i[n] sent[enti]a
d[icit] ap[ostolu]s. vn dic[unt] q[uod] h[abet] vt[us] possit heri sn p[ru]
de[n]cia tn v[irtu]tus p[ru]nci[pali]. i. mor[alis] no[n] fit sn
p[ru]de[n]cia / et sn r[ati]o[n]a rec[t]a no[n] e v[irtu]tus tn r[ati]o[n]a
ro[n] m[od]o ei[us] diffi[niti]o[n]e p[re]dicetur s[ed] no[n] fit r[ati]o[n]a n[on]
p[er] pru[dentia] g[r]o v[irtu]t[us] mor[alis] no[n] e sn pru[dentia] / Et v[irtu]t[us]
e h[ab]it[us] bn et re[c]te electiu[us] s[ed] no[n] est electio r[ati]o[n]a
sn pru[dentia] vt d[icit] ap[ostolu]s g[r]o / Ad euide[n]cia[m] ad
hui[us] q[uesti]o[n]is sci[endu]m e[st] q[ue] ap[ostolu]s q[uod] i nob[is] tn q[uod] p[ro]pte[r]
v[irtu]t[us] q[uo]rti[n]e q[uod] p[ro]pte[r] v[irtu]t[us] app[etitu]s d[icit] up[er]
i veit h[ab]it[us] s. vn[us] n[atur]alis q[ui] ex dispo[sitio]ne te
[n]ta q[ua]li[ta]te cor[por]is h[abe]m[us] q[ue]fest[im] a[n]ti[qui]tus / a[lius] p[er]
doctrina[m] et exp[er]ie[n]cia[m] ul p[er] asuetu[din]e[m] acq[ui]ri[tur] et vt
bi[us] p[ri]mo h[ab]it[us] i[d] n[atur]alis pt e[ss]e bona dis
po[sitio]. s. dispo[sitio] ad bn agendu[m] ul male s. dis
p[osit]io[n]is ad male ul no[n] bn agendu[m] / bona g[r]o
disp[osi]co[n]is n[atur]ale p[ro]pte[r] v[irtu]t[us] app[etiti]ue vo[ca]t ap[ostolu]s v[irtu]te
n[atur]ale q[ui]a et vo[ca]t mo[r]es i[n]natos et n[atur]ales / d[icit] e[n]i[m]
q[uod] o[mn]ib[us] vi[detur] singlos mo[r]es ex[iste]re n[atur]a a[li]q[ua]l[ite]r
et n[ostri] iusti et fortes et a[liqua] q[ue]festim h[abe]m[us] a[n]ti[qui]tus /
vo[ca]t et mo[r]es no[n] q[uod] s[i]nt mo[r]es v[er]e cu[m] i[n] fiat
nob[is] absq[ue] o[mn]i co[n]suetu[di]ne / s[ed] mo[r]es d[icuntu]r q[uod] mo[rum]
s[un]t simi[li]t[er] et no[n] solu[m] i[n]uenit[ur] dispo[sitio] n[atur]alis
i[n]cli[n]ans ad bonos mo[r]es s[ed] et i[n]cli[n]ans ad ma
los q[ue] vo[ca]ri pt mali[ci]a n[atur]alis / m[u]lti n[on] n[atur]a i
cli[n]a[n]t[ur] ad i[n]iustitia[m] ad auaritia[m] m[u]lti
ad vitup[er]a[tion]es et [con]t[ra]ri[u]s et h[ab]e[n]t i veies bn p[...] p[er]
i 6o de a[n]i[m]alib[us] / bo[num] at dispo[sitio] p[ro]pte[r] v[irtu]t[us]
q[uo]rti[n]e vo[ca]t ap[ostolu]s demo[n]strata q[ui]a forte i[d] s[i]gn[ifica]t
q[ui]a forte i[d] s[i]gn[ifica]t q[ui] i dispo[sitio] n[atur]alis / Cau[s]a at
dispo[sitio]nis pt vo[ca]ri ebetudo / Cu[m] ho[mo] h[ab]eat i
orga[n]o v[irtu]t[us] q[uo]rti[n]e mor[a]les et flexibiles t[ali]q[ue]
dispo[sitio] q[uo]rti[n]e h[u]m[idi]tas et cali[di]tas ip[s]e n[on] l[ibe]r[e] fecit
mo[...] m[u]lti[tudi]nis medico[rum] ad fine[m] q[ue]m
q[ui] fine[m] volu[n]t / et si cu[m] hoc orga[n]u[m] medi[...]
fine bn receptiu[m] ad q[uod] dispo[sitio] frigi[di]tas
et sicci[ta]tas org[an]i / et ip[s]e e[st] bn iudicat[iuu]s et p[ro]
fu[n]de p[ro]p[ter] exp[er]ie[nci]a[m] q[ue] no[n] n[on] co[m]mit[tit] [...] i[n]
p[er]fi[ci]t / vn t[a]lis erit n[atur]al[ite]r eubu[li]a et synes[is]
et ita valde bn est dispo[si]t[us] ad mo[r]es sn
ad v[irtu]tes mor[a]les / Et si ip[s]e dispo[si]t[us] fu[er]it
ad vicia et ip[s]e p[re]su[m]ptu[osu]s magna h[ab]ebit
ad astucia[m] / si vo [con]t[ra]rie fu[er]it et dispo[si]t[us] e[st]
ebes o[mn]i[n]o n[on] pt ad a[li]q[ui]d d[ic]t[a]re [con]siliu[m] n[e]c de
[con]siliat[us] sci[enci]es iudicare / p[ri]mo [con]t[ra]riu[m] n[e]c [...]
tes ad h[oc] q[uod] [con]t[ra]riu[m] voles recip[er]e discipli[n]a[m]
et t[a]lis dicet[ur] asynetus ul asin[us] p[ro]p[ter] defectu[m]
iudicii et d[icit]ur ab a q[uod] e[st] sn / Et dicet[ur] abul[u]s
p[ro]p[ter] defectu[m] [con]silii ab a q[ui] e[st] sn et bula q[uo]d sn
bula / Et q[uo]m[od]o [con]tin[gi]t et a[li]q[uo]s e[ss]e rudes in
[con]silio p[er]fu[n]dos at i iudicio ul e[con]t[ra]rio p[ro]p[ter] va[ri]
etate[m] dispo[sitio]nis n[atur]alis diu[er]so[rum] v[irtu]tu[m] sp[irit]u[a]l[ium]
org[an]o[rum] / d[icun]t[u]r at dispo[sitio]nes n[atur]ales diu[er]so[rum] v[irtu]t[um]
sp[iritua]l[ium] org[an]o[rum] / d[icun]t[u]r at dispo[sitio]nes n[atur]ales p[ro]pte[r] app[etitu]s
q[ui]a disponu[n]t ad v[irtu]tes mor[a]les a[li]i v[irtu]tes mor[a]les
d[icu]nt[ur] et q[uo]m[od]o d[icu]nt[ur] p[ro]p[ter] q[uod] disponu[n]t ad pru[dentia]
Cu[m] g[r]o pru[dentia] et v[irtu]t[us] mor[alis] c[ir]ca [con]ditio[n]es n[atur]alib[us]
h[ab]itib[us] ul dispo[sitio]nib[us] no[n] e[st] di[cendu]m q[uod] sep[ar]ari pnt

et i ho[min]ib[us] et in brutis a[n]i[m]alib[us] ut app[ar]et p[er] i toto
lib[r]o suo de a[n]i[m]alib[us] et lib[r]o de ph[ilo]so[phi]a ap[ostolu]s et p[ro]p[ter] q[ue]
q[uo]m[od]o notissima / d[ic]ti h[ab]it[us] no[n] p[ro]p[ri]e d[icu]nt[ur] et p[ro]pt[er]
v[irtu]tes in ho[min]ib[us] q[ui]a no[n] p[er]ficiu[n]t simp[liciter] i[n]t[ellectu]s
et app[etitu]m n[e]c eos declinat ad optias op[er]ac[i]o[n]es
ip[s]o[rum] p[ri]mo demot[at] ita disponit de[...] ad
astucia[m] ut ad p[ru]d[entia]m p[ro]p[ter] q[uod] possunt si fu[er]int male
moi[...]ag[...] v[irtu]tes at mor[a]les p[ro]p[ter] i[n]de op[er]ib[us]
i[n]clinat [con]t[ra]riu[m] [con]t[ra]riis fuerit repugna[n]tes
i[n] ex[tre]m[is] forti[tu]do ad p[ro]p[ter] [con]t[ra]riu[m] [...] / mansue
tudo ad p[ro]p[ter] iusti[ci]a i i[n]ias / lib[er]alitas ad p[ro]p[ter]
expe[n]dendu[m] ul in d[icu]nt[ur] o[mn]ib[us] dandu[m] et c[ir]ca eius / Jo
no[n] s[un]t pru[dencia] d[ic]ta s. disc[re]ta c[ir]ca s[ed] in
cli[n]at sic g[ra]uitas q[ui]a p[ro]p[ter] mo[tus] l[on]g[ius] deorsu[m]
si in lo[co] q[ui] [...] ip[s]i[us] sui i locu[m] disc[re]tu[m]
vbi erit ig[itu]r [con]ti[n]ues ip[s]u[m] / D[ic]t[a]t i[n]cli[nat]io[ne] p[ro]p[ter]
i i[n]de no[n] e[st] bonu[m] s[ed] a[li]q[uo]d malu[m] valde q[ui]a a[li]q[uo]d
fugi[endu]m et a[li]q[uo]d agg[re]die[n]du[m] e[st] et a[li]q[uo]d dandu[m] et
a[li]q[uo]d recipie[n]du[m] / h[ab]itus a[utem] illi q[ue] d[icu]nt[ur] p[ro]p[ri]e
et pru[dentia] v[irtu]tes app[etitu]s s[ed] illi q[ui] p[ro]p[ter] ad optimu[m]
op[us] i[n]clinat app[etitu]m de q[ui]b[us] d[icendu]m e[st] q[uod] no[n] pnt
acq[ui]ri p[er]f[ec]te sn pru[dentia] q[uod] sic declat[ur] / t[a]les
h[ab]it[us] no[n] s[un]t n[atur]ales ut a[uten]t[ic]e g[r]o s[un]t ex asuetu[di]ne at
q[uo]d [con]suetudo at n[on] e[st] m[u]lti[p]l[ic]ata exercitiu[m] simi[liu]m op[er]u[m]
ul ex hui[us]modi m[u]ltipli[cata] exercitio [con]t[ra]ria / O
p[er]ac[io]nes at pnt 2 [con]siles / v[er]o s[ed] s[ub]st[anti]a[m] ip[s]a[m]
ut dare et dare ul agg[re]di et / a[li]q[ui]s homo pnt
dici [con]siles s[ed] simi[litu]d[i]ne p[ro]p[ri]o[rum] o[mn]i[n]o ad a[li]q[uo]d i[n] ex[tre]m[is]
Si latomi[us] a[li]q[uo]s lapides faciat acutu[m] et
a[li]u[m] rotu[n]du[m] et vnu[m] r[e]c[tu]m et a[li]u[m] tortuo
su[m] / r[...] data p[er]t[inen]t [con]ve[nien]te ip[s]e d[icit]ur p[ro]p[ter] [con]sil[ite]r
op[er]a[r]i q[ui]a [con]formi[ter] r[ati]o[n]e sibi date / h[ab]itus at
i[n]clinans p[ro]p[ter] app[etitu]m ad op[us] bonu[m] no[n] e[st] g[e]n[e]r[a]t[u]s g[e]n[er]at[ur]
ex op[er]ac[i]o[n]ib[us] s[ed] s[ub]st[anti]a[m] [con]silib[us] q[ui]a p[ro]p[ter] m[o]ltipli[ca]z
in t[a]les q[uod] p[ro]pt[er] h[ab]itus n[atur]alis q[ui] no[n] e[st] bo[nu]m
Non n[on] o[mn]z p[ro]p[ter] agere simp[liciter] s[ed] s[ub]st[anti]a[m] op[er]ac[i]o[n]is s[ed]
a[li]q[uo]d agg[re]di a[li]q[uo]d fuge[re] a[li]q[uo]d dare et a[li]q[uo]d re
tine[re] et e[st] p[ro]p[ter] g[r]o ip[s]u[m] h[ab]itu[m] e[ss]e g[e]n[er]atu[m] ex op[er]a
c[i]o[n]ib[us] simi[li]b[us] s[ed] p[ro]p[ri]o[rum] ad r[ati]o[n]e[m] / r[ati]o[n]e at cu[m] op
[er]ac[i]o [con]for[mi]s sit p[ro]p[ter] bona et op[tim]a e[st] r[ati]o[n]a r[ati]o[n]e disting[u]e[n]s
dist[ri]bue[n]s p[er] c[ir]cu[m]sta[n]tias exigentia[m] q[uo]m[od]o op[us] sit in
te[n]dend[u]m et remitte[n]du[m] et vbi et q[uo]m[od]o et c[ir]ca eius ad
p[er]fecto op[er]is req[ui]sit[is] / h[ec] at r[ati]o[n]a r[ati]o[n]e pru[dentia] e[st]
ul op[er]ib[us] p[ro]p[ri]u[m] pru[dentia] g[r]o m[ani]f[estu]m e[st] q[uod] v[irtu]tes app[etiti]u[ae]
d[i]c[t]e p[ro]p[ri]e et pru[dentia] no[n] pnt sn p[rudenti]a g[e]n[er]ari / Jsti
i[n] at valde decipiu[n]t[ur] op[er]a[n]tes q[uod] v[irtu]tes mor[a]les
e[ss]e v[er]e medias q[uo]m[od]o [...] vicio[rum] sit tepidu[m]
e[st] mediu[m] c[ali]di et f[ri]gi[d]i et ita p[u]tant v[irtu]tes ab
i vitis et a pru[dentia] posse sep[ar]ari q[ui]a e[st] to[tu]m p[ro]p[ri]o[rum]
v[irtu]tes i[n]clinat ad i[n]seq[uen]d[u]m p[ro]p[ter] i o[mn]i op[er]e
iudiciu[m] r[ati]o[n]is [con]t[ra]riu[m] r[ati]o[n]a r[ati]o[n]e fu[er]it p[ro]p[ter] q[uod]
et vitia se h[ab]ent q[ui]a to[ta]l[ite]r desp[er]ate vicia n[atur]a
q[uod] i[n]clinat ad t[a]les op[er]ac[i]o[n]es et p[ass]io[n]es v[irtu]t[us]
at p[ro]p[ter] ad iudi[ciu]m r[ati]o[n]is / Adhuc vlti[us] sci[endu]m
q[uod] a[li]q[ui]s possit asuesci i op[er]ib[us] [con]formib[us] r[ati]o[n]e rec[t]e
d[icit]ur v[er]o q[uod] no[n] sibi s[ed] alt[er]i pru[dent]i / q[ua]n[do] i[n] ei[us] [con]si
liu[m] op[er]at[ur] et i[...] h[ab]it[us] g[e]n[er]at[ur] bo[n]us i app[etitu] s[ed]
no[n] p[er]f[ec]t[u]s simp[liciter] q[ui]a cu[m] defecit ductor exte
rior no[n] h[ab]et q[uo]m[od]o possit r[ati]o[n]e op[er]ari et q[ui]a corda
ho[min]u[m] s[un]t nob[is] occulta p[ro]p[ter] q[uod] a[li]q[uo]s t[a]les c[re]dim[us]
pru[den]tes forte et bonu[m] vir[um] q[ui] e[st] astut[us] et mal[us]
io no[n] erit bonu[m] ad eu[m] i[n]cli[nar]e si[mi]li app[etitu]m
p[ro]p[ter] q[uod] o[mn]z ad p[er]fecto v[irtu]t[us] mor[alis] h[abe]re pru[dentia]m in
se ip[s]o et forte q[uod] h[oc] i[n]tedebat ap[ostolu]s cu[m] dix[it]
Non n[on] so[lu]m q[ue] s[ecundu]m r[ati]o[n]e[m] s[ed] q[ue] cu[m] r[ati]o[n]e rec[t]a h[ab]it[us]
v[irtu]tes / C Ad r[ati]o[n]es ad p[ri]ma d[icendu]m q[uod] ad g[re]ssio[n]e[m]

Marginalia: p[...]mene; asuesci; bone et re[c]te electio; [...] ip[s]e [...]; ip[s]o; at mobiles orga[n]i; [e]fficiat; morie; ad p[ru]d[entia]m si bn sit dispo[si]t[us]; et sine [con]sil[io] [...]; q[ui] p[...]; [...]ales; et ag[...]di; los mor[ales] i[n]cludat ad t[a]les passio[n]es et op[er]ac[i]o[n]es s[ed] s[ub]st[anti]a[m] puta medias et ita putat v[irtu]tes; q[ui]a h[ab]eat i se ip[s]o r[ati]o[n]e[m] [...]

primorum principiorum perfectiorum omnium actium principiis precedentium non indigemus virtute morali perfecta sed sufficit virtus moralis inchoata probominum per vos virtute naturale vel per assuetudinem doctrinale a parentibus vel aliis sua dante vel coercente ut dictum est. Ad aliud dicendum quod boni homines dummodo si solum habeant habitum inclinatum ad ea que habuimus quos putant esse prudentes et ad operandum secundum eorum consilium ipsorum talis ac habitus non est perfecta virtus ut dictum est et tamen inde acquirunt prudentiam vero sed non sit tamen ita recte virtuti homo et homo sed non possit habere prudentiam perfectissimam secundum scientiam dictorum librorum vel ex sollertia tamen multa potest habere prudentiam et per consequens virtutem multam moralem sed correctam sed non perfectissimam. Ex primo politicorum dicit Aristoteles quod virtutes morales imitabuntur opera quodam pertinere omnibus sed non eodem modo quod vim virtutis sed adsunt ipsius opus. Ad aliud potest dici quod sanitas ad corpus est ut virtus naturalis saltem quod spectat ad propositum quare aliquo tamen sanitas potest esse corporis male dispositis ut si quis per intemperantiam multam comedendo corpus per sanitatem bene dispositum et multum in sanitate corporis consistere potest sic repleri ut humores iam peccent in quanto sed non in qualitate dixerunt quo operabatur tandem illos humores corrumpere et ita generare egritudinem et mortem propter idem patet quod sit dicendum ad aliud vel vero secunda est propter dicta et concluserunt 21° et cetera.

Utrum virtutes morales sint

necessario connexe adinvicem quod non quia contingit exercitio actium secundum habitus potest exerceri in actu unius virtutis absque hoc quod exerceret in actu alterius virtutis. Et dicitur quod potest esse magis dispositus ad unam vel aliunde ad unam virtutem quam ad aliam. Unde dicitur 6° huius omnibus non videntur singulos mores competere anima sed forma tetis pibus tirius gratia in magis disposita ad ipsam ergo homo potest acquirere unam virtutem et non aliam. Et si una non potest acquiri an alia et exercitu unius virtutis aliam virtutem acquirere quod est falsum. Item oportet assignare causam connexionis vel compatientiae principium effectivum quod non videtur, quia est exercitiis et aliis potest exercitari in actu unius absque vel quibus quod non potest dici quia omnes virtutes morales sunt in appetitu ita omnes in taleslibus in materia quod tamen non sed nullam connexionem vel compatientiam obiecti quod non potest esse quia differentes obiecta vel compatientiam finis quod esse non potest quia fines proprios habent diversos. Et si ac habeant unum finem connexum ita necessario habitus in tales ymo et omnes humane operationes ut dictum fuit secundo et cetera. Item signum habitus generati est delectatio in opere secundo huius. Sed aliud potest delectari in recte operando cum in operatione fortitudinis. Item ex hoc dicit Aristoteles quod omnis magnificus sit liberalis non tamen e converso quod liberalis sit magnificus et multi sunt viri magni fortis in exercitio fortitudinis et magnanimitas pax fruentes in ludis et quis est contra. Item operationes non sunt connexe necessario dispositiones ad virtutes sunt connexe necessario vitia sunt connexa necessario habitus in actu quo similiter videtur et cetera. Item si essent connexe una corrupta omnes corrumperentur quod non videtur necessarium quia corruptio fortitudinis non videtur esse vel potentia quare vel corruptiones sibi proprio non est necessarium quare unum virtutum corruptis ea non sunt quare alia vel necessario quod potentia anima manet. Item hoc ac proportio ipsarum propter unum opinionem ut dicit Aristoteles sed ut plus arbitratum fuit potest arguere quod propter non sit una tamen et quod virtutes non sint connexe primum. Dicendum dicit Aristoteles quod si per virtutes morales intelligimus habitus naturales de quibus in precedenti questione locuti sumus illi non essent necessario connexe adinvicem ut est notum ut arguebatur. Item si per virtutes morales intelligimus habitus bonos consuetudinales impressos appetitui hoc potest esse dupliciter. Primo quod de illis habitibus seu virtutibus loquerem secundum quod in statu consummate perfectionis. Alio modo ut sunt ad hoc in esse aliquo modo in perfecto. Si tunc primo modo loquerem de virtutibus moralibus puto quod sunt ab invicem separabiles ut potest probari ratione et 2a et forte aliis. Si vero virtutes accipiantur pro statu sive perfecte consummationis puto quod necessario sunt connexe quod probatur primo ex ordine virtutum adinvicem. Sic quicumque non operatur cum modo temperantie sed est quicumque occurrit sibi materia et cetera ut prompte et delectabiliter ille non habet virtutem temperantie consummatam sed quod non habet fortitudinis consummatam causa potest contingere quod non operabitur cum modo temperantie ut est quicumque in materia occurrerit necessario vel saltem non prompte et delectabiliter ergo qui non habet fortitudinem consummatam ipse non habet temperantiam consummatam. Antecedens videtur non contra ubi precedentibus virtutes non percipiat cum omnium sunt ad operandum prompte et delectabiliter quod est et quare est. Nam necessario temperantia perfecta permittit peccare cum omnium temperantie neque committendo neque omittendo quod sic esset peccatum in temperantia quod temperantia non permittit. Sed consequens non sunt consummatum in fortitudine tamen intelligitur potest contingere quod moriendo debet appetitum potest indicari recte rationis sicut si deliciis moriens imminet vel mechetur. Ad 2am tamen recte videtur probari quod si temperantia esset consummata deficiente fortitudine non obinde modo monet ad actum in temperantie et obinde temperantie sed in propria vellet mortem sustinere illum cum obinde fortitudinis motus ad actum timiditas et modo consimili diceret de aliis virtutibus. Sed forte quod in ratione colleget pretes seruitutes et saltem predicta ratione concludere videtur quod temperantia consummata non potest esse sine multa fortitudine sed non perfectius consummata quia non per iudicium tempus repulsa est quicumque modo velle mentire mortem et delicijs vel multa fortitudinis inimici non est sed nisi forte divino exarbitrij libertate. 2° probatur idem ex parte virtutum ad prudentiam quod deficiente fortitudine deficit prudentia cum obinde fortitudinis et deficiente prudentia cum obinde fortitudinis deficit obinde prudentie cum obinde temperantie et deficiente cum obinde temperantie deficit temperantia ergo deficiente fortitudine deficit temperantia. Consequentia probatur ex aliquo in questione 19a principiis huius virtutis moralis ad recte iudicandum de principiis et recte iudicandum de medijs inveniendis et ad finem percipiendum deindicatis.

Istud probatur sed hoc patet quod una et eadem prudentia est cum obinde omnium virtutum moralium ut dictum est superius. Sed 3a istud aliquando in questione precedente vel non videtur sic inconveniens ad idem quod recte iudicandum est et preceptum et non in aliquo modo quod deficiente recto iudicio deficientia iudicio et alij tamen tenentes aliam viam videntur forte probare quod in tali aliquando iudicia tali defectus iudicij cum obinde temperantie non fuit ex defectu temperantie tanta vel habebat in temperantis quod nunquam passiones pertinentes ad intemperantiam se duxissent adultum. Sed passiones pertinentes ad fortitudinem seduxerit immo totum peccatum est ex defectu fortitudinis et si fortitudo et plures peccarent lignum ponderosum fortitudo et fortitudo in hoc labore debita vim corporale apposuerint plures et propterea contra succubuit constat ac quod lignum cadens ab hominis virtutem sequentem et forte ledens fortitudo non tamen ex defectu sed ex culpa plurium vel ergo in quod aliquibus alijs quod dicta ratione non concludat quod ad operandum bene cum talibus et potius unum presumptum virtutis moralis deficientis constato in causa adhuc spectare nec petere reuallabit potest obsufficabitur et suis inductio aliquo pacto vel forte prudentia voluntatis libertas supplebat vicem virtutis. Secunda ac.

et ipsa nunc posuit et iste cum dicitur sit necessarium pertinere unius operationis in contrario quod iste ratio forte completiores si ipsa prudentia non sufficiat

no sufficiat tpancia s3 indiget aliis vtutib9
cu eaz oba excluserint et q vtutes mor^e sint
cnexe tn no pbat qn absq3 for^ne salte
cpleta possit i nob cpleri tpan^a sit q de
lectaces tactus et gustus no hebut vim icli
natiu pt iudiciu rois nc vim pvsiua iu
diciu rois s3 aliunde pvti possit s. p a^as pa^oes
io forte rocs p^us sce pro sce forti
ficabit^r p q^z a^z ampior cnexo vtu q ad
hnc apparuit // 3° g^o dca c° p^2 exorte vi^tu
ad fine vtus n. no solu e habitus s3 etia p
hoc s. hoi q sit a^z in 2° vtut q^o e icli^re
i hoi^e p hoi^e s. se ipsm vl ipius dei amore
z ob hoc refrenare pa^oes appe^tus z ita deti
ne appe^tu q i pctis pa^onu q n^oo s^bducat
ro appetus at no pt firmi^me resiste pa^oib9
p hoi vl dei amore n^i sit in tali amore
firmi^me cfirmatus qm p q vnuqsq3 tale z
id mag // Si g^o firmit resistit p firmit
amare se q si firmi^me resistit pa^oib9 q
mag firmi^me amat deu vl hoi // Argu
amus g^o sic // sicut habitus tpa^e cfirmata a^a a^z
eciaz v^tes mor^le ipa firmatus e in amore
dei vl hoi pfce // sz quicq3 in tali amore fir
matus ipe n^o generare pa^oes pmi^ctz se icli^ri
q hoi^u a^u h^oi g^o sit i sua ptate nc a^q deca
pmittet pa^oes invalesce // sr ro a^r n.
no eet pfce firmatus i amore hoi tlis
at eet pfcus s. oe gen9 vtu mor^l vtes
g^o morles sic cntut ncc^o q^u n^a pt nob
atesi si amore hoi amor hoi cog^t
adrte ra^d z rte eli^d ee obm vtu mor^liu
no vni9 tn s3 oim ea z cogit s3 d^t ad
rte opadu qtiens nob occurit malicia // ex
hinc at tlis ra^b actionib9 z opationib9 multi^r
vtutes oms mor^les z p^a gn^r z qto mag z
mag multiplicat^r i electes z opaces tanto
mag z mag amor hoi i tnd^a z tato mag
cogit^r adrtez electo vl opa^ez ee simila agitu
z ita v^tes oms mag at mag i tedut^r z ita
cu amor hoi eade sint cfirmatus pfce tc
oms v^tes mor^les erunt pfce vo^ta n. hns
ptate detiendi appe^tu detiab^r ex toto pasue
tu z hoi amore ad detinendu ip q^o detecto
nlla e ra male indi^di de agi^b eli^di z ma
le p^s se pdi n^i forte i vinci^t ignorancia q pctm
excusat // Et vr^e m q no eet male dice q ad
omez vtute mor^le pfce csumata durp
pt p^s a^z reqre^r habitus csuetu^i vnus firmas
z detians appe^tu ad amorez hoi q gna^r
ex multi^s actib9 amandi hoi^u alius firmas
z detians appe^tu ad facii^r ad susti^d labores
z tristi^as corles z resu^di volup^tes z ocia z
ad repmedu i pctis aliorum passionu q pz app^m
mone ad rebellandu roi z i^e habitus gna^r ex
asuete^ne susti^di z resu^di z repmedi dictas
pa^oes // n. dci habitus sunt d^ti rea^r a^z ph^o
q vtz s^n relig^o pt accipi multi n. mali s^n
amore hoi v.g. p ypocrisim vl p lucru ho
re nuda^nu asweti st vigi^re ieiunare la
bores plimos sustine vl z no time crilia
s3 a^e di picloma ex q asue^ne gna^r habitus
p q i^u fa^r z pmpte faciut h^o oia z q a^n
dci hitus acqsito finis valde diffi^lia sunt
eg^o bigs in camera clausa detine^r p tota
vita vt sibi no occureret oba pa^ona^ua
a^z delectabilia vl terribilia aut delicati
lascive mulieres pertinue z hores z tlia

hinc^di no possz s^i p dcaz asue^z asweti s^a z val
de bn posset asweti in amore dei z hoi go
cedo se in actu frequti amadi dm z vo^d ipse
pfice ceteris oib9 ame i^d q faciet ee hoesty
p^ntis at 1° 9 habitum no e 2^m se bonus vc in
toi9 s3 absq3 2° esu posset i p^ms repiri z 2^9
at e 2^m se bo9 in intoi9 s3 forte no e suf
ficiens ad opadu colt bn p ee facii^r q pz
p^mo q lz hns eu velz sustine z desto sus
tinet maxias tristi^as ad saluadu hoi^u
tamen ho no eet facii^r neq3 sine rebellatoe
a^q appetus p q forte tlis habitus s^n p^o statu
ctinue no trascedit 2° z tlis hitus 2^9 s^n p^o
no heret sibi anexa pru^a s3 in multa expti
tate p q^i expie^a agi^bliu huanoz // p q
hns eu no pt i mlt^s agi^b9 ccust oms
cspicere ccustatias nc hret pmpte mo^m
csiliandi // z ita pui^s sepe p dce ex obstacu
q tlis g^o habitus no suffi^z ad p bn opadu
// Et dico bn opadu q° ad boni^te opis exti
ox suffi^ent n. vt puto ad bn opandu q°
ad bonitate opis interiori tlis n. nuq^a a^s
q malu eligeret vc ipm facii^d ee iudicaz
n^i p sibi in vinci^le ig^oa^z ipe n. ex q°
firmatus erit i hore hoi extinx^s opa
vtutu cotiora si potinis z^e exptus
finis i huanis accoib9 z pru^a sibi acq^i
sivisset p q malu agat ex ignora^a no e
culpa sua // vr^e g^o m q 1° 9 habitu vez p
ei9 cnexio ad altm pficit^r z q ex eis
vna vtus pfce csumata ad bn opadu
cstituit^r puto n. q habitus ips^ cetis pib9 s^
ma fortis in eo q ht hitu p^m q^ si tali
ea // vr^e z m q tlis vtus tolis sit vnita
s3 scdm a^z z num ee oia hua agilia
q ad hitu 2^m q i cludit z q sit sic diusifica
q° ad hitu p^mu 2^m diusifi^ee obo^x z eo mo
q° in libis pcteb9 d^t sint dede ee vtuti ab^o
naq3 habitu vr^e ovini ex d^ce fortiu obox
oia n. agilia hua no s^t oba 2^i habitus n^i s^
vna ro s. 2^m ro hoi^u su csorn roi rce s^p a
s^t oba p^mi hitus s^ q sint zllata pa^oni
ipe ipi appe^vi ydeo 2^m diusa gna pa^oni
a^z vtutes sic diusi // Et tn vr^e m q vtus
ipa tolis q^m ad hitu p^m sit mag de gne
vitioz no q° ad m^a a^z s3 q° ad s^b a^z q^m ad hi
tu 2^m habitus n. 2^9 vr^e dio ad vitia se hre
desparate na habitus p^9 z vicia d^t appe^tu in
or^le ad passiones // habitus at s^ i or^le ad ro
z plac in dictos duos hitus disposisse
su bn su male vt de a^ijo det acto p fudi
i qredi // Adrotes ad p^ma dico q n9 p
pfcm amore hoi^u exercitam pt in opib9
vni9 v^ts qn exercite i opib9 alti9 v^ts z ex
tlb9 si mat^a occurrat // Et si no occurrat tn
2^m i tlore actu exercitab^r a^r no p amore
hoi^u // Sz q^do bn q a^s pt exercitari in ope
tpato p preptu pris vl p timore pene
a^ri i firm^tis vl p alia tali tlez pri^ve abs
q3 h^o q exercitet^r in ope iusto vl forti vl
mag^ico s3 anq^a ph^odi exercitatio acqrz
sibi pfcez tpaz s3 bn se disponz ad ea
ad a^z qce q a^s pt i pfce p^us acqre
tpanca q acqrat forti^s s3 pfce no he
bit ea donc cit pfce csumatus i amore
hoi^u i q no csumab^r n^i cu acqsite a^z ov^tu
q^m z d^c q vna vt9 no acqri^r pactu al
ti9 d^o q vm e i q^m ille acque p^us illi

X b. Ad 4 in spali pt declarari sic ponto q a^s heat tpancia z p^udeciaz p q^s iudicabit
s^t pmpte z opabit^r bn ee obm tpancie no o^rrete obo forti^nis z careat p^udeci ee
obm forti^us z ponto q ille famescat z siciat z sit hora prandedi ita q no occurrete
obo forti^us p^uden z tpan^a i clinaret ad comede z potare // Ponamus g^o q illo tpe occurrat
inimici q oent s^ forti^s repellendi ee in t^a pctio q^o p^udentis ponet an sit p^us comededu
an p^us eundu obvia in inimicos // Constat g^o q no hns p^udenciaz ee obm forti^us no potit
rec iudicare n^i forte ctinget // Ponamus g^o q iudicet no rec p^us ee comededu cu
tn eet p^us inimicos repelledu ipe comedet mai^tu et i^r q ipe pctabit dup^r // Vno^ q forti^s
pcto omissiois q no opabit^r q ee erat opandu // 2° q tpancia pcto comissiois q
opabit^r q ee no eet opandu no n. erat ee comededu z ita pt argui de s^b9 ilz alijs
dualb9 vtutib9 pt n. ctinge q a^q eet opandu i puiedo salti ad obm vni9 vtut^s q no
eet opandu p obm alteius vtut^s cxistans X

sicut i appetitu electiu q qto mag amor honesti

vel mali

amore

qmt pfecit potiniss

vtuti tn ing9 i q3 actu tn9 vtut9 grit
v9 qb9 act9 puta amor ho^ti q3 vt9 pactu
tn9 v9 gna^r a q^oo t fmat // ad a^m
pt diti q^p i^o gnexiois acti^r gop dep^te finis
tn9 amor gcm^r ncio ad amez actu v9
n^c e sile q^o ad ho^i delptib9 in talib9 qp q3 sit
vnus finis gms ipo^p tn no oz i oi actu
ipo^p hre actm ad 2^m fine gnez // pt a
diti q^p i^o gnexiois sum^r cop dcta q
vna e cons e r^a dtans t pcipics opa^s
vtutu mor^lm q^p itm puet cop dep^te finis
q^p s. pru^a sip^r dta p i oi actu suo ht actz
ad ho^ti // ad a^m ddm^e q^p no eet vd t psta
tpan^a p q delcacm^r in oge tpto n delca
tem^r meo p psan amoz ho^ti si at sit ab
delcet^r in ope tpato ipe nitio delcat i oi
ope vtuoso // alia to soluta fuit i qtea^a
e^i lib^r p qto ipa ar^r delibali^te t mag^na
q3 p q^rto ar^r de eut^t polia ddm^e q^p no oz eu
tpoli ee cytharista t iotlattez t sufficit
q a q modici solatij ptcip3 a i vis a i
fiatis ut tn eo no sit tps gmtato q3 delca^t
ho at pti^re pnt ho^ti oms q no st sim^r bes
tiales t si pnt tc ntte e nt i ho^i exceat se
si sint vi amatces ho^ti // ad a^m ddm^e q sic
dispoes nles ad vtutes no st gnexe n^c v
tutes sbee i pfto n^c vitia n^c htc^t i^t vles q^p no
oz q^p ad vnu gnez fine appitiat i oib9 at
tib9 sinis q3 psto st gnexe p ho^c q^p oms sne
opatoes st gnexe ad opato a q pru^e vni9
cont9 ul t ad a q opato vo^t pu ad amoz
ho^ti // ad a^m ddm q^p si sit ab act9 q p ei9
grie^te ad vtute ul ad actu v^te sic corp^s
vtut9 ntte e i^m ee no so^m vni vtuti gvni
q3 oi v^ti q^p nlli9 v^t p^t ee copptes ut p i se
claudit defan horis ul ho^ti p q a q psf
ho^to ho at oi v^ti pste repugnat // De vlt^s
roe dan e satis t c^l Quiuerit^r 22° ---

Utrū sapiētia sit virtus

melior q̄ pru^a q^p no q^p vt9 felitor e melior
q3 pru^e e felitor cu a^o 10° e d^c ap^l q^p q^dz g^o
vnitez feli^ti sbiacz tm q^m q vt9 et pru^e
t ei9 q^p e age 2^m has sit gfess nob tepe
do q felix q^dz e t btus p nom n^m a o^tn^s
boro // jt pax p9 d^c n^m at op9 bonu neq^3
vni nz tm^t^s sn v^te t pru^a / q3 mlti mlta
bona opan^r sn mat^a q sapia d^r g pru^a
mag ntia ad bu opadi t p q ipa e me
lior // vlt^a t ho ho oio gnece putates
ar^nt sic i^a vt9 e melior q psicit me^re aie
pti^la pru^a at e hi^9 g t a re at vi pone
ap^l 10 hui9 expsse t in a^o pollh^ce bor at
q^r mlti^r // 3° sit i^d e optimu hois q^p cop
pi^r pma t gostigwi^r pbestia^te q3 pti^la
psti^t p pru^3 e hui9 no pti^la sens^a g a^or
hui9 sp^m pz a^o hui9 vbi wlt ap^l q^p opti^m
in hoie e malo mali^a hna a^r corp^s t^e
i. depuatu i hoie vo bestiali sit corp^tu
q^p no vrit g b^or at az in 6° hui9 expsse
vbi d^c ap^l q^p pru^a saluat tpan pru^3
t i tpan^a su mali^a corppit ea q tn no
coppt n^c p vtit estimato spe^na puta gn
tgo^m diuos rtis eentiales q3 // 2° b^or
pru^e p^t sic ptti^mu in hoie e i^d q^p e mai^o
ho q3 p9 psti^t p pru^3 e i^d q^p e mai^o ho
g^o t a^or vi^r no de se b^or q^r pnceb9 q^p gtinge
pti g hui9 na t illud i hoie di- ho

ul no gtinge d^r ho gtinges ul ingtiges
t in q^p vnite at vinci d^r ho vict9 a victor
q3 hoc e p9 pru^t no at p9 a q spe^na g^o t c
3° p^r b^or pru^t sit nale pcipice melio
bedie q3 p9 pru^t pcipit pti sapne^li p^o p ap^l
6° h9. d. q^p pru^a q3 pcipiat sapne tn pcipit
ei9 g^r / ar^m g^o sic vni pcipit pru^a illi9 p
cipit p9 p pru^3 psta q3 p^a pcip^t pti sa
pie^3 psti^li s. q^p spectet^r g sapne acqre
de p q t in pru^e hui9 6^ti t 3° hui9 de aia
wlt ap^l q^p p9 spe^na n^l moz pt^ca at moz
cetus p9 at gf^r q an pncipa^a i e^b
appe^wb q e in e^b p^t hnt n se insepa^r i
mo^do p q ap^l hnt peo eltto ee appe^tu
i e^v ul in e^m appe^w t i 3° de aia volnit q
appe^m n^t mo^t sn in ellicia pt^ca n^c p q3
hat sn illo s appe q^r i e^b pcipiat in e^b
spe^nb t vlr oib9 potis aie vni tn volum9
ambla9 t tn volu9 spectam^r t tn no noho
jt ad pu^le ar^nt ipsi sit pru^nb no me9
me^or e mecha^to no pru^te g^o pru^a e me
lior q mech^a q^a vi^r de se no q3 ans p^r
sit // ulncuq3 sip^r bon9 ho e me^or q aliq3
sip^r t no bo hoie q3 pru^a mecha^e e sip^r
bon9 ho q^p i po^le e sip^r pru^te ee t no ee
bonu ho ut az i i^o 6° // q3 mech9 no
pru^s no e sip^r bon9 ho q^p sn pru^a t sn
mor^li v^te nlls pt ee bon9 homo // jt i^a
vtus e melior tn9 finalis effus t pri9
e melior q3 final effus pru^e e melior
q finalis effus sapne p b^o q^p finis sa
pie e scie solu ul spectari ut az i phe^a t
3° meth^ce finis at p^e e bu viue totu
at ho^c e meli9 q scie scie tn // jt i^a notic e
melior q e r^a t mpa boi9 huac q q no s
sola pru^a e hui9 ut wlt ap^l 6° h9 // b^o
at t n nuc oms qn desitint vtute hitu
dntes t adq e prctez ro qm this hit9 vt9 e q
s pru^3 vni vtiq3 demae a q^r oms // et ob
hoc i 2° hui9 rca ro accepta fuit i diffi^ce v^te
bim^r t se t tuli9 pomis libros vm omez
ma feli^te reduce admaes q^p tu pru^a i^a
e t dna t si q^p dicat sapiaz felicitate vm
vti no^e sapia p pru^a // q3 o^m vi^r ap^l expsse
tene i i^o 6° d^r ut erit vtiq3 sapia i e^b t scia
t q^pad^m cap^t hns sciaz hora moz^m / q^p arguat
sic hit9 i^e e melior et hora^or q e tc meli9
t hora hi9 obm // sapia at v sat^r cu dm t
i celi^ab q mlto st nobi^ores q^p sit ho t act9
huan ee q v sat^r pru^a vn sedit ap^l ing^nb
si qesie po^ta ul pru^3 studio^ma cciat ee
si ho optimu ipo^p q i mudo ho e // jt i ho
6° d^r q^p sic sanitas facit felicitate corpis
ita sapia facit feli^te aie t q^p sic ars me
di^l e ad sanitate ita pru^a e ad feli^te ars
at medi^t no pncip sanitati no n pcipit san
tati q^p a q^oo opet^r g sam^t acqrede ul
gsuade tag q^p sit impe ipi sanitati t san
tas sit finis ei9 g^o simi^r pru^a e impe sa
pie t sapia e^t finis ei9 ho at i te debat
ap^l hi9 vis // q3 pru^a pnta^t e sapne q^p
adm neq3 sanitat9 mediti no n vti^r ipa
q3 videt qlr fiat illa tn9 g pcipit q3 no
illi // jt 10^e ap^l ad ex^m s. q^p dre pru^3 impi^ri
sapne sile e at si dicem9 po^ta pnti^ri dijs
ex eo q^p pcipit et tepla d^o^p t sacrificia no
tn dijs g d^o^p t i fine mag^o^p mor^lm
d^c ap^l pru^3 se hre ad sapiez sic ppua
tor i domo ad domu q oia dispoit t p^pat

dm ergo ut dns a ntijs exsolutis possit operi
se (?) oga sic n prua tam inist pat locu sa
pie qtinus pa es et has tpas // Et in 10 hy
opato s ute optima et optie pt q e psta
felicitas dc aps ee sene tz et i de pt mlt
ronbus et in phe mete vr ap ord psere
meth ca alijs lrtibus in talibus d sunt dicta
ho lib q sin met et no alius ea e sic et hec so
la nata hec sin ea e et oba totu gens sse m
vr a qbus excelle totu gens pt tu q pt ce
stie sz pp opus ssene at stie pp se solu s
pp stie // Et pars pus dc ap // Dc ctis me
th ca a tz horabi re oz existimate et pbat
d et na maxe dina maxe e ho da ctis at
du r ee solu sin maxe deus ht dea scias
et vtiqz si q sint dmor sola a ipa s me
th ca ambo hec fortia e nniores qmoes ipa
digor vo nlla // In solutoe huius qones e
pstidus a sapia et aprua huana omez h
tu nob sr nalic insus et abipa vita vi
ta sutaz q q si no eet alia vita nc alis
lrtus nob sr nlr isus ita q meth ca
q de pmis cans entiu qsidat ea de cis
pnt quinci dicat sapia et prua dicat q
tt agilia huana s q st i ptate nra si
ul no si x qsiliat iudicat et pcipit q sz
agenda et q obmittenda et qn et qm et ubi
q nut soluenda eet an sapia sit melior
ul prua an eq // Ad qm qo puto dce sic
dc ap q sapia e sim melior et pn or
sic ut credo bn pbat rees ap seriu
i dutte de qs aquibus forte qsidabit
amp in 10 hy // Sz q ad pns ut a aliqu
lrtudo prudetie ad sapiaz videa 2m i
tetto ap // Nondu q sit i a i mudo ora
st ordiata ut az in 2o meth ce ita oz i bon
nudo s i hoie si bn et feliciter deat se hre
ora ee ordiata pp q oz i eo a q ee fine
om aliorum i q ora tamq i optim reducit
et hec e opao s utute optiaz in q qsistit hua
feli tas sic appuit i po lib et appebit in 8o 10
q at sit ia virtus dum e an sit sapie ul p a
ul vtus mor de hijs n vtibus nlli phorum
dubitauit qcuqz at ista tu vtutu po
optia vtus oz s dca q ee dne fint ipsius
Sapia at no ord finar ad p az nc ad v
tutes mor les nc ad ipar opatoes Licz sib
ipis qsit sole tm ul vitas et no ad opus ut
az phe et 2o meth ce g oz nli ordie q
prua et vtutes mor les ordian finalr
ad iaz sapiaz et ad opus eius pp q sapia e sapia
vtus huana et opus eius hua felicitas // It
si ad dn opatoes aspitiamus az bt q ia dz op dc
q ipse ipaz qgsit et amat q no e opatia
sz sin ipius qteplatia tm e ul exona dn ul
2m ro mlto nobr q ista q ipe qgsit alia
et agit et qsruat q e opatia se opato i te
tie q ipa qtepla ee m dinaz e notar ubi
q ista q ipm qgsit et agit a a pp hoc et vr
q opa in i te q ipe deu qteplat q e
opato sapie sit nor q ista q qgsit et
opat ea q sb se s q e opato ac ul prue
q et exho az q tu deus sit finis oi m a o
et nl sit bonu n pp tas finales ut dc
qm or 2o me ce mai e q nl hz a q bon
psti n i q m pti at a q di sili // Jnt at nr

ma a ffinit sibis ipaz do ppis qteplato
q peorum q s sb se notiz et opa u Lu deus pri
et p i tecce qteplet se ipm et intecce qria
qgscat et agat alia sic bn dctat gor 2o celi
q tes 10 et 21 // Et videa q et q nob valeat
prua et erit ma m qsidanti q ipa e qg ona
agi liu huanorum et attia mo no e ddm q ipa
q qsto e qg ona psti do abea atti te sit no or q
sapia n dicatis q nobilius sit qgsce cibu et
potu si nlla deat atto qseqm sm dm
q e absindu valde nc e nobi or pp s q attia
q nl vr nob vale sua attitas n ad supple
das corpis nati tes ul ad releuadas asse tis nati tes
nati tes da n q nos eemus sani et no i dige s
cibo nc potu et cis corpis exteriori bois qeu qu
az assectu in no pt fri i malu sz ee dctlatis
nlit fri i bonu pp vr scati q attitas pru
piret no tm qgscitas q qto pstores ees
tato mag qgsce posses et velles et ita vr
q attitas qnet prue otte dinis at qgscain
tas no psto is pp q qgsta a mag ad nobi te
sapie ut dcm fuit / g nc g ad atti te Luds
at qrat ve ois prua ssena sic no or q prua
dico q no sit dnoi et dctlain i pho prim
lib // Ad rees ddme ad p az q i i o loco ap
logbat de feli te pota no d feli te simp se
licis n pota qsistit i ope prue felitas at
simr qsistit i ope sapie teste do qm felix
qgst btus e pp sola ipius qteplato no pp
qcuqz ipius mala a ul et alia atto // Ad a az
qcedi pt q nm sit ob opus bonu sn vtute
et prua n volutas sua liba ptate supple
at vices vtut et qcede e q mlta prut si
bona sn me ta pp q bn qclu q prua e mag
nati q me ta sz no se g melior sic n qre
q sastas ee melior et oio ordiata i fine
q finis na ordi ta in fine st nati pp fine
no eq ut az 2o phorum // Jo bn deme ta dc
ap phe me ce nniores qmois ipa dig
or vere nlla // Ad a az pt dici q sapia p
ficit pte ate no ore q prua q sic visu su
it ps ate pru et ps sapialis no dsting
n ex dce actu ul oborum ul ex distictoe ex
igitaru ad acqsico prue ul sapie // Mo az
ex dcas q qm ad p az dicaz ps sapialis sit
nobi or q vsat ct nobilis obm et eius opus
e nobi or q m et ad 2az dicaz vr q ps sapi
sit nobi or q sic ul aliud vr ee q ena ia
i forta prua et vtibus morbus et alijs stijs
ssemis Sapia n hec ora sic finis ea q ad
fine id dz ee postea ma vita doct e // Cuc
g rndedu e ad rees q vm argue opp m
ad p az pt dci q ap in a vobat opti i har
tota pte ronale disting do ea q pte sile z
ita q no i ee debat disting e mc pte p
den le et sapiale x ylla. at ps tota ro
pp in tpa az corpore p et dicte q adey pte
p de le et cogniti q ad pte sapiale i q m
ipa supp prui le sic eq do corpore saitate dicte
et cogniti tom pte sile // Ad a az ddice e eo
q i e rees phy nono huius no st n s p opato
p i talis ad pte sile pt et qcedi q h s p
qnez e su et qnez mo m loqdi mag dz ps
prudel q sapia a q status sapie qnez sta
tu hois excedit pp q de eo q opus sapie
excez dz in 10 ctis at vtiqz erit melior
vita q 2m haz // No n s q hoe sic viuit

sz 2m q dimu a' q mijo existit // p solu co
altij roīs pt nōri q oms hoies na' scie
desidant p hermio meta et tulius in libro de
offitijs d' omn n trahit nalit et ducim
ad cognicōis et scie cupiditē // p q forte ddme
q nali ordine no oz q ps priut pcipiat
pti sapiēcie sz solu q ipa tāq inist pinde
ac denctijs et i pet remot i gtinuado
passioes ordinādo vires sensitiles hoi do ad
facilit et pmpte sustinēdu labores et ita oz
q pāret pti sapnāli loca et ydonei operā
h n fco gz absq mādato desidarz nālit
addisce et opus sapie expte posse et i actu
trīsirz addi et pcindi q d q si volu
pecilem et si no / no gcedo sz i pet remot
et ordiato appetu nos volu no pcepto p
detie sz denāli inclinacōe tu ho et si ipsa ro
viz ipa gclūdz q prus eet pn or se ipa q
prius no inis pcipit pti pruli q pti sa
pnelisit g puer lactat nrez sic sapnes
pectat remot i pedimt absq pcepto
prue eo solo q vez ad ve cz nali ichi
nat // ad az dic q r fm supp no n e
po le ag e ve metta si vtutiby mor b et
pru pmo q hns affectoes ad a no pt
bn pride 2o q stati tas fle indicaz de
dimis oz n expnotia 1o p sensu asen re ad
noti dnop et ea q pfecto ar' eis att
bue et ab eis a remone e detes g p
ipru 3 et mor le mali q delectatoes sensuales
ul ptine ul hoies sit meliores q sapia
ul insti e deit ul no ee dm ee alui
q vetie sim ul q diuicias suas ul hoies
ul e det ei bone ul excelle mh gsiste
q vtat nettae et tibis maxe delitatis
et in ho q heat i desites thauros ul q ph
mos heat p sentes et no in ho q cotepla
se ip et si tlia no dicat ore tn ea vir
tute mite p q videm valde mltos expe
tes vita sitii secli mag p petito viue sa
nos et iuues in hac vita q ad alia a' m
tusie / tles g hitu ee dina flicitat et
no ht meta sz hitu sibi gnui // dita g q
vty me sim bony ho et pstus prides
ac no me sim i absolute simpl loq
do bony ho sz no pfte et gsnte bo homo
sz tu ho et putadu e q ois ve pruns plz
ht deme no ficta i mete q magny dis
putator maly ho / forte tu obities q 2m
dca v q no solu malia corrupat estiato
pta sz et pe // ddy e q ista no corrupit
dicte sz pse estiatoz pe ez sz patris ti
dicte i q torp me pq nati sim ad
estiato pe veuse sic appnit // ad a z
ddm e q effus final prue sic e bn viue
tota q pru sipr dca statuit s fine sa
piaz ul opy sapie q tu q ul q ipa no e
licit sz ad im fine adipiscēdu ipa ordiat
ee alia tom vita final at effus sapia
e optia et supma vita gtines omez vita
i fiore sic finis ea q ad fine // ad a z
pt diti q prua e v et mesa totiq huate bonū
po te no totiq huate sipr ul patie sicuīs
trat // ddi g q tulij et sec loti s i fins
mor by d felite po ta po m s actia no d gtepla
tia q e felitas sim // et c pz qoes sexti
libri ethycorum sec septimu et c

Circa septi mum librum querāmus vtrū vtus heroyca et bestialitas sint po les hoi // q no / q vty
heroy e vtus dina ut d' ar'; sz q hoies
tusfōri sōr solet in deos / sz vtus dina
no pt hoiby guenre sic n' vtus huana
bestijs nc hoies mortles gentes prit si
dij mortles // yt vtus heroy e vtus sup
nos ut d' ar' i excedes vtutes huate
sz tlis no pt guenre hoi / q vty vniqūq z
attedit 2m maxi in q pt / io vtutes hua
ne attedūt s maxia et optia opa inq
ho pt / mo vltra ho no gueit hoi vtus a
nisi sit dae maxo' meliq et optio meliq
g et c // yt vty heroy ul e ee obm vtutu
huanap / ul ee ad obm / si po ee no e dca
vtis q vr q arle // si 2o tn no gueit
hoiby q huane vtutes s ee huana agi
bilia // yt de bestiate ar' sic / bestialis
no solu ht in tm corruitm sic i tpatu / sz
no ht i tm p arle / sz ny ho e q no he
ac i tm tu vle sit ppa dria huate pei
gstitutia // yt bestialitas pon ee delta
bilia i nlia / sz na s tlia / p po q ee inle
e viotu et ee viotil e epte x 220 g delcale
2o delcato cae expgnitatee gnt et conueni
ens at no e i nale // 3o q i nalitas re
pugnat diffin delcatois na sic ez
pmo rethorice delcao e mo' gdy anne et mot'
gstituto sil et ss in exnte naz // 2m vult
ar' // ad sciedu q p bestialitez et vtute
heroyca debeas inte ue / sciedu q gtine
cia et i gtinetia sic videbi' post s t pra li
mites vtutes et malicia / vty at et mali
dce huane s i f limites huane gditois
gmt accepte // bestialitas at et hoyca
s ex dros limites tu n ho sit medi
int in tlli as et bestias hoyca d' 2m q vlt
gdito huaz ho elenat vsq deu et in tlli as
bestialitas at e pq tit gdito huana de
prim vsq bestias / et s g dnbo pns q o
ho sit po le // ad q m vedu e q i porto limi
tes huane gditois gmt accepte vom
ad q8 oms hoies hntes vsu rois pote
tes s pverre ad bona ul mala assiwe ne
ul erudito hom a' q e s melis s nati
s. hntes d motiva nale disponete ad p
fcto vtutu mor lu pru et hntes bonos
mores nales dispotes ad pfcto vtutu mo
raliu // alij at s peiq nati. s. carētes
demotica et hntes pnos mres nles in
clinates ad mali as / mo no e po le pue na
to ad tm pnerre g dn excelle ad q m
pnt pverre bn nati ul si ho e po le liberati
liberalite volu / ut dicet in qce liij. eti
lib eti ho e supp diffile et i vis / g mem
e q bn nati pnt excede limites huate
gditois gmt accepte // ad illos n limi

tes pnt ascede pue nati p bona assue
tu⁹ ꝛ eruditio si hint vsu rois · Nichil
n e hoyca q vtus mor· sn inclis q i
sitmo pt sibi acqre vir optie natus p
optia assuene ul eruditio · yta ꝛ di
ca q vir male nt⁹ p defcm eruditois
ꝛ mala asswene ul ꝛ p egr⁹ corꝑ dimite vsu
rois extacto ul q sic q ad hec gdu bn
natus absq egtu ne desce de no pt ita s
q sic bestia solo ssu ul q ul ꝛ ssu depua
to rez vita sua ꝛ ita ia corz alimitibus
huane odicois · Ex hs g° bestialitas hitus p q
vsu rois extincto ul q ho 2m soli ssm vi
uit · 2m bestialitas i qtinecia malicia
sic disting q i qtinecia pmittit rone i roe
malicia vo pvtit ro · Bestialitas at ex
tingwit ea ul sic · jngtia opat ct electo
malicia vo 2m electo · Bestialitas at ex
ipetu passionis omez delibaco ul electo
excludes · Ex hijs g° satis az q bestia
ꝛ hoyca sit pole hoibus no oibus · h hoyca bn
natus ꝛ bestialitas male natus az ꝛ q sit
sit vtez eaꝝ · ꝛ q hoya no e vtus spec
q vtutes huanas h e qmodus ipaꝝ
qsistit · n · i excellecia gda ꝛ sintate
ipaꝝ vtutu · Ad ros ddm e ad pma
q hoya no e vtus dma ppe h p sili · q q
pea ho sit e pole silimus effitit yn deo
· ad az ddm q hoya no e sup oez ho
h sup plez pte eoꝝ no n pting pnt
ad ea n bn nati ꝛ optie eruditi vtutes
g° huane pnt q hoya disting aute no
penes sumu ꝛ optimu i q bn pt natus
h penes sumu ad qd omis hns vs rois
pt pting · Ad az ddm q vtus hoyae
p obiaꝝ alioꝝ vtu n disting ab alijs
p⁹ spem h 2m mo · Ad az qcedendu e
q ois ho ht in ta p sbam no 2m vsu
· Ad az ddm q no delca lia voni i ipo
qnz si i nata delcare alia maneria
sbi dispoibus qntibus sins ipijs spebus h ip
naz delca lia vocat q delcant alia roe
cuiusda depuatois ipoꝝ · qcdo g° q tha
si qntia ꝛ sic naha tibus depuatoibus
h no se g° simi naha ul simi gentia sit
no se amaꝝ hnti gustu i fectu g° simi
amaꝝ ꝛ c ut pz · Lexuerit · 2° ꝛ c ·

Utrum heroyca sit in appetitu

ssiuo q sic q in eo sbo dz si bestialitas
ꝛ hoya eo q qriat admvitz p aps
ꝛ qria si nata sit ca ide h bestialitas
e i appetitu ssiuo p°p° q p bestialitatem ho
assilat bestijs mo no assilat eis 2m
mtem nc 2m appetitu mtem h 2m appetitu ssiuu
2° q i ho bestiali no e vsus appetitus nc
p qns appetitus i talis g° no remanz vs n
ssus ꝛ appetitus ssiui g° n i appetitu ie poda e bes
tialitas · Oz i appetitu ssiuo · jt mlti po
nut dria inc qtinez vtute huana ꝛ he
roya q qtinecia no mortificat nc tpat pass
h resistit eis i excessu exntibus · vtus at
huana tpat eas · hoya at mortificat eas
ꝛ oio vn enspetius p° hinis de hac vtute
morali dixt qnientes q psm e s· huaz
felites oz festi re ad mortificando mortilu s pista
irrobilem

vtute hoyca mo vtus mortificas pass dz
poni in sbo illo i q° pass inate si si h ipse
nati si si in appetitu ssiuo g° ꝛ c · ddm ar q
vtus hoyca vocat dma eo q p pea ho mex
assilat dijs · Oz ho no 2m pte infiore h
2m sriore i natus e assilari g° hoyca po da
e i pte srioi · Et qfz q hoyca vr ee vtus
optia q possit ar hoi gnerre · optia at vtus
dz ee optie pote ꝛ appetitus ssiuus no e optia po
ꝛ vr q hoyca sit illa vtus i tuius ope qsistit
huana felicitas · Oz 2m ista vtute melior
e vita qua 2m hore hns n ea no p q homo
e sic vivit h p q i eo diuu aq qxistit ut
dc aps inio · Illa at vtus no e i appetitu
ssiuo h i int° spectiuo sit aps velle vr · mlti tn
ponut ista vtute hoyca i appetitu ssiuo p roes
fcas h no in appetitu ssiuo p roes fcas h no
i appetitu qtili h i irasali p eius ardintate
· Alij at p roes ad om adductas pont ea
i volute ꝛ alij dnt ea ee sapiaz · Ymmo
ope dnt huaz felite qsiste · Ego at puto
p ea q dixi i vltia qoe p° lib · Oi p vtute hoy
ca decamus inte re vtute ad cuius pfcto no
possit nalr attige n bn nati pnt ex
dixinus i a qoe q vtus hoica q poda sit in
appetitu ssiuo tn qtili q irasali ꝛ i appetitu in
t ꝛ inte pc ꝛ in ite spectiuo · Ymmo n ap
petitu intu vtus mor poda e ꝛ i oi pte i t
vegtive ul az i p° lib ꝛ in 6° q° qcesso
role e dice q vbi bn natus ad hec gdu
vtutis i appetitu ssiuo pverire pt ad q alij
no pueniunt ꝛ p qns ꝛ in i t ꝛ vo te ipi
ipo ssm ꝛ appetitum ssiuu mag ee nalr ꝛ in
tellcm ꝛ vo te ꝛ i eis melius in spre tn sit
in fine pmi libri diceba de vtute morli
ita nuc e ddm de vtute hoyca q n me qma
g pnr d de vte volutas ꝛ inte q de vtute
sso ul appetitus ssiui · h g° vtus hoyca dca
pnr i vita acta e vtus i te ꝛ ti ꝛ vtus
volutas qntis vtus appetitus ssiui p q reatatz h
aps · Dehectu dcm finisse qm valde erat bo
nus nec videbat viri moral pn existe
h dei · In vita at qteplata vtus hoyca
dca pnr e ipa sapia ul illa vtus inanus
ope qsistit felicitas · p q go° in plogo suo
q pmisit lib° phoꝝ dixit de aple q hec
vtute ee in i diuino inactosu ꝛ exnen
existit · Et si hec dispo i hoie repitz dig⁹
foret ee diuus q huanus · De bestialitate at
puto ee distingwedu qm antite caret
vsu rois p orbitz sui defcm vt vtute
ul cogine · ali at amittut p egritu corpus
ut q maniaci efficiunt ul mete alienati · ꝛ c
qstat q si isti vivunt bestialr q ps srior
no sit i culpa cu no sit i ptate sua
si inspio ssb suas extie opaces · h tol pueit
ex defcu pte ssiue ul corꝑ n talis bestialitas
e hitus mor · h e dispo talis ul nal qons
sbine i org ssus ul appetitus ssiui · Alij at sit
q potentes vti roe no vtuntur ea ul agunt a
q i huana ac si no pt vti roe ꝛ ho attide pt
dupr vo o p pass ut i inplicibus · Alij namit i pa
natus ali qmedut cra ul carbones p i
sem ee app a fimmis qorectes inspris as
tntibus · ho o pt attide p qswe · Vbi g° talis
bestialitas sint p pass absq qswetudie

videtur

vo q ipa sit dispo q orgna simul appe sensi tu detensitu i actu culpanda e ro q cu no sint ligate ne poz resiste passioi. Si vo bestialitates sint psiwes et puto q sitz prius fuit gnatz in appetitu sensitivo et i vote et i mente et q ista bestialitas sit vel a or q humana. Et vi mi q i sint satis ma h alij multi no di cat fit. Jo soluede sunt roes. Ad p dicen q si bestialitas sint sitz psiwe acquisitz i potere uti roe ut fit i eode sbo i quo fit heroya. Si at bestialitas sint p i pom vte di roe tunc so e pnatie i vote et roe ita q heroya et bestialitas adit e vote se heant sic lux pfca et tenebre pura ad dyaphanum. Ad a roez et adroes pt solui p ea q dca sunt et p ea q p dur et p ea q dca sunt i vltia qone primi et m 2 lib

Queritur 2o

Utrum continentia sit in volunta-

te vel in appetitu sensitivo. Vi q sit i appetitu p h q modat pa ipi9 gtin at i eo sbo vi si tpan cu ipa tpana sit et ide obm. Et qf q q ghti no e me or sitz q tpan p q n pon debz i sbo melior. Jt gtia et ingtia cu sit grie dz si et ide obm sbz si gtia vi ee i appetitu sensitivo p p q victo dz attbui magi victi q victo si i gtinte p9 su appetitus sensitivus vicit ro et elccio. 2o q i gtina vi seq dispo corle ths at sitz no dz attbui po sepate ayoi sc i te et voluntas. Mi at i gtitia sequ dispez corle p p pho q viri sunt i gtinetes mlres at no ut dc ap. Mlres a vis distingr p dis poes corles. 2o p ho q dc ap. Maxie at acuti et melancoci sequnata i gtines sunt i gtinetes. Jsti at ab alr cplexioib dis tigr p dispoes corles disting ioris. Dm ar q hoies dici gtites et i gtites. Bestias at no p q in ch sbo dz poni p q ho dis tigr a bestijs. Ho at no e ad pfcte sensi sz p sriore. Qt et pho qf q hoies no dicimus gtites q no sint ro n elcio. Nondu e sic dcm sint i p o et i 2o libo q gtia put de ea log ap i isto libro et tpana gunt i ho q vtz rtaz sint elcio et ro. Et dnt q tpana modat pfcte passioes et oio dz appetitu sensitivus ut no rebellet roi sz sit gsonz oio. Gtia at no ita modat i petz pas sionu p q ht appetitu sensitivu rebellare roi et u pipez gtines vicit i e i petz paonu p gtia q gosequitur epndadu et cu angoa qdz disp q tpana pmpte et delcta r opat. Jn tpana at et i gtitia sunt i ho q vtz tn sit i actu tpa sc do mo9 paonu. Et dnt q i gtines ro sz rtaz salte cu sint gor paone p q no tnsit i actu tpo n go forti pa e et cu qda gtaden. Sz i tpatz no ht roez depnata et oio gsona passiob9 p q et go pa e gone quit obm et q gote at sua tpi gont q q gti no e in i te nz i appetitu sensitivo q oz ista poz i q po gtia ar se ht e sb gti et ans sb i gtia. Sz i te no a selz q ro

rta e vtbiqz nec appetitus sensitivus. Alr se ht q vtbiqz patit i petuose et rebellat roi. 2o dur q gtina e in vote q cu no sit i mte n e in appetitu sensitivo relingr q sit i vote. Et q gtina no spt pa s sz resistit eis. Resi tentia a e altius ad altm io oz alia ee pom i q e gtitia ab i a i q pom pa. Et q prima dca gtin et i gti vi ee i elccioe vote. Gotins at elig s ro et dimittit pas sionu ygns at eq. Sz q ista ro obiti q cu m gti ope s elco q adm i tpiz gnus e s ut pz p aple ponete dnaz mt i gtina et qpaa cowna et mt in gtitia et mollicie qualia pte dites q psequens sr hm dca delcaco vl fugiens tristitia p elcco d i tpiz. No eligu at h gdicit dim p delcatoz s i gtinus h at p fuge tristitia q agmna s moll. Gtia dc s q delcta psequens s huas si pt elcco et m t dz i gtines. Ar giie g psua ro q ipos sit i i a po no e poneda gtitia q silr se ht i gtite et i ngtite sz volutas e huiq sit n vtz ht vaz ro ita et rtaz elcco et sic dc ap ve roi et rte elccoi h gtimaz h q no i maz. Sz illi rndz q h voluntas an advetu pa eligat 2m ro tn i advetu paonis dimittit roez et s r pa o p q dc p a dca gtitie et i g titie e in ipa volunte. Dnt tu adhuc e dubo q istos q sit i advetu paonis volu tas tadit ab elcce vot ut i fmat ymo cu actz voluntas sit posterior actu i te vi q i fmit vot euacat p i fmte rois. Jo forte dca gtitie et i gtitie no e pmo grop te volut sz p aliud sbo et et de ho videbit in fra. Qq at de ho dicat puto dem ee de gtia et ingtia sit i pmo libo dcm fuit uxo fine de vtute et malitia vz q i appetitu pt poni gtitia et i gtitia. Q i a q e i vote pmor e ea q pom i appetitu sensitivo na i quaqz po pt ee sil et ide obm. Ad psequedu rte delcatoes sensibiles et i clinato ad fugiedu rte tristitias indite p roez vl et eq. Ubi et ide obm i ver sil inclinato ad fugiedu p sensibile tristitiaz et iclinato ad fugiedu psequedu p detecia rte indicatza ita pt poni gtitia et i gtitia. Sz dte iclinatois sil in veni pnt i appetitu sensitivo et i volunte g et a or vi matia qm si in i a potentia vincat iclinato ad pa s ista q e adro erit i gtitia et si eq o erit gtitia. Hor satis appe pt ex multis gmbz p i libri et 9o 3o libo. Nro de volunio et i volu tario. Et p expientia matie q cams no hns appetitu mt sz solu sensitivus iclinat ad psequedu cibu p delcaconu et fugiedu p bactm que dnb tz et mcator i mari te pestate vote iclinat ad saluedu merces p lucro et ad pdedu eas p salute. Et vbicuqz indicat sint rco ee ro a q ma li po nata seq illa indicia potit hre du e iclinaco hat q ad psequedu illa at ad fugiedu q uis ille no sit sint efficaces et cplete. Nuc at sensus indicat dete dbe seq cibu hut q delcabilis ita et i te s indicat illis ee fugiedu q vitupabil et appetitus sensitivus inatus e vtrmqz seq indicia p p9

detimata sim. mt. aff. et affe. spi. sci
mitus iudicabit talia ee pp psequendu ea
roe que delecta. et p pcta veri iudicabit
ipm ee fugiendu roe epitudis et volutas
i nata e seq vtinq iudim qo tc. // Sm
e g. q sit videdu // ad pma ro dde
n. q et i affecti spi no et i volute ponenda
e tpana sic dcm fuit i fine pmi libri
// ad a. gcedi debet q moes nales bn
disponut ad qtia ul i qtia sic ad vtes
et vicia // Sed at repetat dd de mlieribus
et bestijs dicit in a. qe et uenient. qo tc. &

Utrum mlieres ul bestie

ul hoies bestiales dcant alq dici qtites
et alq i qtites. ar. de mlieribus q sic q
qtia sit pns dicebat et i qtinecia st in
fra limites vtutis et malitie pp q oms
potetes ad vtute et malitia attige pnt
sl i qtites et qtites sz mlte st in vete mu
lieres valde male et mlte vtuose ta
vtute tpatie q fortitudis fuates i vmti.
castitate ul illesa vgintes pp deu et pp bo
nu vte spuadu volutes martiriu sustine
Et aps pmo poe loqns de mlieribus dmis
et spuis dns q morales vtes expsidi gre
q ptire oms q. et. // Jt ubi in veit usq
rois et potas te. se in roe ul agg diedi
ctre q ibi pt i veni qtitia ul i qtitia
h q tatu i veit i mlieribus // De bestialibus
ar. q alq dur bestiales h alq heat rois
exeo q ipaz moditu pticipat/ tles at
alq pnt se terie i roe et alq agg di/ g
tles pnt dici qtites ul i qtites. De bestijs
ar. q exeo q alq du tc hemus i estimatoz et
ide vz ad psequendu et fugiendu s q tichi. vm
tit ista ul eq nos dicim. qtites ul i qtites
sz bestijs alq tlis dup x mchi. i veit. s.
ad psequendu et fugiendu id sit detme dcm
e et i a. qe io e. // Sm vr velle aps ii.
a. dd q ad qtinecia i qtia ppe dcas p
ut de eis loqt aps in i. a. Requit p
rtido rois/ 2o impetus passiois obviatas spi
roi/ pp q eq in bestias a hoies bestiales
exotoca retes vsu rois no posse dici ppe
qtites et i qtites/ requit et vltius ad qtiaz et i qtia
ppe ppe acceptas efficatia sii valitudo
q dcta pa q rois s. qs. n. debile ratio q
rois hnt pp i pom ille et ob ho seqt roi pena
passiois ut pun no vitupat tn in qtia e vitu
pabil. // Jlla g no e i qtia sz vo ne fra
gilitas/ Sic et siqs ht debile ratio rois pp ma
la assue i ipe ia exit tios i qti e sb m
trat tios malie pp q oz ad qtia ul i qtia
ppe dcas io ee forte et no fatiur dectiale
ita et eq q siqs debili pa e vincat ipe rep
bet no solu ut i qtins sz malus et si vincat
eu ul mis io no laudabilia qtia tn no
e lauda. Oz g forte ee i petu rois passiois
Jn hoijs g stati eq q pnis ul hoibus bes
tialibus qtina ppe ul i qtina ppe no att
buit pp debilitate rois sz n mlieribus sal
te q no st sm iudicij sz variabil/ pp fra
gilitate et flnida qpoio nale. // Contitia

tn et i qtitia sic et vtus et malitia attbu
unt eis impfte et 2m q ut no vdmus ea q
tiaz sim r vtute sim r sz qtiaz a vtute
pun ul mlieris et ho videbat i tede aps
pmo poe q defecta q qsilia u sz i valido
spu at ht qsn sz impfm x Et q qslr oporte
du hre vtutes morales expendu n. opet
hre oms sz no eo sz q vmiteq ad sin ipius
op. // Et addit q no e ea tpana viri et mli
eris in fido sz impia. qtigit tn i aqbus mli
eribus mltu vige ro pp bona itite et assi
dua erudico qmbus ia sip. et ppe attbuede
st vtes et malitie qtia et i qtitia sic viris
et ho e i pticibus. Sm ho g. et p dca rtes
sat solute st et c. // uenient qo et c. &

cotinecia

Utrum debeat dici virtus

sic p tuliu in rethorica sua reponte qtia
sb tpan pte q d ul spez ipius et p seneca
noiante ea int vtutes cardles i suo libo
de vbs eor vtutibus card. // Jt i qtia e malia
Ln de ea vitupet g qtia e vtus // Sm
ar. p azale q postq tetanat de singul v
tutibus morlibus tctauit seorsu de qtia et ipa
no distigwet q tpana cu tpana vset e
m eq tpana tn aps distig. in i. a. ic
ipaz et tpana et in pm. h q a. cu diuidit
i qtia malitie et bestiale et qtina vtuti
et hoyce et capl de in i. a. i qtina no ee
malicia g i qtia no e vtus // Etia qti
nes no e vtuos q d pho hmus q i vtuoso
et no i qtite oia qsonat roi g qtia no e
vtus // Dd e q plus sepe vtute e noie
qtinie x Sepe n. qtia breuius capr p abstitia ab
actibus veneis et e sic ide q vmitas ul
vidual castitas de qbus in 3o libo sat de
finit. // Alq at capr vlr p tpana ita q qti
netia et tpana st noia synonia et capit
ea sela. et qtia de vtus sic tpana // Aoo
et capr psse sii pte q dca tpana ita vr
loq tulius de ea // Aoo capr pp q i siste
tes rm rois resistis passoibus i nob ve
hementibus exortibus no auffenbus tm tctu
ipas pp q opi mrogectu dn q ul dippli
cata lia anexa e et i to d e aps de ea et i
ho a. libo. 2e et capio ea i pnti qne. // Jt
scid q vtutes capr dup r. vo. ppe s. p ptm
psico i chie et dectiante pom ad optimu
opus in q ipa pt. // Aoo large p q tucq h
tu i chie et dectiante pom ad opa laudabilia
Et ia sat manife q qtia dda e vtus lar
ge sumpto vtute q pp opa qsona rtc roi
st laudabilia. // Uotia at resistes paoibus
i sipit roi ut dcm fuit et c. ops qsona roi
io e. Sic g. bn dixit aps. vi at vtiqz
qtia et pseuan studioso et laudabi. oz
ee i qtia et mollies puoz et vitupabiliu
sz si vtus sumat ppe sic dicut q qtia
pnt attbui affectui spino no e vtus ipius
spiri affectus q no sentit appt spiui optie se
hre et cu ad hnt rebelles roi et cu eo rema
neat ad huc ichio pua. // 2o dicut i ti q qtia
pt ee vtus i vote q sic premitur. // No
bz i ea volutate ee imiq bona q resipit for
ti pa oi et forti i chio affectus spiri icludt ad

clinat

ro q 1a qn habens obiectum inclinat ad ro ymo
tanto melior requiritur virtus ad operandum sed ro quanto
melior e michi quod ro / sed in continentie voluntas inclinat
ad ro quod contrarium appetitus sensitivus / in temperato autem
inclinat ad ro non habens obiectum contraria non
consonat roi ergo voluntas in continente potest tanta
habere virtute quanta continente sit in temperato // Item ex
aliis electionibus consonis recte roi potest acquiri vir
tus in voluntate datoque non occurrat obiectum ex
contrario quod potest homo operari secundum virtutem na in homine de
tanto posset in tantum amor honesti figi in voluntate quod non
passionis permittet se trahi ad actum et sic dice
batur in 2 questione 6 libri et tamen propter continentia passionum
et consuetudinem sensitivus appetitus sensitivus in
adventu passionis plus dolet et minus delectatur
obediens roi quod si passiones essent in eo temperate
tales ergo ut isti dicunt essent virtuosi secundum partem
superiorem sed non ex toto propter rebellationem sui non
delectabile obedientiam potest sensitive propter quod minus virtuose
nomen proprio continente / 3o isti dicunt quod ut continentia sensi
ble tamen appetitum primo appetitus sensitivi quod stat cum re
bellatione appetitus sensitivi et inclinationem quod ro omne autem
quod rebellat roi et inclinat contra ro primum est ut sit
ro etc. // Ysta autem tamen omnium prima in dubio vale
apud me / 3a autem secundum ratione continentis sit tractus ad
prosequendum inde recte delectationis et ad fu
giendum recte tempus et non in tantum quod minus tractus sit
in appetitu sensitivo et aliter in voluntate solum sed in utroque
appetitu habet duplex esse tractum appetitus non sensitivus te
in natura sequi delectabile et e in natura obediens roi propter
quod secundum in diversas res potest simul adventus et pte
inclinari // Et cum appetitus sensitivus organice 6 virtus
conus videatur in mente motore membra ad op
andum / virtus quod ad id operandum moveat quod fortius
inclinat // Ego puto si continens operatur secundum ro
quod appetitus eius plus habeat de inclinatione ad obedi
endum roi quam ad sequendum passiones et ita dicitur virtus
magis bonus quam malus // Et de hoc dictum fuit in
sententia que prima libri // 2a autem predictarum questionum est
in dubia / primo quia videbitur aliquibus quod pura ro ipso
rum non valeat / quia 1a voluntas videtur esse potenti
or et firmius habituata quam potest et potuit omnem impetum
passionis ex toto in principio quod 1a quod potest solum resistere et te
nere se contra passiones // 2o quia videtur si voluntas utrobique sit
equaliter perfecta in se tamen voluntas in virtuoso excedit
in ordine ad electionem // Et qualis enim virtus non videtur equa
le producere effectum aliquod resistere sibi et non re
sistere // 3o quia si est potentie sine exceptione passionum absque
libertate prima tum sic in eorum eius actu pas
siones primi te sic si esset excepta passionum tamen hoc est
valde difficile et rarum // 4o quia voluntas perfecta dominatur
super appetitum / Ego hoc non possit extinguere do
lorem vel concupiscentias non in tantum moderare ea sic si ap
petitus assuetus fere esset sustinere / tamen ipsa potest
aufferre totum tractum appetitus ad omnem rationis inclinationem
resistere et tenere in repulsa rei concupiscentia / vel
et delectationi et tendere in prosecutione vel consummatione de
lectationis / Vir enim virtuosus magis temperare si contra
lare sed recte dictante quod si honestum esset fuge
sensitivus appetitus ex toto subiectus roi non daret
impetum ad fugiendum sed totum conatum se subiceret
ad iam concupiscentias suspectas manere ergo quod appetitus sensitivus
in minus dolere in ex oris operis secundum ro non autem
continentis potest de ea loquitur hic // Et conatus in omni
rationis quod totum aufferet voluntas in tesa et p
fecte consumata / vel ergo quod continentia non sit virtus perfecte

accepta non appetitus sensitivi in appetitu sensitivo non voluntas
in voluntate // Et quod sit habitus completus ad hunc
sic tepiditas non est caliditas in summo sed est
caliditas incompleta etc. et incontinentia non esset comple
ta malitia sed est minus sibi propter quod ipsa est vitium
passionis / Et ex hoc apparet hoc deceptio quod dubitaverunt
utrum quod temperantia est melior habitus quam continentia quoniam
in bonis habitus completus est melior habitu incompleto
temperantia autem est habitus completus continentia autem incompletus
ergo etc. // Contra quoniam sic aliquis obiciunt temperantia non
agonizat continens autem agonizat habet enim bel
lum cum passionibus rebellantibus sed agonizantes co
ronantur postea hinc ergo corona magis debetur conti
nenti quam temperanti // Item 2o hinc et difficilius quia
erit circa sic et virtus etc. sed difficilius est sequi roi ap
petitu rebellante quod facit continentia quam non rebel
lante quod facit temperantiam // Magis dicendum non passionibus augmen
mentum // Item multi ponunt temperantiam in appetitu sensitivo
et continentiam in voluntate nobilior autem potentie nobilior
est habitus etc. Et ipse rationes non concludunt // Ad
primam dicendum quod agonizare nobiscum non est bonum
vel non est optimum sed agonizare cum omnibus perturbationibus
perturbato est melius et hoc potest esse duplex vos
superveniendo tollere inimicum / alio ~~recalcitrando~~ recalcitrando
et resistendo solum / Corona autem magis debetur
primo quam 2o et iste primus modus competit temperantie 2us autem continentie
// Ad aliam dicendum quod difficultas provenientes ex debi
litate rationis et ipsius voluntatis et in obediencia sensitivi
appetitus diminuit meritum // Ad aliam ro et ad
rationes particulares autem satis quod sit dictum supra de tali questione 6a 8

Utrum de aliquo possint haberi (operabili)

sit contraria iudicia et arguitur quod sic quia aliter non posses
sit autem idem habere contrarias inclinationes scilicet unam ad
prosequendum et aliam ad fugiendum cum habitus non ferantur [appetitus]
in igitur tamen Et omnis est primus ut etiam in continentibus et in
continentibus unde primo huius // Ad contraria non motus
incontinentium // Item incontinens cum agit appetit agere
id quod agit contra appetitum non fertur nisi in apparens bonum
ergo etiam sibi quod bene agit dicitur enim ~~alii reprehendentibus~~ [secundum eam sibi quod non bene agit]
~~ipsum scio quod non ago bene~~ quod sepe conficitur se scire
quod non bene agit dicitur enim alii reprehendentibus ipsum // Scio
quod non ago bene sed non possum abstinere ergo etc. // Item
possibile est quod aliquis sit prosequendum non ad futurum obsta
ret et possibile est sensum respicere ad presentes tantum [sit]
solum et intellectum aspicere ad futurum ergo possibile est simul sensum
iudicare quod hoc sit prosequendum et intellectum quod hoc sit fu
giendum et ista ro videtur esse ratio nosse 3o de anima
dicentis quod appetitus fuerit contrarii hoc autem accidit cum ro
et concupiscentia contrarie fuerint // Fuit autem in temporis sensum
habentibus intellectus enim propter futurum retrahere concupiscentia [inficit]
autem propter ipsum iam videtur enim quod iam delectabile et simpliciter delecta
bile et bonum simpliciter propter ea que non videt quod futurum est
// Item 4 quod philosophi de iudicate visu sole esse
bipedale et item aliter terra vel et pteolomei iudicate
habent esse forte provote autem non esse pedalem cum visus
aut auditus sunt potentie separate disparate non ex
cludentes dependentes // Dicendum quod si sic quod non esset pole
concedere quod deceptio esse sit vera non solum ore sed et in me
te quod pie quod firmiter primum principium unde dicit aristoteles
4o metaphysice // Impossibile namque quemque idem existi
mare esse et non esse // Nondum enim est quod ~~multi dicunt~~ inte[re] multi dicunt
sic propositiones contradictorias simul habere in mente propositiones contradictorias
sic fortasse et iudicare eas esse veras // Tamen non
~~non~~ posses habere ista propositiones in mente quod contraria
sic pariter tamen non iudicatur an sit vera vel non

[Margin, left: experientia; dimissum]

Dicatur ergo quod possibile est simul in te contrarias conceptiones sive credulitates habere in mente simul fortasse. Aliter tamen non posses formare primum principium quia oportet in se contradictorias conceptiones, scilicet idem esse et non esse idem. Similiter tamen non posses formare conceptionem quam non esse contradictionem simul [illegible] utrum deus sit aut non sit. Sed dico quod eadem potentia cognoscitiva iudicare sive credere ambas esse simul veras, verbi gratia credere sive iudicare quod deus sit et non sit simul, contradictoriis enim [illegible] est impossibile, quia hoc est contra primum principium, et quod secundum quod in eodem erunt simul contraria, quia contraria iudicia sunt contraria ut dicit Aristoteles 4o methaphysice. Sed dubium est de diversis potentiis utrum de sensu et intellectu vel de duobus sensibus diversis. Ad quod ego puto esse dicendum quod possibile est eundem hominem simul iudicare per intellectum unum contradictorium esse verum et alterum esse [illegible] per sensum, et hoc videtur mihi esse notum per experientiam. Iudicium enim sensus totum [illegible] quod contrarium iudicat intellectus, et astrologus enim primo est dicit per sensum solem esse bipedalem, tamen per [illegible] demonstrationes credit per intellectum ipsum maiorem terra multum, per sensum sentire vero in tali iudicio credit ipsum esse bipedalem. Et puto quod causa huius sit illa quam ponit Aristoteles, scilicet quod in eo contraria non possunt simul coexistere [illegible] et in nobis ut puto intellectiva et sensitiva apprehensiva secundum locum motiva vegetativa non extensa extensione corporis sed [illegible] sed in bestiis non sit ita possibile tamen sensitive apprehensive secundum locum motive et vegetative in nobis supposite per dispositionibus ad actus sentiendi secundum locum movendi et vegetandi. Et item videndi et audiendi. Et bene diverse [illegible] et diverse loco et subiecto sint plures [illegible]. Tunc ergo de veritate contradictoriorum iudicia sunt contraria in possibile est quod sint simul in nobis quod sit coexistere in anima intellectiva et in dispositionibus [illegible] iudicium non solum in dispositionibus qualitativis et quantitativis organi sed et substantia animae sensitivae et tamquam in subiecto remoto. Sicut autem in materia prima non possunt simul coexistere dispositiones qualitativae et quantitativae nec esse simul formae contrariae puta calidum et frigidum ita nec in anima. Et etiam de videre esse alia causa videlicet quod in potentiis cognoscitivis subordinatis superius [illegible] dominatur inferioribus. Item quod superior iudicat de iudicio inferiorum si sint contrarium [illegible] distinguitur. Ideo quod [illegible] videntes oculo vestita non credunt eam esse vestitam sed prope vel lupum, vel ideo quod cognitiva superior [illegible] iudicabit immo iudicabunt se non videre sed prope et audientes primum sonum et dulcedinem iudicabunt [illegible] audire vel tonitrua. Quod ergo minus si habes ratione in actu demonstrationis, sol iudicat solem esse maiorem terra et esse secundum ideo quod sit [illegible] et quod necesse debet esse in more. Si autem tu nobis obiciat quomodo vis assignare causam primi principii cum eius non sit causa. Unde dico quod primi principii nulla est causa sit quod credas ipsum per concessionem cuiuscumque alterius propositionis, concessio causa concessionis primi principii, tamen bene [illegible] esse aliqua extra rei per quas mens non potest verum primum principium, sed [illegible] ipsum sit sicut [illegible] quia ignis [illegible] calefacit et non potest frigefacere vel quia [illegible] non potest esse calidum vel frigidum. Sed quomodo videtur quod intellectus habens in se fortia [illegible] potest ad iudicium de veritate ipsius se habere [illegible] apparentia careat ad utramque partem sit forte esset de [illegible] an astra essent paria [illegible] quod habeat ad utramque partem rationes probabiles, sed tamen non bene declinat ipsum ad unam partem vel ad aliam sit esset forte de [illegible] an forte probabiles [illegible] manet forte in mixto. Tertio quod rationes ex una parte vincentes declinent ad iudicium [illegible] [illegible] sed tamen non sunt fortiores ad [illegible] [illegible]

est sit vapor quasi contraria in nube quia sit magis aqua quam aer tamen multa sed dispositiones et retrocedentia ad aerem. Tertio quod intellectus ex toto sit ad unam precedentia nam [illegible] omni forte remota et ipse est sit vapor quam perfectus sit aqua sit quod nulla remaneat in eo dispositio contraria aque. Dicatur ergo quod sit in aqua completa generata remote sunt omnes contrarie dispositiones ita in completo iudicio de veritate unius partis omnes ablate sunt apparentie ad partem oppositam sicut [illegible] nullam habent vim sive modum. Et sicut nubes sed vix sit aqua quam aer tamen aqua respuit aeris apparentias et virtute ita in debili iudicio salvatur apparentia apparentie partis oppositae reddens iudicium debile et satis modum in mobile. Vel ad huc ad ampliorem declarationem dici potest quod sicut aqua ponunt [illegible] aeris et [illegible] aqua non misceri simul substantialiter sed per dispositiones eorum ita aliqui ponunt quod iudicia contraria non miscentur simul substantialiter sed dispositiones eorum scilicet apparentie et ita habent dicere quod sicut in non potest esse simul substantialiter forma aeris et aque et tamen ipsa in nube contine substantialiter forma aque potest propter dispositiones aeri convenientes transire faciliter in aerem. Et ita intellectus continens substantialiter iudicio fortiori unius oppositi potest ex facili modo transire in iudicium alterius oppositi. Alii autem ponunt quod non sit ad iudicium quam apparentia quia si contrariae cum apparentie opposite sed substantialiter esse remisso possunt simul stare sit [illegible] dicere quod iudicia [illegible] quod dicemus quod sit tepidum in pucello non esset magis calidum quam frigidum vel econverso propter quod non simpliciter dicetur calidus neque frigidus. Sic habens ad utramque partem apparentiam equalem non dicetur simpliciter iudicare unam partem nec aliam et tepidus habens plures gradus caliditatis quam frigiditatis dicetur simpliciter calidus et non frigidus ita habens plures apparentias ad unam partem quam ad aliam dicetur simpliciter iudicare ipsam partem et non aliam. Sic quaeras an ipsarum magis asseciantur dicitur quod potest poni diversitas apparentiarum et iudiciorum quam saepe ut mihi videtur experti sumus quod cum rationes videmus ad utramque partem probabiles tamen ad neutram partem iudicii declinabamus et neque nominis rationibus ad unam partem vel ad aliam [illegible] sed in suspenso tenebamus. Et item videmus non omnes equaliter cito neque equaliter in te se consentie apparentiis [illegible] prius et plus excitare consilia apparentia quae videtur se tenere ex parte rerum et causa [illegible]. Iudicium namque est actus ipsius intellectus et apparentias et nos videmus si volumus ad unam partem [illegible] quam intellectus plus iudicat pro parte illa ex apparentia debiliori nam apparentie valde fortes potuerunt ipsum movere ad aliam partem. Unde est tamen quod se ipse utrumque nomine apparentie [illegible] intellectus quasi ipse asse tit apparentiis scilicet [illegible] et apparentias ideo non [illegible] esse quam iudicium et non dicemus quod eisdem apparentiis ex parte rerum se tenentibus oblatis huic et illi non oportet idem apparere huic et illi. Utrumque puto esse dicendum quod eundem hominem simul iudicare contradictoria esse vera per unum sensum et alterum per alium est impossibile. Et hoc videtur mihi notum per experientiam. Si enim tu [illegible] hominem [illegible] in corpore et figura similis sorti et in voce similis alteri. Tu videns eum et non audiens iudicas bene quod ipse sit sortes et econverso iudicas quod ipse non sit sortes scilicet audiens eum et non videns. Si autem simul audias eum et videas statim contingit unum iudicium vel et ambo sic quod in suspenso tenebis tua sententiam dubius et ignoro si est ipse vel non. Nunquam enim dicens credo quod sit sortes et quod non sit sortes sed tamen bene dicit quod per colorem et figuram [illegible] esse sortes et per vocem [illegible] non esse sortes. Loquendo de apparentiis contradictoriis. Sed si loquamur de apparentia [illegible] homo nunquam est possibile simul nunquam enim concipere simul

[Margin notes: calor vel [illegible]; qualitates et quantitates dispositionis; [illegible]; festuca; utilis [illegible]; for[illegible]]

q ipse eet sor. et q ipse no eet sor. Et isti9 q
nis ut puto ca pt assignari dupx vna ppa
nob ac omib nob et alib9 alijs p q e q
ma i diuit exons i toto cor. et iqz pte ei9
et iudicia sit diuisi no pt solu i dispoib9 qh
tatiuis et qualitatiuis orga9 sbme sz in sba eie
pp q deu no qpatiat se i co sbo i pole e ho
re sui p vnu sz diuisos hre sil iudicia
gria. Alia ca assignat q sz9 exteriores sz
ad sm9 qnexz nitq9 qnexio ita q sati in
dicia eo9 pueniunt ad illu. Ipe at ide qpus
no pt hre iudicia gria iudicas at vna
pte exigw9 iudicu9 alt ptes o te ut pus
dicebat. pp q q i e pp srior ad omes sz9
exteriores vno dicut aq pbar forte q
i orgalis exterioribus nllm iudiciu sz i sp.
solu qm ad q s9 diuisoz sntiu qcrit
dicit porgta diuisa. Vni9 signu ee dicit
q hntes lesu orgam i eiq spins heant
octm bonu sit fne no iudicat aq bn
pocim. Dicit g isti q sz9 omes vni9 qo
ns pre d ples 2m ro d n visq put iu
dicat de colorib9 sibi pntat et dici au
dit9 pt iudicat de sonis p aure s d la
tz pp q i sopnis via vbi liga sz orgna
sm exteriora iudim9 de sonis et de colorib9
ac si vigilaremus et pnim9 audie ve ul vide.
Ad pma g ro pt dici q ad gria sz mo
t9 i qtinetiu sic q appe9 ex pa i clinat
ad fugie9 et in pa ad psequdu et ita no sil
ul et dd e q in te sil iudicat ide ee de
lecta le et tre appe9 at ab ho scatinatq
ide qplat rone delectacois et displa rone
trie. Isto n mo qpla et displa no sz
o te sz sic i te no pt sil iudicare q ide to9
sit psequdu et fugiedu ita nc appe9 sil
pt id totu accepe et resiue et sic i te9
potit resiue iudicare to9 ee psequdu rone delecta
iudico tn debili et formi li pp appnte tri
et c vo i mixtu et ho sat ar in 3o libo
et co dd e ad arz n siq desci repat
dd9 ho dice post. Ad vlq dd e q i te
si appnis ad futm iudiq id no ee faci
nuq sz9 iudigz tc ita ee faci9 tn ad hu
manz iudi9 q i d e delcta le q ho et videt
i te pp ho appe9 in obo ht qplaz Vno pos
sit acceptare ipm scate thi iudico qnz
et in te achesit iudico sz no obte noui
suto pondans pntc delcta illi noui to
et tc appe9 acceptat sz tn alq displicia pp
s appns noui. Ad a9 sat rnsu fuit i qe
.......uerit. n. ut p3

Utru incotinens sciat qm

pue agit qm sectes ut d c apl ar bat q no q
ule n igiat agit q no putat ee bonu ap
pe9 n q exigr ad agedu no e i natq sti
n i bonu ul appns bonu no po m9 id pnre
ee bonu q scim9 ee malu cu no po9 sil
iudire gria ut dcm e i pcti qoe. Et q dim9
ee vi q p9 snine i pet et tiat pte i ca
sit suia s q ita pp puteo id an9 o ti
scitz hem9 g nuq agim9 q age scim9
ee malu io d m 3o libo ygrat qo ds oes
malos q oz et Ist se q i qtiia eet peior

q in tpant ex q sciet pue agz. Ynrpt9
ignorat p q tz sm in a o hui9. Ipp9 ar
psessio mltoz q reprhe9 eos dnt scio
q male ago sz abstine no possu. Yt in
qtinens ex pa9 exons ht ictz ro vt vlt
ap g pea scit fornicari ee malu qn
g fornica ul scit ad ho id q pus et het in
tetu ul id oblit9 e q dici no pt q obli
uio si vt ptpalogine. Et q sigs te ei
totu redicat ad meo in no pp ho l abstie
bit. Yt sie pole q as scies pueplle vt agat
ee i qtinens sz h e pole p q ar n9 eet qt
qscitz ul et expta malicia ar et ome pctu
eet igratia sln expa et aln excletae
Scdo et q ar vo tas no eet liba ex q
no pt in o9 rois n c eem9 dm actum moz
apnio usq ad fine q eet q apl in 3o hui9
3o q ho eet q ar lu illu pax scate scia
in vli et ptin q volutas no possit velle
o m error. Oz distigwe p sic hnt scie
dupr vo in htu solu absq actuali qsice
p ista scitz a o in actu 2o s i actu qsido
p ista scitz. Dd e g q scies in htu solu
pt agere q scitz q mta no e pnm9 mot9
p q in htu solu sz p q i actu v g scies
q pp tpi9 nuq e mechadu michil ac
tu qsins de tpite sz qsins actu q sit de
lcta le coire cu tli muliere q delcari sit
bonu no e inxp si mechat et ista sit pa
q o. Yt as possit ee scies i ac 2o dup
v o o in vli tm q nuq e mechandu a o o
inptri ul q nuc cu ista no e mechadu.
Dica g q scies in vli tm i actu pt age
q scitz q ptim et no vlis estiato moz 3o
de eta. Mot9 n et actoes st tc sing lia
sit g scies in actu omez malu ee scile
et vides hac mula pt opinari q sit pgnas
eo q no qsistat ea ee mula sz q ht ma
nu vetre. Ytu no e i pole scie actu q
nuq sit mecha9 et in pure pt q nuc cu
ista sit declari et coire et ista sit 2a qclusio
Yt sit age aq qt scitz actuale et ptie
pt in tci d v o o q dice et for ur. A o o q
indice et no for sz qsetinie. Voco at age
q dice et for si s eade ro e o moneor ad
age dm ho agile s q ego scio ipm no ee age
du. Sz voco age q no dice sz qsive ne et
scio 2a ar ro ho ee agedu et 2m a ar ro a
go ip v g age q dice e si scie for q no
eet mech9 cu ista sz mecharer 2m appe9
i chte for i mechai nuc cu ista et ho vi
i pole q ho eet sil hre gria iudicia sic ml
ti dicut appe9 n no iclinar for in mech
ari nuc cu ista n iudco q nuc sit mecha9
cu ista sz sil hre iudicia gria e i pole ut dcz
e i a qoe et ho sit 3a qo. Vni9 tota no ex
toto qte do io p ea volo regdi sup ea. Age
at q i dice sine qseti ne et no for e si scie
for q nuc no eet mech9 cu ista et mecha
rer no 2m appe9 incli for n mechari
nuc cu ista sz i delcari cu ista pconu et ho
e bn pole q forte igratre ul no actu qsi
d are q sit delcari eet mechai posse n sil
hre iudicia gria. No sz at iudia gria q
no e mech9 et q e delcandu ul coeude q
cu alqua posses coire s cu vxore tua g
incasu dco no erat gria iudicia n ego

Margin (left): Ver. sm

Margin (left): ut appetit(?) potest acceptare sz tn acceptare debili et cu aliq displicencia pp turpitu(dinem)

Margin (right): agat / quoniam q potest ... alio ee

Margin: posst

Margin (right edge): ymale ... ut fm ... ago ... sz sm ... / i breni(?)

actu 9sid'asse q sit declari e mechari io &
ho sit ea 9 9o // vl forte hee due 9ces vltie
pt vtutar soi sbcti dcte/ sciaz actuale vl
ptire pt ea hre duce vna pfcaz vbi nl
remanz ignotu nc in9sid'atu nc indica
tu ptins ad opandu vl no opandu & tc no
e pole age 9 sciaz q oz sil hre indicia 9ria/
q si actu indices no ee mechandu cu ista &
cu ho actu indices q coire cu ea e mechari
cu ea/ oz te actu indicare q no sit coeunde
cu ea q sit az i po pticioz // Indices cu
maice maiore sil 99 scit 9ne/ ho at no
obstate no coed n sil indices coed & no
coed ee & ho sit ya 9o // Alia 9tingit ee sciaz
actuale & ptire mpleta vbi s aliq re
manz ig°tu vl i 9sid'atu vl in indicatu
& tc e pole age 9 sciaz no tn 9 dicte & for
sz sic dicebat in ea 9ne & ista sit 6a 9o
// Huis at 9sid'atl videndu e de pncipali 9sito
pp qe bn nondu q ie q libtas e ab oi pa
ssvi appe magz tempatias attede & 9s
pt ymo & ipaz pa & motu ei q ie q pa
ligatus e sic ho sobrius a vigilas mag pt
ebetate & sopnolecia & oms eaz 9dices
respnce q ebrius a sopnoletus … pa ssvi
appe no pt sn motu sacrinis & alioz hu…
noz vl spuum 9motus si sit magis … tbat
… & plz ipm int … debite misere 9tu i
t depribus … no pt ve & pfce sn … 9n
te mistio indicare … pus detia
tu no sit ad q appe … si pa … detetus
fuit no ondet in … nisi pa vl ea sit
i tnse ondz q in … vl modicu aduitet
n ad pa & ita indicabit 2m exigencia
passiois q no fecisset si … pa … ad
oia ad vtissz // Dica g° q ingtins an q
pa detentus sit & pus q apa libtas e pt
oia libe attede & 9s … & de oibus absqz
ignorancia vl i9sid'acoe vel indicare pp q
ipe scie pt scia ptiri actuali & pfca qm
malu eet ho agere & q male agz si hoc
agat & q male egit si ho egit pp q accit
ipm pnitere ee ut dc aps g° pus sciin sit
scit i 9tins // 8na 9oe q i 9tins du ingti
net agit scit i … qm … agit sci
mit n. an & illud no e oblitus qm cessate
pa scient id no denovo addiscens // 9. 9o
e q i 9tins du i 9tinet agit scit alu in
actu vli vl & i ptiri no tn dicte vl no p
fca scia qm … agit & ho totu … pz ex
… // io 9o q nus i 9tins du in
9ti ag scit qm … agit scia actuali
ptiri pfca q & to mai e expdiens // ad
rones g° ddo e ad pma q nuqs agimus q
age scimus tc ee malu scia actuali ptiri
& pfca // ad aliaz de 9pacoe i 9ti … …
dice pus // ad rones … in om ad … ddo e
q 9fitentes se scie qm male agunt 9fite
vm de scia ~~actuali~~ & pfca/ pt n i 9tins
scie qm … agit sz & tc actu indicat q
… no cau sit agedu vl & … scit tc no cau
agedu ee … sz no 9sid'at se … age
Erat in 9tins 9fitear scie se qm male
agit scia actuali & ptiri & 9pleta 9fite
… // Et si alu vo ad pbandu q male
egit adducat vl repetz cu i … mete no

qm male egit et cu fecit q male agit si h agat et si fecit …

i dicta

ipe

indicat vm ee … g si fort istu sillo'm nllo
casu … e/ sz nunc coire tecu e mechari
g° no e nunc tecu coed / ebis … are … nl
tu indicas de ea sic ebrius vl in … iratus …
nut … va/ emp/ ut dc aps. Et si ipsi qnz
indicet demonioi tu statu ad delectaces
appetites cadunt ab ipso indico // ad aliaz mi
fuit q ie nl oblitus e sz pp i … …
no pt i opus sum 9plete sic nc in ebriis
vl sopnolet // ad aliaz 9ceds e q as pt scies
age male mois pdus no alr/ qn g° d q
nus eet pcm 9 sciaz/ ddo e q ymo mois
pdus pt bn as age id q scit actu ee i
hotu vl deo displice/ sz tc no indicat q
hotu vl id q deo placz sit pfendu vti vl
delectaoi q ez in ope q ipe agit/ qn & dica
q nus eet pcm excta malia/ ddo q pcm
excta malia d q … cadu pcat in
dicz ve & tu ctine se male age … ctine
9a scit oms … opis sui & tu ho & 9as
cit opus sui i hotu & deo displice sic stati
dicebat/ qn & d q ome pcm eet exigracia
ddo q satis appz in libris poribus q° & qn de
beat pcm dici exigracia/ qn & d q alr
no eemus dni actuu moz & alr volutas
no eet liba/ ddo e q ex eo volutas no d
liba q pt velle q indicatu e ee malu &
ho illo indico state/ sz q i ipa state indico de
boite vl malitia pt dicte actu vodi a nodi
ut visz e in 3o libro/ de ar'lo pysicn/ ddm 2m ex
igetia dcoz nunc & in 3o // Cuc reg dior
sup 3e & 9omis & … pbatoz // Supp q nondu e
q forte no oz ad ho q appetus … in obm
q i … sit vez pmissa sym ptci … sz q
appetus supple pt 9oz & maiore v.g. sit sy
ptus q ome delectabile e psequendu onsio
solu q ho vinu e delectabile ipa pseqt
& ho videbat intede aps in no hinus tu
dicit. Uerm qde vlis opinio in sit plns gus
tac ho at dulce qm dez dulce delectabile
ho at dulce ho opat. i. q si vlis ro pls
gustate pp i hoestate vl mag … ho at
i. 9tu dicet siu supplet pp eius i clinatoz ista
… q ome dulce e delectabile & psequendu …
p fuit ho ee dulce opat 9festi // Forte & …
p ho … phy 3o de aia vbi vr velle
q … pfectmonet i appe & fatazia lz no
heant fanaz delibatiua nz sillo naz 9oo
g° e ho pole n q appetus e inatus e ichiare
i cibu 9nete fam at siu sps at 9encia hinus
tibi & stati al mor ad … ipm appetus
… sn int'alib no e mortuo q ap
petus … alium/ g° pseq potit delectabile
pp inclinato eius ad … solu … vl
… q e delectabile/ sz & pt rce libtatis no
acceptate vl no pseq id // ad ho vr aps.
id expssius declare i libro de cs motu
alm dns. Nun opatus fuit a … ad id cuius
… a fantas … appetus stati facit …
vogatce n. a i 9tina appetus sit & op. Et …
dat exm … d. potabile 9cupisca d. id
at potable … dicit at fantasia … sta
ti bibit. Et ad ho expssius in no … aps/ Po
cius at si solu dicat qm delectabile … vl …
mor ad fineco // Cig g° ia 9cedat no vi q
ro q adducta fuit adzas 9oz pbandu sic
… appetus n potit … for i id pseqndu

peccat

ho at vinu e delectabile … vinu e psequendu dica ergo q 9cupiscenti supplet maiore q inclinat ad delectabile psequendu

& no e for. indi^tu ee p̄seq̄ndu / v.g. ap̄pe^m
a' h̄t p̄ nā a' p̄ asive. ̄ıncli^oz ad p̄se
q̄ndu delca^le s̄ebat ul me^s solu dicit
q' h^oc delca^le ap̄pe^m p̄se^z p̄ / ponto g^o q
me^s iudicz for^r h^o delca^le no ee p̄seq̄ndu
q̄ & sil d̄co ap̄pe^m seq̄t ip̄m et q no erit
i v̄bis ol̄h^o iudicia c̄ria sit i^a arg^bat / p̄ q
forte i^a ro no e d̄m̄ra^nt & ita forte a'q̄ ne
garet i^a 3^a q^a & 4^a seq̄nte / et dicent
sit plena vi^te h̄re dnos par^s ar^los dict̄es
q̄ s̄tace s̄cia in vol'a & p̄ti^ui ı̄actu q̄ voluntas
no p̄t c' ı̄ ap̄pe^m / error / et q̄ si ro sit ita
q' n̄ce e vo^le ee rect̄a / Error / q' tn̄ doc^res
solēpni^mi tenu^nit ip̄as c̄nes forte no c̄
eas abi^te c̄m si ro s̄upi^9 adducta no d̄
m̄ret tn̄ tn̄ ei^9 p̄babit^e vi^z a d^a ee p̄bale
tn̄ n. voluntas p̄na sit ı̄ nata p̄uc^e iudiciu
i^t^os vn vis fuit in 6° q' malitia facit me
tiri et p̄ti^d p̄n^a si sic ich^ta fuit ad delca
bile p̄seq̄ndu q' ex sola delca^e c̄nsic^e p̄seq̄t^r
ip̄m vi^z q' ip̄a n̄ se ip̄ez ab h̄o^i ich^oe reti
nuit no p̄mittat ı̄ ı̄^m ı̄te iudic^te q̄ i^d
delca^le no sit p̄seq̄ndu / Si n. s̄e^s act^9 ad p̄a^q
c̄h^t ad se ro q^oo vo^tas ı̄ p̄etu h̄ns & in ı̄
p̄etu manes p̄ucet c̄ se iudic^te & s̄pa^r
no vi^z bn̄ p̄o^le / Si eade c̄ra ra^r sit me^os
& vo^tas q' ip̄a p̄seq̄t^r actu i^d q' ip̄a met
de^tiant no ee p̄seq̄ndu / n^c c̄z q^oo h̄tu^l
ich^o p̄t c̄h^e vo^tes in id q' actu de^tia^tu e
ee malu & no faciendu n̄ p̄mit^9 obnubi
let i^d de^ctu ul^a suss̄edat^r / p̄ q' d̄te q^oes
p̄dictis no obstantib^9 teni p̄nt ut in vi^l / C^m 8no

Vtrū volūtas nec̄io s̄at

i^d q' p ro p̄t^s c̄clus̄e / q' no / q' q' nc̄io
ap̄pe^t nc̄io p̄seq̄t & nc̄io manu tenz si p̄t
x^oz mlta s̄mata p̄ro n^c p̄seq̄m^r n^c p̄se
cuta manu tenem^9 q̄ possi^9 g^o a^d / et q' op̄at^r
denu^te / denu^te op̄a^r / vult sine p̄o^e / q' p̄m
dictam^9 ee bonu no denu^te & te / vult^e
p^o / ymo q' ples s̄cunt ee bonu vn^9 dilig^t
pl^9 alt^r mi^9 g^o a^d // et vo^tas no ee sip^r liba
ne^q dn̄a su^i act^9 / ar^a & par^los par^o plu
ries s̄ri^os allegatos et vl^r p̄ro^es q̄ ad
ducte fuerit ı̄ p̄ma q̄e 3^i lib^r / & ad ip̄sa
op̄ioez p̄swadenda q^a tenui^9 q' forte p̄ro^es
q̄ adducte s̄unt r^e e^a q̄e 3^i lib. ad p̄te s̄^z
& p̄ro^es q̄ adducte ı̄ p^n^o q̄oi^s 3^i libri / s
// C^m ar^a p̄ar^o c^te dnte h^i q' vlis op̄io alta
at desing^b / Vn at vna fiat c̄oi^s r^o
ci^o nt̄m c̄clus^e h^i q' d̄re a^az ı̄ fact^o a' op
ei c̄fessi / et e^o c^lat dn̄s / Puta si ome dul
ce g^ustare c^z / h^o dulce ut vinu / a' a' q' sig
lariu nc̄i^m p̄ote & no p̄s̄tu sil h^o & op
ei / Ad ide & c̄ape r̄o^es si vis ı̄ q̄oib^9 s̄ta
ti allegatas fact^os p̄ p̄te ip̄a // p^o nō
du q' sic voluntat^s e velle bonu a' ich^ari
ı̄ ip̄m / ita ei^9 e^e velle malu & declinai a
malo / q̄ p̄ q^o dicet^r de volu^te ı̄ r^o boi q'
ad actu volitoi^s ul c̄place^e ul acceptoi^s
& h^oi / ita p̄orto^r ı̄ c̄ra^z d^cea ı̄ r^o mali q̄ ad
actu volitoi^s ul displi^c ul refutaco^is
& h^oi / Si g^o q^o forme^r vl'i q̄ s. ve^m vo^tas nc̄i^o
s̄at ı̄ i^d q' iudi^tu e p̄it^m p̄t^r / a' q' disting^at
de vl^s sine & de h̄is q̄ ad ip̄m / tn̄ ı̄ p̄nti
q̄e d̄^c^z a^z dimitto / & vi^z m̄ p^o q' voluntas

s̄p q' d^r voluntas / obm s̄t^r q' no sit indicatu
p̄nt^em ee bonu ul 2^m c̄ne^z ro^z boi^t / ul 2^m
a'q̄ s̄pale p̄n delca^le ul vtile ul h^oni / et
dico indi^m q' p h^o differunt dnt ap̄petit^9
me^s c̄ovna p̄te ab ap̄pe^tu nali c̄o alca^t / t
c̄m si c̄ra ı̄ t^o^a ul s̄pina ı̄clinet^r ı̄ a'q' abs^q
p̄ma c̄g^e ip̄i^9 / ip̄a no dicet^r inclinari ı̄ i^d
s̄m ap̄pe^um s̄^u ul ı̄ t^us ut d^r me^s ul s̄^u^9 s̄
ut d^r nalis / dico & p̄nt^em q' p h^o d̄rt ap̄
p̄e^m in t^us q̄m dici^r ap̄pe^m m̄t voluntas ab
ap̄pe^tu s̄p̄mo / ap̄pe^m n. s̄s^ns se^r c̄g^coz s̄s^ua
& voluntas ı̄ t^us / & h^o ego puto supp^oda ee
c̄oip̄oz nomi sig^ob / et dico indi^tu ee bo^m
q' 2^m ro boni & no s̄m alia ro s̄p^r obm
ee ap̄pe^m & ip̄a sit p^a q^o // 2° vi^z m̄ q' volu
tas no s̄t^r in i^d q' indi^tu e ee bonu si
no indicatu sit sibi ee bonu / s̄z n. latro
sciat iusticia ee bona s̄mp^r & iudice ee
bonu / h^o tn̄ no diligit eos s̄z odit / & ita
dya^li odiut deu / si & tu scias a'q' mih
te ee bonu ı̄ ı̄unc^to tuo c̄tra te tu no
diligis eu s̄z odis / h^o vi^z notu p exp̄ri^e^z / et
ip̄a sit 2^a q^o / Dem p̄nt a'q̄ vis fuit in
3° lib^o supp^oda d^c^ce m^t diu^sos act^9 volu
tat^s p̄uta m^t actu c̄placetie actu accep
toi^s actu motoi^s a^c^c p̄os ad p̄seq̄ndu
acceptu / vi^z m̄ d̄d ee 3° q' si q̄s indicaret
a'q' ee sibi bonu voluntas nc̄io s̄t^r ı̄ i^d
q̄ ad actu c̄place^e & h^o sit 3^a q^o q̄ decla
ta fuit in 3^a q̄e 3^i lib^r // e^o dico q' si q̄s
indicaret a'q' sibi ee bonu s̄z a'q̄ p̄ciale
ro boi^t q̄ s. in eo c̄pati possit a'q' ro ma
li^e no e nc̄e vo^te s̄n in i^d s̄m actu ac
ceptoi^s / q̄m sua libertas de nllo sibi
desinit / et ip̄a & q^o satis declata fuit
in 3° lib^o // 4° & dico q' si q̄s indicat a'q'
sibi ee bonu s̄z c̄ne^z ro boi^t / d^c^o c̄ne^s
c̄m^te p̄dicatoi^s / no e nc̄e volu^tez s̄n
in i^d s̄ actu acceptoi^s / q̄m indi^m s̄ ro
c̄ne^z e maio^s efficacie q' indi^tu s̄ ro
s̄pale / ymo indi^m s̄pale claudit ı̄ se in
diciu c̄ne / p̄ q' si vo^tas no nc̄io c̄h^t
p̄ indi^m s̄pale ip̄a mi^9 nc̄itab^r p̄ indiciu
c̄ne // S. si q̄s indicaret a'q' ee bonu s̄ sibi
ro ı̄ tegre boi^t / ita s. q' i^d c̄z^at bonu s̄
omez ro boi^t / sic q' oi^s ro mali^e c̄oclu
dat^r / vi^z m̄ si iudiciu fuit dubiu q' no d̄g^d^u
vo^tas acceptat^e sibi nc̄io / i^d & c̄do q' s. h^o sit
c̄opetu / a'q̄m n. c̄fitet^r se pu^ctae q' tale
offitiu ul talis mercatia eet sibi ho^tu
& delca^le & vtile & amic^s suis / & q' m
n^m malu seq̄t^r tn̄ p̄ dubiu p̄ictoi^s ac
ceptat^e no audz // 5° si p̄dictu indiciu
fuit c̄tu omo vz q' h^o c̄dat firmit^r o^s
suffitit vidisse c̄tu^ras & c̄bynasse & 2^m
ea^s c̄binatoz c̄dat firmit^r ~~omo sufficit~~
~~vidisse c̄tu^as~~ ı̄ i^d sibi ee bonu s̄m c̄ez ro
boi^t & n^oo malu / puto q' vo^tas nc̄io ac
ceptat illud / & no in to^o h^i p̄ c̄tu indi^m
i^d q' iudiciu vm & s̄tacto s̄cie^tu s̄z i^d q'
firmit^r c̄dit om̄ c̄oclu^a formi^e // Sic n.
c̄tigit op̄io vera ul & s̄lez ee certa de
q̄ d^r ap^r / De eo q^d c̄ q^c c̄ op̄io vera s̄z
no s̄p̄pt q' in c̄rimet agit / Nichil
d̄it adro / q̄d a n. op̄ina^m no dubitat
s̄z existimat cte s̄cie / Si g^o p̄ c̄e te c̄de
op̄inates mag q' scietes p̄ op̄io agit

nichil dicit scia ab opinione quam nichil nisi
quibus opinantur quod alii quibus scilicet mentitat aut
eraclitus hoc autem quo viu in propositio. Si enim
aliquis peteres ab aliquo an vellet hoc in esse sibi
quod sciret omnino esse sibi bonum et nullo modo malum credo
quod diceret sic et si diceret non omnis crederet
ipsum mentiri. Illa et quo probatur sic tertia questio
tertii libri probatur. quoniam apparenti bono voluntas necessario
habet complacentiam. Et sic in ea questione eiusdem libri
probatur quod voluntas dimisso meliori iudicato bono
non potest acceptare minus bonum quoniam si stante
dicto iudicio voluntas posset id non acceptare hoc sibi
proveniret ex sua libertate ut omnis concedunt
et tamen est falsum quod tunc ipsa libertas esset mala
conditio. Tota enim bonitas libertatis consistit
potestas enim non acceptandi bonum apparens vel non
refutandi malum apparens non prodest nobis finaliter
nec in hiis non acceptare vel non refutare
sistamus sed ut an obiecti acceptio vel refutatio
in quantum de ea bonitate vel malitia quod id obiectum
consequitur vel antecedit ut tandem quod est simpliciter melius
acceptemus et quod est simpliciter peius refutemus. Ergo in questione
ista pleniter sic quod iudicium sit perfecte conditum
vel ultimum prodest potestas non acceptandi sed obesset
quia per ea possemus frustrari bono nostro et nobis
malum consequi. Ideo ista questio anima ponunt
doctores clare et perfecte viso necesse est voluntatem vel
le ipsum dicunt et ideo predictas tres rationes concedens
quod ipso viso non clare sed forte solum pro statu
concedere bonitatis vel et ipso non viso perfecte scilicet secundum omnem
et talem rationem sue bonitatis sed solum secundum aliquam particulare
non est necesse voluntatem velle ipsum potest enim dici
ne illi fini annexa esset ratio aliqua malitie verbi gratia
homines naturaliter sciere desiderant in habeant ad
ipsum scire complacentiam vel amorem tamen si diceretur
in tractatu quod in potentie operationem scientiam et sit
pena deletari stati dicit non tamen etiam opus
hoc autem esset quod non percipit in eo rationem deletamenti. Et
iuxta ea conclusio dicunt doctores quod aliquo alio ab
ultimo fine quod scilicet in se claudat et perfecte esse
rationem bonitatis clare et perfecte viso non est necesse
voluntatem velle ipsum quod ubi deficit aliqua ratio bonitatis
potest esse dicimus ne ei quia sit annexa ratio quia
malitie. Vel forte dubitatur potest an aliquid sit
medium melius ad finem ultimum attingendum propter quod
voluntas potest acceptando differre donec ratio de hiis
inquisiverit perfecte. Ultimus secundo quod adea quare aliqua
quia ratione bonitatis habet annexa aliquam rationem malitie
apparentis puta laborem vel expensa aliquam corporale
vel pertinentie amissionem vel huiusmodi, videtur in quod si quis
iudicio certo certitudine plus exposita iudicaverit
id esse sibi simpliciter bonum non obstantibus mali
tiis apparentibus quod voluntas necessario acceptabit
illud et hoc eisdem rationibus et cum questione precedenti. Quod
dico quod acceptare alicuius prosequendi non est necesse
voluntatem movere ad prosecutionem propter quod non id fuit
iudicatum esse possibile et sibi possibile. Si enim tu velles
esse ... vel incorporale et non moveris
ad hoc prosequendum. Et ratio manifesta est quod hoc indicat
sibi possibile tamen si appareant in mediis aliqua ratio
malitie puta difficultas labor expense vel
huiusmodi voluntas non necessario movebit ad prosequendum.
Sic enim propter multa perdunt et primus et antequam
prosequatur finem volitum bene considerat an bonitas
finis sit perferenda labori et expensis vel utrum

non si ista collatio finis voliti ad omnia alia
tamen iudicio certo certitudine predicta iudicaverimus omnibus
non obstantibus prosequendum esse voluntas necessario mo
nebitur ad prosecutionem quod probatur sic alia questio probatur
ad quod intercessionem de appetitu. Sed autem una habet
experientia continua necessitatem conclusionis huiusque dicere aliquam
in fatuis autem operationem confessam puta si omne dulce
gustare oportet hoc autem dulce ut unum aliquod singu
lare in manu potestate et non prohibitum sit hoc et
operari. Et idem habetur nono methaphisice quod enim desidera
bat principaliter hoc faciet quando possit consistit et apparet
inquirit patiens quod faciens secundum rationem esse praesente quando de
sideravit cuius potentiam et ut sic hoc facere. Ad rationes
dicimus quod multotiens sepe finem rationem sepe in tendens ad
alia dimittit actum bonitatis indicii quod habebat
vel ad ipsum minus intendit et ita non sequitur prosecutio
consequenter si remaneret propter actum iudicii uniformis
et tamen hoc et alie cause plures apparuerunt propter quas
non propter prosequendum acceptare. Ad aliam rationem quod sentit
de ea intensionibus et remissionibus actuum volun
potest dici quod actus complacentie potest fieri intensior
aliter remissior multipliciter. Uno modo secundum quod iudicat
de bonitate obiecti certius aliter magis dubie. Alio quod in
dicat bonitatem obiecti meliorem vel minorem vel
quod magis aliter minus attendit ad ea. Tertio quod maiorem
iorem vel minorem indicat annexam rationem malitie
vel magis aliter minus attendit ad ea quod etiam potest
attendere aliter propter amore aliter breve in aliis occupato vel
intento vel propter fortiore vel debiliore presentium ...
tationem. Et ad hoc forte dicitur voluntatis actus
intentior esse vel remissior propter consuetudinem vel dispositionem ipsius
voluntatis et aliis multis modis. Et item ac
ceptatio prima vel refutatio quam in talibus predictis
est in potestate voluntatis intendit vel remittit com
placentia voluntatis precedentem. Si autem loquimur
de acceptatione et prosecutione in talibus non necessariis
ratio in non habebit locum cum voluntas libere possit
in hoc et in suum oppositum. Sed si loquimur de hiis talibus
necessariis ubi est certum iudicium potest dici sic primus
quod actus acceptationis aliter motionis in prosecutione potest
esse intensior vel remissior multis de causis.
Uno modo propter ... complacentiam arte vel breve aliter propter indicem
iudicatam meliorem vel minorem bonitatem in obiecto vel
plerumque esse malitiam ei annexam vel propter attendere
magis aliter minus ad iudicium vel propter aliam et aliam consuetudinem
habitum vel dispositionem voluntatis. Et de multis aliis causis
aliter autem rationes de quibus in principio questionis in mentio facta
fuit et alie plurime quas diversi doctores hinc
inde adducunt procedunt vel possunt solvi ex
dictis sufficienter nunc et in tertio libro. Questio nona et c.

Utrum appetitus sensitivus

potest movere voluntatem. Quod non quia tertio de anima dicitur quod agens
est honorabilius patiente et ita movens moto.
Appetitus autem sensitivus non est nobilior voluntate. Et volu
tas non fertur in incognitum. Sed sensus non cognoscit
tinuantia non potest movere voluntatem. Sed appetitus non est sensus cognos
sitiva. Et in aliis quod non contingit in a
gens non reperitur ut patet per deg... voluntas
autem cum sit sensu abstracta non contingit in cum appe
titu et tamen ipsa movetur appetitum sensitivum ut dicitur in tertio
libro. Ergo ipsa non movetur ab eo. Oppositum dicit appetitus.
De quo dicitur appetitu. Movere enim potest ... pri
... et ideo videtur velle tertio de anima hoc enim videtur esse
contingentia scilicet quod appetitus sensitivus vincat et per
consequens moveat potentiam superiorem scilicet intellectum et voluntatem.
Puto quod dicitur voluntas potest dici ab appetitu nisi

sic q no fac mobm n mag^ttu et put dri
ab apetitu sensitivo q no fac mobm n mag^tu p
mediu p q ia appere vr q sensitiu appetitus sensitiu
no possit mone vote n modo p^a m c^m
sensitiu at mone i c^m dici g i h^o q rintat gis
obi p q ul meu q mc^s mo adit
i ho^e gne m itellectie ta fena p ca
de q^o xidi dz 3° de aia / Bz apetitus sensitivus dici
mone i c^m ap a^r et a^r indicat de obo appe
conte i actu ul no conte i actu ul ipo
conte i alio et a^o actu ul et i eo actu i
tensiu et remissiu cetis eo^o actu i tensiu se
hntibus. Et isto mo no e dubiu q i appetitus
sensitivus pt mone i c^m et p gns vo^te i q vo
lutas e i nata diuisi n q^o ad actu sensitivum
et altm o indiu i c^s / na vt d^r 2° rethori
ce / no ea vide^r amatibz neqz et odientibz
neqz iratis et masuete se hntibz. i eth^os q^s
expit / mo9 at p q ho sit dupl^ex. s. for
tis et pnatis / fortis q tn expte aie sit ide
ra^r sensitiva et apetitus sensitivus vt dicebat in 6° sensitiuus
eo q apetitus acceptat rintat i c^m evidentissie
ro boni sensitivus q apetitus acceptat i^d et omez ma
licie ro obvmbrat. Ad q n apetitus maxie
affiit^r ad id sensitivus max^e i tedit / et ita et sensitivus
i eo q apetitus refug rintat i c^m evidenti^me
ro mali sensitivus q refug ... at e i natus
indicate p congetia rintatois sibi pstie
p sensitivum nisi retrat a droti^os ab alijs pntitas
sensitivus q et no e mirum si i c^s alr indicat de
obo apetitu accept^e ipm et refugi^te. Modus
at pnatis e q tn intellitus et pcugz nite e fa
tasta spectari sensitu lig^to ul p turbat fantas
matibus i po^le e i c^m exire debite i actu
sim / pa^oes at apetitus sensitivu cu no sint sn corli
pa^e ligat sensitivum et tbat fatasia psagwus
et sensitivum gmotoz sensitivus q m c^s no pt vm
vide et si an videbat oz q cadat ab isto actu
ad sensitivus ro ddm e q apetitus sensitivus no moiz pn^r
volu^te / z solu q moz m c^m tanq pncipalis
motor ul no moz ipm ad eius pncipale opato
sensitivus q no oz q sit nobilior eo. Alia ro solu
ta e p h^o q apetitus sensitivus no moiz volu^te n
me^te m c^s. Ad a^m pt diti q ob io^e aie
gcat i mn i sba aie q cade conis se ht p
mo^m sbi ad eas. Vl dicet^r q sensitivus no moz
appe n^c pntia^r vo^te a^r i c^m salte ad intellecoz
z solu intellr. s. rintado spez obi q me^te
i c^s et vo^tas moz se ad itellare et volitoz
De hijs a^qua dca sunt i 3° lib^o forte tn
ul plus q spectet ad sbiaz matia ... 10°

Utrum materia propria sive

sbm pprium gti^ie et i gti^ie st delectaciones tactus
et gustus / ar q no q nom gti^ie sunt ex
tenie se i bono ...s q i spetu passionis z h^o
gne^l ht loum cu omis pa^oes et maxie cu iras
et timores q s^e valde forts i spetus g^o gti^a
et i gti^a no s^e solu cu delectaciones tactus
et gustus. Et 2° rethorice tulius diffinies gti^a
d. q. Noticia e p q cupiditas consilij gubna
te regi mo tuspi^tas maxie vi^r ee cu pec
tinas. Sr^r et seneca i lib^o de 4^or vtutibus
d. Si gti^ns ee velis circuitus esto benignus
venu blandus pautus famine / oibus equus
h^c at doctna et a^a plima q i dco lib^o ponta

st de gti^a no so^m respiciunt delectaciones tactus
et gustus. Et delectaciones bestiales st delecta^des
tactus et gustus vbi tn gti^a et i gti^a no que^m
s ap^l. Et igti^cia solz actibus veneris solu
delectaciones at tactus et gustus no s^e i veneis so^m
g^o et 2^m q wlt ap^l q gti^a et i gti^a sunt
cu eade m^a tpan^e et m tpan^e / q pa m
su pprium obm st delectaciones tactus et gustus ul
p se et pnti^r tactus solu ut az^t m 3° lib^o eth^t
dei ista gone dstig^ns q delcabilium q s^e
ntria q no s^e ncia / ncia s^e cibi et potus et
veneri actus. Na cibi et potus s^e ntij ad
salute i dividui / veneri at actus ad gsuato
spei. Alia at s^e delcabilia no ntia z heesti
ora sic h^o lucru ludi melodie et gm ad
m i^r tpan^a et i tpan^a sim^r no s^e n cu de
lectaciones ntiozum. s. tactus i cibis et potibus et
veneis actibus ut i 3° dcm sunt / ita d^r ap^l
q gti^a et i gti^a simp^r s^e cu delectacioes et no
cu a^a et m te^c dca delcta^lia ee ntia p su
n gens no 2^m omez modu ipozum, excessu
n. no s^e ntia z nocina valde. has gnes ap^l
declat q solu exomo loquendi et vtendi dctis
nobis / primo q sic siquis excedit i apetitu lucri
ul hoz a^r i ira ul i amore filiozum ul pnti
ul in delectacoe picturas ul carpe^m ul me
lodiarum ul hmi^r / si modata sunt in cibis
et i potibus et veneis actibus nunq diti9 illum simp^r
i nmce z alr cu addite dicimus ipm i gti^te
lucri ul ire ul hoz. Si at excedat icibis
et potibus et veneis actibus ul in alijs exce
des / nos dicimus ipm simp^r m gti^te et ad h^o
appo^t ap^l sig^m q i gti^a vitupat no solu
ut pctm .i. ut disso^m re roi z ut mali^e
qz dicimus hore simp^r pnce malu hore ta
q pm gti^s ptemus morli / sic pm tpan^s
n^m a^r excedentu m pdcis vitupamus tanq
malu hore q vr ee q no ea i cibus mor
le pctm / n i^o casu q^o seqt pctm q vtutes
car^les ut dcm sunt m 3° libro. Et ad
sig^m appo^t et cu m^a vnr ee molles et i g
ti^tes ut d^r i p^o a^o. Molles at no dnr
cu pectinas a^r hores z cu pa^oes tactus
Item ad signu appo^t q mlti dixerunt ide
ee i gti^te et m tpatu / no at ide ee i gti^te
et illi^te ul chaymu. Et sim^r ide ee co
ti^te et tpatu. No at ide ee gti^te et illi^te
ul mag^tu / ho at exeo vr ee q gti^a et i
gti^a st cu eade m^a tpan^e et i tpan^e
Et ad huc po^t a^d signu q gti^a mag
laudamus / a^r q de studio cu diligeria ad
lucrum ad amorum ad hozum filiozum a^r pentu
ad resistendu i vniis q de refutado h^c
ora io et c. Alia et gfmat pdca attede
tes / q gti^a atene dca q da refutaco
i ptat / refutaco at mag ppn locu i pul
su ad psequendu q ad fugiendu / na in diffi
cilibus ul mtri sustine^d a^r repellendis mag
ht locu i ptas a^r q pt diti gstacia q
refrenaco ppe lo^do sensitiva q gti^a ppe no ht
locu cu m^a fortiis et eozum a^r ad q psequ
du hemus gnt^r m pulsus q s^e ntia sic ci
bi et potus et veneri actus ut dcm sunt / alia
a^r no s^e ntia vt pane et hores vindicte
ludi et talia. Na at q no desit^r i natis
n^c i sr fluis / fortor e ul salte mag gti^a
habendar

vocz z solu q moz itellm q vnu
no pnt^r ul solu dispositive p ut di
usp dnus^d gprau moz volutas
quo at sensitivo cu no sit honorabilior
i t^o possintprius mone videt^r 3° d.
aia / sensitivo n. ul no moz itellm tanq
pnt motor ul no movet ipm ad
opalu^s i apoz

sine maiori excedat

coiter loquendo de
refugiendo q de
acceptando et
psequendo st...
cosequit loquendo
mag laudamus

add^i nans sap
nobili dictis

88

continuum det impulsum ad prosequendum nisi quia appetitus per consequens magis indiget refrenatione circa ea. Ideo continentia refrenatio in predictis ut dictum est solum habet locum proprie loquendo circa cibos et potus et venerea circa quae versatur temperantia. Sed oportet scire quod sicut circa delectationes tactus predictas est dare habitum virtuosum moderantem perfecte passiones et per consequens appetitum ne rebellet in aliquo rationi sed conformis ei per omnia qui vocatur temperantia, et alium habitum minus perfectum non sic moderantem passiones quin appetitus rebellet rationi non permittente tamen vinci ratione, qui vocatur continentia, sic dictum fuit; ita est circa alias passiones dare habitus proportionales predictis. Illorum autem habituum virtuosi qui sunt proportionales temperantiae habent propria nomina sibi imposita saltem ut in pluribus, ut visum fuit in 3o libro in 2o et in 4o ubi de illis habitibus scilicet de singulis virtutibus moralibus dictum est. Sed habitus proportionales continentiae non habent nomina propria sibi imposita, ideo per similitudinem et proportionem nomen continentiae transsumptum est ad significandum illos habitus non tamen simpliciter sed cum additione, verbi gratia circa honores dicitur continentia honoris, et circa lucra continentia lucri, et circa iras continentia irae et cetera. Et hoc intendit Aristoteles cum dicit quod excedentes circa ista simpliciter quidem non dicimus incontinentes, apponentes autem proximam incontinentes et lucri et honoris et irae. Ergo continentia et incontinentia simpliciter sunt solum circa delectationes tactus predictas vel et circa alias in ordine ad predictas sicut de temperantia dictum fuit in 3o. Sed circa alias passiones dicuntur continentia et incontinentia secundum quid, scilicet per additionem, et ista additio ut mihi videtur non sit quia delectationes tactus temperantiae et continentiae sunt magis proprie distincti ab invicem quam circa materiam rei quam habitus proportionales eis, sed solum quia nomina continentiae et incontinentiae proprie et primo imposita sunt et usus communiter loquendi magis apparet illis passionibus quam aliis. Si quaeras quare nomina propria magis significanti fuit talibus habitibus circa passiones istas quam circa alias, ergo forte respondebo quia ita fuit voluntas imponentium. Nomina enim imposita sunt ad placitum, vel forte quia hoc fuit propter communiorem et magis necessarium usum predictorum quam aliorum.

Ad rationes dicendum est ad primam concedendo quod continentia se extendit ad omnes passiones circa quas sunt virtutes morales si large utamur illo nomine, sed non simpliciter. Ad aliam solutio fuit satis in quarta questione huius et in 3o libri ubi dictum fuit quomodo tamen in huiusmodi virtutibus nomine temperantiae et nomine continentiae.

Ad aliam potest dici quod si circa passiones et operationes bestiales aliquis inveniatur proportionales continentiae et incontinentiae, tamen non est proprie continentia vel incontinentia simpliciter, sed secundum additionem, puta continentia vel incontinentia bestiales, eo quod bestialitas imposita fuit extra terminos communes humanae conditionis quod est in prima questione fuit assumptum, videlicet quod delectationes bestiales sunt delectationes tactus et gustus non est concedendum proprie, immo et bestialitas invenitur circa alias passiones ut dicit Aristoteles. Ad aliam dicendum quod Aristoteles non attribuit continentiam veneris soli, sed toti materiae temperantiae et intemperantiae. Si autem aliqui dicunt nobis virtutem soli huic attribuunt quia nomina imposita sunt ad placitum. Et quod forte circa venerea magis indigent refrenatione quam circa cibos et potus. Iuxta primo 2o huius: concupiscentia veneris de corpore et quae facta est intemperantia persuasit sapientes, non novit. &c.

Utrum incontinentia irae sit

minus turpis quam incontinentia concupiscentiae. Quod non videtur, quia turpior quanto est difficilius passioni tanto magis turpe est vinci ab ea et sequi in peius eius propter hoc est inde dicit Aristoteles in 2o. Non enim simpliciter a fortibus et ...

excellentibus delectationibus vinci vel tristitiis admirabile sed condonabile, sed difficilius est resistere concupiscentiis quam irae, unde dicit 2o huius quod difficilius est voluptati pugnare quam irae. Item illa incontinentia est peior et turpior quae deprivat partem animae nobiliorem, sed incontinentia irae est huiusmodi, deprivat enim appetitum irascibilem qui est nobilior concupiscibili. Quare nota est, ut communiter dicitur fieri in magis ardua, locus libri autem in Simplicio. Item illi incontinentes sunt peiores et turpiores quos omnes communiter magis timent et magis fugiunt, sed omnes communiter magis timent et fugiunt incontinentes irae quam incontinentes concupiscentiae, ergo et cetera. Item post omnem actum autem extinguit passio ut in anima et actu in fervitate passionum turpius excusatur. Ergo illa incontinentia est turpior quae cum actu usu rationis, sed incontinentia irae est huiusmodi ut dicit Aristoteles. Item illa incontinentia est turpior quae est propter passionem minus naturalem, prout Aristoteles velle videtur in textu, non enim naturale videtur aliquid dicere et excusare peccatum, sed concupiscentia videtur naturalior esse quam ira, quia prius propter quod obiectum concupiscentiae est naturalius quam obiectum irae, cibi enim et potus quae sunt de necessitate vitae humanae, sed naturales quam vindicta et punitione nostri. 2o quia illa est naturalis cuius motus est naturalis, sed ista quae opportuna delectationi circa quas est concupiscentia communior, quia mansuetudo quam ira, immo homo est naturaliter mansuetum. Consistit autem corpus et stupescit naturam humanam. 3o huiusmodi quia illa passio est naturalior quae est nobis communior et quae est nobis connaturalis magis experimento. Sed delectationes circa quas est concupiscentia sunt huiusmodi ut dicitur 2o huius, ergo et cetera. Item peccatum est turpius quod fit malitiosius ut dictum est, sed fraudulenter non tamen caute. Sed incontinentia irae est manifestior, ut dicit Aristoteles. Item ista incontinentia est turpior quae est iniustior ut dicit Aristoteles, sed incontinentia irae est iniustior, primo quia venit est fortior iniusta, ideo in complacentia Aristotelis dicit: iniustius est iniustius debere attendi penes affectus contrarios ad quos ipsi tendunt; modo ira tendit ad iniustius quam concupiscentia quia ad homicidium, ergo et cetera.

Oppositum dicit Aristoteles, dicit enim Aristoteles quod incontinentia concupiscentiae est turpior quam incontinentia irae quod probatur rationibus Aristotelis. Primo quia ista incontinentia est turpior quae minus videtur retinere rationem. Concupiscentia est huiusmodi, ideo dicit Aristoteles quod concupiscentia non videtur retinere aliquo modo. Sed consequenter solum quod sit delectabile movetur ad fruitionem, ideo autem aliquis et ita precedit motum irae, videlicet iudicium repellendi iniuriam et puniendi eius inimicum. Iste autem fecit in iniuriam et conscientia homo tendens in punitionem et vindictam irascitur et movetur ad punitionem plus propter aliquod quod debet. Nota enim praefigitur operationes suas modo sequens passionem. Illa incontinentia est turpior quae operatur secundum passionem minus naturalem, quare incontinentia naturalis videtur aliquatenus excusare vel diminuere peccatum quia non sunt naturali inclinatione operari mala operatione, sed ira est magis passio naturalis quam concupiscentia. Primo quia dicit in incontinentia quarto etiam modo delectabilius, et eius evidentia sciendum quod concupiscentiae sunt duplices quaedam sunt communes scilicet concupiscentiae ciborum et potuum scilicet communium assuetorum et necessariorum ad vitae conservationem. Aliae autem sunt concupiscentiae proprie scilicet ciborum et potuum delicatorum non assuetorum vel ultra modum assuetum delicate preparatorum et concupiscentia ciborum et potuum communium sed assuetorum in excessu. Modo concupiscentiae communes sunt valde naturales quia natura necessitat nos ad eas propter salutem vitae, sed circa tales continentia non est incontinentia, immo circa proprias consistit, nam visio ciborum et potuum et in fruitione appetitus nimis delicatorum. Modo ira est naturalior quam tales proprie concupiscentiae, cuius signum est quod ira prius magis transfunditur in filios quam concupiscentia. Ideo est quia ira in cordis habet principium concupiscentia autem magis in renibus. Calor autem cordis est

Ad a^m dd^m q^d cum eni i igi^a ut a tpato no talis s^z q^z punat et si a^s ut talis h^ec equali^a voluntatis

pu^r i^e q in fort sem vtuti qi tocius & no q plexob' cor e nate itimus q^p nime. Yt p dus ionb' pt a^a ro clis anectai / ab pt opari male mlti^r / 1° vitis pp vtute obi pastnati / 2° pp nale cplex^o q^r mltu incli^z ad obedi^s pa^on / 3° pp prigtie vo^e negli^c / pa^on / 4° pp assuet^z seq^di pa^s. Ad 5° i duob' pmis mois q^to ca e maior tato ptm e mag veniale / pp q^d q^r i^e ce no se i ptate ira / s^z i a^is duob' mois q^to ca e maior tato ptm e tpig & mi^s excusa^le / pp h^o q^r i^e ce se cotpa ira p^t n. nale distigwi^r q vo^m / pme due se nles & due vltie se vo^rie / ptm e mai^s q^to e mai^s vo^m & mi^s q^to e mag nale. Ad 6° scat at q^r obm ire e fortor i per^s q^p obm gcu^z pp hac / qm diffi^ts e tristicia gormia sustinere q^p a delcacoib' pa^r superfluis abstine / cu h^o q^r sup^r lo^o ro ira dicat no abstine iniria s^z repelle / ipa at ro dicat seq superfluas delcacoes. Yt & nalis icli^o ad ira fortor e q^p gcu^a q^n talitas i causa dispont ad ira / ex^tn at mag ad gcu^a ca^das at i^e cet^as q^lites est fortoris accois & i pecuosior io &c. Yt i or^ne ad a^os i^a i gti^a e tpior q i sidiosi^s e mag occlte op^r. Ad noti^ca a^os s^z i gti necia gcu^e e h^nr. Na irat^s statim mai^te ondit q^r vlt noctu^m infre & a^n mag time pnt / gcu^a at spa^r i veneis pma facie pmitit suma delca^c & ist dap^m & t^estig^s & mlta & c^ez anst vem met^s delcaco & aq^o vis fuit i 3° lib^o sat^s / & gcu^a mitit ab a^o anfre bonu vtut^s. Yra at no s^z b^o corpis a^r cotiora bona. Yt sit i tpan^a mali^a e sup^r p^p q^i dicis h^o su^m mali. Yracudia at no s^z i 3° dcn fuit g^o &c. Yra vo nomit thpl^s dices / q^i i gti^ra sup^r e mala a^r qua^r / vz q^r ipa e a^qlr in tpan^a pu impsca. Yt cu iusticia sit pclarissia vtutu & iusti^a pessia mali^a. Ylla i gti^a e tpior q e i iustior s^z i gti^a tu^e & i iustior / q^p i gti^a ire p^o p^o q^r mag i inia^r q cu delcacoe i iuiat^r q^p q cu tsti^a op^r. n. mag vo^rie & vo^m augz culpa. S^z gcu^a i iuiat^r cu delcacoe ut i adultio. Yra at pp e e t^ristitia io &c. 2° q^r i ira no e pmo i inia s^z i eo q moz ad ira i gcu^a vo e i inia p^o pp q^r & i iustis e irasci ei q p gcu^s vlt i fre nocu^m q^r ci q p ira i q^s i^e q pira vlt i fre nocu^m h^t ca^z i iniaz si fcaz. Ale at n^s caz h^t s^z cu iusti^s est irasci h^o e in iusti^s pp q^r itm cotludi pt q^r gcu^a sit i^gtior ira. Yste g^o vm in vces a^ap^l ad dcaz q^o.

Dica g^o recolli^do & addo / q^r i gti^a no v e mi^s tpis / p^o in or^ne ad opate 2° in or^ne ad i^d ad q^r op^r. Yn or^ne at ad op^re m^r p^o ex^te obi / 2° ex^pte nalis cplexiois q^r q^o ad ira e acior. 3° ex^mo opadi q^r ira mag vi^r vo^re. 4° ex^pte h^oi q^r i tpan^a e peior iracudia & in gti^a gcu^e e a^qlr tpan^a / dcm i gti^a ire e mi^s tpis i or^ne ad a^m vz q^r i iniaz sibi p^o illata h^t occoz. Yn nutiandi / gcu^a a^r no / ex pte nocu^m q^r inf^r q^r ira nocu^m inf s^z corp^s a^r 2^m cotiora bona / gcu^a at 2^m nezaraz

thedo ad alt^m ad ptm / 3° ex^mo opandi q^r gcu^s i iuiat^r in sidiose & cu delcacoe irat^s at no. Ad rcos dd^m q^r ad pma q^r sa a^r pug^di gcu^e pueit gmt ex assuc^e vl expigtie volu^t / sic pt vidi ex i^e ? 2 lib' & c lib at no excusat ptm detpat diffi^tas a^r pug^di ire pueit ex ctis mag venalib' sic dcm fuit. Ad a^z pt dici q^r vt^z gcu^a detpat no solu appe^m f^m s^z & vo^te & mag i gti^a gcu^e / vl dd^m q^r talis ide e appe^s gcu^e & irasci^e s^z si diceret p ut ro videbat^r supp^re p h^o q^r gcu^e sit et pa^e himlices & irasca^les et ardnias te ro / ad o^m ad dcu mag n. c^lpa^l e appe^s qm vincit^r pp debi^re pa^s. Ad a^z dd^m q^r vulgus gmt mag tim^z morte vl lesione corle a^r petunie vl hor^z amissioz q^p aie detpa^s pp i tpan^a. Ba pietes at & vtuosi ex^rio se h^re videt^r io g^o ira mag tiet a vulgo s^z forte no a sapietib' / vl dicet^r q^r ira mag timet^r q^r tri^or pp acuit i pet ipi^s & no q^r peior sit p^r ea dicet^r de bestia^te. Ad a^z dd^m dcm fuit q^r ira e pa^o nlior cu^s tu o^m vi^r dcm fuisse i q^e 12^a 2 lib' / s^z acute q^r sidat totu q^r cordat / ira. n. d^r nlior q^r pcedit i nob a pn^o intiori ne. s. acor^d ut dcm fuit / s^z gcu^a d^r gn^or su gentor / q^r ca^r a bo^b o^nti appetu f^m naz / & sic g^o gnacias i. fili^do ne i gcu^a i^t obm & appetu q no e i ira / pp q^r dcm fuit / q^r gcu^e opa^o auget conatu & h^o & pbat rces ss ad ducte & vl plus. Ad a^z dd^m q^r cetis pib' ptm mai^s eet tpi^s s^z si occulcacio fiat p^r frande ad decipi^s ipa aug^z ptm. Sic at e de gcu^a q pala pmittit maxia^z delcacoz & s^b ei^s spe veneni & i anima^z i corpi^s i fudit. Ad a^z dcm e q^r gcu^a e iustior ita q^r ipa mag i iusti^c modu pcipa^t. Yra n. de p se vi^r tendere i^l i^a ti^s s^z excedat ira pmume repulsio & punico i q^r tedit ira vi^r ce q i iustifi^o s^z gcu^a s^r in veneis statu & ex ducto vi^r tende i ini^uti^a / vbi n mitit^r mliere q n^s sibi fecat i iniaz sbite & t h^e in ptm & c^o & frandulet valde q^r delca^ts & a^ei^s mayo^r pcededo. Vn^r i^e.

Utrum intemperantia sit peior quam bestialitas

q^r no / q^r sic se h^t herova ad tpan^a i bono ita bestia^tas ad intp^a an^s i malo cu vt^z asso^r vt^z. S^z herova e me^or q^r tpan^a g^o &c. Yt h^ites q^to plus recedit a me^o v^r tanto e peior s^z bestia^tas plus recedit a tpan^a q^r i tpan^a qm pp ei^s nimiu recess^s transit limites h^uane cditois io &c. Yt e q^n ira d^z maxie distare i eo esse vi^r q^r h^ites i^e sit pessi^s q^n vuat^r optio h^tu s^z bestia^tas q^n vuat^r optio h^tu. s. hoie g^o &c. Yt malu q^to e peiu tanto vi^r ee trribili^s s^z bestialitas e tri^or ut d^r a^p^l. Vm dce^r a^p^l Strieda q^r gcu^a & delcacoes d^r m^r p^r thpl qm a^e h^uane a^e in h^uane. Ylle q se cibor^z & potum q cswe^nt sin ad h^uanu nutritu / in h^uane at se cibor^z & potum no

assuetorum ut si quis comederet pueros aut cattos mortuos // Inhumane autem contrarie ptz ad besti-
alitatem humanorum autem quedam sunt naturales et genere et magni-
tudine alie autem sunt innaturales aut genere aut magnitudine
aut utroque modo // Sunt autem naturales genere et magnitudine
ciborum et potuum nec nimis delicate paratorum
nec in excessiva quantitate sumptorum // Sed innaturales
genere dicuntur ciborum et potuum ultra modum delica-
te paratorum // Innaturales autem magnitudine sunt sicut
nimia quantitate sumpta // Potius autem humane et
naturales ptz ad temperantiam / humane autem innaturales
pertinet ad intemperantiam // Et sciendum quod delectationes bestiales
pt ad contrarias humanas multum / uno modo propter consuetudinem
pessimam et malitiam voluntatis / alio modo
propter orbitatem .i. propter defectum sensuum in tactorum sicut est
in maniacis vel aliis qui fatui sunt ab natura
alio modo propter passiones in mulieribus nascentes in pregnatis
in quibus sunt assentientes ad capiendum extra consuetudinem menstruis
in sunt appetitum ut quandoque volunt comedere carbones
aut terram / alio modo propter consuetudinem contractam in febricitantibus
/ Nunc ergo puto si quis potest uti ratione contra propter
malitiam voluntatis et pessimam consuetudinem ad contrarias
humanas et fiat in hoc bestialis quod talis besti-
alitas sit peior quam omnis intemperantia sicut bene
concludunt rationes in principio // Sed si bestialitas proveniat
aliis de causis ergo puto ut dicit Aristoteles quod ipsa sit
terribilior quam intemperantia sed tamen minus mala // Dico autem
quod terribilior quantum ad exterius dicitur terribile quod vehementer habet
impetum et efficitur terribilis valde si fuerit in con-
suetudine // Bestialitas autem vehementer est in impetu propter non
deliberare sed uti sensu solum / ergo consueta propter
impetum in veniunt ut dicit Aristoteles / Sed quod intemperantia
sit minus peior probat Aristoteles quia multum bene quoniam
peior est ipse habitus qui depravat hominem secundum partem superiorem
.s. mentem et voluntatem quam sibi solum de-
pravat partem sensualem // Sed bestialitas depravat
partem sensualem solum et non mentem et voluntatem quod bestia
homo non habet usum rationis neque per omnes electionis in pe-
ditur ab origine vel ab orbitate / Qui autem non possunt
uti ratione et electione ipsi non possunt eis uti male
propter quod in mente et voluntas in eo manet vacuum ab
omni malitia et voluntate morali // Intemperantia autem corrum-
pit .i. depravat et inficit mentem et voluntatem intemperatus
non male operatur ex electione / sicut ergo cibus venenosus
est peior cibo neque bono neque malo propter quod
nullius esset nutrimenti neque nocumenti ita bonitas in
temperati est peior quam in homine bestiali // Et pravitas
iniquitas creatorum est peior pravitate inanimatorum
et homo in iniustus peior quam iniustitia // Sed humana mali-
tia est in intemperantia se habet ad bestialitatem sicut inanimatum
ad inanimatum / Et sic homo in iniustus ad iniustitiam
ergo intemperantia est peior / Aliter probatur quod pravitas quanto
plus habet de principio directivo i. consultativo et intel-
lectivo plus potest nocere ideo peior / Homo mala non est in
iustitia habens arma / non animatum plus habet de principio
consultativo quam in animatum et homo in iniustus quam iniustitia
quoniam in iniustitia precise sumpta est in appetitu sensitivo consultativo
homo autem iniustus in se habet rationem contra iniustitiam modum
et formam agendi mali / Sed et cum bestialis habet usum
rationis bestialis autem non vel absque sensu aliquo parte
formali / pravitas quanto plus habet de principio
consultativo tanto peior est nocentior / propter quod iuriste
et alii viri litterati et subtiles in agibilibus si
depravati fuerint pessimi sunt / sed in intemperantia plus habet
de principio consultativo quam bestialitas ideo etc. // Propter hoc solu-
to ronni dicitur quod homo intemperatus et in intemperantia
sunt habitus electivi et sic primo propter bestialitatem quod peior

est dicimus in intemperantia et ita omnes illi habitus in eo
modo continentur sub in genere habitus electivi in quo genere con-
tra extremitatem sub bono et malo / homo et bestialitas
propter quod de ista bestialitate bene concludunt rationes prime rationes
in principio questionis ut prius divisi bestialitas per dictas ha-
bitus cum ipsa non sit habitus electivus / ideo non contrariatur
heroyce virtuti / nec se habet ad intemperantiam sicut bonum / nec bestialitas
recedit a temperantia per malitiam electionis sed per carentiam
eius / non recessus per carentiam non est peior quam
recessus per malitiam etc. propter quod dicat solum rationes
omnes que illi procedunt / Queritur .13o. etc.

Utrum continentia sit honestius

melior quam perseverantia / Quod non quia non est melius se
ipso sed continentia et perseverantia videntur esse habitus idem
quod continentia videntur esse habitus contra contrarias passiones delec-
tationes. in eadem est dispositio / Et nos videmus
quod ea est fortitudo contra timores et audacias / Sed conti-
nentia et perseverantia sunt contra contrarias passiones .s. contra
delectationes et tristicias tactus ut vult Aristoteles
/ Et confirmatur quod continentia et perseverantia se habent ad temperantiam
sicut habitus imperfecti ad perfectum / modo non videtur ratio quod
contra delectationes et tristicias tactus debeat esse diversi
actus imperfecti magis quam diversi perfecti / et tamen contra eas
ponitur solus habitus perfectus .s. temperantia etc. // Et secundo
homines contra difficilius quod ars sit et virtus / Sed perseve-
rantia videtur esse contra difficilius quoniam ipsa est contra tristicias
et continentia contra delectationes / Dicit autem in 2o huius quod dif-
ficilius est tristicias sustinere quam a delectationibus abstine-
re / ergo perseverantia est melior // Oppositum dicit Aristoteles // Sed
primo videndum est differentia et qualitas inter continentiam et perseverantiam
et non supponere quod est quod dictum est prius / tamen sit ad propositum
vult ergo Aristoteles quod perseverantia sit opponitur mollicie sicut
continentia incontinentie / et quod mollities et perseverantia sic
continentia et incontinentia sunt contra eadem materiam temperantie et in-
temperantie .s. contra delectationes tactus et gustus in cibis
et potibus et venereis actibus / et contra tristicias huius
delectabilium oppositas / Sed continentia et incontinentia contra delectationes
perseverantia vero et mollities contra tristicias / hoc ergo vel omnia
dicit Aristoteles sed proprium usum nominum in ydiomate suo // Sed quod
hoc obiicitur quod dicit Aristoteles lusivum esse mollem et tamen de-
lectationes lusive non pertinent ad materiam temperantie
vel intemperantie sed ad materiam eutrapelie que est contra lu-
dos / Item 3o huius capitulo de temperantia videtur Aristoteles ex-
cipere a materia temperantie omnes delectationes lusivas
puta in narrationibus fabularum in melodiis etc. ergo per-
severantia et mollities non sunt contra eadem materiam temperantie
et intemperantie ergo etc. // Solutio / Credo quod sicut continentia
secundum quod sumitur large sumitur est contra delectationes alias
contra quas sunt alie virtutes a temperantia / ita concedit
Aristoteles quod perseverantia et mollities secundum quod sumuntur large
sumpte sunt contra illas tristicias contra quas sunt alie virtutes
ymo forte quod ydiomate modo nos ita communiter
utimur nomine perseverantia contra materiam fortitudinis sicut contra
materiam temperantie / propter hoc forte Tulius posuit perse-
verantiam esse partem fortitudinis in sua rethorica / Sed non
est vis cum nomina sint ad placitum sicut dixi / Pro-
namus ergo contra contrariumque materiam cuiuscumque virtutis
quod in continentia sit sed quod .. indiximus rationes oppositam ma-
la propter inseque delectationem / Mollities autem sit
sed quod ab omnibus operibus recedimus vel a de-
lectationibus in honestis quevis propter fugere tristicias / Conti-
nentia autem et perseverantia sunt sed quas tenemus in bono rationis sperando
contra delectationes vel tristicias et contra dicta
cum et lusivus dicitur ille qui ludis in modo ex-

cedit p(ro)p(ter) h(oc) p(atet) ee dup(lici)t(er) p(ri)mo p(atet) ab i(n)sist(er)e ludis
p(ro)p(ter) delectac(i)o(n)e(m) p(rese)ntia(m) q(ue) i(n) ludo e(st) (et) ita lusiua
mag(is) p(ro)p(ri)e diceret i(n)co(n)ti(nen)s q(uam) mollis cu(m) i(n)co(n)ti(nenti)a
dicat(ur) r(espect)u delectac(i)o(n)is // s(ecun)do p(atet) i(n)sist(er)e ludis
p(ro)p(ter) fuge(re) t(ri)sti(ci)as (et) req(ui)escere a labore no(n) vo(lun)do
t(ame)n ee ociosu(m) ex toto eo q(uia) c(ontinua)b(i)lis ociositas no(n)
e(ss)et delecta(bilis) (et) ita lusiuus d(icitu)r mollis mag(is)
q(uam) i(n)co(n)ti(nen)s (et) c(etera) 2(u)m ap(osto)l(us) nos vocem(us) mollic(iem) s(im)p(licite)r
ea(m) q(ue) e(st) c(irc)a t(ri)sti(ci)as (con)t(ra)rias ad t(em)p(er)an(ciam) (et) moll(iciem)
s(ecundu)m q(uo)d ea(m) q(ue) e(st) c(irc)a m(ateri)as a(liarum) v(ir)t(ut)u(m) // et oz vide(re) ad
cui(us) v(ir)t(ut)is m(ateri)a(m) (con)t(ra)rias t(ri)sti(ci)a p(ro)p(ter) cui(us) fuga(m)
lud(is) i(n)sistim(us) (et) c(etera) s(ecundu)m m(od)o (con)tingeret dicere illu(m)
molle ee u(e)l moll(ic)ie s(im)p(licite)r u(e)l moll(ic)ie s(ecundu)m q(uid) //
Si(c) ig(itu)r (con)ti(nenti)a ee c(irc)a m(ateri)a(m) t(em)p(er)an(ci)e q(uod) p(ro)p(ri)e e(st) c(irc)a delecta-
c(i)o(n)es (con)pete(n)t ad p(er)seu(er)a(nciam) c(irc)a m(ateri)a(m) forti(tudin)is q(ue) e(st)
mag(is) c(irc)a t(ri)sti(ci)as dicem(us) q(uod) eo(rum) (com)parabu(n)t(ur) ad i(n)-
vice(m) sic(ut) t(em)p(er)an(ci)a ad forti(tudinem) de q(ua) (com)pac(i)o(n)e sat(is)
dic(tu)m fuit i p(re)cede(nti)b(us) s(ed) si (com)param(us) eas ad i(n)-
vic(em) ambas c(irc)a m(ateri)a(m) t(em)p(er)an(ci)e sic(ut) ap(osto)l(us) vi(detu)r ea(s)
(com)pa(ra)re vi(detu)r m(ihi) p(rim)o q(uod) no(n) sint h(ab)it(us) d(isti)ncti s(ecundu)m s(ubstanci)am
ip(s)i(us) h(ab)it(us) s(ed) q(uod) sint d(isti)cti s(ecundu)m mod(os) illu(m) s(ecundu)m q(uem) dixi-
m(us) i(n) lib(ro) p(ri)orib(us) ea(n)de(m) v(ir)t(ut)e(m) i(n) se d(iffer)e(n)t(er) dici i(n)
m(u)ltas p(ar)tes q(uod) h(ic) reitera(r)e no(n) oz // Sic n(am) de
v(ir)t(ut)e t(em)p(er)an(ci)e dicem(us) q(uod) ea(m) v(ir)t(u)s (com)ponens s(ecundu)m (ver)a(m)
p(ar)te(m) t(ame)n i(n) e(st) u(e)l i(n) or(dinacio)ne ad delectac(i)o(n)es u(e)l i(n)
or(dinacio)ne ad t(ri)sti(ci)as s(ecundu)m istos (con)t(ra)r(io)s diu(er)sos nota ei
diu(er)sa i(m)posita ita possem(us) dice(re) de h(ab)itu i(n)
t(em)p(er)an(ci)e i(n)co(m)pleto q(ui) no(n) d(icitu)r ad plen(um) (con)ting(er)e
tactu pa(ssion)ib(us) pa(ssion)um // Ide(m) n(am) (com)pon(en)s s(ecundu)m s(ubstanci)am
vo(ca)t(ur) e(st) i(n) ordi(n)e ad delectac(i)o(n)es (con)ti(nenci)a (et) p(er)seu(er)a(nci)a
h(ab)et a(utem) v(idelicet) dep(ri)me(re) (con)ti(n)e(n)te(m) s(ecundu)m (ver)a(m) ra(cionem) (con)ti(nenti)e ad p(er)seu(er)an(ciam) (et)
i(n)co(n)ti(nenti)a ad molli(ciem) no(m)i(n)it ap(osto)l(us) b(e)n(e) cu(m) dixit
q(uod) no(n) solu(m) delecta(cio)nu(m) p(ro)seq(ue)ns s(uper)h(abu)nda(n)tias
s(ed) (et) t(ri)stiu(m) fugie(n)s esuriei (et) sit(is) (et) calor(is)
(et) f(ri)gor(is) d(icitu)r i(n)co(n)ti(nen)s s(im)p(licite)r (et) no(n) s(ecundu)m q(uid) ap(osto)l(us) h(oc) t(ame)n
no(n) obsta(n)te b(e)n(e) (con)cedu(n)t e(st) s(ecundu)m q(uod) ista(rum) n(omi)nu(m)
a(ut)or sibi t(ri)bui(t) deat nobi(li)t(at)is. deq(ue) cu(m) ap(osto)l(us)
d(ixer)it e(st) q(uod) (con)ti(nenti)a e(st) laudab(i)l(i)or q(uam) p(er)seu(er)a(nci)a h(oc) e(st)
d(i)c(tu)m q(uo)d ille h(ab)it(us) d(icitu)r laud(abil)i(or) s(ecundu)m q(uod) e(st) c(irc)a delecta(cion)es
q(uam) s(ecundu)m q(uod) e(st) c(irc)a t(ri)sti(ci)as h(oc) n(am) i(n)tendit ap(osto)l(us) p(ro)bat
ad cui(us) eviden(ciam) s(ci)e(ndu)m q(uod) a(li)a mor(a)lia t(em)p(er)an(ci)e sic(ut)
s(cilicet) cibi (et) pot(us) (et) venerei act(us) i(n)fer(u)nt app(e)t(itu)m
delecta(cion)es p(er) s(uam) p(rese)n(c)ia (et) t(ri)sti(ci)as p(er) s(uam) abse(n)cia(m)
na(m) c(irc)a cibos (et) pot(us) app(etit)us no(n) vi(detu)r t(ri)sta(r)i no(n) n(isi)
p(ro)p(ter) abse(n)cia(m) ip(s)or(um) // Sic n(am) t(ri)stat(ur) mollis u(e)l
i(n)t(em)p(er)at(us) de sustine(n)do siti u(e)l fame(m) modica(m) u(e)l
de no(n) h(ab)e(n)do cibaria delica(tis)ima a(ute)m (er)go sic a(u)c(t)or
p(ri)m(us)e e(st) vince(re) q(uam) no(n) vinci s(ed) (con)ti(nenti)a (con)sistit i(n) vin-
ce(re) (et) p(er)seu(er)a(nti)a i(n) no(n) vinci (er)go (et)c. a(u)c(t)or vi(detu)r no(n)
dese(rui)b(ili)or declarat (con)t(ra) vince(re) (con)sistit i(n) repelle(n)-
do i(n)imicos i(n) fortia a(utem) sustine(re) eos no(n) (con)-
sistit vince(re) s(ed) no(n) vinci s(ed) delectac(i)o(n)es c(irc)a q(ua)s
e(st) (con)ti(nenti)a no(n) oz sustine(re) s(ed) repelle(re) t(ri)sti(ci)as a(utem)
c(irc)a q(ua)s e(st) (con)ti(nenti)a no(n) oz sustine(re) p(ro)p(ter) q(uod) p(er)seq(ue)ns vau(s)
e(st) ta(m)q(uam) no(n) vict(us) (con)ti(nen)s a(utem) ta(m)q(uam) victor // S(ed)
i(st)a ra(cio) no(n) vi(detu)r vale(re) q(ui)a sic s(ecundu)m q(uod) aggredi e(st) no(bili)or
act(us) forti(tudin)is q(uam) (con)stetacio cui(us) o(ppositu)m declarab(itu)r
i(n) 3o lib(ro) (et) c(etera) p(atet) q(ui)a (con)stetacio vi(detu)r ee ad susti-
nendu(m) (et) c(etera) p(ro)p(ter) no(n) vinci aggressi(o) a(utem) e(st) ad re-
pellendu(m) (et) ita p(ro)p(ter) vince(re) // Ad h(oc) r(espo)nde(n)du(m)
(con)vince(re) c(et)eris p(ar)ib(us) e(st) pote(n)ci(us) q(uam) no(n) vinci
(et) laudab(i)li(us) (et) c(etera) c(irc)a m(ateri)a(m) forti(tudin)is c(er)ta no(n) s(ecundu)m p(ro)p(r)i-
a b(e)n(e) n(am) agg(re)di (et) vince(re) req(ui)rit i(n)imi-
cos debilio(r)es (con)stetac(i)o(n)e a(utem) (et) no(n) vinci req(ui)rit
fortiores ut d(i)c(tu)m fuit i(n) 3o lib(ro) p(ro)p(ter) q(uod) (con)-
stetacio e(st) lau(dabili)or q(ui)a diffi(cili)or e(st) a(utem) e(st) i(n) p(ro)p(osi)to na(m)

delectac(i)o(n)es q(ua)s oz repelle(re) s(un)t fortior(e)s i(m)pulsi(on)e q(uam)
t(ri)sti(ci)e q(ua)s oz sustine(re) p(ro)p(ter) h(oc) q(uod) ob(ie)c(tu)m ut d(i)c(tu)m fuit
i(n) s(upr)a delectac(i)o(n)es p(er) s(uam) p(rese)n(c)ia (et) t(ri)sti(ci)as p(er) s(uam) ab-
se(n)cia(m) ob(iectu)m a(utem) i(n) natu(ra) e(st) forti(u)s mouere p(rese)ns
q(uam) abse(n)s vn(de) r(aci)o (con)ti(nenti)e s(im)p(licite)r (et) p(ri)ncipalit(er) me attend(itu)r
i(n) h(oc) q(uod) delectac(i)o(n)ib(us) p(rese)nt(ibu)s h(abe)o p(ro)p(ter) delecta(cion)es no(n)
vti(tu)r eis plus q(uam) u(e)l a(li)t(er) q(uam) oz r(aci)o v(er)o p(er)seu(er)a(nti)e
mag(is) attend(itu)r h(abe)o p(ro)p(ter) t(ri)sti(ci)as de abse(n)cia ip(s)or(um)
no(n) mou(etu)r ad (con)gredi(e)n(du)m ea plus u(e)l a(li)t(er) q(uam) oz mo-
no(n) e(st) d(i)c(tu)m q(uod) fame u(e)l siti u(e)l app(e)t(itu) coeu(n)-
di (et) h(uius)m(od)i p(ar)ib(us) (con)ting(en)tib(us) fac(i)li(us) e(st) no(n) (con)p(re)ca(n)-
d(um) delicatu(m) u(e)l lasciuia mul(i)e(r)e q(uam) no(n) vti
i(n)ue(n)t(is) p(rese)nt(ib)us q(uod) ob(iectu)m auge(t) (con)ti(nenci)a(m) (et) ex h(oc) p(atet)
e(ti)a(m) q(uod) (con)ti(nenti)a sit lau(dabili)or (et) e(ss)et c(irc)a diffi(cilio)ra p(ro)p(ter)
duo p(ri)ma q(uia) h(abe)t age(re) (con)t(ra) fortiore i(n)imicu(m)
(et) 2o oz no(n) solu(m) no(n) vinci ab eo s(ed) vince(re) ip(su)m
(et) 3o d(ice)b(a)t ea q(uod) sit r(espo)nde(n)du(m) ad p(ri)m(u)m r(aci)o (et) s(ecundu)m ad
2m r(aci)o i(n) p(ro)p(osi)to q(uod) diffi(cili)ores e(st) t(ri)sti(ci)a sustine(re)
q(uam) a delectac(i)o(n)ib(us) abstine(re) vi(detu)r (con)t(ra)r(ium) sua h(abe)t vbi
t(ri)sti(ci)a ca(usatur) p(er) p(rese)n(c)ia(m) ob(iec)ti sic(ut) e(st) i(n) actib(us) forti(tudin)is
m(u)lto n(am)q(ue) diffi(cil)i(us) e(st) sustine(re) t(ri)sti(ci)as vul-
ner(um) (et) labor(um) i(n) bello (et) timor(em) mort(is) q(uam)
ad delecta(cion)ib(us) s(upe)rfluis abstine(re) s(ed) de t(ri)sti(ci)a
nichil ad p(ro)positu(m) (et) c(etera) Ulu(er)it(ur) 10o

Utru(m) i(n)temporancia sit

peior q(uam) i(n)co(n)ti(nenti)a q(uod) no(n) q(ui)a sic a(rguitu)r ap(osto)l(us) q(ui) malu(m)
agit no(n) suas(us) s(ed) disswas(us) detior e(st) eo q(ui)
suas(us) agit 2a p(ar)s n(am) m(ani)f(est)a sana(bi)l(is) na(m) q(ui) suasus
ag(i)t disswas(us) abstineb(i)t // S(ed) in t(em)p(er)at(us) ma-
le ag(i)t suas(us) a r(aci)o(n)e (et) i(n)t(em)p(er)at(us) n(am) r(aci)o (et) elec(ci)o
(con)cordat vo(lun)t(at)i // i(n)co(n)ti(nen)s a(utem) coagit disswas(us)
n(am) h(ab)ens r(ec)ta(m) r(aci)o(n)e(m) egredit(ur) ab ea (et) ag(i)t (con)t(ra) ea(m)
(er)go (et)c. // it(em) tu(m) ap(osto)l(us) dup(lici)t(er) po(n)at i(n)co(n)ti(nenti)a(m) s(cilicet) p(ro)-
uolac(i)o(n)e(m) q(ua) p(ro)p(ter) no(n) (con)siliat(ur) s(ed) pa(ssion)e(m) (et) debili(ta)te(m)
q(ua) p(ro)(con)siliat(ur) no(n) i(n)ma(n)e(t) p(ro)p(ter) pa(ssion)e(m) i(n) t(ame)n q(ua)s ap(osto)l(us)
po(n)it p(ro)uolac(i)o(n)e(m) ee me(lio)re(m) s(ecundu)m m(od)u(m) (con)t(ra)rie(m) vi(detu)r
si i(n)t(em)p(er)an(ci)a e(ss)et (con)t(ra)rior q(uam) i(n)t(em)p(er)an(ci)a q(uod) ip(s)a ma-
g(is) debet assi(mi)lari (con)ti(nenti)e (con)t(ra)rior s(cilicet) debili(tati) q(uam)
(con)ti(nenti)e melior s(cilicet) p(ro)uolac(i)o(n)i s(ed) h(oc) e(st) (con)t(ra)rio mag(is)
no(n) vi(detu)r assi(mi)lari p(ro)uo(la)c(i)o(n)i q(ui)a i(n) t(em)p(er)at(us) stati(m) s(ine)
delib(er)ac(i)o(n)e p(ri)ma se(qui)t(ur) pa(ssion)e(m) (et)c. // Opp(ositu)m wlt ap(osto)l(us)
(et) a(rguitu)r q(uia) sic(ut) t(em)p(er)an(ci)a ad (con)ti(nenti)a(m) i(n) bono ita i(n)-
t(em)p(er)an(ci)a ad i(n)co(n)ti(nenti)a(m) i(n) malo s(ed) t(em)p(er)an(ci)a e(st) a(m)-
me(li)or ut d(i)c(tu)m fuit p(ri)us (er)go i(n)t(em)p(er)an(ci)a e(st) peior
// it(em) q(uod) d(i)c(tu)m fuit q(uod) (con)ti(nenti)a (et) i(n)co(n)ti(nenti)a s(un)t i(n)f(ra)
limites v(ir)t(ut)is (et) mali(ci)e s(cilicet) t(em)p(er)an(ci)e (et) i(n)t(em)p(er)an(ci)e p(ro)p(ter)
q(uod) i(n)co(n)ti(nenti)a vi(detu)r ee mi(n)us turpis cu(m) m(in)us re-
cedat a t(em)p(er)an(ci)a // ap(osto)l(us) suffi(cientissi)me declarat ista(m)
q(uesti)o(n)e(m) i(n) textu (et) io forte no(n) o(porte)t ea(m) n(isi) ad
r(aci)o(n)es ei(us) (con)respo(n)dere s(ed) d(ici)t (er)go ap(osto)l(us) q(uod) i(n)t(em)p(er)an(ci)a
e(st) m(u)lt(um) peior q(uod) p(ro)bat p(ri)mo q(ui)a i(lle) e(st) peior q(ui)
de mal(is) op(er)ib(us) suis no(n) e(st) pe(n)ite(n)s q(uam) stati(m)
ma(lu)m q(ui)a i(lle) q(ui) no(n) e(st) pe(n)ite(n)s mag(is) vo(lunta)rie mag(is) male
opat(ur) (et) p(ecca)t(u)m e(st) tanto mai(us) q(ua)nto e(st) mag(is) vo-
lu(n)t(ariu)m s(ed) i(n) t(em)p(er)at(us) no(n) e(st) p(e)n(i)te(n)s eo q(uod) r(aci)o (et) vo(lun)t(a)s
(con)cordes s(un)t app(e)t(itu)i s(ensiti)uo // i(n)co(n)ti(nen)s a(utem) e(st)
pe(n)ite(n)s p(ro)p(ter) h(oc) q(uod) (et) ex pa(ssion)e (con)g(nosc)it se male
egisse (et)c. 2o i(ta) i(n) i(n)f(ir)mitas e(st) peior q(ue) e(st) i(n)sa-
na(bili)or s(ed) i(n)t(em)p(er)an(ci)a e(st) i(n)sanab(i)lior cu(m) no(n) sit pe-
nite(n)s (et) i(n) p(ro)p(ositi)o e(st) u(e)l diffi(cilli)mu(m) no(n) pe(n)ite(n)s de
p(ecca)to abstine(re) p(ro)p(ter) p(ri)ma(m) a(utem) forti(tudin)e(m) i(n) t(ame)n
(et) vo(lun)t(a)s i(n)detesta(n)do p(ecca)t(u)m fortiores a(utem) su(n)t

potuit resistere pa[ssi]oni ut n[on] in ei[us] adventu no[n]
succu[m]bat. It[em] malit[i]a c[on]ti[nentis] e[st] peior q[uam] no[n] c[on]ti[nenti]a
s[ed] intempera[nti]a e[st] malit[i]a c[on]ti[nen]tia q[uonia]m i[n] t[em]p[er]ato et i[n] pa[ssi]o[n]e
et c[on]s[ilium] h[ab]et corrupta[s] pa[ssi]o[n]e r[ati]o[nem] et el[ec]c[i]o[nem] iucu[n]ditas
a[utem] e[st] no[n] c[on]ti[nenti]a q[uia] r[ati]o et el[ec]c[i]o recta h[abe]t[ur] / ex pa[ssi]o[n]e
a[utem] no[n] e[ss]et p[er]mittes / unde p[ro]pt[er] hui[us] c[on]ti[nen]t[ia]e et in[temperanti]a
c[on]ti[nen]t[ia]e ad intempera[nti]a[m] assi[mi]lat ydropisi et
t[h]isi. In c[on]ti[nenti]a a[utem] epile[psi]e q[uo]d q[ui]de[m] assi[mi]la[ti]o
valde r[ati]onab[i]l[is] e[st] ut / in ydropisi n[am] e[st] ab
hu[m]ore c[on]ti[nen]tia corp[or]is de[pressi]o et in maiore
gulositas assi[mi]lat[ur] / In thisi v[er]o e[st] corporis
c[on]tinu[us] ardor cui luxu[ri]a maiore ui assi[mi]la
ri ymo et t[ota] i[n]t[em]p[er]a[nti]a. Intemperat[us] n[am] p[er] ar
det s[em]p[er] cibos et pot[us]. In epile[psi]a v[er]o cereb[ru]m
opilat[ur] unde et ad t[er]ra[m] cadit epilet[icus] et p[ri]ua
t[ur] v[su] r[ati]o[n]is. Ita in c[on]ti[nen]t[ia]e c[on]ti[nenti]a opilat r[ati]o[nem] ut
decidat a r[ati]o[n]e iudicij et i[n] p[ar]ti[cu]l[ar]i iudiciu[m]
r[ati]o[n]is admittat. 2[o] a[utem] malit[i]a s[ed] q[uam] p[er]m[anet] la[tet]
h[abe]t peior q[uam] 1[a] s[ed] q[uam] no[n] lat[et] e[st] n[am] i[n]sana[bili]or p[er]
unde Se[ne]ca epl[a] t[er]tia ad Lucilliu[m] d[icit] Io difficil[ius]
ad sanitate[m] p[er]venim[us] q[uia] nos egrotare nescim[us]
et ep[istu]la XXI n[am] p[os]t d[icit] Sic sopitu[m] narrare
vigilan[tis] e[st] ita vitia sua c[on]fiteri sanitat[is] in
diciu[m] e[st]. It[em] ep[istu]la LVI eade[m] d[icit]. O[mn]ia vitia
in ap[er]to leviora s[unt] morbi q[uoque] tu[n]c ad sanitate[m]
i[n]clinat cu[m] ex abdito erumpu[n]t et sua[m] vim p[ro]
ferunt avaritia itaq[ue] et ambicio et cet[er]a
mala me[n]t[is] huane tu[n]c p[er]niciosissima s[un]t cu[m] e[ss]e
c[on]silata sanitate s[u]b[de]scendunt s[ed] s[ed] in t[em]p[er]a[nti]a
p[er]m[anet] la[tet] cu[m] n[on] cu[m] n[on] p[er]ius. Intemperat[us] adm[i]t
tit[ur] iudicij r[ati]o[n]is / s[ed] in c[on]ti[nenti]a v[er]o no[n] la
tet p[ro]p[ter] reu[er]ti ad r[ati]o[n]is iudi[cium] i[n] 10 2[o] ... Et 3[o]
a[utem] r[ati]o[n]es obi[ci]t. p[ri]ma c[on]sidera[ti]o p[ri]mo rethor
ice / Na[m] bona q[ue] no[n] latet p[ri]ma s[unt] meliora
q[uam] q[ue] lat[ent] / 2[o] plur[imi] a[utem] c[on]t[ra]rio mala q[ue] no[n] la
te[n]t p[ro]pt[er] ea s[unt] peiora q[uam] q[ue] latet. Et c[on]f[irma]t
q[uia] q[uan]to a[liqui]s e[st] peior et obstinat[ior] i[n] malit[i]a
tanto m[agi]s verecu[n]dat[ur] pala[m] p[ec]ca[re] ... 2[o] s[ed] a[ut]o[ri]t[a]te
malit[i]a p[ec]ca m[agi]s latet. Et p[ro]p[ter] h[oc] obiurgat[ur]
c[on]t[ra] maiore[m] q[uia] in t[em]perat[us] m[agi]s verecu[n]dat[ur] i[n] ho[nes]te
seq[ui] cibos et pot[us] pala[m] q[uam] i[n]c[on]ti[nen]s. no[n] s[ed] in
c[on]ti[nen]s p[er]m[anet] mag[is] lat[et]. 3[o] d[icendu]m q[uod] illa ma
li[ci]a e[st] melior cui[us] op[us] mag[is] est e[ss]e malu[m]
apud bonos q[ui] r[ati]o[n]is iudi[ciu]m h[abe]nt s[ed] malit[i]a q[uan]
to e[st] peior et i[n]sana[bili]or q[uan]to op[us] ei[us] m[agi]s
e[st] e[ss]e malu[m] ap[u]d eos q[ui] tanto ille pl[us] h[abe]t
el[ec]c[i]o[n]e et r[ati]o[n]e corrupta[s] et p[ro]cedunt r[ati]o[n]es h[abe]nt in
. 4[o] a[utem] peiores s[unt] q[ui] p[re]c[on]siliati et p[re]eligentes
mala tacto agu[n]t male q[uam] q[ui] n[on] p[re]c[on]siliati
n[on] p[re]eligentes duu[n]t[ur] p[er] passione ad age[n]d[um]
male s[un]t n[am] mag[is] p[ro]p[r]ia corr[up]ti et p[ec]ca[n]t cor[de]
e[st] mag[is] vo[lu]ntar[iu]m s[ed] in t[em]p[er]ati mag[is] s[unt] p[re]c[on]silia
ti et p[re]eligentes q[uam] i[n]c[on]tin[ente]s no[n] agu[n]t n[am] in
t[em]p[er]ati p[ro]p[ter] el[ec]c[i]o[n]e[m]. In c[on]ti[nen]tes a[utem] no[n] s[ed] 2[m] pa[ssione]s
io. Ex a[utem] videt[ur] q[uia] bo[nu]s istius r[ati]o[n]is e[ss]et f[ini]s
i[n] t[em]p[er]at[us] n[am] o[mn]i[n]o delecta[bi]li no[n] petit c[on]siliu[m]
s[ed] m[od]o ad finito[rum] statuit n[am] sibi delecta[bi]l[i]a
ta[m]q[uam] fine vite et c[on]siliu[m] a[utem] no[n] e[st] de fine
Et ex h[oc] p[ote]st argui q[uia] i[n]c[on]ti[nenti]a sit peior q[uia] as
si[mi]lat[ur] i[n]c[on]ti[nen]ti debili q[ui] b[e]n[e] p[re]c[on]silia[tu]r et no[n]
i[n] mag[is] c[on]si[li]o i[n]t[em]pera[nti]a a[utem] assi[mi]lat[ur] p[ra]ua volu[n]ta[ti]
q[ue] s[ine] p[re]c[on]silio opa[tu]r. Et a[ut]o[ritas] po[n]it debile
e[ss]e peiore p[ra]vo volu[n]tate. Ad p[ri]ma istar[um] d[icendu]m
q[uod] in t[em]p[er]at[us] q[ui] plene corr[u]pt[us] e[st] s[ed] s[e]c[un]d[u]m t[ale] et vo[lunta]te
statim s[ine] c[on]silio novo vel delib[er]a[ti]o[n]e nova
se delecta[bi]l[ibu]s tu[n]c p[er] mala assuet[udine] corr[upt]us fuit
p[ro]ins[e]q[ui]t[ur] s[em]p[er] delectaciones ho[rum] ... s[ed] c[on]siliu[m] et el[ec]c[i]o
q[uo]n[ia]m s[ed] in[tem]p[er]at[us] no[n] c[on]silie[tu]r nec delib[er]at i[n] op[er]a[n]
do s[ed] in t[em]p[er]a[nti]a tu[n]c h[abi]tu[m] i[n]iustu[m] p[er] q[uem] opat[ur] a[utem]
c[on]siruit p[er] p[ra]vas c[on]siliac[i]o[n]es delib[er]ac[i]o[n]es et el[ec]c[i]o
nes. It[em] si in t[em]p[er]at[us] no[n] c[on]siliat[ur] dei[n]sep[s]
do delectaciones tu[n]c c[on]siliat[ur] et delib[er]at cu[m] max[im]a
sollicitu[di]ne de medio illo p[er] q[uod] p[ro]sequi[tu]r frui[tur] de
lectac[i]o[n]ib[us]. Et i[d]e[m] m[u]lto t[em]p[or]is e[st] a[liqui]s q[uia] t[em]p[or]e s[ue] sta
tue i[n] fine q[uam] de ei[us] accept[a]c[i]o[n]e for[ma]re et s[ed]
h[oc] c[on]sili[u]m et delib[er]are. Ad a[liu]d d[icendu]m q[uod] i[n] p[re]c[on]si
liat[us] seq[ui]t[ur] mala delecta[bi]l[i]a p[ote]st e[ss]e t[ripliciter]. V[n]o q[uia]
ad h[oc] e[st] assuet[us] et i[s]te e[st] in t[em]p[er]at[us] et pessim[us]
q[uia] si e[ss]et p[re]c[on]siliat[us] opet[ur] s[ed] c[on]siliu[m] et ideo e[st]
peius. 2[o] q[uia] no[n] p[ote]st uti c[on]silio p[ro]pt[er] p[ra]va[m] na[tura]te[m]
vel egritud[in]e[m]. Et i[s]te e[st] bestial[is] in c[on]ti[nen]s bestialis
no[n] simpl[icite]r. 3[o] q[uia] cito mot[us] no[n] attendit c[irca]
cu[m]stantes t[em]p[or]is q[ua]s si attendisset no[n] fecisset
malu[m]. Et i[s]te e[st] q[ui] a[liqu]o volu[n]t[ate] p[ra]vo late q[ue] e[st] o[mn]ib[us]
a[liqui]b[us] m[in]i[m]us malus. Si n[am] c[on]siderat et dec[on]siderando
assuescat statim sanab[itur] et fiet vel de bonis
et p[ro]cessu ip[s]e fact[u]s assuescit dec[on]sider[ati]o[n]i / q[ui] peior[is]
et dete[r]ior[is] fuit et dec[on]sidera[ti]o[n]e h[abe]nt a[utem] i[n]t[em]p[er]a[nti]e
assi[mi]lat[ur] i[n] t[em]p[er]at[us] q[ui] si o[mn]ia p[ro]videat tu[n]c p[ro]p[ter]
t[em]p[or]i[bus] ad h[ab]ebit / Eiq[ue] a[utem] illu[m] vo[lunta]te velit p[ra]
volu[n]tate q[ui] ut c[on]sideat / n[on] si c[on]sil[ii]s abstinuisset dicta.
q[ui] i[s]te e[st] peior cet[er]is et p[ro]xim[us] i[n] t[em]p[er]ato. 6[o] a[utem]
Ille e[st] peior q[ui] ex debiliore pa[ssi]o[n]e mo[vetu]r ad ma
le agendu[m] s[ed] in t[em]p[er]at[us] ex debi[lissi]ma ymo s[ine] pa[ssi]o[n]e
q[uonia]m s[ine] fame et siti querit cibos et pot[us] et vel
tu[n]c c[on]sid[er]at q[uia] ad h[oc] c[on]medere no[n] p[ote]st. It[em] a[utem]
Peior e[st] q[ui] p[er] h[abi]tu[m] p[ri]mu[m] p[ra]va op[er]at[ur] q[uam] q[ui] s[ine]
h[abi]tu p[ra]va opat[ur] p[ro]pt[er] pa[ssione]m p[ro]p[ter] ... p[ri]mu[m] p[ra]v[u]s
... a[utem] no[n] s[ed] i[n] t[em]p[er]at[us] opat[ur] p[ra]va p[er] h[abi]tu[m]. In
c[on]ti[nen]s a[utem] no[n] h[abe]t h[abi]tu[m] p[ra]vu[m] s[ed] opat[ur] 2[m] pa[ssione]m
a[utem] ex pa[ssione] no[n] redd[itu]r ad r[ati]o[n]e[m] iudicij i[n]
2[o]. Des a[utem] n[ot]are q[uia] i[n]c[on]ti[nen]tia no[n] e[st] h[abi]t[us] ip[s]e
s[ed] e[st] dispo[siti]o q[ue] ad h[abi]tu[m] ymo i[n]c[on]ti[nen]s h[abe]t ex pa[ssione]
rectaz el[ec]c[i]o[n]em q[uia] ip[s]e sit disposit[us] ad t[em]p[er]a[nti]a[m]
s[ed] h[oc] e[st] dispo[siti]o[n]e illi[us] f[ir]mi[ter] p[ro]p[ter] q[uod] cadit i[n] ad
ventu[m] pa[ssio]n[is]. Io forte v[idetu]r q[uia] i[n]c[on]ti[nenti]a mag[is] a[ut]
tendi debeat q[uia] firmi[ter] q[ue]cu[m]q[ue] bo[n]e dispo[siti]o[n]is q[uia]
ex dispo[siti]o[n]e mala q[ue] s[cilicet] sit ta[m]q[uam] p[er] q[ue] h[abi]t[us] mali
s[u]i ta[m]q[uam] h[abi]t[us] mal[us] in p[er]fect[us] / et no[n] e[ss]et i[n]c[on]ti[nen]s
dicere q[uia] m[u]lti s[un]t g[ra]dus i[n]c[on]ti[nenti]e / una q[ui]d[e]m q[ue] sit
sol[u]m p[ro]pt[er] i[n]firmi[ta]te bone dispo[siti]o[n]is / alia peior q[ue] sit
p[er] dispo[siti]o[n]e[m] po[siti]va[m] i[n]clinante[m] ad malu[m]. It[em] 8[o] a[utem]
Ille e[st] peior q[ui] suas[us] arte male opat[ur] q[uam] q[ui]
no[n] suas[us] q[uonia]m pl[us] h[abe]t r[ati]o[n]e dep[ra]vata et ... no[n]
s[ed] in t[em]p[er]at[us] opa[tu]r suas[us] arte et in c[on]ti[nen]s no[n] s[ed]
2[o]. It[em] 9[o] a[utem] / i[s]te e[st] m[in]i[m]us mal[us] q[ui] de f[aci]li cu[m]
delic[t]e sua e[st] cito cu[m]sc[it] q[uam] q[ui] no[n] s[ed] in c[on]ti[nen]s de
1[a] f[aci]li s[ed] delic[t]e q[uia] h[abe]t in pa[ssi]o[n]e e[st] facile du[citu]r
q[uia] reu[er]tit[ur] cessante pa[ssi]o[n]e. It[em] 10[o] a[utem] i[s]te q[ui]
h[abe]t rectaz estimac[i]o[n]e[m] de p[ri]nci[pi]a p[ec]c[at]a melior
e[st] eo q[ui] h[abe]t ea[m] corr[up]ta[m]. Iudicat n[am] o[mn]is ph[ilosoph]us
esse seq[ui] delectac[i]o[n]es ta[m]q[uam] h[o]i[n]i sit s[em]p[er] bo[nu]m et ho[nes]tu[m]
In c[on]ti[nen]s a[utem] i[n] 1[o] estima[ti]o[n]e no[n] h[abe]t corr[up]ta[m] s[ed]
... fit i[n] h[o]i[n]i e[ss]e et malu[m] seq[ui] m[u]ltas delectac[i]o[n]es
ad q[uas] tu[n]c sci[enti]a no[n] plene adu[er]tit ad ve[ri]t[at]e[m]
pa[ssio]n[is] 10. Et o[mn]es i[s]tas r[ati]o[n]es fuit ph[ilosoph]us. Ad
r[ati]o[n]es 2[o] d[icendu]m e[st] ad p[ri]ma[m] q[uia] a[liqui]s p[ote]st e[ss]e suas[us] de
agendo ad malu[m] dupl[icite]r. V[n]o p[er] alium p[ro]pone[n]
te sibi et cautulose r[ati]o[n]es a[liqu]as app[ar]entes
q[uia] hoc facere sit bonu[m] et c[on]cedendu[m] e[st] q[uia] i[s]te sit
deterior q[uam] q[ui] dissuas[us] agit / 2[o] p[er] se ip[su]m s[em]p[er]
sit suas[us] et c[on]sid[er]at q[uia] sit e[st] malu[m] e[ss]e bo[nu]m p[ro]p[ter] i[n]gr[at]a[m]

c[on]tinua[r]

passio[n]e[s]

c[on]tinent[ia]

i[n]t[em]p[er]a[n]t[ia]

c[on]par[ati]o

v[e]l at / no[n]

nativit[as]

valde bo[nu]s

amplius

p[ra]vu[m]

c[on]tra[rium]

h[abe]at

ingredi[tu]r q[uam] h[abe]t ea[m] corrupta[m] / a c[on]p[ar]ato ...

malu[m] q[uia] q[ui] suas[us] / p[ro]p[ter] ... e[ss]e ... du / v[e]l ...

ccuistaciaꝝ reddedu opus mali qꝫ sit vi
diss̃ rce indiss̃ ⁊ ctis ḱtus no opat exma
li° s̃ ꝯcupiscēcia vl in vincl̃. s̃ vl sapia
cl°o ꝙ oibꝫ sibi notꝭ ꝯntibꝫ ccu¹ib indicꝫ ꝙ
e malu ee bonu ⁊ ctis e malꝫ sup.ʳ s̃ com
ctiaꝫ ⁊ corꝫ. Dn sit me°ior e dissuasiōis s̃
n̄ reim modu suasiōis ⁊ dissuasiōis ꝓce
debat. ꝗ ꝓ ⁊ vl ꝑ aꝓ. A ro soluta sunt
ī pce s. ī solōe 2° obiōis ad ducte pꝫ ꝗ ꝗꝫ
ro. Querit 19°. vt pꝫ ....

Utrū manifes ꝑꝓus opi

nioibꝫ sint vitupales ꝙ no ꝙ rcis ī dispu
tacoibꝫ max° lau. si bn ⁊ fortit sustꝫ ꝓ
pa opio ꝓica ⁊ maxie vitupat si ad re
dargui° duci. s. opio ꝓica ne.de vl eiꝫ o°
ꝯcedo. ꝗt no vi ꝓpe opio ī mane n̄ ꝑ for
tiꝫ rōis s̃ fortim rōis ī mane e lauda
tu h° sit inniti viti ꝗ sem e ꝑ horcte ut
dꝫ ꝑ° huiꝫ. ꝗt eg°di abop.ne pꝫ ad mollꝫ
⁊ ī ꝯti.ꝫ q s̃ vitupales no eg°di vō s̃ pse
uare ī op.ne pꝫ ad pse.ꝫ q s̃ laudabiles
ro ⁊. D°m dt aꝑ. ꝙ cles vot ī distictos
⁊ aggs̃tes ⁊ mag siles ī ꝯtibꝫ ꝗ ꝯtibꝫ
. alıq pati dicūt ꝙ ī mane ctis opibꝫ
ꝫ vitupale ⁊ viꝫ laudale. s̃ forte no e ma
lu plꝫ distigwe. ꝗris n. simpʳ sit bonu
ī mane vis opiꝫ ⁊ malu ī mane ctis cu
ꝑ ttas ⁊ modꝫ ī madi as pt male ī ma
ne vis ⁊ bn ctis na ī mane pt as opioꝫ
sinꝫ ꝑ mltas, ctas. ꝑmo ꝑ efficaꝫ rōis
⁊ h° e ꝑ laule vl no ī mane vitupale ⁊
malu. su opio sint va su fro efficace q
ccu¹ib oibꝫ poꝫ attedi attetꝭ indicat rce
ꝑ ꝯgeꝫ ipaꝫ. s̃ 2° sit fa ꝑ ī vinti le ig
raꝫ a cauꝫ ccu.° s̃ indeꝫ sint ī fortꝫ s̃
ꝑsuptā simptᵃ cu oi debita diligēcia dei
ꝗe viꝫ de ꝯgi.e testiu ⁊ ī aꝫ no erit vi
tupale s̃ laule cti ī for.oi ꝗ diu vitas no
potint aʳ aꝑꝑe ro e ꝙ n̄ hemꝫ pn̄ vite
me huane diciu n̄ ro tm ī ꝗ ro si sit
posteꝫ rce vl vtes rce taꝗ mediatce si sit
pꝫ rce ꝗ rce diligēti ī mane oꝫ. 2°
as pt hre aꝗ opioꝫ ⁊ ī mane ei ꝑ ma
liꝫ ⁊ h° e ꝑ vitupale ⁊ malu. ꝑn. malꝫ
vl bn opam. sic naqꝫ tirānꝫ ī maꝫ opioī
ꝙ sit rap.ꝫ cū ꝑpatꝫ ꝙ sit mechandu. 3°
pt as hre opio ⁊ ei ī mane ꝑ paꝫ ⁊ h°
ītm e vitupale si pa° sit ī nata ī chr ꝯnit
ad opꝫ ꝑūn ꝑe h° n. cet ꝑiꝗm malꝫ. si
at pa° ꝯnit ī ctꝫ ad opꝫ bonu sic e amor
filioꝫ vl pntu ad h° no e bo.m ī mane opim
pn.ʳ ꝑ paꝫ ꝗ pa° ꝯtm hre ꝯcessꝫ vitupales
ꝑ ꝙ pt as opm ce ⁊ vitupali ī mane ut reci
tat aꝑ. 11°. 1°. de nyobe q ꝑ amorꝫ nimiu
filioꝫ opinata e eos ꝑ fendos ce diis. s̃ ī
mane op.m no e vitupale s̃ laule si ro fint
ca pnti. ī madi ⁊ paꝫ cu ca. si. n. ro no vce
aln paībꝫ. ylle cent nob date fruste
na at vl fac frustra ꝑ ꝙ dꝫ 12° hꝫ ꝯfor.do
opat ⁊ furor coopa. Dn ⁊ dꝫ in ꝫ° hꝫ
no. n. oꝫ ꝗ ꝑ delcacoꝫ aꝗ opam ꝑ ī epati
su pn su ꝯti.ne. s̃ ꝗ ꝑ ꝯtem pꝫat acti
dit ep.ido ꝙ no r rce. Adhuc ī pali as

pt ī mane roi op.m ꝑpe ꝯco ꝙ e sua ita ꝙ
si ect altiꝫ no ī manet ei ⁊ h° e vitupale
⁊ malu. deh° n. mo lo. aꝑ. cles n. s̃ in
dꝫ ꝙ ab aliꝫ ī ꝑ. de digna ⁊ s̃ ꝯgstes
ꝙ n̄ ī opibꝫ n̄ ꝑ ꝯgis ī vita aliꝫ volut
ꝯformen ꝗ vitupales. ꝗt vitup.le ⁊ no
e ꝑsuasile rce ⁊ duci pale cles at no s̃ ꝑ
suasiles rce ymo ꝯtat audie ꝯria suis
opioibꝫ ⁊ absꝗꝫ ꝯsice aꝗ negat toti q cu
no miꝫ ꝙ aliꝫ ducut adelcacoibꝫ ut dꝫ
aꝑ. ꝗt cles no assilan ꝯti.tibꝫ s̃ potiꝫ
ī ꝯti.tibꝫ vl ī epatꝫ ꝙ sic ī epatꝫ ꝑ delca
coꝫ ī tibꝫ ⁊ ꝯtiꝫ de absentia coꝫ no pt
ꝯtissuade roi. sic n̄ isti ꝑ delcacoꝫ in
ꝯprꝫ suis ⁊ ꝯtiꝫ ī ꝯriꝫ cles cu ꝑ sudi
sunt ī geniꝫ s̃ piclosi valde. sicꝫ n.
mali dicat aln votes illud sustine ꝑ
mitut ad palliadu ad duce pbabites ⁊
vias ꝯoneas ⁊ mlta coꝫ. ꝑn aln ꝑse
no vadix hiꝫ viciꝫ e ꝙ nob ⁊ opa nra
mis placeꝫ nob q ꝯvadix ī finitoꝫ ma
loꝫ e ī tiu. sic pulche declat se. ī pla
magm. dns ꝗd ꝑpue impedit ꝙ nob pla
cemꝫ. Ad rces ꝗ dd.m ad ꝑma ꝗ rns
ī dispce ꝑosse dꝫ sustine sua ꝓ no ut illi
ꝑ°mom ad heat si appnt irrolis s̃ hint
vl inde vitas elucescat ut si ro docint ꝓa
opio dimitat. Ad aꝫ ddꝫ e ꝙ aꝫ decausis
mltꝫ ī mane ꝯti.ne ꝑꝓis opioibꝫ ut dcm
fuit. Ad aꝫ ddꝫ e ꝙ ī mane opioni ꝑ
efficacia rōis ꝓtat ad ꝯti.tia vl ad pse
uacia aggdi at paꝫ adingti.tia vl mol
liꝫ ymo ⁊ aggdi ab op.ne ꝑ efficacia ro
nis ad ꝯviu octrerꝫ pꝫ ad ꝯti.tia sine
ꝑseuacia. Roti.ne at ut dꝫ aꝑ. fale suasbit
sit e arce cu ꝯtigat ī mane aʳ ꝑ paꝫ
pꝫ ad molliꝫ ⁊ ī ꝯti.tia ⁊ Querit 16°.

Utrū elcio ꝯcors rōni

errati sit bona vl ista q arce errate dis
cordat. aʳ de ista q e ꝯcors ꝙ sit. ꝙ ꝓs
no potes dsigw.e ꝙ e bonu aʳ ꝙ malu sit
ī ctis cetes ad huc indico rōis no pctꝫ si
s̃ mr duꝫ ꝑm adfirmadu. s̃ volutas no
ꝯgscit ꝙ sit bonu aʳ malu ymo rōis e h°
sibi dare dre. ꝗ° elcio bonitatꝫ no e mala
s̃ ꝯcordat roi errati ymo culpa vi ee
ꝯpce mt.s. ꝗt bon ꝫ rei attedi ꝯ eiꝫ
ꝯformite ad iꝫ elcio at hꝫ se ꝑmodu
rci ⁊ ro ꝑmo.m r ꝗ ⁊ c. ꝗt elcio discor
das arone errate e mala ꝙ h° cet age
ꝗ srtꝫ ꝙ ꝑ° om elcio ꝯcors ei e bona. D°m
vlt aꝑ. ꝗ dꝫ ambos ꝯmos hitꝫ ꝯti.ie
ce ꝑuos vꝫ ī ꝯti.tia q arce rca egredit
⁊ ꝑmiacia q ccꝫ roi ī maꝫ ī mib. ꝗt
elcio rei ꝑse male no pt ee bona adultiꝫ
furtiꝫ hoīcidiꝫ ⁊ cu ipa pt ee ꝯcors roi
errati. ꝑmo videdu e ꝗuo ꝑossit aliqua
elcio dici discordas arce deꝗ sit appere
pt ꝯxaᵃ ꝗce huiꝫ aʳ hꝫ ⁊ ꝯ dcꝫ in 3° h
b°. dd e ꝑmo ꝙ srate sma rōis pn acti
tuali ⁊ ꝯpleta elcio no pt ee pt discors
s̃ pt ꝓle sit vl chre ⁊ ꝯg° pꝫ stati ꝙ
elcio discordas arce su va su errate

n° e bo n° e mala q n^a z 1^a sit vna q̊ // Et tu q̃res vtrũ si tt sit bonũ ul malũ eli^re ul nõ eli^re // Ad h° p° rñdendũ de rõe erratte z vr^e m̃ q si rõ nõ vm ß f^m sinaint p vnitã le igrãt ipa nõ d^z pp h° errãs ß bn se hñs n° e malũ eli^re p ea ß bom̃ e z m̃torĩũ vt si rõ vm dicuit v g // Si indes p f^m cestio^m iudicaũit hõiez i nocẽte // Si inconsiliando tepes z i alijs ad sinaz fcenda reqsitis omẽz debita dilig̃eã apposint nõ pcaint z h° vr^e notũ p^c n^o n. obligat^r ad impo^le ß tt solũ rõ d^z errãe si f^m sinauit a p errore a^r pp malitiã a^r pp igrãtiã affctata ul supinaz tt dicã q nũq̃ e bom̃ elig̃e gtordit rõi errãti q oĩs elco e9 q^dã nõ eet ß rtez eli^d e mala z votũ i pñ^dã si vo^ttas fuit i ea errois ß q i^a elco pte^a ul si i ptate sua fuit ut error i^e corrig̃e an elco ista a^o^r vi^a dese mea^ta ß errãe rõis vo^ttas e i vitta causa q pz q si rõ f^m sinat pp malũ volũ^t fu^t e e ea mali^s si pp pa^s vo^ttas debuit ea terse z eiũsetũ s. resistẽ si pp igrãtiã affctata vo^tas ea male affctabat si pp supina vo^ttas fuit pig^a z debuit ee diligẽs // Et g^o i ptate vo^tis fuit error corrigi^l si vo^ttas sua corre^o mali^a si temnit pa^ces si debita apponit dilig̃ẽã ul saltẽ si i cuiuie i^e ad dilig̃ẽã appo^a z si dimisit affctẽs suas p^uas h° g^o sit 2^a q^o // Et si q^ri an sit p bonũ eli^re pctãz rõ dñt mlti q sit q rta rõ ul dtat ee fac^dũ q nõ sit bñ fac^dũ ß gtrũ rõ dcãt ee fac^dũ a^o q nõ e bom̃ face bom̃ e z i^d elig̃e q tre ipm rõ z^r // forte tm q i^a q^o nõ esse v^z q^a a^o q rõ ß sit rta pt ali ee d^a q ctũ pp pncta nõ e stati elig̃edũ ß p9 se p9 le sit cti^dã e rõ diffi^le u e si^gs sepe sentiẽs sit rõ dubia ne gnq^s pctm i crat / An tullius i lib° de offi^cijs d^r // Bñ p̃cipiut q vetat q q age q eqm sit sit ul iniqm i tedit sepe ipa tu ea q in° dignã ee iusto hõie eo q bonũ vm dicat mỹ omittat sit q^a dcã rõ z^r // Seneca i lib° de e^or vtũ d^r pru^a e pru^a vonsiare gslia z nõ cito fal^s credul^te plabi // Et g^o gtigat rõ dn^s rtaz ee alm d^m pp q ad h° igrã^t ß sit rta a^r nõ rta a^r nõ sit pp eli^d ß rtez rõ // Et prio q h° vinũ sit gustũ delca^le ut q rõ rta hõm dictauit z pp q ad^a obstas nõ sit bo^n bibe ipm z q appe^t sit naturali iclinati a^r pnãz a^r p assuecto ad psequedũ delca^le in^re e 2^m ea q dca fuiut m fii a^c q ne q appe^t poit mo^re ad bibedũ sn a^r q^m dico p z g^o q ome iudi^m rõis erit im appe^t tũ s. l^d iudi^m male op^a z rta ez q^o pt ee pctm i appe^tu n^c q̃nte errc^ci i me z q^o^a saliãd^a sit forte i^e pysien at^l q rẽ q̃nte rta vo^tas pt ee nõ rta // Sciendũ e tñ q i dco casũ rõ dectã opli nõ eet pfca q nõ erat iudicatũ pit^m q i^d vinũ eet bibedũ tt n i e^a errasß q sit ga^a simple^r vtẽs rõis z p9 simple^r

pctm gigeba^t // Et g^o q nõ e pp elig̃edũ ul^a opandũ ß rtaz rõẽ pii si fuit dñi z nõ p frastor^s pp sit bonũ z p ea eli^re z p ea operã q n^c obstãe vr^e qm pp bñ opet q sit opa^b z i^a sit e^a q^o // Postea sciendũ q elco ptrãe discordãs si rõ fuit h̃itual tm vl vbs tm ul impfca sit a^r q vodtis // Sciendũ e z q erron pt apponi z a^r errore z vitãs ñd pp vni vito giomo opponet^r altiu vitiu gtmũ z vitis d^co g^o q si elco discordat a^b rtate rõe pp a^d iudicatũ errõe^m sruẽ^ns i^a m e^lo nõ eli^g bona ß mala ß si discordz pp tm iudi^m sruẽs e^tiñ z pctm i^a elco e^r valde bo z h^c sit 4^a q^o // Que rõ pz vodtis // Adtẽs g^o ad sinã q si a^or eet vel n godestũ p^o nõ pueniz effcus impo dispẽtẽ ß d^tm fuit q gopte vltim^is quẽ destũ rõis ul godestũ ei^s e si rõ nõ corrigi ul saltẽ gcoz destũ e si elegat angl^i si rõ sit corrta tũ h° sit i pa ptate sua // Ad a^z dd q i^a ß q vo^ttas rri d^z nõ errõ errãs ß rta ita z pfca // Ad a^z pt d^a q tra^l vr^e hre q obo hõm a^d q do place vr^e z a^r p himj ß nõ delcatẽs sp^n leb neq bona h° mundana s^r q^s n. sint rõ erroeaz q delca^le sit pfendi hõ ul i^d q deo placẽ vr^e z pp nimia spũs psat alm hõ^u ne d^e h° nõ faciãt gsciãz ß z gscies q hõ^u e delca^le pfendi si alũ p va^s ul maliãz p9 pot hõ^u i^d q faciãt deo placẽ ne reisus e ad se faciãt dcl h^o g sciãz // Et d^z mt^s q rõ q^a pcat adpñs errãte pt d^r vo^o q delcabile vl vtile pfendi sit hõ^u a^oo iudi^o dei hõ^u q sit hõ^u // Et g^o ẽs hũcit erro^s rõ pnomo z augz ß ea pp tm iudi^m suppe^ne ne nõ aget gsciãz n^c pcabit ß gtũz adrũs z op^s vtũt // Et at hũcit erroeaz rõ 2^oo z corrig̃es ea agẽt sñ^d ea ad h° nõ pcabit ß adrũs resistet ß dimiõe i^o errore si pcat delca^le vl vtile q e dĩt hõ^u ee ul deo placẽ ß nõ sit ita ne agit q gsciãz z pcabit q^s n. vo^ttas e mala z sp^s delca^le e q e di^c hõ^u ee z deo placẽ qm ita faciẽt si i^d eet ve hõ^u // Et q forte dme vo^t e n. sile si velles z pruaces noce viro tuo z tũ a ci^diz q m p desses ei nõ n. e q bñ ul male in re opata ß in opante qlr se hre ut ez m 2° hũj // Et tu q̃res an g^o sit opandũ p^r elez q sciãz dica 2^m dca q si i^a gscia fuit vom vinci^a ignoi^a ß si fuit vo a^o mo igrãtie dica q nõ ß an elco z opa^s erit i^a gscia corrida^a n^c si elco discordãs a^r rtate e malã g^o elco ei cocors e bona bo^m n. vtuty requit i tegm om̃ sua p tẽps z e^tiã a^m obsq̃ua^s malũ at oĩs q desũ anglj pp q vo^o tm gtm^t rte agẽ mlti^r admiãe ut d^r in 2° hũj vo^tas n. elcois reqrit gsonãcia z ad rõ z adrtãz tũ h° z i^e q sit pcat sq q agit q sit err^e tte q vo q agit g^o eẽ p a^m erron srue^te q e^d delca^le pfendi ee hõ^o obl^o n^c pfct delca^le q e^d hõ^u // Queri^r in

Utrum incontinens per naturam sit detior continente per assuetudinem. Videtur quod non quia
illud quod est in continentia ire est melior quam in continentia concupiscentie
ut dicit aristotiles quia ipsa sit minus turpis sicut patet
naturalibus non ut dicitur magis sequi videntur appetitibus
de pena non naturaliter non sumus vituperandi sed de pena
consuetudine cum ista sit in potestate nostra in non nos
Videtur quod naturalis sit in continentia sed natura et ipsa non est
detior quia natura non videtur inclinare ad contraria sed
natura inclinat ad virtutes quia in continentie contrariatur Unde
2o huius innatum quod nobis suscipere eas scilicet virtutes
perfectas autem per assuetudinem. Item in 1o politice
dicitur natura est bonum eorum que sunt per naturam enim non
est per quod natura diligit in suis operibus adminiculis
quando non errat ut vult commentator 12o methaphisice
Si autem sit aliquis in continens naturaliter ergo continentia esset per naturam
ergo continentia non esset ibi bona quia est in generantibus vel ars
Nichil per naturam est malum omnis in continentia mala ergo
naturalis in continentia est contra naturam. Oppositum autem quia cum habitus malus
est detior quam est in sanatior propter hoc non prius per motus quod
illiteratus sit detior prodigalitate. Item in 7o quod in
temperantia sit detior quam in continentia. Sed aristotiles dicit quod in
continentes sanantes sunt per consuetudinem in continentibus naturalibus
quod patet quia facilius consuetudine transmutare naturam
propter quod unumquodque tale et illud magis propter hoc autem consuetudo
est difficilius transmutabilis quam natura assimilatur ergo natura
est difficilior transmutabilis ymo videtur quod talis sit insanabilis
omnino quia nichil naturaliter contrarium aliter assuescit ut dicitur
in 2o primo in tertio est quoniam aliquis possit dici in continens
per naturam. 2o an ipse sit detior in continente per assuetudinem
vel econverso. Ad primum sciendum quod potest modus
accidentalis naturale enumerantes in 2a quaestione 2i libri forte
alii accidit naturale potest distingui contra accidentale scilicet per assuetudinem
vel doctrinam vel exercitationem et huius est ita
quod sit quandoque sui dispositiones quia in nobis antitentes
per principia generatio ad quoddam dictum naturale scilicet non di-
timus aliquid clandum naturale vel surdum vel aliter
non enim est dubium quod tales dispositiones proveniant ex natura
rei per se sed ex impeto aliquo non generantis restituit propter contra-
rias principiorum requisiti ad generationem ut aliter sit dividi
videndum de quodam monstris 2o physicorum. Sed in forme
agentes agentes per se ad generationem et contrarius specierum esset
in spero generatione dispositionem et ordinata requisita ad
generationem optime disposita et numquam agens ad coagitans dispositionem
effectus propter fient in contrariis dispositionibus ad salutem
propter quod oportet quod singule dispositiones contrarie que sunt salu-
ti contrariantes tamen in virtute generationem sed que saluti disignant
tamen per potentiam se mutationis nec propter quod ut sit non merentur
dici naturales. Dicta quod quod aliqua esse naturale in continente
potest in tertio dictum est primo quod dispositiones inclinantes ipsum ad
in continentiam in quodam huiusmodi in virtute per se generationem et hoc non
est possibile cum natura numquam malum intendat sed propter omne bonum
et secundo quod iste dispositiones sint in dicte sibi antiquitus et hoc
est possibile non tamen per se per naturam sed per defectum contrariis principiis
per impeditum nec ab conveniente agente ut dictum sunt
ita quod in continens dicetur naturalis in continens principaliter
distinguitur contra acquisitum per assuetudinem vel doctrinam vel
huiusmodi. Ad 2m videtur mihi dicendum esse quod in continens per
naturam est detior simpliciter malitia naturalis et in continens per as-
suetudinem est detior simpliciter malitia moralis et hoc videtur potius
esse notum et cum malitia naturalis non videatur tangere nisi
corpus et vires corporales saltem principaliter malitia autem mor-
alis tangat animam seriorem partem voluntatem et intellectum et
multo sit detius in fieri parte seriore quam in in-
feriore videtur posse evenire conclusionem quod in continens per assuetudinem
sit detior posito quod eque vincantur passionibus

et eis etiam concedat. Et si ista quo debeat
despicilosius particularis reddendum est ea ad ix est libri
Et scilicet quod procedat per rationem adducta in principio
questionis. Ad aliud potest dici quod natura quando est de per se in-
clinat ad virtutes sed multitudines defectus et impedita
ne antiquitus potest inclinare ad oppositum et eorum ad aliud
rationem ad rationem in oppositum dicendum est quod pravitas in sanatior
ceteris paribus est peior videlicet si utrum sint equaliter as-
sueta sit quod equaliter tangat voluntatem et intellectum
aliter non oportet et cetera. Queritur .18. et cetera

Utrum ad intellectum septimum libri ethicorum pertineat determinare de delectatione. Quod non quia
hoc pertinet ad librum 10um. Non ergo ad 7um librum ergo
cum sic per aristotelem determinat de delectatione aut et contra consideratione
potius est ea que 10a philosophia. Item hoc pertinet ad
librum 10um rethoricorum non ergo ad 7um cum patet quod
in libro rethoricorum diffinitur delectatio primo et mani-
festantur cause ad determinandum quid sit delectabile.
Item hoc pertinet ad 10 librum ethicorum quia hoc patet quod in
determinat aristotiles de delectatione. Ergo non ad 7um. Oppositum
Item videtur quod determinandum sit de delectatione cum
determinatur de virtutibus et non prius quia delectationes et
tristitie consequentes se habent ad modum obi ad omnes virtutes
ut visum sint in 2o huius quoniam nona modo prius
determinandum est de obiectis potentiarum vel habituum quam de ipsis
potentiis vel habitibus ut patet 2o de anima cum hoc et de hiis
que consequuntur omnibus virtutibus prius est agendum quam de ipsis
virtutibus. Non prius egit aristotiles de voluntario et involuntario et
de electione et consilio quod est contraria potentia oratione dot-
trine specialia ut patet per alios philosophos. Et item de-
lectationes non solum sunt obiecta virtutum moralium ymo
et sunt sequele quas ad actus virtutum moralium ut agitur
12o scilicet quaestione nona. Sed in 10 libro aristotiles promisit tractatum
de delectatione tractatum de felicitate propter hoc quod delectatio
se habet ad virtutem felicitatis primo et sequela, ergo non
debuisset promisisse tractatum de delectatione tractatum de
actibus virtutum moralium. Oppositum autem per processum aristotiles
in isto libro primo dicta quod ad moralem philosophiam spectat
tractatum de delectatione quod aristotiles hic potest considerare
prima quod omnis scientia moralis debet considerare finem principale
ad quod aspicientes nos de omnibus operationibus et pas-
sionibus et aliis ad humanam vitam concurrentibus di-
cimus hoc bonum scilicet quod illi fini concordat hoc
autem mala scilicet quod discordat natura sit dicitur primo huius
ad vitam que talis finis magis habet in cognitum
quod ad modum sagittatores signum habentes magis utique
adipiscentur quod oportet sed delectatio est talis finis ut
dicit aristotiles quod non est verum delectatio sed dei que est
ipsa felicitas modo quod infra dicetur Concessum
non est continens quod felicitas vel est delectatio vel non quia forte
sine delectatione 10 et 2a ratio est quod omnibus cum que
versatur continens omnis virtus vel malitia spectat de-
terminare ad moralem sed omnis moralis virtus vel malitia
versatur circa delectationes ut agitur in 2o huius 10 et cetera
3a ratio est que est principaliter proprie quod ad moralem spectat
considerare de felicitate et de hiis que annexa sunt ei
delectatio autem que est ipsa felicitas vel anectitur
ei 10 et cetera. Item ad idem adducit in 10o huius et
pluribus rationibus vel est prima quod delectatio dicitur moralis
propter maiorem appetit hominibus quod in adversis
inertes ipsorum delectatio autem est huiusmodi sunt non
aliorum morum sed quod assuescit in aliis delectationi
propter quod ut bene dicitur aristotiles nave rectores erudiunt eos de-
lectatione et tristitia et assuescendo eos delectari
et tristari in quibus oportet et non in quibus non oportet vel for-

ut patet quod agens cum virtutis convenientes omnis disposita et
dispositio et virtutem incidentem convenientis dispositionem

differentie

quia forte

sive

rectores

~~te cuidunt eos~~ thedo in opa bo delcacce
v g dando q munusc̄la eis delcat. ita & re
thedo amalis opibus ēsti as. vbando // 2a
ro e q de his ptz dect ad mor le q ptedit
s̄ pomeq vita & ht pom ul iclinat ad vi ce
ul mali eq felicē vita ul misia delcacoes
at & ēsti e s̄t hmoi qm q nob s̄t delcat lia
nob qmt ea pseqm & q s̄t nob ēsti a
fugim io g gaude qmb oz & odie q oz
maxie fcit ad amoz vtutis / aliis at gau
de facit ad amoz vtutis alius at gaude fa
cit ad ~~amoz~~ v ~~t~~ / mali eq / a q at ii a pti la
vr at dicut phm i te de no ro p dcez
s̄ tlez de eo declare mor l q ap d vtuos
qs omez actu bonu s̄ delcat o e hmoi na
ut diceba pmo hmo / n e bonq q no gau
det bois opeonibq / io & / Et ista e vna bo
ro s̄ va ast no vnr ea bn sonare / alia
ro e q de eo dect dz mor l q ht multa du
veru sit bonu ul no / s̄ delcat o e hmoi q
az pantiqs / q hueriit ap cs griss io &
/ ista g qoe ccessa dica 2o / q ad libz & ad
libz yco cor & x o cor no ptz dect dedelca
cce / Enim ro e q cu scia lib ethycorz sit
fnior & vlior scijs libs x cor & yco cor
taq s̄ altnas eas ut vis fuit i qoe s ta
pi lib ad eu ptat d c eaq qmia s̄ oibq
vtuibq ul & oibq mor vine volebq / ad vtor
ca at & x cor ptat ea q sitr gruit aiis
& aiis psois s̄ q aliu & aliu gdu qnt
mpsitia ul i domo delcacoes at qnes
s̄t oibq sit & mor les vtutes io & / 3o di
ca q bn ptz ad im libz & ad rtho rica ttate
de delcacce s̄ m drnt qm sit dyale ca
sir scht / ad iam sciaz i9 lib ~~2~~ tu ista sit scia
qm ma ou / scia z / mo dcm e eo meth ce
q et ide laborat dya ca & meth ca / io sir
et ide vsa rtho rica cu eth ca s̄ ut dc ast
drnt mo ptat / ethyca n de dlca ce scta
dem na ue / rethorica vo pt solu dando q
nes pones ad pr insndu delcandu de
lcabile // eo dica q ad istu libz am am
& 10m ptz bn dect de delcacce / p o p o q
ad 10 q de eo q insepar angou e ipi fe
liti q eis pao pximq ma declaradu e v d c
defelite delca o at e hoi no omb s̄ a q lz
ut videb 1. 10 ptz q i declaradu e de delca
cce ouddo dras delcaoq ut az at i c cecces
q sit i a q feli ti anti / & qoo ista se heat ad
felite / yt deo q mlt mor bq phis & aul
go qmt opiacu e ee feli t & no e feli tas
tt e vbi defelite tt / vz ad ondedu q
id no sit feli t / sic e de delcacce io & c
// yt no q i a q i a io vi sat posse qclude
q pus i isto. 10. tt finis delca ce q defe
lite q pus co s̄ peda s̄t vicia q i s̄ tende
s̄t ztes // 2o p o q & ad im n m ptz dect de
delcacce q v tt de qti tia & mqti cia &
de molli e & pseua n a tt e de delca ce &
ēsti a / s̄ in ao lib o tt de p dcis io & / az p o
q mala pa hoz hitum s̄t a q delcaco
& a q ēsti a no oib io oz vide q sint iste
/ 2o q qti tia & pseuan a distig r pe & oigi r
p delcaco & ēsti az & sim r molli es & qti a
/ Et forte q addi pt q mag e at tt de
delca ce & ēsti a cu tt u de qti tia & qti cia
molli e & pseuan a q cu tt u de vtuibq eo

q delcaco & ēsti a mo qdm affiori se ht ad
dcos hitus q ad vtes mor les q p ho pz q
pa oes ap e tpan ez nllm ht insetu taq
mortifite p tpan ez 2c & de singlis vtuibq
s̄ ap d qti ez & pseuan ez pa oes remanet
tu in petibq s̄ aroe vincat / ymo derce
ipazo e q pa oes heant i petus & fortes &
itm qti a & pseuan a sigt eude hitu cu
tpan a s̄ s̄bam s̄ tu in psem ut dcm e
pus i io ao qoe iia tu ~~x~~ m hitu sigt s̄p r
aoti a vo & pseuan a sigt ipm moisiup
elez paoz / hitu n. tpan e i psem tu vonq
i orsie ad delcacoes qti ez & ior ne ad ēsti as
pseuan ez / sic bn dcm fuit pp q delcaco
& ēsti a s̄t derce / q qti e & pseuan e sit to m
i mo e derce ptt / i mo v g sic albe e
derce ois albi s̄t at no s̄t derce tpan e
s̄ forte pmo m obi ptineat ad io tpan e
& qti e & pseuan e // yt quti mu fuit an tt tu
de aicitia q i cap i pn o 8i lib tt re d de
lcacce pp maxo delcacois ad amoz q
moz & qm ez q si ccessa fuit // 2a oes pnt
solu fa r // ad paz n dcm q x ta sciz sint
dse p distig ~~e~~ q sciaz 19 lib ~~2~~ c ad ea no p
tat tt re de delcacce / aoo ca larga p co
mor li pbva 2c loqba s̄ ap l de x ta // ad
a az qoo drn ptz ad i az sciaz & ad rtho rica
de delcacce // ad a az qcess e q d delca ce
ptz & ad im libz & ad 10 s̄ drn / qm
ad im libz ptat pnci r qsi re d delcacoi
bq s̄sua bq & si a q dicat s̄ de in talibq
h e vt s̄suales p h o fiat nob noctes
& eo p to m ddz e in 10 lib o // Alia ro for
te qclud z n a a ro fortor obsetz ei s af
fitas a o r delca cor & ēsti e ad qti a & p
seua ez q ad tpan ez & a as v tes & cu hoc
dici pt q noti a qsu a delcacois & ēsti e
s̄ q wlg q qo scit eas s̄ suffi bat ad qsida oz
de vtutibq s̄ sua s̄bam accept / q no suf
fi bat ad qsida oz de eis moisitu / s̄ hitus
ad ipas delcacoes & ēsti as delz at q i
10 pmisit tt u de delca ce tt vi de felici te
a tu pa assigta fuit q i qsidacce hmoi n
locu no ht s. q f o opi nes pus qostupa de
s̄t q vitas de mo ue i qrat ~~xxx~~ 19o.

Utrum omnes delectationes sint

bone vel aliqua bone aliqua male / ar p o q nlle
s̄t bone s̄ potius male i oibus antiquorum qs
recitat ap l / pa e q n l e bonu q no ht
ro finis ul salte q stat no pt cu fine
/ n l n repugnat fim s̄ bonu cu n l e bo m
n pp cas finales ut dc qm or 2o meth ce
/ s̄ delcaco no e finis n c stat cu fn p o
q fis qoit i pstio ee delca o at qoit no
i ee psto s̄ mgnacce pscois v g bi pa
cior frigore calefa o erit e delca lis dont
ad tpan ez tpamentu fuis reductus s̄ mo
amplius si & replecce i digner cibus a
potus at e delcabilis s̄ no amp cu fuis
repletus io & // 3a ro e // yllud no e bo m
q p vns no pse s̄ p vns si no pse ēsse tu nec
no pse delca le // 2a ro e q q tpatus fu
git no e bo m neq & id q fuge debemus
vt vtuosi fiamus s̄ tpatus fugit delca
cces / Et 2o hq dc ap l · mo ibus at maxie

8

obseruacio delectabilem et delectacionibus abicientes non ipsorum prestabilis 10 et Quarta ratio est confirmatiua 2e ratio:
Illud non est bonum quod est impeditiuum prudencie ab eius operacione sed delectacio est huiusmodi; probatio quia illud impeditiue prudentie, quod pro quanto magis fit tanto minus impedit, eius sed delectacio quanto sit maior tanto magis impedit prudenciam v. g. commixione venereis esse delectacio quam tamen ut Aristoteles allegatur 7o huius ab homine fixata est intellectum comprehensiue sapiencie fit hoc dicit Aristoteles nullum enim utique posse intelligere aliquid in ipsa et patet hic ratio sic confirmatur quod est per se bonum quanto erit magis maius tanto erit melius delectacio autem non tanto erit melior quanto erit maior sed potius tanto peior ut dictum est quarto et. 4a ratio est quod ad omne bonum humanum possibile operari et consequi sunt artes in speciali et in toto sed nulla videtur esse ars delectabilium ergo non satis vel nimis consequuntur in arte 10 etc. 6a ratio quod illud non est simpliciter bonum quod pueri et bestie magis prosequuntur quam viri virtuosi et recte vivtes delectaciones autem sunt huiusmodi quarto etc. 7a ratio est illud non est bonum quod est in hominibus notiuum et gradatim constituitur sed tales sunt multe delectaciones 10 etc. quod hic ratio non videtur arguere de omni delectacione autem. Ultimum bonum est de genere malorum eo quod bonum et malum in moribus sunt gratia per et contra adinvicem ergo reperiatur in genere delectacionum aliqua male nulla erit bona. Item patet dictas raciones autem sic Aristoteles 10 magnorum moralium illud non est bonum per se quod est commune bonis et malis delectaciones sunt huiusmodi sicut enim boni delectantur in bonis operibus ita mali in malis 10 etc. Contrarium arguitur auctoritate Aristotelis 2o moralium dicit quod delectacio bona est per genus quod autem est contrarium per genus contrario est contrario sub eodem v. g. si aliquid contrarium forti per quod aliud ut senectus est quod contrarium omni alii ergo omnis delectacio est bona. Item auctoritate Eudoxi Enim sic dixit Aristoteles quod Eudoxus erat in moribus quod maxime virtuosus erat ut hoc dixit ex affectione quam haberet ad delectaciones quod erat temperatus maius. Item etiam racionibus eudoxi arguitur quod bonum est quod omnia appetunt ut dicitur primo huius quod ex hoc est unum quod bonum est proprium obiectum appetitus 10 quanto potencia aliqua est in mouendo appetitus tanto est magis bonum unde potentissimum est mouere appetitum. Item quod omnia appetunt ergo hoc est bonum et optimum sed omnia quibus delectacio competit appetunt delectari et racionalia et irracionalia patet experimento. 2o sic hoc est bonum cuius contrarium est malum sed tristicia est contraria delectacioni et est mala et fugienda ab omnibus quam omnes fugiunt eam nequaquam minus quam sui perfecit et corporalia nam habent ut dicitur in 13o quarto etc. 3o delectacio est per se eligibilis ut dicitur in littera ergo omnis delectacio est eligibilis patet consequencia quod per se supponit de omni ut dicitur primo posteriorum antecedens ex hoc patet ut dicitur in littera quod nullus interrogat cuius gratia delectatur ut per se ipsam ponitur eligibilem. Item confirmatur patet ex hoc quod delectacio modum finis habet et non modum eius quod est in fine ad bonum delectabile non distingueretur. Ultimo ex hoc aliquid dicatur vtile quod est alterius diligendum gratia; sed ergo omnem delectacionem esse eligibilem et per consequens bona; Enim nisi sit eligibile quod non bonum. Et 6o est illud est bonum quod appositum alteri bono reddit ipsum eligibilius et melius sic est de delectacione probo quod dicitur omnia melius agere iuste vel temperate delectacione et voluntarie quam contristate et coacte quarto etc. Item arguitur auctoritate Aristotelis primo rethorice diffiniens delectacionem quod delectacio est motus vel constitucio in conveniens naturam; omne autem quod in rei naturam tendit est bonum et eius rei perfectiuum 10 etc. Item bonum dicitur equaliter enti sed omnis delectacio

est ens ergo est bona. Item omne cuius sub diuisionibus eligibile est bonum quod nullum habet defectum eligibilis nisi quod habet defectum boni sed subdiuisionibus eligibilis cadit delectabile ut patet 2o huius quarto etc. Item cause rerum pseudonis 3o huius 24 questio primo dicendum est probabiliter quod aliqua sunt bone delectaciones quod omne annexum perfectioni et per consequens perfectioni ad felicitatem sed omne opus virtutis consequitur per se aliqua delectacio ut patet primo et 10o huius. Item delectacio quantitatiue auget et perficit operaciones bonas fuit patet 10 huius et autem est opus bonum in ea delectacio in quantum bono est bona et hoc et probat sufficienter rationes prius adducte. 2o dicendum est capitulo delectacionum quod multe sunt delectaciones valde male quod valde malum est quod ducit ad intemperanciam et ad alia ad vicium quecumque sed delectaciones excessiue circa cibos et potus et ducunt ad intemperanciam ut dicitur 3o huius. Similiter delectabiles inordinate circa honores ducunt honorem ad elacionem et superbiam delectaciones in pecuniis ducunt ad auariciam etc. Item quod quantitatiue et auget operaciones mala est malum sed delectacio quam habent prauimi in operibus suis vitiosis quantitatiue illas operaciones et auget 10 etc. 3o per Aristotelem patet dici quod omnes delectaciones dicuntur simpliciter et proprie sunt bone quam bonitas virtutis est ad animam sicut sanitas ad corpus et vicium sicut egritudo sicut enim non est dicendum sanum simpliciter quod est sanum egro sed quod est sanum sano nec dulce nec delectabile simpliciter et proprie quod est delectabile vitioso sed quod virtuoso et per consequens illa dicuntur delectaciones simpliciter et proprie quibus viri delectantur virtuosi sed quibus delectantur virtuosi studiosi enim circa singula bene iudicant recte sed omnis delectacio quam delectat bonum et virtuosum virum est bona ergo omnis delectacio simpliciter et proprie dicta est bona. Ad raciones ergo ad primam quod illud non est bonum quod nec est finis nec ad finem ordinatum. Similiter autem sit aliquid ordinatum ad finem tamquam prima dispositio ad optimum finem cuius fine adepto remanere non potest. Illud est bonum non perfectum similiter quod non est tale nisi finis nec erit bonum proprie sed aliud scilicet tempore processus ad finem v. g. flores non stant cum perfecte et maturitate fructus quam tamen sunt boni tempore suo quod disponunt ad fructus fructus perfectorum; quam et dicitur quod delectacio non stat cum fine. Dicendum est quod aliqua manent cum fine et alia non delectacio namque annexa est operacioni ut patet 10 huius; operacio autem alia est in digestione nec ad eius repletione ut comedere bibere sanare et huiusmodi et quod talis opus non stat cum perfecto cessat tamen cum processu ad perfectum; alia est operacio nunc perfecte ut videre aliquid perfecte que stat cum perfecto esse et finem vel est ipsa magis finalis perfecto nunc quod et huiusmodi annexa delectacio stat cum fine. Ad aliam dicendum quod sit temperatus non fugit cibos et potus vite necessarios sicut nec delectaciones annexas eis sed eas per se quam oportet et ut oportet excessiuas autem fugit ducentes ad intemperanciam et in non sunt tales et hoc totum patet in 3o huius. Ad aliam prudentis dicendum quod temperatus bene per se agere delectaciones vel aliqua delectabilia concia hoc in mensurate et ut oportet ut dicitur in 1o. Ad aliam dicendum quod delectaciones naturales et commensurate prestantes non impediunt prudentiam sed ad autem prudencie dispositionem vel et ad actum impediunt excessiue tamen impediunt. Ad 3o conceditur quod est quod delectacio non est bonum in genere morum ex eo quod est delectacio sed ex eo quod est consona recte racioni. Ad aliam autem potenciam necessaria est ad operaciones et virtutum cum dicens non est ars sed prudencia 10 non omne bonum humanum consequitur arte; honorabile est necessaria quare ars ioculi

---

ad omne bonum humanum posse operari et consequi sunt artes

quod et operacio bonum sed delectacio quia 10 huius patet et autem est

ille, quod cum in ea delectabilis sunt delectacionis ex eo meliores esse quod maior sed quod magis consona recte

latoia et pulmentoia vi ee delcatois ut dicit
aristoteles // Ad aliud dicendum q viri pfti mag pcipiunt
delcacones maiores s q sunt in opibus virtutu
q pmi a magis pcipiunt i ordinatos io tales no sunt
boni // Ad aliud q delcaces alique sunt nocive
et valde male s no omes / Et qn dr nullum bonum
e de genere maloz dicendum e q duplex e genus s
nale et morale genus nale sumitur ab ipa na
p se genus at morale sumitur p consonancia ul dis
sonancia rce roi aditaz ro / Sicut n duo p
gna moralia s bonum et malu // Bonum qd co
sonat rce roi / malu q dissonat ab ea
qn d ergo q nullum morale bonum e de genere maloz
moralium s nullum e i genere bonum morale et ma
lu morale ee de eo genere nali ymo et de
ea spe spama qnz n e bonum comedere car
nes et qnz malu // Ad aliud pt dici q no
sunt eede delcatoes comes bonis et malis s
hee comp(ar)ate et i e i comparati ul et dicendum q no
ome id e malu qd g malis pcitia n
simpliciter lodo e bo et ad ome q e vicious malz
lu g om / pt tn ee q id e malu malo
malis q eo male vtitur s no sunt eo ma
le simpliciter sic no se vinu e febricitanti malu po
tus g vinu e malus potus et sic e in dicendum
adicces adductas i contrarium // Ad primum dicendum
q delcaco simpliciter et pse accepta e bona s totum
genus ipius s si delcaco capiatur comuniter no
e vm ho i pt ziiz q et nt plus / Adhuc re
dndum e auctoritas endoxij // Ad pma ro
endoxi rnbat plo ppoz i no ee verum bonum
e q oia appetunt / dicebat n pm obiciat
qnz roi ut et dicebatur p hui io n nulli
dicebat ee bonum q appetimus s pim / Un
sic d aristotiles plo no bn negbat i ppo p
q oia appetunt ho vi oibus bonum q at vi
oibus ho e simpliciter gre taq comes ai grep
qm neqz tlia tlia i timeres pt e dibilioa
dre // It q pdictes et boi viri appetunt hoc e
bonum simpliciter s q oia appetunt vi boni appetunt
ergo hoc e bonum // Et si quis q vi mali
bonum appetunt / Undicendum aristotiles q cu nl sit ex
toto malu i pinis e ad nale bonum p ap
pet ppu bonum et satis e de ho hitu i p hui
qne e et q / ut g dici ad ro endoxi
q qlibz delcaconez appetunt omes s aliq vna
omes nalit appetunt et ad ea i clinatur in
ipm felicitate et pus i anexa ei delcaconez
ho at satis dicendum e p hui // Ad aliud ro en
doxi videbat plo q no oz si contraria e ma
la q delcaco e bona q aln malu o
malo / ut illiberalitas pdigati et ita dicebat
contrarium delcaconi ee o m q et malu o bo
dicebat vtrumqz s delcaconez et contrarium oppom
me q nenit sit istrap v g ynesitia et
i delcacone q dicebat ee bonum / s quis
vm sit i aliquibus q malu malo o tn in
ppoto no e vm / q si vtrqz eet mala vtrqz
oet fugienda q e fm / q sic dicendum fuit omes
delcaconez pseuerant vi g q contraria delcaconi o
no sit malu malo s sit malu bo / s di
cens q no oz omez contrarium ee mala mor
io nc omez delcaconez ee bona // Ad aliud q
q oes delcaco simpliciter et pse dca p se ee elit
s tamen delcaconez comuniter no e vm dicere q delca

sit elit p se s p q mesata e rca roe / Et
qn dr q delcaco ht modum fines pt dici q
vm e ia q communiter finale opaz q at consequitur
opacoz ordinata ad fine no ht modu fis
io ia opao n forte modum fines q no g ang
et qn dr q no distinguitur ab vtili pt dici q
bonum vtile delcale et honestum no distinguitur
rea s s ro // Ad ho at satis dicendum fuit i 12o
q // Ad aliud dicendum q sic delcaco i opacoe
bona reddit opus mag bonum / ita delcao
i ope malo reddit opus valde malu / io hec
sunt bone / ille male // Ad aliud pt dici q si
na pse dicatur et oes motus ul consecuco
i naz eet bonum s si na largius accipiatur
pt ad omez consequentiam sui ad hitu consuetudinem co
tedr / consuetudo at solz altra na dici eo q
i clinat qm mo nae et no oz bonum omne q
tedit i naz ul et q a na pcedit q n i p
na consuetudine tendit ul q ab ea pcedit no
e bonum no oz g o omez delcacoz ee bonam
// Ad aliud pt dici q qm ht vnuqz dentitatem
tm ht debonitate et pfeccoe nae tm n ht
de silime ad pmu ens q et e pmu bonum
s debonitate moralis no oz ita ee / no n oz
q q maliq ht de entitate tm sit consonum
roi // Sz q i solet obicere q nullum e bonum corp
q pt naz ut dr a polce / Tulius et i libo
de offiis dicit nl e de corp ad vsate na / Se
simpliciter ad lucillum ep xlviij dicit No
pt g malu alq ee mor s bonum bonitatem ne
n mys sic n ome vm ei vo consot et h et
ome bonum ei bo consonare vi / Et tum cpls
pz q na deo r et in tlhis q no errat io
neqz na errare pt q sic wlt aristotiles nc him
dat i sifluis nc deficit i necessariis g q ne
dissonat deo dissonat et i tlhis ile at
bonum ee nq pt vm se ca p allegata / ep pt
de bo morali q no possit obviare bono ne
dices sic bonum su roe nulli e bo at ro naz
q g e io naturali inclicaco q e simmu hois bonum
cona vo / et hic gere / Ad h at et oia con
silia dicendum e q ad pt dici bonum duplex v
simpliciter a alt alq dr bonum simpliciter q s eius naz
sicut accepta di silis et q pticipat dr at
bonum a c q e consonu ne yllis nc oz q e
simpliciter bonum ee bonum vtrqz v g Realitas
s eius i cntz naz e pfecior et melior q sigi
ditas tn e melior alq s mala et dignius
et corrupta ipius g dicendum g q sic alq e bonum naz
sic e bonum et sic e q naz / Sic e malu
q g ome ens simpliciter acceptu e s naz
i q e alq simili do pticidi ipius di q e ca
tocius ne io qlz ens simpliciter lodo q ee bonum
et q mlta sunt dissona ne hois et i pedi
tiua pse rois ipius sicut mor sunt oia vi
cia et opa viciosa / io ipsa no sunt bona
hoi mo bonum mor no sigt generaliter ide
q bonum simpliciter s sigt bonum a e s ne
morigerali io oes mos q e cm naz i origi
e bonum mor et si e dissonum na eius erit
malu mor oes g delcaco p qnto e en
titate e bonum simpliciter q simpliciter consonat ne s
no oes e bonum mor q no oes consonat
ne in originali // Ad aliud q ome simpliciter
et pse delcale e pse elile et simpliciter bonum s de
lcale viciosum no oz ee elile simpliciter nc bonum simpliciter
s appns illi bonum et / Queritur . 20o . et

Utrum tristicia sit mala uel

non q. non q. mestia cum sit p̄cla·a ma· contritio
n. op. malum s3 ipa opat· tristicia s. q. ad
ei9 g̃em pumitiez g° ipa tristicia e bona
Itē i· e bonum p q pin amalo retrahit
et i chian ad opa non solum bo sup. s3 et sibi
bona s3 tristicia e hmō ob ho· n· alii vbant
apentibus ut n bo· sim· et bonum puoz
i tude b9 Itē d· 2° hmō p voluptates ma
la opam· et p tristicias abonis recedimus q
sic metha q p pseq volup. tes malas op
am· et p fuge tristicias abonis recedim9 g°
si e malum abonis recede malum e fuge
tristicias et si e malum fuge eas bonum eas
pseq s3 nl e bonum pseq n bonum g° tristicie
sunt bone Illud e bonum qoz facte bonum
viro et p dete s3 bo· oz alii tristari s. cdo
ledo et cpatiendo bonis viris i fortunatis io q
Itē tristicie et dolores alii gignit bto ut az p°
hmō s n· pt ei malum ctm· cum q bti·do
e summu bonum et tale n· cpati malum cum
q s bo· bti·do e status om bonoz ag
gregacione pfcs et tale n· cpati malum e
ho et d· copsse ēe Nichil magis attide
bono viro mali pt q no mesciat cria
Itē ois tristicia e ens et bo· dec d· eqle
enti g° ois tristicia e bona Itē pt argui
pea q attep pt a se sibo pmo cone
16· Ad ar p aps dicere s3 tn qm
et tristicia malum cfess e et fugile q q·do sit
vin vir declare dno ho qa n· sim· malum
ho et qūs mediticia et exqbus vis pt eli
ti rethis tristicia ul e debo et tc e malum
sim· ul e malo et tc e malum s q i q·
s· i ped· ad pfe· s operacionibus ut d· p° hmō
q i fortuna mag· actum bto ebullat et co
tbat bm tristicias n· i fc· et i pedut mul
tis operacionibus delectat no e bonum Itē n·
pt naz e bonum ut hec· a° jol capl s3 tristicia
e q naz dce aps 3° q tristicia stupefacit
et corp· naz hm· io q Itē tristicia bonis
viris illata e mala q i uiosa tristicia at
mal illata vi et ce mala cum sit punitia
mar·te sic n· op9 bonum p a·ans bonum col
latoz d3 pumiri sic op9 malum pillato
a·ans mali d3 pumi no e n· malo p tristicia
tia redde bonum g° ois tristicia e mala Itē
spins malum possit oppoi malo sic ex·ntu
cemo p ho q bonum e i me° tn bono no
vr oppoi n malum dicit n· ome vin oi vo
csat et ita ee bonum oi bo csonate vi s3
ois delectacio si sint modacta et no sr·hm dias
e bo· sii in veneis sii mcibis sii i potibus
q a· des et na no mestis i eis delectacio et
tn no solum delectacio sr hm·ti o· tristicia
vm et delectacoi i modate cum me delectacio
et tristicias sit fortis oppo g° ois e mala
Itē na tristicia e delecta s3 ome bonum sii sint
ho·tu sii vtile e delectabile ut az· i 2° libo
n· qce io q p soloz istius qois vide qcz
g·uez 3ij lib· v bm pote sc· i· tres q·ces p·a
e q opato q p metu fit v g· pice mces
i mari tpe tepestatis si csidacta sit s·p
sip·ce ei9 ro no e ddja vo·ia s3 i vo·ia

2a q i· opato si csidet· mor·ne ad cretes
ccu· as d· vo·ia 3a q i· opa° tc qm f·
ddja e vo·ia et tc so· jone 3° q·es pdens
cuo·lo·les pare q na tristicia s sinpce vo
tristicie csidata e bona q i· no e ddj bo·
2· ei9 sip·ce vo et vbi pfce bonus mag
vellet sibi ab ee q ad ee tlis n· meditat
rce tc singla s3 sim· ois v pfcus plus
vell3 ee sii tristicia q tristicias 2a q q° q mlti
tristicie csidata i or·ne ad ccu· as cretes ddje
sc boe et ho sat pbat eor· rees in pn° cois
3a q q° q i· tristicie tc qm i fenc dde sc boe
et pba· ista q·3 sit p· 3a q° pdte cois
8in lib 3ij Ad· pt solim qo distig·do tristicias
mlti· qdā n· i ferut bois viris et a· ma
lis et a· nent·s v g· pmis q no du hpu
ati sc i boi·te ul i mali·a tristicie q at i s
ut· bois viris sc dup·ces i q· n· pue·nt eis
et sinis psijs opacoibus no qs op· bonus du
e bonus s3 qs potuit opari anq eet bonus
sic eet pemite de pctis et negligencijs et
missice sin tpis et tales tristicie h s3 heant
ss scitu malum tn for· dde sc male q
fmat honez i vtute et i statu ad p meli9
opadu et fuetis ad regredu tps amiss
a· sc tristicie q infine bois vis a· pmuria
illata sibi a· amico a· pfortuna advsa
b· ul ato a· pne hucte fragite sic sc
fames et egritudines corles deqbus vtm sint
bone ul male ddj e omo sic dan sint
deegtu·bus de paupibus et mrijs i n· qce 2· lib
tristicie at q mal resimē sc mlti·ces aq
n· pcedunt i eis colptu malie v g· ex
i vidia oru· tristicia et de bono alti9 ex
tpana oru· tristicia excaciū sit delectati
extimidi·te oru· tristicia de cr·li imminete
a· vbr de oi at· i q° vtuosi delectare q
q̄to distat et o· actum ad q vicium i chiaz
vicios csta et ista tristicia e valde mala
qm p i·3 abonis opibus recedimus et ad opa
vicosa i citaz et ne i f· anaz et depuat ea
q no e modacta rce i natat e augmtu re
cipe Ex q h· nocum·ta se·m ipa corpus infrigidat
et exsiccat et macie et extenuatco et q q· co
gstring· aspus obstenebt et i grossat x inge
mu obetat apphesioez i pedit audit ob
scurat et memoria obtundit et oro et sr oia corp9
et anaz affligit et tormtat Ex hijs no ob
statibus as de i· q°ne du·3 qm i· vi bonum
i malis hoibus q e eis mediticia malis g°
et c a°r· e no pse bo·r p3 na i tpan· sit p pse
cuto delectacoim i potu et cibo Meditice
at fiut p cria ut d· 2° ethy· q tristicia q sit
p abstinencia cibi et potus e meditica i tpan·
Itē d· aps 2° ethy· Intētō legislatoris
e facte cives bonos et audit mo· p q ho
fatiat i 3° ethy· dns q legislatores pu
niunt et cciat opantes mala bonos at op
ates honorant veluid hos q pmontes hos
at pphibetes Extin qbusjemis ul pincipi
bus cciari dnt mali ut a malo phibeat
declat aps ibm d· Oz pun9 delectacoz ap
pete·te tristicia pumi et oz tales fi tristicias q maiore
criat amat delectacionibus Exhijs g° pt sic
argui i· e bonum i mal p q phibet a ma
lo s3 i tpatus appe·tiua delectaces ab opa et potum

phibet a malo pestiis famis et sitis ut ex
ex dictis patet etc. // Et id est bonum mali per quod re
duci potest ad medium virtutis sed in temperatus cum in
clinatus sit ad delectationes ciborum et potuum re
duci potest per sustinere carentias famis et sitis
ut ex 2o ethicorum vult dicitur itaque dicit quod oportet ad que in
facile mobiles sumus et in contrarium nos ipsos oportet
quod tortuosa lignorum dirigentes faciunt. // Et duorum
malorum minus malum est eligendum tamquam bonum isto
casu quod necesse est alterum istorum sustinere sed necesse
est temperato vel delectabilia et quod solum actu in temperante
oportet esse presentia et delectabilia in temperante vel ea esse
absentia et contristabilis // primum autem istorum est peius
2o ergo 2m est bonum in temperato // Et passione
sustinendi carentias vel famis et sitis generatur carentia
sit passione sustinendi carentias armorum et vulnerum
generatur fortitudo ut sit dicit Seneca epistola Aulum est
ad lucillum / vires numquam dabit cui sua fiducia
a possit ni cum multe difficultates hinc et illinc
apparuit / quod declarat exemplis dicens non potest ad le
ctam magnos spiritus adferre quia numquam su
gillatus est etc. et hoc in veteris in questione 16a prime libri
quod vir per sustinere istas carentias sit valde illis in
quibus non debet esse virtus generata. Ad hoc autem omnia
et consilia dicendum est distinguendo quoniam aut est sustinere vel
sustinere id quod potest in se fiere delectationes vel carentias aut est
in isto delectari vel contristari dicitur ergo quod sustinere ea
in quibus vitiosi rationem vitii contristantur est bonum et causa
tum virtutis et salvationis sed contristari de hoc non est
malum quoniam id non est contristabile simpliciter sed delectabile
cum virtuosi delectentur in 1o 3o ergo. Intemperatus contristatur
de carentia ciborum scilicet delicatorum et non de
repletione ventris huiusmodi autem carentia et non
repletio bone sunt et eas generat et delectabiliter
accepit virtuosus sed de illis carentia vel non reple
tione contristari et vitiosum et omnino vitium. Dicendum est ergo ad
primam obiectionem quod malitia mediocris est contristari in sus
tinere id quod est vitioso contristabile sed in isto contristari non
est mediocris malitie sed est intensus actus deformis
et declinat ad excessiorem actum malitie et quoniam dicitur
quod mediocre fuit per contraria generatur sed delectatio de
presentia obiecti non generatur contristatio de eius absentia
ymo consonat sicut in graui consonat recessus a sursum
et accessus ad deorsum sed eiusdem obiecti absentia et presen
tia generatur ideo sit sustinere presentia delectabilis est
malum in temperato ita sustinere eius absentiam per me
diam est bonum // Ad 2m dicendum est quod in temperatus pro
hibetur a malo per sustinere id quod est sibi contristabile sed
non per contristari in illo quoniam ipse forte peccat in hoc quod con
tristatur in illo quoniam ergo dicitur quod omnes instare contristatus quod magis
generatur amatis delectationibus. Dicendum quod hoc debet
intelligi non quod contristari sit bonum illis sed quod sustine
re id quod contristare est eis bonum et hoc bene voluit
apostolus philosophus quod dicit contristationes quod maiorem generantur ama
tis delectationibus quia dicitur id expedit in quo eius
rietas contrarietas autem non est in illo delectationis presentia
et contristatio de absentia sed inter presentiam magis delectare
et absentiam in qua contristatur ut dictum est. Sed forte
non est malum quod dicit hinc solum quod licet contristari
de carentia cibi excessivi vel super delicati
sit simpliciter malum in temperato et culpabile tamen id potest
esse bonum per accidens in quantum in temperatus talis contristatus
et percipiens eam inferre sibi a simili quod per ex
cessive secutus erant delectationes retrahit
se ab huiusmodi delectationibus excessivis ne iterum
talem contristationem incurrat. Et adhuc in isto

casu dicendum est quod contristari non erat bonum in temperato sed
bonum erat propter se contristari ratione delectationis in
ordinate precedente et eadem solutiones dari possunt ad
omnes sequentes obiectiones quarum applicationes sufficit
relinquere studiosis / Nam forte quis ratione una vi
pone quod necesse sit in temperato quod vel delectari vi
tiose in delicato cibo vel contristari de eius absen
tia quod non videtur esse verum propter voluntatis libertatem sed
difficillimum sit in temperato utrumque evitare ad quod difficultate
ipse se ipsum culpabiliter obligavit. // Nunc rever
tendo ad primum verum discessi et dico quod aliquae contristationes malae
inferunt quae sunt sequele ad opera vitiosa in quibus vitio
si delectantur verbi gratia quod nimia repletio stomachi
et in temperantia sunt tarditas stomachi dolor
capitis et ingenii ebetudo et cum in mundicia
corporis et sic talis et aliis. Et tales contristationes sunt vitiosis
sed mala penalia valde sed non sunt ut puto
peccata culpabilia. Nam quando tales patientes sentiunt potius
iusticiam dei tamquam vindictam voluit ob hoc sua reser
nare temptatio desideria quibus se penitus obstinantes
ymo ego puto quod iste contristationes ad bonum sunt sit
divini prius in hoc patientibus tales contristationes penitere
ex delectatione excessiva precedente et abhorrentes
eas cogitare si ad hoc retrahat ab huiusmodi delecta
tionibus abstinentie. Aliae vero contristationes inferuntur malis ale
consolationibus quae sunt bone. Et illi mali sanabiles fuerunt
per medicinam et sue malitie. Et si autem non fuerint sa
nabiles tunc iste contristationes sunt bone saltem aliis in quantum
prohibent illos inferendo malum aliis. Aliae autem in quantum tales
contristationes veniunt aliis nam in exemplis quod sunt actus iustitie
quae est virtus magna. Aliae contristationes inferuntur malis sicut et
bonis per adversam naturam vel per partem humane fragilitatis
ut amissio bonorum temporalium egritudines corporales
et huiusmodi et tales contristationes videntur in hoc saltem ma
lis inquantum tales passi non possunt aliis in iniuriam
forte et quod sunt bone illis in quantum prohibent eos a peioribus
operationibus quas operarentur si essent divites et po
tentes et aliis non peioribus mentibus sibi bonis
ne et fortune dante exemplum sumo potest quod bonum
est in iustitia hominis. Et sed item videtur mihi in quantum iste contristationes
sunt ipsis male quod etiam eis in malitia in quantum
in patientia ferunt istas contristationes et aliter quoniam dicitur sit non
virtutis omnia honestat commoda et incommoda
yta malitia omnibus inficit et contempnit concordes
ergo quod in 1o sit in mente pacti quod egritudo corporis
puniri vi et si compertus ad operationes quod tunc ea propter
corpus est sibi mala quod est malitia operis vitiosi
et si compertus ad operationes quas ipse si esset sanus
et potens operaretur ipsa est dicta sibi bona. De contristationi
bus autem que inferuntur virtuosis et pravis si sunt ex
adversitate fortune vel natura et confragilitate nature. Dicendum est
ut videtur sicut de hiis que inferuntur bonis viris in quantum
tales pravi sed sunt boni viri / Nam quod in hoc est dis
similitudo magis quod viri boni tunc tales contristationes
operantur bene moventur illi autem neque bene neque male
. Alique contristationes inferuntur a pravitatibus quae sunt bone quia
prohibent eos a malis et ad bona inducunt.
De aliis autem in hoc proposito occurrit quod sit dicendum quo
modo sit solvendum et adversus principalis hinc non
adductas satis facere sciri potest ex dictis nunc
et in precedentibus etc. Queritur 21o etc.

Utrum virtutes sint meliores

in talibus quod sit quod id est indicandum oportet
quoniam evenit per est in principalibus // Illud autem est potest

Kur i plures pons appetitur spirituales delectationes et i paucioribus

natz ul actu gene in paucioribus i t les g
ne op e appete delectaces spules pt natz
z cauale e appete i t les g tu na no erz
z ome q e pt natz sit erroneu sc q delta
ces spules sc vilis apperit les q i tales z
p qnes meli res // yt potetis p vi ee melis
coz potetissi e opti z q pncipas n
p dz ee meli sbo potecor at e pncipari
g potetis e meli s delectaces spules sc po
tectes i tales libs vn dtm e n h q de
lectaco i veneis firata e in t sp isse sa
piet z q i delectacoibus veneoz nullo p ti re pt
nat // yt cu delectaces sim sint bone
vi q maiores sint meliores s spuales
sc maiores p q mag do ce cocessu ggs
cit s spules sint a es effus te q qsida
coz z indicau rois cotigunt no q tusm
tut corp ita q qsda mostases z qsda alii
insamias i ducut / tu q oz eas alii p sua
vehemecia refinate io z // ym d ap sim
h z in qpins a q vn deat ad i z qoez tu
vi m ad maiore euidetz no mala ee dis
tigwe / dica g cu gg i t se cotedat adce
i ad q gg spua se extedit z ad a plura
q dup pt ee delectaco i talis vna ce ide
obm ce q e spul a vo ce ea ad q spua
gg no ascedit / dica g depmis delectacoi
bus i talibus 2 as qones q ma g e q delta
ces i t les studiosoz hoim sc meliores q
delectaces spules ipoz z i q p p copte
gg one q delectaco gsegt z po q i gg ce de
lectant q ggco i t e melior z nobi or ce
spua cetis pibus q e pstio melior po // 2o
h ez coria ipi delectaco sml z ggcois
q gse z po delectant q delectaco simp
cu sit bona z epia mala z bonu sit tato
meli q e malo o to ipmistis oz i delta
i eme delectaco bonoz cetis pibus ee me
lioz q m s ht anexa ul gute s q hng
epi anexa exlabo ul fatigatoe p
h q in t sit po ab sta no laborat n
fatigat i in t do delectaco at spual cofa
tigatoe ht nao epi anexa ul gute
salte si gtict diu p h q p i secieedo
laborat z fatiga p q hoiez i digz req
re ca p sopnu q pludu sit dtm fuit in
pcedetibus // z h az coco q e pncipa z sb
iti na i bois p pncipas e meli sbito z
rns re / 2o oporeat at q ap studiosos i t es
appe i talis ht dni z pnci tu sr spm
z appe tu p q p s suas ppas delectaces
rt delectaces p z appe g delectaces i bois
viri i tales sc melioes spuibus // 2o coo to
dd e q i vicos delectaces i tales sc ml
to peioes spuibus z loqt de delectacoibus ve
big vicos i nial pncipas p e peior
sbo s in t es z volutas ht pnci tu sr spm z
appe tu spi m / g si oms hee po ad malu i
ducat i t es z volu tas erut peices z clpa
bires q p z appe spualis z p qnes z corpop
tees z delectaces erut peices q spu les
// ez vi q i malis ordo pvtit ps spul dna
i t li io sc corice p dca q i t e e peior
ez i ca rno no vz q i potetibus vti recenu

q ps spu s vi e dna pnt li / qm me opa oes
p s i ptate me vo p.n.ro z vo tas pt de
tme sp s sili s dicis sm dnari i malis
q desto dncat s z indico z i cli oe appe
spu s ho e pte in t li pmitere z libe gseri
ere / v.g. sic si rex potes corrige malos
pmitet sciet p al q adipos affecto i insti re
yt i e e peior q e pnti li culpa delicti q i e
q n l a modicu e i culpa / s ps i talis e
pnci or i culpa / ut q si auff at vs rois
ut i maiachis ho p q tuq delca s smo
e pmend s s som pine si heat vs rois
ex eo q ps i talis pmitit sm sic opan
g ps in talis reddit culpa sit e i cul
pa z si ps i t lis reddi culpa eo som q pmit
tit sm opan q no cet opandu tu po vi
de q m effitit culpabi or situ spu i pno ope
delcter / sit q s i a ro / q n a po i nata na r
detiata ad al q op n detita sit a sriori
v ce no e i culpa si opet i d no detenta / v.g.
lap cades sup hoiez si mcfitit eu no e i
culpa n c ob ho pmit s sp e i nat z nolit
detiat eu no sit po liba ad psequedu de
lectabile pns sin fuit a sriori vtute detet
z ad tato mag z i petuosi psequdu qto
fuit delectabili s g si sp q se q tuq delca
bile sibi pns ipe no e in culpa pnci li s
ps i talis an i tubebat sm detine / sic
si tu libe z sciet dimit cade lapide su
p hoiez culpa no erit lapidis s tua // yt
ipe delectaces sc peiores q sc vicos sc
peit depuat q i e q sc qnes vicos z q
ti bus / ymo z z i qti bus ita a or pz eo q qtitia
po hitus lau z q i qti tia pom ni ma
la q copleta mali a s delectaces male
spuales videt ee qnes oibus pdcis / delca
ces at i t les qcordes cu spuibus pnis
delectacoibus vnr ppe ee depuat z i ma
licia obstinat io z // yt i e delectaces sc
peices q destruit oez i petu ad bonu q
i e q no / s delectaces i tales i opibus mal
destruut omez i petu ad bonu ul maxoz
pte ei q p s no ht corrige i t m / delca
ces at spu les no sic destut i petu ad
bonu q mt s e i nat age sm io z //
Dem sciedu e q delectaces in tales ce
ea ad q delectaces spu les no ascedut q
apato noie vont i tales sc mlto no
bi res q delectaces spules / q p p copte
oboz q ipe ul salte al q eaz sc ce oba
melioa z excellecora v.g. ce deu z in
telli as // 2o h p copte po / q delectaces
ille po melior z nobi or sc nobi res de
lectacoibus po i flior z nobi i t es at e po
excelle or spu io z // 3o h p copte gg
z h dup / pmo put delectam in ipa opa
coe q e ggto / 2o p t delectam in obo
pmu pz eplr p co h q ggto i t alis
e melior z altoz g d s // 2o q ipa e i t
mag gg ta q spua spi in / p reflexibilite
i t es z delectaco gsurgit ex app hesioe rei
delectabilis // 3o sic dicebat pus p mo
re qnexioez ggtons i talis cu epia
z labe / 2m at p dcoz ex h pz q ggto
i t a e i timior obo q spua q a ting

a spe ul spe lue tu

ym

pba po vi q
spo d' modu
sit i culpa

valiorq

s
z

ad sbam obi spualia at qg stit re solu i actib(us) x° dca q° p° expte hti(us) qm hti(us) optim(us) ct pslia vir ee prin n ponas sciaz nale s htus optim(us) ct in pslia e sapia q e melior z prudea z scia nalis ut dcm e i 6° q° ei(us) opato e melior z pqns delcabilior q° ho p° expte qg ct tn delcacois in talis qm i bois i e meli(us) qe mag pn vi(us) z fmi(us) s delcacoes spuales st hiu(s) p° p° st ares q p° capacores z obi p° tectoris st in q° melores mag ne pfcois p obi z p° excellec ut dcm fuit x bt e maioes pcessois dinrcois z ptinuitacois eo q spuales hnt fastidia z saties dcm dico q st pmores tn q st i mal p° z ct obm z ab oi m q p dice vbi sepatu q no ht csciz qria cui admisceatur mo q° dicer insequi q dcm dico q st fmiores q n° expte obi i fmeri ul corpori cu in t°s sepet ab aio p°ns sit pem corpli nec ex eqrio cu no heat qriu ul si aq° mo ht tn min(us) q spuales ht nec ex obo cu ipm sit i mutabile omo vn bn dc aps 10° hui(us) vr n. phys mu les delcaores hre printe z fmite z tn potes vide q i° rees ul plures caps pbat suffie q delcacoes spuales ct obm spm excedent st meliores q delcacoes z i tales ct oba spua de q(ui)b(us) tn pbatu e q st meliores q spuales z q e meli(us) melior e mlto meli(us) min(us) bo x tn no obstatib(us) vi plimis q delcacoes spuales sint meliores z eligires q pste mtales z ho aps assigt eindem me z pltrie duas cas p(ri)ma e q delcacoes corles hnt esciz sibi qria q p(ro)p(ter) maxie abhorz ei(us) escia delcaco e expulsiua medicia mlta ve ce v.g. esciz famis z sitis expellit cito delcaco q sit i qmesce z poti io g° tles delcacoes vnr ee maxie eligiles q no solu appetit eo q delcacoes s mlto mag q expulsine st z io tn vides q tc az maa delcaco i poti z cibo qn ho valde famescit z sitit p q ut dc aps aliq ppant p sitim s qmededo salsa z acuta ut i poti amp delcent x aliq vnuqq mag aps cu vis sint ct sim qriu x ite at delcacoes secuitur mxe escias sibi qrias x yo mag az delcacoes a mtales no ht qriu p q no az mlt ita eligiles, 2a ca e q plura pcnas scias igratees no pnt vti delcacoib(us) i talib(us) s gustat spuales solu p q no e mirus si i° az eis maxie z optie q n. mel. no gustat no pcipit dulcedine mell x az stati expost az q delcacoes i tales st valde meliores z pfcores qm i° no e dd delcale sim. r vite q delcat i fmu vce sue i fmitatis s i° q delcat sanu z i pfco ee qstitutu s delcacoes corles delcant solu nez i fma s. patiete alq defcm piu famis z sitis hui(us) vn esurib(us) e delcale qmede s satuis este delcacoes at i tales st ne no i diget s in pfco ee qstitute ite delcacoes corles ex eo q st som medi

cinales suit sr hmda q pna z vitupale i digecia at repititua notz nm at bonu sip ht tlez sr hm s i tales delcacoes tanto st meliores qto mag hmdat p q ille st sim bone delcacoes z pfce nt az qr e suma ee di delcaoz x illa tn no e ne depite s i diget s ad exmu qstitute g pfce g delcacoes st meliores q st ne pfce q q i diget z desidabiores si sit desidabili(us) ee pfcm q in dige., ad p(ri)ma g° ro dd e q omis appent delcacoes i tales q omis na scie desidant s no omis pnt eas pseq z gustae p mlti(us) huane ne fragilitate q si pot omis a plurimi iudicaret ipas ee meliores ad a° pt dici q apud illos q v esset delcacoib(us) gustae pnt delcacoes spuales no st potecores p q dr ind morte aps q phas pinos z pfcos q solu vez pt gustae delcacoes mortifi(ca)nt oia desidia z vin e tn q delcacoes spuales no sua ptate s pacim i pedint delcacoes i tales s i q allicut spm ad ipas vz no possit i t. insiste ., ad a° dcm q delcacoes i tales st meliores z stati dcm e q spuales no ppa vte s pacins absorbet iudicium rois x bi at expstasses z i samias i duantis ho no e q sint ares qm i tales s q sint cu qda mo. cor ib z spm qle motu no exigut delcacoes i tales delcacoz at si cu motu no ar. mag cu di suma delcaco sit tn omoda i mobite z. Queritur 22°. 8

Utrum delcacones mtales

heant escias s qrias q sic q sit alm in dm i t se iudm sp(us) ut pole e q delcao i t°s se delcaoz sp(us) z i° cau delcao z escia ita qriat apd me ... sic qriebat apd spm sit qf q ipati delchna veneos delcat no solu s z 2m in tm ast no dif s abigitite delcat at veneos hmdacia tpaty estaret z 2m in tm z tn h escia illi delcacoi eet qria io z., it no mag vr q delcaco i talis heat delcaco sibi qria s ipa pt hre delcacoz s qria g° b² q ab htib(us) qrijs abicint actty qrij z acty qrios vnr qseq delcacoes qrie s htty i talis ad ho pure spe(cie)s qtingr ee qriis q qtigit opnari qdtoria z opnioes qrias qdtoria st qrie ut pz q° meth ce., it ex eode pn. at qaiz de vno actu delcat ipe estact de actu qrio g° cu sit dare actus i tales qrios adhuc in pnis spe(cie)s st q delcaco i talis pt hre esciz., it sic delcaco spualis desmicia tibi ht esciz z ei(us) abscia qria ita qlibz vi expiri in spe(cie)s q ipe delcat i vecce solutois alci(us) diffic(ul)tas z qrie estat tu no ponit ea in verre, ... hui(us) vr dre aps a° hui(us) vbi dc qsdam opaccoes z delcacoes ee sn qtra z escia pu ei(us) q e spe(cie)i na no i digete, dc z q i° delcacoes q st sn escia no ht sr hmdam, hec at ut dc st qria q na delcabilia z no pm acens tles at maxie vnr ee delcacoes mtales no hz escia qria dc z aps.

de aliq sit gia espi sz d suo gio sz espi d aliq v. g
vi ais q delcaco

in 10o libo / q sn espia se meth.ce delcacoes
dc 2 q delcacoes qui mixte hec at mixte
espi i.us eas vore i mixtas q no hnt q
viu / i.us at q mixtas q sz qviu tu qviu
qvio misceat / delcacoes at i mixte vnr
maxie ee delcacoes mealees q dc aps
in 10o vi n. phya admirale lire delca
coes lire puritate e fim.ce / i tedes q puri
tate i mixto // Multi q pdcas auc.es
putat fuisse deitecte phy q delcacoes
ssu.les heant qviu e no i tales / q tu i dcas
auc.ibus phs no i cedit / tu no solu ista di
cat de mealibus sz de qbusd ssu.libus dc. n.
i 10o huius / sn espia n. se me.ce delcacoes
e eaz q s ssu e polesim ut auditus e visi
ones // Multe at e meo.rie e spes / Nc se
si aliq sint delcacoes no mixte espiis q
no heant espias qrias / qm aliquo psta sz
in i gdine sibi qria e tu no e admixta
ei n. e oia qria se i vit mispilia / corle n.
e incorle se qria ut pz 10o meth.ce tu no
miscet forte e q vtus no miscet vico
qria e i me.ta a / Si aliq simus misceat / q q
videdu e po qoo sunt qrietas delca.cois
ad espiis / 2o vi qoo delca.cois ssu.les e it.les
heant qviu / 3o declabit q pauc.tes ad
ductas aps. intedit // Ad pmu d
ar. e ar a divs / dicit n. aliq q delcaco
depn.a a'cui sbi qriat espie de absen.a
eiusdem v. g. delca.o in tpati depn.a e vsu
ciborum qriat espie de absen.a e ho aut 10o
ethy. dicit q puncoes malorum sz dz pespias
q maxe qriat amat delcacoibus e cibi
i teco q avarus q i cumlacoe puniaz de
lcat e psb teco peine e supbus psupbitectaz
depssioez e gulosus pciborum sb teco e sis
g i teco phy e q delcaco de cumlacoe
peinarum qriat espie de sb teco earum nus
n. pt dice q avarus delcatus i cumlacoe
peinarum pmat pespias i cumlacoe / qm nu
q i cumlacoe peccine esptate // It fames
e sit se q espie de absecia cibi e potus e
tu ipi videt qriari delcacoibus corepleo
coe q sit po. // Trists. qriat delcaco q
e ipius qria corpo.ua sz delca.o q e ex re
pletoe s. ex sumpcoe cibi e potus e corpo.ua espie
q i fame ul i siti qsisit // Si vi delca.o ex
salute naius e abstina espie q eat eius
picilitate // It delcaco e espia qpant ad
appetim sit qes nalis e qes viola ad natz
gnis e lemis / delca.o n. e qui qes viola na
lis appetus in bo / espia vo e q qmes viola
appetus i malo // Tu n. bonu volitu adepti
summus letam.ur e tu simalo detinem i vo.ntario espiam.
sz qstat ex 4o phyorum q r eiusdem qes nalis
qriat viole e qes mtio aliquo qeti i timo
ad q / g espia de malo qriat delcacoi de
bono o.to / Et qf.r q qrietas delcacois
ad espias vi debe sumi ex qri.te oborum
tu actus disting.uat pobia / g espia de ma
lo dz qriari delcacoi de bono o.to // It q
vietas delcacois ad espias dz sm sit q
vietas satis adeq.ne / qm sanitas e ex p
porcoe qualiti qli.tu e eg.do ex desu i ppor.ois
sit delca.o e ex qentia obi e espia ex d sui
qrietie / Sz sanitas q e ex ppor.ce qli.tu qria

egritudini q e ex desu pporcois g delca.o
q e ex qpntia obi qntf qriat espie q e ex
eius care.a // Alijs at vi. om ee vnu no n.
vi. eis q delcaco de pntia cibi no sit q
viu espie de eius absecia sz espia de eius de
cibi pncia e ho vnr pbale sic qria no
se eiusd morum sz delcari de salute civi
tatis e espiari de eius desecoe se eiusdem morum
delcari at de eius salute e espiari se q
viorum morum e no pnt eiusd sil i ee g. e
// It qria no qnr adin vitis sz qnt sugs
gaudz de pspi.te vicini q espe. de adu
si.te eius e eius 2m studiosos sit videus gau
de de pspitate vicini ul pxoi sit eu vi
deus espiari de eius ad vsi.te 10 e // It actus
vicosi qriat actibus v.tu sit vtus vico
sz e gaude de pspi.te vicini ul pxoi sit eu
videus espiari e actus v. e de ea espiari e
actus vicij / g delca.o e espia de eode qriar
e no delca.o e espia de qrijs // It delca.o
sit p qntia obi ad pnm e espia p disq
encia mo qntia sui sili.do ad albu no q
viat disqencie sui dissili.m ad magis vo
pnt i ee eiusd e 2m ide / Signus n. p aqne
e silis nini e dissilis corvo / g delcaco
appetus de aliquo no qriat eius espie de qrio
// Alij at dicut q ppe lo.do de qrie.te n.a
delca.o qriat espie sz delcaco delcacoi
na qria ppe accep dz ee eiusde gnis no
diusorum ut pz 10o meth.ce / q q dulce in
voce no qriat amaro i sapore n.c vlt aliq
vox a'cui sapore / q q vox e sapor se diusa
qria sb se ples spes qtineca / qris ad hnt
sb eo gne quen.r sz delca.o e espia se diu
sa gna delca.o n. ples e diusas spes sb se
ht e pi roe espia plues spes ht sb se s. espi
ciarum g ppe nlla delca.o qriat espie n.c
eis // It delcacoes sequtes actus qrios se
i vitis qrie ut delcaco studiosi e delca.o
vicosa v. g. delca.o amici de pxoi pspi.te
qria e delcacoi i inimici ul in vidi de pspus
ad vsitate // Si at delcaco sit qria de
lcacoi se / q no sit qria espie q vnu e
vnu tm qriu 10o meth.ce g. e // Ista
vnr m satis diffi.lia tu potit via dcti ad
i qredu vi.te amplioez si disting.uas q ta
ad delcaco ul espias pnr fatietia // pm
e obi qdico / 2m obi qdicoz ul naz
ipm az qnes e disqnes appmus at qntia
delcat e disqncia qespiat salt ppe de
pse sz p accus sz roe absencie fiat aln
eg.o / 2m e obi pncia ul absecia na pn.a
qnis e absen.a disqnis delcant eq.o at q
espiat ul forte q i.d 2m pt reduci ad pm
q disqnis absen.a indicat taq qnis e
qnis absencia taq disqnis // Sz forte q
ab obicz q i.d 2m qnes q meo e spes obi
qnis se aln delcacoes tu tu obm et no
sit qiuctu neq pnis // Ad ho rndz aps
pmo rethoice qoibus talibus meoriates
ul pances q sede putat i.d q amat
sz n. pncia obi // Si no ra.r tu q da.o p
facasia / Ex q.o qclud.c ap. ibm qnes q cu
a'qs fiat espis d ho q amicus obe ul e
mortuus e tu i ploratibus ul delcacoibus
i fit q delcaco / espia qde no adee de

punitat

frioni

alia

lamentacoibus

ii. d. sit salute

unde delcaco quieta ... d. espi ... delcari sic ... d. po...

retentu

lectio autem commemorando et videndo qualiter il-
lud et qualia egit et qualis erat. Tertium vero fa-
ciens ad delectationem vel tristitiam est conceptio dece-
mentie vel disconvenientie ipsius obiecti et presentie vel
absentie. Et cetera propter hinc 3m destruitur delectatio
non quod lapidibus vel aliis convenientibus carentibus
ymo hoc 3m videtur delectationem et tristitiam esse prin-
cipium intrinsecum quam obiectum delectat. Si sint
convenientes nec presentes dum tamen apprehensio sint primo
conveniens et presens verbi gratia malus iure sumitur cum
et ne homines disconvenienti delectatur quamvis non ob-
sit cibus neque potus quam indicat ista conveniencia
alia et ymaginatores se bibere vel comedere de-
lectantur quamvis non assit cibus neque potus uno
propter ipsius 3m presens dum est verum delectatio sit
idem realiter quam hinc iudicium vel apprehensio
vel sit res alia ab illis de quo dubio prefata
in questione. His autem visis ex iam quod scilicet delectatio
non sit eidem gaudium tamen habet id cum aliis
duobus precedentibus perfectio vel obiecti patiatur autem
distinctio vel contrarietas si non formaliter tamen scilicet convenientia
denominatione et oritur sunt ex distinctione subiectorum
vel obiectorum ideo contrarietas potest delectationibus vel tristitiis
accidere ex parte cuiuslibet 3m predictorum. Si igitur contrarie-
tas attendatur penes contraria obiectorum aliis
duobus manentibus eisdem tunc delectatio de aliquo
obiecto contrariatur tristitie de obiecto contrario verbi gratia delectatio
frigescentis quod sit ex calore est contraria eius tristitie
quod fit ex frigore et delectatio principis de sanitate
civitatis est contraria tristitie eiusdem de ipsius defectu
(quoniam in patientes sunt contrarie quod simul presentes eidem
in esse sed non simul sed sic est de delectatione et tristitia
predictis. Loquitur enim quod frigescentes et manentes
eodem iudicio de convenientia vel disconvenientia caloris
vel frigoris scilicet iudicio isto quod calor est sibi
conveniens et frigus disconveniens non simul delectatur potest de
calore presenti et tristatur de frigore presenti nisi for-
te secundum diversas partes quia non presentiunt ei simul presentia
calor et frigus sed successive si calor post fri-
gus presentetur sibi vel eius isto autem modo delectatio
delectatio non contrariatur delectationi quantum parte eodem
iudicio de convenientia caloris et disconvenientia frigoris
impossibile est delectari de frigore. Et est sciendum quod
delectatio et tristitia dictorum contrarie non contrariantur adin-
vicem in genere moris (sed pro bonitate moris vel ma-
litia sibi opposite sed potius consequuntur adinvicem tamen
eidem moralis (Est in eodem morale est delectari de
salute civitatis et tristari de eius defectu nam
verumque procedat ad bonitatem civis vel principis
Similiter eiusdem est moris gaudere de prosperi ad-
versitate et tristari de eius prosperitate verbi gratia
[illegible] est invidie. Si vero contrarietas sumatur penes obiecti
eiusdem presentiam et absentiam manente et eodem iu-
dicio de illius obiecti convenientia vel disconvenientia tunc de-
lectatio de presentia contrariatur tristitie de absentia et non
delectatio delectationi et erit delectatio et tristitia con-
trarie eiusdem moris sicut dicitur fuit de primo modo
potest capi exemplum de presentia inimicorum civitatis et de
eorum absentia et hoc totum est rationale quia dictum fuit
quod iste modus contrarietatis reducebatur ad priorem
Si autem contrarietas attendatur penes contrarietatem
iudiciorum manentibus aliis duobus tunc et delectatio
est contraria tristitie quoniam sit prius arguebatur. Ille
patientes sunt contrarie que presentiunt eidem in esse successive
et non simul sed tunc eidem obiecto presentato idem non potest
simul delectari et tristari nisi forte secundum huius obiecti
diversitates rationes verbi gratia si obiectum idem sit aliquod

et hoc autem quod idem et secundum eius non potest simul absque iudicii convenientis
et disconvenientis

aliquod conveniens et secundum aliud disconveniens tamen successive simul autem potest
tunc eidem obiecto presentato propter contrarietatem iudiciorum de-
lectari et tristari (quia ipsius iudicatur dispositione mu-
tata possibile est quod iudicetur idem nunc conveniens sed post disconveniens
verbi gratia frigescentes iudicat calorem sibi convenientem et cum
sint sic calefacti iudicant eam sibi disconvenientem propter
quod delectatus in principio de calore contristabitur postea
de eodem et ita malus homo contristatur simul de prosperi-
tate proximi secundum bonus delectatur de eadem.
Et autem satis quod ideo delectatio non contrariatur delecta-
tioni neque tristitia tristitie. Si vero attendatur potest quod in patientibus
ad invicem dicta contrarietas delectationis et tristitie
non solum attendit penes subiectum delectationis
et tristitie vel et penes eius causas per se sed et atten-
ditur penes rationem moris bonitatis et malitie verbi gratia si de-
lectatio de prosperitate proximi sit mala moraliter oportet quod tristitia de
eadem prosperitate sit mala et e contrario et hoc est rationale
quia veritas iudicii est causa et origo rationis omnium aliorum
actuum sequentium et falsitas causa obliquitatis et
malitie. Sed ulterius intelligendum est quod aliqua delectatio
et tristitia earum contrarietas non attendit penes
unum solum 3m predictorum sed simul penes duo eorum
vel omnia tria simul. Si attendatur penes duo ipsorum
hoc est capiendo primo penes contrarium obiecti contrario et penes ab-
sentiam et presentiam. 2do scilicet iudicio manente eodem
et tunc delectatio non est contraria tristitie quoniam iudicio
eodem manente mutatio utriusque aliorum necesse est vel
utrumque delectari vel utrumque contristari verbi gratia quod de
presentia amici delectatur idem et de absentia ami-
ci contristatur et si inimicus contristetur de presentia salutis
proximi sui maxime est quod et idem contristatur de ab-
sentia tempestatis vel perditionis. Sed ideo delectatio
delectationi contrariatur et tristitia tristitie verbi gratia gau-
des de presentia hominis amici contrarie gaudebit
et de absentia ipsius si tales sint inimicus non
simul quam impossibile eidem eidem esse simul presente amicum
et absente inimicum quod est impossibile successive. Et tamen
contrarietas non est semper ut patet. Et est nondum
quod dicta contrarietas delectationis ad delectationem scilicet
quod repugnat eas simul in esse eidem sed intelligi si
dicte due contrarietates tunc obiectum accipiatur tunc idem supponi
in nullo. Sicut enim impossibile est simul esse amicum presente
et inimicum absente. Sed si dicte contrarietates acci-
piantur tunc diversa obiecta in nobis nulla est delectatio
adinvicem repugnantia ymo potuimus simul contrariae eidem
possibile enim est quod tu simul gaudeas de presentia potest presentie
amici et de absentia hominis inimici. Et idem no-
tu debes applicare aliquibus dictorum convenientium vel et
dictorum verbi gratia et ex opere rationem erit enim minus philoso-
phorum speculationis ius quoniam explicare. Attamen potest
attendi contrarietas ex parte contrario obiecti et iudi-
ciorum simul alio manente eodem scilicet presentia vel ab-
sentia verbi gratia Bonus homo et invidus quod de prosperitate
et adversitate vicini habent iudicia contraria ob-
ligationem ad ipsius proximi dictas prosperitates et adversitates
utrumque secundum presentiam et utrumque secundum absentiam et tunc
autem sit prius quod delectatio non contrariatur delectatio
quoniam invidus utrumque presentia boni delectabitur invidus
in presentia contrarii contristabatur. Et invidus utrumque absentia
boni delectabitur invidus contristabitur in absentia
contrarii sic similiter contraria est delectatio et tristitia tristitie quoniam
eidem simul non potuit inesse delectatio et tristitia de
presentia prosperitatis vicini. Et de presentia adversita-
tis quod simul non potest hinc adversitas et prosperitas
nisi forte secundum quod tamen quod idem non potest simul habere contraria
iudicia quod tamen ad hoc exigeretur tamen successive totum
est possibile quod idem potest esse nunc invidus et post bonus

Simili modo contrarietate est tertius delectari per se delectari fuit dictum ius ibi

delectationes

de ... ibidem bonus

& vicino post nuc bo fortua qtin^ve & p9 ma
la // Jst sat^s ez ex dictis qr i dca qriet^te e
& qrietas mor^r p ro bon^s & malic^e pp qrie
tate iudicioꝝ // A^oo pt attedi qrietas ex
pte pntie & absencie & expte iudicioꝝ
sil 3° mante eodꝫ .f. na sn qlt^te obi^s v.g.
qꝫ bonꝫ ho & in vidꝫ xopent. Ad absen^ez
e pncia pppi^s anti & c^o ddꝫ oio sic d'mo
i me^te pce^te dcm finit// vltio mo pt atte
di qrietas delcacoꝫ & trist^iaꝝ expte omi
3^m dcoꝝ sil & delca^o qriab^r trist^e & f
re & morab^r p ro bon^s & malic^e v.g. ubi
bonꝫ ho delcat^r i pncia/ pppi^s vicini &
i vidꝫ trstab^r de absen^a adusi^s & ho aps
sat^s qsidanti pdca // Jst at qsidatis
ez qrtes duaꝝ opio^m pus narrataꝝ
pcedut vijs fins // Ad pma ro 3^e opionis
ddꝫ e qꝫ no oia qria & ipe dca st i eode
gne ꝫ ista q i vit^s ꝫ trsmucoꝫ st eiꝫ
de gnis & ho d^r 10 meth^ce/ Corp^le n. & in
corp^le st qria ut ibi dicit aps^l & qm^or
Et no st eiꝫde gnis/ & depnt^s d^r aps^l qꝫ
oia qria necꝫ e ul i eode gne ee ul in q^u
rijs gnibꝫ ul ipa gna ee/ Et exp^cat i de
clar^e decoibꝫ ist^s mors forte dici pt qꝫ
delca^o & trist^a st tn oia qria eiꝫde gnis
ex ntia ul tn eiꝫde obi pncia & absecia
mag st eiꝫde gnis nalis qꝫ delcaces
tn oia depata/ v.g. tn venea & tn hore
// Ad a^ez qcess e qꝫ actu^ve delcaco qria de
lcacoi ꝫ n^c qstat qm i^a ul ho possit ee qria
trist^e/ qm vo d^r qꝫ ho vnu e tn vnu qriu ho
dꝫ in teri^i p idꝫ simedo i^ez qriet^te ꝫ p diusa
adi^d qcrecia ul 2^m diusas qriet^tes p qꝫ idꝫ
p obm diusi tn p ro pt ee plibꝫ qriu //
Aut vetamꝫ & ondamꝫ 2^m p^lo^m vz q^oo
tn delcaces spu^les qꝫ i t^ules heant qriu
pp qꝫ sicedu alu delcam^r ul trstam^r de
obo extio^r apheso pmo^m qnt^s & disqnt^s
pnt^s ul absent^s & i^oo delca^o pt hre qriu
exqrietate oboꝝ si obm delcans heat
qriu & si dcm obm no ht qdit tn delca^o
illa pt hre supiu qriu exoipt^s obi pn^ez
ul absecia ul ex qrie^te iudicioꝝ/ v.g. sr
calefrus delctaret^r & p pp^m & p mt^m de
frigido loco & p vt^m trstaret^r trist^a qria
de ca^do // A^o at mo delcam^r alu ul trsta
m^r de actibꝫ ul hitibꝫ ins i eloibꝫ qs^ms
ul apprem^ns actꝫ at qsti^u e dupx vnꝫ
sim^r aphesimꝫ i q^o nlla qting^r flictas
ut ez 3° de aia // Alez at actu possiꝫ ap
phe pmo^m disqnt^s ꝫ patins ho pt si vz
iqꝫ ipm qsi^r actꝫ alu falsi iudicij & vl
tius actꝫ erronei appe^ns ul in q^m forte
orga^m pps ledi^r in tli actu pp excelle^ez
spi^l/ ul in q^m ad tlez actu dolor qse^r pp dis
qntia obi & ij^s mlt^s mois // Jo tlis de
lcaco n^m ht qriu p se loqndo/ simedo
qrie^te exqrie^te iudicioꝝ qꝫ sic dcm e
pp i^m actu q^m e de p se iudicatiuꝫ qnte &
nuqꝫ disqnte // Jst tlis actꝫ n^l ht qriu
sip^tes n. aphesices qrioꝝ & qdcoꝝ no
st qrie cu possint i nob sil in ee vno^a qs^s
to vnꝫ ot^i sit ductiua i qgcoꝝ altius
io delcaco de tli actu no ht & qriu si
medo qrietate ex qrie^te oboꝝ/ Cu n.

ut pnto qplz ipa delca^ez hre trsti^ez qria
qrie^te supta p absen^ez & pncia sic. n. tu
delctaris in videdo // Sic carecia visiois
eet trsio valde/ v.g. mlto plꝫ trsta^r i
obscano carce retrusꝫ qꝫ in clao no solu
pp delcaco a^r patoꝝ a^r qmestioꝝ & alias
iuci^tes ꝫ & pp vide p se sit ap^d me^m/ Sic
tu delctar^s cu videre vnꝫ qnis i veneris
sic trstari potes de ho qꝫ alu decetꝫ argu^to sophistico
supp^to no po^s ea adipisci // Sic n. vi^r m
qꝫ dti de bta dei visioe i t^li gaudet & qꝫ
dyali trst^a qria trstat^r de carecia huiꝫ
visiois // Alius at e actꝫ qqsitiuꝫ co
plexꝫ & iudicatiuꝫ de vi^te a fl^ite qpois
q ia pt hre qriu eo qꝫ apn^es q dco qs
st qrie/ v.g. Judi^m qꝫ deꝫ e diligedus
& iudi^m qꝫ deꝫ no e diligedꝫ st qria iu
di^a & sil i eo stac no pnt exoꝝ qri^te de
lcaces de illis actibꝫ pnt dici qrie no
solu p re ꝫ & i mor^bꝫ p ro bon^s & malic^e
sic de se pꝫ & e i^a qrietas oboꝝ/ delcam^r
n. de tlq^o actu int^di qm reflexione qphe
dimꝫ i^m actu ut obm pmo^m qnt^s/ & tvi^r
in qꝫ exqri^te dcoꝝ oboꝝ i pnti casu de
lca^o no e qria trsti^e qꝫ no inꝫ hns iudi^m falsu
vm i po^le e n. de se sit iudicate dn ee o
diedu & iudicate qꝫ i^d iudi^m f^c f^m vt^ez su
u iudi^m apphedit pmo^m vi & qnt^s/ Jo vt^ez
i suo iudico delcat^r vm e tn qꝫ pꝫ desine^ez
fli iudicij tu redices ad vm iudicu posses
iudicate te pus errasse & de ho pemtei
& trstari // Jo p^m mo^m qdi pt i tli pnti
delcacoꝝ ee qria trst^e ꝫ h^o eet a qrie^te
iudicioꝝ i flexoꝝ mag qꝫ exqrie^te iu
dicoꝝ oboꝝ/ vm e & qꝫ tn tlem actu
qq^oscedi .f. iudiciale pt ee delca^o qria trs
titie simedo qrie^te tenes iꝫ iudicij pn^ez
& absecia // Na q^o ut dixi an sic tu de
lctar^s cu pcipis qq^oscere vi^te a^r anꝫ qnis
ita pt trstari de ho qꝫ pcipis te nescire si sit vna
ul no // Ad 3^m p^lo^m sicedu qꝫ dup^x e
delca^o q e nc pfce ul taqꝫ pfce/ A^tc e ne
tedet^s in pfeco pmodu qntis p q^o tedit
i pfeco/ & ho e qꝫ na pfca pt apphede sua
pfco pmodu qnt^s i nea ul de ea delcai
& tli delcacoi n^tc e inꝫ trst^a qria qꝫ n^c
ez i^r a^rq disqnis n^c ez ibi carecia pfccois
na si a^rq tle ez delcaco illa no ee na
taqꝫ pfce ꝫ taqꝫ dimi^te/ na at tedes in
pfeco pt apphede i^ez tede^ez su i^m motu
pmo^m qnt^s/ tn qꝫ pipm pfco acq^r/ tn
qꝫ p ip qria disso remo^r q e ftina trst^e
& pt i tli motu su detli delcari ꝫ huit
delcacoi q e admixta trst^a pp ho qꝫ i po^le
e pcipe motu n pcipi^do care^ez a^rq pfco
nis ad qꝫ tedit mo sic pcipi^do pncia
qnt^s delcam^r ita pcipi^do eius absen^ez
& desen trstam^r // hijs at visis rtes & mit^tes
ad vtraqꝫ pte i pn^o qois ad ducte pnt
qcordari fan^ti & expor/ Adductes n. q st ad
ducte .f. ad pte negati^ua arguerut no qꝫ
delcaces intales no heant qriu ꝫ qꝫ
delcaces pfce nc no ht q^m e de p se
mixta sibi trsti^ez su sint delcaces spu^les
sit^ules/ io qꝫ aps^l d^r de delcacoibꝫ mathe^s

Et ipse dr de delectaco

ide ipe d̄ de delcacoib9 q̄ sc̄ in actu viddi
ul audiedi sit p̄us allegatu finit/i actib9
… ⁊ ꝑalt in actu m͞t di s'bas sepatas
no sit oib9 mois delcacoes h̄re ēsticias
ꝯrias sit 1ᵃˢ q sc̄ c̄c oba cotiora ꝯoncat…
sensibilia ⁊ c̄ Zuenit. 23° …

Utrū tristicia sit magis

fugida q̄ delcacio appeda. ꝑ. sic/ q̄ sic e
mde n̄alib9 ita ꝑor d3 ee in vo…
n̄alib9 atto ꝯrij facit ad veloci͞te motu
aq̄ .n. calefca citi9 ꝯgelat ut d' p° meth
ḡ cu fuga ēsti͞e ꝯ ꝯrie͞te mali ē tu sta
appet9 a' delcacois no fa͞t ꝯ ꝯ a q ꝯrie͞te
se' q̄ fuga ēsti͞e d3 ee maior q̄ appetit9
delcacois // ꝯt fort ꝯ ꝯo mag laudat
q̄ tpat9 q̄ resistit m ipetu forcori s3 1e
resistit fuge ēsti͞e x tpat9 at resistit
appe͞vi delcacois ḡ ⁊ ꝯof² ph̄° q̄ dcm
e 3° h̄ui9 diffili9 e ēsti͞a sustinere ḡ 1 ꝑei9
ad fugiedu ēsticia e maior q̄ ad ꝑseq̄
du delca͞c3 // ꝯt sip' lo͞do ēsti͞a e malu
⁊ delcaco bonu s3 mag fugiedu e ma
lu q̄ ꝑseq̄du bonu/ p° ꝓ 1͞de e mag faci͞d
ꝑ q̄ mai9 malu ēitat s3 ꝑfuge malu
ēitat mali͞a ⁊ ꝑ ꝑseq̄ delca͞c3 ēitat
boitas ul v͞t' cere͞a ꝯt no e du͞m q̄ ꝑei9
e ee malu q̄ no bonu // a͞r for. h̄ ro y͞d
e mag fa͞d q̄ no s͞co stat9 oīs ma3 ꝑeior
s3 q͞s si no fugit mali͞c3 ipe e mal9 x si
vo no appe. boi͞te ipe no e bon9 ⁊ ꝑei9 e
malu ee q̄ no ee bonu // 3° ꝯf² sic dca
ro fuge mali͞c3 ⁊ no fuge mali͞c3 ꝯopom
ꝯt appete v̄tute s͞i boi͞c3 ⁊ no appete v͞te
s͞n boi͞te ꝯopom s3 no fuge mali͞c3 e ꝑei9
q̄ no ꝑseq̄ boi͞te ḡ fuge ēsti͞c3 e meli9 q̄ no
ꝑseq̄ ul app͞re boi͞te ⁊ ꝑ² ꝯ͞a p1͞c3 r͞c3 ꝯ topi͞c
si o͞m in o͞co ⁊' 2/ D͞m q̄ mag diliged9
e aic9 q̄ odiedus inimic9/ delcaco ata
mica ⁊ e ēsti͞a inimica io ⁊' // ꝯt fuga ēs
ti͞e e amalo repellere appet9 at delcacois
e abono ꝯhere/ s3 bonu vr² ee ꝑocci9 ma
lo ~~tu malo~~ tu q̄ bonu e h̄ri9 ⁊ malum
mag h̄t ro ꝑuacois tu q̄ malu no e
itegru bonu vo itegru e ⁊ q̄ no e du͞m
q̄n opti͞m sit ꝑessi͞mo ꝑoceri9 // ꝯt finis e
ꝑncī͞m9 i mo͞do appe͞tu s3 delcaco mo3 appe͞tu
ꝑmodu finis ēsti͞a at no h̄t mo͞m finis nec3
⁊ carecia ēsti͞e tu no sit stand͞m i ea s3 ult͞e
ad delcacoz ꝑseq̄du // ꝯt sic dcm fuit ēsti͞a
sim͞r e mal ⁊ delcaco bonu s3 mag e ꝑse
q̄du bonu q̄ fugiedu malu ꝓ° p° auc͞t ꝓli͞t
ei h̄ui9 dicete q̄ v̄tut mag e bn opati
q̄ ꝯ pria no opati // 2° q̄ 1͞de e mag faciedu
q͞o s͞co stat9 e melior q̄ remoto malo q̄
meli9 e ee bonu q̄ no malu // 3° q̄ me
li9 e cui9 finis ꝑꝑi͞us e nobi͞ior ⁊ me͞m ap
ꝑete bonu h̄t fine ꝑꝑu meli͞re q̄ fuge
malu q̄ sic dixi meli9 e ee bonu q̄ no
malu. Dcm a͞r ꝯ ꝑneut͞ꝑ sit meli9 alco
q̄ id͞m mot9 no e me͞or se ipo s3 fuga ēsti͞e
⁊ appet9 delcacois vr² ee id͞m mot9 sic re
cess9 ~~amag~~ nig͞o ⁊ accessi9 ad albu x yde
.n. e mot9 decimo a q° ad tu͞m ad q̄ // ꝯt
q͞n n͞ie e bonu neut͞ꝑ e meli9 s3 ulti͞m ꝑ
dco͞ꝑ e bo͞m q̄ d² 2° h̄ui9 q̄ ꝑ appete de

lcacoes mala opatu ꝑ fuge ēsti͞as abois
recedim9 // ꝯt si ita sit q̄ tc vt͞m delcacoes
sint mag fugi͞de q̄ ēsti͞e susti͞de ⁊ a͞r q̄ sic
q̄ ꝑ fuge delcacoes ēitat itpan͞a ⁊ ꝑ
sustine ēsti͞as ēitat viciu timi͞c ⁊ molli
ciei x s3 in tpan͞a e vitupa͞or timi͞ce ⁊ mol
li͞e ⁊ 1͞de e meli9 ꝑ q̄ vitupbili9 ēitat ḡ ⁊͞d
ꝯot q̄ v͞t9 e mag c̄c diffici͞a ut 1 ꝑmo h̄9
dcm e diffili9 at e ēsticia sustine q̄ ade
lcacoib9 abstine ꝯt q̄ sustine ēsticias
⁊ ꝯtrili͞a ducit ad forti͞c3 fuge at delcacoes
duc͞t ad tpan͞c3 ⁊ forti͞do vr² ee v͞t9 lauda͞or
q̄ tpan͞a ḡ sustine ēsti͞as duc͞t ad meli9 10
e meli9 // Dr² in q̄ sat diffi͞le sit distigwe
ista q͞o3 tu dicta9 q̄ dca ꝯpa° p͞c v͞oo attedi
ꝑeb delcacoes s3 ēsti͞as s͞i i vnit ꝯrias // 2°
ꝑeb delca͞coes ⁊ ēsti͞as s͞i vnit ꝯrie͞tes // 3° ꝑeb
delcacoes ⁊ ēsti͞as solu depatas // Si ḡ fi
at ꝯpa° int' depatas v̄ ḡ int' delcacoes
itales ⁊ ēsti͞as cōrles vr² in q̄ a q delca
coes sc̄ mag appe͞de q̄ ꝯtiq3 ēsti͞e fugie͞de
ꝯt h̄ sit ꝑma ꝯ° q sic p² / Sic se h̄t appete
delcare ⁊ fuge ēste ita se h̄t appete delca
co ad fuge ēsti͞c3 x s3 mag e appe͞d ~~addo~~ q̄
delca͞le m͞t͞le q̄ fugiedu ꝯtiq3 ēste/ q̄m
mors e ēst ad ꝯo͞m ēsti͞a cōr͞li s͞e ꝯ͞le
⁊ tu alu sustid9 e morte ꝑ ad͞m v͞t ꝯ ꝯce
du sit ꝯ ꝑtu fuit i 3° lib° 18 q̄e ⁊ …
⁊ ꝯ° vr² in q̄ ēsti͞e itales a q sc̄ mag s
moue q̄ ꝯtiq3 delcacoes cōrles ꝑseq̄de
⁊ h° sit 2ᵃ ꝯ° q sic p² q̄ sic dcm e vir ꝑ
stus i v͞te forti͞s ad repelledu inimcos
ꝑrie ēsti͞c3 sibi itale infrites/ no solu
omez delca͞c3 cōrle ꝑost ꝑoni3 s3 in cau ⁊
ipe mort ēsti͞e se off͞r3 / Sed is ꝯ° sit st
na ꝑo͞da e q̄ ēsti͞e itales remo͞de sint
ꝑrepulsiōez infri͞c ēsti͞c3 ⁊ no sic q̄ ipo
manere no sit ēstadu v̄ ḡ fort ad re
pulsio inimico͞ꝑ ꝯpon3 se morti s3 mane
tib9 eis ta q̄ i ꝑo b9 ꝯꝑelli ⁊ ꝯti͞n ꝑ͞lm
affligeb9 fort no cessar3 a sua ēsticia
s3 solu moda3 ea … si at fiat ꝯꝑo
ꝑenes delcacoes ⁊ ēsti͞as ꝯrias q͞s c° voco
illas q c̄c ide obm fient v̄ ḡ ꝑeb delca͞c
de salute nam ⁊ ēsti͞c3 de no salute ei9
de ul ꝑeb delca͞c3 ⁊ ēsti͞c3 de ei9 s'b'iusice
tc ul obm erit s͞ vi͞ce delca͞le ⁊ c̄ delcaco
erit appe͞da ⁊ ēsti͞a fugieda ⁊ c̄ q° q̄ illo͞ꝑ
mag ul obm e͞c s͞ rei vi͞te ēstale ⁊ tc e͞c
ēsti͞a susti͞da ⁊ delcaco abici͞da ⁊ ꝯret q̄
co͞ꝑ mag // Si ḡ° obm fuit s͞ rei vi͞te de
lca͞le v̄ ḡ bonu ꝑꝑei ul sal9 tim͞t vr² m
q̄ delcaco mag e͞c appe͞da q̄ ēsti͞a fugi͞da
⁊ 1ᵃ e͞c 3ᵃ ꝯ° q ꝯꝯh° p² q̄ ꝑ appet9 p° respit
fine ⁊ abeo mag͞e d͞e i tu q̄ no h̄ ḡ finis
stanti d͞e ad a͞r s3 delca͞o ul delca͞le h̄t
se ad appe͞tu ꝑmo͞m finis ēsti͞a at ul ēsti͞
tabile mig͞ꝑ io ⁊' // ꝯt ꝑꝑor͞r te͞d e de appe͞tu
ali .s. de appe͞tu n̄ali/ s3 ages i tedes caloz
mag i tedit ⁊ ꝑ ꝑꝑus i duce caloz q̄
frig9 destrue ymo tu oīs in tuco ne sit
i bonu simp͞r ⁊ meli9 sit ꝯ͞lit ee q̄ no ee
no e bonu/ sc̄ q̄ ages caloz i tendit
ꝑse caloz ⁊ q̄ no i tedit frig9 destruere
n̄ ꝑcci͞s .s. i q͞m repugat calor intuco ꝑ
se ḡ sim͞r appe͞t9 n̄alis i tedit ꝑse ⁊ ꝑ°

n̄ali° … ymo sim͞r io ee

Marginalia (left): … possunt … actuu oppositi … ; … ; si bonu ꝑstans stat … melior …
Marginalia (right): cor͞r

9stitui delectabile et solum patiens sui cognite
remoue contrarie nec obstat quod est idem motus de-
lectatus et dectum ad quod primo quod licet sit idem subie-
ctum non est idem ratione. 2o quod et si esset idem re et ratione
tamen tamen non oportet quod sit v. forte cum intencio a-
gentis et cum agentis ad cum ad quod primo si non esset
ad quod tum ad inmitteret sicut ad
quod non intenderet numquam tamen aliquid abiceret quod ex
hoc patet quod multa producuntur ab agentibus in esse absque
abiectione cum in actu ab aliquo agente corpus
forte preter intencionem actionis agentis absque
alius producere dico naturaliter licet ergo non sit pre-
cessus melior sui motus melior ab hinc quod
hinc quod est idem tamen ratione bonitatis magis attribuitur
motum ex eo quod est hinc quam ex eo quod est ad hinc
Sed at sunt alium contrarie pro rei veritate vero
dampnum proximi vel defectu cum talis esse puto
quod magis est suscitandi quod delectatio abiciendi et
ista sit contraria quod quod patet quod quod est virtuoso proprium est
melius eo quod est aliis quod dico licet hunc sit scien-
cia quod est proprium deo est melius eo quod est aliis
in quo alia communicat et per locum consimiles etc.
scilicet id in to quod deo et virtuoso magis attribuitur
ratione bonitatis per peccata sua propria sed ea quod sunt communia sibi
et aliis sed virtuoso proprium est contrari de dampno
proximi et vel de eo quod est contrariale similiter aliis
et communis est de hiis non delectari vero quod primus
quod neque boni neque mali existentes non curarent
de bono proximo vel de malo sed et suscitandum quod
hiis duabus quibus in melius preterea sed ad due
correspondentes prima correspondebit primitive et 2a
ultime prima sit ista quod abmissum proprium delecta-
bile prius est contrari sui contraria suscitandi quod non
delectari sui delectacionem abiciendi quod contrari est
proprium viciosi pessimi non delectari autem communis ei
quod nec esse virtuosi nec viciosi quo nec bonum nec ma-
lum vel saltem minus malum 2a in proposito communicatio est quod
abmissum simpliciter contrariale prius est delectandum quod non
contrarium et in quo modo consilium probanda est et iste
due communes probande sunt prius licet rationes Sed o modo ratione
Sivo fiat comparatio per delectaciones et contrarias
communes quos primum est voto illas tamen sola communia
vel omnia communia tamen ad mundi vite per morte bonitate
vel malicia sed est quomodo verum magis sit delectandum
in obiecto contrariali quam contrariandum in contrario contrariali dico
puto quod magis sit delectandum in delectabili quam con-
trariandum in contrariali quod patet sicut 3a quod probatur sed
contrarium obiecto quod igitur licet quod vero esse quod communes nec om-
ni aliquid plus n. omnis contrariari desuper excede-
ti fame quam de quacumque corporali replecione delectaretur
plus et contrariari de intensa egestate quam delecta-
re de omni sanitate plus et delectarentur de actu cor-
porali nature quam gaudens de omni corpori in tempore
Ad hec omnia dicendum est quod esse et vivere est naturaliter summe
delectabiles magis quam quodcumque aliud sit contrariale
quod ex hoc patet quod nullus homo sane mentis vel et non
aliquam passionem contrariis qui abhorret magis
mori quam ista sustinere et nos videmus quod vna ma[g]na pars
animi patimur corporum est pro mihi quam tamen licet
experta et non abhorret quod cupiunt in delectacionibus
delectacio in venereis propter quod non abstinet ab actu
venereo. Sed igitur dici quod omnes et cetera vita
radicatur in potencia vegetativa quamlibet
ta
motum in ea quod de se et ex parte intencio dolor
sui contraria tactus tamen fuit excellentes quamvis p.

et dicitur non opponatur nisi ex delectacione tactus tamen
ex contrario opposito omni delectacioni cum licet sicut et in te
et vero delectacioni quod est esse et vivere et principaliter per
vite non magis abhorret naturaliter quam sola delectacio
tactus appetatur Ideo tamen in quo soli delectacioni
tactus opponitur verum si esset divisa contrariis illa in
tot partes quod delectacionibus o. quibus prius non magis
abhorreretur quibus ab ornis appeteretur sed minus vero
videmus aliquos sibi prestare fame et siti ut de-
lectentur in cibo et potu sed non pareat hoc usque
ad consumendum quod auferret delectacio maxima desiderata
ad diu quod est in essendo et vivendo. De ceteris autem in
delectabilibus ipsis quoniam scrupulosiores studiosius relinquo.
Ad primam rationem dicendum quod actio contraria repellentis
et actio communis allicientis reddunt bene motum ve-
lociorem quam unum istorum tantum sed propter hoc non oportet quod alte-
rum per se acceptum reddat motum velociorem
quam communis per se accepta. Ad aliam patet concedi quod contraria
vehementis tactus est vehemencior in potestatis quam aliqua
delectacio precialis tactus non tamen delectacio sit de
esse sui de vivere nisi includat viciosam, cum igitur
non sunt delectaciones et quas est in potestatis aliquibus est
facile abstinere quam contraria sustinere cum autem quam
talis contraria est vehemencior in potestatis dicta sunt. Ad aliam
dicendum quod non magis est prosequendum bonum quam evitandum ma-
lum et quando dicitur in est melius per quod magis malum evitatur
illud potest concedi et ita dicitur quod malum evitatur
non solum propter fugam mali sed etiam propter prosecucionem boni
ita quod prosecucio boni claudit in se vitaviciosam fugam
mali et ad addit ultra quod melius est vel dicitur
quod fuga mali per eius precisa non sicut primo
aliquo malicia prius et pro ea ad quod privatio boni
et prius ad quod ipsa bonitate prius et ideo concedi
potest quod fuga mali est melior quam prosecucio boni
in ordine ad ea ad quos tendit prosecucio boni
est melior et quod motus et in contrarietates excessus
ad quos tendit quam excessus ratione similiter de quo
prosecucio boni est melior et ecouerso procedit autem for-
maliter. Ad aliam quod peius sit non fugere
malum quam prosequi bonum et ergo quod sit non sed
quod melius est fugere malum quam prosequi bonitatem
sed et ergo quod sit declaratum est 2o capitulo Ethicorum
in actibus et corporibus dicitur sicut per communis corruptio non per
communem in proposito. Ad aliam rationem quando arguebatur quod neu-
trum sit melius ratione unius quod est idem motus
fecit in proposito quoniam et cetera quod neutrum sit bonum
de quo visis sunt prius vel visum sunt quod sunt
bone et quod male et et sic potest in et cetera de hiis quod
per vite non sunt delectabilia non prosequenda sed fugi-
enda eo quod delectaciones sunt magis fugiende quam
contrarie persistende potest dici sicut et de vna alia ratione
dicendum sunt quod ratione forte bene procedit comparando
motum fuge et motum prosecucionis ad terminos
a quibus preterea sed non comparando eos ad terminos ad
quos tendunt immo sic bene arguit ratione ad oppositum
ducta ex quod voluerit .xe. ut patet et

Utrum delectatio sit motus

Arguitur quod sic per diffinicionem ipsius dictam in primo rethorice
quod dicitur delectacio est motus quidam anime et constitucio
simul tota et sensibilis in conveniente naturam secundum hoc
dicitur eius quod delectatum fuisse contingit velociter
vel tarde velocitas autem et tarditas sunt proprietates
motus. Item delectacio est passio quaedam et actio et passio

vim ee mot9 p arle 3o phorum // Jt si delectatio fiat desidatur et temporaliter ipa e mot9 sic ē g°
az q sit cret sibi d'separato mot9 .s. q ipa
eet act9 impfectus sn act9 etsi in po h°. et pz
q desperata eet ro p'q arle negat ea ee
motu // Rnsio. n. no d' ea ee motu q's
i o°ti to sit sz q ea q for' a°q acqrat
tpar no vr ee n q co di recipies i tm
et remissione et q sit omn vtriq at hor
qt delectatoi io et // Jt arle q' d' io. delectationes
ee visione sz visio e mot9 p² q visi mo a
visili et sic mo a sensibili ut pz 2° de aia sz no a°
motu vr mot a sensibili q a visice io et //
Vm d arle in a° huius copposse et sat i a°
Nondu e sit dcam fuit i qoibs ptee q de
lectatio et tristicia requirit gnitia et disgnitia obiti
ei9 pnicia et absencia et 3° hor notitia // Jt
ctu e q delectatio no e ide realr q obi gn
tia et disgnitia nc e ide q ipi9 pntia et ab
secia sz ul e idm rar q noticia ipor ul qse
ea in separatione q at i° sit vm dice posita 2°
sciedu q si mot9 ipse capiat e act9 entis
in po sz q in po .i. e act9 impfectus tn tendens
ad ulteriore pfectio pp q nece e motu sine
form sz q ad d' moim ee pciale et si no
totu sit sz tpar ptes p9 ptes gti et h° to9
supponit co libro phorum // a°° mot9 capitur g
nre ut se cotedit ad tusmu [illegible] i debile d'isi
su o nea. 3°° ca² ad huc qm9 p se cotedit
ad form ia fcam // sz tn i suo psuavi
depnetur gti ab agete suo // h° c°° mot9
accipi in ipse pclinatioe ad ad faciedu
ul recipiedu et ois apet9 gti ul desidiu
pnt dici mot9 sic et d° q°r p° phorum q
apet9 m° p° e id q ipa sit de motu ad
form et forte q mot9 d' adhuc alijs mo
dis de qbs no curam9 // Dica g° q gres
vtru delectatio sit mot9 e°° n° e ad qren
vtru sit gtia ul desideriu de q° in qui² p9 ca
de 3° at mo capi di mot satis ma9 e q
arle delectatioz qcedit ee motu q depntibus
gti ab obo delectabili saltem ut apphesio // sz
et visio et omez intaz cogitacoz dicem9 ee mo
tu // De 2° mo pparato d'arle p° dicet i a°
qoe // sz de p° mo capi di mot e nuc i q
redu ad cui9 euidecia p° videdu e vtru
delectatio sit duri // 2° vtru fiat to sit ul ps
p9 ptes // 3° videdu e pncipale qsitu // De
pmo qcedo e q delectatioes spuales st gti ne
duribiles ad dio sup d' sbi pp h° q sbicitur
st i po aie corporea et cotesa // Delectatioes
at i tales i po no st durabiles pp h° q gtes
et voluntas st potecie separate a mag ne sit q
no cotese cotesice magnitudinis // ytm puto
q vtrq st durabiles i ptes gduales .s. put
form intesiles et remissibiles dicis durdi
si fiut i tesior et remittatur // omnes n. ex
pim² nos alu mag alu mi9 delectari
et a q sbim ul i a q° ope ymo sepe videm9
a q delectari nos apio satis intuise q p9 ea
augeri i tedm et dupli et h° manifeste qedit
arle // De 2° qsito posse9 dice sic de lme
lum n sic et delectatio pt intedi et remit
ti cu cor lucido approxiato corpi illuminabili
lu.9 statim fit ita i tesu q cotigit na lu
cis et na dyaphoneitatis illor corpor ita

mora
q pp ~~morte~~ tpale corpis lucidi sup corp9
dyaphanu lume no fit i tesi9 q eet prius
sic .n. dicim9 lum si to sil no vna pte
gduale p9 ea et h° vom9 si in o°ti tu lu9
i corpe dyaphano pt tpalr et gti° i tedi
pp h° q corp9 lucidu mcu altatu p9 ei9
dyaphoneitate sit gti° pnus et dyaphanu9 sil
p h° q corp lucidu sit gti° cor² sinali pp
quo sic g° debe9 dre q obo gnti pnta
to et indicato de ei9 gnicia et pncia stati
se delectatio rei in tesa q cotigit indiciu
et obim et g°do apet9 icta q pp istor mora
tpale delectatio no intedit et h° az p expie
vm vide9 a q i tese ul i tesi9 delectari
cu i capt ~~de~~ a q delectabile aspice ul audire
sit p9 et oio q delectabile se in separatione indi9
de gnicia et pncia obi et a pn° po9 indicate
obim eq gne ... p9 q p9 io s et oz ee de de
lectatione s i° gting' delectatoi si toca sil no
prius remissa q i tesa ... vom9 si i o°ti et
~~cu~~ h° intedit arle i io. h9 tu d' vt .n.
visio qdm s qculq tpis pfca // Non .n. e
i diges ullo q in postei9 fcm pficiat ip9
spem tale at vr et delectatoz totu nre 2m
n9 tps accipiet qs vtiq delectatoz cu i plu
tps fre pficiet spes tn in dubitanter tenedu
e q delectatio pt i tendi et remitti tpalr
et gti° p h° q obm sit gnit9 ul disgnitu9 re
moti9 ul ppinqus p ipi9 ul corpis miucoz
ul p h° q nos indicado de ei9 gnicia ul
disgnicia mag a mi9 attedi9 ad obim pp
h° .n. bn dix arle in io huius q nullo gti°
delectatur q laborat in ope i° ad q delectatio
qse² bn sic d' q delectant nona encia p9
tu at no // Simir pp h° q p9 p desidia in
clinata e mes et intuse et ea operatur q ad
modu s vis aspicientes p9 ea no sic ctis opus
sz neglca pp q delectatio obscuratur // At forte
q ad huc no e malu amp declarare p dca
vz q m vr q lz lum pt si totu sil q9 ad
colicte cotesionis v.g. si fenestra pnte
sole appiret tot9 aer sit i camera illu
minabit et no prius tpe ps ppinq fenestre
q ps remota tn colicte intesionis lu
me no fiat totu sil sz prius remisse et
p9 ea gti° i tesi9 s q fenestra gti° mag
at mag appre tu .n. fenestra valde
moditu apta e lume i camera erit val
de remiss put qls expit et eode mo q
tiget si camera eet apta et illuminaret
p appoicoz cadele na ps luc candele
prius obiceret spatio camere q tota lux et ps
luc no ea ita i tense illuinat sic co ymo
q plus e no eet i opile sustine ut in vir
q tot9 aer camere cotesus no illuinavet
sil sz ps ppinqor et corpi lucido durior
p9 q remotor et in durior p copim alu
luce ee sic debile q illuinare no pt n p
tes aeris ppinqs sibi et q to lux ipa au
geret ul minuet tato illuinaz aere ad
maiore ul bre dista mo qstat q
qculq ptate luc ad illuiandu camera
data erat prius date bre eo q data qculq

alia

efficiatur gti lucidi
dyaphanum alta

dic q obo gnti pntat
de ei9 gnicia et pncia stati
i tesa q cotigit indi...

q dca est

io

... dyaphaneitatis

illos ... ad ...

effectu ...
pnciali

apptura fenestre erat plus dare b'vi si motus
appertionis fenestre sit dimi' i finitu ut ergo
q in appertione fenestre fuit dare aliqua ptate lucis
suffi'te ad illuminandu ptes ad quas alias i ca
mera ppinquas fenestre q no du sufficiebat ad
illuminandu remotas et puto q ho' intende
bat allex' dns omez tn'smuttioz ee i tpe
s; quoda late ssm sit 9or vetiget 6o ethi phi'
ysco tn no obst' puto 2m aplem et vite ee
dds q lume q e exse fcale e to' sil s. in
stanti ita q ho no s' repugnt exparte sui
s; exparte agetis et passi et applicatois eox
adin' ut na si lucidu fuisset applicatu pte cor
dyaphano lum' sui eet eq intesu i qcu
q pte po'i tpis sit p' ita q p mora lu
me no efficer' i tesi' pl' q an et sic
puto deinde s' aple q illuminao sit o'nea
i. q no repugnt ei ex parte luis q sto'nea
q'ptis attit sibi succ' pmodu seqle i a q
alio et forte sic dtm e de lume q ita di
cet de visice na ut ita pua p' vidi pt
q ob' sitie ut et maior p' mag et clarius
su in tesi' videt' imo totu obm no sil
pntat' visui sn nova pntao fiat p app
co octi su fiat p applicatio visib' ad vis
pmotu ei' locale a'q'lrcuq; et forte q
ita ee dds de oi ma' 9ttce ul opattce
ta s' a' m ab q appet' ssm a' m t u da
ret i stat delibte vo' q pt diffe at
tu vo' di io pole e ca' ut velle don' obm
fuit b' pfce et suffi' pntata adi tesi
actu pducedu h' m em pito 9cedi e
q acts intes vo' pt sl tot' sil et no
pus remiss' q' intes et ho ad pns suffi
ciat de i^a m' sepsi n ea ut amplius di
ligetes i qrat. Deqsito at pn'li ut
in dds ee q for'a' susci' in mag' et mi'n
a q s' q' ex se no repugnt to' sil et si
fiant 9ti' ho e pmodu seqle ad a'q mu
toz 9ti ca' s' lum visio delcao et mlta
alia alie s' q' repugnt sl to sil 9ti'q
ages 9cedet apxiatu passo suffi'te ut
calitas et f'gitas i' n for' pmo' agetis
s' pas' i tedut 9ti' absq; alio motu
9tiq; passi ul agetis. Dicez g' aple et
vm e q s'm pores for' no e pse motus
q motus e gnato 9ti' ptis p' pte i' p
fcois p q' e motus. S; illis formis no
9t pse ymo solu rte alti' s. pmodu se
qle s. q' ea' sit gnao 9ti' ptis p' pte io
3f. tn n'' eet in gens 9'e q s' ia' for'
eet aln p actus mot' s. mutao 9ti' et
tpalis ut a' exdcis. Et q dtm e de
lca' visioez et illuminaoz et mlta a' ee de
na hui' for'a io m' e q s' delcao no
e pse mot' i. mu'co 9ti' tn s. 3a diffi'
motu data 3o phor. s. actus i po s. q i po
s' actus in pfcis tn pcessu 9ti' ad ul
tiore pfco. Ulti' nondu q dra e
il' delcaconu ssnle et delcao i teale
Na delcaco i talis q' e de pse fit sn
a'q motu 9rio s' ho q in te' ul appet' in
talis e vtq' i cor' fit tn qda mo' ssimu

Na apud delcaoez ssnle ssns dilatado se
ad amplexadu 9ns sibi pntatu mon'
ad exteriora, e9o at ap' tristicia ssns fugi'do
a motivo 9primitur monedo ad interiora et ita
dds e q delcaco ssnle e q' motus no for'
s; 9toitatie i. tn q' da motu ssimu i ta
lis at no. Ad rones ad pma dds q i p'o
rethorice diffinido delcao no capiebat
aplem motu p actu entis i po sm q i po
s; attipuebat motu 9mt pt extedit se ad
actu de pn' ab agete suo et i 9suetu p'
ei' pducto. Ben ut dixi dici' alr vi
sio et intellecto ee motu sic si lume sum
marie vocemus motu q in 9suetu de
pn' a cor lucido. Un dici' aln vi
ta de la illuiare domu 9ti' s. q' 9ti' de
lcale pduceet lume tn no no pducat
s; 9suet. B' et obm delcale ul sb rone
delcabi aphes dici' aln 9ti' delcatie
nos et colez obm visu cetire visio 9ti'
p q sic 9mt capiendo motu dicim' lum
ee motu agetis a cor et delcao motu ap
pet' ab appel'i et visio motus vis a visi'li
q at aplem in dca diffi'e delcatois s'
ca'at motu eq p ho' q addit s't 9ti' sil
to ho' n. addit ut 9hat nome mo
t' ad dcaz accepto. Ad a'z dds q
auctas si 9plete ponat' e pnob' s' n.
q delcatu fuisse 9ti' velocit' delcati
a no. s't ad ho' exponedu sb dit
tusson'e qqo in delcacoz velocit' noe
dico at delcati. Un aple ph' cap' roz
ad pbadu q delcaco no sit motus dices
dn 9 omi motui ut pn velocitas et tar
ditas delcacoi at neutrum hoz 9uenit.
Dicez g' q phs va aple i tedit 9tu de
lcaco seqt' ad q motu v. g. appoiaco
obi delcati ul ad hui' 9tigit q' ad i m
motu ssimu tn'se velocit' i delcaco
ide q expno motivo excessiue delcati
sic i m dici' velocit' i ta si q expno mo
tivo sitati i ta sit. Ad a'z dd q capi'do
n' paois ut e v m pntu delcao no d' a
pao ppe sic n' ppe d' motus tn sic 9mt
pt dici mot' si 9mt no e in 9ns p' dre
pao. Dicit et a q delcao d' pao pnt n'
paiis e de 3a spe qlitatis. Tenet at no oz
paui ee motu. Ali et dicit q spe log'
do et for' delcaco ira timor et vecudia
et hui' no s' paies s; s' actus 9ssie pma
netes n e s; 9toitatie ul ca'n dm pa
es q s' i cor ee q'pod motuu ssiu ul
huoz qbz sequie ut cor' nobilit' alti
Ad a'z dtm fuit q h; 9tigat delcaci no
repugnt exse q fiat to sil u' q d' i m hre
9riu q no e utte gnao delcaois a tpicia
9ria maie et pt sl delcao sn tpis ptete
q s' 9phesio 9mt q pt sl sn pine 9phe
sice disput. Ad a'z q q 9mt capi'do
motu ino pus dco visio pt dici motus
et sic etia delcatio et c. Ut queritur
24o ut pz et c.

sed d'lcao fort' accepta no est velox nec tarda ut pcedit pmo pone velocit' i d'lcaco

d'lcaco psci 9ti' ee ut pati m

Et p actus possit 3 lca ee mot'

delcaco do sensuali et ssno est vel corporea

Vtru delcacio sit gnacio

qrit qr estia e corpo go delcao e gna-
ciaz piciaz reglaz sci om i oto et ab pz auc-
ce aps 3o hing dr q estia supefit et a q
corpor sit ages a sit acto no sit ages
qr agns corpores e ipm obm disgns i sens
estiaz sci at corporat pmo actois et acto
corpalis nl ad e qu corpo sc in tntu s qr estia
e corpor gs qr fames et sitis sc q gstine
sz ipis na corrupet ex toto si pseuarent
sn refecte go tles esti sc q corpotes
ut dstio corpis apiit enetu famis a sitis
pacto calors nalis gsumeres humidu na
le e q corpo go resti corpis q fit psup
co alimeti depditu restauratr e q
gnacio sz delcacio in tli restauratce gsistit
po qr sit estia gsistit i destituce ul inde
stituto ee ita ez q delcacio gsistat i resti
tucce ul i restituto ee mo no videt gsiste
i restituto ee qr cu ats ptibu suffitte et
potu resti e ad plenu cessat delcacio
cc cibu et potu io et // ut for sz q e mot
du sz ea e mot dr mot cao motu s
vicez ei accepco ut wlt gor 3o phy et g
a sili for s q e gnao du s ea e gnao dr
gnao x sz s delcaciaz e gnao qr s ea e mu
co de no ee ad ee gtingit n no delcari
et ps delcari // ut aps excco dibat delcacz
no ee motu qr fit i i sil to sz ho gna
coi no repugt cu gnao ... dca sit
s sbam q tn no recip mag et mis go no
repugt delcacoi q sit gnao sz repugz
sibi q sit mot // Qm expsse dr aps ao
et io hing sciedu q nl gnacois et nom
mot sz gmr accepta sint synoia tn
accepta ppe distigt mato ... ho q mot
e int eios poitiuos gnacio at et corp
pom ee int eim poitm et eim pucitm ut
sz 3o phyorz ... q mai e q delcacio pt
si no pcete estia poitiua eo q s delcacz
no e mot pnt mot distigt gt gnacz
et corpcz n forte pcatius tn ex ho no e
notu utru delcacio sit gnao ul corpo //
2o sciedu q trisos solz distigwi dupr s
i pca et tpalis sn gtia et dz suppoi ex physica
nali ut puto q trismuco pca no e a q
res dris atimis trismucois ul sbam asbo
sz trisio gtia et tpalis e bn res disticta
atimis et ab alto corp sit ps ato v g
pomg ena i dir sint ... ho q no e gnao
cois dta agnacoe cois at q dir sint gt
ee gnacz q ibi e dte gnacz dta agnito
ee sc n dr gor in 6o phor x Trsmucoz
sbi pca no ee trismuco pse sz fine trs
mucois et ioi i tda va aps sc in io hing
tu dr x Nō n oia sz dur s gnao et mo
tus ptibu et no totor i no corp q sint
to sit poce x Et addit nz n visiois est
gnao nz pucti nz vnitatis nz hor michil
motus nz utiqz delcacois totu n qda
delcacois no e gnao neqz mot sit n

visiois qr fit tota sil tn tapido large no
me gnacois pt pt a q fore cu cn no
finis absqz corpo ps re atimis et sbo sine
agnaco ee aps no negat gnacz ee de
lcacois neqz visiois // 2o sciedu q sic dan
sint i pcedetibus q delcao et visio pnt fi
ptir et gtie ... mito gtiaz i a q corp q
ad candu delcacz ul visioez exigit sz
qr delcacoi et visioi no repugt exse q
fiat tote sil io aps lor de eis at si fi
at ... tote sil dnus ipar no ee gnacz tpa
le e et dta agnaco ee qr si e cap gnao
tlis ho tn no gt eis p se ipas sz pmodu
seqle ad mucoz tpale in eis ad q delcao
ul visio gse // 4o nondu q plures anti
qor dixerunt delcacz ee gnacz spualem i natz
ul repleco i tedetes ad ias delcacoes q
sc 2m cibu et potu tu ei corp i fame et siti
destitutu sint adispce nali ad q restitui
psup co cibi vides ho delcari i his sup
cce cibi et potus x Vu at sint corpus resti
tutu cibus no e amp delcat ho n vr ee
signu q delcacio gsistit i restituco ee sz in
ipa restitutce ne q ipi vont gnacz in
natz et repleco ... q dne ee gnacz delcacz
ul repleco in natz // hat at opio rep
bat aps mltir in io hing po q ps pco
forle i pole e gre q delcacio sit tlis
gnao ul repleco q gnao et corr sn reple
cce et enacuaco sc pacoes corpis et no tnc
Et si ptinz ad anaz hoc e spalr ad anaz
sn pom vegenaz x Sz delcao et estitia
no sc paces corpis ut tnc sn po ne vege ne
vmo spalr tnc ... ut i e io et // ut si
no apphedat tlis repleco ul gnacio
nlla fiat delcao v g i sopno pfco fit
mag corpis resto pdigesco et gusioz
alimti i sbam corpis q i vigilia ul et
i supcce cibi et tn no fit delcacio x Er
videt aln q i sopno delcam ac si gme
demus ul bibemus tu ho azat nob psopni
et tn no e illic repleco tlis ul gnacio
... q ez q delcacio ul e gsco q ul sc gt
co go ipa no e forlr tlis gnacio ul re
pleco // Nec e cdedu q antiqui hec opinanr
sz ut puto volebat dice q delcacio e
tlis repleco ul gnao obiue i q delcao
e gphesio ul pao seqs gphesio tlis re
plecois ul gnacois q utm lodo no est s
suffict dcm neqz vrm dico n q no e suffi
dcm qr si ho a q do hret vitate de mato et
vime dcis delcacoibus vime n delcacoes
sc pscoz no dim tor nc egtu lin v g me ior
e delcao sani q insmi et studiosi q vico
si et mato atqz vima delcao sim nr e dei
qr excellent pt e pscus sn posite dim ons
... q bn dr io hing q visioes et auditoes
et mato sc delctabiles cu ... sit potetissi
repleco at et gnacio no gnt n rebus imp
fris tedetibus i pscio io et // 5o nc vide
ie e vm q ipi dicut sz i p ... de q m
tedut qr maxie dca corp vm i c dca ee
delcacoibus spualibus i cibo et potu qr gnao qm
sui corpis gsupti restituo no sc ppe et pu

tn no hret ...

at o venor

apd b' supto sz apd ei 3ez et e⁹ digestioz
Digestio at mag fit apd ei supto / gnao
et cibi ul repleto no e maior in pncipio
suptois cibi q i medio ul in fine // De
lcatio at e maior g° et // Ad rone ad p
ma dd q estia no e corr nc ppe corp
sz obm estale aln e corp ipa et estia
pt corp pattib s. rce mot spuum
qntf ad ipaz estioz / sz ipa pse et forlr
accep no e corp° nc corp // dd et q sa
mes et sitf no corppnt al pse / sz calor
nalis gsumes hmd radicale ai no he
at hmd cibale in q agat / ul forte q
calor nalis pdestin hmdi cibalis ex
tgwi / et c q. a ca puatia al corp.
Tristia at ul et fames et sitf si forlr
capiat pt acty ptim ipi appe // Ad
a vis fuit q°° delca° no e restitu°
corpis sz pt ffm cibi qntf et aln corpis
restitu et regn // Alia ro soluta fuit
in 3° no li / Vltf ro et fr pced n cu ho
dicat q aln gnacces sbap pt dimi les ex
eo q forme a q sbales suspint mag et
mi ut qdnt / ul pp sbi dnsite in cnj
vna pte p alia qt° for nuo dnat

Queritur 16° et v°

Vtru delcatio pficit opa°

q no q q in pede pri° ce no pficit op
qi n possit ce pfca opacio sn pria sz de
lcacio i peditm e ei q e pri° ce ut dr
ap / Et qto mag gaud mag i pedita
e ut ca q venerea n. n. vtiq posse a q
me in ipa / pp q et d° p° hm q toi max
obsuad delca le et delca abicietes
n. ipm mi pecabim⁹ // ↑t ide no pficit
se sz delca° e opa° / p° p ap m a° hm q
cu dixiss felicite ce opacio no i pedita
et eligi na dixit / ho at e delca° / et si di
cas delcacom ce a° ab opacce tu oz
opacio pficoz delcacoi tu i opacce gsis
tat felicitas / mo mi pfcm no pficit ma
er pfcm sz mag e sit m no pficit for
ma sz forma m a ria q e pfcm no
i digz q a° pficiat felitas at int hna
bona e q pfcm // Au tn ipa sit opacio
q io a° // Jt no pficit opa pmodn a
cctf qm pbabilig eet q opa° cctat va
delcacois cu sit nalr por delcacce q
e n pficit ea pmo forme q 10 hm
d° ap / q ipa no pficit opa sit hrtz
q i e ↑ria pz ph° q delca° no e i eode
sbo cu opacce qm opacio q delca° gse
e a q apphesio q e m p° gsestiua delca°
at m p° appe ua et itm n pficit op° p
modu finis q sis vltf e opa° no de
lcacio cu ap dicat felice ce opacioz g°
n°° pficit ea // Dm q d° a° hm q q de
lcacoes q sz appetiu et disce mag fa
per n et disce et i. 10. h° d° pfit at opa
delca° / ↑t itm p°ea d° Notaugz n. opa
eo ipa delcacio mag n. singla iudicat
et certius exqrant cu delcacce opates

Sciedu q ois delca° gse apphesioz a q
boni sn qntf pmo pntf sit dm fuit satf
i a° qo // pp q 3a pt h' gsidanda s. obm sb'
ra boi pntf apphesu et ipa apphesio et
g° delca° / ita q phmi apphe sit nob
delca° / um e q et aln pt nob fi delca°
de ipa apphesioe sz h° e pactu reflexu
ul pactu sriox p° gsestiue q apphedimg
ie sore apphesio pmodu boi sn qntf et
pntf / ita q 1a por apphe° sit obm 2° ap
phesiois p q fit delca° de 1a pori et ita
redd q pp delca° fit de a q° obo pipij
apphesioz // 2° sciedu q obm deq° fit
delca° qnz e opa° mra ul ex opacce mra
depedes ita q 1m ul ipij pn a e i mra pta
te / aln at i° obm ul pntia ei no e i mra
ptate sit eet aerf semitas et marf tn
qlitas ul sitas ul pulchri° corpis
ul hmi / pp q az q qc poica pt dup i c°
v°° de opacce q e ipa apphesio p q fit
delcacio de obo // a°° de opacce q aln
e obm deq° pipij apphe pt delcacio //
Si at loqm de opacce q sit obm et ipa
no sb' sit ptati mre sit e vents ul plu a
gscat satf q delca° mra no pficit tloz
opaz / plu a n. nc pficit nc augetr nc de
lcam ex eo q de ea delcam et vi pse
notu // Si at 1a opacio deq obine delca
m fuit i mra ptate / ut cgtac et hmi
tt e dd q delca° qda° pficit et gti at o
pacio / h° e dm q ipa a q°° e ca ul acto
q opacio fiat i tesior et diutnior / et h° e
p expr mal / et io hm e q oia volut
et psecut delcacoz et bestie et ho es ut d°
a° hm / vn et p° rethorice d° ap / delca
n. oia psecut et q ipij delcari appe nt de
lcari / sz velle aqd tht et iclinat ad id vel
le sn q° ipm nc ee no pt et delca° no
pt ee sn obo delca li n forte dimi te ut
apd pse ul meo / ul ppm obi delcabilis
i fan ya resuata / io g° delcacois i cham
ad voledu opacio delca le ul vlr obm
delca le si q volum si sit i mra ptate
h° statim et gtinuam si a° no i pediat
g° delca° q hem et q hre i tendim de
a q mra opacce i citat nos ad exci illi
opacois // Et ad gtinua ipij et ita delca°
pficit opa deq obine delcam // Sz dnr
p q modu cu no videant posse pfice ea
n pmodu forme finis ul effici / ad q vr
m dd ee q no ppe pmo effi f obm. n. de
lcacois et obicois pcedit nalr delca
et apphesioz // Au g° efficies pcedat nalr
effcm delca° no pt hre ro effici te i v.
obi / tn pt dici q sit desidiu pmat ca
effiua mot ad obm adipiscedu et de
lca° pt pri ca effiua qetf et pmanetie
i obo adepta / i nalib n. sit gntas e
ca motiua gnis // Sit ipa e ca qetiua
ei i loco deorsu / mo gnti ut e ca mo
tiua vr corn de desidiu ipi at gnte
ut e ca qetia vr corn de delca° // Jt
n delca° vr m v dicte opacois hre ro

forme que lo(quendo) q(uia) obi(ectu)m delectacionis et app
hensionis p(otes)t ee (esse) eo(dem) appe(titu)s et in t(er)m(in)o si sic
m(od)o hoc accidit s(ed) ipa delecta(ti)o r(espectu) obi(ecti) p(er)se(quen)di
factu(m) vel (con)s(er)vandi p(otes)t h(abe)re se p(er) mo(dum) finis
sic q(uod) ho(mo) app(re)hendens delectac(ionem) s(u)b r(ati)o(n)e boni
vel (con)ueni(enti)s desiderat ea(m) no(n) h(ab)i(ta)m h(abe)re vel ...
(con)s(er)vare/ om(n)e i(d) q(uod) e(st) nec(essariu)m vel (con)gruu(m) ad ea(m)
h(ab)enda(m) vel (con)s(er)vanda(m) cum (igitur) e(st) obi(ectu)m et(iam) in t(er)m(in)is
et appe(titu)s ac(tu)s mo(vea)t ad i(d) obi(ectu)m no(n) adeptu(m)
adipiscendu(m) vel adeptu(m) (con)s(er)vandu(m) (ergo) delecta
cionis in (con)uenire vel (con)ueniet et ita p(ate)t q(uod) i(n)
t(er)m(in)is et appe(titu)s alii cu(m) ho(c) d(ici)t(ur) alia mota ad
... appe(titu)s (con)tingant aliq(ua)z et p(er)fi(ci)u(n)t actio(n)e
op(er)acio deque obi(ectiv)e delectam(ur) et delectari
i(n)tendim(us)/ delecta(ti)o a(u)t(em) i(d)a p(er) mo(dum) (con)ueni(enti)s app(re)he
sa et amata se h(ab)et i(n) ho(c) sic finis/ Si a(u)t(em) q(uer)it(ur)
q(ua)n(do) (con)t(ra)at de op(er)acione q(ue) e(st) ipa app(re)hensio p(ro)p(ter)
q(ua)m de obi(ect)o app(re)henso fit delecta(ti)o/ tu(n)c et do(ce)t
ex(per)i(enti)a q(uod) delecta(ti)o sic p(er)ficit op(er)ac(i)o(ne)m q(uo)d ipa
a(li)q(uan)do e(st) ca(usa) vel occ(asi)o q(uod) op(er)acio fiat i(n)tensior
vel diutinior/ i(n)tensi(us) et diutin(us) audit
melodias et fabulas q(ui) de melodiis et fa
bulis p(er) auditu(m) delectat(ur) i(de)o diucius et i(n)tensi(us)
a(tte)n(di)t et q(ui) ludit q(ui) de ludo p(ro)uis(o) delectat(ur)
etc. S(ed) tu(n)c sic p(ro)b(atu)s d(icitu)r p(ro)p(ter) q(uod) mo(dum) delecta(ti)o
p(er)ficit huiu(smod)i app(re)hensio(ne)z/ et satis ma(n)i(festu)m e(st)
vt m(od)o v(idetu)r q(uod) ho(c) no(n) e(st) p(er) modu(m) age(n)t(i)s na(m)
delecta(ti)o no(n) p(ro)cedit n(atura)lit(er) i(ll)az app(re)he(nsione)z s(ed) po
ti(us) ea (con)s(e)q(ui)t(ur) om(n)e a(u)t(em) age(n)s p(ro)cedit n(atura)lit(er)
i(d) q(uod) active p(ro)ducit// 2o et v(idetu)r m(od)o sat(is) ma(ni)
festu(m) q(uod) delectacio p(er)fice p(otes)t t(a)l(e)z app(re)he(nsione)z
p(er) mo(dum) finis amati et i(n)tenti sic dicebat(ur)
de op(er)acione obi(ecti)ua na(m) q(uan)n(do) fit reflexio v(oluntat)is
(con)s(ciencie) et appe(ti)t(iu)e sup(er) illa delecta(ti)o(ne)z et ista o
p(er)a(cione)z vel e(tiam) si act(us) dirig(un)t(ur) v(oluntat)is (con)s(ci)e(nci)e s(upe)rio(ri)s
fiat sup(er) eas t(un)c i(p)sa delectacio s(u)b r(ati)o(n)e boni et
(con)ueni(enti)s app(re)he(n)d(itu)r et h(abe)re vel (con)s(er)ua(re) delectat(ur) et(iam)
p(ost)q(ua)m om(n)e istud cu(m) (ergo) desideram(us) h(abe)re vel (con)s(er)
uare q(uod) e(st) nec(essariu)m vel (con)gru(u)m ad illa h(ab)enda vel
(con)s(er)uanda// Licet e(st) i(d)a app(re)hensio et p(ro)cedat(ur)
vlti(m)us sic p(ro)cedebat(ur) de op(er)acione obi(ecti)ua
T(ame)n ho(c) no(n) obstante remanet dubiu(m) q(uod) re
li(n)q(ui)t(ur) i(n)solutu(m) in 10 huiu(s) s(cilicet) vtru(m) p(ri)nc(i)p(a)l(ite)r
i(n)tendatur delectacio. dicim(us) elige(re) p(ro)p(ter) op(er)acio
vel e(con)u(er)so/ accidit n(am) p(ro)p(ter) mi(nu)s bonu(m) sep(er) elige(re)
i(d) q(uod) e(st) meli(us) et p(ri)nc(i)pali(us) vt si q(ui)s eligat pha
ri p(ro)p(ter) d(e)l(ec)ta(cionem)/ et e(st) i(n) t(a)li elect(i)o(n)e ordo p(re)p(ost)(er)us
si p(ri)nc(i)pali(te)r et p(ri)maria i(n)tencio(n)e appe(titu)s fiat sup(er)
mi(nu)s bonu(m) et ei(us) (ergo) sup(er) mai(us) bonu(m) // Si
t(ame)n i(n)tencio(n)e p(ri)ma fiat in mai(us) bonu(m) et alia
i(n)tencio(n)e s(ecund)a fiat reflexio s(upe)r mi(nu)s bonu(m)
nulla e(st) p(er)u(er)sitas/ vt si p(ri)ma i(n)tencio(n)e diligo
deu(m) et s(ecund)a i(n)tencio(n)e p(ro)p(ter) me s(cilicet) q(uia) m(eu)m bonu(m)
finis n(am) dicit(ur) ist(is) duob(us) mo(dis) s(cilicet) p(ri)ma
i(n)tencio(n)e et s(ecund)a p(ro)ut p(er)fec(t)e declarat(ur) (con)tra 2o
celi et m(etaphysi)c(e) (con)(cordan)to 10o et 21o // Q(uia) (ergo) no(n) sit p(er)
se notu(m) q(uod) alt(eru)m diligi(tur) op(er)acio p(ro)p(ter) delectacio(nem)
t(ame)n du(biu)m e(st) q(ue) ear(um) debeat dici finis alti(u)s
i(n)tencio(n)e p(ri)nc(i)pali(s) de q(u)o dubio p(ro)pt(er)i(us) i(n)q(ui)ret(ur)
Dubiu(m) et e(st) vtru(m) delectacio p(re)cipiat de(lectacione)z app(re)he(nsi)v(a)
p(er) mo(dum) forme s(u)bi(ec)ti h(ab)ent(is)/ et s(atis) v(idetu)r q(uod) sic
da q(uod) no(n) q(uia) ipa app(re)hensio p(oni)t(ur) in me(n)t(e)
tamq(uam) in s(u)b(iect)o et delectacio in appe(titu) // S(ed) ipa
r(ati)o forte no(n) h(abe)t m(u)lta(m) efficacia(m)/ s(upp)o(si)to q(uod)
i(n)de sit r(ati)o m(en)tis et vo(lunta)tis s(cilicet) ipa a(n)i(m)e s(u)b(sta)n(ci)a

ho(c) n(am) s(upp)o(si)to (con)cludet(ur) solu(m) q(uod) delectacio e(st) in
a(n)i(m)a ta(m)q(uam) in s(u)b(iect)o remotu(m) in q(uan)tu(m) ta(m)q(uam) in s(u)b(iect)o
p(ro)p(inq)uo e(st) app(re)hen(sio) et no(n) obst(at) ho(c) d(icere)t(ur) q(uod) a(n)i(m)a ...
i(d)a m(od)o r(ati)o(n)e ad actu(m) delectacionis vocaret(ur)
appe(titu)s// Alii a(u)t(em) dixeru(n)t delectacio(nem) ee (esse)
i(n) app(re)hensio(n)e q(uia) ipa (con)s(e)q(ui)t(ur) ta(m)q(uam) i(n) mo(do) s(u)b(iect)o
p(ro)p(ter) ho(c) q(uod) a(n)i(m)a no(n) p(otes)t delectacio(nem) recip(er)e n(ec) t(a)li
app(re)hensio(n)e me(n)t(i)s/ m(od)o disposic(i)o nec(essari)a s(u)bi ad
recepc(i)o(n)e(m) c(er)tar(um) forme s(u)b(ie)cti(s) vt ad
illa(m) forma(m) se h(abe)re p(er)ma(n)e(n)t(e)r s(i)n s(u)b(iect)iue sic dis
p(osi)c(i)o nec(essari)a agent(is) ad age(n)du(m) ad q(uem) effect(u)m se
h(ab)et ad istu(m) effect(u)m a(u)t(em) vel/ forte t(ame)n q(uod) n(on) i(d)a
r(ati)o e(st) nec(essari)a/ p(ri)mo q(uia) m(u)lti posueru(n)t q(uod) a(n)i(m)a
no(n) solu(m) se h(abe)ret ad hui(usmod)i act(us) p(er)ma(n)e(nter) s(ed)
et active et ita ee(sset) dubiu(m) an app(re)hensio
i(d)a ee(sset) dispo(sitiv)o a(n)i(m)e ad delecta(cione)z a(c)t(iv)a vel p(er)ma(n)e(n)a
2o q(uia) f(ri)giditas v(idetu)r ee (esse) dispo(sitiv)o nec(essari)a m(ateri)e ad
recipiendu(m) forma(m) a(qu)e et t(ame)n ipa no(n) recip(i)t
forma(m) a(qu)e fit sic q(uod) forma a(qu)e educat(ur)
a b(e)n(e)i(n)tu(it)o de p(otenci)a (con)f(ri)gi(di)t(ati)s q(uia) t(ame)n for(ma) a(qu)e no(n) ma
n(e)ret ipa frigi(di)t(at)e corr(u)p(t)a/ si a(qu)a calefiet
s(ed) ho(c) e(st) f(also)// D(ic)i(mus) e(st) q(uod) no(n) e(st) simile de f(ri)g(idita)te
ad forma(m) a(qu)e et de ista app(re)hensio(n)e ad delecta
cio(ne)z (con)uenie(n)te q(uia) for(ma) a(qu)e p(otes)t mane(re) corr(u)p(t)a f(ri)g(idita)te
delectacio a(u)t(em) no(n) p(otes)t mane(re) cessa(n)te app(re)he
sio(n)e/ in t(a)lib(us) a(u)t(em) formis q(ua)r(um) vna nec(essari)o p(re)
supp(oni)t(ur) a(lia)z i(n) eode(m) s(u)b(iect)o/ an sit a b(e)n(e)i(n)tu(it)o edu
cta de p(otenci)a p(ri)or(is) vel solu(m) de p(otenci)a s(u)b(iec)ti ambar(um) q(uod)
i(n) (con)t(ra)ri(o)e mag(is) v(idetu)r (con)s(on)a(re) q(uam) mo(re) (ego) no(n) d(e)t(ermi)n(o)
t(ame)n// Videndu(m) e(st) (ergo) ad r(ati)o(n)es p(ri)nci(pa)les
ad p(ri)ma(m) d(icitu)r a(u)t(em) q(uod) delectacio sequens actu(m) p(ri)n(cipa)l(ite)r
vel v(oluntat)is no(n) impedit p(ri)nc(ipa)l(ite)r ee (esse) a(u)t(em) v(ir)tuosu(m)
s(ed) a(li)ena delectac(i)o(n)es n(am) vt d(icitu)r/ q(ui) appe(titu)s ... dis
... // Ad a(lia)m p(otes)t dici q(uod) si op(er)acio capiat(ur)
large p(ro) actu q(uo)cu(m)q(ue) s(ed) a(u)t(em) vo(luntat)is et p(er)a(cio)no (con)ced(itur)
e(st) q(uod) delectacio e(st) op(er)acio/ s(ed) t(un)c no(n) ee(sset) i(n) t(ali) a(li)q(uo)
vtru(m) delecta(ti)o p(er)ficiat ipa op(er)a(cione)z q(ue) e(st) ipa m(od)o
delecta(ti)o p(er)ficiens/ s(ed) vtru(m) delectacio p(er)ficiat a(li)q(ua)s
op(er)ac(i)o(n)e(s) q(ue) e(st) obi(ectu)m delectacionis vel ei(us) app
hensio/ si a(u)t(em) op(er)acio capiat(ur) p(re)ci(s)e p(ro) actu p(ro)
veniente ab a(n)i(m)o i(n) p(er)a(cione) no(n) p(er) modu(m) seq(ue)le
nec(essari)e (con)nexe a(u)t(em) p(re)c(edi)t(ur)/ et p(ro)p(ri)a (ergo) op(er)a(cione)z d(icitu)r(e) a
cap(er)et(ur) p(ro) actu p(ro)uenie(n)te ab a(n)i(m)a i(n) p(er)a(cion)e p(er)mo(dum)
sequ(en)t(i)s ad alt(eru)m a(lia)q(ue) et nec(essari)o (con)nexi ei/ t(un)c for
te dici p(otes)t q(uod) delectacio ee(sset) no(n) op(er)a(ti)o s(ed) p(er)a(ti)o
q(uon)i(a)m forte delectacio nec(essari)o seq(ui)t(ur) app(re)hen(sione)z
obi(ecti) vt (con)ueni(enti)s et p(re)se(n)t(i)s v(e)l e(tiam) ei nec(essari)o a(n)tic(ipatur)
// Ad ho(c) a(u)t(em) q(uod) a(ctum) d(icitu)r delectacio(ne)z ee (esse) felic(ita)te(m)
vel op(er)acio(n)e(m) dice(re)/ p(ost)(q)(uam) q(uod) p(ro)p(ter) e(st) causal(ite)r vel for
(ma)lit(er)/ q(ua)m (et) d(icitu)r q(uod) mi(nu)s p(er)f(ectu)m p(er)ficit mag(is) p(er)f(ectu)m
p(otes)t dici q(uod) v(er)u(m)/ s(ed) p(er) modu(m) finis d(ic)ti p(ri)maria
i(n)tenc(i)o(n)e t(ame)n a(l)i(qu)i(d) e(st) so(la) ut de(u)m finit et p(ro)p(ter)ea
diceret(ur) q(uia) et d(icitu)r q(uod) felicitas q(ue) e(st) op(er)acio q(ue) cu(m) sit p(er)
fect(issi)m(a) no(n) i(n)dige(re) q(uod) a(li)q(u)o a(lio) p(er)ficiat(ur) // D(ic)o e(st)
q(uod) sim(plicite)r p(er)fecti(ssi)mu(m) cu(m) e(st) sol(us) de(us) nullo a(li)o p(er)fi
ci p(otes)t s(ed) p(er)fecti(ssi)m(us) act(us) huma(n)us b(e)n(e) p(er)ficit(ur) p(er)
aliu(m) actu(m) huma(nu)m sic q(uod) ipe cu(m) a(li)o actu e(st)
eligi(bili)or et mag(is) (con)tinuari p(otes)t q(uam) s(i)n(e) eo et ita op(er)acio
q(ue) e(st) felicitas p(otes)t p(er)fici p(er) delectacio(nem) // Ad a(lia)m p(otes)t
d(ici) data finit solu(ti)o i(n) cor(pore) q(uestion)is et d(ic)it(ur) 21o.

Utru(m) delectacio i(m)pedit v(ir)t(ute)m?

V(ir)tut(is) vel p(er)a(ti)o i(m)pediat delecta(ti)o i(n) op(er)e alti(us)

at p(ro)te(ct)a(re)

i pulchra videre et auditus i eius dulci sonu et delectatio eius i opere unius potentie non minuit delectationem eius i alio sed potius augebit ad dulcem pulchritudinem delectatur i tactu

diate sub ordinate abactu alterius

q(uod) non quoniam nunquam aliquando sunt simul ipsi in visus impedi
tiva non habeant ad invicem visus aliquando quia opposito sed opera
tiones diversarum diversarum potentiarum non habent ad invicem
aliquam oppositionem contrarietatem esset omnia contraria quia esse non
potest quia contraria sunt nata fieri circa idem // Item quandoque
due potentie consimiliter vel sunt sub ordinate ita quod
actus unius dependet ab actu alterius sicut se habent
visus et auditus si sunt sub ordinate et operatio
unius non est impeditiva operationis alterius sed potius
innativa(?) // Si vero sunt non sub ordinate ad
hunc potest similiter in operatione ut visus et auditus
si vero operationes non impediunt se invicem non videtur
quod delectationes contrarie debeant se invicem impe
dire g(ra)d(us)(?) // Item quod augmentum unius non est
impeditivum ipsius sed delectatio visus augmentat delecta
tionem tactus quod patet quia homo etiam quod delectatio in veneris
que est delectatio tactus ~~maior~~ si visus sunt de
lectatus et delectabilius bibimus pulchrum vinum
quam turpis ~~corporis~~ coloris ymo si in cibo visus et ole
factus passus sunt ab horrato(?) gustus et ab horatio(?)
patietur // Item quia consummit qualibet tristitia
quod una delectatio non minuit etiam delectationem
aliquam in anima huius videtur dicitur // Expellit autem de
lectatio tristitiam et que contraria et que contingens // Et idem
dicitur in 10o libro quod vi mathematica quia q(uia) minuit
aliquam tristitiam non videtur minuere delectationem contraria
tristitie sed potius auget et salvat sicut id quod mitigat
frigiditate salvat potius et auget calorem quod in
pediat // Item etiam patet in 10o huius // Sci
endum est quod satis per propositum et in dicto potest esse
notum quod qualibet delectatio minuit vel expellit
quamlibet tristitiam // Et quod et multe delectationes alique
quarum potentiarum vel minuit delectationes aliarum potentiarum
vel expellit sed huius causa declaranda est et motus
propter hoc fiat dicendo in vi cum non sit sed delectationes
vel tristitias motus per se sed fiat primo modo sequele
ad aliquem motum sicut prius dicta quia nec delectatio per se
corrumpit tristitiam neque delectatio per se corrumpit
delectationem nec tristitia delectationem nec tristitia tristitiam
sed patiens omnia ista sunt potentia // Ad quorum evi
dentiam quod nos potius loquimur de delectationibus et tristi
tiis contrariis vel non de contrariis si sic sermo de con
trariis etiam satis quod delectatio non agit super tristitiam
nec econverso sed delectatio est consequens apprehensionem convenientis
et tristitia apprehensionem disconvenientis // Ideo quantum cor
rumpitur huiusmodi apprehensiones correspondenter cognitive de
lectatio et tristitias convenientes et quod minuit tristitia
consequentia de una huiusmodi apprehensio in aliquem mu
tat cognitivum appetitum de delectabili ~~delectabile~~ in
tristitiam vel econverso // Si autem loquimur de delectationi
bus et tristitiis non contrariis et hoc est manifestius
quod una per se non corrumpit alia saltem actualiter sed per
istum modum una corrumpit aliam quod una corrumpit
operationem quam aliqua consequitur cognitive corrumpit ista hoc
autem sic sciri potest delectatio enim per modum finis
amati perficit augmentat et continuat operationem quam consequitur
ut dicitur est in maiori questione i quantum enim delectatio est per
se ipsam delectabilis appetitur per modum finis appetitus
est inclinatus et clinatur ad eam prosequendum et conti
nuandum et per consequens in potentiis que inclinat ad
operationem quam ipsa consequitur sicut enim tristitia per se ipsam est
fugienda appetitus inclinat ad istam operationem re
pellendam quam tristitia consequitur // Ex hiis autem se

delectatio

dum

expellitur

product(?)

persequenda et continuanda et repugnat sed fugienda et repellitur

q(uod) etiam quod delectationis continuande et augmentande est intenta
valde est operationem et obiectum ad quam delectatio consequitur
et est intenta valde quod tristitia repellende
est operationem et obiectum ad quam tristitia consequitur // Etiam autem
cum sit virtus finite non potest ad diversa simul con
tendere perfecte sed intenta unum valde quod non potest
alius intendere et universaliter quanto magis intendit
uni tanto minus potest intendere alteri // Unde pluribus
intentus minor est ad singula ideo manifestum est quod etiam est
aliquam operationem delectata vel contristata multum in
tendit illi operationi et per consequens parum intendit
aliis operationibus et quanto minus intendit eis
tanto minus consequitur eas delectatio vel tristitia propter quod
primo modo delectatio vel tristitia in opere ~~illorum~~ unius pel
lit vel minuit delectationem vel tristitiam in opere
alio scilicet delectatio in opere uno minuit delectationem
in alio et tristitia tristitiam et delectatio tristitiam et econverso
Ex hoc etiam diligenter attendere quod plures potentias
i(n) simul ~~delectationibus~~ operationibus simul delectari vel contristari
contingit dupliciter // Vel quia est idem obiectum ut est ipsum cibum
vel est ipsa mulierem // Aliquando est diversa obiecta ut gus
tum est cibum et auditum est cantum mulieris // Si
autem sit delectatio vel tristitia plurium potentiarum est idem
obiectum est vel verisimiliter potest esse idem obiectum delectabit in
dicando ipsum esse conveniens simul una delectabitur
et alia contristabitur // Si ergo visus delectatur vel quia visus
~~in~~ pulcherrime mulieris et lascive quam in tactu tem
poris et in decenter et tunc libentius odoratus
pulchrum florem quam turpem consimilis conformiter odo
ris et causa huius est colligatio potentiarum exteriorum ad
eandem interiorem potentiam cum enim potentie plures concor
dant de convenientia obiecti estimativa simul ad
herens eorum indiciis et in alia ratione sit delectatio et
ratio maior sunt tristitia si plures potentie discordent
de disconvenientia // Si vero discordant est de
lectatio unius ~~minuit~~ tristitia alterius et econverso propter
hoc quod estimativa non est firmi iudicii sed semper du
bitabit an totale obiectum sit sibi conveniens vel dis
conveniens ita nec delectabitur nec contristatur intense nec
per consequens potentie exteriores sunt intense delectabuntur
et contristabuntur propter eorum colligantiam ad virtutes in
teriores quanta causa est quod si estimativa indicaverit
aliquid esse in iudicia in cibo et potu contingit bonum
fuerint saporem et odorem et gustus abhominabitur
et olfactus // Si autem delectationes et tristitie plurium
potentiarum fuerint circa diversa obiecta et non sub alternata
tunc habebit veritatem quod prius dicebatur scilicet quod de
lectatio minuit delectationem et tristitia tristitiam et de
lectatio tristitiam et econverso modo supradicto // Sicut enim dicit
Aristoteles quod amantes fistulas non possunt sermoni
bus attendere si audiant fistulantem propter hoc quod gau
dentes quandoque volentes non operantur aliud et alia
facimus aliis parte placentes // Hoc idem et etiam in
tristitiis narres nec est contingit ut non sentiat pe
dis dolorem // Rationes autem in principio adducte per p
dicta procedunt sicut intendit aliquid enim satis arguit quod
delectatio non per se diminuat delectationem quamvis tamen di
minuat modo predicto scilicet quod etiam unum multum intenta
minus intendit aliis nec potest et c(etera) // Queritur 28

Utrum primam intentione

delectatio sit propter operationem vel operatio propter delectationem
multi autem putaverunt quod operatio sit propter delectationem

vel verisimiliter iudicando conveniens

fuerit

bonum

Et aliquid delectabile
sive opposita(?)

mtecce pnci^li prtes suptas ab ar^le &
endoxo / qz pma sit i^a op^mu^m sp^r i tercie p
maria dz poni finis alioz & mag bonu
bonorum bon sp^r n. decis e q melior ut d^r a^o polt^ce
// Sz delcatio vr ee q opti^m q^o & bone pt
endoxus & apices p pn^o mathe^ce // ystud
ee optimu q oia appetit / & i^d p^m vr oio
ee gcted^m / q cu bonu sit obm appet^m nl vr
pmo^m obr posse ad se the v^r omnes appe^tu
n sit i bon^te pote^mu & q tale e omni eti
bonu / sz no e om eti bonu n q e opti^m
p se ipm // Si g^o i^d princi^m gcedat oz^b &
mo gsili i^d ee optimu oibus qz^one appe^bus
q oia appetit qz^one appe^tia sz delcatio
appe^nt oia tam ro^lia q irro^lia put oopi
m^r q^o & / hac g^o ro^ne porta ab endoxo p
mo^m disposi dispu^oib approbat ar^l a^o h^o
d^r // Et psequi a^r oia & bestias & ho^ies delca
tiones signu qdm e eius q e ee a^q^r opti^m
ipaz / vim e q i sctu pt sciti isti vir sit
i mi^e ar^l a^o h^o dd^o / q dca ro forte no
heret efficacia si omes appetet ea delca
coz sz no e ita / alij at & alij alias & a^as
[appetunt] ponunt delcaciones & ad i vice sepe grias
/ Sz g^o oes ho appetat delcatoz tn n^a e de
lca^o q^a l oes ho appe^t q^o de nlla delcacoe
gcludi pt q sic q^a opti^m // Sz ar^l hmt
i scien^e rndz du^r s^o hijs vbis / sz qm no
ea i na nz hitus optimus nz e nz v^r delca^o
psecut^r eade omes delca^oz tn oes delca^o
a^r // Hoquibus vbis sma gsumas pdcaz ro pt
gcethi dupls. s. q ea qr no omes appe^nt ea
de delca^oz e q no e om eade na. i. g
plexio nis indicata a nobs anni^te ut id
hitus passue^ne acq^t cu na n i pfca
& hitus pnus no pse^m optima delca^o
h sibi ppor^le s. pua ut in pfcaz / sz si eet
om ea na. s. pfca / & ide hitus. s. optimus
omes appetent eade delca^oz / & i^a e q p
dca ro gcludebat ee q opti^m q^a n e q vr
pfco viro & studioso iudicadu e at si
oib^o videt^r / studioso em ce singla iudicat
rte // Alia at sma pt capi ex dictis vbis
ar^l q q^m toti delcatio g^t cunat appe
titu / q ex h^o pz q omes appetit delcatoz
/ Sz q no omes appetat eade / signt q pue
delcaciones tiant pnos & bonos e optie
optios / Illud at e opti^m q tiat opti^m
appe^tu // 2° at ar^l i scien^e psec rndet
s^b alijs vbis & psecut^r no q^a existant nz
q^m dret utiqz sz eade / eius ro / assignt
dns oia n. na qdm diuu // Hoquibus vbis
capi debz q ls an^i ho^ies p alias ipozo nas
& alios hitus appe^nt alias & a^as pri^res
delcaciones tn omes appe^nt finale delca^oz
& psen^r / sz h^o ipi no pcipiat io de ipsa
finali delcatoe vo suffi^t gcludi^bat / Sz e
tc du^m q^o^o vm sit q omes eade appetat
delca^oz // ad q pt dici pbar q q nlle appe
ta^q opa^oz hnte sibi anexa delcatoz
ipe & nalit appe^t delca^oz / omes at na
ste desidant / & omes ipm ste a^ghit.
gsen^m si no sumt i se^ti // Et si a^q^t q

diuisi diuisas scias pri^res appe^nt & pse^m
tu h^o no obsta^q^s credi debz q omes a^q
appe^nt eade finale s. melior & excelle
tissimi scil^t nlle n. interrogatus si vellz
pfce gseste deu dicz no velle ista &
omes pse^m ul n. sor ipa ul a^q ad
in ipam ordi^tu pse^m / omes n. hnte noti
ymo v^r omes actus hnani i ista fina^r or
dinat^r sic e in eius ope gsistat huma feli^tas
[et] h^o finit declatu satis i p^o huius. s. i e^a qne
& in q^a // Est ergo i tcto q omes hoies ap
pe^nt na^r ista suma delca^oz q dei sume gteplacoi
gplexoi anexa e / cuius ro e ut d^r q oia
entia gtiuqz depnata ht i se qdz diuu
nalit^r p q n^r intendut i pnu bonu h^o
& exprimit ar^l in 10° h^o d^r / forte at &
i pmis e a^q nale bonu melius q p se ipa
q appe^t pnu bonu & i^d diuu & nale bo^m
forten^r e a^d q na unicuiqz p q ipa
e q pticipata sili^do pmi boi ut p ipa
recu^rit gtie ee sim a^pmo & simo bono
p n. pmata plus i flint i qbz tatu sim
q gtiuqz ea paria // Sic g^o delcata sit
ad illud ppoi p^a ro ar^l & endoxi // 2°
adide at^r q. exeo fudat^o // Inoi gne te
ca p^a e vlio cat^a q ce pitiores / Sz t^t
oia hnana bona delcatio vr ee vlior^s
tauali^r / ing^ge ce finalis / p^o q talitas
finis e i mo appe^tu adipis anteoz & pse
cuto n^m at hnanu bonu moiz ad hoc
vlius appe^tu gs^o sitm q delcatio / cu opti
sit omes bestias & ho^ies psequi delcaciones
g^o delcatio e p^a i gene cans finalu &
p q^s op^o e in tcce pinaria p ipm // Et
psti^le pmaria i tcce ordi^r ad sua psco
ipa tanq i fine sz delca^o pficit opatio / [et gfirtum ro q delca^o pficat opa^o]
no qtiuqz mo sz ut sruieris qdm finis ut
d^r ar^l // Et oia hnana bona s^r i tcce
pmaria p optimu q e ipa feli^tas tanq
p fine sz ar^l d^r delca^oz ee fe^ce & q op
timu q pbat tn nec feli^tas cu sit opa^o
pfca & ope opatio no i se^ta h^o at e delca^o
qr eit delcatio opti^m // Et prya i tcce
p dectius e q^a melior ut d^r a^o polli^ce sz
delca^o vr ee meior ope q ipa e gna^o pius
tior cu ipa seq^r ad opatoz q at gracie
s^r pitiora pora s^r gse sbe i. via pscois
ut d^r ar^l q^o me^e q^o & // Et gs^r q sis
ht ro vlti io q mag e pcius mag vr
hre ro finis / delcatio at e pitior opa
toe io & // Et i^d e maxe eli^le & pams oia
alia s^r eligi^blia p ipm q e eli^le no p a^q
aliu nz alius q^o / tale at gfess e ee de
lcatoz ut d^r ar^l // Nullum n. interrogatus
q^a delcat^r ut p se ipaz gonte eli^le de
lca^oz vm & p^o rethoice d^r delca^oz oia
psecut^r & q^a ipius delctari appetit delca
ri diffi^m at e huius bonu & finis // Et
opti^m mag ponendu e de ipso gne g^e
deti^atu adres melices & excellectores
q de ipso q e gne vlhoibus rebus sz genus
delcacois e mag appatu rebus excelle
cioribus & genus opacois e mag gne rebus

[margin: at^r vrb^s]
[margin: Bonus]
[margin: a aliq^a delca^o e q opti]

vilioribus optimum g cuius alia sunt magis debz
poni de genere delectationis quam de genere operationis
aliter videtur esse magis quam non reputandum est invenerunt
magis cum vilioribus communis sed solum magis cum superiori
bus alia quam animal et in animatis operationi sed sol animal
non ad hominibus omnibus sed solum conpetunt bis z. delectationes
sed si de operationibus et delectationibus hominum
optimorum loquamur operationes erunt et cum bone
et cum mala cum utraque n. bonus homo bene operatur
sed delectationes delectare erunt ad bonum bonus
n. homo non nisi in bonis delectatur. Item gravis quia
et levis in suo loco naturali quietior est ipsi gravi
et levi et magis habet ro ultimi finis quam motus sui
tendentia ad illum sed delectatio est tamquam quietatio
in obo amato. Alii autem arcus se habet per modum
tendentie in ipsum ro z. Item maximum quod in ludo
delectatio non eligitur propter operationem sed eius quod sepe
operatio concupiscenda delectatione esset fugibilis
tamquam lesiva et dapnosa. Etiam quod contus non
eligitur naturaliter propagationis quam militi in propagatione ad
quam appetitus coitum naturaliter et tamen concupiscenda operatione
delectatio esset ociosa ymo potius dapnosa quam
utilis. Sed g natura nichil facit ociose sed quod coitus
propter delectationem eligitur non econverso et si homo in ipso concupiscere
volet est quod prima conceptio in animalibus. Item multi ponunt
amorem idem esse et in actu amor consistit felicitas
et per consequens delectationes esse felicitatem sed propter felicitatem sunt omnia
alia bona humana g omnia alia sunt propter delectationes
huius tamen non obstante Eustratius et albertus in fine quarti
tenent eius contrarium ad quod eustratius arguit philosophus quod ex
non dicit delectationes esse finem operationis sed velud
quedam fine posterius in innes quod non sit simpliciter finis
sicut in tertio primaria sed quedam .s.s. quod et in tertio
tertia. Ad quod arguebat rationibus sit fines
potius ad veniunt operationibus et generationibus quas sunt fines
delectatio autem sit generatione est ei q. primus nunc operatione
g non est finis eius. Sed ista forte non in
mito quia rationibus primo quod delectatio et si non sit po
tior operatione sed causa est tamen potior ea per nunc
et item operatio non sit potius ipsa delectatione. Unde
tamen eustratius dicat ea esse fine delectationis
sicut nunc anima vel corpus animatum est finis nutritionis
et aliarum dispositionum conventium corporis animato
sed deterius sit per g melior et tamen anima vel corpus
animatum non advenit potius potentis sed prius ymo
et felicitas humana videtur esse primaria in tertio per
homini quam homo tamen sit substantia est melior naturaliter
et nobilior ipsa felicitate que est actus quasi sep de
tinus est g melior et tamen homo non advenit potius
tius ipsa felicitate sed eius g ista ro eustratii non
videtur habere magna efficatia in forte quod
bene probat quod delectatio non est finis operationis
primum modum propter quod tis generationis et motus est
finis generationis et motus. Quarta ro eustratii
est quod si delectationes essent fines operationis se
quitur quod nulla deberent exerceri operationes quibus
essent maiores annexe tristicie quam delectationes
et eius sunt quod operationes exerceri deberet quibus
maiores essent annexe delectationes quam tristicie
quod est falsum g et antecedens. Primo g ex hoc quia patet quod
per exigentia finis contra certa modum g opp
timum est facere omnia que sunt congrua fini et di
mittere contraria sed quam contra etiam in opere fortitudinis
ubi fortis faciendo quod facere debz expectat et

sustinet vulnera et et mortem ubi plus est dolor et
et tristicie quam delectationes. Unde dicitur 3o huius et
exponit esse vivere et eius et nichil est optimum exercere
coitum non cum sua muliere vel uti rebus alienis
ipso invito quamvis in tali operatione plus delecta
retur quam tristaretur. Insuper etiam esset dicit quod
propter delectari operanda essent inhonesta vel per
non tristari honesta fugienda ymo omnes hominis rem
inditum asseret omnia esse facienda et si sint tristia
vel indelectabilia nobis omnino inhonesta esse fugienda
quamvis essent delectabilia sicut hoc pulchre dicit seneca
epistola ad lucillum xjm initio. Dicit vir bonus
quod honestum se facturum putaverit faciet et si in
pena si laboriosum fiet faciet si dapnosum
erit faciet et si periculosum erit nichilominus quod turpe erit non
faciet sicut sit pertinens asseret et si voluerit
et si pretium vel honore ab hoc nulla re deterrebitur
ad tristia nulla invitabitur. Sed morte quando dolorem
quando exilium quando egestatem timens et quando ea que sunt
huius contraria estimati an ponit et. Sicut tulius libro a
de officiis Neo et n. nisi eius esse potest quando morte
et g operationes non sunt propter delectationes sed econverso. Sed
ista [illegible] ponunt alii inde dicentes quod non omnes
delectationes sunt eiusdem rationis sicut nec operationes
sed operationibus turpibus annexe sunt turpes delecta
tiones et honestis honeste sicut habetur 10o ethicorum. De
lectationes autem turpes non sunt simpliciter dicende delecta
tiones quamvis dicantur delectationes per nunc
vel eius idem dicitur g sit mali quod delectatio
turpium operantur turpia et male sunt vero boni quod de
lectationis honeste operantur honesta et bene supportetur et quod
potest in talibus omnino praeferenda est potentie spirituali in tamen
quod omne illud turpe dicitur et malum quod arcta rationis dis
cordat. Cum tamen ad ro quartam eustratii sed intelligendum
de hominis delectationibus .s. eo cordibus recte rationi
et iusticiis convenientibus. Sicut quam autem quod quod sit
secundum quod in opere fortitudinis plus est doloris et tristicie
quam delectationis dicetur quod homo forte et virtuosus delectatur in
talibus sicut dicitur finit in 3o libro quod 20a. Dicitur
et quod virtuosus in coitu indecenti non delectatur
secundum mentem neque iniusto in iniusto usu rei alienis
dicetur g quod nunquam propter delectari operanda sunt in
honesta nunquam sunt delectabilia neque honesta tristia vel
si aliquibus honestis annexa est aliqua tristicia tamen plus
est in eis delectationis quam tristicie sicut dicitur finit
Item arguitur rationes eustratii arguit sic. Sicut se habet
spiritualiter ad delectationem spiritualem ita se habet operatio in
talibus ad delectationem in tale sed operatio est delectationis finis
spiritualiter tamen in cibis et in potibus quam in actibus veneriis
Non n. est verum quod natura instituit nobis finaliter cibum
et potum ut delectaremur sed ut nutriamur vel vivamus
magis nutriri autem et vivere operatio est g delectatio
est g operationis quod autem natura instituit nobis cibum
finaliter ut nutriamur et vivamus et non delectemur
etiam patet ex eo quod ipsa plante instituit cibum et potum
vel eius porciolam quibus tamen plante delectatio
non quia hoc g est ut nutriantur et vivant. 2o quia
in nobis cum expedit admittendum et vivendum
accipere cibum .s. corpore destituto per suppositum humi
di et calidi tunc maxime delectamur in cibo corpore
vero repleto et restituto quod non expedit admit
tendum et vivendum capere cibum .s. cessat de
lectatio nisi forte particularis delectatio ciborum
et potuum provocetur. 3o quod cessante de

apposuit cuiuslibet delectationem ut per ipsam animalia delectarentur ad opera talia actu sicut videlicet ad salutem in individui natura dedit nobis cibum ipsa sicut ad salutem speciei

·I·

lectatione ut in sompno non cessat natura nam remitti-
tur ab eius actione cibum et potum. Secundo hoc patet exordia
animalium et plantarum etc. nutrimentum plante non sen-
tiunt natura alimentum conveniens non indigens electione
nutrimenti alia autem animalia diversitates nutrimenti et non semper
habent naturaliter conveniens indigens electione per delectationem que ac-
ceptet et prosequatur convenientes et refutet vel fugiat
disconvenientes natura sicut enim electione plante possunt vivere
alia autem non possunt ideo natura non deficit in necessariis
nec habundat in superfluis in istis animalibus delectationes
in cibo convenienti et tristicias in disconvenienti ut delectantur
vel ad acceptandum nutrimentum conveniens per annexa de-
lectatione et ad refutandum disconveniens per annexa
tristicia quod plante non in se sentit tamen delectatione
non indigentibus. Ex quo patet natura delectationem
et tristiciam ordinasse ad acceptationem vel refutationem
nutrimenti vel cibi. Similiter etiam videtur esse de veneris de-
lectationibus natura enim per coitum in tedes generationis ad
salutem speciei ipsa ordinavit coitum propter quod in pluribus
generibus animalium videmus delectationem in coitu et coitum
cessare femellis impregnatis sed in quibusdam scilicet pavor
in hominibus non sit ita propter causam speciale in libro de
animalibus perscrutandam. Sed ad hoc autem respondendum ad
ista racionem concedentes quod cibi cognitio et conveniens delectatio
vel tristicia sunt ergo operibus convenientibus scilicet nutritionis. Verum
non prima permanet et conveniens delectatio sunt bonum gratia genera-
tionis neque enim talis speciei et conveniens delectatio est ultimus
finis ideo secundum istos sit in aliqua ulteriore operatione
ordinentur sed hoc totum vel est ad propositum quod enim est
de operatione que est cognitio obiecti delectabilis et de de-
lectatione conveniente an ista cognitio sit ipsius delecta-
tionis gratia vel econverso ergo. Utrum visio obiecti beati-
fici sit gratia delectationis convenientis vel econverso. Ulterius
vero ipsius cibi datur et nobis propter delectationem convenientem
vel econverso. Dicendum ergo primo quod natura dedit nobis
ipsum tibi ut in convenienti delectarem et in disconvenienti
contristarem. Et tamen dedit nobis hominibus de-
lectationes ut accipiamus cibum convenientem et refuta-
remus cibum disconvenientem hoc tamen natura dedit nobis
gratia conservationis nutritionis et vite. Sic ergo exordia
non est in materia quod ad propositum quod deceat respondere
magis tamen illi parti consentio quod ponit operationes esse
finem delectationis propter hoc quod plurimi philosophorum ex-
cellentiorum tenere videntur istam viam. Non enim
conveniunt Aristotiles dicere quod felicitas in passione consis-
tit sed in delectatione dicitur enim delectationes esse feli-
citatem vel quod optimum hoc non dixit Aristotiles in magis diceret
ipsam delectationem esse operationem non in se tamen quod hoc
ut puto non intendebat esse verum sed pro for-
te secundum similem scilicet talem qui diceret delectationes esse fe-
licitatem id est felicitatem esse per se delectabilem tamquam delecta-
tionem eam inseparabiliter convenientem. Similiter et theologi
magis felicitatem dicunt consistere vel in actu intellectus
vel in amore propter quod si postea patuerit quod non sit
idem amor et delectatio concluditur quod felicitas non sit
delectatio sed actus quam operatio et hoc etiam maxime concedit
actum sic tendere quod felicitas formaliter consistit in operacione
intellectus non in actu aliquo voluntatis. Et id magis quod
posterior finis causa principalis quam ratio boni sed prius gratia operatio
conveniens quam delectationi convenienti ideo si actio magis cum
finis debet esse optimum aliorum omnium et debet esse propter se
bonum et quod sit dicitur in secundo metaphisice nec est bonum nisi
propter causas finales. Et propter quod unumquodque tale et illud
est magis et per prius tale. Secundo probatur quod operationes honestas

delectatio sunt honesta et inhonesta in honestas tamquam in
genere boni et mali delectationes sunt propter operationes et quod
prius est in actibus virtutum moralium quod primo sunt
iudicabiles et est opus bonum et non sequitur electio et
forte quod sunt electio que et est opus bonum et non se-
quitur delectatio sed magis tristicia verbi gratia iudico
ipsum pauperem virtuosum indigere et quod si possem
debere ei subvenire et sunt actus voluntatis quo
velle ei subvenire si posse non delector tamen sed
compacior ei et contristor eo quod non possum ei subveni-
re hec ergo opera sunt bona per se ipsa sicut scilicet quod non
racione delectationis. Nullam enim oportet ibi esse delectationem
tamen vel ibi apprehendatur primo convenientem vel forte
fieret reflexio in illos super predictos actus de
quibus etiam virtuosus posset delectari racione enim ra-
tionis in hiis esse ratione boni consequentis primo sunt
principium ad voluntatem sicut ad partem sensitivam. Hoc et etiam
satis in secundo huius ubi dicit Aristotiles quod per passiones nec
studiosi dicimus neque pravi neque laudamur neque
vituperamur. Non enim laudatur nec vituperatur
qui timet et irascitur sed qui aliqualiter qui iudicat quod vel
contra vel citra rectum iudicium racionis irascitur et
timet vel vituperatur quod autem ut racio dictamen laudatur
et ita in tali est de delectationibus et tristiciis cum
ipse sint quedam passiones propter quod bonitas delecta-
tionis reducitur in bonitatem racionis quare et quod hoc patet quod
tristicie quedam sunt bone et honeste quia sunt secundum rectum iudicium
racionis ut si quis amico vel homini virtuoso dole-
re condoleat et de eius tristicia contristetur et for-
te quod idem Aristotiles declarabit quando tractabit de felicitate
in decimo huius. Ad raciones aliquis potest respondere
ad primam dicitur quod operatio nobilior est delectatione
conceditur id est esse optimum quod omnia appetunt in rectitudine
principaliter et hoc non est nisi deus conceditur et quod omnia appe-
tunt delectationem in magis appetunt deum qui est delectatio
sed et sicut omnia appetunt operationes quod sicut deus est delectatio
sic est operatio idem enim est deus et dei delectatio et ipsius
in mineris operatio ut patet duodecimo metaphisice. Sed aliter loquimur
nunc de aliis delectationibus scilicet in illis in quibus de-
lectationes distinguuntur ab operationibus et est eque
vel magis concedendum quod omnia appetunt operationes quam quod ap-
petunt delectationes naturaliter enim activa et passiva na-
turalia naturaliter appetere suas proprias operationes propter
quod activa sentit agere passivo presente sine et dicitur quod
omnia cognoscentia appetunt delectationem potest
dici quod verum sed non in rectitudine principali. Sic etiam
sunt appetibilia sed eam racione qua annexa est operationi
que est finis et quia eam perficit et decorat etiam non
quod omnia cognoscentia magis naturaliter appetunt
operationem quam delectationem exemplo quod sepe non solum
volumus videre delectabilia sed aliqua tristicia inferentia
ad idem quod additur et ab Aristotile scilicet quod omnes appetunt
eandem delectationem et omnes perfectionem delectationis eiusdem
racionis dicendum sicut prius quod in rectitudine principali appetunt
eandem operationem quam omnes appetunt eandem delectationem
convenientem. Ad hoc et quod dicitur delectationem propter totum genus
terminare appetitum diceretur quod non in rectitudine principali
sed racione operationis quam consequitur sicut sunt appetibiles
et non in finibus. Ad secundam racionem quod excedentem procedit
dicit cum per verum sicut ad primam. Ad aliam dicitur quod
perfectibile convenit melius est sua perfectione et finis eius
perfectibile enim alio est subiecta et perfectio accidens in subiectis
autem enim non multis accidentibus suis perficitur et tamen subiecta non nobilior est quam accidente

ut d° 9° 2° de aia cu h° et sic dr eug9
delcaco no pficit opacoz sic fis pm et p
i recte daus s3 ut dt aps velud qdaz
fis i. taq finis f q et iria inrecte ac
cepta q° dectis poss ee finis melior
ut az p 9ve 2° celi et mudi // ad az dan
fint q p pco forte delcao no e felitas
nc opo s3 p pco mle ul tale // ad az
qn dr q p via gnatois pr p~~posteriora~~ priora
via pfcois dd q qpando res simpcs
adi vit° pro ipa mlta pati i stacia aia
naq3 rolis no° n e et me° om fno an
te h ipa pcedat gnac mlta cop fcto
ipa sit ht vite q q diu ipa durat mot9
gnatois. i. tedecia rei ad sui oplemtu
p totu acceptu sil q e dectis pfci9 i ch
motu e melis toto q eat pus et ita gce
det 9d° tu ex aia et ei9 opacoe mt melis
ee q aia nuda et opaco cu delcacoe q
delcaco sn opacoe felitas n. gnuata cu
mimo bonoz reddi chor ut dr p° hui9
// ad h° et q apom f. q fis ht ro ulti dr
v°a q e vnu de fine q tmiat motu et
gnacoz opado motu ad caz effnce mo
nete s3 i° no e finis deus pmaia ice
ce x eic. n. i° i pho pr fis di et corpoz
celestiu finis ac pmaia i recte deus
pe alijs dib9 taq pma ca om aliozz
// dr et a°° q finis deus pmaia icette
et ulr via resolucois effinu i suas cas
et h° e q ipa e ca caz de hac n. ca pfu fiali
di9 ectendu e in scemb. ¶ ad a3 pt da
q mlta sr q p se ipa cent eligi bila p
se ipa v. g. v. tes p se ipas cent elites
pmis cusebet ab ipis opaco i q sr p
fectes aie et cu ipe v. tes magis eli les sr
p opacoes q p se ipas ¶ Tcia siqs velit
dice q delcao 9° opa9z q e ipa felitas
no sit alti9 et eligi i° d3 sic i eo q ipa
no e eli° et alti9 ulr pue er s3 no de
b3 9cludi qn sit eli° sup opacoes q
9se mq9 pficit ea et decorat sic pul
ch° do iuue te, ad a3 dd q ta bona q
mala pnces sr de eod gne loyco ul
nali dd et q pa° q e gen9 gne adde
lcaoz q° e mat et i mat sic opa° et sic de
lca° q e gen9 9tiu9 sb opacoe et illa
ro nllaz gmat excellecia panis sup
opaco neq3 delcacois sr 9g coz ~~neq3 de~~
~~lcacois~~ et h et optim9 ho et lrios opet
q delcet tu ipa detmaty e ad bonas
opacoes sic ad bonas delcacoes et si op
et aki et mala ~~tu~~ i recte pnali et tolr
finali nuq opat n et bonu et optimu
f. et deu // ad a3 pt dici q i° pa ces
aie delca° maiore getat apetitu si
delcaco opac ad opa3 a q opaco pnalis
et fili9 getat ~~opa9z~~ apetitu ¶ ad a3 dd q
si opa° ludi ordinat ad delcacoz tu i a
delcaco ult9 ordie ad opa9z ¶ Tcia sic
dr aps i° 9mb n. e fine ee lud stude n et
laborac ludi q icipies ui et velle pmle
ludere ut studeat s3 amaria ~~ric~~ rcia studet anatarsy
hre ui regei. n assilat ludos i potetes
ac gtie laborac rege i diget no vtiq3
finis reqes n. fit q opacois ¶ De coy
tu ac dd e q no e asse d9 i recte pnali
p delcaco ut dcm fint ca ac q p9 i
pgnaz hoies no cessat a coitu sic a°
aia pt ee q p nobitie et excelleaz 9
plexois huane diffilis e fetu forri
i hoib9 q i aiis alib9 io ad suttiedu
hgi diffiti na i gemiant hoib9 l om tpe
m.az et delcaz ptites ad coitu ut oi tpe
pt fetus huani gnari q no n cto et
pauco tpe fint ncim i plim9 ai9 gnalib9
alim aliozp // ad a3 dd p9 q no e ide
amor et delca° nc e ad huc vsq an fetas
d3 poi in amore et s/ rnuenit 29° et c

Utru amor sn delcacio et

dilcco sint ide realr q no q i° no sr id
q° gria no sr ide sic e i ppoito q° et a3
q si om i o° et c q vnu vni tm e gru
io meth ce p° b q gru delcacois e odiu q
ru vo delcacois et tsti a q at ipa no sr id
p° mlti p° q tsti a e ~~toto~~ et no vo t a odiu quit[?] lcta[?]
at e vo ru ¶ 2° q de9 nuq tsteat s3 ps gte
et vsomit delcat ut a3 n° meth ce et tu de9
odit malos put oms leges gcede vir //
¶ 3° q odiu ee pt ca absent q prut eiqde
exnt tsti a at no vi ee n expncia mali
ul ex absen a bon // 2° q odiu e q q velle
altin no ee tsti a at e pa° i appetu delcta
ex a q° dispnti ul nociuo // 4° q tsti a no
vi ee n ce a q sing ve obm ul a a q s ria
oba s3 odiu ut dr 2° rethoice no so9 e ca
sing re s3 ad gna na sic i dr fure adit et
calupmatoz vni9qsq3 et gstat q ut vi
q no oz hoiez ee tsce si gmit odit ca
lupre // 6° q aps 2° rethoce pones drez
te ira et tsti az dr ~~pcaty~~ qd tstat odies
at no ¶ 7° q n9 delca de sua tsti a et cu
bon9 ho delcat de h° q ipe odit pcta io et
// ht ad pnale, ylla no sr id q abi vit se
pan s3 sic e de dilecce et delcacoe q e
dit amlt q demones neq3 de se ipis n3
de ai js delcan s3 gti maxe pcaut tsti az
cu ipi diligut se et nos videm9 pcs se
ipos excessive diligetes et h° affectes q se
pe nllaz gsitet se expiri delcaz s3 q
ad extmu sepe tsteat // ut si amor et dilca°
cent ide et sumu vni9 eet summu alti9
q e f m 9a p3 q forte sume dilige actum
forti is mq° tu modicu n delcat ut
a3 p expiecia ut p° et 6° ethy co // Itm q
pat sume dilige filiu malu s3 de eo no
de eo no delcet sume s3 tstat et q p° le
e suma aici delcaz pte cu summo odio
i inmici q no e p° le de suma delcacoe
et de suma tsti a cu dicat aps a huj9
q q3 delcaco expellit ul minuit q3 tsti az
et cu delcaz et tsti az gsegn mot9 corles
q°ij f. dilatatio 9strictio cordis et spiuum

Ro n. dd e finis ouij aliozz

p sup pse magis p ala eligibilia

p h° q opoes sr meliores et fines dcut sic q° gaudiu° oz... eos ee p se ipaz eligibiles s3 tu magis p opoes q p se ipas

p passioe no q° i mat ita neq3 gtro q e gen9 gtetij

q pfte sil ee no pnt // yt delcta° & tpria
cito tnsie vnr amor at & odiu manet
diutius // yt q se ad amorem ul odiu no e
idem q amor ul odiu ß delcta° & tpria hmoi
sz g & a° no q ide no se ad se ipm
b phus q amor a q e velle ei quo pnt
bo & popo) odie a q e velle ei q pnt bo
mala ß ad ho q e velle a cui malu ul
bonu gse delcta° si fiat q volumus &
tpria si no fiat io & // yt aucte a
q de eis i libo rethorice dat i diuis locis
tractu de diuis pa°bus & a°tes pont gsideraciones
ad ondedu delcta & timorez & assignat
eis diusitas diffinitiones & si i p° libo ethycorum
del de eis i diuis libis tractu de diuinabus
// Wm ar q idem e actus q e eide pa° potencie
r eide obi q bis ul in ethica & amat
deu & i eo delcta & q dc ayp po ethycorum
vnitez at delctale ad q d amicus // Ist
gfr q io° meth° dc gor & sacs ar q si
ages fuit vnu & in vna & po vna nte
e effim ee vnu × yde at obm s bonu
sbte boi apphes i eade po s i vo° at
amorez sm & delcta°z po° // yt illa se idem
q° effcus se ide ß delctacois & dilcois
se idem s gfr pfic° gtr° opa°z ta n delcta
tus i opatoe q amat opa°z mag gtiat
de opatoez & i ea gfr // yt via po° i obm
& eq se ide rar ß drant ee ut d° zo
physicorum q de ascesu & descesu ul via ab
atthenis ad athebas × Bz delcta° est
i pssio q in po ab obo dilco vo e eede
po° in obm & d° // Et gfr q ea e qlis in
pssa fro amagnete & i clinas fro ad
magnete // yt sigt qete po° i obo delcta°
& dilco vo sigt vnioez po° in obm ß vni
one qesat & qescedo vnit g & // yt tpria
& odiu se ide a° dilco & delcta° se ide a°
pz q ad odie n a° vi q i° sibi displice q
no vi a° ee q de i° ee tpre ~~tpre~~ // plures
g doctores pcip de ia qne vsan i sins o
pionibus q suffcet m smas recitare //
Dicut g q da q oibus e velle & nolle × vu
n obm fuit apphens sbte boi ul gnte
se actus voledi // Si sbte mali ul disgnte
actus noledi si segt a°s actus volut & hoc
eos in t° capiedo velle & nolle p° se ex
tedut ad gplace°z ul displice°z i obo
pre°tes alti obi accep°z ul refutacoz si
tn velle & nolle capiat pre s velle pobi
acceptacoe p q si n phibeat mouem
ad psequdu obm si fuit absens & qetam
in eo si fuit pns no eet a q°o gdu q oz
actus volu eet velle & nolle & suffnt de
clatu fuit m z° libo z° qne / 2m & isti bn
gcedut nobiscu ee tpy velle sn cplice
actu volu affcm s p gplacetia i obo
sbte boi ul gnte apphenso / f vo desidiu
q° mouem ad obm no hitu psequdu si
no fuit in pna × zm at delcta°z p q
etam i obo adepto p yea dnt ipi q actus
desidij sit bn distictus ab actu delctacois
q e sm° gcededu ut puto qm desidiu

cu tpria delctaco gtria tn n famesco a
bu apphes desiderio si ceipe no poto m
ta se tpria sn delctacoe / n tn cessat de
sidm q d gor 12 meth° gto z9 q de
sidm pre°ns apphesioez mag vi dolor
q volutas / hita pfte rei desidata ces
sat desidiu × Bi ppe capiat desidiu // Bit
n vicate q d appe°tu eg ree carene s ca
pndo appe°tu q actu desidij // Bz scied q a
iez gez sic in tnt q bn e desidiu q no
e delctaco & delcta° q no e desidiu tn
dnt q ide actus vol rar pus erat desi
diu an obi habi co p e delcta° hito obo
& pol e q desidiu erat an idm rar q
tpria si dere no hita tpabam ap° de
sidiu dnt n q sit eadem gnte ipm gue
i qetat sursum & tedit deorsum & qetat
deorsum cu ibi puenit × Bit appe°tus co at
i qetat cu caruit obo delcta & iclinat
ad ipm adipiscedu & in ipo adepto qeta
/ mo gstat q appe°tu i a qua re i qetati
e ipm tpri & ipm i a q re adipiscēda
i clivi e desidare & ipm i a q° qetati e
delctari // Dnt g° q pta noia tpria delcta°
desidiu ss supp°nt ul suppone pnt si no
sil tn suct° peade re s peode actu
appe°tus ß dnt ßro q diusite go gnotoru
actus n appe°tus ide gons d tpria q gnoto
ab scie gnte & pncie disgnte & d delcta°
q gnoto gncie pnte & absen° disgnte &
d desidiu q gnoto / ab sncie gnte cu po
si°ce hndi & d fuga ul abhoiaco p gno
to pncie disgnte cu possi°te repelledi
// Bz ho ego no credo ee ve na i appe°tu q
nos videmus q alui si motu corle no ap tpria & ta
~~alez s i petu~~ ap° delctaco × Wm dico alui mot
corle no alem s i petu app°u & appe°tu ß
nale pt in pm q & appe°tus v g delcta°
gse cord & pmum delctaco / tpria vo
gsecco mo no e idem q q gnoctes diusitas
tiorum si res sit eade deant seq motus rales
oppoti // Bz ad ho cor di mo lo° pdctorum vn
q motus i° oi no sem° ex gnocte tiorum ß
ex diuis apphesionibus q & ymaginacionibus g
notis p diusos tios sigtes eude actu ap
pe°tus ita q eode actu appe°tus tn alio & a° in
dicio q ul ymaginacionis se a & aliq mo°s
/ tn i° nondu vi m ee bn dcm q ß i° ht a
appm de diuis motibus apphesis tn n vi
here pbabi°te de diuis motibus nullo p p
ul ygnacoz p apphes cuiq se p dca motus
// yt actus appe°tus se nalit actu apphesiois
i tm q i pol e appe°tu fri in ggtu q q
alia apphesioez vi seq alis appe°tus // yt
mag ponedu e cas p mgs diusoru mo
tuu ee diusitas q cas remotas mo mo
tuu ab appe°tu & ggtre pncietm appe°tus e
ca p ingor & ggto remotor io & n e sile
de appe°tu nali & ali nalis n fit q p eade
i tecoez × alis at fit p apphes a & alia
// q q i° gez cu pmis doctoribus gcedinus s
q actus tpri° actus delctacois actus desidij
& actus fuge ul abhoiacois se rali diui
si actus appe°tus × Bic n desidiu no e ide q

Delcta° et delco sunt eiusdem potencie q volut et eiusdem obiecti

sunt e no ... (marginal note, partly cut off)

at ... eiusdem

Delcta°

actus voluntatis magni ...

q°nciae pncie

delectacio sit non est idem quod extasis quia solo est stare
desiderio et ipso non remisso scilicet cessare extasis
et remitti et delectacio fit scilicet in actu prosecucionis
scilicet cum nullum imineat impedimentum sed ad r ut
in virtute est duo de complacencia primo actu de
siderij de quo illi dicunt quod actus complacencie
non est aliud quam delectacio quomodo delectacio non solum
fit apud reale coniunctionem presencia sed et apud eius
presentem magis quod propter meo delectabiliter
delectantes ut dicit primo rethorice / Constat
autem quod ista presencia fit per delectari presenciam in cogitacione
sed non in re etc. // Iste ut dicit ex dictis idem
nos inter cum dicimus tale quod in placencia et tale
quod est in delectabile vel in esse dilatatione et in placencia
mente et ita concludit omnem actum volun
tatis appetitum esse delectacionem vel desiderium et amorem ac
tum eius privativum idest nolle esse extasis vel ab
hominacio sive fuga inter duo phoracionem vel fugam
actu desiderio contrarium // Et correlario ipsi concludunt
quod omnis amor est delectacio vel desiderium quomodo omnis
amor est actus ipsius appetitus affectus et quod omne
odium est extasis vel abhominacio propter hoc quod omne o
dium est actus privativus appetitus // Item affirmat
commune iudicium doctores quod idem in terminis cum dicimus tale
quod hoc vel diligo et tale quod in placencia vel est de
lectabile // Item omnis amor est concupiscencia vel amicicia
/ omnis nam amor vel intendit in amatum rem quamdam
bonum in se ipso vel rem quam appetit amati bonum
primo autem modo amicicia / 2° concupiscencia × Sed omnis concupiscencia
si sit de absente est desiderium si vero de presente de presenti
in re est delectacio vel etc. × Et si sit in concupiscencia solum est
delectacio presentis desiderium aliquod desiderium oritur et
incitatur // Similiter omnis amicicia si sit de absente
est desiderium non quidem desiderans eius sibi sed eius
amato bonum si autem sit de presente in re idest debo
quod amicus habet sic est delectacio ultima quam delectantur
in bono amici et si sit de presente solum cognicionis
est delectacio precedens desiderium ut dicebatur
de concupiscencia 10 etc. // Item actus vel effectus amoris
non videtur esse nisi tendere in amatum vel uniri amato
vel in ipsum transformari vel se condonare a
mato vel se in eo quietare / hec autem omnia conveniunt
desiderio vel delectacioni quia nam delectatur vel complacencia
in aliquo quod in ipsum spiritualiter transit et dat se ipsum ei
et unit et in eo quietatur ut ex communibus // Et hoc
item confirmat auctoritate Augustinus 14 de civitate dei
capitulo 7 dicens quod amor inhians idest desiderans
habere quod amatur cupiditas est / amor autem habens id
quod amatur eoque fruens leticia est sive delectacio
/ amor vero fugiens quod ei adversatur timor
est et accipitur timore pro abhominacione vel fuga
que dicitur desiderio × Et subdit idem si accidit
sentiens est tristicia et ipsi finaliter concludit non
omnem amorem esse delectacionem sed quod omnis a
mor qui non est desiderium est delectacio. Sed primus
1a opinio sit probata et subtilis tamen videtur michi quod ista
pars eius probatur sustineri et primo quod propter expositionem
conclusionis est dileccio vel amor sive amicicia
si perfectum capiatur quomodo 1a non est delectacio
cum delectacio sit actus ipsius appetitus quo nam
opposita inter de actuali amore quomodo appetitus
actu fertur in amatum / Ponamus ergo te amare
petrum amore amicicie scilicet propter se ipsum et ponamus
quod opinio predicta explicite actu appetitus

et vocemus 3m delectacionem // Et sit omnis voluntas etc. sed
vocemus 2m desiderium quod et omnis in isto nomine
concordat et vocemus primum complacenciam de quo forte
dubium est utrum sit delectacio realiter vel non × Dico
ergo utendo nominibus predictis ad sensum in quod amor
iste quo tu amas petrum non est delectacio hoc probo
sit tu non delecteris ista delectacione nam ap
prehendas quod sit bonum petro × Et si apprehendas
quod sit male petro contristaris contraria extasi sed neutrum
istorum apprehendes tu amas petrum ergo amor
iste non est ista delectacio nec est ista extasis // Item si sci
as male esse petro et non bene tu non delecteris
ista delectacione sed contristaris extasi contraria sicut dictum
dixi et tamen tu non cessas amare petrum ergo a
mor iste non est talis delectacio // Item amor tuus
obiective cadit super petrum dicendo nam amo petrum
sed ista delectacio non cadit directe super petrum sed super
hoc quod est bene esse petro et quod extasis contraria super contrarium
cadit scilicet super hoc quod est male esse petro × Cum
ergo actus sint diversi quorum obiecta sunt diversa sequitur quod iste
amor non est ista delectacio // Item dicta delectacio
contrariatur dicte extasi quod sibi stat quod tu amas
petrum et extasis de esse male petro ergo etc. // 2°
videtur michi quod iste amor non est desiderium quod tu statim
dices amo petrum sed tu non dices desidero eum
sed forte dicas desidero eum videre vel audire
vel aliquod bonum sibi esse / Item desiderium est absentis
sed tu credes te amare petrum non desiderans
aliquod boni habere sibi vel non ergo iste amor non est de
siderium // Item iste amor non minus abhominabis
malum petri quam desiderabis bonum petri propter quod
ergo si iste amor sit desiderium boni petri quod sit
et abhominacio mali petri quod est impossibile cum illi
actus sunt diversi // 3° videtur michi quod iste amor non
sit complacencia sit quod complacencia sit delectacio quod sic
quia quelibet delectacio expellit vel minuit quamlibet
extasim sive contrariam sive contingentem ut habetur in 7° huius
Sed quamlibet extasis videtur expellere vel minuere quamlibet de
lectacionem sive contrariam sive contingentem sed tu summe contristaris
videns tirannum velle interficere petrum amicum
tuum et tamen tu nimis amas eum ergo iste amor tuus
non est aliqua delectacio // Item ponamus quod iste sit amor
carnalis scilicet patris ad filium qui sit per appetitum sensitivum
et videas filium tuum sub manibus herodis sta
tim interficiendum tu summe contristaris × Et ideo sequitur
maior cordis constrictio / tu et summe amabis
filium tuum aliquando contristaveris in tantum ergo si iste amor
esset delectacio tu summe delectaveris × Et ideo
sequitur maior cordis delectacio × Sed hoc est impossibile
sit dilatetur et magis constringatur ergo iste amor
non est aliqua delectacio // Item sic bene dicit apostolus
in 10 huius quod omnibus videtur hoc esse amicus in quibus est
habet fide non omnino credibile vera dici sed omnis
videns amicum suum duci ad mortem vel et
se ipsum diceret nullam habere delectacionem vel sal
tem nullam magnam et tamen asserat valde a
mare eum se ipsum ergo ita est et hoc intimas
non dicit condicio × Et si ita est tunc iste amor non est
aliqua delectacio // Et videtur michi quod rationes aliorum non
hoc concludunt // Ad primam nam quod ipsi inducunt de sperata
et meo quod sunt delectabiles dicendum est quod spes et memoria
delectabiles sunt non ex eo quod res delectabiles presen
tur cognoscitive × Dico nam sequitur quod et desperatio
esset delectabilis quod est falsum secundum dictum apostoli primo
rethorice spes et memoria delectabilia sunt delectabiles

ex eo q res memorate & pñte q̄da͛ reu
tut ad fantasia p q̄ apphedut taq̄
pntes ut d͛ ap̄l. Amat̃ e delcari m
pati ꝑm a͛ani passionis fantasya at
e ꝑꝰ q̄da delib & vtiq memorati & ꝑ
anti qsẽ fantasya a͛qua ei9 q memint
& ꝑat. Si at hº pala q delcaces
mag memoran9 & ꝑantib9 qm et ꝑ
pap p9 d͛ ad huc ap̄l. Et m plimis q
cu͛ijs ꝑe q̄ delca⁰ a͛ n memorates q⁰ adi
piscebat & ꝑantes q⁰⁰ adipisceret gau
dz q̄da delcace ut pu̅ q̄ m febb9 hn
tes sitim memorates q⁰⁰ bibebat & ꝑ
antes bibẽ gaudebat & agetes & dis
putates & sebetes & fati ̃tes ꝑ ad eo
q amat̃ gaudz. Et sb͛dit etz & modu
dicẽs. In oib9 n. hib9 memorates q̄si
sentise putat i͛d q amat̃. Et sb͛dit itm
ap̄l. ꝑ q vtiq & cu eꝑt fiat eo q no
assit & i ploratib9 & i lametatoib9
isit q̄ delca⁰ eꝑi͛a q̄ n. de no ad ee de
lcaco at ꝯmicor͛do & videdo a͛q̄ r i͛m
& q̄lia egit & q̄lis erat Si g⁰ illi dicūt
q apud actu amor res amata q̄ e
delcabil a͛r pns iq͛tu dice9 q hº e vm
sit q pncia͛r apphed. Sz m tatu po͛le
q no apphedi. q. pns sz q. absens & cu
desꝑace ut si e͛daing amicu duci
ad tormetu mort tc ꝑe9 ab om̄i de
lcace absolut n pmemoria a͛q̄ de
bilis delca⁰ sit dixi. Ad i͛d & q ipi di
cut ꝯtinus apꝑ̄e ꝯide i tlligi9 cu
dicim9 tle q̄ m placz & tle q e delca͛le
dd9 e si hº e vm q tt ista ꝯplacẽa͛ e
amor for͛r sz qsẽ apphesicz pncie a
misi ul memoria & fanta͛z bonoꝝ ei9
ꝑticoꝝ. qu & dut q ex vi tioꝝ ide m
tlligi9 cu dici9 tle q amo & tle q m
placz ꝯpoing hº i timẽ cu m tatu mor
tis ul deꝑm amici ꝯfiteam͛ nos a
mare eu valde & n͛ ul valde modicu
delcari. Sz tn tu i͛a va vm p͛a facie id
f͛re ꝑ hº q act9 amor ul delcacois
a͛q̄le ꝑ ul ut in plib9 ꝯtut & ꝯm
vit se͛m mo p͛us ab ap̄le declato.
Ad a͛z ꝯte q oīs amor sit amici͛a ul
ꝯcu͛a & q̄m d͛ q si sint de absente erit
desid͛iu pt dici q desid͛iu bn qsẽ & i͛e
amor no e͛ for͛r desidiu. Et ita suo
mo dicat͛ depnte. Ad alia dd9 e q
tede i amat ꝑ q ipm e act9 apꝑe
i manes e desid͛iu ad amore & no ipe
amor vniri at amato no reali͛ sz ꝑua
l͛r ul se ꝯdonat amato et i ipm trãsferi
ut m amicoꝝ velle & nolle fiat ꝯsilia
ul q m fiat velle bonu amico & nolle
malu e ipe amor & no e ipa delcaco
delcaco at qsẽ cu amatu ul ad sibi
bonu fuit apphens pmodu hit9 ul
pncie & ita & pt dici de ꝯtace i obo
amor g⁰ ꝯsistit in vnioe ꝯtace for
tce trãsformace p dca at de qsẽ apphe
sio realis vnionis rce cuj9 delca⁰ ꝯut
dici solz q̄ vnio ul ꝯtaco i obo amor
a͛ no e i͛a realis vnio ul ꝯta⁰ n͛c sẽ ea
sz scdc pt cu separace & i ꝯtace o͛s aut
& q allegat ab aug9 no v͛r ee ꝯ eos
q̄m sit aug9 amorez ee delca͛oz ul desi
diu sc͛ d͛ ipm ee eꝑiaz ul timorez q illi
no hnt ꝯcede. Ru ipi ponat odm dol
coꝝ deq̄b9 d͛r amor io v͛r q aug9 no
itedebat dcez ꝑꝑez ee vam for͛li p͛ce
sz causali amor. n. e ca delcacois apnt
pncia ei9 q amat̃ sit dcm fuit. Po͛mg
a͛ mde ad rces pnci͛les. Ad pma dd9
q ide agẽs i eade m͛a pu̅ ignis i a͛
q͛ agit pmo cali͛te & ꝯn͛ rari͛te & le
uitate ꝑ q no eet ꝯ nos si ꝯcedem9
ide obm eẽ i apꝑe͛u pmo amore &
ꝯn͛ delca⁰z. Et cu hº pt dici q si ab eod
obo cat̃ m eod apꝑe͛u amor & delcaco
tu hº no e p eande apphe⁰z ymo p diu
sas amor. n. qsẽ i apꝑe͛u ad apphe⁰z
obi sz rce boni ul ꝯui͛s delca⁰ at sẽ ad
apphesio dicti boi sb͛ rce hit9 ul pn͛e
de m͛tli͛ ci͛js at deq̄b9 i dca rce sit meco
dd9 e q i eis ap̄l dret ide ee delca⁰z
& amore velle & m t͛re & oms tles act9
q dicet eos i t͛re q̄ q i tc͛ut q̄ q volut
delcari i q͛tu q delcant ꝑsua ꝑ͛ce con
cia & no p a͛q actu additu ecntie sue
ꝑ q i͛d n͛c e de ꝑ͛po͛to de mris velle & it͛re
& de delcace c͛t & amare. Et i͛d & q d͛c
ap̄l i p⁰ ethy⁰ꝝ vmcinq at delca͛le ad
q d͛ m͛es no ꝑ͛ q delcaco sit sit aia͛
sz q ipa qsẽ ad ea ap͛d pn͛az rei amate
mo sup͛ dco. Ad a͛z dd9 q no e i ꝯus
q ca & catu sint alu ee eid9 z͛ q̄ ꝯ ca
tine sit ca cati m no dcm fuit q amor
e ca delcacois & alu & delca⁰ pt ee
ca finis amor salte amor ꝯui͛e sz for
te no vi amoris acticie io no e i ꝯus
q ide sit effus amor & delcacois q̄
uis no sint eide amor & delca⁰. Ad
a͛z dcm fuit q amor & delca⁰ plus
drant q via obi in ꝑom & po͛e m obm
q n͛c eode ordie ꝑueniut ab obo n͛c ea
de obi apphe⁰z ꝯse͛m. Ad a͛z & de vm
ce & ꝯtace & dcm fuit ꝑus. Ad a͛z
ddm de odio ad eꝑiaz & displicecia sit
dcm e de amore ad delca⁰z & ꝯplacẽz

Querit̃ q⁰ ad͛e ut pz & & sequit̃

Utrum delectacio sit q̄lit͛s

q no. aucte ap̄l q d͛c i0⁰ ethy9 q sz delca⁰
no sit de m̃o q̄li͛tu tn ꝑ hº no oz q no
sit de m̃o bonoꝝ. Ut no v͛r q̄ delca⁰
mag debeat dici q̄litas q̄ opaces v͛tu
ul ipa feli͛tas m͛ hoie q delcaces vm
ce vtutu & mali͛ciꝝ opaces delcari at
ul eꝑari in q̄b9 & q⁰⁰ oz & c͛is e͛tu j͛s e v͛ts
al͛r at e mali͛e sz ap̄l d͛c q nz vtut
opaces q̄li͛tes ꝑ͛ neqz feli͛tas g⁰ sim͛r
neqz delcaces. Ut delcaces & eꝑi͛e
ꝑ͛ passioes & pa⁰ e pntu a͛q̄li͛te g⁰ tn
Cons͛r q ad ide pntu v͛r ptinẽ abs͛ctu
& ꝯcretu delcare at & delcari q ꝑ͛
ꝯcreta delcacois ꝑ͛ agere & pati

g° sentire et

d

g° delectatio ad predicamenta actionis et passionis spectat non ad predicamentum qualitatis // Et delectari et contristari sunt actus appetitus sicut sentire et intelligere sunt passiones ut aliqui dicunt vel actiones immanentes ut aliqui volunt et non qualitates ita delectari et contristari // Item quia aristoteles in predicamentis ponit ymaginandum dimicandum et huiusmodi esse in 3a specie qualitatis g° consimiliter delectatio et contristatio tamen hec sunt passiones appetitus sicut ille // Et bonum et malum ad qualitatem pertinere videntur predicamentum in quale de hiis de quibus dicimus delectationes esse et contristationes sicut aliquas bonas et aliquas malas ut prius dictum est g° etc. // Ista questio est magis specialis quam forte moraliter sed forum eam quia aristoteles eam tangit dicens in me g° tamen dicta quia differentes ex ea quantitates remittende erunt ad alia loca / Sed dicamus g° quia multi posuerunt quod tamen predicabiles diversi ab se accepti nunquam supponunt nisi pro diversis rebus verbi gratia evidenter quia nulla eadem res esset substantia et quantitas vel quantitas et qualitas aut relatio vel actio et passio sed pro alia et alia ex aliis predicamentis / hec autem opinio est ... sunt eadem enim res sed diversos conceptus ratione diverse connotationis significari potest per terminos diversorum predicamentorum eadem enim res ut caliditas vel albedo est qualitas similitudo vel dissimilitudo et actio et passio eadem res est magnitudo figura equalitas et inequalitas et locus et hoc supposito est alibi declaranda // Si g° volumus scire que res sint qualitates et que res sint actiones et que substantie vel quantitates dicamus quod omnis res est qualitas per quam tamen qualitas vel quantitas alia tamen de qua vere potest terminus qualitatis et sic dicta de substantia et quantitate de actione et passione et de aliis predicamentis // Sed g° non declarationis sed exercitii g° vos ponere conveniens conclusiones / prima quod omnis res est ad aliquid quod omnis res est causa vel causatum principium vel principiatum idem vel diversum sed esse ad aliquid g° scilicet prima quod delectatio est ad aliquid // Secunda tamen hanc conclusionem potest quis sustinere quod non omnis res est relatio sed nomine proprie loquimur solere res concretive vel connotative sed relative vel respectus ... aliter et quantum respectus et comparat hoc ad aliquid / relatio autem potest dici quantum vel causa quam causa respectus hoc ad id sicut enim est calefactio ad calefactibile et calefactive ita est ad aliquid relatio arefactive et arefactibile et quia hoc nomen relatum potest ponimus ad respectus sicut respectus ... potest ponere ad respectum ita relatum ... sed proprie nominis non est nisi causa tamen comuniter dicimus ... quod causa respectus relatum quod g° non omnis res est causa quamvis vel tamen significative non omnis res est relatio ymo nec delectatio est relatio // et si alii volunt aliter uti vocabulis in proposito eam autem ad sensum et concedam quod aliter erit dicendum // Possibile est dicere quod omnis res est quantitas vel saltem per se quantitas // Sed non numerus est res numerate vel numerabiles vel connumerate vel numerales sed numerus et unum vel unitas est per se unum et omnis res est unitas tamen alia et alia unitate numerata vel numerata vel numerati sed quod omnis res et omnes res est et sunt numerus vel per se unum et omnis numerus est quantitas g° omnis res est quantitas vel per se quantitas et ita delectatio est quantitas vel per se quantitas delectatio est quantitas sic est potentia quod omne potentiale est numerus // Ponentes autem quod omnis res habens partem extra partem sit quantitas quantitas que est corporis, sicut ponere quod delectatio non solum est quantitas numerus sed etiam quod est corpus non potest tamen proprie dici quod omnis delectatio

eadem res diversa ab aliquo sicut est causa vel causatum principium vel principiatum idem vel diversum

d.

sit numerus aut corpus quia aliquam extensa et indivisibilis que deus in multis delectatur hoc enim est indivisibilis ipse deus // Possibile est ponere quod omnis res est qualitas ad cuius declarationem supponendum quod tamen de predicamento qualitatis sunt omnes qui predicantur in quale si hoc non sit per modum directe petitionis aut generis / plurimi autem tamen predicantur in quale de terminis plurimorum predicamentorum verbi gratia deus dicitur iustus bonus sapiens benignus corpus dicitur figuratum quadratum vel cubitum / numerus dicitur par vel impar compositus vel incompositus linea vel superficies vel solidus // Albedo dicitur clara vel obscura vel remissa vox et clara vel grossa acuta gravis fortis vel debilis // Sic etiam dicitur similitudo intensa vel remissa potentia dicitur naturalis vel violenta voluntas involuntas fortis vel debilis // Item motus actio et passio dicuntur naturales et violenti // Et tempora et mensuras velocia et tarda de hiis g° omnia dicta predicata vel consimilia predicantur in quale ideo pertinent ad predicamentum qualitatis // Et notandum quod in plurimis terminorum pertinentium ad predicamentum qualitatis tam concreti quam abstracti supponunt pro eisdem rebus et de eisdem predicantur quod synonime et sicut verbi gratia quantitates et huiusmodi videntur omnes tamen qualificati prius enumerati // Est enim iustitia deipsa quod numerus par et intensio vel claritas albinis idem quod albedo intensa vel clara sic de aliis predicamentis // Non tamen dico ita esse de omnibus quia non est idem albedo hominis et homo albus vel caliditas ignis quod ignis calidus et hoc habitum supponitur quod hoc alibi dicitur probari

Deinde 2° notandum quod quilibet terminus concretus pertinens ad predicamentum qualitatis tamquam predicabilis in quale de termino abstracto vere potest iste terminus qualitas et ita dicitur de quantitate et de aliis predicamentis in quibus solum in vero tamen abstracti et concreti // verbi gratia Si esse iustum est esse quale iustitia est qualitas / si esse bicubitale vel pedale vel numeratum est esse quale pedalitas vel numerus est quantitas // Si secare est agere et secari pati / sectio est actio sectio est passio etc. // Ex hiis g° per hoc probatur ponenda primo quod omnis magnitudo corporea est qualitas quia est figurata et esse figuratum est esse quale et omnis figura est qualitas quia est par vel impar g° est paritas vel imparitas g° est qualitas et ita potest argui per minuta ad puncta ut hic // Ex hoc autem quod corpus est qualitas secundum illos qui dicunt omne continuum habens partes extra partem esse corpus / quod omnis res que non est mensura vel in ... substantie est qualitas puncto enim quod nulla talis res habet ... et in eo continuitas ... est quantitas continua et dicitur // Ex eo autem quod numerus est paritas sequitur quod omnis res est qualitas vel per se qualitas quia omnis res est numerus vel per se numerus // Et credo esse probatum 6° phisicorum quod omne quod movetur vel omnino mutatur motum vel mutationem ... et omnis motus vel mutatio est velox aut tarda regularis aut irregularis violenta vel naturalis / velox autem et tarda regularis vel irregularis sunt velocitas et tarditas regularitas et irregularitas et per consequens omnis motus vel mutatio est qualitas // Et item omnis actio vel passio est motus vel mutatio g° omnis actio vel passio est qualitas // Et suppono quod tamen de predicamentis quando ubi situs habitus et ad aliquid non supponunt terminus de aliis predicamentis et quod nulla est res pro qua non supponunt termini aliorum predicamentorum sicut per predicta quod nulla

e res aª asba q no sit qlitas // Restat
g° vide de sbijs et ia eꝫ de oibꝫ sbijs cor
peis. Sed iste qcedat ee mag̃ tn̄ oīs
sba corpea ē mīs ꝑ h° q sue ptes s' mīs
et ipa ē sue ptes et oīs mīs ē qlitas g°
oīs at sba ī mīs ē liba et no ē ī eis
ad libitum et ł libtas et tn̄ ee liber sit
ee qle libtas ē qlitas io oīs alis sba ē qlitas
et d' p̃ eā eꝫ g° h° em deꝰ n sic ē iustꝰ et
bonꝰ et sapiēs ꝑ benigtas ꝗ oīs res ē
qlitas qr et oīs delcaº // Et in spali pt
argui q delcaco sit qlitas q modꝰ lie
line et insi et in qsluti et no ē sba res i
hens sbe sit limic io cū oīs dicat lim
ee qlitee pari rōe ꝗ cit de delcacoe // Ex
nondū q ad e quere an delcaco sit qli
tas ul acco ul paº et qre an iste tis de
lcaº ptiat ad pn̄tu qlit ul accois ul pas
siois. Sed g° cosecutꝰ sit pmodu predi
cosequēdꝰ ē scdus // Ad cuiꝰ eundē scā sci
edū q rest dice calidū calefi et cale
face et calitas et calefico ōīe at tāꝰ
ē ee qle vn̄ ie tis calidū ptinꝫ ad pn̄tu
qlit ul mag ꝓꝓe lodo ad pn̄tu qlit. Ca
lefi vo ē pati et calere ē agē / vn̄ isti
ti calefi et calere ptinet vē ad pn̄ta
agē et pati. Sed tn̄ pn̄les distigwr
pn̄ r ꝑ diūsos mos pn̄di de diūsis sbijs
iste at tis calitas ptinet ad pn̄tu q
lis ul qlit / no q pdicet ī qle ꝫ q
sunꝰ tis qctꝰ sic pt. Et eodē mō dhe
q ie tis calefico acceptꝰ sigc̃ ue acc ue et
pa ue ptinꝫ ad pn̄tu agē ul pati ul
accois et paºīs sic n calitas ē qlitas
ita calefco ē acco ul paº // Vltiꝰ nōn
dū ē q ꝫ in delcacoibꝫ et ꝯsciciis no
sint noia pdcis ꝓꝓria gēe ī pn̄ta ad
sigd tn̄ no repugt cospce rei qn pt
impoi v.g. sic dēo calitas et calidꝰ sic di
ca ꝯsciā et ꝯscis et ptinebut hᶜ noia ad
pn̄tu accois et paºīs qlit sic abstctu
et qcretu et sic dico calefcō calefi ca
lefacē. Sed dico ꝯscico ꝯscii et ꝯsce
et ptinebut hᶜ noia ad pn̄tu accois et
paºīs ut agē et pati. Sed h' nob defitiut
noia ꝓꝓria hijs noibꝫ qlitatis albu
ut eꝫ ꝯsci et ꝯsciª ꝑ q h° tio delcaº
vtimr ꝓ qcto h° noie delcari ul ee
ī delcacē / sit n dicꝰ hūc ee ꝯsce ita
dicimꝰ hūc delcari ul ee in delcacē solum
et ita pꝫ q ie timꝰ delcaº ptinꝫ sic abstc
tu ad pn̄tu accois et paºīs et qlitatis
ꝑ diūsas ī rectes et no sit ad pn̄s cā an
delcacoes accipiut disir ul in dir. Sed n
ī dir accipiat et ꝑ mutacoes alis dir
accipiat ut suppoiꝰ co 6° phoꝝ sn tn̄ sit
sū sic sigcare pn̄t pmodꝰ mutacōis et accois
et paºīs. Sed g° aqbꝫ pdcoꝝ suppoit
et roibꝫ pbat. Ex hᵒ dhe ē ad res ad
pma de q ie tis delcaº ꝑ q acci n'
ūbale sigīs pmoꝰ accois ul paºīs
Et ide pbat aª rōe. X. Iste n tis opaco

st admodū cimoꝝ de pn̄to accois ul paºīs
et ut sic pꝫ ad pn̄tu qlit h° tn̄ no obstate
oīs opaco vtuti ē qlitas ꝑ q eꝫ // Alie
due res sr no pcedut qt p dca et sic
ē finis qnti aª lib ethyc et c

Circa octavum librum et nonum queritur de amicitia. Et primo sup

octauū. Q utꝝ ad istū libꝫ ethycꝫ ptinꝫ
detiare de amicitia. q no q q ptinꝫ ad
potica no ptinꝫ ad istā sciāꝫ / cū hᶜ scia sit
diūsa ab ia. ꝫ de amicitia ptinꝫ ad potica q
de eo ptinꝫ ad potā q maxe qtꝫ cuitates
ad q legis latores maxie studꝫ et cuiꝰ ptes
dividut p diozꝫ ptiu potice. ꝫ amicitia ē hui
dicete aple vi at et cuitates qtine ami
citia et legis latores mag cē ipaꝫ q cē
iusticia ap 8° ī mco huiꝰ qa diuidit a
micitia p diozꝫ ptiu potice io et c // It d' ami
cia ptꝫ ad yco g° no ad istā sciāꝫ aut
q ᶻᵉᵃ sē amicitie s. pris ad fiᵘ et eꝰ alia
viri ad vxore et eꝰ et aª dm ad fiuiu et
eꝰ / tria at ptꝫ ad ycōca / cū dno domꝰ ꝓꝓe
sit ī dcas ptes ut d' ī p° polce // It de eo
q ē qne hoibꝫ et bestijs et q eis qr aīa
no ptꝫ ad istā sciāꝫ ꝫ potiꝰ ad nale ꝫ
amicitia ē huiꝰ dcē aple na q in ee vi
adid q qenint qenito no solu ī hoibꝫ
ꝫ in volabꝫ et in plimis alii et ide dc tu
lius ī libº suo de amicitia // Oppm aꝫ p aple
pt dici breuit q amicitia vᵒ capiat co
missie pꝯsonācia et debita ꝓꝓortōe en
tiu ad in vicē et ad ymi pmu pn̄tiu ī
mudi qstitucē ul et ꝑ pcu vmꝰ cuiꝰ to
tius ipiꝰ tociꝰ qstituce et c de amicitia
ptinꝫ ad metā et ad sciāꝫ nale vt em mo
locutꝰ ē emp de amicitia in sua scia na
li. Sed mag ꝓꝓe sint amicitia pnali co
cordia et qmetacoe mltoꝝ aliu eiꝰ de
ꝑ ad in vicē et sine ul cū sepco vsu
rōis. Sed adhūc ad sciāꝫ nale spalit
ad libꝫ de aīlibꝫ ptꝫ de amicitia. Et qo
sint mag ꝓꝓe amicitia ad hoc pꝯcordia
sn beniuolentia at qmetacoe hoiu dirca
rōe ul et ꝓ phim et ꝫ achco passiwe ne
et c de amicitia ptꝫ ad moleꝫ et ipa qa in
tedit pbat aple in pn̄a. ꝫ dr inlus
roibꝫ pma ē q de eo q ē vtus mor
ul anexu vtutibꝫ morbꝫ dꝫ moral scia
ptcare ꝫ amicitia ē huiꝰ ut pꝫ dicet
g° et c / 2ª vo huiꝰ ē q de eo quaro ac
tu ul hitu qe maxie nccꝰ ad bona
et sufficte vita ducēda ptinꝫ ad morale
sciāꝫ ꝓꝑr si ad bonite ꝰ actꝰ ul hitꝰ co
igat q sit ī rōe dircis ul modificatꝰ
et assiwere qfmatꝰ q dico ad qoclu.

ad motu & nle operacoz cordis & inspiracoz
& alios tles actus nales ꝑ amicicia 1oo
max^e necia e i omez vita ut dr aps sn
amicis n nlls utiqz eligz viue hns reli
q oia bona ꝑ pmo declat de diuitibz &
pncipibz & potestatibz hntibz diuicias po q
ad vsu bonoꝝ tpaliu 2o qo ad custo di
n qo ad vsu q n tlis vtilitas tlis bone
fortune ablato bnficio ꝑ sit max^e & lau
da ad amicos dem qo ad custodia
dr ul qlr utiqz saluabi & suabi sn am
icicia qto n maior fortuna tanto mag
fcta ¶ dem declat ide de depaupibz d
no in opia q & reliqs i fortunijs solu exsti
mat refugiu ee amicos tulius ac i libo
suo de amicicia ea de diuitibz ꝑ depaupi
bz d qs eet fructus tantus i psperis
rebz n hres q eq cu illis tu gaudz ad
vsos vo ffre diffile e sine eo q i eas gauis
qz ipe ferat pecca ipe sb dit na 2as re
splediores facit amicicia & aduersas res
ptines comitas ꝑ facit leuiores dem decla
amicicie necie declat i diusis etatibz d &
i iuuenibz necia e supp amicicia adim pectale
& semoibz ad famlatu & ad defitienz accois
ꝑ debilitate admitoꝝ hns qz q i adoles
cencia ad bonas accoes dem declat ids
ea in vita ꝑsena qz in pectore duo
vinctes & m tc cetrqz potetes ¶ dem
sil qo ad oms declat aps necie amicicie
ꝑ hoc ꝑ na iz hndas e in sffluis & defines meqz
in necijs in tm ꝑ videmus comrc hoies q qqz
ignotos se in vicis ꝑ amicicia digere i erro
ribz viaꝝ 3a ro e ia de io pteꝝ admor le
sciaz ꝑ maxie saluat ciuitates & adq
legis latores maxie studz ꝑ sit dr aps
amicicia vr gtine ciuitates & legis latores
mag ee ea studz qz ee iusticiaz vn tulius
ꝑ si exemus ex reꝝ naz beniuo^e necto
ne nc domus villa nc vrbs stare potit nc
ag cultus remanebt & si nimis int pta
vis amicicie concordieqz fit ex dissioibz
adqz discordijs pcipi pt q n domus ta
stabilis q ta firma ciuitas q no odijs
& dissidijs fudit9 possit euti ¶ 4a ro solz
ee ꝑing 2a dio debz gsire mor qo mag op9
e in ciuili gmitacces amicicia ac e hgi
ꝑ sit dr aps amicis exoibz existibz ul
op9 e iusticia & ab hoc & sepe i ciuibz rigor
iusti pemitti i penis i fligedis ne in
iusteco oriat 4a ro ꝑ ꝑing duabz pt
ee tlis de eo dz gsire mor ꝑ max^e i reci
iustoꝝ ꝑ eoꝝ maxie vr int ee ꝑ sint
amicales ut dr aps vltia ro aps e ꝑ de
eo dz gsire mor ꝑ no solu e vtile ꝑ &
honestu amicicia ac e hnigi ꝑ pr signo
ꝑ laudamus phylos i mltaꝝ ama
tores h & qdz cosqz ee viros bonos &
amicos nob na puciat in vtilitas laus ac
ppe e boni ho ꝑ ꝑ & qdz cosqz ee viros
bonos & amicos ut dr aps ¶ et sciat ꝑ
i rtes no solu ccludut ꝑ de amicicia
ptieat admor le ꝑ ꝑ & mor valde decat
sollicitu ee ea cu ipa sit ee hntis ul ac
tus humanos valde necios & plim ꝑgredos
ve tomedada

ꝑ & tulius int cetra regime dat d cese n am
icicia nc a n diuinaꝝ & humanaꝝ reꝝ cu be
niuolencia & karitate gsime ꝑ gphat scio an
excepta sapia qua hoibz melius sit adijs
i mortibz datu ee re ꝑ expetit oportuc
st singlr se rebz singlis diuitie ut pera pura
res opes ut tales hores ut laudae vo
lupttes ut gaudes valido ut dolet careas
& imeribz fungae corpis amicicia vo & res
plias gtz qt qo te vertas pesto e no loco
excludit nuqz i tepestina nuqz molesta
e itaqz no aq no igne nc ar locis plimis
vtim qa amicicia ¶ cozta aq q ea q p
dea st pt dubitari po q ista ho aps sn
amicis n nus utiqz eligz viue hns reliq
bona oia h o n ez fm in plimis scis
hermitis q sibi vita solitaria eligerut &
ꝑ felicitas e pe suffis ut dr po hnis
hns ac tle bonu ꝑ e pe suffis eligz
viue sn ao qtuqz mo bono // yt no vr
vm ꝑ legis latores mag studz ad amiciaz
ꝑ adiusticiaz qm oia eoꝝ pcepta st de
iusticia & ꝑ legis latores mag stude dz
adid bonu ꝑ e excellens & qm9 qo ad
mi9 bonu & mi9 cone ꝑ sn amicicia sit
vtus sn anexa vtuti iusticia e bonu gm9
qm ipa e ois & to vtus & i iusticia ꝑ gria
to malia sr iusticia e bonu excellentius
cu sit pclarissima vtutu & neqz hesperus
neqz lucifer ita admiral ut dr qo hnis
// yt no vr ꝑ i ciuili gmitate sit mag
opus amicicia qa iusticia ꝑ iusticia saluat
oms meitates & oms gtetus bonos iusta
& phybz sr vio ctas & hores pnt pipaꝝ
comune patite & i sibi debitis opibz luc
ri vita sua amicicia ac ic du vitate ob
vmbrat & sit ea i iusticia na sit dr aps
pmo rethorice // Judices ꝑ amore ul o
dio no pnt sepe vre suffr vm & 2o methe
dr adids sic amati quoꝝ deqo facit in
diciu a no i iustu fecisse a ꝑ pua vr
i iustu fecisse odita ac qm io ut dr qor
pmo celi maxia ea diuitias i iudicijs e
amor & odiu si q vitas ut dr po hnis
sit amicicie pfenda vr ꝑ mag i ciuili co
mitate studes sit adiusticiaz qa amicicia
// yt no vr vm ꝑ amicis oibz existibz nt
op9 e iusticia qm tu iusticia sicut se ipaz bo
nu hoium & psins etiam in tuus vr ꝑ op9
eet ipius hito qcuqz alio bono & dato
ꝑ exega nrm puerꝝ op9 exoti9 & iam vbz
morbz ablatis & ipa pria no pt ee bo
vita dato ꝑ oms eent amici ꝑ ablata
iusticia affuit oms vtutes morles & p
decia ꝑ eaꝝ necieꝝ gnexoes ut ez 6o
hnis q pota qcuqz amicicia ꝑ eit op9
iusticia // yt no vr bn dem ꝑ alia ꝑ sa
ueda amicicia rigor iusticie deat pemitti
ꝑ nl amicicia no e simpr bona nl nus actus
vtutis ledit ea ꝑ rigor iusticie e actus vtis
qo vigor iusticie no ledit amicicia si sit
vna simpr // ad pma ro rndeo qm adhe
mitas psumpta etna vita pus morte
fide & vitate menda cu dei gra p ssa
toris mata & penitencias actoz & p

iusticia et ... amicicia

Fr. R

oro ad dm mltis vtrz ds derz sibi elige
vita solitaria sn ao cau ad ho cante nt
ad pns distido q ho ad priore ptinet
facultate s cau septe pdcis s. sipedo som
mtis 19 vite mo qo plimi phoz morti
lin sua stilz edidit forte dicet q
n9 n forte i cau morte tyranoz et
hui9 dz sibi elige vita solitaria cu q no
hz q sibi succurez i infirmib9 z i dignitas
senectutis cu q s vita actiua vbi pdessz
sapies a sui beat9 ut dc seca epla i mito
ad lucilliu sit gruty debte viuede no e
cu s se gtem adiuuadu cu s q vita
speculatiua z vtute suprna q e ipa sapia me
lige cooperatores hre ut d' io. hui9 hz cu
sapies sit pse suffi ns pp q z dicebat
in 2uo hui9 q sil due voces erut z age
z i te ptecores z sit hemita reputat
neqz bonu neqz malu ad i d at q ppom
vz q feli citas e pse bonu sufficientiu dem
fint sat9 m ea qe pim lib // pp atz ro
scedu q dup x e insticia sit appinet in ca
s. legalis ptin legalis at insticia q e co
vtus z pfectissima qtz oia leges pcep pp q
leges latores ad it ad mag stud9 q ad ipaz
z opa ipi9 s insticia ptin no qtz oia prep
ta legs io nce e ista gpatoz q facit
ap amicitia z insticiaz mce de insticia ptin
// jt sciedu q si amicitia capit pe no
pt ee ad mltos nc ad malos ymo ia va
vissie i verri pt it a qo gsticqz sit infra
videb pp q n ia e nccia ad salute cium
gmetatois si at amicitia capiat p qm ci
uiu gcordia z beniuolencia sic ipa pt ee
ad mitos no solu ad bonos s mediu
a qo admalos z ipa z e nccia i salute
ciuitatis qm ciuitas gstituta e ex mlti ne ciu
u s in vice coadiunatu i vita maliuoli
at z discordes n i tedut pce s adi vic
s ob ee pp q excetib9 m jolet e gpom bn
masima ciui te qnis e amicitia pe dca
gcedet mlto no or z sim r melior q pdca
amicitia gmt accepta cu no pp ho oz q
sit mag nce ad salute ciui s sic z scie
z vtes st no res q tib9 z potz q cu ad vi
ta st m9 nce vi g m q leges latores
mlto pl9 stud9 ad insticiaz q ad amicitia
pe dcaz pp ei9 ar nce i salute ciuis
z q no e in ptate leges latoz scie cu
q tu des elez amicitia gche nt cu q no
s jo le e alu leges latoz pl9 debe stude
ad amicitia gmt dcaz q ad ptin insticiaz
pp q ho act9 ctis amicicie e gmt ad oms
nl ad plimos act9 a ptin insticie gmt e
me psonas duas a paucas leges at la
tor pl9 dz stude ad gne bonu q ad sse
z itm pp ho q act9 gmis gcordie ptz v
tuar actu insticie z extigr actu i insti
ceet n insty si ex liba z plena no stz
gcordia ego pmutare cetu capitu
ad vnu denariu vn e q ptib9 de in
insticie gcedn b reduct9 ad gcordia qnis

alia plimi sit modica cessat acto int eas
z itm pp ho q discordia sn i inimicitia v
tuar qtz seditoz vacttez z i obediencia
z vlr omez i insticiaz z e diffici mu ea
reduci ad statu // ad atz pt dici q
amicitia p qm ciuiu gcordia z beniuo cia
accepta saluat i ciui te oe bonu q sal
uat ptin insticia q qtz ea vtualit
sit dem fint z ad hui amicitia supaddit
mltu ad iuuadu z mlta actoz bnfici
oz ciuiu ad vite q e mltu nccm ad
pfectoz ciuis qm at d q i cedn amicitia
e ea i insticia ord ddre q ho no e vm ad va
z pe dca amicitia sit dicet p9 // jt n e
va amicitia p qm ciuiu gcordia z beni
uolencia s hoc e bn vm de amicitia s q q sme
p simpez vtut z gmis vtilit e ad aqs ptires
res pe qpn vtile nl qpu delcabile nl z
pp gnnicoz nl pp gsagm te z ad hui9 z
ctis amicitia no e ista a q stud9 leges la
tores n q sit mag op9 q insticia ymo di
li ci9 sciedn e ad respmedn mltos ac
t9 amicicias hui9 gmtes // ad atz pt dici
q amicitia va z pe dca nl z amicitia p qm
ciuiu gcordia z beniuo cia no pt ee sn
insticia pp q i a po oib9 extib9 amicis
no e op9 insticia sic hz vm in e p op9
capiatur pinudicia no e n. eis op9 insticia
i. ipi no indigz insticia q ht ea cu
ipa insticia cu hnt cu amici e eis magnu
bonu nl pt dici q i a po pt in cu de
insticia q ad ei9 insticia act9 discep z
gcusiaz int ptes z pmtm i insticiam
cu bn eet op9 ea ad iuste z decet disp
gmudu z retribuedu qm ad pdcam amiciciaz
gmt dcaz no pt oia oib9 ee gma ami
citia at va z pe dca ad q se amicoia
ee gma no pt ee om ad omb io dco
op9 e insticia q sicu s gcedat9 // ad atz pt
dici q p rigore insticie nos pom9 i te res p
tina leges q no i om cau teneda e p
epykaya i te du pp vnie foueda gcordia
nl a os ea s les modica sit dem fini i qo
libo a oo po9 in te actu insticie pmtm sme
actu nne v q q dns pmbat s bditu de
lingte q po le e pmire eu stace insticia
z ctez rigore pole e pmtaz alu inste
pt mitte nl pp amiciciaz nl pp atz ctz omo
sts dns n. dado q s in e nl sibi debita
remittedo no i insticiat // 2usio sc qo moi
dal valde debeat solli ri de amicitia vi
e qoo gruside deti re e de ea i duis libs
mor stic de qo dd e q ad libz ethiz
deciandu e de amicitia s q vz vmaniqz ad
decete z delca le vita ducedaz z ad feli
ci te obtineda z opecta decorada ad libz
at pole p stat de ea ad salute ciuitatis
z hunda cia diuiciaz desinetiu feli ci
ciuis p stat z deca ad yco ea mo suo
accepto ad mo m pdcm s pporco domesti
ce gmitatis ad pota nl pt dici q lib ethi
s b alnat sibi libros septes z q ad libz
ethiz p stat de amicitia deciare i gna
li z ea diuide i suas ptes s a z ie de
clat gne ctas z drias s de ea p stat de

tiare ad libri polli coru & vco coru p^t ca diuisi de
viridu e i diuis statibus pollice ul vco te
ominetatois // Dmis vtes i pn^o qomis ad
ducte solute s^t p p dta Questio 2^a

Utrum amicitia sit virtus

q^d no p ph^o q ap^l deciant de ea seors p^p i
disit tt^e ea de v^bus morbus q^o in tllaiabus g^aaaa
// yt 2° magis morsu als eniq ettacis d^e
se desinglis v^tu at deciasse // yt tuli^s in
de amicitia lib^o vi amicitia d^e eiusmo q^t v^tes
duas li vos at hortor ut ita v^te collo s^u q amicitia
ee no pt ut ea s^t vtute excepta nichil a-
micitia p^stal^s putes // yt alibi i eo lib^o d^e vna
e n amicitia i rebus hu^s decis vti^te omis
vno di^e osentiut q^p q amlt ipa v^tes co-
tepnit & vedicato q^d amato ee d^e // yt
effcus vtutis no e ipa v^ts amicitia at & ef-
fcus v^tu d^e tulius q at i vtute firmi boni
ponut pclare illi q^d s^z h^c ipa v^ts amicitia
gemnit // yt am^s aut^e s^c^e epla i mito ad
lucillu q amicitia vo^t vtute d^e q sapiens &
si gtetus e se ea bre vult amicu ut excreat
amicitia ne ea mag^a vtus lateat // & tulius in
lib^o suo de amici^a p^st ea oibus bois d^e e^o vos
em hortor poss ut amici^s oibus rebus huamis
am ponatis no nis h^ts q no e v^ts e oibus hua-
nis rebus am ponedis // yt p^s dic n^l adiis
i morlibus ee datu hoibus melius amicitia ex-
cepta sapia // et v^t q sapia large supta
p^t se extedit ad prude^s sic q vtutes et
q in tales excellettes s^t mor^bus amicitia
at sic sit vtus no e vtus i talis s^z nalis
& ita ipa p^st ea oibus alijs vtu^bus mor^bus
q ee no pt n ipa sit eadem q legalis iusti^a
ul p^s eius nobi^ma deq d^e q^o huius q ipa p-
clari^ma v^tu q^o nz hesperus neqs lucifer e ita
admirabil & h^o mlti putat ee vm // yt n^o
h^ts vt ee mag^a nati i civili qmitate q
vtus i q ea ap^l d^e mag^a op^s ee q iusti^a
q ca e q vtus vt m q ad qcordadu dui
sas opiones auctorum solepniu ad salua du
itutes eorum q nris qcludut ut puto d^e sig^a
de amici^a & qsit de dilcone ul amice sepe
n ipsi e^bus noibus vtim^r pmiscue // Dica g^o
q amici^a qnqs accipit p pa^ce aff^cus na i 2° hu^s
ap^l mt pati^oes enuat amici^s & odiu & i^ds
mag^a az in 2° retho^ce vbi declat ap^l qnar-
moueri mo ad amici^s ul odiu sic ipe declat qua-
mo ad ei^as paci^a sic & i^a amicitia ut az 2°
rethorice pt sic descbi amici^a e pa^o aff^cus
iclinas ad bn noledu & bn faciedu amico
ipius g^o i^o at mo eu e q amicitia no e v^ts
q^t sic d^e 2° hu^s pa^nces neqs s^t vtutes ne-
mali^e // Et h^o viso scie sciedu q ad hu^i
pa^oes q s^t amicitia & odiu qtin^t se hre bn
& male s^t alu nim^s i cese ul remisse &
alu mediocr^r s^c dcame rte rois sic & q-
tin^t ca a^as pa^nes & h^o pt sciri excesi-
cijs & gaudijs & & extioribus opatoibus
dcas pa^ces odij & amici^e qnibus ples n visi
s^t apud nonos adiuctus amoris i dcectcr

et mos amitt^e tag^n i petu nimio passiois absor-
bente

fletus amitte ul gestu vs rois & i e du vi-
si s^t a^q p morte amici finisse spote sibi ipis
p modu despatois ea morti vides & q ples
citius q debet qoneos ad amici^s recepisse
& in seqe finisse deceptos sic g^o i mlt^s a-
lijs mois qting^t s^z amici^s excede q^o qsu
& qtin^t alu defice q n odie ebatores
pacis ul disettees cimis & plures alios
& si no rce psonarum ea rce malitiarum & h^o
totu satis declat eiustius in pn^o hui^s gm
De hijs at s^c mat^e q t pdcas pa^ces
oz a^q ee morle dtas pa^m i pcis re-
frnate & modificate & ad ea q rca ro-
decunt melius h^o e n to ea qr ct alias
pa^oes optinit ponic vtutes morles v^z
for^s ct timees & audacias cpa^s ct
delecttees & tristi^as tactus s^a^is sic pus
appnit pt i n sit argum pes qsimiz pa^o-
nes & opattees qting^t excessus pmis &
deffcus vitu^lis ct ea oz ee v^te ctiua
medij lauda^l & ad ipaz psequda iclina-
tiez & ct sue b^re & potis infre q^z hat
at v^te po^mus vore amicitia & ct i dubi^r
amicitia erit vtus // Sz nun sciedu eu noia
sint ad pla^m q n^s amici^e no soli capi-
passiae tur p pa^e & vtute pdcis s^z & alu pmaxio
& excellenti^ma actu dce v^ts q e s^e to^r adonar^e
amata & i ipius pfce sua cusse volu^te
s^z cu 2^m dcame rte rois ut ide velle
& nolle amicorum sic at capi^do n^s amicie
dicet q ap^l in 8^uo hui^s dixit no^r a-
micitia no ee h^tu s^z assilare h^tui ama-
tor^z at pa^oi qm i^e actus q e qdonatie se a-
mato & se cusse i amatu qn pueit ex
i petuoso pa^oiis d^e s^e no amicitia s^z amici
qn vo exhitu vtuoso p rcaz simz rce
rois ct ipo noie vo^t amicitia sic g^o amici^a
assilat h^tui q pueit exhitu vtute a-
mati^o at pa^om^s q pueit exceuu pa-
scias ea q ipsis noibus vtim^r sepe p-
pmiscue s^z largu vs ipo^z // Et e sciedu
q amicitia sic accepta claudit i se qditoes
qs ap^l i li^o 8^uo attribuit amici^e ad h^o n
q rca ro dcet se tolr^r qdonadu ee amico
& p volu^te & p opatoez nite e ut amatus
sit plenus vtute & q r^eamet amate
& q h^c sint vt^s mai^te & plogu qnuctu
excepta alr n eet picin sic qdonate a-
mato s^z q satis vi visile q ap^l i 1° 8^uo
loq^t sepe de amicitia de ch actu q s^a q
cedat dd e^c q amici^a no e v^ts & h^o effi-
caci^r pbat rces negaciu q amicitia de
at dici v^ts q vna pt ee chs si amici^a
eet v^ts ipa eet v^ts q mor^l h^o at ee
no pt p^o q i^a no e v^ts morlis s cui^s g^o
psupp^c oes vtutes morles s^z qna amicitie
p dco actu excellenti^me e^s vtutis psupp^c
omis vtutes morles p^o borio q psupp^c
a^qes & ipaz prude^s ca i amate q i a-
mato g^o psupp^c omis q^a p^z p qnexio^ez
vtutu morliu s^z i vitis & prii^e vm exon-
te pnt declatu fuit in 6° hui^s // a^o az
p ap^lem in 1° 8^uo d^e q n^c accepta oz pus
n^c & amicus aliqs ver^s appeat ama^t & c^e
dat^e ei g^o no fuit ama^les n vtuosi
ut p^s dixit ap^l az q i c a^qs amici^a i a si

no dz don^c vtg fint expertis de vtute al
tis/h^c at expientia si no pt n an pmltu
tps psupponit vtute i vtg // Vm e sic i
nuit aps q ab pz obice q i^{ez} ro vi. n.
a^{ci} q amicitia gne mt bonos no exigat
tlem expi^{ez} z ete logu tps q bonos z
p^udetes vides qm sil g^{nt} vides statu ad
i vic facte opa amica^{lia} z ita vr q stati
sint amici // Ad hoc at rndz aps pulch^e
dc q at cito ad i vic ami^{lia} faciut volut
qdz amici ee no st at si no st z amica^{les}
z h^c fam^{nt} volutas qda g^o velox sit a
micitia at no z i^{ez} smiez aps gsmat se
3^a epta ad luciliu d. Firat i^c q amicitiato
i alto grit i gunno pt diu cogita an e
i amicitia ag recedim^9 sit cu placuit sl coto
i^m pectore admitte tu g ciacu. amico ad liba
ti de ipo pmu ¶ 2° ar. adid sit/ n^a vtus
morlis auffe^r ab alq^o p vitiu i alto/ z
amicitia sit accepta affe^r si amat^9 fuis
fuit vitios^9 q t^lis amicitia no pt ee nisi
bonor z p vtute sitiu ut d^c aps. // 3° ar.
n^a vtus morlis sb^e fortune t^lis at a
micitia sb^e fortune g^o z^9/ A^{or} plies appint
in libs pcede^{bs}/ b^{or} exol^{c} e no pm^m adq
e amic^a ipo^{le} e om in t^{rs} pcta^m fortune mor
ul misiti ad q no se^9 amp ee i^{ez} amici^{ez}
g^o t^lis amicitia no e vt^9 cu ipa no pt ee
sn vtute sic dcm fuit z ita dicet q i^a
disinc^{tia} aps q amicitia e vt^9 q ul cu v^{te}
vi^{te} ht pisa pte // Ad hec pt alr re
spodei adista qoez p aliu mo^m sig^{ois}
hois amic^e/ tendu. n. e q ct qda pa^{ces} z ct opa
ct^{es} i natas pueme ab eis e ea vtus
obtpans z modificas i^{ta} pa^{nes} z opa
ct^{es} p instu rois/ vi. g. ea e vtus for^{tu}
timois z auda^{cie} obtpans z iclinas ad alq
g^e diedu qn oz z ad fugi^{dz} qn oz/ p q ea
vtus e^t obtpans pa^{nez} amois z pa^{nu} odij
z iclinas ad amadu q^s oz z q^{oo} oz z ad odi
edu q^s oz z q^{oo} oz/ ul z ad vinedu sepa
moez inqintte q^{bz} oz z qn oz z q^{bs} ctusa
tijs // h^c at vt^9 ut m vi no ht n^o ppu p
i ipoia p sui totu ambitu n^o. n. amicitie
cu dicat ab amce z ab amae no e n^o ppu
illi vtuti q se extedit ad amoez z odiu
n largi^9 vtat noie q exigit pma z pa
ei^9 in pa^o no e cu in gens aln p defim
n^o extede ul coartde eop sig^{ee} vlt pe
in porcois exigetia z^c ista vtute i suo to
to ambitu p^o^{ius} vore amici^{ez}/ z no az q
aps m i^o 8^{uo} sic vs^9 fuit noie amicitie n^c
alij phy moles in libe suis oms n. di
cut amici^{ez} vez de q ipi loqur exige a
moez z ramatoz z eta noti^{ez} z v^e biq
de hini amatie z ramatie z de am^{ic} boi^{o}
amat z reamat q no exigut ad ista
vtute pdcez q e^{st} obtpan^a z modi^{na}
pa^{nu} amor z odij z pa^{nu} i de i natis
seq // Bz sic nos vides de vnaq aliaz
vtutu q aln n^o suptu ab alq ope ul ab
alq pa^{one} ipi^9 ani^9 ipa e obtpan^a ul
ab alq gdicte mli sm obi ul ab alq hy
h^c illa vtute no sum^r z p ei^9 totu am
bitu z gtte. s. gnondo eez opaez ul pa^{ez}
ul etem obi· mle gdicoz ul ctu^{ez}/ z. g.

sit in^a q^a qoe e^i lib^o dcm fuit q n^o mag^{tie}
p^c libtate gtte z sic dcm fuit i 2^o^{lia}
qoe 3^9 lib^o q ista noia frugalitas z ptimo
nia sobrietas z castitas z puditicia s^{nt}
tpanc^{ie} gtte diup gttonbz/ ita gcedi de
bet q h^o pt sl de vtute q cta amoez z o
diu po^9 e/ z tc dicet q n^o amicitie p^c de
va amicitia lo^r aps m i^o 8^{uo} p^c dcez vtute
no sip^r z p ei^9 totu ambitu z gtte p
quo^{ad} sic excellentissime opacois q p^us dca
fuit // Bi g^o sig^o nois amicitie gcedat ee
t^lis z p^o^{tu} fuit q n^o p^us pdcez vtute
sip^r z p ei^9 totu ambitu s^c. b. nos dice
m^9 q amicitia se h^t ad. b. sic mag^{ntia} se
h^t ad libtate sic n. nois mag^{tie} e libalis
z no e^9 sit i dubi^t gcededu e q amicitia
sit vtus z h^o gmit de mag^{ntia} z no e
vtus distincta a vtute b./ sic n. h^c alb
ab hoie h^o. n. n^o amici^e se hebit ad. b. sic
ps i mo ad sim totu // Et e sciedu q i^c
mo^9 soluedi pntez qo z i^o q^o ps ponut^9
fuit s^c gcordes i re z discordes s^c i po^{do}
q z q^{bo} noie amici^e sig^r de q no e amp
disputadu q noia signt ad pla^m // p^9
g^o mo^9 ponit q n^o amicitie ppe accepti
s^c pn^r istu actu z gmot vtute ipa ita
s. q supp^t p^o actu appllado ipa vtute
// alt at mo^9 sol^{di} ponit e^9 z^c vtg mo^9
soluedi gcessa sigficatoe nois sic ppt
ea e ver^9/ z forte q aps ad i^{ez} discor
dia d^it no dere z de nois sig^{ee} atte
dee dix^t nobi^r sb disiuncte amicitia ee
v^{te} ul cu vtute sic z m 6° lib^o ipe dix^t
q electo e m^{te} afe^9 ul appe^9 m^{te}/ sic
n. loqbat^r q q ad sig^{oez} hui^9 nois electo
gvenit sil actu vol z actu rois/ z appllant
actu vol gcedut pma pte i^9 disiunc^{tie}
dicetes at e^9 gcent 2^{az} pte // Bz forte
alqs q istu modu soluedi vellet vtes
q p pmu modu sol^{di} fuit ad ducte ad
pbadu q amicitia no sit vtus io tenedo
i^m p modu soluedi rndedu e ad pma
z d^{ez} q p^a vt^9 q nuc mre e amici^a no psup^{bat}
i sui gno vtutes morles z pdecia vmo
aps e^{tra} g^{tia}^o gniaba^r/ z dn vm e q ipa
psup^{bat} illas vtutes z pride^{tie} ad hoc
q ipa fiet ul dicet amicitia/ sic dicem^9
q ista res q e alba erat an q fiet alba
// Ad ista io rn^r q vt^9 q e mre e mo a
micitia no auffe^r at si i^c q amas fiat
vicios^9 ymo ipa mam z ipa desinit
ee amicitia sic dicem^9 q res alba desi
nit ee si az^o corrupt^r z tu ipa desinit ee
alba/ co^o dd^{ez} e ad 3^{az} roez // Tu^c ad roes
pnti^{les} dd^{ez} e p roes argu^{tes} ad pte
ne^{ez} bn pcedut iux^a pmu modu sol
uedi qne dixi^9 // Et pt rnderi ad roes
i om pmo ad aucte sete dret q i edu
phy effem vtut soz vore vtute cu g^o
d^c seneca ne ta m^{gn}a vt^9 lateat oz
expoi ne ta magni^9 effctus vtut lateat
// Ad aut^c tulij d^nt qda q ipa e va sip^r
q d^nt amici^{ez} alq pu q e ad dcm ee m
t^o omg actu humanos ee actu fali ssimi
p for^r ee dicut ipez vez felici^{te} hu^a
na/ an at feliciite d^nt i actu sapie
gsiste p q tuli^9 no l^r ma^a au^c pferedo

liberalitate

quoad

gaudi^z

Dutes p^c ph^s nomelo
sup^a pactu rois

utrorumque

excellentissimum

et
fuit fruit

accipiatur
pectori

poter

pono

amicitia omnibus humanis bonis excipit sapienciam
i. actum sapie et est intencio tulij non quod amicicia
preferatur simpliciter omnibus humanis bonis sed omnibus exce-
ptionibus alias ad morales virtutes pertinentibus
et hijs prima decima ...et concordat auctoritas prius al-
legata ad partem nostram. s. quod excepta virtute
non sit prestancius amicicia, potest enim dici quod non erat
intencio tulij omnem virtutem excipere sed excipere
virtutem sapie quam secundum aristotelem est vita summa in qua consistit
felicitas humana consistit. Ad aliud dicendum quod ami-
cicia non est humanus neque virtus sed est actus proce-
dens ab habitu qui est virtus. Vel aliter 2m modus
solucionis teneatur quod eustratius causam videtur tamen exposuisse
se dicat amicitiam unam esse virtutum et ad primam
rationem potest dici quod de amicicia tractavit aristoteles seorsum
post tractatum de alijs virtutibus eo quod ipsa non concessa
erat communiter ab omnibus esse virtus vel quod forte tractatus
de ea exigebat longiorem processum quam tractatus
de alijs virtutibus vel forte quod nomen amicicie accep-
te comprehensive non secundum communem istam virtutem quod haberet
competente sit determinatum fuit modo de communibus pertinentibus ad a-
gendum et communiter de passionibus ut patet ex processu philosophi
vel forte quod tractatus de amicicia propinquiorem habet habitudinem
ad doctrinam et similiter scientiam quam se ista scientia quam
tractatus de alijs virtutibus vel forte quod nomen amicicie
accepte comprehensive non secundum communem istam virtutem
quam significat sed competente sit determinatum fuit modo de com-
munibus pertinentibus agendum et communiter de speciebus ut patet
ex processu philosophorum vel forte quod tractatus de amicicia propin-
quiorem habet habitudinem ad doctrinam et similiter scientiam quam se
ista scientia quam tractatus de alijs virtutibus propter quod aristoteles in
fine docebit dividendo partes amicicie secundum partes ci-
vitatis politicae vel forte quod sic placuit aristoteli
forte suum processum. Auctoritas vero aristotelis 2o mag-
norum moralium potest glosari quod de singulis virtutibus
quas communiter erat confesse virtutes et non videtur de sin-
gulis erat determinatum de singulis secundum partes earum
simplices et communes tamen non erat determinatum de vir-
tute que est amicicia propter quod virtus simpliciter sed 2m istum
modum proposicio dicta amicicia et hec altera solucio huius
loci si dicemus amicitiam esse partem liberalitatis vel iusticie
vel alterius aliarum virtutum de quibus tamen dicebatur.
Ad auctoritatem tulij iam dictum est quod non intende-
bat omnem excipere virtutem sed forte sapienciam
tamen vel virtutes intellectuales tamen. Ad aliud potest
dici quod una virtus potest esse effectus alterius possumus
enim dicere quod sapiencia sive prudencia ... quasi causat
in nobis virtutes morales vel forte quod tulius
intendit virtutem genuisse amiciciam non tamquam
ad id quod nomen amicicie supponit sed quantum ad id quod ap-
pellat. Dictum enim fuit de hoc non esse virtutem sed
effectum virtutis et cetera propter quod inquirit 3o et cetera et cetera.

Concesso quod amicicia sit

virtus quamvis utrum ipsa sit virtus distincta a iusticia
et ab alijs virtutibus de quibus determinavit aristoteles
in 3o libro et in 4o. Et si non concedemus amiciciam
esse virtutem sed effectum virtutis tamen idem queretur
de illa virtute utrum ipsa esset effectus. Et arguitur
primo quod non sit distincta a iusticia quod dicit aristoteles in 8o
huius quod est eadem et in eisdem est amicicia et iusti-
cia ista virtus non est distincta quia est in eisdem et est
eadem cum virtute distincta circa actus ab eis est quia ipsa
operantur. Item per hoc iusticia distinguitur ab alijs
virtutibus per hoc quod ipsa est ad alium tamquam habitus sit
sibi ipsi sed hoc maxime competit amicicie ideo et cetera. Item
auctoritas expressa eustratij dicit est alia et una virtutum

iustitia non equalitas quedam est distributiva et amicicia

attribuere partem iusticie amicicie s. iusticia cuius non
assignat determinat amici equalitate debuit equales necesse
esse vocatos secundum proporcionem quam utique erit iusticia.
Deinde arguitur quod non sit distincta a liberalitate quod beneficare
videtur proprius actus liberalitatis hoc autem maxime ad amicum pertinet
et sic proprium est amico scilicet vere amico non solum
per modum communicacionis bonorum ipsorum hoc enim pertinet
ad ... inter se communicacionis ...
sed magis ei bona propria communicando hoc autem pertinet
ad liberalitatem. Deinde arguitur quod non sit distincta ab ista
virtute quam aristoteles vocat amiciciam in 2o huius considerandus videtur
esse effectus eius scilicet delectabilis communicacionis ... et ...
et cetera. Deinde arguitur quod ipsa quantum ad aliquam partem
sui continetur sub liberalitate et quantum ad aliam partem
sub magnanimitate quod aristoteles dividit amiciciam in amici-
ciam propter delectabile et in amiciciam propter utile
et in amiciciam propter honestum temperancia autem videtur esse circa
amorem delectabilium liberalitas vero est circa amorem u-
tilium s. pecuniarum et magnanimitas est circa amorem honorum
et honorum ideo et cetera. Oppositum autem arguitur primo quod
sit distincta a iusticia quod aliter legislatores non studerent
ad amiciciam quod ad iusticiam et quia iusticia consistit
in communicacionibus equalitatibus lucrorum damno vel damp-
num lucro amicicia autem consistit in solis donis
et serviciis et delectacionibus nulla autem erit talis
communicacio lucri ad dampnum vel econverso ideo et cetera. Deinde
arguitur quod sit distincta a liberalitate quod liberalitas sit circa affec-
tiones et pecunias hec autem virtus sit circa affectiones
ad personas amatas et sunt circa obiecta diversa
que sunt diverse. Deinde arguitur quod sit distincta ab ista v-
irtute quam vocat aristoteles amiciciam in 2o huius auctoritate
aristotelis qui dicit in 4o huius de ista virtute de qua
illic determinat quod ipsa similatur maxime amicicie differt
tamen ab amicicia quoniam sine passione est et sine eo quod est dili-
gere quibus colloquimur hec autem virtus que vere est amicicia
non est sine diligere similiter illa virtus non similiter facit ad
notos et ignotos illa autem non dicit aristoteles similiter facit
ad notos et ignotos consuetos et inconsuetos.
Deinde arguitur quod ipsa non contineatur partim sub liberalitate
partim sub temperancia et partim sub magnanimitate quia tunc ipsa
non esset una virtus cuius oppositum vult aristoteles eustratius
dicit enim una virtute est dicere amiciciam sicut fortitudinem
et temperanciam et moralium virtutum unamquamque. Item
nondum sicut dictum fuit in alia questione quod amor
et odium sunt quedam passiones que si in omni suo ambitu
suo capiantur non pertinent ad unam virtutem sed ad
plures sicut enim nos videmus quod delectacio et tristicia
communiter sequuntur ad omnes alias passiones ut dice-
bat aristoteles in 2o huius propter quod non omnes delectaciones
sunt eorundem morum sed diversorum secundum diversitatem passionum
et propter hoc non est una virtus circa omnes delectaciones
sed diverse circa delectaciones enim tactus est temperancia et
circa delectaciones vero et tristicias concomitantes affec-
cionem ad pecunias est liberalitas circa delectaciones autem
et tristicias concomitantes affeccionem ad honores est magnanimitas
et cetera ita omnino intelligendum quod amor et odium si communissime
capiantur extendunt se vel fortiter vel timide vel
communiter vel aliquo modo concomitantes amor enim et odium
non minus se habent generaliter quam delectacio et tristicia cum
omne delectabile sit inductivum amoris ipsius et contristabile
odij propter quod circa amorem delectabilium sed tactus
non est alia virtus quam temperancia et circa amorem honoris
magnanimitas et circa amorem pecuniarum liberalitas
et cetera. Et si amor capiatur similiter pro affeccione non

vel quod erat determinatum

ad alia pertinet

sump

ad omnes passiones

ad pectinas no ad delectacoes no ad hores
no ad aa qcuqz sb'ia re sb'q no redundat
i nos ul in mros sz p affectu ad am ul ad
alios ipi9 ul ipor q et erit pa9 s lib et
q ppe e vtus amic deq to' pmi i 8uo
ul ista vtus q pp ppij noie defim vom
b in aa gee q go hc vtus b no sit aliqua
pdicaz vtutu pz p ho q i ve vtes se diuse
qtpe se et paies sles sit diusas t di
usor moz q ipe no se qrie nc sei vict
na qcomites ul qntes sz vtes b t p dce
vtutes se hing go t mam e maia q no
az q et diusas paies sit eade vte n
ul q i paies se qrie ezi forsdo q e et ti
mores t audatias ul filias pam vna
nalr qcomita ul qse ao sit nos videm
cu admagna affecoz et pectinas qse
nalit delcaco in eap cumlacoe t cspa
i eap qsupcoe t timor de eap amissioe
qlibealt eade vte cons e et oms deas
paies bor vo pt satf appe qm affecto
q hemg ad delectacoz tacty et q ppe e
tpan no e tpan affectio q hem9 ad alm ipi9
q nc iste se qrie nc vna qseqt nalit a
lia t ide sitr az de affecte q hem9 ad
hores et q ppe e magnimtas t de affecte
q hemg ad mas pectinas et q ppe e
libelitas t de affecte q hemg ad bona a
liena p q pe nos applia et q ppe e insta
pti deq tctatu fuit in q lib na n ista
diffi t affecto ad alm ipig q nc adea
hc q ul nale qcomita az no e // sz mai
vi in dubiu vtru illa vtus sit p ea illi
vtuti q in 2o lib vonit ad amicia cuj9
qo a vitia dco t platie t discolia t vi
pbale ee q sit ia eade q sit declari pt
amicij iste deq dctatu e in eo ethy t et
delectacoes t tsti in colloquijs t qnicta
tas no q vtuos ia vtute i tedat pnu
delcari sz q i tedat alios delcare ut oz
t ho to az satf in eo hig v t az q comihit
se i delcando oms ora eap dca t fca co
pbado t qtstado oms ad ora qriado ppe
q az ista vtute ee et affecte q hemg ad
opaco q extem9 ad alm ul ad alios ipig
ul ipor q si n alios delcari i tedam9
m q s ut nate nob aliq vtilitas eue
ret ip opg ut sic no eet istig vtutf sz ppe
taz ad bladitate ul adulatoz ut d ao
lib at affecto put qmt e ad oms e mi
tu leuis t remissa pp q ista no d amor
ul amaco io nz p ea ut sic e hity q ppe
vot amica sz ista affecto amicu pt accipe
ul pp qmit ul pp qsag ul pp expta
bonitate t appete ramacozat ad hing
ut ipa na deat vocari amor ul amaco
t q hity et ea ppo noie vocet amicia
hijs at qcess hemg i tctu q intecco t re
missio pa nu t opacoru et qs e vtus
et qs oz t qm t qo no difficat scitz vtutf
v q ea vtute fortitis oz alm t ad alios
vti audacia leui t remissa ad alias
alm fortiri g vty et affecto leue q ad vna
q sz hemg deq det in eo lib t vty et
affecto forte q hemg ad pntes ul qnctos

a istos qs expti sim9 ee bonos q ut sit vot
amica deq hic tcta no se diuse vtutes p sbaz
// se possum9 ide declare p pcessy doctor
az n p ap. 8uo hing q ana vi orri amica
i pre t filui dem t int illos q se vni9
gentf sz ia sit leuior tade t int hores oio
qnt adm vitf orit nalit affecto q qms
leuissia p q q nalit i clinat ad delcan
du t dirigen t iuuadu vnusqsz t quecqz
ignotu du tn possit sz fati su labe dap
nis ul expesp dequo dat ap eo d vi hit
at vtiqz as in erroribz t famare familiarte
ois ho hoi t amicu Q ydc t wlt tuli9 i de
offitijs illegas aploe q no nob solu nati
sim9 sz oms hoica qeniti se ut ipi i f
alijs an pdesse possint pp q i lib de ma
d amic nt hores ana qsorta ee i
a na hoib9 in ee quda affecoz t beni az
sz bene x Lu at ad ista affecto seu ad im
pmu mom ai t amoris addita fuit daco
t affecto benefica t psexo studio adiuncta
qsueve ad mirabilis ex ardescz beni
magendo q ia amicitia vobit // Ex hijs at
vi mam q ia bona affecto sz q i clinam
ad delcandu qmites t exneos t igno
tos t ia mag t fort affecto q ia vori
dz amor sz q d amica no dnt p se
sz p extesig t remissig t p aciles qseda
t qo tn dras p q ia affecto mag a mig
i tedit ul remittit q qcesso reddit ho m
sit pns // Dicem9 g q aps in eo hig be
int t supfr det de vtute b i qm p q
in dnt hic ee t et affecto pdictz t pa
sibi qria su leuiore su forcore pp q
ipe dixit ista vtute sit i qmt ad ignotos ee
t notos t ad qsuetos t i qsuetos // Vm
tn no vniform ad oms sz singlis ut qgit
q no n sir quet ut qsuetos t exneos tuare
sz q ia vtus p dcame rois hre e mlti res
acty t excellectes ad notos t i vte exp
tes q ia amici vont t r qsp oz vti ista af
fecte i tese q exneos io tctat de ia vte
b respsit i 8uo hing p qtitare desita
vo amica s i or ad ies ad qs dez vti tli
affecte i tese t ad qs vti ee debet istig v
tutf opacoes optie t nome si sic g dicag
inde du erit adices in om // Ad pma
qm argui batz q vty amicie no sit d ca amisti
cia pp ho q et eade t i eisde e amica t ins
tu dby q amica t insta se bn i eisde q
i oibg detet viue bg t qmta bg se t et
ea oba malis t remota q et qcuqz bo
pt alt alri i pede ul alt ab alto recipe
ul saltee et plima eor sz tn ipe se et pli
ma diusa oba ppa t forlia dna t pena
vtutu qse et paies diusas t diusor
mor sit dem fuit // Ad az dem fuit satf
i qa qoe q lib v potit afferre q amici sit
t alie vtes i legali insticia qtient sz
no i insta ptin sit nc ahe vtes sles aut
vo cuscij no debz expori de insta ptiri
sz de legali amicitia n p q amica no equat
te dapnu t lucr sz eqt ymo q pdepti
tat volutates amicor // Ad alia q arguit
q no sit d ca alibere ddy e q no e i gens

amicap
q ad ignotos
ipa qcct qsadda

plures v'tutes sil' c'cure ad eunde actu c'tr'm
po'le n' e q' ob'm cu c'cu'stanciis e in natu
i'p'sse plures pa'nes p diu'sas v'tutes mo-
di'cab'les quar' pa'nu q'l' si no eet requita v'te
eet i'nata op' deputate. Si g' v'tuos' ope'
ou p' v'tus' pa'nib' modificat' nos dicem'
op' i' ee' s'm f v'tra' v'tute dicta g' q'
b'nificiete in pecuniis p't ee s' libe'te m'g'
p'ea modifi'ta e affecto ci pecunias z pt
ee 2'm amici' m'g' v'ta e affecto ci p'sona
z p'ed' ex so' ad a'. Alia ro' q' p'bat q' no
sit alia ab ista v'te q' in 2' lib' vo'nt ap'
amicitie p'nob. Ad a' solutu fuit i p'n'
q'rois ipa n' p'cedat via sua. Om's z alie
p'cedut viis finis n' i' q' ar' q' ipa amici'
sit d'ta ab a' v'tute q' ap' vo'nt amici' in
2' h'm'. Ad q' v'ndu z p'mo de h' q' ap'
d' ista v'tute sit facte ad notos z ignotos
d' q' no' dz sit co'pu' sr' i' vniform' s' si'
i' c'mt z h' ez p'ter septe c'mis n' op'
ee ad c'mes notos z ignotos tn h' e ut
d' ap' ar' ad illos z ar' ad i'os s' i' singlis
ut c'git no n' c'ueit sr' c'suetos z c'one
os tu'ite. Sz de h' q' d' ap' illa v'tute
diff'e ab amici' q' sn pa'e e z sn eo q' e
dilige p' q' ei' i'mit amici' ee cu p'done
z q' cu eo q' e dilige debe' c'sid'are z
ad ei' d'm c'cordate d' n' i' 8'o h'm' q'
ru ut vi' v' d' q' vi amici v'ami' cu ellecce
z bona volut cu amat' i'p'o' g' no f pa'
s'f electo l' deme' g' h' oia sic c'poue q' d'a
in q' amici' q' e v'ti' opat p'nci' f electo se
quete iudiciu roib' ad q' c'mt ipa assint
sibi pa'ne ut oz viciu at o'm v'ti amicitie
f' excessu opet' f' pa'' sn v'a rois v't'
g' amicitie no opat' omo sn pa'e ymo pa'
nu amois assint z forte z i'tesa sz tn
p' p'ex dcame rois. Ylla at v'tus deq'
tiat' in c' lib' sr no opat' omo sn pa'e
q'm z omes v'tes mor'les s' z cu opacces
z cu pa'es ar' n' eet diffi'tas c'opte affe'
s' solu c'opte in c'es 4' cu p'ni'a no i'digem'
mo'li v'te volebat g' dicit ap' q' i'a v'tus
no d' amici' ad ignotos ul c'one'os s' sic d't
ab amici' eo q' ipa e ad i'os sn pa'e i' sine
i'tesa pa'e opat' n' ad illos p' q'da leue
affecto' sic d'm fuit ap' a' q' repintas
modicu p'michilo ad mo'm c'pa'e locu'os
dixit sine pa'e i' q' sn dixit z no eo q'
e dilige q' tlis affecto no assint s' n' di-
lectois ul amois do'c ipa recepit mag'
i'tensiois z io' bn d' ap' q' ista v'tus ut ad
tles ignotos ul no assuetos opat' assila'
amic' sic q' opante f' i' v'om' q' mod' ami
amicu dilige assi'e no e tu op'andu
q' ap' ista v'tute negat ee amici' i q'
opat' ad bonos viros se mutuo r'amates
et h' scientes z c'uerit' c' ut pz

Tria autem amicitia sunt diui-
dit' i amicitia p' bonu i' p' ho'tu z amici'
p' delc'ble z amici' p' vtile. Ar' q' no q' me-
bra c'cidut n' n' ho'tu e q' no sit delca-
bile z vtile sic satis argutu fuit i n'a q'e
2' lib' z ap' z in 8'uo h'm' z q' v'a amici' co-
plat' i se oia h' s' ho'te vtilit'e z delca'
Yt ap' d' sola amici' q' e p' ho'tu ee p'se

amici' alias at ee solu paci'na s' no vi'
q' amici' p'accus diuidat' suffi' in 2 q' i'
finita vni accidut ut d' 2' ph'or' z q' ea
q' s' paccus no cadut sub arte ul scia
ut pz 6' me'e g' salte i'a diuisio no e ar-
tificib' s' n' scie'a. Yt pr amat filiu n'
z tn po'le e q' n' p' bonu ho'tu sit fi' p'
ciuis n' p' vtile q' sepe dapnificat p'rez
z n' boi aff' sibi n' p' delca'le q' plures
m'sc pr c'sciz q' delca' cu sepe agat
pt z q' volu'te p'ris. Yt c'muiti amat
se i vit' z q' fuit sepati no tn p' ho'tu
q' po'le e neutr' ee s'm' bonu viru n'
p' vtile ul delcabile q' cu ipis sepatis
cessarz amici' q' e f'm z pz q' a' q' p' sepa'
no c'ferut sibi ad a' i vit' delcaco q'b'
cu cessatib' cessat i' amici' ut d' ap'. Yt
doctores c'mt solet distigue amore' c'cupis-
cc' g' amore amici' p' q' amici' no vi' debe
att'bui amoi c'cu'e s' cu delca'le z vtile e
amor c'cu'e g' n'a dz poi amicitia cu delca'le
ul vtile s' s'o' c'cupi'a. Yt i'a no sp'tat am-
icitia q' ita g'nt in amat' sit amat' cu di-
cat ap' q' i amata no e amici' s' i' rebi
amate s' nos vtiles z delcabiles sic ama-
te g' delca'le z vtile no sp'tat amici'. D'm'
poit ap' sepe in 8'uo h'm' z ar' ree q' am-
ic' distig' dz f' distico ama'lm cu at
ama'le n' sit nisi bonu ul ap'ans bonu
z n' ez bonu n' ez' ho'tu ul vtile ul d'lca'le
se q' ama'le i h' ea suffi' diuid' z p'gne
amici' i h' m' q' amicicias. P'mo oz vide
q' nois amici' desc'bedo ea p'sim gene'
z p'suas d'rias p'm' g' dice q' g'e' am-
ic' e amor ul delca' large supta v' s'
n' i plus amor q' amici' q'm amor se ex-
tedit ad amata z i amata amat' n' vi'
z pane z flore z carne amici' at p'pe e
ad i amata q'm amici' beniuo' c'oigit e'
at p'pe no volo bonu vino s' se ipm volo
saluet' h' e ut heam z biba. Yt z am-
ici' requi' r'amatoz no n' a'q's dicem'
amicos nisi mutu' sit amor v'trusq' ad
vtruq' z adhuc vlt' amici' requi' ut p'ama-
co z r'amaco neutr' lateat amatu
ar' no tuscedz g' di beniuo'e po'le e n' illos
ad i vit' ee beniuolos q' se no videt s'
tles no dici' amicos do'c c'ui' sit vtr'q'
c'optu q' amet' h' at oia p'i no sunt
n' p'gnez vs' log'tu z doctor' nota no s'nt
ad pla'm p' q' oz p'ogitate q' e q' d' p'n
cu. Dice' g' q' amici' e amor beniuol'
mutu' manifest' ita tn in tato q' amor ca-
p'at' c'sitū s' amici' m'ta' c'sitū d'nti
z sp'a'e s' sp'a'e. 2' sciedu p'ut suffi'
declatu fuit i n'a q'e 2' lib' q' s' loq'do
n' e vtile ul delca'le q' no sit ho'tu n' ad
e ho'tu q' no sit delca'le z vtile p' q' s'ip'
lo'do diuisio boni ul c'i ul ama' i ho'tu
delca'le ul vtile no e diuisio i ea bona
va' s' e diuisio eiusde boi s'cu'd' ama'
i ee rees boi' p' q' z p'ba' dicem' q'
s'ip' lo'do amici' no diuid' i ami' p' ho'tu
amici' p' vtile z amici' p' delca'le ta'q' in
ee diu'sas amici'as s' e diuisio v' amici' i ee
rees s' attributas amici vi p'mit' i ee
d't ho'te q' n' at delca' z vti'te z h'
c'opss' sat' ap' in 8'uo h' q' sola amicitia

p hoⁿᵗᵘ voınt aıcıᵉ sıpʳ ⁊ pse q declaınt
simł gtıne hoᵗᵉ delcaᵉ ⁊ vtıᵗᵉ // Sz tn
satʃ sıc dıu fuıt ın 2º libᵒ qone palegata
bonı seu chıᵗᵉ ⁊ pqus amaᵗᵉ dısıce wlgat
dıdıt ı hoᵗᵘ delcaᵗᵉ ⁊ vtıle taqs ın ta bō
dıuısa q wlgꝰ hoᵗᵘ vōt vtutes ⁊ opa vᵗᵘ
⁊ hores ut ı ıendıu ı sıgᵐ v.ᶠ delcaᵗᵉ
at solu vōt ıᵉ q ꝑ ꝑnʳ delcaᵗᵉ sıc scı
bı ⁊ potꝰ actꝰ venei ⁊ ludı ⁊ tha vtıle
at vōt jectınas ⁊ aᵃ exterıora bona q no
ꝑ se ꝑ ıp delcaınt ꝑᵐ Sz ex eo q vz adea
adıpıscēda qꝑ se delcaınt ⁊ ıᵒ ⁊ aıcıᵃ
no sınt ⁊ ꝑ reı vıtate Sz ꝑ wlgaᵗᵉ accepto
plꝰ ınꝑᵗᵉ ı ıedete q adıo dıᶻ ın te dcas
aıcıas taqs rear dıuısas // Quod at aıcıᵃ
ꝑ wlgare accepᵒ dıdaᶻ bn ın 3ᵉˢ dcas
aıcıas rar dıspıcıtas decları pt phᵒ q nᵒ
aıcıᵉ deqlıbz pdcas dᶻ ⁊ de ulla aᵃ qᶻ
ı poᵗᵉ e aıcıa ee ct adᵒ n ꝑ q hz rez a
maᵗ nᶠ at ht ıo amaᵗ n ꝑ q ht rez boı
ul appntᵉ bonı bonu at nᶠ dıcıt n ꝑ peı
qᶜ ro hoᶜᵗ ul vtıl ul delcaᵗ nᶜ ad az bonu
n ꝑ q aᶜq ıstarꝯ ronu qre gᵒ omez aıcıᵃᶻ
adre a ata nıce e ee p hoᵗᵉ exonte ul a
ꝑnte ul p pla ıᵒˣ sıl // Ad at qlıbz ıstarꝯ
dıcat aıcıa ꝑ wlgatez accepᵒ maıᵒ e
q n plıınu q vıdeꝰ ex affᵉ ⁊ coadımaᵉ
sıbı advıce ın sıns opacoıbꝰ ıstos vōmꝰ
amıcos ꝑ qnez wlgı locuco Sz sıc gıunt
alı vırı studıosı ı sın ı vıcʃ vtıᵇˢ ⁊ vᵗᵘ
ogaudentes sᶜ gıunt amasıꝰ ⁊ amasıa
se ın vıcʃ delcaᵗ sıc ⁊ gıunt gıcacıes
ul quagıatces ut maıora luᵉ reportet
⁊ aᵖˡ hᵒ declat ꝑte ⁊ ez pᵃ qᵒ // Dem
2º pt pᵃᶜ q aıcıᵃ sınʳ dca ꝑ reı vıtate
no dıuıdıt ın dcas 3ᵉˢ aıcıᵃˢ q aıcıᵃ p
delcaᵗᵉ ⁊ aıcıᵃ p vtıle pᶜ dısıgᵐᵗ ab aı
cıᵃ p hoᵗᵘ ꝑ vıᵗᵉ dde aıcıᵉ q pᶻ ee maᵗ
pᵒ q aıcıᵃ sıpʳ no e n amaᵗ sınpʳ Sz de
lcaᵇˡᵃ ⁊ vtılıa ꝑnlıa deqbꝰ nuc loqıᶻ
no sᶜ sıpʳ amaᵇˡᵃ n hᵒ sıt hoᶜᵗ .ı. pᶜ
ordıant ın aqꝑ hoᵗᵘ ⁊ aoᵃ vı nota
de se bᵒʳ q nᶠ e amaᵇˡᵉ sıpʳ n bonu sıpʳ
tlıa at no sᶜ bona sıpʳ n ut ordınat ı
opıis hoᵗᵘ sıt appıt ı .ııᵃ qoe 2ᵃ lıbᵒ ymo
cte tlıa q wlgꝰ vōt vtılıa ⁊ delcaᵇˡᵃ
sᶜ ee oıu vıcıoꝝ sı eıs vtat no hoᵗᵉ Sz ıparꝯ
g delcacıes n ducıt ad ıpam ⁊ ıectıne
vō ⁊ hores adıllıbeᵗᵉ ⁊ suꝑbıa adgtıco
⁊ auarıcıa ⁊ comoda ı nısıez gᵒ tlıa ut
ab hoᶜᵗᵃ separat oıne ıectıne ⁊ hores
sıpʳ ⁊ ve amaᵇˡᵉˢ q vırı studıosı amat
vırı at studıosı amat cıbos ⁊ potꝰ ıec
cınas ⁊ hores eo q tlıa ꝑsıt eıs ad op
accıes vtıosas gᵒ tlıa sıpʳ ⁊ ve loᵈᵒ sᶜ
amaᵇˡᵃ Sz tn ıᵃ no sᶜ eoᵒ amaᵇˡᵃ sıpʳ ⁊
ve loᵈᵒ qꝰ no amat a studıosꝰ ıpa at
a studıosꝰ no amat sın gᵒ ut Sz ut ordıat
ad hoᵗᵘ gᵒ sınpʳ ⁊ ve loqdo ıpa sıc ⁊
no aᵗ dca sᶜ amaᵇˡᵃ // 2º ea qᵒ pᶻ sıt hıtꝰ
sortıᶻ ꝑez ⁊ uez ab obo ꝑse no ab obs ꝑ
acıns Sz ad obıu ꝑse tlıu amaᵗ no e va
⁊ sıpʳ dca aıcıᵃ pbᵒ q obıu ꝑse no e pna
amata Sz sᶜ vtılıtas ⁊ delcaᵗᵒ qs ı ıedıt
amatı ad eas at no e aıcıᵃ sınʳ ⁊ ve dca
q no e ad ıtaıata nz ea q no ramat // Sz
dıces q ıta aᵗᶜᵉ de aıcıᵃ p hoᵗᵘ obıu n
ꝑse tlıs aıcıᵉ no e ꝑsona amata Sz eıꝰ
vᶜᵉˢ q n sᶜ n ramat gᵒ gcludeᶻ q ıpa va

dca aıcıᵃ q e ꝑᵐ // ad hᵒ ddꝰ q vtutes dıu
homı lꝑıtı cas ı ee ꝑ se ıpm ꝑtato q ın
hoıs ꝑtate e sı vtıosꝰ ⁊ manıe vtıosꝰ sıt
q ab eo vtꝰ auffırı no pt ıꝯo ın vıto sıt
at no quetᵗ hoı ꝑ se ıpm ꝑ q sıt altı vtıl
ul delcaᵗ no n e ı ꝑtate sua q sıt ınıeıs
⁊ pulchʳ no e ın ꝑtate sua q sıt dıues ⁊
potes altꝰ negoᵗᵃ ꝑtare ymo nᶜ vıta al
tꝰ e ın sua ꝑtate q̃t remota nᶜ amplꝰ
e sıbı vtıl nᶜ delcabıl ꝑz gᵒ q aıcıᵃ p vtıle
ul p delcaᵗᵉ no e ꝑ se ad ꝑsona amata
ymo pııe ꝑacıns aıcıᵃ p hoᵗᵘ ⁊ ad ꝑso
na ꝑ se ıpaz q eıꝰ g q quetᵗ hoı ꝑ se ıpm
// Vl pt dıcı q ꝑıuu hoᵗᵘ no e vtꝰ nᶜ opꝰ
vtut ymo ıpa ꝑsona q sıt vıʳⁱ pt ho pta
ee hz opandı bn ⁊ opandı male ⁊ ꝑse
ıpm roe ꝑpe lıbeᵗ detıat sıc ad bn ul
male exıpa at delcacıe ad opꝰ bonu ho
dᶻ bonꝰ ⁊ bonꝰ ⁊ honestꝰ ꝑmıtꝰ ⁊ exıpa
detıatoe ad malu dᶻ ꝑmıtꝰ ı honestꝰ ⁊
malꝰ p q opꝰ no pıus dᶻ ı honestu q ho
Sz ho potꝰ ⁊ pıus nalıᶻ ın qꝰ e ca lıbe
opꝰ clıcıes p q aıcıᵃ p hoᵗᵘ e ꝑse ⁊ pᵒ
ad ꝑsona ⁊ ad alıa ıpıꝰ g // 3º eade qᵒ pᶻ
aıcıcıa va dz ee aıcıᵃᶻ ıpıꝰ g cu vtutes
⁊ hıtus dcant ꝑcıı a fıne Sz aıcıᵃ p vtı
le ⁊ delcaᵗᵉ no e ad amıcu ıpıꝰ g ıo ⁊
// yt q amo p hᵒ q e ın delcaᵗ ul vtılıs
no aᵗ amo gᶻ caıne ul equ ul domu ul
ꝑcu ad hᵒ at no e aıcıcıa sıpʳ ⁊ ve dca
gᵒ ⁊ // yt va ⁊ sıpʳ dca aıcıcıa no pt ee
sın vtute ut dıcebat aᵖˡ ın ꝑıᵒ huıꝰ dᵐ et
Tulıꝰ ı lıbᵒ suo de aıcıcıa hᵒ ꝑᵐ ꝑıo aıcıᵃᶻ
n ın bonıs ee no posse Sz tles aıcıcıe ꝑıt
ee sın vtute q ꝑıt ee ınt ꝑuos ıo ⁊ ꝑsa
qᵒ qᶠᵗ aucᵗᵇˢ tulıȷ dᶜ ın lıbᵒ de aıcıᵃ // Neo
gᵒ eent hores delıcııs affluetes audı
sı qıı q nᶜ vsu nᶜ roe Sz gnıta dıspıta
bıt hᵒ nınıız e vıta tyrannoꝝ ınq nᵃ
fıdes nᵃ carıtas nᵃ ꝑabıl pt fıducıa
oıa p suspıta nꝰ locꝰ aıcıᵉ qs n ... a eu
dılıgat q metuat a eu a qᵒ se metuı pu
tet colunt at sılacıe dutaxat ad tpꝰ
at vo qadᵐ hoꝝ qs dıxı ıncıes vos aı
cos ꝑte no potuerıt sıc ınltoꝝ oꝑe ꝑᵒ
tecıu gcludıt aıcıcıas fıdeᵉles no n
ıpa solu forᵗᶜᵃ ceca e Sz eos ⁊ pleꝝq ce
cos effıcıt qs amplexa e q sı tles ıꝯ
sıt pleꝝqz cecıdıt Sz ıt ınt q fıınıt
ı oꝑes aıcoꝝ // Secᵃ et epla ı nıtıo ad lu
cıllu dᶜ q se ꝑtıat ⁊ p hᵒ ad aıcıᵃᶻ venıt
male cogıtat q vtıᶠ ca assuptꝰ fuıt
ta dıu placebıt q dıu vtılıs fuıt hᵒ er
re floretes aıcoꝝ tba cıda ıcı eıısos
solıᵈᵒ e ⁊ ınde aıcı fugıut vbı pbat // ex
quo vltıo ro ro capı pt potıᵐˢ no n dı
ues ⁊ exaltatꝰ pbabıt q te dılıgat Sz
cu cecıdıs ⁊ oppꝰ fınıs ın forᵗᶜˢ tc vıdes
qs tecu reamat qs ut resurgas toto cor
de laboat aıcı at p vtıle ꝑcu ⁊ ut e dı
nıttı assıdeat ⁊ te oppꝰ mıseꝝ relıqt
hᵒ gᵒ nᶜ e aıcıᵃ // 3º dde e q va aıcıᵃ bn
dıuıdıt ı aıcıᵃᶻ p vtıle ⁊ ı aıcıᵃᶻ p de
lcaᵗᵉ no dısıone totıꝰ ın ın suas ptes
sbıctıuas Sz dısıcoe noıs ın dıuısas roes
sıbı attbutas ⁊ hᵒ no e ad n q oıs aıcıᵃ
va e aıcıᵃ p hoᵗᵘ ⁊ e aıcıᵃ p vtıle ⁊ e
aıcıᵃ p delcaᵗᵉ pᵒ pᵒ q va aıcıᵃ sıt p

hoi̅s q̅ vera amicicia est virtuosorum amabile et propter id propter quod propter
est vere amabile sed vere amabile non est nisi vere bonum
et ea ratione qua vere bonum est nec est vere bonum nisi hominis
nec est vere bonum nisi ea ratione qua honestum sit in
toto quod nihil potest esse bonum remota honestate
quamquam ratio autem per priorem attribui id satis apparet
prius in predicto libro 2o quarta secunda parte declarat
epicurus sentencie videlicet dicit summum bonum est quod homini
est et quod magis mireris verum bonum est quod homini est
certa fallacia et adulterina bona primo et 2o homo magis
in epicuro inimicitias videlicet dicit verum est non bonum quod homini
minus non inveniemus vel non tantum quamquam satis
placet et hoc postea scribit in duabus epistolis valde pul
chre ¶ Secundo quod omnis vera amicicia est amicicia hominis
et propter hominem, patet omnis amicicia est propter hominem aut vel propter
utile vel propter delectabile putat ipsa distinguitur in re
ab homine sic probatum est ergo omnis vera amicicia est propter
hominem deinde primo quod omnis amicicia vera sit propter utile
et delectabile quod omnis vera amicicia est propter hominem ut dictum
est sed ex homine est vere utile et vere delectabile et nihil
aliud ut declaratum fuit in 2o libro quarto 2o, patet
quod primo intendit ex quo fine ipse agit et accessorie
autem dicitur intendere quodquod bonum potest consequi adepto fi
ne sed vera amicicia intendit hominem primo et principali
ter intendat hominem eo quod homini et ad hominem
consequitur potest utilitas plurima et delectatio perfecta
ergo vera amicicia saltem consequenter et accessorie inten
dit delectacionem et utilitatem, patet verus amicus
desiderat amicum honeste delectare et beneficiare
quod non potest facere nisi etiam beneficium et delectacionem recipiat
ab ipso et beneficium sed verus amicus sic se debet habere
ad ipsum ergo etiam debet velle delectari et benefi
ciari ab amico hoc autem est intendere et delectabile et uti
le, Et confirmatur sit amicus verus vult amico bona
maxima et precipue maxime perfectam ad amicicias ideo amicus
non solum vult exercere opera perfecta amicicie que sunt
delectare et beneficiare amicum sed et vult amicum
suum opera consimilia exercere quod esse non potest nisi ipse ab
illo amico suo velit delectationes et beneficia re
cipere hoc autem est amicicia intendere delectabile et utile
et hoc ponit in 1o 8vo dicens quod amicorum propter hominem
est uterque simpliciter bonus et amico bonus, et simpliciter
et ad invicem utiles similiter autem et delectabiles boni
et simpliciter delectabiles et ad invicem unicuique namque
delectaciones sunt proprie actiones et tales bonorum autem
tales sunt vel similes et cohibens intendunt ex
Ultimo quod amicicia propter hominem est amicicia perfecta et maxime
qua est bonum et amabile propter omnem rationem bonitatis
et amabilitatis sicut autem est de amicicia propter hominem et inter
bonos primo quod nihil potest habere rationem amabilis nisi quod est bo
num simpliciter vel bonum amanti et tamen nisi quod hominis
vel utile et delectabile sed hec omnia reperiuntur in ami
cicia propter hominem que est bonorum et in virtute perfectorum
viri namque virtuosi sunt simpliciter boni et sunt ad invicem boni
et utiles quod perfecti in virtute sunt non solum bene
operari ad se ipsum sed et ad alium et specialiter ad ami
cum, patet viri virtuosi sunt simpliciter delectabiles
quod secundum rationem bene ordinata sunt et ad invicem delectabiles
quod unicuique delectabiles sunt proprie actiones et consi
miles virtuosi autem consimiles habent operationes et hoc
totum expressit aristoteles in auctoritate predicta, Tunc dicendum
est ad rationes prima via sua 2a et quantum ad hoc concedi
potest quod amicicia propter utile et amicicia propter delectabile ut
ab honesto distinguuntur sunt amicicie per accidens id est secundum quid
et non simpliciter tamen sed secundum acceptionem vulgi dicuntur amicie

simpliciter quomodo sit solum amicicia dividitur in species et
est genus quod prima quarta ratio dicitur per accidens non cadunt
sub arte sed multa que dicuntur aliquo per quod propter aliquas
convenientias ad id quod dicitur simpliciter bene cadunt sub
arte declinans non obstante in quo conveniunt cum eo quod
est simpliciter et in quo distinguitur ne alia id quod dicitur
secundum quid accipiatur tamquam dictum simpliciter modo ita amicie
dicitur amicicia propter quod propter filios cumque ad veram amiciciam
propter filios potest contra dicit quia autem propter delectabile filios
eius sunt vere amicicie hec et non boni delectabilem ad invicem
et habent autem et quia propter utile et non delectabiles ad invicem
boni ¶ Ad est potest dici quod amor naturalis patris
ad filium est propter delectabile natura sic dicitur quod hoc sen
tire quem vivit delectabilium est secundum se ipsum nulla non
bona vita et bonum et communis in ipso sentire vi
ta delectabile pater autem quod vivit in filio sunt non filii
quod parentes vivunt in 8vo huius dicitur quod parentes quod
filios diligunt ut se ipsos quasi non existens vero
alteri ipsi inseparati propter quod sunt quod sentire filium
vivere est naturaliter delectabile ipsi patri et super hoc fun
datur amicicia patris ad filium, Ad aliud potest dici
quod et convicti conferunt sunt mores multorum consilium
sumunt non acquisant bonos mores ut dicitur secunda 3o
de ira quare autem sunt mores consilium sunt ad invicem
delectabiles et quod et convicti multum conveniunt in
ludis se ad invicem delectantes propter quod item super
delectacionem fundatur ipsorum amicicia et quando ipsis
separatis remanere potest per amicicia habitualis secundum quod de
lectarunt se ad invicem si interveniret vel et alia
manente amicicia actualis et actu delectantur ad invicem
principiorum et specierum quamquam sunt tamen separati meo
veritatibus non quantum ludebat qualiter conveniebat
sit eis fantasia quam dicta sunt quod delectantur ut dicit
aristoteles primo rethorice, Ad aliud concedi potest quod
amor concupiscencie dicitur qui est propter hoc utile vel delectabile
ut dictum est sed ab honesto talis autem amor non est amicicia
vera nec quod sit amator amoris amicicie sed si delectabile
et utile non sunt dicta quod amamus amore amicicie
primo et demum amamus amore concupiscencie verbi gratia
Si amamus deum vel hominem propter se ipsum vel propter suam
propriam bonitatem primo intencione et amore amicicie
non est inconveniens ymmo consonum rationi quod etiam gracia intencione
amemus ipsum propter nos quia ipse nobis est utilis et delecta
bilis sed secundario hec homo delectatur 2a et quarta et 3a prius
ponitur quod hoc unde quod amo propter honestum demum
autem amare propter delectabile et utile quomodo ipsi actus
separari possunt et diversos actus consedi conveniunt
propter quod vel hic ad idem amabile sub diversa tamen ratione sit
amor amicicie et amor concupiscencie tamen aliquando hic amor
et ille et sic si amamus amicum propter hominem propter de
lectabile et utile videtur quod hoc non sit ea amicicia sed
diversis cum hoc sit sed sit ideo sub et ad idem amabile
sibi conveniens sed tamen diversas rationes amabilis propter quod
videtur male dictum fuisse quod amicicia vera dividatur in
amicicias propter hominem et in amicicias propter utile et in amicicias
propter delectabile non divisio totius universalis in suas par
tes subiectivas sed dicitur nominis in diversas rationes
sibi attributas, Ad hoc dicunt potest videri
quod ab eo habitu non est inconveniens procedere diversos actus
verbi gratia ab habitu fortitudinis alius actus id est alius ex
spectare vel et fugere videtur non secundum se accepta ad
unum talem habitum secundum se acceptum inclinat de
determinate sed et secundum obiectum proprium inclinat propter
ad in sequendum iudicium rationis dicta ergo quod habitus
vere amicicie idem communis inclinabit et virum amabile

Margin notes:

- nulla sit alia ratio amabilitatis sed non est vera amicicia propter utile vel propter delectabile ...
- Quod verus amicus sit secundum habere ad amicum quomodo vellet amicum se habere amicus
- quod illa amicia est maxima et perfecta
- pergit
- at nullus
- 2 at nia
- secunda et
- in delectari
- tamen non conveniens dictum amor ... propter ... utile ...
- at propter ...
- conclusio

ad que actu ro dictamie ro aut dicit a-
mate amici pp ho(nestu)m & pp utile & pp delectabile &
ad bn faciendu amico & ad recipiendu bnfi(ciu)m
ab eo io qnis isti sint diuisi actu tn amici-
va hn[illegible] manebit una & amicia pp utile a(ut) pp
delectabile q no ft pp ho(nestu)m q no i[illegible]ant ad reaz
s ad ipetu passiu ft diuise pp diuisite passiu
qnis sint adinde amabile // Ad ultia rio q(uod)
cessu e q amicia ua & ppe dca no distigt
ste jones dictis utilis delectabilis & honesti adm
uit s amicia wlgarit accepta bn distigt f s
ipa no sit adi amata pp defm ramatoris
tn adro amatoris ipa no pt ee ad amata
pro quaeste i amatr eo q wlgo sese mairiaz
sit affectoz adm amata &c // [illegible]uerit q.

Utru inter solos bonos

vle sit fi amicitia // arr q pt fi int alios q
saluata descpe saluat desciptu s int
malos saluat descpo amicie q dca fuit
i ptei qone f. amor beniuolus mutius
mea sit .n. qnis no sint vtuosi amat
se ad i uit pr & filius vir & vxor robinus
& berta multi qmilites & alij multi //
it affectus arguit tez s [illegible] effectus amicie
se delectari qinice bn velle & bn facere s
ad i uite & se sibi ad i uit qdonare & tha
s h oia alii qnt no vtuosi // amat .n. sepe
sit amasiu & amasia s volutates i uit
trusforri vtez plus vellez omez potius sbuei
re pena dapin ul ppus q alti displice
sit & vides ostatice qiunctos et qmitates
tn tyramice & aos hinsi sit ad i uit eo
beniuolos & bn fciuos ut se morti puincrer
vellet oppone q sibi odiosos // it m pmo
hmus 8in dc aps amicitiaz ee nccitez iuuenibus
i petate & adolescetibus ad bonas actiones
& tn tales no du ft vtuosi // dc & amicitiaz ma
mee ad i d q geniunt genito no solum i hoi
bus s in volatilibus [illegible] aliu tale at no sit //
it in 1o 8uo dc aps in eisde ee amicitiaz & iusti
iustu & om qmitate ee & amicitiaz & bonu
s int bonu & malu e aliu iustu fn qpce
opus iusti e & no oes qmitates e bonos g a
// Om q dc aps q oibus qontibus amicis
no eet opus iusticia ho at no eet vm n os
amicos oz ee bonos q malis a qbus qontibus
pp ad eos opus eet iusticia // it dcm fuit nllaz
ee vez amicitiaz n pp ho(nestu)m s aps deniat ami
cos ipa amicia n bonos ee no posse g oz os
ve amicos ee bonos // Et tulius in libro de ami
citia dc oppsse ho pmu sentio amicitiaz n i
bonis ee no posse // q & pz p descptioz amicie
q assignat d. e .n. amicia nil a n diuinaz
& humanaz rez cu beniuolentia & caritate summa ple
at malo vio queire no pt // it oes vtuosi
d. aps e .n. vtus q amicia nil cu vtute & cu
bus h ipa vtus amicitiaz genuit & qtinz
nil n sine vtute amicia ullo pactu ee pt
& itm idee tulius i c libus ea q diudu excitaba
stabit amicitia qfimari pt cu hoies beniuo
adiuncta pmu cupi hijs qbus ceti fui
ut impabunt // Dem caritate iusticia qne
qtiudebat oia q alt paltis suscipiet
nz q vnq n ho(nestu)m alt paltis postulabit
hec .n. lex i amicitia sanxia ut nz roges

res turpes neqz facias rogatus // itaqz i hijs
pincipijs e error qm expiant libidine pctoz
q alioz pate i amicitia lice // vtu amicia ad
iutrix aina data e no vicioz comes ut q cu
solitaria no pt vtus ad ea q summa ft puei
re qiuncta & qsolita cu alta pueniz q si
int qs societas a e a fuit a futa e
eoz e hndus ad summu ne bonu optimus bea
tissimus qcomitatus ho e inqz societas i q
oia insunt q putat hoies expetenda hones
tas gla tranqllitas anni atqz iocunditas
ut & e cu h assit beata vita sit & sn hijs ee
no pt q tn optimu maxime q sit si id vo
lumus adipisci vtuti opa danda e sn q nec
amicitiaz nec ulla re expetenda qseq pomus
ea vo neglecta q si amicos hre ar
bitrant tu se deniqz errasse sntiunt cu eos
qunis ab eorijt casu expiri // h tulius q ista
qone deniat ad [illegible] pmo q amicia pp honestu no
ho(nestu)m e ad ho(nestu)m hoiez ipius g h oz simpr
expetitoz s ho h no e nc ho q q
h n vtuosi & ve bonus // bona naqz cor
ptiora cu ita possint in ee viri vite
tpi me sit alijs no ft s se ipa ho s so
in ore ad vtute g amicitiaz pp ho(nestu)m ncce
e ee ad simpr bonu hoiez q ipa & sit simpr
boni hois & ipa erit nccia int bonos
pbetur g sit assupta qntaz amicia p nois
ipa ft sig expigit ramatoz vtuosi aut
nuqz amatoz pfce n eu q sciz ee vtuosi
ee vtuosi pp h q oz viuiri vtutes amicoz
// Et gfr qm pius nuqz pt amare pfce v
tuosi ipius g cu pfca amatr sit segdo re
amato su trusforri i ipm ft vote ut oia
velit q scit amicu velle pius at no
oia vellet q sciz velle vtuosi s ota
// it dca p sit oz amato & ramatoz in
amicitia no latere amatr sit dcm fuit pus
vtuosus at no scit q ve amat ab a n
sciunt eu ee vtuosi q malos sese finge vtu
osos no ignorat // Et itm i pole e sciz q
a q ab a ve amet n mlto tpe qiunie
do ei beniuole & delectatur s pmu cu vtuo
so logo tpe qiunie delectari e in pole q no
solz delectari eisde alios .n. mores qsentir
delectaciones ut dc aps g cu i amicia pp ho(nestu)m
oporteat amatu ee vtuosi ncce e simpr &
amare ee talez // Exohat at qne q a
scati vz q omes simpr & ve amicos oz ee bo
nos q patu fuit i a qoe nus ee ve & simpr
amicos nisi i amicia pp ho(nestu)m ut ulla ee
ve amicitiaz & itm ve amicie pmu e amicos bn
velle bn facere amicis & eo delectari
i eis eoz g puioz a qnu e pmu nec n
eoz q bona reputat opari mtente di
rta ad alios s oia ad se ipos pp qd aps
mali at no gaudet se ipis si no aliqua
utilitas fiat // a [illegible] pont qnie f
q amicia pp utile ul amicia pp delectabile pt
ee int puios pius puo pt delectari qinie
pnt .n. ee mox qsiliu & eisde delectari
pnt & veqz veqz attribue q apparent & h
itm delectari qinie qnis sint diuisoz mox
v g auars adulatori pnt pdigu diuite
delectare adulatore & penas ab eo re
cipe qs i te dit sicut amasius & amasia

sibi i vit9 ꝯsenit delectacoes qꝫ appetit ⁊
delectat̃ ꝯmunit ꝓpriis sibi delectabilib9 ꝯtrariis
sint in ꝑati ⁊ mali ⁊ ista suffi͞ct ad cãs
amici͞as q tn̄ nõ amicie sic dcm̄ sint ꝫ ita
vocat eas wlg9 // Et ad hũc ap̃l. aũ
q9 apport vꝫ qꝫ bonos ꝯtingit ee ꝑ̃uos
amicos ꝓp vtile ul delectab̃le d̃c. n. ꝓpt de
lectacoꝫ q9 g̊ h̊ ꝓp vtile ⁊ ꝑ̃uos ꝯtingit
amicos ad in vic ee ꝯcepto ꝑ̃uis h̊ g̊ ꝯ
s. qꝫ studios ꝑt ꝑ̃uo amiciꝫ talꝫ ꝯthere
dubitat̃ q ꝑce n9 d. qꝫ ꝑ̃uiꝫ ꝯ̃uo ꝑt ꝯm
sit bn̄ sic d̃c ap̃l. vtilib9 q9 n̄ indigꝫ
ꝯm g̊ ꝓp vtile ꝯthet amiciꝫ cu ꝑ̃uis si
at vtuosi delectaoꝫ appetat tn̄ nuq affe
tut in ho. ca quã tn̄ sola ꝑ̃ug i natꝫ est
delectari // Et vtuoso ⁊ ꝑ̃uo nuq videt̃ ꝓpe
tates amic͞e ꝯuenire posse/nuqꝫ. n. vtuos9
ꝯdorꝫ se ꝑ̃uo nuq sua volutate tnsfor
ret i vo. te ipi9/nõ e poꝫle diu delectat̃ ꝯm
ue ꝓp ee moꝫ dissiliu vald ⁊ eisde nõ
gaude // Vn̄ tuli9 in lib̊ suo de amicicia
dispes. n. moꝫs dispa studia ꝯsequit̃/ꝙꝫ
dissili͞do dissoc amiciaꝫ n̄ ob aũ caꝫ na
boi in ꝑbis amici ee nõ ꝑnt n̄ qꝫ tata e int
eos ꝯta meꝑ a ꝑt ee moꝫ stuꝫ dista a
// Sꝫ ad hoc ꝑt dici q amici a ꝓp vtile ⁊ a
micia ꝓp delectab̃le nõ s͞c amic͞e ꝫ soli ꝑte
dut aliq amic͞e sili he ꝓp q wlg9 vocat eas
vocat amici͞as cu nõ sint io n̄ oꝫ eis vas ꝑ
ꝑe tes amic͞e ꝯuenire ꝫ tales q so͞n gerut a
q appnte sili9 ipaꝫ // Dica i͞r q amicoꝫ
ꝓpu e sibi i vic bn̄ velle ⁊ bn̄ face de in
vic delectari ⁊ gaude se sibi i vic ꝑsce
ꝯdonate volu.tes i invic tnsforre ⁊ vnie
ita q amic9 fiat alt sic d̃c ap̃l. ✕ h̊c aꝓp
vtile ul delectab̃le dcis wlgar̃it n oo ꝯm ꝫ
forte ꝑatis ⁊ ꝑ appnte sili9/na alti
bn̄ velle ꝓpe e velle ꝑ bonu vꝫ ⁊ alti bn̄
face ꝓpe e impẽre sibi ad bonu vꝫ/hoc
at tales amici nõ intedut ꝫ ꝑ in vic volut
⁊ ꝑcant appnt a bõ vꝫ ꝓplia delectab̃lia ul
vtilia/ꝫ n̄ ia bona appnt a tales amic9 di
rca i tercie wlt ul ꝑtat amico bona nisi
ut ipa sibi fiat ⁊ ita soli ibi e sili via
bniuo a ul bnfi͞tia i q ꝓpe ꝑatis ꝯit appn
te ꝯda sili9 ei9 q e ꝓpe // Et tales amic9
de amico nõ delectat̃ ꝫ de eo q tbinit s n̄
nm tales copulat̃ sine vniunt̃ ut d̃c ap̃l
nõ. n. omo ꝯiungit̃ q ꝑ atis ꝑ̃ua naqꝫ
nõ coplat̃ ad ꝑsona ꝫ so͞m vtile ul de
lectab̃le ad ꝑsona // Huis at moꝫ forte nõ
e i ꝯne am ꝑ̃uu se hre ad vtuosꝫ ⁊ eꝫ ꝑ̃ug
n e du r vn9 ⁊ obstinatꝫ omo sic q nõ
e spes amp derecessu ꝫ amalia ⁊ puto
ecce q vtuosꝫ talꝫ appnet omo sic q neꝫ
i aꝫ velle ea declare n̄ ad vtilu bo
noꝫ sibi attbuet/na sic dic se ca i lib̊ de
bnfic͞is/pecunia nõ dabo illi q ꝯsupem a
dulte sciã ne i soci ce tpis sci ul ꝯsilii i
vemat si poto reuocabo si nuq nõ adu
nabo scel9 // d̃c at ꝑ̃uos nõ to r obstin
natꝫ e i malia deq. s. ad hũc e spes q ad
vtute possit ꝯuti ⁊ nõ e i ꝯne vtuosꝫ tali
velle ꝯme ⁊ aꝫ sibi nc̄ia ad vita ꝯfre

ipm̄ cu h̊ a r ꝑib9 colhbedo/⁊ eꝫ poꝫle i ꝯ ꝑ̃uu
ꝓp vite nc̄iꝫ velle vtuoso ꝑ̃me ⁊ h̊ posse
magb9 da q vtuos9 nõ possꝫ sol9 tomqde
ꝯcere sic ⁊ ꝑt bon9 ꝑt filiu dilige q
ins ꝑ̃uu ⁊ ei ꝯmu͞e ⁊ nc̄ia vite tbuere
// Ad h̊ g̊ q ꝯ arbar indꝫ ꝯt btes bonis
vti b9 nõ indigꝫ ꝑt dici q h̊ e vm̄ d̃ illo
q e ecntiali bti e btes ⁊ oib9 btiꝫ exti9 dece
au b9 hundat q̃m̄ e poꝫle in huana vita
btes tn̄ ecntiali bti e ꝑt bonis exterioribus
catere ⁊ eis ⁊ indige/ꝯm q d r q bon9 ho
nõ vellet delectaces q̃mb9 ꝑ̃uu9 e i nat9
delectari ꝯcedo de ꝑ̃uo obstinato de isto
at ꝑ̃uo q nõ e obstinat9 q retiꝫ vtaꝫ
ꝑꝑ n̄ i ho m andꝫ opari inꝑntia bom
ul poꝫle e bonu vir velle delectari am
abisto q tt erit ho te delectaces // Ad
aũ q r q i e ꝓpetes nõ ve in s amic͞e q e
vi bom ad ꝑ̃uu ꝫ mõ susp͞dco // Rõtes at
ꝑ̃uti les q ad vtraqꝫ ꝑte sunt aducte
ꝑt solui ꝑca q dca s i ꝑoe/ꝑ̃me. n. ꝑ
bat q amicia a large accepta ꝑt amici a
ꝓp vtile ⁊ amici a ꝓp delectab̃le d̃r amic͞e sal
uati ꝑt int ꝑ̃uos/a c at ꝑbat q nõ e
sic de vã amicicia ⁊ c // Queritur q c 6 o

Utrum similitudo sit ca

amic͞e ul dissili do/ar r q dissi do q i natib9
videꝫ9 koluuos .i. stinnellos sil adinuic
ꝯgrgari ꝯmune ⁊ ꝯgarrige/⁊ ita grues sil
⁊ porcos sil nõ grues cu porc9 a sturnell
tn̄ g̊ ꝯg̊ ⁊ ꝯiuctꝫ sint opa amic͞e vi r ꝓpu
ee amic͞e q sit i t ⁊ nõ dissiles // Et amicoꝫ
q sint vic saluatiui nõ desctiui ꝫ sic
d̃c empedocles sile sili ꝯ9 s a nuit ⁊
saluat̃ ꝯrio vo corrupi g̊ sili do e ca
amic͞e ⁊ nõ dissilitudo // Et amici a exigit
vnitaꝫ ꝯda amicoꝫ/sili do at e vnio q
⁊ nõ dissi do na d r q o meth͞ce q ꝯ. vnũ s
ide sile ⁊ ele io a // Et qs videꝫ ꝯrioꝫ
moꝫ hos nõ videꝫ9 diu ꝯmu͞e s maꝫ
istos q moꝫ erut ꝯsiliu/ꝫ amici a bn̄ req
vit mltu ꝯuictu g̊ // Vn̄ q videꝫ9 mag
figula i fid vide ⁊ fabꝫ fabro ⁊ omo siles
i arb9 ul offi͞iis q figulu fab. ul alios
dissiles i ar.b9 ⁊ officiis g̊ dissili do vi ee
ca odii nõ amicicie // Et amor e acc9 q
da appe9 inclinas ꝑ̃m ire amata q
ꝑe. 9 at ꝑfectois e rce care e ut pꝫ ꝑ o phys
ꝫ caretie ꝑfectois e ꝯrietas g̊ amicie
fudat̃ sup ꝯrie te nõ sup sili9/ꝓp q aꝫ q
dꝑti9 e ab hundo videm9 maiore amate
poti ⁊ famescete cibu ⁊ tsemu sami te
⁊ ciis q c dicebat ꝯrie dꝫs tra siccata desiderare
desiderare pluuia // Et ex diu b9 sonis videꝫ9
optiaꝫ fi armonia ⁊ ex diu b9 saporib9
optima salsa ⁊ ex ꝯriis ꝯriis clcis
vnu mixtu ꝑfcm/⁊ ex diu b9 ꝑsonis vi
deꝫ9 fi optiaꝫ ꝯmittoꝫ do ca ul io ca ꝫ
amici a i ꝯmitata ꝯsistit io ⁊ // Et
amici e amico succurre indigen iis ꝫ sile sili
nõ succurrit ymo diues paupi i digeti
cibo ⁊ paup diuiti suicio // Et amici e nõ
amici desẽere ꝫ saluare ꝫ ꝑ mediu
ꝯriu e ꝯrii saluatiu ⁊ sile silis desctiu

scilicet appositum simili

oria nam ut dicit grisis tuam et similis aptem facit ipm fine. Et in diuite pr amat filiu mag plus q fr fre et vir vxore q vir virum et diuo bint q verum amicus inte e fundari sup simili q p q vera amicia i pole ee n int vere bonos ut dcm fuit in at quae sz vere boni sunt siles si non tor a p exteriora bona tn p illam q sunt ambo pertes et pgnes vtutibus singlis inolibus hituati sunt quo p oia mor osilin non e vnus deficit et alter excedit sic e de vicor p nomo admem rea ree i venti redatti sunt omes ad osilin volutu q ome q e tse fugiunt et apnat et ome q e honm volunt et amplexant mali sunt difformes et deuij boni vo sunt p oformes. Un 2o hurius pticre multus modis dici dige a vio bonum qq sip multifarie a mali i. malu em i finiti bonu a finiti vtuosi sic dem fuit sunt simpr boni et adi vit boni sunt sipr delctales quo valde siles vtuosi sunt pficit sili do at in eade sse non e n p diuis retess asserit pfice vtuosi quo non pnt ee dissiles. Et ad vera amicia reqrit delcar p vuie multo hie ut ex i i o quo hntes at mores dissiles h no possh non n delcarent eisde qm alios mores osenitr alie delcatates oz quo osiles ee vere amicos conceden e tn q amicos vos no oz ee siles p oditates corles h p diuicias exteriores q vi amici pnt et solu ut e dre respint ad honm si n ad at respint ho e p ho. q p ho sic de appl ipor amicia pmam vsq i bom mo corpis difformitas a exterior paupertas non auft bonu vtutis vn se epla cla ad lucillu dc sicie demus non deformitati corpis fedari am h pulchre an corp ornati et app. p o het dc in i for refulge bonu vtutis vm tu ho e qdq aliq alcor amicor fundare i bois exterioribus i pole e conmuniu nctijs in dige ppter q amicis sic pns videbit mam q amicis pm e et mam apte bn velle et bn face ad amicu. dico tn q amicicia ppter delcale ul vtile q distigr ab amicicia pp honm pt fundari int valde dissiles et ree dissilis et alu int siles et ree siles et alu i e siles et ree siles ppter q nondu q int istas amicias ex vna pte et amicias ppter honm ex at the e dria q amicia ppter honm fundat sup pfector q sup vtute ppter q tales amici mag intedunt bn face q bn pati et mag amat ut amico bn faciat q ut ab amico bo recitat sic mag videbit amicus vere ppter delcale et vtile fundat sup defm et i digeciam io tales amici i tendunt pnr et pmo no bn facere p eis bn fiat tc quo pole e q amici tales eisde i digeant et q i a possit asseq pr vit coadiuuando sibi p ad in vit in eade opacice v g onmaginatores i diget luc p lucro nati sunt oseq pncinigun amiq sols expte no pt h sil vniti ples pnt ita e de omilibus ul et de onicatoribus q sua ponut pecunia i sil ut maiores pnt expte opacoes ul mcatas et plus lucri sic et e de oludctibus si eisde ludi i gaudeat delcatte et del alijs ostilibus i ia maius e q amici

intam tali fundat sup sile et ree siliores q sup eade indigecia et i de igee sibi ocbue ul ad ipm pcandu coopari potetes et scientes. Sz ad a cam pole e q amici no eisde h diuis indiget et q vtrq pt alti osre quo i diget sic q ocupiscit ocupiscete n i ipoi tis dico n in dige q si no indiget p rei vitate i dig p ipmis oppor v g diuites ree diuiciar i diget amicibus et ocupiscunt delcatates et pauperes nati sunt h eis osre paupes at eq indiget victu et vestitu et alijs nctijs q oseq no pnt n recipietes a diuitibus. Et forte vir antiqus ocupiscit veneas delcates et paup iuuencula pulchra ocupiscit pecunia et plebras vestes osequitur at q int tales nata e oehi amicia sic diuite ree diuiciar et paupe ree paupertatis ul int viru antiqm et tse et int paupe iuuencula pulchra et lascua et amicia talis fundat int dissiles et ree siliores. Sz tn oq oz ut amicos tales deuiata regri pporoz s q e int actiu et paum q n paus indigz ho actiu dz ee natu ei tbue reqrit et q dca ppor sit recipca s q sic vnus amicor se ht in v pane ad aliu ita alt i a o se heat pave adipisci et cuiq at talez pam ad actiu velle vore siliq potest ppter ho q pave e i ipo talr qlr ad form acti ut eet quo q talis amicia fundat sup sili q no tn actuale h pole. Ad ree inddu e ad pma ddr e q sturnelli ul grues sunt nati odelcari adinvice i eade opce ut custodie se adi vice sic omilitates ul oludentes h hij nale hij vo p artificiu et ita ro pcedit via sua. Ad aliud q amicicia no fundat sup dissilitatu oriorr q sic i vicis corroa h sup dissiles pam indigentes ad actiu potes repelle indigecia. Ad aliud ddr e q dissilia mo p dco accepta sunt i nata vni i eade opacce. Et n e actus act in pa in ut pz 3o phor. Ad aliud q q sup mores dissiles no fundat va amicicia ut h possit ee int homies diuisor mor tn ipe no fundat in eis ree diuisit mor h ree sup dce pporcois vn pncadu e q amici i eent maiores et duabiles si amici eent mor silin. Tuc inddu e ad rees i om. Ad pma ddr e q siles i ar bus ul officijs no sunt ppter i h siliq h amici n vbi fiet mor i eode coopatores ad amplius lucru obtinedu ul ad amicu adipisceedu delcas sz n ipi ppter dca siliq sunt nati fi inuiti n pacciens s ea ree qua pops vnius lucru diminuit alius alia ro pcedit suffic via sua vera no q amicicia no fundat sup apetu q fiat ree carecie talis n apetus e ad bn paciedu no ad bn facidu. Alia ro vr ee p poa poeta assilas deq pt dici q sic inusica lia sub excellencijs suis no vniunt primixto h oz ea pus pme in tpatu reduci sic homes sub inpeibus paonu no pnt vera othe amicia h oz pus eos reduci p vtute ad media rois et itm mistiliia no vniunt pmixto sup oriorr ht actus eor adin vice h p q sunt inpo ad forma pfectore s ipius mixti et ut sic e ldeam modu ht indigeca sic n calidus egz frigido et frigidus caliditate q nata sunt

9seq adin vit pp q ad eas 9endas vivunt
pce inpotio z ita dives z paup s 9 idiz
h illo i a vivut paticis sic dem fuit
alia ro pcedit via sua / aici n va aicitia
no amat pnci ureis sufficiat n illa
sup indigna fudata / ad aliz dd e q pho
sanu psile nuct lapsu at pegrinus in
diget 9rio reducete 9plexio ad epatu
no n desana 9plexoe s egtu ne vin e i
q sile sili apetu facit ipm fine io o
pctoz 9sanis 9pant aicitia fudat
sup sili ne i digetia at q lapsu assilan
aicitia sup 9tia fudat pq io le e i dige
tijs sl verre / ad alia pt dici q aicitia
9nata fudat sup sili sfims 9entia 9da
in sague / elez at 9en s ht ave pr filiu
q duo fres vir a z mlr ad 9seq da de
lca s venea indiget hijs q sibi 9fre pnt
ad vit no hijs q v pt 9fre n vo z
mlr mlieri z c 9venit a z c

Trium vera amicitia · s ·

aicitia pp ho tii sit in tnsi le p no q ome corp
e tnsi le cu gn o z corp sint q tnsmutabs
s ipa aicitia e tnsmutabil q sic ee post
no ee z corp mlts mois p morte amici
s p morte amatis 3o p amicoz absetia
diutna ipa naq ut d aps aici vi obli
vione fecit / unde dem e mltas utiq
amicitias no appllato dissoluit / 2o p se
nectute senes n ut d aps no st amati
pp ho q in ipis e bue q delectatois z eis
9venire 9uile e in jo le z diffi le n n ut
d aps pt pdie morari cu tristi n cu no
delecta li z tu s 9uictu no salvat aicitia
vii sic d aps q recipiunt ad in vit no 9vi
vetes s beniuolis assilant mag q aici
nl n sit e aicoz ut 9uiue / d p q senes
z seveti bnvoli 9dz st ad i vic volut n
bona z obinat ad ntia aici at no 9o
st pp no 9modi neqz 9 gaude ad in vic q
utiqz mdxe videt aicalia / 4o corp p
sblimitate z excellecia status amicoz q
per vnio eqlitas q tu ad aicitia ptine
vl vii d aps maium at si mlta dista
tia fiat vtute ul malic ul habudatie ul
aliqu altiu no ad ho aici st neqz dig
maium at h in dijs plimu n ipsi oib
bonis sup excellut / maium at z i regib
no n hijs dig tur ee aici q mlta defio
res / 5o q corp aicitia si alt aicoz
fiat malu cu dem fuit aici s vez no ee
posse n int bonos / 6o cu aici a odiu habeat
9rium nec e ipaz mltip r posse corp sit
po le e odiu mlti r 9neri q n 9neratu
e viu 9rioz corptu e alt q at tot
mois corp no solu e tnsmutabile s z z
facile tnsmu le z q i pta le z i s mu pp q
aici a no vi ee masiua / Dm at dicit
aps d z sola at bonoz aici a i tnsmu l
d z elez aici s ee masiua q fudet sup
vtute vta at masinu / It aici a qo corp
pet no n vi corpi p morte amatis
tu aicitia no corpat p morte cuius aici
cia est virtus et pfeto q nec pfecto

et 9notat actu amatois no 9paiz s s q bn
volunt ipi s pp q amicia no est adiuata
ut d at et s 9not actu amatois

morte amici q tu ma at aici a aici vir i ea
mane bona vtute pp q amabas amicu z
tuliu h senec vi in lib o de aici a s q p
morte no corpat aici a d n 9di sapio
q qz e sbo e exemplu vini tu pp q munet
vtute n amatu iu vi q expectata no est
¶ It n aici a corpit p diutna absecia
n p senectute n p status excellecias tu
dicat aps aici s aicoz pmanet usqz q
utiqz bn st pp hdca a no cessat ee boni
z ipsi no videt corpi pp senectute cu n
ipa sit vtus a fudata sup vte nite e ipaz
sit z vtute mag fmat apud senes q
ap iuues pp meliore expiencia z pdecia
It n vi posse corpi a 9rio ul pho q u
c 9ons pus vtuosu fiat malu q n h
ee no possit argutu fuit in 9na 2i libri
z ut sic ad vini dice cu aici a sit vtu a
sup bonu vtute fudata no vi q ipa mag
possit corpi ul augi al minii q vtu ipa
de qua fca fuit 9na qo i 2o lib / Dicas
9cededo cu eustrio q aicitia sit vtus
q morlib sit dem fuit i 2a qe 19 8m q n
aici e cu ista vtute q q pp appllat mlta
pmitu n appllat at m amatois ista n
vtus mor lie ad at m odij no d aicitia
s solu i or ne ad at m amoiessu no pt ee su
intelligi si aicitia z amato se q nome
aici e 9not z amate z amatu / Dem n
aici e 9not reamatoz amas n pt d qs
z bnivolu s no reamet s no d amicu
ut expsse d aps / Dem reamatoz ut
vult aps i 9 9xpo d ee no latere q h n
as aicu d lateres ut ht sibi ipis q dicat
no 9tingat s eos ee beniuolos / adhuc
ulcu n aici e si volumus pp me cape 9not
9donatoz ipoz aicoz sibi ad in vic
ut id fiat ipoz velle z nolle obl n aicu
d alt ipe / 9not ise frequete z uniforme co
nvictu amatiu z in tegr bonoz suoz q
inteio sic n aicu ve sit alt ipe z int
aicos va z pfca fuat eqlitas z h oia
sat appz ex dtis aps in io 8uo q z 9cor
dat dtis alioz / na sec a q 3a d ad luciliu
si aliq aicu existias cui no tinde sic dis
q z t vehe r errtas z io sat nosti vim
ve aici e n m ht mag ncslu ortu co qo z
bonis fris obsessu q q aicu s reputat
qbus no e / diu cogita an t meini a as
rei s sit 9placuit s toto illu pcte ad
mitte ta audacter — cu io loqre q
tecu aito omb curas omes cogitacoes misce
9 in ep 6a d aicos scit se hre oia
9mia eo q ipoz mos i sotie te ho ta cupi n
par vo as fuit h q z etia sat ondit
q pdca noie ve aici e 9notet / ysi q
s ez q i oib pdtis aicoz ipi vtuti q
ipe e moderatia amoris ul odij ipa va d
aicitia a q o at istoz re mat ipa no am
p d aicitia vtedo noie ppriissie n ipe tu corrupi
tapnt ymo ipa manes cessat ee aicitia
pp defetu 9noti sic s manes i sua sba
z no corpp u cessat ee s p morte pris
Dicas g o q ipa aici a q ad sbam vtute
q q n suppl no corp amate vincete co
sic n alie vtutes mores de qb vtb 9na r

9iabil

nom amici vez maius ... coez ...

q no possit corrupi vel mi dem fint i gna
gee 2 lib n forte petasu gno eueile // 2o
& dico q vtq amicos viuete ipa amicia no
cessat qm ad [actu] beniuole vel benefice vel re
numeratoris neq & qm ad man ee vtq
amicos hinq amato & reamato q si erat
amicia grat vtriusq ee vtuosa & ho vtriusq
sciuisse de alio p multa experientia si aut h
sciuerint se q h p scuit p ho q vtus sit
vtute pfecta no posse corrupi sic declatu
fuit i 2o lib si at amauerit se ho g
se q p amabut se p p mez bonu vtuts
& ei vt bus notia cu h & e pu vio vtu
oso omez ipu amae q 9e stit ee bonu
& pfcm & ei bn velle sic g vr q p vita
ipos nuq cessabit amicia qm ad p dca
2t ipa 93 cu eis pbatie i te debat aps
q solu bos amicia sit mutismu // Et si
vine bi ahcs amici dco cessaz a h eet
p senctute a p scatu sblimtce a depssi
one vel p absentia diutina a p altm ipos
effici malu a p altm ipos sl desdere
s formidate debo altis vel no egisse
q alt volebat no n ez ac noles ca
cessandi i amici h ipa nc cessa e ios
mors po qdo sencs cu no tollat vtute
no tollit beniuolenciam & posse bnficia
amatorz senes n ut de aps beniuoli sunt
adi vic volut n bona & obinat ad ngri
tates // 2o nc sblimitas a depssio [status] neq
vtus nz p[...] id q i vte fudat a qua
fortunas vel viti s nc pspa nc advsa q
q sat appint i poibs libs suffic ad pms
ut gsme auct se i libello suo adse
nu d vl erip for[tu]na n q dedit vtute
a no ded io nc dethit libe e & i vio
i nata i gcussa sit q casy i diuat nc ne
i chvi ne gne du vinci pnt advsa appaty
tribu vcos oculos tez nc gowltu mut
su illi su blada ondat // Et sblimitas
status dat ptate bn fatie amico ptas at
bn fati no auffc beniole h potius ea
ad actu benio pduc amicus at a forna
depssus & si phibeat ab actu exterios bnfi
ti erga potectore amicu no tn ab act beni
uo phibet h potius irritat cu vidat an
cu sibi gdolete & ad p[...] sucie du labo
rate // 3o nc amicia dco cessat p absenz
diutina po q si sit po le eis s reaz vo se
i vite visitate nuq erit eis po absen[tia]
diutina // 2o vo si no possit vor se sepe vi[si]
sitate cu ipi remanet boni ambo & sue
tes go & amates & beniuoli h forte no pos
sit gmode extius sibi ee bnfici // Et no
cessat p malicia a cuius ipos q vtus ma
sima [...] eit nc p altis forzndate debo[ni]
tate altis q [...] si sciut q pesit gsta
ipa vtus & q sit dc aps no e facile ccede
male dco q mltos tpe abyos p e angi
fuit amicis // 2o itm dco cessat amica
p altm fecisse q alt volebat vel no fe
cisse q vobat q neut vmq [...] opat &
vtq p i oi bono ope delecta cu sint vtuosi
platz & vtq q vtq opat // 3o & vr m q
vtroq viuente amicos nuq cessat

amicia qm ad ipos gdo [sibi] ad invicz s q si
at ipos ide velle & nolle q neut fate
vellet n q eet ita necessariu nc & velz eo
no altm fate n q des cu ambo spme
ee boni h na vr ee ro q bonus homo vel
let sua volu atti volu sepate no n
p status excellentia deo mag deberet si
tus voluntati sepato q porto q amicos
vnus [...] nuq vellet sezu gmtae i ppu
nc in diuicijs vel honoribs q [...] no
dece nuq velz p sibi donatus ee n q
sibi donate ee ho p no vellet pc gmie
nc qm eet deces p & hc oia velz p bonus
g nc obeet pe tus vnio volun // 2o dd
e q amicia mlt mois cessare pt qm ad
frequete & vniforme gcictu & itegra bo
nos exterios gmtatoz po qd cessare pt
pt pstatus altis amicos sblimitate ut
si pncipatu vel platz assuat q tc int
amicos vtuosos cessat integra bonos gmta
& vniformis gcictus qm no amp e deces
eos sic gmue & gmtae q vi boi nc i deces
opatet h no dez sbditu eqpare plato
vel pncipi sn gcictu sn i bois exterioribs
q auffret ia ordo po & q fiet i iustia
q pplo i q sibi deuie obligato soli pn
cipi dup pfc pnceps adeq & q si vtq
statu gret debitu pncipi vel plato fient
expense nimie & p gs rei pub depaup
tu de re pubca vmat pncipes & plati
Si vo pnceps a plats statu sibi debitu
nnorez ad eqpadu sibi sociu ad huc
neq i insiz cu ad huc bo se s data
dere pubca ut statu gtat s & pplo dece
te & honorificu pple n no solu inse sz i
statu pncipis hora sn capites n dece
tia corruce no pt Et sciens q ho no tol
lit vnice volutu sbditus n bonus nuq
se vellet m tlibs pncipi eqpari h ei
p inse de debita reue & sine ordie suo
ad gne bonu pficiedu // 2o amica cessare pt
dco pi poz senctute vel amo egritudis q tt
no pnt se declare adi vic q reqrit ad
pfcm gcictu & i dez alios obsequis pribs
& diuers ho at itm tollit pfcm gcictu nec
amplius pmittit itegra gmtatoz bonos
illi n p se no pnt intede bois suis exte
rioribs diffile at e q alij loco ipos eis i
tudentes gmtatz ea s & dnis suis admi
ticia cu forte no sint i vtutibs pfci nec
i tli gmtatie assueti // 3o mo amica cessare
pt p diutina amicos absentia ymo nc tut a[...]
gut nc tc sua bona gmtae pnt ymo quoz
po e si ps loga moz reuiuent in sil
q no decet pfce viue & bona sua gmtae
p ho q potuerit vor ad alios gthe a
micitas gcictules & gmcati as qs nor re
linqre no pt ymo forte q diutina ab
sentia no solu auffc gcictu & gmta bos
h cu ho remittit su debilitat a quar [...]
affcus amatoris & reamatoris tu n a
ci noui & gcictules effci sc amor pris
diuite ad amicos q i pedit [...] cc
amicu antiqu p noui & q sic az 10 h
i tcesa delcato cc vnu iminuit delca
cc altm & itm pdiutina absentia no so[lum]

[Marginalia:] actu; amatoris & reamatoris; vtuosy; [...]; amatoris; [...]; vtuosi; vbi; fiat; alio; dec[...]; gsid[...]

iste actus amationis diminuitur ut fiat remis-
sior et tepidior sed magis frequenter efficitur
intellectualibus cogitationibus interruptus non de amico
veri totiens rememorabitur quam in delectatione
et novo sepius occupabatur et ita videtur quod absen-
cia diuturna oblivionem faciat amicitie sic dicit
Aristoteles videtur magis facere propter raram cogitationem de
amico sed non facit quia stat sine suprema cordia-
litas per habitum propter manentem debonitatem amici
propter quod regreditur actus amationis et benivolentie quan-
tumque de eo cogitatur et hoc intendebat Aristoteles
dicens quod ad modum artium in virtutibus hii quidem per habitum hii
autem per operationem boni dicuntur sic et in amicitia hii
quidem convivientes gaudent ad invicem et tribuunt
bona hii autem dormientes vel separati locis non
operantur quidem sic autem habent ut operentur amicabiliter loca
enim non dissolvunt amicitiam simpliciter sed operationem. Conse-
quenter ergo predicta videndum est ad rationes ad primum
quod dicebatur quod amicitia sit generalis et si non esset alia
vita post mortem temporalem sicut forte crediderunt
multi antiquorum philosophorum tunc esset amicitia corruptibilis
per mortem amantis et amati sed cum fiet vitate
sit alia vita in qua eadem amicitia et mores virtutes
maneant postquam transit huius vite [illegible] non
ad presentem questionem sed ad theologiam. De absencia
diuturna dictum sit satis et de senectute sive
quod alias de [illegible] Aristoteles dubitat an senes sint
magis amativi quam iuvenes ad quod sic dicta in-
tendendum est quod senes quantum ad substantiam amicitie scilicet quantum
ad virtutem et sive quantum ad benivolentiam senes sunt in ami-
citia firmiores sed quantum ad convictum [illegible]
et communicationem bonorum et actuum exteriorum iuvenes
magis dicuntur amativi. Sic dictum sit satis
de statu excellencie sive enim amicitia sumatur pro
primo ipsa cessat esse amicitia propter remotionem vel
[illegible] motorum scilicet communitas uniformis et in-
tegre bonorum communicationis sed sepe nomine amicitie
vocatur large pro omni mutua et perfecta amicorum
benivolentia ipsorum que absque [illegible] com-
municationis et convictus et sic non cessat propter statum
excellencie sed potius ad maiorem actum bene-
ficentie reducta perficitur de quo loquitur Boecius [illegible]
de consolatione dicens Quid est iocunda bonorum possessio
nisi communicatur amico propter quod [illegible] in statu
sublimi maxime iocunda est amicitia quia bonis
habundat que potest communicare amico. De hoc autem quod alte-
rum amicorum plus virtuosorum contingit fieri ma-
lum dictum fuit in 2o libro quia hoc est impossibile nisi
forte per casum quod non evenit. Credendum est enim
quod sepe homines boni et amantes se honeste
in statu gratie non transcendunt [illegible]
non solum et [illegible] sed largius et magis
[illegible] virtutis et [illegible] quia non sunt in virtute
confirmati [illegible] ymo et [illegible] ad
passiones et sic vitiosi si non voluerint fortiter re-
sistere passionibus sustinent enim sepe temptationes
vehementes et istorum amicitia [illegible] cessare potest propter
alterum fieri esse malum sed ista amicitia non est per-
fecta simpliciter sic neque virtus. Ad aliud dicendum quod
odium [illegible] sed mutuum in perfecte bonos non non
est amicitia ipsorum corruptiva sed inter alios quo-
tiens [illegible] amicitie [illegible] hic posse corrumpi
per [illegible] odium [illegible]. Ad pri-
mum [illegible] est quod amicitia bonorum non [illegible]
accepta sed [illegible] benivolentia ipsorum [illegible]
in [illegible] non cessat [illegible]

sic dictum sit quantum tamen an in morte temporali corrum-
patur vel non non ad presens dicendum. De omnibus aliis
argumentis dictum sit satis. Queritur quo 8

Utrum amicitia propter delectabile

magis sit vera dicatur amicitia quam amicitia
propter utile quod non quia verior est amicitia que est permanen-
tior quia magis assimilatur vere amicitie que est propter honestum
sed amicitia propter utile est permanentior quam amicitia que est
propter delectabile probatio quia amicitia propter utile convenit maxime
senibus ut dicit Aristoteles et minus iuvenibus senes
autem non prosequuntur delectabile propter caloris paucitatem
et spirituum debilitatem et prosequuntur utile propter multitudinem
senectutis indigentiam [illegible] contingit
sepe quod fiunt avari ut dicebatur in 4o libro
amicitia vero propter delectabile convenit maxime iuvenibus
ut dicit Aristoteles ipsi enim secundum passionem viventes maxime
prosequuntur delectabile et presens ex quibus patet quod amicitia
propter utile est permanentior quia secundum processum temporis
augmentatur adveniente senectute amicitia
vero propter delectabile minus manet cum diminuatur
secundum transitum iuventutis. Et confirmatur sic amicitia
propter utile sit permanentior quia ista est permanentior
cuius obiectum est minus mutabile sed utile minus est
mutabile quam delectabile omni enim etate eadem sunt nobis
utilia puta pertinentia ad vestitum domum et agrum et sed
alia etate alia sunt delectabilia verbi gratia iuvenes
in coreis in luctis et aliis ludis plurimis
delectantur de quibus senes non curant. In contrarium
ista videtur expone Aristoteles dicens iuvenum autem amicitia propter
delectabile esse videtur etate autem transeunte delectabilia
fiunt altera propter quod velociter fiunt amici et quiescunt
simul enim cum delectabili amicitia transcendit. Adhuc
confirmatur idem sic amicitia propter delectabile [illegible] ab homine
sicut secundum passionem citissime variabile [illegible] videtur in-
me permansiva [illegible] satis ex
hiis verbis Aristoteles iuvenum amicitia propter delectationem
esse videtur secundum passionem enim ipsi vivunt et delecta-
tionis [illegible] secundum passionem velox est transmutatio et a-
mativi autem iuvenes secundum passionem enim et propter delectationem et
multum amativi propter quod amant et cito quiescunt mul-
totiens eadem die transcendentes unde videmus quod
iuvenes modo ludunt modo irascuntur modo odiunt
modo pacem et amicitiam reformant [illegible] perma-
nsiva est talis amicitia. Item ad principale arguitur sic
ista est verior amicitia que magis stat cum amicitia
vera sed amicitia propter utile est huiusmodi delectationes enim
sensuales impediunt bonum virtutis bona autem utilia
non sed conferunt ad felicitatem et decorant ut [illegible]
[illegible] huius. Et Aristoteles in prologo [illegible]
physicorum dicit philosophos abstinentes [illegible] scien-
tiam in dignitates voluptatum quia non sunt de disposi-
tionis [illegible] neque de perfectionibus ipsorum [illegible]
de se ipsis voluptates omnino bona autem utilia sunt de
necessitate vite [illegible] philosophi [illegible] eicient ea
omnino sed utuntur eis modo ita videtur esse melior ami-
citia et verior que est ad felicitatem vite et quod non ei-
ciunt philosophi quam [illegible]. Item videtur velle
philosophus dicens [illegible] magis [illegible] amicitia propter delectabile
[illegible] arguit [illegible] magis [illegible] est ami-
citia que liberior videtur enim esse [illegible]. Et alia
[illegible] arguit Aristoteles sic [illegible] amicitia est potior que
magis convenit beatis sed dicit Aristoteles et beati quidem utilibus
nil indigent delectationibus autem indigent quod patet
[illegible] volunt [illegible] ipse autem parvo
tempore [illegible] sustinent neque ip-

[illegible] amicitie sed amicitia propter delectabile est liberior

bonum sit esse ipsi pp q amicos delectabiles
querit // Item amicitia pmaior e potior ut dicebat
prius s amicia pp delectale e pmaior na amica
pris ad filiu vl amica fratrum ad invicem vl ve-
teraneorum vl cōmictorum fundat sup delectale qui tamen
est valde maxime et forte alia pp utile in-
pamt // Nondum e q h' quis de amicia pp de-
lectale et de amicia pp utile q distinguntur ab ami-
citia pp honestum et io non quis de amicia q e pp
delectatōes sensibiles et de ea q e pp atq3 et cus-
todia divitiarum vel necessariarum vite vel aliarum
Dicendum e g° cum aplo q cmunit pp amicia pp delecta
bile potior e et maior q primo expte bon
amatis na amicicia vr ee potior q e amat
potior amicia at pp delectale s hmoi qm
utile s q utile e q ulterz hic verz ama-
bilis n pmodum ordinati ad fine delectato
at apetibile e sn amat ipsius g tamqz finis
ut dc aplus 10° hmoi // Item expte amatis
q potior e amica q fundat sup natz pfectz
q ipsa q fundat sup indigentia amica at pp
utile funda sup indigetz expte amati
nllus n. utiqz querit si no indigeat vel p
re vel p ipsius opnoz n° obstat si dices qm
tales amicos cmuni sr indigetes et valde pau
pes na sic dr sneca no e paup q parz ht
s q plus cupit et aplus p° rethorice dupr
n. sr indigetes vel n. ut nccij sit egem
vel ut excessus sit divites delectao at ut si
qmz sit ne mpfte cu ipsa magis e ut potior
ne pfte sic appit in a° libi pp ho n. di
cebat btos no utibus amicis s bn delecta
tōibus indigere ¶ Item potior e amicia i q magis
sunt accusationes accn n. odium efficiunt
et amicitiam dissolvunt s infra dr aplus sunt
at acccōes et qrele in ea q e pp utile amicia
vl sola vl maxime ronabiliter et ho ipse pfte de
clat ibidem // Item amicia potior e q e sr
mior et diutinior s amicia pp delectale diu
tinior e q pz p° qm magis sunt accusationes
et qrele sic stati dcm e et 2° q bona uti
lia cmutabilia sr et mag fortune sunt bonis
delectatoibus q ne pfectore quis solutoz
declandu erit // Ostendu e tu amicia sit p
se ad psona q una psona pt alii ee de
lectabile dupr vero pp generatz ipsorum i na vl more
vel pp exhibitoz actus atqz desiti unius
ab alio p° sunt amici multiter s multipliciter
generatz ipsorum vl in na vl in more v g sic
sunt amici cōsanguinei pp generatz in sanguine na
li pmorum patrui sic sunt amici cōpatres
pp ipsorum generatz in loco generatoris et nutritoris
loci n. pmi naturalis e generatoris et nutritoris
quadam sic sunt amici maritus et uxor
pp unioz ipsorum in possessione vl in prole sic sunt
amici cōmitti et coetanei pp generatz q in moribus
i natali nutrito // hec at omes amicicie funda
sup delectale pnr s alia et sepe cōservat uti-
litas qm delectao cant cōnutrite generatz et q sit
infra dr aplus 9° libi delectale e unicuiqz
ee et vivere pp q unius qsqz videt se ipsum
ee et vivere delectant unusquisqz videt at p
dctorum videt cōpatez suu et attedes generatz
eius adipisci videt se ipsum quodammodo ee et vivere
s no p niz tn s pfez et h'le quodam similitudine
pp q hij omes in vivis delectant naliter da
to et q no sequatur utilitas du tn no sit

ad q obsistat // Alio at mo sunt delectales
ad invicem iuvenes pp excedos atqz veneos
ut amasij vel atqz vicinos affectos sn
i iocis sui in luctis vel alijs s no solu iuvenes
ad invicem s et alii disformes disformibus
isto mo sunt delectales ut iuvencule senibus luxu
riosis et histriones divitibus ociosis // his at
visis ar satis pp q pmo dctorum morum psone
sunt sibi delectales e maximatu ipsa sit cō
titia q h'lis vel pp natz vel pp morem ea vo pp q
sunt sibi delectales 2° pdctorum morum no e
diuturna cu sit atqz quasi transitoribus vl parvo
valat qbus cito tedium cōsequatur atqz cessat et q
et 100 plurimi q quasi mo unius mo alt pnt
sibi delectales eide pp q amica pp delectale 100
diuturna e s potior // Tn ad hu pt du
q istarum amicicia ee pmanentior an amicicia
pp utile vl amicia pp delectale 2° dctorum morum
ad q dicendum e q utraqz e valde transitoria illa
quidem pp accusationes cōmunes et volubilitate fortune
hec at pp parvum et actuum varietates et p
sonarum delectantium mutationes etiam at omnia
no e possibile pfte artificiur cōpare q s p ad hanc
inde cōti- variant hec sit labior et cet
// Adverses dicendum q omnis procedens videt delecta
bili 2° dctorum morum no p° dicendum e et q s
no sit mh° variato qm in omni etate petit
cine sr utiles tn sepe variato cōtingit
i h° q psone mutantes ad petinentiam sc. ad
acquirendas desiunt vl mutatr et si cōveniunt q° se

Utrum possibile est eundem esse

amicum pluribus pp virtz et pfectz amicie q sit
q ca sit fundamentu amicie q e virtus pt in
multis inveniri multitudo at ca pt effectus mul
tiplicare g° vera amicicia pt ee ad multos // Item omes
virtuosi et vere boni ds i. e. omne amatur q e
vere amabile si cognoscit ipsum s omes virtuosi
e vere amabiles omes virtuosi qsi se invicem cognos
cunt debet se invicem amare tales at pnt ee
plures 10 et // Item bonum e sui ipsius diffusivum
nec ob hoc corrupit s potius salvat et auget
Dicitur pmo hmoi bonum qnto cōmunius tanto melius
e et divinius et 4° potentie dr q bonorum q ee amaz
unum quodqz tanto quidem utiqz excedit tanto ma
gis utile et mag bonum s vera amicicia e de
numero bonorum entium pfectorum g° quo e ca multi
ad plures // Item in pn° hmoi 8vi dc aplus no
in numero singulari s in numero plurali sunt amici n.
nemo utiqz eligeret vivere hns reliqua bona oia
// Item pmo topicorum aplus de multorum amicicia vr loq
de virtuosa qm huic cōsonat de specie amici q
dat ide dc n. multorum at amicia et bonorum
no in merito amico definito q e amicus talis
q eorum q putat esse illi operativus e pp ipsum
itaqz multi tales poli... cu at e cōpre
hendis vr ... pz p aplm d. multis
at ee amici s pfectam amiciam no cōtingit q
admodum neqz amare multos sl ... assignat
d. assimilatione n. amicia sup habundantie tale at
ad unum natum e fi // Ostendu e q aplus 18uo
hmoi et amp sn pfaq in nono vir pitate
ipsa quo ~~vl forte q in 8uo tractat~~ de potentie
vl i potentie faciendi s plures amicos i nono vo
pitat quo de expedientia vl i expedientia faciendi
eos s nunc ut no oportet regredi disfaciamus

de vtis ex loq'do q° inhat qone ꝑ de amicit
vtuosa p° pona pma qone supp'do q dca sunt
in a° qe q pole e expedi'tis ad vtute
amatoz et reamatoz q pole e et valde ex
pediens mltos i vna ciuit'e ee viros
vtuosos et pole e ee vnuqq istoꝝ de aliis
here alaz noticia p q putet eos ee bonos
viros qmis ad h° no sit ctn sz h° sufficit
i hoies vtuosos ad mutua amatoz et bn
uoꝝ ipoꝝ adiuic // 2° et dico pole e et ex
pens amicicia vtuosa ee ad mltos q ad
noticia mutua et cu cti'e de ipoꝝ vtutib
et bniuolis amatoib et reamatoib q pli
bs quntib i vna ciuit'e vtuosos pole eet et
valde expens illos sit assui ad qne reg
ni ciuitatis maysteria ul ad qsilia pn
cipu ul ad qma iudicia et alia rei pub'ce
qma q pns pncipe p a° excedat sz ad qne
bonu ciuit's sz h° pnco in ee plogu tps
vnq qssz istoꝝ eet suffi'r expm bon'te et
iusticia alioꝝ qsortioꝝ suoꝝ qm i talib
negociis qmibs ciuit's i pole e logo tpe p
uas affeccoes ssr cora pdeb's vid ea cito
prope potentib ciuis sz tales vi vtuosi se
pe no octinut ob a panatia i nata quosq
n valde pfcos i chare pu pectine mag
hores dignitates timoes cri' lu qsaq ei
ul noti q exoneos lingates no solu aln
de pecunia sz et de vita sicz a q logo tpe
no thui i chi vi c dedu eet tu cti'e item
ee vtuosos dico tu cti'e no mani'te sz th
qlis e pot in hat mu'a et q pole e vid bois
amatte cu bniuo'a amis istos qs sciuent
ee bonos io mani's sic vtutib adiuic ipoꝝ
mani'ce eent eis ipoꝝ sibi adiuic ama
toes et bniuo'e // 3° dico amicicia dco ee ad
mltos e valde diffi'le p° q diffi'le e ho sz
pfce vtuosos et si diffi'le e de vno diffici'lis
e de duobs et mlto diffi'lis de mltis p'c mla
ta opponu no vni sz paucis et ad huc ipis
quntib vtuosos diffi'lis e omq q heat de
i vitis pfcaz expn'az p celare mltas suas
volutates na sic d'c ap° h° i dignz t'e et
qsuene pubni n no e scie adiuic an
dcos mltu sal qsume valde n e diffi'le
q illi sit ad qne regnu ciuit's assumat
mo pdco q plum alioꝝ no h° cedit affno
sis ꝑ qpu lucis et hoie et ea fortis pmat
p cautelas pdnicias et aicos // Si at mlti
vtuosi qmetes no fuint sit assupti ad talia
et q e impo'le q adiuic suant pfcaz
expne'az q ul no mltu qmetabit ul quint
ul h° eit et pna et q vty no expnt pfce ac
hat at expn'a no hita no e pole amati no
ta ee reamatoz cu cti'ne ꝑ h° qre fugies
se ee bonu fitor e et amic'e // Ex a° e dubi°
veru qtigat eide ee amicu mltis q ad p
fecz qdonatoz volu'tu et q ad pfcz et i vni
forme quictu et i tegz qmta°z bonoꝝ deq
dispi'a e q mlta dimpr accipiut v°o ut
om vni t'c duo dnr mlta a° ut o'm paucis
4° duo no dicut'e mlta ymo sz p'a pauca
ut cz 10° mech'ce ymo ppe loq'do neqz duo
neqz tria n° e dnr mlta cu n pfecti pomu

nim a q° hoim vide no dicimus istos ee mltos
sz 3 ul e // Sit q° q° e'a s ap° q ipole
e eu de ee amicu mltis p'c mlta oppon pau
cis capi'do amicicia qpaltu ad nuc p dca qm
vnus no pt pfce qiuue mltis n sit semp
moribs et actoibs dispi'z vmitatis istoꝝ
q no eet pole n' decet // Jt oz amicu sta
im'r amico gaudenti qgaude et dolenti qdo
le q no e pole neqz decens ad mltos sic
n oz sit alii dole et gaude // Jt talis amica
qsistit in srhimdacia q e ad vnu solu ul
valde paucos ut d'c ap° ipse n cu q bs da
aliis sz vtes ap° in q° hmis // Un vm e q
hat vo vltiaz questis vr in t'e de amore
herecos no de va amicia ꝑ q h° q srhimda'a
vicosa vr sic et defcs vtuis n qsistit in
me° srhimdatie et defcus i amicicia at n
pt qtinge vicos ul forte ꝑ h° q in 8° no d'c
ap° tale s q p srhimda'cz dr natu e si
ad vnu questis at qur' amicicia pfcima no ee
ad vnu sz mlt e ul et ꝑ h° q ap° i° pmo
de srhimda'a qtimt pmoi de amoe ereos
d mltis at ee amicu s p pfcaz amicicia no
qtingit q ad mltis ꝑ neqz amare mltas sit
assilat n srhimdatie tale at ad vnu na
tu e sz // Ego tn puto q ap° i te debat ar
gue de va et pfca amic'a qm in q° lib° re
petit ista roz vbi tn de amoe ereos nllaz
fate vr mecione et q p vitate amic'a p
fca qsistit i mlti'ci srhimda'a sigt plus q oz
reput sig sunius ab a° no excedi'r oz n amicu
amico ee sume bniuolu et sume bnficu q
e pole alim alti ee bniuolu et sume bnfi
cu et sume delta'le et vtile vtile dico no
ad exteriores pecunias mltidas sz ad opa vtu
excedat et cu delectatoe qmpi'da et mlti'das
sz ad opa vtutu excedat et cu delectatoe qa
pi'da et mlti'da h° n srhimda'a no e vtute
a'ena cu sic qsona rte roi // Ocias tn ut
c'do q amic'a ut c'do si atti pnat ꝑ a'one
appe'ti ssi'in no ht in sua excellecia locu
i amicicia vtuosa sic n' a q alia pa° appe'ti
ssi'in ꝑ h° q oms hmi'gi panes qnes qon
tes corpi et the ut d'r pheo de aia cu q
da motu fiut cor'is p q si sr excedat
tbant organa ssi's sic q ssi's no po suffi'r
et pfce i mpiu vois // hec tn panes hz
locu in opib vtuosos p'c modifi'te s'r re
alii remissices alii intesices p exige'cz
opis a cu° ap° sic de ira dicu fuit i 3° lib°
et e° sz si amato et ramato capiat p ac
tu volu's secpte ro sive motu cor'o no
vtete n'm ei gens ca i sumo quene vtu
et amici'e vtuose iuo i d a° pote q ae bona
qco qmd mag excedut ne bona tato
sz meliora et i h° az soluco qnis solice
si an amicicia va qsistat i srhimda'a a
matois // Oz ad h° restat dui° an vnus
pt ee amicus mltis p'c mlta oppon vm
cado amicicia dco° q ad qdona°z et deq
dubitatoe videt questis q e et pole e
et qmis ipaz si int tres et no int plures

z forte q h° pt psuadi p° aut° ap° 9° hinq
v moz qo. d. studiosus at utrorum pla s nim
z stati mdz e q mesura vel amat° mltis
q adm ciui° neqz n. expedere hoibus sicut v
tiqz ciuitas neqz ex 10° immadibus adhuc ci
uitas z amicorum utrqz e q mltitudo determinata
Ex quibus vis not ap° q amicitia debeat z possit
si no solu ad vnu s ad plures // Vlta z ex hoc
psuadi pt qm vtuosus oz sit amicitia sua
dispone n° no sit extoto sbta z fortuna si
at e ad vnu si ti° lib° vt q nimis eet sbta
fortune q facile valde e homie vnu mori
z ar sn amicitia relinquere / expedit g° z hre
q remaneat // yt sic dicit q tr e pfecta
mltitudo amicorum qm saluat in ea oibus modus
delectacois s h° e mebus / moin. delectacoi sit io
z videlz delectaco pt p q pt ee ad se ipm
z vedilecio q corrigit ia p̄ z gdilecio q co
rigit z° / si vo eis a° qs. apponat ng fiet no
us modus delectacois no n. e° n dilecto // yt
artes z vtutes miutat nāz p q sit vi
demus i amicitia naliq e ut d° ap° viri ad
vxore ita e dedu e q debeat ee i amicitia
vtuosa s amicitia vi ad vxore qf° p z° f.
p ple p q citius feriles dissolunt ut d°
ap° / q ita qfirmat. d. filij n. gne bonu
ambobus / qtinz at gne g° sic amicitia vtuosa
z° pficit z jemitus qf° cit n. g° gne bo
nu ambobus qtinz at gne / vr at q z° req
rit ad eole gplen ai lib gmt° x eis at vl
qs si addat vr diffice appone adpfectoz
qnictu ipoz z pfectz qnicta bonoz z exp°
pfecz vniqanqz de vnoqz / z ap° io d° ad
vnu ee amicicia vl ad valde paucos / duo
at st valde pauci q duo st p° pauca. io
meth°e // Sz qt q d° ap° io hinq / q at no
e forte vnu ad s ome intensu qpoda de
tiat q. dicat infra amicabis mltitudi ng
e putat se ht latius / soluco pt dici q i°
dem ap° no e fendu ad amicabile s ad ciuile
de q sttati locutus fuerat / vl pt dici q saluat
i duobus z qpati. e° z potiris eis stati e
i cbus // ad pma ddo q q ad vtute pqua
nome amicicie supp° gress e q possit ee in
mltos // ad a° g° q oms vtuosi q se gg
nosciit debz adiuicem se hre amiciaz q ad
bnuoaz amaco z vamaco s no q ad
pfectaz qnictu bonoz q h° eet mag opos.
z diffile q vtile // ad a° gcc q bonu e
qto mag extedit i ce sine mtato melius
e s no oz actu tato ee meliez qto e ad
ples / v g° disr° 10. denarios mille pau
pibus no ee melius q distinc no pauperibus
bonu g° qto e qm° plibus tato e melius
si ob h° no dimine vsq cuius h sic de sole z
mari s no oz ita ee si dimuat amicia ant
admltos putata minorare vnicuiqz nuo i°
plibus i cetis z° // ad a° e ddo q loquba de
ciuili amicia q saluat i ciuili qcordia z bni
uol° vl loqba de amicia vtuosa z q ad vte
z bniuo° amaco z vamaco solu // ad rones
i om pt d° q si ap° d° vnu tn no d° ad vn
tn / z tu h° ipe se ipm expone / vbi ipe i°

Licet ista questio determinetur
in 9° lib° s. vtru faciendu e q̄ plures amicos
p vtile vl p delectabile / q̄ sit aut° ap° dice
te / p vtile a° at z delectabile mltis placet qti
git q pt q mlti in ve° potentes mistere
delectacoes tn i adulacoibus q̄ delectacoibus
vl i alijs ludis lib° alioribus a° s eutrapelia
qmitijs z derisioibus / mlti z sic potentes
mistere vtilitates a° s finedo sic pauperes a° da
do sic diuites / neqz mius q tha bni ipe
mistere pnt / q° p° e mltos tales hre a
cos // yt potissime amicitia e ad mltos q ea expedit
ee inter oms cives. adm vtilitatis s tales amicitia
tn no sit p vtute e p delectabile vl vtile
io z // yt iustitia qmunia pt ee ad mltos
s amicitia p vtile i amicitia qmunia vr qsiste
p h° q d° ap° q tr eade et ieisde vr ee
amicitia z iustu / p q° n. qmitat i tn e z a
titia z iustu g° z° // yt exhortat aut° ar
expedit oms adiuicem ee iustos g° z amicos
// yt si no expediret mltos facere amicos h°
eet q no e po° recompensare ut wlt ap°
s h° no obstat / q q s ab vno pt alti dare
z q amicus p vtile plus pdest q ex° sret
bue alr ipe no eet vtilis // yt ar q p de
lectabile expediat ee hre mltos / q eide pt
i ee plures mor i° e si. q qs h° i dignz din
s mois delectaco q no pt bn i tradi p vnu
ut qf° q appetes delectacoes wlt delectari
plibus qmibus delectacoibus / fr° q ide modus de
lectaco fasti° degsbus h° loqr cito vtit in
fastidiu s sepe si vnus e delectabilis in
vno ope no e delectabile mn a° / q g° plures hre
volu° delectari // 2m wlt ap° 9° hinq vr
in nondu ee q et delectabilia z vtilia nuq
a° q vont amici si adiuicem sibi delectaciones
qferant vl vtilitates n inter eos a° q intercedat
qfederato vo vl intencie / v. g. mercatores qn°
necessissimi st sibi i vite vtiles i mercatura
a° qua q cu sta fuint vtrqz cadit ad alia
z dissolunt sn qrela neutr° contra alterum al
legato / ut dns pcto prio fruntes ht lo
co qs pt alios accipe cu volunt z q pnt
eu dimitte si cu volunt n° inde qtin°
insta qrela / z q robinus hodie delectari wlt
cu mareta z c° ade dat ei licencia nuq tales
vonius amicos / s si vis a° gestibus a° qbusqz
signis pbabus / apparuit inter tales qfedato
sic q i° p alio dimitte no volunt z eis
z q se ipe qiuine z se i vit vide volunt ma
z g° alios q z eq vl plus pt eis delecta
ciones vl vtilitates affre tales ia wlgatur vont
amici // Dita g° cu ap° q p vtile no ex
pedit facere plures amicos / q oz eis qiuine
sepe z ad digne recompensadu vtrqz i cede
z recompensare h° at eet laboriosu z in diste
z i pedim ad bn viuere / nitze em eet i h°
expede tota vita // yt oz oms istos adi
uicem ee amicos ar diffile eet sepe delecta
cu qlz delectari h° at no bn eet po° p
attristaciones qtin° in tali amicia z q tales
qui solu p vtile qtinet amicitia no suppo°

[Marginalia:] // yt q p vtile expediat mltos / hre amicos q sic magis / paucos possunt qsuare vtilia / et mltis

p vtile

ee v̄tuosi s; ul' cupidi pp q̄ sepe no ēēt o
cordes & q̄ statī vitinis vr̄ mīs p̄fieri
p̄ alijs & oriret invidia dissēo & rancor
int̄ eos // It' oz ut dcm̄ ē ofederatoz sine
allegato q̄da hre cū quoz & fiducia h̄
at ē piculosū ffr̄ ēt vtilia & q̄ illi no suppōnt
ee boni si at eos vellz i ppe vere sinitoes
amicos statī ducet q̄ divites mlt̄ i di
g3 amici q̄ no pt oia negocia sua divi
tijs i digecia sn plurib; finitoib; exce
n̄ & pt ar̄ custore suas divitias i diget
& amicia polit̄ca & ad sb'ditos & ad vicinos
q i ocordia & sp̄'ti binnocia solū osistit na
ciuinet o eos seditoes // Dico & q̄ io
expedit hr̄e mltos amicos pp delectale
q̄ no expe[dit] i vita mlte delcaciones sp̄ualles
de q'b; nūc ē s'mo ymo si mlte fiat noc3
sb'uertetes usū rōis & opaciones v̄tutū // Et
q̄ oz p delectacoe delcato ul vtilite ure opn
sat alt̄ dissoluet amicia n; at valde di
ues pt mltis p delectacoe recōpēsare vtilite
& si eēt valde dives h3 delectantes eū
no tanq̄ amicos ii forte vnū ul paucos
s3 tanq̄ sinitoes si at oz delcao p delectacoe
recōpēsari tc eēt honorosū ul i pole sepe s.
vnicz mltos delectale exhibe // S3 tū
dubi. o p̄dca q̄ ostat expi[enti]a mani[fes]te q̄
magne divicie p̄cede dignitates & vlr ho
res seculares illis ofrunt & no alijs q
mltos h̄t amicos divites & potetes pp q̄
amo vr̄ expedie ad ho p̄t[in]endū mltos
talis hre // Ad ho pt dici q̄ ad p̄dca obti
nendū expedit hre carnales amicos & po
tetes s3 n̄ oz cū illis oib; ffle amicicia ex
cē s3 suffi cū pntib; a' vno a' duob; sine
debitorib; & si q's no hns carnales amicos
deat p amicos aq'sitos mlta sibi p'curare
& no oz ipm mlt̄ i drnt se p'ter amicū p
ffle ofederare & omittū s3 vno dno poteti
sine aq° ffr̄ diligat & ceteris s' potentib; amici
faliat exhibe fingere .n. se mlt̄ amicū
velle o h̄e eoz reputat amicū ffle oce
ē tū q̄ mlto potius & falius ē hre mltos a
micos s' vtile ul delectale q̄ s' perfectaz amiciciaz
& ho pbat aut[or]itas & rō exp. in p'ncipio gois ho
& q' ita rō cergiunt ocess ē // Ad alia pt
dici q̄ p sinitoes pnt divites suas osuare
amicitias diuicias & mltitudine vna cū po osesa
& amicia potentia ad vicinos ohedo tū paucos a
micos ffle // Alie due rōes q̄ de sinisia loqr
no ocluūt n̄ de amicia pota // Ad aliaz d° q̄ n̄
ee pole mlt̄ ouīuē ad suffi eoz & h3 ut eis
ad odigna recōpēsatoz i tede sn amicū
amicia dis[ti]n[c]ta q̄ no oz bladū pp bladō
redde s3 vide q'b; amici i digeat an pō cor
li o inimicos ul osilio o frandū ul pec
ul s'mcto & i ho oz ei no i alijs q'b; ipe
h'undat sb'uenire // Ad aliaz dcm̄ ē q̄ mlte
delectatoes ffiales no expedit ad bona vita
s3 si q's velz omo mlt̄ & divs vti t'ib; de
lectatoib; oz delectantes hre p'tanq̄ sinitoes
ut ad eos mitti velet suctessiue q'o vlz h'es [illegible]

Utrū alia sit species a

micicie p'ris ad filiū & eq̄ vr̄ ad uxorez & eq̄

& p'ncipis ad p'ncipatū & eq' // Ar p° q̄ no sit int̄ ip'os
amicicia q̄m sb'dito debz ee ta amicicie c'litas
amicie ee vr̄ ut dr̄ aup. & exho pz q̄ i eisde
ut dr̄ sit amicia & insūl at vedrit e contra s3
no ē sb'dito neq3 c'litas p'ris ad filiū & eq̄
g° & s3 ffr̄ q̄ nunq̄ filiq̄ prez ul sb'ditq̄
dn̄m soz vere amici q̄m ho vr̄ ee q̄da in
irreūencia s3 v̄ont eos prez karissīm ul dnm̄
reuēdū metuēdū // It' amici odonat sem
vit ut amicq̄ sit alt̄ ipe s3 absit q̄ dns sit
se odoz sb'dito a' pr filio/ no .n. dicz dns
sb'dito e° sū totus tuq̄ n̄ dicz ego volo q̄
tu sis alt̄ e° s3 dicz tu mi s'uies & e° ē bn
fac // It' p° q̄ sit amicia ffmt̄ eos ē vna
ffle ut appārit in q° lib° g° et amicicia & a
micia & ē eade sit amicia & insūl ut dr̄ aup
// It' potiu sunt in ea qe g° lib' q̄ amicia sit ea
de v̄tuis adnotos & ignotos io vr̄ q̄ ad
omēs // It' q'̄o ē exhibe eade bona amico
eoz ē ea amicia s3 filiq̄ pri & sb'ditq̄ p'ncipi
eade bō tent̄ exhibe pū reuēz & hore
io & // Dm̄ dr̄ aup. appēre rōe determina
cū .n. amici sit bn velle & bnface amico i° a
micie s' diuse & bona in vit[a] impensa diūsa
s' ē de diūs amicicijs q̄m p'ris ē impende
fi° int'ditū/ vr̄ vō ad uxore fecitāte p'ncip
a' sb'dito secūdē/ o'r at cū sint meliores no
h̄t ad istas opacoes s3 ē eoz ipsis i pede
p'mū & reūencia & hore s3 n̄ eade hore
q̄m horte p'sona no ē n̄ magnitudine ea ul se
ipm i ecuispū sunt p'ncipiue pp q̄ s'm aliū
modū excellē & magis p'nc debet alt̄
honor p'ris a' magn° sup filiū ē in pō bn
s'titudi/ vr̄ vō sup uxore mss re°di inpans
at sup imperatū impō dnandi/ eiz g° q̄ad
ropa s' a° & p'gnē a° v̄tutes opatine &
alie q i vit i pednt / Credo oo ee
sit dcm̄ ē i ea qe 1 9 dīu q̄ amor & odiū
si omīt accū no ptiz ad vnica v̄tute
s3 ad plures ut amor delectacois tactq̄ ad
tēpanciā/ amor honoris ad magnanimitatē/ amor
pecuniaz ad libe[ralita]tē/ s3 si amor & odiū acci
piantur ffr̄ ut s' ad p'sona ipiq̄ p'sone [illegible]
ticq̄ statq̄ a' odicois p'sona sint sn dns
sn s'uus sū pr sū filiq̄ sū notq̄ sū extraneis
eade ē v̄tuis modi° & exp pacitu & diūsde
opa° ad diūsas p'sonas s' exp'ientia di
uisoz statū & odicoiū p'sonarū amatiū
& amatoz & ad eoz tm̄ ffle tlib .n. diūsitas
opacoz no ar̄ diūsitate in s'bas v̄tutū s3
de alijs v̄tutib; dcm̄ fuit .s. q̄ p eade v̄tute
fortitudinis ali' ex°dit i inimicos ali' expectat
eos ali' fugit eos // It' ē de n̄ dubiū q̄m
i omni° & bona debita i vit i pedendo p3
ar° se hre prez ad filiū & vir ad uxorē
& eq° et q̄m oz at ea ee opa ipoz & a° ee bō
q i vit i pednt s' dr̄ aup. // Puto g° q̄
ea sit v̄tuis s' ffle & no a° q ē moda[ti]ua
amoris p'ris ad filiū vr̄ ad uxore dm̄ ad
s'uū & eq̄ si amor accipiat ut dcm̄ ē ad p
sona diūte & p'ncipiūr na si eēt p'n° adpe
tineiz ul ad delectacoz carnis a' ad aliud
tale dcm̄ fuit q̄ eēt ad a° v̄tq̄/ o° ista p°
sic n̄ a° ē ee eiq̄ de ffle q' excluse eiq̄ de rōib
diffinie s3 v̄tq̄ moda[ti]ua amoris i p're & v̄tq̄

de delectationib;

uita

vincia dispendiosa

inpīu

it' eos cū d' s' p' p'rta ffle q' insistat

vr̄

fe? opācōe et opātie virtutes s' diūse
moderatiue
morales

[illegible] uti

[illegible]

& beneficia ad posse sed quod non iuvat & permittit ipsa bona in veritate meretur dominum & secundum dictum patrem & filium // Ad aliud conceditur quod amicitia in eis sit virtutis esse secundum speciem // Ad ultimam dicendum fuit maior ad quod tamen quod licet filius patri & subditus principi teneatur ad honorem non tamen ad eundem modo non oportet 1a nomina ut connotant istos honores vel & diversa secundum eam esse eiusdem speciei & cetera // Queritur 12o & cetera

Utrum amicus debeat velle amico maiora bona

quod non quia 1o non debet velle amicus secundum philosophum amicitie per quod amicitia dissolvitur cum amicitia sit simpliciter bona & per se bona sed philosophus quod alteri amicorum sed maiora bona dissolvit amicitia cum dicat quod si multa distantia fiat virtute vel malicia vel huiusmodi vel aliis non adhuc amici sunt // Item ei quod magis diligis meliora bona volumus quod sed amat magis se ipsum tene diligere quam alium ergo amicus non amico sed sibi vult maiora bona // Item si duo fuerint cardinales virtuosissimi ut non esset unus ad alium dignitate & amicissimi & in plena operatione alterius eorum esset quod esset papa pro utrum debet velle alteri papatum vel sibi // Si primo tamen amico non sed maiora bona si alteri et non velle sibi maiora quod videtur 19 ethicorum et ad pusillanimitatem pertinet [illegible] magnanimus se ipsum dignificat dignus existens & maioribus pusillanimus autem dignus existens & honoribus se ipsum putat quibus dignus est hic autem in fine 4i

[illegible]

quana

et velle sed amico maiora bona scilicet bona virtutum quod idem vult amicus amico propter quod amat ipsum sed ipse amat eum propter bona virtutum ideo etc. // Et amare secundum veritatem est velle amico bona amici gratia et non sui ut dicitur hic et in 2° rethorice. Ergo amicus vult amico ista que scit esse optima. Tunc autem sunt opera virtutum ymmo quanto plus est homo bonus velle omnibus inesse bona virtutum ad [illegible] ~~[illegible] et ab [illegible] satis~~ hoc esset bonum omnibus eis et per consequens ista videtur in parte materia et ab apostolo declarata satis cum dixit quod dubitatur ne forte non volunt amici amicis maiora bonorum propter deos esse et solvit dicens homini autem volunt maiora esse bona id est amicus vult amico maiora bona in natura homini existente non in propria ut deum et dicta et quod amicus verus scilicet secundum virtuosa amicitia vult amico maiora bona corporis et maiora bona exteriora et maiores bonas spirituales delectationes quod ipse vellet amico operationes virtutum ad exercitium perfectionis ideo vellet ei quecumque proficiunt ad opera virtute et consequenter que ad hoc proficiunt sed bona corporis et bona exteriora consequenter et non autem sunt maiora bona communiter proficiunt ad opera virtutum non enim sunt bona pro ordinantur ad opera viciosa vel pro impedimenta sunt ab operibus virtutum ymmo valde mala quod reddunt hominem deteriorem. Ergo amicus vult amico maiora bona corporis et exteriora et consequenter que sunt maiora bona. // Et non quod ex prima questione non sequitur quod amicus velit amico maiores pecunias vel maiores mundanas potestates vel maiores delectationes sensuales quod prima non sunt maiora bona exteriora nec maiora bona corporis de ap. A° po° quod ex [illegible] sit organum quod homo non quod utile est corpori per se a nostre [illegible] et non perfectum esse [illegible] et ideo [illegible] exteriora bona non esse [illegible] in [illegible] est dicere ipse [illegible] ad [illegible] solum felices [illegible] dicitur [illegible] hic quod extra divitias agentes et vincentes potestate et vi [illegible] non divitie nec potentie estimantur feliciter optimas // Sed ymmo [illegible] et [illegible] non existentes divites neque magni potentes sunt perfecti in virtutibus et in vita sua amici. Dubitatur cum verum alter vellet alterum fieri regem vel papam // Ad quod dicitur distinguendo quod primum secundum amicum non debet homo velle quod dissolveretur amicitia nunc autem secundum [illegible] bonum et sibi bonum inclinat ad illud quod inde [illegible] dissolveretur sed debet homo velle secundum [illegible] quod bonum debemus velle bonum quod ipse est dignus [illegible] in esse sibi sit toti rei publice sit expediens sed iste est dignus papatu et expediretur toti rei publice quod esset papa cum ipse sit perfecte virtuosus et prudens. Ergo omnibus secundum [illegible] velle esse papam // Credo tamen quod hoc non sit bene dictum sit enim omne verum cum vero consonat sic et omnibus veris veritas enim omnis inclinat ad idem quod recta racio [illegible] finit quod non potest esse nunc ymmo ut non [illegible] est quod amicitia virtuosa inclinet ad [illegible] ad quod [illegible] inclinabit. Et [illegible] quod ideo [illegible] iudicat [illegible] omnibus [illegible] iudicatur [illegible] omnibus aut [illegible] ipsa non iudicabit [illegible] non nunc [illegible] inclinat nunc inclinabit ad [illegible] // Et [illegible] si sciat papatum esse bonum plus amico suo ipse non [illegible]

credo quod [illegible] amicus amico volet esse illud quod credit ei esse bonum et non volet quod non credat esse ei bonum [illegible] amare est velle amico bonum illius [illegible]

[illegible] et [illegible] amicus vellet eum esse papam quia amicus est velle bonum amico non simpliciter sed [illegible] amici [illegible] // Si vero sciat papatum non esse ei bonum et neque [illegible] vellet ipsum esse [illegible] ideo istorum quod numquam dissolveretur amicitia quod ad [illegible] et [illegible] et [illegible] quod ideo dicitur beneficia amatorum et [illegible] amatorum sic dicebat [illegible] // Si autem ab eis [illegible] non esset honestum eis neque [illegible] delectabile tamen non [illegible] sit eis delectabile et loco huius [illegible] sunt [illegible] alii excellentiores scilicet opera suorum virtutum sit [illegible] extensive quod ad totum [illegible] // Et dico sic quod [illegible] ab eis [illegible] tamen non [illegible] eis [illegible] non [illegible] a se [illegible] sed [illegible] in [illegible] et [illegible] sit [illegible] actus suos [illegible] cum [illegible] et [illegible] sorti [illegible] excellentius quod sit [illegible] plus [illegible] quod [illegible] sibi [illegible] non [illegible] ad amicitiam dissolvit [illegible] maius et excellentius adipiscit [illegible] sicut [illegible] dicebat // De [illegible] autem [illegible] utile vel delectabile alii esset [illegible] non est [illegible] esse [illegible] alterum istorum sic [illegible] non illi [illegible] ad hanc amicitiam diligunt amicos suos istorum sed [illegible] ipsa amicitia amicus non vellet amicum esse [illegible] qualis non amplius impenderet sibi utilitate delectationem [illegible] quod amicus non vellet amico bona virtutis [illegible] fornicator amasius non vellet amasiam esse [illegible] mulierem quod sentit quod amplius non [illegible] vel histriones et adulatores [illegible] consiliarius vellet tirannum esse meliorem quod non [illegible] hoc quod [illegible] et quod amicus [illegible] non vellet amico maiores divitias et honores quod sit [illegible] non [illegible] amplius [illegible] ut quod amasius non vellet amasiam esse reginam et [illegible] videmus quod divites non vellet [illegible] sibi [illegible] et [illegible] bene [illegible] esse [illegible] ne [illegible] eorum [illegible] sic et [illegible] est quod alii cardinales et [illegible] non providebat suis melioribus [illegible] ne carerent utilitate quod illi [illegible] eis [illegible] // Et ut sit ad unum dicere non est [illegible] voluntas [illegible] amicorum tamen possint esse [illegible] quod non [illegible] stabile est in [illegible] mali autem [illegible] neque enim sibi ipsis [illegible] similes [illegible] et 2° [illegible] bonum [illegible] simpliciter multiplicabile et mali // Solvis [illegible] ad [illegible] enim soluta fuit satis // Ad 2am [illegible] dicit amicum velle maiora bona et maiora velle ea sibi [illegible] quod amicus vult amico maiora bona sed amicus non maiore [illegible] vult amico bona ymmo magis et hoc expressit [illegible] quod amicus vult amico ea que maiora sunt bona tamen non vult ea amico [illegible] maiore [illegible] vult bona hoc ergo omnino [illegible] amicus vult amico maiora bona est [illegible] quod si maiore [illegible] tamen bona [illegible] et si autem cum amico [illegible] // Et [illegible] solvit ad 2am enim [illegible] quod si [illegible] se esse dignum [illegible] ita quod in hoc [illegible] non vellet [illegible] amico [illegible] enim se amico ipsum amico in [illegible] et si [illegible] amicum esse meliorem ipso ad [illegible] ipse [illegible] cum sibi // Sed [illegible] tamen [illegible] quod amicus non vult

et [illegible] videmus [illegible] et [illegible] alterius [illegible] si alter [illegible] fuit [illegible] vel [illegible] alio [illegible] amicicia

hoc vero pbat ar[m] sic illud ē eligibilius q̄ ad appar[enciam] est q̄ si lateat videt n̄o utriq3 eliget bn̄ pati et si lateat eligi[tur] face vo bonū lateō no videbit[ur] utriq3 eligi q̄ bn̄ pati ē meli[us] q̄ bn̄ face. sz amari ē sic bn̄ pati amar[e] at sic bn̄face ḡ pz 1o rethorice amar[e] et bn̄face diff[erunt]

8

amico maiora bo[na] exteriora. Solutio amicus vult amico maiora bona exteriora n[isi] ipa sit debita sibi ipi eq[ue] vel mag[is] q̄ amico. Ad p[ri]ma[m] ro[nem] 10[m] d[icendu]m ē q̄ amicus vult amico ea q̄ sibi i[d est] ɔsilia si possint ea sibi p[ro]ven[ire] sz si no tūc amic[us] mag[is] vult ea sibi q̄ amico si eq[ue] sint sibi debita sic ergo ad 9[am] et ad 10[am] duas ... quo[modo] sit adeas ... Queritur 13o

Utrum amare sit melius

q̄ amari. q̄ no q[uia] vel p[ri]a op[ini]o attendit[ur] q[uantum] ad actum amoris vel q[uantum] ad p[er]sonas s[cilicet] amante[m] et amata[m]. sz no q[uantum] ad actu[m] amoris q[uia] ide[m] ē amor q[uo] iste amat et iste amat[ur] et ide[m] no ē meli[us] se ipo nec q[uantum] ad p[er]sonas q[uia] in vera amicicia p[er]fecte e[ss]ent pares. Item actus ille videt[ur] melior q[ui] mag[is] est ɔ[gruens] excellentib[us] sz amari mag[is] ē excellentib[us] quia amare p[er] ar[istotelem] dicit[ur] anologia aut[em] in omnib[us] s[ecundu]m s[upe]rhabundantia[m] contingit amiciciis et amatore[m] oportet meliore[m] plus amari q̄ amare et virtute ... et hoc e volendu q̄ bonu[m] ē obiectu[m] amoris ergo melius ē amari. Item actus ille videt[ur] melior qui attribuit[ur] p[er]fectiori q̄ q[ui] attribuit[ur] pot[enci]e p[er]fectibili et indigenti sz amare sit appetere amari vo appeti; amare d[icitu]r pot[enci]e p[er]fectibili et indigenti amari vo p[er]fectiori. Item magnum bonu[m] ɔpetit nob[is] ex hoc q̄ amam[ur] a deo n[a]m aliq[uo]d bonu[m] ɔpetit deo ex eo q̄ amat[ur] q[uo]d ergo sibi n[on] ... meli[us] e amari q̄ amare. Item bn̄ pati q̄ bn̄face vi[detur] utriq3 eligibili[us] p[ri]mo rethorice q̄ p[atet] q̄ idem sit ɔ[veniens] ad virtute[m] bona hui[usmod]i sz ad opinio[nem] eligibiliora sunt et meliora sz bn̄ pati ē bonu[m] ad v[er]itate[m] bn̄ face aut[em] ē bonu[m] ad opinio[nem] ergo amari meli[us] e q̄ amare. Item appetibili[us] e meli[us] sz amari e appetibili[us] p[er] ar[istotelem] d[icente]m q̄ multi videt[ur] velle amari mag[is] q̄ amare. Item sic amans ad amatu[m] ita amare ad amari sz amatu[m] e meli[us] amante q[uia] amatu[m] h[abe]t ro[nem] finis agens p[ro]p[ter] fine[m] p[ro]p[ter] q[uo]d in 12o metaphysice d[icit] ar[istoteles] p[ri]m[u]m movens q[uo]d movet in genere ce final[is] movet sic amatu[m] et desideratu[m]. Item amari ad amare se h[abe]t sic ad hortari sz in 2o libro ... q[uia] fuit argumentu[m] q̄ hortari sit meli[us] q̄ hortare ergo amare e meli[us] q̄ amare. Contrariu[m] ar[guitur]: q[uo]d ē ea q̄ p[er]tinet ad amicicia[m] id vi[detur] ee meli[us] in q[uo] mag[is] ɔsistit amicicia sz hoc e in amare ut d[icit] ar[istoteles] p[ro]p[ter] q[uo]d ɔcludit q̄ amicor[um] virtus e amare. Item id e meli[us] in amicicia p[ro]p[ter] q[uo]d mag[is] laudam[us] aliq[ue]m de amicicia sz aliq[ue]m mag[is] laudam[us] de amicicia p[ro]p[ter] amare q̄ amari ... dele amicu[m] no dicim[us] aliq[ue]m ex eo q̄ amat[ur] multu[m]. Item amare et amari e sic hortare et hortari et sic bn̄ face ad bn̄ pati sz in 2o libro ... p[ro]batu[m] fuit q̄ hortare sit meli[us] q̄ hortari et ... in eode[m] ... fuit q̄ virtutis e mag[is] bn̄face q̄ bn̄ pati ergo meli[us] e amare q̄ amari. Item mag[is] bonu[m] e nob[is] amare deu[m] q̄ deu[m] amare nos ergo amare e meli[us] amanti q̄ amari amato. Item actus videt[ur] ille excellentior q[ui] mag[is] debet[ur] excellentib[us] sz amare mag[is] debem[us] excellentib[us] q̄ dicet[ur] infra q̄ parentes mag[is] amant filios q̄ econverso et beneficientes beneficiatos q̄ econverso. Item q[uo]d e liberi[us] et mag[is] voluntariu[m]; amare n[on] p[otes]t aliq[ui]s ignorans et invitus. ... Item queri[tur] an actus q[uo] amans amat sit melior eo q[uo]

amatu[m] amat[ur]. D[icendu]m e q̄ no q[uia] ide[m] e in nullo ipse actus et ille sic e ide[m] mot[us] q[uo] movens movet et motu[m] movet[ur]. 2o ... p[otes]t ee q[uesti]o an amare sit meli[us] amanti q̄ amari amato et hoc e q[ue]re[re] an actus q[ui] e amor sit melior amanti q̄ amato vel econverso et d[icendu]m e q̄ amare meli[us] e amanti q̄ amari amato q[uia] bonu[m] e meli[us] ei cui e intrinsecu[m] q̄ ei cui e extrinsecu[m] et ei cui[us] essencia[m] p[er]ficit q̄ alteri et ei cuius virtute p[ro]cedit q̄ alteri sz amare e bonu[m] intrinsecu[m] amanti p[er]ficiens ei[us] essencia[m] et elicitu[m] ab ei[us] virtute si loquim[ur] de amare q̄ p[ro]cedit de amicicia virtuosa s[ecundu]m amicicia[m] virtuosa[m]; amari aut[em] e bonu[m] extrinsecu[m] amato q̄ attribuit[ur] homini tam dormienti q̄ vigilanti ymo neq[ue] mereri nec omnino op[er]ari s[ecundu]m virtute[m] ... Et si aut[em] esset sermo de amare puro tunc eode[m] mo[do] d[icendu]m esset q̄ amare meli[us] ee amanti q̄ amari amato et hoc e satis manifestu[m]. ... e an ille q[ui] amat sit melior ipso q[ui] amat[ur] et p[otes]t dici q̄ no oportet unu[m] ee meliore[m] altero q[uia] tunc esset amicicia ... q[uia] amici essent pares in omnib[us] virtutib[us] s[cilicet] ad ... p[er]fecti et esset uterq[ue] amans et uterq[ue] amatus ymo in vera amicicia vi[detur] necesse e si amans sit melior amato q[uod] ... melior amante q[uia] ut ... amare et amari aliter no esset int[er] eos amicicia. Si ergo Sortes amans e melior Platone amato ... Sz restat dubiu[m] Sortes q̄ sit agere n[ih]il q̄ agendo repatit[ur] e ide[m] agens et passu[m] tunc ... attribuit[ur] nobilitas s[ecundu]m ... q[uo]d d[icitu]r agens q̄ s[ecundu]m q[uo]d d[icitu]r passu[m] agit n[on] s[ecundu]m ro[nem] forme et patit[ur] ro[ne] m[ateri]e et ro[ne] forme d[icitu]r nobili[us] q̄ ro[ne] m[ateri]e. Ita h[ic] sit ide[m] amans restat dubiu[m] s[ecundu]m q̄ ro[ne] ... attribuit[ur] ei amor nobilitas vel bonitas s[ecundu]m forma[m]; si vo amat[ur] accipiat ab hoc q̄ h[abe]re in se amore[m] ... amore[m] ad ip[su]m tunc ... erit d[icendu]m q̄ ... attribuit[ur] amor nobilitas s[ecundu]m vo amat[ur] ... ro[ne] amari q[uia] nobili[us] e h[abe]re in se amore[m] ... q̄ e actus q[ui]da[m] virtutis q̄ no h[abe]re ... Sz si q[ue]rat[ur] de virib[us] ... erit diffi[cilior] v[idelicet] utru[m] amor nobilitas debeat attribui homini ... q̄ amet vel ... q̄ amet. Ad hoc aut[em] multi dicunt q̄ ... amet et ideo dici et nobili[us] amare ... amatu[m] ... dici et nobili[us] amare ... p[er]fectibilib[us] ... amet ... et appetat suas p[er]fectiones ... ut amet et appetat ... p[er]fectionib[us] sz ... nobilitas attribuit[ur] ... ab alio. Item finis ... h[abe]t ro[nem] boni ɔvenit ... q̄ amet ... opti[mum] ɔvenit ... s[u]p[er] cetera ... amet ordinat[ur] aut[em] ad fine[m] ... ut amet et ... fine[m] finis aut[em] melior e hiis q[ui] intendu[n]t ip[su]m fine[m] ... ad fine[m]. Dicunt ergo ... q̄ amare ɔvenit ... in digerere ... sit ... appetere ... Sz ... de amare et amari s[ecundu]m amicicia[m] virtuosa[m] ... non vi[detur] in bn̄ d[ictu]m ... q̄ virtuoso ... virtus et ... virtute no ... sibi ... in digerere ... p[er]fectib[us] sz ... p[er]fectiones ... p[er]fectius et b[e]n[e]f[i]c[i]us ... p[er]fici ... aut[em] ... cu[m] ei[us] sit mag[is] bn̄face q̄ bn̄ pati sz amare ... amati p[er] ei[us] virtute[m] amicicie ... effectus ab ea elicit[us] ... Item ... in digere et ... sibi ad recipiendu[m] ... no ad largiendu[m] sz amare in amicicia virtuosa ɔvenit amanti ... no ad recipiendu[m] sz ad

Margin (right): melior amato quam esse amari sit

Margin (right): nam esse Sortes amatum esse meliorem Platone amante

Margin (right): et amatum

Margin (right): amore ad alium et ratione amari ab illo quod alium habere in se

largiendu ai dicit ars in 1° 8.ᵘᵒ q amici volut
bonu amicis istorum g. et q amare diffi sit
2° rethorice. amare e velle alicui q putat
bona ij g. et no sui et sip posse ee actm. horu
et ista sniaz mentitur clare tulius i libro
suo de amicia vbi mouz ctez qo. vtrum p mli
bealite et inopia sit desiderata amicia et dicit q
no. pmlitas ras qo vna e q nec maxime de
dit hoibus i petu ad amicias p declat i dena
at vo dedissz tm i petu ad inopie suctre
du cu plibus alijs mois sit polle mag i opie
sucre q p amicias 2. g. pmictas psimitia
p labores. ser cu sepe tm oratur ento dare q
ab eo recipe. 2a ro eius e q ad hoc sit pmitur
amicitia ortu q e mag amatr. vtq n. ama
bilior e oim vtili bono g° pmitur amamus
hoc p vtute f. ut ad ipm possus opari sm
vtute no ut me suctrat i opie. 3a ro
eius e q sapnes et felix no amaz tr hre
amicu cu sit sibi ipi psc suffins. sz hoc e fm ut
dicit post. 4a ro eius e psile de libe
sbhijs vbis. ut n. bnfici libalesque sumus no
ut exigamus grez sz ad libe na pensi sit
amicitia no spe mercedis sz q eius oms fructus
i ipo amore sit expetendu putamus. 5a eius
ro e na si vtilitas amicitias conglutinaret eade
comutata dissolueret. sz q na mutari no pt
id eo vere amicie sepitne sit. 6a ro eius e q
sic q minime mag amiciaz psidia q
rant qua vir et opes q opuleti et calami
tosi q hij qui putant beti. q vir valde in
gnus cu ipa nl adijs i morbibus heamus me
lius vel rotundius. 7a ro e q sitlido maxime
cthit ad amicias vez q no oet vm si p iopia
qret. inops. n. i opi no suctrit. concludit
g. dicens no g° vtile amicia sz vtilitas amiciaz se
cuta e ut amici pensicies sint ad bn mien
du q ad deposcendu. vnde et e sma sce
cp i mito ad lucillu. sanus et q ceteris est
se. tu hre amicu vult ob nl ad q ut excat
amicias nec ta mag vtq lateat. no ad hoc
q dicebat epiturus q heat q sibi egro assideat
suctrat in vincla coniecto vel in opi. sz ut he
at a q cui ipe egro assideat q ipe cuiue
tu hostili custodia libert. ut sit ad
vnu dice oms famosi i vtutibus et scia quibus
cedendu e appnetes omo concupiscencias vi
liu et voluptuosorum pdicaueri amicias rei
gennia valde cara p se ipam no vtili
aut volup. g. expetenda. Ad g° 1a opio ar
guebat erat vm de amore cui q pmitur
bonu no hz n imcia p delca et vtile p
q distingz a vera amicia amans n. i a amicia a
mat rone defctus et i digencie et amatu
amat rone qua supplere pt indigencias sz h.
no e vera amicia sit amo fint i pce. Et
ad huc vi in q amicitia vera q no e vtili sppe
g. sales pmitur distingwi pt sc. n. vna potecs
et i nati largi ee et pstito ad potete et in
natu recipe i credes ad huc ei largiendu
qlis e amicia vera dei ad ho. pris ad filiu
et pncipis boni ad sbditu et omo bn factoris
ad bnficiatu et p ista vo oz dice amate
meliore ee amato et excellenciore. Alia
e amica vera. potecs et i nati i se de hore et
reuerencia ad eu cui dec hor et reuerencia
i clinans ad hoc ei i pedendu qlis e vera amicia
boni hois ad deu. filij ad prez. boni sbdi
ti ad bonu pncipe et omo bnficiati ad bn

factore et p ista ro dicendu e amatu ee meliore
amate. 3a ro e amicia vera pares ad pare
v. g. ut ad felic. ad felice et int istos ut
in vir salvat abe rones amiciciarum duarum
pdcarum. vtq n. dignus e reuerencia et hore
et vtq potes e et volens hoc alii in pedere
cu mag pmpti. itm vtq suscept e ab
altero aliquarum pfeconu vel cortu vel excitorum
vel et inciorum p huane ne fragilitate inlici
nuqz ad plenu reforle in hac vita et vtq
potes e et pmptus in hijs alii sbuenire ad
huana possite. et sit si ambe rones considen
sit i amate et amato vt in q no n eqlite
concludit ut no dicat amans melior ama
to nec amatu amate. si at in eis altera
ronu considet excusite alia pint. tunc dic
q p vna amans d meor amato et p alia
eo. Ad rones in dcz et dicedu q pma ro
et 3a solute st ex dcis. De 2a vo considabit
i sequetibus qonibus. 4a vo ro soluta fuit
in 2a qoe ei libri. Ad alias dcz e. f. ad
q amare nos e ipi deo mlto melius et no
bilius q nos amari ab ipo. qui amare nos i
ipo deo e ide q eencia diuina. ois n. actus
i manes ipi deo e ipa diuinitas et deitas
q e ipi deo melior q nobis. vn quis alia
no sit hoi aliq bonu existes eo q ipa e
de eius sba et sanitas vel pecunia sit ei bonum
existes no se q pecunia sit hoi melior
q ala. Ad 6m dcz q multi vulgares i tedunt
amicias p vtile et delcable pmitur et hij mag
volut amari q amare sapietes at alia et
alia dicta intendentes amicias amare sapiunt et vo
lunt. Ad alias dcz e p sniaz 2° celi 9° in
et 21° finis dr duplr. f. p pma incepto et ipse e
alijs nobilior. sit. n. deus e finis aliorum et p 2m
incepto et ipse no e melior nec nobilior ymo sit
pfcum e finis facients sit. n. suus finis dei
et hoc glr in tali e exqsitu e ampl i ptemis
2. ob. hijs at concesso cz q sit dcz p ea q dca
sunt de amicia dei ad homez et eu. Rones ad
o. tm vel sat solute sunt vel finis vijs pcedit. q° 10° 8

Utrum amor regis ad sbiectos sit in scdm da. bnficij

q no q mem pting ad vtute. scdm da. vo ad effecus
pting ad extima vicia ut appnt in 2° et
sz amor regis ad sbiectos debz ee p vtute
q dr 2° rethorice. pnife quod pfctz oz hre vtu
te mole. ylle amor no e in scdm da.
bnficij q no e maxime bnficies sz amor
regis ad sbiectos no e maxie bnficij g. et
pmo q vides plus q reges i iustificat in
sbiectos nonos vsus i ponentes q sbiti i pri
tipe. 2° q amor pris ad filios vi ee ma
xime bnficiens cu filius ee recipiat apre et nu
trientu et doctrina. 3° q quis amor f. sbiectorum
ad rege vr ee mag bnficius q regis ad
sbiectos. cu rex a sbditis recipiat hore et re
uerencia. honor at e maxime bonu q pomus
hoi impedere ut dr 4° ethicorum. Et ad q
spectat mag amare ad illu spectat mag
bnfacere cu de rone amicie sit amicu bn velle
et bn facere sz ad rege no spectat mag amare
sbditos q eu. q dr aps. anologa at i oibus
p scdm da. existentibus amicitijs et amacce
oz sb puta meliore mag amari q amare
et hoc e rone q amabile no e n bonu io quanto

qd e me^or & excellecior ~~amo~~ tanto mag
debz amari & qto deterior tanto mi9 amari
dz/ vn aps bn d^c istos ee ridiculos ama
tores q dig^tat amari ut amat no sit els
amables/ cu g^o rex debeat ee melior & excelle
cior sbditis d^c aps pmo pol^e pncipe quida
pfcm virtute alior & virtuq^s q^a minuitur
ipis &/ Be q rex mag debz amari a sbditis
q eq/ g^o quitedo (?) adicit q ad sbos spectat
rege mag amare q eq/ g^o quitedo adi
tit q ad sbos spectat rege mag amare q
eq/ & g^r q amor cu sit actus appe^vs vi
nob quenire pindigetia g^o indigetes mag
debz amare sz sbditi st indigetores g^o ma
gis debz amare ~~sz sbditi st indigetores~~
~~g^o mag debz amare~~ // Item sbditi mag
tenet regi q eq cu ab eo plura bona re
cipiat g^o mag debet amare // Vn d^c aps
expsse & ar^r tone q amici e bn velle ami
& bn face si pt g^o in q^o amicus sr hindat
pô bn facii in q^o sr hindat bn face sz
in rege pp hindat dinitiar & cunctis pô
sr hindat pô bn facii g^o & c // Ite mag
vtuosi e mag bnface cu virt9 sit pbnfaciua
mltor & magnor & omi ct ord ut d^r pmo
rethorice/ sz rex sup alios sr hindare dz in
v^te ut alle^tu fuit expmo pol^e g^o rex sr
hindare dz sup alios in bnfi^is // Ite capio
maiore eade q pus accepi .s. q ad q ps
tat mag donare ad^im spectat mag bn
face/ dem capio h^re gria .s. q ad rege
spectat mag amare sbditos q eq/ pbo ista
h^re auct^e aps .8. insup at amic^e hee s regis
ad sbditos & pris ad filios & 2° q amicia
vl e vtus vl fundat in v^te g^o mag vtuosi
e mag amare // 3° q amare e meli9 q a
mari ut dcm e pus g^o ad excellecores ma
gis spectat amare q amari // Rex at e excel
lecior g^o & c // Juxta ea q dicta st i ar^do
ad qo 3^es st ar^li delcandi/ pmus e vtru
rex mag debeat amare sbditos q eq & omo
vtru excelle^or mag debeat amare i feriore
q eq // 2^s e vtru regis sit mag bnface
sbditis q eq // 3^s e vtru rex i bnfaciedo
sbditis excedat pre^z in bnfa^do filijs q eq
Pmus arti^lus e soluedus p ea q i dca fuit
i pce^ti qoe sol^z n. distigwi dupl^x amor .s.
amor amici^e & amor ocupisc^e & vocat amor
amici^e quo amamus aliq no in^e sz ipi9 g^ra & i^e
ptinz ad amici^a3 vtuosa sit i pce^ti qoe visu
fuit/ amor at ocu^e vo q^o amam9 aliu no
pnci^r ipi9 sz in^e g^ra & i^e amor spectat ia ad
amici^a3 p delectabile & vtile/ & isti amores
sz adm vit^s voles dcas/ prima dca e q i
i me^te dca fuit // Alia e q3 pp amore
amici^e volu9 pnci^r bnface amico ut dcz
e in a^a qoe/ p amore at ocu^e volu9 pnci^r
bnpati ab amico // Ite a^a e dca q amor
amici^e fundat inpfcione pfci ne^es alijs
bn face/ exigiedo eis sua bonitate/ amor
at ocupis^e fundat sup indigetia vl vera
vl estimata sit dcm fuit i pcedetibus qoibus
/ Ex hijs g^o ocludi^r q amare amore amici^e
mag spectat ad sriore/ q ad infiore &
deteriore/ & q eq e de amore ocu^e & q a
mag aliu amore amici^e e mag & vi9 a
mare q amare amore ocupisc^e sic dcm e

dcm fuit sup^s

i pcedetibus/ ro ocludit^r simpl^r q regis e mag
amare sbditos q eq/ & vlr maiors infiore
q eq/ sic n. e dō deu mag amare nos q nos
possim9 deu amare // Tn in vi^r q i feriores
mag obligat^r ad amadu supiores & me
liores q eq/ qz p^o q ab eis maiora bō
recipiut/ 2° q meliores in rei vitate st
amabi^res/ sz no st mag obligat^r ad a
madu g^o mag amat/ q mag dignu e me
liori & pfectori sri obligatore bn face qsto
ri i^d ad q obligat^r psolue // Et h^c q nuc
dixi int^da st si rex sit sbditis excellecior
no solu inciuli pô & in diuicijs sz & i vtu^bus
& prudetia/ sit ee dz ut allegatu pus fuit
expmo pol^e/ si tn otingat ali^q sbditor
ee meliore rege bono/ ocededu e q i^e
mag amabi^t rege q eq q sit i^e e sup^r
excelle^or rege // Et ad hut forte corri^da
st ea q dca st de amore regis ad sbditos
& eq sic/ q rex maiore h^t amore ad sb
ditos sil acceptos q a sbditor ad rege
tn vn9 qsq3 de pplo si sit bonus mag amat
rege q rex illu/ pp h^o q amor diuis9 ad
ples no pt ita ee intes9 sit si eet vnitus
sz vbi vel biqz eet amor vni9 soli9 ad vnu
solu i^d eet vni q pmo dcm fuit .s. q ex
celle^or mag amat amore amici^e sz deterior
mag amore ocupisc^e // 2^s arti^lus e vtru re
gis sit mag bnface sbditis q eq/ de q^o
dz q valde dif bonu face & bn face
sic d^r 2° ethic/ & declam in 9^a qoe ei hui9
dicim9 n. bonu face si i^d sit bonu q ex
facit/ malo aio h^o faciat/ sz bn face di
cim9 si bono aio & p rcm roe indiciu
h^o faciat sz otingat op9 exo ee malu/ no
n. e in q^o p^s acti9 occu^e igno^a i vinti^le
alii face bono aio i^d q e valde malu/ v.
q^r intfice ~~iudicat~~ pnn ipp testiu i forcez
& h^c in libs porib9 uncta fuit // Ex hijs
at mai9 e q a^d e qre vtru rex meliora
bona faciat sbditis q eq/ et qre vtru rex
mag bnfaciat sbditis suis q eq/ de pmo g^o
hor mor qd qd dixerit q subditi ma
iora bona faciut regi q eq q hore ei exhi
ut q e maxi^m honor exterior ut d^r e^o h9
& q pple a pn^o rege insti^t si insti^tus fuit
or he nali & ita pple dedit ei aucte iudici
ale & diuicias & alia exteriora sibi nec^a
ad regedu // Sz & si h^c va .s. q pple dedit
regi oia pdca tn ad huc vi^r q rex faciat
ali^a faciat eis bona/ pple .n. tot & tata
bō no dedisset regi sic^ut cedisset in maiora
recepisse/ rex .n. leges dat pplo & ostituit
s ad bn viuedu nec^a/ punit malos fos
bonos & omo pacz pcurat & saluat que
mlto meliora st pdcis/ qz & ex pdcis
q rex mag bn facit pplo q eq q melior
aio cu ipe suppo^r melior ee/ ut vz q
ar^r ba^r de hore pt .n. dici q honor pexterior
actu exhi^re reuerecie cu sepius vtute pp q
& i cuj9 signu exhiber^r no e maxi^m bonor
exterior sic dicebat in e^o lib^o/ sz ipe bn e
maxi^m bonu exteri^ca denoiacoe a vtute
q in sruat & pp q exhibet^r ita q no e maxi^m
bonu exteriu^s sri forli^r sz signatie/ vl &
honor no e sipl^r maxi^m bor exterior sz e
maxi^m q i sixoes dz exhibe supiorib9 & pstis
Dez at ar^lo pati q ad amorez cz mat^e q amore

naturali pater magis amat filium quam rex subditos
quia naturaliter pater coniunctior est filiis et magis coniunctus
eis quam rex subditis, ymmo rex in quantum rex non
amat subditos amore naturali quia non est causa
sicut est pater illorum filiorum. Sed amore morali et vir-
tuoso rex magis amat subditos ut credo
quam pater filios quia ad meliorem magis spectat a-
mare amore virtuoso et perfecto. Sed rex in quantum rex
est melior quam pater in quantum pater cum oporteat ipsum habere per-
fectam virtutem ut prius dictum fuit. Et ratio huius
est quia amor intensus qui communiter est patris ad filium
non est amor moralis neque virtuosus quia equaliter in-
tense verumtamen vir malum diligit filios suos
malos sicut bonum bonos et omnino talis dicitur iste
amor sicut patris in quantum patris ad filios etiam in
bestiis sicut in hominibus invenitur. Sic ergo dici-
tur quod licet amor patris ad filios forte sit intensior
tamen amor regis ad subditos est multo nobilior
ymmo paternus amor imperfecte fundatur rega-
lis autem in re. Debinfaciendo autem dicendum est
quod rex maiora bona facit populo quam pater fi-
lio extensive quia bonum facit toti populo et quia
meliore habet habundantia in diviciis in auctoritate
et in cuiuslibet potestate. Sed tamen concedi potest quod pater maiora
dat bona filiis intensive quia dat eis esse quod
est maximum et nutrimentum et doctrinam et omnino intensius
laborat circa eos quam rex circa eorum subditorum.
Tamen rex in quantum rex magis bene facit populo quam
pater in quantum pater filio quia melior etiam tamen sup-
ponatur esse melior et quia rex secundum virtutem moderate
facit quod facit pater autem magis secundum naturam sicut etiam
et lupus. Et si aliquid in opere patris ad filium vo-
misceatur [illegible] tamen in eius operatione in quantum est pater
naturam est principium in operatione autem regis in quantum est rex
ratio totum habet. Ad rationes ad primam dicendum est quod ad
virtutem spectat medium non rei sed rationis sic sit
quod neque fiat plus neque minus quam oportet. In scda
in re rationis. Modo licet rex ultra certos ha-
bendum in beneficiis excepte rei tamen ipse per terminum
medium rationis non plus facit quam oportet. Sed ho
autem dupliciter medium dictum est in 2° huius. Ad aliam
dicendum quod verus rex numquam in subditos iniuste agit
sed tamen quia multi vocantur reges qui tamen realiter non sunt
reges sed tyranni multas faciunt iniurias subditos
iniustitias. Hoc enim interest inter regem et tyrannum
quod rex sibi bonum vel mercedes operatur omnia ad
utilitatem subditorum, tyrannus autem est qui non curat
de virtute denatur ad rapiendum et sibi omnia ap-
plicandum. Ea vero que ultimo nulla ratione contrariabatur potius
est satis perdicta. Ad aliam dicendum est quod ad regem
magis spectat amare subditos quam econverso. Ad
auctoritatem Aristotilis dicendum est quod predicta quia obligatione
meliores magis debent amare a minoribus
bonis quam inferiores a superioribus licet non debet
illis magis amari quam econverso sic propterea dicet
planius et amore concupiscentie magis amat su-
periores sed amore amicitie meliores magis
per amat. Ungentes [illegible] solutum quia
[illegible] concinet et talis et considerandum quod omnes
rationes ad partem oppositam adducte procedunt vijs fi-
lio etc. Queritur 14 etc. ut patet

Utrum amicitia bonum locum

habeat inter principem et servum quod sic quia rex mi-
nus debet amare armigeros suos ballivos
et prepositos ipsi pertinentes quam alios sibi pertinentes
quam alios ipsi pertinentes subditos qui sunt de com-
muni plebe ymmo multo magis sed regis ad subdi-
tos est amicitia ergo et ad suos suos. Item inter
quos bonum habet iniustum et iniustum inter illos bonum
habet amicitia et odium quia ut dicit Aristotiles circa eadem et
in eisdem est amicitia et iniustum sed inter dominum et
servum habet bonum iniustum et iniustum in quo huius
et in primo magnorum moralium expressius Aristotiles dis-
tinguit. Ex iniustum sicut potentiam inter equales primum
inter patrem et filium, uxorium inter virum et uxorem
et dominativum inter dominum et servum. Item in omni commu-
nicatione videtur esse iniustum aliquod et amicitia ut dicit Aristotiles sed
multa est communicatio inter dominum et servum nam cotti-
die servus a domino recipit victum et vestitum et
dominus a servo famulatum. Item Seneca epistola libro
ad Lucillum vocat servum suum humile amicum et multum
laudat Lucillum de hoc quod multum amicitie
et familiaritatem preveniebat cum servis suis. Oppositum dicit
Aristotiles sicut quod servus non est amicitia ad ipsum
Respondendum quod servi sex modis dicuntur quidam per naturam
alij per sinu bellico alij prodigalitate alij prima
licia alij propola denotatur, exterminatio alij
per violentiam, servi autem per naturam dicuntur qui per discre-
tionis et industrie defectum non essent sufficientes
ad principandum ymmo nec ad nobiles nec ad liberales
actiones exercendum habent tamen corporis fortia suffi-
ciunt ad grossas et viles vel rudes operationes
de quibus dicitur primo politicorum quoniam eorum est opus cor-
poris usus et hoc est ipsis optimum, contra quidem sunt na-
turaliter liberi qui dicuntur principes omnium dicuntur qui sunt
discreti et prudentes digni sunt regere policia
vel in ea nobiles vel liberales operationes et constat
quod inter tales suos et nobiles debet esse iniustum
et amicitia vel saltem non [illegible] eget et vel saltem
qua sua sunt libere communicat et permutat. De
hijs enim servis primo ethicorum de quibus dicit philosophus lo-
cum Aristotiles primo potest per quod expensis aliquod est et amicitia
suo et domino admittitur hijs qui natura tales dig-
nitatem hijs autem qui non secundum hunc modum sunt
lege et violentia passi servitutem. Servi vero per sinum
bellicum sunt vel sufficientes in bonis exterioribus
et in bonis corporis et anime qui per bonum virtutis vo-
luit servire potentie et tales ipsi dominum esse reges
et prelati principes et barones milites et
populi et alij omnes per bonum hominum principum
fuit miseri istorum autem quamvis bonorum victorum
servi per vocant se servum suorum et non est dubium quod
inter tales admittitur et alios est iniustum potius
et amicitia. Servi autem per indigentiam sunt indi-
gentes qui ad sibi victum necessaria coguntur servire
maioribus et constat quod inter tales et maiores
debet esse iniustum et amicitia sicut inter naturam suos et li-
beros vel et melior si tales pauperes sint
discreti vel et boni sicut sepe contingit per for-
tunas. Verum est quod multi sunt per indigentiam
servientes qui tamen in bonis exterioribus habundant
quibus tamen ea que habent non sufficiunt ipsi enim communis non
sunt indigentes necessariis sed tamen indigentes super-
fluorum ut dicitur primo rethorice quia tales sunt mul-
ti volentes servire rei publice non per bonum
virtutis sed per lucrum bonorum exteriorum ad quos etiam
spectat amicitia esse per utile sed non verum quia
tales non sunt boni. Servi vero per malitiam
sunt omnes mali quamvis sint reges aut summi

plati cu. n. ho sit gporis expte ssuli
& mꝰli ps ssulis in vis bonis fiunt i
t.e nl opans n s ordine & iusticia vois
i malis at ps ssul. absorbes ro i petu
panu sbitit sibi pte in tale & qrit
e ps ph.ma & nobi.ma in hoie mau est
q ho abes libe.te nl fnit.te d. sup.r fnicis
a lib ho n. maiorie e ps in c.u ut d. qo
hinꝰ & solꝰ ho vtuosꝰ est ve lib & malꝰ
fuꝰ 1o d. ap. q vtꝰ & mali.a det fuu
& libeꝝ & nobiles & ignoles Demalis
at se.ca d. ep. liber ad lucillu // Aliꝰ libe.m
sint aliꝰ auaricie aliꝰ ab.in omis timori
& vltiꝰ se.ca n.m s vitate vot fuu n malu
neqz libeꝝ n bonu / Un ep d. // Itm no
facit no.le atu plenu fumos ymaginibꝰ
nllo.o in nrꝝ gloz vixit n. q an nos
fuit nrm e aiꝰ facit nobile an rex q
cuiqz gdicoe suꝰ fortunaz lz surge & hoc
pt in ep liber q ad.m stultꝰ e q equu
empturꝰ no inspicit ipm s stratu eiꝰ
a frenu sic stulti.mꝰ e q ho ex veste a
extiori gdicoe estiat / sicut n. illos deqbꝰ
pꝰ dicetꝰ q ptyranos cogit eis fuire
gcedit se.ca ee fuos / q sic ipe d. 2o de
bnficiis errat siqs estiat fuicte s. vio.ta
mtoꝰ ho desce de ps melior excepta
e cor.a ab noxia pt & aspta dnis inos
qꝰ sin nnf e q adeo liba & vaga e ut
neqz ab ho carce cu inclusa e tem que.at
q mis inpe suo vtat & i digeria agat
& comes ce.tibꝰ exeat ho at n.oui ut ez.at
q ad qone p.to.ta no vnddꝰ e simp.r n qn
de.io fuoꝝ vnz s. bonoꝝ & maloꝝ / que n.
e sup.r veriꝰ dnu & fuu sic aici.a no e
quere n veru int bonu & malu sic aici.a
deq.o sats dem fuit in q.a qce huiꝰ gm
// Sties tu q i 1.oo dns & fuꝰ no dur adivic
cor. ue / no. n. aliis fuꝰ dm fuꝰ n. aliis dns
fui dns / s aliis dns sui ipiꝰ et omis for
tue dns e / aliis a fuꝰ corpi suo fuit &
fortue // Ad hoc aliꝰ fin dur psola ex
tiseca denotato & si. no.les s. appetibus
& ho fit s ro q sic d. 2.o po.te dig stat pad.m
ex hoie here & ex bestiis bestia si sit ex
bonis bonu na qꝰ vult ho. mlto.ns cu no
pt / & 3.o po.te melices vi silez ee eos q ex
melioibꝰ / dit nobiliꝰ loge ap. 2o retho.ce
pones driaz int nobile & gnosꝰ. d. e n.
no.lis qꝰ s gnis vtute gnosꝰ at s no
degenasse aia q qꝰ ut in plibꝰ no acit
nobi.bꝰ s sꝰ mlti valoꝝ bonis & expti
e q aliis nobiles ssr si no fuint inoigna
ti gsweuerint vore alios fuos nl rusti
cos nl ignoles / not e & q aliis ut i plibꝰ
s dm villaꝝ regionu & ciuꝝ / aliꝰ at s
sb diti eoꝝ / & no e du.m q int aliis dnos
& sb ditos & fuos debz ee amici.a sic int
na fuos & libros / qm abillis no vm dif
fre n q ipi nalr sic orditi s ipi at for
tua a fuc.le pntu / tz tu si aq aliu no.liu
no sint dm villaꝝ a cuꝝ sic i mltis
gting. q ipi n fuint valde bn inoignati
fuit despiti supbi.tes in sua paupate
& ne mediret fuit raptoes & valde mali

gsideres mio aicoꝝ / semissa n. ei iusti.a
& aliis n. alios amat n. ab eis amat / aliꝰ
at s. q fuit dni ciuꝝ si no sint vtuosi
fuit omo tyrani cogetes alios i iuste
p fuire eoꝝ bona / tyrani gsu.tes & rapi
etes deqbꝰ stati dicet // Si in at p vio
le.tꝰ dur boni vi qui digni eent pncipari
a aliꝰ q p tyranos captiuat & eis fuire
cogit & intor. a in bois & stati certu
e q int aliis dnos & fuos nuq s aliis
n.a e aici.a neqz iustu sic d. ap. q n. vio
letu. cogit e amal.e aliis at fuu vio.ta
cogit dnis fuire & ab eis bona sua ca
pi & gsumi pmitte + Et maioie az q int
aliis no e va aici.a q e p ho.ꝰ q dan fuit
fuis q aliis no e n int bonos & aliis dna
tores no s boni // Et forte q 1.az 9.z i te
d. ap. pre aliis rte / qbꝰ n. e gne int 1.os
no e aici.a / aici n. e aico gmitte bo sua
s dno & fuo sic acceptꝰ n. e gne / fuꝰ n.
n. ht q sit suu / debois for.ne sbitis / ipe
n. met fuꝰ possꝰ dni e g.o & / & bn dixi
debois for.ne sbit / q n. mes a vtutes
met / s alti sbe n volu.e & libe put a
se.ca fuit alle.tu fuis ex 2o debnficiis //
Sz tu potes obice q ista ro q lz ad pfctaz
aici.az ptcet gmitato bonoꝝ tu ho no e
ncm ad aici.az po.ta gmit accepta neqz
& ad aici.az p vtile / na iustu int mltos
ht loca q ht adm vice bo dimsa & pgns
int istos & ht loca aici.a cu ea / eade
& i eisde sic aici.a & iustu ut d. ap. //
Et fuꝰ & dns mag videt sibi i vic g
inetiae bona sua q fres mlti nl gsag
nei / q cottidie dns gmitat fuo cibu &
potu / fuꝰ at gmitat dno seipm fuiedo
sibi // Et eiꝰ e posse alti gfre bnficiu
eiꝰ e posse ei gmitare bona sua / s fuꝰ
pt pstare dno bnfiꝰ / ho dec expsse se.ca
2o debnficiis / q bnficiu for.lic no gsis
tit i a.q. extiori dato nl accepto / s in
alio nꝰ at bonꝰ ho pt i tm vdigi fuite
qn mlta bo vna.at sua s. aia & vtutes
s qs pt ad omis bn age / g.o fuꝰ bn age
do ad dnm gmitat sibi bona sua q
inis n det sibi extiꝰ // Ad p.az istaꝝ
obico dꝰ e forte q si aici.a ita gmit at
cipet q extedet se ad simplice bniuo.az
ipa pt se in om gmitatce bonoꝝ saltē
extioꝝ ut excedit bniuo.az / s si capiat
ut exced. bniuo.az ipa exig gmita.oz bonoꝝ
equaliu salte int du / dꝰ e q sn du.o pte
e omis aicos s q s aici gmitare sibi
adm vic qda bona sua i ciora s. suas
volutates & salte grosas & bniuo.as
collocutoes / si fuit eis po.le & si a q aliis
bona s i vic no gmitz ipi no s aici q
inis eent fres // Ad hac at q dicebat inesse
de ee iustu / in veit int illos pt gsfanti.a
in verri / s no oz q defco sit int eos ai
ti.a na int te & istu q rapuit e bo tua
si cogat eu e vesitie eit iustu & tu n.a
erit ibi aici.a // Ad a.az dꝰ q fuꝰ inesse
inis na bona sua pt gmitare suo dno
q neqz corꝰ e suu neqz a q bonoꝝ exti
oꝝ / volute at ei q no gmitat q n. vol
let ei bonu sbi.a rone sb q e fuis &

Marginalia (left): po pr.a — Seruitute — eccl.stibꝰ — s.a / — sic est vnde dicit ad fores — et vr. Leuis
Marginalia (right): adpo.a / — dic / — sic / — et aiuad pt dici q et gen.z iust /

ipse dns tyrang(us) & si gtiget q(uod) amicitia ei
bmuo(?) h(ic) no ee in q(uo) fug(?) s(ed) in q(uo) lib
tu vio(len)ta fuit in volutate no cadat
ut dicebat(ur) pus // ad a(rgumentum) eo(ncedo) dd(?) q(uod) tlis
fuius nuq(uam) pt dno p(re)stare bnfi(cium) q(uod) bn
ficiu no pt ee sn bmuo(?) q(uod) tlis fuius
in q(uan)tu fuius no h(abe)t ad dnm // ad 3(m) in gced(itur)
1(m) q(uod) roes se(cun)te vni posse gclude(re) s(cilicet) q(uod) int(er)
tles fuos & dnos pt aq(ua)l(ite)r ee iustu &
amicitia s(cilicet) in q(uan)tu st hoies (cum)ius n(on) a(li)q(uo) ca(m)u
eet iustu uti fui tn omo eet in huanu
& iustu vti fuis q(uo)d st hoies sit bestijs
q(uo) dns applicat ad huani(ta)te fui pt gpati
fuo & in dulge(re) sibi mlta adq(ue) pt coge(re)
eu si no applic(et) ad hu(m)ani(ta)te(m) g(o) in isto casu
dns h(abe)t ad affec(ti)o(n)e(m) bo(na)m ad fuu in q(uan)tu homo
eu rce(?) huaru(m) in dulgeat fui(?) & e(ti)a(m) fug
pt facie dno mltas gtes deo q(uo)d no vti
eo gito peig(?) pt & amicia locu h(abe)t int(er) eos
// ad 4(m) & a(d) ro(nem) ap(hilosoph)i tlis cuiuscepta huani(ta)te
dns vtet(ur) fuo fuo ad omez sua vti(li)te(m) sic
artifex in s(tr)u(men)to s(ed) artifex ad in s(tr)ume(n)tu
no e amicitia q(uia) no e amicia ad anatu(?) ul
salt(em) cuiuscepta huanitate dns vtet(ur) fuo
fuo sic eq(u)o fuo ul asino s(ed) adeq(u)u(m) ul a
sinu no e iustu n(ec) amicia g(o) n(ec) ad fuu
in q(uan)tu fug // sic ad corp(us) alia cuiuscepta
no e amicia q(uia) corp(us) no reamar(et) s(ed) fug
no e fug n(isi) vte corp(us) ut pus dicebat(ur)
g(o) &(c) // Roes ap(hilosoph)i gomis adducte satis
pcedut vijs suis siq(ui)s attete gsid(er)at // q. 16(a)

Utru(m) pater magis a

mat filiu q(uam) e(con)v(erso) pt argui q(uod) pt mag
amat filiu patres q(ui) in s(t)e(ri)a gne adducte
fuint ad p(ro)badu q(uod) excellentior & me(li)or
mag amet inferiore q(uam) e(con)v(erso) & patres que
i(n)de pte fuint ad p(ro)badu q(uod) rex mag
amet s(u)b(d)itos & mag eis bnfi(ci)at q(uam) e(con)v(erso)
& pcedes q(uia) ap(hilosoph)us amor pris assi(mi)llat a
mori reg(is) ad s(u)b(d)itos // ist(e) pt 1(o) roes
b(e)n(e) recolligi p(ri)ma e aucte ap(hilosoph)i exp(re)s
se ta de rege q(uam) de pre // 2(a) e q(uia) pr ma
g(is) bnfitiat filio q(uam) e(con)v(erso) cu det sibi ee
nutrimentu & doctrina g(o) mag amat a
micu q(uam) e(con)v(erso) cu sit p(ro)p(riu)m amici bnfacere a
mico // 3(a) e q(uia) amicia ul e v(ir)t(u)s ul i v(ir)t(u)te
fudat(ur) g(o) v(ir)tuosioris e mag amare/ decz at
int(er) pre(m) ee v(ir)tuosiore // 4(a) ro e q(uia) amare
e melius & nobilius q(uam) amari io mag debz
attribui nobiliori // q(uint)a ro e q(uia) amor superio(ris)
ad inferiore vi(detur) ee ad bnfaciedu & e amor
amicie amor at amicie e mlto p(ri)or amore g
cupis(centie) ap(hilosoph)i // dd(?) m & pt argui roib(us) i p(re)dcto
loco adductis ad p(ro)badu q(uod) inferior mag
dz amare superiori q(uod) sic colligi pnt p(ri)ma
e q(uia) filius mag bonu in pedit pri q(uia) ho
re q(ui) e maxi(mu)m bonor(um) q(uod) ho pt intede
alt(er)i // 2(a) e q(uia) oz amor(?) sunt amator(um)
s(cilicet) me(li)ore mag amari q(uam) amare // 3(a) e q(uia)
amor cu sit act(us) appet(itu)s vi(detur) nob gvenire p(ro)p(ter)
i(n)dige(ntiam) & filius e indigetior // 4(a) q(uia) filius
mag tenet(ur) pri q(uam) e(con)v(erso) q(uia) pla recep(it) bona
ab eo // sic filius dz amare prem sic homo
deu v(e)l(ut) & d(icit) ap(hilosoph)us ho at maiore dz amare
deu ymo mag q(uam) se ipm // i(n) p(ri)ma q(uesti)o(n)e
1(a) g(enerali) d(i)stinctu fuit d(e) amicia & ad huc alia

d(i)stincto no illi discors s(ed) gsona pt nuc dari
de ea viz q(uod) exemplo e amicitia s(cilicet) una n(atur)alis se(cun)
na q(ue) n(atur)a(lis) e q(ue) debita gsonacia p(ro)port(i)o(n)is ul
gnera(ti)on(is) eni(m) ad in vite & ad vnu p(ri)mu p(ri)nci(piu)m
mudi gstitutte ul & p(ro)pt(er) vni(ta)te(m) totius i(n) ip(su)m
gstitutte absq(ue) gtte me(nti)e de q(ua) amicia locut(us)
fuit empe(docles) in sua sci(enti)a n(atur)ali & de h(ac) a(mi)
citia no e n(atur)a ad pris eo q(uod) amicia pris ad
filiu e me(ri)te gtte a(lte)r(ius) n(on) ho h(oc) amare eq(ue)
diliget q(uem)cu(n)q(ue) aliu puer(um) sic filiu suu
r(ati)o n(on) amor n(atur)alis e in dn(?)te ad q(uo)d gsile
& eius de ssei si sit eq(u)alis appropinq(u)a(tio) ul re
mo(tio) v(erbi) g(ratia) si aq(ua) h(ic) ipsi aq(ua) gtingit & appropia
gti(?) psit(?) ita om(n)i aq(ua) alt(er)i gsili gti(ngere)
si appropiaret & sic podi(?) n(atur)ale h(ic) aq(ua) i(n)
igne extigwit & corrup(it) ita omez aliu
gsilem extigwet & corrup(it) // 2(a) amicitia
vo(ca)t(ur) a(n)i(m)alis q(ue) fudat(ur) in appetitu s(e)n(s)i(tiv)o me(nti)e
gtte sz(?) & 1(a) noie om(n)i solu alij vocat(ur) n(atur)a
lis in q(uantu)m ab appetitu s(e)n(s)i(tiv)o no libe elicit(ur)
s(ed) ne(cessari)o s(ecundu)m exigentia obi appet(itus) & dispo(siti)o(n)e(m)
corp(or)u ip(s)i(us) appet(itus) & h(ec) amicia e pris i q(uan)tu(m)
pr ad filiu in q(uan)tu(m) filius & e(con)v(erso) & no e sp(eci)e ho
minib(us) q(uia) q(uod) mlt(a) aliu(?) tu in eis i veiant(ur)
pr & filius sic in hoib(us) & q(uia) q(ue) b(ru)tu no
m(in)us videm(us) bellare & morti & p(er)iculis
& omo solicitudi(ni) & labori se expone(re) p(ro) filior(um)
nutrimto & salute q(uam) hoz(?) & no m(in)us & in
viros & mlieres ro(n)e carentes q(uam) ea
vigent(es) // ist(i)a(m) amica s(ed) ap(hilosoph)i vi(detur) m ee ddm(?)
q(uod) pris e mag amare filiu q(uam) e(con)v(erso) ad q(uod) p(ro)
badu st eius mlte roes p(ri)ma e q(uod) certio
patrib(us) appet(itu)s s(e)n(s)i(tiv)us sit in ta(n)to(?) si f(i)li(us) sint
indiciu s(e)n(s)i(tiv)u(m) s(ed) pntes f(i)li(u)s sciut q(uod) filij
st ex ipis q(uam) filij sciat q(uod) sint ab illis // io(?)
// 2(a) ro s(ecundu)m ap(hilosoph)i no ponat ea 2(o) or(di)ne e tlis
q(uia) no solu hoies s(ed) & bruta a(n)i(m)alia gtinue(n)
cia vide(mu)s se logi(?) t(em)p(or)is mag at mag amare
p(ro)p(ter) assuetudinez s(ed) logiori t(em)p(or)e pntes dilex
erut filios q(uam) e(con)v(erso) q(uia) pntes gsesti natos
diligut // hij at s(cilicet) filij p(ro)cedetes t(em)p(or)ib(us)
paretes int(eger)um ul s(e)n(s)um accipi(u)ntes g(o) a
mor pntu dz ee fortior // 3(a) ro e tlis
act(us) amor(is) e tede(re) in amatu ul vnire se
amato & si no c(on)v(er)tit(ur) eu s(ed) affim(?) s(ed) na(tur)
h(oc) mag gvue(nit) pri v(e)l filij q(uam) e(con)v(erso) pr n(on) in
na(s)ce(n)do q(uod) se ipm infudit in filiu &
approximat se filio filius at no infudit se
in prez s(ed) exit ab eo q(uod) elogat se ab eo
& 1(a) gf(irmatu)r q(uod) mot(us) in tinnis respicit t(er)m(inu)m
a q(uo) tedit q(uam) t(er)mi(num) a q(uo) recedit pr at q(uod)
tend(it) in filiu pones eu in ee filius at a
pre recedit g(o) &(c) // ist h(ic) ro pt sm ex
illis vbis ap(hilosoph)i & mag appropiat q(uod) a(li)q(uo) ge
nito ul sui fa(c)ti // 4(a) ro e q(uia) o(mn)is n(atur)al(is)
mot(us) p(ro)z(?) tato fortius q(uanto) e ei p(ro)pinq(u)us
io mag q(uam) e amati p(ro)ximus s(ed) filius e p(ro)x
imor pri q(uam) e(con)v(erso) q(uia) filius e q(uod) q(uod) p(ro)s pris
& q(uod) d(icitu)s sola pars at mag vi(detur) eade to
ti q(uam) toti pti q(uia) ps s(ecundu)m se toti e ea toti to(ta)
at no s(ed) se totu e ide pti g(o) &(c) // 1(a) ro
tetig(it) ap(hilosoph)us in hijs vbis q(uod) n(on) ex ipo p(ro)pinq(u)us
ei a(li)q(uo) puta de(n)s ul capillus ul quo(d)cu(m)q(ue)
h(abe)nti ipsi at n(on) a(li)q(uo) ul m(in)us & 1(a) ro no repug
nat pce(pto) q(uia) p(ri)ma facie videbat(ur) ei re
pugnare p(ro)p(ter) q(uod) g(o) gsi(milis) e q(uia) filius p(ro)p(ri)e lo(quen)do no
e ps a(li)q(u)a pris s(ed) s(ecundu)m q(uo)d d(a)m(?) s(ed) v(er)itate pt di
ci ps q(uia) in q(uan)tu(m) cap(it) ea(m) a s(per)mate q(uod) desci
su fuit a pre & q(uod) accepit v(ir)tute for(ma)tiua fi
lij a corde q(uod) erat ps pris p(ro)pti(?) filius g(o)

ad filios

amor at q(ui)s(?) vi(detur) ee ad bu(?) recipiend(um) et e amor gcupiscet(ie)

at appete(re)

p(ro)t(er) q(uod) p(er)

amat(e)

d(e)u(s)

vis

ad deus

mor ad prem pt in teri dup vero ut e q
dao pris et ita filius e prior seu ydeptior
pri quam e et pignus amatoris et sup fundebat
alia ro ex alio pt considerare filius ut e
dimissus a pre sed tn ab eo procedens et ita pr
tedebat in filium infundendo ei virtute et esse
filius quam exibat a pre et sup hoc fundebat
3a ro dixit et iste due rones quia 3a sumebatur
ex parte pris causantis et 4a autem ex parte sibi ama
bilis. Sed quam istas duas rones occurrunt sta
tim due dubitationes prima est quia 3a ro quod
effectus videtur magis naturaliter tendere in suam causam
quam econverso locus n. est quasi causa sive quoddam principium loca
ti tamen locatum magis tendit naturaliter in locum suum
quam locus in locatum et cum finis sit causa causarum omnia
naturaliter in suum finem tendunt pater autem est causa
filii ergo filius magis naturaliter tendit in prem
et approximat se sibi quam econverso cuius oppositum dicebatur
in 3a rone. 2a dubitatio est quia contra 4a ro quod compo
nens videtur docere quod pars magis diligit totum quam
totum partem sicut si quis n. velit hominem percutere sup
caput videmus quod brachium tamen ponit se expo
nens se pro salute totius totum autem non expo
nit se pro salute partis ymo totum pro eius sa
lute permittet aliquando in totum iubet partem am
putari. Si ergo filius sit ut pars pris
videtur quod filius magis debeat naturaliter prem amare
quam econverso. Ad primam dubitationem dicendum quod si effectus te
dit in suam causam hoc est ut inde recipiat virtutem
et perfectionem et ita hoc videtur esse propter amorem sui
ipsius magis quam propter amorem cause et cum hoc si effectus
tendit in suam causam et approximat se ei corporaliter
et intimius causa tendit in effectum et approximant
se ei quod intimius infundit quandoque suam virtutem in
effectum. Ad aliud dicendum quod pars per virtutem suam propria
non exponit se pro toto sed totum per suam virtutem
expulsa in omnes partes pro salute ipsius ex
ponit partem unam quamlibet non ergo dicitur quod brachium
ipsum se exponat pro salute hominis. Quarta ro que
ad principale quia unusquisque magis diligit
naturaliter id quod est ipsius quam id quod non est ipsius filius
autem est tamquam pars quedam pris et quasi possessio eius
ut dicitur 8o ethicorum pater autem non est aliquid ipsius filii ergo
etc. Similiter quod pater sit quasi unusquisque magis di
ligit seipsum quam quemlibet alium sed ex parte quadam
virtutis transit in filium et generat per esse filii
esse autem filii non transit in esse pris sed ab eo
recedit ideo pater amat filium tamquam se ipsum
filius autem prem non ergo pater magis amat filium
quam econverso. Item pro superiori ex 9o libro pt ar
gumentum sic pater ad filium comparatur sicut beneficiator
ad beneficiatum sed beneficiator plus amat bene
ficiatum naturaliter quam econverso prout videbitur in 9o libro. Ob
n. rones quas ille ponuntur patet ad propositum appli
cari sed eas relinquo modo. Viso ergo de amici
tia naturali dicamus iam quod 3a amicitia est humana que
fundatur in voluntate mentis in tali ratione et multi
dicunt quod tali amicitia filius magis amat prem
quam econverso propter hoc quod ista ro respicit ad obliga
tionem filius autem magis obligatur pri quam econverso quia
plura bona recipit a pre ideo filius secundum rectam
ronem magis amat prem quam econverso. Item ista ro non
respicit principaliter ad propinquitatem sed ad bonitatem
rei amate ideo secundum rectam ronem magis amatur simpliciter
quod simpliciter est melius pater autem est melior ergo etc.
Sed hoc est in dubio quia recta ro circa hoc anima
ideo minus conveniat nec neque minus quod non dicta

ab infallibili contente scilicet adeo et in actibus no er
rat in suis operationibus. Unde dicitur 2o phisicorum quod nil
est bonum corporis quod pt naturaliter si ergo naturale est quod pater ma
gis amet filium quam econverso numquam recta ro dictabit
contrarium. Item multis rationibus et viis probatum fu
it quod pater magis diligat filium quam econverso recta au
tem ro recte non est contraria ergo nec recta ro doce
bit quod filius magis diligat prem quam econverso et hoc
credo esse verum nec credo quod filius obligetur
ad magis diligendum prem quam pater diligat eum
quia nec recte obligatur ad id quod est innaturale dilige
dum nisi quam natura nec credo hominem obligari ad magis
amandum deum quam deus amat hominem quia hoc
credo impossibile et nullus obligatur ad impossibile
credo tamen quod homo vere obligatur amare deum
et non econverso credo et quod filius multo magis obli
gatur ad amandum prem quam econverso sed non sequitur magis
obligatur ad amandum ~~prem quam econverso sed non sequitur magis~~
~~obligatur a~~ ergo obligatur ad magis amandum est n. impossibile
et naturale meliori et perfectiori magis amare
et amate meliori sed obligatione. Ad probationem
ergo ro ad alterius opinionis dicendum est quod recta ro non
respicit ad obligationem solum ymo et omnes
alias circumstantias et magis ipsius rei naturam
dicendum est et quod ro respiciens ad obligationem in
dicat non quod filius magis debeat amare prem
quam pater amat eum sed bene iudicat quod filius ma
gis debet et magis obligatur ad amandum sed non
ad magis amandum ut dictum est. Ad aliud quod dicitur
est quod recta ro iudicat meliorem propter esse magis
amandum sed non magis esse aliquid amandum. Verbi
gratia si tu scis robertum esse meliorem te ipso et ex
cellentiorem ro recta propter hoc n. dictabit quod tu debeas
magis amare robertum quam te ipsum sed bene dictabit
quod robertus magis debeat amare se quam tu te
concedo ergo prem magis amandum esse quam filium
quod supponitur esse melior sed non sequitur ergo magis est
amandus a filio ymo pater magis amabit se
ipsum quam filius se ipsum secundum rectam ronem vel convenienter
vero magis amabit prem quam filium. Rones
ergo que ad dictum fuerunt in principio questionis probant
bene quod pater magis amat filium quam econverso et amore
humano scilicet in recta ratione fundata. Rones vero ad
oppositum solute sunt in questione que vel et solum probant
conclusiones que nunc dicta sunt. Queritur ultimo 8

Utrum matres magis

amat filios quam patres quod non quia dictum fuit
in questione quod quis amat perfecta amicitia magis in
perfectiori quam defectiori et hoc est volo quod virtus
amicitie magis est in amante quam in amato ut dicit
aristoteles ideo amare magis convenit virtuosioribus sed patres
sunt excellentiores et virtuosiores ergo pris magis
est amare filium quam matris. Item pater in generatione
esse filii se habet per modum agentis et mater per modum
passivi. Unde generatio quoad mechanice generationis dicit quod pater
est tamquam agens et mater est tamquam passivum. Unde
pater dat filium mater vero recipit eum
a pre sed agentis sunt amor magis quam passivi in
quo tale est propter indigentiam et ad recipiendum ap
petitus autem activi sed recte perfectionis et ad largien
dum non dictum fuit prius quod verus et perfectus amor
non est propter indigentiam sed propter perfectionem nec ad bonum pa
tiendum principaliter sed ad bonum faciendum ergo pris est magis

amare filiu pfco amore q mater // Jtem
q agere e dare forma m ad sui silit
matia e q filius forma ht mag a patre
& materiam mag a matre & filius e mag
ad ipsius patris p pte priti mo parentes di
ligunt filios ut sui ipsorum ad contentes ut
dr ap. g patres mag debet dilige fili
os q matres ul ro for. sic ab io filius mag
dz amari aq ht princ pte mag amale
s. forma g mag debz amari a patre // Jtem
ille amor q e gstacior vr ee maior sz amor
patris e gstacior q matris cu q viri dz ee
gstatores mulieribus cu q sic dr albtus
q e in filio a patre e forma ul ptes formales
q manet q at in filio e amat e m fine
ptes materiales q fluunt & refluunt ut dr
pmo degnacoe g patris e amare gstatius
& mag // Jtem cu ad amicus spectat amare ve
amari vr q ille mag dz amare filiu q fius
mag amat sz filius p rcitz vo mag debet
amare patrem q matrem cu q pr cu sit ex
cellecior e amator cu q filius mag bonu ht
a patre q a matre q pte formale ut dem
e // Cm dr ap. exposse & ar roibus sins
q amor logio tpis & qtite quicty mtu
dit. Arist gf matres at logiori & mag
qtio tpe qmunt filiis q patres g & c // Jtem
ctido indicii de re amabili acuit & co
fmat amore sz matres ctius sciunt q filii
sui sui q patres // Jtem mag amamus q cu ma
iori labore acqrimus q n plus emptu e
plus pcii reputamus ut q dr eo hius q qui
liberales no se qui pro labore pecunias
acquisiuerunt sz q eas susceperunt a pdecessoribus
q nimis amauerunt eas p labo
riosa acqsius sz matres mag laborat
& mag laborauerunt circa filios & i ptu
ad g & c // Jtem q pxior e filiis dz mag
amare filiu nali amore sz mr vr pxior
filio q filiu intus portat in vetro & pro
sangne & lacte nutrit eu // Jtem q e nale
ht vbiqz & i oibus eade potm v.g. ignis
hic & in psis ardz ut dr yo huius sz i q
plurimis alibus videmus q aia fere plurimu
diligunt filios suos masculi at n aut
paro v.g. i ceruibus i equis in gallis et
pnaz femelle oms mag amat filios
suos q masc q & exo hoc gf q n eos
maiore solicitudie apponit & in gnacoe &
in educacoe & in nutrice // Jtem p experiencia
videmus in huana spe matres nuqz ul
raro filios sui educacoe dimitte quqz
fuint nccie coacte patres at sepe si pau
pes fuint videmus & filios & matres dere
linqre & recede & maxie si no fuint g
ingrati ymo comlit denegare filios ne
cogat eos nutrire g videt q na mag
deciat matres ad amandu q patres // Ad
ista qo mlti rndz sic & albertus velle
vr q matres phecius diligunt patres at q
statius & ita vtqz mag diligit sz ar & ar
& dicunt roes pcede hinc inde viis sins
Sz hc so forte no vr suffie q roes eque
vz due vltie no solu vnt arguie maio
re i matre phore amore q in patre sz &
maiore gstacia & ars in duobus locis

f m 1o 8 uo dr simpr sn g c matres mag di
lige filios q no viro dixisse debuisse
si simsz distig vr g m q patres & matres
ad filios pt ee duplex amor s. nalis
inditus eis absqz gsuene & gsuetus s. acq
sitius p gsuetudinale conuictu & horum a
morum g o mltu ez in brutis in qbus videmus
no exologiori tpe sl maiore acciuis ma
tres ad filios sz mag actie disso cu sl cu
filii fuint exo se sufficientes qre nutrim
tu & omo cu noui sruenerunt filii ymo
& hoc & vr in mulieribus sepe gtige s. q pp
ht ad filios pximos maiore actiuis
vr g m q hat nali actia matres diligunt
filios phecius q patres & gstacius q na
agens p fine facit p res in dispoibus me
lioribus & quienciribus fuint si no fuint i
pcta no hindas in srflinis neqz defins
in nccis amor at matris ad filios e omo
nccius ad ipsorum nutricoez & educacoez no solu
amor remissus ul leuis tusitus sz amor
i cesius valde & gstans p magnus & mlti e
labore & qtim qtie in nutricoe & educacoe
filiorum q mr no susting exolem amore
tacy at labor & ita qtis patris ct filios no
e nccius io neqz tatus amor g feruecior &
gstacior dz ee nalis actia matris ad fi
lios q patris salte donec filii fuint filios
enutriti & vr in q exopia mltu doc gsta
cia amoris matris ad filiu in huana spe
q mig lia p qcuqz eius mali az ipm de
relinqret sz ei sepe sbuenz pre nescie
& nolete // Jtem & amore gsuetuli corro
borate amore nale mr mag vr amare
filiu q pr salt in toto tpe i fatuie & pin
cie q omiu eius mag qtio cu vo gce e
q filius cu puenit ad etate tedes n hil
ad alcores actes & qo domu incit seq
patrez mag q matrez & tc e sic i patre amor
gsuelis & diminit i matre & pgnis & a
mor nalis in patre amore illo gsuetli
sruenie cum & i matre cbetat // dz & q di
q amor patris ad filios dz ee me or & no or
q amor matris q amor patris ordinat ma
gf ad inducoz filiorum in moribus & accoi
bus excellecibus amor at matris mag ore
dinat nalr ad corpis nutricoz & ncciate &
hoc e valde rnle pr n cu sit me or & excel
lecior matre debz ee princim nobilis accoim
& & q filius q ht acciuis a patre & corpus a matre
rnle e q amor matris ordinet ad pfco
corpis & amor patris ad pfco aie mo ille
amor e me or & no or q ad meliore & nobi
liore ordinat fine // Si g p mag amare
i tedeis ide q amare amore in tu ri et dd
e q mater mag amat sz si in tedas id
p mag amare q amare melior amore gce
dedu e q patres mag amat // dz p p dca
forte pol ad qo po sl s. veru filii mag
amat patres q matres ut ex credo n q
amor filiorum ad parentes fudat nalit sup
i dige & e ad bn pacius mag q ad bn
facius io filii mag debet amare nalit
illu q mag indigz & aq mag bn paci
an mo filii mag i diget mulieribus apud

q pmu oz cor9 nutri et pfici q e officiu ma
tis g° mag diligut mres apn° s3 pfco cor
edo q nlit mci^at mag amat pres q tt
mag indiget cie pfcoz actiue z contemp
tores ~~actiue~~ opaces q oz fi p amplius z
doctrina pris // Tuc ad roes in oppositu e ad
p^am z 2^am dd3 e q ipe bn arguint q amor
pris sit melior z no^or s3 no sit intesior
// Ad a^m dd3 q l3 simp^r loqndo filius mag
sit a pre q amatre tn in pn° etatis i^d q
e a mre .s. corp9 i dig3 mag pfici q i^d q
e a pre // pp q tt mr mag filiu q pr z fi
lii mag mrez q prez ut dcm e z eo° p
ced^r a^a for° 19 mis // Ad a^m d^r q amor
swe^lis pris e gsta^or q eet amor gswe^lis
mris si ccebet amor nalis tn gntra^ce
pp fine na fecit i actu amore for^ie z g
stan^re // Ad vltiez dcm fuit q^oo filii mag
amat pres q^a mres // Roes at ad o^tu
bn arguint q amor nalis mris s^c m tn^or
vo^e z amor gswe^e i pn° tn etatis Qne^r 18°

Utru viro et vxori sit

amicicia s naz q no q vi z mlies aici^a no
e deciate hnt9 ad hanc z co no enim ad
q libz drnt s3 s naz x. Robins no mag de
tiatz e ad bta q ad qlz alia n^c bta adro
bn9 mag q ad qlibz alia q° i^a aici^a deti
ans hut ad ista no e nalis // It homo n
tiuile al e gmtatm ut ondit p^o pol^ce q
no vi^r s naz q vn9 deat se deciare ad
vna z max^e q nale e p q finis nalis at
tigi pt s3 finis nalis .s. cplifica° max^e at
tiget si vn9 no deciaz se ad vna q vn9
v^u poss fecudare ples mlires sit vn9 gallus
ples gallinas z vn9 thaurus ples vaccas
g° sit p9 gcludit^r q aici^a detians hut ad
i^m no e nalis // It h° no pt ee p naz gmis
q vides in plibus sp9 aliu vni mare no
se deciare ad vna femella ut i canib9 por
tinibs gallis z demlt a^ns n^c i^d vi^r ee p
naz sp^ei cu int cetea alia homo max^e sit
al gmtatm // It religiosi pctiz voue do
castite q agbet gt naz z n^c e bo^m eoz q
pt naz s^c ut p3 a° pol^ce // It i^d no vi^r ee
s naz q a volu^te libe elicit^r s3 q robins
amore gingali amat bta mag q alia e
ex libtate volu^t vnde vides sese cotitos
s^l me volu^os mt pntes amg h^c illi det^r
// It gingiu fit a^r z alr s diusas leges
z in a^qbus legibus vn9 no deciat ad vna
s3 nale vbiq3 ht eade pom z vq3 fit si^r ut
d^r q° hui9 g° gingiu no e nale n^c p gns
aici^a giu^lis z neq3 q^lz vxor amat viz
suu // It p ar^ca plois p^c recitat pmo
pol^ce ar^r q e meli9 aici^t h° e s naz cu n^t
pt naz s^c bonu s3 plo ayt meli9 ee tim
bs q oes mlires sint oibus vis gnes q q
appent pp h° q ciuitas eet mag vna si
ue mag vniformis z eent gsuesie mo
res pp q^u .n. et diuisu bellat hoies g°
~~chie amor~~ aici^a int ciues q q^lz vir q
s3 puer amaz taq filiu z oms viri

amaret se in vicez taq fres g° z^d // Ctm gt
ap^s. vis fuit in 2^a qone 2^i lib' q^oo nale sn s
naz mlt^s mois accipiat deqbus mois fit fa
ti q inp^o sit dd3 gstat .n. viro z vxori no
ee aici^e casua^r nz p violea^3 nz sina^r neq3
parte g^o s naz put nale distigwr g cana
le ut g violetu ul g arti^le ul g sup nale
s3 pt dici q eis no e aici^a s naz put na
le distig^r gt aiale sine volu^tn tn ipa no
fiat in aptie^v n mete gg^oe // It n^c e s naz put
nale distig^r g arti^le sn gtin^ns q no de
ntu^te e s3 bi vir z vxor aniaut se i vicez
gting^r .n. aliqs odire viros suos gsti^a z si
nale alit dicat^r i^d q e s' gueni^ns put nale
distig^r g disg^ns q viro z vxori e aici^a na
lis q g^ns e oos g^re p vita ut videbi^r tres
at valde g^ns e amare ipos ad i vicez s3 ad
hut forte pt mos dcos d^r aliqnd aien s
naz exipsie ex eo q na ipm ad hoc i cli
nat ul deciat si no fuit impedita z sn
dubio talis e finis vniganis gz pp .n. n^a
ag^r pp fine z ad fine debitu vniq3 incli
nat ipm z deciat ut p3 2° phoz z q fi
nis vniganis e ei9 bonu z oe q e bonu alicui
alr e sibi gueni^ns io mai^m e q i^e mo9 ef
ide pori ul sibi ppriq9 z itm si na i cli
nat ad fine oz z q i clinz ad me^a pq
finis i^e potit attigi ul saluari io z clig
me^a dm gexipste s naz z c^e do q i^oo capi^do
nale i tedit ap^s q vio z vxori sit aici^a
p naz // Ad cui9 euidenti^a sciedu q dup^x pt
ee finis vi a^r mlios q^m spectat ad pns
vn9 finis e filioz pcreato alr e suffi^a ad
bn viue z i^ti fines g^nt eis p duplice g
si^os vir .n. a' vxor gsi^n pnt v^oo i q^m pfici
s^c in huana na a^oo p q vniganz i dig3
mlt^s ad bn viuedm no finis pfci i q^m
e pfcm e largiri aliis pfcoz z ee io vio
z mlieri s pfcoz eoz i huana na finis
e filioz pcreato z nutco et co^r expeditio
ad pfcoz s3 ne indiget pp q indigas fi
nis e bonu i^d pq supplet ei9 i digentia
.s. p q ipa sit suffi^ns io finis viri ul mli
eres s q s^c ne mlr^e indiget e suffi^a
ad viue z ad bn viue // Ist vis dd3 e
q coh^io viri z mlieres e nalis q phoc
z no alr finis eoz .s. plis pcreato attigi^r
tle at p q fis vniganz attigi^r e vniq3
nale sic dcm fuit // It cu na no ~~deat ee~~
vni9 deat ee sollita de sp^ebus pfcoibus q
dem pfcoibus z tn na sp ad sp^e brutoz
pertinedas i clinat masclm z femella ad
gmta^os g° ipa na ad h° i cliab^r i huana
sp^e // 2° d^co q in solubi^ltas gingij in hua
na sp^e e nalis pmo pp ple g indig3 diu
tissia educa^ce z doctna adq vir sn mli
ere no suffi^t n^c mlr sn viro // 2° pp suffi^a
ad bn viue q sit de ap^s gfesam diuisa
s^c opa z s^c alia viri z vxoris sit dz vi
deri in yco^ca pp q neut eet pse suffi^ns ad bn viue
suffi^ne at adinvicez ad gne ponetes sp^a
// 3° d^co q appetio vi z vxoris si vniq3
vnice giugat^r e nalis no q de roe gmis

gtin ali bonu domesticu no saluar^t dis naz
no ggdarent s3 poci9 dissipar^r du ql3 q
sor sua amplicitaia sitrahere alr gsl

[left margin:] Nota

[left margin:] cet et sinaior

cu in mlt̃ alibꝰ videat̃ famelle ples se
q̃ vnu maꝫ ſꝫ rce ſſei ꝙ si eent ples
viri ad vna mliere in ctu eet cui eet
ples ꝓ ꝙ prꝫ solli.do reqsita admit.cu
plis ⁊ doctna ꝙ vnꝰ suffi.t ad fecuda du
vna mliere in ſrflius at huda no e na
le ymo mlti.do viroꝝ inpediꝫ i ꝑpaa
coꝫ ꝙ ꝓ frequete coytu mᵃtꝰ lubetet
⁊ no pt bn obtine sem i ctu / si at eent
vni viro ples mleres no suffi.ꝫ itm
ad eas ⁊ ples eaꝝ vi solli.do ⁊ eet sepe
mt̃ ples mleres rixa i domo / ꝓ ꝙ vi
demꝰ in brut̃ vnicu ee masclm vnice
famelle vbi femella no e suffi.ns nutre
⁊ educae ple n.c coꝝ sepataꝫ / videꝰ ſ^r don.c
ples fuit ad cple.cu pducta taq̃ conte
ſ naꝫ in alibꝰ appa.de ⁊ in sepatce masch
⁊ femelle // Et ex dictis cclud̃i pt ꝙ vioꝝ
voori sit aici.a ſ naꝫ ꝙ no e solu psona
psone bn comic ⁊ appeꝫ ad tota vita sn
aici.a // Jt viri ⁊ vxoris ad filios e na.r
aici.a ⁊ cꝰ sic dcm fuit pꝰus / ad hoc at
se ꝙ ipoꝝ ad in vit̃ deat ee aici.a ꝙ nᵃce
e amae ⁊ aicoꝝ amicos ⁊ amates q̃s
ipi diligut ⁊ dilcos a dilcis s^ut d^r 2o
rethorice / ⁊ i q̃ꝫ ro not in 1o 8.uo cu dicit
cmutato at cfirmato tlis aici.e. s. viri ⁊ vx
oris filij videt̃ ee ꝓ ꝙ ⁊ s citꝰ siles dis
sol.uu filij n. cmc bonu amboꝝ ctinꝫ at
cmc. Aꝫ du.ii pt q̃s ipoꝝ mag amat an
vir vxore / a^r vxor viꝝ / ad ꝙ ſ pꝰus decla
ta yr^e dd.r ꝙ vir mag amat vxore ⁊ a
mᵃce nobi.ri ꝙ vir ad vxore ⁊ sic exce
des ad excessu / sic psctm ad inpsctm / sic
des adreci.dnte ⁊ sic bn sctm ad bn sci.ti vir
n. dat ple vxori vxor at eu recip.t a vio
mo dcm fuit pꝰus ꝙ i.c amor e viri ⁊ no.or
q̃ e ad bn faci.dꝫ ⁊ q fudat̃ in psctce q̃
i.c q̃ e ad bn pati.dꝫ ⁊ q fudat̃ sup i dige.q̃
/ adrctes ad p^ma d^r ꝙ no e nale pro
bimꝰ detiet se ad bta mag q̃ ad aieta
ſꝫ nale ꝙ detiet se ad aq̃ ſꝫ acuit ul inc
volu.tu e q sit 1a // Ad a^m ccd^e e ꝙ ho
nale e al cmtatin / ſꝫ no ad omes ⁊ q^m
ad oia ſꝫ q^m ad q̃s ⁊ q^m ad q̃ expediens e
cmtate ad attigedu fine huie vite ⁊
si vnꝰ pt ples fecu.re tn a^d alꝫ. s. ꝙ pr no
suffiꝫ ad debita solli.q̃ ee omes ut dicebat̃
n.c e sile de vaccis ⁊ gallis eo ꝙ in alibꝰ
femelle pnt ple enutre sine adiutorio
masctoꝝ // Ad aꝫ dcm e ia / ꝙ ho e al
max.e cmtatin / ſꝫ no q^m ad oia // Ad aꝫ
dcm fuit in fine pilcie q̃ois 3ij lib // Ad
aꝫ ccess e ila aici.q̃ ee volu.ria ſꝫ nᵃ tn
na i clinat ad ista q̃ vnꝰ ad vna ſꝫ no ad
hat mag q̃ ad i^aꝫ sic dcm fuit // Ad aꝫ
dd.r ꝙ vꝫ e ide modꝰ cmtatois / vi ⁊ vx
oris q^m ad sbꝫ ciugij ꝓ q^m ad declaraꝫ
vnꝰ ad vna ⁊ q^m ad insolu.te n diusitas
ctingat ex ꝑua csue.te ꝑue ut in lege
machometi ul ex ꝑuitate doctne ul csue.s
a^r ne psonaꝝ / vm e tn ꝙ solep.tes ſnut
alr ⁊ a^r ap^d diusos ſ insti.tes inc volu.tas
diusaꝝ legu ul ꝑuaꝝ // Ad aꝫ rnd^r
ap^l suffi.t 2o po.te no n. eet bonu ciui.te
ee maiore vna / q̃ꝫ n. do.ꝰ mag ee vna

⁊ oꝫ i ciui.te no oms ee ditos / q̃s n. facet
satulates a^r a^a p^rma q̃ꝰ q̃ p^rmu diuis^a ⁊
peode ſ^r no po.bꝰ indigꝫ ciuitas ad salu
te / n.c e vm ꝙ oms viri amabut os pnos
taq̃ filios / ymo nllꝰ sic amabut ꝙ igno
rabut q^s sit sui a^r no / n.c e.t ee pnos suffi.ns
solli.do / ꝙ sic d^r 2o po.te mime cua sovi^r
ꝙ plimoꝝ e cmc de ꝑpis n. maxi.e curat
de cmbꝰ at mi.ꝰ / ſꝫ q^m vnicuiqꝫ attiꝫ

tm in amicicia ꝓpter

vtile solu ul maxie fiat accu.tes ⁊ qrele
ar^r ꝙ no ꝙ aici.a pntu ad filios no e ꝓ
vtile / q̃ꝫ n. ad lacqredu no adreci.d ut di
cebat̃ pꝰus / aici.a vo filioꝝ ad pntes e.st
mag ꝓ vtile. s. adreci.d / ⁊ tn pntes sepi.e
filios accusat apponetes obingaces ⁊
alia penas ⁊ punctes / filij at neqꝫ sic ac
cusat pntes neqꝫ eis liꝫ // Jt amicia a
masaoꝝ no e ꝓ vtile ſꝫ ꝓ delcabile ⁊
tn i ea sepi.e fiut accu.tes ⁊ qrele // Jt sic
alia ctingit in vti.bꝰ no recopnsac cdig
ne / ita ⁊ in delcacombꝰ g.o ita hic sic illic
accu.tes ⁊ qrele // Jt no miꝰ ctin.t int̃ ma
los ee aici.as ꝓ delca.le q̃ ꝓ vtile ſꝫ ꝓ
mali s^r accusandi g.o ⁊c // Jt o^ca nata s^r
ſ^r ee ide / ſꝫ ee aici.as ꝓ honestu fiut col
lauda.tes g.o ee ea ctin.e s^r vitupia ⁊ ac
cu.tes // Jn ctr^m d^r ap^s hic vis / fiut at accu
sactes ⁊ qrele in ea q̃ ꝓ vtile aici.a ul so
la ul maxi.e vo // Resp.e suffi.t declat ista
q̃o / p^rmo n. dd.r e ꝙ i aici.a ꝓ ho.tu mig
fiut accusactes a^r qrele / ꝙ accusactes
a^r qrele no cadut int̃ aicos n qn eꝫ vni
ꝙ alr no amat ipm ul no sibi facit bn
q^m desidat ul q^m putat h.o debe sil ſꝫ in
aici.a ꝓ ho.tu vtqꝫ fac alri q^m desidat ꝙ
m e.ca qce dcm fuit vi.m ꝙ aicoꝝ hac ai
cicia ee v.tuosu / v.si at faciut qcuqꝫ ſ
rcaꝫ rcoꝫ oꝫ facte ⁊ qn ⁊ vbi ⁊ q.o ⁊ ad q̃s
oꝫ facte / n.c aq alia ul a^r velꝫ sibi ſ^r g.o
aici v.tuosi fac.nt sibi in vit̃ qcuqꝫ ul q.o
cuqꝫ vtqꝫ desidat ul putat ee faciedu
// Jt aicꝰ ꝓ ho.tu cu sit ve bonꝰ n.l pcet
ab amico alco in ho.tu ⁊ alr pmptꝰ eet
facte oine ꝙ ho.te si pt / g.o nlla ee occa
sio accu.tes ul qrele // 2o dd.r e ꝙ i aici.a
ꝓ vtile pt ipa d^rsꝫ ab ai.a ꝓ ho.tu nate s^r
ſ^r sepe accu.tes ⁊ qrele / ꝙ ho cqri.t si no fi
at ꝙ appetit ⁊ q.o indigꝫ ⁊ accusat alrm
si no fecit i.d ꝙ c.edit eu debe fecisse ſꝫ ai
cꝰ ꝓ vtile no facit alri q^m ipe appe.t n.c q̃
to i.e indigꝫ n.c q^m i.c c.edit sibi debe ſ^r g.o
× bor. pcti eꝫ ꝙ aici ꝓ vtile ꝓ itedut
lucꝝ ⁊ h.o c.edut ab aico sibi debe ſ^r ꝙ
ob h.o amat eu ⁊ c vtqꝫ cciu aicoꝝ appe.t
alri plꝰ v.ti.e ⁊ miꝰ facte ⁊ c.edit ita debe
ſ^r // Jt tles aici cmit s^r cupidi a^r omo
auari / tles at miq c.edut sat̃ fcm ee
eis ſ ꝓ c.edut minus debito / ꝓ ꝙ cqri
t ⁊ alios accusat // 3o dd.r e ꝙ ⁊ i aici.a
ꝓ delca.le ctige pnt accu.tes ⁊ qrele ꝓ h.o
ꝙ delcactes ꝓpu.les trisitore s^r ⁊ cito vtut̃

i cuictus fiunt

fecisse

mtedm pp q gtingt altn alto amcos vole
ti delectari alitm ee attedi̅m̅ & no velle
ul no posse delectari istu & ita no sit illi
q appet & q e debat sibi fieri eo dd e q
multo mag ht locu accu̅sacoes & qrele i amicia
pp utile qm in amicia pp delectabile, Jmmo q uti
lia st nob mag necia qm delectaciones spuales
intm q no hitis utilibus cessaret delectaciones
no appetus mitie fortius in utilia mo qnto
mag aliquis appetit tanto mag conquerit si no
obtineamus. 2o q si amicus pp delectabile no pbe
at nob delectacoes desitas mag post appetit nro re
mediare qm si amicus pp utile no pbet nob uti
afficata qr si qrimus delectari & amicus delectat
nob bn e si vo ecotra ul attedimus eu qm no
delectat nos possumus ab eo ipo volunte recede & qre
alios delectantes qui plurimi sunt i venrt n &
sine detrimento possumus a delectacionibus quibus aliqe
modico abstine sic at no e i amicia pp uti
le q si amicus no pbeat nob utilitate quesita
& spata difficile ul in possibile e aliu i venire
volunte ea nob pbe mo sic dicit aristoteles ridiculus
videtur accusans si fiat in spato ul desiderato
remedium appone. 3o q in amicia pp delectabile
ul contingit amicus i actu suo ipo & delectat ami
cu & delectat & utroq adipiscendo q desiderat
ebinit alti q affectat quibus sunt n ht locum
accusacio ul qrela. Un in hac ponitur hec amicia maxe
quam cu amicia virtuosa sed cu amicia pp utile contingit
qrimonia ut contingit q amicus no eodem actu neq sil
lucratur & replet i digenciam amici ymo mag sub
ueniendo amicus minuit in hijs in quibus appetit &
intendit augi & hoc e natum generare qrimonias & ac
cusaciones quam in hac amicia valde contrariatur virtuose
Et tn oz notare ut dcm fuit in 6a qe q alin
contingit amicos pp utile consequenter eodem cum actu &
sil utilitate desiderata qa neutrus eorum separati pt consequi
sic ibi exemplificabatur de conmilitibus & conna
uigantibus & gnicatoribus & alijs huiusmodi & i talibus
locum no ht 3a ro pnt nunc dcta fuit i ducta
fuit n dictus q ad hoc int tales amicos pp u
tile & amicos pp delectabile sed hoc int e q in utilibus
illi actus quibus comune lucrum acquirit sunt diversi &
diversi pp quorumcumque species q fecit & no q alter
fecit putat se plus laborasse & alium minus
& propterea credit plus lucri sibi deberi & itm
sunt accusaciones contumelie & qrele in delectacionibus at
q actus sunt agenti delectabiles quanto plus agit plus ob
tinere putat eius q appetit & ita no conqrit neque
aliu pt accusare. Notandum e & q ut sepe sit
amicos amicie diversorum generum putant q sc amat
pp utile & i e pp delectabile contingunt valde noviter
accusaciones & qrele ut patet in amicia int delicatum
diuite & pauperem ioculatorem ul int sene luxuriosum
& turpe & iuvencula pauperem & lasciua q neuter
i eo q alter ebinit delectatur sed in eo solum q recipit
& utroq dedisse plus reputat q recipisse q
q no delectat pp minimum ee putatus & q delectat
pp indicatus ee modicum pp q fecit accusaciones & q
rele. Ad pma ro dicendum e q putum ad filios
no propter sunt accusaciones sed excusaciones potius pp ignorantes
iuventutis n st ad eos punitores sed castiga
tores ut d i pimo & castigato ut d pimo
rethorice castigacio quidem n patientis amico at

gracia

facientis ut fiat pr quo propter no accusat filium neque
punit sed reprehendit eum & castigat ad docendum. Ad
aliud concedendum e q int amasios amice ereos cadunt
valde sepe accusaciones & qrele sed hoc no e exorta
re quia ista talibus amicia e tota delectabilis. Jnueniunt
amasiorum pt velle q alter amet n ipm solum
& pp tempus de opposito pp multociens & faciliter accu
de opposita & pp omne & contingite cu alijs
amabiliter & iocose sic oz sed credo ergo q i hac
amicia preualit aliquando sunt confirmata cadunt ac
cusaciones & querele, vnde spectat talibus spei
Alie due rones probant q i amicia pp delectabile
pnt accusaciones contingere sed no pbant q eq sit in
amicicia pp utile certa n no st pia sic visum
fuit. Ad ultimum pt dici q alium sibi de
bitat sibi altm ut ignis calidior & ti al
tm oppositum no pt sibi in ee, mo amicia pp hoc tm
debitat sibi laude q e virtus ul no sine virtute
Vl dicendum q sic par & impar sunt ct nimium i genere
no ct eunde nimium in specie. Jta laudes & vitu
peria sunt in gene ct voluntarias passiones
ul operaciones & no ct easdem in spe mores. Dubium 20

Utrum benefactori sit retribuendum

q no, q impossibile sed no e faciendum quia at benefactum
no e potens retribuere ergo ti no e retribuendum.
Jt possibile e benefactore sed malum, malo at no e
retribuendum pro bono q no e alicui faciendum p
q efficiet malus ul p q malicia eius augeatur
na ut dicit apostolus quo huius mag admiradum e ad
macrez quam ad sbaz & secundum pho adebinficium. Ego po
to malum amalicia reuocabo si no potero no ad
iuvabo scelus sed si malo tribuerem si retribuerem
malicia eius augetur q n mali sil virtute male
qnto sunt potentiores tanto sunt peiores sed
misseria n e & ergo ei no e tribuendum. Jt hoc
no e faciendum q gravat facientem & no iuvat re
cipientem sed possibile e q retribuendo gravatur benefactor ymo
mag ad hoc indigz q dare sibi & possibile e q
no iuvatur benefactore q forte no indiget sed
sibi tribue no iuvatur eum ergo illi no e ret
buendum. Jt benefactum e donum q ti no differret
donum a mutuo quod e. Jt sibi esset retribu
endum sequeretur q benefactor debet excitare beneficia
tum ad retribuendum, consequens e falsum quod & ans. Conse
quens q possibile e & meritorium excitare homines ad
benefaciendum & no ad malefaciendum mo si ita ro
deceat retribuendum retribuere e benefacere & no
retribuere e peccare ergo possibile esset excitare ben
eficiatum ad retribuendum sed falsitas quod pz auctoritate
Senece 2o de beneficijs dicit qui dedit beneficium ta
ceat & auctoritate apostoli eo huius dixit q debz ee ben
efactor no utiqz eciam petitione & omnes moles co
cordat. Jt aliqui benefaciunt eo solo q in sit fa
ciendo lucrum n intendentes alijs benefacere n
sui ipsorum quibus at no oz retribuere tum q
opus suo lucro q e merces laboris continua
e tum q sil lucrum ht a nob sicut nos ab ipso
nis tum q tales benefacientes sic ita intulerunt
eis sic hoc creditur sibi utile ee q no n ppria uti
litate intendunt tales n se ht ad ipsos quibus
benefaciunt sic diues homo ad portos suos
quibus benefaciunt impigando & tm sunt pingwes mac
tat eos sic ergo porti si habz ro no tenent
ad retribuendum sed potius deberent fugere a dno ita

ymo hic e grave ipsi

no ro quis amici pp

passio

q aut no indiget

sed no oz reddere donum

q liberalis ciui

malefaciunt

bonu
bonu s[ed] ve

nec
ut tibi e retbu // It si om bnfcori eet
retbu h[oc] eet q retbue eet bonu op[us] qro
q an sit bonu gose ipo a[d] rce eru ... no
oz om bnfcori retbue q pnt defice e
custa / si vo retbue sit op[us] gose bonu se
q sit retbuedu q cito erit pole / no n e
tardadu ab ad bn opadu s[ed] gnb e f
s q cito sit retbuedu q sit d[icit] sen[eca] q[uarto] de
bnfic / Qui festiat vtiq[ue] redde no ht
anim[um] grati hois s[ed] debi[toris] & ut h[abe]nt dicta
dicta qui nimis cito cup[it] solue d[ebi]tum invit[us]
& q invit[us] d[ebito]r ingrat[us] e // It statim ex hoc
gclu q no sit om feori bnfcori retbu
q aln e tardadu ut nc dem e & pole e
mtim bnfcore mori & no potit ei si re
tbu q[uo] i[n] cau no erit retbuedu // It si
oz om bnfcori retbue se q i eet opta
du sin q no eet loc[us] ret[ribuendi] s[ed] si bnfcor
singlis bois hundatz & n[ull]o indigz no eet
loc[us] retbuedi q[uo] de[us] optare ad eue[nire] ad
ilsi mris bnfcoib[us] ut eet loc[us] ret[ribuen]di & de
bitu soluedi q no e gced // Vn d[icit] ap[ostolus]
Poteri at ret[ribuen]d[o] p[ro] dig[nita]te eor[um] q passi e
& si no possit p[ro] dig[nita]te eor[um] q passi e tn
retbuedi e adpole na sit d[icit] ap[ostolus] pole
ntia requit // It eade si mt amicos p
q ntia saluat s[ed] h[oc] e p[ro]dignas retbu
cces / vt wlt ap[ostolus] q[uo] e // It q[uo] huis re
famiri oz ei q ... fecit // It h[oc] e ca[n]ta
du q indicat pintute s[ed] h[oc] facit no ret
bu na s[ed] ap[ostolus] q[uo] hui[us] pinit[us] vi ee ... bi
no g[rati]e fatiat // It oz ee grtu & no ign
gtor at e retbue & no retbue ingtor
q[uo] oz retbue // Rtiedu sit dem fnit inp[ri]a
qee hui[us] gri q mlt[u]m dit bonu face &
bn face & io dit bonifcor & bnfcor / e n
aln bonifcor no bona s[ed] mala infecte
bnfcor at no e si no facit i rette bona / ut ali
bi dem e // Ad ij e q[uo] statim q no oz om re
tbue q bonu facit h[oc] n sen[eca] p plures in
staciab declat q[uo] de bnficijs vbi capn do
bnfi[ciu]m no pe s[ed] p[ro] bnfico d[icit] sic / mlta s[unt]
p q bnfi[ciu]m sn retbuere debe desiui no
q ablatu s[ed] q corruptu e ab meritu de
fendit s[ed] vxore mea stup[r]o violauit no
abstulit bnfi[ciu]m s[ed] ... illi pare iuria
solint me debito ab in pectina e dedit m
ea imedit p[er]dusatu e creditu dapno nec
rediidi re tn debeo scire m[a]g[is] bnfi[ciu]m in[iuria]
n[on] debe si secuta ... ate semiteria si miseros
se duxit q dedissi si cu datz gp... / vltu
ab duxit / pde se credid no dare si sua
ca ul etie no me ... dedit / ul si no desijt
in salutac glaz vbiq[ue] iactare & ... ymg
sua face meaz bnfi[ciu]m ... no debeat
R[espondeo] i[d]ta dca sen[eca] sn du[o] vd s[unt] q[uo] ad p[ri]mu
casu quo q[uaeritu]r s[cilicet] apponit bnfico pare in
iuria ul maiore & ad i[stu]m ca[su]m forte re
duci casu vlti[mu]s q[uo] q[ui] dedit no desijt in
sultare & vbiq[ue] iactare / tlib n forte maio
re fa[cit] in iuria reca[re] q[uo] i[d] valeat q de
dit / statu n gcedem me no ee obligatu
ei q no mea s[ed] solu sua ca[usa] in p[ro]fuit ut
p[ri]us argu ba / s[ed] n ei qui pde se credidit
tlib n n[on] amauit n[ec] bonu volint illi
cui dedit & ita no n sui q[ui] fecit q fecit
dedit n no audies no dare p[ro]p[ter] timorem pudore

ul timorez // Sz de alijs casib[us] e in maior
dubio q sit declare / no solu dona[ti]o sn spe
remu[n]acois e licita & ho[nes]ta ymo & mutua[ti]o ymo
q[ua]niis n donato locu hcat p[ro]pissime mt
pfcos amicos tn mutua[ti]o magnu locu
ht mt vicios mt ... mt gsagcos
& huius & pt casu gtinge q rca ro deticz
te adgmodare vicio tuo 10 lib & qtu ex h[oc]
faces sibi magna gram q tn rca ro no
dcaz te simp[licite]r ei donare 10 libba / h[oc] at
mutuato sn agmodato licita & ho[nes]ta pt ee
dup[lex] ut d[icit] ap[ostolus] vna le[ge] lib[era] & a[lia] molis / leg
lib e cu gpatto de re hndo q pq / molis
at e sn pacto rehndi & sbuar e no ag
modatois s[ed] donatois / cu sepe tn & i re tre
rehndi / sic n fa[ciu]nt boni gintini succretes
i suis ntitatib[us] sibi ad invit[em] / vno sit d[icit]
ap[ostolus] sit dati oz ret[ribu]e a[mo]r facit qrele & at
cusatoes & dissoluet ver[itatis] vincl[ulum] amicitia
q no eet bonu & gsmo p ro q tagit ap[ostolus]
in tra / q oz sit redde donati seu agmo
dati q[ua]niis sbm[issi]o & ipe donatois / q retines
bnfitiu ab eo qui sit dedit ul retinz ipm
ro cupi[dita]t[is] / ul roe amici[ti]e ul roe ne[cessi]t[ati]s / seu in
po[tenti]e retbu[en]di / si vltio retineat tc ipe e ex
cusatu n q ipe debz hui[usmodi] gfiteri se ee ob
ligatu illi & qui se ipm donare ei & omo
se ee reditiu bnfi[ciu]m si poz & h[oc] hui[us] co
fessio ita e q mag retbu / si vo retineat
i[d] bnfi[ciu]m p[ro]p[ter] cupi[dita]tem e q ibi e pctm
/ si at voluit retine pmodu amici[ti]e gsat q
ipe peat mlti[plicite]r / p[ri]mo in recipi[en]do tale donu q
ul ap[ri]mo recipi no dz / ul cu mo recipi dz
q[ua]li dat ille at dabat taq[uam] amic[us] p[ro]p[ter] vtile
no taq[uam] amic[us] p[ro]p[ter] ho[nes]tu solu / reci[pie]n[do] cu at vellz
donu retine sb sp[eci]e amici[ti]e reci[pie]bat i[d] donu
taq[uam] ab amico p[ro]p[ter] ho[nes]tu solu q[uo] no bn / 2[o] i[d]
pcat q dz reci[pien]do i[d] donu vi[dentu]r velle face
altu sibi amicu amici[ti]e p[ro]p[ter] ho[nes]tu / i[d] at no vult
ee tlib amic[us] ino nolite nuq[uam] fatio amicu
/ 3o i[d] pcat q dissoluit amici[ti]a mt illos
tlez qle sit dem fnit / Exposi at se no ee
sip[lici]r & vlr vm q sen[eca] d[icit] p[ri]mo de bnfic
dign[us] e decipi qui decipie[n]do cogitauit / cu
d[icit] h[oc] n e f[raus] in p[ri]mo dco donatois vn sit d[icit]
ap[ostolus] si potes e sit recipies retbuedu no
q sit date e decipi[en]d[o] / sen[eca] q p i[d] va vole
bat solu mt[u]e q i[d] no sit simp[lici]r vel & pfca
donatio / n & e vm p[ro]p[ter] & omnib[us] mois q asc[ri]pta
fnit p[ri]us allegatu / q reci[pie]ns solut[us] est
debito si secuta e date pcite / p[ri]mo q pe[c]
te[n]t[i]a e act[u]s interior q pt occult[us] ee smgil
pt q[uo] pcteti q[uo] bnfit[us] pemi[ten]tia bnfitate ig
rare pt ig[no]rantia in vniti / s[ed] p[ro]p[ter] gsta[n]s sit
ig[no]ra[n]tia n[on] a[liu]d age dz q si abeet i[d] tcusta
gstat at q i[d] ro vca ro iuberz retbuere
si ... segret p[ri]ma / dco ig[no]rata s[ed] q rca ro
iubz h[oc] oz face q i[d] cau oz retbue // It
bnfcori gfco malo retbuedu e ut p[ro]bab[i]l
dicet / si q bnfcor bn dedit & bon[us] eat
& p[ost]ea eff[ect]us mal[us] de i[d] pemiteat ad h[uc]
erat retbuedu // It pole e q male reci
occasio e sequt[ur] penitetie bnfcor / ut si eo
solo me pemitet dedisse e q video te do
no male vti s[ed] nec malicia tua nc ad q ro[gatu]r

ymo cte u[nus] sola
cte dona[ti]o at
lib[er]alis ymo sugct
mutuato

salua[t]

q[uo] adhuc ... debet
si s[e]q[uitu]r pemita

cõmaliã tua occasionatũ absoluit te de
bito g° ꝛ // Intellige tn̄ sane q° maliã
recip̄ pt ee volũs occasio penitẽcie bnfcoꝝ
ab ſiçu ꝙ vnq̄ʒ ꝫ etiã displicet de ſuo bn̄
ficio eã rõne qua pceſſit ab eo ꝙ bn̄ pceſ
ſit ſi bnficiũ fiut de bn̄ aut ut bn̄ e ul ut bn̄
fiut nuq̄ e penitẽdũ / ſʒ vo. displicet pt bn̄
fcori de bnficio qd ad ma bnficii eã rõe
q̄ repõita e apud eũ q̄ utit eã male
// Jt lʒ q penitẽdo dedit nl bn̄ fecit tn̄ bom
fecit / ꝛ lʒ eti nl recip̄ ſit ut ab eo ꝙ
no e amicus n̄c vult ee tn̄ eti ſi fuit di
ues ꝛ potes recipiẽdũ e in cãu neccitatis
ut a debitore q̄ aliquoꝝ indigentiis ex debi
to meo ſuccurrere tenet / ꝛ no puto ꝙ ſit in
gens tli aliquali repliuit in licitis prĩcipiis
ꝛ reuertiis no ꝙ bn̄ fecit n̄c ſiu ſibi obli
ſʒ ut ſit bonũ fecit debitũ ita faciet ita
to ꝛ ire occãoꝫ no faciedi aſſuat // Nũc
e videdũ de aliis cãibꝫ cãtis i arguẽdo
ut pho ſoluat argutia / ꝛ e pmo gcedꝫ ꝙ im
potẽte no oꝫ retribuere / nꝫ n̄ obligat ad im
poſſibile ꝛ ſit de aliq̄ in potẽte neqʒ dãs dig
ſibi utiqʒ debe retribuere / ſʒ rariſſime gtig
ad hoc impotẽte fi / ſi ~~no~~ n̄ no pt retribuere
in pecũia pt forte in reuerẽcia ul honore
ul recõmdatione vali ul in orone ad dñm
ul ſaltẽ intus retribuẽ fiat / ſi pfecte volute
ht de retribuẽdo ſi pt // De 2° argũto diffi
cile eet ad ſimpliciter diſtiguere tn̄ pnt poni
aliq̄ gnes gnices / pmo ꝙ creditori effco
malo reddẽdũ e legale mutuũ ꝙ
i° dt̄ hʒ actõꝫ cora iudice ꝛ iudicaret
deeo ꝙ no faciꝫ n̄ ſibi eet reddẽdũ / n̄c
obſtat ſi in fiat peior ꝙ no ſit gtũa
ſʒ gſua culpa tn̄ feciſſes ad ꝙ teneberis
// 2ª gl / ꝙ mõle mutuũ [·q ſiebat mo ſip
li ꝛ donacões effco malo no e reddẽdũ
in qbꝫ utiqʒ bonis in qbꝫ eet ei reddẽdũ
ſi eet bonꝫ q2 no e ſp reddẽdũ in gſilibꝫ
liuibꝫ ſʒ in hiis recipiẽti gnt mo ea gnt bonis
ꝛ malis in n° g° ei retribuẽdũ ꝙ te ~~detiat~~ cedat
i augmẽtũ maliẽ ipiꝫ / n̄c obſtat ſi vice fatiſ
noẽꝫ ꝛ accuſatoꝫ diſſoluere amiciciꝫ ꝛ opti
ma e diſſolucõ n̄c oꝫ ſatis face maliciis co
~~ꝫ~~ntentũ n̄c ſapientie accudẽs eoꝝ // 3ª gꝫ° ꝙ
illi e retribuẽdũ quis effco malo ꝙ dicta
bona ſt̄ q poſſumꝫ nob adinvice tribue ꝛ re
tribue / q qbꝫ mali male utent / aliqa quibꝫ
ipoꝝ maliciã ſuccurret / ſic ſt̄ moſe pſwaſioes
ꝛ monicões ꝛ medũ ubi oꝫ obiurgacões ꝛ pu
nicões ꝛ aliqa mlta ſ ſtatꝫ hom ꝛ exigẽtias
morboꝝ / ſt̄ n̄ aie medicamta mlta ſicꝫ
corpis / ꝛ dr̄ q° huiꝫ mag adiuuãdũ e ad
meliore q ad ſbez / et ~~anĩ~~ / ſic ſi effco ma
lo no eet retribuẽdũ hoc eet ne inde peior
fieret q° hiis e retribuẽdũ // Jt gſ° ꝙ bnfcãns tu
~~e~~ obligauit te ſ abſolucõe at obligatione no
eʒ ꝙ poſſes abſolui n̄ retribuẽdo ul n̄ cuiq̄ aut
maiꝫ fecit e malũ q̄ plus fecit e bonũ
bnfcor at malꝫ effcus nl forte male
fecit e g° remanes ſibi obligatꝫ / cuiꝫ ſig
nũ e ꝙ ſi retto fiet bonꝫ ~~diceres~~ ſ retribue
deberes

ſʒ qñqʒ alti obliꝫ dꝫ ei ſatis face loco ꝛ tpe
optimis ſi gmode pt / ſʒ tc e tpꝫ optimiſſimꝫ
ſatiſfaciẽdi qn bnfcor plꝫ indiguit / indigꝫ
at maxe ſi ſit malꝫ / ꝙ defctione i digẽcia
bonoꝝ aie q corpis g° tc maxe e retribuẽdꝫ
// Jt ſi bnfcor indiguiſſʒ apd eorꝫ tu debuiſ
ſſes ei ſuccurriſſe / ſʒ mag e aie ſuccurredũ q
corꝫ g° ſi ſꝫ aiãꝫ indigeat q̄lis ipe e ſi fuis
ſit malꝫ tu maxe debs ſuccurre ei ſi potes
// ẽa rõ q° q° ad hoc q no e ſp retribuẽdũ in gſilibꝫ
minuibꝫ / ꝙ n̄ ꝓb eet dati ꝛ no pdeſſʒ recipiẽti
no eet auferendũ ſʒ mã fãda e retributo ut
ſi paup recepit pecũiaꝫ retribuat hõre ꝛ
reuerẽtia // ad e rõ ddꝫ e ꝙ puꝝ donũ no
ꝛ in hoc dr̄ amicũ gn recipiẽs teneat adeo
digna ſatiſfactõꝫ retribuẽ ſʒ diſſe amicũ
legali ꝛ piſſie dco / ꝙ recipiẽs ẽe mutuũ ob
ligat alti in cãto ꝛ tli ꝛ ſi no ſatis faciat
alt hebit actõꝫ iuſtã q eu no ſit aut eet
de dono puro neqʒ de morali ~~mo~~ mutuo
Purꝫ at donũ amoli mutuo dr̄ / ſex donat
recte ꝙ i° donat ſb ſpe rechdẽi i° at no
2° expete recipit / ꝙ recipiẽs purꝫ donũ dꝫ
ipm recipe tãq̄ ab amico ꝓ honeſtũ ul tã
q̄ amlto potẽre / ſecã at tãq̄ amico ꝓ utile
tm 3° expete retribucõis ꝙ retributor mu
tũi melis in retribuẽ dꝫ ~~adimeo~~ aliquat
reduce acceptũ bnficiũ ut notat ꝙ inte
eoꝫ bnfcors fiat ſatis ſcdm retributor at donũ
puri no oꝫ ꝙ de bnficio accepto faciat aliq̄
mectãꝫ ne videat pmodũ mutui recepiſ
ſe ꝙ alt pue donauit // De 4ª rõe ddꝫ ꝙ
q dedit ſb ſpe rechdi i q pmodũ dom ag
modauit no e ingrãtus ſi indigeat ꝙ exitiꝫ
recipiete ad retribuẽdũ ubi recipiẽs eet
potẽs ꝛ oblitꝫ eet / ul nimis tardarꝫ ad
retribuẽdꝫ ipm n̄ excuſat cuiã ſʒ ſic bp de
ſecã no ſit bnus excitatõ gins ꝛ ~~actiã~~
ne inodiũ bnficia adducat ſʒ inducat
amorẽ° viciudia / n̄c obſtat autẽs adductũ
ad ducte ꝙ ſit dr̄ ſecã 6° de bnfic ꝓ ~~ex~~
~~pitã~~ / recipe repete phibeꝫ no ut nuq̄ fiat
ſʒ ut pcc // Eꝫ vi in q pico dono donauit
nuq̄ dꝫ incitare recã te ad retribuẽdꝫ / ꝙ cetis
pibꝫ donũ purꝫ e actꝫ libẽtis ul amicie noẽr
ꝛ excellẽcior ꝙ ſit donũ ſb ſpe rechdi ꝛ mu
tuũ q noẽr actꝫ utitis dꝫ i bre ſſem pmutari
pmutare at ſtati ſi intuẽrꝫ interto rechn
di / g° nuq̄ intuerre debꝫ ſʒ poito ꝙ donator
indigeat ꝛ q recepit hũdat puto ꝙ n̄c
ad hoc eet repetẽdũ ſʒ mag rẽdꝫ apnẽ ſip
petẽdũ nª n̄ e de ordine ſi indiges petat
donũ a potẽte amico ſn̄ vitiuꝫ ſʒ ordinis pu
ſio eet ſi donũ i mũꝫ pitẽret // Eꝫ 9 hoc ar
guebat ꝙ recipiẽs purꝫ donũ peccat ſi no
recipiẽt retribuat nonne g° excitabis eu ut no
pcꝫ / na ſit at ſecã qſcũqʒ potẽs pctãre p
hibebo mlto mag amicũ ne pcꝫ ꝛ ne i me
per potiſſimꝫ pcꝫ altẽ illi bnficiũ do ſi iꝫ
ingratũ ee no pacior // ad hoc rñdẽdũ e ꝙ
nuq̄ faciẽdũ e aliq̄ ꝙ malũ aut in ordinatũ
ut inde bonũ eueniat / qſcũqʒ g° potẽs abſqʒ
mei actꝫ diffortẽ pctãe phibebo / altẽ vo
pctãꝫ aut ſit dixiſſpuꝫ donũ mutare i ſſꝫ

pmcōis ⁊ itm no phibet i pte n° absol-
ue ab ingti° q ul excitare eu ad retbu-
edu anq tenet retbue ⁊ h° eet valde expe-
ul p9 te ptit io vitiu ingti'ē incurrit // Ad
at in 6ª ra tact9 ocess9 e // Ad 7ᵐ ro dd
e q ome retbue q fit s vtute ⁊ s rcaz
ro e bonu ⁊ s se ipm expediens ... et e
solu id q fit debitis circu^is obsuatis / io sole
e s bm debitis circu^is retre. io no ome re-
tbue e s se bonu / ocedu g° q retbuedu
sit no q cito pole e retbue s q cito pole
e vtuose retbue .s. s^m dctame rce rois
// Et qn poni^t cas9 q mortuo bnfctor mort'
dd e q p mortuo retbuedu e ad pole sui
orado deu p ipo / ul ipm opis mortuu
omdado ul admeoz reddu^do / ul ⁊ retbued
e ei in psonis heredu ul amicoz suoz ul ali-
qli mo // Et q tactu e nuc de retbucoe cito
ul no cito facie^da ne sup h° oz^at reciti extra
du e bruissime an cito sit retbuedu / argu-
itur n q sit q retbue e tbue ⁊ cito tbuedu
e ut dicebat^r sup h° ca° delibe^te g° cito e
retbuedu // Jt tarda retbuto effit ingra-
tu g° cita gtu // Jt bnfctor dat sine t'io
g° omode reddi pt ei sn t'io qncuqz // Jt festi-
nadu e bn face s retbue e bnface cu no
retbue sit pcae g° festinadu e retbue
// Cm ar auc⁹ ⁊ roib9 sec^e 3° n. 3° de bn-
ficijs / q festinat utiqz cito redde no h anı-
mu gti hois s debitoris ⁊ ut ibint dicam9
q nimis cito vult solue dz invit9 ⁊ q in-
vit9 dz ingt9 e // Ad h° dd e sic dicebat
pius q si ocurre^ris circu^as ita io dictant
festinadu ee stati retbuedu e ut si ex
infortu^o bnfctor indigeat auxi° bnfi^ci ⁊ si
rca ro o^ru iudicant o^ru e faciedu / ut si
retbue sit o^ue bnfi^to ⁊ bnfctori no pdesset
ul si bnfctor retbui^oz no du velit neqz
ea indigerit / nimi9 ei nllius valoris
eesse^t q nz indigeri nz vo^ti offt^e ⁊ omo
no velle i digere nimi9 bnfctor putae ad
tpus / s o^u volu^te dat^e ei restitue no e aie
neqz pdeni° s srbie ⁊ avaricie / s se^ca 6°
de bnfi^ijs de h° querit .d. q si n^a me
uenit occa° p debebo ⁊ rndz dices debe-
bas s pala debebis ⁊ tu mag volup^te
ap^d te d^r po^tu mtulerit q^r q dign9 vis
e aq° accipes i dign9 vr^e cu deas no
ignoras e enim debe bnfi^m q^o dat eo q de
oposi^t h° q^r i^d quo maiori diligecia custodi-
unt accepta q dat^e eq delignit q adres-
cendu grez suo tpe cessat q^o q alicoqt
q nimis derdedo bnfi^m cogitat nimis co-
gitat alim derecipi^edo putat pptr se in
vsaz facile si velit recipe bnfi^m restamq
reddat q lectisi i^d ap^d nos custodi malunt
q rei^re eos cuim9 q custodia recusam9
// Ad^o rones sre p^ius a'q q^o ocludut sic .n.
no e retbuedu n^i s dctame rce rois neqz
citi9 neqz tardi9 sit neqz tbuedu // Dd e
tn q qnt^r no deat mag dae cito q re-
tbue tn q dae mag e potest indigenti
⁊ cito succurredu e i digecijs tn q dae ⁊c.

debitu donu putae ligaⁿtu e aici retbue
vo nimis cito dissoluit ligamtu ⁊ aic9 no
volut alti ligari cedit // qz e ⁊ q tardior
retbuto q ita ro dcaz ingtu facit s ti9
facit citior q oz vtz .n. in medio oss^t dd
⁊ q bn fcor sn t'lo deredd^do donat q neqz
reddi^os intendit / donat tn qn v ⁊ qn donae
oz / si bn donat io sit ⁊ no ahet retbu^de
deretbutoe a' q°° sit bnface dcm e pius
bz de ulia roe adducta ad q° prii^le dd
q q n°° n^a occasice optadu e malu amici
bnfctor / h' n optat / ut sit loc9 iuuadi re-
phendit se^ca q° de bnfi^is .d. q i^or ai9 silis
e pius amce flagn'b9 q amico suo optat ex
illu desita fugiete qz cometet optat i optie
ut magr desidanti donet / optat morbu
ut assideat ⁊ q^oq optz iunico // Conside-
m9 g° q se^ca declat pmo de bnfitijs / bnfi-
ciu .n. ei co q fit a' q dat^e orsit s i ipo
dat^e a' faci^e eio ⁊ ocludes te mag bnfctori
aico bnfitiu retbue si sue volu^ti tua co-
formes q si te sibi apposiris / aic9 at potes
⁊ dives vult ap^d te donu suu reside ⁊ te i°
uti ⁊ iuuae facit g° sit aio iocudo ⁊ ita re-
pledo velle suu magnu bnfi^m retbuis no
n. ifeticijs oz potetib9 aics retbue sut
i reuetijs ul regcoib9 si ⁊ qn optiut ul for-
te i sola bnfitij accepti cofessice ⁊ iocuda
retetae cu beniuo^la ⁊ c. Consequenter queritur ⁊c.

Utrum in amicitia melius

sit plus tribuendo ⁊ retbuedu meliori ⁊ mi-
nori ul eq° / ar^e q a'^e sit plus tbuedu p-
ices qs tagit aps^le in tra / q tu dona ⁊ re-
tbuces ipa pptz adamates vr^e q p ide e a'
q amad9 ⁊ sibi donadu s e amadu uiu
qpqz q bon9 g° e ei donadu q bon9 s si
e donadu bene q bon9 se q mag e do-
nadu meliori q me^or // Jt h' e insti^a disti^ua
.s. plus dari excellectori ⁊ me^ri / ut apparet
in q° aici^a at in insti^a fu dat^e ul salte
ei no obuiat g° ⁊° // Jt h° az exemplaiit
i amicitia ... in ea .n. plura accipi^nt
ofentes plura ⁊ h° vi^e rōle q videt ee
finit9 si vti^or mini9 repetaet finit9 at i amı-
citia bonu no ht ut pius dicebat aps^le //
Cm ar^e ⁊ roib9 qs tagit aps^le / q aici^a no
dz ee in vtil amico / s paupi eet in vtil ami^a
ad potete s dz ei tm dare q^m recipet // Jt
aici e aico bnfaceᵉ si pt / a'or at mag pt
g° mag dz bnface / q .n. dives pdess pau-
pi amico si tm vellet recipe^re qm dare // Jt do-
na ordi^ta s^t i aici^a ad succuredu huic inde
indigecijs ipoz / g° mag indigenti mag e
donadu // Jt excelle^ti 3en^or e atq excel-
lecior ⁊ indigecior atq vti^or s dae excel-
lectis e q recipe h'sit vtilis ⁊ a pncipi i° e°
lib° g° excellectoris e mag dare ⁊ minoris
e mag recipe // Jt redu^do ipa q° ad 8^ua
huius 8^ui pt argui ad vtruqz pt / cu mai^re
tu ad amare ptet dae amico i° dz mag
dae q mag amat ⁊ illi dz mag dari qui
mag amat / s in dca qoe arguitu fuit q
excellec^or deat mag amae ⁊ b^or mag a-
mari / g° ocludi pt p eade a'^re ⁊ ~~patri ipa~~

dai

no

Pou^t

recipe

at ... ipse

opptas bes sit ⁊ eq̄ // d'ep solūt statī ysta qō d.
p vtrꝫ oz plus tbue ⁊ rte vtrꝫ dig̃. fe plꝫ
debē recipe fm̄ aciº lege ⁊ exigētia ſꝫ nō ex
eode bono ſꝫ plus tbuēdū e sup excellēti
q̄dē hore / indigēti a' luc'. // Vt g° ista soluº ma
ḡ az at sciēdū e p̄mo q̄ nō oib⁹ p̄t eade da
da ul retbūda sit dixi in eº lib° / p̄t. n. dada
q̄ decēat date dāc / ul retiºe recipe q.s. re
citi sint mīa vtilia ul iocūda / danda p̄t
maxe q̄ reciºes appetūt / dꝫ mde dantes nō
ḡuet' g° sic dicebat aps tbu'e e sup excel
leti q̄dē hore indigēti a' lucꝝ / gº pꝫ q̄ lucꝝ
paupi vtile e ⁊ iocūdū ⁊ p̄ ōis appe'e valde
nº mh° dando dives g̃uat' ymo delcat'
si sit bon⁹ / q̄sꝫ. n. delectari debꝫ si sua de
bito mo in debitū fine p̄ducat / finis
at diuitiaꝝ e dare ⁊ osume nō recipe
⁊ saluate / dives at p̄se nō p̄t suas co
sume diuitias q̄q̄e / g° dꝫ dāe mltas eas
paupi / paup at nō solū p̄t expse osume
q̄ q̄ ht ymo plꝫ indiget io si pecuniaꝝ
daꝝ g̃uaret nimis // eq̄ at sup excelle
tib⁹ honor e iocūdissim⁹ ⁊ maxe appeti
bilis gmt expim⁹ ⁊ maxe ogit eis s̄r si nō
solū in diuitijs excellat ſꝫ ⁊ in v'tutib⁹ eo
q̄ honor p̄miū v'tutꝯ e ut dicebat' in eº ⁊ nō
e g̃ue ſꝫ decēs si mior a'i defflat reuen
tia ⁊ hore / paup at nº ul modicū curat de
hore p̄ exciori reuen.e exhibēte / q̄ affus
ei⁹ q. tot⁹ tēdit in lucꝝ p̄ indigētia / g°
bn̄ ocluse e q̄ p̄mi'r tbuēdū e excelleti q̄dē
hore paupi vō lucꝝ ⁊c. // Et si q̄s obiciat
d. q̄ p̄ pecunia donata nō dꝫ retbui id q̄ s'b
nllo p̄cio cadit cui⁹mōi e honor cū sit p̄
miū v'tutꝯ / nº e diuiti p̄ sua p̄cūa retbu
edū tm̄ q̄l deo ſꝫ nº videm̄ hre maj⁹ ho
re q̄ deo retbuam⁹ g° hore p̄ pecūia re
tbue nō dem⁹ // Ad p̄mū istoꝝ rñdet'
q̄ nº p̄ hore pecūia tbuit' neq̄ retbuit'
nº hor p̄ pecūia nō. n. eēt p̄p̄e tbuco ul re
tbuco ſꝫ reddi°. b'ri g° cū tbui⁹ ul retbui⁹
lucꝝ p̄ ei⁹ indigētia / mīori vō hore p̄ ei⁹
excellētia ut i aīciª vª ⁊ pfca tbui⁹ ut
fiat retbuº nº retbui⁹ q̄ pfca fuit tbuº
ſꝫ absolutes vtriq̄ ab vtroq̄ tbui⁹ ⁊ re
tbui⁹ q̄ bonū id q̄ ⁊ q̄ retbui⁹ tbuēte
aª p̄ce'e nō mi⁹ tbuere⁹ a p̄nº si nō p̄ces
sisꝫ alia tbuco // Ad 2m vō dd̄ e q̄ hor
simp'r nō e magnū bonū si p̄exciori exhi
bēte reuerētie capiat' ſꝫ dr̄ maxi'm bonoꝝ
nō simp'r ſꝫ eoꝝ q̄ p̄ōm⁹ ⁊ debem⁹ offr'e
maiorib⁹. s. in diuitijs ⁊ v'tute p̄fcis ⁊ io
p̄ horis exhibi.⁹ neq̄ dijs neq̄ p̄ntib⁹ nº
omo maiorib⁹ retbue possu⁹ equivalēs
eoꝝ q̄ passi sum⁹ / nº eq̄ q̄ in p̄o.le e ut bn̄
dr̄ eth.° p̄o.le at aīciª reqrit in p̄oꝝ. n. fa
milians epykes ee vr' // Cōcedēdū e
g° q̄ nō tm̄ hoi eēt retbuēdū q̄l deo si
ad eq̄le passibꝫ ſꝫ forte h° videt' aliqui in
q̄ns nō ee vbi sit neq̄ deo sit nº hoi eēt
p̄o.le p̄retbu.⁹ debitū exsolue / ſꝫ ⁊ in
dubitat' asserēdū e q̄ nō oms sic hores
deo debiti debet hoib⁹ exhiberi ſꝫ alij
q̄ hores exhiberi nō dꝫ n̄ ad sig̃ ex
cellētias honoratoꝝ q̄ nō p̄t ee⁹ hom

⁊ deoꝝ ⁊ diuisa signa dꝫ ee diuisoꝝ sig̃toꝝ
// Et ex h° soluta e qº 1ª sꝫ osueta an p̄ri sit
oīa exhibēda maiºm eni e q̄ nō / q̄ nec
oms mōi hooꝝ ⁊ reuētiaꝝ deq̄b⁹ mag̃
videt' / nō. n. p̄res excellūt filios oib⁹ mōis
excellētiaꝝ / alij. n. mōi excellēcīaꝝ p̄t patꝝ
ad filios / ⁊ alij matꝝ ⁊ alij regū ad s'b'di
tos ⁊ alij doctoꝝ ad disci'los / ⁊ sapietū ad
ignaros / ⁊ omo scoꝝ a' dei ad hoies ad
q̄s excellēªs desig̃das vtēdū e dīs sig
nis gen'b⁹ ⁊ osuetꝯ // 2º p̄ntir nōndū e q̄
opatōes p̄p̄e nō fiūt in hijs q̄ p̄t diuisaꝝ
rōnū ſꝫ in hijs q̄ p̄t ei⁹de rōis ⁊ declatū
e 1º phyoꝝ ſꝫ aln̄ h̄it ⁊ illa in p̄p̄e opant'
Dico aliq̄ ee ei⁹de rōis si opabiliºe q̄
eade m̄sa ul mēs̄is ei⁹de sp̄ei p̄t mēsalia
q̄ at nō p̄t ei⁹de rōis ut sic / Vn̄ pꝫ q̄ oīa
venalia q̄ nūmismate mēsalia p̄t admvi
ce opabil' ut in vsu hūanū cadūt / ſꝫ hor
cū sit p̄miū v'tutꝯ / nllo nūmisºe mēsali
pt / io nō e p̄p̄e opando pecūiaꝝ ad hores
⁊ eq̄ / dico at p̄p̄e dcāꝫ opatōz si q̄ōndi
pt q̄⁹ h° 1d excedat ul in q̄to h° excedit
alri° / sꝫ tm̄ opa⁹ gmt dcāꝫ hores ⁊ p̄cūe
opant'. s. p̄ relaᵹ ad appetū hūanū / ut di
cim⁹ id vinculaq̄ ee maj⁹ q̄ e sibi gºei⁹
⁊ appeli⁹ ⁊ 1ºº bn̄ dr̄ aps. q̄ p̄ aīcīᵹ meliu
plꝫ tbuit' vinculaq̄ / hor. n. q̄ior e p̄oteti ⁊
appetior luc° / eq̄ at indigēti / g° vtrꝫ p̄ sua
estiatōz plus tbuit' vinculaq̄ // Ar' ⁊ exp̄on
pt dcm̄ aps. si osidem⁹ q̄ aīcꝫ p̄o.or nō so'm
lucꝝ tbuit indigḡ'ri ſꝫ ⁊ aln̄ hore / paup
n. ap̄oteti bn̄ horat' si p̄oti.or aln̄ re
uen.ᵹ sibi abinsiore in p̄ensa acceꝑꝫ be
nig.e ⁊ cū illo t'cꝫ aqua v'ba iocūda / nº eq̄
paup amico p̄oteti tbuit hore so'm ſꝫ aln̄
q̄da venalia p̄ui p̄cij ut p̄ira ul p̄oma / aln̄
vnū bonū caseū a' aq̄ talia / h°. n. sꝫ oz ut
in omi gn̄e bonoꝝ sit aq̄lis q̄mūcato aīcoꝝ
ut g° nō bn̄ dr̄ aps. q̄ vtrꝫ plꝫ tbui' ſꝫ
nō in eode / in s'ior. n. p̄oti.ri plus tbuit
⁊ retbuit in hore q̄ eq̄ / ⁊ p̄oti.or s'r in s'iori
plꝫ tbuit ⁊ retbuit in luc° q̄ eq̄ // P̄ hoc
soluit' rōes / ad p̄ma. n. g° q̄ melioi plꝫ
e tbuēdū de eo q̄ e q̄uentis melioꝝ ⁊ ap
p̄e'ius ⁊ plus ⁊ indigēti de eo q̄ e sibi q̄uen
tius ⁊ appeli⁹ // Ad aᵹ dd̄ q̄ p̄optie insfa
suat' q̄ vtrꝫ in eo q̄ e sibi q̄uens ⁊ appe'le
luc' // 3ª rō p̄cedit vbi eade bona eēnt
plib⁹ dist'da q̄ nō ht in p̄p̄osito locū // Ad
rōes in oªa dd̄ e ad p̄ma q̄ paupi in vti
lib⁹ eēt aīciª si in pecūia ul in ea m̄sa
debꝫ tm̄ dāe q̄l retiºe // Ad aᵹ q̄cessꝫ e
q̄ vtrꝫ mag̃ bn̄fatit ſꝫ nō in eode bono
// Ad 3ᵹ ne dd̄ e q̄ oms aīciª sit ad suc
redū indige.e ymo p̄t ee ad mag̃d' ex
cellēᵹ p̄fectōis aīco // Ad alia / diti cū
amat' sit excellētī⁹ in aīciª q̄ amāt q̄
vtrꝫ aīcoꝝ in q̄'m amās p̄t diti excelle
tior reliq° in q̄'l amat⁹ io ⁊ vōlee vtꝫ'm
plus reliq° tbue ſꝫ nō in eo bo ut dcm̄ e
// Ad vltiaꝫ dd̄ e q̄ nō e vis ad p̄ns q̄s
plꝫ amet tū devtꝫ sit q̄cessꝫ plꝫ tbue debē

2. 22. 8

Vtrū p̄ri p̄t fieri odig̃

retbuco / p̄ sic q̄ ista retbuco e odigna

qsit s dcame rte rois si sit ptig pri re
tbue g° qting pri digne retbue a° pz
primo qt talis retbucio eet actus virtutis ac
tus virtutis in dignus // 2° q ista retbucio
qdigna e qui maior p excess et b° p de
fectu eet erronea / sed dcta retbucio a° p
excess et b° p defectum eet erronee / q a°
excederet dcame rte rois et b° deficet
a dcame rte rois et ome tale e erroneu
b° rois pntr p' fatr q q sit no s dca
rte rois sit male ul no bn / g° si no qti
get retbue pris s dcame rte rois oio
pri retbues aget male ul no bn q est
absurdu // Jt qdigne retbuit q q° oz
retbuit / s pri qting retbue q° oz / q
mis vr q sit p°le pri plus retbue q oz
q q sit p°le retbue q° oz et tn e p°le re
tbue plus pri q oz h° oz q no oia s pri
ad hibeda ut pz q° hius et si oia ad ret
bucioz eius exhibeant pcab plus q oz
// Et qr si ponat casus q pr capiat abi
mici et dicat filio si vis hodie prez tuu
redime abscisc virtus mas tue ul mil
le libras redimas eu et si vis ad ceas
diffre redeptoz abscisioez pui digiti ul
10 libras v habis n et tpe me° ul qtinuus
fiet q q vinu no potabit qstat q si fil
ad retbu pri prima pena absoluat no
pr ista pena no bibed vinu vna die
patiat q filius in huius retbucioe pcat
s excess retbu plus q oz // Jt filius ea
pntr recipit a pre s ee nutimetu et doc
tna / io si filius no pt qdigne retbue ho
erit rte a cuius istoz / s p' q pn° istoz re
pugnat s qdigna retbucioz / primo q
de ee / q pr dat ee filio no pactu vo
luntate n forte p actus s pactu ne pth
at actu nus vi ad qtinua retbucioz / p°
q de ee q pr dat ee filio no pactu vo
luntate n forte p actus s pactu ne pth
at actu nus vi ad qtinua retbucioz ob
ligati n catti catulus et porco porcellus
obliget // Jt n° pr dat ee filio sit ages
pntle eo q si p° emissio spmati moiat
no mius fis qnab sol at et ap° videt
ee agetia pntria io fis mag retbuet
ad retbucioz soli et apts q p pri si p dare
obligaret qtanti q vr ee absurdu // Jt
n° pr forte coiuit p filiu pcandu / s so
lu p carnale delca / sct p p quenus filij
displicant et ita no sim q psinit / tn at
mlta retbucio no debet tu ad nat bn
ficij q det e q fiat no res at s qua
inte // Jt forte pr in actu qnacois p'
caunt omo / actus aut pnus no mect re
tbu / g° no e nte q ee recepto a pre
filius pri teneat ad retbu // Dem om
q no sit in p°le pntr pri qdig° retbue
q nutmu sb precio cadit et numisce
mesiat pt pti at pt s digna retbu°
// Jt p°le e q pr filiu n° a modicu nu
triuit filius at ex industria ppa ul actu
suus dives prez depaupatu logo tpe
nutriuit // Dem vr q p doctrina nr te
ad recompensatoez q e res ispia lib s nullo

precio cades io impole e recopensare et n obli
gat ad imp°le // Jt alu filius n° a mo
dicu docet a pre et docet doctna
pua et erronea / filius at p alia lib edoctus
doct plus prez et meliore doctna s q
prez maln reducit ad vtute q° cau filius
ad doctna mltu mais bnficiu fecit pri
q pr ei fecisset // Jt p°le e q a q° ab a
q° mag docet q a pre et tn p°le e mgro
qdig° recompesare / ita q mgr de pacto no
potest tn n° decato ht cora iudice aaoz
// Dem dc ap° expsse sit p°le n aicb re
qrit no q s digitate neqz n e in oibus
q ad in hijs q ad deos et pntes honibus
nus n s dig° alu vtiqz retribuet / et in
qcludit ap° corm d / p q et vtiqz videbr
no licere filio prez abnegare pri at filiu
debere n redde n n facies dignu
eos q suffimt opatus e q p dz qmbus
at dee ptas dimitte et pri vtiqz // Jt
no e qdigna retbucio q retbuete re
linqt ad huc debitre / s omnis retbucio
facta pri a filio relinqt filiu debitre p° q
bnfi pp dz doncer tacu ul a° valoris
retbuit qti recip / sic at filius pri re
tbue no pt / primo q recepit a pre bo
sbale cui n bonu tatu le ul extinca est
qpale // 2° q s qnez tsu at orne nale
et s dcame rte rois filius recip a pre
nut°tu et doctna / d°co nut°tu q n e melius
neqz eq ncm eos q corpus sstat p eius
ee sbale // Dico vo doctna q pus ee
sbale n melius vmo n eq bonu ale al
ti pt dare g° a° // Deca 2° de bnfi omo
vi viri q ap°le assn q in bnficijs qf
endis et retbuendis sis pt prez extre
de / cius a q rces tacte sunt / forte tn
q secta no dissonet ap°li si debite ex
ponat // Dz n primo distigwe sit distig
secta 3° de bnfitijs int in bnficij et bn
ficiu for° acceptu // Est n in bnfitij
id q expr fit a dat // Est at bnfim for
ise actus volu / recto regulatus iudicio rois
q° ad exo sit a dat / et forte q dz sb dis
iuctoe / secu optue // 2° oz dicere q primo
pt s de filio et pre loquentibus se ad in vicis
s qnez tsu et ordine rte rois / ul pt s
de pre et filio se hntibus ad inuice s° tsu
casuale ul pt ordine rte rois // 3°
distigue e q retbu° pt dici qdig° e p
v° q talis e qlis dz ee s rcam iudiciu
rois // 4° q retbu° ab obli° absoluit
i q redde retbuete no amplius bnfco
vi // 3° q tacta ul a° e retbucio qta
fuat por donato // 9° distigue e q
e obligaco q legalis qua qde inste co
gi pt ad dadu ul soluedu // Alia mol
som q qs s dcame rte rois dare ul re
bue tenet si optutas assint / s ad h°
de iure cogi no pt // hijs visis pone de
qniqz qnes prima e q filius pri facere pt
retbucioz qdigna i absoluete eu ab
obli legali / q alr filio s leges unqz

acc^t bona

b3 hre/ sepata sine licetia pris/ dito bo
etia quo3 dniu sit in altm t^sf^e / n^r p
gnis et qs gere necatimas / n^r ad instio
mu gdhendu/ et q^r etia bona obligate p
inhijs oibs eet de iure legale gm et no
torie pri obli^t/ h^o tn oia sint ingencia val
de q^es primi filiu indig3 in mlti^s e
pin^te q n^a h^mana abhorr3 // 2^a q^o e q
acti^do retbuto3 pat d^r p^oo gdigna. s. q
e the q^lis dec3 ea ee et filig oibs ei pri
q bn fecit ei ymo deo et ei bnfitori pt
fate retbuto3 gdigna/ q io ibi indicate
retbuto3 ee fati dam et no in pole/ s^e pole3
et i^a si fiat e^e gdig/ p^oo dca si ex exptis //
// 3^a q^o q si pr et filig se heat ad iuicem p gne3
esn et p or^ne rte rois in po^le e fi^m fate pri ret
bu^s gdigna acti^do gdig^m 3o^o. i. in pole e q si
pri retbuat ele et mag eo q recepit fu lo
qui de m^a bnficij/ fu de bnfi^o for^r accepto
/ ista q^o p^o p^o de bnfi^o for^r accepto/ sic et mag
e bnfi^m q amatiori aiticia cu maiore disc
tce et p^odencia pcedit/ s3 p gne3 esn pr dis
cretior e et p^odecior filio q mag expt^s/ Un
sic d^r ep^e 6° hiri^s iuncs q no se expti no
videt^r ee p^odentes/ filr et q 2^m rcin or^ne
rois et ne pr mag amat fi^m sic dcm fuit
in qoe 16° hiri^s 8^m/ q^o bnficia pris in filiu
amatiori p^odectia et amatiori aici^a pcedut q
eg/ io se maiora // 2° dca q^o p^o de m bnfitij
q p gne3 esn pr dat ee fi^o no eg^s et pr logo
te nut filiu et inist^r netia ro eg^s/ q p^m
gne3 esu. s. ut in plib^s pr e filio ditior vsq
ad morte/ 3° pr filio p gne3 esu p^o3 ul
p^ob fecit doctna in morib^s/ doctna i fide
catho^ca et sepe doctna i hitib^s i talib^s et pt
tif/ et alii scie/ etia et et cata filiij p gne3
esu pri retbue no pt et hat 3^a^z q^3 in vite
ep^e qua ut edo se^t no negat // e^a q^o q si
pr et filig se heat ad in vicem p esu eaualite
et pt et eg ordine rte rois/ filig pt fate g
digna retbuto3 pri p dco^o. i. pole e t ret
bue pri ele ul mag q^o recepit/ ista q^o p3
p^o bnfi^o for^r accepto/ q pt ordine rois et
ne gtingit pre3 in filij gra^a mlta3 h^m isse
bona intecto3 ad filiu/ et gtigit pre3 malu
stati relinquisse filiu sine admistre nut^ri
et doctne/ et forte ad inefficiendu cu labo
rasse et pole e in post^s filiu deo pri mlta
retbue mag bo et mag intricate/ q mis. n.
p gne3 esu et ordine rte rois pr plg amat
filiu et sit p^odecior eo/ tn alii et i aliqb^s pt or
dine rois n^l phib3 eg^s ee // 2° p^r dca q^o q^o
ad m^a bnfitij q si pr dedit ee fi^o p gna^z
h^f fuit sel tm et dedit ei ee valde imp^sfcm
ymo no ded^t ei n^l sem imp^sfcm^r em^m filij
na pt emissio semis n^l egit pr ad filij
gna^z ymo no mi^s ad gna^z pucissz filius
si pr stati mortu^s fuissz/ filig at p^o cap^s po
tuit ee p^sfcm pris saluare mlto^us ul re
dime sic q pr plies mfus fuissz n^l filig
sucurissz ei/ s3 mag vi^r ee donu saluare
p^sfcm donu i ee q alr for3 despectu et mlto^us
q^s sel re in p^sfcm in ee gstitue/ et
et in aliquo casu filig possit ampl^s re pri

---

plg mit^i et doctne q recip^t ea salf q dcas
q forte n^l ele recip^t a pre et i^a e^a q^3 in
tellexit se^a q^o q et ap^s no nega^s // q^a
q^o q a pre se hate ad filiu p gne3 esu
et p dca^s rte rois filig no pt pri fate
gdigna retbu^s. i. absoluete eu ab obliga^e
nolis q q bnfitori no retbuit ele et mag
tenet^r s/ ad retbuedu si expte ven^i sz et
aliqs etusta^z oportunitas retbuedi i tuet
et si h^o in acti^te no retbuet eet ingt^s g^a3
tam posito filig no pt pri eqle retbue ne
q q^o ad m^a bnficij neq q^o ad for3 bnfitij
accepti/ et p^o tu fuit in 3^a q^te/ et mo^r filig
remanz pri obl^s // ad rcos ddo^s q due
p^ome gcludut p^r gne // ad a^m q^ato arguit
de ee q pr dat filio gce^de ut in vi^r q si
pr n^a h^t in tn^s bona ad filij p^etato3 e
posito q h^a fuit notoru filig p^etatu p^etatois
a pre n^l obligate pri/ si tn i^d no fuit no
toru fi^s obliga^r pri at si debita o intecto3
h^uisz q p^sfu^d e de bona intricate vbi gtru
no e^z // Rones deinitento pcedut p^ea
gne/ p^ma ro de doctna deficit q h3 no sit
pole ad eqle/ tn retbuedu e ad po^le ardet
n^l rec^d // 2^a ro pced^t p^ea gne et de 3^a
q^m et q^oo sit doctori retbu^s dicet^r post et
patet gsio/ Queritur 23°.

Utrum liceat patri filium

abnegare filio vo prem negg/ ar^r p^mo q
pri no liceat abnegare filiu/ q q as sit
et siunt et logo te appbaint nole e de
negare pr at sit et siunt et logo te ap
pbaint ~~nole e abnegare~~ filiu ee siui i^r
// zt pris ad filiu e aici^a nalis/ et n^l h3 fate
q nt3 eo q ome tle e malu // zt filig e
sit po q pris ut dicebat ap^s. ut no e role
~~prem~~ sua relinquere // zt ar q pr mi^s poss^t
delinquere filiu sit abnegare q eg/ q q ma
g amat mi^s pt relinquere amat eo q ai
titia q aitoro/ s3 pr amat mag filiu q eg
zt q e alti maior appq^te gnutg mi^s pt eu
dimitte s3 pr e p^rqor filio q filig pri
ut p^s dicebat ap^s. g^o z // zt no h3 filiu
abnegare n^l p^p in corrigi^le negtia ut wlt
ap^s/ s3 z h3 fi^o bn pre3 ul relinquere p^p pris
i corri^le negtia/ q nullis mal e gnuted
n^l ca reuotadi eos/ q^o ita h3 filio relinquere
pre3 sit eg // 2^m d^r ap^s // Rondu p eust
tiu q pre3 abnegare filiu i posito n^l ad
e q eu a se et a domo p^pa expelle et vit
tm netia no mistre/ et eg filiu abnegare
pre3 et e filiu no velle pri in vite netijs
subuenire vbi p^p cap^s pr indig3 et filig h^m
dicit/ et ex h^o se^r q sic as e alti obligat^s
ad ministradu/ ~~alti~~ netia sic no pt eu de
negare et sic no e oblit^s sic p3 // 2° re
monenda e d^o obli^oms data i gone pre^te
m^l obliga^s legale q q^s cogi pt de iure
et nole q q q^s p nt3 ro tenet^r s3 deinde
cogi no v3 et tm nolis diuidi pt q obli^o
nolis ul attedi pt rce accepti bnfitij
ul aticie/ ul rce debite tunlis bniole

adhuc

retbuz

alr dco

ptem

est legamenta gdda

vite

dc^o pmo rce accepti bnficij q bnficiatꝯ te adretbuꝰ ne viciu ingti^s incrat / dico 2° rce aici^e q ad aicicꝫ ptat bniuo^a bnficiꝫ & ꝯcordia ut dicet / dco 3° rce debite ti inf beniuo^e q cu hō sit na^r ꝯitatiu simi simi^ls de huano mee tenet ad beniuo^m ꝯ q volꝰ oim ẽ int ꝯncissios huāꝫ ꝯ de pietate ꝯpa^s ide misericor^s / ino ꝯstat ꝙ nali ordine ad bniuo^m ꝯseqt bniuo^s factu si ncitas occrat n forte obstat aliq ꝯ ucām psone beniuo / g^o sim^li sim^r in casu ncti^s tenet ad faciedu si possit su a quo ipoꝝ ul sibi ꝓxioꝝ det^ce a^r n. pcaret ꝯ huana pietate & maꝫ / ym ec tu q h^c obliga^o adeo debil e q n^s alti te ad misceradu s^r maꝯsioꝫ neqꝫ vite ncitā io n^t ad pns de 1^a obli^ce // Dd e g^o pmo q ali qbꝰ tpibꝰ s. anq filij pnt uti rce / pntes ex legali obligatie no pnt filios abne gare / illis n. tpibꝰ pntes legittie cogen ad debita filioꝝ enutcoꝫ & educa^s in^o posse sim & h^o e rōle / q leges huane ꝫ ad pole ~~pueme~~ viderel ne huane catue peant sine culpa eaꝝ / & pns dꝫ obli^ne ad h^o ꝯstri ge / pntes ac deine nali no so^m spe^co ꝫ gna li singloꝝ aliu psroꝝ obligan^r ad enu t^s filioꝝ vsqꝫ ad vs pnidecie / g^o leges huane debet eos ad h^o ꝯstinge^re / n̄aꝫ vo luit eos denegare // Dd e 2° q pꝰ suffi^te filioꝝ educatcꝫ ꝫ pntibꝰ filios denegare q^s e delegali obli^ce q ti forte filij pnt bn eq sibi pinde denarijs sic pntes ipis s^r pntes a ꝯuacret si cogeret c^tibꝰ pinde denarijs // Jt leges no debet impoi qbꝰ plimi filioꝝ fient deteriores & pntes pli imi ꝯuacret ꝫ si pntes cogent ad ꝯ mi tradu filijs ncia mlti filij fient valde mali & pig^i volctes laborare q no eent ncti^ti / & pntes ꝓ pns no sufficent sibi & illis // Jt leges m^e pore fudate erat sup debitu nale & ꝯnale singloꝝ aliu ut dicebat^r / cti g^o debito cessante debet 1^e leges obligatole cessare / ꝫ i^d debitu nale cessat cessante ꝯpleta filioꝝ educatie vn tc videmꝰ in singlis brutis pntes filios relīqre io &c / Po^le e tu q h^c ꝯple^o pati inslacias pti^res & lo^les ut in diuitibꝰ vbi forte leges ferut q filij dꝫ parētibꝰ suc tede inhedi^bꝰ / a in alijs casibꝰ pti^b forte infinitis // De filijs a^r heant ~~aꝯ~~ vs voīs & pnidecie m^m e q no obligat pribꝰ a qua legali obligatie / q neqꝫ sciret neqꝫ possedꝫ aliq quoꝝ pr no heat dniu ul cus to^s ul ordi^s n forte leges aque pti^res a locales obsistat de ꝯm lege cm fiꝰ poss^s e pris donec vtiqꝫ sit pelicon & sepet ut dc ap^s c^o hūiꝰ / ꝓ q 1° tē q pns lo^m no ht & h^c sit 3^a g^o // e^o Dd & q pꝰ tpt educa^{oes} filioꝝ filij q^s e delegali obli gatie pnt abnegare pntes abnegatie sup exposita / na leges no ferut cogetes ꝫ filios admitt^s pnēu ꝓ mlta / pmo q ut in plibꝰ pntes vs ht voīs & pnidecie 2° q ut in plibꝰ pntes st ditores filijs & 3° q si ꝯtm^c vtiqꝫ paupes ee tu filij

nimis honorati st demttie & pinsione vxoꝝ suaꝝ & filioꝝ suoꝝ ad q^s legalit obligat^r // e^o q no e nale q filij nutcat pntes sic erat eꝯ / 4° q filij apnbꝰ loga^r abso^ti pnt liberiꝰ aicitias ꝯtes & iui mo^a ꝯthe & aicitas & singlos ꝯttos. alios ciuiles q^s tc ꝯthe ꝫ & expedit // 6° q tatu forte eet vitupiu poteti filio si pntes paupes abnegaret omo q h^o q. nu q ꝯtin^g / ꝫ leges h^o caq̄ in vis suꝫ phibi te reliquerut / vltio forte q q pntes dederut filijs no dederut pmodu mutui ꝫ pmo^m mdom p^g nꝰ adretbucoꝫ roge dus e // Dem Dd e demolibꝰ obli^bꝰ & sit 4^a g^o / q pnt obli^o m^l ac te exptte recep ti bnficij pr abnegare pt filiu & no eꝯ^o q dco^o filij ꝯꝓ facit pri remanꝫ ꝓ debi tor cu no possit adeqle recepti copensare si adm vit se heat ꝯ ync^c c su & sic dem fuit ma^a qce / ꝫ q^s e expte recepti bn ficij bnfcor pt abnegare bnficiatu q pt eqdate sibi debita retbucoꝫ / bnficiatꝯ ac q diu remanꝫ debitor no pt abnegare bnfcore tenet^r n. ꝓ adretbuco // Ad hac q^s ut in videt^r intedebat ap^s in lra vbi dixit / ꝓ q vtiqꝫ videbit^r no lice debitor filio prem abnegare pri ac filiu debe re n reddedu / nichil ac facies digmu coꝝ q sb fuit opatꝯ e qr ꝓ dꝫ quibꝰ ac debe^r &c

6^a g^o est q pnt obligatio molis attedit^r expte aicitie pre & filio bonis exntibꝰ & manēꝰ ~~nentu~~ neut^r vnq̄ pt altm di mitte / q aici^a liga^{tu}e aicoꝝ q^o alt ad altm ht affcm bnfaci^{di} & indigecijs succredi si possit / io ꝯ^o in cludit ꝯdu rate aici^a fiat sepato aicoꝝ s^r p expon ta abnegatoꝫ / ꝫ manetibꝰ pentibꝰ bonis & filijs ꝓ oꝫ ꝯnare int eos aici^a g^o &c // 7^a g^o q s nut decꝫ obli^s i mo^{te} pr filiu & filius preꝫ pt abnegare ꝓ altiꝰ a^r vtiꝯ ꝫ malitia / q cessate aicitia cessat obli^o s^r q attedit^r expte aici^e ꝫ ꝓ malicia pris ul filij po^le e int eos nllaꝫ ee aicitia ul expte cessare / n. n. ad sr expellere i ma licia & incorrigibile tene^r s^r vtm indiciu roīs in aicicia ꝓseuare g^o &c // attededu e ~~satti~~ q no stati apnte mali^a dꝫ fi se pato ꝫ pꝰ auxiliadu e ad mores si po^le fuit & an tōle abnegacoꝫ rece^dꝫ e aligl^r cum^s ncioꝝ & no e sepi nadu tade vo si mali^a appeat obstina ta e^t tōle abnegadu e & hoc totu expsꝯ sit ap^l in lra sigs ꝯsidet // Vltia g^o pt ꝯpatiue ponit ꝓ e expte aici^e pr ~~pris~~ s^m abnegare q filij pre / q ꝯto aici^a e a^r tato obliga^o e ~~x~~ fortior ꝯnit atte^r exp te aici^e ꝫ ꝯint^r maior e aici^a pris ad filiu q̄ eꝯ sic an dem e g^o & // Ad roes ad pma Dd q ipa no arguit de abne gatie dequa intedimꝰ tu n. ome meda^m sit peim ꝯce^s e q nuq̄ ꝫ pri assere i^m no ee filiu suu si sciat a^r credit ꝯriu ee vm / n forte dicat hoc s^b c^ti s^r tu no ee filiꝰ abnego te i. ~~indiore~~ priu a te remoueo & me a te sepo / & ti ista eet ab negacio dequa locuti sumꝰ // Ad a^m Dd q aicitia nalis pris ad filiu aq^r nllo

e^r pridem

ad pricieng

pr mag^s

amare

tua mali^e

expetere

tãu ẽ recc⁹ vsq₃ ad vsu roñs ⁊ ꝓ̃ detie
⁊ post no // ad aũ ddꝫ q̄ alu vãq ꝑte cor
pis insanar⁹ infecta ꝯpedit a corꝑe se
pari ne infitiat totu corꝑ // a hec due
rões precedut pulcra ꝯne / vltia vo ꝓ
cedit p a.ª ꝯne / nᵉ at ipaꝝ romu precedut
ꝯt ya ꝯne q̄ app̃ intedebat / ⁊ sic fini
unt. qões sup octauu libr̃ ethycoꝝ deo g̃

Deinde queꝛ̃endu est super nonu librum ⁊ p°

dehoc q̄ ap̃ ꝓ̃ prim
tractabat in 9no ꝯ
plet in 9. q̄ vtru retbucõ mesuranda sit
p estia°ẽ dãtis pmu bn̄fitiu ul retbuẽtis

Ꝙ ar̃ pmo q̄ retbucõ facieda sit p estia°ẽ
dãtis q̄ mag amicꝰ mag debꝫ ee estia
tor actõ ꝯmutatois / s₃ dãs ẽ mag amicꝰ
q̄ dᵉ hinꝰ q̄ bn̄fitiator mag diligit bn̄
fitiatu q̄ ẽ ꝯᵃ 1ᵒ // yt intedẽs retbucõꝫ
debꝫ estimare ea tu a fn̄ suau indicia ꝑt
tinẽt dᵉ in 8uo s₃ dãs ꝓ vtile ꝯ tendit
retbucõꝫ 1ᵒ ⁊ 2ᵒ // yt sic ẽ de ꝯmutatiua ⁊ iustitia
ita ẽ de amicitia 8uo hinꝰ s₃ ad vndedẽ ꝓ
tinꝫ estimare re sua 1ᵒ ⁊ 2ᵒ // yt oẽs opãco
mag ordiat debꝫ ꝑ prĩncipe ⁊ supiore s₃
dãs ẽ hinꝰ q̄ se ht ad recipiete q̄ retbuẽ
tenet sic pr ad filiu ⁊ deꝰ ad hoĩes 8uo
hinꝰ 1ᵒ ⁊ 2ᵒ // yt in amicitia ⁊ p ꝯmis in bn̄fitijs
retbuedu multo ꝑ̃nᵒʳ est intior affcõ q̄
ꝯtior opãco / vñ tũ deliberãte non n. m̃
tũ nc datoꝝ q̄ libãle s₃ in dãtis hitu ⁊ sec p°
de bn̄fitijs // 220 q̄ dãt aq̄ fiat reẽssio
s₃ qua mete / s₃ in ꝑte opã bꝰ ꝯ ꝓ intede
ad ꝑ̃nti°ra mag ẽ in retbucõibꝰ faciẽdis ꝯ
ad affcm dãtis maxᵉ intede // ergᵒ se vᵗ
q̄ ĩe maxᵉ pt bn̄ estimare retbucõꝫ faciẽda
q̄ mag nouit affcõ dantis ꝯ illa / at nꝰ
nouit n dãs 1ᵒ ⁊ 2ᵒ // yt ꝯ retbuẽ no q̄
cuꝫ s₃ que ꝓmi dãtes affetũt ⁊ ꝓp q̄ hn̄
da dedut q̄ sua erat q̄ sic dᵉ ap̃. // vile
ẽ ei q̄ e n ꝓ tũ eo q̄ affetit no ꝑ̃ ⁊
ẽ estianda ẽ ⁊ ordi°da retbucõ p ĩ q̄ no
uit q̄ ⁊ ꝗ̃lia dãs appobat / nꝰ at hoc nouit
bn̄ n dãs // yt no sit retbucõ suffi°ns n
bn̄fitor ab oĩ dapno ul ꝯuenie q̄ roe domi
int renclet relcue // s₃ q̄ dapnu int
nꝰ scit bn̄ n ipe ẽ dꝫ ipe retbucõꝫ estimare
// vñ ar̃ q̄ in ꝑfta amicitia q. s. ẽ ꝓp hõ. bn̄
ftores dona tribuut sn intetõe retbucõis
ad tles at no ꝑtat ꝓmu retbucõis estiare
// yt ipe no ẽ iustꝰ estiator bn̄fitij q̄ bn̄fi°m
vlt magnificat eꝰ valoꝝ s₃ hᵒ sepe facit
donator ut dᵉ ap̃. ⁊ in m̃ltis expit / dnt
n. donasse mxᵒ eoꝝ q̄ apᵗ eos erat ⁊ que
bn̄fitia no obtinuisset ab alijs ⁊ fuisse
imꝑtis at magnis nũibꝰ tũa dedisse
⁊ fetisse ꝓp q̄ sustinuit dapna ⁊ labores
ꝗ̃ ipi no sᵗ iusti estiᵃ°res bn̄fitoꝝ nᵉ ꝓ ꝯ.

retbucõ // yt illi cui no ꝫ repete retbucõ
ad ipm no ꝑtat taxare retbucõne sibi fa
cieda / s₃ donatori no ꝫ repete q̄ tu no eet
domu s₃ mutuu 1ᵒ ⁊ 2ᵒ // Dem ar̃ q̄ retbucõ
mesuranda sit p estiatoꝫ recipietis ꝓmu bn̄
fitiu sn retbuẽtis sn eꝰ q̄ retbuẽt sᵉᵈ ꝯ tẽ aucte
app̃. 8uo hinꝰ. d. q̄ ꝓp vtile amicitia ꝯpite pati
es vtilitas mesura ẽ ꝯtia at sũt vtilitas
ipe nouit / 1ᵒ ipe pt bn̄ ⁊ dꝫ estiare retbucõꝫ
// yt aucte ipiꝰ 9ᵒ hinꝰ. d. no solu nũ°m ee
videbit vtiq₃ ꝑsnte oᵗʳᵉ s₃ ⁊ iustu / cuꝰ raᵒ
assignãt q̄ iustitia equat lucꝝ dapno / s₃ q̄ re
cepit nouit lucꝝ / nouit n. q̄ᵐ adiutꝰ est
gᵒ bn̄ pt estimare q̄ᵈ sit iustu retbuere
// yt no inor dꝫ s₃ retbucõ in eo q̄ datꝰ
in vtili amicitia q̄ ꝗ̃ ꝯ ame / s₃ ꝯmis tn̄ dꝫ
de re q̄ᵐ eet sibi vtilis gᵒ tn̄ dꝫ retbuẽ gᵒ
hᵒ ipe maxᵉ pt sciẽ gᵒ ipe bn̄ pt mesurare
retbucõꝫ / ⁊ hãc rõ nouit ap̃ᵘˢ in 1ª lra s₃
n. ĩ emptoibꝰ sit vr sim // yt sic ꝓ° dãs ad
dandꝰ ita retbuẽs ad retbuẽdu / s₃ ꝓ° dãs
mesuratᵉ sun l domu gᵒ retbuẽs dꝫ me
surare sua retbucõ ⁊ hãc rõ ĩ muebat
ap̃ cu dixit (ad hᵒ q̄ adiꝰ ꝯmetiuit) // yt
bn̄ftor in amicitia ꝓp vtile ꝯmis intedit ret
buꝰꝫ tu no dãt ꝓ mo°m mutui s₃ ꝓ mo°m domi
s₃ in th mo dadi dãs ꝯte retbuẽti aucte°s
estiandi retbucõ ymo totu ponit ĩ voᵗᵉ re
cipietis sic q̄ ĩe cogi no pt ad retbucõꝫ gᵒ
ipe debꝫ ee dn̄s ⁊ taxator ꝯ retbucõe
rõ ꝯcludẽ° dᵉ ap̃. // s₃ tu retbucõ sit ad
tm̃ q̄ᵐ vtiq₃ ordiat amitꝯes // vñ q̄ ĩᵗᵉ no
ẽ iustꝰ estiator q̄ ꝓmisitat bn̄fi°m citra
eꝰ valoꝝ s₃ bn̄fitiatꝯ sᵉ hinꝰ q̄ sic dᵉ ap̃
et sepe expit ꝑati°es s₃ n. tũa aiit ac
cipe ꝓmis°es // yt si no dẽat ꝓmiᵘʳ vtiliᵗᵉ
mesurari retbucõ no tꝫ q̄ recipiẽs dẽat
ea estiare q̄ ob hᵒ solꝫ diti q̄ ad ipm ꝑ
tãt estiacõ / s₃ retbucõ no dꝫ mesurari ꝑa
ci°es vtiliᵗᵉ ꝓbono q̄ si paupi daret dena
riꝰ ⁊ diuiti florꝰ denariꝰ eet vtilior
paupi q̄ flores diuiti / gᵒ si vtiᵗᵉ pati°s
dꝫ mesurari retbucõꝫ paup plꝰ tene ret
buẽ ꝓ vno denario recepto q̄ diues ꝓ vno
floreno q̄ vᵗ valde inꝯens // Bit n. q̄ ĩ
mag eꝫ auxᵒ mag ꝯuare / Dem ar̃ q̄ eꝫ
vtriusq₃ estiacõ muenire aucte ap̃ᵘˢ dicetis
maxᵉ qn̄do forte ꝯ retbucõꝫ sᵉ ambobꝰ
dedigᵗᵉ ⁊ ar̃ ꝓsile in venditoibꝰ vᵒ ꝯ
estiatões vedẽtis ⁊ emẽtis ꝯuenire / Dem
ar̃ q̄ neutriusq₃ estiacõe dẽat hoc fieri
q̄ s₃ in illis domi ꝯ estiᵒꝫ debꝫ mesurari
retbucõ q̄ q̄da domu ꝯtingit ee estimaᵇˡᵉ
⁊ mesurabile / s₃ solᵉ ẽ bn̄ftoris domu in
estiaᵇˡᵉ ee sic ap̃. d. de ꝑhya ꝯmũtabꝰ no
n. dᵉ ap̃ ꝑ̃nas digtas mesurat ꝑtiu
n. eq̄ pondans no vtiq₃ fiat // yt si fiet
estimaᵇˡᵉ diuitis bn̄fi°m magnifiᵗ fiet in ꝑli
q̄ eet receptu ⁊ ita bn̄fitiatꝰ ꝯuaret
⁊ si fiet estiacõe recipiẽtis ꝓmis bn̄fi°m fiet
ĩ minori q̄ itm ẽ inꝯᵘᵐ gᵒ neutriꝰ estiacõe
sᵉ dꝫ // ap̃ ipa qᵒ solue vᵗ ꝑ distinctõ
/ dona n. ⁊ retbucões sᵉ ꝑnt ul ꝑ amicitia ꝓp
hõ tũ q̄ ẽ amicitia supᵒʳ ul ꝑ amicitia delectaᵇˡᵉᵐ
ul vtileꝫ q̄ ẽ amicitia ꝑ ꝯpꝛ̃is sũt ĩ precedetibꝰ

Primo g° dub. est de prima amicitia 2° de 2a / Dem
vir m q gsta qo putas e e multas grines
in se dubiões p'iales q sit enuian pnt
p sit de eo q in vltio tagebat vz vtru
oporteat retbuere plus recepto ul mi9 ul eq
le / Dem ad explisis a'rs dubi. tes oz suppone
q etia proporto mt aliq no scit n scita q
ti. te vtriusqz / Si g° oz at retbu°z proportonati
dq° nite e q sciat sn estimet por° q
titas vtriusqz / Est g° 2a qti.s q° qtitas
doni msurabi s. vtj. te recipiet ul gratie
dantis q° nepit s3 elate ul affu donatis
3a dubi° est s cui9 estima. 3 illa donat°
mesurabr an s. donatis ul recipietis / 4a
dubi° gsit quo qtitas retbutois mesu
rabit / 4a dubi° erit s cui9 estiacz / 5a
erit cui9 sit in veite debita por° retbu
tois ad donatiez an s. donatis ul recipietis
Desp a dubitatio d'c ap°. infine g'mi Et redde
at ipi q° accepit 4 plus melius n. / 9 q° obi
tit in plibus in p'a.° 1° pma e aut'te ap°. 4°
d. Requiri at oz ei q gratz facit Et p'ea
s'bdit q°° h° sit fatis d. oz g° h° vtiqz eqri
de serere n si no facit fatiés 4 q° 4 eqle
4 patr° h° 4 cm 4 ele / a° instatie salt q°
ad alias amici. te c aut'te ap°. 8°m hui9 d. hui9
q mequal'te amic oitib9 hui9 at in sr excel
lecia eqles q s eli'te oz in amore 4 religs
eqre meqles at amo loqa sup excelle'tis
assigre / Jt et eade 4 i eisde amici. est 4
insti ut d° in 8° hui9 g° 4 / Jt paup val
de g'uaret in receptioe bnfitij si oz plus
receptis retbuere melius n. eet s n° recepisse
Jt vi° eq stes vsime vbi oz redde vl° forte
Jt n9 fe adin po'le s3 alii in po'le e plus
retbue ut pri ul deo ul doctori / 4 oio in
po'le eet paupes retbue diuitibus plus re
ceptis / Adi°3 dubi° b'rit d° e q i ami
citia p° ho'tii no e asp'icd° esi° n° omo
aspiti° an plus a' mi9 a eqle retbuas
q° ad i° q° exti9 sit a' dat q donas nllaz
retbutoz i tedit io neqz retbues pmo
redditois at solomis retbuit / absol d° n.
s° donatiés a retbuitoibus / a donatoibus sit
dicebat in 21 q° hui9 8°m / io b'n dicebat
se°a q° fiat a' q° det no respe s3 q m°re
/ Oz tu qres an g° affone maiori ul b'ri
ul eqli oz si retbutio ei qua fiebat do
natio / Videt q in amici. elui oz ee eq
lis effectis cu ut dixi no fiat retbutio
ro donatois s3 at si eet pma donatio
y in amici° at eqliu dan fiut plus quo me
lior mag amat 4 amore meliori io 4
dat intetioe melioi / Oz i amici° p° vtile
ul delecta'le dub. q° oz bnfitoi plus retbue q°
dedit q ul i°a e amici° i eqliu ul eliu / Si
in eqlius et in 2a q° fiut q°° oz vtriqz plus
ul elui retbue s3 no ex eode bono / Si
vb fiut amici° elui a' est simu s. eisde bonis
i dige°3 a' dissilu s. diuis bonis i dige
tiu ut forte alt lu, alt delca° ul alt fruº
alt vino / Si g° fiut dissiliu / Sit ez sic
plus q°° vtqz plus e tribuedi 4 retbuedi
s3 no ex eode bono est. n. vni plus retbu°
de delectatoe 4 alti plus de lucro / Sit 4 vt
q estiato s sua estiatoe plus recipiet q q lucr°
recipiet plus aus 4 appetat lucr° q de
lectatoz 4 ed q delecta° recipiat plus appeta
delecta°3 4 qda° si° e i alio exeplo / Si. n.
ponam9 q eiusde pcij q° ad pcinez fuit
doliu vini 4 mediu fruti 4 p9 dat doliu
vini in digeti vino 4 i° retbuit ei indigeti
fru°ºto mediu fruti q°ui9 simp° ipsi ab°
eqles pcij tribuat tn vtqz s sua estiatoz
plus tbuit q pli estimat9 q° plus i dige
vtqz at plus indigz eo q sibi tbuit q eo
q alti dabat 4 vtqz luct 4 amici° sue fi
ne attigit / Ad h° ide gting° in amici° eliu
4 gsiliu q q°ui9 sile 4 simp° ele tribuat
4 retbuat tn no eode tpe ul loco / Oz
vn9 tbuit tpe loco indigetie alti9 4 hui
datie tpe / alt at tbuit loc 4 tpibus gui9
4 ita vtqz adhuc luct / Et in demte
ote ap° vi° ee q no som d'co e plus retbu
edu ymo 4 plus simp° q q° e po'le pi
si° d° s° gre in t'li m. s. p° vtile ne intetici
at in gumonie q tti'me in nata e ie
nere gre at no pficiat n plus retbu
at / q naqz pmo dedit gratz fecit q vo
pti° tn redd° n° gratz fec° redd° . n. so°
q debat na in t'li amici° bnfici° datu
q°ui9 s'bree doni offert tn h° vo vi mu
tui s mtitoz offeret / g° q tn de pti°
retbuit gratz recep° 4 nllaz fecit g° gre
gratz no pfi°at / Oz g° sit de ap°. redde
tn 4 plus 4 retbues g'uet suffitit alii
forte i° plus ee in vbali regrere de receptis
4 sin obligatoe ad b'n pla'ta 4 madata
Si tn sit optinitas retbuedi retbue plus
in materia vtili'te 4 videat pmu donatez
in dige° et sine dubio oz plus retbue
q qle gratz recep° lez tu retbutoe oz
fate loco 4 tpe optinis a° gratz no pficitz
gre ut dicebat s3 n° ipe oz illud plus
q sibi retbuit retine ymo redde tpe op
timo a° alij g'uare 4 no attiget fine
intentu in sua amici° 4 eet occo gnomie
4 dissolonis amici° / Ad pma g° instatia
q'm ap° d. Oz g° h° vtiqz eqri tpe dub. q
ipe loqbat de gmitatoibus pure vbalis
q 4 si solet int gnoneissios 4 absqz amici°
Vl 4 gcedo e q oz in amici° eqri gratz a're
s3 h° sit p plus retbue ut dem e / Ad
a°3 dub. e q in alijs eqlibus sit oz eqre
in amore 4 religs q ipi adin vitis he
ant eqles affius meliores 4 q extius
q° pmo fecit alti eue'te aptu'te tatu alt
pmo fecisset illi si ad h° optinitas pmo
eueniss3 ut d° / oz eqri in religs i. oz
ad po'le gratz gre pficere / q no fit n plus
retbu°do mo p d'co / Ad a°3 gce'da e aut'tas
s3 amici° sup insti°3 addit de suo dare / Ad
a°3 dub. e q paup no g'uat q no exco

Ther fiat
Et doctori p'te
amicicie
et retbucoe
amicis

bono recipit & retribuit recipit n. i pecunia ul ?sp?iame [pane] retribuit at in corporali labore

Ad a?m dd? e q? redde vltra sorte expectato & in vorie pertinz ad vsuram s?z no?m pp amicitie & cu h? vsurarius pp retinebit sibi id plus amicus at no sit dem fiunt. Ad aliud dd? e q? dca in tenda ?c vbi e po?le ?vers? sine gravamine alicuius amicorum vbi at eet in po?le sufficit ad po?le retribue sic dixi prius & cum q? dixi plus ee retribuendu dixi veritate hre i amicia pp utile dea at nob & pr filijs no p ter amicias donauit. Deparre vo q?o plus possit diuiti retribue satis apparet ex ?20 restat g? n vide de doctore. Ad ?m g? ad respectacoz fatid? doctori q no p amicias pp ho?m docunt s?z pp lucrum recipiendo. Respondendu e q? si si dcat respectto ul retribuco pro dono recepto ?z retribucoz ee dono prior?le bonis at aie cuius ?t ?cie & ?tutes recepte a doctoribus n? bona exteriora ?t in valde ?por?lia io ?bois aie nulla bona exteriora retribuenda ?t rce valor eorum a? q tu ?c exteriora bona bois aie ?por?ta no in valde ut dixi s?z ?portee signu ad signu cuius ?t hores & reuerencie io ?cludo q? ?bois aie no retribuendu e n? hores & reuerencie. Tn doctori vtili?te intendenti retribuendu e lucrum interim q? sit intens no sic recepte s?z labor sui corporis & sue occupacionis q? ?iarchbus sumus enim nob vacaunt & in hoc e doctoribus plus retribuendu q? ipsi dederint q? po?le e si p estimacoz ipsorum mo prius dco in digentes n. pecunia maior? precij estimat io libitas q? sum labore ul sua occupacoz animale & h? sit dem de prima dubitac deq? bn pt si q? spalis sup 8?m libro. 2a dubitac erat q? ?titas deo me?ret ? vtrum s. vtili?te recipientis ul ?tutume dantis ul neuti?e. Sz potius electione & affectu donatis de? dubitacione prius in vi? intecto ap?l & se?ce & aliorum moralium et in amicia vtuosa su pp ho?m ?titas bnficij dz principa?r attendi ex electione & affectu donatis & no ?porcio dom exterioris n solu signe d?c n. ap?l in 8?uo huius. In hijs at amicijs [eorum] q p ?tute amicitiacoes no ?t mensure q da/ assilant ?pe ?at electio ?tutis n. & moris melacio & se?ca primo do bnficis no q? dat ea q? fiat reffe?e. Et sbiungit ibi va pulchra dns si bnficia in rebus no in ipa bnficiendi volu?te ?sistent eo meliora eet q? ?ra ?t ea q accipimus. Illud at ?re no huiusmi n. mag nos obligat q dedit parua magnifice q? q regis eq?rit opes ancquz ex igno tribuit. Sz libet qui paupertatis sue oblitus e du mea respicet q actiue se pru taunt cu datz q dedit taq no recepturus recepit taq no dedisset qui occoz ?sijt q p decet h?c oia ?t va se?ce lo? p dco allecto. Ex q in q?ta ?t h re at ?se mag videant que danti a? extorque? a? ex cidunt m?lto ?z g?tius venit q? facili q? q? plena manu dat? exoignu e q? i me ?tulit

s?z amp no potuit [amplat] id q? dedit magnum e s?z diuint & dispulit s?z cu datz gemit s?z suplbe dedit s?z ?tutulit & placeno ei cui ?stabat voluit ambicoi dedit no m? dixi em no solu signe q? dona exteriora maiora si donates decebat dare iuriores affectus ee cie pribus designat maiores. Sz i amicia pp vtile dd? e sine dubio q? bnficiu ma?ne no h?t n? mensuram ex affectu meliori dantis ad recipi?te q? in q? dat ea vtili?tas pp e nulla h?t affectoz bona ad recipi?te. Yta n. aliqui cuiusz datz si c?det vtile ee sibi. Est i? ?sidendu q? i amicia prici?e e pp vtile donates & retribuentes modicu disting?nt a venditoribus & emptoribus q? n. primo q? vebis ez dare q? & p q? 2o q? ez vebis vtriusq lucri salte p opinies eorum q n. equm sum pmittat cu pecunia c?dit panez ?lucri?te ee pecunia ista & vtrisq c?dit plus lucri. Sic & in amicia pp vtile no ?th?et inter aliq?s n vtrisq c?det plus recipe lucri io si no fiet ita no attiget? finis tlis amicicia pp q? ez ea dissolui disting?r tn i alijs q? in venditoribus intuiet pactu s?m ?nez ?sensu & expss? dehendo ctu q? & tte ?ti? Est s?cili i amicia at illa q?nq? dat? ctu q? sn pacto derelinndo pmodu pmi dom l?z m tn? no sit do? i ?mre alu & psta ctu q? s?b pacto relindi ide ul eqle & s?b spe q? alias ?s?e? eq. Sibi qm i digeb?t a? i? psta? mag cet pp ho?m quq pp vtile videas i? quo rei vendi? & emi? prcu me suiat q? p hoc ?portu potet ee m?ei. Dicas i? sic apparit in q? libo q? n venal mensura e ?mus in digencia huana a q? tpe ?rta vini ee maior? preij q? a?o t?re du eo c?ta? s?z ad hac ?nez mensura addit ul diminuit in digencie preci?es ?mtacu habudas n. i fru?to no datz tn pmodio fructi q? datz in diges fru?to & habudas inpecuna i? res eade & eode tpe ap?d habudate e mior precij & ap?d indigente maioris. Dica i? ?silr q? prcu bnficij i amicia pp vtile primo mensurabi? p ?nez in digencia loco & tpe q? bnfim id dat? 2o ad hac mensura fiet addico pp in digencia recip?te q?to n. mag indigebat tanto donu maioris precij reputare debit pp q? i tli amicia bn ?sidandu e q? dona fiat tt & tlia qn & qbus recipientes multu indigeat. 3o sit ad h? add? adiuta mensura bi? das in eo q? amicus indigz no habundz/ na si das ex eo q? dedit aliq dapnu i cuit ul salte comodu suu dimisit donu s?z multo maior? precij reputat pp q? m tli casu no dem? recipe dona amicorum n plurimu indigeas. Erg? prima mensura bnficiu innovat? exhundacia dantis & no indig?ca recipi?tis & sic dem e debet 2a dubitac ita prior? dd? e ero de 3a dubitac vbi q?rebat q mensura mensurari debeat ?titates retribucoes. Io ?nt videdu e de 3a dubitac q q?rebat? p cuius estimacoz ?tis dom

Marginalia: s. hoc fiat libe; De doctoribus retribuendis; et alias est equum utiliore esse sibi; ob hoc n. videmus

incesab. Et vi[detur] m[ihi] d[icendu]m ee q[uod] vtrq[ue] d[ebe]t q[uan]ti[ta]te[m] do[ni]
estimare p[ri]mo q[ui]d[em] dās ut sciat q[uan]ta debeat
p[ar]are retributo[r]e & ut suffi[ci]at sibi data / 2o
recipiens ut sciat in q[uan]to tene[tu]r. Et eode[m] mo[do]
d[icendu]m e[st] de q[uan]ta d[i]u[er]se vtrq[ue] n[on] d[ebe]t estimare q[uan]ti[ta]te[m]
retributio[n]is p[ri]mo q[ui]d[em] retribue[n]s ut sciat &
si sit suffi[ci]e[n]s q[uod] si sit b[e]n[e] e[st] & si no[n] o[portet] ut
h[oc] q[ue]sitea[t] b[e]n[e]factori p[ro]mittes se b[e]n[e] alit[er]
sat[is]f[acere] 2o reci[pie]ns retributo[r]e[m] d[ebe]t estimare
ea[m] ut sic suffi[cie]ns s[eu] suffi[ci]at & p[er]ficiet i[n] a[m]i-
cicia Et si no[n] sit suffi[cie]ns op[or]tet supple[mentu]m
loco & t[em]p[or]e op[or]tunis // De 6a dubio d[icendu]m e[st] q[uod]
ad retribuere p[er]tinet in vere q[ua]ntitatem retribu-
tio[n]is ad p[re]mium doni ut ar[istoteles] d[ici]t q[uod] b[e]n[e]factor
sibi ded[it] Aut[em] h[oc] fa[ci]e[n]di in q[uo] no[n] p[ri]mo[n] iniu-
ti[a] s[ed] p[er] modu[m] doni dedit q[ue]mis intenderet
retributio[n]em & q[uod] q[ui]l[ibe]t si debeat b[e]n[e] ag[er]e d[ebe]t op[er]ib[us]
suis o[mn]ib[us] eti[am] i[n] ijs debite p[ro]p[ort]io[n]e. m[odo] retributio
op[er]is e[st] retributio[n]is no[n] p[ri]mi b[e]n[e]factoris // d[icendu]m e[st]
t[ame]n q[uod] retributor si h[ab]et p[o]t[est] s[c]i[r]e inte[ntion]em & estia[tione]m
p[ri]mi b[e]n[e]factoris d[ebe]t s[ecundu]m ista[m] si co[m]mode p[o]t[est] p[ro]p[ort]io[n]e[m]
p[ro]dere in vere & si estia[tio]n[em] p[ri]mi b[e]n[e]factoris ig[nora]t
faciat ipse s[ecundu]m p[ro]p[ri]a discret[ione]m & h[oc] in tendebat ar[istoteles].
ut in vi[a] cu[m] dix[i]t / oportet q[ui]nd[e] forte o[portet] ret-
butore[m] si[mi]l[iter] vis ambob[us] s[ecundu]m dig[ni]tate[m] ee // Si a[utem]
no[n] hoc accidat no[n] so[lu]m ma[nife]st[u]m ee videb[itur] p[ro]-
hi[be]re ordi[n]are s[ed] & iniustu[m] // add[it] & ar[istoteles] addo
ti[me]nti bonu[m] ut dig[n]ior fiat retributo q[uod] q[ui]
ho[min]es multa no[n] eq[ua]li ap[p]ciat[ur] indige[n]tes &
repleti io[n]e forte o[portet] no[n] t[ame]n ap[p]ciati q[uonia]m h[ab]uit
vi[de]t[ur] dig[nu]m s[ed] q[uan]to an h[ab]re ap[p]ciati[on]e[m] ¶ Un-
dedu[m] e[st] i[n] adre[n]s ad p[ri]ma d[icendu]m e[st] q[uo]n[iam] a[m]i-
ci[ti]a eq[ua]liu[m] extelle[nti]or e[ss]et melior estiat[io]
eor[um] q[ua]m estiatio ad vtrq[ue] eq[ua]lit[er] p[er]tinet h[oc] t[ame]n
no[n] ab[solu]te al[iqu]is debe[t] ea[m] & estimare s[ecundu]m n[atur]e
extelle[nti]or e[st] dom[inu]s a[li]q[ua]m a[mi]c[i]tiam int[er] ip[s]or[um]
q[ua]ntitato[r] p[ri]mo q[ua]n[ti]t[at]e suor[um] // Ad 2m q[uod] d[icitu]r
q[uod] vtrq[ue] debe[t] estiare q[uan]ti[ta]te[m] retributio[n]is fa-
cie[n]d[e] s[ed] retributor i[n] vere d[ebe]t m[odo] q[uod] & q[uo]n[iam] &
q[u]o[modo] retribuat ut retributo dono debite p[ro]-
p[or]tione[tur] // Ad 3m d[icendu]m q[uod] ta[m] emptor q[uam] de-
bitor estimat p[re]ciu[m] rei vendende & emende
e[st] a[utem] r[ati]o p[ro]ced[it] sic p[ri]a q[ui]a r[ati]o p[ro]ced[it] de a[mici]tia
p[ro]p[ter] ho[nes]ti na[m] i[n] a[mici]tia p[ro]p[ter] vtile vtilitas est
p[ri]ncipalis q[uod] finis ad q[uod] cetera ordina[ntu]r // Ad
6m r[ati]o[ne]m d[icendu]m q[uod] ad p[ri]mo date e[st] b[e]n[e] estianda
retributo s[ed] no[n] ordianda cu[m] ista no[n] sit
acto ei[us] & cu[m] ipse (con)misit ordia[tio]n[em] ipsa recati
ut data fuit s[ed] t[ame]n (con)cess[um] fuit q[uod] retribue[n]s
o[portet] re d[ebe]t ista p[ri]mu[m] estiat[io]n[em] dantis si sciat ea[m]
& comode possit ut r[ati]o (con)cludit // Et eode[m]
mo[do] d[icendu]m ad vl[tima]s r[ati]o[nes] // P[ri]ma r[ati]o p[ro]p[ter] o[mn]i[um] p[ro]ce-
dit de a[mici]tia p[ro]p[ter] ho[nes]tu[m] // Ad 2m d[icendu]m q[uod] p[ri]o da-
tor q[ui] nimis do[nu]m suu[m] mag[nifica]t no[n] b[e]n[e] ag[i]t
n[ec] e[st] q[ue]r[e]ns a[mi]c[i]s & vtili a[mici]tia nos n[on] locu-
ti sumus de hijs q[uae] debite op[or]tet ista a[mici]t[ia]m
io r[ati]o no[n] e[st] ad p[ro]p[ositu]m // Ad 3m q[uod] d[icitu]r q[uod] das no[n]
d[ebe]t retributore[m] ordinare q[uo]n[iam] t[ame]n debeat ea[m] es-
timare cu[m] sp[e]ct[a]t ea[m] r[ati]o no[n] (con)cludit // O[mn]is
alie r[ati]o[n]es c[on]tra q[uod] s[ecundu]m estiator recipi[entis] b[e]n[e]fi[ciu]m
d[ebe]t si[mi]l[iter] retributo[r]e c[on]ce[dun]t m[odo] sup[er]i[us] declarato
// P[ri]ma r[ati]o ad o[ppositu]m p[ro]ced[it] de i[n] recep[to]re q[ui] no[n]
b[e]n[e] op[or]tet a[mici]tia[m] sic data fuit de dat[ur]e
r[ati]o n[on] ad p[ro]p[ositu]m // Ad 2m r[ati]o d[icendu]m q[uod] q[ua]n[do]cu[m]q[ue]
mesina mesiret do[nu]m vel retributo vtrq[ue]

d[ebe]t vtriq[ue] p[ro]posse estiare q[uonia]m & d[ici]t q[uod] pacie[n]s
vti[lita]te no[n] d[ebe]t mesina retributio h[oc] e[st] n[on] d[ebe]t
p[ro]mis & alijs debeat mesiri sic data fuit
// Ad h[oc] a[utem] q[uod] arg[uitu]r de diuite & paup[er]e d[icendu]m
q[uod] int[er] eos no[n] debe[t] si[mi]l[iter] ex eode[m] bono doni
& retributo io r[ati]o no[n] v[ale]t // Alia r[ati]o (con)cessa
e[st] depu[ta]tia r[ati]o[n]e q[uae] a[utem] de doctrina Et sit
si[mi]l[ite]r de vl[tim]is r[ati]o[n]e data fuit sat[is] i[n] p[ro]p[osi]to // Du[m] ½ 2o

Utru[m] op[or]teat p[ar]e[n]tib[us] mag[is]

obedi[r]e q[uam] a[mi]co alic[ui] / ar[guitu]r q[uod] sic q[uod] a[mi]co mag[is]
sum[us] obl[iga]ti mag[is] de[be]m[us] obedi[r]e s[ed] p[ar]e[n]tib[us]
max[im]e sum[us] obl[iga]ti p[ar]e[n]tib[us] h[oc] a[utem] p[ri]mo q[uod]
ab eis max[im]a bona recepi[mus] p[ri]mo e[ss]e q[uod]
e[ss]et nut[ri]m[en]tu[m] & doctrina / 2o p[atet] q[uonia]m d[omi]n[u]s e[st]
filij p[ate]r s[ecundu]m na[tur]am in q[uo] h[ab]em[us] ab eo ee & nut[rimen]tu[m]
p[atr]o s[ecundu]m mores in q[uo] h[ab]em[us] ab eo doctrina[m] & ad
hoc mag[is] signu[m] q[uod] su[mu]s ei max[im]e obl[iga]ti e[st]
q[uod] nu[n]q[ua]m p[ossu]m[us] ei retribu[er]e (con)digna q[ue]admodu[m] alia[m]
a[mi]c[us] ut vult ar[istoteles] & q[uod] a[mici]tia & fortior e[st] ob-
lig[ati]o s[ecundu]m na[tur]am q[uam] s[ecundu]m (con)suetu[din]e[m] vel institutio hu[m]a[n]a
p[at]ri a[utem] obligam[ur] s[ecundu]m na[tur]am p[ri]ncipatib[us] a[utem]
indigetib[us] legib[us] a[utem] alijs vel s[ecundu]m (con)suet[udin]es
a[utem] hu[m]a[n]a institu[ti]o[n]e & q[uod] p[at]ri su[mu]s ei obligati
potius a[utem] p[at]rib[us] & a[mi]cis cu[m] dom[inu]s sit p[ri]or
tin[e]te[n]ti a[utem] p[ar]e[n]tib[us] obligam[ur] h[ab]uit mag[is] obe[di]re
tenem[ur] // Q[uonia]m ar[guitu]r q[uod] instis p[ri]ncip[a]li e[st] mag[is]
p[ri]ncip[an]d[u]m s[ed] h[oc] r[ati]o[n]e v[ir]tut[is] instus p[ri]ncip[a]t q[uam] r[ati]o[n]e
p[ri]ncipal[itati]s cu[m] r[ati]o[n]e v[ir]tut[is] sit instus & no[n] r[ati]o[n]e
p[ri]ncipal[itati]s // g[ra]t[i]o mag[is] obedie[n]du[m] e[st] v[ir]tuoso no[n] p[at]ri
q[ua]m p[at]ri no[n] v[ir]tuoso vel eide[m] r[ati]o[n]e v[ir]tut[is] q[ua]m r[ati]o[n]e
p[ri]ncip[alitati]s // Et d[omi]no sup[er]iori e[st] obe[diendu]m mag[is] q[uam]
inf[er]iori s[ed] p[ri]nceps e[st] d[omi]n[u]s s[upe]rior p[at]re g[ra]t[i]o p[ri]n-
cipi e[st] mag[is] obedie[n]du[m] / A[utem] o[portet] p[ro]b[atu]r m[u]ltiplic[ite]r p[ri]mo
q[ui]a s[upe]rior e[st] potencior mag[is] influe[n]s i[n] t[an]tu[m]
2o q[uod] bonu[m] q[uan]to (com)mu[n]i[us] t[an]to meli[us] & d[omi]n[u]s
& d[omi]n[u]s s[upe]rior mag[is] intendit ad (com)mune bonu[m]
3o q[uod] d[omi]n[u]m inf[er]iore[m] o[portet] obedi[r]e d[omi]no s[upe]riori
& ita p[re]cepta d[omi]ni inf[er]ior[is] (con)t[ra] p[re]cep[ta] d[omi]ni
s[upe]rior[is] nulla[m] debe[n]t h[ab]re efficacia[m] // 4o q[uod] l[ice]t
ab inf[er]iori d[omi]no appellare & ad s[upe]riore[m] & no[n]
eq[ui]o // S[e]c[un]d[u]m e[st] q[uod] obedi[enti]a respicit p[re]cept[um]
p[re]cepta a[utem] solu[m] p[er]tine[n]t ad d[omi]nos in hijs &
ad eos i[n] q[ui]b[us] & ad q[uo]s h[abe]nt d[omi]niu[m] / exaudito
a[utem] mag[is] resp[icit] p[re]ces & supplicatio[n]es / p[re]ces
a[utem] p[er]tine[n]t ad inf[er]iores vel eq[ua]les p[re]ces v[er]o i[n]f[er]ior[um]
vel equaliu[m] exaudit[ur] / p[re]cept[um] v[er]o d[omi]nor[um] obe-
di[mus] // 2o s[e]c[un]d[u]m q[uod] ista q[uaesti]o p[o]t[est] m[u]lt[ipliciter] i[n]tell[igi]
vno[modo] v[tr]u[m] op[or]teat mag[is] obedi[r]e p[at]ri q[uam] a[mi]co
v[ir]tuoso / 2o ut o[portet] a[utem] mag[is] obedi[r]e p[at]ri q[uam] p[ri]n-
ci[pi] vel q[uam] legib[us] // Pot[est] & q[ue]ri alijs mo[d]is
de q[ui]b[us] no[n] e[st] vis q[ui]a si de duob[us] vis fuit ex
alijs sat[is] ma[nife]stu[m] ee p[o]t[est] // De p[ri]mo dica[tur]
q[uod] v[ir]tuoso r[ati]o[n]e q[ua] v[ir]tuosu[s] vel a[mi]c[us] r[ati]o[n]e q[ua] a[mi]c[us]
v[ir]tuosu[s] no[n] o[portet] obedi[r]e q[ui]a a[mi]ci v[ir]tuosi d[ebe]t ad
in vic[em] ee eq[ua]les neut[er] sup[er] alt[er]o h[ab]ere d[omi]niu[m]
p[ro]p[ri]e lo[quen]do / io v[er]o p[atet] p[er] p[ri]nc[ipiu]m filio in hijs in q[ui]b[us]
h[abe]t sup[er] ip[su]m d[omi]niu[m] (com)p[ar]ato e[ss]et nulla p[ater] n[on]
e[ss]et obedie[n]du[m] & no[n] a[mi]co v[ir]tuoso // S[ed] t[ame]n
e[ss]et dubi[um] an sit mag[is] p[at]ris p[re]cept[um] obedi[endu]m
q[uam] p[re]ces a[mi]c[i] v[ir]tuosi exaudie[n]du[m] // Ad q[uod] r[espo]ndeo
q[uod] si p[re]ceptu[m] p[at]ris fuit licitu[m] & h[ones]tu[m] & de hijs
in q[ui]b[us] p[ate]r h[abe]t d[omi]niu[m] mag[is] e[st] obe[diendu]m p[at]ri / cui[us]
r[ati]o e[st] q[ui]a obligatio s[u]b[d]iti ad d[omi]n[u]m e[st] i[n] v[ir]t[ut]e
insti[tia]e io no[n] obe[di]re e[ss]et i[n]instificare s[ed] oblig[ati]o

aici ad aicu ul vtuosi ad vtuosu et in vtute
solu libat et ~~suspis~~ / ino ~~pecepto~~ scd in iusti
ficaciões ut adz in poribꝫ libris maiora
n. st pcca q vtutes cardiales p q alias et
~~mo~~ q iusticia / dixi at si peeptu fuit li
citu et ho^tu q illicitu et in ho. / nlli dno e
obedienda ymo q ad etia nꝫ alti sbitꝫ e n^c
p q^o ad e q^o ad etia dns eanꝫ / dixi et in
hijs in qbꝫ pr ht dnm q in hijs q^o cessat
dnm in h^o peeptu no ht locu n^c in hijs e
obediendꝫ no. n q p m^m peepti comit oz
p mo^m recipe et si ome q p modu peepti
cõm volunꝫ vore peeptu tn si fiat in hijs
in qbꝫ papi ~~nis~~ sr in cui pap^c no ht
dnm i^d peept erit illicitu sz no ex pte
rei tn ex pte pcipiet / nlli. n. deme lic
pcipe ei sup q no ht dnm peepti at illi
citi no e obediendu / dein dd e deca^a q^e
ti^e vz an mag sr obediendu pri ul pncipi
at q nondu q pnceps ht gne dnm sr ob
decim^ce q^m ad opa ciuilia q^s. eade pnt
i gne dapnu ul ymo^m ciuit q^m. ad opa
pti^e domestica / pr ht dnm et no pnceps
Dico at pti^e doe^ca q in cau opa doe^ca
indiget coopi ciuili v g opꝫ e agros
cole gardios plantare frumtu eme ven
de custodie / tn cau cogete vz si ciuitas
sit obsessa i inimicis pnceps f ex igentia
cau cogz frumta vende plantas excu
pare et ijs sz v in n^m pnidictu ciuit eet
arbores plantare a eas detruncare ul fru^ta
vede a ea custodie pnceps i n^c se hz de
hijs intmitte // Ex hijs p^z q ht q q^m
ad opa ciuilia no oz pri sp obedie q de
alijs hijs pcipe no ht cu no sit dns q^o ad
ea. pri pt at oz obedie q dns e et pcipe pt
concedendu e tn q si pr vsurpando sibi peept
pcipiat in talibꝫ aliq q no videat ee ma
lu facienda ei no pobediꝫ sz p ex andi
coz q peeptu tn sit ex pte pcipiet / illici
tu no dz recipi f virtute peepti sz
p vtute pcis ul osilij // Ergo et dico q q^m
ad opa pti^e doe^ca obediꝫ e pri in licitis
et honestis et dnm ht / in talibꝫ obediꝫ pn
cipi q no het in talibꝫ dnm n vsurpatz
tyrannicu q^o cau p timore ronale eet
ei obediendu tn i pcipet no eet i ho^tu
sz pono casu q pnceps q^m tn vsurpate
dnm platz pcipiat t vede fru^tu pr vo
pciat obtine an tu vedas frumtu dico
q no q peeptu regꝫ i iqui e tn no heat
iustu dnm io no e obediꝫ et q in pone ma
nus i bona alteꝫ in vito dno e i iusti^re
et si metu cadete i ostate viro tn pncipi
obedias tn pcabis sz tn venia^r ut dicebar
in 3° lib^o // Pono ag alu casu q pr p
cipiat fru^tu pcte in genia et pnceps sb
pena capitis h^o in hibeat sz in iuste / an
g^o filiꝫ obediat pri an no / dico q no
debeat obedie pri q i^a cau peept pns
eet irrõle et p gns illicitu q irrõle e omo
pone i mani^co picto pditõis id q e sn ror^ce
maiꝫ p salute morꝫ / filiꝫ at sn rorice
e maiꝫ bonu pns q fru^tu et q peeptu
irrõle e q^e e irrõle sz se mani^te pdi
cõni ex põne p salute fru^ti e ~~no~~ irrõle

q^d
q^d
q mis se in bello p fru^to expõne q^d raptões
eet rõle vbi de victoria spes plꝫ ~~haret~~
Et scias q mlts mois dr cauꝫ i^c a pori
in p mo n cau pcm erat no q pr pcipie
bat sz q in vito dno pone manꝫ i bona
eiꝫ e in iusti^re / in 2° at cau filiꝫ no tagz
bona pris / expnts sz solu no facit q pr
illicite pcipet io no pcatz // Eode mo
dd e si paciens sbiciat se medici dno
q^m ad sani^te recupanda / ipe quo ad h^o ca
getia mag dz obedie medico q pri ul
regi / ymo n^c pri n^c regi e ipe obediꝫ q
ad h^o no ht dnm sup ipm / Sic et doctori
q ad doctina ca getia obedie oz / et ita de
alijs / et si pr pcipz de ope dome^co et pnceps
depo^co vz dicat pr vade in agru et pnceps vade
i plm / q erit facienda / Vndz gerhardus
bn q pncipi erit obediendu / Po^to tn q vtrꝫ
sz peeptu ee rõle alto ciui scpto et hoc
p sufficit pioes q arguendo adducte sunt
ad pndu q dno sriori sit mag obediendu
hijs visꝫ soluede st rones // Ad pma
pt dici q no mag obligar ad obediendu
pri in opibꝫ domesticis q ad obediꝫ pri
~~in opibꝫ domesticis q ad obediꝫ~~ pncipi
in ciuilibꝫ ymo eq p sriori^te dnm et me
liori^te boni cui^t Et q michi e absolui
a dno pris q a dno pncipis / cu sit fa
ciliꝫ et minꝫ dapnos separi a domo q a to
ciui^te / Et cu d^r q a pre pla et maiora
bona recipimꝫ dd e x sz h^o ocedat tn
ex h^o pr in filiu no ht dnm saltē pꝫ vs
rõis et pnide^e q illa bona filio donauit
et transtulit in dnm filij expnti debito prne
sollicitudis et ami^c / q at sit omo. i. q^m
ad oia dns filij necessariꝫ / et e ocedendu q filiꝫ
no pt recompesare pri eqle ul plꝫ recepts
sit pns declabat sz rei ofesato ul rec
bito no e pobediꝫ tn fiat de bonis q^o
retbues e dns / et e oceꝫ q obli^o prnaz
e fortior obligatione p osuetꝫ / io filio no
lz an vsꝫ rõis exire a domo pris / sz pt
exire a domo pncipis si pr velit se et fi
liu a ciui^te separe / sz pꝫ q filiꝫ ht vsu
rõis et pnidencie cessat nale ~~indiciu~~ pns
sup ipm et fit dnm vo^tu si filiꝫ velit ma
nere cu pre / et sb pre / et forte filiꝫ no
e pns sb dnio pris q sb dnio pncipis
Ad ro q arguit q mag sit obediꝫ vtuosꝫ
dd e q lz vtuosꝫ sit iustꝫ tn si no sit
dns ipe no pt iuste pcipe lz possit iusti^me
pcti osule ul ex hortari et p swade et
dein ad qrem et c // Queritur 3° ut pz

Utrū oz magis sbuenire

pri q alicui alteri / q sic. q sbuenire alicui
e rõe pietatis et ami^co sz n^c e mag piu
q vide pris indigeꝫ et n^c et e amabi
liꝫ pre / tn q ipe maxi^e e amicꝫ / tn q ab
eo maxia bona et plima bona recepimꝫ
g^o ~~et~~ yt illi e maxi^e sbuenienda si indi
geat tn no possimꝫ suffi^r retbuere et cu
p remanemꝫ debitores / pr e hingi //
yt pꝫ mag dz sbuenire toti q alicui ex

neo sit nalit videt q psalute totius corporis
manu z pede exponi9 sz filius e sit pr q
pris g° z c9 // Yt sit sibi ipi mag e sbuiei
endu q alti ita sibi ppinquiori z gnicciori
e mag sbuiedu q remotiori sz filius e
pri ppinquimus g° z° // Vm ar q tu amico ro
ne amici sit sbuiendu oz illi mag sb
uire q mag amas sim at mag amas
q prez ut pius dicebat g° oz mag filio
sbuenire z q h° e nalis cu bruta mag
sbueant filijs q pntib9 // Yt mag sbue
niedu ei q mag e amadu sz vtuos h°
e mag amadu q prez na tu n sit ama
bile n q bonu mag bo9 mag e amadu
sz vtuos no pr e me°r pre no vtuoso ul
z ho d° melior z pgns amabilior rone amadus
vtuts q rone pritatis g° mag e dona
du z pgns ei sbuiendu vtuos no prez
q prez no vtuos ul eude mag rons pr
yt p amici9 meliore z excellentiore e mag
opandu sz amia pri e p vtutes e mlto me
lior z excellentior i° q e pri p prnitate
z filiato h° p° mlti p° q p amici no pt
ee n bonor9 x 2a at in dnt pt ee bonor9
z malor9 x 2° q 2m p'ma amici9 distigui
admi vtis z excelle ea in 2a vo eis gmi
3° q p'a amica esm ipo aple sso° cu q ta fa
tuis q pdetib9 z ta bruts q hoib9 x 2°
q p'ma amica ht pobo bonu aie x 2a
vo bonu corpis q filij apre recep no
sit d° i° po° si qde ana pciosior z potior
z cor° nate z disposi optime vrigantis p
porto hijs hre g° gcludes q p amicitia v
tuosa mag e opandu q p prna x Lu g°
bnfate sit opus amici se q mag e bn
fati vtuoso // Yt cui mag e obediedu
ei mag obligamur z cui mag obligamur
ei e mag sbuiendu si indigeat g° cui
mag e obediendu ei mag e sbuiendu sz
pncipi e mag obediedu q pri ut dicebat
m° q° g° z° // Sciedu q ista q nota
si pe sumat distigwut pu satisfacto re
stitucio reddicio solo z retbucio q satis
facto respicit illata i iniuriaz resti° vo re
spic re in iuste sbtlata reddicio at re
spic re gmodata ul deposita ul locata
Solucio vo respicit re ex legali obligatione
debita Retbucio vo respic re donata sb
uetio at de q° fortta e respic indigentiam
Sz si gnr capiat pt extedi ad oia nota
pdta r° psonas indigentiu tu mag ppe
tu mag ppe d° de gtinua donatoe gomu
nitate psone indigenti donacio at z mu
tuacio apdcis q noibus distiguntur q nllm
gnont actu pore int dante ul mutuate
z recipiete x Yt io donacio ul mutuacio
fuit ppe p virtutem libtate ul amicis ul gpas
sz ista q mag fuit rone actuum pcedentium qs
ia nota q respiciunt // Ex hijs at satis cz
q satisfacto no e n eius q in iniuriaz i tulit
ei qui illa pass e nc restitucio e n spolia
toris ei q spoliatus e nc reddicio e n hntis
gmodatu ul deposituu ul locatu a° hinqi ei q
mutuauit deposuit ul locauit nc solo e

n debetis ex legali obligatione creditori nc
retbucio e n eius cui donatu e donatori i bn
ficiati bnfactori vtimur n lo° ppe noibus bn
factoris z bnficiati pdonate z eo q dona re
cepit // Ergo at q pdictorum ad pdictos sz
q hinqi refndo sunt singlis no sunt do
naties neq mutuaties sz donaties z mu
tuaties sunt ad amicos a° gpriotas a° vi
cinos a° gsocios rone amici ul pre ul sorte
z hinqi ul z donaties sunt ad extraneos in
nntte gstitutos rone hu'ane copassiois ul
z mag9 viror9 bor9 ad vtuosos
rone bone fame z vtutis dd9 e g° p° q ma
gs satisfaciendu e leso ul restituendus sbltatu
ul reddedu ei q mutuauit ul deposuit ul solue creditori
donadu alti ciuis ceteris pibus i ipis gconnibus
meqli indigeria z eqlitas vtuosu ca e q
oms pmi actus ptinz ad iusticia dire sit
q no satisfacie leso pateti soluto cet di
rte iniustie sz donate ul mutuare no ptinz
dirte ad iusticia ymo z libalitate ul ami
cicia io no donate ul no mutuare no est
dirte iniustie sz illibalit ul in amicabr se hre
pta at q iusticia sunt maiora q q cetas
vtutes z iusticia meliora e q alie vtutes ut
de tiatu sunt me° z in q° g° z° // Neq vz
siqs obiciat viror9 amicor9 e oia bona
sua pfte gmittte h° n no e vm n saluo iure
alior9 x Bz q iusticia nuq oz ea gmittare
q d tulius in lib° suo de amicicia h° e lex
i amici sanccia ut neq rogemus res turpes
neq faciamus rogati Si at no eent pia
no oz ista q° 3 ee vbr verz x No n om cau
reddedu e depositu a° soluendu debitumni ut
si creditor sit in fimia ul si creditor sit
forte hundas copiose z pr sit i extrema
ntte gstitutus ul amicus ul z vtuosus extremus
z tu solu hres duos denarios z tatude
deberes creditori q tu instan debitu ate
repetet puto q potius eet de illis dena
rijs emedu pane ad sbuiedu pri ul amico
q reddedu creditori gnitates lege no ht
ymo in extrema ntte oia sunt gma i tm
ut puto q i ntte gstituti no solum pt licite
no solue debitu ul no redde depositu
sz z hundab9 in vitijs vno aufferre
si pt magis at casibus z in q° dta q° pate
in stan9 vz q no mag eet credendu ul
solu q donandu no e pole deciare p in
ficiate tm ap sic not ap x Si n sr ex
tedat dato ul nato ad h° declandu //
2° po° de sunt gnes de gpatie satisfactiois
restitucois reddicois z soliois ad inuicem
Et vr ee dd9 q pcius e restituendu ablatu
q reddedu depositu Si h° no possit sic
si z certa sunt pia q p fortiore obligatoz
cicius e agedu sz i° vero obligatus illi i h°
q ht re sua z vltius obligatus e spoliato
q in eu i iusticiant // Yt peiora cicius sunt re
formanda sz no restitue e peius q no red
de q an recepcoz depositi no male te
nebat depositu sz z an z post recepto ab
latu p male tenebat ablatu z eo° ap
pe pt q cicius eet restituendus ablatu q

q vtuoso pri vel q°

in nobiliori p° extra ipa voli sed vel amici p°

de satisfacto

donatio

donare vel mutuare amico vel pri vel satisfacere satisfacere vel solue creditori p° certo

at nolere

put usurat solu dapud gpesas et re ẽ ꝯ
tyran ad obligatioez pn̄ i epicto ul ꝯsen
obligati qnz fuit illa obligacō et qu satis
factō accipit

debitu soluedu / ꝙ dns depositi for e qm
deposuit no q ht / ꝫ dns pane editori
solde no e editor ꝫ q ht / mo in iusp̄ee
vr retine re alti ipo in vito / no ꝯ / ꝫ ꝯ
ob ho ꝫ iudices mag ꝯsweuenit dilatioz
aliq̄ ꝯcede de soluedo debitu q̄ de reddo
depositi // ꝫ q ho obr ꝙ ꝫ fortore obli
gacioz eius e agedu ✗ ꝫ videt ꝙ ego
sim mag obligatus creditori ꝙ mag te
neor ei q ꝯme fecit q̄ ei ꝑ q° e° feci xre
ditor at mltu fecit ꝯme eddo in debi
tu e° at mlt feci ꝑ a° cu depositu cus
todiui // Vndeo ꝙ q° ad gm hinc inferz
e° mag mor su obligatus debitori ad
ꝯp accces ꝫ ad retbuꝯ faciedu pt debi
ti soloz q̄ ꝙ adre deposita cu e° oro su
obligatus adno retinedu re altius ipo i vito

Desatisfacte at sciedu e ꝙ noie satis
factois vtim vno° ꝯnit a°o ꝯpa satisfa
ꝯnit accepa e ꝯs an dispotoi vo̅li cuius
ꝫ obligacois ita ꝙ restituꝯ ꝫ redditoz
ꝫ solutioz ꝫ retbutō ꝯdignas vocem satis
factes ꝫ no intedimus h' desatisfacte

Satisfactō at ꝯpar accep distig ꝯ ꝑ duos
actus ꝫt sb' distig iriu ꝙ alii satisfactō
cu ꝑut respit obligacō pnalē ꝫ distig
ꝯe ꝯ restitucioz q̄nt n ꝙ vtraqz respi
cit illata i iuriaz ꝫ drnt ꝙ restitucō
respicit i iuriaz spoliatam q qs adseqitur
re alti ✗ ylloz i vito ul vio te / Satisfactō
at respicit i iuriaz illata no spoliatiua ꝫ
corpis lesiua ꝫ possessionu descen ul ho
nis ꝫ fame depssiua ꝫ huiꝯ / a°o satis
factō ꝯe act ꝯsto mo ꝫt ꝯ ꝙ restitu° act
pnat ꝯnins q̄ pns s ꝑut respicit illa
ta i iuriaz ta ꝯe spoliatiua q̄ no ꝯe spoliatiua
v g si ꝯbinas domu resp° e ꝙ restituas
noua ✗ si wlnes ꝙ sanat facias ✗ ꝫt
ꝙ vlt emedadu erit ptinebt adsatisfac
cō // Si g° loqmr desatisfacte vltio
accepta p° respicit ꝯnas ad obligacō
pnalē vr ꝙ mag sit dissolꝯ obligacō
pnalē q̄ de ꝯntuis ad ipaz satisfaciedu
saltē ut i plibus ✗ Si ambo sil si no ꝑnt
ꝙ ad pnalius e mag ꝫ pnalius attedendu
dico at ꝫt inplibus ꝙ ꝯtusta° ꝑnt alii
ordinie pmitre / ✗ ꝫ si satisfactō capi
at ꝑ ꝑoti mo forte pt dici ꝙ cius est
restituedu ceteris pibus ꝙ satis faciedu / v
g eqꝯ ablatu pns e restituedu q̄ ꝑ
eq° occiso aliu reddedu ꝙ ho mo satis
factō ꝯvor se ht ad restituꝯ sic redditō
ad solucoz rei n ablate dns ye e no
q ht ꝫ q spoliatus e / q vo eqm inficit n
ht cuius alt sit dns io ꝫ // ꝫt sic dixi
cui ꝑdctz ordo pmuttit p° aliu ꝑ diu
sas in ꝯiabiles circu as quas loco ꝫ tpe
ꝯ ꝯbiate pnu // 3° dd e de ꝯpatōe do
nacois mutuacois ꝫ retbucois adiuit
ꝫt dico satis ꝙ ceteris pibus potius e ret
buedu q̄ donadu ul mutuadu ꝙ qbus
e donadu mutuadu ul retbuedu ꝯon

tibus pnt aut ꝑnt vtriusq ꝫ pnt indigebus
retbutō vltra id q̄ donacō ul mutuacō
signt ꝯnot obligacō ꝯx recepto bnficō
ꝫ ꝯfaciedu mag obligam ho mag
e faciedu ho dico ꝫ ꝙ pmt ꝑsos ꝫ ꝯpiss
sime duos amicos mutuacō no ht locu
ꝫ solu donacō ꝫ retbucō ꝙ retbucōe
mutuacōe no ꝯntat bona ꝑsce ꝫ ꝯpr
amicoz at ꝑdcoz e oma bona ꝯmia ꝑ
fce ꝫ simpr ꝯntae ✗ Vn tlis amicus sit alt
ipe // Si ꝫ neqz mutuacō locu ht ad pau
pes impotētes q neqz ꝑ pna neqz ꝑmtō
ul alio ꝑtina mesurabit reddere pt
ymo diuites illis paupibus dz date ꝯpr
ꝫ paupes debet eis retbuē i ndīmbus oranibus
ꝯgtoibus ꝫ reuerentijs ꝫ honoribus ho e
pse mam ꝫ in dll amica sic e amica ꝑ
vtile ul amica cu vicoz ꝯsotoz ꝯsagwi
neoz ꝯpnatoz roīe vicine societatis
ꝑnie ul ꝯsag ꝫ huiꝯ locu ht ta donacō
q̄ mutuacō ul retbucō inqbus satis ꝫ ꝙ
alu mag e donadu alu mag mutuadu
ꝫ diuersitate reoz ꝯmutadaz ꝫ ꝑsonaz
ꝫ amicaz ꝫ aliaz circu az ✗ yn rebus n
modici ꝑcijs tpe eet alu pactu appo
ne de reddo vbi eet tutu mag dare
sn pacta // Vn at sit donadu ul mu
tuadu in tlibus indico prudentis reliquendu
e // De retbutōe at ꝯpata adsoloz ul
redditō aliqui dubitat an s mag sit
retbuedu donatori q̄ soluedu creditori
ul reddedu mutuatori ceteris pibus s do
natōe cu editore ul mutuatore eque
i digentibus ꝫ vtriusq ꝯontibus / Dch° n aliqꝯ
vis e ꝙ mag retbuedu sit donatori
q̄ soluedu editori ul reddedu mutuatori
ꝙ ꝫ meliore obligacō mag e ꝯpadu ꝫ
mag obligam donatori / p° ꝙ maius bnficium
mag nos obligat ceteris pibus / ꝫ si qs mu
tuat ul edit m io lib ul alt donat m
io lib / donans facit m mlto maius bnficium
q̄ mutuans g° ꝫ c ✗ a°r satis p° ꝙ ꝫ res
exterior q e in bnficij sit ꝯlis tam modꝯ
ꝫ actꝯ melior ꝯo sit equales / maius n bn
ficium e donare ꝑmo ꝙ redimus tunsfert
simpr in recipiete ✗ 2° ꝙ donacō fit ꝯ
ari amoe ul affecte adrecipientē q̄ mu
tuacō // ꝫ ho no e tenedu ꝙ retbuē ide
e ꝙ donatē ul retbuē ide e ꝙ redonatē
redonatē at ide e ꝙ donatē g° retbuē
e donatē ✗ ꝫ dari fuit ꝙ potius e soluē
du q̄ donadu g° ꝫ ✗ ꝫt ꝯa ad ho e que
dta fuit pns s ꝙ retbuē no e actus
ꝯe ptinens adiusticiam sic reddē ul soluē
Na i° cu donatu e adꝙ spectat retbuē
sis e simpr dns rei q vero simpr est
dns r illi in iusticiat // Si ea retinnat
si ea neqz donat neqz redonat ✗ ꝫ
forte illiba r ꝫ in ꝯauar opans iꝯtꝯ
e ꝫ forte ꝙ ad ho iudex cogitat ad sol
uedu ul reddedu ꝫ no cogitat adre
tbuedu // adro in om dd e ꝙ i dubitat

reddēdu ut

dmitabitur

magis ei obligantur / ... moralis

donans maiore facit gratiam et maius beneficium
et io moraliter obligatur magis ei obligantur
legatur // Et item credo e plane quod maius ben
ficium magis obligat ad amandum ad honoran
dum et regratiandum / sed non e necesse quod maius beneficium
magis obligat ad dandum re sua quam minus
beneficium ad reddendum aliena // dico et quod maius
beneficium magis obligat ceteris paribus si cetera
non sint paria quod recipiens donum vel sicut eius
donator sit dominus et recipiens mutuum vel sicut re
cuius mutuator e dominus // Et siquis diceret
quod predicta non valet ad probandum quod magis sit solven
dum quam retribuendum quia si creditor in pecunia
eius fuis sum dominus eius et vel heres eius tu sis dominus
sic et si fiat donatio // Solo dico quod non e
simile quia debitor sed habeat dominium vel lege vel
pacto obligatus e ad relinquendum dominium et in
creditorem transferendum e cito vel petere
creditore Tunc non vendo et equum et credo et pec
cuniam eius constitutio te dominum eius non simpliciter sed
sub pacto quod tantam pecuniam tibi [illegible] in solutionem
io si pactum non teneas tu desinis iuste
habere rei dominium // Sic autem non erat de donatione
[illegible] dominium rei simpliciter et absolute transferebat
in recipiente // Et propter hoc [illegible] quod de duplici do
natione sic dictum est enim quedam donatio pura
sine intentione remunerandi quam perfecta amicitia
et imperfecta indigentia operatur sicut locum / alia
vero quam mutualis facta sub exactiori forma doni sed
tamen sub intentione remunerationis quam locum habet in amicitia
delectabile vel utile / quare [illegible] donatori sit
magis retribuendum et ego puto quod ceteris paribus
scilicet eque indigentibus et eque virtuosis existentibus magis
retribuendum esset secundo donatori quam scilicet donavit
sub spe remunerationis posito quod non possit si
[illegible] retributio quia talis donatio
[illegible] sub mente mutuationis secundum intentionem [illegible]
mutuum autem magis e retribuendum reddendum
vel solvendum quam simpliciter donandum ut dictum fuit
ista vero sit magis explanetur cum verba non ad
[illegible] inventa sint quam ad designandum mentes conceptus
verba non obligant principaliter sed solum significative in
quantum designant interiore obligationem inde talem [illegible]
Sic ergo obligatio principaliter et formaliter autem non e
verbalis sed mentalis tamen leges preceperunt fieri
iudicia secundum verbales obligationes quod [illegible] iudi
ces autem quod per verba vel exteriora signa non possunt
obligationes mentales cognoscere // Si autem possent
intentiones hominum intueri leges precepissent
secundum eas iudicia fieri et de verbis non curassent cuius
signum e quod illos verba non obligant qui sciunt
non habere sufficientem discretionem ad formandum debite
mentales obligationes sicut essent pueri vel ma
[illegible] verba et non obligant contractus quia pre
sumunt quod eorum obligationi verbali mentalis
non correspondet quia mentaliter obligati sunt simpliciter ob
ligati et ita secundum conscientiam tenentur agere in virtute
obligationis ad quod leges cogerent eos agere
Si obligatio esset verbis designata vel si esset possibile
mente intentiones intueri // Sed si intentiones do
nantium et recipientium secundum amicitiam propter utile essent
verbis expresse vel iudices possent eos intueri

leges cogerent ad solutionem vel redditionem quod vere esset
mutuo vel vendito credita sed quod esset magis red
dendum vel solvendum quam donandum ut dictum fuit ergo
Et dicitur [illegible] amicus utili amicitia dat amico
fructum sub intentione recipiendi vnum tantum precium vel
maiorem et recipiens sub consimili intentione recipit
in vnum quod non propter utile contraxit amicitiam non aliam
intentionem dicit recipere quam exigit talis materia quia
alioquin violaret amicitiam contractam et defraudaret
amicum // Sed si intentiones verbis designentur
vel iudex de hiis habeat [illegible] notitiam ipse
cogeret ad solvendum tamquam mutuum vel creditum
ergo sine iudice [illegible] si per bona conscientiam
et hoc expresse dicit Aristoteles 8 huius loquens de ami
citia propter utile de contracti autem retribuendis secundum digni
tate eorum quam passi sunt // Et quia forte posset aliquis
dicere quod [illegible] sub intentione recipiendi et propter
modum mutui / tunc recipiens / tunc illo contrahit
honesta amicitia recipit in primo modum puri doni
// Contra hoc obicit Aristoteles [illegible] in principio et
beneficiantem aliquis non contrahit non enim ab amico neque propter
ipsum hoc operante [illegible] perit [illegible]
si recipit ab amico propter honestum per modum puri
doni recipiat alius quam non vult esse pura amicitia
non dare gratia reciperet sed gratia recipiendi de
fraudat non dante / ergo recipiens [illegible] inten
tioni dantis conforme io concludit Aristoteles dicens
Et ad modum quod in dantibus beneficiantibus dissolvens
in moralibus obligationibus que sola intentione
fiunt sine verbali expressione beneficiantis tenetur dis
solvere quantum ad mentem in dantibus in quantum ad mentem in verbis de
signatis et expressis / secunda quod conatur actum per
[illegible] ad mentem [illegible] differre videtur [illegible]
faciendi e operatio eidem actus ad diversitatem
personarum / verbi gratia [illegible] donet filio [illegible]
amici virtuosa in indigenti vicino vel convico
[illegible] humana / quare [illegible] sit magis donandum
Si non e possibile cuius sit donandum vel quod istorum
in proximo existente et magis liberale // Sed
et de retributione amici scilicet amico vel patri vel convico
beneficiatori et magis retribuendum // de quibus primo dico
e quod si eque sint boni filius amicus et vicinus
minus e donandum vicino quia primo causa [illegible]
in vicino ratione cuius sit dandum ei. Sed filio
et amico et ad hoc plures scilicet amicitia [illegible] specialis
sed si filius et amicus non indigent magis e
donandum vicino vel convico indigenti quam frustra
donaretur non indigenti // Sed ponamus quod filius
et amicus indigeant minus quam vicinus quid erit fa
ciendum Dico quod si vicinus excedet in indigentia
filius autem vel amicus non nisi modicum indigeat
dandum e vicino primo et filius et amicus deinde illi
dare // Si autem indigentia vicini sit minor in
valde modico quam indigentia filii vel amici da
dum e filio vel amico // Quantus autem et qualis sit
excessus secundum quem declinandum sit hinc vel in
de debet unusquisque propria discretione determinare secundum
exigentiam circumstantiarum [illegible] non contingit [illegible]
dicere quod non e possibile [illegible]
utrum e magis dandum filio vel amico propter mo
res vinculo sanguinis non coniuncto // Unde e

dans / volens

volente non amici / non facit ut [illegible]

amicitia et amico / virtuoso [illegible]

patri et indigenti et

ut puto q mag e dadu sui misu̇du sc̄o vite nati mayo an vs rois 2 punie q̄ amico dadu q pr si pt oblig̃9 e legatit ad filiu mittedu 2 ad ho coget in vita date q filio viteret qui no e ~~dare~~ donate ipse vni s3 debitu solute. s3 p9q filij ad statu pue nerit an mag e dadu filio ul amico. Rndet q ipis eq indigetib9 2 eq vtuos gontib9 mag e donadu filio q si eet mag donadu amico gonco ho solu eet rce ami citie. s3 p gnez esu 2 itin indi9 rois in pole e prem mag amat gonen q filiu eq bonu. s3 g mag amat gonen i amicitia e pp roz io p i ag̃e 2 ita ro no dctaz. gcedē e tn q amic9 gones pt ma to ee in digeor fio 2 p dcctior bonoꝝ suoꝝ dissesator ul 2 ies donada pt mato gentor ee statri amici q statu filij q i du bitat eet mag donadu amico q filio 2 ho 2 gtinge pt alijs circustancijs infinitis q̃s gsidandas relinqdu e in diusce opat. Et pho soluta e qo si gsweta an s. i gsa ma nati te sit mag sbuiedu amico pp y depnte gnis ul amico pp bonitate mor. Ad q dcrandu rndz q mag e sbuiedu amico pp bonitate mor q pbat mltir. p° q amicia pp bonte mor claudit in se sil bonitate dilecto 2 vtili te g° hui9. 2° q claudit i se ydeptitate q amic9 2 alt ipe g° h9. 3° q claudit inse pate cu in ea no fiat acusatões g̃uo 2 g° hui9. Vltio q illi mag e sbuiedu q simpr e melior 2 sbuieenti melior 2 tlis e amic9 vtuosq 2 hec oia sc va ubi gsagnes si eet filij multu desiciz abonitate illi9. Si tn eet eq bon9 2 sbuiees hot sciz mag eet sbuiedu gsagneo n' mea dcrandi om gcludit sn. Si vo gsagneo eet eq bon9 2 sbuiees ho ignotaz 2 no dz mag ei sbuiere q cu tenedu e 2 dimittedu metu. S3 vtru pri 2 filio sit mag dadu ul 2 sbuiedu ipis eq indigetib9 ul no i digeb9 2 eq vtuos gontib9. Dd3 e pmo q si no indigeat nisi ad sbpedittatoz mag e donadu filio q pri q sic mag saluat ordo nalis sic n filij m ee succedt pri 2 no eq° sic mag e rõle q succedat ei in possessiõe q eq° 2 sic pr i gnando filiu q seipm infudit i filiu filij at se no sudit in prez s3 exit apre q elogas se ab eo ita rõli9 diuicias pris in fudi sr filiu recededo apre q filij eq°. Et obho leges gmt instituut q om possideti diuicias morieti filij in illis diuicijs poci9 hēditate succedat q pr. Jt q debe9 mag amare ei debe9 mag dare s3 filiu debe9 mag amare q prem ut dcm fuit in 6ta que 8ui. S3 tn rndes ar ee vez cetis pib9 s3 ceta no sr pria q tu apre plima bona recepisti q te obligat ad retbuitoz. Volo dica q forte sr° e q apre plima bona recepim salti aio beniuolo retbuere digo pp q saltē g° g° v t sunt pr 2 filij pares in bnsado. 2° dico q donu pri no e no indigeti retbuedu n' forte inspiritijs ul honoib9 2 reuerencijs io i ista no ht locu in pposito. S3 si pr tuus 2 filij tu9 indigent distig9 e q ul i indigena e gpma s. mort illata nati si ei no sbueniat ul ipa no e mort illata si sit mort illata. Dd9 e q mag e sbueiendu filio cetis pib9 q pz p° q filij e mag amad9. 2° q cau poito plun9 vita 2 eq bona saluat in salute filij q in salute pris cu sit visile prem debe citi9 mori nalit q filiu. 3° q ee 2 viue pris gdanno saluat 2 gtinat p ee filij 2 viue 2 no eq° q pr 2 gdamno mortu9 i bono filio ee at viue i oib9 e cit le 2 gnale ut dr g° hui9 g° cli9 e et nali9 saluare vita filij q pris. Gced9 e tn q ubi pr tu9 fecit t plima bona 2 aio bnficio filij at nlla a' pauca tu mag debes declinare ad pre saluadu no gnid9 pmo9 donu simpr s3 pmo9 retbuitoe q mag e retbuedu q donadu ut dcm fuit pus. Ult 2 si pr e bon9 2 filij puul ul lag... 2 si pr gerit re pub.ca 2 ob ho i tle mor ti pticlm incidit ul pp alias diuses circustacias in nuales pole e q genci9 sit pri g. sbuenire. Si vo pr tu9 2 filij tu9 tir indigeat in digea tn no mort illata s3 nuabili tua sbuetce circuscepta ponedu e q mag pri sit sbueniendu q filio. Jorto q filij e eq bn fecit sic pr q filij robustior gone p sa ci9 sustine guarumia 2 q minor gone sanabilior e abillis guarumb9 ob ho n nalit q ome mag gpatiut senib9 pass qi iuuenib9. Ymo pp ide isto mag eet suffi9 pri q si ipi in cetis vite i. in calid9 vestimet 2 nutrimet 2 spar ho e faciedu si tria nob mnstraint. 2 ho inted arl. g° hui9 d. Videbitur at vtiqꝫ nutrimeto qnid9 pntib9 oztre mayore suffire sustine ut debetes 2 gnerandi meli9 q ipi in ho suffice. 2 arl. no. r d. suffire q p rei vitate mag e arn9. S3 ad gmunitate q pri ul filio donadu s3 amico mag e donadu pri in pdcis ad suffi q filio ul sibi ipi. Deretbuie at solz qui an mag e retbuedu pri ul vtuoso bnfcori. Ad q rndedu e q recepto eli bnsio abutq3 2 ipis gontib9 eq vtuos ma g retbuedu e pri q sic sibi eet mag dandu cetis pib9 ita 2 redonadu ul retbuedu gsilib9 roib9 q n eet in a° gresa ciet eet retbuito in pre vlre. S3 n aliqs dicat q forte asti e mag retbuedu recep te amicie ho n' p dcsep itaz ioz no est mag amadu ~~prez~~ gonen q prez eq bonu. Et si gones desto mag amet hec amicia q roz pp q ro no dctaz ee faciedu s3 ea dimittedu. Gcededu e tn sic in pcedētib9 q si gones amicus mlto meliora fecit 2 meliori intetoe q pr ul si bnsctor gonens mlto mag i digeat q pr 2 sit mlto vtuosior 2 poli° forte mag nati 2 derivabilib9

pudēcie

3 q claudit i se equalitatem et sti...

4 q claudit i p mentacio ...

Si vo ...

ctu fctitijs et po^le e q mag sit decli^dus ad re-
tribuendu coneo bnfcori. Et de h^o Gerard^9
moz q^o q^o vtru filius cu sui patre teneat^r
mag liberare prem ab inimicis q^ de pr
ipm genuit nutrivit et docuit q alium q
eu in csili casu libauit et arguit q sit fi
q pr pla bona dedit filio s ee et viue
et disciplina tu q fili^9 e ps pris et ps mag
tenet toti q alteri coneo tu q fili^9 e
res pris tu q nuq pt suffi^r retribui
tu q pr mag diligit eu. Gerard^9 at
d^r q^n q bnficia ut d^r mlt accepta st
taq equalia ab isto et a patre forte st ab
i^o mlto maiora q a pre. d^r g^o q etia
s^m materia^r accep sit equale e deu te te
nere et te in ee csuare. q n pr dedit
h^o libator in ee csuit. Imo meli^9 e q^a
ta annis i statu pfco q in ccludit lib-
ator q 30 annis fuisse ta in infacia q
in statu no pfco q pr dedit. d^r at q bn-
ficiu libatoris q^u ad forle mlto excedit
bnficiu pris. pmo q laudabili^9. 2° q
diffi^li^9. 3° q libali^9. 4° q forti^9. 5° q
mag voluntariu. 6° q bnficiato mag
gaudiosu. Dico p^o q lauda^li^9 .. n lau-
dabile 2° hui^9 bnfi^m at libatoris eius e
valde vas .. Bnfi^m vo cmssimi no q
cueit hoibus et bestijs. Dico et difficili^9
q fale et delectable gnare. Dico at libali^9
q no gnat q genuit s q sui ut saluet in-
genito. libator at libat p vtute et q lib-
ati. Dico 4° forti^9 q aggrediendo terrib^le et
exponendo pictm. Dico at mag vo^ntariu q
coelatae pr at plexo q opa ad pfco gna
filij cogitu^r. et vltio dico bnficiato mag
gaudiosu. no n gaudz in fans in sui gnaae
s autē nat^9 plorans voce emittit. huis
tn no obstātib^9 c^edo pbable ee q in casu
ppito mag cz prez libare ez bonu al-
tius conte q si q pr dedit 1re fuauit
tn pr plurimis actib^9 vtuos opat^9 e in
f^m 1re at solo actu. Et si 1re sit pīcipalib^9
h^o fecit pcedo nutrimentu ... su q^o 1^e
no d... et si 1re libauit corp^9 a mor-
te tpali pr p doctina libat etiaz amor-
te etna et q^m morte pr si affuisset
no mi^9 exposuisset se ad libandu f^m q^a
fecit. Sz de pre no bono q no dirigit
filiu studio et amore pr no bn gcedez q
nunc agitando recitata sunt. Dicta q sit
d^r aps^l q no e simp^r i. vtr deb^9 n^e et suf-
ficientib^9 descriptoib^9 declarandu vt mag
ozat pri sbuenire q alter bnfctori. cetusta^e
n i finite variari pt hmt m 93. Dicoes
at oms pnt ppdca dissolui siq^s attendat. 9°

Utrū homo debeat se

hre ad amicu q ad seipm q no q ad
amicu ht amicz^3 s ad se ip no ht amicitia g
a^or p^a q tt ea et in eisde e amici^a et in sru
9° hui^9. Sz ad se ipm no e amici^a ut ap-
pmit in 4°. Et amici ad amicu e bnficia
retribue et retribuere. s n^9 sibi ipi retribuit bnfi-
cia ul retribuit .. bene po^e se^a e debnficijs

et ea cpbat sic q ad ima^m vende sic dare ad
a se dimitte e. id at ad ase no dimittez q
si dare. Et q dat ht q dat. s nlli dat q
ia ht g^o ide sibi n dat. Et tuli^9 in lib^o
de amicit^a repbat tes opiones gcordantes i hoc
q ho deat se hre ad amicu q ad^m ad se ipm
Et d^r sic. Nostra di at st q st in amici^a fines
de quib^9 3^es video smas q^s q^o nlla pbo
vna et eade q^o amicu affici sim^9 q^o erga nos
metipos alteram ut nra i amicos bniuo^a 1°
erga nos bniuo^te pit eqlit q rndeat
3^a et qti q^e se ipi facit tati fiat amicis
hazo tn smaz nlli prisus assencio. h^e s^e va
tuli^9. Et repbando pma smaz d^r sic.
Nec n 1^a p^a va e ut q ad^m in se q^s sit i
amicu sit amici^9 q mlta n q nra ca nu ca
nuq faceremus facim^9 ca amicoz pcari
pacito ab indig^e suplicari tn in alique at
rbmis in vehi in secttri q l vehe^ts que
nnis reb^9 no satis h^o^e i amicos fiat
fuit hoestime et indubitat licita s^e nb
at h^ota de amicis mlta v^ba regrndatoria
q denob ipis p^sem hret et mod^9 iactacie
et mlte res s^e in q^b^9 desiris cmodis vi-
n s. detrahi q paciunt ut hijs amici pocius
q ipi fruat. Et aps^l in isto nono ond^e
q^o^o vir bon^9 ad se se ht et a^r ad amicu pcuit
ad amicu pecunias et honores et pncipat^9 ut
sibi ipi bonu vtutis acquirat. repndo at
2^az smaz tuli^9 sic d^r. alta sma e q de-
figit amici^a pro officijs at voluta^b^9 h^o
q^de e nimis exigue et exili^t^r ad calcleos
vore amici^a ut p^s sit ro acceptoz et da-
toz ditor m et s affluencior vi^r ee amici^a
n^c obseruate obseruare q^m pl^9 reddat q
accepit. Neq n e verendu neq excidat
a^r neq mera defluat a^r ne plus eg^o q
i amici^a cgregat. Et ide at p aps^le 9° hui^9
Na libalitas maio^r locu ht i amicicia
libalis at e ut d^r aps^l. vehement^r hmdare
m dare ut definqt sibi ipi in mora et tn
amici sit bnfacere no e ipi^9 bnfi facit^r ut
expmit aps^l 9° hui^9. Ex qb^9 omib^9 ez
q a^r se ht ad amicu et a^r ad se. vlt n
plus dare amico q dare sibi et amicu
pl^9 retire q ipm. Repndo at 3^az smaz
tuli^9 d^r. Terci^9 i^e finis deterri^9 e ut qti
q^s q^s ipe se facit tati fiat ab amicis. saepe n
in q^b^9 da a^r animis abiccior e a^r spes am-
plifi^de for^ne fractor no e g^o amici tam
ee meu q^lis i^e in se e s pocius eniti et ef-
ficere ut amici iacente ani^m excitz i ducat
q in spe cogitacioz q meliore et. Dm d^r
aps^l ad amicu at hre q ad^m ad se ipm e
n amic^9 ali^9 ipe. p^a q illi adinvicem se
ht sic ad se ipos quoz e vnio om^9 rep
csilioz et volu^tu. Et tuli^9 d^r hijs q^o finib^9
vtendu arbitror ut tn emendati mores
sit amicoz tu sit int eos oms om^9 rez
csilioz volu^tu sn vlla exceptio^e cmtas
Et s^e ep^a 3^a ad lucillu si aliq amicu esti-
mas cui tu no credas q^m tibi vehe^r er-
ras et no satis nosti vim ve amici^e tu amico

oms curas oms cogitaces tuas mitte q
ut ep eo. Mo bu amicus n pp agitate
ptines meu gsortiu rep oim int nos
facit amicia n e alsp fmt e n divisi ringe
vint. Indubi pcedu e q sor . plac
gon amicus no p oia sz oibz mois sor se
ht ad plo qpadm ad se ipm sor ide e ina
no sibi ipi no plon for sor se logt ad plon
de plac x Mo de se sor vidz plo et audit
se ipm neqz vidit neqz audit for sor de
plac sano bn opate gaudz de ipa et in
fruite erat et ho infinity mois. Ut vi
in q q ad sbez amici q vtus q mor
spualis ut ez in 2a et 3a qe 8ui ho no
se ht ad se ipm qpadm ad anti no n ad
se ipm ht tlez ifinitez pz q put decla
tu fuit in loco pdco x Illa vtus no cat
moderatia oim amor et odij sz amor ul
odij ad aliu pm illius g tlez et amore no
ht amorez ad se ipm cu sit vtua cuius
pao oibz et plibz paoibz ctra quas se di
uise vtutes amor n q heo ad me ipm
timeo morte et picla vincor in assu do in
carles delectaces hego in penas et ipe
timeo ul illibalie ul alu i iuste volo
in hores impendi irascor de mei pmise
sone et aiis. Liu g nlla vtus spualis sit cuius
omus pamis moderatiua atteq obi spus
seqr q ho ad se ipm tlez vtute no heat
Et scda in ep mag ad lucillu bn declat
quo ho ad se ipm dixit ad oia gnia vicorp
de i pao impedit q cito nos placeus sim
venimus q nos bos viros dicat q prudentes
q scos ia scimus no sumus modica lauda
gtinti quas minos adulaco sn pudice agest
sit taqz debitu prendimus optios nos ee
sapientissmos q affirmabus assentimur gstius
illos sepe multa metiri, ado qz indulge
mus nobis ut laudari velis in 1o cui contra
max facius mitissim e se in ipis suppliciis
audit et in rapinis libalissimu et in ebeta
tibus et libidinibus tpatissimu se itaqz qro
mitri volumus q nos optios ee credimus et
g q 1o no e amor q spali morsicat ita
vtus amici de q tetabat in 2a qe et i 3a
8ui lib. Sciedu e g q ho dupe hre pt
amorez ad se ipm vnu spuale q qs pmis i seru
singlaru paonu si no ordiet ro sibi as
sint pposse ce appns utile ul delectabile
iste amor i ordiate excedes amorez dei
et pximi extiguic ut ad nllm aliu sit an
tia ul gratus nisi ppter utile pprm a ppm de
lectale et 1e amor corrig et ordinat p p
decia et singlas vtutes morales x Et
pnci p pmores puta tpancia psortitudo pust
titia dm pliblitte magrte et pa as cnes
n oz si ipe amor q e ad se ipm extig
ul modificat pnsia et amicia cu aliis
vtutibus ppter ho q prusia ul amicia decant
diti ppe ad se ipm x Iste n amor no
extiguit ul modificatur a nsia tagz
ppu ppu obm iusti in gnte passion sz
ph q i amor cu pasnibus fudat i appe.

ppr ho e pnci i rebellitois eius adro sz et
rebellio et p ques iste amor extiguit p
gsuetus opandi p ro q sit p amor vtute
mor sic alu amorez ht ho ad se ipm fcm
i vo te p gsuetus in seqdi ordine rce rois
x Ipso amore volus nob no appns utile
ul delectales p viri boni vtutes x Ipso amore
repsuimus spualia laborams pvitis p cas
pcm vite ut nob acqramus bonu rois et ideo
p ipso amore corrigit et ordiat amor por
vtute q vo tas ht sup appetu spuru x Et 1e
amor n e aliq vtus spualis n obm spua
le alanus vtutes sz e effus quida cuius ous
ad pdecia et amorez vtute morale. Ex ps his
az q ho no ht ad se ipm amiciz ista q e
vtus spalis de q tetabat in 2a qe 8ui
et in 3a. Ut si amicia capiat ppissime ipso
mo q aps intedit de ea maxe in 1o q
et 8uo cstat q ho no ht ad se ipm amicicz
q amicia sic accep requirit reamacoz ut
az in 8uo eiusdm et ad se ipm salte p
ide no e amato et reamato ppe q ppe
loqdo amato aliqua no dr reamato n
in r altius amatois sz gstat q no e an
et alia amato qua ho amat se et q a
mat a se g no e sibi ppe amato et re
amato. Dixi et p ide q in hoie vtuoso
gredi pt amato et reamato p diusas
eius ptes x ps rois amat spuale regit
cogit ordiat sit bonus sbditu et p spuale
reamat ronale sit sbditus bn ordiat
dnm et obedit ei et inpst. Sz sciedu
e q ad vram et ppe dcam amiciz quida
affus grt in ordine ad amicu x Ex qbus
et ul gsilibus vtus amicie gnat et salua
et extius innotescit puta beniolu et co
cordia vnm q ad beniuoliam et bnficiam
dr 2o rethoice. Et itaqz amore velle
alicui q putat bona huius g sz no sui sz sui
actu mois q ad gcordia dr ~~alii~~ ~~x~~ Etiam amicu ce
e ggaudere bonis et gdolere tristibus no
ppter aliq aliu sz ppter illu. Ut 8uo huius q
ad beniuolentiam dr sic amico et aint opte
velle bona ius g q vo ad bnficiam sic
dr q gcn ppter vtute amici gont bona opari
ad in vic pmpti st sz q ad gcordia dr
sic x Nichil n sic e amicoru ut ro uiue gui
sari ad in vic no e no delectabiles existentes
neqz gauderes eisde bonis. Ut in
9o huius q ad beniuolentiam et bnficiam dr sic
ponut n amicu volete et opate bona
ul apparentia ipsius g. Et q ad gcordia dr
ide x Ponunt et amicu guiuete et
eade eligete ul gdolete et ggaudere
amico. Dica g pmo p aps q p ide e
effus sui gsiles in hoie bono i or ne ad
se ipm gnt amorez i q ipe ht ad se ip
. 2o dica q in hoie mali male i or ne
ad se ipm tles effus no se i amorez
q ipe ht ad se ipm ymo pocius effus
griis. Pma sic declat p q ho bonus

vtute ... (margin)
... ctor (margin)

ht ad se ipm beniuolentia q' ipe vult se ipm viue
et saluari in bono virtutis/ non vult sibi ipi bona
ficta bona tamen puglia [illegible] n' magis ordinat i bonu
virtutis et vult sibi ipi vera bona virtutis/ Vn dicit qd hinis
Vir bonus precipit pecunias et honores et totaliter tam
puglia bona pertinens sibi ipi bonu simpliciter
et m' e q' ipe prima vera bona sibi ipi vult et 19 g. q'
g. in te sunt pte rationis q' ipe maxime e/ ut dicit
aps/ 2o vero modo e q' ho bonus ad se ipm
maxime ht beneficentia q' cottidie in omi opa
tione sua bn agendo et bono animo tribuit
sibi ipi maxima bona q' opa virtutum in qbus
consistit humana felicitas ut dicebatur i primo
libro/ 3o simpliciter ea q' ho bonus ad se maxime
ht concordia/ primo qde hoc ea q' admi
tiores effectus nra sit in ca que a' m'
lib. et in prudentia primum appetitus sensus i homine v
tuoso obedit roni perfecte/ io sit dicit aps ys
te consentit sibi ipi et ea appetit s' oes alias
i. p'us appetitum sensualium et intellectualium/ n' i' illi discor
dat/ ipse g. s. ho virtuosus condolet et conde
lectatur maxime sibi ipi/ omni n. appetitui i ipo e
idem et triste et delectabile et non aliud/ 2o
dicta concordia in summe bono ea ex delectabili
quiete ipius ad se ipm/ tunc n. ho sibi ipi
conuenit dicitur cum opa sua consistit et operas ordinatas
operatores sunt presentes preteritas et futuras
et cum actu interiori spectat/ Sz hec oia
sunt homini bono facilia et delectabilia q' sic dicit aps
operatorum n. delectabiles memorie et futurorum spes
bone tales aut delectabiles et theorematibus aut
habundat mens/ g. talis est maxime et delecta
bilissime conuenit/ Vnde seneca dicit 2a epla ad lu
cillum/ Primum argumentum composite mentis existimo
posse consistere et secum morari/ 2a que pertinet hoi
ta delectabili et faciliter primo qdem peccatores ad se ip
non ht beniuolentiam vult n. ista sibi q' iudi
cionis putant q' bonu virtutis non operatiur
et etiam sunt simpliciter valde mala volunt peccatores
etiam prius ab aliis odiuntur et alii non potentes
optinere desperati fugiunt et interimunt se
ipos ut bn dicit aps/ g. peccatores sunt valde ma
liuoli sibi ipis/ 2o vero peccatores non hnt ad se
ipos beneficentiam quanto n. aia e peccatrix corpe
et preciosior tanto peiora facit q' dicitur pat
etiam et infirmit qd q' corpus/ peccatores at operas etiam
maliciis et operibus distortis inficiunt/ g. ipi
maxime bona sibi faciunt/ 3o mali sibi ipis
discordant/ illi n. sunt in qbus pars sensualis aduersatur
et obuiat roni/ alia qdem concupiscit/ non tamen
gaudet nec condolet sibi ipis/ contendit enim
ipsorum etiam pp malicie dolet rone q' qdem
hoc aut delectatur et hoc qdem huc hoc aut illuc t
hit q' adinuicem discerpant/ si non e possibile sit de
lectari et tristari eti post peccatum peccatus tristatur
cum delectatus e/ et vtique volebat delectabi
lia hec sibi ipi/ penitentie itaque peccatores replentur
ea et q' ipi non pnt sibi ipis delectari conuenire
q' spectat ad concordiam/ recordantur n. multorum
et difficilium at alia parant p' se ipos entes
ut bn dicit aps/ Cum aliis aut entes obliuis
cuntur/ quiunt itaque mali cum qbus commorantur se
ipos aut fingunt/ non n. videntur peccatores ad se ipm
amicabiliter disponi pp nichil hre amabile
et pp hoc seneca dicit epistola 9a inimico ad lucillum n'
sapienti sua non placet oes stulticia laborat
fastidio sui/ ¶ Sz forte diceret aliqs q' hec dis
cordia aplz sit in continentibus et incontinentibus
ut ca. a. tum non e in malis deputatis in qbus
appetitus sensualium ex toto ad se traxit intellectum et ita
corpus pura peccatrix et iudicium rationis ut
ronis dicet n' ad q' sensualis appetitus inclinet
talis g. idem appetit s' oes alias et concordat
sibi ipi et e in pernitus sit ho bonus/ ad hoc
rndetur primo q' impossibile e potenti vti rone corpis
ee oia peccatoris peccatum io necesse e alii penitudine
accidere et discordia/ 2o sit falsa eadem vitis
dissonat sibi et pura pp q' pluros appetitus e
adinuicem contraria/ vnde qui primus ardet super delici
as hiniudas et honores et carnales delecta
tiones quarum vnum alteri contrariatur/ Et ita appetitus
non solum alius sz unus et idem sibi ipi quoque con
discordat et tunc hoc modo huc modo illuc et
non potens obtinere desideria pp e i penitudine
et tristicia/ 3o delectationes peccatorum cito de
sinunt ymo breuiter in tristicias p' excedente vsum
delectabilium et sic penitudo quoniam namque
gulosus contristatur si cibo careat delicato
et tamen ventre repleuerit iterum contristatur sume
q' amplius comedere potest/ q' ita sua consumit de
lectatio/ et iterum quando dolor sic ex stomachi
grauamine et ardore ex fumis ascendentibus
faciebus capud dolere et superfluibus gutture obstruc
tionibus/ et tales g. pp repleti sunt tristicia et
dolore/ Et ipse seneca in epistola entre ad lucil
lum bn declarat quomodo peccatores homines conuincti ad
se ipm q' malus et periculosus dicit/ Nemo e ex
impunitis qui religiam sibi dicat et mala co
silia agitat et a aliis a ipis futura
sunt periculosa et cupiditates i' plures ordinat
et que a metu a pudore celabat aliquos
exponit et audaciam accipit liberiore irritat
iracundia impingat/ Demum vero solliciti q' vult
ht consciam mentem vlli committere non timere
iudicem perit stulto ipe se prodit ¶ Ex hodictis
duabus conclusionibus pt rndere dicte ad pontea
quare dicitur e. n. q' ho bonus se ht ad se ipm
sic amicus ad amicum non qm ad oia sz qm
ad predictos tres effectus amicicie/ malus aut
non ita se ht sicut dicitum e/ et q' qlibet se dz hre
et ad se ipm et ad amicum sic ho bonus se ht ut
sic dicit aps/ videtur n. mensura vniuscuiusque virtus
et studiosus esse/ io simpliciter concluditur e q' ho de
bet se hre ad amicum quadmodum ad se ipm
et ad se ipm quadmodum ad amicum/ Et ad hoc
non dz intelligi q' qm ad predicta tantum ho ad
se et ad amicum se debeat hre omino eodem s. p' eum
de qdem vir n. virtuosus amicis affectum vult
sibi ipi bonum qm amico/ plus n. vellet alium

pcip malit age q ipm si alr ect tam nauis
vtuosi & a^ra bona tbuit & q amico
bon^9 .n. tbuit & sumu bonu .s. op^9 vtu
os q no pt amico tbuit n forte pswa
sine ul aliq^o tli mo sit mist a nob .n. ipis
elicim^9 op^9 vtutis ul malie ob h^o bn dan
e q caritas e ordiata pus .n. & mag ad
se ipm q ad pxi^m ul amicu // ad rones
in oppositu dicendu e q ho ad se ipm no ht aticia
que dtaz sz amore ht ad se ipm q amore
dti 3es effcus poci^9 gserit q que dtaz
aticia // ad 4am ddm e q ho sibi ipi
pt dare ul dat desto maioa bnfi^a ul
maiora maleficia q vtutes ul mali
tias & opa eor^u n^c e vltimu q dat sit dse
alio dimitte deus & oia dat & m mch
min^9 ht n^c doctor sciaz infudes in disci
plm amittit sua neq oz eu q dat hre
in se formalr .i. q dat sz s^a q a^ue & vtua^r
tuc^tes tulij bn arguit q no oio q
ad oia hnd e se ad se & ad amicu sz
no repbat qn oz^at ita se hre ad se sic
ad amicu // ad 5m ad pdcm ta d^co sic poi
tic no gpatie q oz mag ad se hre
sit dtm fuit & pz qo . Conuenit q^o & c.

Utrum beniuolencia sit.

virtus & ide qri pt de concordia & bnficiencia.
ar pmo q bnficiu sit vtus q aticia e vtus
ut dicebat in 2a qoe 8ui sz bniuo^a est
vtus aticia p^o ticte ap^s 8^uo hui^9 vbi d^c
oppisse bniuo^e m^9 pass amiti^e ee &
it gr^a plori agiungat x .Si .n. depse
e q atici bn vlt amico oz atici^e ee beni
uo^e ad amicos // De concordia ar ar
q sit vtus q legislatores ad mch ad
mag intedut q ad vtute ul opa vtutu
usa pz q^o hui^9 v° d^c ap^s pcipit at
lex & fort opa facte q tpati & q ma
sueti x .Si & sm alias vtutes & ma
licias h^o quid iubes h^c at phibes
Et 10 hui^9 d^c Oportent quid legislatores
oz^re qdm adnore ad vtute & pnore
boni gr^a ut obedietib^9 hijs q epieikes
gsuet^9 pceti^b inobedietib^9 at degentib^9
contib^9 & penas & punitiones appone^re in
sanables at tolr expisti^re // Si g^o dcte ppos
sit declarate appona q legislatores maxi^e
intedut ad concordia ut d^r in pnci^o 8ui
hui^9 gclu^m q concordia e vtus // Dem
ar q bnficiu sit vtus q 2° rethorice
vtus descbit ab ap^le q vtus e po q at
qua bonor & pnatiua & po bnficua mul
tor & magnor p q nois ipa g^o e at
qua bonor & pnatiua q bnfa^do alijs
acqrim^9 nob bona vtutu & pnag & mul
tiplicam^9 g^o bnficiu e vtus // It ois bns
lau^e vr ee vtus q pmo rethorice laus

sit descbit laus e smo illucidas mag^m
vtutu sz bnficiu concordia & bniuo^a sit bns
lauda^les g^o &c // 4m ar de beniuolentia
q si ipa eet vtus no vr q ipa eet vtus
alia ab atici^a tu ad atici^e p'tet bn velle
& bn facte amico x Sz beniuo^a no e ide
q aticia ut d^c ap^le g^o & // It ap^le b^r dicti
rois pt multi^r pmo q atici^a no e ad
ignotos n^c latet eu ad q e ssepe .n. pp
magna fama velle^9 mag bona vris
gonerissis g^o & // 2° q no n ploga exp
ientia & longu gnictu fuint hmo amici
ut dicebat in 8^uo & sine coopent ad
m^vices bonu gduitedu x Sz exrepu
tio beniuoli fuit q michil coopant ut d^c
ap^le ct ago insta vbi sta^ti alt gpla
cet nobis ut velle^m^9 q alt vincet
Dem ar de concordia q no sit vtus q
vtus mi^qs e int malos sz concordia e int
malos concordat .n. ut alijs posset iniuri^re
g^o & // Dem ar q bnficiu no sit vtus q ul
ipa eet eade vtus cu atici^a cu libali^tce
ul cu aliqua vtutu aliar de q^b^9 detiatu
e in 3° lib^o in 4° ul in 5° ul ipa eet vtus
distincta q singlas illar no 3° q omn
vtutu e bnfacte & max^e iusti^e & forti^s
ut dicit pmo rethorice x 2^c e ddm q sit aliq
illar q no mag de vna q a^a cu sit ei
bnfacte ut d^r pmo rethorice & pdiffi^c
vtutis dicte vtus e q hoiez pficit & op^9
ei^9 bn reddit 2° hui^9 x 4^u g^o no possit
dici vna illar q a^a & no e q lz eaz se^a
q nlla e eaz 10 & // It qr^a q si sit a
qua illar qr no detiabat de ipa vbi
vbi detiabat de 1a vte cu q e eade nlla
n. pt de hot assigre rone caz // pmo
sciedu e q h^c no noia bniuo^a bnficiu
diuant ab h^o ad vno bn & no ab h^o noie
bonu q si diuaret ab h^o noie bonu ?
dz dici bnficiu & bniuo^a 2m ddm e q sic
dnt bn velle & bonu velle ul & bon
facte & bnfacte ita dnt bnficiu & bni
ficiu & beniuolentia & bniuo^a qsio at
dnt dcm fuit in 8a qoe 8ui lib^e &
in 2° lib^o x Sz qb^9 locis at q lz bnfi
ciu & beniuolentia pnt ee q vtutu nominatu
rois & gt bonos mores tu bnficiu & beni
uole^a neq // 2° sciedu q cu beniuo^a
q bnficiu pnt capi p actib^9 qb^9 for
mari bn volu^9 & bnfacim^9 ul pnt capi
p habitib^9 qb^9 detiate inclinam^r ad beniuo^e
dan ul bnfacte x Si g^o capiat p pdcis
actib^9 in dice qoe d e q no st v^tes q vir
tutes st habit^9 pm^a sim x illi at act^9
no st habit^9 sz cito ptnseunt // ddm e & q
n^c e nce illos act^9 ee p aqs vtutes
q volutas pp ei^9 libtate & inetica ma
licijs pt dan bn velle & bn age lz h^o
sit diffi^le & rao gtigat // Sz tn ddm e q

Adp^az gcedit

Suffiat

volu^nt^e

secu^dm so^lu

Sz ut a d^ca ut az

Sz beniuolen^a e ad ignotos tn ad dict est

ut beneficiu^m

ipi actꝰ nunꝙ ꝓcedit ex malicia. Sic n. ꝯ
virtute ꝓno e ꝓsle ñ bn velle ⁊ bn face sic
ꝑ maliciã nō pt q̄s ñ male velle ⁊ male
face ⁊ si ẽ malꝰ bn velit ⁊ bn faciat h
nō ē ꝑ maliciã sz ꝑ simplicẽ voĺte rce sue
libtatꝭ. Si vo beniolẽa ⁊ bnficiẽ capiar
ꝓ ptibꝰ in ipa voĺte ul in actu pō ipiꝰ cñe
ꝯ imatꝭ deti·te inclianꝰ ꝓm ad bn vo
ledu ul bn faciedu. Pō ẽ ꝓmo q
ipe nō i venĩt in malis qn hitꝰ tales
ꝯ firmi nūe ē q ꝯ firmet ⁊ generent ex opi
bꝰ mltiplicatꝭ ꝯ sentibꝰ cu absentia
oĩtarꝭ opatonu ut ꝯ tz in 2o · z Sz in hoībꝰ
vitiosꝭ actꝰ beniodi ⁊ bn faci nō sunt
mltipliti ymo pociꝰ oĩti mali. n. ꝯ q dan
fuit qce neq bn voluit neq bn faciet. ꝯ
ipis neq alijs vr ⁊ in dcꝰ q si bniuoa
⁊ bnficiu ꝓ ptibꝰ hitibꝰ accipiat ꝯ mit
ita q oms hitꝰ deuiate iclinãs ad ben
uodꝰ dicat beniõa ⁊ oms deuiate in
clinatꝭ ad bn faciedꝰ dicat bnficiu. Sic
indut oms vrtes morles de qbꝰ deuia
tu ē i ꝓcedẽbꝰ. Sz dca beniolẽ ⁊ bnficia
q oĩs tales vtuis ẽt ipaz matiez deet
⁊ iclinat ad bn voledu ⁊ rce eligedu
⁊ ꝓ ꝯms ad bn ⁊ ꝯdire agedu ut i poibꝰ
dcm fuit io ꝯ apl desc̄bes gnal' vtute
pō rethoice. d. q vtꝰ ē pō. bn faciua mul
torꝭ ⁊ magnorꝭ ⁊. Et cap ꝯ ptitu ꝓm
Et sciedꝰ ē q bniuoa ⁊ bnficiu qn sumunt
respingunt ad illos actꝰ ul hitꝰ q ꝯ
ad ꝓm aꝗ ipiꝰ ẽ. ita q nō q̄ncuq
bn velle dicat bniuoa. sz solu ad bn
velle alti ꝓsone ipiꝰ aũtꝭ ei beniõa ⁊
bnficiu respingunt ad m̃z ci q vsat vtꝰ
amicĩe deq dcm fuit in 2a qce · 8ui ⁊ 100
dẽt de eis in 1o ꝯ. Si ẽ bniuolẽa
⁊ bnficiu sic ꝓp̃e capiat ꝓ ptibꝰ ⁊ q a
cia sit ꝓpri ssime accepta pot supplẽ ꝓ ph
tu applicando actu eo mo q dcm tu
fuit in 2a qce 8ui / Dicẽ q ois amicicia
ē bniuoa ⁊ bnficiu sz nō ꝯ utit. ꝑa pꝰ
hitꝰ ꝯms az q si dr amicia sit ꝓpe ac
cepta i clinat ⁊ deciat ad bniuoledu
⁊ bn faciedꝰ amico ipiꝰ ẽ sz ois hitꝰ talis
sit inclinas dr bniuolẽa ⁊ bnficiu ⁊ h
az p ꝓ nōis ꝑ ꝓ dca 1a. 2a vō pꝰ dce
ꝯms az q vtꝰ amicĩe ꝯ mit accepta mo
q ea vobaꝗ b· in 2a qce 8ui i clinat
⁊ deciat ad bniuoledu omi bono hoi
⁊ ipiꝰ ẽ · scito q sit boꝰ ho ⁊ ad bn faciedꝰ
⁊ s̄uiendu ei si ꝓ itꝰ fuit i nccitat ar
ul si in dignit ⁊ opptuꝰ fuit nob h fa
ce ꝑ mꝰ ꝯ facltate ymo ⁊ ꝯ ueis
ꝑ ꝯ paꝗ. Sicu paupibꝰ damꝰ elemosi
nas i ꝯmos visitamꝰ ⁊ aa exceꝰ opa
caritatꝭ / h̄ nō s̄ in tẽo q solu ꝓsonaꝭ
illaꝭ gra q nlli ñ illis ꝓsoīs h fa
ciꝰ ymo ꝑ ⁊ ꝓncipaĺmo di ẽ 2o mi ẽ ut nob

inde bonu vtuts acqraꝰ. Sz sic illaꝭ
ꝓsoꝭ ẽ q nlli ñ illis ꝓsoīs intedimꝰ
inde lucꝭ in bonis exccioibꝰ ul tor
. Ex hijs ẽ az q i nob eet beniolẽa ⁊
bnficiu ad ꝓ dcos sz ꝓpri ssime dcas amicꝭ
⁊ q ꝯs amica ꝓpe dca caret. Rō ẽ ois
beniolẽa ⁊ bnficiu ē amicia dca ꝓpri ssime
Cu ẽo opior q bniuolẽa ꝓpe dca sit vtꝰ
si capiat ꝓ ptitu ꝯ mo. Et ꝯ si in tẽo
de bnficiu q ois hitus ꝯ mꝰ inclinas
ad meꝰ rōis int exceff ꝓmi ⁊ defcm
vitupabile ē vtꝰ ut az in 2o libo. Sz
bniuolẽa ⁊ bnficiu cent tales hitꝰ q ꝑ
q bn velle ⁊ bn face ẽ ꝑ nãz rō ⁊ vir
ce bn sz nō ita sit de bonu velle ⁊ boꝰ
face. Et bn velle alti ht exceff vitupe
· velle ei ares diuicias ꝓncipaꝰ a platu
ras q exiget suꝰ statꝰ ⁊ sua discrẽo
⁊ nō dico q ie exceff s bn velle sz bonu
velle bn. n. velle ē ꝑ meꝰ ꝯ soꝰ rōi dco
⁊ q rĩ ipiꝰ bn velle ē dare defcm vitupa
bile. s. vtiosꝭ vir ul vicis bonis na bo
velle. Et ita dicam de bn face exceff
n. eet plura ⁊ ara dare ꝓsoe q deceꝰ sta
tu eiꝰ ul qn ⁊ vbi nō expedirz. defcus
ac eet nulli vicis vtiosꝭ a mis aꝰ ꝓso
nis s̄uiere io ⁊. Si ꝗrat q eet talis
vtuis unde q i a eet vtꝰ q noiam b· in
2a qce 8ui / s. ẽ se ht ad amiciaz ꝓpe dcaz
sic totu i mo ad sua pte ñ q h noia
ꝯ tiꝰ ꝓnt iaz vtute in dicunt q· b· q b·
sigbat iaz vtute i dicunt in or̃ne adi os
quos amare demꝰ ⁊ qs odire demꝰ
bniuolẽa at ⁊ amicia nq ꝓnt iaz vtute ñ
in or̃ne ad ios quos amare demꝰ saltẽ
amicicia ꝓ ꝯ ea ul leni ꝯ placen io bniuoa
⁊ bnficiu cent sic ptes in mo ad. b. sz cent
ꝯ mẽes q amicia ꝓpri ssime accepta. Sit ⁊
nōndu q si bniuolẽa ⁊ bnficiu capiat nō
ꝓ ptibꝰ bniuodi ⁊ bn facidi nr ꝓ ꝯ mis ha
tibꝰ sz ꝓ dispōibꝰ in ꝓ fcis ⁊ fa le cu seu
tibꝰ nō dz dici q bniuoa ⁊ bnficiu sit
vtutes / q vtꝰ ꝓ fcto ⁊ ꝯ mitate regrit
eet cu hitꝰ leui sic hns ad vtute amice
sic forte ꝯ ti nis ad tpanciaz / eet. n. sic pꝰ
⁊ ꝓnꝰ amice ꝓ fce sicut bō dispō ẽt mãz
vniuaniq vtuts ē pꝰ ⁊ i iciu iꝰ vtuts
⁊ sic calor rissi ē pꝰ ⁊ iiciu intisi.
Et 1oo cado bniuoaz d· phs q aꝭ vtiq
diz ipaz ꝯ cosam ee amicia diutina at
⁊ i ꝯ suẽne aduenete fieri amicaz. Et
sic dcm ē de bniuolẽa ⁊ bnficiu sic pt dca
de ꝯ cordia. Sic. n. actꝰ bniuodi ⁊ bn fa
ciedi pt in nō bonis ymo ⁊ in ꝓ uis am
repiri sz retro ita ⁊ actꝰ ꝯ cordadi vo
⁊ ⁊ actꝰ ꝯ cordadi in ope malo pt esse
int malos repiri ⁊ rce maliciẽ ipoꝭ
cu hitꝰ ꝯ mꝰ inclinas deti te ⁊ ꝓ fce
ad ꝯ cordꝰ alti nō pt ee ñ int bonos boi
n. ꝓp hitꝰ vtiosos nccio ꝯ cordat inicꝭ

Margin notes: et sic d' bn faciẽu; vnitate; et alid

apetetes bonoꝝ ~~ciuitu~~ cū ipng^lit ad alios
ptinētū ſʒ pnti^r ⁊ soli ut ē dicē appe^tes
bonū ūtutis q ab eis eripi no pt/ ⁊ ſic ōme
vm aīm vo ꝯsonat ſic ⁊ ōme bonū om
bono × Bom g no ū bona cupi^tes ⁊ agetes
ipoſſle ē discordāe/ ſʒ at ut d^r aꝑ. pūos
no pole ꝯcordāe ū inpim ꝙadmo^m ⁊ ai
tos ee ſrſim dacia appe^tes in vtilibꝫ in
laboibꝫ a' ⁊ miſtēoibꝫ deſici^tes ſibi ipi
a' vnꝰqſꝗ voles h^o pximū ſc̄tat ⁊ phi
bet × Si g^o ꝯcordācia capiat^r large ⁊
pſicū ſ'mo omꝰ ūtuꝰ potit dici ꝯcor^a
ſic dicebat^r de bñuo^a ⁊ bñfitū/ ⁊ ſi ꝯcor
dacia reſtingat^r ad mī aiccie dicet^r ſic
dtm ſuit de beñuole^a ⁊ bñfice^a ad ea de
m^s reſpēt' // Ex hijs uidet pt/ ad pīma
ro q^r q beñuole^a aliq̄ ē aiccia/ ſpīſ̄me
dcā ſʒ ~~no ōmīs~~ // Ad a^s ſimp^r ꝯcedēdū
ē q ꝯcor^a ſit ūtꝰ dc̄o mō // Et ide ⁊ de
bñficētia g^r // De h^o at q dicebā^r ōnieꝫ
ſpīcū lau^le ee ūtute no ē vm/ ſʒ ut ē ūtꝰ
ul diſpo/ ad ūtutē ut dām ſuit // Ad pīma
ro in o^m dd ē q no eēt intē^o aꝑ^l dicē
q nlla beñuole^a ee aiciti^a ſpēe dcā ſʒ
ſoli volebat dicē q no ſ^r ide ꝗūtitē ⁊
hoc ſoli pbat roēs aꝑ. q n bñuole^a
ē in plus io pt ee ad ig^otos ⁊ latus
⁊ pt tūſiē in actū ad ꝯcorꝑetino ⁊ ſn
logo ꝗuictū // Ad a^s dtm ē q ſpīꝰ co
cor^e no ē i mal n^c int̄ malos ſʒ potiꝰ
ſpīꝰ diſcor^e ut dtm ē // Ad vltīma dtm
ſuit q oīs ūtꝰ dicēda ē bñfitū large
aīo^de bñfi^s ſcīte at no ſʒ mō p dec^lito
ſoli ⁊ c̄ // Dubitavit^r. 6°. ut pʒ

Utrum benefactores debeant

magꝰ amāe bñfitiatos q̄ eꝰ q no/ q ꝯſu
me diuiciaꝰ no ē amabile ſʒ magꝰ aq^re
eaꝰ cū ama^le ſit diuite ee/ ſʒ bñfitiator
i bñfici^o ꝯſūit ſuaꝰ diciaꝰ ⁊ bñficiatꝰ
eaꝰ aq^r a bñfcte g^o ⁊c // Jt melꝰ ⁊ ex
cellētiꝰ ē ama^bꝰ ⁊ pꝰ^s magꝰ dʒ amāi
ſʒ bñfcor ē melior ut ſic ⁊ ꝯcellētior
g^o magꝰ dʒ amāi a bñfi^to q eꝰ io dc
aꝑ^l g^o hiꝰ anologa at in oībꝫ ſrſim
datibꝫ ꝯſētibꝫ aīījꝰ ⁊ amato eꝫ ſi pū
me^re magꝰ amāi q amāe // Jt cū appe^tꝰ
ſit rēe indigētie ſ'mo phyoꝝ ⁊ ama^or
ſ^r a^s appe^tꝰ ſe^r q indigētior magꝰ debꝫ
amāe ⁊ i^e ē bñfiꝰ // Jt illū magꝰ deꝰ
amāe aq^o plura bona recepimꝰ q aꝑ
paucora ſʒ bñfiti^s ⁊ bñfcte plura bona
recipit q eꝰ // Jt magꝰ amāe vr^ qui
maiora bona ēbūt aīco/ bñfi^s at a^ra
bō ēbūt aīco q hore q aꝑ^l ⁊^o hiꝰ dc
maxi^m eoꝝ q ꝯcaꝰ bono eoꝝ // Dm dēt^at
aꝑ^l ⁊ p^r rēe ꝯꝯda q hoies appetūt na
lit^e ee libi^i debitāeꝰ at ⁊ obligati ut
ſit no ſ^r libi × libiores n. videt^r qui
nill' debet ⁊ nllis obligat^r io bñfitia
ti no diligūt nalit^e bñfcores ſʒ vellet
eos no eēnt/ a debitis abſoluti bñfcores

vrcūt

at debet bñfitiatos diligē ſʒ velle ee ⁊
bñ hre ut ab eis hiret^r ꝯ'aꝰ ⁊ remunia
cōeꝰ // Jt q magꝰ bñfa^t magꝰ amat cū
maꝯ^e bñfacē ſit aīci/ bñfcor at magꝰ
bñfacit bñfitiato q eꝰ × Jn n ē q d^r bñ
ficiator // Jt bñfcor in q^o hiꝰ ē ūtuo
ſior bñfitiato/ ūtuoſioꝝ at ē magꝰ amāe
cū aiccia ſit ūtꝰ ul ſūdet^r in ūtute // Jt
amor bñfcorꝰ ē amor aīci^e cū ſit ad
bñfcāꝰ/ amor at bñfitiati ē amor ꝯcu^e
cū ſit ad bñfcāꝰ amor at aīci^e ē potēcior
g^o bñfcor potiꝰ amat // Jſta qo q ſoluta
fuit in 2^a ꝗe ꝗi/ ibi n. pbatū fuit q ~~[illegible]~~
amāe ~~[illegible]~~ concupiscencie magꝰ ſpētat ad inferiore ⁊ defecto
re tanqꝰ ē bñfiꝰ ut ſic/ ⁊ q amāe amore
aīci^e ē magꝰ amāe bñfitiatū q eꝰ // Et
iſta ꝯ^a pt aꝑ^l mltꝰ roībꝫ quaꝝ pīma
pt ee q fa^ns plus nalit^e dilig^e opꝰ ſuū
q eꝰ/ ſʒ bñfitiatꝰ ē taq^ opꝰ bñfcorꝰ io ⁊^o
a^re pt aꝑ^les ſ'mo pꝯoꝝ de poetꝰ q maxie
ſup diligūt ſpa poēta // 2° aſſigt eāʒ hiꝰ
a^lſit/ ee ē omnbꝫ eligi^le ⁊ ama^le opꝰ at
ē ꝙadmo^m ee opifiſ q ſit pʒ/ ꝯ^or ꝯ methēe
dc^a q po ē rē no ee/ actꝰ at ē ea ee/ ꝯſtat at
q duplex ē actꝰ ſ. pīuꝰ ⁊ ē ſ'ōr rei × ⁊ 2ꝰ
ē eiꝰ opa^o ſʒ g^o actūū hēat ee pīmū p ſua
form̄ q ē eiꝰ actꝰ pīmꝰ tn̄ ht ee 2^m p ſua
aīco q ē actꝰ eiꝰ/ 2ꝰ/ aīco at q ē actꝰ a
ꝯctꝰ ⁊ pa^o q ē actꝰ patietꝰ ſt realit^e ide
actꝰ ſ. ide mo^us q recipit^r in paſſo g^o in
paſſo ē ee agētiꝰ ⁊ no in agente ee pa
tietꝰ/ ageꝰ g^o diligit paſſꝰ taq^ ee eiꝰ
no eꝰ// 2^a ro pt ee thꝰ ꝗlibʒ nalit^e dili
ꝯit manifeſtacōʒ ſue po^e ⁊ ſue bonitatꝰ
ſʒ h^o. n. hoieꝰ ſ^t demio delca^mor ut d^r
ſ'mo rethoi^e × ſʒ po ⁊ bonitaꝰ opifitiꝰ
in ope manifeſtat no eꝰ g^o ⁊c // 3^a ro vnꝰ
q'ſꝗ nalit^e diligit i^d inq^o ē ſuū finale bo
nū magꝰ q i^d inq^o no ē/ ſʒ ꝑſcēo eſt bo^m
bñfcorꝰ in bñfitiato magꝰ q eꝰ × ꝑ^o q bo^m
⁊ finꝰ eiꝰ ꝯ bñfacē mō ſʒ bñ facē q^m
ad actū meiore manēat i agēte tū q^m
ad actū ꝯſtiore tūſit i bñfitiatū g^o bñfi
ciator ht aq^oo ſpū ⁊ finale bonū in bñfi
ciato bñfitiatꝰ at n^m ht bonū in bñfcore
ū forte vtile q ē minꝰ bonū ⁊ minꝰ delca^le
nalit^e q ho^m io ⁊^c // 4^a ro pt ſic ſ'ōr bo^m
ūtutꝰ q bñfcor ht ꝯꝯ opacēe eiꝰ in bñfi
ciatū ē pmaſimū bonū at vtile q bñfi
ciatꝰ in ht ē tūſitō^m ⁊ cito ptitū h^o vidēi
pt ſ'mo lib^o ſe^te vbi d^r ſic h^o q tenēꝰ q aſ
ptiꝰ mqbꝰ ~~ea~~ cupiditaꝰ ura ht tēdūca
ſʒ ⁊ ea auffe^le nob ſor^na pt ⁊ i iuria/ bñfi^m
at ⁊ amiſſo eo q datū ē durat/ pmaſimū
at cū maneat pruꝰ ⁊ delca^le ſ actū tū
ſitoriū vo^l q ptit ē delca^les ſ meom/ ſʒ
delcabi^mū ē q ē ſ actū/ cū ptita ⁊ ſutūa
no delcāt ū eo q actū nicortam^r a' ſpa
mꝰ g^o ⁊c // Vl ꝯ vīs aꝑ^l ro thꝰ pt ſ'ōri
q pt enūari × 4^a ro/ 1^m magꝰ ~~[illegible]~~ de
bemꝰ diligē aq^o magꝰ bonū hēmꝰ ſʒ bñ
fcor a bñficiato ſalte ~~eo~~ ſcēo^r mlto maiꝰ
bonū ht q eꝰ/ bñficiatꝰ at a bñfcte ſoli

ꝑ no cur beñuolen^a ē aiccia

aiccia

at
i. ꝗ. qo^e amor aīci^e
aīci magꝰ ſp^e
ad meliore ee ꝑ
aꝯuioidi ē bñfcor
ſʒ amari

et vīꝰ ꝙ amāe amor ꝯcupi
ſcēe ūō ꝯtēdi ſimp^r bñfco
ē magꝰ amāe

Vtile
sit bonum quod est t(ra)nsitorium beneficiatori et abnsiciato
sit bonum permanens bonum virtutis saltem occo(n)r
ut dixi in questione oper(is) virtutis exigit agendo in se
ipso 10(m) // G(ra)ta ro est ta(li)b(us) quia in expressio utilium sit
(aliquibus) forte delectatio expressio honestorum propter hoc quod opus
honestum hominis est aliquando difficile et laboriosum valde
tamen modo honestorum est multo delectabilius quam utilium
benefactor autem delectatur in beneficio secundum modum honestorum
ergo autem secundum modum honestorum ergo autem secundum modum
utilium // Alia ro potest esse talis amatur assitur
ei quod est factum eius sit principium beneficii et benefa
cti amico et amatus assilatur ei quod est pati
quod amato est magis (com)petere beneficiari et amari
benefacti / ut patet ar(istoteles) argum(en)ti ex dictis capitulo et
sic ro g. / talis excellentiori est magis competere
actus excellentior actio / amare autem est actus
excellentior quam amari et benefactor est excellentior
beneficiato et ut sic g(ra)tia et // Ultima ro est talis
bonum laboriose acquisitum magis diligitur / ob
hoc enim matres sunt magis amatrices filiorum quam
patres sed bene pati illaboriose est benefacere
et opus g(ra)tia et // Ex predictis rationibus potest addi
aliqua ratio quam auctor ponit in 8(o) ad probandum
quod pater magis amat filium quam econverso / frater
non appropriat se operi tamen sicut faciens se veram virtutem
opus autem exit et elongat se ad operante sic
est de patre et filio g(ra)tia et // Appono et patet ratio
quare principalis questionis ad istam partem adducte sunt
excepta prima // Sed prima est inepta et ex hoc
igitur non voluntate et quod ex beneficio recepto
sit velit alteri redditione absolvi et et
eorum voluntate est et in ipsi(m)a quod beneficiatus velit
dapnum benefactoris ipsum non esse eius ostendere quod
sibi bene fecit et Et ut sic ad unum dicere possi
bile est volitatis velle bono malum eam ostendere
quod bene fecit / sed et item ista ro inepta est proposito
aristoteles exponente benefactor aristoteles non solum de illo quod
alteri bonum fecit non unius sed sine g(ra)tia (scilicet) ut plures
reciatur talis autem non est benefactor sed sit benefactor
huius habitus sciendum est quod aliquo pro solucio rationi
ad omnem sit voluit distinguere quod amicitia naturali
ubi consideratur ratio (com)mutationis benefactor magis
diligere beneficium quam econverso et dicunt procedere
rationes capituli sed amicitia politica in qua consideratur ratio
boni honesti beneficiatus plus debet diligere bene
factorem quam econverso quod plus est in benefactore de ratione
boni honesti et per (con)sequens de ratione diligibilis // hunc
tamen distinctionem non consentio ut sic dictum est in
16(a) questione 8(i) et Magis hoc non repugnat
sed magis amat ex (con)trario et Et item bonum bo(n)o non
opponitur sic neque unum vero et Sed amicitia politica est
bona et amicitia naturalis bona eo quod naturale sit neque (absque)
est malum sit nichil quod neque est bonum / g(ra)tia addere
(dicere) quod amicitia naturalis et politica sint contrarie // Di
cam g(ra)tia sit dixi in questione 8(i) quod benefactor in
sua bonitate et excellentia mediate libere ad
magis amandum beneficiatum quam beneficiatus
amat ipsum et Sic enim deus magis diligit
nos quam nos possemus ipsum diligere sed beneficiatus
magis obligatur ad amandum benefactorem
quam econverso pro recepto beneficio et Sic homines
obligantur ad diligendum deum et non econverso
Non est tamen concedendum quod beneficiatus obligetur

Utrum ar(istoteles) de amore beneficii quod ipsum ... ut (con)clusio
de maiori obligatione ad amandum et cum hoc potest
dici quod benefactor maiora bona sua ... respectu
a beneficiato saltem occasionaliter quam econverso ut dictum est
eo dico tribuit sibi primo saltem occasionaliter ...
ab illo beneficium recipere ... actu benefactor acquirit
sibi et prius dat sibi ipsum bonum ...

ad magis diligendum benefactorem quod benefactor di
ligit eum et Sic enim obligatur ad magis dilige
ndum deum quod ipse diligit nos quia hoc est impossibile
et nos ad impossibile obligamur // Ad primam g(ra)tia ro
nem dico quod benefactor non propter se (con)mittit princi
pium sua beneficiandi sed utitur ea ad finem ad
quem ordinatur secundum dictamen recte rationis et hoc est simpliciter
amabile et delectabile // Ad aliam dico quod be
nefactor indubie est amabilior beneficiato ut sic
sic deus est amabilior homine et Sed ex hoc non se
quitur quod beneficiator magis amat se et amor
melior quod beneficiatus seu quod beneficiatus
magis obligatur ad amandum benefactorem
quam econverso // Sic enim est de deo et de homine sicut
dictum fuit et Sed nunc sequitur quod beneficiatus amat
magis benefactorem quam econverso nunc quod obligetur ad
magis amandum // Et hec ro cum auctoritate capituli
(con)firmatur eo fuit parte soluta usque fine
16(e) questionis 8(i) // Ad aliam dico quod imperfectus
ut imperfectus sit appetitus est ratione indigentie et in
perfectionis non primo potius ratione perfectionis et Et 1(o)
est appetitus ad beneficiandum / Ad aliam potest dici
quod ipse magis amat quod principaliter alia bona tribuit
ceteris partibus et Dico autem principaliter quod beneficiatus
occasionaliter alia tribuit maiora bona benefactori
quam econverso / quod bonum virtutis // Et quando dicitur quod honor
est maximum bonum / dico quod non per se sed solum
signum ratione virtutis honesti quas virtutes be
neficiatus non dedit saltem principaliter benefactori
sed ipse met sibi ipsi / concedo tamen quod honor est maximum
bonum exterius ... quod inferiores ... debe
at impendere excellenti et perfecto // Que(stio) 10(a)

Utrum homo debeat magis amare se ipsum

amare se ipsum [quam] alium / Et quod non quia qui se ipsos maxime
amant intuitur sibi ad posse omnia tribuere
tales reprobantur tamquam pravi et iniusti // Et (con)firmatur
auctoritate Senece quam (Seneca) ad Lucillum ubi ipse
innuit quod omnia vicia contra natura habent ex eo quod
minus quam nimis amare nos // Et quod magis
amat amicum vel bonum commune quam se ipsum est
id est bonum sicut ipsi ipsum pro te amici vel publice
rei g(ra)tia talis autem virtuosus et optimum
(com)mendamus g(ra)tia hoc est faciendum // Et amor
melior et honestior magis debet amare
sed amor amicitie quo est alterius et ipsius gratia est
melior et honestior quam amor (con)cupiscentie quo ad se
ipsum / g(ra)tia magis est amandum alium // Et qui
se ipsum exponit morti pro salute civitatis
magis diligit bonum commune quam se ipsum / sed fortis
pro virtute fortitudinis in casu exponit se morti
pro salute civitatis ut dictum fuit in 18 questione
3(i) libri / g(ra)tia fortis secundum virtutem fortitudinis plus dili
git commune bonum quam se ipsum / sed quod propter est secundum virtutem
bene est et benefaciendum est g(ra)tia et // Et cum non (fit)
sit amabile nisi quod bonum est (con)cedendum quod magis
bonum sit magis amabile et per (con)sequens est magis
amandum / sed bonum commune est melius et divinius bo
no proprio ut dicitur primo huius / g(ra)tia magis debemus amare
bonum commune quam bonum et per (con)sequens civitatem quam nos
ipsos / Et (con)firmatur quia vel amor est fortior obi
ective in bonum ratione qua bonum simpliciter vel

absque
publice
fert(ur)

rõe q boni amati si rõe q boni simp^r se
q ho q̄z meliore se mag debz amare
q seipm. Si vo dicat q h^o e rõe qua bo^m
amati tc se q nõ e amor n̄ gen^e 4 nõ oet
amor ami^e q e in ȝenb. Yt leges 4 fi
des ponit q mag sit amadu deu q se
ipm 2° q̄ maio^e e amadu seipm. 2^m
ar^2 q nob ponimg cititate ordiata pus
ee ad se q̄ pxi^m. Et ap^l exponit ibi d.
amicab^lia at q ad amicos 4 q̄b^g amici^e de
tiant vide^t exhijs q ad se ipm veisse
d^e 4 q abijo oia amica^lia ad alios puent
Yt sit aignit ap^l illu maio^e ama^g x
tin velle^g maio^m boni exs^e ponto q n^g
ale stiz. Sz sit ho se h̄t ad se ipm q^o
homo maio^e amat se. Yt sit d^e ap^l
hic 4 in lib^o magnoȝ moraliu. Ad h^o
oia p^ubia gsonat. Solet n. dici p^ubi
alit^er q amicoȝ vnu cor vna aia h^o at
maio^e st ei^g de a se 4 ut sit ad vnu dre
ap^l deciat q v^tuosus ho e maxie phi
lautus i. maio^e amator sui. Sz v^tuos^g
in seq^dn e g^o q maio^e amae se. Yn
e^a qone q^l huig distictib sunt duplex
amor hois ad se ipm vnus fudat^g in
affe^tu sp^ri^uo sibi delicto s^m p^udecia 4 v^
tutib^g nõ ordiato q^o laboramg atribu
edu nob ea q statim s^p delectare vm. Al^g
fudat^e in vo^te passive. Sz in seq^di ordie
roib q^o mitit^e ad acq̄rede nob bõ v^tu
q p^nci^r aie pre supiore psiciut 4 delcat
Dico g^o q p^o amõe ho nõ dz se ipm dili
ge^e q i^e amor dirigit singla gña vicioȝ
Yp^o nag amõe volug in vtilib^g honib^g
4 in sp^ualib^g delectacoib^g supfluitate.
Yn laboib^g v^o 4 i ingtoib^g oio desice
sit d^e ap^l. Et h^o e p^n^m vlis i insp^c. Ypo
4 amõe p volup^te q̄dm mala opatur
p q̄pticias at. abois recedi^g ut d^e 2° hui^g
2^c omi mo p^ccadi patam^g s. 4 pp^o gmis
sionis 4 pp^o omissionis ipo amõe laq̄
inmi^r oia paimb^g 4 irroli aie 4 ita vi
uimg vita piloȝ 4 bestiaȝ ymo tãto
peior q̄pto p^s aine supior depuata in
veit mob 4 vias optinedi singla ad
q^ pames inclinat q̄to em malicia
e ingeiosior tãto peior sciissia n. e
i insp^ia^t hns arma. Sz dico q amõe
2° ho dz se maio^e dilige^e q i^o amõe in
tim^r ad opa v^tutu p^o acq̄rimg anime
sriori s. rõli p^pa 4 debita psto 4 p
gns illo amore puemi^g ad huana
felici^te. Eti amõe sim^g vtiles 4 boni
aicis 4 ciuib 4 mlto meliores nob ipis
picimt n. tles ut d. ap^l. p^rnas 4 ho
res ing^o plus recipiunt aici. n. fuit
aico q̄z p^rine q̄b^g i digebat ipi a^d
boni v^tutis maius g^o bonu s^i ipi tribuit.
3° dico q simp^r loq^edo ho dz valde a
mae se ipm q^d q p^e h ho 2° amõe
amae se ipm se e simp^r amae s^ hoc

2° amõe ho valde dz se amae ut iã dixi g^o
ho dz valde amae se a^r^e. p^t ex ap^l ph^o q ho
gpo^r ex duplici na^2 s. sp^uali q e infima
4 s^ q gng brutis 4 rõli q e supma 4
pnci^ma s^ q gng deo 4 intelli^gis. Vnaq^z
at gg^ato dz maxie denoiari a pnci^mo
nõ ab infimo sic ecitg simp^r denoian
dus e a pricipe nõ ab vno garcone. g^o
amae se rõe ptis rõlis e simp^r amare
se. amae se at rõe ptis sp^u^t nõ e simp^r
amae se ymo vi^r q amae se rõe ptis
sp^u^t s. p^o amõe 4 mag odire se q se a
mae. p^o q nõ ille amat se p^oci^g odit q
adu^sariu meu amat. eade rõe q ipe
e m adu^sarius. Sz ap^e^tg sp^u^g nõ ra
rõe adu^sat^r homi q adu^sat^r pti rõnali
s^q ho e maio^e id q e pnci^me. g^o i^e simp^r
odit se 4 nõ amat q amat^r rõne sp^u^t
s^ delitte. Dem videdu e q sit d^ hoc
deh^o bõ 4 dd q ho bong mag dz amae
se q̄ aliu a^q vicinu ul amicu ul alia
q̄ctuq^z c^atura. h^o g^o p^2 q ho mag debz
i^m amae q mag sibi dedit maiora bn
ficia g^o 4^e suporta p^e b^or. satis ex ph^o.
g n^a creata dedit hoi bono pnci^r h
bõ corp^s ul gtiora bõ. Sin. doctor de
dit discipulo bona doctria 4 mag h^o nõ fu
it nisi inst^ia^r solu. s. instrado va 4 a^a
q̄b^g media^b^g i^e potat 4 deat se ipm
ad bn agedu deciare. nll^g tn p^s eu
deciabat ipm ad h^o. ~~ad h^o~~ eq pnci^r sic
ipemet potat ai. alijs singul nõ obst^e
vtrusq^z facte gnioȝ. Si g^o alij dederint
s^ bona corpis 4 gtiora 4 ipe dedit s^
ipi bõ v^tutu ex q ipe maiora dedit s^
bõ q̄ aliq̄s alioȝ ul 4 alij vniu^si. Et
si alij docedo 4 swadedo dederit s^ bõ
v^tutu tn ipe dedit ea s^ pn^ali^g g^o m^e
q ipe s^ ipi mag ded^t maiora bona q̄ ab
al^ g^o ipe mag dz amae se q̄ aliu ul
alios q̄tuq^z p^s tn ipm deu. Dem ap
pono dce q̄m i crusepto debito oblig^or
ho bong libe mag inclina^r ad amadu
se q̄ a^q aliu q p^2 exptee psti bnfctori
e q sua boni^te inclie maxie ad amadu bnficiatu ob hoc n. bnficiator maxs amat
bnficiatu q̄ eg vbi distig^m 4 pr filiu q̄
eg 4 deus hoie q̄ eg. Et ho bong e mag
bnftor s^ ipi q̄ alij cu s^ ipi dedit bona
v^tutu 4 nlli ali n mo insiciali p d^co
g^o 4c. Vltig addo dce q̄m q desto ho v^
tuosg mag amat seipm q̄ aliu. q p^s ho
bong h^o facit q face dz mõ q^o h^o facere
dz 4 tc 4 v^ tc ijs cau^is 4 co. p^s factu i^d. facit
ad q sua bonitate incli^nata dem e q
ipe mag dz amae se q̄ aliu g^o 4^c. Yt
ho bong mag amat ipsu cui maiora bõ
facit 4 affcu. a^ui. Sz h^o e s^ ipi g^o 4^c. cz q
pessim demg etiam instre mõ bnface
4 bn velle amato e na^r effcus aori s^or

at
pncipa

mai. ta phs q ho bonus fa sibi ipi bo spualia alijs at no n inspicia solu sic dixi / sz q affcu maior faciat sipsa bo q alijs ca h az q vbi bonus & psrus sn filio sn pre sn amico sn toti tri num bonu faci si cedet h b ce vtriusq / sz pocius pre & sm occidere & com cuncte deserez si sciz h ce bn scm & p vtute x ynx i & no facn p mala vt in veciant bona / vm sca ep impunitias d. vir aque hoeste se scire putant ab honesto nlla re deciuiunt ad cpna mala indicabunt. Dem de malo hoie pondere p q ho malus se ipm no dilig sz pocius odit / q no dilig n pte spu le & ca roe q ipa ad usat vnt largies oia gcupisijs & pains to sic dixo ap. x Sz dcm finit phs no e simpr amare se sz pocius odire se g & // Et gf q amans ad amatu dz hre beniuolet beneficen & gcor q ho malus no ht ad se ipm ut dicebat in eta qe g & // 2o ddz e q ho malus no dz se ipm amare mor amore gplace ul amore delcatio / ho p q amare ad amore gpla ul acore delcatio q amore desidatiu distig n ad q mores eius nob gplace & nos delcare / sz viri mali mores n debet gplace b n alijs n ipm delcare n aliu / g mali viri n a se n ab alij vir dz amari acore gplace ul acore delcatiuo / dico tn q malus ho dz se ipm amare valde s. mag q a q alia catura amore desidatio / n e aliud q desidare bona sibi in ee ul ad ee qbus ipe carz x Sz malus ho dz mag desidare maxa bona huana s. bo vtutu b in ee q cuncq alia qbus tn ipe carz g & x bor p q ho mag debz desidare q cuius no e in tu ipe mag culpac & mag reddet punien dus / sz ho mag eet culpadus & puniendus si b ipi deceent bo vtu & no acqret ea b q si deceent singlis alioz / g ho malus mag dz desidare bo illa vtu ee b q a cui alia sz scias q hec go prial & pcedes ponr ab alijs slaijs vbs sic / q ns dz amare mor malu ho in or ne ad puciar hta tn malus ho dz maxe se ip int ceteros amare in or ne ad hnda ul hre possibilia // Et alij ponunt eas sb hijs vbis ns dz amare malu hore p q e malus / ipe tn dz se ip maiore amare p q pt ee bonus // Et p i duas gnes forte pcedut a q roes q ad vnr adivit oe g ria in hac m / arguic n ad q malus no dz se amare q ns dz n amale sz punus n ht amale ut d ap g & // Alij at edut ad om arguic sic qcuq dz ee bonus ipe dz ee hre ad se ipm sic ho bonus se ht ad se ipm sz qlz dz ee bonus x gceda q qlz hoc & ad hoc obliga deuine dino q si no gso soluat pmt adeo / si no fiat bonus g qlz dz ee bonus g qlz dz se hre ad se ipm sic ho bonus se ht ad se ipm / sz ho bonus valde amat se ut dcm fuit g qlz valde amare vr n adroes ipas q ns malus dz amare

se malu gonte tn oes malus dz valde amare se p futn bonu / ul sic n malus dz amare se q ad q ht sz oes malus acore desidatio dz maxe amare o dispo sibi in ee // Sz forte q ad h i dca no suffict ad soluedu ro pfata / pt. n. argui q malus dz se amare pn amore gpla & delcatio / q malus ho no solu obli ad h q sit ho bonus in futu sz & q sit ho bonus in pncia / alr. n. in pnti de mali no eet puniendus / sz q obli ad ho q sit bonus in pnti ipe obliga a hre ad se ipm in pnti sic ho bonus se ht ad se ipm & ho bonus se & ipm amat amore gplace & acore delcatio / g ho malus oblig ad amadu se in pnti acore gplacn & acore delcatiuo // Credo q h ro no sit solui dz q ho malus obligatus e / ad hndu dispo gnte s. acore delcatoriu ad se ipm exeo q obli e ad hndu depnti dispo an te s. bonitate / sz malus ho no dz amare depnti se ipm state malia amore delcatiuo sz solu desidatiuo // Vl dicamus sic q red in ide q ho malus dz amare depnti se ipm bonu amore delcatiuo q debz ee bonus & p gns amare se bonu / sz ho malus amore delcatio no debz amare depnti se ipm tale gonte qlis ipe e sz pocius odire p mali odio grio acore delcatiuo / dz tn amare se malu gonte amore desidatio sic dcm fuit q maxe desidare sz malu gonte & edibile forte bonu & amale & vr m q p dca h e sip gda ho malus dz velle valde amare se ipm q pz p mo q dz ee bonus & p gns dz amare se ipm q pz p q dz ee bo & p gns amare // 2o q dz amare se salte amore desidatio g loquendo sip dz se amare / q a pz q ide est amor p mo sb desidio dem sb delcare s. hito eo q tn desidabat sic dcm fuit in 2a qe a i lib / ro h deciato desidatiu no dimit deire amore / amor g desidatius se ht ad amore sic ho albus ab ho / ro dca g a tenebat ploqui apte tocius m mo ad sinitu // Postea pmedie e q ho mag dz amare deu q se ipm & p deamne roib huane // Ad hec g diusi diusas roes adducunt q p vna tacta fuit pus q p se e mag amale h ab vno qlz dz mag amari sz in du de e mag deus e mag amal. or a q simpr & sm gpetite mag bonus / g ab vnoqz deus dz mag amari q ad aliud / aor p q bo reddit a cui amabili / ul q simpmetius bonu / ul q illi mag bonu / sz p ho het cho / 2s at modus no vr gcedus n home amore gcupiscee q e recipc si sin ipus g. amore amic q e no sin sz amici / g q oio az in gens in d lo huius / vez q acor amic e amor simpr & amor psrus q ea vot acore p hoesta / amor at gcui e amor solu s q & in psrus q ea vot p vtile ul p delcale // Sz vr m q i ea ro no sit bona / na sz a or eet va se q qlz ho mag debz amare q sz ho meli e se q se ipm q pus negatiu e / se & q mr & pr debz

q amare aliq amare desidatiuo

hic ar punit adeo

de delca

de pun

mag amat quelibet melior filio q filii
que e omne i nale // 2° q° in odij q amor
ortu ht ex aliq conuenientia vel congeratia co nali
amantis ad amatum // Ideo dicebatur in 8° et°
q amicitia oib fundatur in aliq similitudine vel in
proportione aliq velud actini ad passiuum / actiuum
at et passiuum conuenientia q ht in eode actu ipsorum
licet sit ide actus vtriusque ut ex 3° physicorum et
obiectum et vi. dici in 9° huius q amicus e alter ipse
Et itm id pz ph° q delectatio multum propinquus
amori in tm q multi et mag° crediderunt q
oib amor esset desiderium vel delectatio ut visum
fuit in m° 2° q° ai lib' / delectatio at re
quirit conuenientia vel conformitatem obiecti delectantis ad appe
titum delectantem ut ex 7° et 10° huius // Ydeo
describitur pmo rethorice q delectatio e quidam
motus aie et constitutio sil tota in existente
natura // Et itm in naturalibus id ex in animatis
i q'bus lz no sit amor et odium pprie inuenitur tn
eis ad proportionale q° huius naturalia mouentur aliq ua
fuge vel persequitur / vn grauis vel leue ad
locum sibi nale ht motum amoris q° mouetur ad
ipm et quiescit ei naliter q erat nalis con
gruentie ut ex 2° physicorum / et ht motum odij ad
locum contrarium sue dispositioni / sic frigidum vr hre
motum odij ad calidum io fugit a calido
vel corpe calido si sup excedit i virtute
frigidi at ad frigidum vr hre motum amicitie
io salutat ipm et auget / Et ei facit et natura
vniuersi / quinus i loco sinsu bonitate ne sit
melior et nobilior simpliciter loco deorsum et ca
liditas frigiditati / no tn ex q terra mag
amet locum sinsum q locum deorsum / nec fri
giditas caliditatem q frigiditatem / qm i dicebatur
q bonum amabile vel reddit amabilius q
simpliciter mag bonum / odium e ut in vr q vtroque
mo supposita tn conuenientia vel congeratia nali
que e origo amoris / sz supposita nali dispositione
vel defectu conaturalis / obiectum amabilis ad ama
torem / nc ex hoc illi esse amabile nc hoc illi
et propinquus esset mag amabile et si minor sit
coniuncta obiectum melioris ad amantem q obiecti
magis boni no ex obm simpliciter melius esse illi
amabilius // Ex alij at pocitz q° q° pma e conuenit
sit probare bonum totale ab vnoquoque e amabilius
bono partiali / sz deus e bonum totale claudens
n. in se oe bonum multo melius et excellentius
q possit in aliquo alio i veniri / i° deus est
amabilior vnicuique q ad aliud / que probat
p exemplum in natura / videmus n. q pro salute
totius corporis pars s. manus ab ipso exponit
se amputatoni et bonus ciuis p ipm patria
se exponit morti // Sz itm forte i° ro
i digz moificatione in tantum mq amator esset
ps qlibet ius totius i dimittit i e mag dz a
mare totum q se ipm / pro ho q ipse cu ais
amabilis e amabilior / tm ipse tm / sic
dr in pmo huius q felicitas eminenter cu
nimio bonorum reddit eligibilior / tn ho mag
dz amare se q totum conuenientiam aliq q cu ipse no
e ps / Et tamen c° dco ho plus debere amare totum
conuenientie cuius ipse e ps q se ipm no michi q ho

si multum indigeat vite necessarijs dz mag velle
10 libras conuenientiam in magnum q sibi ipsi / sz plus dz vel
le 10 libras sibi et ad vlt 10 libras conuenientiam q 10 libras
sibi tm // Rn at dicebatur q lz brachium exponit
se amputationi p salute totius corpis dici q no vnam
ipse sz totum p sua salute exponit q lz pte sua
ymo et totum p salute pte nobiliori et mag sibi
necie exponit pte ipsa ut q exponet manum
amputatione p salute oculorum / ho at q dr decine
bono q se exponit morti p eorum salute aliorum
no arguit q ipse mag amat aliquos q se / q i
ho fco ipse mag agit p se q p eorum cte et maxim
bonum sibi lucrat s. bonum virtutis ut dicebatur i
18° qe 3' lib' // Dehat at materia s. an bo
ciuis mag debeat petere bonum conuenientie q bonum
proprium debiat sufficienter doctor quidam mag
virtute sb' plurimis conuenientibus q sic breuissime recol
ligi pnt / pma e q mag e petendum conuenientie
magis proprium includit q proprium solum eqle illi proprio
q i conuenientiam includebatur // Si at bonum proprium i conuenientiam
no includeret dco et vltra s. ta bonum conuenientie q
proprium sit temporale // 2a q° e q si petens multum
indigeat proprio et alij parum indigent conuenientiam petan
dum e proprium // 3a q° q si petens parum indigeat
proprio et conuenientias multum indigent conuenientiam petandum
e conuenientie // Sz forte q ho no esset vim q si sz
solum attendit ad bona temporalia sz ho e q petun
do id conuenientie bonum ipse petit sibi admaius s.
bonum virtutis // 5° q° q si simr i digeat ut
tn extrema necessitate petandum e conuenientie / sz ho
ex eo q in acquirit bonum virtutis proprium / q si in
digeat i extrema necessitate petandum e proprium / vn
i° q nunq sit petandum conuenientie temporale inquo no
includit bonum proprium p eius pcato bonum temporale
proprium pderet n ea re q loco proprij boni temporalis
veniret aliud bonum mag proprium acqr s. bonum
virtutis // 6a q° e q si vltimum e spuale proprium
e mag petandum et si proprium e spuale et conuenientie
temporale adhuc eundecis e q proprium sit petan
dum // Si vo proprium sit temporale et conuenientie sit spuale
et petens no sit in extrema necessitate constitutus
// 7a q° e q petandum e conuenientie Si vo siti ex
ma necessitate constitutus et conuenientie bonum no petan
dum no reddatur in conuenientie detrimentum etiam eide
i fide vel in moribus // 8a q° q proprium e petan
dum // Vltia q° e q si redundz in spuali de
trimentum petandum e et conuenientie et moriendum q acqui
ret in maxis actus virtutis // Nunc reuertor
ad propositum et dicamus q q pnt q° pmte p propo
sita tu re n' in ordinem in fine e amandum
n pp eum finale ut dr conuenientia 2° methe et
h e vim q talitas finis e in eendo a
bona pp bonitate ipius / cu s n' sit amandum
n bonum et q bonum se q n' eentiali ordinem
in fine sit amandum n pp fine ipsum et ex ho
concludes q n' sit amandum n pp deum cu deus
sit eentiali ordine finis omnium aliorum // Et
consequenter hc q° q deus eentiali ordine e ca fi
nal omnium entium omnis habitum et operationum quecumque
io n' e agendum vel patiendum n finaliter pp deum
n i amandum / arguitur i s q deum amare i°

od delct° et amor q

c° 9° est

deus amare p̄p̄ deum ꝫ p̄p̄ quia vnusquisque tenetur ipsum magis r' magis deus amare deum q̄ ad aliud ꝛ ro̅ vi' in bona. Item arguitur sic ad idem ꝫ ad amorem requiritur aliqua coniunctio vel conuenientia naturalis tamen in hoc coniunctionis non clauditur tota ro̅ amicabilis quia n. aliq̄ minus coniuncta esse magis amabilia p̄p̄ aliam bonitatem ipsorum v. g. in indigenti bene expediret committere dune ex̄ tibi coniuncta sanguinis plus 10 libras non r' redditur aliq̄ amabilius alicui p̄ coniunctionis tamen ꝫ supplementa coniunctione sufficiente reditur amabilius ꝛ q̄ illi magis bonum ꝛ q̄ simpliciter magis bonum. Arguatur r' sic r' magis deo amare q̄ me ipsum q̄ valde est in intimus q̄ infinitum melior est simpliciter me q̄ ꝛ q̄ multo est in melior q̄ ego met ꝫ deus est huius/ actor est dese mentis bonus p' p' quod deus est sit in intimus q̄ in me est in assistens sui interruptione in quo influens esse ꝛ viuere non sit pr mens carnalis q̄ solum dedit primam a quo sit in formata r' generabar ꝫ sic deus quo et principaliter totum esse meum ꝛ saluans ꝛ conseruans sui eius in fluentia in me est statim n' esse.

Explicatur ꝛ etiam q̄ deus est in melior q̄ ego met p' q̄ ego sepe in malefacto deus autem numquam n' benefacit m. 2o q̄ ipse solus dat in principaliter esse ꝛ conseruat q̄ ego non possum in facte si ego dono in bona virtutum sine dubio ipse principalius donat ea. ca. n. prima plus influit in effectum q̄ 2a/ ca ꝛ vlis ut habetur in libro de causis ꝛ in diuinitate credo fide ꝛ scie puto ratione naturali deum esse infinite meliorem simpliciter omni creatura quia n. creatura si infinite esset multiplicata non pueniret ad gradum diuine perfectionis ꝛ diuine bonitatis/ absurdum n. est dicere q̄ infiniti eius sicent erant similiter accepti tante perfectionis sit deus.

Et consequenter esset deus de multitudine aliarum creaturarum r'. Item ꝛ theologice caritas supernaturalis infusa inclinat ad magis amandum deum q̄ se ipsum ꝫ ratio humana non inclinat ad quoniam eius ad quod caritas sit naturalis infusa inclinatur q̄ non est contrarium. Unde et r' ad rationes ad primam dicendum est q̄ ipsa arguit de amore spirituali non de regulato ratione quo amore conceditur est neminem se amare debere. Ad 2am dicendum q̄ non prudens amat magis alium vel bonum quare eius ipse non est plus q̄ se ipsum vel p̄p̄ alium a priori petit bonum proprium nisi temporale q̄ facit ut sibi magis bonum acquirat multi tamen vulgares non considerantes n' de bonis temporalibus credunt illos simpliciter magis amare bonum quare ꝛ commendat eos q̄ ex eorum operibus lucrantur in bonis temporalibus. Ad 3am dicendum est q̄ auctor arguit q̄ amans alium volentes ut impedentes sibi bonum q̄ ro̅ tanta dicat ei congruere ꝛ impendenda esse sic ipsius q̄ q̄ in non in tediis nobis lucris si in temporalibus q̄ tamen non decamus ꝛ non premus nobis m. si magnum lucrum in spiritualibus non est vim/ amor autem quare est q̄ alium amans non n' ut in lucrum temporale reportetur. Ad 4am dicendum est q̄ fortes mori in bello sibi iniusto magis

amore sui spiritualem quam amore aliorum sic plures dicendum sunt. De alia ratione q̄ arguebat de bono communi ꝛ de eius confirmatione dicendum sunt satis. Ultima ro̅ q̄ erat de deo concessa est. Rones ꝛ ad oppositum non concludunt q̄ magis sit amandum deum q̄ se ipsum naturali amicitia q̄ sunt ad amicos ex hijs q̄ sunt ad se ipsum inveniri dicitur ꝫ ꝛ ea q̄ ad se ipsum ex hijs q̄ primitus ad deum n' deficiat ordo rationis n' velle 2m rationem 10 nobis magis bonum exopiste q̄ deo cum homo sit in parte ꝛ in toto residuo satis patet ex dictis. Queritur 9o

Utrum felix amicis indigeat

Arguitur q̄ non q̄ si sic q̄ non esset sibi per se sufficiens/ consequens est falsum 1a/ falsitas quia et q̄ felicitas est bonum per se sufficiens ut dicitur primo huius/ felix autem felicitatem in se habet r' ipse est sibi per se sufficiens ꝛ sepe dicitur secundum sapientem se ipso contentum esse ꝛ omnis felix est sapiens cum felicitas in opere sapientie consistat ut dicitur 10 huius felix r' est se ipso contentus tamquam sibi per se sufficiens. Et 2a probatur autem per 2am auctoritatem aristotelis primo huius dicentis q̄ per se sufficiens ponimus q̄ solitarium sufficiente ꝛ eligibile facit vitam ꝛ nullo indigente felix r' est si indigeret amicis non esset per se sufficiens. Item arguitur sic felix est per se sufficiens cum habeat felicitatem que est bonum per se sufficiens dicitur non q̄ sufficit sibi ipsi ducenti solitariam vitam ꝫ q̄ sufficit parentibus ꝛ filijs ꝛ vxori ꝛ vlr amicis ꝛ ciuibus ut dicitur primo huius talis autem nec parentibus nec filijs nec amicis nec ciuibus indiget ꝫ potius illi omnes indigent eo r' felix nullis talibus indiget ꝫ potius illi eo. Item boetius 3o de consolatione dicit felicitatem esse omnium bonorum aggregatione perfectum tale autem nullo indiget cum indigentia sit carentia eius quo indigetur. Item ad hoc expedit amicus ut tribuat ꝛ auxilietur amico in hijs in quibus iste per se ipsum non potest felix autem cum habeat statum omnium bonorum aggregatione perfectum non indiget q̄ aliquid ei tribuatur r' non indiget amico. Oppositum

arguitur r' indiget felix ad felicitatem adipiscendam vel conseruandam quo non habito non esset felix ꝫ sine amicis non esset felix q̄ non haberet statum omnium bonorum aggregatione perfectum eo q̄ amicus videtur extimus maximum bonorum esse. Et consequenter q̄ sit opus amicis ad felicitatem auctoritate aristotelis dicentis primo huius non omnino felix est q̄ specie turpissimus vel ignobilis vel solitarius ꝛ sine prole q̄ sicut dicitur ibidem multa opera fiunt per organa per amicos.

Item arguitur rationibus aristotelis quarum vna est iam tacta sunt 2a vero est talis magis est proprium virtuosi benefacere q̄ bene pati ꝛ felix est virtuosissimus r' maxime spectat ad ipsum maxime benefacere ꝛ amicis q̄ conueniens felici r' opus est habere amicos. Item cum amicitia sit quedam virtus ꝛ felix dicitur esse omni virtute repletus dicitur felicem habere amicitiam q̄ habere non potest sine amico r' ꝛc. Item cum homo sit naturaliter animal politicum i. communicatiuum omnis homo dicitur naturaliter eligere quibus communicet nullus n. secundum rectum iudicium rationis eliget solus omnia habere bona ꝫ melior conuenientia est amicis

Marginalia: q̄ male i elinaz · Om · indigz q̄ quibus benefaciat ꝫ melius benefacere

g cu ho e pens felici expediunt aici ..
.. Jt felicitas cu sit opatio v'tutis ut dicebat
in pmo lib° ipa 9sistit in fi no in fco ee i2
felix indigz ad quos fiet huiqi opatio
v' bz maxie 9g'it istos ee aicos i.2 .. Et
hec ro sit mlte a° vi2 arguie de feliciite
actiua no 9tepl'atiua .. Jt aps vi2 sic argue
oms existimant opte delcta' viue felice
i2 attribuedu e ei inq° poss bn delectari s3
h° e in amico bono q ei9 opationes st felici
delecta.les multiplr pmo q st b' siles ymo
ta q sue cu aicus sit alt ipe .. 2° q st 2m
se ipas delecta.les eo q v'tuose felix at in
tlib9 delecta .. 3° q q si sit bonus e inaty
delectari i ipa opatione si 9gnoscat ea felix
at opationes ipas mag pspit i amico q
in se ipo / Amicy n. q sili9 e 9iuncte c 9
spectm e repntatio aici .. Jt illo op9 est
aici p q maxie pt opari 9tinue cu ope
9sistat felicitas s3 h° cu aico e no sine aico
solitario quidy n. difficil e vita ut d' aps
no n. facile p se ipm opari 9tine cu altis
at e ad alios facile e maxe cu aicis e ad
amicos cu sit ei delectabil 9iuctus .. Jt cu
felicitas sit p delectatm ut d' pmo huy
i° e attribuedu felici p q ei9 gaudiu auge
e 9sumat ho at sit p 9viue aico q ex
9gaudete gaudiu auge e e ex coher
titatione opis gaudiosi aici at opa gau
diosa .s. opa v'tutu coexcitet e admi gau
det ea in ipijs q aicos opatoib9 i2 maxe
9ens e felici hre aici .. Ultio aps in
ia pte nalis at mtedetib9 usq ad fine
ca.li vi2 sic arguie felix no d3 care eo q
e b' nalit eli.le e delecta.le no hret n. statu
p se 9pletissim s3 felici aic9 e valde eli
gibil e delectabilis i2 felix d3 hre aici
bre pt aps q si unuqq3 ens diligit na.r
se ee e pmanere ut vult 9m.or p° phor3 o3
q bn ee e bn viue sit delectabilissimu
e eligi.mu bn enti e bn viueti e 9g°steti
simi bn ee e bn viue / mo felicis e optimu
ee e optimu viue e h° ipe 9g°sistit / i2 feli
ti simi bn ee e bn viue e delecta.mu e eligi.mu
s3 sic d' aps ut ad se ipm ht studios9 e ad
amicu ul pxie alt. n. ipe amicy i2 felici
e valde delecta.le e eli.le ee e viue aici
s3 amicy ee e ei delecta.le i2 felici amicy no
e valde delecta.lis e eligi.l q i2 tedebamy
p.re Psolutione 19 9ois o3 remeorati dup.ce
feli.te distincta in 10.a q°e pmi lib' / quay
una e stat9 eligim9 q ho posset hre in
hac vita .s. integrat9 ex hijs oib9 q° v'
optim9 vellet hre q no hre / alia e bo9
simplr optimu om bonoru siplitiu huia
noru tunqi s3 aps.te ee vi2 op9 sapie / igr3 si
gratm9 de feli.te pa dd3 e sine du° q fe
lix no indiget amicis loqdo ipe de indi
gen / indige n. e no hre q optimu eet
hre / clis at felix n° caru3 q sit ei opti
mu hre ul dicay e reddit in ide q ho
i dige e ipm care eo q ip 2m rem iudicau

rois vellet hre clis at felix n° eli carret
ut ea3 p q noib i2 simili n° indigz / dd3 e
tn q tali felici op9 e aicis .i. eli optimu
e e valde 9ueis hre aicos et h° pnt singl'e
rees aps pms fce .. Et istas duas 9ues
exposuit se.ca de sapiete ep° in mito ad lu
cillu dices / volo tibi crisippi distinctio i di
care ait / sapiete nlla re indige e tn
mltis illi rebus op9 ee / mltis e tn e dubiu
an hec due 9ues eent ve de 9oni sapie
te s3 de felice p dcte no appz due q°.dd ..
Easde 9ues e satis exposuit aps d'uis q
ipi felici aicy e de na eligi.liu / q at e
ipi eli.le h° o3 expiste ipi ul sic indiges
erit q e sr. raz dte feli.cs op9 i2 q° felicita
ti amicis studiosis e vlr omnib9 bonis humis
op9 e eli felici .i. tali felici 9uenti.m est
hre oia bona huana q eis si.l scit pt e wlt
bn vti felix at i° e huiqi q pdecia tole
e singlas v'tutes morles ht itm e cor.is
exteriora bona ut pz p q noib qb9 ho scit
wlt e pt ee siml.a bn age e singlis bn
vti // De felice at 2a feli.te maim9 e q ipe
pt mltis indige / pt n. ee paup e 9ul
tor. e egritudie pimi / pt omnib9 care vite
neccijs / none i. mcata e in eli neccitate
9stitut9 i digz amicis vtilib9 b' subvetib9
i tali neccitate no indigz cibo ul potu ul
medico e alijs huiqi ne moia.r sine / ea
in q sit .. Jt n. solu ad neccitate indiget
hijs s3 ~~hijs~~ hicis vite neccijs indigz ad
viuedu magis diuicijs mltitudie amicor
e vlr hijs oib9 q pmo felici in herent qb9
ipe caru3 / na a quo° indiget hijs oib9 ul
ad viuendu ul ad uiuadu ul ad felicitate
sui decorandu qb9 ipe caru3 q ro rta dic
tat ipm velle hre / vm e q sese ca.r sit
ti9 indigetia pcarecia neccior ad vi
ta q si sit capiam9 ea satis ex dctis
q sit dd3 .. Se° tn epla i mito ad lu
cillu d° .. Et bn q sapies q o3 solu re
putat felice i.a 2a feli.te se ipo 9tetd°
9tet9 e e° nllo / alio tn mo no e se co
tent9 s3 indiget mltis .. 2a ut d' se.ca
se ipo 9tet9 e sapies ad bte .i. ad bn
e sce viuedu no tn ad viuadu v'ty n. qua
ps ho bn e sce viuit extn 9 i pemeta no
grit .. Jt ut ide hec sapies se ipo 9tet9
e no vt velit ee sine amico s3 ut sine
eo sce viue possit / vn tom epm videas si
vis q q° pns scs solui ide du tn pmo
loqdi sce tgediu no pl9 edam9 q ite
dit n° a semitis ad deniem9 .. Etias
e q mlta pticia ad hac q° dca sunt i q°e
10a e in 16a pmi lib' ex qb9 9ueib9 e ex
mt dcis aps pz q°.do q pcedat oms roes
apniti° 9ois ad ducte // Queritur q° e c

Utrum magis sit opus amicis in bonis fortunis vel in malis

/ Ar
q i mal / q ti e mag op9 aicis qn st
mag neccij s3 i malis fortunis st mag
neccij ut d' aps q° 2l .. Jt 9tiaq3 scio q

q amico meo mag e op9 visitatiõe mea et
mag ꝯ pmptiꝰ deo eu visitatõe i fortuna
tu q fortunatu ut d' aps. g° ꝟ b' i fortu'°
e mag op9 visitatiõe mea q bona i bo
for.na // yt et e mag op9 amicis qn
mag indigeꝰ auxilio ꝯpoꝛ h° at est
in mis fortunis g° 2 // yt aut.te aps
8uo hiꝛꝰ dicens ynopia qꝫ ꝛ reliquis
soli ꝯpsistiant refugiu ee amicos et at
maxie ee op9 e eis qn no e a' refu
giu g° 2 // 9m at q et mag op9 est
nob amicis qn s' meliores sum e qn me
liꝰ e nob ꝯiusti eu amicis ꝫ h° e in mis
bois fortunis ut d' aps // yt qn mag
e op9 amicis et mag vocandi s' ꝫ bn for
tunati demꝰ mag võre eos q male
fortunati g° bn fortunatꝰ e mag op9
amicis yt et mag e op9 amicis qn vita
e mꝰ secura ꝫ ꝯpto e a.or fortuna tanto
e mꝰ secura ut d' 8uo hiꝛꝰ dines n
mꝰ secure vivit q mag ei i videt
ꝛ q mlta possidꝫ q alij desidant ꝛ s'
tat // h° qo supp. q amicis op9 sit i bois
fortunis ꝛ i m fortunis ꝛ qrit i qa mag
desupp.to at satis aꝫ in qe pce ꝛ i pa
qe 8uo lib x // ydeo restat soli deqsito

Deqsito at aps. distig. sit q op9 ee
amicis pt ee dup.r vno ad ntia.te ꝛ a.o
ad boitate et sont duas ꝯnes una
e q in fortunijs mag e op9 ad ntia.te i
bonis at fortunis mag e op9 ad ~~ntia~~te
boitate // ad eu docia detas ꝯm sic dd
e q in ꝯposito boitas ꝛ ntitas sic pnt
distigwi pmo q ntitas oīs atte q° ad
salute corpis ꝛ ad sustetato vite vn
q° methe // Nam d' sine q° no ꝯtingit
ee ut vivere // boitas at atte q° ad v'tes
ꝛ opa v'tutu // 2° q ntitas mag att
bint ordiatis ad fine ut eꝫ 2° phy v'sꝰ
fine io ꝛ ntim p vtili solꝫ capi boitas
at simp.r ꝛ pnci.r att bint fini // 3° q
ntitas huana sb'est for.ne boitas at
neqq ꝫ e in mea ptate ꝛ libtate boi
tas at huana i v'tutibꝰ aime ꝛ s v'te
i opatoibꝰ ꝯsistit q nlli fortu.ne sbitiunt
vn se.ca in lib° ad senu // Nichil eripe for
tuna n q dedit / v'tute at no dat io
n' dethit liba e i violabil i mota in
ꝯcussa sit ꝯ casꝰ i durat ut ne inclinari
qdꝫ neqꝫ vinci poss.t // pt g° sit ꝯposi dic
te ꝯnes q° in fortunijs mag e op9 amicis
ad salute corpis ꝛ sustetato vite ꝫ in
bois fortunijs mag e op9 amicis ad bn
faciedu i ad bn ꝯpandu // pma q° sit
pꝫ q in fortunatꝰ no ht vn bn fa.a eni
eo g° ut sit kp bonꝰ ho q'tuqꝫ male for
tunatꝰ pt ꝛ alijs bnface vbis ꝛ exeplis
ꝛ pswasioibꝰ ad v'tute eo q i omi sta
tu pt uti suis v'tutibꝰ ꝫ ut sit no est
i fortunatꝰ // 2a u ia dem sunt v'tutes no
subee for.ne ꝫ male fortunatꝰ s q ma
le fortunatꝰ i natꝰ e ꝛ b' e ꝯcentiss q
ab amicis iuuet ꝛ suis i digetijs sbueiat

g° ut sit maxie e b' ad h° op9 amicis // 2a
g° bn ag q bn fortunatꝰ 2m q bn fortunatꝰ
habundat i bonis corpis ꝛ in vite ntijs
g° ei no e op9 amicis ad ista b' ꝯtanda
n i mispia.r sic suꝰ ꝯtinat dno // Et si
d' q op9 e ei amicis ad ista ꝯsuada //
ddꝰ e q hoc e vm mq.m fortuna pt b' ee
mala ꝫ ad h° no eet op9 si fortuna ꝯp
eet ei ꝯpitia // Ro g° ad h° op9 e ei ꝯp q
e bn fortunatꝰ ꝫ s q ꝯtingit eu male for
tu.ti eide at s ~~forti~~°° fortu.to i q° e tib
ꝯcentissi.e bnface q ht vn pt ꝛ vn ad
hoc tenet s v'tute libtatis ꝛ amicie //
Et q meliꝰ e bnface amicis q ꝯoneis ut
d' aps. yo talis sit e op9 amicis ad bnfaciedu
ꝯposijs at ꝯcludeda s' duo corre.ia pm
e q in fortunatis ut sit op9 e amicis v'tuosis
s potetibꝰ in ntijs sbuenire // 2m e q
fortunatis ut sit op9 e amicis v'tuosis q max.e
talibꝰ e bnfaciedu ꝛ si deamꝰ simp.r
unde ad qo ꝯposita sn distictoe pꝫ ex
dictis q mag op9 e amicis i bois for
tunis q i malis ꝛ h° pꝫ sic // ynbois
fortunis e op9 amicis ad bonu aie s ad
opa v'tutu adipisceda i mal at for
tunis op9 e amicis ad bona corpis s ad
vite ntia acqreda ut dcm e ꝫ vnicꝫ
mlto mag op9 e bona aie q bona cor
pis acqre ꝯpto s aia melior e corpe ꝛ
ꝯciosior vn ꝯtin.t q ~~vn~~ q° fortis ꝯp bonu
v'tutis ꝯicit corpꝰ ꝛ vita ut dcm sunt
i pcedetibꝰ g° 2 // vel ar.te ybi e mag
op9 amicis ubi amici s' eli.ies ꝫ i bois
for.nis s' eli.res q i malis g° ꝛ bo.r p.t
m.r q eli.gꝰ e bnface q bn pati s eli.gꝰ
e opari s v'tute in altm q ab eo utilia cor
suscipe ꝫ fortunato op9 e amico ut ei bn
faciat ꝛ in fortunato ut ab eo bn patiar
2° dca bo.r p.r q eli.gꝰ e qwndicꝫ e de
lca.le q q ht admixta tristi.cꝫ ceteris pibꝰ
ꝫ amicꝰ in bonis fortunis e ꝯqꝫ de
lca.l in mal at e delca.l ꝫ cu tristi.a g° 2
p° more q ta fortunato q i fortunato
ꝯntia amici e delca.lis ex eo q amicꝰ
s'p amicꝰ e ꝯcenti.mꝰ amico pn.a at ꝛ ꝯpꝰ q
entis e delcabilis ꝫ q amicꝰ se ht ad
amicu sic ad se ipm ꝛ oīs ho in bo
ꝯpo gaudꝫ ꝛ i malo ꝯpo tristat g° et amici
de tristi.a amici ꝯtristari // Su g° i fortunatꝰ
sciat amicu ee tristē de suo in fortu.o
et ipm de hiꝰ tristi.a amici rec'ptari ꝛ
maxie q amici e velle bnface amico
mag tristat amicꝰ si videat se ee cãꝫ
tristi.e eiꝰ ꝯp q amici pn.a in fortunatu no
pure delcat ꝫ ꝛ sic ꝯtristat ej vo cu ho
q fortunatꝰ gaudꝫ de pntia amici q s se
ipam e delcabil ipe gaudꝫ de gaudio
amici ꝯgaude ~~cetis~~ tis de bona for.nat
ipiꝰ ꝛ max.e de h° q ipe e ca gaudij
ipiꝰ ꝛ pꝫ q ex oi pte pn.a aia e gaudio.ma
fortu.to ꝯp q at pn.a aia sit delca i fortu.co

Margin notes:

de deo eu visitat

In fortunijs

ꝫ q in fortunatꝰ no ꝯ dico ad bnfaciedu dico at ut sit

admixta

[illegible]

Utrum amicis in tristicia

[illegible]

Sz huius cā ꝯsideranda ē ad p̄ns // Alia q̄ h̄ʒ affectus assignāt eciam cām ꝙ tristicia amici patit̄ ad amicū ꝯdolentē partitū ac remanz minꝰ toto integro × ꝗ minꝰ ꝯtristat̄ sic duob; sil' ferentib; ꝗue pondꝰ Neut in tāto grauāt̄ in quāto grauaret̄ si ferret ipm solus ꝗ hāc cām vr̄ assignare tuliꝰ in suo libro de amicī. d. Quis eet tātꝰ fructꝰ in pspis rebꝰ n̄ h̄res qui illis eq̄ ac tu ipe gaū deres aduersas vo ferre diffi^le eet sine eo q̄ illas grauiꝰ ꝗ ꝙ tu ferres 2as res splēdi^res facit amicicia ꝗ aduersas partiens ꝯmitans q̄ facit leniores. Sz h̄c cā no vr̄ ee bō ꝙ amicꝰ no accipit̄ ꝯ pte trist^e amici ꝗ alia tris^{ta} tū accꝰ no transeat de sbo in sbm̄ mo phoc tristi^a amici no patit̄ neqꝫ diminuit̄ n̄ alia ro assignet̄ sic qs lignū ꝗue ptes no alleuiat si alt' ptat altm̄ ligniū tn̄ auct^{tas} tuliꝫ pt in ea ff^u vale ꝙ amicꝰ patit̄ sibi no tristicia amici ꝗ tristicie .s. assumēdos pte dapni ul' restituēdo ea ac tris^e patita ꝗ diminuta diminuit̄ ꝯnt trist^a // Alia cā alleuiacōis tristi^e p̄ p̄ntia amici solꝫ assignari ꝙ amicꝰ videns ꝯdolē amicū aduttit ad ipm ꝗ in ꝙ ꝗ .s. ad ūtit ad ipm minꝰ aduttit ad ipm infortu^m ꝗ minꝰ sentit ipm ꝗ minꝰ ꝯtristat̄ // Sz ista cā h̄et vitate int' mlieres q̄ se ꝯplorātie ul' ꝗ int' viros mliebres ꝗ tn̄ int' viros viles no h̄t efficaciā ꝙ sic d̄r ꝯ. viles ꝯdm̄ ꝯnaꝫ reuent̄ ꝯtristari amicꝰ ipis ꝗꝗ ꝙ ois fugit tristi^e cā ee amicis / ꝙ q̄ amicꝰ fit de sua tristi^a amici ꝗ vile ē amicū ꝯsꝫ tristē no manifestāte extiꝰ suā tristicia ne de ista amicꝰ tristet̄ / ꝗ q̄ q̄ amicꝰ no ondit se triste amico n^c ꝯdolete vr̄ ꝙ tā assignāta no valebat // Et itm ꝙ amicꝰ plus amat amicū q̄ aliꝗ aliud bonoꝝ amissi^{lim} si amicꝰ vidꝫ de se ipo dolē amicū mag dolet inde q̄ doleret de pori infortunāto ꝗ ꝙ viles amici no solat̄ amicos ꝯplorādo ul' s^m doloꝝ manifestādo ꝗ potiꝰ ꝗ recupacōis ondēdo ꝗ vili^{te} boꝝ for^{ne} demostrādo ac q̄ hoēstū sit se ꝯtinet h̄re ꝗ in ꝯtrarie ꝑsuadēdo // Jt alia cā solꝫ assignari ꝙ sit medicꝰ ꝗ delcā^{lis} infirmo ob h^o ꝙ infirmꝰ sperat p remediū liberari ab infirm^{te} ita infortunatꝰ gaudꝫ de amico p̄nte sperans ꝙ p ipm ab infortu^o euadat Sz h̄c cā no vꝫ ꝗ m^{ta} eet ꝙ amicꝰ no possꝫ obstare ab infortu^o q^o tn̄ tālu p̄n^a amici adhuc eet delcābilis ꝗ minꝰ // 2as q̄ cās assignāt aris^t ronē ꝗꝗ vna ē ꝙ amicꝰ sꝫ se ipm ē delcā^l amico nā de rōe amici ē ꝙ sit sim^r bonꝰ ꝗ bonꝰ amico ꝗ amās amici ꝗ amatꝰ ab eo hee ac ꝯditōes ob ꝗ alie sim^{le} ꝯ^{nt} amico rōe amici^e ꝑstāt ad rō delcābilis q^o amicꝰ rōe amici^e ē in omi statu delcābil' amico // Alia rō ē ꝙ ꝗ ꝯswetū ꝯuictū amicoꝝ amicꝰ nouit omēs moēs amici sui ꝗ p ꝯns scit in q̄b; vbis a' gestꝯ amicꝰ suꝰ solꝫ gaudē a' tristari ꝗ ipe pt maxi^e ꝯsolari eū p vba a' gesta delcā^{lia} pt tristicia suā remittē ꝗ h^o ipe wlt facē ꝙ posse q^o ipe p̄ns hoc facit ꝗ ꝯcludit̄ eiꝰ p̄ntia ee delcābilē ꝗ p ꝯns tristi^e re

missiua ꝯceditꝫ ē ꝗ ꝙ mlti q̄ mag volūt amici ꝙ amāē delcāt̄ si videat de suis infortuniis amicos ꝯdolē ꝙ ex h^o ꝑcipiūt se ab illis amari ꝙ ob h^o eos delcāt ꝙ maxīe h^o appetebāt // Sz h^o no ē ꝯdicto viroꝝ amicoꝝ ut dicebat̄ p9b; ꝯcessꝫ ē ꝗ ꝙ mlieres ꝗ hoīes mliebres ac sitiis alleināt̄ suis exploratib; ꝗ ꝑpriꝝ tristi^aꝝ ꝯnarracōib; tū ꝙ nocumētū mtiꝰ clāns mag ꝯgg̃^e ꝗ mag affligit amaꝫ ꝙ ext^{us} diffus tū ꝙ tristicia eciā mag ē i. appe^{tu} s^{ui} ꝙ in i^o appetitꝰ ac ff^{us} tristicia minūt p fletū ꝑpiꝝ ꝗ sumi grossi ex tristi^a ꝯtrari exalant // Tūc rndꝫ ē ad rōes ad p^{ma} dꝫ ē forte ꝙ no solū i^d ē delcā^{le} ꝙ īnst delcātō ꝗ ꝗ i^d ꝙ minūt magna tristicia sic i^d eet calidū ꝙ ob tpāꝫ magna frigiditate intesa ul' dꝫ ē ꝙ rō ōs delcā^o omi tristi^e ꝯriat̄ sic appūt in a^o lib^o ꝗ tristi^a aliꝗ ꝯpatit̄ secū aliꝗ delcātoꝫ // Ad alia d̄r ꝙ p̄ntia amici si no tollit ul' minūt cāꝫ ext^{na} tristi^e tn̄ minūt cāꝫ itn^{ca} .s. affectoꝫ ad obm̄ tristā^{le} ꝗ ꝗ de h^o dānt 2a q̄e a^i lib' // Alia rō bn̄ pbat ꝙ p̄ntia amici no ē pure delcābil' infortu^o ꝗ mixta īnst delcātoꝫ ꝗ tristicia hec ē vm̄ ꝙ infortunatꝰ no wlt p̄ntia amici ꝗ ē vm̄ ꝙ no wlt eā n̄ volūtāo mixto tū in volūtāo // Et forte ꝙ si mag nollꝫ p̄n^{tiaꝫ} amici ꝙ vellꝫ ipe ab eiꝰ p̄ntia mag ꝯtristaret̄ ꝙ delcāret̄ h^o tn̄ no ob p^{re} minūē sibi tristicia de suo infor^{nio} sic n. delcā^o vinꝰ potēcie ul' in vno obō minūt delcā^g altiꝰ po^e ul' in alto obō ut ꝫ in a. q̄e a. lib' ꝗ ista ꝯcedꝫ ē de tristi^a ad tristi^aꝫ // Et eo dꝫ ē ad vltimā rōem // Queri ii^o ꝗ vltio

Utrū amicis sit delcā^{mni}

ꝯuinē arr̄ ꝙ no ꝙ vtuos n^l ē delcā^{mni} n̄ feli^{tas} amici ac vō amici^a pt' vs' i^e n^e ē eis delcā^{mni} n̄ feli^{tas} ꝗ ꝯuinē no ē feli^{tas} n̄ tū ditās ꝙ amici ꝗbi retedetes no amplius sint felices ꝗ tū ditās ꝯfec^{tas} sic valde sbita fortūe ꝙ p mltos cāꝰ sit in pedimi ꝯuictꝰ amicoꝝ ꝗ n̄ tū ditās ꝙ feli^{tas} ē bonū minīe p se suffi^{ns} cū ꝯuictꝰ reqrat aliū // Jt ꝙ amicꝰ peli gerꝫ h^o ē sibi delcā^{lis} ꝗ amicꝰ peligꝫ amicū ee sanū ꝗ bn̄ fortunatū absente ꝙ egꝝ ꝗ infortu^{tū} p̄nte ꝗ colloqnte i. ꝙ amicꝰ plꝰ eligit sani^{te} ꝗ for^{na} bona amici ꝙ ꝯuinē sibi ꝗ adhuc amicꝰ plꝰ eligit ꝗ dilig. ꝙ amicꝰ sit ꝟtu^{b9} ꝗ ꝑfectus ꝙ ꝙ sanꝰ ul' bn̄ fortunatꝰ ꝗ adhuc ipe plus diligit ꝟtutes ꝑpas ꝙ ꝟtutes amici i^e plima dilcora pt' ab amico ꝙ ꝯuinē ꝗ p ꝯns delcā^{va} // Oīm vr̄ dēuitare ars^t in fine huiꝰ noni lib' // Aliꝗ scāti ꝯcedūt mltā ee amicis elig^{va} ꝗ delcā^{va} ꝙ ꝯuinē ꝗ ꝯcedūt ꝙ ꝯuinē no ē eis delcā^{mni} tenēdo s^m ꝑprietate smonis tn̄ ꝯuinē ē eis mltū delcā^{le} ꝗ h^o solū pbat ars^t in lrā ut ꝫ ꝯsideranti ꝗ ars^t affirmat ꝙ eis sit delcā^{mni} ꝯuinē ꝗ ꝯnt vtrū sit ita ꝗ solum ꝙ ē multū delcābile //

ꝗdat

Et si phs et alij doctores alii dice in supla
tivo gradu q convivere sit eis delectamentum vel
optimum. Dz dici q locutio e rethorica mo tra
gedico ubi ad laude exprimit phs q sit
1o n. mo loqndi cum superlativis loquitur aliquando aliquis
lymitis non solempniter magnificat q mo observant comu
niter predicatores modern in sermonibus de quibus predicant
exaltacionibus et sepe in regum vel principum
vel dnarum coram quibus predicant adulatorijs
superlaudacionibus. Alr et possit indici q amicicia
e q virtus mo quo dcm fuit in 8o. Ez
alie sunt bn virtutes excellenciores ut
iusticia et fortitudo et fortes plures alie quarum
actus sunt perfectiores eligibiliores et delectabiliores quam
actus amicicie v.g. iusticie et fortitudinis. Amicus plus vel
let actum iusticie vel fortitudinis exercere loco et
tpe optimus q colloqui amico. Sed in textu aps
e q inter actus a virtute amicicie procedentes con
vivere e ipius amicicie eligibilissimum et delectabilissimum actus
n. ipse comparatur amici? q sunt concordare bn velle bn
facere et convivere amico bn velle at concludit
in se concordare nam velle idem q alter vult e
ei concordare sed quicumque e bn vult ipse vult idem
q tu q tu e bn vis sit et q alter sibi
. Item bn facere claudit in se bn velle q
licet aliquis bonum facere possit mala volendo tamen
non bn facit n ho faciat amico benevole
. Ez ultimus convivere in amicicia bo claudit in se
bn facere amico amicus n. convivere e inhoc comitate
2m q sunt amici amici at bn sunt amici pp bonum
virtutis. I eis convivere e ipsa comitate in verbis
et operibus virtuosis et hoc e q licet bn facere primo sibi
2o amico diligit n. se adinvicem et coaugent operacione
ipsorum ad melius loquendum et operandum ut dicit aps
in 10 huius dicit de sapiente q et si ipse ipm
sufficientius q melius e ei cooperatores habere
ex at e de convictu pravorum comitates n in
pravis operibus fiunt peiores et potentiores ad
male faciendum. Ex his pt argui sic
actus e amicicie eligibilius et delectabilius q ceteros
omnes amicicie actus includit vel formaliter vel virtu
aliter sed convivere est huiusmodi ut dcm e. Ut aps
sic dicit [illegible] amicicia e q convictus comitatus
at maiore salvatur in convivere. I convivere e
amicissimum seu in amicicia eligibilissimum. Ut ipse arguit
sic unicuique delectabilissimum e congaudere se esse et vi
vere non solum quo ad actum primum sed quo ad
actum 2m et sic ho se ht ad se ipm ita
ad amicum. I valde e delectabile e videre amicum
esse et vivere sed in convictu vero amicorum vero
videt s. et se et amicum esse et vivere non solum
quo ad amicicie actum primum sed et quo ad 2m. I
hoc e eis delectabilissimum. Ut ipse arguit ad
idem per experientiam inductivam q similiter amici
maxime desiderant in 1o ope comitate 2m q
sunt amici pp q hij quidem comportant ut dicit aps
hij at colludunt ad aleas alij at convivi
tate et quenare et phari sed hoc amicicie convivere
1a. Ut aps vult in mie [illegible] vo convivere in
amicicia [illegible] ipi videre in amore libidino
so sed in amore libidinoso delectabilius e secu

vivere cum amica sic ht probabiliter consuetudo eligi
indicant p plures in amico dicas amabiles
ondit ita convictus eligissime similes proprietates
amabiles in amico demonstrant. Bo at vi
ee dum quam in tactu vi ee a delectacio li
bidinosa est in visu pp q in operancia maior
2m tactum atte. Ez ad hoc indici pt
q inter virum et mulierem pt attendi 2m bes
tiale concupiscentiam ita tange e de
lectamentum om bestia femella capit in divit
ete et pulchra. Vl pt attendi 2m huanum
convictum q amor homini addit ultra amore
bestiarum de quo dcm fuit in 8o q homines non
solum procreacionis filiorum gratia cohabitant sed et eorum
q in vita est et ita dr q delectamentum e inde
aderens i inde q virtutem eligimus feli citas
sit 1a non e ipse et principaliter 2m virtute amicicie et
2m alia virtute io p.a ro non procedebat
q predicata. Ad a z dd e q convivere amorum
similium non e infirmitate corporis ipsorum vel in in
fortunio vel alio quocumque impedimento ipsorum ab
operacione sed q primi sunt amici io ille convivere
non e n convivere diminutum et dcm 2m q
convivere n. similium amicorum e comitate 2m verbis
sermonibus et mente sine impedimento et hoc in
cludit sanum esse et sufficienter bn fortunatum
io ho ut sic e amicicie delectabilius non at convivere
diminutum et e finis questionum 9i libri ethicorum
sequitur questiones decimi et ultimi ethicorum

Querenda sunt consequenter aliqua super decimum libro ethicorum. In

cuius primo tractatu agitur de delectacione. De
qua questitum fuit super 7m libro io consequen
ter super tractatu 2m ubi aps inquirit in quo actu
consistit humana felicitas et q dicit aps q ipsa
felicitas e operacio optime potencie secundum eius optimam
virtutem io oz inquirere q sit optima potenciarum et q
sit optima virtutum operum at potenciarum potencie aliis omnibus
intellectus vel voluntas io nunc e questio de compar
acione harum potenciarum duarum ad invicem et q poten
cia q in potencia sit excellencior q e magis libera io
primo queritur. Utrum voluntas sit magis libera
q intellectus. Ar q voluntas sit magis libera q
pp dominus ea re qua dominus e liberior servo sub
iecto. Mens at ad voluntatem comparatur sic
subditus ad dominum q pz primo q deprecans
subditus e ei q deprecatur et p.o ethicorum dicit
ratio n. et ad optima deprecatur vo et non pt
dici q ro habeat superiorem potenciam q deprecetur
nisi vo. 2o hoc pz q intellectus e sic consiliarius
et voluntas sic dominus habens in suis negocijs
consiliarios vel consiliarium q pz in multis consi
lijs et eleccionibus nam dominus consilium petere pt
sibi statuere fine et consilium petere pro modo

z p q media pt fine ipsu adipisci ut p3 3o
ethycoꝝ z ide z mai9 e q voluntas e ipius
finis i voluntas e in ho sic dns Item sta
tuto .s. fine pdetiatoꝝ voluntat dns petit
osiliu q fit 4 dat pro3 mtale qo dato osi
lio itm dm e eligere pvoluntate ho q e
osilio pinditatu dcta aple 3o ethy Et
electo vtiqz e osiliale desidiu osiliat .n. in
dicantes desideram9 2m osiliu iudiciu at e
ip9 mtes desidiu i omis voluntas ihis e
sic dns Et itm i eode 3o mai9 e q 2m vo
lutate sum9 dm actuu nroꝝ ip q act9
volutarij st nob iputabiles 3 ho no late
ant mtem Et itm dm e ptie sbditis
suis voluntas at ptip mtui q studant
q specule studio .n. q volo cesso q ad
mag volo ut ire ad ectez ul ad cena z
mit studio i methe ut i morli phya
ul in log no n q sic volo iuxo id volo
sic iubeo sic ptice voluntas Ytm cogi z
posse cogi abso illiberꝝ e z simile no pos
se at cogi liberꝝ 3 voluntas i actu suo co
gi no pt repugnat .n. q ad ho cogat z
q ipm volo mtes at cogit sine neciita
ad spetui a studedu a volutate na m
pedit ext amot na vty mea pt in
sipe qn studea si ho efficatit volo Et
q oib eo se htib pt in vdz o toꝝ ho e
liberꝝ z q no sit pt z neiita z ab alio
detia ho e illiberꝝ voluntas at z no
mtes pt i vdz o toꝝ na qnis in t in
dicant eude ee ad ectez voluntas ta
ho state pt velle ire ymo z nolle ire sed
ez ad tabna Et pheio methice desebit
aplus libꝝ dns libm ee q sui met z altꝰ
no altꝰ gra e i libiꝰ e q mag ht modu
z ro finis votas at e hui9 m r. mtes sp
n. velle se mtre tag act9 na posterior
z finalis at at z pfector iuxo illa maxi
ab aple posita q posteriora gna se pora
pfectione Et ia po vi m hoie librima
i cui9 ptate e ho redde liberꝝ a ipm
efficere fium 3 ho e voluntas q p q vtus
z vitiu q se 2m vote z appetit detiat ser
uu z liberꝝ ut d pmo polli ce no .n. i e
3 voluntas detiat ho ad vtute ul vitiu
p e expiea mai9 multos .n. 2m mtem z
sapientia excellentes vidim9 iustos z val
de malos ymo demces 2m mtem se in
geniosi valde z tn mali p malia volu t
alios at 2m mtem simplices vidi9 iustos
z ssos p bonitate vote gre e dna i redde
ho bonu z malu z p ons liberꝝ a fium z
ois voluntas vi hre dniu sr mtem z q
adiudim9 depncipijs q debz mtem ge mai
q d 2o ethy q malia .s. volut puit z
inetiri facit ee pma ptica et qvty
nitto fat ita Dim ar q 2m aple p
heio methice liberꝝ descb q sui met z no
altꝰ gra e z max e ctis infelicitas i felicitas
e max e liba mt act9 huanos gra se qit
potentias huanas ita e librima i cui9 act9
osisit huana felicitas 3 ut het 10 ethy ipa
osisit i ope sapie q e hit9 ipi9 i t z no
volu t Et sic arguo ad a9 pte dicebat

dns libior q sbo mtes at e 3 dns qm or
diate z detiate q sit faciend z dimitte
du ptinz mtes at ordinat z detiat qd vole
du q sit fugiedu ul psequedu q sit ama
du ul odiedu z no pt voluntas mios
act9 sine pdetiatte mtes vn pheio mee
sapiete ordiare oz .s. p sapiaz Et 3o pol
liticoꝝ oz leges potitas ree ee dnas p
q z bn detiat aplus po polli ce q maxie co
ueit lege potitas ree q uqz otingit oia
detiare ipas tata paucissima omitte
iudicatib9 q .s. meli9 e dnm legu q iu
dictu i mho vbi po ista maxie debet poi
dna cui9 e leges pone z i no e voluntas
3 mtes q pt vide z discnie q iustu q in
iustu q bonu q malu Unde m 3o polli oꝝ
q qnid mtem mag pn vi iube pnci dnm
z leges no d i q boite nibz pnci ymo
ex eo itedit lege optie dnari qui d
sine appetitu mtes lex e Et ad hac pte
vi ee sca z tuli9 m ep tin tu neqs d
scta phye fines oz d q t otingat va li
btas ho .n. ipm phye fine libtas e phya
at aditu spectat Et itm m ep q max9
d ad hac .s. sapiaz te qf si vis ee saluꝰ
si secur9 si btus demqz si vis ee btus
q max9 e lib Et sbdit p9 q sapia
no solu libtas e Si vis m q oia tibi
sbicere sbice te i militas reges si ro teneat r
Dm tuli9 m de paradoxis d oms sa
pietes libos ee z oms stultos
fuos Pn ista qone distigdu e diliba
tee z z desinitte q oppos videt fium z
liberꝝ z pmo in diuis suppoit i q9 hoc
mag e mai9 2o in eode suppo q e
mag ad ppom m dis suppoit dm libtas
z suuty voo p corpa a oo p diuitias z ex
tiora bona 3oo p aiaz desinitte z libtate
lo aplus pmo polli oꝝ qnis wlt qnid i
na z corpa dra fate q liberoꝝ z suoꝝ
ho q d3 fortia ad neiiu vsu e ad neiia h
at recta z i vtilia ad tles opaces 3 vti
lia ad ciuile vita hnt at modu libtatis
z suitut dim to q no e ad ppom defelite
de q ptacte mtes ad vote q sic dea corpa
corpa otingu hre aias libas z corpa
liba aias suiles put wlt aplus ibide
dicend tuit at z multo 9m hos q de
cor hre liboꝝ hos at aias z ho pulch
d sta m ep clav vbi d etia nꝰ m vi
m oo9 ut stic posses no diffor ce corꝰ
fedai aim 3 pulcherrime aim corꝰ ornati
Suitt at 2m pertinas z extiora bona
z libtas dir 2m huda z desim neioꝝ
ad vita opadm diciꝰ paupes opte suiedi by
ut heant vite neiia z no e libertas
deq ad pns intedim9 q dm sunt i p
libro q m tlib9 bois extioribꝰ no osisit
huana felicitas ymo neqz ipa dca lib
tas q sic m p dca ep hent oia ista iq
cas9 dim9 extet simlia sr pana corꝰ
z hores in betilla florida mortalia
z possessiones mee z Ad hut 2m
extrisica denoia q apgentoibꝰ dnr

[servitus seu ignobilitas]

libertas sine nobilitate. Dicuntur n. vulgariter nobiles
et liberi qui ex magnis et in gradu procreati sunt, ig-
nobiles et tamquam serviles qui ex hominibus contemptis na-
ti sunt ut cives burgenses mercatores et simi-
les. quod tamen est contra talis nobilitas et ingenuitas
si esset secundum denominationem mentalia esset multum hono-
rabilia et si esset sic similiter esset dicendum. Dicuntur n. possessionibus
a quibus provenerunt tales denominationes quia omnes
habent provenire ab excellentibus in divitiis
et virtutibus unde dicit Aristoteles 3o politicorum quia ingenuitas
est virtus. Et iterum quia ingenuitas est virtus et dicitur
antiqua quia qui ex magnis descendunt si suos pro-
genitores insecuti fuerint secundum virtutes isti vul-
gariter dicuntur nobiles et ingenui et sunt ceteris
paribus aliis preponendi ymo et quamvis ex tali in-
genio quis descendat si non appareant in eis
manifeste mali ipsi ceteris paribus sunt aliis et ho-
noribus preponendi quia sicut dicit Aristoteles meliores verisimile
est eos qui ex melioribus tamen sicut dicit 2o rethorice
multi tales degenerant non insequentes virtutes proge-
nitorum et fiunt levioris valoris ymo valde ma-
li raptores homicide tyranni quia sicut dicit primo
politice seminaria est in iustitia habens arma et tamen
tales inter se nominant adhuc se nobiles et stre-
nuos et ingenuos et liberos non sunt veraciter sed me-
dianti nominatione et alii nominant eos tamen adu-
latione quia non audent aliter dicere. Iterum manifeste est
quod talis libertas non est ad propositum deficiente. Adhuc
aliter cadit etiam Aristoteles distinguit primo politicorum libertatem
et servitutem scilicet quod alia naturalis alia violenta. Est
n. servitus naturalis robustitas corporis cum privatione
in industria tales n. non sunt digni preesse in regimine
et ordinatione rei publice tales quidem dignum est servire
et eis expediens magis quam ordinare et regere
na sicut habetur 6o ethicorum corpori forti sine visi-
one in toto accidit falli fortius. Liberi autem na-
turaliter et digni regere sunt ingeniosi et sapientes et
habentes ut dicit Aristoteles corporis naturam inutilia ad
tales operationes puta mechanicas sed utilia
ad civilem vitam deinde quia dicit Aristoteles primo politicorum
principatus autem et subiectum natura propter salutem quod quidem
n. potest mente providere principans natura et dominans
natura quod autem potest hoc corpore facere subiectum esse natura
et servum. 2a autem violenta servi dicuntur coacti
contra voluntates eorum ut captivati et carcerati
aut et qui ex legibus sunt aliquibus aliis coercitive obligati
et non possunt neque filii eorum subtrahere corporis
ab illorum dominio separari. Liberi autem contrarie
huiusmodi servis sunt qui sicut non sunt coacti vel aliis ob-
ligati. Manifeste est igitur quod libertas et servitus naturales sunt
honeste et iuste et ipsi optime potius autem nobis maxime
expedientes. Sed tamen libertas est valde honestior
et nobilior servitute sicut etiam est nobilior corpore. Libertas
autem et servitus secundum legem et violenta aliquando non pul-
chra habet nec honesti nec amoris. Unde Aristoteles primo
politicorum expediens est amicitia servo et domino ad in-
vicem quos natura tales dignificat. His autem qui non secundum
hunc modum. Sed secundum legem et violentiam passis contrarium
propter quod et talis nobilitas vel libertas domino dimit-
tenda est nec n. ad felicitatem. Desiderio n. dicit Aristoteles politicorum
neque n. servo in quantum servus uti venale. Ad
hunc quod predicto primo positorum accipiuntur distinc-
tiones libertatum et servitutum. Propter quod nondum est
quod liberorum prima intentione dicit quod est et aliquis sunt ipsius gratia

pa intentione et non gratia alterius puta dicitur liberorum servum autem
ut servum dicitur quod est velut gratia alterius ut habetur proemio
metaphysice et quod est autem propter attentionem sui ipsius
gratia et alia propter ipsum

et alia propter ipsum tamen habet deliberare. Et quod est vel o-
peratur alterius gratia prima intentione tamen principiat domino
servitus et est idem servum et liberum respectu diversorum ut com-
tes et duces sunt servi respectu regis et liberi respectu sub-
ditorum suorum et nos homines sumus servi dei et
eius dominium et liberi ad alia bruta et plantas et
inanimata utimur n. eis propter nos ut habetur 2o de
anima et quod propter naturali ordine debetur sine indignis
est igitur melioris puta debeat Aristoteles 1o politicorum
10 dicit ipse in primo libro quod 2m ut dicitur modi
libertatis et servitutis propter in omni civitate liberorum dicitur
quod dignius est et melius et alia vero huius dicuntur servi-
lia et subiecta tamen huiusmodi alius modus dominationis
et servitutis erroneus et innaturalis invenitur op-
positus scilicet puta deterius et indignius assumunt alii sibi
dominium super melius et dignius puta hoc contingit in
transgressionibus politiarum que propter in ordinatione non merentur
dici politie sed transgressiones politiarum que enumerantur ab Aristotele
3o et 8o ethicorum scilicet politiis scilicet tyrannis opposita
regno oligarchia opposita timocratie in
his naturaliter servi fiunt violenter et per contrarium
dominium et liberi et cetera. Sumuntur igitur isti duo modi
libertatum et servitutum ex diverso dominii seu principii
in recte et naturaliter ordinatum et in distorte et innaturaliter
deordinatum. Adhuc ultimo notat Aristoteles alios duos modos
libertatis seu dominii vel principii. Est n. dominium et est
dominium regale dominium despoticum dicitur bovis ea que
non habent potestatem vel industriam resistendi seu
obviandi voluntati vel imperio dominantis. Sic n. domina-
mur brevis in animata et plantas et super domos
et agros et bestie et bruta cum arte vel potius
tamen possumus nobis ea subiugare et sic homines
et per violentiam dominamur eque tamen dominum est. Dominium
autem regale et libertas regalis est super ea que habent
potestatem et industriam resistendi et obviandi vo-
luntati et imperio dominantis sed non conantur obviare
neque volunt ymo ad subiectionem inclinantur quia ex-
perientia sciunt vel ex bona persuasione vel as-
suetudine habent in dispositionem quod bonum sit eis subiici
et melius quam quod non subiiciantur quem sicut dicit 8o ethicorum
regis dominatio ad subditos intendit dare beneficia
beneficiat n. subditis et tamen habet ipsorum et bonum
operantur quod tamen non obstat rex agit ipsius gratia prima-
li intentione sed ut in virtute iustitie mentis perficiatur eius
anima et ex omnibus sibi retribuatur honor et gloria propter
quibus autem non sufficiunt hec isti fiunt tyranni pro-
bat dicit Aristoteles 4o ethicorum. Sic igitur recolligendo patet
ti sunt nove (?) modi libertatis et servitutis quorum mul-
timo sunt supportatur distincti distinguitur tamen
aliqua secundum diversas rationes. Primus n. modus consistit
in bona et subtili complexione disponente corpus
ad sensuum vivacitatem et modus servitutis consistit
in grossitie corporis magis compacta et dura reddente
te corpora fortia ad mechanicos usus in corpora tamen
ad mentem aptissime unde 1 de 2o de anima molles
carne apti mente dicuntur vero inepti. 2us modus
autem consistit in habundantia vel defectu pecuniarum
et bonorum pecuniarum mensurabilium. 3us autem modus
consistit in extraneitate dominationis ab antiquis progeni-
toribus. 4us modus puta addit super primum consistit
in merito discretionis vel discretionis prudentie vel in-
prudentie. 5us consistit in violentia violentas
n. dicuntur liberorum et violentatum servum. 6us modus
libertatis consistit in cedendo melius dignius et
principaliter. 7us modus consistit in transgressione aliorum
et naturali ordine. 8us modus libertatis et servitutis

[margin: ingenuos — in ordine — opposita aristocratie et democratie — Brevis — 1 complexione — 2 in divitiis — 3 divitiis — 4 prudentia — 5 violentia — 6 — 7 transgressione — 8 imperio]

consistit in solo non posse obviare voluntati vel
i[m]petui dominantis. Et in dominium nititur solum
sine nititur violenter sed naturali. Quantum autem modus
addit super 6m quod solum sit innatum obviare
voluntati et preceptis dominantis. Sed quod intellectus et
voluntas de quibus loquimur forte bea[ti] sunt in eodem sup-
posito. Deinde restat in deliberatione et sentitive
in eodem supposito et comparabis primo animam ad
corpus. 2o partem superiorem anime scilicet rationalem ad partem
inferiorem scilicet sensitivam et 3o intellectum ad [liberam] voluntatem.
De prima comparatione sciendum est de certo: apostolus primo
politicorum dicit: anima quidem corpori dominatur principatu
corporis non pedes. Sed volo autem caput aut manus
aut lingwa aut putat unumquodque membrorum natum
est moveri et non potest aliquod eorum resistere si non
sit egrum vel non extrinsece impeditum, nunquam tamen
anima ita non haberet, sed si membrum dominium nunquam sit
est impeditum. De 2a autem comparatione dicitur quod pars su-
perior dominatur sed inferiori dominio regali et quod
hoc intendit apostolus primo politicorum cum dicit intellectum principa-
tur appetitui principatu politico et regali dicitur
non quod primo intellectum apostolus intendit totam partem superio-
rem scilicet intellectum et voluntatem et per appetitum totam
inferiorem scilicet sensitivam et appetitum sensitivum. Et ideo de dominio
anime super corpus et intellectus super appetitum subdit
statim apostolus manifestum esse quod sit secundum naturam et expedi-
ens corpori regi ab anima et passionali parti id est sensua-
li ab intellectu et parte rationem habenti, cum non comparatio ipse
de aut sunt divisa. Verum quod apostolus cum dicit et parte
rationem habente mente deant voluntate que dicitur rationem habere
non quod ratiocinetur sed per suppositionem quod non fit volun-
tas nisi in id quod prejudicatum est ratione, quod autem pars
sensualis sit innata ad versari et obviare rationi dominium
est in primo huius satis et dictum est ut tamen quod ille
novis modis libertatis scilicet regalis super 6m
modum et hoc est bene in supposito quod omnes concedunt
partem intellectualem esse spirituali naturalem meliorem dignitate
et excellentiore virtute et operatione. Et quod
dictum est quod pars sensualis innata est adversari
rationi contingit tamen ex defectu potentie in talis
succumbit et quod pars sensualis dominatur super in-
tellectualem cum ergo pars intellectualis dominatur et quod pars sensualis
permittit se duci ratione et inclinatur ad obedi-
endum rationi tunc est in homine principatus regalis or-
dinatus naturalis virtus et optimus et talis est prin-
cipatus in omni ~~anime~~ homine virtuoso et non nisi
in eo. Quando autem est econtra tunc est principatus innaturalis
perversus et valde malus et est talis in omni homine
vitioso. Unde dictum fuit in 9o ethicorum quod
homo est maxime intellectus et sic apte in tali re-
cipe de denominatione homo simpliciter dicitur verus
sui ipsius dominus et vere liber si ratio in eo dominatur
super sensum. Econtra autem si intellectus succumbit et servit
sensui dicitur verus servus. Et ad idem sensum procedunt
plures auctores philosophorum scilicet apostolus primo politicorum
quod virtus et malitia dociant servum et liberum et
nobiles et ignobiles. Et tulii in de para-
doxis dicentis omnes sapientes liberos esse
et omnes stultos servos. Et concedit omnes sa-
pientes esse bonos et nullos esse malos nisi
stultos, unde 3o ethicorum ignorant autem omnes mali.
Nullus idem intendit seneca epistola ystum tiunchi
ad lucillum dicens allegando platonem plato ayt neminem

regem non ex servis esse oriundum neminem servum
non ex regibus. Omnia ista longa varietas mis-
cuit et sursum deorsum fortuna versavit
et tunc quorit quis liber est generosus id est liber et nobilis. Et in-
dicit ad virtutem bene anime compositus hoc unum in-
tuendum est. Et subdit animus facit nobilem cui ex
quacumque conditione supra fortunam licet surgere. Et quomodo
autem vitiis homo servus efficitur ut ipse dicit in
epistola libenter. Alius non liber sunt alius am-
bitioni alius avaritie omnino timori hoc et de
iste omnes versus nobilitas sola est atque
moribus ornat. Aliqui oblocuti sunt in me
quod sepius ad propositum meum tot auctores adduxi
cum tamen auctoritas non demonstret et ego dico quod
unum modum procedendi non dimitto, propterea in moribus
quod plus est credendum antiquis doctoribus et fa-
mosis in moribus quam rationibus novis supervenientibus
et non excogitatis nisi tales doctores ut dicitur 6o
huius quod habere experientiam visum videtur principia
et item ubi inventas auctoritates sorum vel pauciores
probatur et demonstrant. Ideo quod propositorum dominos
habere cupiunt intentione prout ad loca allegatorum
si velint non vel puto frustra adducere eas.
Nunc ergo restat dicere de comparatione intellectus et vo-
luntatis de qua principalis questio erat et ego suppono
conclusiones prius et in 3a questione 6i libri et in 3o
de anima quod in homine intellectus et voluntas sunt eadem
res ita quod voluntas est intellectus et intellectus est voluntas.
Et ex quo supposito ergo in proposito ista prima quod neque
voluntas est liberior intellectu neque intellectus liberior
voluntate quia sequitur quod voluntas esset nobilior voluntate vel in-
tellectus intellectu liberior quod non conceditur quia autem
patet per syllogismum expositorium, dico sic intellectus est liberior voluntate
et voluntas est intellectus, ergo voluntas est liberior intellectu.
Et eodem argumento de nobilitate et principatu de
potestate de causalitate de prioritate et vero de omnibus
comparabilibus aut relationibus quibus non contingit
idem comparare vel referre ad se ipsum, sicut non contingit potentiale
est idem se ipso esse prius vel posterius, nobilius
vel ignobilius, vel idem esse causam sui ipsius
aut effectum, concluditur quod in potentiale est intellectum esse
nobiliore voluntate vel ignobiliore, priore vel pos-
teriore, causam eius esse vel causatum et vel econtra. Sed
concedere ~~ree~~ radice scilicet quod omnes tales locutiones
sunt impossibiles, intellectus sortis intelligit et voluntas eius
non intelligit, voluntas eius vult et intellectus eius non
vult, voluntas eius est certa et intellectus eius non
est certus, intellectus est prudentia vel sapientia habitua-
tus et non voluntas et talibus. Sed tunc est
dubium quod non solum intellectus est idem unio et est
idem in homine quod sensus sive potentia sensitiva et idem quod ap-
petitus et potentia appetitiva, quod ponimus quod eadem anima
in homine et est potentia intellectiva sensitiva et vegetativa, quo
ergo possimus parte concedere attribuere intellectui vel
voluntati et sensui seu appetitui sensitivo ut quia
adversatur et obviat quod sensus rationem ad opposita deputat
et non sensus vel appetitus sed alii ad pessima quod pars
superior scilicet intellectualis est nobilior parte sensuali
et dominatur ei dominio regali. Hec omnia videntur
que dicta prodas. Et ego video quod hec omnia con-
sonat si assignentur illis sensibus et mentis que hec omnia
dicuntur a sapientibus et priori et si distinguantur
in modo diversi quibus utuntur istis nominibus intellectus vel potentia intellectiva sensus vel
potentia sensitiva et talibus huius. Dicatur ergo quod esse tertium

Margin notes:

copulatio

et prudentia spiritualis quam animalis

Et quod de comparatione intellectus et voluntatis

voluntate et ideo intellectus est voluntas ergo voluntas est liberior

Dei

humanu vo(luntas) hom(ini)s intelligere q(uia) pt intelligere vel nos ipo tanq(uam) receptivo intellectionis. Et eo(dem) modo voluntate vo(cam)us ho(m)i(ne)m volitivu(m) q(ui)a ipa pt velle vel nos ipa tanq(uam) receptiva volitionis. Et sic 2(um) s(ensu)m vo(cam)us ho(m)i(ne)m sensitivum q(ui)a pt sentire vel nos ipo tanq(uam) receptivo sensationis et appetitum q(u)i pt appetere vel nos eo tanq(uam) receptivo appetitionis. Si aut(em) aliq(ui)s actus intellectionis vel volitionis humane aut sensationis vel appetitionis q(uod) no(n) recipiat in se s(ubi)ecti intellectum vel volitionem sensationem vel appetitionem ho(c) no(n) vo(cam)us intellectum humanum vel voluntatem humana(m) ho(c) no(n) s(ensu)m vel appetitum sensitivum. Hoc (i)n(tel)l(igo) supposito q(uod) no(m)i(n)ib(us) et si q(ui)s vult illis no(m)i(n)ibus alias ra(tio)nes attribuere dicat ipse q(uo)d mit(tit) s(ed) no(n) acceptis hic intellectum et voluntatem s(ensu)m et appetitum p(ro) actib(us) intelligendi et sentiendi n(am) intellectum accipimus p(ro) habitu p(ri)mo q(uod) r(ati)o n(atu)r(e) no(n) sit p(ro)prie p(ro)ces(su)s seu acceptiones i(st)or(um) no(min)um. 2o ergo dico q(uod) d(iffere)ntia e(st) int(er) intellectum et volitio(n)em ex una p(ar)te et sensationem et s(ensu)alem appetitionem ex alia p(ar)te q(uia) intellectio et volitio no(n) recipiunt(ur) in corp(or)e seu organo corporeo tanq(uam) in s(u)b(iect)o detin(en)s io ex(i)g(enti) dicat(ur) s(ed) sic recipiunt(ur) in sola a(n)i(m)a humana id(e)o n(on) illi actus extendunt(ur) extensi one corporis sic n(am) intelligimus ho(c) q(uod) solemus dicere p(ro)p(ter)ea q(uod) intellectus et voluntas no(n) utunt(ur) in suis actib(us) s(cilicet) intelligendi et volendi organis cor poreis. Sensatio aut(em) et s(ensu)alis appetitio recipiunt(ur) i(n) coniuncto ex a(n)i(m)a et corp(or)e tanq(uam) in s(u)b(iect)o di(c)entis io egrediunt(ur) et 2(um) corp(or)is et 2(um) a(n)i(m)am io et illi actus extensione organi corporei ex tenduntur et hec amplius explanavi sup(er) libro de a(n)i(m)a. Ex h(i)is vi(detu)r ita seq(ui) q(uod) intellectus et voluntas no(n) e(st) p(otenti)a n(isi) ipa a(n)i(m)a s(ensu)s aut(em) et appetitus s(ensu)alis e(st) co(m)positus ex a(n)i(m)a et organo corporeo. Tamen q(uia) in hac co(m)p(osi)tione a(n)i(m)a e(st) p(ro)p(ter)ea valde p(ri)ncipalior io q(uo)cu(m)q(ue) s(ensu)m vel appetitum s(ensu)m s(ed) accipere p(ro) ipa a(n)i(m)a ita q(uod) n(on) supp(onit) solu(m) p(ro) a(n)i(m)a appellando t(ame)n organum. Et ut disting(uam)us int(er) has duas acceptiones nos ponimus ad p(ro)p(osi)t(u)m vocare s(ensu)m i(n) p(ri)ma acceptione 2(um) co(mun)e et in 2a 2(um) p(ri)n(ci)pale et sic de appetitu. Et s(ic) intellectus et voluntas e(sse)nt idem q(uod) s(ensu)s vel appetitus p(ri)n(ci)pal(is) et no(n) e(sse)nt idem q(uod) s(ensu)s vel appetitus t(o)talis p(ro)ut i(nte)l(lego) no(n) s(unt) idem no(n) e(st) mirum si de eis v(er)ificat(ur) p(ro)p(osi)t(io) co(n)t(ra)dict(oria) s(ed) h(abe)tur ut s(unt) idem nu(n)q(uam) ymo sic dicta q(uod) s(ensu)s intelligit et intellectus sentit s(cilicet) tanq(uam) s(ensi)tives p(ri)n(ci)pale n(on) intellectus d(omi)nat(ur) sup(er) 2(um) n(on) s(ensu)s d(omi)nat(ur) sup(er) se ipm n(on) s(ensu)s adv(er)sat(ur) intellectum n(on) intellectus ad se v(er)s(u)s sibi ipi n(on) intellectus e(st) no(bi)lior s(ensu) vel libior n(on) s(ensu)s in t(an)t(u)m. Sed t(u) q(ue)res an i(n)t(e)l(lectus) intellectus e(st) no(bi)lior q(uam) s(ensu)s t(o)talis possu(m) dicere q(uod) no(n) q(ui)a corpus s(u)b(iectu)m a(n)i(m)e no(n) diminuit de p(er)fectione a(n)i(m)e ymo co(m)positu(m) ex a(n)i(m)a et corp(or)e vi(detu)r e(ss)e melius et p(er)fectius q(uam) ipa a(n)i(m)a cu(m) se(para)to corp(or)e sic (e)n(im) Ar(istoteles) dicit p(rim)o e(th)i(corum) q(uod) <u>felicitas coniu(n)cta cu(m) minimo bonorum redditur eligibilior</u>. Quo aut(em) intellectus sit q(uod) intellectus e(st) m(u)lto nobilior p(otenti)a vel s(ensu)s et vo(lun)tas q(uam) appetitus s(ensu)alis dicet(ur) post. Restat i(n)t(er) ad co(m)paratione(m) intellectus et voluntatis et pono 2(um) p(ri)missa suppo(siti)o(n)e ista 2(am) co(n)clusio(n)em co(n)t(ra)ria(m) q(uod) i(n)t(e)l(lectus) e(st) lib(er) et voluntas

e(st) libera et eq(ue) libi p(ro)p(ter) s(ed) h(ec) et i(n)t(er)(pretati)o(n)em si no(n) s(unt) ambo libi oz q(uod) s(int) eq(ue) libi ex q(uo) d(ictu)m e(st) q(uod) neutru(m) e(st) libi(us) alt(er)o q(uod) s(ed) ut(r)umq(ue) sit lib(er) p(ro)bo sic omnes co(n)cedunt in ho(m)i(n)e lib(er)um arbitriu(m) aliq(ui) t(ame)n dicu(n)t lib(eru)m arbitriu(m) e(ss)e lib(er)u(m) ex lib(er)tate i(n)t(e)l(lect)us aliq(ui) ex lib(er)tate voluntatis aliq(ui) ex lib(er)tate utriusq(ue) et omnes s(unt) co(n)cordes q(uod) vel i(n)t(e)l(lect)us e(st) lib(er) vel voluntas s(ed) libera vel ambo s(ed) si i(n)t(e)l(lect)us e(st) liber s(ed) volu(n)tate e(ss)e libera(m) et e(con)v(er)so p(ro)p(ter) s(imi)l(e)m co(m)po(siti)o(ne)m ut d(ictu)m fuit s(ed) n(ecess)e e(st) co(n)cede(re) utriusq(ue) lib(er)tate(m) s(ed) ambo s(unt) libi et eq(ue) libi q(ui)a d(ictu)m e(st) q(uod) i(n)t(e)l(lect)us e(st) in ipa a(n)i(m)a et voluntas et ipa a(n)i(m)a ut d(ictu)m e(st) et q(uod) ipa a(n)i(m)a libra est in r(ati)o(n)e corporis p(ri)ncipa(n)s n(on) corpori p(ri)ncipatu(m) dispotico et i(n)t(e)l(lect)us lib(er) et voluntas libra. Sed d(ic)e(re)tis no(n) s(unt) q(ue) dubitaba(n)t p(ro)p(ter) p(ro)cedentia e(st) q(uod) l(ice)t i(n)t(e)l(lect)us et voluntas sint idem s(cilicet) ea a(n)i(m)a t(ame)n no(m)i(n)a d(icu)nt(ur) 2(um) r(ati)o(ne)s n(on) ipa a(n)i(m)a d(icitu)r i(n)t(e)l(lect)us ex eo q(uod) int(elligit) vel pt intellige(re) recipiendo in se intellectionem et ea a(n)i(m)a d(icitu)r vo(lun)tas ex eo q(uod) vult vel pt velle recipiendo in se volitio(ne)m io q(ue)cu(m)q(ue) attribuunt(ur) a(n)i(m)e ea r(ati)o(n)e q(uod) int(elligit) vel in nata e(st) i(n)t(elligere) ea attribuunt(ur) s(ed) ea r(ati)o(n)e q(uod) d(icitu)r i(n)t(e)l(lect)us et q(ue)cu(m)q(ue) attribuunt(ur) s(ed) ea r(ati)o(n)e q(uod) vult vel i(n) nata e(st) velle ea attribuunt(ur) s(ed) ea r(ati)o(n)e q(uod) d(icitu)r vo(lun)tas p(ri)ncipalia n(on) p(ro)p(ri)a attributa a(n)i(m)e ea r(ati)o(n)e q(uod) d(icitu)r i(n)t(e)l(lect)us s(unt) intellige(re) vel posse i(n)t(elligere) et attributa ea r(ati)o(n)e q(uod) d(icitu)r vo(lun)tas s(unt) velle et posse velle s(cilicet) posse int(elligere) et posse velle ea r(ati)o(n)e q(uod) d(icitu)r i(n)t(e)l(lect)us et vo(lun)tas i(n) p(otenti)a intellige(re) aut(em) et velle ea r(ati)o(n)e q(uod) d(icitu)r i(n)t(e)l(lect)us i(n) actu et voluntas i(n) actu. Un(de) si dicat(ur) q(uod) intellectus int(elligit) s(ed) no(n) vult et e(con)v(er)so q(uod) voluntas vult et no(n) int(elligit) et q(uod) i(n)t(e)l(lect)us pt intellige(re) s(ed) no(n) velle et voluntas e(con)v(er)so pt velle et no(n) int(elligere) ymo e(st) certa nos no(n) debemus int(elligere) t(a)l(e)s co(n)t(ra)dictiones 2(um) s(ensu)m q(uod) faceret e(ss)e de p(ro)p(ri)etate s(er)monis q(ue)m i(n)t(e)l(lect)us e(st) s(ed) 2(um) q(uod) d(ictu)m e(st) s(ed) p(ro)p(ter) b(re)viloquiu(m) nos ponimus t(a)l(e)s p(ro)p(osi)tiones loco aliar(um) p(ro)p(osi)t(io)n(u)m reduplicativar(um) vel talium s(cilicet) i(n)t(e)l(lect)us pt int(elligere) s(ed) no(n) pt velle i(d est) a(n)i(m)a d(icitu)r i(n)t(e)l(lect)us q(ui)a pt int(elligere) s(ed) no(n) q(ui)a pt velle vel d(icitu)r i(n)t(e)l(lect)us s(ed) q(uod) pt int(elligere) i(d est) ea r(ati)o(n)e q(uod) pt intellige(re) et no(n) ea r(ati)o(n)e q(uod) pt velle et ita vo(lun)tas pt velle s(ed) no(n) pt int(elligere) i(d est) a(n)i(m)a d(icitu)r vo(lun)tas q(ui)a pt velle no(n) q(ui)a pt i(n)t(elligere) vel ea r(ati)o(n)e q(uod) pt velle no(n) ea q(uod) pt int(elligere) et si(mi)l(ite)r s(ecund)o de velle et intellige(re) q(uam) admittim(us) et vo(lun)tate i(n) actu illa s(ed) q(uo)mo(do) q(ue)stio mo(do) fuit s(cilicet) ut(ru)m vo(lun)tas sit mag(is) libra q(uam) i(n)t(e)l(lect)us. Solu(tio) e(st) 2(um) s(ensu)m q(uod) facit de v(er)itate s(er)monis s(ed) restat du(bi)o si lo(co) alti(us) q(uesti)onis formet(ur) s(cilicet) reduplicative vel ta(lite)r v(erbi) g(rati)a ip(s)e q(ue)res s(ed) dic(itu)r s(cilicet) utru(m) a(n)i(m)e mag(is) co(n)veniat lib(er)tas et d(omi)n(iu)m 2(um) actu(m) vo(len)di q(uam) 2(um) actu(m) int(elligen)di vel ut(ru)m h(ab)eat gub(er)natio(n)em vel p(ri)ncipatu(m) sup(er) corpus et appetitu(m) s(ensu)alem mag(is) p(er) actu(m) volendi q(uam) p(er) actu(m) intelligendi et ut(ru)m libius p(ro)ducat vel recipiat actu(m) vo(len)di q(uam) actu(m) int(elligen)di et o(m)nino ut(ru)m actus vole(n)di sit no(bi)lior et libior q(uam) actus int(elligen)di h(ec) q(ue)stio co(n)t(ra) ingerat(ur). Fiat ergo q(uesti)o 2a et c(etera) ut p(atet)

Tertium anima producit in se actum volendi liberius quam actum intelligendi. Arguitur quod sic, probatur quia in precedenti questione arguebatur quod voluntas esset magis libera et domina quam intellectus, quoniam ille rationes non bene arguebant ad conclusionem 2m, scilicet quod esset de perfectione finis sicut visum fuit, sed videntur arguere et habere suam efficaciam ad istud, scilicet quod anima magis debeat dici libera et domina ea ratione qua dicitur voluntas quam ea ratione qua dicitur intellectus. Sed hoc non videtur posse esse verum nisi ex eo quod ipsa anima liberius se habet in producendo actum volendi, 2m quod dicitur voluntas, quam in producendo actum intelligendi, 2m quod dicitur intellectus, et in illo actum volendi producit liberius. 2m arguitur et probatur, quia in precedenti questione adducte fuerunt ad argumentum quod intellectus est liberior voluntate. Ista questio aliquid supponit et ultra ad aliud querit. Supponit enim manifeste quod anima producit tam actum volendi quam actum intelligendi, et supponit quod vel recipit quod dicitur in se de/in quod istorum actuum producit liberius vel recipit liberius, in quo et videtur supponere quod producit libere vel recipit libere, si non debeat esse frustra ab usitata comparatio, quod licet anima humana sit receptiva istorum actuum non dubium, quod et sit activa istorum credo et hoc suppono. De hoc enim dixi in 2a questione 3ii libri quantum ad actum volendi et nolendi, quantum vero ad actum intelligendi dixi hoc super libros de anima in 10 questione 2i libri et in 10 questione 3ii libri. Hoc enim declarare magis spectat ad speculativam scientiam quam ad istam. Sed adhuc quod datum est quod liberius supponit libere, si non sit comparatio abusiva, ideo videndum est primo de hoc, scilicet tam de producere quam de recipere. Queritur igitur primo an anima humana libere agit intelligendo et volendo. Et videtur quod doctores et philosophi distinguunt quantum ad hoc duplex libere agere. Uno modo dicitur agens libere agere libertate finalis ordinationis, alio modo libertate oppositionis. Libertate finalis ordinationis dicitur agens agere libere si agat sui ipsius gratia principaliter et intentive et non sic gratia alterius. Unde sic solus deus agit simpliciter et omnino libere, omnia autem alia agentia in ordine ad ipsum deum agunt finaliter, quia omnia que sunt et agunt sunt et agunt gratia ipsius dei. Unde et nos debemus esse servi dei. Deus autem quicquid ad extra producit, ipse producit et conservat sui gratia primo et principaliter intentive. Omnia enim que sunt in ipsum deum finaliter ordinata sunt. Et tamen hoc non obstante agens particulare dicitur agere libere si agat sui ipsius gratia magis principaliter quam gratia alicuius alterius finis particularis, qui non contineat ipsum finaliter secundum naturalem finium connexionem et ordinem. Hoc autem dico quia deus continet nos et omnia alia finaliter, et secundum apostolum nos continemus alia inferiora, puta bruta, plantas et inanimata finaliter secundum naturalem finium connexionem et ordinem, de qua connexione locutus est in fine 12 metaphysice. Licet igitur agamus finaliter in ordine ad ipsum deum quia principalius propter ipsum quam propter nos, tamen simpliciter loquendo dicimur agere libere si principalius agamus propter nos quam propter alia secundum naturalem finium ordinem. Et bruta agunt finaliter in ordine ad deum et ad nos, tamen secundum suam naturam dicuntur loquendo simpliciter libere agere ac libertate, si agit propter se magis principaliter quam propter aliquid aliud preter deum et preter nos et preter id ad quod est finis eius secundum naturalem finium connexionem et ordinem, si ad aliud est etc. Et hunc modum libertatis possumus notare apud philosophum metaphysice dicentem: sicut dicimus homo liber qui sui met et non alterius causa est, sic et hec sola libera est scientiarum, idest metaphysica, inter humanas scientias sola nam hec sui met causa est; et primo metaphysice metaphysica theologia [illegible] quia est [illegible] et physis, quia est natura et vera scientia de [illegible] naturam. Sed libertate oppositionis agens dicitur libere agere quod cum agit ad presentiam, tunc ad agendum requisita [illegible] aliud vel aliorum contrariorum, sed omnibus eisdem existentibus sic se habet quod in potestate agere preter ipsum met actum et manentibus potest ipsum non agere, aliquando forte oppositum agere. An autem iste modus agendi libere sit possibilis declaratum fuit sufficienter quod sic in prima et 2a questionibus 3ii libri. Et idem tractatum est quod habet libertatem voluntas et libera et non tantum ipso [illegible] magis libera quam voluntas, et quod velle et nolle, idest volitio et nolitio, sunt primi actus quorum sunt domini 2m iam modum libertatis et dominii, et hec omnia sunt ibi manifesta et sunt ibi dicta et declarata ad sensum de quo nunc querimus, scilicet quod voluntas seu anima secundum quod dicitur voluntas libere producit actum volendi vel nolendi et non alios actus producit liberius ac libertate oppositionis. Hec igitur omnia supposita sunt tamquam vera. Sed restat inter dubium an ac libertate oppositionis anima omnem actum producat eligendo vel dicatur producere ea ratione qua dicitur voluntas vel non omnem etiam libere producta et si non omnem, tunc fortior dubitatio quos illorum libere producat et quos non. Et ad istas dubitationes responsiones sufficit notare et distincte specificare multos diversos actus quos attribuimus ea ratione qua dicitur voluntas et similiter attribuuntur appetitui sensitivo, secundum quod dicitur appetitus sensitivus tamen proportionales et attribuuntur voluntati, 2m quod dicitur voluntas, ideo proportionaliter distinguuntur. Ista autem distinctio actuum istorum accipienda est ex questione 2i libri proposito, licet ibi dictum est ponamus quod primus attribuitur actus voluntatis, sit complacentia vel displicentia in bono quod surgit ex apprehensione, ius (?) obiecti sub ratione boni vel mali convenientis vel disconvenientis, de quo autem declaratum est in 3a questione 3ii libri quod voluntas non se habet libere ad istum actum, nec est eius domina dominio et libertate oppositionis, et hoc requiritur. De in ipsum actum complacentie vel displicentie sequitur alius actus qui solet vocari acceptatio vel refutatio, et iste proprie loquendo dicitur volitio vel nolitio, quia quod accepto hoc volo et quod refuto hoc nolo, et ergo et ad istum actum statim sequitur prosecutio actualis vel fuga, si istud sit apprehensum primo prosequibilis vel fugibile, et si non sit impedimentum. Et de isto actu declaratum est in prima questione 3ii libri et in duabus sequentibus, et ad istius actus productionem voluntas se habet libere et est domina eius dominio et libertate oppositionis, et hoc ibi recitatur. 3o autem ex primo actu acceptationis seu proprie dicte volitionis, scilicet amor nutritur (?), et ex actu refutationis scilicet odium, vel forte ipsa acceptatio est formaliter amor

ad amorem

et refutatio odium. Sed si sit idem acceptatio et
amor tunc sicut voluntas se habet ad acceptationem
ita et amorem. Si amor sit passio quedam acceptationem
seu volitionem distincta realiter ab ea, patet
quod nullo consequitur eam ita quod non est possibile natura-
liter voluntatem acceptare et non amare id
vel refutare et non odire. // Item voluntas
quod primo se habet libere sicut velle et nolle ita
et se habet consequenter libere et amare vel odire. // Sed
non sit libere dimissum quod post acceptationem odire
et non amare et quod possit refutans amare
vel non odire etc. ad primum consenciendo de amore
de quo post plus dicetur. // Sed tamen ex dictis
acceptatione vel refutatione si tamen acceptatio
sit apprehensio accepti per modum habendi et
non obtenti sequitur necessario desiderium et si sit appre-
hensio eius per modum habiti et obtenti sequitur necessario
delectatio etc. et si sit apprehensio refutati
per modum habiti consurgit necessario tristicia et si
per modum habendi et non habiti consurgit omnino de
sidium cum non habemus proprium nomen in proprietatem
et quibus concluditur quod voluntas non se habet
libere ad istos scilicet delectationis et tristicie vel for-
te consequenter scilicet in quibus se habet libere ad istos actus
precedentes vel ad istum actum precedentem ad quem vel
ad quod consequitur huiusmodi delectatio et tristicia. De
hijs autem delectationibus et tristicijs declaratum
est multum in 4° libro et ibi visum est in 19 questione
quod delectatio et tristicia non sunt idem quod amor nec
idem quod acceptatio et refutatio predicte nec et
idem quod complacentia et displicentia que sunt primi
actus attributi voluntati secundum quod dicitur voluntas. // Item
notandum est et quod propter predicta non intendo dicere
quod non sequitur delectationes et tristicie ad istos
actus voluntatis quod ad acceptationem vel refutationem
ymo et verum quod ad simul complacentiam vel
displicentiam sicut cum ea sit apprehensio obiecti
per modum presentis et habiti consequitur necessario delectatio
ad complacentiam et tristicia ad displicentiam et hoc
potuit apparere multotiens in libris precedentibus
nam in volitione mixto licet obiectum acceptetur
et refutetur tamen non solum ad acceptationem et ac-
tus primus sequitur delectatio ymo et annexa est
multa tristicia propter manentem displicentiam licet sine
refutatione et omnino obiecto apprehenso per modum
presentis non abest ex toto delectatio nec cessat
complacentia nec tristicia nec cessat displicentia.
// Sed ulterius notandum est indefinite predicta
est non vera scilicet quod actum ~~delectationis~~ acceptationis
vel refutationis voluntas libere producit liber-
tate oppositionis quod cum hoc stat quod quoad quo ad
aliquem actum acceptationis voluntas ut voluntas
non se habet libere ymo ex precedenti intellectu aliquam ap-
prehensione sequitur necessario acceptatio et volitio et
impossibile stare huiusmodi apprehensione et iudicio
volentes non velle indicatum. // Item hec questio
declarata fuit in 8ª questione vi libri et eam ibi
requires. // Sed in quaestione in hoc loco ut dicta sunt 1ª
ab ipso predicta sunt et hic solum recapitulata et
sunt videlicet conclusiones de ipsa voluntate quo ad libertatem

opponentis et quod nulla potentia est magis libera habet libertatem
quam voluntas. // 2ª quod voluntas libere producit actum
volendi vel nolendi et nullum actum producit liberius quam ac-
tum volendi et nolendi. // 3ª est quod voluntas non producit
libere suos primos actus qui sunt complacentia vel displicentia
// 5ª est quod voluntas libere producit actum acceptationis
vel refutationis. // 4ª conclusio est de actu amoris
// 6ª conclusio est de actu delectationis vel tristicie. // Nota quod
ad aliquem ~~accep~~ actum acceptationis voluntas
non libere se habet libertate oppositionis ad quem autem se
habeat libere et ad quem non videndum est in 8ª questione
vi libri. // Nunc vero videndum est consequenter de ista li-
bertate oppositionis quo ad intellectum et actus sibi attribu-
tos eam ratione quod dicitur intellectus que sunt simplices conceptus
non complexi complexibus conceptibus quos vocamus simplices
apprehensiones preterea quidam complexi multi tres quidem complexi
ex diversitate et diversali alij ex pro et contra
anete nece ut opiniones alij iudicia affirmativa
quibus assentimus propositionibus tamquam veris vel dissentimus
eis tamquam falsis et adhuc etiam opiniones sunt alij actus
qui vocantur apparentie quibus propositio est vera vel falsa cum tamen
non dum assentimus vel dissentimus verum multotiens
ad eadem conclusiones habemus rationes fere ~~fa~~ faciles nobis
apparentias quod sit vera et alias multas faciles
nobis apparentias quod sit falsa et tamen neutra parte ad-
huc assentimus indicativis est autem iudicium fidei
vel scientia vel opinio actualis ex quibus generantur fides
scientia et opinio habituales. // Sunt alij actus intellectua-
les qui dicuntur discursus compositi ad conclusiones et in-
ventiones mediorum et comparationes et abstractiones
et huiusmodi talia de quibus alibi distinguendum est et pro-
tandum. // Quantum autem ad propositum prestat breviter de sin-
gulis ponendum est quod intellectus non se habeat libere
ad primos actus suos quod nec voluntas ut dictum
est quod tamen magis videtur. // Sed de dubio magis de
alijs actibus primum ponatur quod intellectus est in fortius
pluribus complexibus simplicibus et potest excipere formare
propositionem affirmativam et potest negativam ut lapis est animal et quod lapis
non est animal et utramque potest formare non formando
alteram et potest ambas formare et eas sibi in se
consimiliter formatas apprehendere intellectus sicut in fortius
simplicibus complexibus potest libere formare affirmativam et non
formare formare negativam et non formare formare
unam solam et ambas hoc autem declarare est
difficile quod primum expositum potest intelligi videlicet de quibus
quod intellectus in hoc habeat libertatem oppositionis eam ratione
qua dicitur intellectus quod licet concessum fuit quod voluntas
precipiat in studio in geometria tamen non pre-
cipit in seu intellectum quod tales propositiones formet
seu permittat quod propositiones occurrunt in prima figura vel in 2ª
videtur non esse impeditum et reddendam processus
et specificationis sicut in utroque talium actuum primum
quod recurre ad actum et declaracionem voluntatis dicendum
est quod ad hoc intellectus potest se declarare libere. // Item
si per actum voluntatis eveniunt tales declarationes propter
sui specificationem tunc voluntas magis domina talium spe-
cificationum esset quam intellectus quod non videtur concedendum. // Item
et sunt quidam in studio sepe nominantes ita accipiunt utrumque et habitus
? in voluntate sicut in intellectu quod sit ex actibus [illegible]
acquiri habitus in intellectu ita ex actibus voluntatis debet

ad amorem

per 8ª q°

voluntate

q no solu libe dicunt pducere actus libe elicitos
sed sic sunt liberos ymo eciam actus libere ymperatos seu
q sciente liberos ut dicitur sed actus q̄s utitur q
duc ea roe q̄ a tllano

spiritus acquiri in vo.te et no d. // Jtem aliqua forme
ista porz metale lap e al ul lap no e
al e no a ognoscatur istas pres eciam i vo.tas
no possit fri in cognitu impo.le e q vo.tas
p actu voledi deciet me ad fortoz iqul illius
oppois // Sz ad opposi.m pt dum videri q i h.o ites
no heat dum et lib.te sz vo.tas q si dicas
in for vna porz exiqs etas ho et al gstat
q obediendo e in ptate vo. mee a forre
aia ul e forre necia si n volo forre
necia formo ea et dico q ho no e al et si
qris qre forin ista necia flaz et no aia
vam ego no possu rnde n q sic volui
et si volo stude i geometa ul si volo
in theo et si in cepi i geometa possu de
siste sine stati p9 pma 9o3 sine et stati
p9 a. fortoz et transfeco me ad aliud si
volo put vnusqsq vr inse expiri jo vr
q in hijs et in gb9 co8 vo.tas ht libtate
et dm9 // Jtem phya et specla. 2m phyez nua
biles ht delectaces ut het 10s hy et no
solu in fine sz in qbz one et qbz pcessu de
lectaces ea ipse st actus ipi9 volutatis
i ptotu vo.tas opa et ht dum // Jtem si in
tlib9 in te.s lyret dm9 et no vo.tas seqret
q in te.s p prius hret libtea et dm9 sup actu
q vo.tas sup sui s sup actu vo.di q e 9 p9
dca dem e n q aia n9 actu pduc libm
q actu vo.di a no.di et q illi st pmi actus
q sum9 dm dmo et lib.te oppois 9a at
pz q q prius in te.m iudicate de bonitate
ul malia obi q vo.tas accept ul refuta
ymo prius q vo.tas hcat i eo oplacetia
ul displi et eu id iudiciu s q h.o e bo.m
ul gens cadit sup porz forta i si int9
i forte pois ht libertate oppois ipse p
prius ht ea q volutas sup actu volitois
// Ad huius euidecia notandum e q eciam ad
multos actus i tales se ht libe ymo et ad
multos sp̄u.les et corles et extiores 2m q
in 3o lib.o dem e // Un n volutas libe p
ducat actu vo.di ois actus q ab ista volitoe
pcedit et sn ista volitoe no pcedet de ex
ptate et libtate ma pcede libe ut stude
sede stare ire ad scolas secare ligna repor
tare qones et q v g i te.s mes secerent q
expediat in facere domu q q sma volutas
wlt q e facia no nccia p ista smez ad
voledum sz libe forms actu vo.di sz no poss
ipsu forre sn i.ca sma pcete exi velle
sensu et appeti9 sp̄u9 et mebra mea et secaris
agunt ad faciedu illz domu spi9 ognoscedo
ligna et q eu appe.tu sp̄uo mo mebra que
mouet secum scindere ligna // Nos t pho
oia agetes dicimus has oms actios libe
pduce q no secur libe scindat pnti.ta
n e i mebra n mebra mouet secum libe q
pnti.ta st admouedum psp̄m et appe.tu sp̄u.tm
n tun sensus admouedum mebra ul appe sp̄u9
agit libe q ad h.o pnti.ta st pvolitoz q
attribuit vo.ti 2m q d vo.tas q volitoez ia
vo.tas pducit libe q no nccia p p9 p9 pnu
sici vo.te et dm9 sup h.o oia vo.ti atribui9 et n.

po. inferiori q h oia no st in ptate in a p9m
libtate oppois n q ad volitoz sup q p9
hem9 hat libtate oia nccio gsequit si
no sit impedimentu et q sn i volitoe no
gset // Jtem i notandum q ils actus d dupr
in ptate in a vo.o q ipm pducti9 pnome
tn ipm nccia ad pduccdu ipm qm ipa pducti9
et h.o pt vo.ri libm secudu se sic at libe p
ducti9 actu vo.di et no.di // Alio mo q ipse nccio
no ex ipote in pe.to se ad i9 actu intm 2m
se libm et q sine eo no fiet et ilem actu
po.m9 vo.re libm gsecu.ue ul quida pmu
actu vo.te libe illi9 q volutas pducit
ipm ul illibe in me.te 2m at vocat actu
libe impatu q vo.tas iubet alijs intis po
tecijs q istos actus gseqr ut q volutas
iubz inte.m q speculet ilez ul ilem sciaz
ex q iussione me.s ncitat ad speculandu
et speclat si no sit i pedi.tu ita i vtuoso iubz
volutas sp̄uo appe.tu ut no accepteret de
lectabile oiusu sibi psensu donec ro videt
an sit hoestu de eo pcipit in te q osidet
an i delectab.le sit hoestu ul i hoestu q o 9
sidato iubz itm appe.tui sp̄uo q i accepteret
ul ipm refutat p ea iubz sp̄ui et appetitui
sp̄u.lo sn vtuti motiue q moueat mebra
ad gsecutoz extiors voliti ut ad i tra
du balneu ul ad scibedu libu et cijs et oes
ie iussiones no st n ncitaccs ista
pora ad opadu et ad sic opadu ad q aia
eas ncitat p volicoez et actus suos alios
pce.tes si no sit i pedi.tu // 2m g sona q g
q aia libe pducit multos actus in tales
q8 tn ipa pducit ea roe q d in te9 st sepe
actus libi a vo.te impati v g studiu et spe
culato geometa st attributa in te 2m
q in te.s et i.os tn excess alii peltoz et voli
toz ut si in nob q9 an ibim9 ad pra
du ul an studebim9 meditu et specu
labim9 in geometa iudicato q sit stude
du vo.tas accept et volem9 stude ad q
volitoz tn no sim9 i pediti se nccio q
studebim9 et spectabim9 10 9 iomit q aia
pducitos libe istos actus in tales i patos
no pduc eos libe sz q d in te.s so.m sz et 2m
q d vo.tas ita q libertas i pducedo eos
attribui9 tre no solu ea roe q d in te.s sz et ea
roe q d vo.tas q aia pduces i.a specu.z ea
roe qua d in te.s e in h.o pnti.ta pvoliciz
q no decet tre 2m q d in te.s put at pnti.ta
e no d libe age ea roe q pducit i.a spe.z
sz ea roe q impat ista pduc q impat at ea
pvolitoz q attribuit tre ea roe q d vo.tas
i libtas in pdu.do ista spe.z attribu.da est
tre ut d vo.tas // n q io q oio siles actu
speculatois pducti9 ali libe ali no libe
ut i cau p dco q p libm impiu vo.t sz dico
no libe q sine tli impio seu actu voli.tis
jo do cetum q sor expgefcus a sopno sur
gat et occurit gspetm fe suo libr geome.te
et sp.s gsuetne legit in eo et studz et speculat
po.le e q i i.o pcessu no e actus 2m se libe
elicitus s qm io i me.te pduces eu sit pde
tiata et pntitata ad pducedu eu spe.to q
no intuleret in pe.tu na ipse no libere ex
pgisci sz ncci.te nali a for violeta et gsegit

⁊ vadit no oz q hº libe faciat q sic Sortes
diret tamen nl dici9 face libe ul puer
no dum vsu rois n° ipse ex libertate arbitrij
i verz libz ipi potiu sz q ibi fortiz erat
pt hui9 interioz ⁊ si qnt videat ⁊ stude-
at ⁊ legat in eo no e nece ad hº face
q ipse possidet si e agedu ul prudicet lege-
du ⁊ nec p qnb q voᵗ p acceptz legedu
satis n̄ sit hº declarat9 e ad lect9 ex obo sen-
tia ⁊ assuetudie legendi ⁊ studij sz tu qntis
vtrū s̄ 1ª lco ul secu° e voluntaria q no
e 9 volu⁹ n° e pmissie voluntaria q no
opat ⁊ ad hº impiu voᵗ s. act9 volitois
sz q qnt voria ul q assuetudo studēdi fec
cultadi ad hoc opat ⁊ declinat qmde
assuetudo fiut act9 pact9 voriobi ul q si
me quoz an eet ibi studedu ⁊ ⁊ petiu
simasz q sit ⁊ tc volūtas ... Et ⁊
9 ptz q in tpat9 alii prite obo sciti p
sen ⁊ pa ⁊ hitu qsuetu in tpan silie
pri mºli qsideatice declinat9 cu ad actu
sic vna bestia ⁊ agit in tpate no obs-
ta hº ipse opatoes q 2ᵐ pa ⁊ sᵐ fiut
no coopante volitoe ipe dce s̄t nob culpa-
biles ⁊ impri lcs taqa qda vorie co q de-
ticiui9 in 3º libº. Et si sn actu volitois
deca ul fieri libe 2ᵐ pdcam libertate
oppois sc q tu no forsti libe prima pº q
tu forsti q no qcrebat ad hoc voliº sic
dicebas prius ⁊ tu tem tu potes mo vorie
⁊ libe forte ipi. 2ª tc q°z 12ᵃ pono tem
q in tº huan9 nllm actu intdi pducit
libe taq actu 2ᵐ se libe elicitu sz bn ta
q actu libe impatu hanc q°z nesciez e
indet dermiare sz opior ea qcedi psua-
sice q n° 9 ea hec ro diffile psuadet
at q° sit nllaz pomi9 tem libertate i
aiatis i plant ⁊ in brut sz solu i aiatib
intalib9 ⁊ tu vides tame posse in effeus
qriob n° mo sede mo ambulae ⁊ ambu-
lare mo ad dextra mo ad sinistra mo
antede mo recti at si tles act9 libe p-
ducit dicz dicim9 tu cu nllm tlin libe
opari sz in hijs oib9 ⁊ sing̃ necitate
exqcietib9 cauijs s. ul ex obis ex appentib9
ul ex psb9 in fantha respuat a ⁊ a se
sᵐ qm repntatib9 ⁊ ex qmotoib9 sens
⁊ spmi p vegetaliū pom at ⁊ 9 vtiutib9
celestib9 ⁊ alijs nob ignot ad hui9 at
tum diuisoz altnatoes appentib9 ⁊ declinatib9
⁊ q tles cas declinantes tame adistas
opatoes ⁊ o°ts assigre nesci9 pu pª fa-
tie q sic agat libe. s. q sic plaz ei sic
dicem9 de nob hº oia pº suppom9. 2° ⁊ sic
q ex pdtis alq suppºit e opior opioz qita
i nob oia pueret ex p declinatoib9 sic ⁊ in
brut q sic de cane dixi9 sic ⁊ de nob dice
posse9 ⁊ ad hui9 opioes rep puts rões
hem9 nisi ex fide nra katho ⁊ q sic te-
nem9 in oib9 nris actib9 necio pdeciati
pp q illi no eent nob in pnles admitu
ul demitu q no solu fidei nre sz ⁊ scijs
⁊ pritiijs moalib9 obpugnatc vi 10 ista
libertate nob no attbui9 plz q brut n
ad pueniedu ⁊ bn ul male mictorie ul de-

intorie ⁊ nob imputabile agaz. Qu° 1° no aut
pº aie nre libtate hac attbuaz ymo nec
voᵗ 2ᵐ oms act9 ei9 vi q solu ilki pº ⁊ solu
2ᵐ 1ºs act9 att, dª e hc libertas q sufficiat
ad saluadu pdca sz suffic si aie nre sᵐ 2ᵐ
acceptatoes ⁊ refutatoes attbuaz ista
libtate i solu 2ᵐ pdcos act9 deinqei at-
tbue ista libtate i oppois ⁊ no in tri
⁊ volutati 2ᵐ alios act9. Et aq arguit
q in tri poci9 deinq hac libtate oppois at-
tbue q voᵗ pp hº q intus e aie nre pº no
bima ⁊ ego primeᵐ possu argue oppo q no
attbui9 voᵗ hac libtate oppois 2ᵐ ei9 actu
nobimu i n° pp nobite pº oz q ea attbuaz
nobime pº as ptz q nobim9 eet voᵗ act9
2ᵐ q vellet ⁊ amaret dm sibi ons pfte
⁊ firmit sibi vce sume bonitat quicqz mala
taret ul desto ⁊ tu ad tlem actu eet
necitata ⁊ no libe pduceret cu libta oppois
sic dem fuit in glia qce al libe. Et deo at-
tbuit pmo libertas oppois no tu 2ᵐ in-
tem ea vce q d° in tº q necio intc oia pn-
tia ptita ⁊ futura ⁊ qcuqz se hz ul hebut
ul hueniit sz attbuit 2ᵐ voᵗ impatoe
ad ea intiando ea ul qsuado ul in voledo
ea ceare ul no ceare qsuare ul no qsuare
i visile e q ita dm sit de nob n q deo
e necitas psua eentia pp in tre nob at
no sz ex ptedetib9 necitatem adintdu q
intelligi9. Tuc pnt solui rões q q ista
q°z fuerit prius adducte. Ad prima c° qcedo
q tu ex voᵗ ago studeo in geometria no oz
q in ... forte ppois ⁊ in ordiacce hui9
pp ... ul in q fit ... qcinrat noiūs act9
voli volitois nisi tu in te fort ⁊ ordiat
eas libe ea vce qua i tes s. pdeciat9 a ex
hitu ⁊ qsuene ⁊ istaz ppoim adm ul q sic
otrz ex fanthasia ut sopnijs a ex a hi
caustacia sic cytharista no deliberat
deqcuqz pcussiois corde n° tns deqcuqz
passu qui ambulat. i se sepe tu pnt int-
inite pacs. Et ex hijs nuc ⁊ prius dcis
pt fatilr qui vult solue adicte. Qu at
sic dim de agee libere co bnit ex pedia
ine depati libe pº do 12ª q°z q qcuqz at-
tu voᵗ pmo pducit libe ipsu ⁊ recip libe
q ipsu agit in se ⁊ ipsu recit a se ⁊ q ad
ipsu actu e ide age ⁊ pduce ⁊ recipe tu
poci9 voᵗ attbuit libtas i hº ea vce qua
agns q ea vce q patiens q libtas dicit
dmm ⁊ ages dic dnati sup passu ea vce
q ages vbi dnt pº ⁊ vbi no dnt dz pº
pº libtas mag attbui q ages q vce q
passu act9 at libe impati no oz oms re-
cipi i agete sz forte recipiut ex lapidib9
⁊ lignis ⁊ no oz paris attbue libtate
Post hº dd e de libtate final ordina-
cois ea q adm tem q q voᵗ ad voᵗ
⁊ pono 1ª q°z q ta intus q volutas sᵗ
libe ⁊ libe pducit act9 suos intdi nodi
q actuales pectatoes ⁊ hit9 pecn indete
nati pt princi intece pp ipm intem psici
edu ⁊ no princi intece pp a n pp deu act9
⁊ prin ⁊ act9 vtu mor ⁊ ipe vtutes mor-
princi intece 2ᵐ nale finiu ordiaq pt ul
pp hitus ppe nos deq hitudie dem e i vltia

studeo possum non ... voluntaria

possibilis

et alii ... et ... actus ... vel voluntaria agit ... operatur

dicta

... mens

...eve

pati

...

qde a[i] lib' q[a] et item h[abi]t[us] spe[ci]al[i]ter ordinant[ur] i[n] a[c]t[u]m
ut d[ictu]m e[st] ul[tra] et s[ec]u[n]d[u]m p[er] veloci[ta]te[m] p[er]ficie[n]da
et p[er] int[ellec]t[u]m p[er]fectu p[er]ficie[n]du / sic n[am] d[ictu]m e[st]
in 2° h[ab]it[us] q[uod] v[ir]tutes morales ad sci[enti]az de
ei[u]s q[ua]rim[us] ut b[on]i fiam[us] / 19[a] 9° e[st] q[uod] i[n] t[ellectu]s
et volu[n]tas · no[n] o[mn]es actus suos int[ellectu]s
et vo[lun]t[a]s p[ro]ducu[n]t lib[er]i[tat]e libertate ymo m[u]ltos
ac[tus] et misse s[cilicet] o[mn]es act[us] viciosos / q[ui]a i[st]i act[us]
no[n] p[er]ficiu[n]t int[ellectu]m a[u]t vo[lunta]te[m] s[ed] i[n]ficiu[n]t / i[de]o mai[us]
e[st] q[uod] illi no[n] ordina[n]t[ur] fina[lite]r ad int[ellectu]m et volu[n]-
tate[m] 2[u]m n[atur]ale fini[s] ordi[nem] / ab sind[e] n[on] e[ss]e[t]
dic[er]e q[uod] i[d] q[uod] in e[st] fi[nis] d[i]g[n]i[ta]s t[em]p[or]e et no[n] ita
sit g[ener]ati[o]ne et i[n] me fina[lite]r ordinatu[m] n[atur]ali or-
dinatio[n]i finiu[m] i[ta] m[od]o q[uod] sit int[ellectu]s et volu[n]tas
no[n] sui ip[siu]s g[rati]a agu[n]t p[ri]ncipali[ter] in tanto / s[ed] g[rati]a alti[us]
delectatio[n]e[m] spi[ritua]liu[m] n[atura]lib[us] finib[us] p[er]fectio[n]ib[us] [con]ve[n]i[e]ntes
i[de]o 2[u]m ista p[er]fectio[n]e[m] intellectu valde b[e]n[e] p[ro]cedit
i[n] aucto[ri]tates ph[ilosoph]or[um] p[ri]us alle[ga]te / v[idelicet] g[rati]a se[n]s[us] s[ecundu]m sine
phye libertas e[st] / h[o]c intell[ect]o sic no[n] q[uod] i[n] t[ellectu]s
sit ad ipam phy[sica]m s[e]c[un]d[u]s / s[ed] q[uia] h[o]c e[st] ve[re] lib[er]
q[uia] o[mn]es alie vires et opationes a[nim]e et cor[pori]s
ordina[n]t[ur] fina[lite]r ad h[o]c q[uod] int[ellectu]s expedite va-
leat [s]pecula[r]i et q[uod] sic finat int[ellectu]i speculati-
[v]o h[o]c e[st] vi[tam] q[uod] sit int[ellectu]s e[st] v[er]e d[omi]n[u]s et liber
et h[o]c maxi[m]e e[st] int[ellectu]s / sic alias d[ictu]m e[st] / d[icitu]r et
s[e]c[un]d[u]m q[uod] sapie[n]s sola lib[er]t[a]s e[st] i[d est] p[ro]p[ri]a ad op[er]a
ei[us] h[om]o maxi[m]e e[st] lib[er] s[cilicet] plus q[uam] p[er] a[liqu]a[m] v[irtu]te[m]
a[ctu]s ip[s]i[us] ul[tr]a aliu[m] actu[m] // S[ecundu]m h[oc] et s[e]c[un]d[u]m
intell[ectu]m e[st] i[d] q[uod] d[icit] tuli[us] / o[mn]es sapie[n]tes liberos
e[ss]e et o[mn]es stultos s[er]vos / et q[uod] a[u]t[ore]m v[er]i et mali
de[be]ant s[er]vum et lib[eru]m / et q[uod] s[e]c[un]d[u]m d[ominu]s ei[us] n[am]
libidi[ni]s s[er]vit alius ambicio[n]i et c[etera] / d[ictu]m e[st] i[n]
a[lia] q[uestio]ne // Ult[ima] p[ro]p[ositi]o sup[er]ponit[ur] d[ebe]re dic[er]e
de q[ue]sito p[ri]mo de lib[erta]te opp[ositi]o[n]is et p[o]n[itu]r 9[a] 16[a]
q[uod] a[ni]ma lib[er]ius p[ro]ducit actu[m] vo[le]ndi q[uam] actu[m]
int[elligen]di / q[uia] actu[m] vo[le]ndi p[ri]mo et i[m]me[dia]te libe[re]
p[ro]duci[t] tanq[uam] 2[u]m se libe[re] elicitu[m] / actu[m] a[u]t[em]
int[elligen]di no[n] p[ro]ducit libe[re] n[isi] [con]secutive tanq[uam] h[abi]-
t[u]m imperatu[m] / et i[de]o libe[re] actu[m] int[elligen]di p[ro]ducit p[ro]p[ter]
libe[re] p[ro]duc[er]e actu[m] vo[le]ndi p[ro]p[ter] q[uem] ip[su]m actu[m] i[m]p[er]am[us]
et p[ro]p[ter] q[uod] vnu[m]q[uo]dq[ue] tale et i[d] mag[is] // D[ictu]m de
libe[rta]te finalis ordinatio[n]is p[o]n[itu]r 10[a] 9° q[uod]
q[uem]ad a[liqu]os act[us] vo[le]ndi et int[elligen]di vo[lunta]s liberi[us]
p[ro]ducit actu[m] vole[n]di q[uam] act[us] i[n]t[ellectu]s actu[m] in-
t[elligen]di et q[uantu]m ad a[liqu]os e[ius]d[e]m et si[militer] et q[uantu]m ad act[us] i[n]t[elligen]di
int[elligen]di se int[ellectu]s vnu[m] p[ro]ducit lib[er]ius q[uam] alte[r]u[m]
et de vo[lunta]te q[uantu]m ad act[us] vo[le]ndi h[o]c s[e]c[un]d[u]m p[ro]b[a]t[u]r / q[uia]
istos act[us] lib[er]ius p[ro]ducit q[uo]s p[ro]p[ter] a[lio]s fina[lite]r
p[ro]ducit 2[u]m ita et n[atur]ale finiu[m] ordi[nem] / s[ed]
o[mn]es act[us] n[ost]ros inferiores ta[m] vo[lunta]tis q[uam] int[ellectu]s
dem[um] fina[lite]r ordina[n]t[ur] ad [con]templa[n]du[m] et ama[n]-
du[m] d[eu]m q[uo] q[u]i[de]m amor et [con]templa[ti]o s[unt] act[us] in-
t[elligen]di et vo[le]ndi ul[tim]i for[ma]l[ite]r ul[tim]i [con]nexi[on]e // It[em] si volo
spe[cu]l[ari] voli[tio] ista ordinat[ur] fina[lite]r ad specula[ti]o[ne]m
b[e]n[e] p[ro]vide[n]t[i]a et v[ir]tutes mor[a]les e[t] [con]nexe q[uo]d se[quitu]r
h[ab]itus int[ellectu]s et vo[lunta]tis / s[e]c[un]d[u]m g[rati]a sapie[n]t[i]e q[uod] e[st] h[ab]it[us] i[n]t[ellectu]s
sp[ec]ial[i]s / h[o]c fuit [con]mi[ss]u[m] a[ucto]ri declaratu[m] i[n] ult[im]a
q[uestio]ne s[e]c[un]di lib[ri] / g[rati]a act[us] vo[le]ndi b[e]n[e] ordina[n]t[ur] fina[lite]r
ad act[us] int[elligen]di et c[etera] // Op[po]situ[m] q[uia] act[us] i[n]t[ellectu]s
fina[lite]r ordinat[ur] ad electio[n]e[m] q[uae] e[st] volu[n]tatis i[n]t[ellectu]s
finat h[o]c e[ss]e meli[us] et eli[gendum] n[on] ut fina ista
si[c] ista s[ed] ut i[d] accepte[tur] et voli[tio]n[e] i[m]p[er]em[us]
p[ro]secutio[n]e[m] / i[de]o i[st]a fina e[st] fina[lite]r g[rati]a volitio[n]is s[ed]
no[n] tanq[uam] g[rati]a finis ult[im]i // S[ed] q[ui]a restat dif-
fi[cultas] q[uod] actu[m] a[ni]ma liberiore p[ro]duc[i]t h[abe]at libertate[m]
finalis ordinatio[n]is an s[cilicet] actu[m] vo[le]ndi a[u]t actu[m] i[n]-
t[ellectu]s / et actu[m] e[ss]e d[ici]t[ur] q[uod] int[er] o[mn]es act[us] q[uo]s a[ni]ma n[ost]ra
p[ro]ducit / liberi[m]e h[abe]at libertate[m] p[ro]ducit ip[su]m
q[uod] e[st] alior[um] optim[us] et p[er]fectissim[us] / cu[m] n[am] maxi[me] p[ro]-
ducit sui ip[siu]s g[rati]a q[uia] isto maxi[me] p[er]ficit[ur] et i[s]te
et maxi[m]e e[st] finis alior[um] su[or]um act[uum] volu[n]t[atis]
su[or]um act[uum] int[ellectu]s / q[uia] p[er] n[atur]ali ordine dect[us] i[d est] mi[n]us
bonu[m] e[st] g[rati]a meli[us] ut d[icit] p[hilosoph]us p[rim]o po[litic]or[um] / q[ui]a e[st] q[uod]
n[atur]ali ordine p[er] ordinata i[n] fine s[un]t bona p[ro]p[ter]
fine[m] e[ss]e bonu[m] et p[ro]p[ter] q[uod] vnu[m]q[uo]dq[ue] tale et ip[su]m m[agis]
a[c] // It[em] et i[te]m restat q[uo]d q[uo]s sit dignior
et melior an optim[us] act[us] i[n]t[ellectu]s et ista p[ro]p[ositi]o tota
b[ene] // S[ed] ut eade[m] dic[er]e possit ap[er]te a[ppr]e-
h[e]nd[er]e [de] q[ue]sito p[ri]ncipali ego pono duas [con]clusio[n]es
vna e[st] s[cilicet] 18[a] q[uod] lib[er]tas opp[ositi]o[n]is ordinat[ur] fi-
na[lite]r ad lib[er]tate[m] finalis ordinatio[n]is i[ta] q[uod]
sic dedu[c]it[ur] [con]tu[m] e[st] q[uod] s[ec]u[n]d[u]m se ad e[ss]e nob[is] bonu[m]
q[uod] no[n] e[st] bonu[m] et malu[m] q[uod] no[n] e[st] malu[m] et s[ecundu]m se
et e[ss]e n[ob]is bonu[m] q[uod] e[st] simp[licite]r bo[nu]m et malu[m] q[uod] e[st]
sim[pliciter] malu[m] / et i[de]o n[on] e[ss]et nob[is] bonu[m] accepta[r]e
o[mn]e q[uod] e[ss]e nob[is] bonu[m] n[on] et o[mn]e tale no[n] accep[ta]re
lib[er]tas i[n] opp[ositi]o[n]is ut d[ictu]m fuit in 3[a] q[uestio]ne
3[ii] lib[ri] / no[n] ad h[o]c data e[st] nob[is] q[uod] no[n] accepte[mu]s
a[ppre]h[e]ns[um] bonu[m] n[on] ad h[o]c et q[uod] accepte[mu]s a[ppre]h[e]ns[um]
q[uod] e[ss]e / q[uod] sit ad malu[m] n[on] e[ss]et nob[is] data q[uod]
ad no[n] acceptandu[m] al[iqu]i[d] acceptanda ul[tra] ad ac-
ceptandu[m] al[iqu]i[d] no[n] accep[ta]nda / s[ed] sic ad bonu[m] n[on]
nob[is] data e[st] ut de eo q[uod] no[n] e[st] s[u]ffici[enter] et clare
iudica[tu]m e[ss]e simp[licite]r bonu[m] ul[tra] simp[licite]r malu[m] d[e]t[er]m[in]e[mu]s
accept[atio]n[em] ul[tra] refutat[ionem] donec ad n[ost]ram possibi-
l[ita]te[m] [con]siliu[m] an i[d] a[ppre]h[e]ns[um] bonu[m] ul[tra] malu[m] sim[plicite]r
sit bonu[m] a[u]t sim[plicite]r malu[m] ut fina[lite]r accepte[mu]s
sim[plicite]r bonu[m] et no[n] malu[m] et refute[mu]s simp[licite]r malu[m]
et no[n] bonu[m] / m[od]o ul[tra] cu[m] int[ellectu]s inq[ui]rit et iudi-
cat de sim[plicite]r bo[no] q[uod] sit sim[plicite]r bonu[m] et volu[n]tas
i[d] acceptat et ta[m] int[ellectu]s q[uam] vo[lun]tas h[o]c agu[n]t
p[ro]p[ter] se et sui ip[siu]s g[rati]a / h[o]c n[am] ut sic ordinat[ur] in
p[er]fectio[n]e[m] i[n]t[ellectu]s et vo[lunta]tis ut p[ri]us dicebat[ur] / i[de]o int[ellectu]s
et vo[lun]tas sic agu[n]t libe[re] lib[er]tate final[is] ordinatio[n]is
/ i[de]o sic m[anifestu]m e[st] q[uod] lib[er]tas opp[ositi]o[n]is data e[st] nob[is] fi-
na[lite]r ut t[ame]n 2[u]m int[ellectu]m q[uam] 2[u]m vo[lunta]te[m] agat libe[re]
lib[er]tate final[is] ordinatio[n]is s[cilicet] lauda[bilite]r et b[e]n[e] ad
n[ost]ram salute[m] et p[er]fectio[n]e[m] et h[o]c volebat p[ro]b[a]re
// It[em] ad accep[tatio]n[em] final[is] boni p[er]fecte et finit[e] [con]si[de]-
r[a]re p[ro]p[ri]e bonitat[is] no[n] se h[abe]t vo[lunta]s libe[re] lib-
[er]tate opp[ositi]o[n]is sic d[ictu]m e[st] in 18[a] q[uestio]ne [secund]i libri
s[ed] se h[abe]t ad ea libe[re] lib[er]tate final[is] ordinatio[n]is
ut p[ro]b[a]t[u]m e[st] et t[ame]n ad t[a]le[m] [con]sidera[tione]m ei[us] boni fi-
nalis et adipi[s]c[endu]m sit [con]si[lium] accep[tatio]n[is] seu volitio[n]is
ordinat[ur] fina[lite]r o[mn]e alior[um] accep[tatio]n[e]s et [con]-
sil[ia] et [con]silia et electio[n]es / et q[uod] h[abe]m[us] lib[er]tate[m]
opp[ositi]o[n]is / i[de]o ma[nifestu]m e[st] q[uod] o[mn]es act[us] n[ost]ri lib[er]i li-
b[er]tate opp[ositi]o[n]is et ipa lib[er]tas opp[ositi]o[n]is s[un]t g[rati]a act[us]
lib[er]i lib[er]tate final[is] ordinatio[n]is p[ro]p[ter] ipam lib[er]-
tate[m] s[cilicet] ut sim[us] lib[er]i // It[em] 2[u]m su[mm]u[m] bonu[m]
h[uma]nu[m] q[uod] e[st] h[uma]na feli[ci]tas e[st] ho[min]is su[mm]a
lib[er]tas final[is] ordinatio[n]is / et ad ipa[m] ordina[n]t[ur]
fina[lite]r o[mn]ia alia bo[na] h[uma]na ut d[ictu]m e[st] in p[ri]mo
lib[ro] / et lib[er]tas opp[ositi]o[n]is no[n] e[st] i[ps]a feli[ci]tas q[uia] illa
lib[er]tas opp[ositi]o[n]is e[st] nob[is] i[n]nata et no[n] ipa feli-
citas / i[de]o ad lib[er]tate[m] final[is] ordinatio[n]is or-
dinat[ur] fina[lite]r lib[er]tas opp[ositi]o[n]is // Ult[er]ia 9° po[nitu]r
q[uod] si optim[us] act[us] i[n]t[elligen]di q[ue]m p[ro]ducit i[n]t[ellectu]s m[agis] sit
meli[or] et no[bili]or q[uam] optim[us] act[us] vo[le]ndi q[ue]m m[agis] vo[lun]tas

producit et similiter loquendo intellectus non libere producit actum intelligendi quia voluntas movet actum volendi et cetera. Ista questio patet conclusio quod in comparando libertatem que sit maior et potior libertas non oportet attendere ad actus libertatis oppositionis tantum ad actus sed etiam ad libertatem finalis ordinationis cum dictum sit quod omnis libertas oppositionis est propter libertatem finalis ordinationis et propter quod unumquodque tale et illud magis / ideo hec libertas est magis libertas quam libertas oppositionis et anima magis dicitur libera ex ea ratione qua dicitur libera habet libertatem quam ea ratione qua dicitur libera libertate oppositionis / sed constat quod anima in producendo actus suos liberos diceretur maxime libera libertate finalis ordinationis in producendo optimum actum sive sit actus intelligendi sive volendi // Constat autem quod hec ultima questio est conclusio et reducenda est ad rationem questionis finalis declarationem questionis precedentis unius questionis / utrum optimus actus quem producit anima sit actus intelligendi vel actus volendi deinceps postea dicetur // Rationes autem que in questione precedente sunt adducte de libertate ex parte intellectus quam pro parte voluntatis sunt solum per precedentes distinctiones de libertate et conclusiones vel solventur ex aliis questionibus sequentibus scilicet et Queritur 3o et cetera

Queramus nunc et intentio

plane dictum sit quod voluntas libere se habeat ad actum volendi et libere producit eum et ea ratione qua dicitur voluntas et quod libere producit istum actum volendi quam intellectus actum intelligendi loquendo de libertate oppositionis tamen non est adhuc ex hoc declaratum an intellectus et ea ratione qua dicitur intellectus libere producat primum actum volendi et libertate oppositionis et cetera an intellectus libere dicatur producere istum actum volendi ea ratione qua dicitur intellectus quam voluntas ea ratione qua dicitur voluntas et non oportet modo de hoc facere questionem // Sit ergo 3a questio solum de productione actus volendi an scilicet istum actum anima producat liberius ea ratione qua ipsa dicitur intellectus [illegible]. Et arguitur primo quod questio nulla sit quia anima non dicitur intellectus in ordine ad actum volendi in producendo actus volendi nulla dicitur attribui libertas anime ea ratione qua dicitur intellectus sed solum ea ratione qua dicitur voluntas // Item arguitur quia anima producit volitionem ea ratione qua informata est apprehensione intellectuali obiecti sub ratione boni vel mali sed hoc contingit sibi ea ratione qua dicitur intellectus non ea ratione qua dicitur voluntas ergo producere volitionem convenit anime ea ratione qua dicitur intellectus // Item et arguo quod voluntas non producit volitionem ea ratione qua dicitur voluntas quia non dicitur voluntas nisi ea ratione qua vult recipiendo in se volitionem prout hoc dicebatur esse notum ex questionibus nominis sed ut sic non dicitur se habere ad volitionem nisi passive et tamen non dicitur producere volitionem ea ratione qua recipit eam et passive se habet / ideo non producit volitionem ea ratione qua dicitur voluntas // Item tamen huius dictum est supra [illegible] in parte [illegible] questione // Ista questio supponit verum et querit an [illegible] scilicet quod anima producat actum volendi tamen ea ratione qua dicitur intellectus quam ea ratione qua dicitur voluntas et ideo de hoc supposito articulo est [illegible] ex quo autem quod illud suppositum est dubium postea viso quod sic querimus utrum anima se habeat liberius ad istum actum volendi ea ratione qua dicitur intellectus quam ea ratione qua dicitur voluntas vel utrumque libere dicatur producere actum istum ea ratione qua dicitur intellectus quam ea ratione qua dicitur voluntas ut ex questione [illegible] questionem volo intelligere de libertate oppositionis // Dicendum primo ad primum oportet videre quomodo anima producit actum volendi / supponens autem [illegible] quod producit eum // Sed ad videndum quomodo oportet notare et supponere quod non producit primo nisi tamen est informata cognitione rei volibilis sub ratione boni vel apparentis boni / quia omnes concedunt quod appetitus animalis pro distinguitur ipsum ab appetitu naturali non fertur in incognitum / et oportet videre quod prima conclusio sit [illegible] non solum sensitiva / quia sic distinguimus inter voluntatem et appetitum sensitivum secundum [illegible] volendi et actum sensualem appetendi scilicet quod actus appetendi secundum quod se indicium in tale dicitur actus volendi et pro eo actum affectus ut sic dicitur voluntas / actus autem appetendi secundum quod se indicium sensuale dicitur actus sensualis appetendi et pro eo actum appetitus ut sic dicitur appetitus sensualis // Hoc igitur supposito videndum est utrum prima in talis apprehensio ipsius volibilis aliquid operetur vel active vel passive in productione volitionis / et de hoc ego pono conclusiones statim // Prima est quod prima in talis apprehensio operatur ad istam volitionem vel active vel passive / quia tamen supra ponimus agere istam volitionem et recipere / tamen ista apprehensio est dispositio anime sine qua non potest anima agere vel recipere istam volitionem et necessario requisita / et non potest dici quod sit necessario requisita nisi tamquam dispositio sive in semetipsum patientis ad patiendum vel tamquam dispositio sive in semetipsum agentis ad agendum / non nisi est dispositio ad agendum requisita in anima propter esse autem quod anima potest esse sine ista / scilicet vel propter pati vel propter agere / sed dispositio necessaria agentis ad agendum se active habet ad productionem effectus licet non principaliter sed active in se seu dispositive / et ita et si est dispositio necessaria ad patiendum tunc se habet passive dispositive licet non principaliter // 2a conclusio quod licet anima est agere volitionem [illegible] obiecti [illegible] vel appetere // Ex quo sequitur quod obiectum volitum non est principale activum volitionis / conclusio patet quia [illegible] quod nunc vinum est ita quod deus annihilaret omne vinum tamen possibile est quod ego nunc sitiens incipio velle nunc vinum et ita non agit in me volitionem vini et tamen nunc vinum non agit quia non est et tamen non est non agit quia agens agit secundum quod est in actu // Concedo tamen quod vinum agit speciem suam in anima que reservata est in fantasia vel in memoria vel ubi volueris intus vel in anima / ex quo sequitur postea intellectio et volitio obiecti et sub hac intentione que est bene remota apparet locutio dicentis obiectum intellectum vel volitum agere in te intellectiones et volitiones // 3a conclusio est quod ista apprehensio in talis operatur active ad productionem volitionis / hoc probatur quia declaratum est in 3o de anima quod appetibile movet appetitum ad appetendum et primitus movet intellectum ad intelligendum et est sic appetibile ut dicit Aristoteles bonum vel apparens bonum / quod non primitus moveat intellectum ad intelligendum appetitum / quia dicit Aristoteles quod movet appetitum eo quod sit intellectum vel ymaginatum et tamen ut etiam patet [illegible] ipsum appetibile non agit secundum se sed totum secundum hanc intentionem quia species reservata in fantasia [illegible] agit aliquid in intellectu et ipsa intellectio concurrit ad eius volitionem et hoc est quod volumus probare // Et hoc confirmatur quia dicit Aristoteles quod appetibile movet appetitum ad appetendum eo quod sit intellectum vel ymaginatum / hoc autem non esset nisi intellectio vel ymaginatio operaretur ad hoc active / movere enim est agere // 4a conclusio est quod prima apprehensio in talis non operatur ad istam volitionem passive / quod sic declaratur quia prima intellectio non est principaliter activum volitionis nec principaliter passivum / quia voluntas prout omnes concedunt est principaliter passivum et receptivum volitionis et voluntatis non est prima apprehensio sed ipsa anima et similiter ipsa anima est magis principaliter activum volitionis quam ipsa intellectio / alias oportet dicere quod prima intellectio se haberet nobilius et liberius in producendo istam volitionem quam anima quod est absurdum // Et quod ymaginandum est quod sicut anima nutritiva agit nutritionem per calorem naturalem sic anima volitionem per istam intellectionem et calor autem iste non est principaliter nutriens sed anima et calor est dispositio

ntia aie ad agendu mittitoz / ita i int.re
dem9 q in tellcto no e pncile ages volitoz
s3 eia & intellcto e ista disso ntia aie ad
agendu volitoz // h° pmisso q° ponta sit de
clat / si ia apphesio in talis opat pa.lie ad
volitoz ita s. q eet disso aie ad recipiendu
volitoz se q omo ide 2m ide & r° eiude
eet ages & passu q ar° net i mlts locis
2m q° meth.ce & q° de scebit fo at.lia q ipa e
pn.m motz ul mitois in alto a'inq.m altm
& fo pa.lia ab alto at in q.m altm / & fo pa.lia
hat vitate pecti.re e pecti.lie phye / s3 9a p3
q ta attie q pa.lie ad eade volito se hret
eia eade cons & 2m ista apphesioz eade
conte // yt q ents in fo e pati ut sit &
ents in actu e age / vr ronale q aia huana
q 2m se e in pua fo ad oms dispoes i corpeas
volcs hoi in eade & sit tal. sit 2m se ipam &
no pa.lia disso attuate ea pa.lia & recepta
om pdecas dispoin incorpeas & pipa z ph°
qe attuata a quib9 dispoib9 sit i nata age
alias dispoes 9entes / i° in vi q aia pntlle
to q in forta e agit voli.oz & psua naz pt.e
recipit ea // Tuc se 4a q° q aia agit voli
to ea rce qua d' int.es q agit volito ph°
q ea rce q e i forta intellctu ipsa dicit it.
// 6a q° q i aia agit volitoz ea rce q ipa
d' vo.s q sit dnn e pus illi acty s. 9placet.a
displicet.a acceptato & refutat.o siue volito
& noli.o amplis amor odiu delectato tristitia
desidiu et acty ipi9 aie ut d' vo.tas ita q
aia ea rce q in forta e a'q° illoz d' vo.tas
// Postea & supp.to expns deciat q 9placet.a
& displicetia et acty in vo.te sbees nalit
q acceptat.o & refutato q ipe dnr volitoz
et si alii sit effitiat in vo.te 9placen i bo
& apphen.o & accept.o tn h° no obstat qn sit
prior nalit & ntio 2m ordine nate i his
at q sic et cenciar ordiata in aia pns e
ea pstioz & io sit aia p apphe.oz boi facit
inse 9placetia in i° bono sit ipa pilla
apphe.oz & ista 9place.oz sil facit actu 9nte
s. volito / io aia agit volito 2m qe in for
ta & ia apphesice & ista 9placetia / s3 ut
informa apphesice d' int.a & ut i forta co
place.a d' affe9 & vo.tas i aia agit volitoz
& ut d' int.s & ut d' vo.tas // q° e q aia
se ht pa.lie ad volitoz ea rce q d' volutas
no ea rce q d' int.s / na int.s no d' i t.s
exeo q agit int.oz n° ps9 psm exeo q agit
spatoz tc n. obm spile & intelligibile aut
spes ei9 dicet ps9 a' int.s / s3 d' int.s exeo
q ht ul recipit intellctoz inse q forlit
agit & int.e & desp.v ad spatoz / io ppor v vo
lutas no d' vo.s exeo q agit volitoz ul 9
placetia ul delectatoz & huig / ymo exeo q
ht ul recipit ise huig acty & h°e pa.lie se
hre ad istos / vn oz h° sbti.r ymaginari & sc
pulose / k n. volutas 9cedat age volitoz
ea rce q d' volutas / tn no d' volutas ex
eo q agit volito s3 exeo q ht i se 9place.oz
q e acty attributy aie ea rce q d' volutas
pq agit volitoz / ymo int.s & no d' i t.s
exeo q agit ad hoc n. accid.e s3 exeo q ht
inse intelletoz / dre i° dre q volutas agit
volito ea rce q d' volutas & dre q vo.tas
d' volutas exeo q ag.e volitoz / p.a n. e va &
2a fa / d.co pma e va q volutas ag.e volitoz
p 9placetia p q hre inse d' volutas // s3
2a e fa q ipa hns inse 9place.oz ia ph°t
d' volutas l3 n' aget / & q & si volutas a
fet ad 9placetia & volitoz & no recipet
a'q eaz nnqm exph° dicet volutas // 8lia
q° pmit q vo.tas se ht libe i recid° volitoz
libtate oppois / q oib9 eo° statib9 s. in t.s ia
apphesice & vo.te informa ista 9placetia tc
vo.le e q volutas accipiat ab eis volitoz &
vo.le e q no recipiat // q° q° e q int.s & volu
tas sil iste apphesice fortg & ista informa
9placetia se hnt libe i pducedo volitoz
in libtate oppois / q sit se hntes & oib9 a'ns
eo° se hntib9 pnt pduce & pnt no pduce
neut tn sine alio i. aia pt libe pduce
volitoz & 9placetia siml & no p apphen.oz
sine 9placetia nec p 9placetia sine apphe
sice // Tu qras vnde aia ht ista libertate
ego edo q ista ht cencia.r & for.r cp se ita
q ipa met e ia libtas & ht ea sit sua cen
cia ab ipso deo at.lie pmo & fina.r ia at libte
i nata e pduce n' actu vo.ti pi.as apphesioz
& 9placetia dispoi.lie no tn est pecas ntia
ad pducendu / i° tr tade q volutas ea rce q
volutas pducit libe volitoz no taq totale
pductm / & si.r int.s ea rce q int.s / aia at
ea rce q sil d' int.s p apphesioz & vo.tas
p 9placetia pducit libe volito taq pdu
ces tole / no excludo tn dei 9nez i fluenti
am / & ita dcm q in pn.° in 9one supponeba
// Nuc dcm e for.r de q sito de q° io q° vr
in pod.a / q si sit in h° a'qua 9pato aia li
bius se ht in pducedo volitoz ea rce q
d' int.s q ea rce q d' vo.tas / dico q si sit
in h° aliq.a 9pato q no vr in h° 9pato
q° ad libtate oppois s3 bn q° ad libertate
pnti.a & final ordiatois / si n. apphesio se
heat pnti.lr in pducedo volitoz q ista
9placen.a tc aia pnti.lr & pons libi9 pdu
cit volitoz ea rce qua int.s q ea rce q vo.s
s3 ita e i° / Ro.r p' q aia p apphesioz dirigit
totu q se dirigens pnti.lr e dirco & q ap
phensio ad 9placetia 9pat sit ages pri
mariu ad ages 2riu / 2m apphesionu n'
agit 9pla.a & ph° ambo volito ut dcm e
ages at pmariu cetis pib9 pn.lr se ht
i pdu.do effcm q ages 2riu mag n. i flint
2m ut d' ipse auctor de cais / & mag mg ut
d' 8lio physoz / & actu.a 9place.a reputa.r pue
efficacie & nobili.s / oms at ia apphesioz
q ondit q sit agendu & quo dimittendu
q e acty pdecie reputat mag efficat.e &
nobi.s / cui at mag attribuedo e libtas fia
lis ordiatois &c // Sz at tu dicas q volutas
ea rce q volutas se ht libe ad volitoz tn at.ve
q pa.lie / int.s at rce q int.s no n' actie i° vo
lutas libi9 ea rce q vo.tas / & dico q si hoc
9cedat no e q 9oz ponta q ista no erat n'
depduce & tn q tio oz 9cede ps q tn no 9clu
dis q libtas no ppa d' libtas expassiute
s3 ex actite libtas n. ppe dca sc ul 9not pn
cipate ul dnm / ages at rce q ages dna
sup passu / ea rce q passu sup ages // Ptes
q fiebat in pnti.° 9ois soluit mat.e exdeis
h° i° dca sc i his eb9 qoib9 dehib.te ul sum.te
hom & poz suaz &c / Queritur q° ut p3

aut dam est secundum vol. q e i forta intellctu

poris

q i apphesioz

totale

et magis passiu

XX In quo actu consistat hu-
mana felicitas vel in pluribus et pt si quo sl hat for
utrum humana felicitas consistat in uno actu vel
in pluribus. Arguitur primo quod in uno per apostolum dicente quod
humanum bonum est actio operatio secundum virtutem si autem plures
virtutes secundum perfectissimam et optimam non dicit in opera-
tiones autem dico secundum virtutes sed dicit operatio et secundum
virtutem unam scilicet perfectissimam et optimam et idem etiam magis
dicit et de articulat in 10 libro. Item primo huius
dicit apostolus optimum et pulcherrimum et delectabilissimum felicitas
est. Haec autem non est nisi unum quod quod per se hunc dicit
unum solum dicit. Item primo huius dicit apostolus finem aliquorum esse
operabilium humanorum quod propter ipsum volumus alia vero
propter istum quod dicit bonum et optimum et perfecta intendit
humana felicitate et tamen ista convenient non possunt
duobus actibus humanis quod non sunt et in homine perfecto
in ordinato sicut nec in alio mundo ... sed actio in or-
dinato actuum humanorum si essent duo opera et equ-
finales quorum unus in alium finaliter ordinetur oportet
esse unam tantum et ideo est felicitas. Item speculatio est
unus actus non duo et tamen decimo huius concludit quod
utique erit felicitas speculatio quaedam. Item Seneca non ces-
sat clamare in epistolis suis quod unicum est hominis
bonum et quod id est ratio perfecta. Item in epistola ... inimici-
tias concludit quod sola ratio perfecta beatum facit et fe-
licitas in uno actu consistere videtur. Contra oppositum argui-
tur autem opinantes pluribus auctoribus et rationibus quoniam
omnes qui dicunt humanam felicitatem in uno actu consistere
dicunt quod hoc esset vel in actu intellectus vel in dei
visione vel speculatione vel in actu voluntatis sicut
in dei amore scilicet in primo istorum quod est perfectissimum et optimus.
Sed autem quod est in potentia ... dictas ut si di-
tis quod actus nobilissimus quod potest homini inesse sit talis
visio et probatur quod ipse non esset essentialiter felicitas
quia si esset essentialiter felicitas et ipso solo manente
aliis actibus ablatis sit sufficienter possunt per potentiam di-
vinam ut aliqui theologi dicunt homo adhuc esset
felix sed hoc esset autem manente in eo actu visionis omnibus
aliis actibus remotis et tamen ideo quod est falsum scilicet quod
homo clare videns deum sine aliqua delectatione et sine
timore dei diceretur beatus quia non felicitatis esse delecta-
ma ut dicit apostolus 1° Et confirmatur fortius quod dicunt illi
theologi quod in anima sorti cum dei clara visione
possit deus ponere intensa tristitia sine delectatione
et odium dei sine amore an iste esset felix constat
quod ego non vellem talem felicitatem. Item omnis
potentia humana est felicitata cuius operatio naturaliter est acti-
va ad obiectum beatificum quod est ipse deus tales autem po-
tentiae sunt potentia vegetativa vel sensitiva vel secundum locum motiva
vel appetitus sensitivus sed tales sunt intellectus et voluntas
primo enim deum intelligimus per voluntatem ipsum amamus
igitur secundum ambas istas potentias homo est vere felicitatus
quia secundum unam istarum potentiarum felicitatur ipse non
perfecte felicitatur neque totaliter sed diminute et
partialiter quod non est dicendum quod nihil diminutum attribuitur
felicitati unde decimo huius nihil imperfectum est eorum que
felicitatis quoniam necesse est felicitatem integram esse
ex actibus illarum potentiarum non esse actum unicum
unius illarum. Item Ioannes consistere imperfecta dei
contemplatione quae non dei cognitio sine amore nec
amor sine cognitione sed ex ambobus constituta. Item
felicitas debet esse per se sufficientissimum et nullus actus unicus
est per se sufficientissimus. Item dicit apostolus primo huius
non omnino felix est qui est turpissimus vel ignobilis vel
solitarius et sine prole quod hoc esset verum si felicitas

consisteret in uno actu sive intellectus sive voluntatis. Addi-
tur et per alterum apostolus 1° politicorum dicens quod quidem unicuique
felicitatis adiacet tantum quantum quidem virtutis et pru-
dentie ad eius quod est agere secundum has sit confessum nobis.
Dicit igitur apostolus non solum prudentie pertinet ad intellectum
nec solum virtutis pertinet ad voluntatem sed virtutis
et prudentie et post super hoc ratio dicens propter nullum autem bonum
opus neque viri neque civitatis sed virtute et pru-
dentia. Unde et alii morales et Seneca saepius
videntur idem intendere multi enim auctores satis saepius
videntur clare dicere quod in dei visione consistat
humana felicitas et multi alii quod in dei amore
quod non est ita nisi quod tamen in primo nec tamen in primo sed conjunc-
tim et integraliter in ambobus debet esse vel deficere et
de Tullio modo dicit unum nunc modo dicit aliud
ut ergo Tullius independenter omnes sapientes esse li-
beros et omnes stultos esse servos et libertate
et per consequens felicitatem attribuit sapienti quod est habitus intel-
lectus sed et statim eodem libro quaerit quid nunc est libertas et
respondet potestas vivendi ut vellet et attribuit ea
voluntati. Sed Seneca valde pluries attribuit felicitatem
sapientiae et rationi recte et scientiae et virtutibus moralibus
ut ergo in epistola agnosco sic dicit. Unde sapientia
quae ars per se divina ac humana nostram hoc est sum-
mum bonum et per consequens felicitas. Et in epistola quae incipit
epistula tua de bona ... ratio dat solida
Item de pluribus quod ratio vel valentius est et in epistola Seneca
in homine optimum quod est ratio haec recta et consummata fe-
licitatem hominis implevit. Ideo concludit pluries quod sola
ratio perfecta beatum facit et in maximo est quod Seneca felicitatem
consistere posuit in ratione et sapientia et tamen statim dicens
quod omnes virtutes Seneca et rationes super quas fundatur con-
cludit omnium eius quod volebas probare nunc intendebas
concludere quod non solum in actu intellectus cuius est sapientia
scientia et ratio consistat humana felicitas immo in coniunc-
to ex actu intellectus et voluntatis et auctoritates allegatae
dicunt expresse quod in solo actu intellectus. Unde quia nec
sola ratio perfecta beatum facit et qui videt omnes
libros suos ipse exclamat et extollit sapientiam
super omnia humana bona. Videtur tamen quod si ex op-
posito videatur intellectus Seneca seu opinio apparebit
quod ipse bene scivit distinguere inter virtutes mo-
rales quas dixit esse virtutes appetitus seu voluntatis
et inter prudentiam quam dixit virtutem intellectus practici
sicut patet ex dicto parvo libello suo pulcherrimo
noto de 4or virtutibus cardinalibus et vera sed
volunt virtutes seu virtutum species in dicto libel-
lo has quidem virtutes esse morales ut dicit appetitus
practicus autem eiusdem esse morales ut dicit intellectus practicus
sed nemo divisim dixit esse virtutes simpliciter esse
humanae ut etiam dicit quod virtute etiam esse perfectam dis-
positionem cuius dicitur virtus ea ratione quod dicitur virtus eius et nulla
illarum divisim est perfecta dispositio animae humanae secundum
quod dicitur anima humana neque et animae humanae practicae
secundum quod dicitur anima humana practica et videtur quod hoc vellet
apostolus concedere quod nulla virtus sit dispositio perfecta simpliciter
patet 7° physicorum virtus nihil perfecta est unumquodque maxime
perfectum est cum attingit propriae virtuti simpliciter et 2° huius
dicit virtus hominis cuius utique fuit virtus et ad bonum
hunc perficit et opus eius bonum reddit per quam in 6°
huius autem quod haec virtus moralis divisim nec prudentia
reddet voluntatem practicam perfectam et voluntas
dicitur et opus eius bonum in quantum perficit ad voluntatem ut vo-
luntas dicitur et dependet ad intellectum practicum tamen neutra
divisim reddit totam animam activam perfectam
nec eius opus bonum sicut dicit apostolus constitui videtur divisim virtute

i. felicitas

atingit

morale principale non posse esse sine prudentia / ideo quod
ut dicunt omnes in diffinitione virtutis apponitur spiritu
dicentes et aliud quod est secundum rectam rationem / et eadem
concludit maior esse expositus quoniam non possibile bonum
esse principaliter sine prudentia neque prudentem sine
morali virtute / et in 10° politicorum ut prius allega
tum fuit nichil autem bonum est neque viri neque civitatis
sine virtute et prudentia / et ita secundum predicta de
virtutibus ratiocinando videtur dicendum quod virtus vite active
secundum quod activa dicitur est aggregatio virtutis moralis
et prudentie et ueniet divisim // Deinde considerandum
est sicut dicit Aristoteles 10° ethicorum quod argumentum sit aggre
gato experientia et consequenter exposite speculativi et intellectuali
/ tamen tunc inhaeret aggregative homo sit principalius homo
dicitur hic .s. intellectus et ita intellectus de aliis aggrega
tionibus / quia adiutam autem et ciuitas principalium maiorie
esse videtur et omnes autem aggregato sit et hoc si dicatur 1²
quod in 1ª aggregatione virtutis moralis et prudentie
que est vita actiue activae principalium est prudentia / sic quod secundum
etiam denominatio aggregationis a principaliori omnis
virtus hominis secundum vitam activam ut activa est / est
prudentia quod intendebat Socrates prout et per sapientiam / quod propter
hoc est de felicitate predicta locutus secundum quod prudentia dicitur sa
pientia / sicut enim dicit Socrates omnes virtutes esse rationes et
fortitudinem esse scientiam / unde in Menone si vales quaerit quid
est sapientia respondet / per idem nolle et velle et velle
sit ipsius voluntatis / et in eodem clarius dicit expresse quod omnes vir
tutes rationes sunt / et in eodem reprehendit dicens non est enim
fortitudo insulsa temeritas nec pictorum amor
nec formidabilium appetitio / scientia est distinguendi quid sit
malum et quid non sit. Adiecta igitur intellectione et ad
istum modum loquendi putandum est sorte locutum fuis
se cum dixit / omnes virtutes esse rationes et prudenti
as ut narrat Aristoteles 6° ethicorum / nec Aristoteles ibidem
videtur 1ª dicta reprehendere bene secundum ista intellectionem
sed reprehendit ipsa verba eo modo quo reprehenderent
eius verba improprie tunc dicuntur civitate et omnem aggregatorum esse
principalium et hoc esse intellectum // Corpus principaliter videtur esse
dicendum quod felicitas predicta de qua predicti philosophi maxime lo
quebantur non sit distinctum actum mentis secundum prudentem
nec actum voluntatis secundum moralem virtutem / sed actum ex illis
actibus aggregatum secundum virtutem perfectam et ex illis
principalibus virtutibus aggregata magis tamen aggregative
prius principaliori et nobiliori esset principaliter et actus principaliter
secundum delectationem intellectionis philosophorum prius allegatorum
/ et propter hoc videtur esse dicendum de felicitate contemplativa quod
ad actum mentis contemplati et voluntatis contemplative
pertinet ipsa dicitur felicitas vite humane ut est / et dicitur
contemplativa / unde primum quod in patria clara visio quam
ipse non deberet dici predicta correspondeat amor
quem esse non / sed dici amor patris sed contemplatus
licet est credo quod non sit possibile modum istum dicendi verbis
improprie multa hominibus efficacia nec puto quin
modum negasset Aristoteles ad sensum predictam // Cum hiis
non obstantibus potest dari alius modus loquendi et dicendi
/ videlicet quod tamen felicitas debeat dici optimum et perfectis
simum eorum que in natura sunt felici in esse seu felicitati
secundum se per se // Optimum autem eorum que homini in natura sunt
in esse potest duppliciter contemplari vel optimum via compositionis
seu aggregationis / Alio modo via divisionis seu reso
lutionis et utroque horum modorum potest dici humana
felicitas / via enim compositionis optimum in homine est aggregatio
ex omnibus virtutibus et operationibus et dispositionibus que in natura
sunt homini convenientibus perfectionibus ad ipsius melioratio
secundum etatem et similitudines possibiles / quod secundum corpus et similitudines partes

adinteg̃ritate corporis pertinentes // Hoc igitur nomine
felicitatis ita supponeret perfectio aggregative ad hoc
applicando sufficiente adiacentia sed extra corporis
bonorum ad hoc quod homo valeat operare expedite
similitudines operationes sibi convenientes et secundum virtutes anime
et secundum virtutes corporis / ista est felicitas descripta quod est
est status omnium bonorum aggregatione perfectus et nichil
in perfectum est eorum que felicitatis ut dicitur in 10° huius et
dicit Aristoteles quod igitur non esset simpliciter homo felix qui
esset membro truncatus vel egritudine detentus et
incarceratus aut infortunatus vel careret amicis vel
divitiis exterioribus prout notabatur in primo libro et propter
ut philosophi fide katholica et spiritualiter supernaturali re
velatione carentes senserunt homini felicitatem attribui
in hac vita / via autem resolutionis optimum in homine
diceretur in dispositione vel 1º actus et quandoque nomine noverit
que vel quae in predicta aggregatione resoluta in suas partes
esset optimum aliorum et finalissimum aliorum de qua
ad quod similitudines aliae finaliter ordinentur / non quod ita reso
lutio fiat secundum realem remotorem partium abinde invicem
sed secundum rationem distincte partes omnes considerentur / et sic igitur di
camus quod primum optimum sit actus speculationis et divina
essentia nobis dicimus quod primum actus est humana felicitas
/ ita quod hoc nomine felicitas supponit precise pro actu / sed tamen non
absolute a conditionibus / ymmo conditio appellat omnia
prerequisita ad expeditum exercitium istius actus speculationis
et naturaliter connexa vel annexa / et appellat primitus a
morem dei tamquam naturaliter connexum et consistentem speculatione
si sit vera vel perfecta et delectationem hiis actibus
connexa naturaliter / Deinde et appellat virtutem sapientie
secundum quod est in perfecta speculatione connotat appellat prudentiam
et virtutes morales prestantes locum sapientie ut dictum
est in 6° libro / Deinde sensitivum vivacitate des
inentem ad speculationem et tamen est virtutis
corporis et bonorum exteriorum sit status de dictum fuit in
16ª questione primi huius / et certum est quod istum modum loquendi
tenuit Aristoteles et quandoque primum modum videlicet rationes quando prius fie
bat / facientes non videtur adeas // Ad primam po
namus quod clara visio dei sit humana felicitas
impropria tamen arguitur quod tamen esset felix si clare
videret deum sine delectatione ymmo cum tristicia
et odio dei / concedo nec ymmo potius esset miser quod
ipsa visio non esset felicitas propter defectum appella
torum / sicut simitas que sed supponit pro curvitate tamen ap
pellat nasum ideo 1ª magnitudo et curvitas na
si que est simitas si removeret a naso et poneret
in lapide ipsa non amplius esset simitas
propter defectum connotati / et ita sed Aristoteles teneat feli
esse actum speculandi tamen dicit in 1° huius quod dicentes
hominem rotatum vel infortunatum esse felicem si sit
bonus et sed actu speculetur nichil dicunt / et in primo huius
similiter / quod igitur dicebat de eternis non est ad propositum quia
Aristoteles sunt in propter quod supponitur sine connotatione aliorum // Ad aliam
quod dicitur quod etiam voluntas quod intellectus est felicitas concedo / sed ad
solvendum tale ista ratio premittenda est quod autem
distinctio de felicitate ideo nunc transeo ad rationem sequentem
/ cum dicitur quod felicitas est dei perfecta contemplatio concedo
possum concedere sed 1ª contemplatio est speculatio seu vi
sio dei tamen nomine contemplationis connotat sicut nomen felicitatis
adiacentiam amoris et delectationis naturaliter connexorum
ipsi illi speculationi vel visioni / et tunc dicitis visio
non est perfecta contemplatio concedo dico quod ymmo nec esset
contemplatio nec etiam esset perfecta visio / bene enim esset
visio perfecta sua essentiali perfectione sed non esset
perfecta denominative et est perfecta perfectione connotatis
adiacentiis / sic homo sine virtutibus intellectualibus et moralibus

no eet sim^r ho pfcus b3 tn eet pfcus 2^m
pfectoz eenciale // Ad a^m 3 q arguit de p
se suffi^a feli^s/ dcm e n· m 10^a qe p^s libri
vbi pont fuit e^or mod pse suffi^cie ipi^9 q^et
poss^t addi x q^9/ q felictas sit e pse suffi^cima
q nllo indiget q eet sibi ul felici gens
ad pfce vive/ qm ho no in digeo q heo
specul^o at q e huana feli^tas oia ht sibi
adiacecia q quit hoi ad pfce vivedu
2^m cor^9 2^m aiaz/ a^r ipa no eet feli^tas
vn q^do q specul^o poss mltis in dige reqsitis
ad pfcam hois vita b3 sic i^a no eet feli^tas
huana io h^o e pse vera feli^tas e suffi^cima
sit q n^o indig3 ut dcm e // Omb^9 at au^tos
dictis sn sacre scripture sive phoz/ dcopsse
drent feli^te in amoe dei qsiste ul in dele
ctatoe ul simul in amoe et visione a^t fe^te
ee amore ul delta^o3/ ul quictu eo amoe
et visice eoponent^e q h^o dca sunt ad sm^d
q no poss ee feli^tas sn illis/ ul q h^o sc^e
nctu^o qncia ad feli^te ul qnexa feliciti
ul a^qs a^q^o cu mo/ sepius n· simoes pmr
no 2^m v^t boz ppri^mas spec^e et acceptoes //
Nuc i^o admissa h^o prima feli^citatis distic^ce
cui^9 mebra concidunt q^m adreale huanoz
bonoz connaz et eoz ordia^o3 in hoie felicte
e^o pona ad huc vna alia distictio de ipa
feli^te/ et nobo q cancucq quecit hre ppa v^te
ci que^t feli^tas si h^o expedite opet 2^m ista
v^tute pror^le feli^ti/ d^co quecit s feli^tas si
ipm sit i natu felicitati ul pporcionale
feli^ti si no ppe dicat^r feli^s/ ome n· q at
tingit ppe v^tuti et expedite opatiu/ 2^m ea
e pfcm/ ut sit eoco optie se hns et pons e
felix ul pror^r se hns feli^ti/ qstat at q toci^9
hnt ptes diusas et ad diusas opacoes na^r
ordiatas assignda e v^tus ppa et vnig^cui^9
q ptis ei^9 v^tus e ppa et altius alem/ a^a
e n· v^tus ppa et optia qnexio cordis et a^a
cebri et a^a man^9 et alia ocli et cuigl3 ptis
v^tus ppa ipa pte bn se hnte pficit et
op^9 ei^9 bn reddit piu ocli v^tus et ocm
studio sn facit et op^9 ei^9 bonu reddit et
oculi n· v^tute bn vide^9 ut not^e in 2° hui^9
Exodb^9 sc^e q cuilz pti toci^9 bn ordiati q^t
ppa felicitas ul ppa dispo ptis pror^e feli^ti
Si i^o largo mo ee pror^le feli^ti vocem fe^te
te et corp^s in hoie et feli^tas eet aie fe^tas
et cord et cebri et man^9 et oculi et a^a hingi
et a^a hui^9/ io et cu aiez pom^9 pot^e pti^le
a^a e^t v^tus ad q feli^tas aie sp^iua ut sp^ia
a^a appe^tie ut appeti^ua alia m^e^s ut m^e^s
a^a volu^s ut volutas/ et a^a m^e^s acti ut act^9
a^a specu^lm ut specul^9/ b3 tc d^c toto ex pl^ib^9
ptib^9 qstituto q sit v^tus ad q felicitas
ipi^9 ut q^o ab vnig cui^9 q ptis ppa v^tute
et feli^te distigui^r o3 qsidare et pt dici
q ex v^tutib^9 ptiu ordiatis pror^r resultat
v^tus toci^9 q no e n^a ordiata n^a pporta
qgtoe v^tutu ptiu ul pporcio/ et dit virtus
toci^9 a v^tute ptis sit dit q^a^o mltoz ab
vno istoz/ et ita et si no feli^tas pom^e i ope
2^m v^tute feli^tas toci^9 deb3 dit a feliti^te

~~at~~ qgtao
ptis sit qgto ptis mltoz opu ab vno illoz
et h^o e lo^do 2^m primu modu dcm i ^puori dis
tictoe // b3 si loq^ut 2^o^o s· 2^m denoiatoez a
pcipa^mo qggatois sic si qgga^o3 quale vni
usi^s v^tores qggatoz rcorf^s et qg^o3 ppale
vni^9 natois v^tores pcurratois/ tc dicem^9
q dicem^9 q v^tus toci^9 e v^tus pcip^me ptis
ut si v^tute aliis dicem^9 ee q^orioz cordis q
e ppa v^tus cord/ i^a i^a noia v^tem cordis et
v^tem alis supponet pro eo b3 tu drit q hoc
nome v^tus cordis no appllaz v^tute seu
qplexio cebri a epatis b3 h^o n^9 v^tem alis appla
ret qplexioes v^tuosas cebri et epatis et
alioz mebroz ig pcito q cor eet optie
qplexioe^tu et no cebz/ tc ista qnexio cordis
eet v^tus cordis b3 no apli^9 dicet^e v^tus
alis p desim qnoti/ et ita pror^r d3 ymagia
ri de felic^9 toci^9 et ptiu q^o ad opa v^tutu
i qb^9 qsistent i^e feli^tes // Nuc i^o descedam^9
spe^r ad feli^te hois et feli^tes suaz ptiu et lo
qm^e 2^m primu modu lo^di p^or distictois
q i^o e facilior et diuidam^9 hoiez p^o i pte in
fiore q vocat^e veheta^e et spu^l et i^a qporta
ex aia et cor^e cu vehetato et spato no excre
ant^e n· in ord orgao corpeo/ et in por^q supio
re q vot^e mtalis q e aia pci^e cu i^e opa
coes ppe illi porcoi no s^e in orgao corpeo
porco at inferior diuidit in vehetabile
et spuale/ vehetal^e at diuidit in sm^la me
bra q^s qplz e qporcu ex aia et cor^e et ht eo
plexioz ppa et vegetatoz ppa // Sensualis
at diuidi^r in spm^m et appe^tu spu^tm/ qstat at
q v^tem spual eonali qplexioe pfca e ad
clare et distictc sentiedu // v^tem at appe^tu
vltra bona nale qplexioz reqrit hitu bee
asswetudis i clmate ad obe^diu ron // por^o at
supior pror^e i pte activa et pfce qteplativa
su in pct^a et speculativa/ et vtraq p^s diuidit^r
in int^m et volu^te· s· p^s pct^a in int^m pct^u
vot^e pt^u/ et pons qteplativa i int^em qtepla
tiu seu specu^lm/ et vot^e qteplativa seu specu^lem
q no dico spe^ua q speculet for^r b3 q ei^9 at
t^9 ut sic sc^e actu speculatois/ v^tus i^e i te^s
spe^m 2^m aps^e e sapia/ et act^9 2^m ista v^tute
e specul^o tc dma q e feli^tas m^e^s specu^m
/ et v^tem vo^s spe^ue eet amor spual dei et
toci^9 ordiatois ecm ut adeo depedes et at
t^9 2^m ista v^tem eet actu^l ama^o dei et q^d
pdcam actuale specul^o3 q amato eet feli^tas
vo^s spe^ue/ et 2^m vitate feli^tas m^e^s qtepla
tiui e visio clara dei et felicitas vo^s
qteplatiue actual amor dei/ et feli^tas total
ptis qteplatiue eet qnexio dci amoris et dce
visiois // v^tem at m^e^s pc^ti e p^udecia et ei^9
feli^tas e act^9 pru^e // Et v^tem vo^s pctive e
qnexio v^tu mor^lu et feli^tas ei^9 e actual
inclina^o 2^m istas v^tutes ad iudiciu p^udetie
/ v^tus i^o tolis porcois e qg^o^o dcaz v^tutu
et feli^tas qg^o^o dcaz feliciu et expedi^do bint^r
d^cbtis^ne i pma q i^a trascedit metas i^9 co
sidatois nos no dicem^9 ppri^me ho ee btm cu
ei^9 refrectoez q deficit corp^s btitudo seu
ei^9 opti dispo q e n i tegitate btis hois ul
qnota pbti^ne hois tu ppri^me dcus ho sit

snorf

ɔpositꝰ ex aīa ⁊ corꝑe / tn̄ c° ɔfiteor ꝙ 2m
denoīatoẓ apte p̄nti°ni p̄nt dr̄ ap(s) ꝙ ho
ē ip̄e mt° btūs petrꝰ ꝯpbtīne aīe eīg licꝫ
nō resurrexit copar° ē vē btūs ⁊ ho btūs
¶ 2m at aplē ddē ē ꝑor' in hac vita si n.
ho sit felix 2m ꝑoctoẓ supiore p̄t ca nō se
ꝙ sit felix ho / ſꝫ ē felix actꝰ nō tn̄ felix
forte pc̄ius ꝙ reqritur ad ee ho felice
⁊ si sit felix 2m sapiēcia ⁊ p̄de q̄ .ſ. p̄t ee
⁊ pe ua tn̄ nō dn̄ se ꝙ sit felix ho ꝙ forte
defitit felicitas aliq̄ ptꝰ ꝑ ꝑocois ī fiorꝰ
ut si defitiat oculi a' pedes a' manꝰ ul
impedita ē ꝑs vehe(me)ntia ꝑ egritudīeẓ / exoq° se
ī pediti ptis ꝯ p̄ine ⁊ itm̄ int(er)ve q̄ opis exti
ul ⁊ ex defcu nutriti nō pt vehēntia in opꝰ sim
⁊ impediūt cito os alie v(ir)tutes / tn̄ felicitas hoīs
mq' in h° mō n̄lt minet 2m ꝙ tlis ꝯs° feli
citatū om̄ hingi ꝑtn̄ ul ɔtinent / io nō se si
ꝑocto supior ē in sua felicitate ⁊ p(er)spicta ꝙ ex h°
ho ſꝫ sit felix / hc̄ ē in teco ap(s) // Ex q° clare
manifesta sᵗ illa q in p̄mo lib° ꝓbat m̄
ē .n. ꝙ neqꝫ in bonis extiribꝰ ɔsistit huāna feli
citas / nc̄ in voluptatibꝰ / nc̄ in v(ir)tutibꝰ a' q̄bꝰ corꝑibꝰ
a' opibꝰ / ymo nc̄ in v(ir)tutibꝰ ⁊ opatōibꝰ intel
alibꝰ / n ꝑciat / ul si imp° mo° d lodi 2m p̄me
distictōis dicat in ope int(e)lis ɔsiste h° tn̄ nō
ē sine adiacen̄ aliorꝰ huānorꝰ bonorꝰ corꝑ
⁊ aīe / ⁊ eẓ ⁊ ꝙ ista v̄ba se(cun)dm q̄bꝰ sepiꝰ exclā
mat ɔ hac ap(s) / s(ecundu)m eẓ quorꝰ aqua recitata
fuīt in 6° q̄e p̄m lib' .ſ. ꝙ bō corꝑ ul mala
sanitas ul egitudo diuitie ul paupertas ~~ul tn̄~~ n
augmentat ul dīminit de huāna v(ir)tute ul felicitate
n' adea appo(ni)t ul aufert // Oi̅m ē ꝙ p̄nt se
vā n° ꝓcedūt ɔ ap(s) n̄a si loq(ue)tur de felicitate
hoīs ut ē ɔpositꝰ ex aīa ⁊ corꝑe viuens n̄alr /
ip̄e nō dicet vm / si at loq(ue)tur 2m q. i. de v(ir)tute
hoīs q̄ⁿ ad ꝑoctoẓ supiore vm̄ ē de v(ir)tute
acq(ui)sita ſꝫ nō acq(ui)site ei° ꝑpalr q̄ⁿ ad sapiēẓ
m(u)ltu .n. obeet studio corꝑ egitudo captiuitas
nitiorꝰ ī digen̄ ⁊ / nc̄ bn̄ dicet de felicitate si ɔ
sistat ī ope sapie ⁊ ſꝫ bn̄ dicet de ope intrīseco
v(ir)tutꝰ p̄tc̄e nō tn̄ de ope exterio° ꝙ ia trāsit in
amicos vitios ī re publica ⁊ cetꝰ / qm̄ se h(ab)re
bn̄ 2m q̄lꝫ istorꝰ reqrit ad ho optie se h(ab)re
ꝑ ē ho ee felicē // It se(cun)da illis v̄bis sinis
valde bn̄ pulch° ⁊ sce lo° ɔpatie / ſꝫ nō sim(pli)r
⁊ absolute / dico ɔpatie ꝙ tata ē excellētia
ꝑcoīs supiorꝰ a dīfiore ꝙ n° admittēda
ē ɔpatō earꝰ vbi ē in ɔpositꝰ salutꝰ earꝰ ⁊
h° tenēꝰ ex fide n̄ra / ⁊ apl' h° ide tenēt vꝫ
ꝙ cli(cu)iꝰ eet p(er)de diuicias ⁊ amicos m(em)brorꝰ
corꝑ ⁊ vita tp̄ale in tm̄ impossi(bi)le ꝙ leuissi
macula ꝑoctoẓ supiorꝫ // Ista locū° ɔpa
tia ē in teco se(cun)de ⁊ moraliu vn̄ ꝯm̄ vbi .n. bonꝰ
ut ait in ep(isto)la ī inīcicias ab ho(n)e° n° re de
creb(itur) ad ꝯpia n° in vitabit / nō fuit tn̄
in teco se(cun)do ꝙ ho si(mpli)r optie se h(ab)ret tn̄ ē in
tormentꝰ afflictꝰ / in egritu(di)ne detētus ~~carcꝰ~~ carc(er)i
tibꝰ ꝑectina ⁊ aīcꝰ / ꝙ si tc̄ optie c° det se
h(ab)re an deberꝫ mag statū a(m)m ꝙ ī appete
ꝙ narrat se(cun)da dn̄s in libello suo de vita nō
ɔtepnet se sapies si fuīt statūe ee tn̄
se ꝑceꝰ vellet / mala vali(tudi)ne collea bc̄
bona optabᵗ / to(ta)m fortune reg(nu)m despicia ſꝫ

exp(er)i° si dab(itu)r electo meliora sūma // Et q̄ms
ista videat(ur) ee v(er)a detiato de felicitate tn̄ ī ea
ɔtīnd oriūt(ur) questiuncle // Una ē tn̄ ho se h(ab)e
at optie 2m aīaẓ ⁊ corꝑ ozeri senescē ⁊ nō
se h(ab)re tn̄t optie 2m corꝑ in tm̄ ꝙ ambulare
nō pt ⁊ ita mꝰ senex eet ho felix ꝙ p(er)hꝰ
nō ɔcesserit // 2a ē vtrū aliqs dormies
sit ho felix / vr ꝙ nō ꝙ tc̄ nō opa(tu)r 2m v(ir)tutes
intelles maxꝰ tn̄ ope tn̄ dicꝰ felicitate huaẓ
ɔsiste salte q̄ⁿ ad p̄te felitꝰ / valde p(ri)n(cipa)le
lꝫ ɔ v̄r in genꝰ si ho ozat ita sepe sua
amitte felicitatē // 3a ē si ho sb tormētis /
sb egritudīe / infortuatꝰ ⁊ captiuatꝰ nō sit
ho felix / an ī ē ho mis(er) ul ho infelix / ⁊
vr ꝙ nō si eet an felix / ꝙ p̄mo huiꝰ mꝰ
btorꝰ fiet mis(er) // 4a ē si ho ꝑꝑ optie se h(ab)et
2m aīaẓ ⁊ corꝑ vsqꝫ ad annū quadragesimū ⁊ ꝑto
ta se(cun)da vita eiꝰ maneat in captiuitate sepe in
tormentꝰ sepe sb egritudīibꝰ ⁊ huiꝰ / an nūqꝫ
fuīt vm̄ dicē de i° ꝙ ip̄e ho eet felix // 5a
ē an ē dare felicē felicioré / vr ꝙ nō ꝙ ee
felicē ē optie se h(ab)re ⁊ optio nō ē melius
// Ad p̄ma q̄o rndeo ꝙ ho optie se h(ab)re ē
ho ee felicē ſꝫ nō optie si(mpli)r se h(ab)re / eet .n.
deꝰ ſꝫ optie se h(ab)re 2m ꝙ n̄a hūana pmittit
2m totū tp̄s ɔpletū vite sue referēdo ad
q̄lꝫ p̄te tp̄is ī optie se h(ab)re ꝙ p̄mittit
⁊ reqrit etatis eiꝰ tp̄is / si .n. in p̄uicia se
h(ab)eat optie ut puer / ī iuuētute ut iuuenis
in virilitate ut v(ir) / in senectute ut senex ip̄e
si(mpli)r ddē ē ho felix ⁊ in om̄ tp̄e vite sue
⁊ in q̄libꝫ p̄te eiꝰ tp̄is vm̄ ē dicē ꝙ ip̄e ē
ho felix // Con. d. tn̄ ꝙ tc̄ ip̄e in tp̄e p̄ui
cie dicet(ur) vē ho felix inq° tn̄ ip̄e n̄llaẓ
h(ab)et v(ir)tute morale ul intale ⁊c seqret(ur) ꝙ eet
ho felix sn̄ sapia sn̄ pru(dent)ia ⁊ sine v(ir)tute morali
ꝙ ē absurdū dicē ⁊ ɔ detiata // Ista rō
ē soph(isti)ca ⁊ mag physica ꝙ ethyca ē tn̄ ꝑosi
sū vē dicē ꝙ sor ē in ī° tp̄e inq° ip̄e nō ē
loq(ui) .n. in vno tp̄e ꝑa° tp̄e ar nō posse ē
ɔ dicē / don° locutꝰ fuꝑs ɔ dca ē ī ddē° ꝙ
sor ē ⁊ forte nō credebat q̄n loq̄bar / ⁊ ai
rebat q̄n loq̄bar ī vtrqꝫ dr̄ vm̄ ⁊c ambe
ɔdtorie sᵗ vē / dico ꝙ nō ꝙ ɔ ddē° c° p̄ri° tp̄e
nō loq̄bar inq° ego loq̄bar ſꝫ p̄ri° inq° tn̄
loq̄barꝰ ⁊c nos ambo p eo tp̄e ſꝫ in diuisis
lꝫ ī° in tp̄e p̄uicie sorꝰ c° dico sor ē fe
lix c° dico vm̄ ꝙ nō dico p tp̄e p̄terito ī quo
e° loq(ui)r ſꝫ p(ro) toto tp̄e vite sorꝰ inq° ē vē felix
// Lꝫ tn̄ ɔcedes nō de loq ſꝫ de ee an sor ē
felix inte° p̄uicie ego dico ꝙ nō ~~na~~ ꝑciatur
ꝙ ē felix p̄ū / an ī ip̄e ē felix tp̄e v(ir)ilitatꝰ
q° tp̄e ē v(ir)tuosꝰ ⁊ 2m aīaẓ ⁊ 2m corꝑ ego
dico ꝙ sit 2m denoīatoẓ ap(s)° p̄ntioni felicitatꝰ
huāne ꝙ ē vbi felix ⁊ v(ir)ilitas ⁊ nō or
ꝑs etatꝰ ſꝫ nō ē ho felix ꝙ felicitas sᵗ on
q̄s ꝑfectoẓ ⁊ 2m corꝑ ⁊ 2m aīaẓ ⁊ 2m tp̄s
ɔueniens n̄alr huāne vite // Et h° noīnt
ap(s) 10 ethy(corum) ubi dn̄s ꝑfecta vtiqꝫ felicitas
h° vtiqꝫ erit hoīs attiges lōgitudine vite sue
n. inp(er)fectum eīm ꝙ felicitatꝰ // Una tn̄ dicis
~~tn̄~~ ho ne martires dei ɔ morte passi
sᵗ vitesio a' tresio etatꝰ sue ano fuīt
hoīes / dicet(ur) ꝙ nō felices hoīes sᵗ ſꝫ fe
felices

lices hores 2m portoz supiore et felici res
q si no passi fuisset morte p bono et salu-
te 19 ptis supior ad q salus in fior in
casu ingossi nllaz ht gpatoz ut dam e
pus et i resurrectoe fieret ve felices hores
tolit et deho dam e an .. 2a qo soluta fuit
in pmo libro h ad huc ego nuc ar qda
et dico ut pus q in tpe quo dormit vnu e
dice q ipe e felix et h tu qris vtm e fe-
lix mte inq dormit eo dico q sit qi i te
acti indesite et e va pt toli vite sue io
sip r no e va et tu gcludes go dormies
e vigilans h no pus h sil et ptis c emvtor-
puto e taq pute no vno momto ul vno
die h tolr tpe vite sue .. h itm tu gclu-
dis h ho q no speculat e ho felix ne
gnaz et tu pbas q n9 dormies speculat
e ho felix eo ne h gdo q no sil dormit
et speclat h pus et ptius .. h pono q p
tom ista hora dormiat an i mia ho spe-
clat dico q no an i mia ho e felix dco
q no q felitas e est 2m i tegritate t
totis vite ymo et pono q in hac ho to ul
die ipe optie gteplat et omo optie se
ht 2m q e pole ho nalit se hre pvnu die
ego dico q ipe in i die no e simr ho fe-
lix h e felix 2m q s q e ho felix 2m q
ptat ad statu hois p vnu die h vtm
ipe dormies p tota ista hora pti sit fe-
lix in ia hora mo pdco 2m q s qd ptat
ad statu hois p vna hora .. Ego dico q
sit q ipm dormie hac hora e ipm hac
hora optie se hre s in toto meli q si vigi
lare et speculare pono n q in tpe pori
ipe intm vigilauit et speculat e q ss9 indiget
rege nali s sopno p ista hora et certe me-
lis e sibi nut dormie q sup excede ultra
in vigilia et speculatoe dormit n no finar
ut dormiat h ut valeat melis vigilare
et poteris speculari vn sit an dam no dicis
felite feli te hois in speculatoe gsiste taq in gg
gatie om bonoz taq ad felice reqsitoz
h taq in optia pte 19 gnugois fit nob in
e q hinq aggato bonoz hnanoz i tegrus
tis felice ul reqsita ad felice sit tota sil
ymo e 2m eius ps sut ue ex pausa p tole l
vita ipi9 felit et e ps vno die ul vna ho
et alia alio ut mo loqui tu ato mo ire ad
ecciaz mo dorre mo spe ti a gmede et et glz
eoz q in oz et q oo et v et .. ydeo si qriat de
felici an sit felicior ho qua speculat q ho
qua dormit dica q no q neut ho e felix
h gdo q ps feli q e in hora qua speculat
e valde melior et hora or q ps q e in ho
qua dormit et exp dcis in hac hui9 questi
ucul solutoe p sitit gsio de gtinuitate
felic feli de qua ad in po libo dam fuit
mag sfisticialiter .. De 3a qoe dd e q
miseria exogua volut felie gtietas
at atte 2m maxiaz dystatia ut hot io
meth te ul saltē 2m magna et nobile dis
statia mo dam e pus q pot insior gpa
ta ad poz sriore ulli9 e nobil in casu i
gossi ho eo dico q nuq ho dr imis p de
fcu portois inferioris si supior bn se he
at h som misi dur qb9 porco srior e vitijs

ficta
inducta .. De infelicite at dd e q gmt ipi nos
b9 in tpana in iusti in gtine illibe tas nos
vtim grijs ipi nobis tpan i iusti et et
et i noie infelitas infelix et et fut ide mis
et infelix io dicat dr infelite sic dam est
demissa si at infelitas diceē no grie h som
puatie ad felice et nacy gcet i q natus
eet insensat sic no hus vsu vois ul vita
ut fatui nales dicet infelix io i deq q
rebat qo n e mis n infelix h e no felix
q e no simpr ho felix .. ad ez qo pt ex
pdcis q i nuq fuit felix ho h fuit fe-
lix puer felix iuueis et fore felix vir et h
et fuit felix 2m portoz sriore .. ad ez qo
vr in ee dd q no dem9 loq de hoie felice
2m ymagiacoez meth ca s q p gcome bn se
heant ita q no sit pole excede i meli9
gtiucq modico excesso ymg n fuit elis nisi
sol9 x9 ymo n pt ee ho na vnes inh o
mu do qui equa deuiaret a ito me9 v
n inaculose diget p valde spale graz
sup nale dicis i de nali morali te loqtes
q tu dicis ide ee ho felice et ho optie se
hute nos m tdi9 phoz optie se hre q
no desitat in cor ul in mebro nobili de
fcu q sit mor r vtuos9 et pdes et sapies
et diues et fortunat9 ita s q in ullo istoz
nobilr defitiat et credo q pt ee felici
felicior sit epato epator io mag g ma i
dicit no repugnre suplatio q itm gpet
ut optio ephor epissi9 .. En at i no st dcaz qo
nu solutoes reales recipiat cu sit loyce
et lusiue et ez q oms rees q hunt inde fte
fuit no pcedut q detitata x Multuq duaz
inoz loq di impteti qoe narratoz de felicite
teneat tu mai9 e q huana felitas gsistit
q da o in vno actu s ul taq in io actu qui
qui e taq felitas ul taq in isto q e pntimg
et finis alioz et ggtoe q e felicitas io
ingredu e vtq mo dicat qs sit i e act9
inq o gsistit huana felitas na ut de ap
pmo hui9 ad vita ggto ei9 magm ht me
metu et q ad m sagittatores signu hntes
mag vtiq adipisceē q oz i e n e finis et
signu inq oz ordiare finar oms act9 hua
nos vn alij et a 9 2m q putat id signu et
fine ee a d et a d ar et a lr ordinat vita sua
alij peis alij melis et q n9 magnoz phoz
et morlui pouit ipsu actu ri vo at in tm
int B x 4a qo 2m s9 p dcos fauli hua ult 4o

Utru huana felicitas

sit gsistat in actu intēs ul in actu vo l at ar
pmo q gsistat in actu vo q dicit qda
theologi q 2m actu volut mag meri
io et vole e q 2m actu vo pnti lis pmiem
pmiu at finale e ipa felicitas i .. 2o et
dnt a q theoi q suma vtutu hoi in exom
e caritas q e hui9 volut io act9 ei9 q e
actual amor dei e act9 sum9 et optim9
et p gns inq gsistit felitas io pm madatu
dintu e de amce i dilige deu ex toto cor
de et .. 3o q in io actu poti9 gsistit huana
felitas 2m q ho meyore vm obo bnsito

Marginalia (left): est felix ... vigilans ... porcio

s3 ho e 2m actu vol q e amor na no 2m intellis
no in tunc unu intelliges cu int^lo q i^a i ctis
q refutat & fugis sit q acceptam & pse
q^m s3 amor sit unit amas amato q
actus e alt^ ipe ut d^c ar^s & q ami cedunt
se se s^b inuice // 2° q^r speculat amas deu
li modicu heat de deo notic^e plac3 deo
q amat ipm magis at clericus multas hnas
de deo noti^as si no amat deu no plac3
deo s3 i^d e valde nob meli^s & felici^s p^q
placet deo q^r p q ei no placet i^t amae
deu e i nob multo meli^s q^r cognosce deu
// ut in me^ri actu consistit mag hua feli^tas
cu feli^tas sit q^d opti^m in hoie s3 p^t q^r act^s
vol^t sit me^or q^r act^s ei e melior q^e de
tutat ad bonos q^r q^e in d^rnis bois & mal
ver^s at amor s^ actio no e ni int^r bos &
n^t amat^s ni s^b rone boni s^t mali s^b rone mali
i^e // Et ar^s 9° methe^e vult sili rone ad p^du
q studiosa po^t act^s sit me^or & honorabi^or
ut ceteris pib^s act^s ul po dim^r me^res & no^res
q se me^s obi ut p3 10 h^s & pheo de ala
i^e s^ si sunt duo act^s ul due po^e ct ide
obm tc i^e eet me^or & no^or q^r fect mi^d obm
s^b rone me^s sit at e de vol^e s^t n. vol^tas
in deu s^b rone boi & opti int^es at mag s^b rone
ent^s & vi^r i^e // ut s^bti^do int ea q^e in bto
e s^b maiore ama^e s3 in bto vol^tas e s^b ama
bilior q^r in intellectu i^e b^or p^t q^r unaq3 po sit
& unaq3 res mag nali^r inclinat^r ad simul
q^om q^r ad actu alt^s po^e i^e vo^s cinge a
inete pl^s amat i ipo bto actu vol^i q^e
ei^s act^s p^us q^r actu int^di q^e alt^s po^e
ist^e // q^r feli^tas e q^r delca^m p^o hi^s act^s
at vol^i e bto delec^or q^r act^s int^di i^e
b^t q^r ut d^m e 2° hi^s inq^e n. delca^le
d^r exco q^r apphe^le e s^b rone conti^t ipi ap
petitui tc e n. a^d cptu delcat appetit^s at
d^r vol^s & no int^es ca rone q^e d^r int^es s^b inuen
tu vol^i ea rone q^r d^r vol^s & delca^m & ho e
act^s vol^i q^e p^us act^s ei^s ea rone q^e d^r
vol^s i^e // ut cui^s o^m e meli^s ho e pei^s ut
het^r i topic^s & in 8^uo hi^s de regno & ty
rannide s3 odie deu q^r o^t amae e pei^s q^r
ignorare q^r o^re cognosce i^e // ut delctatio
e act^s no t int^es s3 vol^tas s3 cu inq^e 28^ua
a^t lib^r arcu^e q^r delca^o sit in hoie q^d opti^m
& sei finalissi^m s. p^s sma^r p^t opatioes sic^s
& vol^tas ad q^r se q^r ve inea consist^et s^ hua
na feli^tas // ut cu libertas sit no^l condico
po e no^or q^e libior & p^gns ab ea prede^t
act^s no^or & felicior & & sit^t vol^s sit po li
berior ca^p^e int^us rees q^r ad ho adducebat^r
act^s ei^s erit no^or & felicior tc i^e ad ar^du
q^r vol^s sit po libior ca^p^e rees q^r ad ho ad
ducebat^r in p^mo p^me q^ois // Dm ar^r exce
ar^e suppo^do q^r int^es e po libior q^r vol^s q^r pc
argui p^t p^rces q^r ad ducte sunt ad hoc
i p^ma q^e & & p^io^s q^o 3° q^ois // ut qui a
speculato e act^s int^es no act^s vol^t & tn 2m
ar^s feli^tas e q^r specula^o d. n. expsse 10.
ethi^s b^o & q^r p^ro inted^t q^r p^fca feli^tas speculati^ua
q^e opato & cocludi^t in fine cali dus q^r p^t act^s
e feli^tas specul^o q^e // ut ex p^se^ta ide q^r no

e act^s int^es & no vol^t s3 ea rone q^r d^r volitas
& tn se^ca d^r v^r & alle^tu^r e impte^ci q^e q^r in hoie
opti^m q^r e vo & q^r sola vo p^fca b^tm facit
dom^r pt a^s ar^e q^r hu^ana feli^s n^c sit act^s
vol^t n^c act^s int^es s3 sit ipa met a^ia q^r fe^tas
po^t ee opti^m bonu huanu & ho e a^ia e. n.
di atten^te me^or & no^or ut d^c q^or 2° de a^ia
pt & argui q^r consistit in opatione s^p^s q^r concess
e in p^a q^e hi^s q^r s^p^s e p^fcior & int^es & vol^e
& po^e p^fctor^s & nobi^or d3 ee opatio p^fcior
& me^or q^r feli^ti multa nota attribui^s ms
lato q^r d^u ut q^r e q^d opti^m delca^m p^fctissimu
// Nondu e deq^bi^s d^a tlib^s nob^s q^r si ipa
sit puriss^mo si a^q^oo diuiq^3 2^m ro tu repu
tat^s ea omo p eo suppone & io deq^ctu3
s^bo sint p^ru v^m i^op reputo deq^b3 alio^s
ta^q q^r^u de^ri^o eo s^bo & si^r deq^ctu3 i^op
sint q^r ad p^ct^u reputo ide p^tu ta^q
p^tu deq^b3 alio^s // Et eni^o ad p^rnis pla
isto^s n^om ut act^s opti^s act^s p^fcti^ssi^s
act^s nobi^m^s dig^m^s excelle^s ho^m^s ita &
amati^m^s cu mag bonu mag delcat amen
ceteris pib^s & finalissi^s q^r cu in or^ne eco
ciali finiu sep finis sit me^or ordiat^s
adipm nece e fine vlti^u & fina^m ee op
ti^m a^o^s // ut & libi^s q^r q^r e libri^m lib^te
final ordiato^is ho e simpl^r libri^m 2^m d^ca
p^us & ide opti^m & fina^m ut & d^cm sint
p^s ad ho & o3 q^r p eo suppo^t i^e ti^s act^s de
lca^m^s q^r exco delca^o in a^q^o b^o apphes^o
s^b rone p^nt^s & adepti d^r potior & a^or pib^s
ceteris q^r i^e bonu e apphesu s^b rone me^s
& cont^s & 2^m p^fcto^s apphes^o p^t in a^o lib^o
deti^atu sint // constat at q^r apphe^o i talis
& ita e p^fcior q^r s^pual & oblig & s^a i^a i^r i^o
actu maxe delca^m q^r apphe^de i^e feli. ita et
v^a apphedi^s s^b rone opti^m ti q^r e opti^m n^c s^b
rone opti act^s mi n^i q^r e opti^s act^s int at ap
phe^o eet s^a i^e int^r act^s int^os maxe delca^m
i optio ul deoptio sit p^mo^d opti apphes^o
& tc ei^s apphe^s p^mo^m opti & conti^m se
maxe^t delca^o voco delca^m ide i^e e act^s
int act^s opti^s & act^s int delca^m^s // Ad i^m in
p^no q^ois supposit^s q^r ul in actu i^te^s ul i ac^u
vol^t consistit huana feli^tas ad p^m ide expositu
& ois ctis act^s e ctni^s obi q^r i tedi^s ul q^r
volu^s a^t volu^s amat^s ul odimu^s i q^r nob co
plac3 ul displic3 & q^r pono i^e^s co^s q^r act^s
i q^o consistit huana feli^tas si sit act^s int^es
ul vol^t e ct deu obiue q^r o3 istu actu int
ois alios act^s i^te^s ul vol^t ee no^re ul nobi^m
ut suponi^t s3 constat q^r ceteris pib^s act^s q^e
nobi^r obi e no^or valde n. eet nobi^s no^is
excelleti^s int^re deu q^r respitu b^i eet eq
fina & eindes ve^q3 int^es & equalis uno
& & q^rnis d^ra multa eet i eindecia ho conce
dut oms ph^s s3 om bono^s fine int^es si
volu^t de^s soli e obm nobi^m i^e obiue ip^s
e i^e act^s in q^o consistit hua feli^tas & i hoc
concordat oms theo^gi & morales ph^i & e oib^s
i du^le concedetib^s q^r ho delcat 2^m rea3 vo
mag amae deu q^r se ipm deq^o d^cm sint
in a^a q^e q lib^r // Pa^a cople^e nondu e q^r q^r excedenti
de^nte omi^s actu volitois p^r act^s i^tedi
q^o voli^le seu obm vol^t a3 bonu ul malu
dico bonu si delcat seq^r coplace^a amor

ul apparet bonu intelligi^s at bonu s^b roe boni

at sui actu

am

at adepti s3 constat q^r roe rta et v^a no apphedi^s s^b roe optimi

at ittas

desidiu ul delectaco et dico malu si delectat seq actus 9ti h° a° dca st et ecia 3° de aia aplo n. monet eo q sit in t° a'ygratu et monet q bonu a'appns bonu ut ibi d et tu iudicatu fuit obm bo et nob bonu st ntio 9placet nisi obo ut dtm e in 3° lib° et si id iudicatu fuit ctu et frmu de pma boitate obi sine alia rco malie 9ntis ul 9con tat tc sic ntio no solu 9placet s amor et acceptaco put h° dtm fuit in 8ua qe a' libri. Exolsis at seq vr q si de suma boi tate obi fuit pfcm iuditiu se pfcus amor et accep° seu volico pfca et si iudim no fuit pfcm no se pfca accep°. Contra istud declaco s videat q decat pse 9cedi pmo q tale pfcm iudim se pfca accep° et pfcus amor q ad a'q iudim pt seq pfca accep° et no pt seq pfctor accep° ad iudim impfcm q ad pfcm it ad tale pfcm iuditiu pt seq pfca accep° s si pt seq se q dtm e q no pt seq pmo libtatis 9ois s pmo ntie nalis tale at se tm q seq pt n deus deptare ab so° ve lit auffre ul frage it p° et q eo si iudim id no fuit pfcm no se amor pfcus seu accep° pfca q cais ntio reqsit ad ee et pductoz a'tinus effcus 9on bus diuntis no vr po° q puei et effcus pfcus s iudim de boitate obi e ca ntia ad pductoz volitois ut dtm fuit ymo et ncia ad ee eius et pmane. et ecia n. q cessate actuali 9gitac cessat ois volico ul placet ul delcto ut i sopno pfco q e sn sop° vm e q ex sopnio puent sepe delcabiles a' c'sti a'tiores et q i ee q sopniu e q aphe°.

Ut sit po° e volu frui in 9gtu obm ita vr pn rce q no possit plus frui in obm q ipm sit 9gtu it no possu plus amare q e ag° in a madu q.n. e vltra gradu 9gtu no vr q no pt vo frui s du iudicatu n 9 h° viz obito q sepe desito de pr ul mr scio q ma lus e et q nimis diligo eu s no possu cessare q diligo eu dco n. q i e amaco sensus ad ro ia n. mr vc 9cludit 2m vo q i no sit e amadus sensus at ex nali inclinacoe iudi cat q sit valde amadus et vinc sensus et no p mittit mem siste in iudico rois vn sensuat a mr amat filiu suu sic gallina pullu suu et plus inq m t° e ad sim et iudicat tadc tu s° dimitcs rro demalia ei. Ut si vo pt vlt iudim h° s' puerret ex sua libtate oppois s ex oi libte no pt s' h° puerre ta or q bor pma facie vr c° qm vo ex sua li bte pt minus velle ul amare q sit iudi catu ee bonu ymo pt no velle. Sic i pt mis q no pt mais. Undec pro pore no sile dimis et de mais q mis clau dit in ais io id mis no e in 9gtu s mais q ad gdu q excedit e in 9gtu q sit no claudit in b'ri declaracio it dicitur b'e q sit dtm e in 3a qe 3ij lib libtas no e nobis data finar ad mal s ad diviccoz videas q si iudim de boitate obi no sit pfcm s lib tas d' no acceptado iudim ul diminus ac cep° ex pedit nob ul statu ad no accep du malu ul ad tutela seu ad cautela ne for te accepte malu na si q iudico i ecia bo

no sit bonu ul malu ut si sit iudim erroneu et statu expedit no acceptare q acceptarz malu. Sic at i° iudico appns bonu sic bo tn no sit ctu q sit bonu i ne accepte ma lu cautela e ut cautele bona diffre accep do plus quodat vr q sit bonu et no malu s in plus accep do q sit iuditu n° hoz moz pdecet libtas na si iudico appns bonu no sit bonu s malu nocz accedere id ad hu plus nocz acceptare plus. Sic at q i° iudi° ecia bonu sic bo tn no e ctu q sit bo io accep ipm et plus no e cautela neq tutela s pculu et tas no e i nob data libtas ad h° hijs i pmiss c° io° 2ta 9a ad pn le. Utrum q huana feli tas no 9sistit in i t° aphesice cencie s boi dic f° ul infima ul fcta n i a'q actu vo se° c° ecia aphe ut q ois talis ap he° impfca e et defruosa et ois et actus vo sequs impfcus ut dtm e s in n° actu i pfco seu defruoso 9sistat hua felitas. Uel n. n. e i pfcm eorum q felitas ut het 10 hinus. Unde vr seq correum q p° fide distigwimus 9 clam et euidete notitia felitas huana no 9sistit in actu fidei q adipta deqnis i nati sunt hre euidetia sive dicatus in hac vita siu dicatus in pria tales n. actus no e pfcus p n. d'eo deq° po mus euide hre pfcu e scire cu euidetia q e de sine euide. Sz tu di ces no ne i noticia 2m fide e noticia pfca e° dico q no p° correum positu e vn s dre fide q det m tate hes mane q adit q ipa e obiue in pria tu no mrs tu ipa 9 notce q no cot ~~dettate~~ euidens notitia vt at sit pfca noticia q 2m fide hemus detm te in hac vita e° dico q sit q pstat ad statu viatoris ymo in leo pfctor q eui dens et demostra scia q tam hic e et s h° no e q correm q dicebat deq bus i nati sunt hre euidetia. 3a 9° pom q huana felitas 2m mom apritio° 9ois exposita no 9sistit in delectacione q dtm e q bom fimam e optimu et p 9s in eo 9sistit huana felitas et no i a° s delectaco m° actus huanos no e bonu fi nalissim q dtm e in 8ua qe a' lib q pma seu pma i cte delectaco e p opaco. Ut a'q ipa 9a mtur sit demirare q hua felitas m° oms actus mos dz ee nob de lca ma ~~hoc~~ b q dup° ad d nob delcabile v°° obiue ad sbiue obiue d ad nob delcabile q nob vnibile seu adipiscibile et aphe pmo vniti nob seu adepti tale n. aphe mrz se ntio et 9ntit ei delcaco Subiue at d delcabile i a aphesio q sit ntio 9se et ei 9ntit delcaco. Alij at ponut 3m modu q dnt delcabile for et dnt h° ce delcaz s im mom dimittis q no e sic dice q ecia e ecia q aia e anta q mos mo et hinus et tales pcces no re cipis n taqz impbas. Resultam g° ad du os pdcos mos et ecia q delcamu obiue no e n deus na ipm solu pomus aphe de rca et vd aphesice pmom opti et nob op ti 2m dca pius et ipe pt nob vniri p gras et glaz ex pte sua et peius 9teplaco et amo re ex pte nra et ipe pt aphedi a nob sbrce opti et nob opti et sbrce nb vniti

⁊ adepti ⁊ n^l ad p^mus sit apphe^ae vel app
hende ⁊ sola talez apphe^oz se^r max^o delca^o
i^a solus deus e sit obiue delca^mus ⁊ n^a mea
delca^o ymo ⁊ nus actus m^r .s. nob in hone
e deus g^o n^a mea delca^o e nob delca^ma obiue
⁊ hec deductio bn demrat 9^z p^az p^9 ponta
.s. q^d in deo ul ee deu ɔsistit huana feli^tas
obiue // Sz tum az q^d nulla mea delca^o e nob
delca^ma obiue q^r sit delca^mi e i^a apa^o
seu apphesio eius nttio ɔse^r ⁊ ɔnectit^r i nob
maxia delca^o ⁊ [illegible] apphe^o dr ut dcm e q^d
no delca^o // Cu g^o nemo mo delca^o sit nob
delca^ma se ut v^r q^d ipa no e mea felicitas
Sz tu i^a ro no e ~~delca~~ mea^o ad p^o dcaz 9^z
p^uit m az q^r dicent sup^tes az opioz q^d fe^tas
mea e nob delca^ma obiue no simp^r Sz so
ly deus ut bn p^cu e Sz int^r omes actus meos
q^r ipa sit e optia ⁊ opti^e e delca^mi mo no
e p^cu q^r ipa ^ro sit obiue delca^ma int^r omes actus
io sto mag i prima roe // Dm e q^d exh^r dcis
se cor^e quo feli^tas huana e hoi felici de
lca^ma no .n. e s^r delca^ma obiue Sz deus Sz bn
i^r actus huanos e s^r delca^ma obiue q^r bt^s
no so^m int^r deu ⁊ amat Sz reflexione pt
i t^re ⁊ i t se i t^re ⁊ amae ⁊ delcari q^r cuiq^z
g^o istoz sit op^m ⁊ feli^tas h^r pt int^re v^e p^mo
opti p^ntis ⁊ h^iti int^r actus meos ⁊ talez app
he^oz eius feli^tas ia e obm ɔse^r nttio maxia
delca^o q possit h^eri obiue de aliq^o actu mo
Sz ⁊ cu h^o feli^tas e nob delca^ma obiue si
ponas q^d ipa sit i^a dei nobi^ma apphe^o q^ua
e cui ɔse^r nttio ⁊ ɔnecti^r simp^r optie ⁊ p
fti^ma delca^o ut dcm e / cu ac dicis ista app
he^oz ee delca^ma obiue no e for^e p^a locuto
q^r no recipit ista delca^oz Sz maz / dcm .n. fu^t
p^us q^d i^a apphe^o no pauc Sz ac^ue se h^eat
ad actu vo^tis seq^ns / Sz mag p^e dice^r q^d i^a
apphe^o sit delca^ma ɔnexione ⁊ talit^r talit^e
ac^ua int^r actus meos // Cu g^o [illegible] ponat huaz
feli^te ɔsiste in sup^ri ɔpla^a ⁊ in desidio p^t
distiguit ab actu vo^lis seu amoe acceptiuo
q^d p^eo reputas/ mai^m e q^d no restat n^i vide
an feli^tas ɔsistit i i^a p^fta dei apphesioe
ul in actu vo^lis ⁊ amadi ɔonte ⁊ melius
platez in pone q^d i apphe^ae sive in i tellacoe
p^fta ipius dei ɔsistit huana feli^tas ⁊ h^o sit
e^a g^o ⁊ vlta // hac 9^z e^o teneo q^r az ⁊ se^ta
⁊ alij antiq^i mortales mai^te suoz simoniu
omo p^ferut alijs actibus huaīs io ⁊ p^fe^z
⁊ oibus ⁊ vtu^ibus huaīs sapiaz // 2° ⁊ p^swa
di pt i^a 9° proes ⁊ auct^tes q i p^a qoe h^s dca
fuie ad ducte delib^te ⁊ dmo i t^a ⁊ ⁊ 13^a
qoe // Et vltiq pt i^a 9° ɔf^ri exh^o q^d multi theo^ri
tenet q^d q^ucuq^z duoz ancu q^zo neutr^u e
deus n^e vnu de eentia seu integ^te alti^s deus
v^trq^z pt a relig^o sepe^re ⁊ sine relig^o ɔsuete
io dicut q^d deus de eius p^o abso^ta pt in ana
pet ɔsuete clara ipius dei visioez auffendo
amoez ⁊ omez actu vo^li ⁊ eo^o pt i ea ɔsuae
dei amoz seu volitio auffendo visioez ⁊ ee
actu in t^eli // h^c tn dca n^e appbo n^e impbo
q^r no s^r desca q^d ded^r nob ap^s ⁊ excedut
mez actiu facltate 2^m q^d tn ⁊ no sup^p fuit
i ce^o mea ~~actae~~ demot^i [illegible] h^o ~~b~~ lib^o ⁊ si
alij de tanse^g dicor e^o puto h^o ee i credibile
Dm e tn q^d bn ad mez dcaz facltate

p^tat q^d ex aliq^o ponis possez vlt^a ɔclude s^n
i^a p^a^a fuit p^olia sive in p^olia ⁊ h^o intis moribus
⁊ nalibus // Vidend^a g^o q^d se^r si eet visio clara
dei s^bice nob p^ntis ⁊ mutui^lis opti 2^m q^d e
i mea vel bti^ne ⁊ eciu sc^bet^r amor ⁊ volitio
accep^tiua p^o tn q^d deus relig^i dimittat se seq^z
⁊ pcede sit nal^r i nata se^z se ɔseq^i ⁊ ptcede
m^ti^s e in q^d tale apphe^oz se nali^t ⁊ insepa^r
p^fta delca^o in h^o .n. ɔsistit n^a ⁊ ɔdico de
lca^tois q^d sit insepat^r p^a^o p^a thes apphe^ois
.s. obi^r s^bice bom p^ntis ⁊ obtenti // Sz pone
eo^u q^d maneat amor ⁊ volitio s^u visioe i.
s^n me^li apphe^ae no ɔse^r delca^o / tc arguias
sit i^e actus m^r e p^fcor q^d solitarie potu mo
p^dco ɔse^r p^fta delca^o q^r i^e q^d n^i delca^o
ɔse^r ⁊ ita 2^m opioz illoz theologoz ɔclu
deus n^rm p^o^m // Jt actus attiges p^o ⁊ in
me^te ad ipm deu q e obm btifitu e no^or
actu no p^o ⁊ me^te att^i^te ⁊ i me^te ⁊ no a^or
vl volitio ~~ul~~ me^te ɔgitte g^o [illegible] // h^o ⁊ az 2^m
q^sda the^ogos q valde pba^r potuit ut in v^i
ɔi btifi^te ale in p^ria deus in me^te ⁊ taq^i
ca to^lis agit in ala visioez sue eentie
dico in me^te q^r no me^te alia p^fe intelli^lis ul a^o
q^ucuq^z creato ipius dico ⁊ taq^u ca to^lis adiq^z
visioez q^r adiq^z faciedu n^l aliud ɔcurit ac^ue
ul detatiue n^i deus volitio at ul amor no sit
p^mo ⁊ in me^te ab ipso deo ⁊ me^te visioe i^a q
⁊ visio for^e ɔcurit ad p^ductio amor sit actiu
2^m ⁊ detiatiu / Sz q^d sit e p^o ⁊ i me^te a deo
e nobis eo q^d no sit na p^priq^us nobi^mo totis
pibus dz ɔcedi nobis sit az^l pones q^r ne
eentia i depedetia eoz ab ipso deo ponet
intelli^az p^o ⁊ i me^te depedete ee tu alia
ɔuite no^te // Et si i^e roes no s^r demractes
tn s^r ~~de~~ p^swasioes eq^z fortes sit i^o q ad
pte o^az solz adduci q^d mag az b^t suadeat^r
solucoes illaz // Ad pima g^o ro altis pts
adducta in p^n^o p^me qois q^n d^r q^d me^s opa^r
ad vo^te sit s^bit^s ad dmn e^o ne^o Sz potius
cedo .n. q^d me^s ut d^r p^o po^coz p^ntipat^r appe
titui p^nti^tu regali no solu appe^ti s^p^rio Sz ⁊
me^ro si no sit ordo p^usq^us // Et q^n d^r q^d i c^s de
pcat^r e^o d^co q^d i c^s ali nititat vo^te sit dm
fuit Sz no cogit ea neq^z violetat q^r h^o eet
no r^gla^r Sz tyrānice p^ntis^r rex ac ⁊ papa
no pcipiut s^b ditis suis salce bois cogedo
eos Sz exhorta^ue ⁊ p^swasiue pti^nt bn age
on^do p^suas leges ⁊ decretales q opteant
age ⁊ aq^bus abstine ⁊ ita me^s se h^t ad
vo^te ⁊ huiq^i exhortacoes ⁊ p^swasioes re
gales nol az^s depcacoes cu d^e q^d me^s ad
optia depcat^r // Et mirabile e q^oo magni v
tit^r ista auc^te ad p^oduc^u q^d int^e^s s^biciat^r vo
luti / tu az^l dicat int^e^m vti hat depcacoe ɔ
appe^tu s^pitum q^o d^e ali ad v^sai roi du tn exp^s
dicat int^e^m ee s^bm appetitu s^p^io n^i in p^inis
⁊ ordie p^uso ⁊ x^o ^s veri dnis vs^s fuit ad s^b
ditos suos huiq^i depcacoes .s. exhortacois
⁊ p^swasionibus ⁊ ⁊ fa^nt boi plati ad p^lm
s^r s^b ditu no ne^o tn q^n sint a^e depcacoes
infioz ad supiore ut q^d dct s^r desius t^p^bus
a^r ⁊ de p^pualibus docedo ɔsulaedo digedo
⁊ vo^tas depcat^r int^e^m si sciet depcati
ad az q^n d^r q^d me^s e sit ɔsiliari^s e^o ɔdo
Sz q pt dare bonu ɔsiliu e m h^o a^or q^d q^n

indiget consilio illi .n. sunt sapientiores qui sciunt
dare melius consilium et in hoc digniores // Ex tunc dicitur
dominus .n. est statuens sibi finem et consiliativus sibi
subditis pro eo consilium de ordinatis ad finem sta-
tutum/ concedo quod dominus est esse finem vel sibi et aliis
statuens finem sed intellectus est qui nobis statuit finem
domino quod iste est optime vivere et placere cuidem [?] finem
voluntas vero non acceptat sicut vult optimam vitam
dominum et querere et invenire et iudicare que sit ista
vita optima est opus ipsius intellectus quod est statuens finem
consequenter vero spirale et non potest voluntas acceptare tamquam
finem et bonum/ dominum quam dicitur quod dominus petit consilium
a subditis suis ego dico primo quod non sunt a sa-
pientioribus se quod in hoc sunt digniores // Sunt autem consili-
arii sunt in aliquo alio subditi petenti consilium
sed attamen/ videmus .n. populares pauperes et indoc-
tos petere consilium in pallatio regis ab advocatis
multo excellentioribus eis et papa prelati et sa-
cerdotes boni subditis suis ad salutem anime et
medicos peritos ad salutem corporis et utinam deus
nobis consulere dignetur/ Postea et dico quod voluntas
non est petere consilium/ petere .n. et querere sunt actus ipsius
intellectus // Unde et ultra dicitur quod dato consilio tunc dominum
est eligere et ideo dico quod adhuc in eligendo intellectus tenet
principatum quod post consilium et deliberationem quod a sit
simpliciter melius et eligibilius quam b et quod sint in oppo-
sitione eligere b et dimittere a non est in potestate voluntatis sed
possit vel eligere et hoc dicitur auctoritas quam allegabat
consiliativus indigentes desideramus consequenter consilium
sed consilium non necessitat ad eligere tamen determinat
si eligamus quod eligamus // Desideramus .n. in eligendo
et volumus consequenter consilium sed eligimus et volumus secundum
iudicium // Ad aliud quando dicitur quod consequenter voluntatem sequitur dominum
actuum meritorum/ ideo concedo quod et consequenter voluntatem et consequenter in-
tellectum sed potius et principalius consequenter intellectum ut dictum est prius
in 3a questione // Ad aliud quando dicitur quod voluntas precipit in-
tellectui quod speculetur/ ad hoc ideo dico primo quod voluntas si precipit
quod speculemur hoc preceptum est gratia speculationis et
item speculatio est finalior et melior quam ipsum preceptum
et 2o dico quod non aliud precipere voluntatis quam velle et
tamen vere quod velle non est precipere loquendo proprie quod possum
velle quod vadas ad ecclesiam quod tamen non est precipio
et 3o dico quod si sit in preceptum tamen intellectus primo precipit
sine cuius precepto voluntas non precipit sicut angelus
in voluntas quod speculemur intellectus presentet quod speculan-
dum est et post voluntas consequenter ista simul vult et ac-
ceptat/ 3o ista simul prius preceptum et volitionem que fiat
est consequenter preceptum determinat ad consequenter sic quod necesse est
velle ista simul vel non velle ideo intellectus in hoc
adhuc habet primum dominium et ideo magis videtur esse dominus
qui principalius et liberius facit preceptum/ tamen si volitio
est preceptum dominum est prius quod intellectus principalius facit illa
volitionem quam voluntas ad prius alias declaratis // Ad
aliud dico quod intellectus non cogit neque violentat
sic neque voluntatem neque necessitat ad speculandum et quam specu-
labatur? hec voluntas est sufficiens ad sic necessitatem du-
mentem et aliqua alia potest intentionem ymo requiritur
iudicium primum illi quod duo actus sunt et veniunt se
consequenter .s. iudicium quod speculandum est et sequitur volitio necessi-
tat mentem ad speculandum et iudicium principalius consequenter dicta
in 3a questione // Alia vero non arguunt nisi deliberationem
oppositis de quo tamen dictum est satis // Ad aliud quod ponit
quod actus voluntatis est prior in esse et via generationis
ideo finalior et perfectior dico quod ita arguebat
de delectatione 28a questione .a. libri et ratio 1a ibi so-
luta fuit ideo solutionem ista ibidem require // Ad
aliud dicitur primo quod non requirat multa intellectus ad

esse bonum absolute tamen multa requirit ad esse optimum
et optime se habere requiritur .n. sapientia et opus sapientie
et hoc dicta sunt/ sunt satis in ultima questione 6 libri
dicitur .2o. quod intellectus potius et principalius operatur ad bene
agere et esse bonum quam voluntas ut apparuit // Ad
aliud dictum fuit quod est quidem modus generationis er-
roneus et in naturalibus etiam est in homine quando pars sensitiva
usurpat sibi dominium super intellectum indeputatum et
neque est ibi bonum ut sic sed totum malum et intellectus et in
voluntate et in sensu propter quod in hoc tamen vel potius ad propositum
deficit/ sic .n. generari est malum sic et sibi
et tamen in hoc solo tamen est quod malitia pervertit et mentem
facit et potentia principia/ in bono autem dominio et or-
dinato intellectus habet dominium et principaliter operatur et i sta-
tuendo finem et in aliis sic dictum est ❡ De ista
autem auctoritate quod virtus in intellectum facit rectam
dictum fuit alias in 19 questione 6 libri/ verum quod in quod
ultima quo et principalis multum confert philosophus propter
rationes quibus alii utuntur non sunt difficiles ad solvendum
sed quod consimile ad partem meam sunt fortissime rationes ut
apparuit // Nunc et solvende sunt rationes que contra partem meam
adducebat in principio huius questionis // Ad primam potest
dici quod potius et principalius et liberius meremur per actum
intellectus quam per actum voluntatis non .n. solum volitio
recta est actus meritorius ymo et apprehensio agens
et dirigens istam volitionem et si dicatur quod primus actus
meritorius esset volitio recta tamen ad istam volitionem
consequenter predicta intellectus se habet nobilius et principalius et liberius
ea ratione qua dicitur intellectus quam voluntas ea ratione qua
voluntas ideo volens esset quod et etiam principalius et
potius premiatur ea ratione qua dicitur intellectus quam ea
ratione qua dicitur voluntas // Et etiam dicitur diversis potentiis non sit
quod ipse sint diverse res sed quod sunt ipsius anime diverse
operationes/ constat autem quod diverse sunt operationes premium
et meritum ideo non est inconveniens ymo volens quod consequenter mereri
et premiari anima dicatur diversis potentiis/ dicitur consequenter vero posse
mereri et posse premiari sicut posse velle et posse
intelligere // Ad aliud puto quod apostolus negaverit quod
caritas fuerit virtus excellentior quam sapientia et for-
te quod ita Salomon extollit sapientiam sicut alius
alius extollit caritatem et verum est in comparando istas
tres virtutes scilicet spes fides et caritas/ et neque
minus quod deus est caritas et summus amor/ et consequenter
apostolus sed non est fides neque spes pro fides quia
non ret [?] in evidentia articuli crediti et spes ca-
retia seu fruitionem boni sperati et sic multum dis-
tat fides in via et clara visio in patria sic
multum distat caritas in via et caritas in
ipsa patria et non est credendum quod caritas in patria
sit nobilior quam clara visio/ an autem caritas in
via sit melior fide relinquo theologis determina-
tionem/ audivimus .n. a Christo fides tua te salvam fecit
sic audivimus remittuntur ei peccata multa quia di-
lexit multum // Ad aliud dico quod apostolus ita ponit
unionem intellectus cum intellectu sicut voluntatis cum volito dicitur
in 3o de anima quod anima quodammodo est omnia quod expo-
nitur quantum ad apprehensionem sed quantum ad congregationem? dominus/ scientia quod de
scibilia quodammodo propter autem sensibilia/ et amo unio ista
et condonatio non fiunt sine apprehensione ymo
prius et principalius per apprehensionem consequenter dicta prius/ et
quando dicitur quod intellectus ita intellectus refutanda et fugienda
sic appetenda et persequenda ideo concedo/ sed et ad ultimum sunt
actus in voluntate .s. volitio et nolitio non intellectionem
quo quod hoc est bonum et acceptationem sequitur ego
unio me illi vel id in sic possum et intellectionem

q̄ e malu & refutatoz secpte c° dimido me
ab° vl i° ame sit possu // Ad alia dicet
ans. q̄ vetula no pi⁹ amat deu q̄ iudicet
deu ee bonu & amadu / i° at vetula fim⁹
iudicat & c̄ dit deu sup oia ee amadu &
coledu & ei⁹ pcepta esse suada q̄ iste
mag⁹ clitus / i° n. ginus siat demrace
deu ee opti^m & tm om tn sectiat dm no
ee b' meliore q̄ volup^tes vl pertinas vl
hores n° iudicat meli⁹ ee suate pcepta
dina q̄ voluptuose viue & q̄ tyrannice
dnari ymo iudicat o^m q̄ pz q̄ eligit &
facit o^m q̄ no e sine pino iudicio / & si di
cat sese mei⁹ e dina pcep suare tn
q̄ h° d° ee solu & metit^e // Dit g° pt q̄ia
vetula no ht de deo n̄ veras apphesioes
& fimissias lz no euidetes // ylle at clici
iulcias ht de deo falsas estiaces lz heat
demo^ne a q̄s & miltas vas & ples v̄ap
q̄s ht in fimiores & lz eas demo^ne heat
/ het n. no e in po^le ut het i° ethy^or quida
n. credūt n^l nisi q̄b⁹ opian^r q̄ alij qnib⁹
sciut / & q^or in plogo suo mpm° 3^i phoz /
& in cetis pib⁹ iudicio simior de bonitate
& amabit^e obi sc̄ amor i tesior // Dicat
g° q̄ ista vetula mag eet g̃ta deo no so^m
q̄ mag amat deu sz & q̄ fim⁹ iudicat
deu ee amadu & sup oia alia amadu &
madata sup oia a^a ee suada // Aliqs for
te dicet m cu ppositus loq̄ 2^m phos & no
logitus n̄ theo^ce phy. n. pure nalit pcede
tes no posuerut madata dina / & c° dico
q̄ ymo posuerut // Dina n. phy mag mor^les
q̄ neqz iudei fuut neqz cristiani dixerut
mc^m huā^m ee deu vl qdā dinu ut katho
lici dese a^i^t Be se^a fact ve optima ppe
& ate deus i ellais e tetu e & q̄s sit i° de⁹
d^e m cp̄ agnosco d^e. n. / dento bo & magno
q̄ a^d tu voces hnt q̄ deu in corpe huāo
hospitate ist ar^l 10° ethy^or mep clap
ro g̃t n^l a^de e q̄ in corp huanu p̄s dina
p misa ist ar^l 10° ethy^or Talis vtiqz melior
erit vita q̄ 2^m hoie no. n. 2^m q̄ ho ep
sit viuit sz 2^m q̄ dinu meo a^q exsistit
ist no d^nt h° q̄ c̄ dnt int^m huanu ppe
loq̄ do ee deu sz q̄ e vltra oia corpalia
fi deo silis & ppinqus & potes sua opatoe
at adeencia dina attige / & 2^m h° illi phy
omi^z vna suma int^us huani p̄ti & no se ducti
de agedis vocat pceptu dm & vita 2^m i
t^m sit se hnte vita dina ut pz 10 ethy^or
// Ad a^m dd̄e e q̄ volutas no e mag de
tiata ad bonu q̄ int^us si n. int^us int^r vno
actu bonu sb^ice boni & a^d malu sb^ice
mali ita & vo^ltas c̄ bonu sb^ice boni ht
vnu actu. s. cpla^ci vl amicez seu volitoz
& c̄ malu ht aliu actu. s. displina vl
odiu seu volitoz / & si int^us de malo pt iu
dicare q̄ sit bonu ita & volutas cont pt i° ac
ceptare taq̄ bonu ymo omo iute e i t^m
pus detiari adiudicum q̄ a. sit bonu
& amadu q̄ vo^ltas possz se detiare ad
amadu ita n^c pt ee actus volu^s pfius
& ictus n̄ pus nalit sit actus int^di ictus
& pfius // Ad alia d^co q̄ sit i ma bti
tudie volutas f^t in deu sb^ice optimi
ita & int^us & pus & si dicas q̄ & int^us f^t
in deu 2^m rcem vtioz c° dico q̄ tu arguis
q̄ excellecia & nobi^te int^us q̄° em ae sup
ior in plura pt q̄ infior ut int^us q̄ pp⁹
& pp⁹ cnns q̄ pp⁹ cotior // Ad alias duas
dd̄e e q̄ q̄q̄d e qne^ns vo^ti e ¿ens int^ri &
eq hnt sit illi q̄ ide e ille & i & si redu
plicatoes pficent ad cocludeda vna pte
q̄nis tn pficent partē ma q̄ volu^s
no f^t nisi in iudicatu q̄ g° int^us iudi
cat queniencius h° vo^ltas mag vlt mag
amat & mag in eo delectat / sz int^us
ht iudicare cetis pib⁹ actu suu ppu ?en
core q̄ actu alienu 10 ar^l // Ad alia d^r
q̄ ista cpatio ht locu in eode° o^e & sit
tu no arguis q̄ odie & amare st cria
cc^ose & iguate no st n̄ penatie o^ta // Vn
c° coceda q̄ si iudicare deu ee opti^m & sup
amadu sit meli⁹ q̄ amare deu tc &
iudicare deu ee pessimu & sup odiedu
eet pei⁹ si eet po^le q̄ odie deu // A^u ro
remittit ad 28^nas q̄oz. a^i. lib' 10 videat^r i
& totu q̄ sc̄ solutu e vsqz adista voz q̄
ipa ma e feli^tas q̄ e optimu bonoz
huanoz & c° dico q̄ no sit dicius feli^te
ee opti^m bonu huanu sz int^l eet q̄ no st
de sb'a huana / sb'a. n. huana e felici^us
no feli^tas // Ad alia q̄ arguit de sensu
& opatoe sens dd̄e e q̄ lz i bona ordinacoe
cc^ogatu ex dno & suo sit pfci⁹ & me
li⁹ dno seorsu suppto salte extesine
lz forte no intesiue tn no e nobi^or opa
co in q̄ dns indiget pticipatoe cu suo q̄
illa q̄ e ppa dno / taq̄ ad nobi^te & excel
lecore / cc^g^tu at ex ma & forma e cc^g^tu
ex dno & suo g° opatoes ppe dno. s. intē
tius st actus int^s & vo^ti st nobiliores
q̄ opatoes cointi. s. pp⁹ vl appet⁹ sensi
& c̄ e finis q̄onu dece libroz ethycoz
Deo laus & gloria Amen / Ano 1398°

Dre vdam hac est opus nemis mimus quod

Scriptu est hoc opus Anno dm m°.
ccc° nonagesimo octauo et cpletu fuit
circa an festu sci Thome apli anni
eiusdem — — — — — — — — — — —

In nomine domini amen

Marginal notes:

fides vulgi e forcior fide phyloz

yma opacoes cointi dno et suo ordina sali adysta q̄ est ppa dno

ymo

at omi^z

cpla^cia

[illegible] das ich also das wir beide einmütiklich zü einander gesworen gegeben hant alles das güt ligendes und varendes das wir [illegible]
ist und wa das ich [illegible] todes wegen abgienge vor der selben Elsen miner elichen wirtin so sol der selben miner elichen wirtin volgen und bliben alles das güt [illegible]
und das zü hundert [illegible] und gelte die ich zü ir braht han / und wie des übrigen gütes und geltes ligendes und varendes ist das von mir dem selben Conrat von Strazburg [illegible]
wurden minen des selben [illegible] von Strazburg nehesten erben / ane der selben Elsen miner elichen wirtin und menglichs widerrede und irrung / wenne ouch die selbe Else min elichü wirtin / ob si mich
so söllent die hundert marck silbers [illegible] der güte und gelte die er ze minem güte worden sint / wie und wa die vallen und werden minen nehesten erben ane der selben miner elichen wirtin erben und nachkomen
were ob das die selbe Else min elichü wirtin von todes wegen abgienge / vor mir dem vorgen. Conrat von Strazburg / so sol mir dem selben Conrat von Strazburg volgen und bliben alles das güt
gelegen oder genant ist / das ich und die selbe min elichü wirtin denne hettent / usgenomen die vier marck silber geltes / die die von Amitzingen geltent und usgenomen die zwo marck silb. gelt
selben miner elichen wirtin / da mit sol man nach der selben miner elichen wirtin tode ob si überlebe mich oder ich überlebe si / ein pfründe ufrihten und machen in unser frowen münster ze Friburg und usser
die die selbe min elichü wirtin het von dem [illegible] der söllent drissig schilling pfenning geltes diene an ein ewig liehte zü der selben pfründe / und die zehen schilling pfenning geltes söllent
und an des vorgen. [illegible] elichen [illegible] der kaplan in dem selben münster als das der selb [illegible] elich [illegible] gehei[illegible]en het / und usgenomen zwentzig marck silb. oder zwentzig
elichen wirtin güte / die söllent [illegible] Frantzlin [illegible] selige sien und sol der [illegible] als si denne in geheissen het [illegible] usgenomen zwentzig pfunt pfenning Friburger müntz die sel
were ouch das die vorgen. vier marck silb. geltes / oder die zwo marck silb. geltes oder die zwei pfunt pfenning geltes alles oder ein teil [illegible] verkouft wurdent / so söllent wir die selb [illegible]
gelte so wir [illegible] koufe und gewisset mögent ungevarlich / da es denne lige wande und diene zü der vorgen. pfründe zü dem liehte und zü den [illegible] als vorgeschriben ist / und also globent
und Else min elichü wirtin für uns und für alle unser erben und nachkomen alle dise vorgeschriben dinge [illegible] und artikel war und stete ze haltende [illegible] ane alle geverde hie über zü eine
vorgeschriben dinge / so han ich Conrat von Strazburg vorgent min eigen ingesigel gehenket an disen brief / und wan ich die vorgen. Else Stuffplingerin sin elichü wirtin eigens ingesigels nit
die erbern manne / Matheus von Kiehein und Peter Amdisen die ouch bi allen disen vorgeschriben dingen gewesen sint / das si ir eigen ingesigel zü einer urkünde gehenket hant an disen brie
[illegible] Kiehein und Peter Amdisen hant durch bette der vorgen. Elsen Stuffplingerin unsere eigen ingesigel zü einer urkünde gehenket an disen brief / wan wir bi allen disen vorgeschriben
und [illegible] dirre brief gegeben an sant Gerien abende des jares da man zalt von gottes geburte drüzehen hundert ahtzig und [illegible]